

АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ КОММИССИЕЮ

ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

ТОМЪ XXIX.

АКТЫ О ЕВРЕЯХЪ.

В И Л Ъ Н А.

Типографія «Русскій Починъ», уг. Преображенской и Семеновской ул., д. Мацкевича.

1 9 0 2.

Личный составъ комиссіи:

Предсѣдатель Флавіанъ Николаевичъ *Добрянскій*.

Члены: {
Иванъ Яковлевичъ *Спрогисъ*.
Арсеній Осиповичъ *Шурцебичъ*.
Иванъ Александровичъ *Глѣбовъ*.

ОГЛАВЛЕНІЕ XXIX ТОМА.

№№	СТР.	№№	СТР.
1.—1561 г. Октября 30. Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставленіи права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ.	1	5.—1646 г. Декабря 3. Явка евре-емъ Песахомъ Якубовичемъ при-вилегіи; данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользованія съ нея всеми доходами	6
2.—1563 г. Ноября 15. Жалоба мытника пинскаго еврея Якова Рубиновича на пинскаго войта Андрея Ивановича, запретивша-го производить продажу, въ ноч-ное время, меду въ шинкахъ го-рода Пинска	3	6.—1647 г. Марта 6. Явка универ-сала короля Владислава IV, ко-торымъ воспрещается повѣто-вымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они, въ этомъ отношеніи, исключительно подчинены ко-ролю	7
3.—1633 г. Апрѣля 23. Привиле-гія короля Владислава IV, осво-бождающая евреевъ города Виль-ны отъ всякихъ платежей и по-внностей	4	7.—1650 г. Августа 5. Универ-саль короля Іоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ ев-реевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смутъ.	8
4.—1646 г. Декабря 3. Явка при-вилегіи короля Владислава IV караимамъ гор. Троку, которой воспрещалось евреямъ-раввини-стамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать соб-ственность	5	8.—1660 г. Марта 12. Явка при-вилегіи Пинскимъ евреямъ, дан-ной королемъ польскимъ Яномъ Казиміромъ.	9

№№	стр.	№№	стр.
9.—1664 г. Юня 30. Грамота короля Яна-Казимира, позволяющая евреямъ платить долги векселями вмѣсто наличныхъ денегъ	10	магистрата за разные самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ.	20
10.—1668 г. Юня 2. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича къ уплатѣ Вонифатию Пацу долга и штрафа	11	18.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Пинскаго магистрата о разныхъ незаконныхъ дѣйствіяхъ евреевъ.	21
11.—1668 г. Октября 17. Заявленіе о нанесеніи евреемъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому	12	19.—1669 г. Сентября 30. Жалоба Боруха Мордухаевича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубискаго, который побоями и торемнымъ заключеніемъ вынудилъ у нихъ вексель	23
12.—1669 г. Февраля 11. Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзашевичамъ имѣній Костровъ и Тывровичи.	—	20.—1669 г. Ноября 15. Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками	24
13.—1669 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе Пинскаго каптуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи	14	21.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля польскаго Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города	26
14.—1669 г. Августа 1. Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые, вопреки привилегіямъ г. Пинска, захватили въ свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, настроили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества.	16	22.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха	28
15.—1669 г. Августа 19. Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ	17	23.—1669 г. Ноября 6. Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества.	29
16.—1669 г. Августа 24. Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣненія.	19	24.—1670 г. Юня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени	30
17.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу		25.—1671 г. Февраля 28. Предъявленіе евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ оплатѣ пошлиною	33
		26.—1671 г. Марта 20. Показаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершеніи евреями убійства	34
		27.—1671 г. Апрѣля 29. Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Варваринскому монастырю.	35

№№	СТР.	№№	СТР.
28.—1672 г. Августа 18. Явка свидѣтельства, даннаго еврею на право взиманія табачной пошлыны въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства	35	вписанаго и паметнаго, слѣдовавшихъ трибуналу	43
29.—1673 г. Апрѣля 22. Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ игольщиковъ и жестянниковъ и Виленскими евреями.	37	36.—1677 г. Юня 14. Жалоба купца Ивана Санкевича на евреевъ, бывшихъ при Ковенской таможенѣ, объ ограбленіи его и арестованіи	45
30.—1673 г. Апрѣля 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ евреевъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копъ грошей литовскихъ за умерщвление Андрея Иваницкаго и нанесеніе тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу	38	37.—1678 г. Апрѣля 15. Явка грамоты, данной Сангушками евреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ	47
31.—1673 г. Марта 4. Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдами и проч.	40	38.—1678 г. Мая 8. Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ.	48
32.—1673 г. Сентября 18. Явка квитанціи въ уплатѣ пошлыны, выданной еврею-сборщику въ Минскомъ воеводствѣ	41	39.—1678 г. Мая 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ евреямъ Берку и Якову Шимановичамъ десяти тысячъ золотыхъ польскихъ долгу.	50
33.—1676 г. Юня 5. Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго кагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати	42	40.—1678 г. Октября 1. Явка универсала, выданнаго Уничовскимъ евреямъ Ицку Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собранія пошлыны.	51
34.—1676 г. Юня 10. Присяжное показаніе старшаго кагала о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати	—	41.—1678 г. Октября 12. Заемная запись представителей Гродненскаго еврейскаго кагала, выданная настоятельницѣ Гродненскаго женскаго Базилианскаго монастыря на 2000 зол. польск.	—
35.—1676 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихъ долгу и двухъ копъ грошей литовскихъ		42.—1678 г. Ноября 20. Долговая запись, данная старшими евреями Пинскаго кагала Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихъ	53
		43.—1679 г. Января 16. Другая долговая запись, данная Пинскимъ кагаломъ Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихъ.	55
		44.—1679 г. Марта 5. Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихъ мѣщанъ дома	57

№№	СТР.	№№	СТР.
45.—1679 г. Марта 15. Привилегія короля Владислава IV еврейямъ м. Липска.	58	54.—1680 г. Мая 4. Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдующихъ ему денегъ	71
46.—1679 г. Юля 19. Явка рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючнскаго съ Виленскими евреями о недозволеніи взыскать слѣдующій ему долгъ съ ихъ имущества	59	55.—1680 г. Мая 8. Жалоба священника Гродзисской церкви Якова Ясннскаго на нанесеніе ему и его ученикамъ побоевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзеромъ Юзефовичемъ	72
47.—1679 г. Юля 2. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ разными евреями шеляжнаго сбора	62	56.—1680 г. Мая 24. Заявленіе вознаго о недопущеніи Высоцкими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю.	73
48.—1679 г. Юля 8. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шеляжнаго сбора.	63	57.—1680 г. Мая 26. Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отпяти Мелейчицкимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ заемныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просилъ войта взыскать съ названнаго еврея долгъ.	74
49.—1680 г. Февраля 23. Явка купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ	65	58.—1680 г. Мая 28. Жалоба Брестскаго еврейскаго кагала на несправедливое заключеніе Владимірекимъ и Брестекиимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ въ тюрьму нѣсколькихъ Брестекихъ евреевъ по подозрѣнію ихъ въ покражѣ у него денегъ и документовъ	76
50.—1680 г. Марта 30. Заявленіе вознаго объ отобраніи у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви.	67	59.—1680 г. Юня 4. Заявленіе возныхъ объ освидѣтельствованіи ими ранъ на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были закованы въ кандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірекимъ Львомъ Заленскимъ, по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ	77
51.—1680 г. Апрѣля 5. Заявленіе вознаго по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвиненіе его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей	68	60.—1680 г. Юня 5. Судебное разбирательство по дѣлу о свято-	
52.—1680 г. Апрѣля 5. Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на священника Шебринской церкви о. Абрама Котковича за несправедливое обвиненіе его въ воровствѣ.	69		
53.—1680 г. Апрѣля 30. Заявленіе Пинскаго протопона Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отобраніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ	70		

№№	стр.	№№	стр.
III Минскимъ евреямъ, которою подтверждаются все ихъ прежнія права и вольности.	120	83.—1682 г. Августа 17. Явка привилегіи польскаго короля Яна III на право свободной торговли евреямъ кагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго.	131
75.—1681 г. Декабря 23. Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всехъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому.	122	84.—1682 г. Сентября 15. Явка баниційнаго листа польскаго короля Яна III на еврея Арона Лейбовича	133
76.—1682 г. Января 11. Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городѣ	123	85.—1682 г. Декабря 16. Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пацукевича за произнесеніе угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ	134
77.—1682 г. Января 12. Донесеніе вознаго объ отказѣ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложенномъ кунтушѣ.	124	86.—1683 г. Юля 6. Явка дозволенія, даннаго старшимъ Минскаго Базилянскаго Свято-Духовскаго монастыря еврею Осипу Израелевичу на право владѣнія монастырскимъ плацомъ	135
78.—1682 г. Января 14. Жалоба Вольскаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложенномъ кунтушѣ.	125	87.—1684 г. Января 6. Явка описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями	136
79.—1682 г. Февраля 10. Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещеніемъ имъ въ теченіи 12-ти недѣль вчинять неки и судебныя преслѣдованія другъ противъ друга	126	88.—1684 г. Января 10. Заявленіе возныхъ о сознаніи Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебряннаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подговаривалъ его къ новымъ покражамъ	137
80.—1682 г. Марта 6. Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ.	—	89.—1684 г. Января 15. Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича, фактора Минскаго Доминиканскаго монастыря.	138
81.—1682 г. Юня 18. Рѣшеніе по иску Кенсовскаго къ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ.	127	90.—1684 г. Февраля 14. Заявленіе вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокравшаго церковь въ селѣ Одрьжнѣ	—
82.—1682 г. Юля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Гершоновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію.	130	91.—1684 г. Марта 20. Явка контракта Андрея Нѣмцевича съ евреемъ Израилемъ Лейзеро-	

№№	стр.	№№	стр.
		ни подь какимъ видомъ не при-	
		тѣснять въ торговыхъ дѣлахъ	
		евреевъ Минскаго воеводства. . .	146
92.—1684 г. Апрѣля 18. Заявленіе	139	100.—1684 г. Августа 27. Явка до-	
вознаго объ отдачѣ на поруки		вѣренности еврею Мовиѣ Мар-	
евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ		ковичу на сборы пошрины съ	
заемнаго письма, выданнаго ими		товаровъ, привозимыхъ въ гор.	
Гатовской	140	Пинскъ	147
93.—1684 г. Мая 25. Письмо Мир-		101.—1684 г. Сентября 4. Разбира-	
скаго и Сверженскаго старосты		тельство между евреями Бель-	
къ Минскимъ евреямъ, въ кото-		чичами и Иваномъ Боричевскимъ	
ромъ онъ обѣщаетъ имъ пол-		по обоюдной ихъ жалобѣ о на-	
ную безопасность отъ нападеній		несеніи побоевъ	148
на нихъ Брестскихъ евреевъ во		102.—1685 г. Января 17. Явка по-	
время ярмарокъ въ г. Мирѣ . .	141	вторительнаго листа короля поль-	
94.—1684 г. Іюня 8. Жалоба еврея		скаго Яна III, которымъ, подь	
Файбиша Іозефовича на Миха-		строгимъ наказаніемъ, приказы-	
ила Петровскаго за насильствен-		вается Брестскимъ евреямъ не	
ное отнятіе у него воску и денегъ.	—	пригѣснять въ торговыхъ дѣлахъ	
95.—1684 г. Іюня 16. Жалоба еврея		Минскихъ евреевъ и возвратитъ	
Ильи Лейеновича на Александра		послѣднимъ заграбленные у нихъ	
Бушковскаго за пожертвованіе		товары	151
Пинскимъ іезуитамъ дома, при-		103.—1685 г. Января 21. Явка списка	
надлежащаго якобы названному		товаровъ, которые Брестскими	
еврею.	142	евреями были забраны у Мин-	
96.—1684 г. Іюля 2. Жалоба свя-		скихъ евреевъ.	152
щенника Ставецкой церкви Петра		104.—1685 г. Января 21. Явка списка	
Курциловича на еврея Шостако-		товаровъ и денегъ, которые Брест-	
вича за удержаніе послѣднимъ		скими евреями были забраны у	
десятины, слѣдуемой на церковь		Минскихъ евреевъ	—
съ арендуемой имъ мельницы,		105.—1685 г. Февраля 5. Допесеніе	
за поправу хлѣба и луговъ и		возныхъ о разборѣ дѣла по уча-	
нанесеніе тяжкихъ побоевъ при-		стию Вилкомирскаго еврея Ла-	
слугъ священника	143	заря Рѣзника въ кражѣ вещей	
97.—1684 г. Августа 24. Разрѣше-		и документовъ въ Шешоль—	
ніе настоятеля Минскаго костела		имѣній Вилзенскаго епископа. .	154
еврею Лейбѣ Ошеровичу про-		106.—1685 г. Апрѣля 5. Рѣшеніе	
дать домъ его, находящійся на		по дѣлу о покражахъ, произве-	
костельной землѣ.	145	денныхъ Галабудами у еврея	
98.—1684 г. Августа 24. Явка пись-		Переца Гонковича и др. лицъ. .	156
ма великаго канцлера Литов-		107.—1685 г. Августа 29. Явка листа	
скаго Огнискаго, даннаго Мин-		польскаго короля Яна III, ко-	
скимъ евреямъ въ охрану отъ		торымъ вновь приказывается	
нападеній на нихъ Брестскихъ		Брестскимъ евреямъ не пригѣ-	
евреевъ	146	снять въ торговыхъ дѣлахъ Мин-	
99.—1684 г. Августа 24. Явка коро-		скихъ евреевъ и возвратитъ по-	
левскаго листа, которымъ при-			
казывается Брестскому кагалу			

№№	СТР.	№№	СТР.
			слѣднимъ заграбленное у нихъ имущество 158
108.	—1685 г. Августа 29.		Явка удостовѣренія Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключенія мировой сѣлки съ Брестскими евреями, но послѣдніе не явились. 159
109.	—1686 г. Января 2.		Жалоба Яна Чариявскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполненіи послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ. 160
110.	—1686 г. Января 5.		Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Вилкомирскимъ подстолиемъ Станиславомъ Антоновичемъ. 161
111.	—1686 г. Мая 8.		Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеревича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ. 162
112.	—1687 г. Февраля 26.		Пожалованіе королемъ Яномъ Казиміромъ еврею Пригъ Израеліовичу плаца съ развалинами дома въ Вильнѣ. 164
113.	—1687 г. Марта 28.		Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича на своевольныхъ людей, разграбившихъ его имущество. —
114.	—1687 г. Марта 25.		Заявленіе Виленскаго еврея Яхимовича о нападеніи своевольныхъ людей на его домъ и разграбленіи его имущества. 165
115.	—1687 г. Апрѣля 24.		Заемный листъ еврею Виленской синагоги на сумму 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгага 167
116.	—1687 г. Іюня 5.		Явка заемнаго письма на 1000 золотыхъ, взятыхъ въ долгъ Ломазскимъ кагаломъ у Яновской семинаріи . 168
117.	—1687 г. Іюля 7.		Явка дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ плацу. 170
118.	—1687 г. Іюля 7.		Выписъ изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Илляшевичу владѣть домомъ и плацомъ монастырскимъ 171
119.	—1687 г. Августа 29.		Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми. 172
120.	—1687 г. Августа 29.		Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій. 174
121.	—1688 г. Іюля 19.		Квитанція въ полученіи арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономіи 177
122.	—1688 г. Іюля 28.		Заявленіе Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королемъ 178
123.	—1688 г. Іюля 28.		Явка комиссарскаго декрета относительно количества слѣдуемаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора. 179
124.	—1688 г. Августа 25.		Явка заемнаго письма Стефана Паца жиду Финелю Израелевичу на 1750 золотыхъ 183
125.	—1688 г. Октября 31.		Либертаційный листъ короля Яна III объ освобожденіи Брестскихъ

№№	стр.	№№	стр.
		евреевъ отъ разныхъ денежныхъ сборовъ, по случаю пожара города Бреста	185
126.		—1688 г. Октября 31. Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающій ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.	186
127.		—1688 г. Декабря 30. Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссіи для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями	187
128.		—1689 г. Мая 3. Банційскій листъ короля Яна III, присуждающій Кобринскихъ евреевъ къ вѣчному изгнанію	188
129.		—1689 г. Іюня 24. Явка королевскаго универсала, коимъ взиманіе пошлины съ товаровъ снова предоставляется прежнему сборщику Ицку Зельмановичу.	190
130.		—1689 г. Іюля 16. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ синагогъ княжества Жомонтскаго и повѣту Унитскаго къ изгнанію и уплатѣ Доминику Пилсудскому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.	191
131.		—1689 г. Іюля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатѣ сорока семи тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Данилу Пузынѣ	193
132.		—1689 г. Іюля 29. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Аль-	
		брехту Хребтовичу долга и штрафа	196
133.		—1689 г. Августа 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Сагѣнѣ двадцати трехъ тысячъ ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяна	198
134.		—1690— г. Іюля 31. Повѣрка числа Виленскихъ евреевъ и находящихся въ ихъ владѣніи домовъ	200
135.		—1698 г. Февраля 26. Заявленіе сборщика пошлинъ Совинскаго о самовольномъ взиманіи Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніаншевичемъ таможенной пошлины съ проѣзжающихъ купцовъ.	201
136.		—1698 г. Марта 10. Заявленіе еврея мѣстечка Высокаго Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.	203
137.		—1698 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябки на Юдку, Іовзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей	205
138.		—1698 г. Апрѣля 15. Заявленіе евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хеміовича о принужденіи ихъ Михаиломъ Пацомъ къ подписи заемнаго шельма	208
139.		—1698 г. Мая 30. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ, державшихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію.	209
140.		—1698 г. Іюня 13. Явка заемнаго шельма на 40000 золотыхъ	

№№	стр.	№№	стр.
		уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени	277
156.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Кейданской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Гедройцю долгу и пени	256 259	164.—1700 г. Августа 9. Ремиссійный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ іезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за петязаніе и умерщвленіе ими христіанской женщины.	279
157.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Зельмана, Хапма, Іуду и Ілью Абрамовичей къ сожженію и уплатѣ арендныхъ издержекъ, за обращеніе часовни въ имѣніи Кожангородкѣ въ еврейскую модельню	262	165.—1700 г. Августа 14. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому Доминиканскому монастырю долгу и пени	281
158.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги, къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Корвинъ-Круковскому долгу и пени	264	166.—1701 г. Генваря 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минской еврейской синагоги и всѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени.	283
159.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій Городецкихъ евреевъ къ смертной казни и уплатѣ Маріаннѣ Костянкѣ долгу и пени	267	167.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ кагаловъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатѣ братьямъ Булгакамъ долгу и пени	288
160.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Георгію Землѣ долгу и пени	270	168.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго кагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. княжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булгакамъ долгу и пени.	290
161.—1700 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виржанской синагоги къ инфаміи и уплатѣ братьямъ Ганамъ долгу и пени	272	169.—1701 г. Марта 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени	292
162.—1700 г. Юля 28. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новгородской синагоги, къ смертной казни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому.	274	170.—1701 г. Марта 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфаміи и преданію смертной казни, а так-	
163.—1700 г. Августа 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфаміи и			

№№	СТР.	№№	СТР.
же къ уплатѣ Андрею Рыминѣ недоимки по сбору на содержаніе войска и вознагражденіе за нанесенные ему и его человѣку побой	294	фрахтъ витины, отпавленной въ Королевецъ	312
171.—1702 г. Мая 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ разныхъ городовъ Минскаго воеводства къ инфаміи и уплатѣ штрафа за невзность ими почтовыхъ повинностей во время шведской войны	297	178.—1705 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи къ уплатѣ ксендзу Михаилу Пузынѣ долгу и пени	315
172.—1702 г. Декабря 16. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Ивану Волку долгу и пени	299	179.—1705 г. Ноября 27. Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Ильи Туфанова изъ Горонца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи	317
173.—1702 г. декабря 22. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должной ему суммы	301	180.—1708 г. Сентября 26. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской синагоги къ смертной казни, за недозволеніе Регинѣ Мирской взыскать съ нихъ слѣдовавшій ей долгъ	320
174.—1703 г. Марта 3. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Минскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Николаю Довойнѣ	303	181.—1708 г. Октября 25. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанію и инфаміи, а также уплатѣ тридцати пяти тысячъ двухъ сотъ тринадцати золот. польск., слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣхоты Главнаго литовскаго трибунала	324
175.—1703 г. Сентября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленскаго еврейскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софій Скальской	306	182.—1709 г. Апрѣля 20. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Михаилу Мицкевичу долгу и пени	327
176.—1703 г. Ноября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени	309	183.—1709 г. Мая 15. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ Оомѣ Ювцю долгу и пени	329
177.—1704 г. Октября 24. Трибунальный декретъ, присуждающій Столицкихъ евреевъ Іоакима и Овзера къ инфаміи и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятисотъ сорока девяти золот. польскихъ за соль и		184.—1709 г. Юня 21. Трибунальный декретъ, присуждающій каранмовъ Поевольскихъ, Трочкихъ и Новомѣйскихъ къ тюремному заключенію и уплатѣ	

№№	СТР.	№№	СТР.
Викторину Пацевичу восьмисотъ золот. польск. назначенныхъ на содержаніе войскъ . . .	331	старшинъ Минскаго еврейскаго кагала къ инфамін, за принужденіе, жившихъ на землѣ Мацкевича, евреевъ возить Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичъ	356
185.—1709 г. Іюля 4. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфамін и смертной казни, а также уплатѣ Михаилу Косичу и Лаврентію Моксевичу долгу и пени	333	193.—1711 г. Августа 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ шести кагаловъ нынѣшней Гродненской губерніи къ инфамін и уплатѣ Жировницкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени.	359
186.—1709 г. Іюля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамін, смертной казни и уплатѣ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ.	339	194.—1712 г. Апрѣля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскихъ кагаловъ къ инфамін и смертной казни за неуплату 25000 поголовнаго сбора на содержаніе войска . . .	363
187.—1709 г. Августа 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамін, смертной казни и уплатѣ Гаснару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ .	343	195.—1712 г. Августа 1. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехъсотъ десяти золот. пол. и къ инфамін за самовольное возвышеніе поголовнаго сбора съ евреевъ Здѣнциельскаго кагала	366
188.—1710 г. Марта 1. Универсалъ В. Гетмана Литовскаго Людвига Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали евреямъ хоронить покойниковъ своихъ на приобрѣтенномъ ими плацѣ за Вилейей.	347	196.—1712 г. Сентября 15. Трибунальный декретъ, присуждающій Витѣбскаго бургомистра и все городское христіанское общество къ инфамін, возврату еврейскому кагалу плаца, на которомъ построена была церковь, и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти золотыхъ польскихъ . . .	369
189.—1710 г. Мая 19. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Виленскаго кагала къ инфамін и уплатѣ Степану Володковичу долгу и процентовъ . . .	348	197.—1712 г. Сентября 18. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ Брестскихъ евреевъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣвскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золотыхъ польскихъ за убіеніе священника Брестской Михайловской Каодральной церкви Власія Фили-	
190.—1711 г. Іюля 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфамін, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицкому долгу и пени	350		
191.—1711 г. Іюля 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфамін, смертной казни и уплатѣ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами . . .	353		
192.—1711 г. Іюля 24. Трибунальный декретъ, присуждающій			

№№	стр.	№№	стр.
		инфамин и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ канцтульнаго мѣстечка Докшиць . . .	438
211.—1720 г. Августа 14.	Трибуналь- ный декретъ, присуждающій ев- рейскую синагогу вел. кн. Ли- товскаго къ инфамин и уплатѣ Францу Венцковичу долгу и пени	411	
212.—1721 г. Августа 6.	Трибуналь- ный декретъ, присуждающій ев- реевъ Визунскаго кагала къ ин- фамин и уплатѣ Александру Пе- трусевичу долгу и пени	416	
213.—1721 г. Сентября 13.	Трибу- нальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ инфамин, смертной казни и уплатѣ Михаилу Заблоц- кому долгу и пени	419	
214.—1722 г. Мая 20.	Трибуналь- ный декретъ, присуждающій всеѣхъ евреевъ Слуцкаго кагала къ ин- фамин и уплатѣ Маркіяну Поло- невичу долгу и пени	423	
215.—1722 г. Іюня 11.	Трибуналь- ный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамин и уплатѣ Михаилу Пильсудскому долгу съ процен- тами и пени	427	
216.—1724 г. Іюля 13.	Универсалъ воеводства Новгородекаго о томъ, чтобы христіане не посту- пали на постоянную службу къ евреямъ и татарамъ	430	
217.—1727 г. Августа 26.	Засная за- пись Гродненскаго кагала Грод- ненскому Доминиканскому мо- настырю на сумлу 1283 золо- тыхъ и 10 грошей	432	
218.—1733 г. Апрѣля 25.	Жалоба Ви- ленскихъ евреевъ на Гавріила Скириата о причиненіи имъ раз- ныхъ насилій	434	
219.—1743 г. Августа 20.	Трибу- нальный декретъ, присуждающій евреевъ мѣстечка Смилевичъ къ	437	
220.—1744 г. Ноября 22.	Подтверж- деніе королемъ Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣ- стечка Радина	441	
221.—1749 г. Марта 28.	Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаимов- вича и о ложномъ обвиненіи въ этомъ убійствѣ Виленскихъ ев- реевъ	443	
222.—1750 г. Августа 8.	Полюбов- ная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ	446	
223.—1750 г. Августа 10.	Подтверж- деніе королемъ Августомъ III коммисарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ маги- стратомъ и евреями	448	
224.—1750 г. Октября 10.	Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ	451	
225.—1757 г. Января 18.	Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Милкевичемъ и вилен- скими евреями, касательно про- воза еврейскихъ покойниковъ черезъ мостъ на р. Вилии	—	
226.—1761 г. Февраля 25.	Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, причи- няемыя евреямъ	452	
227.—1766 г. Іюня 30.	Привилегія короля Сигизмунда Августа, сні- мающая съ евреевъ подозрѣніе въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей	453	
228.—1767 г. Іюня 30.	Привилегія ко- роля Сигизмунда Августа Брест- скимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей	455	

№№	СТР.	№№	СТР.
229.—1775 г. Октября 5. Распределение суммы занятой Виленскими евреями у иезуитовъ съ обязательствомъ внести ее Виленскому епископу Массальскому въ теченіи двѣнадцати лѣтъ.	457	внесъ его въ кагалъную черную книгу.	476
230.—1775 г. Ноября 27. Распределение суммы занятой Слуцкими евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатію Массальскому.	460	238.—1788 г. Мая 13. Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду.	477
231.—1785 г. Ноября 29. Декретъ воеводы Виленскаго Карла Радзивила по дѣлу между Виленскимъ рабиномъ и кагаломъ.	463	239.—1788 г. Мая 3. Донесеніе возныхъ объ отвѣтѣ кагалныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ.	478
232.—1786 г. Января 12. Жалоба еврея Абеля Вульфовича на другихъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ пріятіи христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру.	465	240.—1788 г. Мая 25. Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы.	479
233.—1786 г. Февраля 16. Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикціи, на кагалъ, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны.	467	241.—1788 г. Іюня 3. Посвидѣтельствованіе вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ.	480
234.—1786 г. Іюля 19. Охранный листъ Короля Станислава Августа, данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ насилій, чинимыхъ кагаломъ.	472	242.—1791 г. Марта 21. Определеніе Виленскаго магистрата по дѣлу Могилевскаго еврея Авраама Йоселовича съ цехами слесарнымъ и столярнымъ.	481
235.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагалъ о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ.	474	243.—1793 г. Октября 12. Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями.	486
236.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйствій.	475	244.—1795 г. Января 15. Прошеніе Литовскихъ евреевъ къ князю Реннину о томъ, чтобы ихъ судили въ городскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюція на эту просьбу.	498
237.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ		245.—1795 г. Ноября 11. Прошеніе старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго кагала объ освобожденіи отъ подымнаго сбора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя.	500

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Выпускаемый нынѣ въ свѣтъ Виленскою Коммисіею для разбора древнихъ актовъ XXIX томъ, представляетъ новый ея трудъ по старому, но вѣчно живущему вопросу—о евреяхъ въ Сѣверо-Западной Руси; томъ этотъ является продолженіемъ предшествовавшаго XXVIII тома ея актовъ. Въ настоящей новый томъ вошло 245 актовъ самаго разнообразнаго содержанія.

Акты эти, извлеченные Коммисіею изъ древнихъ юридическихъ памятниковъ б. Русско-Литовскаго государства, хранящихся въ настоящее время въ Виленскомъ центральномъ архивѣ и напечатанные въ настоящихъ двухъ томахъ, въ количествѣ 577, представляютъ, весьма цѣнный, наиболѣе достовѣрный и весьма обширный по своему содержанію, научный матеріалъ, для того, чтобы по вопросу о евреяхъ въ Сѣверо-Западной окраинѣ Россіи, за минувшіе вѣка ихъ пребыванія здѣсь, установить наиболѣе вѣрный взглядъ, сдѣлать наиболѣе безошибочныя заключенія, начертить предъ нашими очами возможно полную, живую, наглядную картину ихъ протекшей вѣковой жизни.

Приступая къ разсмотрѣнію документовъ настоящаго тома, мы не можемъ не остановиться здѣсь прежде всего на томъ общемъ выводѣ, который изъ собранныхъ Коммисіею актовъ выступаетъ съ неотразимою силою и ясностію, и въ основѣ котораго кроется гордіевъ узелъ еврейскаго вопроса. Выводъ этотъ заключается въ томъ, что первыми польскими королями и великими князьями Литовскими, при водвореніи въ своемъ государствѣ новыхъ поселенцевъ изъ юго-западной Европы—евреевъ, была допущена роковая, историческая, непоправимая ошибка!.. Когда впервые явились предъ ними, преклоненные, измученные историческимъ рокомъ, угнетенные и бѣдствующіе еврейскіе поселенцы, они приняли ихъ весьма благосклонно, сдѣлали ихъ предметомъ своей особенной заботливости и, какъ свой личный плодъ и даръ, поселили въ своемъ государствѣ, широко обставивъ ихъ своими привилегіями и оградивъ неприкосновенность ихъ

внутренняго, бытоваго, религіознаго и общественнаго устройства. При такихъ условіяхъ въ древней Литвѣ появились первые евреи!..

Но въ бывшемъ Русско-Литовскомъ государствѣ было свое искони древнее, природное населеніе, состоящее изъ русскаго народа и не большаго литовскаго племени; населеніе это имѣло свой общій юридическій—русскій языкъ, свои общіе законы суда, свои права и обычаи; населенію этому одному принадлежало право господства и распоряженія на своей землѣ. Всякіе новые поселенцы на этой землѣ, по неотразимому, естественному порядку вещей, должны были стать въ органическую связь съ этимъ природнымъ, господствующимъ населеніемъ, подчиниться его законамъ, принять его языкъ, освоиться съ его правами и обычаями, и ожидать отъ него себѣ столько личныхъ благъ, правъ и вольностей, сколько оно, взвѣсивая свои собственные блага и интересы, найдетъ возможнымъ и заблагоразсудитъ таковыя имъ дать. Ибо только при такомъ порядкѣ вещей жизнь новыхъ поселенцевъ въ новой русско-литовской странѣ могла получить вполне естественное, спокойное, мирное и, насколько это возможно, счастливое теченіе и развитіе. Великимъ, могучимъ, извѣчнымъ организмомъ Русско-Литовскаго государства была бы поглощена и ассимилирована горсть первыхъ новоприбылыхъ поселенцевъ евреевъ и ничѣмъ въ этомъ случаѣ не былъ бы нарушенъ внутренній миръ земли. Но обо всемъ этомъ, къ великой скорби исторіи, забыли первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, забыли прошедшихъ и преклонившихся предъ ними, просящихъ ихъ великой милости, новыхъ поселенцевъ евреевъ представить своему русско-литовскому, господствующему народу, отдать ихъ подъ его законы, въ полное его распоряженіе и зависимость; этихъ новыхъ поселенцевъ, не справляясь съ волею и желаніемъ своего народа, они, какъ даръ и плодъ своей единоличной заботливости и милости, пересадили на почву своего государства, безъ всякой, живой, органической связи съ природнымъ, господствующимъ его населеніемъ; такимъ образомъ ими съ перваго начала было образовано какъ бы два независимыхъ другъ отъ друга лагеря, какъ бы два самостоятельныхъ теченія, исключаютія другъ друга. Не подлежитъ спору,—въ ихъ верховной власти и правѣ было оказывать великую милость новоприбылымъ евреямъ—поселенцамъ, но милость эта должна была оказываться на томъ, что туземному, коренному, господствующему населенію государства предлагается благосклонно принять въ свою среду, подъ общіе свои законы и въ полное свое распоряженіе этихъ чужеземныхъ пришельцевъ, заботиться объ нихъ чтобы они пользовались жизнью, благополучіемъ и счастіемъ безраздѣльно съ нимъ. Первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, а

за ними и всѣ преемники ихъ объ этомъ забыли и упустили это изъ виду; и въ этомъ, повторяемъ, заключается именно ихъ роковая, великая историческая, непоправимая ошибка!.. Отсюда весь антагонизмъ, все неестественное, столь печальное въ государственной жизни, холодное, чуждое дружелюбія отношеніе между пришлымъ и туземнымъ населеніями древней Литвы. Нѣтъ между ними живой, органической связи, нѣтъ единства государственнаго организма. И эта печальная, черная, разъединяющая черта проходитъ чрезъ всю многовѣковую еврейскую исторію на Литвѣ. Эта черта становится видимою и просвѣчиваетъ во всѣхъ актахъ XXVIII и XXIX томовъ Виленской Археологической Комиссіи. Евреи, отлично сознавая пріобрѣтенное ими новое, исключительное положеніе на Литвѣ и взирая на себя, какъ на личный даръ и плодъ благоволенія и заботливости польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, въ пріютившей ихъ странѣ не хотятъ никого болѣе знать, кромѣ своихъ верховныхъ благодѣтелей и тѣхъ, чрезъ кого можно приблизиться къ новымъ ихъ милостямъ, имѣютъ заботу только объ укрѣпленіи и расширеніи своего національнаго положенія, о своихъ личныхъ и общественныхъ интересахъ; общее же благо государства и частные интересы окружающаго ихъ природнаго, господствующаго населенія для нихъ—задача только принудительной необходимости и собственной, близкой или отдаленной, расчетливости. Природное же, туземное, господствующее населеніе Литвы смотритъ на новыхъ поселенцевъ евреевъ, какъ на навязанный ему, привитый къ его государственному организму паразитный наростъ, какъ на эксплуататоровъ благъ и даровъ его земли, относится къ нимъ недоброжелательно, недружелюбно и во многихъ случаяхъ прямо враждебно, и по временамъ даетъ имъ чувствовать силу и тяжесть своей хозяйственной руки...

Но возвратимся къ новоизданному XXIX тому актовъ; заключающіеся въ немъ 245 актовъ мы находимъ наиболѣе соответственнымъ распредѣлить на слѣдующія группы.

1. Королевскія привилегіи и листы, относящіеся къ Евреямъ, подъ №№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 45, 74, 75, 76, 79, 83, 84, 102, 107, 112, 119, 120, 125, 126, 127, 128, 220, 227, 228 и 234. Самыя важныя и существенныя привилегіи евреи получили отъ первыхъ польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ. Эти жалованныя грамоты сдѣлались основою для пожалованій, идущихъ отъ лица всѣхъ послѣдующихъ, верховныхъ правителей Литвы. Въ вышеперечисленныхъ королевскихъ документахъ всюду выступаетъ особенная королевская заботливость объ устройствѣ положенія этого искусственно насажденнаго

плода—еврейскихъ поселенцевъ: то имъ дѣлаются новыя наданья, то подтверждаются старыя; то имъ предоставляются новыя облегченія; то улаживаются ихъ внутреннія неурядицы, а главнымъ образомъ, оказывается имъ защита и огражденіе отъ мнимыхъ притѣсеній со стороны христіанъ. Но если во всѣхъ этихъ многочисленныхъ актахъ королевскихъ пожалованій и милостей расточается великое обиліе благъ на повопринятыхъ на Литовскую землю поселенцевъ евреевъ, то изъ содержанія этихъ же важныхъ актовъ невозможно не убѣдиться и нельзя не видѣть воочию, въ какой степени ими сжимаются, ограничиваются и почти ступневываются всѣ подобнаго же рода акты королевской милости, наданныя на права и вольности своему собственному, природному, господствующему населенію государства; нельзя отсюда не видѣть того, сколько въ еврейскихъ привилегіяхъ кроется въ сущности, по правдѣ, истинной, обиды для этого природнаго господствующаго населенія, начиная съ того, что осѣвшіе съ нимъ рядомъ, на его землѣ, пользующіеся всѣми благами этой земли, пришельцы евреи, изъемятся изъ общихъ, равныхъ для всѣхъ, законовъ государства, что для устраненія обвиненія евреевъ въ приписываемомъ имъ христіанскимъ народомъ, дѣйстви- тельно страшномъ преступленіи—въ убіеніи христіанскихъ дѣтей, издаются постановленія, несовмѣстимыя съ жизненною практикою; таково напр. требованіе относительно представленія свидѣтелей для доказательства этого преступленія (трехъ евреевъ и четырехъ христіанъ), а въ случаѣ ихъ непредставленія при сужденіи обвинителя къ смертному приговору, и проч. тому подобное... Съ переходомъ земель б. В. Кн. Литовскаго подъ власть Россійской имперіи пали всѣ королевскія привилегіи, наданныя живущимъ на этихъ земляхъ евреямъ, и евреи подчинены общимъ законамъ русскаго государства; но воспринятый ими изъ этихъ привилегій духъ и внутренній строй жизни, ихъ «кагалъ» и проч., остался для нихъ въ своей неприкосновенности до нашихъ дней, почему и нынѣ они въ русскомъ государствѣ, по общепризнанному мнѣнію, представляютъ «государство въ государствѣ»...

Изъ вышеприведенной группы королевскихъ документовъ, восемь, подъ №№ 6, 7, 9, 75, 79, 83, 227 и 228, имѣютъ общее значеніе и относятся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Литовскаго. Изъ нихъ въ первомъ (6) король Владиславъ IV въ 1647 г. возбраняетъ повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги для евреевъ; во второмъ (7) Янъ Казиміръ въ 1650 г. предписываетъ не дѣлать принужденія оставаться въ христіанствѣ тѣмъ изъ евреевъ, которые приняли христіанскую вѣру по принужденію, во время козацкихъ войнъ; въ третьемъ (9) тотъ же король въ 1664 г. дозволяетъ евреямъ уплачивать долги веками вмѣсто

наличныхъ денегъ; въ четвертомъ (75) тотъ же король въ 1681 г. назначаетъ четыремъ главнымъ кагаламъ В. Кн. Л-го срокъ для окончанія ихъ споровъ по вопросу о взаимной подчиненности; въ пятомъ (79) тотъ же король въ 1682 г. налагаетъ евреямъ запретъ, чтобы въ теченіи 12 недѣль не вчиняли исковъ и преслѣдованій другъ друга; въ шестомъ (83) король Янъ III въ 1682 г. предоставляетъ право свободной торговли четыремъ главнымъ кагаламъ—брестскому, гродненскому, шинскому и виленскому; въ седьмомъ (228) король Сигизмундъ Августъ въ 1564 г., вслѣдствіе челобитья о томъ, что королевскіе «врадники» (чиновники) судятъ, рядятъ, даже осуждаютъ ихъ «на горло», разоряютъ ихъ имущество, явно вопреки ихъ правамъ, полученнымъ ими отъ предшественниковъ его польскихъ королей, обращаетъ особенное свое вниманіе на возводимое на евреевъ тяжкое обвиненіе въ убіеніи христіанскихъ дѣтей и поруганіи святѣйшихъ Таинъ (св. Даровъ причастія) и приказываетъ «всѣмъ королевскимъ врадникомъ, княземъ, паномъ старостомъ, войтомъ, бурмистромъ и всемъ инымъ, такъ духовнымъ, яко и свѣтскимъ», чтобы въ случаѣ возникновенія подобныхъ обвиненій, никто не осмѣлился судить заподозрѣннаго еврея своимъ собственнымъ судомъ, но направилъ бы его къ суду королевскому, представивъ въ данномъ случаѣ четырехъ благонадежныхъ свидѣтелей изъ христіанъ и трехъ изъ евреевъ; обвинитель, не доказавшій этого преступленія, «маеть быти каранъ горломъ и маестностію»; королевскіе «врадники» имѣютъ строго исполнять все написанное въ настоящей привилегіи, «подъ десятма тысячма копами грошей»; и наконецъ въ восьмомъ документѣ (227) тотъ же король въ 1566 г., по поводу случая въ г. Бѣльскѣ на Подляшынѣ и новаго такого же случая въ мѣстечкѣ Ро-сошѣ, когда возникло обвиненіе евреевъ въ страшномъ преступленіи—въ убиваніи христіанскихъ дѣтей, кромѣ соображеній и требованій, изложенныхъ въ предшествующей его грамотѣ, разъясняетъ и повелѣваетъ еще слѣдующее: обвиненіе евреевъ въ настоящемъ страшномъ преступленіи—противно ученію священнаго писанія, «же крови христіанской жидове николи не потребууютъ»; что при разборѣ предъ королемъ бѣльскаго случая обнаружилось, что тутъ имѣлось въ виду не самое преступленіе, приписываемое евреямъ, но причины постороннія, «але причины важныя на нихъ покладаны со стороны нѣкоторыхъ подданныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть нашихъ выкоренить», что первая предостерегательная привилегія короля 1564 г. по бѣльскому дѣлу не была записана и явлена ни въ одномъ судебномъ мѣстѣ, и не была опубликована и оповѣщена народу во всѣхъ подлежащихъ общественныхъ мѣстахъ, въ городахъ, мѣстечкахъ, на базарахъ и проч.; что виноваты въ настоящемъ случаѣ и сами евреи, упустивъ изъ

виду касающагося ихъ столь важное обстоятельство и не приложивъ заботы къ своевременному и широкому распубликованію сказанной грамоты 1564 года, и что нынѣ вновь повелѣвается явить эту грамоту во всѣхъ подлежащихъ судахъ—земскомъ, городскомъ, и др.

За категоріею общаго характера документовъ слѣдуютъ королевскія грамоты и листы, относящіеся къ отдѣльнымъ городамъ и мѣстечкамъ В. Кн. Л-го и къ отдѣльнымъ личностямъ евреевъ.

Въ данномъ случаѣ на первомъ мѣстѣ стоитъ городъ Вильна, по своему наиболѣе густому населенію его евреями и по своему нравственному и общественному вліянію и матеріальному положенію еврейскихъ представителей. Сюда относятся девять грамотъ, подъ №№ 3, 20, 21, 22, 76, 119, 120, 223 и 234. Въ первой (3) король Владиславъ IV въ 1633 г. освобождаетъ еврейскіе дома отъ постоя во время съѣзда въ Вильну на засѣданія отправляемыхъ различныхъ судовъ, не исключая и своего личнаго пребыванія здѣсь, а лично ихъ самыхъ отъ требованія въ эти суды, такъ какъ евреи имѣютъ дѣло только съ юрисдикціою «Вилленскаго замка» (т. е. съ старостинскимъ или воеводскимъ и подвоеводскимъ судомъ). Этою замѣчательною привилегіею евреямъ дается широкая свобода производить разнообразную торговлю и заводить шинки въ своихъ домахъ во время отправленія засѣданій судовъ въ Вильнѣ, возбраняется взыскивать съ евреевъ разные податки и вообще облагать ихъ какими либо новыми налогами; свободны они также отъ налога съ кошернаго мяса, которое они продаютъ возлѣ своей «божницы», а также и отъ всѣхъ прочихъ ихъ товаровъ; во второй (20) король Михаилъ въ 1669 г. дѣлаетъ подтвержденіе шести грамотъ своихъ предшественниковъ, данныхъ виленскимъ евреямъ на различныя права и вольности; въ третьей (21) тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ евреямъ 20 лѣтній срокъ для покупки отъ христіанъ всѣхъ домовъ, находящихся на трехъ виленскихъ ул.—св. Николая, Жидовской и Ятковой, отведенныхъ подъ жительство евреямъ и въ то же время предоставляетъ имъ право нанимать и арендовать себѣ дома во всемъ городѣ, на всѣхъ юрисдикціяхъ, отправлять въ нихъ свою торговлю и устраивать шинки; въ четвертой (22) тотъ же король въ томъ же году дозволяетъ евреямъ свободно разносить по городу и продавать разные товары, безъ всякаго стѣсненія со стороны цеховъ, подъ зарукою 1000 копъ грошей; въ пятой (76) король Янъ III въ 1682 году освобождаетъ виленскихъ евреевъ отъ совмѣстной общей городской переписи и напоминаетъ магистрату, что онъ, не внимая просьбѣ евреевъ произвести перепись для нихъ на воеводскомъ дворѣ, принудилъ ихъ для этой цѣли, выйти за городъ, въ открытое поле, гдѣ тотчасъ начали на нихъ ви-

ленскіе цеховые, «били ихъ, сѣкли, стрѣляли», оборвали на нихъ одежду и прицили имъ многія другія обиды и убытки; нѣсколько десятковъ изъ нихъ осталось на мѣстѣ убитыми и ранеными; и всѣхъ ихъ совсѣмъ бы истребили, если бы, «по предусмотрѣнію Божию, не явилась имъ на помощь академическая молодежь (студенты іез академіи или коллегіума) и не оборонила ихъ»; разгнѣванный король беретъ по настоящему случаю виленскую синагогу и каждого отдѣльнаго еврея подъ свое особенное покровительство, даетъ евреямъ заручный листъ и сурово приказываетъ магистрату, чтобы на будущее время подобныхъ нападеній, насилій, «тумультовъ» надъ евреями онъ не допускалъ и чтобы обставилъ ихъ жизнь полною безопасностью, подъ зарукою въ 100,000 копъ грошей литовскихъ; въ шестой (119) тотъ же король въ 1687 г. обращается къ виленскому воеводѣ Казимиру Сапѣгѣ, къ «губернатору» г. Вильны, къ виленскимъ судамъ—земскому и городскому и къ другимъ представителямъ власти—принять мѣры къ обузданію въ Вильнѣ своевольныхъ людей, мѣщанъ, ремесленниковъ, іезуитскихъ студентовъ, которые дѣлаютъ надъ евреями постоянныя насилія, расхищаютъ ихъ имущество, захватываютъ панскія вещи, находящіяся въ закладѣ у евреевъ; въ седьмой (120) тотъ же король, въ томъ же году, посылаетъ виленскому магистрату свой напоминательный листъ такого же содержанія и приказываетъ ему, съ своей стороны, принять всѣ мѣры къ охранѣ евреевъ, дабы они свободно могли пользоваться данными имъ королевскими привилегіями, такъ какъ отъ постоянно повторяющихся нападеній на нихъ своевольныхъ людей и городского посполства, они находятся подъ вѣчнымъ страхомъ и понесли убытковъ на полтора ста тысячъ пол. злотыхъ; это предостереженіе дѣлается магистрату подъ зарукою въ 100,000 червонныхъ злотыхъ; въ восьмой (223) король Владиславъ IV въ 1636 г. своею привилегіею утверждаетъ комиссарскій декретъ, состоявшійся въ томъ же году, по поводу происшедшаго въ г. Вильнѣ въ 1634 г. великаго «тумульта», между виленскими евреями съ одной стороны и магистратомъ и городскимъ посполствомъ—съ другой. Въ силу этого декрета дозволяется евреямъ 1) приобрести покупкою отъ шести христіанскихъ домовъ, расположенныхъ на Нѣмецкой улицѣ, ихъ «тылъ» (заднюю часть, дворъ) и на немъ строить себѣ дома, отъ которыхъ, на Нѣмецкую и Стеклянную улицу имѣть каменные ворота; 2) евреямъ предоставляется свобода шинковать и продавать христіанамъ медъ и пиво бочками, а водку («горѣлку») куфою и бариломъ, гарнищемъ и полугарнищемъ, съ устройствомъ шинковъ въ 20 домахъ, гдѣ они сами пожелаютъ избрать себѣ мѣсто, съ тѣмъ однако условіемъ, чтобы христіанамъ не дозволяли пить въ шинкахъ, но продавали бы эти напитки только на улицу, «на выносъ»; за эту

свободу торговли напитками евреи ежегодно, въ мирное и въ военное время обязаны вносить въ виленскій ратушь по 600 злотыхъ; а если бы какой, нибудь еврей, помимо этихъ 20 домовъ, сталъ гдѣ либо торговать меньшею мѣрою—гарнцемъ, полугарнцемъ или квартою, то таковой, уличенный въ этомъ, поднадасть каждый разъ штрафу въ 100 злот.; 3), все процессы, протестаціи, всякіе неки, начавшіеся въ Вильнѣ по поводу вышепомянутаго «тумульта» въ 1634 г. и внесенные въ судебные акты, заручные листы съ одной и другой стороны все предаются отнынѣ совершенному уничтоженію и забвенію; 4) однако магистратъ относительно общественной безопасности долженъ принять все мѣры, чтобы евреи были обезопасены отъ тревогъ и буйства своевольныхъ людей; а если бы гдѣ либо проявилось подобное насиліе и были обнаружены убытки за недосмотрѣніемъ магистрата, то послѣдній подвергается суровой отвѣтственности и долженъ покрыть убытки; 5), такъ какъ городскія возмущенія вредны для цѣлаго города Вильны, то городской судъ, магистратъ и епископы, всякій на своей юрисдикціи, должны произвести розыскъ относительно виновныхъ по минувшему «тумульту», таковыхъ забрать и карать, а открытыя у нихъ похищенные вещи возвратитъ евреямъ. Въ послѣднемъ документѣ изъ этой категоріи, охранномъ листѣ (234), данномъ королемъ Станиславомъ Августомъ виленскимъ евреямъ, въ 1786 г. подымается занавѣсъ и открывается неприглядная картина внутренней жизни виленскаго кагала. Уполномоченные гмины и цѣлаго еврейскаго посольства г. Вильны обратились къ королю съ ходатайствомъ о заступничествѣ ихъ противъ кагала. «Старозаконники Абель Вольфовичъ, Ошеръ Кальмановичъ, Юдель Литмановичъ, Мойжешъ Йоселевичъ и другіе старшины виленскаго кагала, въ силу своего внутренняго суда и деспотической власти, съ давнихъ поръ подвергаютъ ихъ неизвѣстному для гмины и посольства обремененію, которое они въ виду преобладанія сильнѣйшихъ надъ слабѣйшими, до этого времени терпѣливо сносили; но наконецъ становится выше ихъ силъ, когда помянутый кагалъ, доведшій цѣлое посольство евреевъ до послѣдней степени разоренія («до руины»), еще облагаетъ ихъ совершенно вымышленными налогами, угнетаетъ ихъ новопридуманными складками и разными податками, и слишкомъ суровымъ обхожденіемъ не только не дозволяетъ искать справедливости но, направляясь дальше по пути своей дерзости, преслѣдуетъ и терзаетъ гминныхъ и цѣлое посольство—однихъ разореніемъ ихъ имущества, другихъ тюремнымъ заключеніемъ, иныхъ наказаніями («карами»)). Король склоняясь къ настоящему ходатайству, повелѣваетъ: «чтобы виленскій кагалъ и послѣдующіе кагалные старшины, какъ сами такъ и чрезъ другихъ лицъ, не осмѣливались совершать

подобныхъ безправій, гвалтовъ и насилій, вымогать подъ вымышленнымъ предлогомъ разныхъ податковъ, но дѣйствовать только согласно состоявшемуся въ 1766 г. ликвидационному декрету и затѣмъ соотвѣтственно резолюціи, учиненной пресвѣтлою Литовскою ескарбовою коммиссіею; также, чтобы тѣхъ же гминныхъ евреевъ, цѣлое посольство и ихъ уполномоченныхъ, они не дерзали преслѣдовать, хватать, бить, подвергать тюремному заключенію и какимъ нибудь образомъ обременять ихъ, подъ угрозою наказаній, описанныхъ въ государственномъ законѣ». При этомъ, въ заключеніе, король объявляетъ, что гминъ и все посольство евреевъ г. Вильны онъ беретъ подъ свое королевское покровительство впредь, пока они на своихъ притѣнителей и обидчиковъ не найдутъ законнаго суда.

Послѣ Вильны, по количеству еврейскаго населенія, слѣдуетъ поставить на второмъ мѣстѣ городъ Брестъ, къ которому относятся документы подъ №№ 102, 107, 125, 126 и 127. Изъ этихъ документовъ обращаютъ на себя особенное вниманіе первые два, которые по характеру своему стоятъ въ непосредственной связи съ предшествующею королевскою грамотою подъ № 234, и говорятъ о томъ же внутреннемъ нестроеніи и беспорядочности еврейской жизни. Городъ Брестъ («Берестье») былъ однимъ изъ выдающихся и ближайшихъ пунктовъ на землѣ В. Кн. Л-го, въ который изъ Короны Польской впервые передвинулись и прочно осѣли евреи. Неудивительно, что поселившись здѣсь, они всегда приписывали себѣ какое-то право старшинства и первенства надъ евреями въ другихъ городахъ Литвы. Такъ случилось и въ 1680 году, когда брестскіе евреи почему-то объявили свои верховныя права надъ минскими евреями. По этому поводу первые объявили настоящую войну послѣднимъ; какъ на войнѣ, стали хватать послѣднихъ на дорогахъ, въ домахъ и особенно на ярмаркахъ, въ г. Мирѣ и другихъ торговыхъ мѣстахъ, начали отнимать и конфисковать ихъ товары, такъ что въ концѣ этой ожесточенной ссоры причинили имъ убытковъ и разоренія болѣе чѣмъ на 100,000 пол. злотыхъ; независимо отъ этого матеріальнаго разоренія, минскіе евреи были устранены изъ совѣщательныхъ собраній брестскихъ евреевъ. Вотъ по этому поводу король Янъ III, въ двухъ предостерегательныхъ листахъ отъ 17 января и 29 августа 1685 г. (102, 107) приказываетъ брестскимъ евреямъ отступить отъ своего безправія, возстановить съ минскими евреями миръ, возвратитъ имъ награбленное имущество, подъ зарукою въ 5000 червонныхъ злотыхъ.

Въ послѣдующихъ двухъ документахъ (125 и 126) тотъ же король Янъ III въ 1688 г. дѣлаетъ брестскимъ евреямъ разныя облегченія по поводу постигнаго

городъ опустошительнаго пожара. Въ документѣ № 127 рескриптомъ своимъ тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ комиссію для раслѣдованія и рѣшенія уже издавна возникшихъ споровъ и несогласій между брестскимъ магистратомъ и мѣстнымъ кагаломъ, по вопросу о владѣемой землѣ, плацахъ, домахъ и вообще о правахъ, которыми пользовались обѣ стороны. Въ рескриптѣ проглядываетъ явное покровительство короля евреямъ

За Брестомъ стоитъ на очереди городъ Минскъ. Относительно этого города, какъ мѣстожителства для евреевъ, въ разсматриваемомъ нами томѣ, мы имѣемъ одинъ любопытный документъ подъ № 74. Это грамота короля Яна III отъ 2 декабря 1681 г., въ коей проявляется особенная его королевская заботливость о живущихъ въ Минскѣ евреяхъ и раскрывается здѣсь для нихъ самое широкое поле дѣятельности. Въ 1609 г. король Сигизмундъ III привилегією своею уволилъ минскихъ евреевъ отъ разныхъ налоговъ и необычайныхъ сборовъ и предоставилъ имъ разныя вольности; Владиславъ общемою генеральною привилегією отъ 31 декабря 1636 г., относящеюся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Л-го, расширилъ ихъ права; эту привилегію въ 1649 г. 17 февраля подтвердилъ король Янъ Казиміръ. Принимая во вниманіе всѣ эти королевскія пожалованія, король Янъ III нынѣ своею грамотою привноситъ минскимъ евреямъ многія дополненія и прибавляетъ новыя вольности. Въ силу настоящей его грамоты евреямъ вольно въ своихъ каменицахъ, домахъ, 10-ти лавкахъ, продавать сукна, шелковыя и другія матеріи, коренья и всякія ремесленныя издѣлія и товары; вольно имъ имѣть свою скотобойню, баню, кладбище при синагогѣ, покупкою пріобрѣтать плацы, которыхъ въ настоящую пору у нихъ насчитывается уже 21, строить солодовню, бровары и винницы; увольняются отъ всякихъ взысканій и постоевъ ихъ три школьные дома; въ ремесленныхъ своихъ произведеніяхъ евреи не должны терпѣть никакихъ стѣсненій и обидъ отъ существующихъ тутъ христіанскихъ цеховъ; въ дѣлѣ правосудія они освобождаются отъ всѣхъ прочихъ судовъ, кромѣ «суда замковаго»; государственные налоги уплачиваются чрезъ кагалъ, и проч. и проч. Всѣмъ сословіямъ король поставляетъ на видъ, чтобы свобода и вольности евреевъ были ими тщательно охраняемы и чтобы они ни въ чемъ не терпѣли стѣсненія.

Къ городу Пинску, тоже густо населенному евреями, въ настоящемъ томѣ актовъ, относятся лишь три королевскихъ документа. Это во-первыхъ привилегія короля Сигизмунда Августа (1) отъ 30 октября 1561 г., коею онъ предоставляетъ брестскимъ евреямъ Рубиновичамъ устройство и содержаніе на пять лѣтъ въ г. Пинскѣ скарбоваго солянаго склада, съ тѣмъ, чтобы соль про-

давалась въ немъ по пониженной цѣнѣ, по 15 грошей за тысячу толиъ бѣлой соли; всѣ обыватели пинскаго повѣта, свѣтскіе и духовные, должны брать соль, какъ для личнаго употребленія, такъ и для торговли, только изъ этого склада; во-вторыхъ, король Владиславъ IV въ 1646 г. (5) даетъ привилегію пинскому еврею Песаху Якубовичу на устройство въ г. Пинскѣ новой мельницы, съ платою отъ нея ежегодно въ королевскій скарбъ 100 золотыхъ; и въ-третьихъ, король Янъ Казиміръ, универсаломъ отъ 5 августа 1650 г. (8) приказываетъ не принуждать оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее по принужденію во время козацкихъ войнъ.

Въ 1646 г. 3 декабря (4) король Владиславъ IV привилегію своею утверждаетъ за трокекими евреями—караимами исключительное право на жительство и торговлю въ г. Трокахъ; прочіе же евреи—«раббинисты», пробравшіеся сюда и открывшіе здѣсь тайную торговлю и питейныя заведенія, должны быть всѣ отсюда выселены.

Въ 1653 г. 16 окт. (45) тотъ же король Владиславъ IV далъ евреямъ м. Липска, въ гродненской экономіи, привилегію, съ тѣми же широкими правами, какими пользовались евреи въ большихъ городахъ; эту привилегію подтверждаетъ своею грамотою король Янъ III въ 1679 г.

Въ 1687 г. 26 февр. (112) король Янъ Казиміръ привилегію своею дозволяетъ Иршѣ Израеловичу, «своему фактору, съиздавна заслуженному въ его скарбѣ и Рѣчи-Посполитой» приобрѣсти покупкою въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, пустой плацъ, называемый Бржостовскій, который до этого времени служилъ мѣстомъ для сборищъ «своевольныхъ людей».

Въ 1744 г. 22 ноября (220) король Августъ III грамотою своею подтверждаетъ привилегіи своихъ предшественниковъ, дарованныя мѣстечку Радину, расположенному въ Лидскомъ повѣтѣ, на широкія права и вольности; такъ, между прочимъ, въ дѣлѣ правосудія, радинскіе евреи отвѣчаютъ «только предъ судомъ королевскаго двора тамошняго старосты и подвоеводы, съ вольною апелляціею въ задворные королевскіе суды»...

Къ отдѣлу королевскихъ привилегій, по тождеству содержанія, должна быть отнесена и грамота князя Іеронима Любартовича Сангушки, данная 15 авг. 1678 г. (37) евреямъ мѣстечка Ракова, находящагося въ Минскомъ воеводствѣ; грамотою этою въ широкихъ размѣрахъ подтверждаются права и вольности раковскимъ евреямъ, приобрѣтенныя ими отъ предковъ и предшественниковъ Іеронима Сангушки.

2) Жалобы евреевъ на учрежденія и отдѣльныхъ лицъ—2, 23, 51, 52, 57, 58, 59, 62, 65, 68, 69, 73, 85, 87, 88, 94, 95, 103, 104, 110, 113, 114, 136, 138, 218, 226, 232, 233, 235, 236, 237 и 240. Перечисленные здѣсь документы по характеру своего содержанія весьма близки и сходны другъ съ другомъ: въ нихъ идетъ дѣло о нападеніяхъ, насиліяхъ и вообще неправдахъ, чинимыхъ христіанами надъ евреями, а также самими евреями надъ евреями. Документы эти безспорно свидѣлствуютъ, какое возбужденіе и антагонизмъ постоянно существовали между христіанскимъ и еврейскимъ населеніемъ и какая внутренняя неурядица жила между самими евреями; они еще разъ доказываютъ то, о чемъ говорено было въ началѣ нашего предисловія, т. е. ненормальность и неестественность тѣхъ основъ, на которыхъ построено впервые поселеніе евреевъ на землѣ б. В. Княжества Литовскаго. Приведемъ здѣсь изъ этихъ документовъ нѣсколько болѣе выдающихся, направленныхъ прежде всего противъ христіанъ.

По городу Вильнѣ. Въ 1669 г. (23) евреи—старшины «Виленскаго збора» приносятъ свою жалобу на виленскій магистратъ, цехи и все городское посполство о томъ, «что они, пренебрегая строгостью государственныхъ законовъ, желая довести жалующихся до послѣдняго разоренія и униженія, не обращая вниманія на права, вольности и привилегіи, дарованныя имъ, на королевскіе декреты, ординацію и добровольное соглашеніе между обѣими сторонами, установленное комиссарами, причиняютъ имъ разныя насилія и грабежи; въ настоящемъ 1669 г., когда еврей Самуель Давидовичъ, стекольщикъ, пользуясь своимъ правомъ, сталъ съ своимъ инструментомъ ходить по городу Вильнѣ, цеховые схватили его, жестоко избили, изранили и обѣщали убить его, если онъ для своего ремесла еще разъ покажется на городскихъ улицахъ; магистратъ и цехи устанавливаютъ и издаютъ противныя королевскимъ декретамъ «уставы», заводятъ и основываютъ несуществовавшія прежде въ Коронѣ и В. Кн. Литовскомъ какія-то новыя братства. Такъ въ настоящее время возобновили и возстановили, стариннымъ обычаемъ, какое-то «кушнерское братство»; въ судахъ магистрата и магдебургіи намѣренно оттягиваютъ и отклоняютъ обсужденіе еврейскихъ дѣлъ; отнимаютъ отправляемые на публичныя вѣсы еврейскіе товары, и т. под.

Въ 1682 г. (85) старшины той же виленской синагоги заявили свой протестъ противъ нѣкоего виленскаго пана Пацукевича, который, предъ огромною толпою народа, произносилъ слѣдующія угрозы противъ евреевъ: «Господа! знайте, что, пока мы не проявимъ отваги, не обращая вниманія и не останавливаясь ни предъ какими ихъ (еврейскими) правами и королевскими привилегіями,

имъ дарованными, не будетъ съ ними (евреями) конца; необходимо поэтому намъ пораскинуть умомъ, чтобы такъ или иначе ихъ отсюда выкурить, однихъ приказать потопить, а другихъ перебить; пусть они тогда ищутъ на насъ суда»!.. При этомъ нѣкоторые изъ стоящей тутъ толпы отвѣчали: «Такъ и необходимо намъ поступить»!...

Въ 1687 г. (113) виленскій еврей Абрамъ Маркевичъ принесъ слезную жалобу «на людей разбойниковъ, своевольныхъ бродягъ, безъ занятій расхаживающихъ въ Вильнѣ по всѣмъ улицамъ и по Жидовской, съ угрозами по отношенію къ евреямъ, говоря что самихъ евреевъ перебыютъ, ихъ каменицы и дома снесутъ до основанія, имущество ихъ разграбятъ». Эти люди, приводя свою угрозу въ исполненіе, въ 1687 г. 25 марта, во время еврейской пасхи, напали на Жидовскую улицу, разбивали окна, жилища, погреба, пивницы, сундуки, сѣкли, рубили и опустошали, подобно непріятелямъ; въ это время толпа напала на дома евреевъ Абрама Карповича и Соломона Яхимовича, возлѣ костела св. Николая, ограбили ихъ дочиста, а самыхъ ихъ избилъ и изранилъ; при этомъ было унесено и много цѣнныхъ вещей, заложенныхъ панамъ.

Въ 1733 г. (218) виленскій кагалъ жаловался на пана Гавріила Бронислава Скрипата о томъ, что онъ, собравъ толпу людей, способныхъ къ насилію и грабежу, отважился хватать евреевъ виленскаго кагала по дорогамъ, на улицахъ, въ собственныхъ ихъ домахъ и каменицахъ, и сажать ихъ въ свое частное заключеніе, причинивъ имъ, убытковъ до 30,000 пол. злот.

По городу Бресту. Въ 1680 г. брестская еврейка, сирота, вдова Дынка, съ сиротами своими дѣтьми, съ плачемъ жаловалась на студентовъ брестскаго іезуитскаго коллегіума, которые 28 ноября, ночью, съ палками напали на домъ ея мужа, Якуба Нахимовича, считавшаго въ это время въ своей комнатѣ золото, производя расчеты съ другими присутствовавшими евреями, бросились на него и нанесли ему удары въ голову, и когда онъ упалъ, били его до смерти; бросившуюся къ нему на помощь, жену и другихъ евреевъ также избилъ и изранилъ, забрали все лежавшее на столѣ золото и захватили много находившихся въ квартирѣ цѣнныхъ вещей.

По городу Минску. Въ 1681, 1684 и 1685 г. (73, 87, и 104) минскіе купцы евреи представили въ минскій градскій судъ три реестра (списка) вещей, забранныхъ у нихъ насильно брестскими евреями, которымъ первые отказали въ требуемомъ отъ нихъ незаконномъ подчиненіи. (См. по сему случаю два подтвердительныхъ королевскихъ листа брестскимъ евреямъ, подъ №№ 102, и 107).

Интересенъ въ этихъ реестрахъ перечень товаровъ, которыми минскіе евреи въ данную пору торговали на ярмаркахъ; большая часть товаровъ состояла изъ крупныхъ и цѣнныхъ вещей; сюда входили: перлы, золотые перстени съ брилліантами, цѣпочки, мѣха—соболы, горностаевы, куньи, лисьи, рысьи, волчьи, «сибирскіе, московскіе», различнаго рода и цвѣта сукна, готовые кунтуши; предметы мелкіе—разнаго рода коренья, шкура и подоб. Брестскіе евреи захватывали у минскихъ евреевъ не только привезенные на ярмарки товары, но отнимали у нихъ и находившіяся при нихъ наличныя суммы денегъ. По приведеннымъ тремъ реестрамъ было учинено минскимъ евреямъ убытка на 57,912 пол. золотыхъ. Читая описаніе всѣхъ этихъ насилій, нельзя не удивляться, съ какою непонятною дерзостью брестскими евреями, открыто, предъ лицомъ всего народа, точно настоящими непріятелями, производилось подобное безправіе надъ своими же единовѣрцами, жившими въ городѣ, принадлежавшемъ тому же государству. Нельзя не удивляться и тому обстоятельству, какъ слабы и беспильны были, съ самаго начала, въ Рѣчи-Посполитой правящія власти государства. Правда въ 1684 г. (98) великій канцлеръ В. Ки. Л-го Марціанъ Огинскій, даетъ минскимъ евреямъ свой охранный листъ противъ нападеній и открытыхъ грабежей на дорогахъ и ярмаркахъ, производимыхъ брестскими евреями; но этотъ охранный листъ написанъ въ такомъ мягкомъ тонѣ, что брестскіе евреи, по всему вѣроятію, не обратили на него и вниманія..

По городу Пинску. Пинскій мытникъ еврей Хемья Рубиновичъ, открывшій въ г. Пинскѣ столь облюбленные евреями шинки, запротестовалъ (2) противъ пинскаго войта Андрея Ивановича, который «на торгу пинскомъ, заликати казалъ, абы вси корчемники пинскіе, поченши у вечеръ на смерканью, ажъ черезъ всю ночь, въ дома свои карчемные никого людей меду сычного шти не пускали и не продавали». Спрошенный Рубиновичемъ, при возномъ, по этому случаю, войтъ далъ ему такой отвѣтъ: «О пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьють; але заликати есми на торгу для того казалъ, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з мѣста Пинского выйдуть... не пускали, же тутъ у мѣсте господарскомъ Пинскомъ в домехъ корчемныхъ и по улицахъ въ ночь великая ся збродня, бой и зраненя дѣють»...

Въ 1684 г. (88) служитель пинскаго францисканскаго монастыря Гришка Павловичъ укралъ корону съ иконы Божіей Матери и поломанныя части ея продалъ пинскому еврею Нахману Новаховичу, который поощрялъ его и на дальнѣйшую кражу, говоря: «Если еще и больше принесешь ко мнѣ серебра, то дамъ больше денегъ, и ножикъ подарю тебѣ»!..

2. Изъ документовъ настоящей второй категоріи отмѣчаемъ четыре достопримѣчательныхъ акта, подъ №№ 233, 235, 236 и 237. Въ нихъ, какъ это сказано было уже выше относительно № 234, подымается завѣсть, скрывающій тайны еврейскаго кагала и выступаетъ наружу удручающая, тяжелая, весьма неприглядная картина внутренней еврейской жизни и при томъ въ самой многочисленной и самой вліятельной еврейской общинѣ, какою представлялся тогда виленскій кагалъ, среди всего еврейскаго населенія Литвы. Изъ этихъ документовъ № 233 имѣетъ такое важное значеніе для исторіи внутренней жизни евреевъ, что мы считаемъ необходимымъ привести его здѣсь, по возможности полнѣе, въ русскомъ переводѣ. «1785 г., мѣсяца февраля 17 дня, предъ земскими актами Виленскаго воеводства, ставши лично возный его королевской милости Жомонтскаго княжества Адамъ Брасевичъ, подалъ въ акты жалобу, писанную въ слѣдующихъ словахъ: Мы скарбовые комиссары Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го (предъявляемъ свой позывъ) старозаконнымъ Перещу Абрамовичу, Мойжешу Йоселевичу, Мойжешу Лейбовичу—бывшему писарю, Хайму Лейбовичу, Марку Лейзеровичу, Ицкѣ Лейбовичу—школьникамъ Виленской синагоги и веѣмъ старокагалнымъ виленскаго кагала, начавшаго свою дѣятельность въ 1784 г. и закончившаго въ 1785 г., Давиду Янкелевичу, Зельману Хаймовичу и цѣлому нынѣшнему виленскому кагалу—равно какъ старозаконному Ицкѣ Беніаміновичу, Эліану Марковичу и веѣмъ, такъ называемымъ еврейскимъ духовнымъ судьямъ, распоряжающимъ «херимами», а также Юделю Янкелевичу и Шмуїлѣ Менделевичу повѣреннымъ или распорядителямъ (шафарамъ) того же виленскаго кагала; Эліану Зельмановичу—называющему себя патриархомъ или по-еврейски хассидомъ, Давиду Симоновичу—вѣчистому (крѣпостныхъ дѣлъ) судѣ и Шавелю Лейбовичу,—предъявляемъ свой позовъ для явки на судъ скарбовой комиссіи Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го, на мартовскую сессію въ нынѣшнемъ 1786 г., имѣющую состояться въ Гроднѣ, по ходатайству его милости Игнатія Якова Массальскаго—епископа виленскаго, какъ господина, а старозаконныхъ Зельмана Ковмановича, Ицка Лейбовича и веѣхъ обывателей и евреевъ и посольства, какъ юрисконсулъ, живущихъ на юрисдиктѣ кашитульной и юрисдиктѣ того же вилен. епископа, и ссылаясь на сдѣланныя обвиненія, заносимъ свою жалобу о нижеслѣдующемъ: скарбовая комиссія В. Кн. Л-го, разбирая нынѣшніе долги виленскаго кагала, обратила вниманіе на сборы и на способъ ихъ выбиранія съ еврейскаго общества и, въ силу своего декрета, только до времени удержала небольшой сборъ для погашенія старыхъ кагалныхъ долговъ; въ противность каковому декрету скарбовой комиссіи В. Кн. Л-го и принесенной присягѣ тогдашними кагалными,

Виленскій кагалъ, установивъ тяжелые налоги на все еврейское общество, выбираетъ ихъ слѣдующимъ способомъ: во первыхъ съ скотобойни, отъ каждой штуки скота приказалъ рѣзнику платить въ коробку 21 злотый, и шкуру отъ кошерной скотины цѣликомъ отдавать кагалу, а отъ трефнаго скота, не платя ничего въ коробку, шкуру долженъ былъ отдавать кагалу и за нее обязанъ былъ брать только 6 злотыхъ, но не болѣе. А такъ какъ кошернаго скота въ недѣлю въ г. Вильнѣ выходитъ до 30 штукъ, а по временамъ и до 40, то рѣзники, производя уплату по 21 злоту отъ кошерной штуки, въ теченіи цѣлаго года вносятъ въ кагалъ 32760 злотыхъ; за кошерныя шкуры, которыхъ въ годъ наберется 1560 штукъ и болѣе, и которыя кагалъ самъ продастъ, каждую по 9 злотыхъ, придется полнаго годоваго дохода 14040 злот.; на трефныхъ шкурахъ прибыль въ недѣлю равняется 100 пол. злот. и болѣе, что составляетъ полнаго дохода ежегодно 5000 злот. Съ того же мяса Виленскій кагалъ установилъ особый сборъ: каждый изъ обывателей, покупающій мяса на злотый, обязанъ платить въ мясную коробку по 6 грошей; таковая коробка издавна была отдаваема въ аренду разнымъ лицамъ и нынѣ отдана въ аренду на два года, за которую наличными заплачено 2000 червонныхъ злотыхъ; и такъ въ годъ получается по 18 тыс. злот. слишкомъ, потому что надо сюда причислить и получаемые проценты. Особо, за рѣзку телятъ, барановъ, козловъ, отъ каждой штуки рѣзники платятъ по 3 злотыхъ, а такъ какъ въ недѣлю рѣжется штукъ 50, то ежегодный доходъ кагала отъ этой статьи составитъ пол. зл. 7800, а плата рѣзнику назначена особая. Рѣзники, убивающіе свою скотину, а не кагалную, имѣющіе на это позволеніе на нѣсколько лѣтъ, платятъ за это по 40 даже по 50 червонныхъ зл., каковыхъ рѣзниковъ въ Вильнѣ находится четыре чел. Въ отдѣльности, за рѣзку куръ, гусей, индюковъ, платится въ коробку: отъ курицы по 3 гроша, отъ гуся по 6 грошей, отъ индюка по 9 грошей; эта коробка отдана кагаломъ въ аренду на два года, за которую готовыми деньгами уплачено червонныхъ злотыхъ 700, слѣдовательно на годъ выходитъ н. зл. 6100, а двухлѣтняя плата впередъ, конечно, составитъ болѣе дохода. За продаваемое сало, или свѣчи, кагалъ приказалъ особо платить по 2 злот. отъ каждаго камня; свѣчную коробку отдали въ аренду на 8 лѣтъ Абраму Йоселевичу съ его товарищами, которые впередъ заплатили 1600 червонныхъ зл., что составитъ на каждый годъ пол. злот. 3600; но это потому, что впередъ взяты деньги за 8 лѣтъ, а если бы пускать въ аренду ежегодно, то навѣрно дали бы вдвойнѣ больше. Особо кагалъ установилъ кабакъ или монополію на шелкъ и никому изъ евреевъ не дозволено торговать шелкомъ, ни здѣшнимъ, ни пріѣзжимъ; выпустить въ аренду таковой «кабакъ» на 8 лѣтъ Урія-

шу Абрамовичу, который впередъ заплатилъ кагалу 40000 пол. злот.; слѣдовательно на годъ выходитъ 5000 п. зл., но и это потому, что взято за аренду впередъ, а если бы выпускать ежегодно, только на годъ, то навѣрно были бы даны другіе пять тысячъ злотыхъ. Кагалъ установилъ также кабакъ или монополію на кошерное вино и отдалъ его въ аренду на 8 лѣтъ Берку Беніаминвичу, который впередъ заплатилъ 500 штукъ червонныхъ злотыхъ, почему на годъ выходитъ доходу пол. злот. 1125; если бы и это было арендовано на годъ, было бы дано два раза столько. Отдѣльно кагалъ установилъ кабакъ или монополію на «Райскія яблока» и отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Юделю Литмановичу, который, по извѣстнымъ ему причинамъ, заплатилъ, довольно дешево, впередъ 60 червонныхъ зл., что составляетъ на годъ 216 п. злот.; но въ прошломъ году давали за 5 лѣтъ этой аренды червонныхъ злотыхъ 190 штукъ. Отъ коробки пріѣзжихъ кушцовъ кагалъ установилъ особый сборъ по полпроцента, каковая коробка отдана въ аренду Перену Абрамовичу на 5 лѣтъ, который впередъ заплатилъ 800 червон. зл.; такимъ образомъ въ годъ получается доходу пол. злот. 2880; но если бы отдавать въ аренду ежегодно, то съ процента получилось бы два раза столько. Отъ покупки и продажи съѣстныхъ припасовъ, хлѣба, муки, гороху, бобовъ и разной огородной зелени кагалъ особо постановилъ платить отъ злотаго по 1 грошу; отдали въ аренду эту коробку на 5 лѣтъ Абелью Вольфовичу, который заплатилъ впередъ кагалу 500 червон. зл., слѣдовательно въ годъ доходу 1800 пол. зл. Отъ каждаго вступающаго въ бракъ и получающаго приданое, кагалъ приказалъ брать 4 процента съ приданого, а хотя бы женихъ и не получилъ никакого приданого, обязанъ все-таки заплатить 40 грошей. Отъ продажи «хазаконъ» или собственныхъ домовъ кагалъ приказалъ платить четвертый процентъ съ продажной суммы; соединивъ вышеупомянутую коробку съ приданого съкоробкою хазаконъ въ одно, кагалъ отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Шмуйлѣ Хаймовичу, который заплатилъ впередъ 500 червон. злот., что на годъ составляетъ доходу 1800 п. злот.; а если бы аренда погодично была вынуждена, то больше было бы доходу. Затѣмъ слѣдуютъ доходы отъ обрѣзанія и вѣнчанія также отъ локтей и различ. вымышленные мелкіе сборы, для чего установлена отдѣльная коробка; все это отдано въ аренду на 6 лѣтъ Михелю Беніаминвичу, который заплатилъ впередъ 300 червон. злот., что составляетъ въ годъ доходу 900 п. злот. При рѣзкѣ птицъ изъ каждаго крыла вырываютъ по 3 пера и эти перья отданы въ аренду на 10 лѣтъ, заплачено 2000 п. злот., что составляетъ въ годъ доходу 100 п. зл. Отдѣльно Виленскій кагалъ установилъ кабакъ или монополію на порохъ, и таковой сборъ съ пороха отдалъ въ аренду на 8 лѣтъ, за что заплачено впередъ 200 червон. зл., такъ что въ

годъ получается доходу 450 п. злот. Отдѣльно, въ торговую коробку, кагалъ приказалъ каждому хозяину платить по своему состоянію и по возможности, но больше по оцѣнкѣ самаго кагала, и ежегодно, съ великимъ утѣсеніемъ нѣкоторыхъ и особенно насъ, живущихъ на епископской юрисдикціи, самовластно облагаетъ этимъ сборомъ; эта коробка не отдается никому въ аренду; доставляетъ она доходу 50000 п. злот. Особо такого же торговаго сбора, отъ частныхъ евреевъ, принадлежащихъ къ виленскому кагалу, вносится ежегодно 5000 пол. злотыхъ. Такимъ образомъ виленскій кагалъ, съ утѣсеніемъ юрисдикчанъ и города Вильны, собираетъ вѣрнаго годичнаго дохода 150671 пол. злотый, имѣя притомъ случайные доходы, какъ-то: отъ продажи «кресокъ», титуловъ и школьныхъ еврейскихъ должностей, утвержденія рѣзниковъ, штрафовъ, продажи еще не распроданныхъ казаковъ и проч. и проч. Каковыя случайные доходы составляютъ не одинаковую сумму—одинъ годъ менѣе, другой болѣе, даютъ однако minimum дохода до 20, 30 тысячъ п. злот. Имѣя такіе значительные доходы, виленскій кагалъ, тратитъ ихъ совершенно непроизводительно и во-первыхъ Эліяну Зельмановичу—патріарху, ничего не дѣлающему, не уплачивающему въ кагалъ ни одного шеляга и не дѣлающему взносов ни въ одну коробку, кагалъ даетъ квартиру и еженедѣльно изъ кагалныхъ денегъ, собранныхъ такимъ способомъ, уплачиваетъ 28 злотыхъ, что въ годъ составляетъ непроизводительнаго расхода 1400 зл. и еще покупаютъ ему разные припасы, какъ то рыбу и другіе предметы. Тотъ же кагалъ сдѣлалъ вѣчистымъ (крѣпостныхъ дѣлъ) судьей Давида Шимоновича, и ему изъ кагалныхъ суммъ напрасно выдано одновременно 200 чер. зл.; кромѣ того кагалъ, состоявшій всего изъ нѣсколькихъ лицъ, избравши его въ судьи, постановилъ уплачивать ему еженедѣльно по 32 злотыхъ до его смерти, и напрасно уплачиваетъ, а это въ годъ составляетъ 1600 зл. Еженедѣльнаго дохода отъ простыхъ евреевъ получается 5000 злотыхъ; болѣе половины этой суммы, да сверхъ того еще еженедѣльно по 2 черв. злотыхъ, кагалъ неизвестно на что расходуетъ и производитъ другіе расходы, дѣлая разныя поправки себѣ, съ большимъ утѣсеніемъ обывателей. Что хуже всего, получая въ теченіе столь многихъ лѣтъ такіе огромные доходы, виленскій кагалъ самовольно устанавливаетъ еще особые сборы по разнымъ случаямъ; на содержаніе московскаго войска жалующихся еженедѣльно облагали особыми сборами; поголовную еврейскую подать въ казну Рѣчи-Посполитой веѣ обыватели и всегда оплачиваютъ особымъ сборомъ; тогда какъ Эліянгъ Зельмановичъ—патріархъ и Шевель Лейбовичъ, получая содержаніе изъ кагалныхъ, общественныхъ суммъ, поголовнаго не платятъ, но раскладываютъ на общество. На ремонтъ школы и содержаніе бани идетъ доходъ съ нея; а за баню

общество уплачиваетъ 80 злотыхъ въ недѣлю, что составляетъ въ годъ 8000 злот. каковой доходъ покрываетъ всѣ необходимыя издержки и еще остается кой-что въ запасъ для кагала. На содержаніе госпиталя назначены разные другіе сборы, какъ то: за дозволеніе приступить къ десяти заповѣдямъ Божиимъ, за погребенія, за отдачу въ аренду нѣкоторыхъ мѣстъ въ школѣ, доходы съ находящейся въ школѣ кружки и съ такихъ и подобныхъ сборовъ содержится этотъ госпиталь, а кагалъ отъ себя ничего для него не прикладываетъ и расходовъ на содержаніе его не несетъ, и неизвѣстно на что обратилъ собираемая чрезъ столько лѣтъ столь значительныя суммы. Долговъ дѣйствительныхъ, признанныхъ декретомъ Скарбовой комиссіи В. Кн. Л-го кагалъ не уплатилъ, кромѣ нѣкоторой части поіезуитскаго долга, а между тѣмъ успѣлъ понадѣлать новыхъ; такъ въ недавнее время взяли въ долгъ въ Королевцѣ 7000 червон. злот.; у покойнаго доктора Клоца сдѣлали заемъ на 1000 червон. злот., по 10 процентовъ, на восемь лѣтъ, и фактору его Абелью, за комиссію, назначили уплачивать ежегодно, въ продолженіи восьми лѣтъ, по 40 червон. злот.; помимо этой суммы уплачиваютъ десятый процентъ, котораго вотъ уже два года не вносили; взяли въ долгъ у доктора г. Хмельскаго 500 червон. злот., у стольника Коссаковского 300 чер. зл., у ксендзовъ Базилянъ 500 червон. зл., у г. Подбиценты—эксподвоеводы, нѣсколько сотъ червон. злот. и у другихъ господъ. Къ довершенію всего, безъ вѣдома общества, затѣяли ссору съ раввиномъ, и постановили, что въ случаѣ назначенія штрафа за напрасное оскорбленіе раввина, расходы по этому дѣлу будутъ покрыты изъ кагалныхъ денегъ. Сверхъ того, тотъ же бывшій кагалъ, при посредствѣ обвиняемыхъ—кагальнаго писаря Мойжени и школьниковъ, выше обозначенныхъ по именамъ, взяли себѣ векселей, на предъявителя, на 15000 червон. злот., писанныхъ по-еврейски, на всю виленскую синагогу, подъ обезпеченіе всѣхъ кагалныхъ доходовъ, за подписью писаря и школьниковъ, какъ это требуется обычаемъ; а Мойжени писарь злоупотребляя своею должностію, и школьники, обманывая цѣлое общество, не внесли этихъ векселей въ книги, чтобы общество не узнало о выдачѣ векселей на такую значительную сумму. Узнавъ объ этомъ просители обжаловали ихъ предъ подвоеводою, и уже собрали 800 злотыхъ для уплаты по этимъ векселямъ, каковая сумма, вмѣстѣ съ книгами, должна находиться у подвоеводы; другіе векселя неизвѣстно кому выдавали, или же хранять у себя, а все имущество жалующихся обложили тяжкимъ налогомъ, о чемъ свидѣтельствуется манифестъ въ трокекомъ земствѣ, запесенный въ акты гминой Виленской синагоги. Въ заключеніе тотъ же обжалованный писарь Мойжени, взявши изъ особой кружки деньги на поѣзду въ Варшаву и привез-

ни изъ нихъ назадъ 1100 червон. зл., неизвѣстно куда ихъ дѣль, или же обратилъ ихъ въ свою пользу. И вотъ такими то чрезмѣрными поборами и налогами, виленскій кагалъ и злоупотребляющій своею должностью кагалный писарь, довели насъ юридиканъ виленскаго епископства и цѣлое общество города Вильны до послѣдняго убожества и конечно и на будущее время будутъ давить насъ еще большими сборами и налогами; о всѣхъ этихъ уже оплаченныхъ и донныѣ оплачивающихся сборахъ можно ясно видѣть изъ кагалныхъ книгъ, находящихся въ кагалѣ у распорядителей и писаря, а также изъ книгъ, представленныхъ тѣмъ же виленскимъ кагаломъ на судъ подвоеводы». Въ виду всего этого, виленскіе евреи, живущіе на епископскоѣ юридикѣ, заносятъ жалобу на кагалъ, и требуютъ уничтоженія всѣхъ упомянутыхъ злоупотребленій и вообще объясненія по всѣмъ вышеуказаннымъ пунктамъ. «Писана жалоба въ 1786 г. мѣсяца февраля 16 дня, каковая жалоба черезъ вышеуказаннаго вознаго Жмудскаго княжества Адама Брасевича подана въ акты и вписана въ земскія книги Виленскаго воеводства». *)

Въ послѣднихъ двухъ документахъ настоящей категоріи, подъ №№ 235 и 236, излагается такой же протестъ еврейскаго посольства въ г. Вильнѣ противъ кагалныхъ правителей и руководителей, но только въ общихъ чертахъ: ихъ цѣнность въ томъ, что ими подкрѣпляется сила и неоспоримость предыдущаго документа подъ № 233. Въ четвертомъ документѣ, № 237, выступаетъ новая, достойная вниманія черта изъ сокрытой, внутренней жизни виленскаго еврейскаго кагала: здѣсь существовали какія-то «черныя», значить страшныя книги, для записи въ нихъ тѣхъ изъ евреевъ, которые были непріятны ему и оказывали сопротивленіе. Такъ въ этомъ актѣ Шмель Вольфовичъ—уполномоченный гмины виленскихъ евреевъ, прибывшій изъ Гродны въ Вильну, приноситъ въ 1788 г. на виленскій кагалъ именно такого рода жалобу, что тотъ не допустивъ его къ чтенію десяти заповѣдей Божьихъ, отстранивъ отъ общенія съ собою, приказалъ его «секретно вписать въ черныя книги».

*) При чтеніи настоящаго, во многихъ отношеніяхъ любопытнаго, документа, заключающаго свѣдѣнія, которыя идутъ изъ устъ самыхъ евреевъ, цѣлаго ихъ виленскаго общества, и которыя въ наглядной, яркой картинѣ рисуютъ тяжелую и неприглядную внутреннюю жизнь виленскаго еврейства, невольно напрашиваются такіе вопросы: многое и все ли измѣнилось противъ этого описанія во внутренней жизни евреевъ, какъ нашего города Вильны, такъ и всѣхъ другихъ городовъ и мѣсть въ широкой чертѣ еврейской осѣлости въ Россіи? Русскою мѣстной администраціи официально извѣстенъ только одинъ „коробочный сборъ“—съ мяса и свѣчей; но умерли ли или живутъ еще въ перечисленныхъ здѣсь другія многочисленныя „коробки“, сняты ли съ еврейства всѣ эти тяжелыя „подати и оплатки“? Уменьшена ли могучая, внутренняя, христіанству вовсе невидимая, духовная, правящая сила въ еврействѣ? Гдѣ и откуда контроль надъ всѣмъ этимъ?.. Сослужить бы великую службу истинѣ и правдѣ, русской правящей власти и самому еврейству тотъ, кто, подобно описаннымъ здѣсь ревнителямъ еврейской народнои истинны, смѣло проникъ бы въ глубину внутренняго міра современной намъ еврейской жизни и начерталъ бы подобную же яркую и правдивую картину, хотя бы примѣрно, прежде всего, для нашего города Вильны!..

3. Жалобы христіанъ—учрежденій и отдѣльныхъ лицъ на евреевъ: №№ 44, 47, 48, 54, 55, 56, 64, 67, 77, 78, 96, 109, 111, 142, 224.

Извѣстно, что тамъ, гдѣ люди идутъ не одною общею дорогою и преслѣдуютъ не одну общую цѣль, не можетъ установиться дружественнаго согласія. Таковы были и отношенія въ б. древнемъ Русско-Литовскомъ государствѣ между природнымъ, господствующимъ, христіанскимъ его населеніемъ и пришлыми сюда поселенцами евреями. Въ то время, какъ первое, т. е. христіанское населеніе постоянно имѣло въ виду заботу о возрастаніи, процвѣтаніи и славѣ своего государства, пришлые поселенцы—евреи думали только о своихъ личныхъ интересахъ, оставляя высокія государственныя цѣли и задачи на самомъ заднемъ планѣ и, если возможно, даже совершенно забывая о нихъ. Обставленные многочисленными привилегіями польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, усматривая въ этихъ высочайшихъ особахъ своихъ исключительныхъ, могущественныхъ покровителей и защитниковъ, евреи, съ самаго начала, высоко подняли и держали свою голову предъ туземнымъ, господствующимъ населеніемъ страны; при всякихъ столкновеніяхъ, они всегда смѣло давали отпоръ этому населенію. Приведемъ изъ этой группы нѣсколько болѣе интересныхъ документовъ.

Въ 1679 г. (44) шинскій магистратъ жалуется на шинскихъ евреевъ, что они, въ г. Шинскѣ, закупивъ у мѣщанъ нѣсколько десятковъ домовъ, стоящихъ на городской юрисдикціи, отказываются платить съ нихъ подымное, установленное королевскимъ скарбомъ, почему эта тяжесть нынѣ незаслужено падаетъ на мѣщанъ—христіанъ.

Въ томъ же году (47 и 48) администраторъ шляхетнаго сбора по Шинскому повѣту жалуется на многихъ евреевъ, живущихъ въ этомъ повѣтѣ и въ гор. Дрогичинѣ, что они, выкуривая водку и распродавая ее въ городахъ и селахъ, отказываются платить въ казну слѣдующую съ нихъ шляхетную пошлину, при чемъ посланнаго администраторомъ служителя въ г. Дрогичинѣ, даже сильно избили и изранили.

Въ 1680 г. (55) священникъ Гродненской церкви, Брест. воеводства, Іаковъ Яценскій принесъ жалобу на семятничкаго еврея Лейзера Іозефовича, который возлѣ самой церкви напалъ на его сыновей «студентовъ» и на него самого, оскорбилъ его сначала низкими ругательными словами, затѣмъ «схватилъ его за грудь и безжалостно бросилъ на землю, сталъ рвать на немъ волосы, топталъ его ногами» и, если бы не вступилъ за него проѣзжающіе люди, убилъ бы его на томъ мѣстѣ; затѣмъ вторично встрѣтивъ его въ м. Семятчахъ, въ присутствіи

другихъ своихъ единомышленниковъ евреевъ, произнесъ на него слѣдующую угрозу: «мы тебя, попъ, хлопъ, убьемъ и по фунгамъ станемъ уплачивать штрафъ!...»

Въ 1684 г. (96) священникъ Ставецкой церкви, пинскаго повѣта, Петръ Курциловичъ жалуется на арендатора Ставецкой корчмы Ольфа Шостаковича, который, не обращая вниманія на королевскіе фондуши, пожалованные Ставецкой церкви, производитъ своимъ скотомъ потраву на церковныхъ земляхъ; когда, однако, работники священника съ потравы загнали къ себѣ его скотъ, онъ напалъ на священническій дворъ съ своими людьми, отнял свой скотъ, а работниковъ избилъ и покарѣчилъ; встрѣтивъ тутъ же самого священника о. Петра, возвращавшагося изъ прихода, отъ больного, съ святыми Дарами, обругалъ его, назвавъ «поганиномъ», произнесъ угрозу что «убьютъ на смерть его сына и челядь, и домъ его спалитъ огнемъ».

Въ 1686 г. (111) г. Родевичъ жалуется на виленскаго еврея Ашора Арановича и его соучастниковъ, который въ г. Вильнѣ, въ Бургардовичовскомъ домѣ, въ то время, когда жалующійся находился въ трибунальномъ судѣ, безъ всякой причины и повода съ его стороны, вломился въ его квартиру, разбилъ его сундуки, вынулъ оттуда вещей на 300 злот., а готовыми деньгами 5600 зл.; когда же изъ суда онъ самъ прибѣжалъ въ свой домъ, Ашоръ Арановичъ съ своими соучастниками жестоко избилъ и изранилъ его.

Въ 1698 г. (142) панъ Аристотель Туръ Зубацкій началъ въ трибунальномъ судѣ дѣло съ Станиславомъ Цехановичемъ—подкоморіемъ Пинскаго повѣта, дозволявшимъ своимъ факторамъ и дрогичинскимъ арендаторамъ свреямъ вредить его имуществу и оскорблять шляхетскую честь; такъ главный факторъ Цехановича еврей Мовша Полякъ на торгу схватилъ его человѣка, съ возомъ и вещами, отправилъ въ свой панскій дворъ, человѣка посадилъ въ частную тюрьму и неизвѣстно, куда затѣмъ его дѣлъ; когда на такое безправіе дочь Зубацкаго стала жаловаться и пенять фактору Поляку, то онъ сказалъ ей: «не дождется того ваши голыши шляхтуны, пастухи, чтобы нашъ панъ имѣлъ когда нибудь жаловаться на васъ или просить удовлетворенія у васъ, блазновъ (дураковъ, мальчишекъ); не только вашъ человѣкъ, но и ты, машкара, свинья такая—сякая, можешь за это тутъ въ тюрьмѣ, которую видишь предъ собой, сгнить у пана моего»!..

Въ 1750 г. (224) виленскій магистратъ занесъ свой протестъ противъ виленскихъ евреевъ и синагоги, что они въ г. Вильнѣ, стоящую на юридикѣ виленской магдебургин, на Нѣмецкой улицѣ, насупротивъ костела Августинскаго

неповѣданія (Лютеранской кирхи), пустуюющую каменницу (камен. домъ), тайно, ночью, замурававъ ея окна и ворота, присоединили къ общему двору своей синагоги.

4. Евреи—заемщики или ихъ облигаціиныя записи, №№ 41, 42, 43, 48, 115, 116, 140, 217, 229 и 230. Изъ приведенныхъ здѣсь десяти документовъ, относящихся къ пяти кагаламъ Виленскому, Гродненскому, Ломазскому, Пинскому и Слуцкому, видно, что евреями этихъ кагаловъ сдѣланъ заемъ на громадную сумму, въ 454,331 пол. злотый. Невольно при этомъ рождается вопросъ, гдѣ и у кого могли лежать накопленными такія большія суммы денегъ и какимъ образомъ евреямъ удавалось перевести ихъ къ себѣ путемъ займовъ? Безъ сомнѣнія, и между частными лицами на Литвѣ не мало находилось такихъ, которые получили значительные капиталы по наслѣдству или умѣли составить ихъ своею собственною бережливостію; но наибольшее число крупныхъ суммъ и капиталовъ, безъ всякаго сомнѣнія, составлялось и хранилось въ различныхъ духовныхъ учрежденіяхъ—монастыряхъ и коллегіяхъ, принадлежащихъ по преимуществу іезуитамъ. Въ старину не было государственныхъ и различныхъ общественныхъ банковъ, куда можно было бы положить на храненіе свои капиталы и получать съ нихъ опредѣленный и вѣрный процентъ; капиталы эти у всякаго лежали дома, въ крѣпкихъ сундукахъ, безъ всякаго движенія и пользы. Вотъ тутъ, вмѣсто банковъ, явились нуждающіеся въ деньгахъ, какъ отдѣльныя частныя лица, такъ и цѣлыя учрежденія, которыя съ своей стороны, обезпечивая и гарантируя исправное и своевременное возвращеніе занятой суммы, предлагали всегда крупный и соблазнительный процентъ. Въ данномъ отношеніи, если не первое, то весьма видное мѣсто занимаютъ заемщики евреи. Литовскіе евреи, какъ народъ торговый, всюду разъѣзжающіе по странѣ, все видящіе, со всеѣмъ знакомящіеся, лучше всякаго другаго, весьма скоро и въ точности могли довѣдаться, у кого и гдѣ хранятся значительные капиталы. Къ такимъ лицамъ и въ такія учрежденія они и направляли свои миссіи. Если христіане—заемщики предлагали значительный процентъ—пять, шесть и семь со ста, то евреи съ великою готовностію предлагали много высшій—8, 9 и 10 съ той же суммы. Въ данномъ случаѣ, никто не умѣлъ подойти къ счастливому хранителю капитала — заимодавцу съ такою ласковостію, низкимъ поклономъ, смиреніемъ, съ такою безконечною лестію, что просимый у него въ займы капиталъ осчастливить лично его самого и заемщика. Можно ли было заимодавцу долго колебаться или поддаться искушенію предъ горячими обѣщаніями, клятвами и неперечисленными гарантіями, чтобы не ветушить въ законную сдѣлку съ

заемщиками евреями? Приведемъ здѣсь лишь изъ одного документа подъ № 42, именно изъ заемной или облигаціонной записи, данной 20 нояб. 1678 г., Пинскимъ кагаломъ пинскому іезуитскому коллегіуму, даже на весьма незначительную сумму, всего на 1500 пол. злот., слѣдующую дословную выписку, можно сказать, страшныхъ еврейскихъ гарантій. Кагаль обѣщалъ ежегодно уплачивать ректору коллегіума по 150 злотыхъ процентовъ съ взятой суммы; но если бы кагаль въ который годъ, въ опредѣленномъ мѣстѣ и въ точный срокъ не вносилъ этихъ процентовъ, тогда ректоръ, за невыполненное условіе и причиненный себѣ убытокъ, «имѣетъ право запечатать въ г. Пинскѣ наши школы каменную и деревянную, скотобойню, также находящіяся таковыя во всѣхъ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ, принадлежащія къ пинскому кагалу; при этомъ и лавки и дома наши, безъ всякаго декрета, суда, позова, приглашенія слугъ судовыхъ; насъ же самыхъ, нашихъ женъ и дѣтей и преемниковъ сажать въ тюрьму; забирать отъ насъ товары, дома, грунты, денежные суммы, безъ суда, только по своему собственному хотѣнію, обращая таковыя въ свою пользу безъ всякой такелы со стороны суда и держать у себя въ тюремномъ заключеніи насъ и преемниковъ нашихъ, до той поры, пока мы не заплатимъ ему, ректору коллегіума, самой реальной суммы 1500 пол. злот. и процента съ нея, также тройныхъ зарукъ, совѣстности и убытковъ, на одно голое его слово; къ этому, мы не имѣемъ защищаться нашими еврейскими правами, привилегіями, глейтами, либертаціями и желѣзными листами его королевскаго величества, ни болѣзнію, постигнувшею насъ самыхъ, нашего посланца и повѣренныхъ, словомъ никакими оборонами, отговорками, терминами, причинами, существующими по чловѣческому вымыслу, описанными въ статутѣ и конституціяхъ, опустошеніемъ чрезъ огонь и непріятели»... Казалось бы, послѣ такихъ, прямо страшныхъ обезпеченій и гарантій, не должно бы оставаться ни малѣйшаго мѣста для сомнѣнія и колебанія въ томъ, что занятія евреями суммы, въ срокъ, кому надлежитъ, будутъ уплачены. Но рѣдко когда долги уплачивались аккуратно, какъ это можно видѣть изъ нижеслѣдующей группы документовъ.

5. Трибунальные декреты и рѣшенія другихъ судовъ большею частью по денежнымъ дѣламъ, относящіяся къ евреямъ. Сюда относятся №№ 24, 27, 30, 38, 39, 46, 60, 63, 71, 72, 81, 82, 101, 106, 130, 131, 132, 133, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 219, 221,

231 и 242. Изъ этой группы документовъ заслуживаютъ особаго вниманія 43 трибунальныхъ декрета спеціально касающіеся вопроса о еврейскихъ займахъ, по которымъ евреи отказывались производить уплату. Выше, при разсмотрѣніи документовъ 4 группы сказано было, что евреи охотно и часто дѣлали денежные займы, умѣли открыть для этого вѣрные источники и дѣлали такіе займы на большія суммы; сказано было какими многочисленными, чрезвычайными, можно сказать, даже страшными обѣщаніями и гарантіями обставляли всякій свой новый денежный заемъ. Христіанское населеніе, относясь по человѣчески, съ полнымъ довѣріемъ, къ еврейскимъ обѣщаніямъ, клятвамъ и гарантіямъ, давало въ займы евреямъ свои многолѣтнія сбереженія, но затѣмъ горько обманутое ими, не получая своихъ денегъ, должно было прибѣгать къ защитѣ закона и его путемъ и силою доискаться своего. И вотъ высшее судилище государства—Главный Литовскій трибуналъ запруживается жалобами частныхъ лицъ и учреждений о неуплатѣ евреями сдѣланныхъ, большею частію, крупныхъ займовъ; въ трибуналъ представляются читаются и обсуждаются имъ данныя евреями, съ великими гарантіями, облигаціонныя записи, но неисполненныя. Евреевъ многократно зовутъ для отвѣта въ это судилище; но евреи не являются... Тогда этотъ высшій судъ государства входитъ въ подробное разсмотрѣніе каждаго дѣла и сообразно съ его сущностію, произноситъ свой правдивый, рѣшительный и кажущійся издали для насъ не рѣдко суровый, заочный приговоръ («контумаційный декретъ») надъ обвиняемыми заемщиками евреями: однихъ онъ осуждаетъ на «выволанье»—изгнаніе изъ государства, другихъ на «пифамію»—безчестіе, позоръ, а третьихъ прямо на смертную казнь—«на горло». Такъ изъ трибунальныхъ актовъ, двадцать пять, подъ №№ 24, 46, 131, 133, 143, 144, 145, 148, 154, 158, 160, 167, 175, 178, 180, 182, 185, 186, 187, 189, 190, 205, 208, 213, и 215, относятся къ одному виленскому кагалу, сдѣлавшему времени у 25 частныхъ лицъ займы на громадную сумму въ 316000 польскихъ злотыхъ; по трибунальнымъ рѣшеніямъ, эта сумма, согласно заемнымъ записямъ, взятая вдвойнѣ—«съ совѣстностію», съ судебными издержками, поднялась до цифры въ 640000 пол. зл. Въ настоящемъ случаѣ неявившіеся предъ высшее судилище виленскіе кагалыныя старшины—евреи, кромѣ вышеозначенной, послѣдней суммы, которая должна быть взыскана на виленской синагогѣ и съ имущества всѣхъ принадлежащихъ къ ней членовъ, сами лично осуждаются: въ трехъ случаяхъ къ изгнанію, въ семи—къ безчестію и въ двѣнадцати—къ смертной казни—«на горло»

Далѣе, трибунальныя рѣшенія относятся къ 18 частнымъ лицамъ, у кото-

рыхъ въ промежутокъ времени 33 лѣтъ, была взята въ займы колоссальная сумма въ 720000 пол. злот. еврейскими кагалами слѣдующихъ синагогъ на Литвѣ: бержанской, (161), брестской (168), бѣлорусскихъ (155), вижунской (212), глуской (198), городской (159), гродненской (132), жомонтской (150, 176), кейданской (152, 156, 173), лидекой (183), минской (169, 174, 200), новгородской (149, 162), слуцкой (254), старобинской (172), сморгонской (204); этимъ рѣшеніемъ осуждены—старшины двухъ кагаловъ на изгнаніе, въ шестнадцать случаевъ на «инфамію» и въ семнадцать—на смертную казнь—«на горло».

Не зависимо отъ приговора по искамъ всѣхъ вышепомянутыхъ частныхъ лицъ, трибунальнымъ судомъ былъ вынесенъ декретъ на еврейскіе кагалы по неуплатѣ ими заемныхъ суммъ слѣдующимъ пяти духовнымъ учрежденіямъ: оршанскому доминиканскому монастырю 3000 зл. (165), жировицкому базилианскому монастырю 9445 зл. (193), бержанскому евангелическому сбору 963 бит. талера, (191) пшекому женскому Варваринскому монастырю 6191 зл. (27) и минскому Петро-Павловскому монастырю 2700 зл. (166).

Пять трибунальныхъ рѣшеній надъ еврейскими кагалами относятся къ неуплатѣ ими въ государственную казну установленныхъ налоговъ, именно: 1, установленного сбора во время шведской войны 3702 злот. (171), 2, еврейскаго поголовнаго сбора 25000 зл. (194), 3, такого же поголовнаго на войско—трибунальную хоругвь 34620 зл. (207), 4, на войско 33510 зл. (170) и 5, на почтовый сборъ 3702 зл. (171).

Тяжелыми и, какъ мы видѣли выше, во многихъ случаяхъ прямо страшными должны были показаться для евреевъ заемщиковъ, не явившихся въ судъ, трибунальныя рѣшенія, ибо за ними должно было послѣдовать совершенное разореніе; во-первыхъ первоначальныя заемныя суммы теперь возрастали почти втрое и во-вторыхъ истцамъ нынѣ давалось неограниченное право крѣпко положить свою руку на все движимое и недвижимое имущество своихъ должниковъ; они могли теперь, явившись на мѣсто, съ помощью судебного агента, опечатывать цѣлыя синагоги, дома, лавки, склады, погреба и лично самыхъ должниковъ арестовать и предавать суду для поступленія съ ними по трибунальному приговору. Въ принципѣ и въ сильномъ государствѣ подобныя рѣшенія высшаго государственнаго судилища дѣйствительно могли явиться тяжелыми и страшными для несправныхъ должниковъ; но не такова была б. Рѣчь-Посполитая, какъ государство; она страдала величайшимъ безсиліемъ во всѣхъ отправленіяхъ своей государственной жизни; тѣмъ же безсиліемъ она страдала и въ сферѣ своей юридической дѣятельности; не было въ ней крѣпкой исполнительнѣйшей власти.

Суды ея произносили приговоры, но некому было ихъ исполнить; не было силы которая заставила бы виновнаго покориться имъ. Такъ было въ настоящемъ случаѣ и съ трибунальными декретами на евреевъ—заемщиковъ. Обвиненные этими декретами евреи—должники и осужденные—на изгнаніе, на безчестіе и даже «на горло» безбоязненно сидѣли на своихъ мѣстахъ и въ случаѣ опасности всегда вокругъ себя имѣли достаточно обороны—въ разныхъ «протекціяхъ» и въ цѣломъ еврейскомъ обществѣ. Вотъ нѣсколько случаевъ, взятыхъ изъ этихъ же трибунальныхъ декретовъ, доказывающихъ это.

Въ 1709 г. минскій конопій Владиславъ Прошенскій, (186) велѣдствіе трибунальнаго декрета, присудившаго ему съ виленскаго кагала долговую сумму 8580 злот., опечаталъ виленскую школу, каменницы, дома, лавки, склады. Но велѣдъ затѣмъ «обжалованные евреи, старшины виленской синагоги, снесшись съ цѣлымъ еврейскимъ обществомъ, оказывая явное сопротивленіе вышеупомянутому декрету и относясь къ нему съ пренебреженіемъ, съ громадною толпою евреевъ, оторвали печати, отпечатали школу и взяли ее въ свое обладаніе»...

Въ 1710 г. (190) волковыйскому чашнику Михаилу Савицкому, трибунальнымъ рѣшеніемъ, съ виленскаго кагала была присуждена долговая сумма въ 10680 злот.; повѣренный его Михаилъ Шумскій явился въ г. Вильнѣ на мѣсто, для описи кагальнаго имущества; но въ это время выступили противъ него «обжалованные повѣрные евреи, силою, мятежными приемами (тумультомъ), защищаясь какою-то протекціею, оборонялись и не допустили отправления правосудія».

Въ 1718 г. (213) опшмянскій земскій судья Михаилъ Каменскій, которому трибуналь присудилъ съ виленскаго кагала долговую сумму въ 3000 тынфровъ, пріѣхалъ въ Вильну и направился «во-первыхъ къ синагогѣ, затѣмъ къ каменницамъ; домамъ, лавкамъ; тогда обжалованные евреи, явно оказывая сопротивленіе закону и декрету главнаго трибунальнаго суда и опираясь на чью-то протекцію, подобравъ своевольныхъ людей и строевыхъ солдатъ въ красныхъ мундирахъ, съ полученнымъ отъ кого-то или самолично приспособленнымъ огнестрѣльнымъ оружіемъ стали обороняться силою, мятежнымъ путемъ, не допустили опечатать школу, и противъ его самого произносили угрозы.

Въ числѣ трибунальныхъ декретовъ, кромѣ указанныхъ, есть еще и другіе не менѣе любопытные.

Въ 1681 г. (71) коньельскіе евреи, Іекницъ—рѣзникъ и Лейба Израелевичъ, и слуцкій еврей Шмойла—злотникъ произвели святотасество въ Цимковскомъ костелѣ, за что трибунальнымъ декретомъ они были осуждены, какъ «Богу са-

тому объмерзлые» (омерзительные), на страшную смертную казнь—«на горло, живо огнемъ спаленемъ».

Въ 1700 г. (153) за святотатство въ Комайскомъ костелѣ, учиненное евреемъ изъ города Пинчова Якубомъ Саламановичемъ, трибуналь осуждаетъ виновнаго на ту же казнь—«сожженіе живымъ».

Въ 1681 г. (72) сморгонскій еврей, опшянского повѣта, Эліашъ Мойжешовичъ началъ въ опшянскомъ гродскомъ судѣ процессъ съ маршалкомъ опшянскаго повѣта Самуиломъ Іеронимомъ Котломъ, владѣльцемъ Сморгонь. Въ возбужденіи этого процесса Эліашемъ Мойжешовичемъ поданнымъ его, Самуилъ Котель усматрѣлъ нарушеніе основныхъ законовъ Литовскаго государства, изложенныхъ въ статутѣ и конституціяхъ, и оскорбленіе «шляхетства». Поэтому Котель съ своей стороны обвиняетъ Эліаша Мойжешовича предъ трибунальнымъ судомъ «о неслухное и безъправное черезъ того жида, а подѣ тытуломъ оного всихъ жидовъ, зъ подданства и юрисдикціи нановъ своихъ, мимо право статутное и констытуціе сеймовые, выламованье се и зе станомъ народу шляхецького в праве посполитомъ ровности себе стелючи, схадзокъ частныхъ на розныхъ мейсцахъ на бунтованье се и складанокъ денегныхъ на опресію стану шляхецького чиненье»... Трибунальній судъ, соглашаясь съ доводами Котла, приеуждаетъ взыскать съ обжалованнаго Эліаша Мойжешовича 1702 копы грошей литовскихъ.

Въ 1685 г. (30) нѣсколько десятковъ евреевъ изъ синагогъ гореской, могилевской и оршанской, по имени Сроилъ Беровичъ, Рава, Лейба Жушмановичъ, съ сотоварищами своими, возлѣ г. Горекъ, на добровольной дорогѣ, скрытно, изъ засады, напали на проѣзжавшихъ мимо, верхомъ, Андрея Ивановича и Захарію Прасоловича, стащили ихъ съ коней и начали безпощадно бить палками, при чемъ перваго пронзили навзлетъ дубовымъ коломъ и умертвили на мѣстѣ, второго же полуживаго засадили въ свою тюрьму; при совершеніи этого преступленія, учинили еще и грабежъ, забравъ 600 черв. зл. и 100 битыхъ талеровъ, одежду, коней. Сужденные предварительно въ оршанскомъ каптуровомъ судѣ, виновные въ 1678 г. были потребаваны въ главный литовскій трибуналь, но не явились въ оный. По сему состоялся декретъ этого высшаго судилища: «абы таковыя тиранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выступокъ непростойный такъ великое злости и зухвальства помету заплаты свое однести, а невинне розлиная кровь хрестиянская о помету до Папа Бога не волала и таковая импреза своего предсезытъя горы не брала, преречонныхъ жидовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ стариннихъ школы места Горекъ, также Рава и другихъ стариннихъ школы могилевское, Лейбу Жушмановича—арендара могилевскаго и

старших школы орфанское на горло четвертованьем», а за грабежъ и убытки взыскать съ ихъ имущества 4300 копъ гр. литов.

Въ 1712 г. (197) въ г. Брестѣ, цѣлый еврейскій гминь съ посполствомъ, среди бѣлага дня, съ палками, кольями и бердынами, возлѣ Михайловской каедральной церкви, напалъ на священнослужителей ея, двухъ священниковъ Власія Филипповича и Нестора Волковича, только за то, что тѣ настойчиво напомнили евреямъ о производствѣ ими условленной платы за пользованіе для своихъ покойниковъ частью церковнаго плаца—христіанскаго погоста. Сначала избили перваго священнослужителя Филипповича и притомъ такъ жестоко, что онъ палъ тутъ же смертельно раненый, а потомъ чрезъ двѣ недѣли скончался. Когда же второй священнослужитель Волковичъ сталъ унимать нападающихъ и указывалъ на совершаемое ими преступленіе, то одинъ изъ толпы евреевъ Сроль «за эти слова палкою нѣсколько разъ ударилъ его въ лобъ, намѣреваясь и его убить и вскочивъ на городской валъ крикнулъ: «Бейте, убейте этого пола, мы за него по фунтамъ заплатимъ!» Когда услышали это возмущеніе и шумъ другіе евреи, то нанавши на пресвитера съ ружьями, тирански и немилосердно терзали, били, мордовали его и нанесли нѣсколько опасныхъ ранъ въ голову. Далѣе тѣ же евреи, повстрѣчавъ на базарѣ жену израненнаго Нестора Волковича, «ругали, срамили, порываясь бить ее, и если бы не вступилась христіанки и не оборонили, могло бы и съ нею случиться то же самое». Такъ какъ брестскіе евреи, позванные по этому уголовному преступленію и насилію въ главный Литовскій трибуналъ, не явились, то декретомъ этого высшаго судилища было опредѣлено взыскать съ нихъ убытки и штрафъ 2935 пол. злот., «а самихъ лично обжалованныхъ старшихъ, младшихъ и цѣлый гминь синагоги брестскаго кагала, за ту же отповѣдь и похвалку и за совершенный криминаль, за убійство священника, мы приеуждаемъ ихъ на частную баницію (изгнаніе), на криминальныя штрафы, на инфамію, на смерть (на горло) четвертованіемъ, чрезъ палача, на хватаніе ихъ»...

Въ 1700 г. 9 авг. (164) состоялся ремиссійный трибунальный декретъ по обвиненію полоцкимъ іезуитскимъ collegіумомъ полоцкихъ евреевъ въ ритуальномъ убійствѣ христіанки женщины, по имени Маріи Даневской Ахмановичовой, якиманской мѣщанки, жившей на землѣ Полоцкаго collegіума. Суть этого обвиненія заключается въ слѣдующемъ: у полоцкаго мѣщанина Алексѣя Даневскаго и жены его Анны была дочь—вышенамянутая Марія Даневская Ахмановичовна. Обжалованные полоцкіе евреи, по словамъ жалобщиковъ іезуитовъ, всегда неприязненные христіанству и, по своему неповѣданію, жаждущіе его кро-

ви и безъ нея не могущіе обойтись, отъ немалаго времени имѣя на домашнихъ своихъ послугахъ» вышепомянутую женщину христіанку Марію, и уемотрѣвъ для себя благопріятную минуту, «не ради какой нибудь съ ея стороны причины, но чисто по ненависти и озлобленію противъ христіанъ и по жаждѣ христіанской крови», въ 1697 г. 23 марта какимъ-то образомъ заманили въ еврейскую баню и здѣсь ее, близкую къ разрѣшенію отъ бремени, «жестoko замордовали и замучили», причемъ на тѣлѣ ея оказалось множество различныхъ ранъ, а именно: на вискахъ какъ бы обухомъ нанесенный ударъ, горло у лице изрѣзаны ножами; на рукахъ и пальцахъ, также на ногахъ ниже колѣнъ, на голенихъ, суставы все проколоты и порѣзаны ланцетомъ и шиломъ; перерѣзавъ грудь, выпустили кровь; пробивъ животъ, шею завязали въ три узла такъ, что едва по смерти могли развязать; тѣло было утаили въ банѣ и держали обмытымъ, очевидно желая куда нибудь припрятать, а затѣмъ, когда христіане обнаружили это преступленіе, то евреи не могли представить никакого въ этомъ для себя оправданія, но тотчасъ главнѣйшіе изъ нихъ встревожившись, начали прятаться и убѣгать; впоследствии, когда они были представлены въ распоряженіе полоцкаго гродскаго суда, то старшіе полоцкой школы, записью своею, правильно составленною у полоцкаго подвоеводы Жабы, взяли ихъ на поруки и во всякое время обѣщали представить на судъ». Далѣе, въ этомъ документѣ говорится, что евреи, подкупивши полоцкаго каптуроваго слѣдователя Адама Скинора, безъ участія потерпѣвшей стороны, составили какой-то декретъ, дали его 14 сент. того же года записать въ книги полоцкаго каптуроваго суда; отсюда этотъ декретъ безправно былъ перенесенъ въ полоцкій гродскій судъ, который своимъ декретомъ «наказалъ невѣрнымъ евреямъ присягу, а по учиненіи присяги всехъ ихъ объявилъ свободнымъ». Усматривая въ вышепомянутомъ декретѣ и дѣйствіяхъ полоцкаго гродскаго суда неправильность и незаконность, полоцкій іезуитскій коллегіумъ аппелируетъ въ судъ трибунальный. Трибуналъ, въ виду просьбы позванной стороны—евреевъ о дачѣ имъ «патроновъ», далъ имъ двухъ адвокатовъ и дѣло отложилъ.

Въ 1705 г. 29 сент. (179) Московскій купецъ Егo Царскаго Величества, изъ Торонца, Илья Туфановъ, направляясь изъ Вильны въ г. Тильзитъ (Тильжу), на ярмарку, съ нагруженными возами приблизился къ Юрбургу, гдѣ содержатели Юрборекой коморы (таможни), виленскіе евреи, Ааронъ и Михаилъ, отецъ и сынъ, Гордоны, не смотря на все предъявленные имъ законные и правильные документы, таможенныя квитанціи и проч., безъ всякой причины, заарестовали его возы съ многими и цѣнными товарами, и разграбили ихъ, причинивъ ему убытковъ на 28300 пол. злот. Судъ екарбоваго трибунала В. Кн. Л-го, раземотрѣвъ

это дѣло, постановилъ: взыскать съ купцовъ Гордоновъ всѣ показанные купцемъ Туфановымъ убытки и потери.

6. Наконецъ, въ послѣднюю шестую группу отнесены тѣ документы, въ которыхъ евреи являются: а) какъ «мытники» или сборщики пошлинъ на таможенныхъ (25, 28, 32, 36, 91, 100, 122, 123, 129, 135, и 202), б) какъ укрыватели краденныхъ, церковныхъ и костельныхъ вещей (50, 51, 52, 53, 60, 71, 88, и 89), в) какъ пріобрѣтатели и продавцы домовъ, плацовъ и проч. (49, 86, 97, 117, 118, 134, 146). Сюда же отнесены и слѣдующіе №№ 26, 33, 34, 70, 93, 98, 99, 188, 216, 225, 244, 245, представляющіе собою разнообразныя документы, не подходящіе подъ вышеупомянутыя рубрики. Укажемъ изъ нихъ наиболѣе интересные.

Въ 1677 г. (36) виленскій мѣщанинъ купецъ Степанъ Санкевичъ, направляясь изъ Вильны въ Королевецъ, остановился съ своей витиною и товарами въ г. Ковнѣ, и здѣсь предъявилъ свои документы мѣстному таможенному писарю еврею Мееру Боруховичу, съ просьбой освидѣтельствовать товары и пропустить его дальше. Писарь Боруховичъ, взявъ его документы и не возвращая ихъ обратно, сталъ всѣми мѣрами тормозить и задерживать дѣло, и въ заключеніе, подвергъ его лично жестокимъ побоямъ, и какъ преступника какого, засадилъ въ замковую тюрьму. Въ 1676 г. (33) брестскіе евреи подъ присягою показали, что въ эту пору въ г. Брестѣ, евреевъ, подлежащихъ поголовной подати, не было болѣе 525 человекъ. Въ томъ же 1676 г. по показанію евреевъ (34) было въ м. Мальчѣ всего 13 податныхъ евреевъ.

Въ 1710 г. 1 марта (188) великій гетманъ В. Кн. Л-го универсаломъ обратился ко всѣмъ сословіямъ и жителямъ города Вильны, чтобы никто изъ нихъ не препятствовалъ хоронить еврейскихъ покойниковъ за р. Виліей, на ихъ кладбищѣ, и чтобы никто не держалъ умершихъ подолгу дома, такъ какъ отъ этого могла появиться въ городѣ эпидемія.

Въ 1757 г. 18 янв. (225) между королевскимъ секретаремъ, войтомъ города Вильны, Онуфриемъ Минкевичемъ и погребальнымъ братствомъ виленскаго кагала состоялось такое соглашеніе: отъ каждаго еврейскаго покойника, при переѣздѣ черезъ Зеленый мостъ платить въ казну отъ воза и восьми людей къ нему по одному тынфу».

Въ 1724 г., 13 іюля (216) Новгородское воеводство универсаломъ своимъ, обращается ко всѣмъ сословіямъ съ напоминаніемъ, что вопреки королевскимъ привилегіямъ и постановленіямъ конституцій, христіане обоаго пола часто посту-

пають на службу къ евреямъ и татарамъ, и чрезъ то отдаляются отъ христіанскихъ праздниковъ и «братію шляхту» ставятъ въ затрудненіе относительно найма хорошей прислуги, за умѣренную плату, и потому и предлагается христіанамъ не поступать на годичную службу къ евреямъ и татарамъ, памятуя постановленіе Петроковскаго сейма 1565 г., которое гласитъ: «христіане отнюдь не должны служить жидамъ, подъ угрозой штрафа съ каждаго жиды ста гривенъ; а христіанинъ имѣетъ быть наказанъ шестинедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ».

М. Я. Спрогисъ.

А К Т Ы

О Е В Р Е Я Х Ъ.

№ 1.—1561 г. Октября 30.

Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставлении права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ.

Року 1561 месеца Октебра 30 дня, у четвергъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передъ мене Семена Ивановича Сова, подстаростего и лесничого Пинского, мытники Пинскій Хемя а Аврамъ а Товяниъ Богдановичъ Рубиновичи, а Исакъ Мошевичъ жида господарские Берестейские, проесли, абы листъ его королевское милости до книгъ замку Пинского земскихъ судовыхъ записанъ былъ, который листъ господарский слово у слово така в себе масть: Жикгимонтъ Августъ, Божю милостью король Польскии, великии князь Литовскии, Рускии, Прускии, Жомонтекии, Мазовецкии и иныхъ. Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, державцамъ, княгинямъ, панямъ вдовамъ и ихъ наместникомъ, земляномъ и двораномъ нашимъ воптомъ, бурмистромъ, рядцамъ и веимъ заказникомъ местъ нашихъ

господарскихъ, князкихъ, панскихъ и духовныхъ и тежъ жидомъ и татаромъ по всему панству нашему, великому князству Литовскому; што которая соль толпястая белая идетъ до места нашего Пинского с Коломыи а з Луцка ее до места нашего Пинского, подданные наши мещане Пинскии и околичные мещане и Волощане обователи нашихъ местъ и сель провадятъ на продажу и шинкують ее в месте Пинскомъ и по нашихъ мѣстечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, также князкихъ, панскихъ и духовныхъ, тыхъ, которыхъ именья ку замку Пинскому прислухаютъ, а с того некоторого пожитку до екарбу нашего не было, а ктому жъ и в лета непогодливые и часу лихое дороги великая дорогость у соли бываетъ, же тисечу толпъ соли по двадцати и по кольку грошен продають, для чого люди з немалымъ обтеженемъ и шкодою оную соль куповати мусили,—ино мы, хотечи порадокъ учинити, абы такъ дорого соль в томъ месте нашимъ Пинскомъ продавана не была и постановивши, абы яко в лета погодливые, такъ тежъ и часу лихое дороги, которого году дорогость соли бываетъ, завжды од-

ною ценою, то есть по пятнадцать грошей тысячу топль соли продавано,—учинили есмо складъ соленый у месте нашоу Пинскомъ и арендовали есмо тотъ складъ подданнымъ нашимъ жидомъ Берестейскимъ Хеми а Авраму Рубиновичомъ, а Товяшу Богдановичу, а Исаку Мошеевичу отъ светого Мартина теперешнего пришлого свята, которое маеть быти в року нынешнемъ тысяча пятьсотъ шестьдесятъ первомъ, на три годы за певную суму непезей; мають вжо отъ того дня свята помененого светого Мартина почати продавати тую соль, купивши в Луцку, до места нашого Пинского своимъ власнымъ накладомъ, и тамъ въ месте Пинскомъ и по иныхъ местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и тежъ князьскихъ, панскихъ, землянскихъ и духовныхъ, которые суть в повете Пинскомъ, гдѣ похочуть, тою солью шинковать и продавати мають ни болынь ани меншъ, одно завжды до выдержания тое аренды по пятнадцати грошей литовскихъ кождую тысячу топль соли белое, якую и теперь у месте нашоу Пинскомъ продають, а мещане Пинские и жидове иныхъ местечокъ и сель замку Пинского подданные наши, также князьские, панские, землянские и духовныхъ, которыхъ колвекъ имена въ повете Пинскомъ есть и тые, которые переменкиваючи въ Пинску соль продавали, вжо отъ того часу отъ светого Мартина не мають ее въ Луцку ани где инде на продажу и на власную потребу свою куповати, одно в тыхъ вышней помененыхъ арендаровъ нашихъ, в месте Пинскомъ, мають тую соль куповати по тому, яко вышней есть описано; а кому тежъ они в месте Пинскомъ дозволять соль продавати, тому, купивши соль в нихъ, вольно будетъ за ихъ дозволениемъ в месте Пинскомъ и по селахъ нашихъ господарскихъ, князьскихъ, панскихъ везде в повете Пинскомъ солью шинковать и ее продавати. А такъ приказуемъ вамъ, станомъ духовнымъ и светскимъ возможнымъ, подъ закладомъ нашимъ десятна тысячама копами грошей, ажъ бы

есте в томъ имъ сами некоторое переказы не чинили и людямъ местечокъ и именей и сель вашихъ, которые в повете Пинскомъ маете, грозно росказали, жебы они кромъ тыхъ арендаровъ нашихъ и тыхъ которымъ они соль продавати позволять, ни где соли куповати и ее продавати не смели и по которыхъ местечкахъ и именахъ и селахъ нашихъ господарскихъ также князьскихъ, панскихъ и духовныхъ будутъ они сторожу для проваженя тое соли держати, вы бы имъ того неaborошили и некоторое небезпечности здорювю ихъ не чинили и чинити не казали, и во всемъ спокойне ся къ нимъ заховали, а особливѣ людямъ невозможнымъ подъ забранемъ все ихъ маестности приказуемъ, жебы соли, кромъ ихъ, арендаровъ нашихъ, ни в кого явне и потаемене не куповали и ни отъ кол не провадили, чого вы, врядники наши, также воитове, бурмистры и рядцы абы есте, не вымывляючися ничимъ, повинности своео шине престерегали и в чомъ бы ся тые справцы ихъ або слуги в той справе соленой, до которого колвекъ вряду нашого господарского, або до врядниковъ вашихъ втеклися, абы есте имъ оборону и помощь чинили, и хтобы сему росказаню нашому спротивене вделати, о таковыхъ упорныхъ жебы есте намъ господарю ознаймовали. А если бы в которого мещанина Пинского, або в кого колвекъ съ подданныхъ нашихъ тамошнихъ отъ того часу отъ светого Мартина вдому его знайдена была и оказалась, жебы ее шинковать и продавати, або тежъ где инде, а не в нихъ в месте Пинскомъ купили, в такового за дворениномъ нашимъ Васильемъ Федюнкомъ на то имъ приданнымъ и за ведомостью вряду тамошнего тая соль забирана и половица на замокъ, а другая половица имъ маеть быти. А ижъ бы то все, яко в семъ листе нашоу описано есть, у ведомость кождому увошло, хочемъ мети, абы есте везде у местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и вашихъ князьскихъ, панскихъ и духовныхъ тое рос-

казанье наше оповедати и выволати и тотъ листъ до книгъ вридовыхъ уписати дали. А иначе бы есте того вчинити не смели. Писанъ у Вилни лет Божего нароченья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ первого, месеца Августа осмого дня. Который листъ подъ печатью и съ подписью руки его королевское милости и с подписью руки пана Остафъ, маршалка дворного, подскарбега земского, за прозбою мытниковъ Пинскихъ Хеми а Аврама Рубиновичовъ, а Товяша Богдановича, а Исака Моисеевича до книгъ земскихъ судовыхъ записанъ есть и выписъ с книгъ того листу господарского копею дворенинъ его королевской милости панъ Василей Федоровичъ Федюшко подъ мою печатью себе взялъ.

Изъ актовой книги Пинского градского суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 116—118.

№ 2.—1563 г. Ноября 15.

Жалоба мытника пинского еврея Якова Рубиновича на пинского войта Андрея Ивановича, запретившаго производить продажу, въ ночное время, меду въ шинкахъ города Пинска.

Року 1563, месеца Ноябра 15 дня, у понеделокъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передъ мене Илю Якимовича Кучу, подстаростего Пинского, жидъ господарский Пинский Яковъ Рубиновичъ, который с поручения брата своего жида господарского Берестейского, мытника Пинского, Хемьи Рубиновича, мытомъ Пинскимъ справуетъ, оповедане вчинилъ, ижъ дей дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ рано, войтъ Пинский панъ Андрей Ивановичъ, нетъ въдома для которое причины, тутъ у месте на торгу Пинскомъ закликати казаль, подъ виною господарскою замковою, абы вен корчмитки Пинские, почениши у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, никого людей у дома свои корчемные

меду сычного пити не пускали и никому его в ночи не продавали, а в томъ закликаню его немалая ся шкода мыту господарскому Пинскому есть,—и просилъ мене тотъ Яковъ Рубиновичъ о вижка, при которомъ бы мель войту мовити, для которое причины онъ то уделати казаль, и я ему вижомъ на то давалъ служебника моего Юрья Андреевича Боровского, который тамъ на той справе бывши, передо мною и ку записаню до книгъ созналъ, ижъ дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ, тутъ у месте Пинскомъ, тотъ жидъ Яковъ Рубиновичъ передо мною вижомъ войту Пинскому пану Андрею Ивановичу у дворе его мовилъ: для которое причины на торгу Пинскомъ подъ виною господарскою замковою закликати казаль, абы вен корчмитки Пинские, почениши у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, в дома свои корчемные никого людей меду сычного пити не пускали и не продавали? И онъ на то поведилъ: о пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьють, але закликати семн на торгу для того казаль, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з места Пинского выйдуть, корчмитки Пинские медовые у ночь до домовъ своихъ меду пити менцанъ Пинскихъ и слугъ замку Пинского не пускали, же тутъ у месте господарскомъ Пинскомъ в домехъ корчемныхъ и по улицамъ в ночь великая ся збродня, бой и зраненя деють, якожъ вко ся то и явно показало;—може ся и в день напшти, хто хочеть. Которое оповедане свое и сознане вижовое оный жидъ Яковъ Рубиновичъ до книгъ земскихъ судовыхъ записати далъ.

Изъ актовой книги Пинского градского суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 446—447.

№ 3.—1633 г. Апрель 23.

Привилегія короля Владислава IV, освобождающая евреевъ города Вильны отъ всякихъ платежей и повинностей.

Aktykacya przywileju Jego Królewskiej Mosci żydom miasta Wilenskiego należąca.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Апрелья двадцать третьяго дня.

На враде господарекомъ гродскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Войною Ясенецкимъ—войскимъ Витебскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Виленского места Мееръ Якубовичъ покладать и до актъ привилей светої памяти наяснѣйшаго короля его милости Владислава четвертаго, служащій жидомъ мѣста Виленского, на речъ въ немъ нижеї мененую до книгъ кгородскихъ Виленскихъ подалъ и просилъ, абы тотъ привилей былъ до книгъ унесенъ, который унесуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Władysław z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, do praw y wolności żydom wszystkim W. X. Lit., a osobliwie żydom, w mieście naszym Wilenskim od świętey pamięci królów ich mość Antecessorow naszych nadanych, y od nas na seymie szczęśliwey koronaciey naszej approbowanych, stosując się niemniej do dekretu naszego teraz świeżo szczęśliwym przybyciem naszym do Wilna między mahistratem y pospólstwem miasta naszego Wilna z iedney, a pomienionymi żydami wileńskimi z drugey strony, zaśłego, którym, za przysądzeniem pewnych ulic na mieszkanie żydom, pozwoliliśmy też onym różnych handlów zażywać, szynki w domach ich ogólnie mieć, kamienice i domy ych ab onere suscipendorum hospitum y podczas wszelkich zjazdów głównych, partykularnych, sądów trybunalnych y ynnych etiam sub praesentia Nostra Regia, ych też samych od sądów in genere wszelakich pod-

czas roków ziemskich, grodzkich sądu głównego trybunального y pod bytność naszą sędziów marszałkowskich y samych wielmożnych marszałków koronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, przy nas rezdujących, uwolniwszy, pod samą tylko iurydykę zamku Wilenskiego, de iure im należąca, podawszy, przy których to takowych wolnościach im nadanych, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków y dyrektora koła trybunalskiego, także pod bytność naszą od wielmożnych marszałków y sędziów ich na pomienionych żydów Wileńskich nowe jakie exactie wkładane nie były y przez niesłuszne podatki uciążenie się im nie działo, takową im też wolność przytym za tą terazniejszą bytnością naszą w Wilnie dayemy, aby od rzezników żydowskich wileńskich, którzy mięso wjatkach przed bożnicą przedaia, bydłem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów in genere wszystkich, któremi kolwiek żydzi Wileńscy podług praw swych y pomienionego dekretu naszego handlować y targować mogą y będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były y we wszystkim przy prawach y wolnościach im służących, jako też w dekrecie naszym wyrażonych y osobliwie niniejszym listem nadanych, od wielmożnych marszałków koronnych y W. Xięstwa Litewskiego, przy boku naszym rezdujących, ich sędziów, tak też marszałków, directorów y sędziów trybunalskich y inszych wszelakich osób na wszystkie przyszłe y potomne czasy cale y nienaruszenie zostawili, dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Datt w Wilnie dnia osmego miesiąca Sierpnia roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego polskiego pierwszego, a szwedzkiego wtorego roku. У того привилею при печати притисненої меншої Великаго Князства Литовскаго, подишь руки наяснѣйшаго короля его милости тыми словами: Vladislaus Rex. А подтымъ подисомъ другій под-

пись вельможного его милости пана референдара и писара Великого Князства Литовскаго теми словами: Marcyam Tryzna — Referendarz, Pisarz Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Который тотъ привилей за подаьемъ до актъ черезъ особу верху мененую до книгъ кгородскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4591.

№ 4.—1646 г. Декабря 3.

Явка привилегии короля Владислава IV караимамъ гор. Троць, которой воспрещалось евреямъ-раввинистамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать собственность.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Мая двадцатого дня.

На враде господарьскомъ кгородскомъ воеводства Троцького, передо мною Каспромъ Александромъ Швабомъ старостою Шмельтиньскимъ подъвоеводимъ Троцькимъ, постановивъшысе очевидно, жьдзи збору Троцкого, Нисанъ Юсковичъ, войтъ збору Троцкого, Езыашъ Юдичъ, Юда Арановичъ, Михаль Сатковичъ оповедали и покладали листъ его королевское милости, писанный до яене вельможного пана его милости пана Александра Слушки воеводы Троцкого, Гомельскаго и Пропойскаго старосты, на речъ в немъ ниже помененую, просечы, абы до книгъ кгородскихъ Троцкихъ былъ актикованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Wladyslaw czwarty z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuydzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wielmożnemu Alexandrowi Słuszcze woiewodzie Trockiemu, Homelskiemu, Pro-

poyskiemu staroscie uprzeymie nam miłemu łaska nasza królewska. Wielmożny, uprzeymie nam miły. Przełożono iest nam imieniem żydow karaimow w miescie naszym Trockim mieszkaiących, iż niektorzy żydzi rabinowie czasy nie dawnemi w miescie naszym Trockim mieszkania sobie nאיָאָשְׁזֵי, w onych rezyduiąc, wolności żydom karaimskim od świętey pamięci przodkow naszych y nas samych nadanych nullo iure zażywaią, szynki napoiow wszelakich chowaią y handle rozmaite ku uymie praw im nadanych y pożytkow żydom karaimskim należących odprawuią, w czym iż wielką szkocę żydzi Trocey karaimowie zdawna wolnościami w tym miescie obwarowane od żydow rabinow (ktore nigdy przed tym żadnego incolato w miescie Trockim nie mieli) ponoszą. Chcemi mieć po uprzeymoci waszey, aбыs uprzeymość wasza żydom rabinom żadnego mieszkania w miescie Trockim mieć, domow naymować, onych kupować, ani pod żadnym pretextem nabywać y żadney przeszkody w handlach żydom karaimom czynić nie dopuszczal, ale we wszytkim onych przy prawach y wolnościach im nadanych zachował, uczynisz to uprzeymość wasza s powinności swey y dla łaski naszey. Dan w Warszawie dnia trzeciego miesiaca Decembra, roku panskiego tysiąc sześćset czterdziestego szostego, panowania królewstw naszych Polskiego czternastego, a Szwedzkiego piętnastego roku. У того листу его королевское милости печать есть притиснена большая великого князства Литовьскаго, а подпись руки его королевское милости теми словами: Vladislaus rex. А другой подпись руки теми словами: Jan Dowgiało Zawisza, sekretarz iego królewskiey mości. Который тотъ листъ есть до книгъ кгородскихъ Троцькихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Троцкаго гродскаго суда за 1612—1619 г., № 5955, л. 234—235.

№ 5.—1846 г. Декабря 3.

Явна евреемъ Песахомъ Якубовичемъ привилегии, данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользованія съ нея всѣми доходами.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде крродскомъ в замьку господарскомъ Пинскомъ передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радивиля, княжати на Олыце и Несвижу, канцлера Великого Князства Литовского, старосты Пинского, Крневского и Тухольского установленнымъ, постановившимъ очевидно, жидь места Пинского Песахъ Якубовичъ податъ ку актыкованью до книгъ крродскихъ Пинскихъ привилей его королевской милости ему на збудованье млына подь местомъ Пинскимъ служащий и просить, абы принять и до книгъ уписанъ былъ, который, уписуючи до книгъ слово, одъ слова, такъ се в себе масть: Владыславъ czwarty z łaski Bożej król Polski, Wielki xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmoydskie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Oznaymujemy tym naszym listem, komu by o tym wiedzieć należało, iż pokładany był przed nami list cessayny wielmożnego Albrychta Stanisława Radziwiła, canclerza Wielkiego Xięstwa Litewskiego, dany Piesachowi Jakubowiczowi żydowi miasta naszego Pинskiego dla potwierdzenia przez nas, który się tak w sobie ma: Albrycht Stanisław Radziwił, xiąże na Olyce y Несвижу, canclerz Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Pинski, Kowienski, Gniewski, Tucholski, Gieranoyski, Lipniski etc. starosta. Oznaymujemy tym listem naszym cessaynym,

iż my upatrując pożytek skarbowi należący, pozwalamy pod miastem Pинскимъ wedle Rowu, nazwanego Rybołowki, który idzie z rzeki Strumienia do rzeki Piny, nową groblę usypać wedle hatu Hawryła Korotkiego, mieszczanina Pинskiego, nowo pobudować, także mostu dla przejazdu do nowego mlynu przez spust mlynu starego zrobić Piesachowi Jakubowiczowi żydowi Pинskiemu kosztem swoim pomienioną groblę usypać y mlyn nowo pobudować bez żadney przeszkody, na które usypanie grobli y pobudowanie mlynu koszt wielki podięty być musi, przeto zaraz po usypaniu grobli y pobudowaniu mlynu, daemy ten mlyn w moc, dzierżenie y spokojne używanie pomienionemu Piesachowi Jakubowiczowi wiecznemi czasy, z ktorego mlynu ma brać wymiótek y wszelkie pożytki sam na siebie y po nim żona y potomkowie onego obracać maia, czynszu s tego mlynu na każdy rok po stu złotych ma płacić, a dla naprawowania grobli przydaemy woytowstwo Czenczyckie, Kowniatynskie y Parszewickie, według zwyczaju cztery dni w iesieni, a drugo cztery na wiosnę, względem płacenia czynszu y komory pobudować dla schowania zboża wedle grobli pomienionemu Piesachowi pozwalamy; który mlyn wolno mu będzie, komu chcąc, takowym że prawem pusić; gosciowi żadnemu niema mlynu spuszczać, aż mu zapłacą, y żadney osobie mleć bez miarki nie ma y hatow nie wolno żadney osobie przed mlynem stawiać, oprocz zamkowego, dla przeszkody mlynu, mlynarz ieżeliby nie miał być życzliwym y nie pilnym mlynu, wolno go zrzucić, a dzierżącemu drugiego wziąć. A że się grobla psuie przez chodzenie ludzi różnych, wolno mu nikogo nie spuszczać, pozwalając onemu za tym listem naszym cessaynym o confirmatią tego listu u iego królewskiej mosci starać się. Do ktorego listu rękę naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąc roskazaliśmy. Pisan w Warszawie dnia dwudziestego miesiaca Februarij, roku tysiąc sześćset czterdziestego piątego. My tedy widząc być rzecz słuszną y do prozby

поміненого жьда за причына некторых панов рад наших склониwszy y ten list in toto approbuiemy y znacniamy tym listem naszym; do ktorego dla lepszey wiary ręka się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dziewiętego miesiąca Grudnia, roku tysiące sześćset czterydziestego szostego. У того привилею печать канцлерыи Большое Великого Князства Литовского притисненая есть, подпись руки его королевской милости тыми словами: Vladislaus Rex, а другая подпись тыми словами: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Который привилей за прозьбою верху менованого жьда есть до книгъ городовыхъ Пинскихъ вписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго городского суда за 1647 годъ, № 13001, стр. 89—90.

№ 6.—1647 г. Марта 6.

Явка универсала короля Владислава IV, которымъ воспрещается повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они въ этомъ отношеніи исключительно подчинены королю.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Марца шостого дня.

На враде в городекомъ, въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ яене освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радивиля, княжати на Ольце и Несвижу, канцлера Великаго Князства Литовского, старосты Пиньского, Клевескаго и Тухольского установленнымъ, постановившимъ очевидно жьдоче места Пинского Борухъ Нахмановичъ и Нотонъ Лейзеровичъ подали ку актикованью до книгъ городовыхъ Пинскихъ универсалъ

его королевской милости, абы в повестехъ поголовного на нихъ жьдочъ привато лядо не становено, и просили абы принять и уписать быль, который, уписуючи до книгъ слово в слово, такъ се в себе масть. Владыслау еzwarty z Bożey łaski król polski wielki xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmuydskie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Swedski, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Wszystkim w obec y koźdemu z osobna dygnitarzom, ciwunom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie obywatelom wielkiego xięstwa Litewskiego uprzejmie y wiernie nam miłym łaskę naszą krolewską. Doszła wiadomość, yż niektorzy z uprzejmoci y wiernoci waszey pod pretekstem constytucy seymu przeszłego, która lawda powiatowe ratione securitatis publicae in futurum constituentae są aprobowane na seymikaech przeszłych relacynnych pogłowne jydowskie stanowili, а yż jydzi wszyszey w wielkim xięstwie Litewskim będący naszej tylko własney iurisdictioni y zwierzchnoci krolewskiej, а nie insey żadney z osob y z dobr swych podlegaią y takowe na nich podatki, iako też y на mieszczan наших bez consensu naszego y stanow seymowych de iure stanowione być nie mogą y nie stawaia. Przeto integritati praw naszych krolewskich wezesnie prowadziąc, elicemy mieć po uprzejmoci y wiernoci waszey y rekwirujemy abyscie uprzejmość y wierność wasza napotem od stanowienia takowego laudum y wkładania przez nie на jydycieżarow supersedowali, а iesli by gdzie do tąd uchwalone było за nieprawne y nie ważne deklaruiemy. Dan w Warszawie dnia siedmnastego miesiąca Lutego roku panского tysiące sześćset czterdziesiątego siódmego, panowania krolewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego piętnastego roku. У того универсалу печать его королевской милости Великаго Князства Литовского притисненая и подпись руки его королевской милости тыми словами: Vladislaus Rex, а другая подпись руки тыми

слова: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который универсалъ до книгъ гродскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1647 г., № 13001, стр. 845—847.

№ 7.—1650 г. Августа 5.

Универсалъ короля Иоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смуть.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ пятидесятого, месеца Августа пятого дня.

На враде гродскомъ в замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Юрьемъ Нелюбовичомъ Тукальскимъ, войскимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ яене освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радвила, княжати на Олыце и Неевежу, канцлера великаго князства Литовскаго, старосты Пинскаго, Кневскаго и Тухольскаго установленымъ, постановившимъ очевидно, жидове места Пинскаго Езеяшъ Якубовичъ и Зельманъ Якубовичъ подали ку актыкованью до книгъ гродскихъ Пинскихъ листъ его королевской милости имъ жидомъ Пинскимъ, на речъ в немъ описаную, даный и просили, абы принять и до книгъ гродскихъ Пинскихъ уписанъ былъ; котороо вписуючи в книги слово в слово такъ се в себе маеть: Jan Kazimierz z łaski Bożey król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuidzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wszem w obec każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie urzędnikom zamkowym y mieyskim, także y inszym na urządzie iakim kolwiek będącym oznaymujemy. Supplikowali nam żydzi poddani nasi, żalosnie uskarżaiąc się,

iż pod czas tey wojny kozackiey zabranych wiele osob tak męczyzn, iako też y białych głów, dzieci żydowskich u niektórych z wiernosci waszych pozostali y z nich niektorzy częścią różnym udręczeniem, a częścią też drudzy z boiazni zdrowia swego ratuiąc na wiare ruską przymuszeni byli y do tego czasu wypuszczeni nie są, a nawet do nich inszych żydow, ktorzy byli z tego uszli niebezpieczestwa, przypuscić nie chciecie, co iż sie dziecie przeciwko wszelkiej słusznosci zwierchnosci naszej, przeto daiemy ten uniwersał nasz do wiernosci waszych, surowo rozkazuiąc y to mieć koniecznie chcąc, abyście tych żydow, żydowek y dzieci ich na ruską wiare mimo dobrowolne pozwolenie ich gwałtownie pokrzyszczonych, ktorzy zwłaszcza przy teyże wierze zostać się nie chcą, u siebie nie zatrzymiwali, ale y owszem wolnych do ich domow, dostatkow y handlow wolnych wypuscili y żeby wszyscy, kto im tylko co wziął, powracali przestrzegli, handlow zwyczajnych y pożywienia onym nie bronili y nie przeszkadzali, ale y owszem przy wolnosciach onym zdawna z praw ich y z zwyczajow służących cale zachowali. Co uczynicie wierność wasza dla łaski naszej y z powinności swey. Dan w Warszawie dnia wtorego miesiaca Maia, roku panskiego tysiąc sześćset pięćdziesiątego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego trzeciego roku. У того листу печать приписана есть, а подпись руки короля его милости тыми словами: Joannes Kasimirus Rex. А другая подпись руки тыми словами: Remigianus de Piasecno Regens cancell. Regni. Который листъ до книгъ гродскихъ Пинскихъ есть записанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1650 г., № 13004, л. 1208.

№ 8.—1660 г. Марта 12.

Явка привилегіи Пинскимъ евреямъ, данной королемъ польскимъ Іоанномъ Казиміромъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятого, месеца Марца дванадцатого дня.

На враде крродекомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Войтехомъ Зеленскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, одъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметекского старосты устанавленнымъ, постановившише очевидно, Борухъ Нахмановичъ, жидъ места Пинского, подалъ къ актыкованью до книгъ крродскихъ Пинскихъ листъ наянейшого короля его милости пана нашего милостивого, на речъ нижей въ немъ выражоную жидомъ места Пинского даный и просилъ, абы принять и до книгъ уписанъ быть, которого принявши и уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Zmoydzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny król, sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkiey radzie miasta naszego Pinska wiernym nam miłym łaska nasza królewska. Sławetni nam mili; supplikowali nam zydzi miasta Pinskiiego o to, iż wier. wa. mając z nimi z dawna pewną uczynioną ustawę, że w arędzie szynkow y napoiow mieyskich miasto do dwueh części, a żydzi do trzeciey części należec mieli, a zатым теж gdy się iakie składki y poruby na miasto Pinsk trafia, miasto dwie części, a żydzi тречіа часть składać powinni byli, tudzież gdyby pod czas wojny ktora chorągiew przez miasto Pinsk przechodziła, tedy żydzi wszystkiey od stanowisk żołnierskich wolnemi zostawać, a tylko przypisnikami rotmistrzowi albo

chorągwi directorowi do gospody iego bydz mieli, według listu przywilegiu iego krolewskiey mosci antecessora naszego, teraz mimo takowe postanowienie y dawne zwyczaje, połowice składanek mieyskich narzucacie, a w arędzie po staremu tylko do trzeciey części przypuszczacie, także żołnierzom gdy się iaka chorągiew do Pinska trafi, żydow do ugody rotmistrza nie dopuszczacie y tego zabraniecie, mimo list antecessora naszego im dany, tak też y poslow iacy się trafia podimować z połowicy każecie y u domach onych stawicie, przez co wielka krzywda się onym żydom dzieie. Wniesiona zатым była do nas przez niektorych panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym będących; prozbę, abyśmy od takich ciężarow onych uwolnili, a przy dawnym z miastem y magistratem Pinskim uczynionym postanowieniu zachowali, my do słuszney supplicuiących żydow Pinskiich skłoniwszy się prozby, poniewasz oni tylko do trzeciey części arędy napoiow należą, aby też nie więcej tylko тречіа часть do składanek mieyskich, ktore się na potrzeby publiczne trafia przykładali, deklaruiemy także od stantiey żołnierskiey y poslow domy ieh y ieh samych uwalniamy, a po dawnego do gospody rotmistrzowi, albo iego namiesnikowi, gdy się iaka chorągiew do miasta Pinska trafi, wszystkich żydow Pinskiich za przypisnikow przyłączamy y we wszystkim dawne zwyczaje y list antecessorow naszych zmoeniamy, upominając wiernose waszą, abyście do naszey confirmując woli a swoich antecessorow ustawy, ni w czym żydom krzywdy y bezprawia nie czynili z powinności swojej dla łaski naszey. Dat w Warszawie dnia trzydziestego miesiąca Maia, tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego, panowania krolewstw naszych Polskiego iedenastego, a Szwedzkiego dwunastego roku. У того листу печать канцелярии большое великого князьства Литовского приписана есть, а подписи рукъ теми словы: Jan-Kazimierz król. Andrzej Kotowicz pisarz w. x. Litt. Koro-

рый тотъ листъ за поданьемъ и прозъ-
бою звышъ помененое особы до книгъ
кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за
1660 г. № 13012, стр. 161—162.

№ 9.—1664 г. Юня 30.

Грамота короля Яна-Казимира, позволяющая
евреямъ платить долги векселями вмѣсто
наличныхъ денегъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого
тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого,
месеца Юня деветнадцатого дня.

На вѣраде кгородскомъ въ замку госпо-
дарскомъ Пинскомъ, передо мною Стани-
славомъ Казимеромъ Токарскимъ, подето-
лимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ
вельможного его милости пана Яна Ка-
роля на Дольску Дольского, подчашного
великого князьства Литовского, старосты
Пинского установленнымъ, постановив-
шимъ очевидно, Вольфъ Якубовичъ, жидъ
и школьникъ кагалу места его королев-
ское милости Пинского, подалъ къ акты-
кованью перъ аблятамъ до книгъ крод-
скихъ Пинскихъ видимусъ зъ книгъ
кгородскихъ воеводства Виленского впи-
санья въ немъ листу его королевское
милости до вѣщелякихъ судовъ и вѣра-
довъ, въ речи въ немъ нижей выраж-
ной, въ тые слова писаный: Видимусъ
съ книгъ кродскихъ воеводства Вилен-
ского. Лета отъ нароженья Сына Божого
тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвер-
того, месеца Септѣбра двадцатого дня.
На вѣраде господарскомъ кгородекомъ Ви-
ленскомъ, передо мною Яномъ Окгин-
скимъ, маршалкомъ Волковыскимъ, под-
воеводимъ Виленскимъ, постановившимъ
очевисто Аронъ Левъковичъ, жидъ Ви-
ленскій, покладаль и къ актыкованью по-
далъ листъ его королевское милости пи-
саный до вѣсякихъ судовъ великого князь-
ства Литовского головныхъ, трибуналь-

ныхъ, земскихъ, кгородскихъ, магдебур-
скихъ, просилъ, абы до книгъ кродскихъ
Виленскихъ былъ уписанъ, который упи-
суючи у книги слово до слова такъ се
въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey
łaski król polski, wielki xiążę Litewski,
Ruski, Pruski, Żmuydzki, Mazowiecki, In-
flanski, Smolenski, Czernihowski, a Szwed-
ski, Godski, Wandalski dziedziczny król.
Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu
to wiedzieć należy, mianowicie iednak są-
dowi głównemu trybunału w. x. Litew-
skiego, także wszelakim jurisdicciom ziem-
skim, grodzkim, Magideburskim oznaymu-
iemy, iż dali nam sprawę przez panow
rad y urzęduikow naszych przy boku na-
szym będących żydzi Wilenscy swoim y
innym żydow wielkiego xięstwa Litewskiego
imieniem, iż oni przy powszechnym panstw
naszych rzeczy pospolitey zniszczeniu do
takiego ubozstwa y upadku przyszli, że
creditorom swoim długow przez się za-
ciagnionych nie mogą realiter wypłacić, a
to dla tego, że też y onym u różnych cre-
ditorow nie małe długi na obligach y za-
pisach pozamierały, y onych odyskać nie
mogą, zacyim po wszytkich in genere iako
się wyżej pomieniło jurisdicciach, chcemy
mieć y przykazuiemy, aby gdy o długi ia-
kie żydzi Wilenscy y inni wielkiego xię-
stwa Litewskiego zapozwani będą, zach-
wuiąc onych circa praecudicata w są-
dach naszych asessorskich y marszałkow-
skich ferowanych in defectu gotowych
summ y pieniędzy in defectu złota y
srebra y innych fantow, obligami ktore by
się realiter pokazały im należące y czym
kto może płacić swym creditorom naka-
zywali non aggravando onych praecudici-
osis sententijs ex decretis, inaczey ipsa ae-
quitate dictante y dla łaski naszej nie czy-
niąc. Dat w Wilnie dnia trzydziestego mie-
siąca Czerweca roku panskiego tysiąc sześć-
set sześćdziesiąt czwartego, panowania na-
szego Polskiego szesnastego, a Szwedskiego
siedmnastego roku. У того листу при пе-
чати меньшой великого князьства Литов-
ского поднивь руки его королевское ми-

лости тыми словы: Jan Kazimierz król, а подписъ руки его милости пана писара великого князства Литовского тыми словы: Waleryan Stanisław Judycki, pisarz w. x. L. Который тотъ листъ его королевское милости за поданьемъ оногo до актъ есть до книгъ крoдскихъ Виленскихъ уписанъ, съ которыхъ и себѣ видимусь подь печатью владовою за подвоеводства его милости пана Петра Рудомины Дусяцкаго, старосты Стародубовского, и за писарства мое мене Казимера Домбровского, чешника Виленского, въ семь року тысяча шестьсотъ семьдесятъ первомъ, Апреля деветнадцатого дня жидомъ места Виленского есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того видимусеу печать крoдская Виленская притиснена есть, а подписъ руки тыми словы: W niebytnosci iego mosci pana pisarza Piotr Rudomina Dusiacki, starosta Starodubowski, podwoiewodzi Wilenski. Скорикговалъ Илинецкый. Который же тотъ видимусь за поданьемъ его до актъ и прозьбою звынчь писаное особы до книгъ крoдскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго крoдскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 382 на обор.—383.

№ 10.—1868 г. Юня 2.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича къ уплатѣ Вонифатію Пацу долга и штрафа.

Року тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсеца Юня второго дня.

В справе вельможного его милости пана Бонефацого Паца, тивуна Трoцкаго, Рызького, Ботоцкаго старосты, пулковника его Королевское милости, з жи-

домъ места Виленскаго, Мовшою Трейтелевичомъ, за объявленемъ до декрету суду нашего тутощного, то есть, до одьдана и заплаченя черезъ жида Мовшу Трейтелевича суммы одинадцати сотъ золотыхъ польскихъ тымъ декретомъ суду нашего его милости пану Пацу, тивуну Трoцкому, пулковнику его Королевское милости, отдьдаты и заплачены наказаное, затымъ о троякіе заруки. Ижъ тотъ жидъ Мовша Трейтелевичъ, будучи до декрету суду нашего объявоннымъ и маючи себе выразные декретомъ суду нашего тутощнымъ до одьдана тое сумы зложоный терминъ, яко на дню оногодайномъ жалобливому его милости пану Пацу, тивуну Трoцкому, пулковнику его Королевское милости неодадъ и не заплатилъ, такъ и самъ заполькокротнымъ з наказу привольванемъ енералскимъ передъ нами нестановилъ, про то Мы судъ оногo, яко права непослушного, в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и констытуціи трибунальской, за явное тому декретови, суду нашего спротивенство, которое се передъ нами зъ пильности чинное видоме показало, троякіе заруки, зперъвнчимъ суду нашего веказомъ з уписаннымъ и паментнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыры тысячи чотыреста и пять золотыхъ польскихъ на томъ жидѣ Мовшѣ Трейтелевичу и на добрахъ его гандлярхъ, товарахъ, кграмахъ, заставахъ, арендахъ и иныхъ всякихъ маестностяхъ его лежащих, рухомахъ, суммахъ пенейныхъ, гдѣ колвекъ и у кого колвекъ будучихъ, звоннымъ зааренгованемъ навнелякомъ мѣсцу оныхъ, а в недостатку маестности и на самой особѣ его вельможному его милости пану Пацу, тивуну Трoцкому, пулковнику его Королевской милости веказуемъ, и на отправу тое сумы пенейей кромь складаня рать статутовыхъ до владовъ земьского або крoдского Виленскыйхъ замковыхъ, мейскихъ, панскихъ, майдебурскихъ и иныхъ всякихъ тыхъ повѣтовъ, подь которомы се добра того жида ока-

жуть, а которого себе з нихъ сторона зажити похочеть заложивши на спротивного вину выволаня отъсылаемъ.

Изъ книги Главн. Лиг. Трибунала № 226 за 1668 годъ, листъ 961.

№ 11.—1668 г. Октября 17.

Заявление о нанесеніи жидомъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, месеца Октебра семнадцатого дня.

На враде кгородкомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, opowiadal y protestował się ięgomość pan Michał Lwowicz, administrator dobr wielmożnego ięgo mosci pana Jana Carola Mlockiego, Pinskiego, Helmskiego starosty w powiecie Piskim leżących, dowodząc sprawiedliwosci podwoyskiemu Jewchimowi Potapowiczowi Wyteckiemu na żyda Mowszę osiadłości w Pinsku nie mającego, który to żyd mieszkając przez lat kilka we wsi Sernikach, bez płacenia arędy y żadnyeh podatkow, szynki wszelakieh napitkow mające, przedaie na włosci imsci pana starosty Pinskiego, iakoż w Witezowce stawiając gorzałkę, ieszeze roskazując sobie, żeby podwoyski onemu co komu przeda gorzałki, aby pieniądze wybieral y onemu żydowi liczbę czynił, który podwoyski począł onemu mówić: ja tobie nie sluga, niemam czasu kiedy około ciebie chodzić. Tedy pomieniony żyd oraz onego podwoyskiego począł bić kiiem y tak niemilosierdnie zbil, zmordował, mówiąc: czemu ty chłopie nie masz mnie słuchać, mam ia swego gospodarza pana Jana Terniakę, który mi każe ciebie, iesli nie będziesz posłusznym, bić, on za mnie odpowie; y tego podwoyskiego roku terazniey-

szego msca Octobra czternastego dnia zbil, zmordował. Co protestując ięgo mosć pan Michał Lwowicz widząc takową krzywdę, zbiecie poddanego wielmożnego ięgo mosci pana starosty, iako też y szkod dochodząc tak o zbiecie, o popelnienie excessu chcąc z pomienionym żydem правнне czynić, даł proces ten zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинского гродского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 810.

№ 12.—1669 г. Февраля 11.

Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзяшевичамъ имѣній Костровъ и Тывровичи.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Февраля одиннадцатого дня.

На рокохъ каптуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Февраля первого дня прыналыхъ и порадкомъ правнымъ одправованныхъ, передъ нами судьями каптуровыми по абдыкации и зданья короны короля его милости Яна Казимера, а за универаломъ ясне вельможного его милости кесенъдза арцыбіскупна Кнезденского, прымаса и княжати першого на сеймику, зложономъ одъ ихъ милостей паповъ обывателей повету Пинского водлугъ першыхъ коньфедераций и каптуровъ обраными, постановившысе очевнето, его милость панъ Владыславъ Иохимъ Орда, подчашый Орнанъскій и пани малжонка его милости ее милость пани Ева Шостовицкая Владыславовая Ордина, подчашная Орнанская, положившы листъ добровольный арендовный запись свой Саломоновн и Кабрнелевн Езыпаневичомъ и малъжонкомъ ихъ—жидомъ места Пинского въ речы въ немъ нижей выраженой даный и служащий, которого устнымъ и очевнстымъ сознаньемъ своимъ ствердившы, просили, абы до книгъ каптуровыхъ повету Пинского принять и уписанъ былъ, которого мы врадъ

огледавши и читаного выслушавши, до книги уписать есмо велели, а уписуючы въ книгу слово въ слова такъ се въ себе маеть. Ja Władysław Joachim Orda, podczaszy Orszanski y ja Ewa Szostowicka Władysławowa Ordzina, podczaszyna Orszanska małżonkowie, wiadomo czyniemy y zeznawamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym arędownym zapisem, komu by o tym wiedzić należało, iż my małżonkowie na spólną naszą oboygą potrzebę wzielismy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebrali gotową rękodayną summe pieniędzy, to iest trzy tysiąca y osmset złotych polskich u żydow miasta J. K. mści Piskiego panow Salomona y Gabryela Ezyaszewiczow y małżonek ich, to iest Dwory Nisanowiczowny Puhaczewiczowny, Salomonowey Ezyaszewiczowey y Chay Moyżeszowny Gabryelowey Ezyaszewiczowey, za którą summe trzy tysiąca y osmset złotych polskich majątnosci nasze dwie, to iest dwor y majątnosć Kostrow, dwor y majątnosć Tywrowicze w powiecie Piskim leżące, z budowaniem dwornym, folwarkowym y gumniowym, z gruntami dwornemi, żytem na rok terazniejszy tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewięty zasianemi y niezasianemi, z poddanemi, z ich żonami, dziecmi, majątnosciami, powinnościami, robotami, daniami, czynszami, dziakłami na inwentarzu opisanemi, z gruntami oromemi y nieoromemi, z ogrodami owoszczowemi y nie owoszczowemi, z lasami, borami, gajami, dąbrowami, zaroslami, przerobkami, nowinami, drzewem bartnym y nie bartnym, ze pszczolami y bez pszczol, z rzekami, rzeczkami, ieziorami, iezieryszczami, iazami, hatami, z łowy rybnyemi, zwierzynnyemi y ptaszemi, gony bobrowemi y ze wszytkiemi użytkami y przynależnościami, do tego y poddanego naszego iednego we wsi Hrywkwiczach mieszkającego, z iego wszelaką powinnościa na tymże inwentarzu opisaną. A zgola ze wszytkim iako te majątnosci Kostrow y Tywrowicze z dawnych czasow sami w sobie, w gruntach, obychodziech, rzekach, rzeczkach, lasach, borach, gajach

miał y teraz mają prawem arędownym pomienionym żydom Piskim Salomonowi y Gabryelu Ezyaszewiczom y małżakom ich na lat cztery nierozdzielnie po sobie ydających, to iest poczowszy od dnia Gromnie Panny Maryey święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, w roku terazniejszym tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewięty aż do roku da Pan Bóg przyszłego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzecięgo, takowegoż dnia y święta Gromnie Panny Maryey święta rzymskiego, puszczaemy do dzierzenia y posesy przez ienerala y stronę szlachtę te majątnosci y dwory nasze Kostrow y Tywrowicze y poddanego we wsi Hrywkwiczach pomienionym żydom Piskim podaiemy y postępujemy; mają tedy y wolni będą Salomon y Gabryel Ezyaszewiczowie y małżaki ich te majątnosci y dwory Kostrow y Tywrowicze z poddanemi, z ich żonami, dziecmi, z gruntami, lasami, borami, sianożęciami murożnemi y błotnemi y ze wszytkiemi użytkami, przynależnościami na siebie spokojnie dzierżec, użytkow wszelakich zażywać y podług woli swey szafować, poddanych sędzić y rządzić, warując to pomienionym żydom Piskim, iż gdyby, uchoway Boże, przez nieprzyiaciela, gradobicie na grunta, ogień y spustoszenie poddanych w tey majątnosci Kostrowie Tywrowiczach y Hrywkwiczach stało, tedy czasu wyscia arędy z uwagi przyiacielskiey gotowizną zapłacić mamy. Podymne y wszelakie podatki my sami od poddanych wybierać y do panow poborcow oddawać y pospolite ruszenie swym kosztem odprawować mamy y powinni będziemy; wolno też będzie pomienionym żydom napoie wszelakie w karcznie w Kostrowie y Tywrowiczach trzymać; iezeli by też pomienieni żydzi młyn w tey majątnosci Tywrowiczach swym kosztem zrobili, tedy użytki wszelakie do wyscia arędy brać wolni będą, a po wysciu arędy koszt wszytek na budowanie młynu wyłożony mamy pomienionym żydom zapłacić. Jezeli by też ci żydzi w tych majątnosciach nie korzystali, tedy im wolno będzie komy chcąc takowym że prawem arę-

downym pusić, a my iako przeciwo ich żydow tak y przeciw koźdemu od nich dzierzacemu spokojnie we wszystkim zachować się mamy. Jeżeli by też chto z iakim kolwiek prawem do tey maiętnosci przypowiać, trudność im żydom zadawać, tedy u koźdego sądu y prawa aż do wyscia arędy pomienionych żydow swym kosztem zastępować y bronić mamy, wnosząc ewiętią na maiętnosci wszelakie—leżące, ruchome, w ktorым kolwiek woiewodztwie, powiecie będące, ktore te wyżey y niżey pomienione punkta y paragrafy spokojnie aż do wyscia arędy pod zaręką trzech tysięcy osmset złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych zachować mamy y powinni będziemy, dokładaiąc y to w tym liscie moim, iż po wysciu czterech lat arędownych pomienieni żydzi ieszcze do Wielkiej Noey poddanych dziesięciu w Kostrowie trzymać powinni będą y temiż poddanemi wyrumować się mają. O ktorą zarękę y o szkody wolno będzie nas pozwać do sądu ziemskiego, grodzkiego, Głownego Trybunalnego y kapturowego, w ktory cheąc powiać, woiewodstwo y termin rokiem prawnym, abo zakazać, a my małżakowie za koźdym pozwem u wszelakiego sądu y prawa bez żadnych dylacy, zwłok, excepcy, prołagacy y appelaacy skutecznie iako na roku zawitym usprawiedliwić się mamy y powinni będziemy pod tąż zaręką. Na co wszystko ten list arędowny zapis nasz s pieczęciami y spodpisami rąk naszych także s pieczęciami y s podpisami rąk iehme panow przyaciół naszych od nas ustnie y oczewiscie uproszonych. Pisan w Pinsku roku tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewiętego, msca January osmnastego dnia. У того листу добровольного арентдовного запису пры печатехъ подинь рукъ тымі словы: Władysław Joachim Orda podczaszy Orszanski. Ewa Szostowicka Ordzina podczaszyna Orszanska. Ustnie y oczewisto proszony: pieczętarz do tego zapisu arędownego od imc pana podczaszego Orszanskiego y samey ieymci Alexander Ruskowski, podstarosci powiatu Pinskiego ręka.

Ustnie proszony pieczętarz od imc pana Władysława Ordy, podczaszego Orszanskiego y samey ieymci paniey podczaszyniey do tego listu arędownego Hrehory Kazimierz Szyrma, pisarz grodzki Pinski. Ustnie proszony pieczętarz od imc pana podczaszego Krzysztoph Milanowski, mieczny woiewodztwa Lubelskiego. Который листъ добровольный арентдовный записъ за устнымъ и очевистымъ признаньемъ особъ верху мененыхъ до книгъ кaptуровыхъ повету Пинского есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 1095—8.

№ 13.—1669 г. Апрель 10.

Рѣшеніе Пинскаго кaptуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи.

Мета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мца Апрель десятого дня.

На рочкохъ кaptуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Апрель первого дня прыналыхъ и порадкомъ правнымъ одправованныхъ, передъ нами судьями кaptуровыми, по абдыканыи и зданья короны короля егомилости Яна Казимера, а за универсаломъ ясне вельможного его милости ксенъдза арцыбискуна Кнезденского, прымаса, княжати першого на сеймику зложономъ, одъ ихъ милостей пановъ обывателей повету Пинского, водлугъ перныхъ конфедераций и кaptуровъ обраными, кгда съ порадку ресстрого ку суженью прынала справа его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жыдомъ места Пинского, за позвомъ въ речы нижей мененой вынесеннымъ, до которое справы за прыволааньемъ черезъ енерала рочковаго Яна Ушацкого сторонъ до права, его милость панъ Достоевский зъ умоцованымъ сво-

имъ паномъ Яномъ Стояновичомъ, которому моцъ до мовенья речы устне злетить, а одъ Юзефа Боруховича отецъ его Борухъ Нахмановичъ, жыдъ Пинскій очевисто становили. Затымъ умоцованный стороны поводовое панъ Стояновичъ поданья очевистого въ руки Юзефови Боруховичови въ месте Пинску, въ рынку идучому, позву презъ енерала повету Пинского Казимера Сачковского написомъ того енерала на позве напсаномъ доведны и трое воланыи шльпности стороны свое по тры дни чыненое оказавшы, а поднесны позовъ, чыталъ тыми словы: неверному жыдови места Пинского Юзефу Боруховичу з верхности ураду нашего прыказуемъ, штобисъ ты передъ нами судомъ нашимъ каптуровымъ повету Пинского, въ замку Пинскомъ, на рочкохъ Апрылевыхъ, которые въ року тепе(ре)шнемъ тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятомъ прынадуть и еужоныи будутъ, самъ очевисто, яко на року завитомъ, ку праву сталъ и на жалобу его милости пана Абрама Достоевского усправедливилъ, который тебе позываетъ о то, ижъ кгда жалуючыи его милость панъ Достоевскій, будучи потребенъ пенезей, у тебе Юзефе Боруховичу золотыхъ пятьдесятъ польскихъ, въ року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ семомъ (взялъ), въ которыхъ гронахъ жалуючыи ланцухъ щырозолотый, который важыль чырвоныхъ золотыхъ осмьдесятъ, до оданьятыхъ пятидесятъ золотыхъ тобѣ Юзефе Боруховичу оставилъ, а кгда прошлыхъ летъ и теперешнего року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, подъ часъ интереснумъ, жалуючыи его милость панъ Достоевскій грошы належытые золотыхъ петъдесятъ тобѣ Юзефе Боруховичу отдавалъ, а верненья заставы своей упоминалъ, ты Юзефе Боруховичу не ведеть для яковыхъ прычынъ заставы жалуючого, то есть ланцуха щырозолотого отдать и грошей себе належытыхъ отобратъ не хочешъ, о которое то таковое затрыманье и не одданье лан-

цуха щырозолотого, а затымъ о шкоды свое хочечи сътобою невернымъ жыдомъ правомъ чынить, симъ позвомъ до суду каптурового позываетъ. А по прочытанью позву доведчы жалобы позовное, покладала протестацію на помененого жыда Юзефа Боруховича до книгъ войтовескихъ места Пинского, въ дате року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Феврала четвертого дня учыненую о неодданье помененого ланцуха щырозолотого, у петидесятъ золотыхъ польскихъ заставленого и не взятые за тую заставу помененыхъ грошей по килька кротъ въ дому его отдаваючыхъ, которого жыда передъ судъ вашыхъ милостей запозвавши, абы тую заставу передъ вашими милостями положиль и свое грошы петъдесятъ золотыхъ польскихъ взялъ, наказанья у вашыхъ милостей прошу и домовляюсе. Противко чому Борухъ Нахмановичъ жыдъ Пинскій одъ сына своего поведилъ, ижъ сынъ мой готовъ тую заставу его милости пану Достоевскому одать и грошы петъдесятъ золотыхъ прынять, зъ тымъ декляруючысе, же дни завтрейшого грошы прынять, а заставу вернути готовъ будетъ, а его милость панъ Достоевскій таковую деклярацію чуючы, абы дальныхъ зволокъ тотъ жыдъ не чынилъ, абы сте ваша милость судъ подъ совитостью въ неучыненую той субмисси доситъ наказатъ рачыли. А такъ мы судьи въ той справе его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жыдомъ места Пинского о неодданье и задержанье ланцуга щырозолотого осмьдесятъ червоныхъ золотыхъ вагу въ себе маючого у петидесятъ золотыхъ польскихъ заставленого, о не прынятые по килька кротъ даваныхъ грошей, за тымъ о шкоды, въ которой справе отецъ того Юзефа Боруховича ставаючы и тотъ ланцугъ заставный одать, и грошы петъдесятъ золотыхъ одъ его милости пана Достоевского дня завтрейшого прынять субмитовалъ, про то и мы судьи водлугъ субмиссии Боруха

Нахмановича, наказуемъ, абы сынъ его Юзефъ Боруховичъ помененую заставу, у себе маючую, дня завтрейшого пры книгахъ въ канцелярии крродской Пинской до его милости пана Абрама Достоевского одалъ, а петдесять золотыхъ польскихихъ одъ его милости пана Достоевского прынять, въ чомъ всемъ на обеде стороны, такъ въ неверненню ланцуга сщырозолотого, яко неодданью пятдесять золотыхъ польскихихъ, яко важность речы осужоное выноситъ заруку закладаемъ. Которая справа до книгъ кантуровыхъ повету Пинского есть записана.

Изъ актовъ книги Пинскаго крродскаго суда за 1668—1669 г., № 13020. стр. 1471—2.

№ 14.—1669 г. Августа 1.

Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые вопреки привилегіямъ г. Пинска захватили въ свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, настроили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества.

Лета отъ нароженья Сына Божого тьсеча шестьсотъ шестьдесять девятого, мѣсяца Августя первого дня.

На враде крродскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметеккого старосты установленнымъ, жаловали, оповидали і soleniter w wielkiey krzywdzie y szkodzie swey referuiąc się do pierszych processow swych slawetni panowie burmistrze, raycy, ławnicy, magistrat, cechmistrze y pospolstwo mieszczanie miasta J. K. Mei Pinska sami od siebie y imieniem całego miasta protestowali na niewiernych Natana Chackielewi-

cza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoziewiczza, Chackiela Leyzerowicza y drugih żydow zboru Pinskiego o to y takim sposobem, iż pomienieni żydzi, mniej poważaiąc constitucie seymowe, ante unio-nem y potym zasze, a na prawa, przywileia y wolności miastu Pinskiemu od niasnieyszych świętey pamięci krolow ich-mosciow nadane y służące następując, y one lecce poważaiąc iako zdawna zguby chrzescianskiey narod cheiwy, różnych czasow, miesięcy y dni różuc krzywdy, szkody, podstępnie chytrze y przewrotnie idąc, czynili. A napierwo trzecią część w arędzie mieyskiey, do ktorey nigdy przed tym nie należeli, sobie niesłusznie przywłaszczyli, a potym na większą zgubę mieyską, zybożenie y rospędzenie chrzescian mieszczan Pinskiich potaiemnie bez żadney wiadomosci żakuiących u niasnieyszego króla imei Jana Kazimierza na puszczenie w kapszczyznę arędy gorzalczaney w Samborze consens otrzymawszy, spiechlerz szynkowania gorzałek z dawnych lat od niasnieyszych krolow ichmściow miastu Pinskiemu uprzywiliowany zniszczyli, w niwecz obrocili, od ktorego przed tym za lat osmnascie quoty należytey nie zapłacili, co dostatecznie w wysz mianowanych processach iest wyrażono. A zatym podniószy się w gure, nabudowawszy do kilkadziesiąt winnic w mieście Pinsku, wbiwszy się w możność kopy, opanowawszy niemalo gruntow y placow mieyskich, nabudowawszy na nich bez wiadomosci magistratowey domow, kramow, bud, w rynku po ulicach y około swey żydowskiey bożnicy, gdzie się im mieysce upodobało, gorzałkę paląc, miody sycąc, piwa warząc, one w domach y po ulicach szynkując, żadnego datku od domow, kramow y bud należącego, tudzież stolewego, pomiarnego i innych protestuiącym należących procentow mieyskich pełnić y oddawać nie chcą y nie oddają, ale mając w domach swych pokatne miary, iako to wiadra miodowe, trzecienniki, tudzież wagi wszelakie, wielki uszczerbek ubogim chrzescianom czynią,

w czym protestujący magistrat, lubo y postępek prawny o to do pomienionych żydów uroszczony miał, iednak do tego czasu częścią dla ubostwa, częścią też dla stancyi przez czas niemały panów żołnierzów w wybieraniu niepoiednokrotnie tak chlebow, iako pochllebow y innych exactij y częstych przechodów nie popierał, a obżałowani żydzi idąc chytrą y potaiemną swą radą y namową panów żołnierzów, nie znoząc się z magistratem, wprzody od siebie podstępnie, a potem z żałującemi y to wprzody od tychże mieszczan trzeciej części datku pieniężnego z jurisdik wyciągnawszy, godzą. Drugdy y opodal od miasta zostającym panom żołnierzom dla snadniejszego napoiów gorzalczanych, miodowych y piwnych szynkowania y przedawania do miasta drogę torują. Za których powodem niemało chorągwi woyska i. k. mei w. x. L. usarskich, pancernych, kozackich, tatarskich y innych różnych hybernami rocznemi y półrocznemi ludzi ubogich wycięczyli. A gdy już panowie żołnierze do miasta przyiachawszy w gospodach, przez pisarzów swych woyskowych, stancyją naznaczają, tedy obżałowani żydzi mając swe okazalsze domy dla odprawowania wczesnie szynkow, każdy swego pana aby w nich stancyi nie mieli godząc, do ubogich mieszczan udając onych na stanowiska nawodzą y naprawują, w czym żałujących mieszczan do ostatniego zniszczenia, zubożenia y rosproszenia, a siebie przez szynki ustawiczne gorzałek y drugich napoiów do wielkiego bogactwa przywiedli, że aż mieszczanie nie tylko żołnierzów, ale y samych siebie nie mogąc czym sustentować, iedni domy swe porzuciwszy, a drudzy za marne im że żydom pieniądze zbywszy, precz rozwlecz się musieli, a obżałowani co daley rosproscierając się y ostatek mieszczan ubogich widząc upadlemi y przez ich podstępne chytrosoci zniszczonemi, znieważają, uciskają y slowy wierze chrześcianskiej nieprzystoinemi szkalują y urągają. A co większa nie tylko w dni pospolite, ale y we dnie święte bez przestanku w

kilkadziesiąt winnicach na kilkaset kotłów y bań gorzałkę pędząc y oną po różnych miastach y miasteczkach rozwożąc y przedając, zboża wozami u ludzi wiejskich y innych tak w rynku, iako y po ulicach y drogach przeymując, niepuszczając w rynek prowadzić, ogulem zawracając, ubogim zaś chrześcianom, którzy iedni czwirtkę, drudzy półczwirtki według ubostwa dla pożywienia siebie samych chcą kupić, nie przypuszczają, owszem odpychają, y kupować niedopuszczają. A tak ustawicznie koźdych targow y dni czyniąc, wielką nadzwyczaj drogość zboża uczynili y czynią, w czym ludziom ubogim, trapiąc ich głodem częstokroć, nieznosną krzywdą y odcięcie nie tylko chudob, ale y zdrowia czynią. W czym żałujące przez takowy ich obżałowanych zły przewrotny podstęp y w poczynieniu różnych przez lat kilkanaście miastu Pinskiemu różnych różnymi sposobami krzywd y szkod w wysz mianowanych processach wyrażonych, iako y potem od żydów podjętych, a w procesie terazniejszym mianowanych, protestujący magistrat lekko rachując na trzydziście tysięcy złotych polskich szkod ponoszą. O co wszystko iako się wyży pomieniło, y co ieszcze osobliwie czasu prawa na pomienionych żydów dowiedziono y okazano będzie, chcą żałujące prawem czynić y tego wszystkiego na pomienionych żydach y wszelkich majątnosciach y szkole ich y na samych osobach dochodzić, tudzież consens ad male narrata na kapszczyznę otrzymany kassować, dali ten swoy do xiąg żalсны zapisać proces.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2555—2557.

№ 15.—1669 г. Августа 19.

Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣсненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Августа деветнадцатого дня.

На вѣраде крродскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого — Пинского, Гельметского старосты уетановленнымъ. Оповидали, жаловали и солено в wielkich niepoiednokrotnych krzywdach szkodach swoich Natan Chackielewicz, Boruch Nachmanowicz, Abram Hoszeiwicz, Chackiel Lezorowicz y drudzy starsi żydzi zboru Pinskiego na sławetnych Hryca Haponowicza, Jwana Sinieckiego, Trofima Ryszkiewicza, Jwana Plawuszkę, Hryca Walewczycę—cały Magistrat miasta J. K. Mci Pinskiego prawa Maydeburskiego protestowali o tem, iż obżalowane mieszczanie z dawnych czasow nie szczyrze z protestującymi w różnych rzeczach y sprawach idąc, ale wszystko podstępnie następując na wolności ich żydow, z dawnych czasow od najasniejszych królów ichmew nadane y uprzywilegiowane, ktorými tak w trzeciej części mieyskiej arędy szynkow, napoiow, miodow, gorzałek y piw, iako też wehodach za rzeką Strumieniem popasach będących, nie mniey w przechodzących różnych żołnierskich pułkow y chorągwiey iako y staney onych, aby tylko protestujący kahał, iako do pożytkow trzeciej części należący, trzecią też część żołnierszczyzny y wszelakich poborow do miasta należących dawał, co y najasniejszy król Jme Jan Kazimierz listem swoim warował, gdyby pod czas wojny która chorągiew przez miasto Pinsk przechodziła, tedy żalobliwe żydzi od stanowisk żołnierskich wolnemi zostawać y tylko przypisnikami rotmistrzom, alboli chorągwiom directorowi do gospody jego być mieli, podług wysz pomienionych przywileiow najasniejszych królów ichmew protestującym danych y confirmowanych zachować się mieli, obwarował; osobliwie tenże obżalowany Magistrat za wielkim swoim przez nieprzyiaciela różnego, iako y żalobliwych żydow zubożeniem dla poratowania samychże y arędy umyslili y postanowili, stosując się do konsensu krola imci

w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiatym w Samborze danego żalobliwym żydom s kapszczyzną gorzałkę arędą w roku tysiąc sześćset szeszedziesiąt wtorym pusciłi, niżli obżalowany Magistrat z iednostayney swey rady y namowy wszytkich cechmistrzow y mieszczan na tak wielkie żalujących prawa y wolności następując, onę tłumiąc, gdy żołnierz tak przeiazdem iako y stantią miasta nawiedzi, tedy obżalowane nie sprawując się podług wolności onych, aby mogli trzecią częścią datku od żydow kontentować, ale zawsze sami przez się y sług swoich żołnierzow dla staney w domy żalobliwych wprowadzali, że aż ustawicznie musieli każdego ciężaru większą połowicę płacić z przymusu, jursdiki zaś różne, z ktorých by na pomoc ciężarow połowica przychodzić miała, to za siebie zabrali y przyłączyli, a żalujących od tego wszytkiego odsaczyli, osobno krom odebrania od protestujących większey na żołnierza połowicę, sami już z kramow żalobliwych u różnych żydow suknamy, korzeniem, gorzałką, miodem, piwem, botami tureckimi, skurami na tysiąc złotych zabrali, y nigdy ni wezym rachuby nie czynili, a gdy żalobliwe żydzi y do wielmożnego imci pana hetmana W. X. L. dla wyprawy uniwersalu na Białą Ruś za wiadomością obżalowanych żyda swego z niemalym kosztem posyłali, do czego y obżalowane przyłóże mieli, a potem y nie dali, do podwod na żołnierza iako deklaruią nie przykładaią, tylko obietnicami uwodzają, osobliwie czopowego za dzierżenia żalobliwych żydow obżalowane za lat dziesięć z dwuch części protestującym nie zaplacili, to zaś gdy trafi, konie za rzekę Strumień na brzegi dla paszy zapędzić, tedy obżalowane mieszczanowie grabią, że aż okupować (lub należność żalobliwym jest) muszą, w czym też y to nie mniejsza szkoda, że obżalowany Magistrat pod rokiem wysz pomienionym pusciwszy żalobliwym podług consensu krola Jegome. kapszczyzne gorzałczaną, ktorey żalobliwe będąc pewnymi, banie, kotły, winnice pobudowali, lecz obżalowany Magistrat

y w tym zayrzac y idac zmownie y podstepnie zaniesli kryiomo proces, wyciskaiac iuz cale y wybiaiac od wszystkiego zalobliwych zydow y roku teraznieyszego tysiac sześćseth szeszedziat dziewiatego rozných miesiacy y dni, czyniac na ostatnia ich zgubę, nad przywilegia królów ichmei do sądow zadworných assessorskich wyciagaią, co czasu prawa z dokumentow y przywilegiow najasnicszych królów ichmsei dowiedziono będzie, w czym wszystkim zalobliwym prez kilkanascie lat uczynili szkody na piętnascie tysięcy złotych polskich, o ktore tedy naruszenie przywilegiow królów ichmsei żalujacym żydom na wolności służących, o szkody pomienione, o winy w constytutiach opisane chcąc żalobliwy kahał Pinski z obżalowanym Magistratem czynić prawem, ten swoy solenny dali do xiąg grodu Pinskiego zapisać proces. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2640—2643.

№ 16.—1669 г. Августа 24.

Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣсненія.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На вѣраде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мѣною Александромъ Бушковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельменского старосты установленымъ, оповидали, жаловали, protestowali y reprotestowali się славетні пан Hrehory Haponowicz, burmistrz, Jwan Sieniecki, Trofim Ryszkiewicz, Jwan Plawuszka, Hrehory Walenczye—raycy, a Tymofiej Samotyiewicz y Mikolay Persiutycz—

lawnicy miasta J. K. mei Pinskiego prawa maydeburskiego swoim y wszystkiego miasta imieniem na niewierných Natana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzorowicza y drugich zydow kahału Pinskiego, o tem, iż pomienieni żydzi od niemalego czasu chytrze y przewrotnie z protestantami postępuiac, wszystkie swoje na to obracaią starania, iakoby gurę wziawszy nad chrześciany, nad nimi zbytkować, uragać się, a zatym i z ich upadku cieszyć się mogli, wdarszy się najpierwiey nienależnie w trzecią część arędy mieyskiej, potym uprawiwszy ad mala narrata consensus u iego królewskiej msei, aby aręda mieyska w kapszczyznę gorzalki na lat piętnascie puszczonea była, do kilkadziesiąt winnic nabudowawszy, gorzalki na kilka seth kotłow pędzą, tudzież innych napoiow, miodow, piwow, niezliczoną moc karczem nabudowawszy, przewrotną chytroscią swoją nad ubogiemі chrześciany nie tylko w targach, kupowaniu y przedawaniu rożnych rzeczy gurę wzięli, ale ieszcze postępuiac nie szczerze z miastem y magistratem, z którym wszystkie ciężary zarowno znosić powinni, unikaiac tego wszystkiego, widząc stany Rzpltey w rożnych zatrudnieniach, mając czas pogodny, ludzi ubogich chrześcian iako mogą uciskaią. A chcąc tey złości y przewrotných podstępow swoich uysć y uniknąć, smieli y wazyli się zuchwaly proces swoy do xiąg grodzkich Pinskiх w roku ninieyszym tysiac sześćseth szeszedziat dziewiatym meа Августа dziewiętnastego dnia na protestujacych zanieść, już rożnemi nigdy niebyłemi pomawiaiac ich rzeczoma, iuz y do nienależnych sobie interessuiac się rzeczy, practensye y należytości do gruntow, popasow mieyskich y innych do nich nigdy nienależacych rzeczy uzurpuia. A to wszystko czynią na ucisnienie ubogich chrześcian w mieście Pinskim pod prawem maydeburskim zostaiacych, o ktore practensie iuz protestujacych rożnych lat, msey y dni są dostatecznie na obżalowanych zydow zanesione processa, w kto-

rey krzywdzie y urąganiu swoim protestantowie ponosząc niemale skazy y uszczerbki tak z uymą pożytkow mieyskich, iako z utrapieniem ludzi ubogich chcąc u wszelkiego z niewiernemi pomienionemi żydami prawa y sądu prawem czynić, paen y karanja tudziesz y szkod swych na nich dochodzić, tę swoją reprotestatiją do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2658—9.

№ 17.—1669 г. Сентября 26.

Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Магистрата за разныя самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ.

Меся отъ парожения Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сентября двадцать шестого дня.

На враде вгродекомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подетаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленнымъ, за взїециемъ pewney wiadomosci z wyїетого z xiąg gródzkich Pinskiх widymusem processu przez panow burmistrzow, raycow, lawnikow, magistratu miasta J. K. mei Pinskiego na starszych żydow kahału Pinskiego Notana Chackielewicza, Bórucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzerowicza y wszystkich żydow zboru Pinskiego w roku tysiąc szesceseth szeszedziesiąt trzecim January siodmego dnia занiesionego, w którym obżалowany magistrat Pinski smieli y ważyли žalobliwych iako spokojnych w rzeczach nigdy nie byłых помawіаć, pisząc w nim nieбыле, a prawie zmyszone rzeczy, iakoby žalobliwe żydzi roku niedawno przeszłego tysiąc sześć seth szeszedziesiątego okolo kładowisk swoich żyдовских мiedzy ulicami wał wysypować, drogi, ulicy, przeiaz-

dy popsować mieli, grunta, плаcy дворowe scisle poczynić y pogubić mieli, a to iakoby od Siwierza, gdzie мienią nieiakіеś kładowiska swoje przed tym быле, piaski z ciał ludzkich chrzescianskich zbierać y urągować, grunta zabierać od wału y ulice przeiazd zepsować y wał mieyskiego niemало przyiac z s trzeciey iakoby strony мiedzy domami mieyskimi wysypуіаc swoy wał, doł uczynili y żwir na poprawę szkoły y sklepow wozіc y przeiazd zepsować, z czwartey zas strony iakoby plac niemial wszytek zaiac mieli, chrosty iakoby bez wiadomosci z gruntow nad rzeką Strumieniem nazwanych brzegow czolnami na kilka tysięcy wozow wywieść mieli, co szyrzey w tym niesprawiedliwym pomownym processie opisano y dolożono iest. Naprzeciwko takowego niesluszного, a prawie potwarnie zmyszoneго processu protestуіаc, w tak wielkiey niewinnosci swojej daіа справę, iż žalobliwy kahał Pinski ni komu ni w czym nie był winien y żadnych buntow nie czynili y z ciał zmarłych chrzescianskich w roku tysiąc sześć set szeszedziesiątym piasku nie brali, a wału kolo swoich kładowisk lubo cokolwiek wysypali, jednak swego z placu przy mogilkach będącego, a cudzych placow by naymniey nie zajmowali, ulie y przeiazdow nie psowali, gruntow y placow ich mieskich, дворowych nie zabierали y ni w czym tego mieysca, gdzie krzyż мёки Panskiey przez ichmeciow oycow Jezuitow postawiony, nie ruszyli, a gdyby žalobliwe żydzi jaką krzywdę tam uczynili, тоё by nie panom Magistratu, ale ichmeci oycom Jezuitom, iako dzierzącym tego, o to prawem czynić przyszło, tak też gruntow, ulie z kilku stron nie zabierали y przeiazdow nie psowali, dołow żadnych не czynили, żwiru na poprawę szkoły ani sklepow не brali y kryionie не wozили, ale szkoła jako po spaleniю nieprzyiacielskim y teraz z sklepami ogorzala zostaic, chrostu iako мienią na parkan z za rzeki Strumienia не wozили, łowuszek rybnych не psowali, sianożęci w niwecz не obracали, konmi не

napędzali, około szkoły żadnego rynku nie czynili y targow nie czynią, tylko iako zwyczaj że żydowek dwóch albo trzech z obarżankami lub z chlebem, ale więcej mieszczanek z chlebem, z obarżankami, z krupami na Żydowskiej ulicy y wszędzie po mieście y po różnych ulicach siedzą y targują, tedy to nie za żalobliwych pozwoleniem, ale za pozwoleniem obżalowanych panow Burmistrzow, od których że oni sami tak od żydowek, iako od chrześcianek stolcowe odbierają y, iako w inszych miastach, w ulicach kramow nie budowali, studni ni iakiey mieyskiej nie zagradzali, chyba swoje w dworach mając, placow dwornych y niakich nie zabierali, domow na czudzych placach nie budowali, chyba na swoich kupnych, lubo na niektórych placach miejskich pod prawem maydeburskim będących budowali, prowentow zamieyskich ni w czym nie naruszali, wagi y woskoboyni nie rugowali, boć one na swoich mieyscach zostają y nie na ulicach Żydowskich stoją, targowego mieyskiego nie biorą y nie należą, pomiarne zawsze y co rok oddają, co czasu prawa będzie dowiedziono, z domow zaś mieszkalnych, z budek rynkowych, ktore za wiadomością obżalowanego magistratu przy kramach pobudowane, zawsze magistratowi tak od kramow, iako y od budek oddawali y teraz oddają, gorzałki z szpichlerza mieyskiego nigdy na potrzebę kahałową nie brali, ale ieszcze obżalowany magistrat u różnych kupcow żydow na swoje potrzebę za niemale summy pozabierali y nigdy trzeciej części arędy y żołnierskich wydatkow, iakoby do miasta, nie dawali, za ktore część trzecią arędy zawsze należące pieniądze placili y na wszelakie wydatki żołnierskie y inne podaczki żalujący kahał większą część za przymuszeniem placi, ale to oni unikając przez samych żalującym żydom tak w trzeciej części arędy, iako y w kap-szezyźnie podziałanych krzywd, szkod takowey niesprawiedliwey, zmyślony, zaniesli proces, o który niesłusznie zaniesiony potwarzny, o podstemp y o szkody w praw-

nych expensach podięte złotych trzysta piędziesiąt, chcąc o to wszystko czynić prawem, a swoje niewinność pokazać, na ten czas dali ten swoy żalosny reproces y żalobę do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2783—2785.

№ 18.—1669 г. Сентября 26.

Протестъ Пинскихъ евреевъ ни жалобу Пинскаго магистрата о разныхъ незаконныхъ дѣйствиахъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сентября двадцать шестого дня.

На враде кроеккомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметеккого старосты установленымъ, за вzięciem z przestrogi niektórych ludzi y z wyiętego z xiąg grodzkich Pinskiich widimusem przez panow burmistrzow, raycow, ławnikow całego Magistratu, także pospolstwo cechowe mieszczanie miasta J. K. mci Pinskiego w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiąt trzecim January siodmego dnia na kahał Pinski starszych żydow Notana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackieła Leyzorowicza, Jakuba Ahronowicza Belczycza zaniesionego processu wiadomosci, w którym piszą, iakoby żalujący kahał mieli na przywilecia od najiasnieyszych krolow ichmew miastu Pinskiemu na arędę gorżalczanę, miodową, piwną y inne prowenta danę, a żalującym kahału Pinskiego nie by w tym należec nie miało, y by też tenże kahał miał czas upatrzeć, gdy w Panu Bogu zeszyly iasnie oswiecony xiąże iegomosc pan kanclerz wielki W. X. L. starosta Pinski ieszcze iak naieźdzał na staro-

stwo Piskie, na ten by czas uciekszy się, aby mogli mieć w arzędzie trzecią część, którą by trzecią część tylko do żywota xiążenia iegomę otrzymali, y iakoby po wtrąceniu nienależnie w te dochody arzędowne y część trzecią, y o tym iakoby potaiemne zehadzki y skryte rady swoje miewali, żeby iakowy podstęp pod miastem y oszukanie uczynić mogli, sposobow wynaydywali y przypisując czas pogodny pod czas zruginiowania miasta Piskiego w roku tysiąc sześćseth czterdziestym osmym iakoby żalobliwi żydzi miasta Piskiego ze wszystkimi skarbami swemi z miasta uiachać y w całości zostawać mieli, a im żalobliwym samym tylko mieszczanom miasta Piskiego wszelakie dostatki y skarby zabrać nieprzyjaciel miał, wszak y żalobliwi żydzi miasta Piskiego z nieprzyjacielem holdowania namowy nie czynili y zdraycami krolom, panom y całej Rzptey nigdy nie byli y nie są, ale iako naywiększe y niewypowiedziane męki y morderstwa od nieprzyjaciela Rzptey nad inne narody ponosili y ponoszą, a przybywszy na pogorzelska od gruntow sobie nienależnych obżałowanych mieszczan odeiskać y one sobie bezprawnie przywlaszczać mieli, długi niesprawiedliwie nabywać y ich do prawa pociągając, ciemiężyć, za których iakoby przyczyno y naciskiem pod różne jurzdyki mieszczanie rozwlęc się musieli. A potem gdy w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym Moskał z Kozakiem znowu miasto Piskie spalili, w tym czasie u szczęśliwie residującego krola Jegomsci Jana Kazimierza w Samborze jako by mieli żalujący kahał bez woli y wiadomosci obżałowanego Magistratu y całego pospolstwa do krola inisci suplikował y konsens na skapszczyznę otrzymał y żydom by po różnych wsiach słody robiąc rozdawać, a gorzałkę by kryjomu od nich odbierając, pokatnie szynkować, banie y kotły w winnicach mieć y onemi gorzałki kurzyć zaczęli y tak iakoby przez żalujących do zguby przyszli y w szkody na osm tysięcy złotych odnieść mieli, co szyrzey w tym zmyszonym, niesprawie-

dliwym procesie iest opisano y dołożono. Naprzeciwko ktorego takowego processu żalobliwy kahał Piski reprotestując, a oraz y protestując o niewinnosci swoiey daia sprawę, że nigdy reprotestujące na przywileia od krolow ichmew miastu Piskiemu nadane nie następowali, w arzędzie y wszelkich prowentach krzywdy nie czynili, ale obżałowany Magistrat Piski niesłusznie to opisał, iakoby bez wiadomosci ich mieli trzymać, tedy nie bez wiadomosci y nie darmo, ale za własnym ich magistratowym listem dobrowolnym do trzeciej części przypuszczeniem, a przez xcia iegomosci pana kanclerza wielkiego W. X. Lit. starosty Piskiego, w roku tysiąc sześćseth trzydziestym wtorym potwierdzono, takż y przywileciem krola pana naszego miłosciwego confirmowano trzymając, po pierwszym zas ruginiowaniu miasta Piska od nieprzyjaciela, gruntow mieyskich żalobliwy kahał nie zabierał, bo do onych nie należał, obligow, cerografow y praw niuakich ni u kogo nie nabywali, ale kto komu był winien, toć kożdego czasu pokutować musi y ieszcze w roku tysiąc sześćseth pięćdziesiąt siodmym do trzeciej części arędy wiecznemi czasy przypusciwszy y sumnę za arędę do wielmożnego iego mosci pana na on czas starosty Piskiego spolnie z Magistratem oddawali y w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym, przez Moskwę y Kozakow po spaleniu miasta, wszelkie ich mairtnosci y domy, ale tamże y żalobliwego kahału samey szkoły y wszystkich żydow dobra y przywilegia od najasnieyszych krolow ichmew pogorzeli, o czym są zanesione osobliwe processa, zmianukia zaś że y consens u krola iego mosci Jana Kazimierza na skapszczyznę w Samborze wyprawili, toć nie bez wiadomosci, ale z całą obżałowanego Magistratu y pospolstwa tego miasta wiadomoscią. Na ostatek y listem w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiąt wtorym danym, o czym czasu prawa szyrzey z produktu za pokazaniem prawnych przez żydow Piskich documentow pokaże, ale to wszystko obżałowany Magistrat następując

na przywilecia ich kahałowi Pinskiemu od najasniejszych krolow ichmew nadane, a wyciskając z trzeciej części arędy y puszczoney skapszczyzny, przywodząc tylko do szkod y niemających utrat, takowy zaniesli zmyszony y niesłuszny proces, w czym szkodując żalując kahał, teraz świeżo za tym przez Magistrat Pinski uroszczonym postępkim prawnym y pociąganiem do nienależnych sądow, na którą sprawę złotych trzysta spendować musieli. Chcąc tedy o takowy niesłuszny proces czynić prawem, win prawnych y szkod swoich za niesłusznym do sądu na Koronatią pozwaniem y do nie małych szkod przywiedzieniem, na całym magistracie miasta Piskiego y wszystkim pospolstwie dochodzić, tę żalną swoją żalobę y reprotestacją do xiąg grodzkich Piskich zapisać dali. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2785—2788.

№ 19.—1669 г. Сентября 30.

Жалоба Боруха Мордухаевича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубискаго, который побоями и тюремнымъ заключениемъ вынудилъ у нихъ вексель.

Лета отъ naroженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Сентября тридцатого дня.

На вѣраде городскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковскимъ, подетаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленнымъ, оровидали, жаловали y solitoer się w wielkiej krzywdzie nieznosney szkodzi, bieu, więzieniu swoim placzliwie protestowali Boruch Morduchaiewicz y Geysia Leyzorowna, żyd y żydowka Piskie, małżakowie, na iegomosci pana Węcława Dubiskiego przed tem bywszego namies-

nika prowentowego oekonomiey Piskiey na iegom. o tem, iż gdy w przeszlych niedawno latach żalobliwe zostali za trzeci snop złotych szeszedziesiąt winni, który ten dług wyplacając obżałowanemu oddali złotych dwadziescia y dwa polskich, a o resztę do słusznego czasu upraszali, niżli obżałowany iegomosc tym nie kontentując, a szukając różnych sposobow, aby mógł tym swoją wolą spełnić, upatrzwszy czas po tem, gdy żalobliwy Boruch po swoich potrzebach gospodarskich roku terazniejszego tysiąc szesceseth szeszedziesiąt dziewiątego roku w Nowoszycach był, tedy obżałowany, dnia szesnastego mscia Septembra, bez wiadomosci urzędowej naszedszy mocno gwałtem z czeladzią swoją na dom żalobliwego Borucha w mieście Piskim będący, gdzie samego żalobliwego nie zastawszy, tylko samą żalobliwą Geysię, gwałtem wziąwszy oną, bjąc, mordując, przez rynek prowadziwszy aż do samego zamku Piskiego, w turmę osadziwszy, trzy dni ciemniżył, a potem za przyczyną niektórych ludzi została wolna. A mało na tym mając, w tymże roku miesiąca Septembra dziewiętnastego dnia, gdy żalobliwy Boruch nie wiedząc o takowym przez obżałowanego małżaki żalobliwego więzieniu, do miasta J. K. mei Piska przybywszy szedł w rynek miasta Piskiego, tamże obżałowany insperacie przypadszy, żalobliwego Borucha z czeladzią y chłopami także gwałtem wziąwszy do gospody swey domu pana Aleksandra Drozdowicza zaprowadziwszy, a tam onego związawszy, do majątnosci Dostoiewa zaprowadziwszy, już tam przepomniawszy boiazni Bożej y srogosci prawa pospolitego, powtornie nad żalobliwym bez wszelkiej litosci czyniąc morderstwo, kazał boty zrzucić y na gołe nogi kaydany włożyć y w onych cały tydzień głodem trapił, przymuszając aby abo oblig na dziewiędziesiąt złotych dał, alboli dom na gospodę jego u Drozdowicza nabyty zamienil, na które tak wielkie więzienie niemal wszysey z dworu iegomosci pana Wojciecha Zelenskigo, chorążego powiatu Piskiego, patrząc lamęto-

wali, y tak żałobliwe musieli dać obżalowanemu na dziewięćdziesiąt złotych oblig, do ktorego bacząc y sam iegomość pan chorąży czynił nad żałobliwymi commiseratią podpisać raczył ręką y aż żałobliwy ledwo został roskowanym. O ktore tedy podwakrotne obodwuch żałobliwych bicie, więzienie, w okowach trzymanie, obligu na dziewięćdziesiąt złotych wymuszenie, o szkody, ktorych ponoszą z sto złotych polskich, tudziesz o paeny prawne chcąc z obżalowanym iegomsc czynić prawem, ten żaloszny proces dali do xiąg grodu Pńskiego zapisać. Przy ktoromъ оповеданью ставшы очевидцо Миколай Малыщыцкий, енераль повету Пнского, квити свой релянщыйный до книгъ кгородскихъ Пнскихъ созналъ тыми словами: Ja niżej na podpisie mianowany jenerał i. k. męci powiatu Pńskiego, zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż terazniejszego tysiąc szesceseth szeszedziesiąt dziewiętego roku mca Septembra dwudziestego siódmego dnia, z stroną szlachtą panami Stephanem y Janem Kozlakowskimi, z ktorymi tu w miescie Pnskim w gospodzie ich oglądałem na Boruchu Morduchaiewiczzu na nogach razy krwawe, pleca pobite, także y na żenie iego Gesi Leyzerownie po plecach, po rękach pobite razy, mianowali to że pan Dubiski bezprawnie wprzody samą ulapiwszy zbił, więził, a potem y samego przyniowszy, związawszy do majątnosci Dostoiewa zaprowadziwszy, okowawszy tydzień więził, aż oblig na dziewięćdziesiąt złotych wymusił sposobem w procesie mianowanym, co mną jeneralem swiadczył, y ja jenerał iakom był widział, tedy w te rellatią spisawszy przy pieczęciach s podpisem mey ręki wydaię y do xiąg grodzkich Pnskich przyznawam. Миколай Малыщыцкий енераль. Которое оповеданье и енеральское сознание до книгъ кгородскихъ Пнскихъ есть уписано.

Изъ актовой книги Пнского городскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2796—8.

№ 20.—1669 г. Ноября 15.

Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Февраля дванадцатаго дня.

На вrade господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ—старостою Стародубскимъ, подвоеводитимъ Виленскимъ, постановившимсе очевидцо жидъ Мееръ Якубовичъ—школьникъ школы Виленской, подаль листь привилей его королевское милости, съ канцелярии великого князтва Литовского выданный, на речъ въ немъ нижей помененую жидомъ места Виленского служачий и належачий, просилъ, абы тотъ листь его королевское милости былъ до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актиковать, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть. Michał z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tem wiedzieć należało; pokładany był przed nami przywilej paraginowy, ręką najasniejszego króla Jmci Jana Kazimierza—antecessora naszego, podpisany y pieczęcią wielką W. X. Lit. zapieczętowany, żydom wileńskim służący, y doniesiona nam iest prośba imieniem tych żydów wileńskich, abyśmy takowy przywilej mocą y powagą naszą królewską we wszystkich onego punktach, klawzulaech y artykułach zmocnili, stwierdzili y retificowali, który słowo w słowo wpisując, tak się w sobie ma: Jan Kazimierz z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż na seymie terazniejszym szczęśliwey koronacyey naszej wnieśli do nas przez suplikę swą żydzi wilensey, Abram Łazarowicz, Moyżesz Naftalewicz, swoim y wszystkich żydów zboru wileńskiego imieniem prośbę, abyśmy im prawa, przywileie, res-

krypta y listy od świętey pamięci króla Jmci Władysława czwartego, pana brata naszego miłościwie nadane y służące, mocą y powagą naszą approbowali, reasumowali y utwierdzili, pokładane więc były przed nami autentice od tychże żydów wileńskich: naprzód przywilej króla Jmci pana brata naszego, pod datą w Krakowie na seymie koronacyjnym, dnia dwudziestego piątego, meca Lutego, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego, extractem z xiąg kancellaryey wielkiego xięstwa Litewskiego mnieyszey autentice wyięty, na zmurowanie bożnice na ulicy Żydowskiej, na tym że placu, gdzie stara bożnica drzewiana stała, względem bezpieczenstwa y warownosci od ognia, z dokładem, aby wierzeh iey nad kamienice nie był wyszły y żadnego w apparentiey swey do kościołów y cerkwi podobieństwa w sobie nie miała, zatem na wolne teyże bożnice bez wszelkicy ni od kogo przeszkody używanie dany. *Drugi* przywilej oryginalny, s podpisem ręki J. K. mei pana brata naszego, z pieczęcią mnieyszą w. x. Lit. w dacie tegoż roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, meca Septembra ósmego dnia, w nim opisano y deklarowano iest, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków, dyrektorow koła trybunalskiego, tak też pod bytność naszą królewską, od wielmożnych marszałków y sędziów ich nowe iake exactie na żydy wkładane nie były, y przez niesłuszne podatki uciążenia im się nie działo. Določono y to, aby od rzezników żydowskich wileńskich, którzy mięso w iatkach przed bożnicą przedaią, bydlem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów, in genere wszytkich, któremi kolwiek żydzi wileńscy podług praw swych handlować y targować będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były. *Trzeci* przywilej extractem z xiąg kancellaryey w. x. Lit. mnieyszey, daty roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, dnia trzeciego meca Lipca, pewne punkta y warunki w sobie maiący, z których ten iest nypierwszy, iż z kamienic y domów w Wil-

nie przez dekret króla Jmci świętey pamięci, miedzy żydami a miastem Wileńskim w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, meca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych, żadnych podatków y powinności czynić y pelnić nie maią, tylko według tegoż dekretu sumnę w nim opisaną co rok oddawać powinni będą. *Czwarty* reserypt, s podpisem ręki J. K. mei y pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą, do maystratu mieyskiego wileńskiego pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym wtórym, meca Maia dwudziestego piątego dnia wyniesiony, aby szafarzom albo prowizorom szpitala *Świętey Tróycy*, na moście murowanym, ponieważ się żydzi na każdą poprawę y budynek mostu szpitalnego znacznym datkiem przykładaią, aby gdy umarłych przez most do kopiszcza swego prowadzą, wrot zamykać y żadnych pieniędzy wyciągać nie kazali y nie dopuszczali, ale ich podług listów y kwitów swych dawnych nienaruszenie zachowali. *Piąty* reskrypt ręką J. K. mei podpisany y s pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą do tegoż maystratu mieyskiego wileńskiego, w dacie roku tysiąc sześćset czterdziestego siedmego, meca Maia siedmnastego dnia otrzymany, którym J. K. mśc serio napomina, aby żydów wileńskich przy zwyczajney quocie na poprawę y budynek mostu murowanego, od nich idącey, według pierwszego rescriptu y quitów swoich niepooglądaiąc na list przez wielebnego proboszcza kościoła Świętey Tróycy poślednią datą wyniesiony, zachowali, a iako wolnego przechodzenia tak y prowadzenia ciał zmarłych do kopiszcza przez most murowany niezabraniali y nikomu bronić niedopuszczali. *Na ostatek* pokładane przed nami byli różne listy, rescripta tymże żydom wileńskim od J. K. mści świętey pamięci pana brata naszego, w różnych sprawach y różnemi czasy dane. My tedy Jan Kazimierz, król, za intercessyą niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przywileia y rescripta świętey pamięci króla Jmci pana brata naszego, wyżey speci-

ficowane y insze wszystkie, któreby słusznie y prawnie otrzymane były, we wszelakich contentach, warunkach, clausulach y paragrafach, iakoby tu słowo w słowo inferowane były, przy swej mocy zupełnej wadze zachowując, autoritate nostra regia approbuiemy, reassumuiemy, stwierdzamy y znaciamy na wieczne czasy, na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Krakowie na seymie szczęśliwej koronaciey naszej, dnia dziewiątego mca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, panowania królestw naszych polskiego y szwedzkiego, pierwszego roku. U tego przywileiu podpisy rąk temi słowy: Joannes Cazimirus rex. Franciszek Halkowski—referendarz y pisarz W. X. Lit. My tedy Michał król do prośby takowej Lazarza Dawidowicza y Salimona Jakubowicza starszych żydów y wszystkiego zboru wileńskiego do nas wniesionej, iako słusznej, łaskawie się skłoniwszy, zwysz inferowany przywilej we wszystkich onego punctach, contentach, warunkach, condiciach, tudzież osobliwy przywilej pergaminowy świętej pamięci króla imci Władysława czwartego, sub tempus hostilitatis trochę od wierzchu poniszczony i s pieczęci odarty, zawierający w sobie y confirmujący dekrety rozmaite przez wielbnego niegdy w Bogu dziesiątego Abrahama Woynę, biskupa Wileńskiego, iasnie wielmożnego Krzysztopha Radziwiła wojewody wileńskiego, hetmana W. X. Lit. wielmożnych Mikołaja z Ciecchanowca Kiszki wojewody mscisławskiego, Albrychta Stanisława Radziwiła canclerza W. X. Lit. Stephana Paca podkanclerzego W. K. Lit. komisarzow od kr. imsci między żydami a maystratem y pospólstwem wileńskim na uspokojenie różnych pretenzysy zesłanych, pod datą w Wilne dnia trzeciego, mca Wrzesnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego ferowany y uczyniony, który tu iakoby słowo w słowo pisany był de plenitudine iuris et potestatis nostrae regiae approbuiemy y przy po-

winney mocy y władzy zostawuiemy y zachowuiemy; na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwej koronaciey naszej, dnia piętnastego mca Nowembra, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того привилею листу его королевское милости конфирмаційного жидомъ места Виленского служачимъ, при печати великой великого князтва Литовского подписъ руки наянейшого короля его милости пана нашего милостивого теми словы: Michał król и подъ тымъ подписаниемъ другий подписъ руки его милости пана писара великого князтва Литовского въ тые слова: Walerian Stanisław Judicki—archidiakon Wilenski, pisarz W. X. Lit. Который тотъ привилей за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 21.—1669 г. Декабря 4.

Привилегія короля польскаго Михаила, дозволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семдесятого, мѣсца Февраля дванадцатого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимсе очевидно жидъ Месръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленской, покладалъ и до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ подалъ листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцелярии великого князтва Литовского выданный, на речъ въ нимъ ниже помене-

ную, жидомъ места Виленского служацій и належачій и просилъ, абы тотъ листъ рескриптъ его королевское милости былъ до книгъ кргодскихъ Виленскихъ актикованъ, принять и уписать, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе масть: Michał z Bożey łaski król polski, etc. Oznajmujemy tym listem rescriptem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami rescript króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, na papierze pisany, ręką tegoż króla imci podpisany y pieczęcią mnieyszą W. X. Lit. przycisniony, cały, zupełny y niwezim niepodeyrzany, żydom wileńskim na wolne w różnych iurysdykach respectem ulic y kamienie ich zruinowania, za naymem pomieszkania y napoiów różnych szynkowanie, de data w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego, meca Julii roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, prosząc nas, abyśmy ten rescript króla imci, antecessora naszego, nie tylko powagą naszą stwierdzili, ale też respectem tak ciężkich na żydy wilenskie y na wszystkie państw naszych poddane czasów dalszego im respectem tego pomieszkania w różnych ulicach y domach, krom ulic im naznaczonych, prorogowali y daley frysztu użyzyli, do którey ich supliki y panów rad naszych za niemi wniesionej proźby laskawie przychylając się y na terazniejsze czasy respect mając, iako list y rescript króla imci antecessora naszego, in omnibus punctis et clausulis, tak iakoby tu de verbo ad verbum był wpisany, autoritate nostra regia stwierdzamy, znaczeniami y approbujemy, tak na tę wolność, lub na też wolność żydom wileńskim naymowania mieszkania y wszelakich trunków y napoiów szynkowania w ulicach y domach różnych iurysdik, po expirowaniu lat od króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, onym nadanych, na dwanascie lat denovo pozwalamy y wolność nadaiemy, chcąc mieć y przykazując szlachetnemu magistratowi wileńskiemu, aby pomienionych żydów wileńskich przy tym naszym wolności nada-

niu spokojnie zachowali. W drugim punkcie ciż żydzi wileńscy przy instantiey y przyczynie panów rad naszych pokornie nam suplikowali y dekret relacyiny za króla imci świętey pamięci Władysława Czwartego, antecessora naszego, w sprawie między szlachetnym magistratem wileńskim, a tymiż żydami wileńskimi w różnych materyach, punktach y clausulach, pod datą roku pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartego roku, meca Decembra szesnastego dnia ferowany, pokładali, w którym iż pomienionym żydom respectem nieskupionych placów, domów y kamienie w ulicach im wydzielonych, ś. pamięci król imci Władysław Czwarty frysztu do skupienia tych kamienie y czasu do lat dwudziestu pięciu udzielić był raczył; a że per calamitatem modernam temporum y względem tego, że Wilno samo lat kilka w rękę nieprzyjacielskich pod Moskwą zostawało, a żydzi po różnych mieyscach y miastach tulać się musieli y tych lat sobie naznaczonych inpossessione niebyli, więc że y terazpo wróciwszy się do Wilna ze wszystkich swoich fortun y substancyi będąc obnażeni y wyzuci, nie tylko skupieniu kamienie, w ulicach sobie naznaczonych, sufficere nie mogą, ale y swoich reparare a pobudować nie mają zaco, przeto za instantią panów rad, za pomienionemi żydami wniesioną y na samą słusność respect mając, pomienionym żydom Wileńskim do skupienia tych kamienie, które oni w ulicach sobie naznaczonych, skupić praevia taxa powinni, czasu u frysztu do lat dwudziestu, nierozdzielnie po sobie idących, miłosiernie udzielamy y prorogujemy, a tym czasem żydom w innych ulicach, póki tych kamienie nie skupią, licite et libere mieszkać dopuszczamy y pozwalamy; to iednak warujemy, aby in hoc spatio koniecznie żydzi o skupienie kamienie w ulicach sobie wydzielonych starali się, a urząd zamkowy y mieyski possessores kamienie praeviae taxa do przedania żydom kamienie urgere y przywozić powinien będzie. Który to nasz rescript dla lepszey powagi, pewności y wiary ręką na-

szą podpisawszy, pieczęcią wielkiego księstwa Litewskiego stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie dnia czwartego, meca Decembra roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу при печати великого князства Литовского притисненой поднесъ руки наенейшого короля его милости, пана нашего милостивого, тыми словами: Michał król, a podъ tymъ podpisомъ другій поднесъ руки въ Божѣ велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Walcrian Stanisław Judycki, archidiiakon Wileński, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Который тотъ листъ за подашемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 22.—1889 г. Декабря 4.

Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семдесятого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудомшною Дусяцкимъ, старостою Стародубскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимсе очевидето жидъ Мееръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленское, покладать и до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ подаль листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцелярин великого князства Литовского выданный жидомъ места Виленского, до магистрату цѣлого места Виленского писанный на речъ въ немъ ниже помененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ

Виленскихъ актыкованъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ масть: Michał z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu woytowi y secretarzowi naszemu, szlachetnym burmistrom, raycom, ławnikom y wszystkimu maystratowi, tudziesz y communitati miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzony, szlachetni, wiernie nam mili! Supplikowali nam żydzi wileńscy we dwu punktach, wpierwszym: iż oni mimo prawa, przywilecia, rescripta, sobie od najsnieyszych królów imci, antecessorów naszych, nadane y postanowienie ordynacyi commissarskich, gdzie im wszelkiemi towarami, mianowicie futrami nowemi y starymi, sukniami gotowemi y różnemi fantami, nosząc ie po rynku y ulicach przedawać y handlować dozwolono y dopuszczono, tudziesz rzemiosła te, których cechów w Wilnie na ówczas niebyło, iako to kusznierski, szmuklerski y szklarski, per expressum robić i onemi handlować pozwolono, a teraz w tym wszystkim od niektórych tak z cechów, iako y kupców przeszkody y grabieże cierpią y ponoszą, przeto my, stosując się do praw, przywileciów rescriptów y dekretów pro parte żydów wileńskich od królów imci antecessorów naszych nadanych y na to rescript mając, aby tym snadnieyszy do kupienia ludziom sposób y wygoda była, wierność waszą serio upominamy y surowie przykazujemy, żeby żadney żydom nikt nieważyl się czynić przeszkody y handłów im pozwolonych niebronil y niegrabil, y żeby się wierność wasza z powinności swey tego doyrzeli iniungimus, zakładając na każdego przeciwnego temu listowi naszemu winy kop lit. tysiąc, którey medietas fisco nostro, a druga parti laesae applicari powinna będzie. W drugim zaś puncie oto: iż za powtórnyim przeszłego króla imci, antecessora naszego, listownym upomnieniem y rescriptem wierność wasza zwierehności maiestatu królewskiego nie będąc posłuszni, żadney żydom wileńskim w summie sześciu-

set złotych ratuszowi wileńskiemu należącej, według ordynathey króla imci przeszłego nieuczyniliście y nie czynicie, co iż kontemptu za sobą znacznie pociąga, gdy mandata regia debitae non demandatur observationi y żadnego nieotrzymują skutku, surowie tedy wierność waszą upominamy y przykazujemy, abyście w tey summie sześciuset złotych ratuszowi Wileńskiemu od żydów tamecznych należących, moderamen y defalcate ad medietatem te pensię redukowawszy, do lat piętnastu od daty tego listu naszego immediatate po sobie idących ex respectu zniszczonych fortun ich y tak ciężkich lat y czasów miare biorąc uczynili y przy tey naszej ordynathey żydów pomienionych zachowali, konieczno nie czyniąc, inaczey dla łaski naszej y z powinności swey. Który to nasz rescript dla lepszey powagi, pewności y wiary ręką naszą podpisawszy pieczęcią W. X. Lit. stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, dnia czwartego miesiąca Decembra roku pańskiego tysiące sześćset szesćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу при печаті великого князства Литовского, подишеь руки его королевское милости, пана нашего милостивого, тыми словы: Michał król. А подь тымъ подишеомъ другий подишеь руки въ Божь велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Waleryjan Stanisław Judycki, archidiakon Wileński, pisarz W. X. Lit. Kоторый тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху поменуемую есть до книгъ крродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

№ 23.—1669 г. Ноября 6.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества.

Feria quarta intra octavam festi sanctorum omnium, die sexta mensis Novembris, anno domini 1669.

Solemną zanosili manifestacją: Łazarz Dawidowicz, Zelman Calumanowicz, Abraham Markowicz, Tawkien Jachomowicz, żydzi Wilenscy, starsi zboru Wilenskiego, imieniem swoim y wszystkiey synagogi Wilenskiej na szlachetnych imé pana Pawła Boima, sekretarza iego królewskiej mości, wojta, y na szlachetnych panów burmistrzów y na wszystkich rayców, ławników miasta iego królewskiej mości Wilna y na wszystką communitatem Vilnensem, oto y takowym sposobem: Jż obżalowani, lekce sobie ważąc zwierzchność y srogość prawa pospolitego, a chcąc załuiących do ostatney ruiny y uciążenia przywieść y przyprowadzić, niedbając na prawa, wolności y przywilecia załuiącym nadane, y na dekreta iego królewskiej mości relacyjne, na ordynacie y media ich mość panów commiszarzów między magistratem et communitatem Vilnensem z iedney, a z drugiej strony między załuiącemi żydami Wilenskiemi wynalezione y postanowione, a potym dekretami królow ichmćiów approbowane, iawnie się onym sprzeciwiając, y na paeny w tych dekretach y prawie pospolitym opisanych niedbając, iako przedtym różnych lat, miesięcy y dni załuiących różnymi grabieżami y violentiami aggrawowali, (o co osobliwie processa na swoich mieyscach są zaniezione), tak y teraz tych że załuiących różnemi czasy y sposobami aggrawują y aggrawować, tak sami przez sie, iako też przez różne subordinowane osoby nieprześcailą; iakoż w roku teraznieyszym tysiące sześćset szesćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Oktobra dziewiątego dnia, gdy pomienieni żydzi Wilenscy, mianowicie Samuel Dawidowicz szklarz, podług prawa, przywileiów y dekretów iego królewskiej mości, zrzemiosła swego pożywienia szukając, z robotą swoją z instrumentem po ulicach chodził, tedy obżalowani mieszczanie swoim cechowym załuiącego zgrabieć kazali y defacto zgrabili, zabraniając onym wolne de iure et sancito exercitium rzemiosła ich, a nie tylko onego zgrabili, ale też nielitościwie zbili y poranili, grożąc onym na śmierć

zabiciem, iesli by więcej rzemiosła swego w mieście Wilenskim używać y one robić y robote chrześcianom po ulicach przedawać smieli y wazyli się. O co gdy protestanci sprawiedliwości sutey z winnych prosili, tedy obżalowani przez niemały czas sprawę tę zwłoczyli y żadney dotąd żałującym sprawiedliwości nie uczynili y czynić nie cheieli, w czym aby takowe praciudicia y violentiae działy się, ciż obżalowani, idąc in conducto z cechami y kupcami miasta Wilna, czyniąc ku szkodzie y krzywdzie żałujących, a na iawną dekretowi iego królewskiej mości y ordynatiom commissarskim contraventią, różne artykuły y ustawy tym dekretem sprzeciwnie cechom udaiają, w nowe iakoweś bractwa y cechy, nigdy przedtym w koronie polskiej y w wielkim xięstwie litewskim nie byłe y nie słychane, ustanowiają y wznawiają, aby przez nich, prawa y przywileia, onych dekreta y media ich mościów panów commissarzów, między sobą, a żałującemi postanowione, abrogare y annihilare mogli, i aby żałujący żydzi wilenscy nadanych sobie praw y przywileiów y wolności przez to oddaleni być mogli y żadnego penitus sposobu y szrodku do pożywienia swego w mieście Wilenskim nie mieli y mieć nie mogli; iakoż wykonywaiąc ten swóy zawzięty umysł w roku terazniejszy pewnego czasu, miesiąca y dnia (iako żałobliwi wiadomość maia) kuszniierzom Wilenskim nowe iakoweś artykuły y ustawy, dekretem iego królewskiej mości y ordynaciey commissarskiej przeciwnie, noviter nadali y bractwo iakieś kuszniierzkie przeciwko prawom, zwyczajom starodawnym wznowili y ustanowili, którzy, abusu de iuribus et privilegiis iawnie się sprzeciwiając dekretem iego królewskiej mości, mimo media między miastem Wilenskim y żydami postanowione, przereczonych żydów po ulicach futrem targujących violenter grabią y targować im zabraniają, z umowy porady obżalowanego magistratu Wilenskigo, który ex excessibus żałującym sprawiedliwości czynić nie chce, y nie czyni; owszem zabiegając temu,

aby tym snadniey życząc sprawiedliwości u nich otrzymać nie mogli y trudniejszy do prawa przystęp y większe sprawiedliwości świętey ubliżenie by mogli ciż obżalowani przeciwko prawu y przywileiom swoim y starożytnym zwyczajom miasta tego y przeciwko wyraźnemu prawu surowemu y porządku prawa maydeburskiego sądy swoje na ratuszu y w gayney izbie, bez reiestru y przywołania stron do prawa nie słusznie odprawuiają, spraw żydowskich tak ex simpliciter, iako ex conservata termino sądzić nie chcą y niesądzą, towary zakupione y do publiczney wagi zaprowadzone gwałtownie odeymuiają y od targu postanowionego żydów odtrącaiają, gospody na goście y deputatów przeciwko dekretowi iego królewskiej mości y ordynaciey commissarskiej na ulicach żydowskich stanowią y rozpisuią, do wszelakich tumultów y gwałtów, od których vigore decretorum, żałujących broń nie powinni, sami okazyie ludziom podaią y inne różne praciudicia y gravamina w osobliwych processach pomienione żałującym wyrządzaiają y dotąd wyrządzać nieprzestaią. O co wszystko chcąc z obżalowanemi prawnie czynić dali te protestaią do xiąg urzędowych ku zapisaniu.

Изъ актовой книги Виленскаго городского магистрата № 5119, 1669—1672 г., л. 115.

№ 24.—1670 г. Юня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени.

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Juniy piątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim zwoiewodstw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu nasze-

mu przypadła sprawa iasnie wielmożney ieym. paniey Barbary Duninowny Bogusławowey Uniechowskiey, woiewodziniey Trockiey, z niewiernemi żydami starszemi kahału synagogi Wilenskiey Samuelem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litnanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markiewiczem, Gabryelem Moyżeszewiczem, Wulfem Janichowiczem y wszystkiemi żydami synagogi wilenskiey, za pozwem o to: iż obżałowani żydzi, starsi kahału wilenskiego, wziowszy, pożyczwszy u zeszley z tego swiata ieym. paniey Teofili Węzykowny Duninowey Szpetowey, rodzicielki żałującey, na list dobrowolny wyderkałowy zapis gotowey rękodayney summy, to iest, sześćset sztuk czerwonych złotych, wnosząc tę summę pomienionym zapisem na szkołę, i całą synagogę kahału wilenskiego, opisawszy się tym zapisem na każdy rok aż do oddania y spełna wyliczenia pomienioney summy, to est od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych pożytku płacić, czemu dość nie uczynili, prowizyi od tey na każdy rok od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych przychodzącey nieoddali y niezapłacili, y gdy żałująca w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osмым, mscą Januاریj trzydziestego dnia, przed sąd imć pana Michała, Rafała Szumskiego podstolego y podwoiewodzego wilenskiego, obżałowanych wszystkich żydów starszych synagogi kahału wilenskiego samey realney summy, iako też y do zapłacenia przychodzącey od niey quotey zapozwała, tedy imć pan podwoiewodzy wilenski dekretem swoim, na dniu trzydziestym mscą Januاریj wyż wyrażonego roku ferowanym, aby żydzi wilęscy starsi pomienioną summę iasnie wielmożney ieym. paniey woiewodziniey Trockiey wszystko spełna, według opisu swego z quotey od tey summy przychodzącey oddali y wypłacili, nakazał, po uroszczoney tedy od tego dekretu przez pomienionych żydów do sądu iasnie wielmożnego imć pana woiewody wilęskiego apelacyi y po dopuszczeniu oney, gdy na dniu dwudziestym

mscą Marca tegoż roku imć pan podwoiewodzy wileński, za listem iasnie wielmożnego imć pana wdy wilęskiego y pozwem do skasowania tey apelacyi przez żydów uroszczoney do siebie pisanym, którym execucją y dość czynić dekretowi nakazał, pomieniony dekret pierwszy approbowawszy, aby obżałowani niewierni żydzi kahału wilęskiego sześćset czerwonych złotych w dzień Jerzego oddali y wyliczyli nakazał, tedy niewierni żydzi, niebędąc posłusznemi, tym dekretem sprzeciwiając się, pomienioną summę sześciuset czerwonych złt. na przypadłym terminie, dekretem imć pana podwoiewodzkiego wilęskiego, iako też y na terminie w zapisie wyrażonym, nieoddali, niezapłacili, w zaręki popadli, zatym do oddania tak samey summy, iako y quotey od niey przychodzącey, o szkody, nakłady y winy prawne. Do ktorey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie wielmożney ieym. paniey woiewodziniey Trockiey patron ieym. ci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną pan Paweł Tomkowiec oczewisto stawał, a niewierni żydzi, starsi synagogi wilenskiey, iako sie sami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym wyż rzeczony patron podanego wszystkim niewiernym żydom, tu w mieście i. k. mei wilenskim wychodzącym z szkoły, oczewisto w ręce, przez ienerała Piotra Żynze pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim wilenskim y kół naszym uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z tego pozwu przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny wyderkałowy zapis zeszley z tego swiata ieym. paniey Theofili Węzykownie Duninowey Szpetowey, rodzicielec żałującey, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siedmym, miesiaca Februاریj wtorego dnia, z ktorego to zapisu warunki y obowiązki prawne podostałku wyczytawszy, forum w tey spra-

wie do sądu naszego pokazawszy, wzdania wszystkich pozwanych żydów starszych kahału wilenskiego, iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y tego dobrowolnego wyderkałowego zapisu, za nieoddaniem summy na list wyderkałowy zapis winney, z sowitoscią zareki tysiąca dwuchset czerwonych złotych, za nieoddanie quoty od tey summy przychodzący za lat trzy od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych, iako w zapisie wyrażono iest, sta osmiudziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych na niewiernych żydach starszych kahału wilenskiego y na szkole onych, y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędziężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, żałujący aktorcy wskazania, y aby niewierni żydzi, starsi kahału wilenskiego, za podaniem sobie w niedziel cztery po tym dekrete naszym obwieszczenia, tak samą summę z sowitoscią tysiąć dwieście czerwonych złotych, z kwotą od tey summy za lat trzy przychodząca, także za szkody, nakłady prawne w tey sprawie noviter łożone, wszystkiego summą tysiąć trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie żałujący icymé pani wdziny pod winą wywołania oddali y wyliczyli, nakazania u nas sądu prosił y domawiał. A tak my sąd w tey sprawie iasnie wielmożney icymé panicy Barbary Duninowny Bogusławowey Uniechowskiej, woiewodziny Troekiej, z niewiernymi żydami, starszemi kahału synagogi wilęskiej, Salomonem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markowiczem, Gabryelem Moyżeszewiczem, Wolfem Janichowiczem y całym zgromadzeniem synagogi wilęskiej, za pozwem o rzecz wyżej w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi, starsi kahału wilęskiego, będąc o rzecz wyżej specyfikowaną zapozwanemi, iako się sami przed

nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Przeto my sąd onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y tego listu dobrowolnego zapisu od niewiernych żydów, starszych kahału wilęskiego, zesłey icymé panicy Theofili Wężykownicy Duninowey danego, a teraz żałujący aktorcy należącego, winno zostały y nieoddaney summy z sowitoscią tysiąć dwieście czerwonych złotych, za niezapłacenie quoty za lat trzy od tey summy przychodzący, według zapisu sta osmdziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwieście złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym, wszystkiego summą tysiąć trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału wilenskiego y na szkole wilenskiej, także na dobrach ich leżących, ruchomych, summach piędziężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, domach, kramach, handlach, towarach y na wszelkich onych dobytках wskazuemy, aby obżałowani niewierni żydzi starsi kahału wilenskiego cała synagoga, za podaniem sobie o tym dekrete naszym we cztery niedzieli obwieszczenie pomienionę summę tysiąć trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie żałujący aktorcy pod winą wywołania oddali y zapłacili, nakazujemy, a iasnie wielmożna icymé pani woiewodzina Troeka pomienioną summę odebrawszy, pomieniony zapis ze wszystkim przewodem prawa oddać y prosić prawnie quitować powinna będzie. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

№ 25.—1671 г. Февраля 28.

Предъявление евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ оплатѣ пошлиною.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Февраля двадцать осмого дня.

На въраде кргодскомъ, в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подетаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевидно Аронъ Якубовичъ и Сельмонъ Гиршовичъ жидове и писарове цальные, на прикоморку Березинскомъ зостаючыє, покладали ку актыкованю до книгъ реестръ ревидованыхъ матерый на прикоморку Березинскомъ его милости пана Мануйлы Ивановича москаля, з речью в немъ в середине нижей выраконую, просечы, абы тотъ реестръ былъ до книгъ справъ кргодскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ еє в себе маєть: Registr materiy rewidowanych на przykomorku Berezynie iego mosci pana Manuyła Jwanowicza, die dwudziestego czwartego February, tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. Mosolbasow sztuczek № sześć tysięcy czterysta osm, takxa każda sztuczka po kop cztery moneta litewska, według instruktarza przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych два тысяча сто trzydzieście trzy, groszy dziesięć, на староруские złotych два тысяча сто trzydzieście trzy, groszy dziesięć, на cło ново podwyszone złotych cztery тысяча; lukow № чотырыдзєсцє siedm, každego taksowano po kop pięć litewską moneto, przychodzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych dziewiętnascie, groszy dwadziescie, на староруские złotych dziewiętnascie y groszy dwadziescie, на ново podwyszone złotych trzydzieście sześć, groszy trzynascie; czamletu sztuczek numero trzyдзєсцє два, według instruktarza przycho-

dzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych два, groszy dwadziescie ieden, на староруские złotych два, groszy dwadziescie ieden, на cło nowópodwyszone złotych dwadziescie cztery, groszy iedynascie; atlasow z szyhem lepszych sztuczek sześć, taksa kop dwiescie чотырыдзєсцє litewską moneto, przychodzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych dwadziescie, на староруские złotych dwadziescie, на cło nowopodwyszone złotych trzyдзєсцє siedm, groszy piętnascie; atlasow podlejszych z szyhem sztuczek dziewiętnascie, taksa kop sześćset litewską moneto, przychodzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych pięдзєсцє, на староруские złotych pięдзєсцє, на cło nowopodwyszone złotych dziewięдзєсцє trzy, groszy dwadziescie ieden, przychodzi summa wszystkiego cła złotych osm tysięcy sześćset чотырыдзєсцє trzy, groszy чотырнascie. Odbierani do skarbu iego królewskiej mosci rzeczy pospolitey w tey sumie przynależytey за gotowe pieniądze mosolbasow sztuczek sześćset pięдзєсцє чотыры, według zwysz pomienioney taksy złotych sześć tysięcy pięćset чотырыдзєсцє; atlasow lepszych wzorzystych z szyhem różnego koloru sztuczek sześć, podlejszych sztuczek dziewiętnascie, w summie według taksy за złotych два тысяча y сто złotych, gotowego złotych trzy, groszy dwadziescie два. Na Cara iego mosci potrzebe wolno puszczone złotych osm tysięcy sześćset чотырыдзєсцє trzy, groszy dwadziescie ieden; dyamentow: serhy pare iedną po białey, a drugo po złoey, w tych serhach два malenkich dyamentow, drugie serhy granatne dyamentowe czyste, zombrytowe serhy. . . . . pareze po osm kamieni zybrytowych, а w tych serhach po два rubiny; guzikow сто trzynascie, dyamentami sadzone po iednemu, item pierścieni siedm po rubinie w každym sadzone, czapraki dyamentowe par pięć на złocie sadzone dyamentowe, w každym po dwudziestu pięciu dyamentow, manele pare rubinow osm, zombrytow osm, zlotogłowu numero trzyдзєсцє trzy orszy-

now, siodło po aksamicie haftowano złotem, które rzeczy w skrzynie są zapieczętowane. Materji wzorzystey na aksamicie z szychem na cerkiewną potrzebe sztuczek dwie. Roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego odebrawszy regestr ze skarbu, drugi taki przeciwny słowo w słowo oddałem do skarbu s podpisem mey ręki. У того регестру podpis ruki w tyie слова: Его Великого Цара посланецъ Мануйла Ивановичъ Левонтьевъ своею рукою подписалъ. Который же тотъ реестръ за покладанемъ и прозьбою черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ справъ гродскихихъ воеводства Миньского принятъ, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1671 годъ, № 11787, л. 70—71.

№ 26.—1671 г. Марта 20.

Показаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершении еврейми убиства.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде гродскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подетаростимъ Минскимъ, постановившише очевисто его милость панъ Крыштофъ Дерскофъ покладаль и ку актыкованю до книгъ подалъ атестацію отъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Минского себе и пану Езофу Звольскому цырулику Минскому даную и належающую, на речъ в немъ поменуемую и просилъ преречонный панъ Дерскофъ, абы та атестація была до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкована и уписана, которую уписуючы у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Мы osoby на podpisach rąk naszych imionami y nazwiskami pomienieni ziemianie jego krolewskiej mosci woiewodztwa Minskiego y innych woiewodztw y powiatow wiadomo

czyniemy tą naszą atestacją, yż za przysłaniem do domu jego mosci pana Krzysztopha medika miasta Minskiego pana Makara Mazniewskiego, ienerala od wienznia przez żydow Minskich w zamku Minskim osadzonego Diemiana Mikicionka, na ten czas będąc w domu jego mosci pana uproszonemi, byliśmy w zamku Minskim wprod we dworze jego mosci pana Tanaiewskiego, pisarza grodzkiego Minskiego, ktoremu opowiedziawszy, że osadzony przez żydow affectował, żeby pan Derskoph do niego przyszedł y wzglendem osadzenia jego w niewinnosci calumniey przez żydow na siebie wniesioney przysłuchal się, gdzie gdyśmy przyszli w dom mieszczanina zamkowego Bohdana Pomazana, tamże przed nami osobami na podpisach pomienionemi osadzony Demian powiedział, że żydow dwoch Jakub Gordon, doktor żydowski, y Jozeph cyrulik żyda Zyskinda cyrulika zabili, lecz że ia o tym wiedział, tedy mie doktor w domu swym przechowywał, potym dawszy mi złotych piené pieniędzy z Minska wyprowadzili, a w Smolewiczach z kapitanem w Minsku mieszkającym namowili, aby czeladz jego mosci pana Derskophy y pana Jozepha Zwolskiego cyrulika Minskiego pomowil, iakoby oni zabili z rozkazania panow swoich, iako to szyrzey na relacy ieneralskiej pomieniono iest. Pisan w Minsku dnia siodmego February, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. У тое атестації подьписъ рукъ тыми словами: Яком власниє з уст tego wienznia slyszalem podpisuiensię ręką swą Paweł Ror, horodniczy Trocki. Ja bendone przytomny, slyszone z ust tego wienznia wszystko Kazimierz Skarbek manu propria. Będone przy tym y że tam власниє з уст tego wienznia slyszal, co w tey relacy opisano, Kazimierz Marcinkiewicz. Ja bendoney przy tym, slyszone z ust tego wienznia Jan Stanisław Wyrzykowski. Яком власниє з уст tego wienznia slyszalem podpisuiensię renko swą Władysław Gierulski. Яком власниє з уст tego wienznia slyszal na to się podpisuię Tomasz Kutkowski. Яком власниє

z ust tego wienznia slyszalem podpisuien sie renką swą Adam Michał Zyżminski. Jakom własnie z ust tego wienznia slyszalem podpisuien sie ręką swą Kazimierz Szczeblewski. Kоторая то атестаця за покладанемъ оное до актъ и прозьбою естъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго городского суда за 1671 г., № 11787, л. 92—93.

№ 27.—1671 г. Апрель 29.

Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Барваринскому монастырю.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Априля двадцать девятого дня.

Въ справѣ въ Божѣ велебное ей милости панны Юстины Гранушовны, игуменьи монастыря Пинскаго при церкви Светой Барбары будущаго, зъ невернымъ Лейбою Ицковичомъ, Лейзеромъ Шмойловичомъ, Хаймомъ и Завесомъ Мошковичами, Юзефомъ Еленевичомъ, Юзефомъ Хаймовичомъ, Давидомъ Ицковичомъ, Абрамомъ Файбшневичомъ, Юзефомъ Заеленичомъ, Юдою Мошковичомъ, Шмойлою Михалевичомъ, Кгецомъ Еленевичомъ, Зелкомъ Абрамовичомъ и Шмойлою Гошеревичомъ, жьдами кагалу Кобринскаго, за позвомъ о спротивенство декретови суду головного трибунального въ року прошломъ тутъ у Вильниферованому въ непоступенію враду чинити отправки на добрахъ рухomyхъ и школе тыхъ жидовъ въ месте Кобринью будущихъ за суму пенезей шесть тысячей сто девятьдесятъ и одинъ золотыхъ польскихихъ веказаную, затымъ о вину выволанья ихъ звышъ мененые жиды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на унадъ въ речи здаемъ, а водле права и конституціи трибунальское

за спротивенство декретови суду головного трибунального, которое се передъ нами зъ листу пождзого врадоваго видоме оказало, преречонныхъ жидовъ, то естъ Лейбу Ицковича, Лейзора Шмойловича, Хаима и Завела Мошковичовъ, Юзефа Еленевича, Юзефа Хапмовича, Давида Ицковича, Абрама Файбшневича, Юзефа Заеленича, Юду Мошковича, Шмойлу Михалевича, Кгеца Еленевича, Зелка Абрамовича и Шмойлу Гошеревича яко права и зверхности его королевское милости непослушныхъ и спротивныхъ на выволанье веказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости отсылаемъ, а за суму звышъ мененую декретомъ суду головного трибунального веказаную, то естъ шесть тысячей сто девятьдесятъ одинъ золот. польск. на той же школѣ кагалу Кобринскаго, на которой о то первой того и теперь позвы покладано, веказъ палъ и поездъ отправованый бытъ и добрахъ ихъ всякихъ лежачихъ, рухomyхъ, сумыхъ, пенезныхъ, гаидляхъ, крамахъ, товарахъ, арендахъ, заставахъ, где кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, черезъ дворанина его королевское милости до отправки порадкомъ правнымъ приходитъ вольность зоставуемъ.

Изъ книги Главн. Лиг. Трибунала за 1671 г. № 238, л. 437.

№ 28.—1672 г. Августа 18.

Явка свидѣтельства, даннаго еврею на право взиманія табачной пошлыны въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ второго, месеца Августа оснадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившише очевидно жидъ места его

королевской милости Минского, панъ Танхель Михайловичъ покладаль ку актыкованью до книгъ гродскихъ Минскихъ листъ его милости пана Дзедзюли на цло табачное служащий, а себе данный, з речью в немъ в середине нижей выраженою, просечы, абы тотъ листъ былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у кѣнниги слово до слова такъ се в себе маеть: Samuel Kazimierz Dzedzula po zaleceniu chęci moich panom kupcom miasta Minskiego także y innych miast, miasteczek w wojewodztwie Minskim leżących, a osobliwie panom kupcom na iarmarkach Stwołowickim, Kleckim, Nieswizkim, Mirskim, Kopylskim y innych w wielkim xięstwie Litewskim odprawujących, którzy ieno kolwiek tabaką handlują, donosze do wiadomosci, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiątym, na seymie walnym w Warszawie odprawowanym, między innemi podatkami cło tabaczne w wielkim xięstwie Litewskim to iest inducta i eveceta od ruli tabaki zwyczajney farynskiej tiutunow y innych po złotych pięciu do skarbu oddawać y płacić uchwalono y constitucyją warowawszy w ręce iasnie wielmożnemu iegomosci panu Heronimowi Kryszpinowi Kierszesteynowi, podskarbiemu wielkiemu, pisarzowi ziemskiemu wielkiego xięstwa Litewskiego dano, a iasnie wielmożny iegomość pan podskarbi przy osobliwym uniwersale swoim do constitucyji stosującym iegomosci panu Kazimierzowi Montowtowi, skarbnemu wielkiego xięstwa Litewskiego w administratją zlecił, według którego uniwersalu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, iż mnie Dzedziuli iegomość pan skarbny wielkiego xięstwa Litewskiego ku odbieraniu ynducti y eveceti na komorze Minskiej w samym mieście Minsku także y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w wojewodztwie Minskim leżących, gdzie kolwiek tabaką handlują, iako też na iarmarkach w Stwołowiczach, Nieswieżu, Mirze, Klecku, Kopylu y innych miejscach przy osobli-

wym uniwersale swoim na to służącym zesłał y cale aby należytość skarbowi rzeczypospolitey nie ginęła w ręce mnie podał, zacyzm do wyrazney constitucyji wysz mianowanej, tak do uniwersalowy obudwu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, a iegomosci pana skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, stosując z władze sobie poleconey, cale w moc, zawiadywanie y pilny dozor żydowi miasta Minskiego panu Tanchelowi Michaylewiczowi te cło tabaczne daię y zlecam, a żeby tak tu w Minsku samym na komorze, iako też y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w tymże wojewodztwie Minskim leżących y na iarmarkach wysz specificowanych miastach odprawujących należytości skarbowey postrzegając, pilny dozor od tabaki wszelakiey czynił, cło tabaczne za inducte y evecete tu w Minsku na komorze y przykomorkach odbierał, a zatym liczbę pod winami prawnemi uczynił postanawiam. Przeto aby we wszystkim wiara była onemu panu y ni w czym żadney przeszkody iako w rzeczach skarbowych nie czyniono, ale y owszem dopomagano wielec upraszam, warując to, iż iesli by kto kwitow osobliwych monopolnych, i zwodek słusznych nie miał y pokazać na pisnie nie mógł, tedy u każdego takowego kupca towar wszytek tabaczny, gdzie się pokaże, za przemyto zabrać ma y powinien będzie. Na co dla lepszey wiary ten moy list żydowi Minskiemu Tanchelowi Michaylewiczowi daię. Pisan w Minsku anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, dnia czternastego Augusta. У торо листу подпись руки тыми словы: Samuel Kazimierz Dzedziula, dozorca cła tabaczного на коморзе Minskiej skarbowey wielкого xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ за покладаньемъ и прозьбою черезъ особу верху мененую ееть до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минского гродского суда за 1672 г., № 11787, л. 313—314.

№ 29.—1878 г. Апрель 22.

Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ
игольщиковъ и жестянниковъ и Виленскими
евреями.

W sobotę miesiąca Kwietnia, dnia dwudziestego wtorego, roku pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego. Przed szlachetnym urzędem burmistrzowskim y radzieckim Wileńskim, osobiście postanowiwszy się ucziwi Jendrzey Dancewicz, Matyasz Bołowicz, Adam Kobinski, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Miłaszewski, Jwan Sendykowski, starši wszystkie tak cechu iglarskiego, iako y blacharskiego, swym y całego tegosz cechu swego imieniem czyniących iawnie, dobrowolnie, nieprzymuszenie, publice, per expressum, transakcją o pewne pretensie, tamże we szredzinie szyrzey wyrażone, między sobą, a żydami, to iest Kalmanem Aronowiczem, Ulfem Józefowiczem y drugimi dwuma, których imiona y przezwiska, acz nie są wyrażone, za wyrażone iednak mieć chcąc, pod rokiem tysiąc sześćset siedmdziesiątym trzecim, miesiąca Kwietnia dziewiętnastego dnia stałą, przyznali w te słowa: My niżej na podpisie rąk naszych mianowani, cech nasz iglarski y blacharski, iod starszych rocznych, imieniem wszystkich braci cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, ia Jendrzey Dancewicz, Matyasz Bołowicz, roczni starši, przysięgle y drudzy przeszli starši bracia Adam Kobinski, blacharz, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Miłaszewski, Jwan Sindykowski iglarze, y wszystka bracia mnieysza cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, wiadomo czyniemy tym naszym listem dobrowolnym od nas wszystkich, iednostaynie y zgodnie danym żydom Wileńskim, czterym blacharzom, a więcej nie, Kalmanu Aronowiczu, Ulfu Józefowiczu y przy nich dwum, iako się pomienia, wieczność onym czterem żydom y sukecessorom ich, a po nich następującym y póki będzie sukcesia trwała żydowska, w takowych terminach

pomieniony cech nasz iglarski y blacharski, mając z dawna wielką szkodę od pomienionych żydów, y zostając my, y cech nasz iglarski y blacharski, z pomienionemi żydami w terminach prawnych przed szlachetnym magistratem Wileńskim, a za rokiem imé pana Stephana Karasia y za imé pana Alexandra Romanowicza, sprawa nasza się toczyła z żydami, y potem sam imé pan burmistrz roczny, imé pan Stephan Karaś, wziąć był raczył na się nas y żydów na pomiarkowanie y nas pomiarkował z żydami, y postanowienie takie imśe uczynił: iż żydzi mieli y powinni nam y do cechu naszego, onych czterech płacić corok po złotych trzydziestu na oltarz świętey Tróyce rzymskiej, a na osobę po złotych pół ósma czyniło dawać, y myśmy według dekretu imé pana burmistrza na tym byli. A że żydzi potem on dekret imśei y postanowienie rozerwali y aż do tych czas to trwało, do roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dnia dwudziestego trzeciego, do dnia świętego Jerzego rzymskiego; my tedy y cech nasz iglarski y blacharski, zabiegając oltarzowi naszemu, iako y cechowi wielką szkodę, y udawszy się naprzód po panu Bogu do szlachetnego magistratu Wileńskiego, y za rokiem ich mościów panów burmistrzów y radziec, imé pana Piotra Bylińskiego y imé pana Grzegorza Kostrowickiego rocznych, już całe przyieliśmy nieodmiennie y iednostaynie zgodziwszy się ze wszystką bracią cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, nie więcej, ieno czterech żydów, a nie chłopeów y iakich z nich partaczów y pozwoliliśmy pomienionym żydom od blachy robić y przedawać y po mieście Wileńskim nosić, bez wszelkiej przeszkody, iako od żydów, tak y od blacharzów magistrów polskich, w kupli y przedaży. A żydów więcej nie ma być blacharzów, ieno czterech, pod winą urzędową z obu stron złotych pięćdziesiąt na ratusz, a do cechu y skrzynki brackiey na oltarz świętey Tróyce rzymskiej złotych pięćdziesiąt. Jeżeli by żydzi mieli przyiać piątego żyda, albo szós-

tego do siebie, albo li też my mieli by pozwolić więcej nad czterech żydów, tedy tę winę zawitym rokiem płacić powinni będziemy. Którzy żydzi powinni y pozwolili płacić kwoty doroczney na ołtarz świętey Trójcy rzymskiej, onych czterech po złotych dwudziestu pięciu, na osobę po złotych sześć y groszy pół ośma na każdy rok na początku mają dawać na każdą cwierć po złotych sześć y groszy pół ośma. A gdy by y sami magistrowie czterech żydów przyjętych do nas mieli towar od blachy nosić po rynku y chłopcy ich, tego nie pozwalamy, ale im tylko czterem y po nich następującym sukcesorom, y iako ich żydowska sukcesia będzie trwała w późne lata, powinni tę kwotę pomienioną płacić po złotych dwudziestu pięciu. Warujemy y to żydom, iż żadney mieć przeszkody od nas samych, iako y po nas sukcesorowie następujący, nie mają mieć sobie przeszkody, y na wszelkie warty y popisy, y na Boże ciało, y przybycia iego królewskiej mości, iako y imię xiędza biskupa najazdu, y iego mości pana wojewody Wileńskiego, mają wolni zostawać, okrom kwoty doroczney, y wszelkiej sobie przeszkody, my powinni onych bronić. Tak też y to żydom warujemy, y zachoway panie Boże od powietrza morowego, wojny y innych plag Pańskich, gdziebyśmy wszyscy mieli ustępować z miasta, tedy żydzi nie powinni będą płacić, aż za czasu dobrego powinni płacić, a termin kwoty się poczyna od świętego Jerzego święta rzymskiego w tym że roku tysiąc sześćset siedmdziesiątym trzecim, miesiąca Aprila, dnia dwudziestego trzeciego, y natośmy dali ten nasz list z podpisem rąk naszych y pisarza cechowego. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dzień następnego dnia. U tey transakciey podpisy rąk są takowe: Jendrzey Dancewicz ręką swą, Adam Kobinski ręką swą, Matyas Bołowicz ręką swą. Jmieniem wszystkich braćmi cechu iglarskiego y blacharskiego, którzy piśma nieumiejętni, a za wiadomością wszystkich, od starszych aż do młodszych,

podpisałem ręką moją iako pisarz cechowy, Fiedor Rudkiewicz ręką swą. Którą to transakcją y między stronami postanowienie, ad praesens przyznane, szlachetny urząd burmistrzowski y radziecki Wileński, przy bytności obu stron zeznawających publicznie przeczytawszy, oną we wszystkich punktach, paragrafach, klauzulach y zarękach, dekretem swoim na wieczne czasy stwierdził, roborował, y do akt swoich przyiąć y wpisać kazał. Jakoż pomieniona transakcja dla wieczney pamięci iest do ksiąg szlachetnego urzędu burmistrzowskiego y radzieckiego Wileńskiego zapisana, y wypisem wspólnym z oryginałem, z tych że ksiąg pomienionym żydom wydana. Co iest zapisano.

Из актовой книги Виленскаго городского магистрата, кн. № 5120, 1668—1674 г., стр. 567—570.

№ 30.—1873 г. Апрелья 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ жидовъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копъ грошей литовскихъ за умерщвление Андрея Иваницкаго и нанесенье тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Апрелья тридцатого дня.

Въ справе вельможного его милости пана Миколая Геронима зъ Киранова Сепявскаго, маршалка надворного коронного, въ дохоженью кривды служь его милости, то есть, пану Яну Иваницкому и пану Захаріянчу Прасоловичу зъ неверными жыдами старшими школы Могилевское, то есть, старшимъ рабномъ школьникомъ Лейбою Жушмаповичомъ, арендаромъ Могилевскимъ, такъ тежъ зо всеми старшими жыдами школы Оршанское въ епольной раде, учинку и памове зъ жыдами старшими школы Горецкое будучими, за ремне-

снеею декретомъ суду каптурового Оршанского, тутъ передъ нашъ судъ учиненую до принятя по увольнению жидовъ двоухъ старшихъ школьниковъ школы Оршанское и Могилевское Лейбы Якубовича и Лейбы Юзефовича, на знесеную декрету суду каптурового Оршанского на позваныхъ веихъ жыдахъ одержаного зъ наказаное онымъ присеги skutочное въ самой речи тутъ у суду напного росправы, стороны квалтовного и безправного на добровольной дорозе зъ засадки въ месте Горкахъ зъ двора жыда Сроила Беровича, въ рынку самимъ будущого, въ колько десятъ жидовъ пана Андрея Иваницкого, брата рожноного, те перъ жалуючого пана Яна Иваницкого и пана Захаріаша Прасоловича—слугъ вельможного его милости пана маршалка коронного, отъ его милости пана Яна Бранцевича—наместника Шкловского, по власныхъ потребахъ его милости пана маршалка коронного до места Кодина посланныхъ и вжо назадъ поворочаючихъ, перенятя безъ жадное причины, позволавши оныхъ съ коней округне кійми и обухами битья, мордованья, а паствечи се надъ ними стороны безбожного тыранскимъ способомъ пана Андрея Иваницкого, коломъ дубовымъ на вылетъ, ажъ презъ самые елита пробитя и на смерть замордованья и неслушно по замордованью презъ тыхъ жидовъ тела небожчиковского паствечи се надъ онымъ восполъ зъ паномъ Прасоловичомъ, за ведомостью враду тамошнего Горецкого въ приватномъ своемъ везенью презъ два дни триманья и яковости карты у пана Прасоловича, въ томъ везенью будущого, презъ самого пана Михала Качановского, подстаростего Горецкого выможенья, грошей готовыхъ червоныхъ золотыхъ шести сотъ отъ его милости пана Бранцевича—наместника Шкловского, на потреби данныхъ, таляровъ битыхъ ста, въ саквахъ будучихъ, коня съ колбакою, шабли, шапки ценою въ процессе выражоныхъ забранья и на пожитокъ свой оберненья

и справедливости черезъ его милости пана Корсака войскоого Мстиславского, державцу Горецкого; зъ тыхъ жидовъ неучиненья, але еще и самого пана Бранцевича и енерала здизгонорованья, затымъ о шкоды и вины правные. Ижъ звышъ менепые жиды, старшие Оршанское и Могилевское школы, маючи декретомъ суду каптурового Оршанского въ року теперешнемъ на каденції генваровой, зъ очевидное контроверсии зашлымъ, водле афектации свое до принятя въ самой принципальной речи skutочное росправы тутъ передъ нами судомъ на початку судовъ нашихъ зложоный терминъ передъ нами до права не становили и никоторое ведомости о нестанью своемъ неучинили и вжо въ речи своей упали. Про то мы судъ тыхъ жидовъ старшихъ школы Оршанское и Могилевское, яко права непослушныхъ и спротивныхъ, на упадъ въ речи здаемъ и тотъ суду каптурового Оршанского, въ дате року тисеча шестьсотъ семдесятъ пятомъ мца Октебра осмого дня, на которого знесеную старшимъ жыдомъ школьникомъ школы Оршанское и Могилевское былъ наказаный юраментъ, яко слушне и правне ферованый декретъ утверждаемъ, а водле права артыкулу осмдесятъ первого зъ розделу четвертого, поневажъ вжо на велю терминахъ его милость панъ Бранцевичъ—наместникъ Шкловскій, панъ Иваницкій и панъ Прасоловичъ наказаную себе выконать готовы были присегу и кромъ жадное присеги забегаячи, абы таковыя тиранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выстунокъ не пристойный такъ великое злости и зухвальства помсту заплаты свое однесль, а невинне розлиная кровь хрестиянская о помсту до пана Бога не волала и таковая импреза своего предсезятя горы не брала, преречоныхъ жидовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ старшихъ школы места Горокъ, также Рава и другихъ старшихъ школы Могилевское, Лейбу Жушмановича—арен-

дара Могилевского, и старших школы Оршанское на горло четверованьемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанье и на лапанье, при томъ за забитье небожчика пана Андрея Иваницкого головщины водле права копъ сто, за збитье пана Прасоловича навезки ему сорокъ копъ грошей, за взятые гроши готовые шестьсотъ червонныхъ золотыхъ совито дванадцать сотъ, также за сто талировъ совито двесте талировъ, за коня, шаблю и шапку водле жалобы совито сто тридцать пять, квалту двадцать копъ, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою, знесни и пораховавши на монету шеляжную, чотыри тисечи и триста копъ грошей литовскихъ на помененыхъ жидяхъ, старшихъ школы Оршанское и Могилевское и Горецкое и всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, гандляхъ, крамахъ, товарахъ, на арендахъ, заставахъ, гдекольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, вельможному его милости пану маршалку коронному пану Иваницкому и пану Прасоловичу всказуемъ и яко на одержанье того выволанья до его кор. милости, такъ на учиненье надъ тыми жыдами на горле ексекуции до врадовъ земекото або кгородского Оршанскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми постигнены и улапены быти могутъ отсылаемъ, а за суму звышъ мененую на всякихъ добрахъ тыхъ жыдовъ черезъ дворанина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходитъ вольность zostавуемъ. При томъ выможоную отъ пана Прасоловича у везенью будучого карту касуемъ, варуючи симъ декретомъ нашимъ же у жадного суду и права теперь и въ часы потомные жадного валіору мети не маеть.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1676 г., № 252, л. 201.

№ 31.—1678 г. Марта 4.

Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдыми и проч.

Załowali y solenniter protestowali się sławetni Jakub Ambrosowicz y Jerzy Aresztowicz, starsi roczni kupey Wileńscy soleney zabawy, imieniem swoim y całego Bractwa swego soleniczego czyniący, a naprzód na niewiernych Aszora Aaronowicza, Abrahama Markowicza, Moyżesza Jakubowicza, Aarona Lewkowicza, Hoszka Salomonowicza y innych starszych szkoły y synagogi Wileńskich, których imiona y nazwiska, lubo nie są wyrażone, za wyrażone iednak mając, o to, iż oni dobrze wiedząc o różnych dekretach, mianowicie y naybardziej o dekrecie J. K. mei relacyinym między bractwem protestantów terazniejszych, a wszystką synagogą Wileńską, z oczewistych controwersyi ferowanym, nadto ieszcze roku przeszłego 1672 dnia 6 Februarij, gdy starszych żydów y wszystką synagogę Wileńską, z instantiey tych że kupców soleney zabawy, obwieszczono, oraz y przypozwano było do executiey tegoż dekretu J. K. mei, na onczas wszystkich praw y dekretów na copię wzięli y snadnie się z kopij informować mogli, iako wszystkim żydom szynk towarów, bractwu soleniczemu służących, przetapianie y szynk wosków zabroniony iest, iednak iako starsi, niepoglądając na poeny, w dekrecie J. K. mei opisane, coby mieli postrzegać, aby dekreta K. Jm. in suo robore zostawały, żydom swym pozwolili, dotąd towarami zakazanemi handlować, szynkować, woski prywatnie przetapiać, y one na różne małe i wielkie sztuki y funty przedawać, potym cisz wyżey pomienieni żałujący soleniter protestowali się y żalowali na każdego z osobna żydów, niżey mianowanych, mianowicie Lewka Maierowicza, Eliasza Markowicza, Dawida Zelmanowicza, Jzraelową doktorową wdowę, Jakuba Markiewicza y żonę iego, Marka

żyda i żonę jego, obu w kamienicy przechożey mieszkających, Jzaaka Moyżeszowicza y na wszystkich żydów szkoły y synagogi Wileńskiej, wszędzie y za rzeką Wilią, w Snipiszkach mieszkających żydów, którzy to żydzi, snadź za connuentią y pozwoleniem starszych szkoły swey, na iawną convulsią praw, przywileiów, od najaiśniejszych królów Jehmm. Polskich y wielkich xiążąt Litewskich temu bractwu, soleney zabawy, miłościwie nadanych, a potym na szczęśliwych koronaciach confirmowanych, na ostatek dekretami relacyinemi we wszystkich punctach, klauzulach y paragraphach stwierdzonych y approbowanych, iawnie y widomie tymże dekretem sprzeciwiając się, ważyli się y dotąd ważą towarami, szczególnie bractwu protestantów należącemi y służącemi, nad zakazanie, handlować, szynkować, sol, sledzie, pienkę, len przedawać, różnemi miarami szynkować, woski prywatnie w domach y kamienicach swych przetapiać y onymi handlować, przedawać, małemi y wielkimi sztukami y funtami szynkować, ku wielkiej przeszkodzie żałujących y w ymie praw bractwa ich nadanych. Chcąc tedy żałujący dekreta królów ich mei relacyine do executiey przywieść y poen, w dekrecie J. Kmei opisanych, względem przeciwiństwa, to iest, tysiąca czerwonych złotych, na pomienionych żydach Wileńskich, tak też refusiey szkód, przez takową przeszkodę w handlach, od czasu niemałego stałych y nakładów prawnych dochodzić, dali tę swoją žalobę do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Roku 1673 miesiąca Marca 4 ten proces do akt podany. Jan Dziwłowski, podstarości Wileński.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1673 годъ. № 4696.

№ 82.—1673 г. Сентября 18.

Явна квитанци въ уплатѣ пошлины, выданной еврею—сборщину въ Минскомъ воеводствѣ.

Лета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ третего, месеца Сейнтѣбра осьмнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку госнодарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивнымъ очевидно жьдъ места Минского Калманъ Гиршевичъ покладалъ ку актыкованью до книгъ list квитанційный одъ его милости пана Жыкмонта з Дрѣвца Дрѣвцоваго, стольника Лубельского администратора мыта старого великого князства Литовского, на речъ в немъ в середине нижеи поменуую себе даный и елужачый, и просилъ вышъ речоный жьдъ Калманъ Гиршовичъ, абы тотъ листъ квитанци былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ прынять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Zygmāt z Drzewca Drzewiecki, stolnik Lubelzki, administrator myta starego wielkiego xięstwa Litewskiego, wiadomo czynie tym moim wieczystym kwitacynym listem, iż eo żyd Szapsay Lewkowicz, rewizor cel starych wielkiego xięstwa Litewskiego, odemnie ustawiony, poruczyl y dał do wiernych rak myto stare komory Minskiej, z przykomorkami do niey należącemi, абы od kupcow y towarow ich pieniądze odbierał, żydowi Minskiemu Kalmanowi Hirszewiczowi od roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Septembra piątego dnia, do roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego, miesiąca Juny ostatniego dnia, którym tym mytem y wybieraniem pieniędzy pomieniony żyd Minski Kalman Hirszewicz, za uniwersalem sobie z wiadomością moją danym, zawiadując do assygnowanego terminu roku terazniejszego, miesiąca Awgusta przedemną Drzewieckim stolnikiem

Lubelskim, z rejestrow swoich do mnie oddanych, z przeszłych kwartałow y z ostatniey raty, przy karcie Andrzeia Torwida iemu daney, z oddania summy mnie należącey uczyniwszy rachunek y reszcie pieniądze oddał y cale we wszystkim skutecznie dosyć uczynił. Przeto ia stolnik Lubelski pomienionego Kalmana żyda kwituie y wiecznemi czasy do niego sobie samemu y nikomu innemu przystempu nie zachowuie. Pisan w Minsku dnia piętnastego Awgusta, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того листу квітаційного печать прыгиснена, а подпись руки тыми словы: Zygmąt Drzewiecki stolnik Lubelski. Который же тотъ листъ квітаційный за покладанемъ оного до акътъ черезъ особу верху помененою есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ акътыкованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1673 г., № 11787, л. 615—616.

№ 33.—1676 г. Юня 5.

Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго кагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Юня пятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умятовскимъ — стольникомъ Венъденскимъ — подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ — судьей и Яномъ Манъчакомъ — мосътовничимъ Минъскимъ — писаромъ врадъниками судовыми кгородскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто Левко Ицъковичъ и Яхимъ Юзефовичъ — школьники старшие Берестейские тотъ юраменътъ поголовного выконали в тые слова: Ja Lewko Jekowicz y ja Jachim Jozefowicz, szkolnicy starsi Brzescy, przysięgamy panu Bogu Wszchemogaćemu, Który stworzył niebo i ziemie y wszystkie

żywiola, na tym, iż my sprawiedliwie zrewidowali wszystkich głów żydowskich męskich y białogłowskich, jako y dzieci więcej dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Krakowie szczęśliwey koronacyey w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym; kturych głów do podatku pogłownego należących nie nayduię się więcej, tylko pięćset dwadziescia y pięć. Jako sprawiedliwie przysięgamy, tak nam Panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie przysięgamy, niech wszystkie przeklęstwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu хіггах Мойзешовых opisane na nas padną. Amen. Который же тотъ юраменътъ за выконанемъ оного черезъ особы верху помененные есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовъ книги Брестскаго градскаго суда за 1676—1677 г., № 7022, стр. 1089—1091.

№ 34.—1676 г. Юня 10.

Присяжное показаніе старшаго кагала о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Юня десятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умятовскимъ — стольникомъ Венъденскимъ — подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ — судьей и Яномъ Манъчакомъ — мосътовничимъ Минъскимъ, писаромъ врадъниками судовыми кгородскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто жидъ Шмаль Якубовичъ тотъ юраменътъ поголовного выконалъ в тые слова: Ja Szmals Jakubowicz przysięgam Panu Bogu Wszchemogaćemu, który stworzył niebo y ziemie y wszystkie żywiola na swiecie, na tym, iż sdrawiedliwie zrewidowalem wszystkich głów żydowskich męskich, białogłowskich, jako y dzieci więcej dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Kra-

kowie szczęśliwey koronacy w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym do podatku pogłownego należące, ktorych głów nie-
nauddie się więcey ieno trzynascie; y jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż, a iesli niesprawiedliwie przysięgam niech wszystkie przeklestwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu xięgach Moyseszowych opisane na mnie padną Amen. Kоторый же тотъ юраменьтъ за wykonанемъ оногo черезъ особу верху помененую, есть до кнйигъ гродьскихъ Берестейскихъ принято и описано.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1676—1677 г. № 7022, стр. 1201—1203.

№ 35.—1678 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ прусуждающій Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихъ долгу и двухъ копъ грошей литовскихъ вписного и паметнаго слѣдовавшихъ трибуналу.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Августа шестого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешний тисеча шестьсотъ семьдесятъ шостый обраными, кгда съ порядку ресстрого ку суженью прыпала справа его милости пана Яна Колецкого, маршалка Мозырского, зъ жьдами старшими школы Виленское Абрамомъ Марклевичомъ, Елнйшомъ Юдовичомъ, Герцикомъ Марковичомъ, Нафтелемъ Изаковичомъ, целою синагогкою жьдовъ Виленскихъ, за заказомъ очевидно въ руки поданымъ, до постановенья передъ нами судомъ до права Ашора Ароновича и Гирна Израилевича тежъ жьдовъ Виленскихъ, должниковъ его милости пана маршалка Мозырского, которые вко суду

панного декретами открыти суть, въ сороку тисечахъ золотыхъ прыпаручонныхъ, затымъ о вину прыпаручную и шкоды подпятае; до которое справа за прыволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, его милость панъ Колецкий маршалокъ Мозырский, самъ очевидно и зъ пленипотентомъ своимъ паномъ Юрьемъ Чуловскимъ становиль, которому и моцъ до мовенья речи устне злетиль. Который кгда поданого очевидно въ руки вышь мененымъ старшымъ жьдомъ Виленскимъ, въ школе ихъ жьдовской черезъ енерала Николая Славуцкого заказу, сознаемъ его очевидно передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ, подъ датою року теперешнего месеца Юля девятого дня, слушне, правне доведшы, кгда далей въ право поступиать и жалобу актора своего выводитъ хотель, тогды одъ ясне вельможного его милости пана Михала Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого князтва Литовского, панъ Корностайский отозвавшысе, а пленипотента актора не прынуцаючи до дальшого тое справа продукту, подаль до насъ суду обмову, *алиасъ* листъ причинный, въ тые слова писанъ: Jaśnie wielmożni mości panowie sędzowie główni Trybunałni, moi wielce mości panowie y bracia! Jego mość pan marszałek Mozyrski, mój msc. pan, mając jakoweś zawody z prywatnemi żydami Aszorem Aronowiczem y Jerszem Izraelowiczem, żydów starszych synagogi Wilenskiej przed sąd w msc. mśc. panów extra forum, nie mając żadnego do nich pretekstu, ani od nich sobie zapisu pociąga, którzy ponieważ według prawa konstytucyi seymowych do moiego wojewodzińskiego należą sądu, zaczynam pilno wnie moich mśc. panów proszę, abyscie na prawo y moją jurzdykę nie następując, do mnie tę sprawę odesłać raczyli, zwykłą każdemu ukrzywdzonemu y jego mści panu marszałkowi sprawiedliwość świętą, y rozsądek uczynić obietnicę, a teraz iterato upraszając, zostawam w. m. moich wielce mśc. panów brat y sługa powolny Michał Pac,

woiewoda Wileński, hetman. Дата тыми словы: w Wilnie, dnia dziesiątego Jula tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego. По прочытанью тое обмовы тотъ же панъ Кгорностаѣйскій прынятыя тое обмовы въ сесъ декретъ нашъ, абы тое справы не судечы, до замковой Виленской юрздики отослалы, а затымъ неузнанья въ той справе форумъ у насъ суду домовялть. А умоцованый его милости пана Колецкого, маршалка Мозырскаго, вносечы то, нжъ неслушне ясне вельможный его милость панъ воевода Виленскій, гетманъ великаго княства Литовскаго, презъ обмову свою форумъ въ той справе ексципуеть и до розправы суду своего воеводинскаго до юрздики Виленское зъ тыми обжаловаными жьдами Виленскими отосланья потребуеть, обещаючи актору моему skutочную розправу учынить, кгдажъ справа до запису идетъ, зачымъ обмова тая прынята быти не можетъ, ухиленья теды тое, яко на щекгульную справедливости светое пролонгацію поданое, обмовы на сторону, а наказанья далей сторонамъ въ право поступовать афектовалъ. Где по ухиленью напомъ тое обмовы на сторону и по наказе далей сторонамъ въ право поступовать, въ дальшомъ поступку правомъ, кгда вышь мененые жьды старшые Виленские и целая синагогкя школы жидовское Виленское, за поколько кротнымъ зъ наказу нашего привольваньемъ еперальскимъ до одказу въ самой речы не становили, теды пленнотентъ его милости пана Колецкаго, маршалка Мозырскаго, по зданью оныхъ на упадъ въ речы, поступуючы далей въ право, а доводечы жалобы актора своего, покладаль передъ нами квити реляційный прыпаручоный въ справе жалуючого его милости пана маршалка очевисто въ руки обжалованымъ жьдомъ Виленскимъ черезъ еперала Адама Кгорностаѣйскаго также въ школе ихъ, прыпаручаючи преречонныхъ жьдовъ Ароновича и Израелевича въ сороку тысецахъ золотыхъ поданий, абы до права ставили, сознаьемъ его оче-

вистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ подъ да-тою року теперешнего тысеца шестъ-сотъ семьдесятъ шостаго, месеца Юля девятого дня учыненымъ, пробуючи, всказу вины прыпаручное на вышь мененыхъ жьдахъ и на всякихъ маетностяхъ и добрахъ ихъ жалуючому его милости пану маршалку и на одправу тое сумы до вродовъ належныхъ зъ закладомъ на спротивного троякихъ зарукъ одосланья, до того, абы обжалованные жьды за поданьемъ правного обвещенья передъ нами судомъ подъ троякими заруками преречонныхъ вышь мененыхъ жьдовъ у прыпаруце маючыхъ становили, наказанья у насъ суду просилъ и домовялть.

А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Яна Колецкаго, маршалка Мозырскаго, зъ жьдами старшыми школы Виленской Абрамомъ Марковичомъ, Елиашомъ Юдовичомъ, Герцыкомъ Марковичомъ, Нафталемъ Изаковичомъ и целою синагогкою жьдовъ Виленскихъ, за кажомъ очевисто въ руки поданымъ, до постановенья передъ нами судомъ до права Ашора Ароновича и Герша Израелевича, тежъ жьдовъ Виленскихъ, должниковъ его милости пана маршалка Мозырскаго, которые вжо суду нашего декретами открыты суть въ сороку тысецахъ золотыхъ прыпарученыхъ, затымъ о вину прыпаручную и шкоды поднятые. Въ которой справе мы судъ обмовы, *алиасъ* лнеть прычинный одъ ясне вельможнаго его милости пана воеводы Виленскаго, гетмана великаго великаго княства Литовскаго за тыми жьдами писанныхъ, абы тое справы не судечы, до замковой Виленской юрздики отослалы, афектуючы черезъ пана Кгорностаѣйскаго поданий, яко въ справе записовой за бороненьемъ пленнотента стороны поводовое на сторону ухиливины, далей въ право обудвумъ сторонамъ поступовать и розправоватъсе наказуемъ. А въ дальшомъ поступку правомъ, нжъ вышь мененые жьды, старшине Виленские и це-

лая синагога школы жидовское Виленское, до одказу въ самой речи передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а за неставенъе вышъ мененыхъ жидовъ Ароновича и Израелевича, въ прыпаруце будущыхъ, вины прыпаручное сорокъ тисечей золотыхъ, зъ двема конами вписного и паметного намъ данымъ, на тыхъ жыдахъ старныхъ и целой синагогзе школы Виленское, также и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ ихъ лежачыхъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ где кольвекъ и у кого кольвекъ будущихъ, гандляхъ, товарахъ, крамахъ, заставахъ, арендахъ его милости пану Колецкому, маршалку Мозырскому, всказуемъ и на одправу тое сумы прыпаручное декретомъ нашимъ всказаное, кромъ складанья рать статутовыхъ, до врадовъ земекныхъ або кгородскихъ, замковыхъ, панскихъ, майдобурекихъ и иныхъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се добра и особы оныхъ окажутъ, а которого себе зъ нихъ сторона зажити похочеть, заложивши на спротивного троякне заруки одсылаемъ. До того абы вышъ мененые жыды Виленские за поданьемъ себе о семъ декрете нашомъ въ чотырохъ неделяхъ обвешченья передъ нами судомъ подъ тымизъ троякими заруками преречонныхъ жидовъ Ашора Ароновича и Герша Израелевича у прыпаруце маючихъ, до остатнего пункту права становили наказуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1676 г., № 254, т. 1238.

№ 36.—1677 г. Юня 14.

Жалоба купца Ивана Санкевича на евреевъ, бывшихъ при Ковенской таможи, объ ограбленіи его и арестованіи.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семдесятъ сегого, месеца Юня четвертого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Ковенскомъ передомною Стефаномъ Франтишкомъ съ Проща Медекною двораниномъ и секретаромъ его королевскоѣ милости подстаростимъ Ковенскимъ. Załował y solenniter protestował imé pan Stephan Sankiewicz, mieszczanin y kupiec miasta krola iego mści stołecznego Wilenskiego, na niewiernych żydów, a mianowicie: Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Josela Jakubowicza, biegunów na cło nowo podwyszczonym, na komorze Kowieńskiej zostających y na pomoczników ich, których oni imiona y przezwiska lepiej wiedzą, w nieznośney krzywdzie swoiey, którą od zwysz pomienionych niewiernych żydów poniosł oto: Jż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, gdy żalobliwy idąc z towarami swemi, iako człowiek kupiecki, z wiciną pod miastem Kowieńskim stanąwszy, przyszedł według zwyczaju na cło nowo podwyszone z kwitem na Komorze Wileńskiej otrzymanym, opowiadając, że z towarami do Królewca idzie y tam znalazwszy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta, pisarza na cło nowo podwyszczonym, będącego w mieście Kowieńskim w kamienicy onego własney w samym rynku leżącey, któremu kwit pokazawszy upraszał, aby cheiał do wiciny isć y towary zrewidować, sławetny pan Hirszfelt pisarz, sam będąc zabawnym, colegę swego niewiernego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Jakubowicza biegunów posłał, którzy towary zrewidowawszy uczynili relacją, iż tak wiele towaru pokazało się, iako na kwicie iest

specyfikowano, po takowej niewiernych żydów relacyi pomieniony pan Hirszfelt pisarz na cło nowopodwyszonym do zwysz pomienionego kwitu podpisał się, który kwit niewierny żyd Meier Boruchowicz pisarz, wymagając sobie wielkich y niesłusznych corrupecyi u siebie zatrzymał. A gdy żałobliwy według słuszności, oddawszy y zapłaciwszy kwitowe, tego zwysz pomienionego dnia, już spódnia powtórnie do zwysz pomienioney kamienicy, kędy cło nowopodwyszone odbierają, przyszedł y tam znalazwszy obżalowanego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, upraszał, aby onego nie trudniąc zwysz pomieniony kwit oddał, obżalowany żyd pisarz, wspólny z obżalowanymi zwysz pomienionymi biegunami, niewiernymi żydami, wprzód żałobliwego słowami nieuczciwemi sławie dobrej dotchliwemi lżyć y laiać począł, a potym obses rzuciwszy się za czuprynę porwawszy, bić y tarmosić począł, a obżalowani zwysz pomienieni niewierni żydzi biegunowie jeden za pierś, a drugi s tyłu porwawszy, bić zaczęli pięściami y kłami, nawet y szablę s pochew żałobliwego wyrwawszy, tą że szablą płazem onego bili y rany sinie nie małe pozadawali, kuntusz koloru fiałkowego sukna przedniego, kosztujący złotych półtorasta wniwecz poszarpałi. Które sinie rany na relacyi ieneralskiej dostatecznie opisane y wyrażone są; niedosyć natym mając, na większy kontempt y zniewagę żałobliwego imię pana Sankiewicza, obżalowani żydzi zwysz pomienieni, poszedszy do zamku, hayduków przyprowadziwszy, gwałtownie z kamienicy zwysz pomienionego pana Hirszfelta pisarza żałobliwego, iako iakiego zdraycę do zamku, z tumultem ludzi wielkim, zaprowadzili y do więzienia oddali, kazawszy onemu szablę we srebro oprawną haydukom odpasać y w więzieniu w turmie tego dnia żałobliwy aż do samey nocy zostawał. Uwolnionym żałobliwy będąc od więzienia, zażywszy przyjaćciół, do obżalowanego żyda pisarza posyłał upraszając, aby onemu kwit oddał, bez którego trudno było z wiciną y z mieysca ruszyć się, obżalowany

żyd, pisarz, wspólny z biegunami żydami tego kwitu oddać przez cztery dni niechęciał y za ledwie dnia czwartego, miesiąca Junii w tym że roku zwysz pomienionym, oddał, a żałobliwy z niemłą gromadą musiał strawować się, przez co na złotych sześćdziesiąt szkoduie. O co to wszystko chcąc żałobliwy imię pan Sankiewicz z obżalowanymi żydami in foro fori prawem czynić dał tę protestacją do xiąg grodzkich Kowieńskich. Якожь и генераль господарскій той же справе тогожь году месеца и дня Андрей Минвидь квити свой реляциный въ справе и въ речи выражонный призналъ писанный въ тые слова: Ja Jenerał iego królewskiey mości, niżej na podpisie mianowany, zeznam tym moim relacyinym kwitem ku zapisaniu do xiąg grodzkich Kowieńskich oto: iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, mając ia ienerał przy stronie dwóch szlachećców, pana Jana Downarowicza y pana Adama Mackiewicza, z którą stroną szlachtą, za użyciem imię pana Stephana Sankiewicza, mieszczanina y kupca miasta iego królewskiey mości stołecznego Wileńskiego, naprzód przyszedszy do zamku iego królewskiey mości Kowieńskiego, widziałem imię pana Sankiewicza w turmie w więzieniu siedzącego, mianował, że onemu szablę we srebro oprawną od boku odpasano; za pokazywaniem tegoż imię pana Sankiewicza widziałem pod lewym okiem ranę siną krwią pocięłą, mianował pięścią uderzono, na prawey ręce niżej łokcia widziałem ranę barzo siną krwią pocięłą, mianował kłiem uderzono, naplecach widziałem ran sinich dwie krwią pocięłych, mianował także kłiem uderzonych, włosy s czupryny widziałem wyszarpane. Przytym widziałem kuntusz koloru fiałkowego, sukna przedniego, wniwecz poszarpany, który to bój y więzienie mianował być sobie stałe w mieście Kowieńskim w kamienicy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta pisarza, na cło nowopodwyszonym natenczas zostającego, przez niewier-

ných żyдów, a mianowicie Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Rubinowicza biegunów, na tym że cle nowopodwyszonym będących, także y pomoczników ich, którzy, wymagając sobie nieiakiey corrupcyi, zwysz pomienionego imę pana Sankiewicza bili, szarpali, tarmosili y do więzienia zamku Kowieńskiego oddali tegosz roku miesiąca y dnia zwysz mianowanego imę pana Sankiewicza. Z tąże samą stroną szlachtą zwysz pomienioną chodзілeм на wicinę, która на rzece Wilii pod Kownem stała, tak że за pokazywaniem czeladnika imę pana Sankiewicza на imię Pawła Borysowicza widziałeм на plecach ran cztery sinich krwią pocięкłych, także на ręku prawym przez samy łokieć widziałeм ranę sinią krwią pocięкłą, mianował kiiem bito, który to bój mianował być sobie stały od zwysz pomienionego żyда писарза y biegunów, на tym że cle nowopodwyszonym zostających. Co ia general widziawszy y слышавszy wydałem ten мой relacyiny kwit pod pieczęcią y s podpisem ręki mey własney, także pod pieczęciami strony szlachty przымне на ten czas bylyeу. Pisan roku miesiąca y dnia zwysz mianowanego. У того квиту поднесъ руки генерала тыми словами: Andrzej Minwid General powiatu Kowieńskiego ręką swą. Который тотъ квити за устнымъ сознаьемъ верху мененого генерала есть до книгъ гродскихъ Ковенскихъ уписанъ, съ которого и сесь выписъ подъ владовою печатью его милости пану Стефану Санкевичу есть выданъ. Писанъ у Ковне.

Изъ книги Ковенскаго гродскаго суда за 1675—1680 г. № 5349 л. 202.

№ 37.—1678 г. Апрель 15.

Явка грамоты, данной Сангушками евреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ.

Лета отъ нарожения Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Априля петнадцатого дня.

На вrade гродскомъ в замьку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ городничимъ и подьстаростимъ Минскимъ постановившимъсе очевидно жьдъ Лейба Якушевичъ покладаль и до акть подалъ листъ записъ одъ освещеного кнежати его милости пана Геронима Любартовича Саньгушьяка и одъ кнежьны ей милости пани Теодоры Сапежаньки Саньгушьяковой—малконьковъ жьдомъ места ихъ милости Ракова, на речъ в немъ нижей мененую даный и служачый, просечы, абы тотъ листъ былъ до книгъ прынять и уписанъ, который уписуючы у книги одъ слова до слова такъ се в себе маеть. Ja Heronim Lubartowicz xiazе Sanguszko на Białym Kowlu y ia Konstantia Theodora Sapieżanka xieżna Sanguszkowa oznaymuujemy tym listem naszym o tym, iż żydom naszym w miescie Rakowie mieszkającym, w wojewodstwie Minskim leżącym, skąd kolwiek przybyłym, w miescie naszym Rakowie mieszkać pozwalamy takiemi conditiami: naprzod przywileiow żydom Rakowskim od świętey pamięci antecessorow naszych danych we wszystkich punktach clausulach y paragrafach in suo esse zachowawszy, на wieczne czasy confirmujemy, podług tychże listow przywileiow plac, на котрым teraz szkoła ich żyдowska stoi, на ulicy Radoszkowskiey, do tego plac на Koydanowskim goscincu на kładowiszczе дану ograniczeniem, iako przed tym trzymali, namnieyszey części z nich nie wymiając, osobliwie на Radoszkowskim goscincu pulplaca на łaznią, gdzie y teraz łaznia iest, nadaujemy tak, iż z placu szkolnego z samey szkoły, z placu kładowiskiego y z połplaca на łaznią даного żadnych namnieyszых podatkow do skarbu naszego y successorow naszych nigdy placić nie mają, w szkole naboženstwo swoje každego czasu według zakonu swego bez żadney ni od kogo przeszkody odprawować będą, łaznie на pożytek swoy zażywać y obracać mają, przykładem miast iego królewskiey mosci y przywileiow żydom nadanych; w

mieście Rakowie, żydom według dawnych inwentarzow, placow zupełnych osmnascie około szkoły y na inszych miejscach leżących naznaczamy z morgami y sianożęciami zdawna do tych placow należącemi, y jeżeliby więcey placow potrzeba było nabywać pozwalamy, ktorych używać mają według upodobania swego. W samym mieście wolno im domy budować y komu chcąc za iedno z placami przedawać, zamieniać y arędować, w czym żadney od nas y successorow naszych trudności mieć nie będą, tylko w każdy rok z każdego placu po kopie iedney litewskiej do skarbu naszego czynszu zapłacić mają. Handlow, wszelakich kupi y pożytkow s targow używać od przyjeżdżych kupcow, towarow nabywać y im przedawać liquory wszelakie mieć y komu chcąc przedawać, krom tey platy wyżej pomienioney, to jest z placu po kopie, żadney inszey, by namnieyszey, nie mają czynić powinności, wyiawszy jeżeliby tego była potrzeba, ieden raz w rok do groble na gwałt czeladz swą mają wysyłać. Tymże listem naszym warujemy, aby w pokoju od mieszczan naszych Rakowskich zostawali, bez przymowek y urągania żyli, zakładamy winy kop tysiąc, która za dowodem do skarbu naszego należec ma. Pisan w Rakowie, miesiąca Octobra dwudziestego osmego dnia, roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego siedmego. У того листу подышше рукъ тыми словами: Heronim xiąże Sanguszko, Konstantia xieżna Sanguszkowa. Kоторый же тотъ листъ за поданемъ оного черезъ особу верху менецкую до акытъ есть до книгъ кргодьскихъ Миньскихъ принять и унсанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1678 годъ, № 11787, л. 1133—1134.

№ 38.—1678 г. Мая 8.

Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ.

Лета отъ нароженія Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Мая осмого дня.

На враде кргодскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно шляхетный панъ Янъ Фурсъ Уласевичъ, бурмистръ Минский покладалъ ку актыкованю до книгъ декретъ ясне вельможное ей милости паней Анны с Потока Станиславской, восводиной Киевской, в справе тогожъ шляхетного пана бурмистра Минского з жидами Минскими Ошеромъ и Израелемъ Михалевичами ферованыи, з речью в немъ в середине нижей выражоную, просячи, абы тотъ декретъ былъ до книгъ кргодскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и унсанъ, который унсеуючы у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia. Ja Anna s Potoka Stanisławska woiwodzina Kiiowska oznamuję tym dekretem moim, iż co ajtowała się sprawa z aktoratu żydow Minskich Oszera y Jzraela Michalewiczow żydow Minskich aktorow z pozwanym szlachetnym panem Janem Furssem Ulasowiczem burmistrzem Minskim przed starostą moiey majątności Stolpieckiey y przed ichmoseiami pany sąsiady szlachtą na to wysadzonemi, mieniąc iakoby kontraktowi dosyć żydzi uczynili, pienkę wystawili, a czterech set beczek soli w zastaw daney odyskać od pozwanego w spiechrze Stolpieckim złożoney nie mogą y ten kontrakt przy dosyć uczynieniu od syna pana Fursa Jerzego z rak iego dobrowolnie odebrali. Do tego od Szawiela poddanego Stolpeckiego dwa tysiące dwiescie sześćdziesiąt złotych gotowych pieniędzy za te sol zastawną iakoby pan Furs odebrać miał y na beczek sledzi dziewiętnascie mając kartę od pana Fursa żydzi odebrać nie mogli, ani też od Szawela odyskali, który zawiadował u pana Fursa spiechrzeni, y zabierali się żydzi samo szesnast do przysięgi na punktach wysz wyrażonych; przeciwnym sposobem pozwany samo czternast zabirał się do iuramentu pan Furs przy

assekuracy żydowskiej, że mu się dosić nie stało, pięki nie wystawili spełna wszytkiej, kontraktu tego syn nie oddawał y syn się sam zabierał do przysięgi Jerzy, tylko że Paweł syn drugi, za podmowieniem żydowskim, wespół szkatuły ze dwiema obligami iednym na złotych szeset trzydziście, drugim na trzysta piędziesiąt złotych za osm talarow bitych wydał, dwóch tysięcy dwuchset szeszedziesiąt złotych od Szawela pieniędzy nie odbierał, lecz żydzi odebrali, podług listow prywatnie pisanych y dziewiętnascie beczek sledzi za listem pisanim od Szawela żydzi odyskali y na inszych pretensjach w tamtym dekrete specificowanych. W tey tedy sprawie że żydom przysięga przeciwko assekuracy żydowskiej nakazana, pan Furs burmistrz Minski do mnie appelował. Ja tedy wojewodzina Kiowska dobrze tey sprawy przesłuchawszy y wyrozumiawszy iż słusnie pan Furs burmistrz appelował do mnie względem tego, że żydzi żadnego pisma kontraktu pana Fursowego nie mają, ani kwitacy na dość uczynienie z s tey pięki podług kontraktu y gdyby dosić uczynili żydzi musieliby assekuracyją, którą roborowali pierwszy kontrakt odyskać, y żadnego słusznego dokumentu na dowod swey prawdy mieć nie mogą, iako pan Furs urzędowe ma atestacye, a zas wyrazne prawo statutowe wielkiego księstwa Litewskiego chce mieć bliższego do odvodu podług artykułu siedmdziesiąt siódmego y artykułu osmdziesiąt wtorego, z rozdziału czwartego o dowodziech listownych, co większa że pomawiają pana Fursa iakoby miał dwa tysiąca dwiescie szesędziesiąt złotych od Szawela poddanego mego odebrać, a na to od pana Fursa noty żadney nie masz, a gdzie iasných dokumentow niestaię bliższa strona od pomowki odprzysiędz się niżejliby powod pokonać miał. Przet, oretraktowawszy dekret bliższego, uznawam pana Fursa z synem y z ludzmi wiary godnemi samo czternastego na tym, iako podług assekuracyey daney w Szkłowie od Oszera Michalewicza dosić się nie stało, na tym iako od Szawela nieboszczyka

mieszczanina Stołpeckiego za sto czterdziesci osm beczek soli sprzedaney pieniondze żydzi złotych dwa tysiące dwiescie y szesędziesiąt złotych odebrali, za listem pisanim od syna pana Fursowego; na tym iako list prywatnie pisany do tegoż syna iest prawdziwie żydowski, prosząc, aby pozwolił odebrać te pieniondze od Szawela żydom, kiedy żyd żyda w Starodębie zostawił, na tym iako za te pieniondze od Szawela wzięte rekuperowany żyd iest z stamtąd, na tym iako beczek piędziesiąt soli sami żydzi furmanom oddali za furę, na tym iako żydowskiej soli w zastaw daney panu Fursowi więcey na dwiescie . . . . . beczki nie masz, na tym iako Szawel dziewiętnascie beczek sledzi oddał za pisaniem, które po smierci pisane żona oddała panu Fursowi, na tym iako te pisania listy na ten czas są pisane tylko tamtego czasu, iako data iest wyrażona w nich, na tym iako nie ten syn kontrakt wrocil, ale za osm talarow żydzi od syna drugiego Pawła kupili, na tym iako s tym kontraktem dwa obligi nie wyplacone ieden na złotych szeset trzydziście, drugi na złotych trzysta piędziesiąt dostał się żydom od tegoż Pawła syna wespół s kontraktem te dwa obligi, na tym iako prawdziwie żydzi winni tę sumnę, na tym iako za spichrz żydowski zapłacił złotych piędziesiąt szesć z porachunku do rejestru żydzi winni złotych piędziesiąt ieden, groszy iedynascie, za przysięgo z osobami w liczbie wysz pomienionemi, od daty tego dekretu za niedziel cztery w Stołpeach, maiętnosci moicy, panu Fursowi te sol ma starosta moy wydać ceny, po czemu teraz z przystani moicy Stołpeckiej idzie beczka soli, a za resztę przychodząca szkodami prawnymi podług zaprzysiężenia w ieden comput zniesioney wolno prawem dochodzić panu Fursowi u wszelkiego sądu y prawa, do którego żydzi należą sądu, a od terazniejszey žaloby żydowskiej być ma wolnym pan Furs burmistrz. J na tom dała ten dekret moy z podpisem ręki mey. Działo się w Pilaszkowiczach daty wysz pisaney. Y tego dekrety

печатъ притиснена и подписъ руки в тые слова: Anna s Potoka Stanisławska woiewodzina Kiiowska. Который же тотъ декретъ за покладанемъ и прозьбою особы верху менепое есть до книгъ гродьскихъ Минскихъ, прынять, актыкованъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1678 годъ, № 11787, л. 1153—1154.

№ 39.—1678 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ жидамъ Берку и Якову Шимановичамъ девяти тысячъ золотыхъ польскихъ долгу.

Року тысяча шестьсотъ семьдесятъ осьмого, месеца Мая двадцатого дня.

Въ справе жидовъ места Слонимскаго Берка, Якуба и Моизешовича Шимановичовъ зъ ей милостью пани Зузанною Бистрановскою Александровою Быковскою—подстаростиною Слонимскою и сынами ей милости, ихъ милостями паны Яномъ, Геронимомъ и Петромъ Быковскими, яко сукцесорами всякихъ добръ по зошломъ его милости пану Александру Быковскому позосталыхъ и вѣчниками маестности Хилчиновъ, въ повете Лидскомъ лежахой, за позвомъ менечи вперодъ о злый заочный переводъ права, то есть, въ одержанью двоухъ суду каптурового Слонимскаго декретовъ въ ро(ку) тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ дня шестого месеца Марца, а другій въ томъ же року месеца Ноябра сегомо дня, черезъ зошлого его милости пана Александра Быковского, малжонка теперъ позваной, на жидохъ жалующихъ безъ поданья позву одержаныхъ, а потомъ до верненья обликовъ голыхъ такъ зошлого Шимановича, родича теперъ жалующихъ, яко и ихъ самыхъ взглядомъ контрактовъ и гандлювъ Кролевецкихъ зо-

шлому его милости пану подстаростему Слонимскому даныхъ до выплаченья сумы въ Кролевцу за товары помененыхъ жидовъ взятое и о забранье двоухъ витинъ зо всякими статками до вицины належачими, затымъ до знесенья тыхъ суду каптурового декретовъ, а о шкоды и о заплаченье верху менованое сумы; ижъ ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости, будучи о то позванными, передъ нами до права не становили, протомы судъ ихъ милости, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водле права и жалобы позовное тые декрета суду каптурового Слонимскаго черезъ его милости пана Быковского на жалующихъ жидохъ въ року тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ месеца Марца шестого дня, а другій месеца Ноябра сегомо дня одержаные, вжо и кромъ жадное присегнзъ особъ помененыхъ жидовъ зо всемъ всказомъ, въ нихъ выражонимъ, зносимъ и касуемъ, а затымъ любо-бы слушне ей милости пани Быковская водле права посполитого въ плаченье совитости попадала, лечъ же оныхъ и сама сторона, хочечи яко найрыхлей при своей власности зоставати, не афектовала, только абы ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости самую истизну водле помененыхъ контрактовъ деветь тысячей золотыхъ серебряное монеты винныхъ, за поданьемъ собѣ о семъ декрете нашомъ въ чотырохъ неделяхъ обвещенемъ, тутъ передъ нами судомъ жалобливымъ жидомъ подъ троякими заруками у Вицни оддали и заплатили наказуемъ, а помененые жиды места Слонимскаго тую суму отобравши, листы, записы, контракты, реестра и увесъ въ той справе урощоный прокгресъ правный ей милости пани Быковской оддати и вернути повинни будутъ.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1678 г. № 262, л. 449.

№ 40.—1878 г. Октября 1.

Явка универсала, выданнаго Униховскимъ евреямъ Ицку Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собиранія пошлины.

Лета отъ нароженя Сына Божого ты-сеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, ме-сеца Октября первого дня.

На враде кгородскомъ в замку госно-дарскомъ Минскомъ, передо мною Мар-тиномъ Казимеромъ Володковичомъ, го-родничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно слуги скарбо-вые панове Ицко Зельмановичъ и Абрамъ Лейбовичъ покладали и ку актыкованю подали до книгъ кгородскихъ Минскихъ универсалъ на цѣло ново подвышное себе служащый, на речъ в немъ выкей мененую, одъ его милости пана Богуслава Униховского писара земского Новгород-ского, администратора цѣль великого князьства Литовского данныи, просечи абы тотъ универсалъ былъ до книгъ крод-скихъ Минскихъ принятъ и уписанъ, ко-торый уписуючи у книги отъ слова до слова такъ се в себе маеть: *Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, mianowicie panom y ludziom wszelakicy condytii różne handle odprawiającym. Po zaleceniu usług dono-sze do wiadomosci, iż z władzy urzędu na-szego, a za wyraźną wolą iasnie wielmoż-nego iego mosci pana podskarbiego wiel-kiego xięstwa Litewskiegoznaczamy do komory Minskiej Jeka Zelmanowicza żyda, areNDARZA Stwołowickiego y Abrama Ley-bowicza żyda Mirskiego za pisarzow cła nowopodwyszonego; mają zostawać y funccją pisarską iako najwierniey y życzliwiey skar-bowi rzeczy pospolitey służąc odprawować, cło pomienione od ludzi handlujących bez żadney folgi podług instruktarza skarbo-wego odbierać, postrzegającogo aby naj- mnieyszey szkody y uymy skarbowi rzeczy pospolitey nie było. A iesli by kto ważył*

się tę komorę miiąć, y niezwyuczaynemi goscincami przeieźdzać, tedy pozwalamy ta- kowych towary wszelkie na skarb rzeczy pospolitey confiscować y za przemyte za- brawszy, takowe towary do nas admini- stratorow odsyłać, ugod żadnych ni s kim o przemyte nie czynić bez wiadomosci y woli naszej. Na co dla lepszey powagi y wiary rękami naszymi ten uniwersał przy pieczęci skarbowey podpisaliśmy. Pisan w Słonimie, dnia czternastego miesiąca Sep- tembra, roku tysiąć sześćset siedmdziesiąt osmego. У того универсалу при печати скарбовей великого князьства Литовского подише руки тыми словы: Bogusław Uni- chowski, pisarz ziemski Nowogrodzki, admi- nistrator cęł wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, за пода- немъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ до актъ, есть до книгъ кгородскихъ Ми- нскихъ принятъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго кродскаго суда за 1878 г., № 11787, л. 1209.

№ 41.—1878 г. Октября 12.

Заемная запись представителей Гроднен-скаго еврейскаго кагала, выданная на- стоятельница Гродненскаго женскаго Базили- анскаго монастыря на 2000 зол. польск.

Лета отъ нароженя Сына Божого ты-сеча шестьсотъ семьдесятъ осмого м-ца Октебра дванадцатаго дня.

На рокохъ судовыхъ земьскихъ по све- томъ Михале святе Римьскомъ водьлугъ права припалихъ и судовне у Городне порадкомъ статутовимъ отправованихъ, передъ нами Томашомъ Воловичомъ су- дею, Петьромъ Хрептьовичомъ подьсудь- комъ, Александромъ Воловичомъ писа- ромъ, врадниками судовими земьскими по- вету Городенского, постановившимъ оче- висто инъшие жиди, и которие на близко минулихъ рокохъ сегорочнихъ Троецкихъ

всполь з другими ставать не могли, то есть Марко Маеровичъ, Зельманъ Левковичъ, Якубъ Изаковичъ Файшовичъ оповедали, покладали и признали листъ свой добровольный, водлугъ права справленый, видеркафовый записъ на речъ въ нимъ виражоную о Бозе велебнымъ ихъ милостямъ паньномъ Базилланькомъ конвенту Городенского даний и служащий и вжо одъ другихъ ихъ спулстарьшихъ на вишь речонихъ Троецкихъ рокохъ сознаний, который и они зъ особъ своихъ устьнимъ своимъ ствердивъши созынаемъ просили, аби тотъ записъ повъторъ сознаний билъ до книгъ земьскихъ повету Городенского справъ вечистихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги теперешнихъ роковъ такъ се въ собе маеть: Мы жьдзы starsi konwentu Grodzieńskiego na imie Marko Jozefowicz, Hirsza Salomonowicz, Zelman Lewkowicz, Szawel Jzakowicz, Oza Samuel Abramowicz, Marko Maierowicz, Leyba y Jakub Jzakowicz Fayszowicz ieden za drugiego речуацъ y obowiazuiacъ, czyniemy wiadomo tym naszymъ dobrowolnymъ listemъ wyderkafowymъ zapisemъ w Bodze wielebney iey mosé panie Febroni Sirucownie starszey zakonnicy reguli zakonu swiętego Bazylego wielkiego konwentu Grodzieńskiego y wszыtkimъ zakonnymъ pannomъ w tymъ klasztorze będącymъ danymъ na to, iż my wyszъ specyfikowani жьдзи, będącъ potrzebni summy pieniędzy, wzieliśmy, pożyczyli y rękoma naszymi gotową rękodayną summę dwa tysiące złotych u ichъ mosciowъ panienъ odliczyli na cały kahał w szkole Grodzieńskiej, prawemъ wyderkafowymъ, w roku terazniejszymъ siedmdziesiąt osмымъ miesiąca maia osmego dnia, to iestъ swięto swiętego Stanisława biskupa, swięta Rzymского, podlugъ nowego kalendarza, od którychъ двухъ tysięcy mamy y powinni бьдзими почзавшы od roku terazniejszego тисячъ szesćset siedmdziesiąt osmego, dnia osmego Maia, swięto swiętego Stanisława, złotychъ sto czterdziestci wyderkafu rokъ po roku do konwentu ichъ mosé Grodzieńskiego, takъ terazniejszey w

Bodze wielebney, iako y po iey mosé następcy y wszыtkimъ tego klasztoru pannomъ zakonnymъ aż do oddania summy pieniędzy pomienionych, terminu nie pochiabiającъ y iedno godzino, mamy pomieniony wyderkafъ sto czterdziestcie złotychъ oddawać, waruiącъ żebyśmy przepomniawszy tego listu od nas danego, pomienionego wyderkafu nie oddali y iednymъ dniemъ pochibili, tedy pozwalamy, iako do wszelkiego sądu y prawa grockiego ziemskiego głównego trybunalnego iego krol. msci assessorskiego y tempore interregni kapturowego iakъ za żywota nasъ iako y successorowъ naszychъ cały kahałъ pozwać albo zakazemъ zakazać, a my nie zażywaiącъ żadney najmniejszey dylaty y żadno rzeczо ani chorobo nie wymawiającъ, mamy stać, a stanowszy двоiakie zaręki mamy zapłacić, a i po zapłaceniu zarąkъ, względemъ nieoddania kwoty przecie ten naszъ wyderkafowy listъ aż do oddania samey sumy двухъ tysięcy przy zupełney mocy zostawać ma. Y na tośmy dali ten naszъ listъ добrowolny wyderkafowy записъ podpisemъ насъ wszыткихъ wyszъ specyfikowanychъ, iako y sъ подписами ракъ ихъ mosé пановъ печетарзowъ od насъ ustnie y oczewisto uproszonych, ktore на подписахъ ręce swe wyrazili y печетъци przycisneli. Działo się w Grodnie, roku тисячъ szesćset siedmdziesiąt osmego, miesiąca Maia osmego dnia. У того листу при печатяхъ подьбине рукъ самихъ жидовъ характеромъ гебрейскимъ въ книгахъ Троецкихъ по польску вытлумачонне и вписанне, а ихъ милос. пановъ печеторовъ тими слови: Ustnie, a oczewisto проzony печетарзъ od kahału Grodzieńskiego Томашъ Wołowicz, sędzia ziemski Grodzieński, do tego запису рęką маю подписалемъ; ustnie проzony do tego запису wyderkafowego печетарзъ od starszychъ жьдзовъ w tymъ liscie wyrażonychъ podpisалемъ Aleksander Wołowicz, pisarzъ ziemski Grodzieński; ustnie y oczewisto проzony печетарзъ od жьдзовъ kahału Grodzieńskiego w tymъ liscie wyderkafowymъ wyrażonychъ Janъ Kazimierzъ Matuszewicz рęką. Который же тотъ листъ за уст-

нимъ и очевиднымъ его черезъ видъ мѣненихъ жидовъ сознаемъ есть до книгъ земскихъ повету Городенскаго справъ вечистихъ роковъ теперешнихъ повѣторе записанъ.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1676—1681 г., № 6344, л. 824.

№ 42.—1678 г. Ноября 20.

Долговая запись, данная старшими евреями Пинскаго кагалу Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Генвара шестнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолиимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольскаго, подчашого великаго князства Литовскаго, старосты Пинскаго установленымъ, постановившимъ очевидно жидове старшіе кагалу Пинскаго покладали листъ добровольный вечистый запись свой въ Бозе превелебному его милости ксендзу Марціянову Колаковскому ректорови колеумъ Пинскаго соціетатисъ Езу отъ поменныхъ жидовъ старшихъ и всее синагожки кагалу Пинскаго на речъ въ немъ выражоную даный и служачій, которого во всемъ такъ сами жидове старшіе и всего кагалу и синагожки Пинское именемъ устнымъ и очевиднымъ признаемъ своимъ ствердивши, просили мене, абы тотъ листъ оный до книгъ кгородскихъ Пинскихъ принять и уписанъ былъ. Я врадъ того листу огледавши и читаного выслухавши до книгъ уписать семи велель, которого вписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Ja Wyruch Nachmanowicz, Ja Man Chaymowicz, Ja Chemia Eziaszewycz, ia Mowsza Da-

widowicz, ia Leyba Jakubowicz, ia Michiel Zelikowicz, ia Bejamin Juzefowicz, ia Michel Jliaszewicz, ia Morduchay Moyzeszowicz, ia Leyba Aronowicz, ia Jeko Szymonowicz y ia Jozef Moyzeszowicz żydzi starszy kahału miasta iego królewskiej mosci Pинского, swoym, żon, dzieci, potomkow y sukcesorow naszych, także y wszystkich żydow w synagodzie Pинskiej teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstompiwszy swej własney sobie należącey Jurzdykciy, prawa y wolności, a pod tę zapis iego wszystką zaręki, sowitosci, obowionzki y warunki sobie samych, żon y dzieci, potomki y sukcesory naszymy także wszystko synagogi nasza żydowską poddaiać obowiązuiać y wieclaiac, a iedna osoba za drugo ręczać y zapisuiać, wiadomo czynimy y zeznawamy samy na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahał y wszystka synagoga nasza żydowska Pинска, będąc potrzebнымy summy pieniędzy tedy wzięliśmy y pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotowo rękodayną summe kosciola Łahyszynskiego należącego do koleum Pинского socyetatis Jezu to iest złotych tysiąc pięćset polskich w Bodzie wielebного iegomosci xiędza Marciana Kolakowskiego, rektora koleium Pинского Societatis Jezu, którą te summę tysiąc pięćset złotych polskich na wszystkie kahał nasz żydowski Pински y на wszystkie żydy tu w mieście iego królewskiej mosci Pинским, iako też w miastach, miasteczkach, wsiach mieszkających, a do kahału synagogi naszej Pинskiej teraz y на potomne czasy należących, przy tym szkoły nasze wszystkie, tudzież domy, placy, grunty, kramy, towary, summy pieniędzy gdzie y u kogo kolwiek będącey, także y на same osoby, dzieci, potomki y sukcesory naszymy wnosimy wiecznymi czasy, od ktorey to realney sumy tysiąca pięćset złotych polskich do kosciola Łahyszynskiego pożtkuy po stu pięćdziesiąt złotych polskich на każdy rok my samy y wszystka synagoga

nasza żydowska na miejscu pewnym, w koleum ichmosciow xiędzy Jezuitom Socyētatis Jezu w Pinsku, w dzień świętey Katarzyny święta rzymskiego dnia dwudziestego piątego miesiąca Nowembra, podług nowego kalendarza, moneto dobro, która w koronie Polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku brana benzdie oddawać, płacić zapisuiemy y powinni byćdzimy, iakoż płacenia tego pożytku termin zaczynać się ma w roku da pan Bóg przyszłym tysiąc sześćset osmdziesiątym, na pomieniony termin świętey Katharzyny święta rzymskiego, a iezelibyśmy pożytku sta pięciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiędzu rektoru collegium Pinskiego y successorom iegomosci do collegium Pinskiego należącego nie oddali, w który kolwiek termin pohibili, tedy te summę realną tysiąc pięćset złotych polskich y pożytek przy tym sowitosci, zareki y iakie szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego zapłacić mamy, dając wolność, iezelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego na terminie naznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami, abo successorowie nasi nie oddali, tedy nie oddanie pożytku, a za pochybieniem kturęgo kolwiek terminu za samo summe realno tysiąc pięćset złotych, za sowitość, zareki y szkody szkoły nasze w miescie iego królewskiej mosci Pinskim murowano y drewniano y rezniczo, także we wszystkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Pinskiego należące, przy tym komory, kramy, domy nasze, bez żadnego dekretu, sondu, zapozwu, zakazu sług urzędowych zapieczentować nas samych, żon y dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, domy, grunta, summy pieniędzne od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swęgo, odbierać na swoy pożytek bez żadney taksy urzędowej obracać y potym więzieniu nas y successorow naszych trzymać, poki summe realno tysiąc pięćset złotych y pożytek od niey

także troiackie zareki, sowitosci, szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi do collegium Pinskiego zapłaciny. A my praw y wolności naszych żydowskich od nayiasnieyszych królów ichmosciow Polskich y wielkich xiążąt Litewskich przed tym teraz mających y na potym otrzymanych dobrowolnie odstompiwszy, temu wszytkiemu my sami, a po nas successorowie naszym także wszytka synagoga nasza żydowska w miescie Pinskim y wszytscy żydzi nasi w miastach, miasteczkach we wsiach zostaiące, a do kahału Pinskiego należące dosić czynić zapisuiemy się, nie pozywaiąc o to iegomosci xiędza rektora do żadnego sądu y prawa, pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi troiackich zarak y sowytosci, do tego nie mamy się zakładać prawamy, przywiliciami naszymy żydowskimi, gleytami, libertaciami, listami iego królewskiej mosci żelaznemi, ani obłożną chorobą siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wymysły ludzkimi wynayduiomemi, w statucie y konstytuciiach opisanemi, spustoszeniem przez ogień y nieprzyiaciela, ale zawsze ex nunc uyscić się mamy y powinni byćdzimy, waruiemy to iednak sobie, iż iegomość xiędz rector collegium Pinskiego teraznieyszy, ani successorowie iegomosci, żadnemi sposobami, ani listami iego królewskiej mosci u nas tey sumią collegium Pinskiego tysiąca pięciuset złotych wiecznemi czasy odbierać nie mamy, oprócz tylko gdybychmy ktorego roku pożytku sta pięciudziesiąt złotych polskich na naznaczonym terminie nie oddali, tedy my ichmosciom iuż samo summe realną tysiąc pięćset złotych, pożytek, także sowitosci y troiackie zareki oddawać mamy. Y to też my żydzi kahał Pinski waruiemy, iż ucho-way panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypadłym w miescie Pinskim incursyi nieprzyiacielskiej, tedy to pochybienie terminu leżec nie ma, ale po ustąpieniu takowego nieprzyiaciela z miasta Pinska naydaley za

niedziel cztery ten pożytek collegium Pinskiiego w coleum Pinskiim albo gdzie ichmość xiędz rektor rezydować będzie, za daniem nam gdzie kolwiek y na którym kolwiek mieyscu wiadomości, oddać mamy y powinni będziemy pod wyżey mianowanymi zarękami, warunkami y obowiązками. Y na to my wyżey mianowani żydzi miasta iego królewskiey mosci kahału Pinskiiego dajem y w Bodze wielebnemu iego mosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiiego ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z podpisami rąk y pieczęciami ichmosciow panow obywatelow powiatu Pinskiiego od nas ustnie y oczewisto uproszonych na podpisach rąk ichmosciow niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćseth siedm dziesiąt osmego, miesiąca Nowembra dwudziestego dnia. Y того listu dobrowolnego zapisu wieczystого при печатехъ подпись рукъ жишовскимъ шьемомъ подписанныхъ пятнадцать, а подписи рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ теми словы: Ustnie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow starszych kahału Pinskiiego Arnolf Giedroyć, podkomorzy powiatu Pinskiiego ręką swą. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od kahału Pinskiiego Bazylii Stanisław Godebski czesznik powiatu Pinskiiego. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszytkich kahału Pinskiiego Konstanty Lagora-Wałkanowski. Kоторый же тотъ листъ добровольный вечистый записъ за очевистымъ признаньемъ особъ верху мененыхъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ естъ уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 134—138.

№ 48.—1679 г. Января 16.

Другая долговая запись, данная Пинскимъ кагаломъ Пинскимъ иезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Генвара шестнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстолимиъ и подстаростимиъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великого князства Литовского, старосты Пинского установленымъ, ставши очевисто жиidy старшиє кагалу места его королевское милости Пинска, положивши листъ свой добровольный записъ его милости въ Богу превелебному ксендзу Марцинови Колаковскому, ректорови коллеюмъ Пинского соціетатисъ Езу на речъ въ немъ выражоную, одъ тыхъ же жишовъ старшихъ и целого кагалу отъ всеє синакгоги жишовское места Пинска данный и служачий, которого во всемъ устнымъ и очевистымъ признаньемъ своимъ и именемъ усею кагалу синакгоги жишовское места Пинского ствердивши, просили абы тотъ листъ принять и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ инсерованый бытъ, которого я врадъ принявши и читаного выслушавши до книгъ уписать есмо велель, а уписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: My ja Boruch Nachmanowicz, ja Man Chaimowicz, ja Chemia Eziaszewicz, ja Mowsza Dawidowicz, ia Leyba Jakubowicz, ja Jakub Jzakowicz, ia Michel Jakorowicz, ja Michel Zelikowicz, ia Leyba Zelikowicz, ia Jakub Leybowicz, ia Benjamin Jozefowicz, ia Leyba Aronowicz, ia Michel Jlewicz, ia Morduchay Moyzeszowicz y ia Jozef Moyzeszowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły w mieście iego królewskiey mosci Pinskiim y wszytkich szkół synagog y po róż-

nych miastach y miasteczkach y wszystkich żydow, gdzie kolwiek mieszkających, do kachału Pńskiego należących, mianowicie: Lachowicze, Kleck, Chomsk, Janow, Drogiczyn, Motol, Turow, Dawid Grodek, Kozan Grodek, Łachwa, Stolin, Wysock, Dąbrowica, Lubaszow y inne wszyscy iedna osoba za drugo ręcząc, swoich iursdyk, praw, wolności odstąpiwszy, pod ten list dobrowolny zapis nasz y iego wszystkie punkta, paragrafi, obowiązki niżej wyrażone, samych siebie, szkoły wszystkie pomienone y nie pomienione, do kachału naszego należące, wszystkie y wszelakie majątności, domy, kramy, towary, leżące y ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogo kolwiek będące, poddając y obowiązując zapisuemi się, wiadomo czyniemy y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż my będąc potrzebni summy pieniędzy wzięliśmy, pożyczili y spełna do rąk naszych odliczywszy odebrali gotową rękodayną summę pieniędzy szpitalnych tysiąc pięćset złotych polskich u w Bodze wielebnego iegomosci xiędza Marcina Kołakowskiego rektora Collegium Pńskiego Societatys Jezu, którą summę na szkołę naszą Pńską y wszystkie szkoły sinagogi pomienionych y niepomienionych miast, miasteczek do kachału naszego należące, także wszystkie majątności nasze leżące, domy, kramy, placy y ruchome rzeczy y wszelkie towary y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y same osoby nasze poddajemy y zapisujemy, którą summę mamy y powinni będziemy iegomosci xiędzu rektorowi y successorom iegomosci do szpitala ichmosciow xięży iezuitow Pńskich oddać spełna moneto dobrą, iaka na ten czas będzie brana, bez żadnego braku, za lat trzy, to iest w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorym w dzień Gromnic, według nowego kalendarza, dnia wtorego Lutego, na miejscu pewnym w collegium Pńskim ni w czym tego dnia y terminu nie pochiabiając pod sowitoscją y troiakiemi zarękami y nagrodzeniem szkod, krom żadne-

go dowodu, tylko na gołe słowo mianowanych, od ktorey summy czynszu mamy oddawać do szpitala iegomosci xiędzu rektorowi y successorom iegomosci w collegium, to iest w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Februarij wtorego dnia złotych polskich sto piędziesiąt, w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym złotych sto piędziesiąt, a w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorym także złotych sto piędziesiąt y samą realną summę mamy oddać złotych tysiąc pięćset. A iezelibyśmy z iakowey kolwiek okazyey na pierwszym pomienionym terminie pomienionego czynszu do szpitala iegomosci xiędzu rektorowi po gotowiu samey summy realney na terminie nie oddali y by iednym dniem pochybili, tedy iuż sowitosci, zaręki troiokie, szkody y nakłady iakie kolwiek słowne mianowane, krom żadnego dowodu płacić mamy y powinni będziemy y wolno będzie iegomosci xiędzu rektorowi Pńskiemu tak samemu przez się, iako y przez kogo innego według woli iegomosci zaraz za nieoddaniem na pierwszym terminie czynszu, szkole naszą w Pńsku będącą murowaną y rzeźnicką pieczętować, także y wszystkie szkoły, bożniczy, synagogi po miastach miasteczkach pomienionych y niepomienionych do kachału naszego należących, także domy, placy, kramy ze wszystko y wszelako ruchomoscją, towary iakie kolwiek y gdzie kolwiek nalazszy y na drodze gdzie kolwiek potrafiwszy y summy pieniężne gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y nas samych kogo kolwiek, bez żadnego sądu, prawa y urzędu, bez widzow urzędowych zabierać, y do więzienia swego iakiego kolwiek brać y osadzać wolny y moci będą y póty więzieniu mieć puki wola iegomosci xiędza rektora y successorow iegomosci aż do dosię uczynienia we wszystkim y do namniejszego grosza zupełnie zapłacenia, a my iegomości xiędza rektora y successorow iegomosci o to do żadnego sądu, prawa y urzędu pozywać y turbować nie mamy y niebędziemy mogli y nikt inny żaden protector z strony naszej y z

swoiey niema y nie będzie mógł, pod zaręko wysz pomienioną y nagrodzeniem szkod, a iezeliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu miała przed sąd iakowy kolwiek przypaść, tedy ten sąd nie przymu-iając y nie przypuszczając nas do sądu y prawa swego y nie przymu-iając od nas y nie od kogo inszego żadnych obron nie tylko wymysłem ludzkim wynaydzionych, ale by y naprawnieyszych y nasłusznieyszych apelatiy, do wyszego sądu niedopuszczając, ma ten list nasz stwierdzić y zaręki wskazać, a my nie zasłaniając się prawami, wolnosciami, listami żelaznemi, większością sprawy, zapozwaniem do wyszego sądu prawa, nie odzywając się większością spraw, nie wymawiając się y nie przeciwką temu zapisowi naszemu nie mówiąc zaręki, szkody y nakłady, by y kilka kroć, ile tego potrzeba będzie płacić y we wszystkim temu zapisowi naszemu dosić czynić mamy y powinni będziemy, pod temiż zarękami wysz mianowanemi. J na to dajemy ten nasz list dobrowolny zapis z pieczęciami y z podpisami rąk naszych y ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewiscie do tego naszego listu uproszonych na podpisach rąk niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Januarij piętnastego dnia. У того листу добровольного запису подпись рукъ жи-довскимъ письмомъ при печатехъ подни-санные пятнадцать, а подпись рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ теми словы: Устnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od wszystkich żydow starszych kahału Pinskiego Arnolf Giedroye, podko-morzy powiatu Pinskiego ręką swą. Oczewisto proszony pieczętarz od żydow Pin-skich wszystkiego kahału do tego zapisu Kazymierz Giedroye, mieczny wojewodztwa Wilenskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz, od starszych żydow kahału mia-sta Pinskiego do tego zapisu podpisuię się Konstanty Stecewicz, namiesnik grodu Pinskiego. Который же тотъ листъ доб-ровольный записъ за очевистымъ при-

знапьемъ особы верху мененые до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1679 г., № 13027, л. 138—140.

№ 44.—1679 г. Марта 5.

Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихъ мѣщанъ дома.

Лета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Марца пятого дня.

На враде кгородскомъ въ замьку гость-подарьскомъ Пиньскомъ передо мьнью Станиславомъ Казимеромъ Токаръскимъ, подьстолимъ и подьстаросьтимъ Пиньскимъ одъ вельможьного его милосъти па-на Яна Кароля на Дольску Дольского, подьчашного великого князьства Литовь-ского, старосы Пиньского установь-леньнымъ: оповидали y soleniter protesto-wali się slawetni pan Jan Kazimierz Osowiecki y pan Trochim Ryżkiewicz burmistrze tegoroczni miasta iego królewskiey mosci Pinskiego на niewiernыхъ żyдow starszych kahału miasta iego królewskiey mosci Pinskiego o to, iż obżałowани по запрысьжо-ney abiuracie w roku tysiąc sześćset sześć-dziesiąt siedmego rożnych rokov, miesiacy y dny, domow z placami y z budynkami do kilka dziesiąt s podiurzdykeiey prawa ma-gideburskiego pokupiwszy u mieszezan rożnych, podymnego do żaluiających burmi-strow y do skarbu iego królewskiey mosci y rzeczy pospolitey nie плаца, ani плацие чха, ale жабливы сами według pierwszey abiuratiey за requisitią y nastapieniem ich-mosciow panow skarbowыхъ wypлацае mu-sieli, przez co do wielkich szkod, tak dla niewydania od pomienionychъ дымow po-dymnego, iako y innych podatkow, przyszły że y do tych czas на ретѣтахъ zostaia, wy-платице się nie mogli ani mogą, które то думы на osobliwym registrze są spisane o

które niewydanie s tych dymow podymnego iakoby o szkody w tym podięte y paeny prawne chcąc żałuiące z obżałowanemi żydami prawem czynić, paen prawnych y szkod swych na nich dochodzić, dali tę swoją protestacją do xiąg grodu Pinskięgo zapisać. Што естьъ записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 195.

№ 45.—1679 г. Марта 15.

Привилегія короля Владислава IV евреямъ м. Липска.

Roku tysiąc siedmsett sześćdziesiątego pierwszego miesiąca Februarij piątego dnia.

Na rokach sądowych Ziemijskich Grodzieskich S-o Trzykrolskich in loco solito w Grodnie porządkiem prawa pospolitego sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Janem Nepomucenem Olszarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y protunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzieskiego, stawiając personaliter u sądu patron Jmé Pan Kazimierz Wulmer podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał przywilej confirmationis krola Jana Trzeciego żydom przykahalku Lipskiego służący, prosząc ażeby ze wszystką w nim insolowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy tenor sequitur estque talis: Jan Trzeci z Bożey łaski krol Polski wielki xiąże Litewski etc. Oznamujemy tym listem przywilejem naszym, komu otym wiedzieć należy; pokładany był przed nami przywilej papierowy ręką najyasniejszego krola Jmé s.p. Władysława Czwartęgo, antecessora naszego podpisany, y pieczęcią wielką W. X. L-go stwierdzony, zawierający w sobie nadanie

wolności na handle kupiectwa y insze rzeczy żydom miasta naszego Lipska, oekonomii Grodzieskiej służących y suplikowano nam przez panow Rad przy boku naszym zostających, abysmy mianowany przywilej pomienionym żydom Lipskim mocą y powagą naszą Krolewską stwierdzili, zmocnili y approbowali, który przywilej od słowa do słowa tak się w sobie ma: Władysław Czwarty z Bożey łaski, krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmujdzki, Inflantski, Smolenski, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny krol. Oznamujemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iakośmy na szczęśliwey coronacyi naszej warowali to generalnym przywilejem, że wszyscy żydzi w. x. Litt. w miastach, miasteczkach naszych mieszkający wolne handle y odprawowanie rzemiosł mieć mają, tak y na ten czas, za supliką żydow Lipskich ekonomii Grodzieskiej, reassumując takowy generalny nasz przywilej, deklarujemy to, że wolno będzie żydom w miasteczku naszym Lipskim mieszkającym w domach swych wszelakie napoje szynkować, kramy y kramiki, komorki siemiernicze otworzyste mieć y w nich wszelakie towary mniejsze y większe, droszsze y podleysze y do żywności należące wykładać y onemi handlować, funtem ważyć, łokciem mierząc y sposoby wszelakie do żywności mieć. Bożnice z nowego fundamentu bez apparentey zbudować y kopsisze swoje mieć na ustroniu bez pełnienia żadnych powinności, łaźnią na swą potrzebę zażywać, w iatkach też mięsnych y na ulicach wolno będzie każdemu rzeznikowi żydowskiemu mięso przedawać, płat podług arędy urodzon. oekonoma Grodz. terazniejszego y na potym będących dając, ktemu warujemy to żydom Lipskim, że in casu pogorzenia, wolno im będzie znowu się budować, to iest domy, kramy, kramiki, bożnicę, łaźnią, iatki, kletki rzemieśnikow żydowskich circa coecreitia rzemiosl podług generalnego przywileju żydom od nas danęgo zachowujemy, wyimując tak od jurisdictioney mieyskiej a iurisdictione oekonoma

naszego Grodzińskiego, z wolną do sądu naszego apelacją podając, y do składek mieyskich y innych ciężarów y podatkow prócz głowszczyzny wyimujemy. Z placow y domow swych na żadne tłoki chodzić, ani w podwody iezdzić, procz zwyczajnego oekonomowi naszemu należącego płatu według dawnego zwyczaju nie będą powinni, nawiązka każdemu żydow iaka jest w statucie w. x. L. opisana ma być dawana. Wygony mieyskie dla bydła na popas iako y mieszczanom Lipskim wolne im być mają. Przy których wolnościach y pożytkach, tak generalnym przywilejem naszym iako y niniejszym warowanych y pozwolonych aby spokojnie krom żadney od urzędu dwornego iako y od mieszczan przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowymdworze dnia XVI miesiąca Octobra roku pańskiego MDCLIII, panowania naszego Pols. XI, a szwedz. XII roku. Vladislaus Rex. My tedy Jan Krol skłoniwszy się do mianowaney supliki iako słuszney y z prawem pospolitym zgadzającej się zwyż inserowany przywilej we wszystkich punktach, kondycjach, artykułach, paragrafach, stwierdzamy zmocniamy y przy spokojnym nadaniu y używaniu wolności żydow miasta naszego Lipska zachowujemy niniejszym listem naszym. Na co się dla większey wagi ręką naszą podpisawszy pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia XV miesiącamarca roku pańskiego MDCLXXIX panowania naszego VI roku. U tego przywileju przy pieczęci W. X. L. podpis ręki najiasniejszego krola Jmei temi słowy: Jan Krol; a na drugiej stronie pieczęci konnotacya y podpis temi słowy: confirmatio przywileju żydom Lipskim. Athanazy Miączynski podskarbi nadworny Koron. pisarz J. K. Mści. Na drugiej zaś stronie pieczęci konnotacya y podpisy in eum tenorem: productum na Kommissyi naszej et approbatum w Kuznicy die vigesima sexta Mai tysiąc sześćset dziesięć wtórego roku Stanisław Godlewski R. K. S. Z. m.

Kmsarz J. K. Mści. X. Adam Rokicki proboszcz Sokolski Kmsarz J. K. Mści. Który to takowy przywilej za podaniem onego do akt przez zwyż wyrażonego patrona jest do xiąg ziemskich Grodzińskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1759—1761 г., № 6857, стр. 903.

№ 46.—1879 г. Юля 19.

Явка рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючинскаго съ Виленскими евреями о недозволеніи взыскать слѣдующій ему долгъ съ ихъ имуществъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юля деветнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарекимъ, подстолимымъ и подетаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости папа Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князьства Литовского, старосты Пинского установленымъ, постановившимъ се очевидно Вольфъ Якубовичъ жидъ и школьникъ кагалу места его королевское милости Пинского подалъ ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Пинскихъ декретъ екстрактотъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильне отправованыхъ въ речни и справе въ немъ нижей выраженой, просечи абы тотъ екстрактъ перъ аблятамъ принять и до книгъ уписанъ былъ, которого уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе маеть. Выписъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильни отправованыхъ. Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третого, месеца Юля четвертого дня. Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князьстве Литовскомъ зъ воеводства, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ

шестьдесятъ третій обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженю припала справа его милости пана Мартина Ючинского зъ жидами места его королевское милости столечного Виленского, Саломономъ Ароновичомъ зъ жоною и сыномъ его, такъже Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и въсѣми старшими збору и школы жидовское Виленское, за позвомъ о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступеню враду чинить одправы на каменницы позванныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, за тымъ о троякіе заруки. До которое справки за приволашьемъ черезъ енерала сторонъ доправа отъ обудвухъ сторонъ умоцованые, то есть отъ его милости пана Ючинского, при бытности самого его милости, панъ Андрей Корейва, а отъ позванныхъ жидовъ, за моцью листовною правною, панъ Александеръ Хелховскій очевисто у суду становили. Затымъ стороны поводовое пленнотентъ поданого по позванныхъ жидовъ очевисто на столе, въ каменницы приходней, сознаньемъ Яна Крроностайскého енерала сознанья его зъ написаньемъ тройга воланья передо мною писаромъ позву слушне и правне доведши далей въ право поступоватъ хотель, тогда позванныхъ жидовъ пленнотентъ, не пристунаючи до дальшого продукту, поведилъ жадного спротивенства декретови суду головного его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживать не можетъ, альбовемъ тотъ судъ головной декретъ, о которого теперь спротивенство идетъ, за неприбытьемъ посланца Ханана Хаскелевича для збитья оногo презъ райтаровъ въ нестаню одержаный есть, о што за позовъ по его милости пана Ючинского на имению его Ючанахъ въ воеводстве Виленскомъ лежачомъ, черезъ Стефана Крромацкаго енерала положоный передъ паномъ пасаромъ, зъ написаньемъ тройга воланья показавши, прилученя то-

го позву до жалобы его милости пана Ючинского у насъ суду потребоваль, якожь по прилученю нашомъ того позву такъже по уступеню черезъ его милости пана Ючинского декрету враду кгородского Виленского и декрету суду головного трибунального, которымъ тотъ всказъ за нежданье двохъсотъ тридцати копъ грошей сталъ се, въ самой речи пленнотентъ его милости пана Ючинского покладаль передъ нами листъ записъ позванныхъ жидовъ Саломона Ароновича и жоны его Естеръ, такъже Левька Саломоновича на вышь мененую суму передъ рокомъ тисеча шестьсотъ пятьдесятъ четвертомъ, месеца Генвара десятого дня данный, водлугъ права справлений, которое не отданья сумы тымъже не освобожденымъ доведши записомъ, всказанья на позванныхъ жидохъ не отданое истизны зъ совитостями, заруками, шкодами, накладамы и на той каменницы ихъ, на которой тотъ всказъ палъ и иннихъ добрахъ крамахъ, товарахъ, гандляхъ и особахъ ихъ стороне своей его милости пану Ючинскому у насъ суду домавять. А умоцованый позванныхъ жидовъ поведилъ жадныхъ зарукъ его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживать не можетъ, альбовемъ кгдабы не десоляция неприятельская на великое князьство Литовское и место Виленское не наступила, въ томъ долгу устити бы готовы были, а же жадныхъ сумъ готовыхъ золота, сребра, которымъ бы се съ того долгу выплачаючи елиберовать могли, не мають, чога и юраментомъ выконаньемъ оногo при школе жидовской комъпробовать декляруючи, теды абы его милость панъ Ючинскій обликгами на особъ добре оселыхъ, которые тымъ жидомъ немалые сумы винны суть и которые бы тому всказови корреспондовали, чаеу позву врадового контентоваль и оные принялъ, наказанья афектуючи вольности отъ поэскующихъ зарукъ стороне своей позваннымъ жидомъ у насъ суду потребоваль. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Мартина Ючинского зъ жи-

дами места его королевское милости столечного Виленского Саломономъ Ароновичомъ, женою и сыномъ его, такъ же Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и въсѣми старшими збору и школы жидовской Виленской, за позволю о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступеню враду чинить отправы на каменницы позваныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, затымъ о троякіе заруки, въ которой справе по прилученю жалобы жидовъ Виленскихъ по пана Ючинского, менечи о злый переводъ права въ неслушномъ якобы за неприбытьемъ, за збитьемъ черезъ райтаровъ немецкихъ посланца тыхъ жидовъ Ханана Хаскелевича, зъ документами правными до тое справы посланого, затымъ о вины правные вынесенного и по добровольномъ уступеню для принятя въ самой речи skutочной росправы такъ враду гродского Виленского яко и суду головного трибунального черезъ пана Ючинского на тыхъ жидкахъ одержаныхъ декретовъ, по наказаню сторонамъ въ самой речи росправовать въ дальшомъ поступку правномъ зъ очевистое и достаточное обудьвухъ сторонъ контроверсахъ мы судъ отъ позысуючихъ водле листу запису зарукъ тыхъ жидовъ на сесь часъ увольнивши, а до самое слушности и светой справедливости прихилиючисе, самую не отданую истизну на листъ записъ виныно zostалую, зъ уваженьемъ нашимъ за шкоды петъдсятъ копъ, всего сумою двесте осмьдсятъ копъ грошей Литовскихъ на добрахъ тыхъ жидовъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ и на обликгахъ черезъ кого кольвекъ пле людей зацныхъ оселыхъ тымъ жидомъ винныхъ его милости пану Ючинскому всказуемъ и на отправу тое сумы пенезей до врадовъ земского або гродского Виленскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се маестности тыхъ жидовъ и сумы

пенезные, где кольвекъ будучіе, окажутъ, а которого себе зъ нихъ сторона зажити похочетъ, заложивъши на спротивного троякіе заруки отсылаемъ. А затымъ стосуючисе до декрету суду его королевское милости асесорского, передъ нами судомъ продукованого, то варуемъ, же часу поезду врадого его милость панъ Ючинскій за въсказъ себе сталый обликги отъ тыхъ жидовъ место готовое сумы внакъже на певные особы оселые, которые бы тому веказови корреспондовали, за выконаньемъ однакъ черезъ позваного жидка Саломона Ароновича, при школе жидовской часу поезду врадого, на томъ яко золота, сребра и готовыхъ грошей, которыми бы тотъ долгъ выплачоный быть мель не маеть, присеги принять повиненъ будетъ, а по досить тому декретови нашому учиненю его милость панъ Ючинскій листъ обликгъ на тую суму служацій зовеъмъ въ той справе уроцонымъ, процесьсомъ правнымъ того-жъ часу до рукъ менованого жидка вернуть маеть. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою воеводства Виленского Саломону Ароновичу есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того выпису печать земская воеводства Виленского приписана есть, а подписъ рукъ тыми словы: *Hebowicz marszalek, Kazimierz Czich pisarz trybunalski, Andrzej Odlianski-Poczobut, pisarz ziemski y deputat powiatu Oszmianskiego, Michał Eustachi Stankiewicz, ciun Eiragolski, Swerski, Gaydanski dzierzawca, deputat woiewodstwa Żmudskiego, Stefan Jan Bukraba podstoli y deputat Starodubowski.* Скорикговалъ Олешкевичъ. А сусцепъта на томъ выписе въ тые слова: *Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembra piętnastego dnia, ten dekret sądu głównego trybunального Moyzesz Jakubowicz do akt grodzkich Wilenskich, dla tego iż na różne mieysca inszym żydom kopi z tego dekretu posłać iest potrzeba, pokładał. Chominski podstarosci Wilenski.* Который

же тотъ выписъ декрету суду головного трибунального за поданьемъ его до актъ и прозьбою звышъ писаное особы до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1679 г., № 13027, л. 378—380.

№ 47.—1679 г. Юля 2.

Заявление Михаила Ботвины о неуплатѣ разными евреями шеляжнаго сбора.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юля второго дня.

На враде кгородскомъ etc. Жа́лова́л, оповида́лъ и протестова́лъ сея иегомосе́ панъ Michał Botwina, administrator szeleżnego powiatu Pńskiego, на żyдовъ и дзержавцовъ маіѣтности wielmożnego иегомоси пана Jana Karola на Dolsku Dolskiego podczaszego W. X. L., starosty Pńskiego, pułkownika иего królewskiej mosci в Pńskim powiecie leżących, то іест на Leybę Ancelewicza, Meiera Jekowicza дзержавцовъ Nowego Dolska, Leyzora Ancelewicza дзержавце́ Starego Dolska, Janka Jekowicza дзержавце́ Żeleznickiego, Szmojła Jekowicza дзержавце́ Ukrynckiego на żyда Mowsze Jekowicza арѣдарза miasteczka иего królewskiej mosci Motola, на żyда Jeka Leybowicza арѣдарза Podhackiego маіѣтности iehmosciowъ хіеży іезуитовъ, на żyда Hursza Zelmanowicza арѣдарза маіѣтности иегомоси пана Jana Orzeszka, названей Bielina, на żyда Zelmana Leybowicza дзержавце́ маіѣтности иегомоси пана Kurzenieckiego stolnika земле Bielskiej названей Kuradowa о то, із жа́луя́цы иегомосе́ панъ Botwina, маіа́це од іасніе wielmożnego иегомоси пана Marcina Oginskiego wojewody Trockiego адміністраціа́ szeleżnego в року terazniejszymъ тисячъ sześćset siedmdziesiąt dziewiątymъ, жа́луя́цы самъ первіею до высъ міанова-

nych дзержавъ и арѣд обжа́лованы́хъ особъ всыткыхъ dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdżał, a potymъ y succolektorowъ своихъ z іенералемъ powiatu Pńskiego z ramienia swego dla wybierania tegoż podatku podługъ constitutiei seymowej do skarbu należącego zsyłał, tedy wysъ obжа́ловане osoby всыткые żyды, бѣда́це zufалемі, мніею поважа́яце правоъ pospolite y nie oglądaіа́це сея на paeny в constitutiei opisane, a sprzeciwіа́яце сея zwierzchnosci иего królewskiej mosci пана naszego miłosciwego y rzeczy pospolitey, tego podatku за częstokrotnymъ upominaniemъ takъ samego жа́луя́щего іакоъ przez succolektorowъ y іенерала powiatu Pńskiego skarbowey należności wysъ mіанованого podatku oddáце nie chcieli y nie oddali, w czymъ skarbъ Rzeczy pospolitey przez nieoddanieъ tego podatku szkodyъ ponosi на злотыхъ polskichъ trzysta, co szerzey в relacіei іенеральskiej czasu права бѣдце довідзано, о котре не oddanieъ do skarbu podługъ constitutiei seymowej szeleżnego podatku жа́луя́цы иегомосе́ панъ Botwina з поміеніеніемі żyдами chеа́це u należного sądu y права, gdzie правоъ drogęъ покаже правомъ czynі́це, tego podatku skarbowego, także paenъ prawnychъ y szkodъ swychъ на nichъ żydachъ wysъ mіанованы́хъ dochodzić, teraz tenъ swoy процесъ do xiągъ grodzkichъ Pńskichъ да́лъ zapisać. Што естъ записано. При котромъ оповеданью ставіи очевидсто іенераль нижей менованый и реляцію въ тые слова созналь: Ja Andrzej Piotrowski іенераль иего królewskiej mosci powiatu Pńskiego zeznamъ tymъ moimъ relacynymъ quitem, із року terazniejszego тысячъ sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesіаца Juli pierszego dnia z stroną szlachtą panami Mikołaiemъ y Wasylemъ Wylazskimъ byłemъ wzięty на справеъ niżej mіанованую od иегомоси пана Michała Botwiny, administratora szeleżnego powiatu Pńskiego, do gospody иегомоси в miescie иего królewskiej mosci Pńsku бѣда́цею, gdzie за przybyciemъ naszymъ иегомосе́ панъ Botwina przedemną іенералемъ

y stroną szlachtą opowiadając się to powiadzieć raczył, iż prawi mając ia odiasnie wielmożnego iegomosci pana Marcina Oginskiego wojewody Trockiego administracją szelężnego w roku terazniejszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, w powiecie Piskim, wprzod sam do majątnosci w Piskim powiecie leżących wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podeczasego W. X. Litt., starosty Piskiego nazwaney Nowego Dolska w dzierżeniu żydow Leyby Ancelowicza, Meiera Jekowicza, Starego Dolska w dzierżeniu Leyzera Ancelowicza, Żelężnicy w dzierżeniu Janka Jekowicza, Ukrynicy w dzierżeniu Szmojła Jekowicza, a do miasteczka iego królewskiey mosci Motola do arędarza żyda Hyrszy Zelmanowicza, arędarza majątnosci iegomosci pana Jana Orzeszka nazwaney Bielina y do żyda Zelmana Leybowicza dzierżawcy majątnosci iegomosci pana Kurzenieckiego, stolnika ziemie Bielskiey, razy kilka dla odebrania skarbowi należącego podatku zieżdzałem y tam w kożdym dworze dzierżawcy wysz pisane pomienionych majątnosci iegomosci pana podeczasego W. X. L. gorzałki na kilkunastu kotlach pędząc y po różnych włosciach y wsiach rozwożąc szynkuia, także y insze wysz mianowane arędarze kurząc szynkuia, a potym succolektorow moich y ienerala powiatu Piskiego do tychże żydow wysz pisanych dzierżawcow y arędarzow pomienionych majątnosci, upominając się o tenże podatek Rzeczy pospolitey od tych gorzałek szynkuiających aby oddawali zsyłałem, tedy wysz pomienione żydzi wszyscy będąc zufałymi, mniey poważając prawo pospolite y nie oglądając się na paeny w constitutiey opisane, a sprzeciwiając zwierzchnosci iego królewskiey mosci pana naszego milosciwego y Rzeczy pospolitey, tego podatku szelężnego za częstokrotnym upominaniem tak mnie samego iako przez succolektorow moich y ienerala powiatu Piskiego pomienione wszyscy żydzi nie oddali y oddać nie chcieli y tak iegomosc pan Botwina przedemną ienera-

łem y stroną szlachtą opowiedziawszy szkody sobie w nieoddaniu podatku tego przez pomienionych żydow na złotych polskich trzysta mianował. A tak ia ienerał z stroną szlachtą com słyszał to wszystko na ten moy relacyny quit spisawszy tę relatią moią z podpisem y z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Piskich daię y zeznam. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Piskiego. Которое оповеданье и енеральское сознанье до книгъ городовыхъ Пискихъ есть уищено.

Изъ актовой книги Пискаго городского суда за 1679 годъ, № 13027, л. 412 на обор. 413.

№ 48.—1679 г. Юля 8.

Заявление Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шеляжнаго сбора.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юли осмого дня.

На враде etc. opowiadał y do wiadomosci urzędowey donosząc, protestował się iegomosc pan Michał Botwina, administrator szelężnego w powiecie Piskim, na żydow miasteczka Dorohiczyna w powiecie Piskim leżącego, tak na części iegomosci pana Stanisława Ciechanowicza chorążego powiatu Piskiego, iako y na części ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Pohubinskih, to iest na Szmojła Jakubowicza, Josia Moyszewicza, Chaima Moyszewicza, Szlome Jekowicza, Morduchaia Jozefowicza z części iegomosci pana chorążego, a z części ichmosciow panow Pohubinskih na Benia Jakubowicza, Mowsze Szkolnikowicza, Mowsze Gerszewicza, Judke Litmanowicza y wszystkich karczmarzow tego miasteczka Dorohiczyna o to, iż żalujący imśc pan Botwina, mając od iasnie wielmożnego imsci pana Marciana Oginskiego wojewody Trockiego, administracją szelężnego w roku terazniejszym tysiąc

sześćset siedmdziesiąt dziewiątym do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna, napierwiey sam dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdzał, a potym czeladnika y sukolektora swego, szlachetnie urodzonego pana Andrzeia Kolteckiego, z ramienia swego dla wybierania tego podatku podług kastytucyi seymowej do skarbu należącego posłał, tedy wyżey mianowani żydzi Dorohiczynskie, będąc zufałemi, mniey poważając prawo pospolite y nie oglądając się na peny w constytucy opisane, a sprzeciwiając się zwierzchnosci iego królewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczy pospolitey, za przybyciem tego sukolektora żałującego do miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytosci wyżey mianowanego podatku, nie chcąc dosic czynić powinności swoiey, nie przyiwszy onego zelżyli udespektowali, pięściami zbili, suknie na nim podarli, poszarpali y z tego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie przez żałującego naznaczonego wygnali, należącego podatku do skarbu nie oddali iako szerzey relatia ieneralska w tym opiewa, o ktore nie oddanie do skarbu podług kastytucy seymowej szelążnego podatku, o zelżenie, zbiecie y zegnaniu od wybierania tego podatku sukolektora żałujący imię pan Botwina z pomienionemi żydami Dorohiczynskim chcąc u należnego sądu y prawa, gdzie prawo droge pokaże, prawnie czynić, tego podatku skarbowego, także pen prawnych y szkod swych na nich żydach wysz mianowanych dochodzić, teraz ten swoy proces y opowiadanie dał do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто Андрей Петровъскій енераль повету Пинъского квить свой реляційный съ печатьми своею и стороны шляхты и съ подписомъ руки свое до книгъ кгородскихъ Пинскихъ созналъ въ тые слова: Ja Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego zeznam tym moym relacynym kwitem, iż roku teraznieyszego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego,

miesiąca July piątego dnia, przy stronie szlachcie panu Hrehorym Szpakowskim, a panu Pawle Kozlakowskim, byłem wzięty na sprawe niżej mianowano od imsci pana Michała Botwiny administratora szelążnego powiatu Pinskiiego, do gospody imsci w miescie iego królewskiey mosci Pinsku, gdzie zaprzybyciem naszym imię pan Botwina przedemną ienerałem y stroną szlachtą opowiadając się to powiedzieć raczył, iż prawi mając ia od iasnie wielmożnego imsci pana Marcina Oginskiego, woiewody Trockiego, administratio szelążnego, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym w powiecie Pinskim, do miasteczka Dorohiczyna majątnosci ichmosciow to iest imsci pana Stanisława Cechanowicza chorążego powiatu Pinskiiego, ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Polubinskiich pierwiey sam dla odebrania tego podatku skarbowego do tego miasteczka Dorohiczyna do żydow arędarzow y wszytkich karczmarzow w tym miasteczku zostających zieżdżałem razy kilka, a potym czeladnika y sukolektora swego szlachetnie urodzonego Andrzeia Kolteckiego z ramienia swego także dla wybierania tego podatku podług constytucy seymowej do tychże żydow Dorohiczynskich imionami w procesie mianowanych posłał, tedy to żydzi będąc zufałemi, mniey poważając prawo pospolite y nie oglądając się na peny w constytucy opisane, a zwierzchnosci iego królewskiey mosci Rzeczy pospolitey sprzeciwiając się, za przybyciem tego sukolektora do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytosci wyżey mianowanego podatku, nie chcąc czynić dosic powinności swoiey, nie przymuiąc onego zelżyli y udespektowali, zbili, suknie na nim podarli y z iego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie zegnali, należącego podatku do skarbu nie oddali w czym szerzey w protestacy o to zaniesionej iest opisano. Jakoż będąc ten wyży mianowany sukolektor w tey gospodzie oswiadczał przedemną ienerałem y stroną szlachtą, że go żydzi w procesie

mianowani pięściami po twarzy, po głowie y po bokach bili y ledwo żywego zostawili. A tak ia ienerał com sprawował, słyszał y widział, to w ten moy relacyny kwit spisawszy s pieczęciami y s podpisem ręki mey, także z pieczęciami strony szlachty przy mnie będącey do xiąg grodzkich Pinskiх przyznawam. Pisan daty wysz pisaney. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiego. Которое оповеданье и енеральское сознание до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Пзъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1679 годъ, № 13027, л. 421 на обор. 423.

№ 49.—1680 г. Февраля 23.

Явна купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ.

Лета отъ нарожения Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Февраля двадцать третего дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, горюничимъ и подьстаростимъ Миньскимъ, постановившимсе очевисто жидъ Давидъ Юсефовичъ школьникъ кагалу Минского поклядалъ и ку акътиковано подаль листъ запись вечнстое продажи одъ особъ нижей мененыхъ на каменицу часть в месте его королевской милости Миньску на Подьзамъчу будучое, кагалови Миньскому проданую, просечи абы тотъ запись былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принятъ, акътыкованъ и уписанъ, которого огледавъши и читаного выслухавъши, велели есмо оного до книгъ кродскихъ Миньскихъ уписать теми словы: Ja Oszer Michalewicz, ia Dynia Szolomowiczowna Oszerowa y ia Jzrael Michalewicz y ia Zysla Jzakiewiczowna Jzraelowa małzonkowie wszystkie cztyry osoby za iedno,

a iedna za wszystkie rozumiane y poczytane być maia, wiadomo czyniemy tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym, przedawnym zapisem, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż co my pomienione osoby, mając sobie po rodzicu naszym nam successywe czeńsć kamienicy wiecznoscia należoncoy, ze wszystkim drewnianym budynkiem, stayniami, z browarem, sklepami y piwnicami murowanymi, kturą część kamienicy ze wszystkim drewnianym budynkiem, z piwnicami y sklepami na Podzameczu Minskim. stojąco, a pod prawem maydeburским będąco, wszystko czeńsć nam należonco ogulem najmnieyszey rzeczy na siebie samych, dzieci naszych ani na kogo inszego nie zostawując, ani wymując ze wszystko do niey przynależnoscia iako się z dawnych czasow w sobie miała y teraz ma, będąc pilno potrzebnemi summy pieniędzy nie z żadney namowy, ani z przymusu iakiego, ale z dobrej woli naszej pomienioną część kamienicy z budynkiem drewnianym na Podzameczu będąco, wszystko ogulem, żadney najmnieyszey części na siebie samych, ani na kogo innego tak z bliskich krewnych naszych, braci, siotr, a pogotowiu z ludzi obcych nie a nie nie wymując, ani wyłączając, a lubo by sie co y nie pomienilo w tym zapisie naszym, tedy mianowane mianowanemu, a nie mianowane nie mianowanemu nie szkodzić niema prawem wieczystym obieli wiecznie y nie narusznie pierwszym ani poslednieyszim nikomu nie onerowaną, prawem nie pienno, nie winno y żadnemi długami, tudziesz przczyskami prawnemi nie obciążoną, ale we wszystkim wolną y swobodną, żydom starszym synagodze Minskiej za pewno sumę pieniędzy przez nas wziętą y do rąk naszych oddliczoną, pomieniono czeńsć kamienicy ze wszystkim przyбудynkiem do niey należoncom na wiecznosc pomienionym starszym przedaliśmy y zaraz w moc, w dzierzenie y spokojne wieczyste używanie y realno onym przez ienerala woiewodstwa Minskiego w intromissia podaliśmy y po-

stąpili y prawo swe stare na te część należoną oddaliśmy y na osobe pomienionych starszych y successorow onych po nich będących przy wieczystey sprzedaży naszej wiecznymi czasy zrzekamy się; wolni tedy y mocni pomienione starsze y successorowie onych w possessyją swoią, objawszy, iako swoią własnością szafować, dysponować y od daty tego prawa naszego wieczysto sprzedażnego zapisu te naszą część kamienicy ze wszystkim budynkiem do niey należącym trzymać y wszelakich sobie z niey pożytkow wynajdować, według woli y upodobania swoiego, komu chcąc, dać, darować, zamienić, zapisać, zastawić, lub też takowym że prawem wieczystym sprzedać y iako chcąc według upodobania swego, iako swym własnym obracać, a my pomienione osoby sami przesię, krewnych bliskich, a pogotowiu dalekich y iakowo kolwiek obco osobę spokojnym dzierżeniu pomienionych starszych y successorow onych tej części dzierżących najmniejszey przeszkody czynić, do prawa pozywać, turbować nie mamy nie mając y nie będąc mogli, ale owszem ieszcze od każdego w te część kamienicy y w najmniejszo rzecz wstępniącego y przeszkode spokojnym dzierżeniu czyniącego wszelakiego sądu y prawa wnoszone ewincyją na inszych dobrach naszych leżonych, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogo kolwiek bendonych, swym własnym kosztem y nakładem zastępować y do koneca oczyszczać iako by pomienione starsze y successorowie onych, także każdy od nich iakowym kolwiek prawem tej części dzierżonym z swoiey nie szkodował własności bronić, oczyszczać mamy, mają y powinni będą pod zaręką ważności rzeczy opisanej, o ktore zarękę za naruszeniem przez nas samych abo successorow naszych w czym kolwiek funkcyę y paragrafie tego listu naszego, tudzież szkody y nakłady, dajemy moc y pozwalamy nas samych, a po nas successorow y dzierżonych dobr wszelakich y summ naszych pieniężnych gdzie kolwiek bendonych do wszelakiego sądu y

prawa zamkowego, grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunального, w który chcąc termin powiat y wojewodstwo, tudzież do sądu iego krolewskiej mosci zadwornego assessorskiego, relacyjnego, seymowego, a czasu interregni y do sondow kapturowych pozwem pozwać, lub też zakazem pod czas odprawowania sondow iakowym kolwiek rokiem by naykrotszym nie statutowym zakazać; tedy my sami y successorowie nasze przed wszelakim sądem stanąc mamy, a stanowszy roku pozwu nie burząc, na plenipotentę y copię nie biorone y chorobo siebie samych, poslanca, owo zgoła żadnemi by nayprawniejszymi obronami rozumem ludzkim wynajdzionemi nie zasłaniając się, przed każdym sądem, przed który zapozwani będziemy we wszystkim usprawiedliwić się, na žalobe według zapisu naszego mamy y powinni bendziemy; sąd zaś y urząd każdy podług ważności samey rzeczy na nas samych y successorow naszych, nie przymuiąc żadnych excepcyi sądzie, zaręke wskazać y dobra nasze wszelkie tudzież summy pieniężne onerować y odprawę krom składania rat statutowych mocen y wolen będzie, o co my sądu y successorowie nasi tak o nie prawny sąd, iako strony o zły przewod prawa nigdzie pozywać, turbować nie mamy, nie mają y mocy miec nie będziemy. A y po zaplaceniu zaręki by nie pojednokroć, przecie ten nasz list dobrowolny wieczysto sprzedażny zapis przy zupełney mocy zostawać ma wiecznemi czasy. Y na to my osoby wysz pomienione daliśmy ten nasz list dobrowolny wieczysty sprzedażny zapis żydom starszym synagogi Minskiej s pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także też s pieczęciami y s podpisami rąk panow przyiacioł od nas ustnie y oczewisto uproszonych, a niżej na podpisach imiona y przewiska wyrażonych. Pisan w Minsku roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Januaryi dwudziestego dnia. У того часу вчинено продажы подъписей рукъ и жидовскаго языка на польскій тлумачечы тыми словы: Oszer Michale-

wicz, Dynia Szolomowiczowna Oszerowa, Jzrael Michalewicz, Zysła Jzakiewiczowna Jzraelowa. Ustnie proszony pieczętarz do tego wieczystego zapisu od pana Oszera Michalewicza, Dyni Szolomowiczowny Oszerowej, Jzraela Michalewicza, Zysli Jzakiewiczowny Jzraelowej małżonkow żydów miasta iego krolewskiej mosci Minska, Jan Markiewicz namiestnik woiewodstwa Minskiego. Proszony pieczętarz do tego zapisu od osob wyż pomienionych żydów Minskich Jan Kazimierz Stregocki ponamiestnik woiewodstwa Minskiego. Według prawa proszony pieczętarz od żydów Minskich wyżey w tym zapisie wyrażonych Andrzej Boładziewicz m. p. Который же тотъ записъ вечистое продажи за подаемъ оного до актъ и прозьбою особы верьху мененое есть до кьнигъ кьгородьскихъ Миньскихъ принять, акьтыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1680 годъ, № 11787, л. 1444—1447.

№ 50.—1680 г. Марта 30.

Заявление вознаго объ отобранія у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви.

Лета отъ нарожения Сына Божого тыссеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Марца тридцатого дня.

На враде кьгородскомъ etc. ставши очевисто Иванъ Козляковскій епераль его королевское милости повету Пинского квити свой реляційный зъ печатьми своею и стороны шляхты и зъ подписомъ руки свое до книгъ кьгородскихъ Пинскихъ созналъ тыми словы: Ja niżej na podpisie mianowany ienerał iego krolewskiej mosci powiatu Pinskiego zeznam tym moim rеляційнымъ kwitem, iż roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiaca Marca dwudziestego wtorego dnia z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Szpakowskiemi za przydaniem

iegomosci pana Konstantego Stecewicza namiesnika grodu Pinskiego, a za potrzebaniem w Bogu przewielebnego iegomosci xiędza Piotra Kurcyłowicza protopopy Pinskiego y wszytkiey w Bogu przewielebney kapituły Pinskiej, gdzie za przybyciem moim ieneralskim y strony szlachty do Meyli Litmanowicza żyda Pinskiego z Opanasem Sozonowiczem dzwonnikiem cerkwi świętey Przeczystej sobornej w Pinsku będącey, ten Meyla Litmanowicz licem denko srebrne od kadylnicy u tego dzwonnika kupione do mnie ienerała y strony szlachty wrocil, a potym tego dnia chodziliśmy do Leyby Buchowicza, na szkolnym dworze mieszkaiącego, według powiesci tego złodzieicia, który także dohmacik dziakowski sztometu wiszniowego, tegoż dnia y korale z obrazu przenaswiętszey Panny Marij w Calela—żyda na ulicy Wielkiej, za xiężą Dominikanami mieszkaiącego, odebrali y u Mowszinyey żydowki tuwalnią białą w złotych pultoru zastawioną licem mnie ienerałowi y stronie szlachcie powracali, ktore zwysz mianowane rzeczy odebrawszy do rąk tychże ichmosciow xięży kapituły Pinskiej oddałem. Y to też ta przewielebna kapituła Pinska przedemną ienerałem y stroną szlachtą powiedziała, że ieszcze y innych rzeczy wiele y srebra podług osobliwego reiestru nie dostaic, ktore żydzi obżałowane submitowali się przed nami wielebney kapitule Pinskiej oddać, na dowod czego ia ienerał z stroną szlachtą ten moy kwit rеляційny z pieczęcią y z podpisem ręki mey y z pieczęćmi strony szlachty wydaic y do xiąg zeznam. Иванъ Козляковскій епераль. Который квити реляційный за признаемъ еперальскимъ до книгъ кьгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1680 г. № 13028, стр. 631—632.

№ 51.—1880 г. Апрель 5.

Заявление возного по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвинение его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Априля пятого дня.

На враде гродзьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмунътомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто генераль его королевской милости воеводства Берестейского надъворьного економин Кобринской квѣтъ свой реляційный призналъ и къ записаню до кнѣжъ гродзьскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писанный: Я Antoni Pilecki генераль его королевской мосци воiewodztwa Brzeskiego економиеу Кобринской czynie wiadomą tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca February dwudziestego trzeciego dnia, mając ja генераль przy sobie stronę двух szlacheicow pana Piotra Popławskiego, pana Pawła Przyłuckiego, z ktoremi за розказанием иегомосци pana Alexandra Palmiewskiego, podstarosciego Kobrinskiego, byłem w pomienionym zamku иего королевской мосци Kobrinskim, gdzie иего dnia была справа wielebnego оуца swieszczenika Szebrynskiego оуца Абрама Котковича, który był przyprowadził z sobą okowanego w kaydany, mieniacъ bydz zloczyncą rzeczy cerkiewnych cerkwi Szebrynskiej на ииме Symona Stephanowicza, ze wsi Zamszan poddanego iasnie wielmożnego иегомосци сїедза biskupa Łuckiego, a opowiadając u siebie w domu o drugim towarzyszu tegoż Symona o Hrycu Samczyku ze wsi Rokitney, a poddanym wielmożnego иегомосци pana Woyny marszałka Pinskiego, на котрым tym pierwszym terminie за скаргą оуца Котковича, że ten

Symon, który był okowany y do zamku przyprowadzony mienil być niektore rzeczy u żyda Abramka Wigdorowicza, tedy: за розказанием иегомосци pana podstarosciego ten żyd y s temi rzeczoma на urządzie stanowszy, a žalobę swą przełożywszy, uskarżał się на tego Symona Stephanowicza, czy parobka, czyli też zlodzieia iakiego żydowi temu nieznaиomeго, że ten żyd lubo w cudzey chałupie mieszka, lecz iako ubogi szukającъ позыwienia sobie, женіе y dzieciom, szynk mając w tey chałupie, gdzie ten Symon Stephanowicz иезели z swego zlego domysłu, czyli z czyiey namowy y distinctu, raczey ynformacyey, mając te rzeczy w worku, ktorych żyd iako nieznaиомых браć nie chciał, ten w samy zmrok te rzeczy polożywszy w kącie zastawując, napił złoty przez noc z iakos nieznaиомą żyдowi kompanią, a potem на zaitruz y sam od tych rzeczy zniknoł y uszedł; on żyд mając nadzieie, że się miał do tey zastawy powrocić, nie zbywał tych rzeczy do tych czas, ktore prezętował на urządzie; ktore ociec Kотковicz obaczywszy, mienil być swemi, a nicht się do tych kilku rzeczy nie przypowіadał y nie mienil bydz swemi, a co Symon przedažą do osmiu złotych mienil, w tym żyд mianując zmwę оуцовą z swym parobkiem, czyli też z zlodzieiem, negując w tym punkcie samosiodm się iako od potwarzy, tak y w przedaży do odprzysiężenia się zabierał, jakoż y przy mnie иенерале y sam ten Symon Stephanowicz nie tylko przy stronie szlacheie przy mnie będącey, ale y przy wielu ynnych оуцах y паном szlacheie tak w oczy оуцови Kотковичови powiedzial: szkoda grzeszyć на żyда, так пушки, iako halby; stuly, towalnic y krzyżykow y агнусков żadnych u żyда y w mym worku nie było, ale w drodze poginelo. Po ktorych иех zwodach y zapisach w xięgi ociec Kотковicz s pomienionego Symona Stephanowicza okowy zdiowszy, a на żyда włożywszy, dał go do więzienia zamkowego, a upraszającъ urzędu o prolągacią, submitując się на termin pewny w xięgach za-

pisany, tak tego Symona Stephanowicza, iako y tamtego Hryca w domu mającego okowanych na urząd zamkowy stawić, ale że y kilka terminow minelo w prolagacjach, na ktorychem ia ienerał z stroną moią, tak y iegomość pan Waclaw Sucheicki dozorca spraw oekonomicznych y będąc przydanym za patrona z urzędu temu ubogiemu żydowi do tego czwartego terminu y nad prawo byli, tedy ociec Kotkowicz po tamtym pierwszym terminie żadnego zloczynce swego nie stawił, tylko sam z niektórymi oycami swieszczenikami, o co urodzony pan Sucheicki iako na trzecim terminie o winy statutowe, o szkody y niewinne ozlodzieienie y żyda w więzieniu głodem morzenie, mną ienerałem y stroną szlachtą przy mnie będącą protestował, tak y teraz iuż nad prawo na czwartym terminie o toż, y nie prawne prolagacie bez wszelkich dowodow, protestował na oycu Kotkowicza. A tak ia ienerał z tą stroną szlachtą u ktoreim sprawie był, com widział y słyszał w tej sprawie wysz mianowaney, na to daię ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey s pieczęcią moią y za pieczęćmi strony szlachty na ten czas przy mnie będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskiech podałem. Pisan w Kobryniu roku y dnia wysz pisanego. У тоє реляціи подышеь руки енерала тыми словы: Antoni Pilecki ienerał iego królewskiey mosci nadworny ekonomiey Kobrynskiey.

Которое-жь то енеральское созьнане есть до кнѣиъ вродьскихъ Берестейскихъ записано.

Изъ поточной книги Брестскаго городскаго суда за 1680 г., № 7093, л. 266—267.

№ 52.—1680 г. Апрѣля 5.

Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигорича на священника Шебринской церкви о. Абрама Котковича за несправедливое обвинение его въ воровствѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Априля пятого дня.

На вrade вродьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгьмунгтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подьячимъ Смоленскимъ, подьястаростимъ Берестейскимъ, жаловал y жалоснѣ сѣ protestовал невиерны ubogi żyd Kobrynski Abramko Wigorowicz na w Bodze wielebnego oycu przezbitera Abrama Kotkowicza cerkwie Szebrynskiey, o to y takowym sposobem: iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca February dnia dwudziestego trzeciego, pomieniony swieszczenik, ieżeli z swego domysłu, czyli też z namowy inszych przeciwko żalobliwemu żydowi w niewinności iego, mając u siebie iakiegoś parobka, mianującego bydz poddanym iasnie wielmożnego iegomości xiedza biskupa Łuckiego, ze wsi Zamoszan, Symona Stephanowicza, ktorego przywiozszy do zamku iego królewskiey mosci Kobrynskiego okowanego w kaydanach, mieniąc go być zlodzieiem rzeczy pokradzionych w cerkwi Szebrynskiey y o drugim towarzyszu iego powiadając u siebie w domu o Hrycu Samczyku poddanym wielmożnego iegomości pana Woyny marszałka Pinskiego ze wsi Rokitney, a oskarżywszy ubokiego żyda wysz mianowanego Abramka Wigorowicza y pomowiwszy niektórymi rzeczoma cerkiewnymi, ktorych y ten przyprowadzony parobek swieszczenikow Symon Stephanowicz na urzędzie nie przyznawał y owszem temu negował, gdy ociec swieszczenik do xiąg zapisywał, na ten czas nie w iedno się słowo z sobą zgadzając, tym parobkiem swiadezył, nie pokazując y nie mając żadnego inszego processu z inszych żadnych xiąg o te rzeczy, co parobek oycu Kotkowicza Symon Stephanowicz żydowi Abramkowi zastawiwszy y zapiwszy, żyda oszukawszy, odszedł y uciekł czyniąc to szczyiegoś distinctu temu głupiemu żydowi, w cudzym domie mieszkającemu, na upadek onego nie winnie żyda zlodzieiem czyniąc, a iednak żyd w tej zdradzie swey y oszukaniu będąc y mając nadzieie, że się miał ten Symon Stephanowicz parobek, czyli zlodziey swieszczenikow do tych rzeczy

swych żydowi nieznaomych miał powrócić y do tych czas onych nikomu nie zbywał, a że ociec Kotkowicz uwiodszy tym urząd y submitując się tak tego Symona, iako y tamtego drugiego w domu mającego Hryca na pewny termin w więgach zapisany po okowywawszy stawić, prolagacy tylko zażywaiąc y chcąc ich obudwuch uwolnić, z tego Symona kaydany zdiowszy, obwinionego żyda okowali y do więzienia zamkowego podali, wikt swego żadnego nie dawszy według prawa, ale go morząc, a potym nie tylko na tym drugim, trzecim y czwartym terminiech żadnego z pomienionych złodzieiow nie stawil, ale żalobliwego żyda z więzienia wyzwalaiąc, a nie chcący onego kwitować tych drobiazgow z urzędu nie brał, lecz żalobliwy żyd obawiaiąc się większego oszukania y zdrady większey, s tego więzienia nie wychodził y nie wychodzi aż do rozprawy przed samym iasnie wielmożnym iegomością panem Janem Karolem na Zarowie Daniłowiczem podskarbin nadwornym koronnym, starostą Lubelskim y Parcowskim administratorem oekonomij Kobrynskiey. Do ktorego iegomość pan podstarosci Kobrynski, widząc tę sprawę nie tylko nie prawną, ale y powaryowaną, nakazawszy oycu Kotkowiczowi żalobliwego żyda za swoją strażą y wiktem mieć do rozprawy, tę wszystką sprawę nie sądząc do iegomości odesłał, ale ociec Kotkowicz iako przed tym na kilku terminach win prawnych płacić nie chciał, tak y na tym czwartym dekretale iegomości pana podstarosciego nie słuchaiąc y onego nie obserwuiąc, tylko żalobliwego gołosłownie z więzienia wyzwalal, straży y wikt dać nie chciał. O ktore to tak bezprawne więzienie y niewinne ozłodzieienie, głodem morzenie, o szkody za tym pochodzące niemniej y o potwarz chcąc ubogi żyd żalobliwy z wielebnym oycem Abramem Kotkowiczem praczbiterem cerkwie Szebrynskiey u sądu należnego prawem czynić y sprawiedliwosci świętey dochodzić na ten czas prosił, aby ta żalosna żaloba protestacijna iego do xiąg grodzkich Brzeskich

przyięta y zapisana była. Которая-жь то протестація есть до книгиъ гродскихъ Берестейскихъ принята и записана.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 годъ. № 7098, л. 264—265.

№ 53.—1680 г. Апрель 30.

Заявление Пинскаго протоппа Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отобраніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятого, месеца Апрелья тридцатого дня.

На враде etc. Оповидаł y soleniter protestował się w Bogu przewielebny iegomość xiądz Piotr Kureyłowicz protopopa episkopij Pinskiey y wszytka w Bogu przewielebna kapituła Pinska na Meyle Litmanowicza y żone iego Hienie Mowszanke Litmanowiczową iako samych adherentow y principalow uczynku niżej mianowanego y na Leybę Buchowicza, żyda na szkolnym dworze będącego y na Caleła żyda na ulicy Krzyżowey Wielkiey za xięży Dominikanami mieszkaiącego y na Mowszyne żydowkę Pinską, żydow do kahału miasta Pinskiego należących o to y takowym sposobem, iż tę obżałowaną żydzi przepomniawszy boiazni Bożey, srogosci prawa pospolitego na takowych opisanego, smieli y ważyli się roku teraznieyszego tysiąc sześeseth osmdziesiątego, miesiaca Marca wtorego dnia, wiedząc o tym, iż w cerkwi soborney Pinskiey świętey Przczystey wszelkie srebra y zbory cerkiewne zostaią, namowiwszy y mając z Opanasem Sozonowiczem, dzwonnikiem cerkwi świętey Przczystey, iednostayną radę y namowę, u ktorego srebro za kluczem było, aby co może z tey cerkwi fortelnym sposobem uniesc, naprzod wszytkich ten Meyla Litmanowicz y żona iego iako pryneypalowie

upraszali żeby do niego y żony iego przynosił, a oni wszystkie rzeczy kupić submitowali się, iakoż ten złodziey, za podnuzczeniem żydowskim uwiódzsy się łakomstwem, naprzod wszystkich odkręciwszy od kadzidłnicy dzienką do tego Meyli Litmanowicza y żony iego odniósł, którą te denko sam Meyla y żona iego widząc, że iest cerkiewne kapituły y to sposobem złodzieyskim utaili y żałującym nie oznaymili, a żydowi Leybie Buchowiczu dałmacik diakonski sztometu wiszniowego tenże złodziey sprzedał y korale z obrazu przenaswiętszey Panny Marij, u Calela żyda na ulicy Wielkiej za xięży Dominikanami mieszkaiącemu sprzedał, a Mowszyney żydowce tuwalnie białą u pułtoru złotych zastawił y drugich rzeczy nie małą srebra cerkiewnego, co czasu prawa na osobliwym regestrze pokazano y dowiedziono będzie, swoim złodzieyskim sposobem pofrymarezył, a gdy żałujące o tey zgubie cerkiewney poszłakowawszy y dowiedziawszy się, że nie kto inny ieno u kogo klucz od cerkwie zostaie te srebro y rzeczy poprzedawał, wzięli tego złodzieia zwysz pomienionego do więzienia y okowawszy wsadzili, który złodziey dzwonnik gdzie te rzeczy y srebro poprzedawał dobrowolnie żałującym oznaymił, iakoż żałujące sprawuiąc się podług prawa pospolitego, przyszedzsy do iegomosci pana Konstantego Steccowicza, namiesnika grodu Pinskiego, z ktorego przydania wziowszy ienerala y stronę szlachtę, podług powiesei tego złodzieia, te zwysz mianowane srebro y rzeczy w tych żydow poszukiwali y do siebie po odbierali, a drugie, gdy się upominali, tedy y te obżalowane żydzi wrócić obiecali y aby cierpliwemi byli żałujących upraszali. Jakoż żałujące iako duchowne osoby nie chcąc sie do prawa wdawać cierpliwie do tego czasu znosili y do prawa sie nie wdawali y za częstokrotnym upominaniem rzeczy y srebra podług osobliwego regestrzu coz y do tego czasu nie wrocili y wiedząc o tym, że ten złodziey w turmie kapitulney okowany zostaie, swoim fortelnym sposobem onego w nocy wy-

prowadzili y nie wiedzieć gdzie podzieli. O ktore pokradnienie tego srebra y innych rzeczy y po przedawanie obżalowanym żydom w tym o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y o wypuszczenie y wykradzenie tego złodzieia paen prawnych y szkod swoich na nich dochodzić, zostawiwszy salve, samemu iasnie wielmożnemu w Bogu przewielebnemu iegomosci xiędzu biskupowi Pinskiemu y Turowskiemu do czynienia szerzey protestacyey do kogo prawo drogę okaże dali ten swoy process do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1680 годъ, № 13023, стр. 769—771.

№ 54.—1680 г. Мая 4.

Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдуемыхъ ему денегъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятого, месеца Мая четвертого дня.

На въраде кгородкомъ etc. opowiadali y żalosnie protestowali się pan Anton Sankiewicz rayca y pani Maryna Sielawianka Sankiewiczowa małżonkowie mieszczenie miasta iego krolewskiej mosci Pinska, na żydow kahał wszytek tegoż miasta iego krolewskiej mosci Pinska o to, iż obżalowany kahał żydowski Pinski na własną potrzebę żydow wszytkich w kahale Pinskim będąc potrzebny summy pieniędzy, wzięli gotową rękadayną summe, to iest, pięć tysięcy sześćset dwadziescia y pięć złotych polskich u żałujących osob y na te summe list podług prawa sprawiwszy zapis żałującym panu Sankiewiczowi y małżące iego dali, opisawszy się onym przy tym y słowy swemi łagodnemi, kiedy u chrzescian, a zwlaszcza pisma nie umiejących pieniędzy

pożyczają upewniwszy, iż pewnego dnia, miesiąca, roku y na miejscu w liście zapisie opisanym samą istotną summe, a za pochybieniem terminu sowitosci, zaręki y szkod żałującym oddać y wyliczyć za przypadaniem tedy terminu samey yscizny za upominaniem nie oddali, ani też aby żałujące za uspokojeniem siebie na dalszy czas oddania summy poczekali nie mówiąc, czas od czasu sposobami niesłusznemi wymyslnemi, żydowskiemi sprzeciwiając listowi zapisowi swemu y obowiązkom w nim opisanym zwlekali, o co żalobliwe obżalowanych przed sąd należny staroscinski chcąc do swoicy własności przyść, ważąc na tą sprawę koszt nie mały pozywali y dekret przez iegomosci pana podstarosciego ferowany otrzymawszy do executiey przywodzili, niżli obżalowani chcąc żałujących do zguby zniszczenia przyprowadzić nad prawo pospolite list u iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego żelazny za udaniem swoim na lat trzy wyprawili, pod którym zostając, gdy ichmość panowie obywatele powiatu Piskiego y osoby duchowne długow swoich u ichmosciow upominali, obżalowani żydzi samiż list iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego postponując jednym same isczny, drugim pożyczki od summ winne płacili, a żałującym iako ubogim ludziom y prawa nie umiętym przez ten pomieniony czas, gdy tylko o swoje ubożstwo upominali, zawsze tyrami nieuciesiwemi karmili, na ostatek ieżeliby przez prawo upominali, odpowiedzi y pochwały sposobem swoim żydowskim na zdrowie śmiercią przyprowadzeniem czynili. Za czym żałujące w Bogu, kiedy z tedyż potka ich święta sprawiedliwość, mając nadzieie teraz o nie oddanie przez tak długi czas samey isczny summy pieniędzy o sowitosci, zaręki o pożytek, iako ludzie kupieccy, o szkody y wykłady prawne, nie przepominając odpowiedzi, pochwały y karania prawnego chcąc żałujące z żydami kahałem Piskim prawem czynić, te żalowaną swoją protestacją do xiąg dali zapisać, *salvae do melioratij oney albo*

inszey uczynienia, gdyby ieszcze potrzeba prawnie pokazować miała, sobie zachowując. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1680 г., № 13028, стр. 806—808.

№ 55.—1680 г. Мая 8.

Жалоба священника Гродзиской церкви Якова Ясинскаго на нанесение ему и его ученикамъ побоевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзеромъ Юзефовичемъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая осмого дня.

На враде кродьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмоньтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подъячимъ Смоленьскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacją, opowiadał wielebny ociec Jakub Jasinski prezbiter cerkwi Grodziskiey na niewiernego Leyzera Jozefowicza żyda Siemiatyckiego, o to y takim sposobem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Marca trzeciego dnia, gdy obżalowany Leyzer iechał mimo cerkiew Grodziską, gdzie wyszedszy s plebanij, dwoch chłopczykow studentow według swoich zwyczajow u pomienionego Leyzera na papier o kożubalec iako u żyda upominali się, który tak będąc nie dyskretnym począł im dawać kożubalec dobry bieżem po szyi; co widząc żałujący ociec Jasinski, lubo na ten czas będąc niesposobnego zdrowia, wyszedszy począł mówić do obżalowanego żyda: za co moich chłopcow biiesz? Ktory nie respektując na stan duchowny, wyuzdawszy się z gębą, słowami nie uciesiwemi honorowi kaplanskiemu y dobrej sławie szkodzającemi lżyć począł, nazywając go nie uciesiwey matki synem; ktore słowa, gdy żałujący ociec Jasinski onemu odmówił, tamże ten obżalowany żyd, skoczywszy z wozu, przy zadaniu wielu słow nie uciesi-

wych, wprzody żalującego za piersi porwał, potym o ziemie niemiłosiernie uderzył, za włosy targał, nogami deptał. Co widząc ociec Jasinski takową niebezpieczność zdrowia swego, gwałtu wołać począł, y gdyby ludzie goscincem iadąc nie odratowali. pewnie by żalującego o śmierć przyprawił y ieszcze odieżdżając, srogo odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żalującego uczynił, a potym y powrotnie przy ludziach zacnych w miescie Siemiatyczach, iako sam obżalowany, tak y przez innych żydow od siebie subordynowanych odpowiedz y pochwałkę czynił, mówiąc te słowa, iż my ciebie, popie, chłopie, zabitem y na funty placić będziemy. Tedy teraz wielbny ociec Jasinski, mając takową oppressią od tego żyda, y nie będąc bespieczen zdrowia swego, chcąc się pokoiem prawa pospolitego obwarować y o swoją zniewagę prawnie czynić, to opowiadanie, zachowując dalszą melioratią tego processu, do xiąg urzędowych zapisać podał. Што есть записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 364—365.

№ 56.—1680 г. Мая 24.

Заявление вознаго о недопущении Высоцкими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая двадцать четвертого дни.

На враде кгородьскомъ Берестейскомъ передо мьною Зикгъмонтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъячанимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, ставъши очевидето епераль его королевское милости воеводьства Берестейского Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный призываль и ку записанью до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ подаль въ

тые слова писаныи: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodstwa Brzeskiego, niżej na podpisie mianowany, zeznamam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia z stroną szlachtą panem Symonem Raczkowskim y panem Janem Pawłowskim, z ktoremi za užyciem od pana Jana Wielbuta, sługi iegomosci pana Abrahama Bekiera de Adlerszfelt, oberszterleytmanta iego królewskiey mosci, bylem w miescie iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Sapieli, podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, nazwanym Wysokim y czynilem pilność u szkoły tameczney żydowskiey, iezeli Morduch Moyżeszewicz żyd Slucki według dekretu iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowieza, woyta Mieleczyckiego przysięgę wykona na tym, iż ten Morduch Moyżeszowicz żyd Slucki zostawszy winien iegomosci panu oberszterleytmantowi iego królewskiey mosci na dwa obligi rękodayney summy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć. którą tą summę miał oddać ieszcze w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siedmym na mieyseu pewnym y terminie w tych obligach wyrażonym, ktorey summy za częstym się upominaniem y za po kilkokrotnym zapozwaniem do kahału Brzeskiego, iako sam do prawa nie stanował, tak y summy pomienoney nie oddał. Gdzie teraz pomieniony sługa iegomosci pana oberszterleytmanta, zapozwawszy tego żyda przed sąd iegomosci pana Jrzykowieza, woyta Mieleczyckiego, który nie mając żadney kwitacy od iegomosci pana oberszterleytmanta na odebranie tey summy na te obligi winne, przeciwko prawu y samey słusznosci, do przysięgi się zabierał, iż te obligi wyplacone są. Tedy iegomosc pan woyt Mieleczycki, uznawszy tego żyda bliszego do przysięgi y wykonanie tey przysięgi na dzień dwudziesty wtory Maia w szkole Wysockiey naznaczył. Który to żyd, gotow będąc, chcąc uysć placenia tey summy, dosć czynić dekretowi, przysięgę wykonać chciał.

O czym starsi żydzi kahału Brzeskiego dowiedziawszy się, że ten Morduch do przysięgi się zabierał, a wiedząc dobrze o tym, żeby ten żyd przeciwko sumnieniu y prawu pospolitemu fałszywie przysiągł, starszym żydom Wysockim przez pisanie swoje oznajmili, aby onego do przysięgi żadno miarą nie przypuszczali, ktorzy, mając takową przestrożę y wiadomość odstarszych kahału Brzeskiego, pomienionego Morducha Moyżeszowicza żyda Sluckiego do wykonania przysięgi nie przypuscili, który nie wykonawszy przysięgi do Mieleyczyc odicchał. W ktorey sprawie ia ienerał będąc użytym, na dowod czego daię ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey do xiągrodu Brzeskiego zapisać. У того реляційного квиту подынишь руки енерала тыми словы: Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 421—122.

№ 57.—1680 г. Мая 26.

Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отнятіи Мелейчицимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ заемныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просиль войта взыскать съ названнаго еврея долгъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятого, месеца Мая двадцать шостого дня.

На враде гродьскомъ Берестейскомъ передо мною Зиггмоньтомъ Казимеромъ Горновьскимъ, подьчанимъ Смоленьскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacyią, opowiadał się pan Jan Wielbut imieniem swym y imieniem iego mosci pana Abrahama Biekiera de Adlerszfel oberszterleytmanta iego królewskiey mosci pana swego na iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza,

woyta Mieleczyckiego, iako samego pryncypala, na iegomosci pana Piotra Olszewskiego lentwoyta, na slawetnego Stefana Lewoniewicza burmistrza y Dawida Wasilewicza, pisarza, mieszczan Mieleczyckich y wszystkich ławnikow y raycow imionami y nazwiskami obżałowanemu iegomosci znaiomych y wiadomych, iako pomocnikow y do tego uczynku niżej wyrażonego radą y pomocą będących, o to y takowym sposobem, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostym Morduch Moyżeszowicz żyd Slucki, pożyczyszy u żalującego iegomosci pana Biekiera oberszterleytmanta iego królewskiey mosci gotowey rękodayney summy pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć na dwa obligi, na ieden oblig złotych sześćset dwadziescia y pięć, który oblig opisał się wypłacić w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siodnym, na mieyscu pewnym, we dworze iegomosci pana Biekiera w Slucku będącym dnia trzeciego po ostatnim iarmarku Kopylskim, a na drugi oblig złotych siedmsset piędziesiąt, który także opisał się wypłacić w tymże roku wysz mianowanym na mieyscu pewnym, w tymże dworze iegomosci w Slucku dnia trzeciego po dziesiątym piątku iarmarku Kleckiego, ktorey tey summy, iako na przypadlych terminach, tak y za częstym się upominaniem po terminach, czas od czasu zwlekając, nie oddał, a potym y z Slucka do woiewodztwa Brzeskiego, do miasteczka iego królewskiey mosci Mieleyczyc, do Jakuba cieścia swego uciekł, o kturym żalujący iegomość, wziawszy pewną wiadomość, posyłał po kilka kroć z temi obligami do niego, aby według onych dosć czynił, a potym y do starszych żydow kahału Brzeskiego po kilkakroć zapożywał, który to Morduch ani do żydow starszych nie stanął, ani tey summy żadną miarą oddać nie chciał, ktorzy według praw swoich onego banitowali y wywołali, na co ten Morduch na ich banitowanie nie niedbał, gdzie teraz w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym żalujący iegomość

wyprowadził sługę swego pana Jana Wielbuta s temi obligami, szukając tego Morducha Moyżeszowicza, y dawszy mu plenipotencyją prawną, aby gdziekolwiek y pod jakimkolwiek sądem y prawem onego potrafiwszy, prawnie na nim tej summy dochodził, którego pomieniony pan Wielbut, zastawszy w miasteczku Mieleczycach u żyda Jakuba cięcia onego y chcąc na nim dochodzić tej summy, do sądu famecznego woytowskiego przed obżalowanego ięgomosci pana Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, zapozwał; przed którym sądem gdy obiedwie stronie oczewisto staneli, tedy pan Wielbut, prezentując obligi, tego się domawiał, aby według tych obligow sumę Morduch Moyżeszowicz zapłacił y prowizyą za lat kilka oddał. A Morduch Moyżeszowicz, znając się do swej ręki w tych obligach, nie prezentując żadney kwitacy od żalującego ięgomosci pana oberszterleytmanta z odebrania tej summy, ieno gołemi słowami tego dowodząc, iż te obligi są wypłacone, na czym się do przysięgi zabierał, także obżalowany ięgomosc pan Jrzykowicz, woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją przeciwko samey słusznosci, przepomniawszy prawa pospolitego, pominiwszy sprawiedliwość świętą, tego Morducha Moyżeszowicza do przysięgi, bez żadnego dokumentu, na tym, iako są te obligi wypłacone, uznał y wykonanie oney dzień trzeci, to jest dnia dwudziestego wtorego Maia w szkole Wysockiey naznaczył. Którym dekretem pan Wielbut nie kontentując się, do należnego sądu apelował, a ięgomosc pan woyt apelacy nie dopuścił, przeciwko czemu pan Wielbut imieniem pana swego protestował. A potem obżalowany ięgomosc pan woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją, snac będąc od tego żyda skurumpowany, te obadwa obligi y plenipotencyją gwałtownie u pana Wielbuta także u sądu swego pobrał. A y tym się nie kontentując, przysławszy czeladź swoją do gospody, w ktorey stał u Mielickiego mieszczanina Mieleczyckiego, konia szerścią gniadego, kosztującego zło-

tych osmdziesiąt, gwałtownie nie wiedzieć z iakowcy okazy wziąć kazał. A widząc pomieniony pan Wielbut takowy gwałt y nieznosny grabież, gdy powtornie do obżalowanego urzędownie z ienerałem przyjechał, upominając się o zabrane obligi y konia, który nie tylko obligow y konia nie oddał, ale ieszcze na żalującego ięgomosci pana oberszterleytmanta y na samego pana Wielbuta srogo odpowiedź y pochwałkę na zdrowie uczynił y ze dworu wypędzić kazał. O co wszytko, iako się wyżej pomieniło, chcąc z ięgomoscią panem woytem, iako samym pryneypalem, a innymi osobami, iako pomocnikami, prawnie czynić, zachowując dalszą melioracją tego procesu, to opowiadanie do xiąg grodu Brzeskiego zapisać podał. При которомъ оноевданью, ставши очевиство енераль его королевское милости воеводства Берестейского Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный признать и ку записанью до кынигъ крродьскихъ Берестейскихъ подати въ тые слова шенаныи: Ja ieneral ięgo królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie mianowany, zeznam tym moim relacynym kwitem, iż w roku feraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego piątego dnia z stroną szlachtą panem Janem Pawłowskim y panem Symonem Raczkowskim, z ktoremi za użyciem od pana Jana Wielbuta, slugi ięgomosci pana Abrahama Bekiera, oberszterleytmanta ięgo królewskiey mosci, przy bytnosci samego pana Wielbuta, iezdzilem do maiętnosci y dworu nazwanego Nurca, dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, gdzie za przybyciem moim, zastałem w tym dworze ięgomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, u ktorego przy mnie ienerale y stronie szlacheie pomieniony pan Wielbut upominał się u ięgomosci, aby te obligi dwa od Morducha Moyżeszowicza żyda Sluckiego na sumę pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć ięgomosci panu Bickierowi, oberszterleytmantowi dane y ple-

nipotencyą sobie służącą, a pod czas są-
dow s tym żydem przez iegomości pana
woyta gwałtownie zabrane, powrocone być
mogły, także y konia szerscią gniadego, bez
żadney przyczyny zagrabionego, aby wro-
cić iegomość kazał. Gdzie iegomość pan
woyt nie tylko tych obligow, plenipotency
y konia nie wrocił, ale ieszcze na iegom-
ności pana oberszterleytmanta odpowiedź
y pochwałkę uczynił. Tedy tego żyda Mor-
ducha Moyżeszowicza pomieniony pan Wiel-
but iegomości panu woytowi we trzech ty-
siącach złotych polskich do rozprawy praw-
ney przyparęczył, które przyparęczenie ie-
gomość pan woyt przyjął. W ktorey sprawie
ia ienerał będąc użyty, na dowod czego,
com widział y słyżał, daie ten moy re-
lacyny kwit s podpisem ręki mey do xiąg
grodu Brzeskiego zapisać. У того реля-
ційного квиту подъянсь руки енерала
тыми словы: Stanisław Jacewicz, ienerał
iego królewskiej mości woiewodztwa Brzes-
kiego.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за
1650 г., № 7098, л. 423—424.

№ 58.—1680 г. Мая 28.

Жалоба Брестскаго еврейскаго кагала на
несправедливое заключение Владимірскимъ и
Брестскимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ
въ тюрьму нѣсколькихъ Брестскихъ евреевъ
по подозрѣнію ихъ въ покражѣ у него де-
негъ и документовъ.

Мета отъ нароженя Сына Божого ти-
сеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца
Мая двадцать осмого дня.

На враде кродьскомъ Берестейскомъ пе-
редо мбною Зигмоньтомъ Казимеромъ Гор-
новьскимъ, подъячанимъ Смоленьскимъ,
подьстаростимъ Берестейскимъ жаловали
y solemnne się protestowali, oraz y repre-
stowali Juda Mendel Prużanski, Jowel By-
chowicz, Juzew Dawidowicz, Beyrach Jz-
roel, żydzi starsi kahału Brzeskiego, także

Salamon Michałowicz y Marko, szkolnicy
Brzesey imieniem swym y całego kahału
Brzeskiego na wielmożnego iegomości
xiędza Leona Żalenskigo, episkopa Wło-
dzimierskiego y Brzeskiego o to y tako-
wym sposobem, iż w roku terazniejszym ty-
siąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Maia
dwudziestego czwartego dnia, bez wszelkiej
sobie dancy przyczyny, zawziowszy rankor y
dobrowolny na zgube wszystkich żydow Brze-
skich umysł, a chcącego popelnić, posłał
czeladz swoją z niemałą gromadą ludzi na
ten uczynek subordynowanych z różnym
orężem do boiu sposobnym, ktorych obża-
lowanemu iegomości imiona y przezwiska
lepiey są wiadome y znaiome, naszedszy
gwałtownym sposobem na domy y miesz-
kanie Jeka Dawidowicza, Daniela Dawido-
wicza y zięcia iego Hiersza Jakubowicza
w miescie iego królewskiej mości Brzesciu,
na ulicy Ruskiej będące, a okrażywszy
domki onych żydow y powiązawszy, tyran-
sko, bez żadney dania przyczyny, nie ni-
komu nie winnych, iako szyrzey osobliwa
protestatia od tych pomienionych żydow
zaniesiona na obżalowanego iegomości do
xiąg grodu Brzeskiego w sobie opiewa,
bez żadnego dokumentu y lica, potwarza-
iąc, iakoby oni mieli u obżalowanego ie-
gomości szkatule iakąs z pieniądzmi y z
prawami ukraść, ktorych pobrawszy vio-
lenter prowadzoną onych przez rynek chrze-
scianański, iako hulłaiow iakich y zloczyńcow
do dworu obżalowanego iegomości, nie do
sądu y prawa należnego, a prowadząc wysz
mianowanych żydow, tyranską obuchami,
kiiami bili, mordowali; a gdy żalobliwy ży-
dzi starsi Brzesey dowiedziawszy się o ta-
kowym niezbożnym y bezprawnym po-
stempku iegomości, poszli do obżalowanego
iegomości, prosząc, by onych nie trzy-
maiąc w swym prywatnym więzieniu, do
urzędu należytego według praw y przywi-
leciow, od naiśniejszych królow ichnościow
żalobliwym nadanych y przed obżalowa-
nym iegomością ekstraktami praesentowa-
nych, bez żadney altercaty oddał, gdzie przy
bytnosci żalobliwych y wielu ludzi y iene-

ralach do tego uczynku żyd Daniel krawiec, ani żaden z nich do tego się nie znali, Jeka tedy obżałowany iegomość obiecał wypuścić; a gdy powtornie prosili, aby ich wszystkich, ponieważ że nie należono żadnego lica u onych, ani są podeyrzanemi, uwolnił y pusił, albo dochodził sprawiedliwości u sądu należytogo, iako na poddanych iego królewskiej mości, o co obżałowany iegomość na to się barziesy zirritował, nie żadaiąc sprawiedliwości u należytogo sądu, lekce sobie poważając maiestat iego królewskiej mości pana naszego miłościwego, nie mniej też prawo pospolite, constytucie seymowe y przywileie od najasniejszych królów ichmościow onym nadane, zapomniawszy boiazni Bożey, smiał y ważył się pomienionych żydow okować w kaydany y wiązać postronkami y więzić w swoim prywatnym więzieniu, męczyć, bić, mordować y głodem morzyć kazał, potrzebując koniecznie po nich, aby się znali do tego uczynku, a wzlekając na żalobliwych starszych żydow Brzeskich takową calumnią, namawiał wysz rzeczonych żydow w więzieniu będących y przymuszał przez tak wielkie męki y morderstwa nie slychane, aby powiedzieli, że iakoby starsi żydzi Brzesey onych namawiali, żeby te szkatule z pieniędzmi y z prawami ukradli, w czym żalobliwi starsi żydzi Brzesey w takowey calumni nigdy nie będąc podeyrzanemi y w żadnych xięgach w takowych okazyach publikowanemi, szukając utrapionym więzniom ratunku, a sobie z takowey calumni oczyszczenia pragnąc, z wiadomości wziętey od więzniow swoich, do czego ich obżałowany iegomość przymuszał, do iasnie wielmożnego iegomości pana Trockiego, starosty Brzeskiego w Pinski kray biegli, zebrząc u iegomości miłosierdzia y ratunku, aby do Brzescia ziachać raczył y onym był protektorem y do najasniejszego króla iegomości pana naszego miłościwego z krwawą suppliko swoią udali się, iakoż y monitorias od iego królewskiej mości otrzymali y iasnie wielmożnego iego mości pana Trockiego z Pinskiego powiatu zprawdzili,

gdzie nim iegomość do Brzescia przybył, ieden z miedzy nich na imie Daniel Dawidowicz krawiec, nie mogąc wytrwać tak barzo ciężkiesy męki y nieznosnego morderstwa przez czas tak długi, a czyniąc folgę zdrowiu swemu, musiał powiadać, iakie miał sobie od obżałowanego iegomości przykazanie y na żalobliwych starszych żydow Brzeskich takową calumnią nigdy nie prawdziwą z przymusu swiadczyć. Co za przybyciem iegomości pana Trockiego, starosty Brzeskiego revocował, i że to z męk musiał prawie wyznawał. Chcąc tedy żydzi starsi Brzesey o takową calumnią niesłuszną y potwarz, o nastąpienie na prawa y przywileia, onym od najasniejszych królów ichmościow im nadane y constituciami reassumowane, tak też o odpowiedzi y pochwalce od obżałowanego iegomości xiędza Leona Załenskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, samego przez się y przez różnych subordynowanych od iegomości ichmościow na zdrowie żalujących uczynione, gdzie ieno kolwiek zaskoczywszy, abo spodkawszy do więzienia (iako przestrogę mają) brać, łapać, y zabijać y o wszystko, iako się wyżej pomieniło, prawnie postąpić y szerszą czasu prawa żalobę opowiedzieć, na ten czas, zostawiwszy sobie *salve melioratiew* tego processu, dali do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. *Што есть принято и занисано.*

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 435—437.

№ 59.—1680 г. Іюня 4.

Заявление возныхъ объ освидѣтельствованіи ими рань на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были закованы въ кандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірскимъ Львомъ Заленскимъ по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Іюня четвертого дня.

На вrade крoдѣскомѣ Берестейскомѣ передо мною Зигмoнтoмѣ Казимерoмѣ Горновѣскимѣ, подѣчашимѣ Смоленскимѣ, подстарoстимѣ Берестейскимѣ oпowiadali y soleniter się protestowali Jeko Dawidowicz y Daniel Dawidowicz y zięć iego na imie Hiersz Jakubowicz, żydzi krawcy miasta iego królewskiej mości Brzescia Litewskiego, na wielmożnego w Bogu przewielebnego iegomości xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia, bez wszelkiej nie tylko słusznej, ale y podobienstwa żadnego nie mającej przyczyny, zawziąwszy rankor, obżalowany iegomość, a chcąc do skutku przywieść posłał czeladź swoją z niemalą gromadą ludzi do tego uczynku subordynowanych z różnym orężem do boiu sposobnym, ktorzy obżalowanemu iegomości imionami y nazwiskami lepiej są wiadome y znaiome, a naszedszy gwałtownym sposobem, insperacie, ni oczym nie wiedzących na domy żalobliwych na ulicy Ruskiej będące w mieście iego królewskiej mości Brzesciu y okrażywszy tymi ludźmi domy żalobliwych do koła zaraz poczeli po gurchach, po kontach wszędzie na podworzu kopać, ryc, szukać, nie powiadając nie żalobliwym, co temu za przyczyna, a w ostatku w pierzynach, poduszkach, w pieczach y w skrzyniach wszystkie rzeczy poprzrzucali y poprzetrzesali y u samych osob żalobliwych po zanadrzu y wszędzie szukali; gdzie nie nalazzy nie, tamże żalobliwych w domach onych bez dania sobie żadney najmniejszej przyczyny y nie nikomu niewinnych y bez żadnego lica y dokumentu, ani też ni w czym nie podeyrzanych, kromi wszelkiego podobienstwa do takowego uczynku, z woli y rozkazania obżalowanego iegomości za naysciem gwałtownym violenter y żadnym prawem nie przekonanych żalobliwych iako złoczyńców iakich powiązawszy pobrali, mieniając, iakoby żalobliwe mieli u obżalowanego iegomości

szkatule z pieniędzmi y z sprawami ukrasć; tamże związanych prowadzili do dworu obżalowanego iegomości przy cerkwi murowanej katedralney w mieście iego królewskiej mości Brzesciu będącego przez rynek iako nieiakich hultaiow y złoczyńców, a prowadząc, niemilosiernie tyrancko obuchami, kijami bili, a gdy żalobliwe pomienione żydzi prosili się, aby ich prowadzili do iegomości pana namiesznika, iako do urzędu y sądu należnego, tedy żalobliwych ieszcze barzicy obuchami, szablami kto czym mógł znęcając się bili y mordowali, a przyprowadziwszy do dworu pana swego, kazał onych obżalowany iegomość zaraz w kaydany okować y lancuchi na szyję włożyć, a nie mając ieszcze na tym dosyć, zapomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego na takowych bezprawnych opisanego, kazał znowu przed oczyma swemi ręce żalujących postronkami powiązać w kij y knyblem pokręcić, wymagając po żalujących, aby się koniecznie znali do tey kradzieży y namawiał obżalowany iegomość, aby żalobliwi y starszych żydow Brzeskich przed niektórymi ichmosciami pany szlachtą y xiężą powołali, iakoby starsi żydzi mieli namawiać onych do tego uczynku y tak co godziny, to insze morderstwa y męki wymyślając żalobliwym zadawali, iako szerzey o tym relacyia ienerałow opiewać będzie. W czym uchodząc tak wielkich mąk y strachow, aby była trochę folga zdrowia onym dana, tedy jeden z nich od tak ciężkiego więzienia y skrępowania, że aż krew z zapaznociow szła, na imie Daniel Dawidowicz krawiec musiał czynić wolo obżalowanego iegomości y podług rozkazania obżalowanego iegomości przed niektórymi ichmosciami pany szlachtą y duchownemi niesłusznie y nie prawdziwe rzeczy nigdy niebywac powiadać, przez ktore tak wielkie męki y morderstwa do zdrowia pierwszego żalobliwe nigdy przysć nie będą mogli y wiecznemi kalekami zostawać muszą. A tak żalobliwe o tak wielkie męki y morderstwa y okaleczenie chcąc z obżalo-

wanym iegomością prawnie postąpić, tudzież o pochwałki na zdrowie ostatek onych y wyzuciem z ubogiej substancy uczynione, dali ten żalosny proces swoy do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть принято и записано. При которомъ оповеданью ставъши очевидно енералове его королевское милости воеводства Берестейского Алексаньдеръ Кривницкій и Станиславъ Яцевичъ квитъ свой реляційный признали и ку записанью до кнѣигъ городьскихъ Берестейскихъ подали въ тые слова писанный: Мы енералowie iego królewskiej mosei wojewodstwa Brzeskiego niżej na podpisie rąk naszych mianowani zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Junii czwartego dnia z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Podrzeckimi y panem Mikołaiem Pawłowskim, z ktoremi byliśmy užyci od więzniow żydow, to iest od Jeka Dawidowicza y Daniela Dawidowicza y zięcia iego Hiersza Jakubowicza żydow krawcow Brzeskich do szkolnicy żydowskiej w miescie iego królewskiej mosei w Brzesciu będącey, tamże za przybyciem naszym z pomienioną stroną szlachtą, na ten czas przy nas będącą zastaliśmy żydow tych bardzo chorych leżących, pobitych, zmęczonych, gdzie za oglądaniem naszym naprzod widzieliśmy u żyda Jeka lewa ręka wszytka bardzo okrutnie spuchła, na kturą kaleką być musi, na obudwuch rękach nad łokciami y nad zestawami blisko palcow bardzo szkodliwe rany, snać, że to wszytko od tyrańskiego wiązania y krępowania postrakami y okowywaniem lancuchami, na plecach na lopatee prawey ręki kilka razow sinieh spuchłych krwią naciekłych, snać obuchami bite, nogi popuchłe, poranione, snać że od tyrańskiego okowania kaydanami, krzyż zaś wszytek spuchły, sam zas bardzo chory znędzniał y ledwie co żyw, pan Bóg wie iezeli żyw będzie. U żyda Daniela Dawidowicza widzieliśmy nad łokciami u obudwuch rękach sinio spuchłą szka-

radnie, razy znać od wiązania tyrańskiego postrakami, na grzbiecie nie mało razow sinieh spuchłych. krwią naciekłych, znać kiiami bito, palec na obudwuch rękach spuchłą krwią pozapaznokciami pozaciekałe, nogi popuchłe. Trzeciego widzieliśmy u Hiersza Jakubowicza nad łokciami ręce spuchłą bardzo sinie, krwią ponaciekałe, na grzbiecie razy sinie spuchłe znać kiiami bite, nogi też spuchłe y sam bardzo słabego zdrowia y nie pretko podobno przydzie do zdrowia swego pierwszego. A gdyśmy pytali, co by tego za przyczyna była y od kogo to tak bardzo wielkie tyranstwo y morderstwo żalujące pomienieni żydzi odniesli? mianowali być sobie stałe y zadane od wielmożnego w Bogu przewielebnego iegomości xiędza Leona Załęskiego episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego sposobem y na mieyscu w procesie opisanym za nastaniem gwałtownym na domy y mieszkania onych czeladzi swey y wielu ludzi na to subordynowanych y pobrawszy gwałtownie y powiazawszy do dworu obżalowanego przywiedli, tamże za rozkazaniem obżalowanego iegomości w kaydany okowano y w sklep zimny wrzucono y co dzień to inszę męki wymyszlając kazał obżalowany iegomość przy oczach swoich zadawać, mianowali też y to przed nami eneralami y stroną naszą pomienioną szlachty, ze na ostatek zdrowia y wyzuciem z ubogiej substancy obżalowany iegomość srogą odpowiedz y pochwałkę uczynił. J to mianowali, iż obżalowany iegomość takowe strachi zadawał, że pokazał klode roszczepioną y ręce nasze w klode powkładać y w smole gorącey nam pokazaney moczyć y gozdzie za paznokcie zabijać deklarował. A tak my eneralowie, cośmy słyszeli y widzieli, to wszytko na ten nasz relacyny kwit spisawszy s podpisem rąk naszych przy pieczęciach strony szlachty na ten czas przy nas będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podali. У тоє релациі подъяишь рукъ енераловъ тыми словы: Alexander Krzywickij enerał iego królewskiej mosei wojewodstwa Brze-

skiego, Stanislaw Jacewicz ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Brzesckiego.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 476—477.

№ 60.—1680 г. Юня 5.

Судебное разбирательство по дѣлу о святотатствѣ, учиненномъ въ Мусницкомъ костелѣ евреями.

Выишсь с книгъ кгородскихъ воеводства Виленскаго.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ Юньовыхъ в семь року выишъ на дате писанемъ прыналыхъ и судовне в замку Виленскомъ отиравованыхъ, передъ нами Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводитимъ, Казимеромъ Хосецкимъ хоружымъ и судьею, а Крыштофомъ Домбровскимъ—мечнымъ и писаромъ, враниками судовыми кгородскими воеводства Виленскаго, отъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великого великого князства Литовскаго установленными, кгда с порадку реестрового ку сужено прынала справа вельможного его милости пана Александра Подберезкого, воеводича Смоленскаго, яко колятора, а в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Малюшевича, яко плебана костела Мусницкаго и актора тое sprawy з неверными жыдами Кецкомъ Давидовичомъ и Абрамомъ Нефталевичомъ, такъ же Гельцомъ Левковичомъ, арендаромъ Кемельскимъ, и христианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ, самыми учынку святокрацтва в костеле Божомъ Мусницкомъ пополненого прыщипалами, Ульфомъ Гиршевичомъ Нармонскимъ и Калманомъ Салемонвичомъ Мус-

ницкимъ арендарами, за декретомъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца воеводы Виленскаго, гетмана великого великого князства Литовскаго з рочьковъ Апрылевыхъ зашлымъ, тудежъ и другимъ христианиномъ вязнемъ на име Павломъ Зеллономъ, вжо по декрете выишъ мененомъ до вензена до турмы замку Виленскаго оданымъ, за заказомъ оному очевисто в руки в турме поданымъ, впередъ до положенья черезъ его милости пана Казимера Хосецкого, хоружого и судью кгородскаго Виленскаго передъ нами врадомъ въ той (справе) инкрутыннумъ и до учыненья з одиравованя оного намъ владу досконалое...*) до прынятыя въ самой нижней мененой речы skutочное росправы. Теды за прыволашьемъ черезъ еперала сторонъ до права акторъ з патрономъ своимъ паномъ Самуелемъ Корейвою моцъ оному до права устне злетившы, становилъ и оразъ зъ турмы замку Виленскаго з везенья жыдовъ злочынцовъ постановено, а пры нихъ и христианина Павла Зеллона, затымъ такъ визши святокрадцы и христианины, яко тежъ и жидъ Калманъ Салемонвичъ, арендаръ Мусницкий, о прыдане собе патроновъ у насъ владу упранили. Якожъ и мы врадъ то яко *de iure concessibilemъ дилляционемъ* на патрона и оразъ самыхъ патроновъ то есть жыдови Калманови Салемонвичови, арендарови Мусницкому, пана Крыштофа Шнортка, Кецкови Давидовичови, Абрамови Нефталевичови Гелцови Левковичови и Ульфу Гиршевичови пана Павла Ккрыбовича, также христианинови Павлови Зеллонови пана Дмитра Винюмпрекаго прыдавны, тую справу для прынятыя межы сторонами, котрымъ обороны правные вцале заховуемъ, skutочное в самой речы росправы до дня завтрешнего то есть шостого сего месеца Юня рокомъ завитымъ одкладаемъ. А кгда день шостый сего месеца Юня ку постановено звыишъ менованыхъ

*) Въ подлинникѣ бумага выкрошилась.

святокрадцовъ жыдовъ в турме впередъ до положенья ку чытанью одправованой в той справе шкрутыннумъ, а потомъ до прынятыя в самой речы скуточное рос-правы одъ насъ враду зложоный прыналь, тогда одъ вельможного его милости пана Александра Подберезкого, воеводича Смоленского, яко колятора, а одъ в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Малюшевича, яко плебана Муеницкого и актора тое справы, с прытомностью самого его милости ксендза плебана, а его милости ксендза комендара, также слугъ костела Муеницкого пановъ Яна Яницкого кантора, Яна Ликгудекого закрыстыяна и Казимера Павловского бакаляра, патроне панъ Александеръ Гордесвекскій и вельможного его милости пана воеводича Смоленского, а панъ Самуель Корейва одъ его милости ксендза плебана Муеницкого, его милости ксендза комендара и ихъ слугъ костельныхъ за пленниотенцями, себе до тое справы даными, становили, где тежъ и по постановенью с турмы замку Виленского звышь менованыхъ жыдовъ злочынцовъ Кгецка Давидовича а Абрама Нефталевича, Гелца Левковича Кемельекого и Ульфа Яршевича Нармонского арендаровъ, а по нихъ Калмана Салемоновича арендара Муеницкого, одъ преречоныхъ злочынцовъ панъ Крыбовичъ патронъ, а Калмана Салемоновича арендара Муеницкого панъ Крышътофъ Шпортикъ патроне якожъ за пленниотенцями себе до той справы даными становили, а хрестияннцъ святокрадца Юзефъ Шаравскій с турмы замъковой з вензеня з вартою потасмне утеклъ и уникнулъ и передъ нами врадомъ не становилъ и жадной ведомости о нестанью своемъ намъ враду и стороне своей не учинилъ, только хрестиянина вязня Павла Зелона с той же турмы замку Виленского постановлено, и одъ того панъ Демитръ Вишомирекскій патронъ за моцью себе одъ него устне злецоною становилъ. Затымъ патронъ акторовъ, поступаючи в даль-

ные термины правъные, а передъ положеньемъ и чытанемъ одправованого шкрутыннумъ в той справе впередъ жалобу позовную стороны своей ку чытанью поднезшы, жаловаль зъ него тымъ способомъ о томъ, пжъ тые вышь менованые объжалованые светокрадцы жыдзи Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, препомневшы боязни Божой и срокности права посполитого, прыехавшы з сашми паракони до местечка Муеникъ, в воеводстве Виленскомъ лежачого, маестности ихъ милостей пановъ Подберезкихъ, воеводичовъ Смоленскихъ, а обравши себе впередъ господу у объжалованого жыда Калмана, арендара Муеницкого, в корчме станули и тамъ се зъехавшы презъ часть немалый были, а потомъ, упатрившы часть пановившысе, в почы з тымъ самымъ Гецкомъ Левковичомъ арендаромъ Кемельекимъ и некимъ Станиславомъ наемникомъ жыда Гельца, а насъ сябромъ, который на потомъ прозваль се Юзефомъ Шаравекимъ (из турмы замку Виленского з вартою потасмне утеклъ), подъехавшы подъ костель Муенички зо дня четвертого на день няты мца Декабра в року тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятомъ, впередъ дрви и замки у костела Муеницкого одъ закрыстыей одлуившы и одбившы и вевнотръ добывшысе, веле сплендоровъ и оздобъ костела Божого, орнатовъ золотоголовыхъ, алтембасовыхъ, телетовыхъ и иныхъ речы дорогихъ, капъ, антенеднй, обитья, монстранций, серебра и веле охендства костельного, также фантовъ и розныхъ речей рухлыхъ самого жалобливого, грошей готовыхъ, всего на колькодесятъ тысечей золотыхъ, яко то въ особливомъ реестре есть выражено, злодейскимъ м(н)очнымъ способомъ забрали и в томъ всемъ поделившысе и межы собою не бравшы тые жыды объжалованые арендаръ Кемельекскій и Муеницкскій и жоны ихъ также и сяброве оныхъ, кожды на свою часть до своего схованя взели, а объжалованые жыдъ Кгецко Давидовичъ и Аб-

рамъ Нефталевиць орнаты, антепеды, капы, серебро костельное и иные речы, котыре се на ихъ часть достали, з тымъ веимъ до жыдовъ Кейданъскихъ на име Абрама Крамника, на концы Милькговской улицы, в месте Кейданахъ ясне освещеной клежны ей милости панны коношанки великого князства Литовского, в князстве Жомодъскомъ лежачимъ, в своей каменицы домомъ мешкающого и до другого Израеля, в томъ же месте Кейданахъ мешкающого одну часть, а другую до жыда арендара карчмы его милости пана Кароля Недрунлянского, горюничного Вилкомирского, в повете Вилкомирскомъ в полю Нармойнихъ лежащей, на име жыда Ульфа до захованья давшы, сами до местечка ясне вельможного его милости ксецза бискупа Жмойдъского, названого Кроки, в князстве Жмойдъскомъ лежащего отъехали и тамъ неоподать мешкающому пану Миколаю Юцевичу неведать якимъ способомъ шаблю ве серебро оправную, позлотистую, ордынку, ценою в реестре выраженою, неведать якимъ способомъ дали и заховали, где за зналезенемъ пры тыхъ жыдахъ Александре Кгецку Давидовичу и другимъ Абраме Нефталевицу лица, то есть власного полотна, которое пры забраню вышь менованыхъ сплендоровъ тые самыя, а не пиншыя з костела взытыя были, з суду и з наказу ясне вельможного его милости ксецза бискупа Жмойдъского презъ вранника его милости маестности Крокъ пана Юрья Казимера Залеского, кгда жалобливы, жаднымъ вензепемъ ани муками не отежаючи, добрымъ способомъ обещючи ихъ увольнить одъ енерала, пыташь, где бы тые речы подели, теды тые сами жыдзи добровольне предъ енералами и стороною шляхтою и передъ ихъ милостями паны парафьянами признавшысе, где тые речы подели и докондъ до схованья дали, визнали и тестимоннумъ алиасъ информация з подписами рукъ добровольне, безъ жадного прымуненя, дали и вею зезнали, што есть шырей в особ-

ливой реляции еперальской и з атестацьею велю ихъ милостей пановъ парафьяновъ пры томъ ихъ свидецтве былыхъ з подписами добровольными тыхъ же самыхъ жыдовъ выражено. По которомъ преложению жалобы покладать передъ нами вразомъ и читалъ той же стороны поводовой патронъ декретъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого княз. Лит. з рочковъ Апрылевыхъ дня четвертого мца Апрыля въ семь року тысеца шестеотъ осмьдесятомъ ферованы въ той справе, с которого наперодъ на доводъ самое звышь менованое жалобы покладать на письме добровольное признане се до учынку святокрацтва черезъ преречонныхъ жыдовъ двухъ Абрама Нефталевица и Кгецка Давидовича еще передъ справою и передъ отдаванемъ оныхъ до турмы замку Виленского передъ ихъ милостями паны приятелями в семь же року мца Генвара петнадцатого дня у местечку Муеникахъ учышеное и руками оныхъ подыписаное, а потомъ черезъ актора в кгороде Виленскомъ тогожь року и мца семнадцатого дня актыкованое, которое уписанья в сесь декретъ патронъ акторовъ потребовалъ и слово до слова в тые слова писаное есть. Roku tysiąc sześćsett osmdziesiątego, dnia piętnastego Januaryi. Spisanie rzezy kościelnych, co wykradli niewierni żydzi na imię Abram Nieftalewicz, drugi Alexander Ciecko Dawidowicz w Musnickim kościele, w roku przeszłym tysiąc szeszeset siedm-dziesiąt dziewiątym dnia piątego u cokol-wiek teraz dnia dziesiątego przed nami przyaciółami, uproszonymi od imię xdza Mikołaja Maliszewicza, plebana Musnickiego dobrowolnie zeznali w te słowa. Naprzod tak zgodnie oba mówili, iż już od roku namawiał ich poganin żyd Hele, arendarz karezmny Kiemelskiej, na ten czas w dzierżeniu imię pana Jerzego Jana Retawza będącey, naybardziej Abrama Nieftalewicza, iż gdy oni będąc w Wilnie wprzody y wi-

dząc się z niemi, ten żyd Hele zwabił ich, aby do niego do Kiemel przyiachali, a potem y tam z niemi doskonale namowili się, naznaczywszy pewny dzień do ziachania się na ten kradzież. Co gdy na pewnym swoim złodzieyskim terminie do Musnik przybyli, zostali, iako mówili, przyslanego jakiegoś siabra tego Helea żyda na imie Stanisława, iako się sam zwał, który tak na część swoją iako y żyda Helea naywięcey pobrał rzeczy koscielnych, a nam się tylko to dwom dostało na imie Abrama Nieftalewicza ornatow dwa, ieden biały, drugi czerwony, alba iedna, płotna sztuk dwoie, płaszczyk czarny adamaszkowy białogłowski; te rzeczy są oddane do schowania żydowi Wulfowi Hryszewiczowi, w karczynie imé pana Niedruszlanskiego mieszkaiącemu, co y parobek winnik widział, gdy w worze do komory do schowania sam Ulf do komory z wozu iego wziął, a na imie Alexandra Giecka Dawidowicza co się zas dostało ornatow trzy, antepedium iedne, tabliczek srebrnych trzydziescie, krzyż wielki mieyscami złocisty, monstrantiia złocista mieyscami, ampulek cztery, taca do ampulek iedna, szabla złocista; te pomienione rzeczy są wysz wyrażonego Ulfa arendarza imé pana Niedruszlanskiego, przez Kieydanskiego żyda Abrama Kramnika do schowania dane, to iest apparatus, a srebro wszystko u tegoż samego Abrama w Keydanach ostawa. A na ten czas będący pan Stanisław Jankowski, stawiając oezewisto, zeznał, że tey nocy, gdy wykradziono koscioł, nocował w karczynie Kiemelskiej, iż żyd pomieniony Helec w nocy, mał co spawszy, wyiechał z domu ku Musnikom, co y parobek tegoż Helea żyda powiadał, że do Musnik iechał. Toż potwierdził boiarzyn imé pana chorążego Łmuydzkiego na imie Mikołay Ztotniewicz, do ktorego zeznania naszego my żydzi rękoma naszymi podpisalismy się. Pisan w Musnikach dnia piętnastego Januaryi A-o tysiąc szese set osmdziesiątego. У того зezнания подписъ рукъ жыдовекимъ писемомъ две, а полскимъ тыми словы: Jako przytym były rękę moją podpisałem

Krzysztofh Jan Tomaszewicz ienerał i. k. mei woiewodztwa Wilenskiego ręką swą. Stanisław Jankowski ręką swą. А по прочтано того зezнания, кды ясне вельможный его милость воєвода, для лепшого информации и ведомости, тыхъ же обудвухъ жыдовъ, такъ обудвухъ посполу, публице яко и посьдынкомъ з особна каждого прыватне экзаменоваль, теда до тогожъ своего злого учынку знающесе, обшырней поведили, которое повторное сознание передъ нами пленипотентъ акторовъ прекладать в тые слова. Жыд Гiecko Dawidowicz pod summieniem zeznawał, że nie inaczezy, tylko tak się ten stał uczыnek okradnienia koscioła Musnickiego, iż za przybyciem mnie Giecka Dawidowicza z towarzyszem moim Abramem Nieftalewiczem do Kiemel, do arendarza Kiemelskiego, żyda Helea Dawidowicza, tam od tego żyda Helea Lewkowicza towarzysz iego był namawiany do tego uczынку złodzieyskiego, do okradnienia koscioła Musnickiego, przez cale dwa dni cicho szeptem, u których gdy sie on pytał, o czym by sie namawiali, otworzyli mu się swoim przedsięwzięciem y intenyą y on iakoby miał zbraniać się y niecheć onym tego dopomagać y odiachał był precz od niego z Kiemel za Musniki do karczmy Winksznobroskiej y tam szabas odprawował. A potym y towarzysz iego Abram Nieftalewicz, tam że do niego przyiachawszy, obadwa tam szabasowali, a po szabasie w niedziele pozno wyiachali ztamąd y puscili się do Musnik, do których Musnik on Giecko Dawidowicz sam nie iachał, ale przy koniu swoim y przy koniu tego towarzysza swego Nieftalewicza niemal o czteré mili od Musnik w polu czekał przy chroscie, a towarzysz iego Abram Nieftalewicz według namowienia się z Heleem Lewkowiczem Kiemeliskim żydem szedł do Musnik pieszo, do których Musnik po czterech godzinach y on sam Giecko Dawidowicz przybywszy, znalazł w wozie rzeczy koscielne, srebro przy tym żydzie towarzyszu swoim Nieftalewiczu na saniach będące, których rzeczy srebra w

worze wykradzionego z kościoła Musnickiego dał część onemu y poiachali z Musnik prosto ku Kieydanom, a potem przed Kieydanami, nie dojeżdżając Żeym, żyd towarzyszył jego Nieftalewicz w inszą drogę ku Narmoyniom, y tam, iako ten że jego towarzysz powiada, że żydowi arendarzowi pana Niedruszlanskiego Ulfowi ornaty kościelne y innych rzeczy nie mało do schowania dał, a on Giecko Dawidowicz prosto iachał do Kieydan y w Kieydanach żydowi Kieydanskiemu Abramowi Jachimowiczowi srebra wszystkie kościelne do schowania dał, żadnych od niego pieniędzy za te srebro nie biorąc y te wszystkie srebro kościelne na część jego dostate u tego żyda zostate, trzecią zaś część nierówno większą tychże kradzionych rzeczy kościelnych, srebra, pieniędzy y aparat kościelnych także świeczek szat, w kościele Musnickim w schowaniu byłych, żyd karczmarz Kiemelski do Kiemel do karczmy poprowadził, a potem on że Giecko Dawidowicz szable oprawną we srebro, która mu się przy kościelnych rzeczy dostała, u szlacheica pana Jueiwicza położył w zastaw; w krotkim zaś czasie, za przybyciem imę xdz comendarza Musnickiego do Krok, onego Dawidowicza imę xdz Biskup Żmuydzki wzięwszy go o wylupieniu kościoła Musnickiego wiadomość wydał, którego imę xdz commendarz do Musnik przyprowadził, gdzie on dobrowolnie o tym uczynku y kradzieży zwysz mianowanych rzeczy kościoła Musnickiego, iako się stało y gdzie się co podziało, o wszystkim dał sprawę, co dostateczniey na karcie jego wyznania wyrażono iest, osobliwie iako on szable u szlacheica położył, powiedział; do którego szlacheica gdy naprzod sam imę xdz comendarz na Żmoydz do tego szlacheica iedził, szable te zapar, aż na potem wzięwszy onego y oczewiscie się zwiódzszy, te szable odyskał; powracając nazad u imę pana Niedruszlanskiego urzędownie byli y tam w piecu przepalonych ornatow dla srebrnych y złotych korun znalezi splawki. A potem drugi żyd towarzysz tego Abram Nieftalewicz, obowiązany bę-

dąc summieniem, także zeznał, iż żyd Kiemelski arendarz Hele Lewkowicz onego do tego uczynku kradzieży w kościele Musnickim namowił, a naybardziej na pieniądze xięże, mieniać onych być w skrzyni w zakrystey w schowaniu więcey niż na sześć tysięcy złotych polskich; w ten czas gdysmy się do niego w roku przeszłym tysiąc szeszet siedmdziesiąt dziewiątym w Decembrze z towarzyszem moim Gieckiem Dawidowiczem ziachali, przez kilka dni w karczynie namawia . . . , powiadając, że s porady arendarza Musnickiego, który do plebana Musnickiego z perswazią takową chodził, ażeby dla niebezpieczeństwa od ognia pieniędzy w plebanicy nie chował, raczey w kościele w zakrystyicy, według której perswazyi xiądz pleban Musnicki w kościele w zakrystyi przechowywał. Potym namowiwszy onego, żeby iachał na pewne mieysce, to iest do karczmy do Winksznobroscia y tam żeby z towarzyszem swym był do niedzieli szabasował, a z niedzieli na poniedziałek żeby pilno przybywali. Jakoż powiedział, że on z tym towarzyszem swoim Gieckiem Dawidowiczem w niedziele już zmrokiem dobrym wyiachali, a przyjeżdżając niedaleko od Musnik, żyd Giecko Dawidowicz do Musnik niecheiał iachać, w polu został, przy którym y on konia swego zostawiwszy, pieszo do Musnik poszedł. Tamże za przybyciem swym do Musnik znalazł już żyda Kiemelskiego z siabrem jego dawnym nazywającym Stanisławem, który żyd Kiemelski, dawszy iemu konia z sankami wedle karczmy Musnickiey pilnować, sam z tym siabrem Stanisławem do kościoła chodzili y sami się tam dobywali y dobywszy się do kościoła ony okradli, rzeczy y srebro kościelne, ornaty y wszystką ozdobę kościelną do wora złożyli y worami do sanek, przy których on zostawał, znosili, których rzeczy po części do dwóch worow złożonych onemu dali y on za przybyciem iuż towarzysza swego Giecka Dawidowicza część z worem sobie zostawił, a drugą towarzyszowi oddał, y tam z Musnik arendarz Kiemelski y z siabrem swym Stanisławem do Kiemel z

kradzionemi koscielnemi rzeczoma y z piędzmi poiechał, a oni ku Kieydanom puścili się, a potym niedoieżdżając Żeym, on do Kieydan nie iadąc, puścił się w inszą drogę, ku Narmoyniom udał się y tam wstąpił do arendarza imé p. Niedruszlaukskiego żyda Ulfa y onemu do schowania apparata koscielne, bogate ornaty oddał. Tenże dokładał y to, iż ten człowiek chrześcianin Szarawski, gdy był w Musnikach, zadawał mu w oczy pan Jankowski, że on właśnie okradł kościół Musnicki. A potym y pierwszy żyd Giecko Dawidowicz powiedział powtore na tego Szarawskiego, iż onemu pan Jankowski będącemu w Musnikach zadawał, że on właśnie kościół Musnicki okradł. А по прочтаныю такового добровольного сознанья жydовского тотъ же патронъ стороны поводовое вносишь то, ижъ не только поменныя злочынцы жыды добровольне до того окраденья костела Божого зналше, и другихъ жydовъ яко спольныхъ з собою святокрадцовъ поволявали и признавали, лечь кды и на туртуры з децызын яене вельможного его милости напa воєводы Виленского на прошлыхъ рокохъ тыежъ жыдзи два вказаны были, теды также о туюжъ речъ слово в слово потвержали, якожъ и конфессата оныхъ для ленное намъ врату информации читаль и прекладаль в тые слова. Anno tysiąc szescset osmdziesiątego dnia osmego Apryla. Confessata naprzod: żyd Abram Nieftalewicz przed ciągnieniem dobrowolnie twierdził, że nikt barzicy nie winien, iako Kiemelski Hele y Musnicki Kalman żydzi arendarze, bo powodem do tego byli. Pytany był, dla czego w Musnikach uciekł, kto powodem był do uciekania, powiedział że organista mu pofolgował, bo był namowiony od żyda Musnickiego, żeby go wypuścił y to, że rzeczy u żyda Ulfa arendarza pana Niedruszlaukskiego zostawili y Kieydanskich żydow takiako y przed tym powoływał. Za pociągnięciem powiadał, że Hele arendarz Kiemelski ma schowanie u Szachna żyda w Siesikach y teraz tam są rzeczy, y to, że Musnicki po-

wiedział, gdzie są xże pieniądze y w tym tylko winien. Za pociągnięciem drugim, powiedział, bodaybym z tych rąk nie uszedł: ieżeli nie Kiemelski był powodem; do tego y to, że Giecko zawiązał srebro do żyda Kieydanskiego Abrama Jakimowicza. J to też, że Hele z siabrem swoim Stanisławem, iak się zwał przed tym, byli w kościele, a on stał przy koniu Helcowym wedle karczmy. Powiedział także y to, że przed kradzeniem Giecko y Hele z siabrem swoim chrześcianinem byli u żyda Musnickiego, ktorego nie było w domu; a y przed tym pod czas szabasu był z Heleem u żyda Musnickiego Kalmana Abramowicza, który im w te czasy powiedział o pieniądzech xiężych; y to też także, że własnie ten Jozeph, który w więzieniu zostawał, a potym uciekł był z Heleem, w kościele widział ich obudwuch w oczy, ieno że sobie ten chrześcianin imie odmienił, bo się na ten czas Stanisławem zwał, y w suknie insze co raz się przemieniał; powiedział y to, że Hele ma w Wilnie przechowanie uszwagra swego, a kociół, ktorego mieszczanin Wilenski dochodzi, ma Kiemelski od tegoż Stanisława, iak się on przed tym zwał, a teraznieyszego Jozepha; y to też powiedział, że Musnicki żyd nie namawiał kraść, ale tylko powiedział o pieniądzech. Także y to, że Hele prosił ich po okradzeniu kościoła, żeby nie powiadali tego Musnickiemu żydowi. To też, że Giecko rzeczy więcey nie brał, tylko to, co y pierwey przyznawali, a w Kieydanach rzeczy u Abrama nie przedane, ale zostawione są y nie na nie nie winno, bo do zbycia dane. Za pociągnięciem trzecim y paleniem ogniem, toż wszystko potwierdził. Giecko Dawidowicz żyd przed ciągnieniem dobrowolnie powiedział toż samo, co iest w confessatach tak Kieydanskich iako y teraznieyszych sądowych y to, co Nieftalewicz na turturach powiadał. To też, że Kiemelski cale był powodem do tego, a o Musnickim nie nie wie. Za pociągnięciem powiedział, że żyd pana Niedruszlaukskiego apparata koscielne y srebro zapewnie popalił y . . . Kiemelski był

przywodzcą y ma w Wilnie tenże Kiemelski krewnych, ażeby . . . z niemi przewodnią, tego niewie. Za pociągnięciem wtorym toż samo powiedział y Kiemelskiego, że iest naywinnieyszy, powoływał. Za trzecim pytaniem, gdzie by były rzeczy pokradzione od Kiemelskiego żyda dane, y nie więcey, ieno że Kiemelski naywinnieyszy twierdził. У тоє конфессаты подциеть рукъ енераловъ тыми словы: Krzysztofi Jan Tomaszewicz jenerał iego k. msci wojewodstwa Wilenskiego ręką swą. Piotr Zynza, ienerał i. k. mci wojewodztwa Wilenskiego m. pnia. А по прочытаню тыхъ помененныхъ конфессать тотъ же верьху писанный пленшотентъ акторовъ з тогожь декрету кроекского, на рочкахъ Априлевыхъ черезъ самого яене вельможного его милости пана воеводу Виленьского в той справе тутъ у Вильни ферованого декрету показоваль то, ижъ не только тые помененные жыды, будучы на туртуррахъ, але и у суду очевисто око въ око задавали Гельцу Левковичу арендарови Кемельскому и Ульфу Гиршевичу арендару Нармоньскому, же оны, то есть арендаръ Кемельскій самымъ прынципаломъ учынку вылуенья костела Божого, а жыдъ Нармонскій арендаръ рецелътаторомъ речы покраденыхъ костельныхъ были и во всемъ тые конфессата свое добровольне потвержали, для чого и яене вельможный его милость панъ воевода Виленскій, за потребованьемъ стороны поводовое, стосуючысе до права посполитого, для еше лепшыое информации и обяненья тоє справы и тыхъ жыдовъ Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского арендаровъ на туртуры веказаль; на которыхъ будучы, до того своего злого учынку зналиссе, на доводъ чого и конфессата оныхъ передъ нами врадомъ читаль тыми словы. Roku tysiac szesc set osmdziesiątego, miesiaca Apryla dziewiątego dnia. Confessata żyda Helea Lewkowicza zloczynce. Naprzod, gdy przed ciągnięciem pytano, nie chciał się przyznać ni do czego. Pierwszy raz pociąg-

noł mistrz, nie chciał ni do czego znać się, a potym to wyznał, że tylko o pndzach imć xdza plebana Musnickiego tym żydom. Gieckowi Dawidowiczowi y Abramowi Nieftalewiczowi, że w zakrystyey w kościele one chowa powiedział. A daley ni do czego przyznawać się nie chciał y nie przyznawał. Powtore gdy był ciągniony, tylko toż, że onym o pndzach im. xdza Musnickiego powiadał y onym na ten uczynek do okradnienia kościoła Musnickiego radą był y że względem tey porady, że mu tych pndzy Giecko Dawidowicz y Abram Nieftalewicz udzielić mieli, ale niedawszy nie po okradnieniu kościoła, ze wszystkimi rzeczoma y pndzmi kradzionemi precz uiachali, a onemu się nie pokazowali, y za trzecim pociągnięciem y ogniem podpaleniem daley ni do czego więcey przyznać się nie chciał y nie przyznawał. Strony kotła mieszczanina Gineysza gdy pytano, iezeli nie on kradł, ale ten kocioł tego mieszczanina ci żydzi Abram Nieftalewicz y Giecko Dawidowicz do niego przywiezli y onemu przemieniali. Pytany o Szarawskim, nie znał się, żeby mu miał bydz towarzyszem. Żyd Ulf Hirszewicz арендаръ Нармонскій naprzod przed туртурами добровольне zeznawał, że ornata wszystkie, ktore miał od Giecka, do Kieydan do żyda Abrama Jachimowicza do samey iego żony oddał, ale onych nie palił. Pytany, iezeli przed okradzeniem kościoła z temi żydami Gieckiem Dawidowiczem y Abramem Nieftalewiczem, znajomość miał y czy nie był onym radą, y iezeli z niemi nie miał przed tym siabrowstwa, a potym pociągniony pierwszy raz y wtory za pytaniem ni do czego nie chciał się znać, tylko twierdził, że własnie do Kieydan te ornaty odwiązł y Abramowi Jachimowiczowi żenie iego oddał. A gdy znouu pytano o pndzach żyda Abrama Nieftalewicza, u ktorego gdy on był u niego ukradziono złotych szescdziesiąt, wyznał, że szwagier iego Zelich Boruchowicz z gnoiu te pieniądze wziął, podpatrzywszy gdzie ten Naftalewicz żyd schował y przy nim te są pieniądze. Y potrzecie pociągniony y podpalony dobrze

nieodmiennie twierdził, że ornatow cztery — złotogłowowy, altembasowy y różnych kolorow sztuk cztery sobie od Giecka Dawidowicza żyda danych, do Kieydan odwiązł y Abramowi Jachimowiczowi, w niebytności samego, żenie iego przy bytności y w oczach zięcia ych Leyzera Markowicza w ręce oddał, ale do palenia ornatow żadnym sposobem znać się nie chciał y nie znał, tylko udawał, iż iakoby te zplawki onemu do pieca podrzuceno od tych że Kieydanskich żydow bydz miały. Działo się roku, msea y dnia ut supra. Pytany na ostatek, dla czego pierwey nie powiadał o tym nie, odpowiedział, że mu zagrozili żydzi, aby tego nie wyiawiał, grożąc wypędzeniem z tych kraioy y odlaczeniem od konwersacyi, także y do karty swey imieniem swoim daney B. Gierzodowi nie znał, y to twierdził że tey karty nie dawał y o napisanie oney nie prosił, chyba teśe moy bez wiadomości moiey, a z oycowskiey miłości swoiey ku mnie. У тоє конфессаты подписъ рукъ снераловъ тыми словы: Piotr Zynza ienerał i. k. mei wdztwa Wilenskigo m. pria. Krzysztofh Jan Tomaszewicz jenerał i. k. mei woiewodztwa Wilenskigo ręką swą. А по прочытано тыхъ конфессатъ звышъ менованныхъ жыдовъ Кгецка Давидовича и Абрама Нефталевича, также Гелца Левковича и Ульфа Гирневича каждого зособна и поединкомъ верыфикуючы и конфронтуючы звышъ менованыє ихъ добровольные и туртурные конфессата о учынку вылунения выкрадениа костела Божого Муеницкого, инквируючы и выведуючы вынытывали, которые слово в слово ни в чомъ одъ первиного признаня своего не рознечы и не отступуючы, оное и теперешнимъ добровольнымъ признаванемсе до тогожъ, же тотъ учынокъ свя(то)крацтва ведлугъ первиного признаня ихъ туртуровыхъ и добровольныхъ конфессатъ выраженого мере черезъ нихъ Абрама Нефталевича и Кгецка Давидовича, Гелца Левковича арендара Кемельского, а сябра ихъ Юзефа Шаравского

алиасъ Станислава Юзефовича, которы з везенья с турмы замку Виленского утеклъ, стать се. По которыхъ экзаминовано вязневъ поединкомъ инквиляви . . . и оразъ венхъ, а око в око, а за пры воланемъ з наказу насъ враду енеральскимъ тоє справы сторонъ до права взглядомъ прымовенясе патроновъ и дефендованя черезъ каждого з нихъ своей стороны передъ положенемъ и чытанемъ черезъ колежку нашего его милости пана Казимера Хоецкого — хоружого и судью кргодского восводетва Виленского в той справе одправованого инкрутынумъ, где наперодъ патронъ акъторовъ, з фундаменту тую справу выведчы и пропонуваное жалобы о учынокъ святокрацтва черезъ тыхъ злочынцовъ жыдовъ и хрестиашна Шаравского доводами, документами, властными устами самыхъ же тыхъ злочынцовъ жыдовъ добровольнымъ признаемсе уформоваными, ясней слонца видомыми и явными пробуючы, тотъ же патронъ акъторовъ покладалъ передъ нами врадомъ и чыталъ протестацію о тотъ учынокъ святокрацтва до враду противъ тыхъ жыдовъ злочынцовъ донесеную, з жалобою позовною во вьсемъ згодною, вышнесомъ с книгъ крроду Виленского в дате сего року тысеца шестьеотъ осмьдесеятого, мца Генвара дванадцатого дня, покладалъ реляцію снераловъ врадовне сознаую, в той справе выданую вышнесомъ з тыхъ же книгъ в дате в ней выраженой; покладалъ и еще вышнесъ з тыхъ же книгъ актыкация ресестру списанья черезъ чаето помененыхъ злочынцовъ выкрадению костела Божого Муеницкого почыненыхъ шкодъ в забраню черезъ туюжъ крадежу всеє оздобы костельное, золота, серебра, анаратъ, орнатовъ злотогловыхъ, алтембасовыхъ, талетовыхъ и инное дорогое матерыи, канъ, антепендий и свецкого охендоства, шатъ и гроней готовыхъ з закрытыи з костела Муеницкого выкраденыхъ, чого всего больше нижъ на чотыринадцатъ тысецей золотыхъ польскихъ выноситъ. Покладалъ и другую реляцію

енеральскую прышарученя жыдовъ Кейданскихъ звышъ менованыхъ старосте Кейданскому его милости пану Костюшкю в суме в той реляции выракоюй, вышисомъ в радовымъ в дате в пей выражоной, которому тые речы костельные, золото, серебро и апарата черезъ тыхъ жыдовъ злочынцовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арендара Нармонского одданы суть. А затымъ то такъ оказавшы, алегковаль право посполитое артыкуль семнадцаты з розделу чотырнадцатого, а пры праве посполитомъ протестацыи, реляции енеральскыи и придобровольномъ власнымъ усты черезъ тыхъ жыдовъ злочынцовъ до пополненого черезъ нихъ в костеле Божомъ Муеничкомъ злодейства прызнаню, мокъ бы яко в явной и видомой речы и дальшого доводу потребамне было, однакъ велебны в Богу его милость ксецдзъ Миколай Малюшевичъ, плебанъ Муенички на венхъ тое справы контентахъ слугамъ костельнымъ тромъ не рскузуетъ и до прысеги забираетъ, а по прысезе покаранья тыхъ злочынцовъ чотырохъ, а пятого хрестянина Шаравского на горле, двухъ спаленемъ и з третимъ хрестяниномъ Шаравскимъ, двухъ обешенемъ и вказу за выкраденое з костела золото, серебро и вею оздобу, сплендоръ и апъарата костельные, тудежъ грошей готовыхъ, охеньдства свецкого з той же закрыстыи костела Муеницкого выкраденыхъ стороне своей на добрахъ тыхъ жыдовъ и хрестянина, также и на добрахъ жыдовъ Кейданскихъ, в той же справе в суде головномъ трыбунальномъ на унадъ в речы узданыхъ и на горло спаленемъ вказаныхъ, а хрестянина Шаравского, которы з везеня з турмы Виленской з вартою потаемне утеклъ, не только на горло спаленемъ, лечъ и на ланане такъ его милости ксецдзу плебану Муеничкому, лечъ и каждому католику до улапена оногo, где бы подъ котрымъ кольвекъ в радомъ показалъ, постигнены и улапены быти моглъ, вказу у

насть просилъ. А умоцованый жыда Калмана Салемоновича арендара Муеницкого вносилъ то, же тотъ Калманъ Салемоновичъ арендаръ Муеницкий инноцентеръ ввензенемъ теменжоны былъ, яко намней в обжалованю себе его милости ксецдзу плебану винны не былъ и не есть, такъ о жадного зверху менованыхъ злочынцовъ не только добровольне, лечъ и на турьтурахъ поволанымъ не есть и не былъ. А затымъ право посполитое артыкульдесяты з розделу чотырнадцатого цытуючы до одводу, з жоною само третему, бы и з дальшымъ доводомъ близного узнанья, а за доводомъ вольности одъ тое его милости ксецдза плебана жалобы и скасованя на особу оногo стягаючого процесу з варункомъ якобы на потомъ учтивому его жоне и детемъ его ничего в часть прышлы не шкодиль, у насъ в радуду домавлялъ. Также и патронъ хрестянина Павла Зелюна тоежъ право посполитое о помовеню в злодействе безвинномъ описаное алегкуючы, до одводу прынцыпала своего близного узнаня и за доводомъ вольности одъ тое жалобы актора просилъ. Патронъ засъ звышъ менованыхъ злочынцовъ жыдовъ заносилъ, яко же тые жыды первшы разъ тое святокращтво костела Муеницкого пополнили, поневажъ не одного иншого о жадное злодейство жадныхъ процесовъ одъ стороны поводовой патроне не показують, а затымъ цытуючы право артыкуль петнадцаты з розделу чотырнадцатого, пры томъ праве до одтпрысяжени оныхъ узнаня близныхъ и за доводомъ увольненя оныхъ одъ горла афекьтоваль. А умоцованый акьтора и по . . . шыроце противо венхъ тыхъ до обжалованыхъ жыдовъ патроновъ контрадыкуючы, а пры вышшлой контроверсыи, конфесатахъ и вызнано злочынцовъ добровольномъ опонуючы, а о то, ажебы еще вперодъ одправованое в той справе шкрутыниумъ уть регуля . . . . доцере звыкла, чытана была, а потомъ по прочытаню оногo еще финальне доводне и яснейшыи люцы

померыдана документа на конвинковане тыхъ святокрадцовъ аленовать субмитуючы, серію у насъ владу просиль. Якожь мы врадъ, по наказе нашомъ з ызбы судовой сторонамъ уступитъ, ин конкляви дали есмо, ажебы одправованое шкруктыниумъ черезъ его милость пана Казимера Хоецкого, хоружого и судью кргодского воеводства Виленского передъ нами владомъ положоно и чытано было, с которого положоного чынена была намъ владу реляцыя з одправованя оногo в тые слова. Inquisitia w sprawie imé xdza Maliszewicza plebana Musnickiego o wykradzenie kościoła z żydami w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym, msca Maia dnia dwudziestego szostego odprawowana. Naprzod imé pan Musnicki powiada, że na ten czas Kalman żyd aredarz Musnicki nie był w domu, odieżdżał, a żyd Kiemelski z drugimi kościół wykradli. Imé pan Moygis powiada, że żydow dwóch okolo Musnik iezdзили, podobno upatruiąc, iakoby mogli wykraść kościół; o Kalmanie żydzie od lat dwudziestu nie nie słyhać było, żeby miał z złodziejami przestawać albo kraść. Imé pan Sokołowski powiada, że o Kalmanie żadney rzeczy do tych czas nie słyhać było, tylko teraz, kiedy wykradzono kościół, a pytanosie, tedy ten Kalman czeladz swoią rozesał, - żeby się (o)? nie sprawowali. Druga zaprzal się, że ia nie znam tych żydow, ktorzy kościół okradli. Imé pan Przątnicki zeznał, że w niedziele tertia Decembris w Musnikach ci żydzi, ktorzy doswiadczeni złodzieie, bawili się w Musnikach, przez dzień pili u Minezuka mieszczanina Musnickiego, ktoremu kociół aredarz Musnicki przedał, y u żyda Kalmana także byli; Kiemelskiego aredarza nie było; powiedział y to tenże imé, że u aredarza Musnickiego szkoda się stała, w domu onego panią Bieganską okradzono, jednakże na tym Kalmanie nie się nie pokazało; to też słyzałem od iegomé pana Boreyka, że aredarza Musnickiego nie było w domu, na ten czas iezdзиł ci do Gielwan, czy do Wilkomierza, o tym sia-

browstwie z temi drugimi zydamy złodzieiami nie słyzałem. Jego mé pan Samuel Przątnicki powiada, że nie był na ten czas żyd Kalman aredarz Musnicki y nie nocował w domu, kiedy kościół wykradzono. O Helcu Kiemelskim aredarzowi powiada, że przed tym kradł y przewodnią się bawił z inszemi, jako y teraz kociół kradziorny przedał aredarzowi Musnickiemu; o tym że Helcu powiada, że nie nocował y w domu, kiedy kościół wykradzono. Imé pan Władysław Dombrowski zeznał, że żyd Kalman w domu nie był, odieżdżał na ten czas, kiedy kościół wykradzono. O Helcu powiada, że nie był w domu y nie nocował u siebie w Kiemelach na ten czas, kiedy wykradzono kościół, y to też afirmant, że panią Bieganską u aredarza Musnickiego okradzono na ten czas, kiedy żyd Helc młodziencem służył Kalmanowi, iednak że licem sie nie nie pokazało; tenże imé powiada, że aredarz Musnicki perswadował Imé xdzu plebanowi, żeby nie chował pndzy w plebanii, bo nie warowno od ognia. Imé pan Zaborski cale powiada, że nigdy o aredarzowi Musnickim nie słyhać było, żeby sie złodzieystwem miał bawić, albo kradzieżą iaką; o Helcu żydzie tom słyzał, że z młodu kradł y tym się bawił y panią Bieganską nie chto inny okradł, tylko tenże Helc, iednak tego nie doszli y lica nie było; to też słyzałem, że Helc tenże u szlacheica iednego ukradł złotych sto; o tych zaś żydach powiada, o Giecku Dawidowiczu y Abramowi Nieftalewiczu, że szabas u imé pana Skorulskiego marszałkowicza Kowienskigo żyda aredarza odprawowali, na koni handlowali, a potym do Musnik po obiedzie jachali przed wykradzeniem kościoła w niedziele wrzkomo z Musnik wyiachali, w tym czasie dano znać, że kościół wykradzono. Imé pan Retanz urzędник тамeczny Musnicki powiada, że nigdy skargi nie miał na żyda aredarza Musnickiego ani żadney skargi, ale iako sie poczeiwie rządził, y przysiądz gotowem; to też zeznał, że y w domu na ten czas nie był, kiedy kościół

wykradziono. Co strony pokradzenia rzeczy pani Bieganskicy, sądził sam imć pan wojewoda Smolenski nieboszczyk y *kopa była* Zuwel pokradł te rzeczy y *karano go obwieścić* w Wilkomierzu. Kohnierz był zastawiony u Kalmana żyda, za oddaniem pndzy wrocil. Imć pan Modzylewski powiada, że żydzi, co okradli kościół, nocowali u chłopow imć pana Skorulskiego, potym do Musnik iachali, tam pili u Kalmana żyda arendarza Musnickiego, parobka onego namowili z sobą, z Musnik wyiachawszy nocowali u woyta we wsi Komineach, z tamtąd wyiachawszy nocowali we wsi Judaneach, od tego gospodarza pozno wyiachali y do Musnik powrocili. A zatym uslyszełiśmy, że kościół wykradziono tey że nocy. O żydzie Kalmanie arendarzu Musnickim żadney rzeczy nie słyhać było, żeby był komu szkodnikiem, y nie był w domu na ten czas, odieżdżał do Wilkomierza, bo iegomość pan sędzia Wilenski y iegomość pan Boreyko, iako sąsiedzi tameczni, inquireowali, wywiódł się ten żyd, że y nie nocował na ten czas, a pan Boreyko potkał go przed wykradzeniem kościoła, że iechał do Gielwan czy też do Wilkomierza. Jegomość pan Rodziewicz powiada, że Giecko y Abram Nieftalewicz kościół wykradli y Kiemelski żyd przy nich był, pospołu ten uczynek popehnili; okradzły kościół, do Kieydan rzeczy zaprowadzili; o Kalmanie żydzie ni od kogo nie słyzałem, żeby był złodziejem, albo z złodziejami siabrował. Jegomość pan Szczuka o Kalmanie nie nie powiada, żeby był winnym, tylko kocioł kupił u żyda Kiemelskiego kradzione, który potym poznano; o Heleu powiada, że z tymi żydami wykradł kościół Musnicki. Jegomość pan Woyciech Sperski powiada, że z temi żydami Hele kradł kościół Musnicki y iuż od półtoru lat namawiał różnych ludzi y przybierał takich ludzi, iako to Szarawskiego y innych; ten Szarawski y konie kradł, a z Helcem handlowali często y gęsto, o tym powiadają wszyscy. Blazys Łuckiewicz woyt Musnicki zeznał pod sumieniem, że tych ży-

dow widział w Musnikach piąc u Minczuka mieszczanina, żyda zaś Kalmana nie było w domu, na ten czas odiachał dniem przed wykradzeniem y nie był przy tym, w niedziele się to działo, wyiachali tedy z Musnik, przez poniedziałek spali we wsi Winksznobrosciu u Zuszunela chłopca tamiecznego, z tamtąd ku wieczorowi dobrze wyiachali y poiechali byli ku Gielwanom, potym iakoby ich co zakręciło, powrócili ku Musnikom y potkał ich drugi woyt Tomasz Narzane we wsi Jodaneach; o Kalmanie żydzie do tych czas nie nie słyzałem. Stanisław Minczuk, że u mnie pili ci żydzi Giecko z Abramem y odemnie wyiachali z Musnik, kocioł tylko mnie przedał Kalman żyd Musnicki, a potym poznano, że kradziony, odyskał mieszczanin Wilenski; a kiedym kupował u Kalmana, pytałem, iesli by nie był kradziony, w tym mie upewniał y ręczył za to, a potym poznano. Maciey Minczuk powiada, że Kalman żyd na ten czas w domu nie był; o żydach powiada, co kościół wykradli, że trzy razy byli u Kalmana y Hele żyd Kiemelski w poniedziałek był w Musnikach, dziewczkę wzięwszy odiachał do Kiemel, a tamtąd znowu w wieczor był w Musnikach; Szarawskiego nie zna żaden z nich. Piotr Zenek powiada, że Hele w poniedziałek dwa razy był w Musnikach y rano y w wieczor się pokazał, a w tym czasie z poniedziałku na wtorek kościół okradziono, a żyd Kalman na ten czas był w Wilkomierzu y sledzi beczke kupiwszy, przywiozł z sobą do Musnik. Stanisław Jurewicz powiada, że kiedy *kopa była*, na ten czas powiedział, że żydzi iacyś hultaie włoczyłiśie ode wsi do wsi koło Musnik y Winksznobrosciach w poniedziałek przez dzień leżeli, a potym, kiedy kościół okradziono, pytali u żyda Kalmana, co to za żydzi byli, powiedział, że ich tak zową y tam mieszkaia, potym ich polapano; Kalman żyd Musnicki nie był na ten czas w domu, a żyd Hele bywał często u Kalmana, y tu w Musnikach to do młyna, to do kowala y do ciotki swoiey Kalmanowey. Samuel

Zmuydzin Laskowski powiada, że Kalman żyd Musnicki lat czterdzieście żył z nami, a nie o nim nie słyhać było. Hele żyd ten mieszkał w Musnikach przy Kalmanu, był dobry, a potym powiadali ludzie, że poczoł kraść y krađał, a żydzi Giecko y Abram błakali się okolo Musnik, a potym kościół wykradli; to też powiada, że to iedna familia z Musnickim żydem. Bałtromiey Krawezunus powiada, że nigdy nie słyzałem o Kalmanie żydzie, żeby miał kraść y z łodziejami siabrować; o Heleu powiada, że kraďł y siabrował z łodziejami. Andrzej Klimowski powiada, że u żyda Kalmana ci żydzi bywali y podobno z iego rady okradziono kościół, a na ten czas iednak nie było w domu y nie nocował, kiedy kościół wykradziono. Jozeph Laskowski powiada, że Kalman w niedziele ieszcze przed wykradzeniem kościoła wyiachał z Musnik, a żydzi na ten czas Giecko y Abram przyiachali do Musnik y staneli u Minczuka mieszczanina, tam pili, gdym przyszedł do Minczuka y obaczyłem, że żyd czarny, patrząc na kościół, żegnał się po litewsku *wasdan deweli*, potym mowilem, czemu żydzie nie mowisz Jezus, żyd odpowiedział—*nicchay* ludzie *weczduś*, a drugi powiada, że nie tak się żegnał *wardum warnos wierszan szarkos darzam pieca*; po tych słowach y dyskursach piwszy wyiachali y u wojta Kominca nocowali. Szarawskiego nie znają. Jan Miłaszewski powiada, że kiedy iakie święto żydowskie bywa, to żona moja w karezmie szymkuie y poshuguie, y powiada, że nigdy nie słyzałem o kradzieży, o osiabrowstwie iakim; to też słyzał od parobka Helcowego Andruka, że żyd Hele był w Musnikach y kościół wykradł y pieniądze z tamtąd wziął. Włość Musnicka powiada, że żyd Musnicki arędarz nie nie winien y nigdyśmy nie słydzeli o złodzieystwie. Marcin Zewela podwoyski Musnicki powiada, że żydzi wykradli kościół y Kalman może o tym wiedzieć, bo to wszystko powinnowactwo pokaże, kiedy ich pociągną. Jurgis Zuszelis ze wsi Winkszfibrosca powia-

da, że przed wykradzeniem kościoła w poniedziałek byli u mnie y w dzień przyiachali, a na noc odiachali do Musnik. Thomasz Błażuk powiada, że widzialem ich ku Kieydanom iadących, a potym iuż we trzy godziny w noey obaczyłem, że ieden żyd konno, a drugi w sankach do Musnik znów powrócili y kościół wykradli; na ten czas w karezmie iezuickiey zeznał Jan Andrzejewski, że ten Szarawski zwał się Jozephowiczem, którego wszysey w tey okolicy za złodzieia mieli y oycowie iezuici wypendzili go ze wsi swey, bo często krađał, często przecieźdzał się do Wilna, bo go żyd Kiemiełski posyłał y z nim siabrował; w Kiemelach parobek żyda Kiemiełskiego Helea Andruk—ten powiada, że pan moy o kurach wyiachał do Musnik, a powrócił na obiad; Jozeph Szarawski często bywał u Helea, a na ten czas nie było go w domu, iednak z sobą w noey siabrowali y iezdzali y często siabrowali. Jan Adamaytis powiada, że nie słyzał nie o arędarzu Kiemiełskim, bo kto może wiedzieć, iezeli on nocnie, albo nie. Woyciech Adamaytis powiada, że nie wiem o moim arędarzu, żeby był złodzieiem, tylko codzień piie y siabruie z iakiemiś ludzmi, a ia ich nieznam y tego Szarawskiego. Pan Jerzy Jwanowski urzędnik iegomości pana starosty Szyrwinskiego z Dukaszt powiada, że nie słyzał od parobka Helcowego na imie Januka, że o pulnoey kazał sobie zaprząć konia w sanie, podpiszły wyiechał tey noey; o Szarawskim powiada, że Szarawski przebywał u Helea y z nim siabrował y pospołu w noey iezdzili y kraďli; we wsi Zielunach wszysey chłopi powiadali, że nie wiemy, co w noey robił nasz arędarz Kiemiełski, to tylko, że codzień pił; Szarawskiego nie znamy, ale iakiś dragun bywał u niego. Slosarczyk w Dukasztach powiada, że żyd Hele u brata mego wziął wytrych, pytałem na co? powiedział, że klucze zgubił od skrzyni, ktorego y do tych czas nie oddał. Januk Sobolewski powiada, że służył temu Gieckowi na ten czas, to też zeznał, że pili z Szarawskim, a potym, nie

спавшы, wyiachali do Musnik, Szarawski wziął swego konia y w Zielunach we wsi zaprzągł sanie, wziąwszy u chłopa, potym w dzień dobrze przyiachał z Szarawskim, zwał się ten Szarawskim Jozephem, a zawsze w nocy z Helcem piiali. Kozakiewicz powiada, że Hele żyd zawsze przestawał z złodziejami y siabrował z nimi y jak rok w Wilkomierzu pokradł konie, które licem powracał, tym się zawsze bawił z Szarawskim na tym goscincu; Szarawski z ciesłą, który umarł, zawsze rzeczy kradzione wozili od Helca żyda y konia dał Hele, z którym Szarawski pół roka bawił się gdzieś, a potym znouwu powrucił do Helca żyda; w Wilnie u Piotra Jaroszewicza gospodarz zeznał, że u niego przez niedziel dwanaście mieszkające, często po drogach nie wiedzieć gdzie iezdził, ale go ludzie za podeyrzanego mieli, bo się co raz inaczej zwał. У тоє интывизици подписъ руки тыми словы: Така инквизиція рѣка моја подписує. Даѣ в Wilnie ut supra. Kazimierz Choiecki chorąży Wilenski, sędzia Grodzki. А по прочитаню того шкруктиничумъ и по постановеню се за приволанемъ черезъ епсрала стороны до права, такъ стороны поведовой, яко жидовъ вязневъ и злочинцовъ з патронами своими и по повторнымъ екзаминованю нашомъ вязневъ злочинцовъ, взглядомъ верификованя сознаня оныхъ, взглядомъ учинку пополненого светокрацтва, а за повторнымъ добровольнымъ оныхъ признанемъ се до того учинку, патроне такъ стороны поведовой при праве посполитомъ черезъ себе выжей цитованомъ и при домовяно се своемъ слугамъ костельнымъ пану Яну Яницкому, пану Яну Лигуцкому и пану Казимеру Павловскому на томъ, яко правдиве выкрадене костела Божого Муеницкого, року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонимъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельского, Кгецка Давидовича и Абрама Нефтелевича, также христианина Юзефа Шаравского стало, на томъ, яко Ульфъ Гиршевичъ арендаръ Нармонский тыхъ же

речей костельныхъ участникомъ есть и яко такъ веле оздобы костельное, золота, серебра апаратъ и свецкихъ речей и грошей готовыхъ, яко в реестре выражено, есть з закрытней костельной выкрадено, и жидомъ другимъ, а меновите Кейданскимъ, которые в суде Головномъ Трибунальномъ кондеменованы суть, яко тыхъ же злочинцовъ преречоныхъ жидовъ добровольные и туртурные конфессата выведчають, пороздавано и поутанвано, до присеги забираючи, покаранья злочинцовъ жидовъ и христианина Шаравского пенами належитыми и веказу за речи выкраденые водле реестру списаня шкоды и позволеня приводить до ексекуции тотъ декретъ стороне своей у насъ враду домавлять, яко тежъ жида Калмана Салемонича патронъ при вышъ менсомъ алекгованомъ черезъ себе праве и оборонахъ на експуркговане певинности принципала своего стоечи и до отводу . . . . . Калману арендару Муеницкому з жоною его самосемый забираючи, на томъ яко правдиве . . . . . Калманъ радою и намовою помощю и интеницею до окраденя того костела звышъ речонимъ жидомъ злочинцомъ и тому Шаравскому не былъ, з иными сябровства злодейского въ той справе и в иншихъ не мелъ, краденыхъ речей костельныхъ жадныхъ отъ нихъ не бралъ, не корысталь, участникомъ оныхъ не былъ, у себе не мелъ и теперь не масть и где бы се и у кого знайдують, не ведасть, и яко в томъ всемъ обжалованю акторомъ виннымъ не есть, тудежъ и христианина Павла Зелюна при вышнихъ оборонахъ отъ себе виношоныхъ и праве посполитомъ, такожъ до отводу на томъ всемъ, яко выжей в забиранию до присеги Калмана жида выражено есть забираючи, вольности принципаловъ своихъ домавляли. Якожъ и злочинцовъ пленшотелтъ, при оборонахъ своихъ на сторону злочинцовъ заживаныхъ ставаючи, узнаня оныхъ близнихъ до отводу и за доводовъ, яко первый разъ в томъ учинку полананыхъ,

вольности отъ всей жалобы стороны по-
водовой у насъ враду афектоваль. А такъ
мы врадъ в той справе вельможного его
милости пана Александра Подберезкого,
воеводича Смоленского, яко колятора, в
Бозе велебного его милости ксендза Ми-
колая Малюшевича, яко плебана костела
Муеницкого и акътора тое справы з не-
верными жидами Кгецкомъ Давидовичомъ
и Абрамомъ Нефталевичомъ также Гель-
цомъ Левковичомъ Кемельскимъ аренда-
ромъ, самыми учынку светокрацтва, в ко-
стеле Божомъ Муеницкомъ пополненого,
принципалами и Ульфомъ Гиршевичомъ
Нармонскимъ, Калманомъ Салемоновичомъ
Муеницкимъ, арендарами, тудежъ з хре-
стианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ вяз-
нями за декретомъ ясне вельможного его
милости пана Михала Паца, воеводы Ви-
ленского, гетмана великого великого князь-
ства Литовского з рочковъ Априлевыхъ за-
плымъ, такъ же з другимъ вязнемъ
христианиномъ на име Павломъ Зелю-
номъ, вжо по декрете звышъ менсомъ
до везенья турмы замку Виленского от-
данымъ, за заказомъ оному очевидно в
руки въ турме поданымъ, впередъ до по-
ложенья черезъ его милости пана Казиме-
ра Хоецкого—хоружого и судью кррод-
ского воеводства Виленского передъ на-
ми врадомъ в той справе отправованого
шкрутыннумъ и до учиненя з отправо-
ваня оног намъ враду досконалог реля-
цыи, а потомъ до принятя skutочное в
самой речи розправы, менечи безбожного
и безъбогобоязного з одностайной рады,
ведомости и намовы помененого Калмана
Салемоновича, арендара Муеницкого, року,
месеца, дня и способомъ въ протестацыи
выражонымъ не пристойнымъ, потасем-
нымъ, злодейскимъ в ночи до костела
Божого Муеницкого задобытемъ се и з
инструментами на то приенособлеными
черезъ замокъ внутрѣный добывшице,
впередъ свенъности и реликвице свентыхъ
Божихъ на землю повыруцане и на взгар-
ду Божую ногами подопытане и проляне,
а потомъ за поотлупыванемъ скрынъ, в

закрытыей того-жъ костела будучихъ, не
мало сплендоровъ и оздобъ того костела
Муеницкого, золота, серебра, анаратъ, ор-
патовъ злоголововыхъ, альтемябасовыхъ,
талетовыхъ, з корунами великими золо-
тыми и серебряными и иныхъ речей до-
рогихъ, капъ, антепедий, обитья, такъже
охендства и шатъ рожныхъ свецкихъ и
пниной розной не мало рухомости, ценою
и шапункомъ на реестре спецификованой
и грошей готовыхъ, всего на кольконад-
цать тысецей золотыхъ польскихъ за-
браня, нетъ ведома где позадеваня и на
розные мейсеца порозвоженя, до схованя
другимъ жидомъ пороздаваня; за тымъ до
положеня ку отдано жалобливому его
милости ксендзу плебану Муеницкому че-
резъ тыхъ жидовъ тое все забраное оз-
добы костельной, золота, серебра, грошей
готовыхъ и все на реестре выражоное
рухомости, о шъкоды и вины правъные.
Въ которой справе на дъню вчорайшомъ,
пятомъ сего месеца Юня, по постановеню
звышъ менованыхъ вязневъ жидовъ пе-
редъ нами врадомъ и по придаю онымъ
патроновъ, а по откладе тое справы зо
дня пятого до дня сегоднешнего, а на
дню сегоднешнемъ, шостомъ сего жъ ме-
сеца Юня, знову за постановенемъ веру
менованыхъ вязневъ жидовъ з турмы и
по екъзамипованю каждого з нихъ по-
единкомъ ин конкляви и по конфронт-
ваню теперешнемъ зезнаня оныхъ добро-
вольного с первшими ихъ добровольне
на туртурахъ чинеными конфессатами, а
потомъ по положеню и прочтацью че-
резъ его милости пана Казимера Хоец-
кого—хоружого и судью крродского во-
водства Виленского в той справе отпра-
вованого шкрутыннумъ, виггоре консти-
туцыи сеймовой, ин конкляви, и по учи-
неню з отправованя оног черезъ то-
го жъ его милости пана колекгу нашого
достаточное намъ враду реляцыей и по
взданю Юзефа, а передъ тымъ называю-
чогося Станислава Шаравского свято-
крадцу, который з турмы замку Вилен-
ского и з вартою, способомъ фортезьнымъ,

оковы на себе инструментомъ яковымъ си роспиловавши, з вензеля ушкнудъ и передъ нами владомъ до права не становилъ, яко в року завитомъ, на упадъ в речи з очевистое и достаточное межи вельможнымъ его милостью паномъ Подберезскимъ, воеводичомъ Смоленскимъ, его милостью ксендзомъ Миколаемъ Малишевичомъ, плебаномъ Муеницкимъ, а жидами Кгецкомъ Давидовичомъ, Абрамомъ Нефталевичомъ, Гельцомъ Левковичомъ, Ульфомъ Гиршевичомъ и Калманомъ Салемоновичомъ арендаромъ Муеницкимъ, также Павломъ Зелюномъ хрестяниномъ, вязнями, контроверси, мы владъ вси тое справы такъ добровольныхъ и туртурныхъ самыхъ тыхъ злочинцовъ конфессатъ, яко тежъ и з выданныхъ одностайныхъ и згодныхъ черезъ велю ихъ милостей, людей зачньхъ, шляхты, обывателей и людей кондичей простой, веры годныхъ парафией Муеницкой testimoniumъ, в шкруптинней выражоныхъ, подобенства, околичности, достаточне вырозумевши и тую справу на досконаломъ у себе уваженю мевши, поневаши звыши менованые вязневе жиди Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, Гельць Левковичъ Кемельскый и Ульфъ Гиршевичъ Нармонскый арендаре до свентокрацтва в костеле Божомъ Муеницкомъ стало, такъ передъ тымъ того добровольне передъ туртурами, на туртурахъ и знову по туртурахъ на рочкахъ Априлевыхъ учиненыхъ, конфессатъ своихъ ни в чомъ не отступуючи, знаются и на дню вчорайномъ добровольнымъ визнаемъ своимъ оные конформовали, яко тежъ и в отправованной инъквизиции одностайныхъ testimoniumъ згодная голосовъ консольяция тоежъ черезъ преречоныхъ жидовъ пополненое в костеле Муеницкомъ свентокрацтво апробовала, за чимъ мы владъ з тыхъ венхъ и з велю иншихъ вышей в контроверсии выражоныхъ, на самомъ щекгульномъ праве посполитомъ фундуючихъ причинъ, обороны патронъ пре-

речоныхъ жидовъ вязневь, широче у насъ владу зазываные, на сторону ухиливши, а до права посполитого и самыхъ жетыхъ вязневь добровольного визнаня и до шкруптинумъ в той справе отправованого стосуючие, близшихъ слугъ костела Муеницкого, меновите пана Яна Яницкого каньтора, пана Яна Ликгуцкого закрытыана и пана Казимера Павловьского бакаляра до доводу узнаваемъ, которымъ, водлугъ добровольного взятъя ихъ на томъ, яко правдиве выкрадене костела Божого Муеницкого року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонымъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельскаго, Кгецка Давидовича и Абрама Нефталевича, также хрестянина Юзефа Шаравекого, а передъ тымъ Станиславомъ Юзефовичомъ называючого стало, на томъ, яко Ульфъ Гиршевичъ арендаръ Нармонскый тыхъ речей свентокрацкихъ костела Муеницкого участникомъ есть, на томъ, яко такъ веле оздобы костельное, золота, серебра, апаратъ и свецкихъ речей и грошей готовыхъ, яко в реестре описаня шкодъ выражоное есть, з закрытыей костела Муеницкого выкрадено и жидомъ другимъ, а меновите Кейданьскимъ, которые у суде Головномъ трибунальномъ кондеменованы суть, яко тыхъ же злочинцовъ жидовъ добровольные и туртурные конфессата высвядчають, пороздавано и поутанвано, присегу веказуемъ, и день третий оной тутъ передъ нами владомъ складаемъ. А по таковой присезе мы владъ, забегаючи тому, а жебы таковыя незбожныя и запаментальныя на свентокрацтво роснасаные завязтости людей збыточныхъ постигненны и погамованы бытъ могли, а викгоръ права посполитого завше ненарушныя в своей клубе зоставалъ и розпустная каждого злочынцы злость належитое за свой злый выстунокъ покаране односила, теды преречоныхъ свентокрацковъ на горло, то есть Гельца Левковича, арендара Кемельскаго, Абрама Нефталевича—на спалене, а Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арен-

дара Нармонского на обвешене, также христианина теперь Юзефа Шаравского, а передь тымъ Станиславомъ Юзефовичомъ прозывающога на спаленье, а же з турмы замку Виленского з везенья по-таемне фортельне умъкнулъ и до права передь нами вradoмъ не становиль,—тогда и на лапаче; при томъ за покраденье оздобы костела Мусницкого, золото, серебро, аппарата и увесь splendorъ костельный, такъ же за речи свецкне, при тыхъ же аппаратахъ в костеле Мусницкомъ в закрытыей будучие, охендоства, шагы и грони готовые, в реестре епископа шкоды специфиче выражены, всего на чотырнадцать тысячей золотыхъ польскихъ выносячнне, совито в одно знезничнн и пораховавши, всего сумою двадцать осемъ тысячей золотыхъ польскихъ на добрахъ преречонныхъ жидовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского, арендаровъ, также и на добрахъ христианина Шаравского всякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пененныхъ, где кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, товарахъ, гандляхъ, въ Бозе велебному его милости ксендзу Николаю Малишевичу, плебану Мусницкому веказуемъ и яко для учиненья надъ преречонными злочинцами отъ насъ вradу на спаленье и на обешенье веказанными черезъ мистра места тутейшого Виленского заразомъ скоро при присезе екзекуции терминъ назначаемъ, такъ до учиненья на добрахъ тыхъ же святокрадцовъ, где бы се одно и у кого кольвекъ показали, до отправки черезъ вradь належный . . . . . речи в Богу велебному его милости ксендзу плебану Мусницкому приходитъ, яко тежъ до постигненья и улапенья звыщъ менованого Юзефа Шаравского для учиненья надъ нимъ екзекуции до вшелякихъ вradовъ судовыхъ крoдскихъ папскихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми одно постигненья былъ, тому жъ его милости ксендзу плебану Мусницкому и каждому веры католицкой чловекови, а

особливе з парафии Мусницкой ихъ милостямъ паномъ парафианомъ вольность zostавуемъ. До того тому жъ велебному его милости ксендзу плебану Мусницкому и наступьцомъ его до каждого, у кого бы се кольвекъ и где се кольвекъ речи, с костела Мусницкого выкраденные, золото, серебро, аппарата и охендоство свецкос на потомъ оказало, вольное мовене заховуемъ. Што се засъ тычетъ жида Калмана Салемоневича, арендара Мусницкого, такъ же и христианина Павла Зелюна, в той же справе обвиненныхъ, при тыхъ, поневажъ се жадная в объжалованю ихъ в Бозе велебного его милости ксендза плебана Мусницкого, а меновите преречонного жида Калмана, арендара Мусницкого, поневажъ они черезъ верху менованныхъ злочинцовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича часу туртуръ, передь туртурами, по туртурахъ вжо на остатномъ стопъню не естъ и не былъ поволаны и сама инквизиция, в той справе отправованая черезъ венхъ ихъ милостей пановъ обывателевъ шляхты, людей зацныхъ, парафианъ плебани Мусницкой и волости такъ Мусницкой, яко и пришихъ ихъ милостей околичныхъ шляхты, в той же парафией будучихъ, подданныхъ, веры годныхъ людей, не подейзраныхъ згодные и одностайные голоса невинность того Калмана Салемоневича, арендара Мусницкого, екзекузуетъ, теде мы вradь в томъ пункте жалобы прогнво тому жиду урощонный, до выразного права посполитого, до конфесать черезъ злочинцовъ кондемнованныхъ и до шкрукыниумъ в той справе отправованого стосуючысе, близного жида Калмана Салемоневича арендара Мусницкого и христианина Павла Зелюна до отприсяженя узнаваемъ, которыхъ, водле добровольного взяття ихъ, а особливе жиду Калману з жоною и другими жидами господами, оселости свое властные в месте Виленскомъ маючими, веры годными, не подейзраными само сесому, а христианину Павлу Зелюну самому одьному

то есть жиду Калману на томъ, яко онъ правдиве радою, намовою, оказыю, помощю и интенцию до костела Божого Мусницкого окраденна звышъ менованымъ святокрадцомъ жидомъ и хрестянинну Шаравскому самъ черезъ себе ни черезъ кого не былъ и не есть; на томъ, яко з оними злодейскимъ сябромъ в той справе и иннихъ жадныхъ не былъ, и яко онъ жадныхъ святокрацкихъ речей костельныхъ, золота, серебра, апаратъ и охендства свецкого и грошей готовыхъ отъ тыхъ жидовъ Гельца Левковича, Кгецка Давидовича и Абрама Нефтаевича, ани отъ Шаравского не бралъ, не партициповалъ, не корысталъ, у себе не мелъ, не масть, никому оныхъ не выдавалъ и метъ оныхъ у себе не сподеваетъ и где бы се и у кого тые речы и оздобы костельные, гроши, охендство свецкое, з костела Мусницкого выкраденые, знайдовали—жадныя ведомости не мелъ и теперъ не ведасть; особливе еще и на томъ, яко онъ Калманъ, арендаръ Мусницкий, ничего в томъ объжалованю его милости ксендза плебанавиннымъ не есть: такъ же и хрестянину Павлу Зелюну, яко онъ такожъ з преречеными злочинцами в злодействе не сябровалъ, намовою, радою и помощю онымъ до окраденна костела Божого Мусницкого не былъ, тыхъ костельныхъ речей, золота, серебра, апаратъ и свецкого охендства и грошей участникомъ не былъ, где бы и у кого тые речы знайдовали, не ведасть—присегу вказуемъ и день третій оной передъ нами вradoмъ тутъ складаемъ. А по таковой присезе мы врадъ пререченого хрестянина Павла Зелюна вязня, яко тежъ и Калмана Салемоновича жиды арендара Мусницкого одъ тое в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Милашевича плебана Мусницкого жалобы вечные вольныхъ чинимы, протесътацые в той справе одъ его милости ксендза плебана противо звышъ менованымъ злочинцомъ, а при нихъ за одню и противо ему Кал-

ману арендару Мусницкому до вradoвъ донесеныя, только щекгульне на особу его самого и жоны его втягаючыя, касуемъ, варуючи то тымъ декретомъ нашимъ, же тые процесса на потомъ гонорови и учтивому его Калмана жиды арендара Мусницкого, жоны и детей его теразь и в часы потомные ничего шкодити не мають. А кгда день третій, то есть осмый сего месеца Юния выконанья присегъ и чиненя екзекуцыи надъ преречеными злочинцами одъ насъ вradoу зложоний, приналъ, тогды въ Богу велебный ксендзъ плебанъ Мусницкий, чинечи досытъ декретови вradoу нашего, слугъ костельныхъ пана Яна Яницкого канцтора, пана Яна Лигуцького закрыстыяна, пана Казимера Павловского до выконаня онымъ наказаного юраменту передъ нами вradoмъ постановилъ, которые з роты, себе черезъ еперала выданое, передъ нами вradoмъ наказаную себе присегу выконали въ тые слова: Ja Jan Janicki, ja Jan Ligucki y ja Kazimierz Pawlowski, sludzy kosciola Musnickiego, przysięgamy Panu Bogu Wszchemogacemu, w Trojcy swiętej Jedynemu na tym, iako prawdziwie wykradnienie kosciola Bozego Musnickiego roku, miesiaca, dnia y sposobem w processie wyrażonym przez Helca Lewkowicza arendarza Kiemelskiego, Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza żydow y przez chrzescianina Jozepha Szarawskiego stalo, na tym, iako Ulf Hirszewicz arendarz Narmonski tych że swiętokradzkich kosciola Musnickiego rzeczy uczestnikiem iest, na tym, iako prawdziwie tak wiele ozdoby koscielney, apparat, złota, srebra y swieckich rzeczy y pieniędzy, iako w registry spisania szkod wyrażono iest, z zakrystey w kosciole Musnickim przez przerzeczonych swiętokradzcow wykradzono y żydom drugim po rożnych mieyscach iako tychże zloczyncow Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza y Ulfa Hirszewicza żydow dobrowolne y turtur- ne confessata wyswiadczaia, porozdawano. Na czym iako sprawiedliwie przysięgamy

tak nam Panie Boże dopomoż, a iesli nie-sprawiedliwie Panie Boże nas ubij. А по-томъ и хрестянинъ Павелъ Зелюнтъ, такъ же и жидъ Калманъ Салемоновичъ арендариъ Муеницькийъ такожь досыть декретови владу нашего чинечи, до вы-конаня наказаныхъ себе присегъ сами очевисто, а особливе жидъ Калманъ з жоною своєю и з другими пятьми жидами становили, и велебный въ Богу его мл-лость ксенъдзъ плебанъ Муеницькийъ че-резъ его милость ксенъдза комендара своего хрестянина Павла Зелюна з на-казаное оному присеги добровольне вызволить, а жидъ Калманъ Салемо-новичъ з жоною своєю Марыанъ-ною Геллановъною наперодъ само вторъ наказаную себе присегу передъ нами владомъ выконалъ в тые слова: Ja Kalman Salemonowicz arendarz Mus-nicki y ia Maryna Heliaszowna Kalmano-wa Salemonowiczowa arendarzowa Musnic-ka małżonkowie przysięgamy Panu Bogu Wszechmogącemu, Który stworzył niebo y ziemie y wszystkie na niebie y na ziemi rzeczy Jehowie, na tym, iako prawdziwie ia Kalman Salemonowicz radą, namową, pomocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego zwysz mienionym ży-дом Gieckowi Dawidowiczowi, Abramowi Nieftalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kiemelskiemu, także y chrze-ścianinowi Jozephowi Szarawskiemu nie byłem, z onemi złodzieyskiego siabrowstwa w tey sprawie o kościół Musnicki tączący y w inszych niemiałem, y kradzionych rzeczy kościoła Musnickiego żadnych od tych świę-tokradcow nie brałem, nie korzystałem, uczestnikiem onych nie byłem, żadney z tych rzeczy świętokradzkich kościoła Mus-nickiego u siebie nie miałem y teraz nie mam y gdzie by się te rzeczy, a u kogo znajdowały y znajduia, — wiadomości żad-ney nie mam; osobliwie ieszeze y na tym iako prawdziwie my w tym obżalowaniu iegomości xiedza plebana Musnickiego o wykradzeniu kościoła Musnickiego nie win- nemi nie iesteśmy, na czym iako sprawie-

dliwie przysięgamy tak nam Panie Boże dopomoż, a iesli nie sprawiedliwie Panie Boże nas ubiy na duszy y na cieie. А потомъ и другие пять жидовъ господа-ровъ, оселости свое добрые в месте Ви-ленъскомъ маючие, при Калмане жиде Салемоновичу арендариу Муеницькомъ и жене его станувшии, а меновите Яхимъ и Менъдель Абрамовичове и Марекъ Мойжеповичъ, Калманъ Аронвичъ и Абрамъ Танъхеновичъ тую-жь присегу себе наказаную передъ нами владомъ выконали тыми словами: My Jachim y Mendel Abramowiczowie, ia Marek Moy-żeszowicz, ia Kalman Aronowicz, także też y ia Abram Tanchenowicz przysięga- my Panu Bogu Wszechmogącemu, Który stworzył niebo y ziemie y wszystkie na niebie y na swiecie rzeczy Johowie na tym, iako prawdziwie żyd Kahman Salemo- wicz arendarz Musnicki radą, namową, po- mocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego żydom Gieckowi Da- widowiczowi, Abramowi Nieftalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kie- melskiemu, także chrzescianinowi Jozephowi Szarawskiemu nie był, z onemi złodziey- skiego siabrowstwa w tey sprawie o ko- ściół Musnicki toczący y inszych niemiał, y kradzionych rzeczy z kościoła Musnickie- go żadnych od tych świętokradcow nie brał y nie korzystał, uczestnikiem onych nie był, żadnych z tych rzeczy świętokradz- kich kościoła Musnickiego u siebie nie miał y teraz niema y gdzie by się te rzeczy, a u kogo znajdowali wiadomości żadney nie ma; a osobliwie y na tym iako prawdziwie on w tym obżalowaniu iego- mosci xiedza plebana Musnickiego o wy- kradzenie kościoła Musnickiego nie win- nym nie iest. Na czym iako sprawiedliwie przysięgamy tak nam Panie Boże dopomoż, a iesli niesprawiedliwie Panie nas ubiy na duszy y na cieie. А по повыконаню тыхъ присегъ мы владъ тотъ декретъ владу нашего во всемъ утвердивши, оный во- всемъ до екзекуции в Бозе велебному его милости ксенъдзу Миколаю Малнше-

вичу, плебану Муеницкому и наступцомъ его милости приводити позволяемъ. На которомъ декрете нашомъ вси стороны перестали. Которая справа яко се точила, такъ и до книгъ кгородскихъ воеводства Виленского есть записана, с которыхъ и сесъ выписъ подъ печатъми нашими владовыми и з подписомъ руки мене писара в Богу велебному его милости ксендзу Миколаю Малишевичу плебану Муеницкому есть выданъ. Писанъ у Вильни.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1618—1680 годы, № 4655, № док. 1-й.

№ 61.—1680 г. Юня 10.

Явна заемнаго письма Пинскихъ евреевъ на сумму семь тысячъ злотыхъ, взятыхъ ими въ долгъ у Пинскихъ иезуитовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ оемьдесятого, месеца Юня десятого дня.

На рочькахъ кгородскихъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, месеца Юня первого дня приналыхъ и порадкомъ правнымъ судовне отпированыхъ, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолиимъ и подстаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьбою, а Андреемъ Яномъ Буднымъ писаромъ, врадниками судовыми кгородскими повету Пинского, одъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великого князства Литовского, старосты Пинского установленнымъ, постановившимсе очевидно жиды старшиє кагалу места его королевское милости Пинска, положивши листъ добровольный вечистый записъ его милости ксендзу Марціянови Колаковскому ректору колеею Пинского еоциетатисъ Езу на речъ въ немъ описаную, просили насъ ураду абы тотъ листъ принять и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ уписать быль. Мы

врадъ того листу огледавши и читаного выслухавши до книгъ уписать есмо велели, которого уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Мы Boruch Nachmanowicz, Man Chaymowicz, Jakub Jzakowicz, Mowsza Dawidowicz, Leyba Jakubowicz, Michał Jakorowicz, Chemia Ezeiaszewicz, Jakub Leybowicz, Jeko Szymanowicz, Hirsz Monaszowicz, Ayzik Nowachowicz, Leyb Aronowicz, Michał Jlicwicz, Benyomin Jozefowicz, Jozef Moyżeszowicz, żydowie starszy miasta iego królewskiej mosci Pinskiego swoim, żon, dzieci, potomkow y successorow naszych, także wszystkich żydow w synagodzie Pinskiej teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstąpiwszy swej własney y sobie należącey iurisdieticy prawa y wolności, a pod ten zapis y iego wszystkie zaręki, powinności, obowiązki y warunki siebie samych, żony, dzieci, potomki y successory nasze, także wszystkę synagogę naszą żydowską Pinską poddając, obowiązując y wcielając, a jedna osoba za drugo ręcąc y zapisując się, wiadomo czyniemy y zeznawamy sami na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahal y wszystka synagoga наша żydowska Pinska, będąc potrzebnymi summy pieniędzy, tedy wzięliśmy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotową rękodayną summę pieniędzy, to jest, siedm tysięcy złotych polskich od w Bodze wielebnego iego mosci xiędza Marciana Kolakowskiego, rektora collegium Pinskiego societatis Jesu, którą tę summę siedm tysięcy złotych polskich na wszystko kahal nasz żydowski Pinski y на wszystkie żyды tu w mieście iego królewskiej mosci Pinskim, iako też w miastach, miasteczkach, wsiach mieszkających, zastawą, arędę, dobra y majątności gdziekolwiek trzymających, a do kahalу y synagogi naszej Pinskiej teraz y на potomne czasy należących, przytym szkoły nasze wszystkie tudzież domy, place, grunty, kramy, towary, summy pieniędżne gdzie y u

kogo kolwiek będące, także y na same osoby, żony, dzieci, potomki y successorzy naszy wnosimy wiecznemy czasy, od ktorey to realney summy siedmiu tysięcy złotych polskich iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pńskiego societatis Jesu y successorom ichmosciow czasy wiecznymi pożytku po złotych polskich pięciu set szesciudziesiąt na każdy rok my sami, successorowie y wszytka synagoga nasza żydowska na mieyscu pewnym, w zamku iego królewskiej mosci Pńskim, w izbie sądowej, przy xięgach grodzkich Pńskich monetą dobrą, która w koronie Polskiej iako y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku brana będzie oddawać y placić zapisuiemy się y powinni będziemy. Jakoż placenia tego termin zaczyna się w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc szesćset osmdziesiątym pierwszym na termin y dzień pierwszego Septembra, a iezelibyśmy pożytku pięciuset szesciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pńskiego y successorom iegomosci nie oddali y który by kolwiek iednym dniem termin pochybili, tedy tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek pięćset szesćdziesiąt złotych, przy tym sowitosci, zareki troiakie, szkody glosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pńskiego zapłacić mamy y powinni będziemy, dając wolność iezelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pńskiego na terminie oznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami albo successorowie naszy nie oddali, tedy o nieoddanie pożytku, a za pochybieniem ktorego kolwiek terminu za summę samą rękodayną siedmi tysięcy złotych, za sowitosci, zareki y szkody szkoły nasze w miescie iego królewskiej mosci Pńskim murowaną, drzewianą y rzeźniącą, także we wszytkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Pńskiego należące, przytym komory, kramy, domy, maiętnosci nasze zastawą, arędą trzymające, bez żadnego dekretu, sądu, zapozwu,

zakazu sług urzędowych zapieczętować, nas samych, żony, dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, szkoły, domy, grunty, summy pieniędżne, maiętnosci w zastawę arędowane od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swego, odbierać na swoy pożytek bez żadney taxy urzędowej obracać y poty w więzieniu nas, żony, abo dzieci potomkow naszych y successorow trzymać poki tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek od niey, także troiakie zareki sowitosci y szkody glosłownie bez żadney przysięgi mianowane iegomosci xiędzu rektorowi zapłacimy, a my praw y wolności naszych wszytkich żydowskich od niasniejszych królów ich mosciow polskich y wielkich xiążąt Litewskich przed tym teraz maiących y na potym iakowym kolwiek terminem otrzymanych dobrowolnie odstąpiwszy, temu wszytkiemu my sami, a po nas dzieci, potomkowie y successorowie naszy także wszytka synagoga nasza żydowska w miescie iego królewskiej mosci Pńskim y wszysey żydzi naszy w miastach, miasteczkach we wsiach zostające, a do kahału Pńskiego należące dosyc czynić zapisuiemy się, mamy, mają y będą powinni, nie pozywając o to iegomosci xiędza rektora y successorow iegomosci do żadnego sądu y prawa pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi dalszych troiakich zarak y sowitosci, do tego nie mamy się zakładać prawami, przywilejami naszymi żydowskiemi, gleytami, libertacyami, listami iego królewskiej mosci żelaznemi teraz mającemi y na potym nabytymi, chorobą obłożną siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wymysły ludzkimi wynaydzionemi w statucie y constytucyach opisanemi y nie opisanemi, ale zawsze ex nunc uyscić mamy y powinni będziemy. Waruiemy to iednak sobie, iż iegomość xiędz rektor collegium Pńskiego terazniejszy ani successorowie iegomosci żadnemi sposobami, ani żadnemi listami iego królewskiej mosci u nas tey summy siedmiu tysięcy złotych

polskich wiecznemi czasy odbierać nie mają, oprocz tylko gdybyśmy którego roku pożytku pięciuset szesciudziesiąt złotych na naznaczonym terminie pierwszego dnia Septembra nie oddali, tedy my już ichmosciom summę samą realną siedm tysięcy złotych y pożytek, także sowitosci y troiakie zareki oddać mamy, a gdybyśmy nie oddali, tedy wolno ichmosciom będzie postąpić tak, iako wyżej opisano jest z nami. J to też sobie my żydzi kahał Pinski warujemy, iż uchoway Panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypadłym w miescie iego królewskiej mosci Pinskiim incursiey iakiey nieprzyiacielskiej, tedy to pochybieniu terminu należec niema, a po ustąpieniu takowego nieprzyiaciela z miasta Pinska naydaley za niedziel cztyry ten pożytek iego mosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego w zamku iego królewskiej mosci Pinskiim, abo gdzie iego mosci xiędz rektor na ten czas residować będzie, za daniem nam gdziekolwiek y na którym kolwiek miescu wiadomosci oddawać mamy y powinni będziemy pod wyżej mianowanemi zarekami, warunkami y obowiazkami. Y na to my wyżej mianowani żydzi miasta iego królewskiej mosci kahału Pinskiego daemy w Bodze wielebnemu iego mosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z pieczęciami y podpisami rąk ichmosciow panow obywatelow powiatu Pinskiego od nas ustnie y oczewiscie do tego listu zapisu naszego uproszonych, na podpisach rąk ichmosciow niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc szesćset osmdziesiątego, miesiaca Juni szostego dnia. Y tego listu wiecznogo zapisey при печатехъ подписъ рукъ жишовскимъ писемомъ дванацать, а ихъ млодеей пановъ печатаровъ теми словы: Устnie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszystkich starszych kahału Pinskiego Arnolph Giedroic, podkomorzy powiatu Pinskiego. Proszony ustnie y oczewisto pieczętarz do tego

listu zapisu od żydow starszych kahału Pinskiego imionami na podpisach rąk wyrażonych Piotr Szyrma, komornik ziemski powiatu Pinskiego. Устnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydow starszych kahału Pinskiego do tego zapisu Konstanty Stecewicz, namiesnik grodu Pinskiego. Который же тотъ листъ вечнотый запись за очевисътымъ сознаньемъ особъ верьху мененыхъ до кынигъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинского городского суда за 1680 годъ, № 13023, стр. 161—168.

№ 62.—1680 г. Юня 14.

Заявление вознаго объ осмотрѣ имъ на нѣкоторыхъ Селецкихъ мѣщанахъ, въ томъ числѣ нѣсколькихъ евреяxъ, ранъ, нанесенныхъ имъ Станиславомъ Космовскимъ и Адамомъ Косинскимъ.

Мета отъ парожения Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня чотырнадцатого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мѣною Зикмоньтомъ Казимеромъ Горьновъскимъ, подъячшимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, оповидалъ y protestował iego mosci пан Jerzy Ciechonowski sekretarz iego królewskiej mosci starosta Sielecki imieniem iasnie wielmożnego iego mosci pana Michala Kazimierza Paca, wojewody Wilenskigo, hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego dzierżającego prawem opiekunskim maiętnosci y miasta Sieleca ze wszystkimi przynależnosciами, w krzywdzie mieszczан y żydow Sieleckich на iego mosci pana Stanisława Kosmowskiego y iego mosci pana Adama Kosinskigo obywatelow wojewodztwa Brzesckiego y czeladz ichmosciow imiona y nazwiska samym ichmosciom wiadomych, o to, iż ichmosci pomienieni iego mosci пан Kosmowski y iego mosci пан Kosinski, nie oglądaiąc się на srogość prawa pospolitego

y karanie na violatorow opisane, smieli y wazyli się, przyiachawszy do miasta Sielca dnia trzydziestego pierwszego Maia, roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego, zruszając pokoy pospolity, mianując się bydź żołnierzami, będąc ludzmi opilymi, czyniąc wielkie excessa, białe, mordując różnych ludzi mieszczan obuchami, płazami, strzelając z pistoletow y z łukow, a potym rzuciwszy się na koniach z różną strzelbą na szkołę żydowską pod czas zaczęcia szabasu w wieczor z piątka na sobotę, tamże wystrzeliwszy do szkoły żydowskiej kilka razy z pistoletow y z łuku strzelając, mało żydow nie pozabiali, y gdy żydzi z tak wielkiego huku y strzelania, nie wiedziéć co by takowego było, z szkoły uciekać poczeli, tamże pomienieni violatorowie żydow uciekających nie miłosiernie tyrańską sieć y zabijać poczeli, iakoż trzech żydow w relacy mianowanych szkodliwie poranili, posiekli, pokaleczyli, a czwartego Jozepha Chaymowicza ponczosznika tak tyrańską w głowe zacieli, aż mozg z głowy wyskoczył y więcey ran pozadawaną, od ktorey rany śmiercią z tego swiata zszedł; a nie tylko takie violentie, gwałty, kryminaly poczynili, ale ieszcze różne pochwałki y odpowiedzi na wszystkich mieszczan y żydow czyniąc, zabiciem straszili, iako jest szyrzey w relatyj ieneralskiej różnych mieszczan y żydow zbicia, zranienia y skaleczenia wyrażono. Na kturym to gwałcie iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego téyże godziny, na gorącym uczynku wzięto y złapano, a pan Kosinski z czeladzio uszedł y z miasta z tego uczynku, odpowiadając na zdrowie wszystkich żydow y spalaniem miasta uciekał. O ktore takowe violentie, gwałty, niazdy, posieczenia y poranienia y na śmierć zabicia żydow, zachowując iegomość pan starosta Sielecki w dochodzeniu krzywd poddanym mieszczanom Sieleckim iasnie wielmożnemu iegomosci panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego salve do prawa, teraz dał te opowiadanie swoje przy relatyj ieneralskiej ku zapisaniu do xiąg urzędow-

wych grodzkich Brzeskich, што есть принято и записано. При которомъ оповеданю, ставши очевисто енераль его королевской милости воеводства Берестейского Войтехъ Лежанский квити свой реляційный призналь и ку записаню до книги гродзькихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писанный: Ja Woysciech Leżanski ienerał iego królewskiej mosci wojewodztwa Breskiego zeznam tym moim relatynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Juny wtorego dnia, mając ia przy sobie strone dwóch szlachcicow pana Jana y pana Stephana Zatrzcinskiach, z ktoremi bylem użytym od mieszczan y żydow miasta Sielca w wojewodztwie Brzeskim leżącego, na ten czas w possessij iasnie wielmożnego iegomosci pana Michała Kazimierza Paca wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego prawem opiekunskim będącego, gdzie za przybyciem moim ieneralskim do miasta Sielca z pomienioną stroną, a za pokazaniem mieszczan y żydow Sieleckich widziałem y oglądałem mieszczan kilku obuchami zbitych, to iest naprzod na imie Jana Baranowskiego, na ktorym widziałem rany bite obuchem, na ręce prawey od stawy pod łokieć razow trzysiniach spuchłych, krwią naciekłych, na plecach także razow trzy siniach spuchłych krwią naciekłych y na nodze prawey wedle kolana siniach spuchłych; drugiego mieszczanina na imie Andrzeia Nadzieiewskiego także obuchem zbitego, na ktorym widziałem na szyi raz ieden krwawy znać płazem uderzony, na plecach razow dwa siniach spuchłych, krwią naciekłych; trzeciego Chwiesia Trzeciakowicza, na ktorym widziałem na szyi ran dwie płazem szabłą uderzonych; czwartego Hawryła Martyna także na szyi ran dwie krwawych szarpanych. Tegoż czasu w tymże mieście Sieleu widziałem y oglądałem żydow czterech posieczonych barzo szkodliwie, naprzod Jozepha Chaimowicza Ponczosznika barzo posieczonego, w głowie ran trzy zadanych, pod wątpieniem aby

miał być żyw, bo y mózg ruszony; drugiego żyda Todrosa Jlicza Rozanca także posiezonego, którego w rękę prawą zacięto bardzo szkodliwie, w której ręce ran dwie, jedna rana przez sustawę ciętą, druga rana wyżej sustawy przez same żyły y kość, na którą rękę wiecznym kaleką będzie, w głowie ran dwie ciętych szablą w samym wierzchu; trzeciego Leyzera Szymanowicza także ciętego szablą w głowie s tyłu rana szkodliwa; czwartego żyda Aarona Jekiewicza także w wierzchu głowy cięto szablą, rana szkodliwa; piątego Jude Leybowicza szkolnika obuchami zbito, na którym widziałem na ręce prawey razow trzy sinich spuchłych, krwią naciekłych, także na ręce prawey wedle łopatki raz jeden sini spuchły. Także y inszych niemało widziałem obuchami pobitych. Potym za pokazaniem tychże żydow w szkole żydowskiej widziałem strzał dwie z łuku strzelonych w scienie, jedna wedle ich ołtarza, a druga w boku przez drzwi strzelonych pod czas nabożestwa onych z piątku na sobotę, mianowali przy tym y z pistoletow strzelanie do szkoły y przed szkołą. Gdzie to zranienie y boy się stał uciekającym od strachu tak wielkiego z szkoły gdzie kto mógł; pokazowali y razy obuchowe w scienie gdzie białogłowy byli na nabożestwie w krużganku, także u Lipka Dawidowicza żyda Sieleckiego widziałem do komory drzwi posiezone, na których drzwiach razow dwa, a trzeci w uszaku, uganiając się za gospodynią, aby miodu dała, szablą ciętych, która ledwie uszła do komory zdrowo. Takowy naiazd gwałt na miasto Sielec y na szkołę żydowską, zbiecie, posieczenie y zranienie tak mieszczan iako y żydow Sieleckich mianowali być sobie stale od iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego, którego na gorącym uczynku wzięta, widziałem y iegomosci pana Adama Kosinskiego, który z pochwałką y odpowiedzią niechał y czeladzi onych na to przysposobionych w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia z piątku na sobotę, iakoż y sam

iegomość pan Kosmowski dobrowolnie znalazł się do tego, że z łuku strzelał y posiekł Jozepha Pączosznika y drugiego Todrosa, a pan Kosinski Leyzera Szymanowicza y Aarona Jekiewicza inszych różnym orężem, płazami, obuchami pobili, iako się wyżej opisało. A tak ia ienerał będąc w tej sprawie użytym, com widział y słyszał, wydałem te moją relacją z podpisem ręki mey własney y pod pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie byley ku zapisaniu do xiąg urzędowych grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz pisanego. У тоє реляції подписъ руки еперала тыми словы: Войсцех Лежански иенерал иего крѣлевскіей мосци воіеводства Брзескiего рѣка свѣ. Которое-жъ то оповѣдане и еперальское сознане ест до книгъ крѣдскихъ Берестейскихъ записано.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 504—507.

№ 63.—1680 г. Іюня 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Брестской синагоги, а также еврея Мисана съ женой и сыномъ къ смертной казни и уплатѣ двухсотъ копѣ грошей Литовскихъ за похищеніе и умерщвление приняшей христіанскую вѣру еврейки Маріанны, дочери Мисана.

Року тисеча шестьсотъ осмьдсѣятого, месеца іюня двадцѣять осмого дня.

В справе его милости пана Константа Флорнана Презденцького, подсудка Берестейскаго и пани малжоньки его милости, его милости пана Зигмунта Лазового, скарбника Техановскаго, з неверными жидами Вейрехомъ Мееровичомъ, Фанбиномъ Шмуїловичомъ, Лейбою Моньковичомъ, Монкомъ Пинькасовичомъ, Илею Шаевичомъ, старшими и всею еннакрогрою карагу Берестейскаго, также з невернымъ Мисаномъ жидомъ и арендаромъ корчмы Рогозенское

и женою его, родичами паньны Маріанны Шокальское и братомъ оное за позовомъ менечи о тиранское потасмне и фортельнымъ способомъ, выпровадивши з двора жалуючого его милости пана подсудка Берестейского названого Здитовцы Смогоровщица, в воеводстве Берестейскомъ лежачого, а то взглядомъ того, же помененая Шокальская добровольне се до веры святое римское католицкое наверху и черезъ его милости пана Зикгмунта Лазового, скарбника Техановского и ей милость паню Прездецькую, подсудковую Берестейскую, яко родичовъ хресныхъ охрищона была, замордованье и тела тое паньны неведать где задеше, затымъ до выданья тела того паньны Шокальское и до вказанья пенъ правныхъ, о шкоды и наклады. Ижъ неверные вверху мененые жыды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили и никакое ведомости о нестанью своимъ намъ судови и стороне своей не дали и не учинили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, в року звитомъ на упадъ въ речн здаемъ, а поневажъ се . то передъ нами судомъ е продуктъ дленипотента акторовъ показало, же помененые жыды, старііе кагалу Берестейского, яко тежъ и другіе, знесиши се зъ собою, одностайне чынечи, не только опресно веры хрестиянское и кондемпнуючи оную, взрушаючи правомъ посполитымъ обьварованный покой, смели и важилісе безбожъне, запаметале, тиранско в вере святой католицкой застающую паньну Шокальскую потасмне упровадивши замордовать и о смерть приправитъ, зачимъ мы судъ. забегаячи тому, абы таковая сваволя правнымъ караньемъ затамована быти могла, водле права и жалобы позовное, такъ домавляящи пленипотента акторовъ тыхъ венхъ жидовъ, яко явныхъ мужобойцовъ, то есть: Бейреха Маеровича, Файвиша Шмуйловича, Лейбу Мошковица, Мошку Пинькасовича, Илю Шаевича, старшихъ, Мисана, арендара Рогозеньского, жону и сына его на

горло чвартованемъ, а же се до права не становили, теды на выволанье и на лананье; притомъ за замордованье тиранское помененое паньны Шокальское голлицыны совито двесте копъ грошей литовскихъ зъ двема копами вишеного и паметного намъ даными, на всякихъ добрахъ тыхъ жидовъ Берестейскихъ лежачихъ, рухомыхъ, гандлехъ, крамахъ, арендахъ, сумахъ пенежныхъ, на заставахъ где кольвекъ будучихъ, такъже и на самой школе тыхъ жидовъ в Берестью будучой, на которой о то позовъ покладано, жалуючимъ ихъ милостямъ звыши мененымъ особомъ, яко належнымъ акторомъ вказуемъ, а яко на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого, такъ на учиненье надъ тыми жидами Берестейскими на горле екзекуціей до врадовъ кгородскихъ и манстратовыхъ Берестейскихъ и иныхъ всякихъ, подъ которыми бы они постигнеными и улапеными быти могли одсылаемъ, а за суму выши мененую, то есть, за двесте копъ грошей литовскихъ до одправы черезъ дворанна его королевское милости на всякихъ добрахъ тыхъ жидовъ тымъже акторомъ приходитъ вольность зоставуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1680 годъ № 271, л. 660.

№ 64.—1680 г. Августа 17.

Жалоба Демьяна Пикарснаго на Брестскихъ евреевъ, которые нанесли его слугъ тяжкую рану огнестрѣльнымъ оружіемъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмдесятого, месеца Августа семнадцатого дня.

На вrade кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмунтомъ Казимеромъ Горповскимъ, подьчанимъ Смоленскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ *opowiadal y protestował ięgomość pan Demian*

Pikarski chorąży Derbski w dowodzeniu świętej sprawiedliwości służył swemu panu Marciniowi Dubeckiemu na Berecha Megerowicza, Mendela Wolfowicza, Jowela Jzraelowicza, Jakuba Szymanowicza, Jude Jakubowicza, Jlle Jzmelewicza, Jzraela Chackielewicza, Faybisza Szmojłowicza y innych wszystkich starszych żydów y cały kahał Brzeski o to y takowym sposobem, iż ci obżalowani żydzi starsi Brzescy, podawszy do więzienia w zamek Brzeski niejakiegoś menzoboyce, tamże tego więźnia na każdą noc potężną wartą swoją żydowską z strzelbą ognistą, z muszkietami y rucznicami, z rohatynami, bardyszami y innym orężem do boju należącym opatrując, a wiedząc o tym dobrze, iż żałujący iegomość z majątności swojej przyciechawszy stanął we dworze swoim na podzameczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, tedy obżalowani żydzi starsi Brzescy nie wiedząc z jakowych zawziętości y rankoru przeciwko żałującemu iegomości, uczyniwszy iednostajną radę y namowę z sobą, mając pewne szpiegi, iż złożenie iegomości było w szpichlerzu w tymże dworze nad Muchawcem, tego rozumienia będąc, iż y sam żałujący iegomość tam miał nocować, który dla wygody zdrowia swego u iehmościow oyców Dominikanow nocował, a przy złożeniu splendoru swego sługę swego pana Dubeckiego zostawił, gdzie obżalowani żydzi starsi w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta ze dnia trzynastego na dzień cztery nasty namowili warte, aby z zamku z muszkietow, z rucznic y inney strzelby ognistej, iako w pewny cel w szpichlerz żałującego iegomości strzelali, chcąc iegomości w tym szpichlerzu zabić, y gdyby żałujący iegomość nocował, pewnie by to było, jakoż warte czyniąc dosyć rozkazaniu starszych swoich, godziny trzeciej po północy dali ogniu z kilkonastu muszkietow gлотami nabitych w sam dach, aż gonty lecieć poczeły, tamże przez gonty na szpichlerzu nocującego przy rzeczach pana Marcina Dubeckiego gлотem w plecy przez pacierze okrutnie postrzeloną,

ktory gdy krzyknął w szpichlerzu, tedy ta warte po niemiecku poczeły mówić: już więcej nie strzelamy, boś my to uczynili, co nam starsi roskazali; od ktorego postrzeżenia Pan Bóg wie, jeżeli żyw zostanie. O co chcąc z starszymi żydami y całym kahałem w sądzie należnym prawnie mówić, to opowiadanie do xiąg grodu Brzeskiego podał. При которомъ оповеданью ставши очевидно на вrade енераль его королевской милости воеводства Берестейского Адамъ Загорскій квити свой реляціиный призналъ и къ записанью до книгъ городскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писаныи: Ja Adam Zahorski, ienerał jego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta czternastego dnia, z stroną szlachtą panem Janem Zarzeckim y panem Pawłem Laskowskim, z ktoremi za užyciem od iegomości pana Demiana Pikarskiego, chorążego Derbskiego, byłem tu w mieście iegokrólewskiej mości Brzesciu, we dworze iegomości na podzameczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, gdzie zostałem sługę iegomości na imie pana Marcina Dubeckiego, na pościeli leżącego, barzo chorego, u ktorego widziałem, gdy cerulik opatrówwał, postrzał barzo szkodliwy w samę plecy przez pacierze, także widziałem w szpichlerzu gonty, ścianę od zamku precz postrzelane; y mienił pan Dubecki ten postrzał sobie stały w noce przy rzeczach pańskich nocującemu od warty żydowskiej z zamku. W ktorej sprawie ja ienerał, będąc użytym, com widział y słyszał, na dowod czego wszystkiego daię ten moy rellacyny kwit s pieczęcią y s podpisem ręki mej własney ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego. У тоє реляції подпись руки енерала тыми словы: Adam Zahorski ienerał jego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego ręką swą.

Изъ точной книги Берестейскаго городского суда за 1680 г., № 7098, л. 776—777.

№ 65.—1880 г. Сентября 8.

Жалоба Юсифа Карпа на священника Аеанасія Баньковскаго, который якобы вмѣстѣ съ двумя своими сыновьями нанесъ тяжкія побои еврею Готлиму Шмуйловичу, арендатору корчмы въ имѣніи Карпа.

Лета отъ нароженія Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Сенттебра осмого дня.

На враде крродьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгьмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, оровидаѣ у protestował wielmożny ięgomość pan Jozeph Karp, podkomorzy ziemie Bielskiej w dowodzeniu świętey sprawiedliwosci żydowi aređarzowi swemu w karczynie Narowach, w dobrach w wojewodztwie Brzeskim leżących mieszkaіęcemu, Gotlimowi Szmoуłowiczowi na wielebnego оуца Pannasa Bankowskiego прачебitera Zdzitowieckiego, także y na synow onego to iest Bazylego y Michala Bankowskich iako samych pryneуpałow, także y na pomocnikow onych imionami y nazwiskami samym dobrze wiadomych y znaiomych o to y takowym sposobem, iż w roku teraznieyszim tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia, iako pod czas kiermaszu przy cerkwi Zdzitowieckiey będącym w dzień w niebo wzięcia Panny Maryey ruskiey ypodług dawnych zwyczajow odprawuiącym, obżalowane osoby, przepomniawszy боіазни Bożey y srogosci prawa поspolitego na takowych ludzi zufałых y swawolnych opisanego, smieli y ważyли się, nie mając żadney do wysz mianowanego żyda należności y przystęпу iako to na kiermaszu przy cerkwi będącego z różnemi trunkami, według dawnych zwyczajow, wprzod wszystkie trunki, piwa, gorzalki porozlewawszy y beczki posiekszy szkody na złotych szesdziesiąt uczynili y gdzie żyd pomieniony poczol obżalowanych osob upraszać, aby takowych gwałtow excesow y wioleney nie czynili y swoiey zley zawziętosci upamiętali się, a

obżalowane osoby nie dość na tym mając, tegoż czasu y na temże mieyscu tego to żyda Gotlima tyranską, a nie miłosiernie szablami posiekli, kiiami, obuchami zbili y rany szkodliwe w głowe y w rękę prawą zadali; s ktorego posieczenia y pokaleczenia Pan Bóg wie iężeli żyw zostanie y na rękę prawą kaleką niepochibnie bydz musi, o czym szerzey relacia ieneralska w sobie wyraża, a potom, odchodząc do domu swego, do tego żyda nie mał na smierć zabitego srogo odpowiedź y pochwalke zabiciem na smierć, iężeliby żyw został, uczynili, o co tedy wszystko iako się wyżej pomieniło, chcąc wielmożny ięgomość pan podkomorzy Bielski s pomienionemi obżalowanemi u każdego sądu y prawa osobami правне czynić y sprawiedliwosci żydowi aređarzowi swemu dowodzić, na ten czas dał ten proces do xiąg grodzkich Brzeskich zapisać, што есть записано. При которомъ оповеданію ставши очевидцо снераль его королевское милости воеводьства Берестейского Криштофъ Щуцький квітъ свой реляційный призналъ и ку записанію до книгъ крродекныхъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писаныи: Ja ienerał ięgo królewskiey mosei wojewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki mey mianowany, zeznamam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszim tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta dwudziestego szostego dnia z strono szlachtą panami Janem y Jakubem Olehowskimi, z ktoremi za užyciem od wielmożnego ięgomosei pana Jozepha Karpia podkomorzego Bielskiego do dworu Zdzitowiec dobr w wojewodztwie Brzeskim leżących, tamże zaprzybyciem moim do pomienionego dworu, a za posłaniem mnie do karczmy na gosceineu stoiącey nazwaney Rowow Zdzitowiec dobr w wojewodztwie Brzeskim leżących na oglądanie żyda aređarza Gotlima tyranską, a niemilosiernie szablami posiezonego, kiiami, obuchami zbitego, na котрым за okazjiwaniem, gdy cerulik opatrował, widzialem razow два smiertelnych w głowe szablą zadanych, ieden raz nad uchem

drugi raz w wierzchu głowy szerokie, głębokie, niemal do mozgu przecięte, także y w ręce prawey widziałem wedle samey dłoni na spodzie ręki, że aż wszystkie żyły przecięte, raz barzo szkodliwy szabłą zadany; od ktorego tak tyranskiego posieczenia y pokaleczenia, zbiecia y zmordowania, pan Bóg wie iczeżli żyw zostanie, to niepochibnie kaleką wiecznym na rękę bydz musi. Przy ktorym takowym zbieciu y pokaleczeniu pod czas kiermaszu Zdzitowieckiego różnych trunków, piw, gorzałki, miodow porozlewanie y szkody na złotych szesędziesiąt uczynienie, ktore to takowe posieczenie y pokaleczenie, szkody uczynienie sposobem y na mieyscu w procesie opisanym, mianował pomieniony żyd Gotlim sobie od wielebnego oycy Panasa Bankowskiego praezbitera Zdzitowieckiego y synow onego Bazylego y Michała Bankowskich y pomocnikow onych bezwinnie bydz stale. J to też mianował żyd, że odpowiedz y pochwałkę na zdrowie swoje uczynioną. A tak ia ienerał będąc w tey sprawie użytym, com widział y słyszał na to dać ten moy relacyny kwit s pieczęcią y s podpisem ręki mey własney, także y s pieczęciami strony szlachty przy mnie byley ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiaca y dnia wysz mianowanego. У тоє реляції подыпись руки еперала тыми словы: Krzysztof Szczucki ienerał iego królewskiey mosci Brzeskiego wojewodztwa.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 849—850.

№ 66.—1680 г. Сентября 10.

Жалоба священника Аванасія Баньковскаго на еврея Шмойлу Вигдоровича и его сыновей, которые нанесли его сыну, невѣсткѣ и ихъ дѣтямъ тяжкіе побои и заграбили нѣкоторое имущество.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмдесятого, месеца Сентября десятого дня.

На вrade крoдекомъ Берестейскомъ, передо мѣною Зикгъмонтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ оровѣданіе czynił y protestował w Bogu wielebny ociec Aftanazy Bankowski, swieszczenik cerkwie Zdzitowieckiey wespol z synem swoim panem Bazyliem Bankowskim na niewiernych żydow Szmojła Wigdorowicza y synow iego Gotlima, Dawida Szmojłowiczow y Oszerewicza o to, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiaca Augusta dwudziestego piątego dnia to iest pod czas iarmarku przy cerkwi Zdzitowieckiey, na dzień w Niebowzięcia Panny Maryi ruskiey, przy zgromadzeniu nie mało liudzi różnych, zaraz po nabożenstwie, gdy syn żalującego swieszczenika pan Bazyli Bankowski, wyszedszy z cerkwie z małżonko swo Konstancyo Syrzewsko Bankowsko zabawił sie troche z niektórymi liudzi na iarmarku, sprawując sobie niektore rzeczy gospodarskie, nie będąc nikomu ni w czym winnym y nie spodziewając się ni od kogo żadney na siebie zdrady, na ten czas obżalowani niewierni żydzi, zgromadziwszy sie na iarmark, tenże wyż mianowany y iuż z sobo dobrze iednostaynie naradziwszy sie, przybrawszy y zaciagnowszy do siebie nie mało gromade liudzi różnych z różnym orężem do boiu należącym, wprod sam żyd Szmojło Wigderowicz, postrzegszy żalującego pana Bazylego Bankowskiego, przyskoczywszy do niego z wielko furją, poczoł słowami uszczypliwemi, dobrej sławie szkodliwemi lżyć, sromocić, a potem zaraz porwawszy siekierę obuchem w leb żalującego pana Bazylego Bankowskiego tyransko y niemilosiernie uderzył, od ktorego uderzenia na ziemie upadł y zawołał na synow swoich: teraz czas mamy, biymy a zabyimi go, a potem zapłaciemy. Tamże wyż pomienieni obżalowani niewierni żydzi s pomocnikami swymi przyskoczywszy, obaczywszy leżącego na ziemi, zaraz tyransko y niemilosiernie okrutnie kijami, obuchami, pięciami, stursami bić poczeli y

własnie iakiego męczenika zbili y zmęczyli y ementarz przy cerkwi skrwawili. Widząc małżaka żalującego tyransko biiącego padła na nim, upraszając aby sie w swej zawziętości uhamowali; tedy w tych że złych zawziętościach swoich nie ustawiając, powtornie panią Bazyłową Bankowską, synowo ojca swieszczenika Zdzitowieckiego niemilosiernie zbili, zmordowali, razy sinie spuchłe po wszystkim niemal ciele pozadawali y gdyby nie ludzie postronni widząc żalujących niewinnych nie odratowali, pewnie by ich obojga na tem miejscu na śmierć pozabiiiali y potopili. A nie dosię na tem mając y nie nacieszywszy sie w swych złych zawziętościach, tegoż roku y miesiąca wyż mianowanego, na zaiutrz po iarmarku, obżalowani żydzi z drugiemy zgrupadziwszy sie y po żołniersku przybrawszy sie, mianowicie Jakub, Chaim, Gotlim, Oszer, Dawid Wigdor Szmojłowicze żydzi synowie wyż mianowanego obżalowanego Szmojła Wigdorowicza na koniach z szablami, obuchami, pistoletami y z różnostrzelbo ognisto iako nieprzyiaciele pogranicznicy, zaciągnowszy do siebie dragoniy y inszych różnych ludzi pomocników swoich, samym że obżalowanym lepiej wiadomych y znaiomych, mocno, gwałtem naciachali na majątność y dom żalującego pana Bazylego Bankowskiego, dobra w wojewodztwie Brzeskim leżące, nazwane Zdzitowce, od iegomości pana Michala Przeuskiego prawem zastawnym trzymające, kłodki obuchami podobiiiali, samych żalujących szukali w domu, chcąc koniecznie nie żywić y ostatek zdrowia odebrać, a nie zostawszy w domu obojga, tylko dziatki żalujących małe Kazimierza y Dmitra Bankowskich, kanczukami tyransko bili, mordowali y z domu porospędzali od ktorego przestachu y tyranskiego bicia, mordowania tak sami żalobliwi pan Bazyli Bankowski, małżonka y dziatki onego Kazimierz y Dmiter Bankowscy Bóg wie iezeli żywi będą, co szerzej w relacy ieneralskiej jest opisano y dolożono. Tamże do komory kłodki podobiiawszy w yzbie, w sieniach y w ko-

morze niemalo rzeczy gospodarskich statków żelaznych, fant na osobliwym regestrze spisanych, pobrali y porabowali y klicz strokato, kosztując złotych szeszedziesiąt wzieni. Tegoż roku y dnia wyż mianowanego ten dom pana Bazylego Bankowskiego zrabowawszy, y tym sie nie contentowawszy, przyiachawszy na grunt cerkiewny pod plebanią żalującego swieszczenika, zastawszy parobka orzącego, woły, bez dania żadney namniejszey przyczyny nie slusnie gwałtownie złotych osmdziesiąt kosztując, zawzieli, parobka Martina zbili, zmordowali kijmi obuchami razy sinie spuchłe krwią naciekle pozadawali, siermięge, siekierę, soszniki y inne drobiazgi na złotych dwanasie y więcej zabrali y na samych żalujących wszystkich srogo odpowiedź y pochwałkę uczynili, którą takową pochwałkę y odpowiedź też obżalowane żydzi chcąc do skutku przywieść, gdy żalujący swieszczenik w tem roku dnia dwudziestego osmego Augusta szedł do iegomości pana Hordziewskiego po potrzebach swoich, gdzie żydowka postrzegszy na imie Gotlimowa, wypadła s karczmy Rowskiej z czeladzią y z bachurami żydami, żalującego swieszczenika słowami nieutseiwemi, honorowi kapłanskiemu barzo dotkliwemi, lżyła, sromociła, głowniami y kamieniami za nim protestującym cisłała. O co wszystko iako się wyżej pomienilo, chcąc żalujące z obżalowanemi w sądzie należytem prawnie czynić y szerszą żalobę ustnie przelożyć, na ten czas dali te protestaeyo do xiąg grodu Brzeskiego ku zapisaniu. При которомъ оповеданью тутъ же ставши очевидно еeneralъ его королевской милости воеводьства Берестейского Янъ Шершунувичъ квити свой реляційный въ той же справе призналъ въ тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiej mosei wojewodztwa Brzeskiego niżej na podpisie ręki mey pomieniony zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc szesćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta trzydziestego dnia byłem użyty od wielebnego iego

mosci oycy Atanazego Bankowskiego, swieszcznika cerkwie Zdzitowieckiej w woiewodztwie Brzeskim będący y syna pana Bazylego Bankowskiego y małżonki pani Konstancyi Syrżewskiej z strono szlachto na ten czas ze mno będąco panami Janem y Pawłem Olechowskimi do majątnosci Zdzitowiec, gdzie za przybyciem tam moim we dworku pana Bazylego Bankowskiego widziałem na nim samym w głowie razy cięte szkodliwe, na samey małżonce razy sinie spuchłe po wszystkim niemal ciele bardzo szkodliwe pozadawane; także Martina parobka widziałem wtąż zbitego, na którym oglądałem razy sinie spuchłe po bokach, ręku, plecach y wszystkim niemal ciele pozadawane, co mieniał sobie być stałe w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, in Augusto, zabranie wołow, koni y innych rzeczy od żydow Szmojła Wigdorowicza, synow Gotlima, Dawida Szmojłowiczow, Chawli Owszerciewicza y okrwawienie cmentarzu przy cerkwie, com ia ienerał z strono szlachto widział po trawie zekrwawienie. Przy tem ciż żalobliwe osoby opowiadali, iż obżalowane żydzi na zdrowie protestujących srogie odpowiedzi y pochwałki czynią y czynić nie przestają, konie, bydło, co sie im podoba zabierają y chcą zabierać, więc co sie pokaże zabranego, to wszystko czasu prawa w sądzie należytem iako strona mieniła pokazano procesem y documentami prawnymi dowiedziono będzie. W ktorey sprawie ia ienerał będąc użytym, com widział y słyszał na to daie te moją relacją s podpisem ręki mey. Pisan we Zdzitowcach roku, miesiąca y dnia wyż pomienionego. У того реляційного квіту подъянсь руки еперала тыми словы: Jan Szerszunowicz ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Brzeskiego. Которое-жъ то оповѣданье и еперальское созънане есть до книгъ гродьскихъ Берестейскихъ принято и записано.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 годъ. № 7098, л. 851—851.

№ 67.—1680 г. Декабря 4.

Жалоба студентовъ иезуитской Брестской Коллегии на обиды и побои, наносимые имъ Брестскими евреями.

Żalowali y soleniter protestując opowiadali się ichmość panowie studenci collegyum Brzeskiego Societatis Jesu, iako to iego-mość pan Jędrzey Marciszewski, iego-mość pan Paweł Dobroniski, iego-mość pan Kazimierz Drągowski y wszyscy ichmość panowie studenci przy tymże collegyum studia tractujący na niezbożnych y niewiernych Jozephia Rebedowicza Jude Welwil-sza, Jowela Bychowca, Mendela Prużanca Matysa Wechtera, Salamona Szłomowicza żydow starszych y cały kahał miasta iego królewskiej mosci Brzescia, iako iednostayney rady y namowy będących, uczynku niżey mianowanego principałow, ktorych imiona y przezwiska są wiadome samym, o to, iż obżalowani, nie pamiętając na bo-iażń Bożą y srogosć prawa pospolitego, iako ci ktorzy zwykli zawsze na krew chrzesci-anską czuwać, różne studentom y różnych czasow wielkie nieznosne przykrosci y oppressye, boie, comtempta tak sami przez się iako y subordynowanych swoich tumulty czyniąc, niepoiednokrotnie żalobliwych biiąc, wyrządzali, co wszystko żalobliwi ichmość panowie studenci do tych czas, do prawa się nie udając, cierpliwie znosili; owo zgola obżalowani będąc w hardosci y swawoli wielkicy zanurzeni, że żadnemu ichmościom z wielką trudnością y z gospody do szkół wyniść zawsze okazycie daią, za żalującemi się uganiają, kamieniami, ceg-lami miotaia, lecz obżalowani nie pohamowawszy się w przedsięwzięciu swoim y nie mając dosić na tym wszystkim, w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Decembra trzeciego dnia, smieli y wazyli się popelnić zbytek y swawolentwo lekce sobie považając sądy y seymiki, ktore constitueyami seymowemi każdego, pod czas odprawujących onych, zdrowie po-

koiem prawa pospolitego surowie obwarowano, pod czas sądzienia się roczkow Decembrowych y seymiku, obierania na seym ichmosciow panow poslow, wzwyż mianowanych żalujących ni w czym niewinnych, ani żadnem prawem nie przekonanych, iako iakich zloczyncow y banitow do szkoły za paniętami idących, w rynku zasadzkę uczyniwszy, poczeli bić, łapać, szarpać, iako iacy zboycy z kiiami, dragami y różnem orężem do boiu należącym tumult y gąłas uczynili, nie mało paniąt dzieci szlacheckich poprzestraszali, gdzie przed niemi uchodząc w tym tumulcie wielkie szkody poniesli, czapki pozbiiali, suknie na onych poszarpali, xsięgi należyte do szkół pogubili y nie mało szkod poczynili, które czasu prawa na osobliwem rejestrze pokazane będą. W ktom tumulcie pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, ni o czym nie wiedzącego y ni w czym nie winnego, w rynku złapawszy iako zloczynce iakiego thukli, szarpali, po rynku włócząc za włosy iako się im podobalo targali, nogami deptali, oczy popodbiiali y nie mało na cieie razow kiiami bitych, sinich, spuchłych pozadawali; na ostatek tym się nie kontentując do smrodliwego sklepu z naygrawaniem się na kark, do prywatnego więzienia swego wtręcili, tamże trzydziesei czerwonych złotych przy żalujących na różne potrzeby od pana swego dane, przy onem będące, zabrali, chustka turecka złotem afłowana, kosztująca pare talerow bitych, w tymże tumulcie zginęła; potym tegoż pomienionego pana Marciszewskiego do innego sklepu, daleko bardziey smrodliwszego y zimnego, wrzucili y przez niemaly czas w więzieniu trzymając, wziąwszy z onego więzienia do synagogi swey wprowadziwszy, słowami niepoczeiwemi lżyli, pięściami stursali, z wiary świętey katolickiey wysmiewiska czynili, a nie dosyć wszystkim na tym mając y na dalszy czas tak żalobliwego y wszystkich ichmosciow panow studentow srogą odpowiedz y pochwałkę pozabianiem na śmierć, gdzie ied-

no kolwiek potkawszy, uczyniwszy, iegomosci pana Marciszewskiego wypuscili. O co wszystko iako się wyżej pomieniło chcąc żalobliwi ichmość prawnie czynić, dali ten swoy żalosny proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodstwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki moiey pomieniony, zeznam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset omdziesiątem, miesiąca Decembra czwartego dnia, z stroną z szlachtą panami Janem y Pawłem Jaworowskiemi, z ktolemi byłem użytym od iegomosci pana Andrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego y wszystkich ichmosciow panow studentow przy collegium Societatis Jesu Brzeskiem studia tractujących do szkół w mieście Brzesciu, tamże za przybyciem moiem uskarzali się przedemną ieneralem y stroną moją szlachtą wszyscy ichmość panowie studenci na niezbożnych y niewiernych żydow starszych y cały kahał Brzeski o to, iż obżalowani różnie żalującym wielkie nieznośne przykrosci, oppressye, boie, contempta tak sami przez się, iako y subordynowanych swoich tumulty czyniac, nie pojednokrotnie żalobliwych biąc, wyrządzaia, owo zgola żalującym żadnemu z gospody wychilić się trudno; tamże widziałem y oglądałem iegomosci pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna iegomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, oczy sinie, pozapuchale, krwią ponaciekale, snadz pięściami popodbiiane, włosy z głowy powyrywane, kontusz francuskiego sukna nowy, kosztujący złotych siedmdziesiąt wniwecz poszarpali, pleca, boki pobito sinio spuchłe, krwią ponaciekane, snadz kiiami, obuchami bite, także y na innych ichmosciach widziałem kontusze na niwecz poszarpane. Które to boie, poszarpanie sukien na żalujących, mianowali ichmość żalujące być sobie stale y zadane od niewiernych żydow starszych y całego kahału Brzeskiego, sposobem y na mieyscu z processu opisanych, mianowali też y to

ichmość, że y szkody nie mało przez obzałowanych żydów poniesli, które czasu prawa na osobliwym regestrze będą pokazane, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żaluujących uczynili y czynić nie przestają. A tak ia ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy kwit spisawszy, z podpisem ręki moiey y pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie będącey, ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał. У тоє реляції подъянсь руки енерала тыми словы: Jozeph Kazimierz Pietrowiecki Bobr, ienerał iego królewskiey mosci nadworny woiewodztwa Brzeskiego m. p.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1149—4159.

№ 68.—1680 г. Декабря 4.

Жалоба еврейки Дынки Нахимовичевой на учениковъ Брестской иезуитской коллегіи, которые якобы убили ея мужа и разграбили имущество.

Placziwą y żalosań skargę przekładając, opowiadanie czyniła pozostała sierota wdowa y z dziećmi swoimi sierotami nieboszczyka Jakuba Nachimowicza żona Dynka, także przy niey brat rodzony zabitego nieboszczyka Chaim Nachimowicz żydzi Brzescy, na ichmosciow panow Maniszewskiego, Kaspra Głębickiego, Adama Mrozowicza, Jozepha Małeckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeia Marciszewskiego zakrystyanczyka, studentow colleium ichmosciow oycow iezuitow Brzeskich, o których wzięli pewną wiadomość, samych principałow uczynku niżej mianowanego o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszym 1680, miesiąca 9 bra ze dnia 28 na dzień 29, w nocy, w same pierwospy, pomienieni ichmość obzałowani, nie pamiętając na boiazii Bożą, srogość prawa pospolitego na takowych swawolnych ludzi w constytucyach y prawie pospolitym opisa-

nego, naszedszy mocno gwałtem, s kiiami, na dwor iasnie wielmożnego iegomosci pana Jana Karola Kopeia, kasztelana Trockiego, w którym nieboszczyk mieszkał, wprzody drzwi wybiwszy do sieni, a potem y do izby wpadszy, obses nie mając żadney okazy, tylko szczegulnie dla zdobyczy, wprzody nieboszczyka żaluującey męża zastawszy siedzącego za stołem z żydami, którzy rachunki między sobą swoje mieli, kiiami w głowę uderzyli, od ktorego uderzenia, gdy na ziemi upadł, leżącego okrutnie biąc, mordując, pastwiąc się nad nim tyranskie smiertelne rany pozadawali, a gdy żaluująca męża swego ratowała, tedy y ona, będącą pregnans, sfatygowali, ktorego za zabitego porzucili, a potem Leyzera Szmojłowicza, Azryela Mylnika, Maiera Falkowicza żydow, którzy na ten czas byli, tymiż kiiami także tyransko pokaleczyli y rany szkodliwe pozadawali. Przy którym takowym gwałtownym naysciu, co zastali w yzbie pieniędzy gotowych, cyny, miedzi szaf, futer, czapek, odzienia białogłowskiego na złotych kilka seth zabrawszy, odchodząc, y na inszych żydow pochwaliki y odpowiedzi na zdrowie zabiianiem y rabowaniem uczynili. O ktore takowe gwałtowne nayscie, bicie y zabicie, pozostała żaluująca, zostawiwszy dalszą melioratią tego processu, na ten czas dała do xiąg ku zapisaniu, што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто енераль его королевской милости воеводъства Берестейскаго квити свой реляційный признать и ку записанью до книгъ кроекныхъ Берестейскихъ Станиславъ Яцевичъ подаль въ тые слова писаныи: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki mey mianowany, zeznawam tym moim relacynym kwitem, mając przy sobie stronę szlachtę panow Jana y Andrzeia Terpilowskich za užyciem od Dynki Jakubowey Nachimowiczowey zabitego męża swego żony y Chaima Nachimowicza, brata nieboszczykowskiego, gdzie według prawa pospolitego cialo nieboszczykowskie na urządzie

grodzkim Brzeskim dnia trzeciego miesiąca Decembra w tem roku 1680 praezentowała, na którym oczy na wierzeh wypukle, krwią naciekle sinie, głowa wszytka zbita, guzy krwawe widziałem, które bicie y zabicie mianowała być stałe za naysciem gwałtownym na dwor iasnie wielmożnego iegomosci pana Jana Karola Kopcia, kasztelana Trockiego, w nocy, przez ichmosciow panow Maniszewskiego, Kaspra Głembickiego, Adama Mrozowicza, Jozepha Maleckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeia Marciszewskiego y zakrystyancyka studentow ichmosciow oycow iezuitow colleium Brzeskiego, przy tym też żydowka zabitego męża swego mianowała, że nie-mało pieniędzy, rzeczy ruchomych zabrali na złotych kilkaseth, sposobem y na mieyscu w procesie mianowanym. A tak ia ienerał com widział rany na zabitym y praezenty ciała onego, daię ten moy rellacyny kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1151—1152.

№ 69.—1680 г. Декабря 8.

Заявление Брестскихъ евреевъ о несправедливо взводимыхъ на нихъ ученинами Брестской иезуитской коллегіи обвиненіяхъ въ нанесеніи тяжкихъ побоевъ нѣкоторымъ изъ учениковъ.

Reprotestowali y protestowali żydzi starsi miasta iego królewskiey mosci Brzescia na ichmosciow oycow iezuitow Brzeskich takowym sposobem, iż ichmość od czasu niemalego y zawsze często daię okazie do wzruszenia pokoju pospolitego, nie tylko gdzie podkawszy żydow bią, ale y na domy wednie y wnoey napadając, różne

exactie wyrządzaią. Jakoż y teraz swiežo naszedszy w nocy, Jakuba Nachimowicza y innych żydow zbili, skaleczyli, od którego zbicia Jakub Nachimowicz, nie mogąc wytrwać, musiał umrzeć, co szerzey w procesach zaniesionych opisano iest. Ktorzy ichmość, unikając takiey swawoli swojej, niesłusznym y pomownym procesem swoim obwinili, iako mają wiadomość, iakoby z rozkazania żydow starszych kahału Brzeskiego pana Andrzeia Marciszewskiego studenta wprzody porwawszy więzieniem trapić, a potym biciem mieli y czerwone złote pobrali, czego nigdy nie było y nie pokaże się, żeby który żyd miał uderzyć, ale sie y tknąć do niego nie śmiał, co kolwiek iako mianują w procesie swoim pomownym y nie słusznym zaniesionym, za wiadomością iegomosci pana namiesnika y za wolą iasnie wielmożnego iegomosci pana starosty Brzeskiego było, iako w sobie ieneralska rellacia opiewa. Chcąc tedy żydzi starsi z niesłusznego obżalowania wywiesić się, dali ten reproces y proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставыни на враде енераль его королевской милости воеводьства Берестейского Иозефъ Бобръ квити свой релляційный призналъ и ку записанью до книгъ игородскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова ищаный: Ja Jozeph Bobr ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćseth osmdziesiątym, miesiąca Decembra trzeciego dnia, mając przy sobie strony szlachtę pana Andzeia Turskiego y pana Samuela Jaleckiego, z ktoremu za użyciem od żydow starszych kahału Brzeskiego do szkolnicy żydowskiey, gdzie sądy onych odprawują się, dla prezentowania zabitego żyda Jakuba Nachimowicza przez ichmosciow panow studentow colleium Brzeskiego, byłem, gdzie gdym przyszedł do pomienioney szkolnicy, tamże przyszedł y iegomosc pan Andrzey Marciszewski, student colleium Brzeskiego, tedy szkolnik

iako mnie, tak y tego pana Marciszewskiego na gorzałkę do arędy zaprosił, w ktorej malo co posiedziawszy wyszliśmy, ktorego dragonia iasnie wielmożnego iegomosci pana starosty Brzeskiego tego studenta wzięli, chcący do więzienia prowadzić; w tym czasie tegoż iegomosci pana starosty sługa z dragonią przyszedszy, pomienionego pana Marciszewskiego wziawszy do szkolnicy zaprowadzili do dalszey wiadomosci iegomosci; gdzie żydzi na ten czas będąc, iako zwyczaj onych, tego wziętego do szkolnicy nie powołali y przez iegomosci pana namiesnika wielmożnego iegomosci pana starosty, żeby gdzie indziey zaprowadzono upraszali, ktorego do sklepu arendownego zaprowadzono y tam pod wartą z godzinę bywszy, przez roskazanie iegomosci pana namiesnika, żeby do koleium też warta zaprowadzili, gdzie żydzi patrząc na to zdaleka, żaden do niego nie przystępował, ani się z mieysca ruszył, nie tylko żeby mieli bić. A tak iacenerał przy czymem był, widział y slyszal daię ten moy kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Pisan roku, miesiaca y dnia wysz pisanego. Jozeph Kazimierz Pietrowiecky Bobr ienerał iego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego nadworny. m. p.

Изъ поточной книги Брестскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1167.

№ 70.—1681 г. Января 20.

Явна обязательства старшихъ еврейской Минской синагоги давать извѣстное количество воску и платить извѣстную сумму денегъ Петро-Павловскому въ Минскѣ братству.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ оемьдесятъ первого, месеца Генвара двадцатого дня.

На враде кгородьскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мар-

тиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жида старыице синагожки Минское Калманъ Гиршевичъ, Израель Шмойловичъ, Лейба Якубовичъ, Давыдъ Ильяшевичъ, Лейба Абрамовичъ, Зеликъ Нахимовичъ, Нахимъ Вульфовичъ вси згодне и одностайне признали листъ свой добровольный вечистый, асекурацыйный записъ, даный и служащий ихъ милостямъ паномъ брацтву духовному и свецкому церкви светыхъ Апостоль Петра и Павла Минской, на речъ в немъ в середине нижей выражоную, просечи, абы тотъ листъ добровольный асекурацыйный вечистый записъ, зо всею в немъ выражоную речью, за признанемъ оныхъ былъ до книгъ справъ вечистыхъ кгородьскихъ Миньскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Мы Kahman Hirszewicz, Izrael Szmojłowicz, Leyba Jakubowicz, Dawyd Jllaszewicz, Leyba Abramowicz, Zelik Nachimowicz, Nachim Wulfowicz żydzi starsi synagogi Minskiej iedna za drugą osoby nie tylko teraz wyraжonych, ale y po nas na potomne czasy następiących successorow żydow starszych synagogi Minskiej речząc, poczyтайąc y obowiazуяąc się, czynиemy wiadomo y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym, assecuracynym zapisem, komu by o tym teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż co szlachetny pan Andrzej Maslanka, mieszczanin y kupiec miasta iego królewskiej mości Minskiego, upatruяąc, абы chwala naywyższego Pana iako naliepiey krzewić się mogła y żeby wiecznemi czasy do cerkwi swiętych Piotra y Pawła Apostolow w Minsku będący, pewna każdoroczna dochodzila quota, takowy wynalazł sposob, ponieważ my wyżej wyrażone osoby żydzi starsi synagogi Minskiej na potrzebę całego kahalу, alias szkoły naszej żyдowskiej, będąc pilno potrzebnemi summy pieniędzy, wzięliśmy, pożyczyli y do rak naszych gotowey rękodayney summy

pieniędzy bez żadnego braku w państwach iego królewskiej mości idącej, złotych pięcseth polskich u tegoż szlachetnego pana Andrzeja Maslanki odebrali pewną wiecznymi czasy od tey summy do roczną sposobem niżej wyrażonym postąpiwszy quote, tedy po takowym odebraniu y odliczeniu złotych pięciuset, nie iuż rok do oddania y wypłacenia determinowany, ale tenże szlachetny pan Maslanka wiecznymi czasy na affektaacyą naszą y assekuratyą pod zarękami uczynioną, że w każdy rok tak my, iako y po nas następujące sukcesorowie na potomne czasy quote do teyże cerkwie podług niżej specyfikowanej ordynatij spelną dawać mamy, też summę na szkołę naszą y całą synagogę Minską wniósł y zapisał, jakoż mamy y powinni będziemy y wszystkim ichmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu cerkwie pomienioney, pod zaręką pięciu seth złotych polskich obliguemy, iż począwszy od roku terazniejszego tysiąc sześćseth osmdziesiąt pierwszego dwoma ratami, to jest, przed wielką nocą ruską podług starego kalendarza w niedziel dwie, na swiece do cerkwi wosku funtow dwanastie y złotych trzy gotowemi pieniędzmi na robienie tych że swice; a drugą ratę przed Bożym narodzeniem ruskim także dwoma niedzielami funtow dwanastie wosku y złotych trzy pieniędzmi dawać do monastera świętych Piotra y Pawła Apostołów, do rąk przewielebnego w Bogu iegomosci oycy starszego, abo namiestnika iegomosci, my sami y sukcesorowie nasi, poty, poki naszej w Minsku szkoły y synagogi stawać będzie, pod taką zaręką, mamy, mają y powinni będziemy wiecznymi czasy, żadnego roku y rat specyfikowanych nie pochybiając; osobliwie od teyże summy pięciu set złotych samemu panu Andrzeiowi Maslance w każdy rok gotowemi pieniędzmi (excepto wysz rzeczoney ordynatij) złotych dwadziestia do długiego pożycia iegomosci płacić powinniśmy, to jest w dzień Bożego narodzenia święta ruskiego, a po długim życiu iegomosci, komu ta quota złotych dwa-

dziescia legowana będzie, także bez wszelkiego omieszkania, co rok wiecznymi czasy pod zaręką przez nas y sukcesorow naszych płacona być ma. A iezelibyśmy sami, bądź sukcesorowie nasi tak tey legacyi pomienioney do cerkwie naznaczoney, w którym kolwiek roku płacić pochybili, abo tych dwudziestu złotych samemu panu Maslance excipowanych, abo komu iegomoscią legowano będzie nie wypłacili, tedy zaręki, iako ważność summy wynosi, bez wszelkicy excepty płacić mamy y powinni będziemy, to jednak warując, strzeż Boże impetyi iakiey postronnego nieprzyjaciela, dla którego z Minska uchodzić by przyszło, tedy powrociwszy znowu do Minska za tak wiele lat, iak wiele hostilitas trwać będzie, w iednym roku quote wyżej pomienioną razem zapłacić powinni będziemy, iednak summa złotych pięcseth nie naruszenie wiecznymi czasy na szkole naszej żydowskiej zostawać ma y quota za nią wyrażona dochodzić powinna. A za tym inquantum byśmy w czym kolwiek ten nasz wieczysty dobrowolny naruszyli zapis, abo sukcesorowie nasi żydzi starsi synagogi Minskiej w potomne czasy podług obowiązku tego quote pomienioney dawać zaniedbali, daliśmy tedy moc y wolność nas samych, a po nas następujących sukcesorow naszych ichmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu pozwać rokiem zawitym do urzędu zamkowego Minskiego, bądź przed samego wielmożnego iegomosci pana starostę Minskiego, bądź iegomosci pana namiestnika iegomosci teraz y na potym będących, gdzie za pierwszym ku prawu terminem, iako na roku zawitym stanąwszy, my, lub sukcesorowie nasi, nie temu nie contradicuiąc dobrowolnemu zapisowi ex nunc zaręki zapłacić y we wszystkim bez żadney przysięgi dosyć czynić powinni będziemy. A ichmosć urząd zamkowy za naruszeniem przez nas w czym kolwiek tego zapisu, na żadne nie oglądając się zachodzące excepeye, libertacie, listy zaręczne, lub żelazne iego królewskiej mości pana naszego miłosciwego, zaręki wskazawszy

на школе нашей жydовскieй, для кторей потребности поминоная zasięgliśmy суммę y на самых особах жydов старszych synagogi Minskiey teraz y на potым бeдaющeх, moчнa, a нe oдвoлoчнa вoлeн y moчeн бeдzie учиниe oдпpaвe. Na co для лeпшeй вiaры y peвнoсeи тeн нaш лист добровольнy вичeысты assекyрaцeыны запис с подписem рaк нaшыeх po hebreysku подписaныeх y з подписaми рaк ихmoсciow paнoв пeчeтaрзoв дaлимы ихmoсciow paнoв браeтвy дyчoвнeмy y swieckiemy, цeркви swieчeыx Пioтpa y Paвлa aпoстoлoв, monaстыpa Minskogo, a для moчнeышeгo вaлoрy y на yрeдзe иeгo крoлeвскieй moсci замкy Minskogo, do ктoрeгo нaлeжeмы сaдy прызнaвaмы. Pисaн в Minsku, року тысячe шeсeсeти oсмдзeсaт пeрвшeгo, мeсiaca Janуaры oсмнaстeгo днiа. Y тoгo лнeтy добровольнoгo вeчeыстoгo aсeкyрaцeынoгo зaннeу при пeчaтaннeх подписeх рyк жyдoв старшeыx шкoлы Mинскoй ишeымoмъ гeбрeйскимъ, a пoльскимъ языкoмъ тлyмaчaчы вь тьe слoвa: Kalman Hirszewicz, Izrael Szmojłowicz, Leyba Jakubowicz, Dawyd Jlaszewicz, Leyba Abramowicz, Zelik Nachimowicz, Nachim Wulfowicz. Дрyгнiй подписъ ихъ милостeй пaнoвъ пeчaтaрoвъ в тьe слoвa: Ustnie proszony od caley synagogi Minskiey pieczetarz Jan Markiewicz namiestnik Minski. Za ustną y oczewistą prozbą do tego zapisu od wszytkiey synagogi szkoly Minskiey rękę moją podpisuję Jan Kazimierz Stregocki, ponamiestnik woiwodstwa Minskiego. Proszony oczewisto do tego zapisu od caley synagogi Minskiey pieczetarz Jan Mikołay Romanowicz manu propria. Кoтoрый жe тoтъ лнeтъ добровольный вeчeыстый aсeкyрaцeынный записъ за покладанемъ и прызнанемъ прeзъ вышнeх рeчoннeх жyдoв старшeыx шкoлы жyдoвскoе Mиньскoе eсть до книгъ справъ крoдeкнeх Mиньскнeх вeчeыстeх прннeтъ и yписaнъ.

Изъ актовoй книги Mиньскaгo грoдскaгo сyдa за 1681 годъ, № 11787, л. 1520—1523.

№ 71.—1681 г. Ноябрь 1.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Іекнцу рѣзняка, Лейбу Израилевича и Шмойлу злѣтника къ сожженью и уплатѣ двѣнадцати тысячъ осьмисотъ четырехъ золотыхъ и двадцати грошей польскихъ за покражу церковной утвари и драгоценностей изъ Цимковскаго костела.

Року тисеча шестеотъ осмдесять первого месеца Ноябра третего дня.

В справе в Богу велебного его милости кеснѣдза Самуеля Казимера Юдковскаго, каноника и кустоша Смоленскаго, плебана Цимковскаго з урадомъ крoдeкнeмъ Нoвгeрoдeкнeмъ, мeнeчeи o нe пpaвнѣый сyдъ, a з яснe oсвeцeнoнымъ кнeжaтeмъ eгo милостю пaнoмъ Лyдoвнeкoмъ кyрѣфрннтoмъ Бpaнъдeбyрeкнeмъ, вглядoмъ старшeыствa мaлъгeнeкoгo, пaнн мaлжoнкoю, зaeь eгo милости яснe oсвeцeнoю кнeжънoю eи милостю пaнн Кaрoлннoю Лyдoвнeкoю Paднвнлoвнoю, кoннoпaнъкoю вeлнкoгo кнeжeствa Лнтoвскoгo, кyрѣфрннтoвoю кнeжънoю Бpaнъдeбyрeкoю, съ дoклaдoмъ яснe oсвeцeнoныхъ кнeжaтeхъ ихъ милостей пaнoвъ Стaннeлaвa, мaршaлкa вeлнкoгo кнeжeствa Лнтoвeкoгo и Дoмнннкa Mнкoлaя, подкaнцлeрoгo вeлнкoгo кнeжeствa Лнтoвeкoгo, Paднвнлoвъ, тyдeжъ и ихъ милостями пaнн Кaзнмeрoмъ Клoкoцкнeмъ стoльннкoмъ Плoцкнeмъ, Стaннeлaвoмъ Нeзaбнтoвскнeмъ подчaшнмъ Кaлнскнeмъ и Вeснeзннeкoмъ Сeльпнцкнeмъ подчaшнмъ Бyскнeмъ, якo eкoнoмaнн дoбръ пoмeнeнoе кнeжънe eи милости, eгo милостю пaнoмъ Aндрeсмъ Дeрeасoмъ, дeржaвцoю Кoннльскнeмъ, o нe учннeньe прeзъ ихъ милостей пaнoвъ eкoнoмoвъ жyдoв Слyцкнeхъ и Кoннльскнeхъ спpaвeдлнвoстн. A з жндaмн Слyцкнeмн, мнoвннтe: Дaвндомъ Шмeрълoю Нaтaнoмъ Слaвкoю, Moвъшнoю Кгрyпннoмъ, Ицнкoмъ Гoръдeлeвнчoмъ и Шмoйлoю Злoтъннкoмъ Слyцкнeмъ, тaкжe съ жндaмн Кoннльскнeмн Іeкнцoю рeзнннкoмъ и Лeй-

бою Израелевичомъ, арендаромъ Копильскимъ, самыми принципами, яко стороною ку прислуханью тое sprawy, за двома позвы въ тотъ же врадъ, стороны подмовеня презъ жидовъ Цимковскихъ и Копильскихъ, закристиана костела Цимковьского, Яна Гринькевича Бурълая и презъ него амбраня злодейскимъ способомъ и жидомъ помененымъ выданья серебра костельного, меновитъ монь-странци, крижа, лампъ, табличомъ и запроваженя того сребра презъ тыхъ жидовъ Цимковскихъ и Копильскихъ до Слуцка, и за ведомостью старшихъ жидовъ презъ объжалованого Шмойлу, злотника Слуцкого, оного снуценъе и стопенье, тудежъ неставеня се презъ тыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ до слуханья конфеессатъ въ Цимковичахъ надъ помененымъ закристианомъ Цимковьскимъ отъправованыхъ, (а по загоженью тое sprawy только з особъ жидовъ Цимковьскихъ), о решитю шкоды костельное, о што сальва до жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ есть захована, мяновитъ: о тисечу триста деветдесятъ пять золотыхъ и грошей двадцать польскихихъ, при томъ дохоженя двохъ рублей грошей за не учиненъе справедливости и о вину прина-ручную, то есть, о десетъ тисечей золотыхъ польскихихъ, въ чомъ жидъ Копильскій Текица его милости пану Дерсау припорученный былъ, затымъ о вини правныи и шкоды. Обьмову отъ посланца объжалованыхъ жидовъ на имя Павъла Биевича, з справами и оборонами правными до тое sprawy посланого, заелоняючи се хоробою в справе криминальной костельной и о свентократетво антууюой, в которой перьсоналитеръ ставать потреба, не слушине поданую, принялъ и не наказуючи самымъ жидамъ перьсоналитеръ ставать, тую справу до приньзлыхъ рочковъ на зволку справедливости светое отъложилъ, затымъ до знесеня и скасованя того декрету, а до принятя о то все тутъ у суду нашего skutочное росправы, о шкоды и вини правныи за декретомъ и отъ-

кладомъ нашимъ. Ижъ ихъ милости венверху меневые позваныи особы а особливее жидзи, по закываныхъ тутъ у суду нашего черезъ себе дилицияхъ, теперь до отьказу въ самой речи передъ нами до права не становили, про то мы судъ ихъ милостей венхъ позваныхъ особъ и объжалованыхъ жидовъ, яко права ненослушныхъ в року завитомъ на унадъ в речи здаемъ, тотъ декретъ врадъ вродского Новгородского въ дате сего року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ перьвого, месеца Сельтэбра десятого дня, бачечи бытъ не слушныи и неправне з ублизеньемъ справедливости светое и з кривьдою костела Божого, ферованый, подьвоенный и касуемъ. А в самой справе неневажъ се то е продукту пленногогъта его милости кесенъдра плебана Цимковьского, тудежъ съ конфеесатъ выжей мененой и з иньныхъ розныхъ передъ нами покладаныхъ и продукованыхъ документовъ, процесовъ, реляций, декретовъ и велю доводовъ, видоме на тыхъ обвиненныхъ жидцахъ Копильскихъ з намовы жидовъ старшихъ Слуцкихъ свентокрадетво, а затымъ образа самого Бога и уйма хвалы Божой, а кривьда нееносная костельная доськонате и доводные показала, зачимъ мы судъ при тыхъ венхъ аллегованыхъ доводахъ и розныхъ велю документовътахъ, водле добровольного взятя самому его милости кесенъду Самуелю Юдковьскому, канонику и кустону Смоленьскому, плебану Цимковьскому, з слугами костела Цимковьского само четвертому, а мяновитъ его милости кесенъду плебану Цимковьскому на томъ: яко правьдиве за окраденъемъ костела Цимковьского з намовы жидовъ Слуцкихъ черезъ жидовъ Копильскихъ, кромъ загожеия, з волею и ведомостью его милости кесенъда биекуна Вилепского, яко тежъ и в Бозе зоньлого яене вельможного его милости пана Полубиньского маршалъба великого князетва Литовьского, отъ жидовъ Цимковьскихъ стало, костель Божий въ Цимковичахъ въ покраденю се-

ребра костельного на тисечу триста девятьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, решьту шкоды поносить, и на томъ яко правдыве с тыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ за прошенемъ справедливости у ихъ милостей пановъ економовъ добръ кнежны ее милости конюшаньки великого князства Литовского, курьфирьштовой жадной справедливости не учинили, такъже и натомъ, яко обжалованный жидъ Копильскій Іекница резникъ его милости пану Дерасу державцы Копильскому, припаручоный былъ и его милость тою паруку принять; а слугамъ костельнымъ на томъ яко правдыве жиды Копильскіе мяновите Іекница резникъ, Лейба Израелевичъ, арендаръ Копильскій, з намовы всехъ жидовъ старшихъ Слуцкихъ, закристиана костельного Цымковского Яна Гришъкевича Бурълая подымовивши, презъ него злодейскимъ способомъ сребро костельное, мяновите монстранцію, крижъ, лампы и таблички, выбравши тое сребро до Слуцка завезли и тамъ, за ведомостью старшихъ жидовъ Слуцкихъ, презъ обжалованого жйда Шмойлу, злотьника Слуцкого, оное спустили и стопили и на свой пожитокъ обернули, и на томъ, яко правдыве в томъ покраденю черезъ менованныхъ жидовъ Копильскихъ тотъ костель Божій решьту шкоды на тисечу триста девьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ поносить, присегу веказуемъ, которую менованный его милость ксендзъ плебанъ Цымковскій и з слугами костельными, за поданемъ обжалованымъ венмъ особомъ до слуханья и веденья оной о семъ декрете нашомъ в чотырохъ неделяхъ обвещеня, тутъ передъ нами судомъ в Минску выконати масть. А по таковой присезе мы судъ до выразного права посполитого, конституцій сеймовыхъ, самое слушности, справедливости светой стосуячисе, такъ за не учиненъе черезъ ихъ милостей пановъ економовъ добръ кнежны ей милости Радивиловны конюшаньки великого княз-

ства Литовского, Курьфирьштовое Брандербургское, съ жидовъ выжъмененныхъ Копильскихъ и Слуцкихъ справедливости два рубли грошей на тыхже ихъ милостяхъ панахъ економахъ; вины припаручной десетъ тисечей золотыхъ польскихъ на его милости пану Дерасу, державцы Копильскомъ, и на всякихъ добрахъ ихъ милостей, а забраное и покраденое презъ жидовъ Копильскихъ способомъ вышмененымъ костела Цымковского сребро на тисечу триста девьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, водле права совито два тисеча семьсотъ девьдесятъ и одинъ золотый и грошей десетъ польскихъ, всего сумою з ушеснымъ и паметнымъ намъ данымъ дванатцать тисечей осмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей двадцать польскихъ на позванныхъ венхъ особахъ, а меновите на жидахъ Слуцкихъ и Копильскихъ, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ сумахъ пененныхъ, заставахъ, гандляхъ, арендахъ, домахъ, крамахъ, товарахъ, где кольвекъ будучихъ, з вольнымъ ихъ школъ Слуцкое и Копильское печенътованемъ, такъжъ з вольнымъ ихъ самыхъ на ярмаркахъ, торьгахъ и по местечкахъ всехъ грабенемъ и до вензения бранемъ и добръ оныхъ арештованемъ; а забегаячи тому, абы таковыя явныя сваволенства и свентокрадетва отъ людей на злый учинокъ рознасаныхъ, а меновите отъ таковыхъ неверьныхъ, Богу самому объмерзлыхъ, а на хвалу его светую и руну оное торьгаючихсе особъ не деяли, такъжъ абы кожъдый явный злочинца черезъ справедливость светую каранье за свой злый учинокъ относилъ, а маестать Божій абы презъ таковыя спросныя учинки образоный не бывалъ, упатруючи то преречонныхъ жидовъ Іекницу резника, Лейбу Израелевича, арендара Копильского и Шмойлу злотьника, жйда Слуцкого, яко явныхъ злочинцовъ и принципаловъ самыхъ, на горло, живо огнемъ спаленемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанье и на лананье

въ Богу велебному ксенъдзу Самуелу Казимеру Іодковскому канонику и кустошу Смоленскому, плебану Цымковскому веказуемъ, а яко на одержжанье того выволанья до его королевской милости пана нашего милостивого, такъ и на учиненье надъ преречеными жидами самими принципалами и злочиньцами черезъ шистра езекуции до вравдовъ кгородскихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми бысе выжей менованые жидзи, сами злочиньцы постигнени бытъ мели, отъсылаемъ. А за суму вышмененую, отъ насъ суду веказаную дванадцать тисечей осмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей дватцать польскихихъ на венхъ выражоныхъ добрахъ объжалованыхъ венхъ особъ до отъправы порядкомъ правнымъ черезъ дворянина его королевской милости томужъ жалобливому акторови приходитъ вольность зоставуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за № 279, л. 482—485.

№ 72.—1881 г. Ноября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій жида Илію Мойжешовича къ уплатѣ тысячи семисотъ двухъ копъ грошей литовскихъ за исходатайствованіе для себя у короля заручныхъ грамотъ и присвоеніе себѣ черезъ то равноправности съ польской шляхтой.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого месеца Ноебра семого дня.

В справе вельмежьного его милости пана Самуеля Геронима Котла—маршалка повету Опшменского, з невернымъ жидомъ Еліашомъ Мойжешевичомъ, на сесь часъ въ месте Виленьскомъ мешкающимъ, за позъвомъ очевисто в руки оному поданымъ о неслухное и безъ правное черезъ того жыда, а подъ тытуломъ оно-го венхъ жыдовъ подданьства и юрисдикции пановъ своихъ, мимо право ста-

тутовое и конституціе сеймовые, выла- мованье се и зе станомъ народу шляхець- кого в праве посполитомъ ровности со- бе стелючи, схадзокъ приватныхъ на роз- ныхъ мейсцахъ на буньтованье се и скла- данокъ пенезьныхъ на опресію стану шляхецкого чиненье, о неслухное че- резъ тогожъ жыда помовное и ущипли- вое на жалуючого до книгъ кгородскихъ Виленскихъ в року тѣпереднемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первомъ, месеца Апреля шостого дня, уникаючи злыхъ своихъ поступьковъ, которые в народе жидовскомъ противъ костіолови Божому Хрестіаньскому, яко од неприятель го- ловныхъ хрестіаньскихъ, не разъ показу- ютъ се, яко то светокраства, чародейства, невинное крови хрестіаньскихъ детей розлеванье, кривоприсяства и иньные тымъ подобные учиньки, занесенье про- тестаціи, же якобы жалуючій жыдовку Гайделю Абърагамовую за ее чародей- скіе дела, которые за донесеньемъ жалу- ючому одъ розныхъ особъ скарки и даньемъ ведомосъти, же великіе кривды черезъ дело чародейское рознымъ осо- бомъ чинила, явне се показало и о здо- ровье самого его милости пана маршалка Опшменского старала, з засажонными ихъ милости паны пріятели, водъле права статutowого и права заставного зощлого зъ сего света ясне освещеного кнежати его милости пана Радзивила—подьканц- лерого и гетмана польного великого княз- тва Литовского жалуючому на маетность Сморгойне, в повете Опшменскомъ ле- жачого, в певной суме заведеную даного, которымъ правомъ княжа его милость панъ подьканцлерій вароваль, ижъ подда- ныхъ Сморгойнскихъ водле выступьку бы и на гарлѣ вольно карать, где и тая жыдовка в инвентару жалуючому подана есть, осудивши водле права покарана зо- стала, при томъ о неслухное черезъ то- гожъ жыда Еліаша Мойжешовича, мимо право посполитое статutowое одъ его ми- лости пана Марціяна Польного—старосты Опшменьского, противъ жалуючому, а

черезъ другихъ жыдовъ, якобы старшихъ сынагоги Сморгонское, съ канцелярїи его королевское милости листовъ заручныхъ, которые только межѣ людьми на роду шляхецкого, а не жыдомъ и подданнымъ противу шляхты и паномъ власнымъ повинни бытъ, выданные, *одъ мале парата* противу праву в велью пунктахъ вынесеные, особливые о неслухное черезъ тогожъ позваного жыда, мимо право статutowое и конституціе сеймовые, по актора, затымъ неслухнымъ ущипливымъ уроцоннымъ процесомъ мандату на судъ его королевское милости сеймовый вынесеные и презъ оный руннующи права, конституціе сеймовые и всякую вольность шляхецкую, одъ найяснейшихъ ихъ милости королевъ Польскихъ и князатъ великого князтва Литовского наданныхъ, поприсежонныхъ и добре уфундованныхъ, *екстра форумъ* вызвана, а затымъ в пенны правные в конституціяхъ сеймовыхъ и праве статutowомъ выразныхъ понадеише, яко теды до положеня ку екасованью помененого ущипливого процесу листовъ заручныхъ и того мандату, такъ водле конституцій сеймовыхъ до вказанья пенъ, о шгоды и винны правные. Ижъ тотъ жыдъ Еліяшъ Мойжешовичъ, а подъ тытуломъ оногъ и другіе жыды, будучи о то позванными, передъ нами до права не становили, пре то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на унадъ въ речн здаемъ; а затымъ поневажъ се то зъ продукту патрона стороны поводовое видоме показало, же тотъ обжалованный жыдъ, а подъ тытуломъ оногъ вси жидзи конфирмициалове оногъ, яко процесса ущипливые неслухне поурацали, листы заручные и мандаты надъ право *екстра форумъ* по актора ку зручнованью правъ и вольностей венхъ шляхецкихъ вынесли, презъ што в винны правные понади; зачимъ мы судъ водле права статutowого и конституцій сеймовыхъ и водлугъ домованья стороны, яко процесъ до книгъ кргодскихъ Виленскихъ датою вышъ спецификованого донесеный,

такъ листъ заручный отъ его милости пана старосты Опшменского вынесеный вополь и зъ вынесенымъ и акторовъ неслухне на сеймъ *екстра форумъ* поданнымъ мандатомъ, ово згола зо всеимъ яковымъ кольвекъ презъ помененыхъ жыдовъ и о што кольвекъ до даты сего декрету нашего на его милости пана Котъла маршалка Опшменского, уроцоннымъ процедеромъ права и описаными въ нихъ жалобами, претенсіями снмъ декретомъ нашимъ касуемъ, его милости пана маршалка Опшменского самого и добра его милости одъ таковыхъ жалобъ и акцій, неслухне уроцонныхъ, вечные вольными чинимъ, варуючи то снмъ декретомъ нашимъ, же тые жалобы и вси документа и с процедеромъ презъ помененыхъ жыдовъ, любъ тежъ въ особе оныхъ презъ кого кольвекъ уроцонные, яко вжо екасованные, нигде у жадного суду и права и на жадномъ мейсцу валіору и моцы метъ не могутъ, и его милость панъ маршалокъ Опшменский на оные нигде никому еправовати се не маєтъ и не повиненъ будетъ, при томъ за неслухное тымъ мандатомъ на сеймъ везванье, водле права статutowого, артыкулу чотырнадцатого, з розделу первого, конъ его водле конституцій року тисеча пятьсотъ осьмьдесятъ девятого конъ двесте, водлугъ конституцій року тисеча шестьсотъ тридцать осмого, тисечу конъ, при томъ за шгоды подпнятые чотыриста конъ, а зъ ушненымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою тисечу семьсотъ и две копе грошей Литовскихъ на помененомъ жыду Еліяшу Мойжешовичу и на всякихъ добрахъ его рухомыхъ, сумахъ пенекныхъ, гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку оныхъ и на самой особе его, его милости пана Котлу—маршалку Опшменскому, вказуемъ и на одправу за тотъ вказъ до врадовъ великихъ, подъ которыми одногольвекъ добра того жыда покажутъ се, альбо онъ самъ постигненый будетъ, заложивни на спротивного троякіе заруки, одсылаемъ, а затымъ право заставное на мастность.

Сморкгойне, одъ князати его милости нана подканцлерого великого князтва Литовского, яко слушное и правное, восполь съ посесією и инвентаромъ, тудежъ декретъ тотъ, которымъ выжъ помененая Гейделя Якубовая Абрамовая за чародейскіе дела водъле права и справедливости светой осужена и правне конвинкована естъ, яко слушне и правне ферованый, в коньтроверсеіе декрету паного ширей выражоный во всихъ пунктахъ и параграфлахъ не нарушне утвержаемъ и при mocy заховуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1681 годъ. № 279, л. 512.

№ 73.—1681 г. Ноября 23.

Заявленіе вознаго о количествѣ товаровъ и денегъ, отнятыхъ на ярмаркѣ въ Мирѣ Брестскими евреями у Минскихъ же евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ первого, месеца Ноября двадцать третего дня.

На враде гродцкомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившише очевидцо генераль воеводства Минского Андрей Олехновичъ оповедать, покладать и ко актыкованю до книгъ гродцкихъ Минскихъ подать реестръ забраня презъ жидовъ Брестскихъ гвалтовнымъ способомъ у жидовъ купцовъ Минскихъ на ярмарку Мирскомъ готовыхъ грошей и розныхъ товаровъ на речъ в немъ нижей выражоню жидомъ старшимъ синагоги Минской служачий и належачий, просечы абы тотъ реестръ былъ до книгъ гродцкихъ Минскихъ принятъ, актыкованъ и унсанъ, который унсеуючы слово до слова такъ се в себе маеть: Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwałtownym sposobem u żydow kupcow Minskiach w roku terazniey-

szym tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym, miesiąca Nowembra trzynastego dnia na iarmarku w Mirze na świętego Dmitra odprawującym się, tak gotowych pieniędzy, iako y różnych towarow; naprzod u Arona Leybowicza wzięto ieden sorok sobolow; kosztujących dwa tysiące czterysta złotych, lisow buntow pięć, kosztujących tysiąc pięćdziesiąt złotych; u Leyby Abramowicza wzięto sukna szlonskiego pulsztucz-kow pięć, kosztujących złotych dwiescie pięćdziesiąt, u tegoż żyda gotowych pieniędzy złotych trzysta czterdzieście siedm; u Ulfa Meerowicza wzięto sztuk jedna szarzy czerwoney sukienney kosztującej złotych sto dziesięć, u tegoż żyda harusu sztuk dwie kosztujących złotych dziewięćdziesiąt, u tegoż żyda sztuk dwie tuzinku kosztujących złotych sto osmdziesiąt, gotowych pieniędzy złotych szesceset; u Leyby Jakubowicza wzięto syrow włoskich kamieni sześć, kosztujących złotych sześćdziesiąt cztery, u tegoż żyda skur kozłowych surowych sztuk sto dwadziescia cztery, kosztujących złotych dwiescie y xiąg żydowskich różnych kupionych za złotych sto siedmdziesiąt y trzy; u Dawida Jozefowicza drobiazgow różnych polskich za złotych osmdziesiąt trzy. Czyni wszystko summa pięć tysięcy pięćset czterdzieście y siedm. У того реестру подписъ руки генеральское тыми словы: Andrzej Olechnowicz ienerał iego królewskiej mosei wojewodstwa Minskiego ręką swą. Который же тотъ реестръ за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до актъ естъ до книгъ гродцкихъ Минскихъ принятъ и унсанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1681 г. № 11787, л. 1637.

№ 74.—1681 г. Декабря 2.

Явка привилегіи польскаго короля Яна III Минскимъ евреямъ, которою подтвержаются всѣ ихъ прежнія права и вольности.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, месеца Декабра второго дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мбною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно панъ Давидъ Иляшевичъ и панъ Липманъ Иляшевичъ жиди старшии синагожки школы Миньское, именовъ всихъ жидовъ Минскихъ покладали и до актъ книгъ кгороду Минского подали привилей наяснейшого короля его милости пана нашего милостивого, з речью в нимъ выраженою себе служачий, даный и належачий, просечи абы тотъ привилей былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, актикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiąże Litewskie, Růski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smolenski, Siewierski y Czernichowski. Oznaymujemy ninieyszim listem przywileiem naszym komu o tym wiedzieć należy, iako świętey pamięci krol iegomosc Zygmunt trzeci, praedecessor nasz, przywileiem de data w Warszawie dnia dwudziestego pierwszego miesiaca Lipca, roku Panskiego tysiac sześćset dziewiątego, żydom Minskim nadanym, onych od wszelkich exacty y niezwycaynych ciężarow uwolnił y różnemi wolnosciami udarował, tak y my nie mniej przychylaiac się do generalnego świętey pamięci krola iegomosci Władysława czwartego przywileiu, de data w Warszawie dnia trzydziestego pierwszego miesiaca Decembra, roku tysiac sześćset czterdziestego szostego, wszystkim żydom w wielkim xięstwie Li-

tewskim mieszkaiącym nadanego, y od niasnieyszego świętey pamięci krola iegomosci Jana Kazimierza antecessora naszego osobliwym przywileiem, pod datą w Krakowie na seymie coronationis dnia siedmnastego miesiaca Lutego, roku tysiac szescset czterdziestego dziewiątego approbowanego, za supplikowaniem do nas imieniem wszytkich żydow w miescie naszym Minsku mieszkaiących, a za przyczyną niektórych panow rad y urzędnikow naszych dwornych przy boku naszym zostaiących, do tegośmy się łaskawie sklonili, pomienionych żydow naszych Minskich wszytkich w obec y każdego z osobna przy wszelkich onym maiętuosciach służących y przywileiami niasnieyszych świętey pamięci antecessorow naszych, dobrze obwarowanych, iako to kamienicach, domach, kromach dziesięciu, w ktorych wszelkie sukienne, bławatne y materialne towary wolno im ex antiquo przedawać, tudziesz y korzenia różne kusznierskie, szwieckie, rymarskie y inne wszelakie towary, siemiernicach, jatkach mięsnych, wolnym odkupowaniu placow, ktorych maią dwadziescia ieden y przy bożnicy okopisku y łazni na własną ich potrzebę, osobliwie domach trzech do szkoły należących, ktore od stantij y statij żołnierskich, dispositij trybunalskich y wszelkich podatkow uwalniamy, tudziesz pomienionych żydow Minskich od podeymowania posłow cudzoziemskich y naszych iako nie używaiących żadnych prowentow uwalniamy. Nadto waruiemy y pozwalamy tym przywileiem naszym onym przy domach y kamienicach dla snadnieyszego dozoru browary, słodownie, winnicę stanowić, budować, ktore warownemi iednak maią dla ognia przypadkowego kominami murowanemi opatrować, także kromnicki y w nich wszelkie victualia dla przeciwdzaiących y potrzebuujących, iako y inne tawary dla pożywienia snadnieyszego przedawać, exercitia w rzemioslach różnych iako rymarskim, kusznierskim, cerulickim, krawieckim, mularzkim, blacharskim, złotnickim, szmuklerskim, konwisarskim y innych tym podob-

nych pomienionym żydom pozwalamy, aby od żadnych cechów przeszkod niiakich y vexy nie miewali przykazujemy; tudzież aby od nich żadnych składek cechowych nie wyciągali listem naszym terazniejszym excipuiemy y uwalniamy, towary wszelkie tak ręką swą zapracowane, iako y z kąd inąd nabyte, tak w pomienionych kramach przy domach, iako y nosząc po ulicach przedawać y onymi handlować, miednicy y inne znaki rzemieśnicze przy domach swych własnych y najmnych wywieszać y na tablicach wystawować wolno im będzie, podwody pod posłów tak naszych iako y cudzoziemskich gdy mieszczanie tameczni wyprawować y dawać będą, powinni się znośić z żydami y ducta proportione podług składek y zwyczajnych nie uciążając, ale co żydzi y z deputowanemi od miasta postąpią. Waruiemy y to aby podług statutu wielkiego księstwa Litewskiego praw y przywileciów swoich dawnych do żadnych innych iurydyk y sądów tak duchownych iako y świeckich nie byli pociągani, procz sądu zamkowego, do którego wszyscy żydzi w miastach naszych wielkiego księstwa Litewskiego należą, salva iednak appellatio- ne od uciążliwego dekretu, w sabasy iednak y w insze święta ich uroczyste do żadnych sądów nie mają być pociągani y są- dzeni; ieżeliby też w ktorey sprawie przez dekret onym miała być przysięga nazna- czona, tedy nie inaczej wykonywać mają tylko w większych sprawach na rodale, a w mniejszych uiawszy się za kłankę. Tu- dzież ieżeliby mieszczanin tameczny, albo któż kolwiek miał sprawę, lubo zayście iakie w drodze, lubo w poblizszych miastecz- kach z pomienionemi żydami Minskimi na targi iarmarki zwyczajnie zicżdżającemi, tedy onych nigdzie pozywać nie ma, tylko do wzwyż mianowanego sądu zamkowego Minskiego. Podatki wszystkie rzeczy pospo- litey do kahału swego Minskiego oddawać, a kahał do skarbu naszego wielkiego księ- stwa Litewskiego wnosić powinien tak od yzdów pod iurydykami mieszkających, iako y na innych miejscach w Minsku

miescie przebywających, czego iurydyki prześię wymagać nie będą powinne od żydów pod iurydykami mieszkających. Rzecznikom bydła wszelkiego tak w rynku, domach, po ulicach, iako y na wsiach zku- pować pozwalamy tak w dni targowe y iar- mareczne, iako y w insze wszelakie w iat- kach swych bez wszelkiej przeszkody prze- dawać. Insuper y to waruiemy, gdy się chlebowe żołnierze y inne składanki trafią, aby mieszczanie od żydów ducta proporti- one wybierali, ponieważ onera mieskie po- ciągaia iako współ mieszczanie nasi, przeto iesliby się zdarzyło kiedy aby tumult iaki miał na nich powstawać tak od swawol- ników iakich od studentów y od ludzi ultay- skich, aby w tym od miasta ochronę mieli y takowych ausus nie dopuszczali serio przykazujemy y miec chcemy pod winą dziesiątka tysięcy kop litewskich, z ktorych per medium fisco nostro et parti laese cedet. Co do wiadomości wielmożnym y uro- dzonym senatorom, dignitarzom, marszałkom trybunalskim y sędziom głównym, staros- tom y ich podstaroseim, urzędnikom ziem- skim y grodzkim y innym przywodząc, miec chcemy, aby żydom Minskim w ich pra- wach, swobodach y wolnościach wyszey specyfikowanych, najmniejsza przeszkoda y bezprawie nie działo się, ale we wszyt- kim przy dawnych zwyczajach zachowani byli. Na co dla lepszey wiary ręką się na- szą podpisawszy, pieczęć wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia dwudziestego wtorego, mie- siąca Martij, roku Panskiego tysiąc sześć- set siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego roku. У того привилею егò королевскоѣ милости печать велико- го князѣства Литовского завесипстая, а подниць руки тыми словы: Jan król, a приннеокъ тыми словы: Approbatia przy- vileciu generalnego żydom Minskim przy prawach y wolnościach z dawna im słu- żących nadanego. При томъ и поднишь руки писара великого князѣства Литовъ- ского тыми словы: Andrzej Kazimierz Osowski pisarz wielkiego księstwa Litew-

skiego administrator biskup Wilenski. Который же тотъ привилей его королевской милости за поданемъ оногo черезъ особъ верьху мененыхъ есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акъ-тикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1681 годъ, № 11787, л. 1648—1651.

№ 75.—1681 г. Декабря 23.

Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всѣхъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять второго месеца Февраля осмого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, поставившимсе очевидно неверный жидъ школьникъ Ораденскій Саломонъ Иозефовичъ листъ рескриптъ его королевской милости з канцелярии великой, великаго княжества Литовскаго вынесенный до актъ подаль книгъ кгородскихъ Виленскихъ писанный теми словы. Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmudzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Kijowskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Siewierskie Czernihowskie. Oznajmujemy niniejszym listem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy; przelożono nam przez pewnych panow rad y kommissarzy naszych iakoby znaczne zachodziły kontrowersye między trzema synagogami niewiernych żydow w wielkim xięstwie Litewskim zostaiących, z których iedne synagogi pretendują od drugich preiuditium usurpatyi niekto-rych iurisdictioni, ktore asserunt żeby do nich należec miały, podane przytym i su-

plike, imieniem żydow Sluckich, pod rząd y iurisdictioni synagogi Brzeskiej podpadających, iakoby od teyże swoiey synagogi niektore cierpieć mieli, iako oni udaia, szkody; my tedy uważaiąc że te contradictionie y zwady, czy słuszne czy niesłuszne, niemogą być tylko z wielu prywatnych uciążeniem, a zatym y z uymą publiczną, a chcąc koniecznie roskazujemy aby sprawa między niewiernymi żydami Sluckimi, a między tą do ktorey należą synagoga, to iest kałalem Brzeskim albo pomiarkowania albo osądzona była na bliskim seymie niewiernych żydow wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorego kadentia raz we trzy lata przychodząc, teraznieyszey zimy przypada, controversiae zaś strony rozgraniczenia iurisdictioni między trzema kałalami wielkiego xięstwa Litewskiego, a czwartym Brzeskim kałalem także niewiernych żydow y insze ktoreśz kolwiek między kałalami pretęsie ordinujemy y mieć koniecznie chcemy, aby między sobą ciż pomienieni niewierni żydzi albo raczey wszystkie cztery synagogi wielkiego xięstwa Litewskiego iakimże kolwiek sposobem zgody abo complanaty w terminie niedziel dwunastu pomiarkowaniem, w co ieżeliby sami między sobą potrafić niechcieli y sprawy między niewiernymi żydami Sluckimi, a Brzeską ich synagogą na bliskim swoim seymie, albo dla niestawania ktorey strony, albo dla iakiey też kolwiek raty nie skonczyli, do tego w naznaczonym od nas terminie rożności o uzurpatię iurisdictioni, ktore sobie pretendują, niezgodzili, deklarujemy exnunc iż zabiegaiąc dalszym, ktoreby z tąd pochodziły, krzywdom y w zamieszaniu, y skracaiąc koszty stron obudwom exnunc po wysciu terminu niedziel dwunastu powagą maiestatu naszego do trzech rabinow to iest Grodzieńskiego, Wileńskiego y Pinskiego, a z drugiey do rabina Brzeskiego y do dwoch niewiernych żydow ktorych sobie Brzeska synagoga do niego obierze, przydamy inszych trzech niewiernych żydow rabinow z korony, o ktorych informacie mieć będziem że nie są do iedney stro-

ny więcej niż do drugiej interessowani, tym zaś wszystkim dziewięciu niewiernym żydom zupełną domy władzę na doskonałe zakończenie tych spólnych pretensyi y na surowe skaranie, kto kolwiek na tym terminie winnym się być pokaże, do tey zaś spólney zgody żeby się obiedwie strony iako nauprzedzey miały surowo upominamy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego trzeciego, miesiąca Decembra roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того листу рескрипту з канцелярии великой, великаго княжества Литовскаго выписанаго подпись найяснейшого короля его милости тыми словами: Jan król, который же тотъ листъ рескриптъ его королевской милости за поданемъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ гродскихъ виленскихъ справъ вечыстыхъ принять и уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.

№ 76.—1682 г. Января 11.

Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ восемьдесятъ второго, месеца Февраля, десятого дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводитимъ Виленскимъ, поставившимся очевисто жыдъшкольникъ Виленскій Иршъ Зельманъ Давидовичъ, листъ заручный до актъ подалъ, писанный тыми словами: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki książę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuydzkie, Mazowieckie, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Siewierski, Czernihowski. Szla-

chetnym burmistrzom, raycom, woytom, ławnikom y całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woytowskiemu miasta naszego Wilna wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Szlachetni y sławetni y wiernie nam mili! Przelozono nam iest przez pewnych panów rad y senatorów rad imieniem niewiernych żydów całej synagogi Wilenskiej, iż wierność wasza z dawnego przeciwko nim rankoru y zawziętości, niemając respectu na zwierzchność y powagę naszą królewską, nie tylko im prywatnie y pojedynkiem różne uraganie czynicie, ale też przeciwko wszystkiey synagodze publicznie całego miasta tumulty wzruszacie y pobudzacie, w których tumultach żydów bicia, rabunia, zabiaia, rozganiaia y wszystko im zabieraią, a to niemał, a prawie co rok wierność wasza spe in spunctatis czynicie, iako to y teraz świeżo podczas popisu całego miasta, gdy żydzi obawiając się zabójstwa, wioleńcij, na tymże popisie prosili wierności waszey, aby od niego wolni, aby przynamniej nie wyjeżdżając w pole, w samym mieście, mianowicie w pałacu iasnie wielmożnego woiewody wileńskiego popisani byli, lecz wierności wasza żadną miarą pozwolić im tego nie chcieliście, tylko ie w pole koniecznie wynieść y tam się z cechami popisować na zdradę kazaliście, assecuruiąc y speciose, że się im nic złego stać niemialo; oni tedy nie mogąc się odprosić y tak będąc od wierności waszey pokojem upewnieni, w pole na popis w dobrym porządku wyszli, tam zaraz nutu y w obecności wierności waszey cechy wszystkie y pospółstwo na nich uderzyli, bili, siekli, strzelali, poodzierali y cale sukien, rynsztunków y innych stroiów napożyczanych pogolocili, szkody wielkie, które czasu swego u prawa specificować będą, poczynili y pewnie by ich byli funditus znieśli, gdyby z opatrności снаć Bozkiej od młodzi academickej, która się nad nimi zlitowała, obronieni niebyli, iednakże postrzelanych y rannych kilkadziesiąt zostało, a wierność wasza, miasto hamowania tego tumultu, ieszcze z uciechą na to patrzaliście y dotych-

czas ieszcze pochwalki na nich czynicie y takimże tumultem y zniesieniem im grożąc. Naprzód tedy pomienionych żydów od popisu na potym absolute wolnemi czyniemy wiecznemi czasy, a o przeszle violencye y szkody póczynione sprawiedliwość im czynić każemy. A że to iest przeciwko prawu pospolitemu y przeciwko publicznemu pokoiowi, którym wszyscy poddani w państwach naszych są ubezpieczeni y że się niegodzi wiernosci waszey, iako samym zwierzelności naszej podległym żydom, pod obrotą naszą zostających, znosić, ani ciemiężyć, ktorzy y teraz bezpiecznemi być nie mogą, przeto mając nad tym ich utrapieniem commiseratią, onych wszytkich, to iest, całą synagogę Wileńską y każdego z osobna żyda, w protectiā naszą królewską bierzemy y onym list nasz zaręczny dajemy, surowo rozkazując wiernosci waszey, abyście więcej iuż takowych y żadnych tumultów czynić, pobudzać y rozkazować nie ważyli się, pochwalkami na nich nieprzegrażali y owszem ażebyście żydów w wszelakim bezpieczeństwie przy tey naszej protectiey zachowali, pod zaręką sta tysięcy kop litewskich y pod innemi winami y zarękami, w prawie opisanemi, na osoby wiernosci waszey sciągając się mającemi, upominamy także wiernosci waszey y surowo, pod łaską naszą królewską, przykazujemy, abyście żydów tychże Wileńskich, przy prawach, przywileiach, osobliwie przy declaratiey naszej, którą wolności y sposoby pożywienia, osobliwie soli przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze szczególne łaski y klemencyey naszej s politowania nad ubóstwem ich przedłużone y prorogowane, non obstante dekreto in contrarium lato, gdyż tota prorogatia tylko im do czasu pozwolona od nas iest, wcale y nienaruszenie zachowały y inaczej czynić nie ważyli się pod winami w teyże prorogaciey naznaczonemi. Dan w Jaworowie, dnia iedynastego miesiąca Januarii, roku pańskiego tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, panowania naszego ósmego roku. У того листу заручного подпись руки на-

яснейшого короля его милости теми словами: Jan król. Который тотъ листъ заручный за подаемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую естъ до книгъ городскихъ Виленскихъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда подъ № 4709. за 1588—1684 г.

№ 77.—1882 г. Января 12.

Донесение вознаго объ отказъ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложенномъ кунтушѣ.

Ja ienerał iego królewskiey mosci, niżej ręki mey mianowany, czynię wiadomo tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórym, miesiąca Januarij dwunastego dnia, byłem ja ienerał użytym stroną szlachtą niżej mianowaną, na imie od pana Jakuba Jankowskiego sługi iegomosci pana Samuela Mikolaia z Rusinowa Wolskiego—woyckiego powiatu Wołkowyskiego, do niewiernych żydow całej synagogi Wilenskiey do Jersza Szkolnika y do Jakuba Gordona, medicine doktora, upominając się według daney karty y zapisu od całej synagogi Wilenskiey iegomosci panu Janowi Konstantemu z Rusinowa Wolskiemu podczaszemu Wilenskiemu na zwrocenie y dosyć uczynienie za kontusz granatowy, zielony, rysiami perskimi y szweckiemi podszyty, kosztujący złotych czterysta trzydzieście, który także synagoga cała po smierci żyda Michała Faytela y te wszytkie dobra onego zabrała. A gdym ja ienerał z tym sługą iegomosci pana Wolskiego stroną szlachtą panem Janem y Macieiem Jablonskimi chodził na Żydowską ulicę do stancij y kamienicy starszych wysz rzeczonych synagogi Wilenskiey Jersza Szkolnika y Jakuba Gordona y inszych imionami y przezwiskami imże samym wiadomemi, prosząc o dosyć uczynienie zapisowi swemu y żeby kontusz wysz rzeczony wcale oddali

y satisfactią iegomosci panu Wolskiemu uczynili, na co zgodnie odpowiedzieli, że nie będziemy żadney satisfactij iegomosci czynić, bo gdybyśmy wszitkiey szlachcie w ich praetensjach dość czynili y cegielki by szkoły naszey nie zostało. Zaczym, chcieli, iegomosci panu Wolskiemu możemy względem tego woiewodstwa Wilenskiego y iego szlachcie iakie sto złotych dwadziescia dać, a niech nam więcey da pokoy, a w ostatku niech że nas pozywa do zamku, obaczy co wskura; wszak y my mamy, kto nas zastąpi, niedbamy o to, możem się y my dać znać szlachcicowi, iako y nam szlachcie. A tak sluga iegomosci pana Wolskiego pan Jankowski na te słowa żydowskie przed mną ienerałem protestował y oswiadczał. A tak ia ienerał com widział y slyszal, na tom dał ten kwit moy relacyny, z podpisem ręki mey y z podpieczęcią stroyny szlachty, na ten czas przy mnie byley. Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci woiewodstwa Wilenskiego ręką swą.

Roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórego, miesiąca Januarij czternastego dnia ten kwit relacyny oczywisto stawszy Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci przyznał. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik woiewodstwa Wilenskiego.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4630. Док. № 12.

№ 78.—1682 г. Января 14.

Жалоба Вольскаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложеномъ кунтушѣ.

Żalował y protestował ziemianin iego królewskiej mosci korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego iegomość pan Samuel z Rusinowa Wolski—woyski Woł-

kowyski na niewiernych żydow synagogi całej Wilenskiej za daniem sobie sprawy y wiadomości od iegomości pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego, podczaszego Wilenskiego, załunie na Jakubą Gordona y na Jersza szkolnika y na wszystkie synagogę Wilenską o to y takowym sposobem, iż niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, opisawszy się y kartę dawszy dobrowolnie, będąc zesłanemi od całej synagogi do iegomości pana Wolskiego—podczaszego Wilenskiego do gospody tu w Wilnie, w gospodzie ieymosci pani Markiewiczowey, na święto Duskiej ulicy, dali takowe pismo imieniem synagogi Wilenskiej, iż mieli czynić satisfactią w kuntuszu rysim, który był w zastawie u żyda Michała Faytela zmarłego w złotych stu będącego, kosztujący złotych czterysta trzydziescie, który kontusz nie widezieć gdzie ci żydzi podzieli y niechcąc onego wracać, ani zapisowi swemu dość czynić, a ku większey krzywdzie y szkodzie w tym liscie y zapisie danym iegomości panu podczaszemu Wilenskiemu, nie specyfikowawszy dnia y terminu, podstępnie, iako młodego człowieka, uwiedli powiadaiąc ubezpieczywszy iegomości pana Wolskiego, mówiąc tak: day się waszmość na sąd nasz żydowski, co gdy waszmość uczynisz, większą y nie odwłoczną sprawiedliwość od nas otrzymasz, bo to iest wielka u nas rzecz, gdy się zacny szlachciec da nam pod nasz sąd. Zaczym za przybyciem dnia 12 Januarij żalobliwego do Wilna z tą kartą do całej synagogi chodził y nie mały czas upominając się satisfactij w Wilnie bawił się. Na co odpowiedzieli synagoga: iż my waszmość nie będziemy żadney satisfactij czynić, pozyway nas waszmość y całą synagogę do zamku, tam się waszmość sprawiemy, gdyż y kamienica Faytelowska iuż do synagogi należy, za czym wolno nas pozwać do zamku, a my żadney sprawy teraz z waszmością nie mamy. A tak żalobliwy widząc takową niesprawiedliwość żydowską, chcąc o to prawem czynić z nimi w sądzie należnym, dał tę żalobę do xiąg zapisać.

Roku 1682, miesiąca Januarij dnia 14 na urzędzie opowiadano. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik woiewodztwa Wilenskiego.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.—Док. № 11.

№ 79.—1682 г. Февраля 10.

Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещеніемъ имъ въ теченіи 12 недѣль вчинять иски и судебныя преслѣдованія другъ противъ друга.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ второго, месеца Фебруаря десятого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ виленскимъ, постановившише очевисто невѣрный жидъ школьникъ Мойжешъ Саломонъ Іозефовичъ, листъ рескриптъ до актъ подалъ, писанный тыми словами: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Jnflandzki, Kiiowski, Podolski, Podlaski, Smoleński, Siewierski y Czernihowski. Oznamuiemy tym listem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu to należy wiedzieć, naznaczyliśmy niewiernym żydom wielkiego xięstwa Litewskiego w reserpicie naszym w ich sprawie niedawno danym pomienionym, termin do dwunastu niedziel na ugode, aby się we wszystkich pretensjach swoich, tudzież o krzywdy Shuckich żydow pogodzili między sobą, zaczym mieć chcemy y roskazuiemy aby stante compositione do wyscia pomienionego czasu dwunastu niedziel nieważyli się ieden drugiego o praetensye do siebie mające aresztami, wiolemtiami y grabieżami nigdzie po goscincach, iarmarkach, komorach celnych, miastach y miasteczkach trudnić y aggrawować, co naybardziej o synagodze Brzeskiej

W. X. Lit. ma się rozumieć, żeby zgody naznaczoney przez podobne violentiae y trudności ni wczym nie naruszyli, na takich którzy by się tey wyrazney woli naszej sprzeciwiли winą dziewięciu tysięcy grzywien y peny w prawie przeciwko sprzeciwiającym się listom naszym opisane zakładając, a dla większey wagi y wiary ten list ręką naszą podpisawszy pieczęć xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego, miesiąca January, roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу подпись руки найяснейшого короля его милости тыми словами. Jan król. Который тотъ листъ рескриптъ, за поданемъ до актъ есть до книгъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда.— за 1605—1682 годы. № 4650.—Докум. № 10.

№ 80.—1682 г. Марта 6.

Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ второго, месеца Марца шестого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившише очевисто жиди старшие синагожки Минской Израель Самуеловичъ и Лейба Якубовичъ, также Ілли Іозефовичъ и Шмойло Кгершоновичъ оповедали, покладали и ко актѣтикованю до книгъ кгроцкихъ Минскихъ подали реестръ забраня розъныхъ речей и готовихъ грошей, квалтовънимъ способомъ черезъ жидовъ старшихъ синагожки Брестской на речъ в немъ нижей виражоную имъ же самимъ служачий и належачий, просечи, аби тотъ реестръ билъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ актѣтикованъ и уписанъ.

которий уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwałtownym sposobem u żydow Minskich na cadentią do Sielca iadących, tak gotowych peiniędzy, iako też srebra, złota, towarow y różnego splendoru, przeiowskiy w roku teraznieyszym tysiąc szeszeset osmdziesiąt wtorym, miesiąca Februarij pierwszego dnia, pode wsią Sokolowem. Naprzod u Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych trzy tysiąca, kanak szzero złoty rubinami y dyamentami sadzony, w nim sztuk trzydziescie y dwie, kosztuiący złotych cztery tysiąca osmsset piędziesiąt, pereł wielkich y mnieyszich sznurow osmnascie, kosztuiących złotych tysiąc dwiescie czterdziescie, pierścien dyamentowy, kosztuiący złotych siedmsset piędziesiąt. U Leyby Jakubowicza łyżek srebrnych blachmulowych dwanascie, miednica z nalewką srebrno pozłocistą, wazących grzywien dwadziescia cztery, roboty awszpurskiey, kosztuiących złotych tysiąc dwiescie, manelow pare szzerozłotych, dyamentami sadzonych, przy tym pierścien szafirowy kosztuiący złotych pięset czterdziescie, kolderka atlasowa kosztuiąca złotych czterdziescie y groszy dwadziescia pięć; przy tym zabrali registra assygnacie, quitacye już żydom Brzeskim wyplacone y przywiliecia najasnieyszich królów. U żyda Jlli Jozefowicza y Szmojly Gierszonowicza, powtorne do Sielca z miasta Minskiego przybyłych, recuperuiąc wysz mianowanych żydow Leybe Jakubowicza y Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych dwa tysiąca osmsset siedmdziesiąt pięć. żydzi Brzescy wzięli; u tych że żydow czterech powracaiących się z Sielca do Minska w tymże roku, miesiąca Februarij dwudziestego wtorego dnia, pazerwaney cadentij przez żydow Brzeskich, dogoniwszy z niemalą gromadą ludzi pod miastem Chomskiem wzięto koni czworo s kolasami, kosztuiących złotych trzysta czterdziescie y dwa, u żyda Jlli Jozefowicza wzięto gotowych pieniędzy złotych szesćset, łyżek cztery, kupkow dwa, czary dwie, ko-

newka z wierzchem srebrne, wazące wszystkiego srebra grzywien iedynascie lotow cztery, kosztuiących złotych trzysta piędziesiąt, tabinu zielonego lokci pięć kosztuiącego złotych szesdziesiąt, atlasu szkarlatnego lokci dwanascie, kosztuiącego złotych sto dwadziescia, examitu ceglatego lokiec ieden, kosztuiącego złotych dwadziescia osm. Summą czyni złotych piętnascie tysięcy dziewięset dziewiędziesiąt cztery y groszy dwadziescia pięć. У того реестру подписи руки енеральское тимиі слови: Andrzej Olechnowicz, ienerał iego królewskiey mości woiewodstwa Minskiego. Kоторий же тотъ реестръ за поданемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 19.

№ 81.—1682 г. Юня 18.

Рѣшение по иску Кенсовскаго къ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесять второго, месеца Юня осемнадцатого дня.

На враде кгородкомъ в замку господарекомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившише очевидно слуга его милости пана Яна Кенсовьского, подстолего воеводства Минского панъ Марцианъ Бенедыктъ Рихлицей покладаць ку акътикованью до книгъ декретъ вельможного его милости пана Яна Михала на Бакштахъ Завишы, старосты Минского в справе тогожь его милости пана подстолего Минского з неверными жидами Мойжепомъ Абрамовичомъ, бывшимъ писаромъ цля новоподвышного коморы Минское, арендаромъ Игуменскимъ, з Лейбою Якубовичомъ Кукгелюмъ тестемъ оногo, яко

поручьникомъ, малжонкою его и Абрамомъ Мойжешовичомъ, сыномъ Мойжеша Абрамовича о речъ в немъ в середине выражоную ферованый, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, miesiąca Maia szóstego dnia. Przedemną Janem Michałem na Basztach Zawiszą starostą Minskim, agitowała się sprawa iegomosci pana Jana Kęsowskiego podstolego woiewodstwa Minskiego z żydem Moyżeszem Abramowiczem, bywszym pisarzem cła nowopodwyszonego komory Minskiej, arędarzem Jhumieńskim, a teraz w mieście Minskim w domu Leyby Jakubowicza Kugielu żyda Minskiego, tescia swego przebywającym, z tymże żydem Leybą Jakubowiczem y małżką onego, iako poręcznikami y synem wyżey mianowanego żyda Abramem Moyżeszowiczem y oycem samych pryncypałow o dług złotych tysiąc winno ostały na terminie w tym roku, dnia dwudziestego trzeciego Aprila, w dzień świętego Jerzego, przy xięgach grodzkich Minskich według opisu y obowiązkow niezapłacony, ktorego inquireując długi, tenże iegomość pan podstoli Minski przez sługę swego urodzonego pana Mareyana Rychlickiego, w niebytnosci swey, za mocą prawną wprzod przed iegomością panem Janem Markiewiczem, namiesnikiem moim, u sądow zamkowych Minskich attentował na terminie przy xięgach grodzkich Minskich czynił pilność, a za niestaniem winnego zyda dla choroby, a syna iego absenty, tychże tesciowi onego y dziadu Leybie Kugielowi y małżące iego z przydania urzędowego we trzech tysięcy złotych polskich, w roku terazniejszym, dnia dwudziestego dziewiątego Aprila przez dwóch ienerałow przyparęczył, za którą, gdy na dniu pierwszym praesentis za zakazem przed tymże iegomością panem namiesnikiem moim, żyd Leyba y małżaka onego, zapozwani będąc, niestanowili, tedy do teyże przyparęki przed sąd moy staroscinski ciż obżalowane żydzi przypozwani byli, gdzie tenże sluga

iegomosci pana podstolego Minskiego stawiając z patronem spraw tegoż iegomości panem Janem Łomanowiczem, mocą tegoż przyparęczenia, ktore czytał y dowodził, że żyd Leyba Kugil y małżaka onego w przyparęce przyiowski nie tylko dotrzymać, lecz inquantumby umarł tey nie zapłaciwszy summy, tedy sami za niego wyplacać declarowali, za czym po ominionym terminie, aby żyd Leyba Jakubowicz y małżaka onego, iako się przeieli, czynili satisfactią, a zatym dowodzić tego długi że ze wszystką substantią swoją żyd Moyżesz Abramowicz y syn onego z Jhumienia sprowadziwszy do tescia y dziada swoich dla uniknienia płacić innym creditorom tu do Minska z umysłu ziachali, na czym iako wszystka ruchomość onych, iako to złoto, srebro, cyna, miedz, sprzęt domowy, gotowe pieniądze w schowaniu ich zostaie y iako te przyparęczenie ieneralskie przyieli, płacić za zięcia swiego declarowali samotrzeć temuż słudze iegomości pana podstolego Minskiego, przez ktorego y ta summa wyliczona była, do przysięgi zabierał, a po wykonaniu na dobrach pozwanych Leyby Kugela y małżaki onego za summą iscizną, zareki y szkody prawne odprawy prosił y domawiał. A żyd Leyba Jakubowicz Kugiel, stawiając w osobie małżaki y zięcia, jako chorego, pokładał relatią ieneralską w roku terazniejszym, dnia dwudziestego osmego Apryla, do xiąg grodzkich Minskich doniesioną, którą probował, że nie przymował przyparęczenia y teraz pomienionego zięcia swego zrzeka y iczeli sąd każe wydać, gotow zostaie, żadney ruchomosci złota, srebra, gotowey summy y żadnego sprzętu domowego, oprócz poscieli, na ktorey chory leży, nie ma y nie przechowywa, także do przysięgi zabierał, a po wykonaniu uwolnienia od tey upraszał żaloby. Patron zaś aktora ruinując relatią żydowską y zadając nieprawność, że ieden dwuch ienerałow przeswiadczyć nie może, a do tego naprzod dniem poczynionym przyparęczeniu iest sporządzona nie s przydania urzędowego, lecz przez subordinowanego ienerala czy-

niona uchilenia na strone swego przyparęczenia, utwierdzenia długu winnego y zarak wskazania domawiał. A ponieważ pozwany żyd na urządzie zdaie parękę y wydać zięcia swego nie broni, długu płacić nie chce, tedy citując z rozdziału czwartego artykuł dziewiędziesiąt osmy, iż, dłużnika nie mającego czym płacić, y kiedy nikt za nim nie ręczy za poscignieniem kędy kolwiek urząd aktorowi wydać iest powinien. Przeto pozwoliwszy na odwod przysięgi pozwanego Leybie Kugielowi z małżoną na punktach iako się zabierali utwierdzenia obligu wydania tego debitora Moyżesza Abramowicza y syna iego z pozostałą ruchomością do swego więzienia, a syna iego Abrama Moyżeszowicza, ponieważ do prawa nie stanowi, iako nie posłusznego w roku zawitym na upad zdania y gdzie by poscignąć mogli, podług tegoż obligu salwy zachowania y na wszelakich dobrach, ruchomościach, gotowych summach y creditach obżałowanych Moyżesza Abramowicza z synem u kogo kolwiek by napotym okazać mogli wolnego dochodzenia za żywota, lub po śmierci onego upraszał, a że nikt inszy z creditorow po wszytek czas o żaden dług tak u sądu namiesznikiego, iako y moiego starosceinskiego nie czynił przypowiadania, ażeby napotym w pewnym długu iegomości panu podstolemu nie działa remora, uchilenia na strone, a nim żyd Leyba Kugiel z małżoną przysięgę wykona, aby zięcia swego z małżoną w przyparęce dotrzymali prosił y domawiał. Jakoż żyd Leyba Kugiel stawiając do dnia trzeciego nim wykona na punktach wyżey mianowanych przysięgę y z małżoną zięcia swego w przyparęce dotrzymać, a po przysiędze lub żywego, a ponieważ ciężko chory, gdy by umarł y ciało onego żalującego wydać declarował, a za wydaniem od wszytkiey żaloby y praetensij wnoszoney uwolnienia prosił y domawiał. A tak ia starosta Minski w tey sprawie oczewistej z obuch stroch wysłuchawszy controversij, oblig na złotych tysiąc, do którego żydzi znali, że iest nie wyplacony,

dany iegomości panu podstolemu Minskiemu, iako prawny, in toto utwierdzam; przyparęczenie czynione y relatią od żydow doniesioną kassuie, a żydowi Leybie Jakubowiczowi y małżące onego przysięgę na punktach w controversij wyrażonych naznaczam y dzień trzeci po tey decisy przy szkole żydowskiey Minskiey wykonać determinuie, którą nim wykonaia przysięgę w przyparęce zięcia swego Moyżesza Abramowicza z żoną dotrzymać powinni będą, a po przysiędze według domawiania y prawa citowanego, ponieważ żadney posobie nie dał paręki, wydać żywego, a iezeliby umarł, tedy y ciało onego niebronić wziąć iegomości panu podstolemu Minskiemu pozwalani, który in quantum nie opłaci, abo przez successorow recuperowany nie będzie, według prawa wolną nad nim żywym y po śmierci czynić zostawuie executią; syna zaś iego Abrama Moyżeszowicza na upad w samey rzeczy zdawszy iako nie posłusznego prawa, gdzie by poscigniony być miał, na dobrach y osobie iego dochodzić aktorowi za obligem salue zachowuie, także y na dobrach oycy iego Abrama Moyżeszowicza, gdzie by kolwiek okazały, tak gotowe summy, towary, handle, długi, iako y ruchomości wolno będzie poty, aż skuteczna stanie satisfactia. A że nikt z iehomościow innych panow creditorow po wszytek czas inquirowania tego długu przez iegomości pana podstolego Minskiego u sądu namieszniczego y moiego nie odzywał y nie przypowiadał, tedy tak w odebraniu tego żyda, iako y w odyskaniu winney summy, aby żadna temuż iegomości panu podstolemu Minskiemu nie działa praepeditia tym approbuie dekretem. Pisan w zamku Minskim, daty ut supra pisaney. У того декрета при печаті подниєть руки тыми словы: Jan Michał Zawisza, starosta Minski m. p. Который же тотъ декретъ закладанемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую и прозьбою естъ до книгъ городовыхъ Менскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 52—53.

№ 82.—1882 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Гершеновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Юля осминадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь, у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второй обраными, кгда с порадку реестрового ку суженью припала справа жьда места Виленского Мойжеша Кгершеновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ, за позвъомъ очевисто в руки его милости тутъ в месте его королевское милости, в Вилне поданымъ, до листу запису его милости о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ, у жалуючого позычоныхъ, при томъ о учиненую, за упоминанемъ се тое сумы, на здорове жалуючого забитемъ на смерть одповедъ и похвалку, затымъ о совитости заруки, шкоды и вины правные. До которое справы за приволанемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ актора пленипотентъ за моцью листовною правною, себе до тое справы даною, панъ Александеръ Гордеевекій очевисто становилъ, а его милость панъ Монтовтъ не становилъ и некоторое ведомости о нестаню своемъ намъ суду и стороне своей неучинилъ; затымъ вышъ речонный актора пленипотентъ поданого очевисто в руки обжалованому тутъ в месте Виленскомъ будущому, черезъ енерала Самуеля Збинского позъву, сознаемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земекимъ тутошнимъ Виленскимъ учиненымъ, слущные правные доведши, и трое волане пилности стороны своей на томъ позъве написаное оказав-

ши и жалобу з него о речъ вышъ мененую, а ширей в томъ позъве описаную преложивши; на доводъ чого покладасть и читалъ листъ добровольный записъ одъ обжалованого жалуючому на суму тисеча золотыхъ полскихъ в дате року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ, мца Декабра петнадцатого дня данный, водлугъ права справлений. С которого то запису все обовязки и варуньки правные подостатку вычитавъши и форумъ той справе у суду нашего указавши, не оддана и незаплаченя тое сумы на року и по термине самимъ же тымъ листомъ, неосвобоженнымъ записомъ доведши, при томъ покладасть протестацію одъ актора своего на обжалованого, о уделаную одповедъ и похвалку, до книгъ вадовыхъ донесеную и екстрактомъ съ тыхъ книгъ подъ датою въ немъ инсерованою выданую, всее жалобы з документовъ доведши, вздана обжалованого, за нестанемъ до права в року завитомъ, на упадъ в речи, того листу добровольного запису его милости самое неотданое истизны з совитостями, заруками чотырохъ тисечей золотыхъ полскихъ, при томъ за уделаную одповедъ и похвалку петидесятъ копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и паметьнымъ всего сумою чотырохъ тисечей ста тридцати золотыхъ полскихъ, на обжалованомъ и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости лежачихъ и рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ где кольвекъ будучихъ, а самого обжалованого, взглядомъ уделаное одповеди и похвалки, на выволане акторови всказаня и на одержане того выволаня до его королевское милости отослания, а за вышъ мененый всказъ до одправы черезъ дворанина его королевское милости на добрахъ обжалованого приходитъ волности зоставеня стороне своей у насъ суду просилъ и домавилъ. А такъ мы судъ в той справе жьда места Виленского Мойжеша Кгершеновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ за позвъомъ, очевистю в руки его милости тутъ в месте

его королевской милости в Вилне поданнымъ, до листу запису его милости о неодаче и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ у жалуючого позычныхъ; при томъ о учиненую за упоминанемъ се тое сумы на здорове жалуючого забитемъ на смерть одповедь и похвалку; затымъ о совитости, заруки, шкоды и вины правные. Ижъ его милость панъ Монтовтъ будучи о то позыванымъ передъ нами доправа не становилъ, про то мы судъ его милости яко права непослупного в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а воде права и того листу доброволного запису его милости самое неодаче истизны з совитостями, заруками, чотыри тисечи золотыхъ полскихъ, притомъ за уделаную на здорове жалуючого одповедь и похвалку вины водегъ права и за шкоды петъдесять копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и наметнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на его милости пану Монтовъту и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости, лекачихъ и рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, а самого пререченого его милости пана Вавринца Монтовъта, взглядомъ тоежъ на здорове жалуючого уделаное одповеди и похвалки, на выволане жиду Кгершоновичу веказуемъ и на одержане того выволаня до его королевское милости пана паного милостивого одылаемъ, а за суму вышъ мененую, одъ насъ суду веказаную, меновите, за чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости пана Монтовъта лекачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, до одправы порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ волности жалуючому акторови зоставуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1682 г., № 284, л. 370.

№ 83.—1682 г. Августа 17.

Явка привилегии польского короля Яна III на право свободной торговли евреямъ кагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ второго, месеца Аввгуста семнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Давидъ Иозефовичъ школьникъ Минский тотъ екстрактъ з книгъ кгороду Городенского выданный рескрипту его королевской милости зо вьсею речью в немъ в середине помененую ку актыкованю податъ, просечи, абы тотъ екстрактъ былъ до книгъ кродскихъ Минскихъ принятъ, актыкованъ и уписанъ, который огледавши и читаного выслужавши, а уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть. Выписъ с книгъ гродскихъ повету Городенскаго. Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ второго, месеца Юля двадцать седмого дня. На враде господарскомъ кгородскомъ Городенскомъ, передо мною Яномъ Котовичомъ стольникомъ Оршанскимъ, подстаростимъ Городенскимъ будучимъ отъ вельможного его милости пана Яна Франтишипка Котовича старосты Городенского, постановившимъ персоналитеръ жидъ Викъдоръ Якубовичъ школьникъ Городенский тотъ рескриптъ его королевской милости на речъ и особомъ в немъ у середине помененую служащий и належачый, до актъ книгъ кродскихъ Городенскихъ податъ, потребоучи, абы былъ актыкованъ и уписанъ у книги, который уписуючи у книги одъ слова дослова такъ се в себе маеть: Jan III z Bożey łaski król polski wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuyd-

zkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smoleńskie, Podolskie, Podlaskie, Wołyńskie, Kiiowskie y Czernichowskie. Oznajmujemy tym listem naszym wszem w obec, komu to wiedzieć należy, mianowicie iasnie wielmożnym, wielmożnym urodzonym obywatelom tak korony Polskiej, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, administratorom, pisarzom na cłach zostającym. Suplikowano do nas przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas reziduiących, imieniem (въ подлинникѣ это мѣсто выкропилось) . . . . to iest Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego y Wilęskiego, ktore się z sobą niezgadzią y wielkie rostyryki między onemi się wscieli, kupcy żydzi w wielkim xięstwie Litewskim zostaiące wielkie ponoszą grawaminą, że ich po iarmarkach, targach, na drogach grabią y depaktuią, osobliwie żydzi kahału Brzeskiego, ktorzy żydow kupcow Słuckich, Minskih tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim zabieraią, grabią, przez co ubodzy kupcy ad egestatem przychodzą y creditorom swoim na naznaczonych terminach satisfacere nie mogą, a to z tąd, że nie mają wolnych przejazdow dla tak wielkich krzywd na iarmarki y targi, skarb też nasz tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim przez to nie małą ponosi uymę y usezrbek y administratorowie, także pisarze celni szkodę. My tedy król, chcąc, ażeby takowe iniuria między wyż mianowanemi żydami więcey nie działy się, ubodzy kupcy takowych krzywd nie ponosili, skarb też nasz in toto zostawał, mieć chcemy y serio przykazujemy, ażeby ten kahał czterech wysz mianowanych nie ważył się kupcow tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim, po targach, iarmarkach, drogach, tak z wielkich miast, iako y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego wyieżdżaiących, a osobliwie z Słucka, Minska y innych wszystkich in genere kupcow żydow wielkiego xięstwa Litewskiego tak teraz, iako y na potym grabić y depactować, ale ponieważ

maią prawa duchowne sobie od niasniejszych antecessorow naszych nadane y od nas samych miłosiernie confirmowane, tedy według onych maią się między sobą rozsądzić, albo przed niewiernemi rabinami tych czterech kahałow rozprawić, jeżeliby zas iaki kolwiek podatek seymem (ktory vigore constitutiei do tych czterech kahałow należy) był uchwalony, tedy te wszystkie cztery kahały, a namnicy trzy, znioszszy się z sobą, maią w tym podatku uczynic słuszną distributią, y żydom iednemu, albo dwom wiary godnym, dawszy onym plenariam potestatem do wybierania zlecić, ktorzy wolni będą ten podatek wybierać, tak iednak, żeby skarbowi naszemu była we wszystkim satisfactia . . . . .
. . . . . kupcy nie byli. . . . . a ktory
. . . . . od wyż mianowanych kahałow . . . . . pokazały, takowy ma być wolno przepuszczony, ktory by kolwiek zaś kahał z tych czterech, w ktorym kolwiek punctie temu listowi naszemu upominalnemu sprzeciwił się, kupcow wyż mianowanych na iarmarkach, targach y iakich kolwiek miejscach w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim grabić y aggrawować sami przez się, abo przez iaką subordynowaną osobę ważył się, tedy ma popadać w paeny, to iest placenia pięć tysięcy czerwonych złotych, ktorey medietas fisco nostro, medietas zaś parti iniuriatae cederemus. W czym do dochodzenia urodzonym instigatorom korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego moc daemy. Jeżeli by zaś iakowy rescript przeciwko temu listowi naszemu pierwszą, albo poslednieyszą datą ad sinistram cancellaryae nostrae informationem był przez kogo kolwiek otrzymany, tedy że u każdego sądu y prawa, także urzędu y na wszelkim miejscu żadnego waloru mieć niema deklarujemy. Ten zas list upominalny ażeby wszędzie, na każdym miejscu za ważny był przyjmowany, y za podaniem onego do wszelkich xiąg ziemskich grodzkich, maydeburskich y innych wszelkich actikowany, po iarmarkach też, tar-

gach, miastach, miasteczkach w koronie Polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim publikowany mieć chcemy dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat w Jaworowie dnia dwunastego miesiąca Julij, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу упоминального рескрипту при печати великой великого князьства Литовского притисненой подъише руки его королевской милости теми словы: Jan król. Который тотъ листъ упоминальный за поданемъ оного черезъ особу верху помененую есть до книги гродьскихъ Городеньскихъ справъ вечистыхъ . . . . . печатью вдовою . . . . . есть выданъ. Писанъ у Городъне. У того екстракту печать притиснена, а подписъ руки теми словы: W niebytnosci jego-mosci pana pisarza, Krzysztofh Micuta sędzia grodzki Grodzieski. Корректура теми словы: В небытности pana ресента скоринговаль Кобылинъский наместникъ Городеньский. Который же тотъ екстрактъ з книгу гроду Городеньского выданый за поданемъ оного до актъ и прозьбою особы верху мененое есть до книги гродьскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 72—73.

№ 84.—1682 г. Сентября 15.

Явна баниційнаго листа польскаго Короля Яна III на еврея Арона Лейбовича.

Мета отъ нарожения Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Сентября петнадцатого дня.

На враде гродскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ го-

родничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевнето панъ Станиславъ Пашковъский, слуга вельможного его милости пана Самуеля Кмицица, стражника великого князьства Литовьского покладаль и до актъ подалъ листъ вечной баницыи з канцелярыи его королевьское милости, пана нашего милостивого, противо неверного жьда Миньского Арона Лейбовича вышесеный, о речъ в немъ в середине мененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книги гродьскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе масть: Янъ Третий з Божой ласки король Польский, великий князь Литовьский, Руский, Пруский, Жмудзький, Мазовецкий, Инъфлянъский, Киевъский, Волынский, Подольский, Подляский, Смоленъский, Черниговъский. Веимъ в обецъ и кождому з особна всякого достоенъства враду и стану людемъ духовнымъ, свецкимъ, обывателемъ панъствъ паныхъ, ознаймемъ: Маемъ ведомость з декрету комисарского такъ зъ сенату черезъ коньетытуцию, яко особливимъ рескриптомъ нашимъ з воеводствъ и поветовъ назначеныи и на сеймикахъ реляцийныхъ обраными в року прошломъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первомъ месеца Декабра десятого дня до Кгродна згромаженыи, куды (зъ) за пову и реестру судового ку сужению прыпала справа межы инъетыгаторомъ великого князьства Литовьского з реляции вельможного Самуеля Кмицица, стражника великого князьства Литовьского и малконьки его вельможной Техановецкой обозной великого князьства Литовьского, а теразнейной стражниковой великого князьства Литовьского з одной актѳоромъ, а невернымъ жьдомъ Арономъ Лейбовичомъ Минскимъ з другой стороны, позванымъ о то, ижъ за декретомъ суду комисарского дворанинъ скарбовый за суму золотыхъ осмьсотъ петнадцать до каменныи в Минску будучой на екзекуцию зъбьждаль, теде позваный жьдъ

спротивляючы се декретови комисарскому екзекуцый боронилъ и не поступилъ, о што будучы жыды запозваный передъ судъ комисарскый не становилъ до права и жадное ведомости о нестаню своемъ не учинилъ; про то позваного жыда, яко права непослушного в року завитомъ на упадъ в речы vzdalъ. Взглядомъ которое баницыи за такъ явное тому декретови спротивенство, которое се з листу дворапъского показало, пререченого жыда Арона Лейбовича на вечную баницию и на выволане з панствъ нашихъ, такъ же на лапане веказуемъ, за суму золотыхъ осмьсотъ петнацать, всего сумою два тысяча чотырыста сорокъ пять золотыхъ польскихъ на всякихъ добрахъ лежачыхъ рухомахъ сумахъ пенезныхъ, где кольвекъ будучыхъ, урожоному акторови прысудили. А яко на одержане той баницыи до насъ господара отослать, такъ на учынене за веказаную суму екзекуцый, дворапнина скарбового, особливый листомъ нашимъ назначеного, заложившы на каждого спротивного дальшыя пены, зсыламы, о шкоды, наклады урожоному актору заховуемъ. Мы tedy король на пнъстанцую вельможного Кмпница стражника великого княства Литовского и малжоньки его, выконываючы дальшый постунокъ срокгости права посполитого надъ пререченымъ жыдомъ Арономъ Лейбовичомъ, велели есмо оно го зо веихъ земель и панствъ нашихъ выволать. Яко-жь симъ листомъ нашимъ баницийнымъ оно го выволанцомъ чынимъ одъ сполю и общования з людми подчѣтливыми мети, рады, помочы додати, ани оно го в домахъ своихъ переховывати не важилъ се, подъвинами в праве посполитомъ описаными. Што ижъ бы веимъ ку ведомости прышло врадомъ нашимъ земскимъ, кроекскимъ и иньнымъ всякимъ судовымъ прыказуемъ, абы веде за поданемъ оно го до книгъ, прыймаванъ, актыкованъ, публикованъ и обволанъ былъ конечно. Писанъ в канцелярии паншой великого княства Литовского, дня

пятого Сеньтебра месеца, року тисеча шестьсотъ осмьдесять второго, панованя нашого осмого году. У того листу его королевское милости, пана нашого милостивого, вечного, баницийного, печать прыписана великого княства Литовского, а подпись рукъ тымъ словы: Доминикъ Миколай ксѣпъже Радивилъ, подъканцлерый великого княства Литовского. Кгабрыель Матеушъ Головня, секретарь его королевское милости. Который же тотъ листъ его королевское милости вечный, баницийный противо неверного Арона Лейбовича жыда Миньского выданный, за поданемъ оно го до актъ и прозьбою особы верьху менное есть до книгъ кроекскихъ Миньскихъ прынять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Миньского градского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 78—79.

№ 85.—1682 г. Декабря 16.

Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пацукевича за произнесеніи угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ.

Żalowali y soleniter się protestowali żydzi synagogi Wilenskiej Łazarz Dawidowicz, Marek Moyżeszowicz imieniem swoim y całej synagogi szkoły Wilenskiej na pana Pacukiewicza o to y w ten sposób, iż w roku terazniejszym 1682 miesiąca Xbra 16 dnia, przepomniawszy srogosci prawa pospolitego, a wziewszy umysł zły przed się, czyniąc tak częstokrotnie pochwałki y pogrozki na całą synagogę y kałał szkoły Wilenskiej zruinować y do śmierci wszystkich przyprowadzić, iako y niepoiednokrotnie tenże obżalowany dnia czwartego Decembra, w tym wyż pisanym roku, stojąc w rynku przed domem swoim z ludzmi gromado wielką, uczyniwszy pochwałkę w oczach żałujących tymi słowami mówiąc: «panowie bracia, wiedzcie o tym, że poki my się nie odważymy, żeby nie oglą-

daiąc y nie uważając na żadne ich prawa y przywileja jego królewskiej mosci, onym nadane, to nie będzie z nimi końca, przeto trzeba nam o nich myśleć różnemi sposobami, aby ich z tąd wyniszczyć, jednych kazać potopić z kamieniami, a drugich pozabijać, niech że oni na nas swym prawem dochodzą»,—a niektóre stojąc, imionami y nazwiskami samemu wiadome, w tej gromadzie odpowiedzieli—«tak trzeba nam y uczynić!» O co tedy żałujące, chcąc o to prawem czynić, y na potym jeżeliby nasze synagogę y nas samych od kogo kolwiek y jakim kolwiek sposobem miało co potkać, tedy wszystkiego na obżalowanym panu Pacukiewicz u prawem czynić y dochodzić będziemy. Które to solenno manifestacją swoją do xiąg grodzkich Wileńskich dali zapisać.—Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650. Докум. 10.

№ 86.—1683 г. Юля 6.

Явна дозволенія, даннаго старшимъ Минскаго базилянскаго Свято-Духовскаго монастыря еврею Осипу Израелевичу на право владѣнія монастырскимъ плацомъ.

Мста отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ оемдесять третего, месеца Юля шестого дня.

На враде кгородьскомъ в замьку господарекомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ городьничимъ и подьстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевисто жидь Миньскій Иозефъ Изъраелевичъ сей скриптъ в Богу велебного его милости ксенъдза Цицриановича, коньсультора закону светого Базилега кляшътору Миньского, до актъ кгороду Миньского подаль, просечи, абы тотъ скриптъ зо вьсею речью в немъ в середине поменуую былъ до кьнигъ кгородскихъ Миньскихъ принятъ, акътикованъ и уписанъ, который при-

нявъши, читаного выслухавъши уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Ja Symeon Cyprianowicz consultant zakonu swiętego Bazylego Wielkiego starszy Swiętego Ducha oznajmuję tym moim szkryptom, iż co Jozeph Izraelewicz żyd miasta jego królewskiej mosci Minska, post fata antecessorow swoich otrzymawszy kamienice w Minsku będącą, z rynku do zamku idąc, którą nieboszczyk pan Miron Filipowicz w klasztorze swiętego Ducha przyznawszy possessorami uczynił, a że żyd pomieniony Izraelewicz po ruinie nieprzyiacielskiej, według prawa starego y praw pomienionych, tak stwierdzionych od iasnie oswieconych ichmosciow xięży metropolitow w unicy swiętej zostających, iako y od wielmożnych ichmosciow oycow starszych Minskich cerkwi swiętego Ducha, do ktorey z dawnych czasow grunt y plac Kozmo-Demianskie należą, szmat gruntu pomienionego do teyże kamienice przyległego nie grodził y z onego po ty czasy nie korzystał y nie przystępował do tego szmatu bez woli starszych Swiętego Ducha, ponieważ tedy ma przyciasność, udał się, iako pod prawem naszym Swiętego Ducha zostający, opowiadając mnie starszemu Swięto-Duskiemu, y prosząc żeby ten szmatek od browaru aż do samego parkanu ichm. panien bernadynek klasztoru Minskiego do tey kamienicy jego był przydany, pod tąż danią y czynszem w prawie starym opisanym, y aby według praw starych szkody nie ponosił ni odkogo. Ja tedy starszy Swiętego Ducha, widząc samą słuszność, podalem w possessyą pomienionemu żydowi pod czynszem w prawie starym należącym szmatek placu, a co się tknie, ponieważ żyd pomieniony dla swey weczesności komore do kamienicy należąca y przy niej będąca chciał wiazdu ruinować, tedy wolno onemu dla wiazdu uczynić y wrota drewniane lub też mur iaki zechce stawić, bez żadney ode mnie y po mnie następujących starszych przeszkody. A inquantum by tenże żyd wynalazł iaki sposob dla wiazdu w ciasności swey, tedy też komora przy walorze

swym zostawać ma według upodobania pomienionego żyda iako actora tey kamienicy. A co się tknie iesli by nie chciał drewnianego budynku, tedy wolno na tymże mieyscu komorę przy teyże kamienicy zruinować y według upodobania swego restawrować y murować. J na to ia starszy świętego Ducha daie tę moie pismo s podpisem ręki moicy y s pieczęcią klasztorną temu pomienionemu żydowi. Działo się w Minsku, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, dnia dwudziestego Februaryi. У того шкряпту печать притиснена, а подпісь рукъ тыми слоуы: Symeon Сурьянович consultorз zakonu святого Базылего, starszy klasztoru Minskiego святого Ducha Sergius Wosinski or. S. B. magni, Daniel Korytynski ord. D. Bazylii vicarius et ordinarius Minscesis Jozepus Hryniewski Ord. Bazylii extra ordinarius. А притисокъ на томъ шкряпце тыми слоуы: То право od klasztoru Minskiego дане wyż pomienionemu żyдowi we wszystkich пунктахъ y параграфахъ зтвирдам, бѣдѣ в Minsku на wizycie, дня двудзiestого сiodмого Junia, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt трзeciego. Stephan Martizkiewicz Businski protoarchimēdryta zakonu святого Базылего wielkiego; Jozep Pietkiewicz sekretarz zakonu святого Базылего starszy бѣдѣ. Который же тотъ шкряптъ за подаемъ оногo до актъ и прозьбою особы веръху мененое ест до гъннѣ гродьскихъ Минскихъ прннать, актнкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 183—184.

№ 87.—1684 г. Января 6.

Явка описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями.

Мета отъ парожения Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого месеца Генвара шестого дня.

На враде гродьцкомъ в замьку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ гродничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто жидъ и купецъ места Минского Аронъ Лейбовичъ оповедалъ, покладалъ и ку актнкованью до книгъ гродцкихъ Минскихъ подалъ реестръ забраня немало розныхъ речей и готовыхъ грошей презъ жидовъ Брескихъ, квалтовнымъ способомъ, у жида купьца Миньского, на речъ в немъ ниже мененую служащий и належачий тому-жь жиду купьцу Арону Лейбовичу, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ прннать и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ ес в себе маєтъ: Regestr забраня przez żyda arendarza Zasluskiego y iegomosci pana Niemiry y żyдow Minskich Michalewiczow y Hiersza Szawłowicza y Dawida Chaimowicza y żyдow starszych Brzeskich z ynnemi subordynowanemi, iako się w processie szerzey opisanemi, u Arona Leybowicza żyда Minskiego niżej wyrażonychъ rzeczy: ogonkow sobolich . . . . . cztyrysta, kosztuiącychъ золотыхъ tysiąc dwiescie, soboli sorokow два wysokieго gatunku, kosztuiącychъ золотыхъ pięć tysięcy cztyrysta pięcdziesiąt; sorok soboli podlejszychъ ieden, золотыхъ tysiąc osmset; kunie sorokow trzy, золотыхъ sześćset; gornostaiow sorokow pięć золотыхъ trzysta pięcdziesiąt; popelic kozuchow два золотыхъ osmdziesiąt; blan lisow iegomosci pana horodniczego Minskiego золотыхъ czterdziescie; białego sztametу sztuk dwie золотыхъ dwiescie czterdziescie; pieprzu pulkamienia золотыхъ dziewięć; imbiору pulkamienia золотыхъ sześć; ryżu pulkamienia золотыхъ cztyry; rozynek wielkichъ pulkamienia золотыхъ osm; rozynek malychъ pulkamienia золотыхъ osm; szafranu czwierć funta золотыхъ dziesięć; gozdzikow czwierć funta золотыхъ trzy; cynamonu czwierć funta золотыхъ trzy; muszkatowychъ galekъ czwierć funta золотыхъ два, muszkatowego kwiatu czwierć funta золотыхъ cztyry; giermak suk-

na przedniego czarnego, kosztujący złotych osmdziesiąt; ryzy białe, książki kosztujące złotych trzydzieście jeden; kiecy dwie złotych dziesięć, kilim czerwony turecki złotych dwadzieścia; grubrynu wiszniowego łokei dwanaście złotych czterdzieście osm; ewilichu sztuka jedna złotych trzynastie; zwierciadło kosztujące złotych trzy; szta metu lazuruwego łokei dwa, złotych sześć; rękawicy wileze, kosztujące złotych cztery; kuntusz czarny złotych sześćdziesiąt; posciel, kosztująca złotych dwadzieścia; gotowych pieniędzy w dobrej monecie złotych dwa tysiące dziewiętnastie, co uczyni wszystkiej summy złotych dwanaście tysięcy trzysta sześćdziesiąt pięć y groszy trzynastie. Который же тотъ реестръ за поданемъ онаго черезъ особу верьху мепеную до актъ, есть до книгъ гродьцкихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 261.

№ 88.—1684 г. Января 10.

Заявление возныхъ о сознании Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебрянаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подговаривалъ его къ новымъ покражамъ.

Ja Daniel Sławuta y ia Theodor Lebedziewski ienerałowie iego królewskiey mosci powiatu Pinskiego zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1684 miesiąca January 10 dnia odprawowała się sprawa przed iegomosceią panem Benedyktem Kaczanowskim, namiśnikiem grodzkim powiatu Pinskiego, przy bytnosci niektórych na ten czasz ich mosciow panow obywatelow powiatu Pinskiego, przy nas ienerałach, ichmosciach xięży Franciszkanach conwentu Pinskiego, o ukradzenie korony srebney pozlocystey w ko-

sciele z obrazu naswięszy Panny przez chłopca Hryszka Pawłowicza ichmosciom samym że służącym. A gdy był przyprowadzony przed sąd iegomosci pana namiśnika, wespół okowany po nodzie z Feskiem Jwanowiczem mieszczaninem iegomosci pana Hrehorego Kazimierza Szyrmy, pisarza ziemskiego powiatu Pinskiego, za powołaniem od onego złodzieia, iakoby on Fesko miał namawiać onego na tę kradzież, a gdy przyszedł do większych turtur opytu dobrowolnie uwolnił, przed sądem iegomosci pana namiśnika y drugich ichmosciow y przed nami ienerałami znał, że z rankoru mając nań y strachu onego pomowilem niewinnie, kturego Fedora Jwanowicza ze wszystkiego tego pomowienia niewinnego wolnym czynie y wezwalam, iakoż y iegomosć pan namiśnik z drugimi ichmosciami na tey sprawie siedzącami uznawszy iako ni w czym nie niewinnego człowieka Feska Jwanowicza wolnym uczynili y przy komorze onego zostawili, ktury to złodziey sam się tylko do kradzenia korony srebney pozlocystey w kościele z obrazu naswięszy Panny znał y onę koronę polamawszy na szmaty y szmatow kilka sprzedał żydowy Nachmanowi Nowachowiczowy synowi Nowacha Boruchowicza za groszy osm polskich y igielke, ktury to żyd tegoż złodzieia nawięciey namawiał iezeli y więcej ieszcze srebra do mnie przyniesiesz to y więcej piniędzmi zaplace y nożykiem ciebie podaruie. A tak my ienerałowie cośmy widzieli y słyszeli na ten czas przy tey sprawie będąciami to wszystko na tę nasz relacyny kwit spisawszy s pieczęciami y rak naszych s podpisami do xiąg grodzkich Pinskiich daemy y zeznawamy. Деніель єсть Плавка Славута енераль его королевское милости повету Пинского. Theodor Lebedziewski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 283.

№ 89.—1884 г. Января 15.

Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича, фактора Минскаго доминиканскаго монастыря.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого месеца Генъвара петнадцатого дня.

На враде кгородцкомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшшее очевидьство епераль его королевскоей милости воеводства Минскаго, Миколай Туровичъ оповедаль, покладаль и ко акътикованю до книгъ кгородцкихъ Минскихъ подаль реестръ шкодъ, починеныхъ в Богу превелебнымъ ихъ милости кеежи доминиканомъ клинцтору Минскаго, презъ жидовъ кагалу Брескаго, на речъ в немъ в середине выраженою тымъ-же ихъ милостямъ кеежи доминиканомъ Минскимъ служащий и належачий, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи слово до слова, такъ се в себе маеть: *Regestr szkod uczynionych klasztorowi Minskiemu dominikanskiemu w roku tysiac sześćset osmdziesiąt trzecim, dnia trzydziestego Decembra, przez żydow Brzeskich w procesie specyfikowanych y przez Michalewiczow żydow Minskiach, przez Salomona Moyżeszowicza żyda y arędarza Zasulskiego w osobie Aarona Leybowicza żyda Minskiego, faktora klasztoru naszego dominikanskiego, powracaiącego z iarmarku z Mira, który iarmark na świętego Mikołaja zwykł się tam odprawować, na dobrowolney drodze, pod Załużem, przededniem rozbitego. Naprzod złotych tysiac pięćset w towarach, które nakupił dla klasztoru według rejestru osobliwego sobie danego; osobno złotych trzysta, co się dało dla kupienia korzenia różnego, popielic y sztamentu, krobka, w ktorey zapieczętowaney po-*

stalem do konwentu Stolpeckiego dominikanskiego przez tegoż Aarona czare srebrną w grzywien sześć, każda grzywna po złotych czterdziestu, co uczyni złotych dwieście czterdziecie; koneweczka srebrna z wierzchem, ważąca grzywien cztery, każda grzywna po czterdziestu pięciu złotych, uczyni sto osmdziesiąt; łyżek okrągłych tuzin w grzywien sześć, po złotych trzydziestu pięciu grzywna, to uczyni złotych dwieście dziesięć; kubkow cztery ważące grzywien trzy, każda grzywna po czterdziestu złotych, co uczyni złotych sto dwadzieścia; kanak złoty z dyamentami, rubinami sadzony, który kosztuię tysięcy pięć sześćset siedmdziesiąt y pięć złotych; krzyż sczyrozłoty, w nim dyamentow osmnascie, kosztuię tysięcy trzy pięćset, złotych trzydziesci, sznurow pereł, różnego gatunku, szacowano ich tysięcy dwa osmset y pięćdziesiąt złotych. Co wszystko uczyni podług komputu złotych tysięcy czternascie pięćset siedmdziesiąt y pięć. Kоторый же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ и просьбою особы верху мененое есть до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, с которыхъ и сесъ выписъ подъ печатью.

Изъ актовъ книги Минскаго городскаго суда за 1682—1690 годы, № 11733, л. 266.

№ 90.—1884 г. Февраля 14.

Заявленіе вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокравшаго церковь въ селѣ Одрыжинѣ.

Оповидалъ y protestował się iegomość pan Maciej Wirżykowski слуга y dozorca dobr wielmożnego iegomosci pana Jana-Karola na Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Pinskiego, pulkownika iego królewskiej mosci nazwanych Lubaszewa Odryżyna y innych w powiecie Piskim leżących, na żyda mianuiącego się bydz z miasta Ostroga

na imie Salomona Aronowicza o to, iż iako dziak cerkwie Odryżynskiej na imie Andrzeja Stankiewicz y poddani tameczni protestującemu dali sprawę, że roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca February czternastego dnia, pomieniony żyd Salomon Aronowicz przyszedłszy do wsi Odryżyna y u arendarza tamecznego noclegowawszy, a potem na za- iutrz pomienionego dnia nie pomniąc na pana Boga y przykazanie Jego, tudzież na karania w prawie opisane, milczkiem potajemnie do cerkwie we wsi Odryżynie będącej przyszedłszy, proboy z zamkiem sposobem złodziejskim u drzwi cerkiewnych wykręciwszy, a do cerkwie wszedłszy, z ołtarza, na którym offiary Boskie odprawowane zostają, kielich cenowy z patyną, srebro, którym Ewangelia oprawna była odarszy, lichtarz mosiądzowy, miernice cenową, towa- len płociennych cztery, potem świecę wielką woskową przed obrazem Przczystej Panny będącą połamawszy, to wszystko z sobą zabrał y drogą do miasta Lubaszewa poszedł, o ktorey szkodzie gdy pomieniony dziak y poddani wsi Odryżyna wzięli wiadomość, za pomienionym złodziejem udali się, ktorego dnia szesnastego terazniejszego roku y miesiąca s temi pokradzionemi rzeczoma w miescie Lubaszewie ulapili, o co tedy wszystko, a zatym o paeny y karania prawne chcąc z pomienionym żydem złodziejem prawem czynić, tę protestacyą do xiąg grodzkich Pinskiich dał zapisać.

Ja Prokop Dzikowicki ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiiego zeznam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1684 miesiąca February szesnastego dnia, przy stronie szlachcie panu Janie y panu Pawle Szpakowskich, z ktoremi za użyciem od iegomosci pana Jana Wirzykowskiego sługi y dozorey dobr wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Pinskiiego pułkownika iego królewskiej mosci nazwanych Lubaszewa Odryżyna y innych w powiecie Piskim leżących byłem we wsi

Odryżynie, tamże przy mnie dziak cerkwie tamecznej, woyt y poddani na imie Kawryn Hrybowicz y inni ulapiwszy żyda mianującego się być z miasta Ostroga na imie Salomona Aronowicza z rzeczoma w cerkwie tamecznej pokradzionemi, a w procesie opisanemi, w miescie Lubaszewie ulapiwszy tego złodzieja do wsi Odryżyna z rzeczoma w cerkwie pokradzionemi przyprowadzili y mną ieneralem y stroną szlachtą oswiadczyli, na dowod czego wszystkiego ia ienerał com widział y słyszał to wszystką w ten moy kwit relacyny spisawszy z pieczęcią y z podpisem ręki mey, także z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Pinskiich dać y zeznam. Прокопъ Диковицкій енераль его королевское милости повету Пинского.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 441—442.

№ 91.—1684 г. Марта 20.

Явна контракта Андрея Нѣмцевича съ евремъ Израилемъ Лейзеровичемъ на право взиманія мыта въ имѣнїи Гнѣвчицахъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде кроеккомъ въ замку господареккомъ Пинеккомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подтолнимъ и подстаростимъ Пинекимъ отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского подчаного великого князства Литовского старосты Пинского установленнымъ, постановившице очевидце Израель Лейзеровичъ арендарь Гневчицкій тотъ листъ записъ на аренду цта старого до екарбу его королевское милости належачого на речъ въ немъ нижей выраконую ку актыкованью до книгъ кроеккихъ Пинскихъ подалъ въ тые слова писанный. Andrzeu Jan Niemcewicz stolnik Witebski, starosta

Hniewczycki, dworzanin pokojowy iego królewskiey mosci, czynnie wiadomo tym moim listem arędownym zapisem, iżem arędowałem cło stare, do skarbu iego królewskiey mosci należące Jzraelowi Leyzorowiczowi żydowi Pinskiemu, arędarzowi memy Hniewczyckiemu na rok ieden, to iest od roku teraznieyszego tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia, konczyć się ma da Pan Bóg przyszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego takowegoż dnia czternastego Oktobra miesiąca, za złotych polskich trzysta, którą złotych trzysta ma wypłacać mnie czterma ratami, to iest pierwszą ratę miesiąca January czternastego dnia, drugo ratę miesiąca Apryla czternastego dnia, trzecią ratę miesiąca Juli czternastego dnia, czwartą ratę miesiąca Oktobra czternastego dnia po złotych siedmiudziesiąt pięciu, który pomieniony arędarz tę starę cło bez żadney przeszkody ma według instruktarza sobie wybierać, a iesliby kto temu sprzecznym miał być temu arędarzowi memu, tedy za daniem mnie znać mam y powinien będę onego zastępować żeby ni w czym ten arędarz szkody w tym nie podnosił, na co ten moy arędowny list zapis pomienionemu arędarzowi memu dla lepszey wiary pod pieczęcią y s podpisem ręki mey dałem. Pisan w Hniewczycach roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia. У того листу при печати приписанной подпись руки тымъ словы: Andrzej Niemczewicz, stolnik Witebski, starosta Hniewczycki. Который тотъ листъ записъ за подашьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ гродскихъ Пиньскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г. № 13033, стр. 559—560.

№ 92.—1684 г. Апрель 18.

Заявление вознаго объ отдачѣ на поруки евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ заемнаго письма, выданнаго ими Гатовской.

Ja niżej na podpisie ręki mey mianowany ienerał iego królewskiey mosci, powiatu Pinskiego czynnie wiadomo tym moim relacynym areztownym przyparęcznym kwitem, iż roku teraznieyszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Apryla osmnastego dnia, za przydaniem od iego mosci pana Benedykta Kaczanowskiego, namiesnika grodu Pinskiego, z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Szpakowskimi areztowałem y przyparęczyłem oczywiście w dziesięciu tysięcy złotych polskich samemu Rawowi y wszystkim starszym żydom kachalu Pinskiego żydow Pinskiх to iest samego gospodarza Leybę Jakubowicza Minskiego y żonę iego y dwoch synow iego Jankiela y Chayna Jakubowiczow Leybowiczow w sprawie iegomosci paniey Joanny Hatowskiey, komornikowey Pinskiey o ukradzenie obligu na gotową rękodayną pożyczoną summę piędziy to iest na iedynascie set złotych polskich od tegoż żyda Leyby Jakubowicza Minskiego y od drugiego żyda Grybicza danego. A obadwa ci żydowie społem zapisali się płacić iedna osoba za drugą wszytką summę iedynascie set złotych, nie wymawiając się niedostatkiem, przypadkiem, ucieczką y smiercią drugiey osoby, y ten oblig ukradziony w domu własnym tego żyda Leyby Jakubowicza Minskiego w Pinsku roku y miesiąca wzwyż pisanego, dnia czternastego z szkatuły przez samego Leybe, albo żonę, czyli też przez synow iego. Który to arezt y przyparęczenie oczywiście sam Raw y wszysey starsi żydzi kachalu Pinskiego przyiowszy, deklarowali dotrzymać tych wzwyż pomienionych żydow aż do samey rosprawy icymosci paniey Hatowskiey. A tak ia ienerał na czym był y com sprawował wszytko stroną szlachtą oswiadczyw-

szy y na ten kwit moy spisawszy do xiąg grodzkich Pinskiх z podpisem ręki mey ku zapisaniu podałem. Pisan w Pinsku. Theodor Lebedziewski ienerał iego królewskiey mosei powiatu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 709.

№ 93.—1684 г. Мая 25.

Письмо Мирскаго и Сверженскаго старосты къ Минскимъ евреямъ, въ которомъ онъ общаетъ имъ полную безопасность отъ нападений на нихъ Брестскихъ евреевъ во время ярмарокъ въ г. Мирѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Мая двадцать пятого дня.

На вѣраде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевидно жидъ места Минского Абрамъ Лейбовичъ оповедалъ, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Миньскихъ подалъ листъ приватный отъ его милости пана Станислава Казимера Кротовьскаго Мирскаго и Сверженскаго старосты до жидовъ старшихъ кагалу Миньскаго писаныи, имъ же самимъ жидомъ старшимъ кагалу Минского служачий и належачий, на речъ в немъ нижеи выражоную, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Panowie żydzi kahału Minskiego! Był tu u mnie od was ordynowany żyd Minski pan Abram Leybowicz protestując mi listy iego królewskiey mosei y хиэжны ieymosei paniey y добродзиеyki moiey milosciwey, mając y list pisany do mnie od iegomosei pana marszałka Brasławskiego instanciyny za kahałem waszym Minskim, o to iż dla za-

wodow waszych z starszemi żydami Brzeskimi na iarmarkach y po drogach turbowany y towary zabierany y do szkół żydowskich do nabożestw nie puszcзаны, przeto ia, iako namiesnik tey maiętnosci Mira, zabiegaiąc temu, абы умы, tak w skarbie iego królewskiey mosei, iako y w iarmarkach умы y ruginy nie было, upewniam y deklaruie, абысיע на iarmarki Mirskie iako w tem roku y potom bezpiecznie iachali y handli podług dawnych zwyczajow odprawowali, w czym od żydow Brzeskich żadnych krzywд, turbacyi y obelg nie odniesiecie upewniam y do szkoły żydowskiey Mirskiey на nabożestwo żydowskie chodзіć wolną będzie bez odniesienia żadnych opraesyi, а за doniesieniem od was skargi на żydow Brzeskich, tedy бeдe wiedział iako was bronić. W tem was upewniwszy zostaiе на zawsze wam życzliwym y rad służyć. Stanisław Kazimierz Grotowski Mirski y Swierżenski starosta. A data y того листу тыми словы: Dat z Mira dnia pietnastego Mai, anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. Затылокъ в томъ же листе в тые слова: Panom starszym żydom kahału Minskiego moim wielce łaskawym do oddania. Kоторый же тотъ листъ за поданемъ оногo до актыъ черезъ особу верху мененую естъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11783, л. 343—344.

№ 94.—1684 г. Юня 8.

Жалоба еврея Файбиша Јозефовича на Михаила Петровскаго за насильственное отнятие у него воску и денегъ.

Opowiadał y плачлиwie się protestował Faybisz Jozephowicz żyd miasta y maiętnosci wielmożnego iegomosei pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego хиэstwa Litowskiego, starosty Pin-

skiego, nazwanego Chomska w powiecie Piskim leżącego na iegomości pana Michała Piotrowskiego pisarza bywszego cel nowopodwyższonego y donatium kupieckiego komory Piskiej o to, iż żalujący w roku terazniejszym 1684, będąc posłanym od pana Ułasa Jaroszewicza mieszczanina y kupca miasta tegoż Chomska dla odebrania wosku lawterczystego od Gierszona Beniaszewicza żyda Piskiego kamieni dwóch odmycony iechał do miasta Piska, który żyd przyiechawszy a od pomienionego żyda Gierszona ten wosk kamieni dwa odmycony na cłach na komorze Piskiej odebrawszy, mając u siebie gotowych pieniędzy złotych trzysta, za które więcej chciał kupować wosk, ale tak wprędce nie mógł dostać, nazad z tym woskiem kamieni dwoma y z pieniędzmi do pana Ułasa do Chomska w tymże roku wysz pisanym, miesiąca Iuny siedmego dnia powracał, a gdy już w drodze pod Parszewicze wieś jego królewskiej mosci podieżdżał, tamże przerzeczony iegomość pan Piotrowski, nie mając już w rękę pisarstwa, bo inszemu zdał, u którego ten wosk odmycono, dogoniwszy na dobrowolney drodze a zastąpiwszy z czeladzią swą z pistoletami, ten wosk z wozu gwałtownie i pieniądze trzysty złotych od pomienionego żyda odiał y odiowszy wrzкомо do Piska wrocil y ślad uczynił, gdzie y pomieniony żyd iechał z nim, a nie mogąc za nim zbiec prosto do Piska przyiechawszy o obżałowanym pytał się gdzie w mieście; wziwszy wiadomość, że niemasz, potym biegł na ten że swoy gościec y żydow Janowskich gdy spotkawszy pytał o nim aż powiedzieli, że gościecem do Janowa poiechał, lecz żyd przerzeczony wróciwszy się zaś do Piska przed urzędem grodzkim Piskim o takowym gwałcie, a prawie rozboiu na dobrowolney drodze, opowiedział, a opowiedziawszy y takową swoją żałobę przelożywszy salva sobie dali do posejgnięcia tego pana Piotrowskiego y do odyskania tego wosku y pieniędzy pomienionych, gdzie by kolwiek go doiechał, chcąc z onym praw-

nie czynić iako y do zaniesienia dalszego processu szerszego, iesli będzie potrzeba, teraz te swy protestacją do xiąg grodu Piskiego dał zapisać.

Изъ актовой книги Пискаго градскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 911—912.

№ 95.—1684 г. Юня 16.

Жалоба еврея Ильи Лейновича на Александра Бушковскаго за пожертвованіе Пискимъ езуитамъ дома, принадлежащаго якобы названному еврею.

Żalował, opowiadał y soleniter się protestował Iliа Leienowicz żyd miasta iego królewskiej mosci Piskiego arędarz w majątnosci w Bogu zeszego iegomości pana Alexandra Buszkowskiego, podsędka powiatu Piskiego, nazwaney Morowinie w powiecie Piskim leżącej, na ten czas mieszkający, o to y takowym sposobem, iż zeszy iegomość pan podsędek Piski zaciągnowszy żalującego Ilic Leienowicza żyda na arędę napoiow wszelkich we wsi Morowinie y inszych wsiach do Morowina należących, tudziesz młynu Marowinskiego od roku 1662 za pewną summę pieniędzy na wypłacenie w koždy rok ratami w liscie arędownym od niebozyczka żalującemu danym opisaną y dom żalobliwego w mieście Piskim będący, z budowaniem wszelakim gwoli ciężarom mieskim, a mianowicie rotpisow y inszych podatkow przez kahał szkoły Piskiej na żalującego y na dom iego wkładanych, aby ten dom nie był obciążony takowemi ciężarami pod pretekcią swoją wziął, y gdy żalujący żyd arędarz Morowinski na tey arędzie od wysz mianowanego roku do tych czas zostaiąc według listu arędownego na koždy rok pieniędzy za arędę postanowione niebozyczkowi imsci panu podsędkowi wypłacał y żadnego szeląga winien niezostał, na co kwity niebozyczkowskie ma, a że po smierci niebozyczka imsci pana podsędka Piskiego za-

łobliwy Ili Leienowicz żyd Pinski arędarz Morowinski, za przestrogą przez różnych ichmosciow p.p. obywatelow powiatu Piskiego, wziął pewną wiadomość o testamentcie niebozczyka imsci pana podsędku Piskiego, który do akt grodu Piskiego w roku terazniejszym 1684 na roczkach juniowych podany iest, że niebozczyk imśc pan podsędek Pinski nie mając od żaluącego Ili Leienowicza, żyda Piskiego, żadnego prawa y zapisow tak na wieczność, iako y na zastaw dworu y domu iego własnego w mieście Piskim będącego, iakoby tym testamentem ten dwor y dom iego własny ni w czym niebozczykowi imsci panu podsędkowi nie obciążony, czyniąc na zgubę żaluącego żyda ubogiego ichmosciom oycem jezuitom kolegium Piskiego na wieczne czasy zapisać y legować miał, przeciwko ktoremu testamętu y legacy niesłusznie y nieprawnie uczynionej protestując, z każdym takowym ktoby do tego domu iego własnego mienil sobie przystęp prawem czynić, niezaniecha y zostawiwszy sobie do melioratciej tej žaloby swej y uczynienia szerszej protestacy od kogo by miał trudność iakową przeszkode w tym dworze y domie swoim salva ten proces swoj do xiąg grodzkich Piskich podał.

Изъ актовой книги Пискаго гродскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 953—954.

№ 96.—1684 г. ЮЛЯ 2.

Жалоба священника Ставецкой церкви Петра Курциловича на еврея Шостаковича за удержание послѣднимъ десятины, слѣдуемой на церковь съ арендуемой имъ мельницы, за потраву хлѣба и луговъ и нанесеніе тяжкихъ побоевъ прислугѣ священника.

Żalował opowiadał y z wielkim żalem swoim soleniter się protestował w Bogu wielebny oecie Piotr Kureyłowicz prezbiter cerkwi Stawieckiej, protopopa Pinski, na niewiernego Olsa Szostakowicza żyda y na

ten czas arędarza karczmy Stawieckiej, o to i takowym sposobem, iż pomieniony obżalowany żyd, zostawszy w pomienionej wsi iego królewskiej mosci nie dawnemi czasy Stawku arędarzem, następując na przywilegia xiąg ichmosciow, ktoremi wprzody cerkiew Stawecka z pobożności swoiey fundować raczyli, na ktoro to cerkiew różne grunta y sianożęci y różne przynależności do tej cerkwi należące też xiągenta ichmość osobiłwie nadawszy y tym przywileciem swoim naznaczywszy we młynie Stawieckim dziesięcine na wyżywienie tak samego żalobliwego, iako też y następującym po nim kapłanom raczyli, o ktoro to dziesięcine niepoiednokrotnie żalobliwy u pomienionego obżalowanego żyda y arędarza tamecznego upominał, aby nie czyniąc uymy cerkwi Bożey nie chciał onej uszczerbku przez to czynić, który idąc iedno swoją żydowską imprezo y nadentoscją, będąc cerkwi Bożey y wiary naszej chrześcianskiej głównym nieprzyjacielem, czyniąc żalobliwemu nieznosną w tym szkodę y krzywdę, gdy żalobliwy roku swiezo przeszlego 1683, miesiąca Aprila 10 dnia posławszy z domu syna swojego pana Jana Kureyłowicza upominając y prosząc w dobry sposób, aby nie następując na prawa wieczyste żalobliwemu od xiąg ichmosciow na cerkiew Stawecką nadane, pomieniono dziesięcine ze młyna Stawieckiego oddał, który pomieniony obżalowany żyd nie tylko dziesięcine ze młynu Stawieckiego pozwolić miał, ale ieszcze w domie swoim mało y syna żalobliwego na ten czas nożem nie przebił, w czym żalobliwy przez nie wybranie dziesięciny przez lat dwie ponosi szkody na złotych pięćdziesiąt polskich. Nidosyc ieszcze na tym mając, tenże pomieniony obżalowany arędarz Stawiecki będąc z żalobliwym w blizkim sąsiedztwie, różnych miesięcy y dni, mieszkając w tej karczmie Stawieckiej przez lat trzy, różne różnemi czasy żalobliwemu w potrawieniu tak różnego zboża byłdem swoim, iako też y przez czeladz swoją w domie żalobliwego czynil szkody, co żalobliwy będąc

dając człowiekiem spokojnym, a przy tym y w lecjach podeszły, cierpliwie znosić tak swoją krzywdę y szkodę do prawnych terminow nie wdając musiał, gdzie widząc obżałowany żyd takową żalobliwego cierpliwość y submisją, rozszerając dalszo swoją swowolną władz, nie ustając w swojej zawziętej złości, roku terazniejszego 1684, miesiąca Maią trzydziestego dnia, będąc cerkwi Bożej głównym nieprzyjacielem, na zniewagę stanu żalobliwego duchownego, przepomniawszy boiazni Bożej, wstydu ludzkiego, mniey dbając na srogość prawa pospolitego, na takowych gwałtownikow surowie opisanego, umyslnie namowiwszy y posławszy browarnikow swoich z konmi, wołami y różnym bydłem, gdy żalobliwy w cerkwi Bożej nabożenstwo odprawował, do ogrodu żalobliwego owsem zasianego, wpędzić y szkodę onemu uczynić kazał, które, czyniąc rozkazaniu obżałowanego, zapędziwszy konie y woły y inne bydło, ten ogrod owsem zasiany w niwecz obrócili, a gdy żalujący powrociwszy z cerkwi Bożej do domu swojego widząc tak wielką szkodę y krzywdę swoje y na tym zbożu bydło obżałowanego pobrac i do domu swojego zaprowadzić kazał, mając wołą do grodu Pńskiego oddać y prezentować, a sam na parafią do chorego z naswiętszym sakramentem odiachał, w tym czasie pomieniony obżałowany żyd, postrzegszy, że żalobliwego w domu nie masz, posławszy y sam poszedszy, gwałtownie na dom naszedszy, pomienione bydło odebrał, gdzie czeladz żalobliwego tego bydła wydawać nie chciała, tamże y czeladz żalobliwego bez bytnosci onego sam z czeladzią swoją pobił y pokaleczył y te bydło do domu swojego zabrał. A gdy żalobliwy powrociwszy z parali poczoł żalobliwego aby takowych gwałtow nie czynił naupominać y samego żalobliwego obżałowany słowami nie uсовестwemi honorowi kapłanskiemu dotkliwemi nazywając paganinem zelżył, zesromocił, odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żalobliwego samego, syna y czeladz zabiciem na śmierć y domu ogniem spaleniem uczynił.

O które takowe violencie y szkody o odpowiedz y pochwałkę, chcąc żalobliwy: z obżałowanym prawem czynić, szkod swoich y paen prawnych na nim requirować, dał ten swoy solenny proces do xiąg grodu Pńskiego zapisać.

Ja niżej podpisany ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pńskiego z stroną szlachtą panami Janem i Mikolaiem Szpakowskim zeznawam tym moim relacynym quitem, iż roku terazniejszego 1684, miesiąca Juni wtorego dnia, byłem użyty na sprawę niżej mianowaną od w Bogu wielbnego iegomosci xiędza Piotra Kureyłowicza, prezbitera cerkwi Staweckiej, protopopy Pńskiego do wsi Stawka, do domu onego, gdzie za przybyciem moim y za okazywaniem oycy protopopy widziałem czeladnika imsci naymita na imie Jakowa Prokopowicza i drugiego Ewehima Buniewiczza na poscieli leżących, chorych, zbitych, ledwie co mowić mogących, na których widziałem po głowie, po bokach, ręku y nogach rany sinie spuchłe, krwią ponaciekale, znać że kijami bite, które takowe zbicie y zranienie swoje mianowali sobie być stałe za naysciem gwałtownym na dom w Bogu wielbnego oycy Kureyłowicza, prezbitera Staweckiego, przez niewiernego żyda y arędarza Staweckiego Olfa Szostakowicza y browarnikow onego, roku, miesiąca y dnia w procesie szerzey opisanego. A tak ia ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy quit relacynny spisawszy, z pieczęcią moją y strony szlachty y s podpisem ręki moiej do xiąg grodu Pńskiego dać y zeznawam. Прокопъ Диковицкій енераль его королевское милости повету Пнского.

Изъ актовой книги Пнского городскаго суда за 1681 г., № 13033, стр. 965—967.

№ 97.—1684 г. Августа 24.

Разрѣшеніе настоятеля Минскаго костела еврею Лейбъ Ошеровичу продать домъ его, находящійся на костельной землѣ.

Лета отъ парожения Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде гродскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ городничимъ, подстаростимъ Миньскимъ, постановивъшнее очевидно жидъ мѣста его королевской милости Ульфъ Масровичъ оповедалъ, покладалъ и ку акътиковано до книгъ гродскихъ Минскихъ подалъ признание отъ жида мѣста Минскаго Лейбы Ошеревича и малжоньки его на домъ у мѣста Минскомъ передъ в Бозе велебномъ его милостью кеендзомъ Яномъ Юрьевичомъ, каноникомъ Смоленьскимъ, деканомъ и плебаномъ Миньскимъ учиненое емужъ самому и малжоньце его служащее, на речъ в немъ нижей выраженою, просечи, абы тое признание было до книгъ гродскихъ Минскихъ принято, акътиковано и уписано, которое уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Przedemną Janem Juriewiczem Sawginem, kanonikiem Smolenskim, dziekanem y plebanem Minskim, stanowszy oczewistą Leyba Oszerowicz y małżanką onego Złata Jakubowiczówna żydzi miasta jego królewskiej mosei Minska, zeznanie dobrowolne uczynili w te słowa, iż mając dom swoy rogowy pod iurizdiką y na placu plebanskim będący, ob miedze wrotoma na ulice Wielką Borysowską, bokiem od Jerucha żyda, a drugim bokiem od rynku Troieckiej Góry, tyłem uleczki, która idzie do kościoła Farskiego z miasta, równo z rogowym domem Gawanowicza, który to ten dom swoy własny nikomu niepienny y nie zawiedziony y żadnemi długami nie obciążony z budowaniem dwornym, browarem, grodzką owo

zgoła ze wszystkim, a wszystkim będąc potrzebni pieniędzy za pewną summę pieniędzy na wieczność przedali żydom też miasta jego królewskiej mosei Minskiego panu Ulfowi Maierowiczowi y małżące onego Lei Leybowiczownie, na którym tedy placu odebrawszy ia dobrowolne zeznanie wysz mianowanych osob, pozwalam y więcej budynkow stawić, murować według woli y upodobania swego, bez żadney ni od kogo przeszkody; warując jednak, żeby co rok po kopie litewskiej czynszu do plebanij Minskiej oddawano było. J to też waruję, iż wolno samemu Ulfowi Maierowiczowi, małżące, dzieciom y successorom onego iakieh chcąc pożytkow wynajdować, przedać, dać, darować, zamienić y iako chcecie swoią własnością szafować, pod tąż powinnością. A dla lepszej pewności y wiary przy pieczęci rękę moją podpisuję. Pisan w Minsku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego, miesiąca Nowembra dwudziestego piątego dnia. У того зезнаня при печатяхъ, а подписъ рукъ тыми словы: xiądz Jan Juriewicz Sawgin, canonik Smolenski, dziekan y pleban Minski. Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, die siedm-nastego Martij, hoc instrumentum in generali visitatione episcopali delegata est productum, quod suscripsi sigilloque communiri mandavi. Adalbertus . . . . debski kanonicus Wilnensis archid. pralatus Smolense visitator generalis illustrissimi et reverendissimi domini loci ordinarii. Которое-жъ тое сознанье за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до акътесть до книгъ гродскихъ Миньскихъ принять, акътиковать и уписатьъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11783, л. 395—396.

№ 98.—1884 г. Августа 24.

Явна письма великаго канцлера Литовскаго Огинскаго, даннаго Минскимъ евреямъ въ охрану отъ нападений на нихъ Брестскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмдесятъ четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде гродскомъ в замьку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартипомъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшыне сынагогги Минское оповедали, покладали и ку актыкованю до книгъ гродскихъ Минскихъ подали листъ яене вельможного его милости папа Марцяна Огиньскаго, канцлера великаго князьства Литовскаго, имъ же самымъ служачый на речъ в немъ выракою, просечи абы тотъ листъ былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: *Marian Alexander z Kozielska Oginiski hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki wielkiego księstwa Litewskiego, Radoszkowski, Mscibowski, Dorsuniski, Sidryczynski etc. etc. starosta. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało. Po zaleceniu powolności moich, oznajmuję, iż suplikowali żydzi Minscy na żydow kała Brzeskiego, że pomienieni żydzi Brzescy, mając już z sobą zaczęte prawo przed sądem jego królewskiej mości zadwornym assessorskim żydow Minskih różnemi sposobami ciemięzo, grabieże, im po iarmarkach y inne wioleneye onym czynią, zacyhm iako takowych postempek y reskryptem jego królewskiej mości jest zganyony, tak y ia teraznieyszym listem za żydami Minskiemi piszę, ażeby oni wszędy na wszelkich targach y iarmarkach wolni, bez żadnych grabieżow, pogotowiu na dobrowolnych drogach zasadzek czynienia*

handle według zwyczaju swego odprawowali tak, iako by żadney ni odkogo wjencij nie ponosili proszę. A zatym zostaie. Pisan we Mscibowie dnia dziesiątego Augusta, Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. У того листу печать притиснена, а подише руки тыми словы: Waszmosciow panowie życzliwy przyaciol y służyć rad Marcian Oginiski kanclerz wielki wielkiego księstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ за поданемъ оногo черезъ особъ верьху мененыхъ естъ до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ.

Наъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 397—398.

№ 99.—1884 г. Августа 24.

Явна королевскаго листа, которымъ приказывается Брестскому кагалу ни подъ какимъ видомъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ евреевъ Минскаго воеводства.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде гродскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартипомъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подетаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшыне сынагоги Минское оповядали, покладали, ку актыкованю до книгъ гродскихъ Минскихъ подали листъ его королевской милости уноминальный, имъ же самимъ жидомъ старшимъ сынагоги Минской служачый и належачый, на речъ в немъ нижей выракою, просечи, абы тотъ листъ его королевской милости уноминальный былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: *Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie książe Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflanski,*

Podolski... Niewiernym żydom y całemu kahałowi Brzeskiemu. Doniesiono nam iest przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących, imieniem starszych żydow synagogi Minskiej, iż wy stante litispēndētia u sądu naszego zadwornego assessorskiego, usurpując sobie iakieś nad pomienionemi żydami naszymi starszenstwo, onych różnemi sposobami aggrawuiecie, kiedy mi nie respektując na rescripta nasze, eo nomine sub wadiis pięciu tysięcy czerwonych złotych zasze na pomienionych żydow Minskich, różne po dobrowolnych drogach zasadzki czyniąc, onych przeymuiecie, towary im zabieracie, na targach, na iarmarkach pomienionych żydow Minskich, w niwczym sobie nie winnych grabiecie; jakoż na piędziesiąt tysięcy złotych de facto onym zagrabiliscie, przez co nie mogą mieć wolnego przejazdu y w handlach swoich bezpеченства. Insuper za waszemi impeticyami długow sobie winnych na wojewodztwa Minskiego żydach więcej piętnastu tysięcy złotych wybrać nie mogą, a zatym nie tylko w zaplacenie pomienionych zarák pięciu tysięcy czerwonych złotych, rescriptem naszym założonych, ale też y w insze pieny prawne popadliscie, chcemy tedy po was mieć y roskazuiemy, ażebyście pomienionym żydom synagogi Minskiej żadney aż do finalney u sądu naszego zadwornego decysyey w niwczym praepedytyey y grawaminow, po gotowiu na drogach iakich zasadzek y na iarmarkach towarow onym zabierania czynić nie wazyłiscie y owszem do rad swoich y schadzek pomienionych żydow Minskich przypuszczali, onym zagrabiliscie na piędziesiąt tysięcy w towarach refusionem uczynili, pod zaręką, iako ważność rzeczy wynosi y pod utraceniem zwierzchnosci waszey, w czym y mandaty in instanti wydać roskazaliśmy, inaczey tedy nie uczynicie. Dan w cancelaryey naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia dziesiątego, miesiąca Augusta, roku tysiąc szesćset osmdziesiąt czwartego, panowania naszego dziesiątego roku. У того листу его королевской ми-

лості упоминального печать великаго княства Литовского притиснена, а поднесъ руки тыми словы: Marciān Oginski kancelerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который-же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за подаемъ оного до актъ естъ до книгъ кгродцкихъ Минскихъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 399—400.

№ 100.—1684 г. Августа 27.

Явка довѣренности еврею Мовшѣ Марковичу на сборы пошлины съ товаровъ, привозимыхъ въ гор. Пинскъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ оемьдесять четвертого, месеца Августа двадцать сегого дня.

На враде кгродскомъ в замьку господарскомъ Пинскомъ передомною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимъ и подстаростимъ Пинскимъ отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князства Литовского, старосты Пинского, пульковъника его королевское милости установьленьнымъ, постановившисе очевидно панъ Мовша Маркевичъ жидъ Смеловицкій арендаръ яене вельможного его милости пана канцйлера великого князства Литовского на цло старое комори Пинское присланы, тотъ листъ одъ его милости пана Станислава Славукгорьского, подстолего подляесского, ку акътикованью до книгъ кгродскихъ Пинскихъ податъ въ тые слова писаний: Ja niżej na podpisie imieniem y nazwiskiem mianowany czynie wiadomo, iż wielmożny iegomość pan Michał Kazimierz Pac kawaler Maltanski, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, otrzymawszy kontraktem iego królewskiej mosei pana naszego miłosciwego cło stare wielkiego xięstwa Litewskiego, według dawnego zwyczaiu sobie da-

ne dla rozporządzenia onego zsyłając mnie, przydawszy pana Leybę Zusmanowicza, sekretarza iego królewskiej mosci, zlecił mi, że co kolwiek postanowię y rozporządę w tym podatku pro rato et grato przyiac, vigore tedy tego zlecenia na pismie mnie danego postanawiam za dozorey komory Pinskiej, wespół z przykomorkami, pana Mowszy Markowicza, aredarsza iasnie wielmożnego iegomosci pana kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego Smilowickiego, który obiówszy komorę w dozor na clo iego królewskiej mosci od różnych panow kupcow wodo y londem towary prowadzonych szecerze y wiernie według instruktarza danego wybierać, z wybranego rachunek eo kwartał z rejestrami na mieyscu naznaczonym czynić, kupcow pokontnemi drogami od placenia cla unikających przeimować y na skarb iego królewskiej mosci przemycone confiskować, a na zbraniających się y potengo oponujących się do dania pomocy y posilku ichmosciow panow obywatelow tamedznych wielce upraszając, dla lepszego waloru y wiary rękę moją podpisuję. Pisan w Wilnie roku tysiac sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiaca Julij dnia czternastego. У того листу при печати приписаной подпись руки тыми словы: Stanisław Słowogorski, podstoli Podlaski m. p. Который же тотъ листъ за поданьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ кгородскихъ повету Пинского есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинского городскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 1211—1212.

№ 101.—1684 г. Сентября 4.

Разбирательство между евреями Бельчицами и Иваномъ Боричевскимъ по обоюдной ихъ жалобѣ о нанесеніи побоевъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Сентебра четвертого дня.

На рочкахъ кгородскихъ въ замку господарскомъ Пинскомъ месеца Сентебра

первого дня припалыхъ и порядкомъ правнымъ судовне отправовавшихся, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолиимъ и подстаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьєю, а Аньдреемъ Яномъ Буднымъ писаромъ врадниками судовыми кгородскимъ повету Пинского, кгда съ порядку реестрового ку суженью наипому припала справа вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великого князьства Литовского, старосты Пинского, пулковника его королевское милости, въ довоженью справедливости жидомъ места его королевское милости Пинского Или Лейбовичови Бельчицови и малжонце оного Хан Бельчицовой съ паномъ Яномъ Рафаловичомъ Боричевскимъ, земешномъ его королевское милости повету Пинского, о найсте якобы квалтовное на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третемъ, месеца Июля тридцатого дня, помененого жида Или Лейбовича зъ помочниками братьєю своею и суседами именами оному самому добре и прозвисками добре ведомымъ, тамъ же въ томъ доме того-жъ жида у сеняхъ будущего безъ данья причины черезъ обжалованого пястью у носъ удерење и окриваєње и добывши шабли у руке левой пальцевъ трехъ затяты и, кгда жидъ до избы уходилъ, зъ тылу у локоть руки левой штихомъ ихненъ и рану заданъ, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ пивыгнанає и повывбанає, а черезъ другихъ и черезъ самого обжалованого пана Боричевского того жида зъ избы вывлечење и киями шаблями збитъ и змордованъ, самое жидовки жоны оного черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый ихненъ, же мало іелитъ не выпустила и киями збитъ и змордованъ, о одповедъ и похвалку на реншту здоровья учиненъ, а за тымъ о вины и каранья правные. До которое справы за приволаньемъ черезъ енерала рочкового Прокопа Диковицкого сторонъ до права

одъ вельможного его милости пана подчашного великого князьства Литовского панъ Янъ Стояновичъ за мощью листовною себе даною, а панъ Янъ Рафаловичъ Боричевскій самъ особою своею становили, а кгда панъ Стояновичъ позовъ поднежши поданья оного хотель доводить, тогда позваный панъ Боричевскій о приданье умоцованого у насъ враду просилъ и домавялъ, мы врадъ обжалованому, прихляпочисе до права посполитого, пана Константого Стецевича за умоцованого придали есмо и тую справу до дня шостого сего-жъ року и месеца одкладаемъ. А кгда день шостый приналъ, tedy умоцованый одъ вельможного его милости пана подчашного великого князьства Литовского старосты Пинского, а панъ Боричевскій зъ приданымъ умоцованымъ одъ насъ панемъ Константымъ Стецевичомъ очевисто ставаючи моць до мовенья оному устыне злетилъ. Зачимъ панъ Стояновичъ поднежши позовъ стороны своей поданья оного у селе Гривковичахъ, въ новете Пинскомъ лскачомъ, у ворота дворные мешканья пана Яна Боричевского написомъ енерала Прокопа Диковницкого и признанья оного черезъ того-жъ енерала, также трое воланье на томъ позве написаное, слушине и правне доведши, жаловаль зъ того позву по титуле вельможного его милости пана подчашного великого князьства Литовского старосты Пинского тыми словы: Земенинови господарскому повету Пинского пану Янови Рахваловичови Боричевскому, зверхности его королевеское милости, симъ позвоомъ до враду кгородского Пинского позывасть, а по прочитанью того позву на дальний доводъ покладаль и читаль передъ нами тотъ же панъ Стояновичъ протестацію и реляцію енеральскую Теодора Лебедевекого выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ въ року теперешнемъ 1683, месеца Июля тридцатого дня выданые, при которомъ поступьку правномъ на збитью, ранахъ и найстыю на домъ забираль жидови помещеному Или Бельчицови зъ жоною, бы и

зъ дальшимъ доводомъ до присеги, а по присезе подлугъ артыкулу сегого розделу одинатцатого, который науку дае, ижъ жидомъ шляхецкая навезка за ихъ зрапенье и скалеченье ма бытъ плачона, зачимъ за найстыю на домъ квалту подлугъ артыкулу першого, зъ розделу одинатцатого рубли дванадцать грошей и сегого на покаранье горломъ, а помочниковъ на седење у вежу въ замку Пинскомъ неделъ дванадцать у насъ враду просилъ и домавялъ. Противо чому одъ пана Боричевского панъ Константы Стацевичъ ставаючи покладаль передъ нами протестацію одъ пана Яна Рафаловича Боричевского, въ року теперешнемъ 1683, месеца Июля тридцатого дня и реляцію Теодора Лебедевекого енерала выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ выданые; о которыхъ опевасть, ижъ кгда панъ Янъ Боричевскій съ сыновцомъ своимъ паномъ Карпомъ Боричевскимъ для одысканья певного долгу винного отцу пана Карпа Боричевского до дому Или Белчица жида Пинского пришли и о тые гроши винные, абы помененый Иля Белчиць оддалъ, почали упоминатсе, tedy помененый жидъ якобы пана Карпа Боричевского впередъ словами уципливыми, гопорови шляхецкому шкодливыми, лжилъ и еромотилъ, а потомъ пястыю у губу зъ obu сторонъ билъ и око правое подбилъ, а кгда жалобливый панъ Янъ Боричевскій за што бы сыновца оного пана Карпа Боричевского билъ, лагодными словы пыталъ, тогда ничого не одказавши. также словами не устивыми лжилъ и соромотилъ и зъ сеней зъ лопатою выскочивши жалуючихъ якобы билъ; въ томъ часе Пцко Белчиць братъ обжалованого и другихъ жидовъ немало зъ лопатами, зъ киями, зъ безменами напалиши помененого пана Яна Боричевского тيرانско а немилосерне по головахъ, плечахъ, рукахъ били и раны шкодливые позадавали, одкуль, кгда яко могучи боронечисе, до чолну на берегъ, ку речце Пине уходили тыломъ, у яму панъ Янъ Боричевскій оба-

лисе, тамъ же вжо лежачого сродзе збили и мало не наемерть забили. Где у лежачого грошей готовыхъ золотыхъ шесть, шаблю коштуючую золотыхъ десять, шапку зеленую фалендышовую завойковую золотыхъ пять коштуючую помененые жиды одобравши одповедь и похвалку если бы одъ того збитья живъ зосталъ на смерть забитьемъ учинили. При которомъ поступьку правномъ ближнихъ сторону свою пановъ Боричевскихъ до присеги на всей жалобе забералъ, а по присяже за збитье и зраненье навезки совитой, а самыхъ жидовъ на покаранье горломъ у насъ владу афектовалъ. Мы владъ вырозумевши добре зъ продукованыхъ обею сторонъ контроверси, ижъ о найстье и о зраненье межк сторонами жалобы оневають, не чинечи на сесь часъ жадного розсудку, тую справу на инъквизицію отослали есмо, которую его милость панъ Самуель Михаль Орда Болгарекій, судья крродекій одправиль и подалъ до насъ владу въ тые слова писаную: Roku 1683, dnia szostego Septembra. Inquizicia w sprawie żyda Leybowicza o zacięcie w rękę y zbicie od pana Boryczewskiego z roczkow Septembrowych roku wywiedziona ut supra. Naprzod pytałem się Jeka Bieleczyca, ten powiedział, że pan Boryczewski naprzod przyszedzsy siadł pod iego domem; który gdy pytał się dla czego by siedział pod domem, powiedział pan Boryczewski, że mi twoy brat winien groszy dwadziescia pięć; odpowiadział Jeko, że o to pozyway brata mego do urzędu, sprawi się o to. А по прочитанью тое инъквизиції одъ актора на пленипотента у насъ владу прошоно и домавяно. А такъ мы владъ въ справе вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчасного великого князьства Литовского, старосты Пинского, въ довоженью справедливости жидови места его королевское милости Пинского Или Лейбовичови Белчицови и малжонце оног зъ паномъ Яномъ Боричевскимъ, земениномъ его королевское милости повету Пинского о найстье яко-

бы квалтовное на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третемъ, месеца Юля тридцатого дня помененого жида Или Лейбовича съ помочниками братью своею и суседами именами и прозвисками оному самому добре ведомыми тамъ-же въ томъ доме того-жъ жида у сенихъ будучого безъ данья причины черезъ обжалованого пястью у носъ ударенье и окриваленье, а добывши шабли у руке левой пальцевъ троухъ затягье и кгда жидъ до избы уходилъ стилу у локоть руки левое штихомъ ихненье и рану заданье, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ повитнанье и повыбнянье, а черезъ другихъ и черезъ обжалованого само пята Боричевского того жида зъ избы вывлеченье и кيامи шаблями збитье и змордованье, самое жидовки, жоны оног черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый ихненье же мало іелить не выпустила и кيامи збитье и змордованье одповедь и похвалки на здоровье учиненье, а за тымъ о вини и каранья правные, поневажъ по прочитанью инквизиції одъ актора на пленипотента у насъ владу потребовано, мы владъ на сесь часъ жадного розсудку не чинечи въ той справе акъторови на пленипотента допустили есмо, а же при конклюдзиі рочковъ то стало, про то до пришлыхъ рочковъ першихъ по теперешнихъ судить припадающихъ, заховавши обудвумъ сторонамъ все обороны правные одкладаемъ, на которыхъ безъ жадныхъ запозвовъ обеде стороны росправу прияти мають. Которая справа до книгъ крродскихъ Пинскихъ есть записана.

Изъ актовой книги Пинского гродского суда за 1684 г., № 13033, стр. 1271—1274.

№ 102.—1685 г. Января 17.

Явка повторительнаго листа короля польскаго Яна III, которымъ подъ строгимъ наказаніемъ приказывается Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ послѣднимъ заграбленные у нихъ товары.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ пятого, месеца Генвара семнадцатого дня.

На враде кгородкомъ въ замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевидно жидзи старшине синагожки Минской оповедали, покладали и ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали листъ его королевской милости заручный с канцелярии великого княства Литовского в справе жидовъ старьшихъ синагожки Минской, противу жидовъ старьшихъ синагожки Бреской вынесенный, на речъ в немъ в середине помененую служащий и належачий жидомъ старшимъ синагожки Минской, просечи абы тотъ листъ заручный его королевской милости былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътиковать и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki książę Litewskie, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Sewierski y Czernihowski. Nie-wiernym żydom starszym i całemu kahałowi Brzeskiemu. Doniesiono nam iest przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących, imieniem starszych żydow y całej synagogi Minskiej, iż wy od dawnego czasu usurpując iakięś sobie nad pomienionemi żydami Minskimi starszeństwo, lubo o to zaszła sprawa do sądu naszego asesorskiego y do sąd bezdecisyey zostaie, wy onych różnemi sposo-

bami agrawowaliscie, kiedy nie respektując, na rescripta nasze pod zaręką pięciu tysięcy złotych czerwonych zaszle, na nich po dobrowolnych drogach zasadzki czyniliscie y onych na targach y na iarmarkach bez żadney przyczyny grabiliscie, jakoż na pięćdziesiąt tysięcy towarow onym zabraliscie; także przez wszystkie czasy nie mogli mieć wolnego przejazdu y w handlach swoich bezpieczeństwa, nadto za waszemi przeszkodami długow sobie winnych na woiewodstwa Minskiego żydach więcej piętnastu tysięcy złotych wybrać nie mogli, a za tym nie tylko pomienione zaręki, pięciu tysięcy czerwonych złotych rescriptem naszym założonych, ale też y inne paeny prawne popadliscie byli, dla czego wydaliśmy byli do was rescript nasz, ażebyście byli tymże żydom synagogi Minskiej żadney ni w czym praepeditij y grawaminow po gotowiu na drogach iakich zasadzek, na iarmarkach grabieży y towarow zabieranie czynić, aż do finalney u sądu naszego zadworneho decisyey nie ważyłiscie y owszem do rady y schadzek swoich onych nie przypuszczali y zagrabione towary na pięćdziesiąt tysięcy złotych onym powrocili, pod zaręką iako ważność rzeczy wynosi i pod utraceniem zwierzchnosci y starszeństwa waszego rozkazalismy byli; wy iednak na te wszystkie rescripta i zaręki nasze by namniey nie dbając, do dawnych violentij y krzywд tymże żydom synagogi Minskiej różnemi czasami, pod zarękami naszemi poczynionych, nowe poczyniliscie y znowu towarow na pięćdziesiąt tysięcy pod czas iarmarku na przeszły święty Mikolay w Mirze zagrabiliscie y zabrali y inne violencie y krzywды poczyniliscie im przez co powtore tak pierwsze, iako y poslednieysze zaręki, ale i inne poeny y vigor prawa dla rebellyi waszey popadliscie, nim tedy o to wszystko sprawa do sądenia w sądach naszych asesorskich przypadnie, wskazuiemy wam surowo, abyście pomienionym żydom synagogi Minskiej y dawno y teraz świeżo zabrane towary koniecznie powrocili y szkody im nagrodzili, pas wolny y przeyscie przez

Brzescie y przez inne mieysce onym nie zabraniali y żadnych gwałtow, grabieży, zasadzek iuż więcey od tych czas im nie czynili, ale we wszelakim pokoіu z niemi się obchodząc ostatniey decisyey sprawу u sądu naszego assessorskiego z niemi czekali, gdzie sąd nasz eo komu należeć będzie słusznosci wynaydzie y skaże, ynaczeу nie czynicie pod troiakіemi zarekami respectem pierwszych y pod utracenіem cale starszenstwa waszego, nie oddalając ich także od rad y schadzek waszych y owszem ich wolną przepuszczając, spokojnie z nimi żyjąc, na ostatek y pod innemi pae-nami y rigorem prawa na przeciwnych zarekom naszym obostrzonym. Dan w cancelarij naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia iedynastego miesiaca January, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, panowania naszego iedynastego roku. У того листу его королевскоі милости печать великого князства Литовского притиснена, а подпись руки тыми слоуы: Marcián Oginski, kancelarz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Kоторый же тотъ листъ его королевскоі милости за пода-немъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ до актъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актиковать и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11783, л. 451—455.

№ 103.—1685 г. Января 21.

Явка списка товаровъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ оемдесять пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вьраде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жиди старшине синагогки Минской оповедали, покладали и ко актикованою до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали реестръ забра-

ня товаровъ презъ жидовъ Брескихъ, рукою власною его милости пана писара и подьстаростего замьку Минского писанный, на речъ в немъ нижей выражоную, тымъ же жидомъ старшимъ синагогки Минской служачий и належачий, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актиковать и уписанъ, который, уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Registr towarow żydow Minskich aresztowanych za dług winny iasnie oswieconego xiążęcia ięgomosci pana podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, na obligi trzynascie tysięcy: iuchta żyda Leyzera Pinchasowicza ciukow czterdziecie, w ktorых po par trzy skur; u tegoż par osmnascie, Jęka Fiszewicza iuchta par sto dziesięć; Rubina Dawidowicza sukna różnego lundyszowego postawow osm, tegoż żyda papieru ryz sześć cienkiego; iuchta kamieni dwadziecia, Wulfa Maiorowicza iuchta par dzie-wędziesiąt, wago Minsko kamieni trzy-dziescie dziewięć y funtow dwadziecia y cztyry, JlliRubinowicza iuchta ciukow siedm-nascie po par trzy, Wulfa Szawłowicza ciukow sześć po par trzy, Nachima Wulfowicza iuchtu ciukow piętnascie po par trzy. Te towary są aresztowane w wadze przezemnie zesланego od ięgomosci pana starosty Mirskiego. У того реестру подпись руки тыми слоуы: Jan Kondratowicz pisarz zamku Mirskiego. Kоторый же тотъ реестръ за поданемъ оногo до актъ черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актиковать и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682 1690 годъ, № 11783, л. 456.

№ 104.—1685 г. Января 21.

Явка списка товаровъ и денегъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ оемдесять пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вѣраде кгородскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшше очевисто енераль воеводства Миньскаго Анѣдрей Олехновичъ оповедалъ, покладаль и ку акътикованью при занесеной протестации до книгъ кгородскихъ Минскихъ подалъ реестръ забранья товаровъ и иньныхъ розныхъ спленѣдоровъ презъ жидовъ старшихъ синагожки Бреской жидомъ синагожки Минской, на речъ в немъ ниже выражоную, жидомъ старшимъ синагожки Минской служащимъ и належачимъ, просячи абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Registr zabrania towarow w miescie Mirze przez zydow Brzeskich u zydow Minskich, w roku przeszlym tysiac szesescet osmdziesiat czwartym, miesiaca 7 bra, roznych dni, krom zabranых sukien y towarow na regestrze iegomosci pana starosty Mirskiego specyfikowanych. Naprzod u zyda Nachima Ulfowicza y towarzysza iego Szlomy wzie-to sorokow soboli trzy wysokiego gatunku, koždy sorok po trzy tysiece zlotych kosztuiace, zlotych dziewiec tysiecy; u tegoz wzie-to sznurow perel osminascie wielkich urianskich, kosztuiace zlotych dwa tysiac; u tegoz wzie-to pierścieni szczero zlotych trzy, w iednym trzynascie dyametow, kosztuiace zlotych tysiac dwiescie; w drugim pierścieniu dyametow piec, kosztuiacy zlotych tysiac, w trzecim pierścieniu szczero zlotym, w nim kamien szafirowy wielki, kosztuiacy zlotych szesecet, u tegoz wzie-to gotowych pieniedzy zlotych dwa tysiac; u zyda Wulfa Maiorowicza wzie-to konak szczero zloty, rubinami y dyametami sadzony, w nim sztuk osminascie, kosztuiacy zlotych trzy tysiac; u tegoz wzie-to lancuch szczero zloty, wazacy osmdziesiat czerwonych zlotych, kosztuiacy zlotych tysiac; u tegoz zyda wzie-to pare manelej szczero zlate, rubinami y szmaragdami sadzone,

wazace pietnascie czerwonych zlotych, kosztuiace zlotych szesecet; u tegoz wzie-to pas srebrny pozlacany, roboty ryskiey, perlami urianskimi wielkimi sadzony, w nim perel dwiescie, kosztuiacy zlotych tysiac; u tegoz gotowey summy wzie-to zlotych tysiac piecset; u zyda Wulfa Szawlowicza wzie-to piec blamow futra pupkow sobolich, wysokiego gatunku, kosztuiace zlotych dwa tysiac piecset; u tegoz wzie-to ieden sorok soboli, kosztuiacy zlotych tysiac piecset; u tegoz wzie-to trzy buntы lisow moskiewskich, kosztuiacych zlotych osmset; u tegoz wzie-to rysiuw przednich dziesiec, kosztuiacych zlotych czterysta; u tegoz wzie-to sorokow dwa kunie, kosztuiace zlotych czterysta; u tegoz wzie-to dziesiec blamow futra sibirskowego moskiewskiego, kosztuiace zlotych piecset; u tegoz gotowey summy wzie-to zlotych tysiac osmset. U zyda Abrama Szapsaiewicza y towarzysza iego Jlli Jzraelowicza wzie-to u nich sorokow piec kunie, kosztuiace zlotych tysiac dwiescie; u tychze wzie-to wilkow trzydziescie moskiewskich przednich, kosztuiace zlotych czterysta piecdziesiat, gotowey summy zlotych tysiac. U zyda Gierszona Jlaszewicza wzie-to gotowey summy zlotych dwa tysiac piecset dwadziescia sesc. U zyda Jzaka Tisielewicza wzie-to gotowey summy zlotych dwiescie piecdziesiat siedm y groszy pietnascie. U tychze zydow Minskich, krom zabranых sukien, na regestrze pana starosty Mirskiego specyfikowanych, osobliwie po gospodach roznych grabieznym sposobem zabrano sukna rozneho coloru y rozney ceny postawow szesnascie, letko rachuiac koždy postaw po zlotych szesciudziesiat y piaci, co uczyni summa zlotych sto czterdziescie; harusu rozneho coloru tegoz czasu zabrano sztuk dwanascie, ogulnie rachuiac, kosztuiacy zlotych szesecet; u tychze zydow zabrano rambku sztuczek dwadziescia piec, rachuiac koždy sztuczke po kop trzy groszy liczby litewskiey, zlotych sto osmdziesiat siedm y groszy pietnascie, u tych ze zydow wzie-to gotowey summy zlotych szesecet dziewiedziesiat siedm. Tymze zydom

Minskim iadącym z iarmarku Mirskiego do Minska różnych towarów w miasteczku Stołpcach przez żydów Brzeskich y arędarza Wołożynskiego na imie Szłome Sielomonowicza zabrano na złotych cztery tysiące. Suma summarum czyni złotych czterdzieście dwa tysiące. Który ten registr przy protestacy przezemnie Andrzeia Olechnowicza, ienerała woiewodztwa Minskiego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym, miesiąca January dwudziestego pierwszego dnia do akt grodu Minskiego iest podany. У того реестру подпись руки енеральское тыми словы: Andrzej Olechnowicz ieneral iego królewskiej mosci woiewodstwa Minskiego. Который же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ черезъ енерала верху мененого естъ до книгъ гродцкихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11783, л. 457—458.

№ 105.—1685 г. Февраля 5.

Донесеніе возныхъ о разборъ дѣла по участію Вилкомирскаго еврея Лазаря Рѣзника въ кражѣ вещей и документовъ въ Шешоль-имѣніи Виленскаго епископа.

Мы ienerałowie iego królewskiej mosci woiewodstwa Wilenskiego oznaymujemy tym naszym relacynym przyparęcznym kwitem o tym, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym, miesiąca Lutego, piątego dnia, мы ienerałowie mając z sobą stronę szlachtę osiadłą pięciu szlachciców pana Adama Kulikowskiego, pana Stephana Olechnowicza, panow Jana y Matysa Klimowiczow, a pana Jana Zaborskiego, за ужиєм iegomosci pana Stanisława Dowgiały, iездзилишы z стą stroną także z zesланым од іасне wielmożного iegomosci хієдза Alexandra Kotowicza biskupa Wilenskiego iegomoscią panem Janem Romanowskim, zawiadowcą na ten czas

maiętnosci Szeszolskiej y z poddanemi Szeszolskiemi, obwinionemi w uczynku zlodzieystwa, mianowicie z Pawłem y Mikołaiem Budrami do dworu iego królewskiej mosci Wilkomirskiego dla sprawiedliwosci z żyда Łazarza Rzeznika, domem mieszkaющего w Wilkomierzu, na ktorego tegoż czasu okowani w kaydanach skarżyли się прерзечени поддани Szeszolscy Budrowie, że u nich ochędstwo iegomosci pana Stanisława Dowgiały, także sprawy, obligi, blankiety według osobliwey žaloby aktora pomieniony żyд Łazarz таймне, w dom ich przyiachawszy, czynіаc podstempek, wykupił mimo obwołanie na targach y w szkole żyдowskiej uczynione; przez co ten to Łazarz w тоż zlodzieystwo spolnie z chłопami Szeszolskiemi попалъ. Na którym terminie pan Romanowski zawiadowца Szeszolski, postanowiwszy прерзеченых подданных Budrow przed iegomoscią panem Gronskim, czesnikiem Nowogrodzkim, podstaroseim проwentowym Wilkomierskim we dworze Wilkomierskim, przy nas ienerałach y wielu ludziach y szlachty także przed wysadzonemi do tey sprawy od іасне wielmożного iegomosci pana Michała Damunta Siesickiego, woiewody Menskiego, starostы Wilkomirskiego, który iegomosc sam na ten czas był w Wilkomierzu, pokładal piniądze y fanty kociolek y kozuch i inne fanty, ktore żyд Łazarz, kupuiąc рзєчы y sprawy u поміенionych Budrow даł był, просзая aby to odebrał iako swoje, a ochędstwo y sprawy y obligi aby wrócił weale, a за звидzenie подданных i за zlodzieystwo aby był pokarany. Na ktora мовę żyд Łazarz rzeznik przy нас ienerałach i wszystkim згромадzeniu, także przy żyдах starszych школы Wilkomierskiej, mianowicie Abramie Jakubowiczu, Lewku Szakowiczu, także inych starszych kahalu Wilkomirskiego, przy iegomosci panu Dowgiale, iako samым акторзе tey sprawy, добровольне вызнал, że suknie, rząd, kufel srebrny kupił od поміенionych Budrow подданных Szeszolskich, także insze рзєчы, а справ запарл

się, ale pomienieni Budrowie poddani Szeszolscey, skowani będąc powtornie przesiadczali przed tenże zgromadzeniem y przed nami ienerałami, mówiąc, żeś ty do nas na wiosnę przyiachał w tem roku y resztę rzeczy, także sprawy wszystkie u nas pobrales, gdzie żyd Łazarz powtornie zaparł się, a iegomość pan Dowgiało, także zesłany od iasnie wielmożnego iegomości xiedza biskupa Wilenskiego iegomość pan Romanowski prezentowali się mówiąc, gdzie iedno tam i drugie musi bydz, a że do ochędostwa y części srebra przyznał się żyd, ktore wiedząc y znaiąc, w bliskosci o mile drogi mieszkaiąc, suknie znaiąc mimo obwołanie y zapowiedzi pokupił, to y o sprawach y obligach wie y iuż oblig na trzy tysiące summy Jachimowi żydowi Wilenskiemu zlosliwie oddał, ktory to Jachim maiąc oblig u siebie zaparł się długu, przysięgł krzywoprzysięstwo zdradą, rotą popelnil. A zatyń prosili aby iegomość pan podstarosci Wilkomirski tego to żyda iako w złodzieystwie poszlakowanego wydał, abo go w sequestrze zatrzymać rozkazał. Na co powiedział iegomość pan Gronski że u mnie na urzędzie żyd Łazarz rzeznik srebro, kufelek mały rząd biały, też . . . y inne rzeczy prezentował y nie winien ten żyd. Na co odpowiedział iegomość pan Dowgiało: nie mogł żyd tego praezentować, bo zapowiedzi były y obwołania na targach y było by to przeciwko aktykacyą urzędu tegoż Wilkomirskiego. Po ktorey kontrowersyi pomienieni żydzi starsi Wilkomierscy, nie dopuszczaiąc, aby żyd Łazarz był wydany abo sequestrowany, tegoż czasu wzięli go na parękę, mówiąc iakośmy na pierszym terminie z temiż poddanemi Budrami od iasnie wielmożnego iegomości xiedza biskupa Malenskiego administratora na ten czas biskupstwa Wilenskiego sluga iegomości iegomość pan Zdrowski dnia dwudziestego piątego Nowembra, roku 1684 był ziechał, wzięliśmy tego żyda Łazarza na parękę y dotrzyaliśmy go, tak y teraz bierzemy i do rozprawy dotrzymać obiecuiemy, pod zapla-

ceniem wszystkich szkod, które sobie mieni iegomość pan Dowgiało, ieslibyśmy go do ostatniego stopnia prawa nie stawili. A tak my ienerałowie iako na pierszym terminie imieniem pomienionego iegomości xiedza Benedikta Zuchorskiego biskupa Malenskiego przy iegomościu panu Zdrowskim tymże żydom starszym urzędownie przypareczyliśmy, tak y teraz imieniem iasnie wielmożnego iegomości xiedza biskupa Wilenskiego, przy dozorecy iegomości Szeszolskim panu Janie Romanowskim ktory także imieniem iegomości pana Stanisława Dowgiały tego to żyda Łazarza rzeznika przed iegomością panem Gronskim podstaroscim Wilkomierskim temże żydem starszym mianowicie Abramowi Jakubowiczowi, Lówkowi Izakowiczowi, Irszy Solomonowiczowi, Peysachowi Zacharewiczowi, Jakubowi Lówkowiczowi y całej szkole przypareczyliśmy w summie czterdziestu tysięcy złotych, aby go do ostatniego punktu prawa dotrzywali, którą parękę będąc przytomni przyieli obiecawszy do każdego sądu y prawa stawić do ostatniey rozprawy, gdzieśmy o zapisanie tey paręki iegomości pana podstaroscięgo prowentowego upraszali y sam iegomość pan Dowgiało także iegomość pan Romanowski o toż prosili, a piędzdy pokładanych y fantow przyiąć nie cheieli. Na to się aktorowie protestowali y na tośmy dali ten nasz kwit z podpisem ręki naszej. Pisan roku, miesiaca y dnia wyż pisanego. Jan Kazimierz Zarzecki, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Wilenskiego. Jan Dubrowski general Jego królewskiey mosci woiewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1686 годъ, № 4568. Док. № 10.

№ 106.—1885 г. Апрелья 5.

Рѣшеніе по дѣлу о покражахъ, произведенныхъ Галабудами у еврея Переца Гошквича и другихъ лицъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Апрелья пятого дня.

В рочьки кгородские Апрельевые судовне у Слониме отправованыя передъ нами Казимеромъ Воловичомъ хоружичомъ Виленскимъ на местцу его милости пана подстаростего водле права засаконымъ, Бартломеемъ Владыславомъ Пружанскимъ судьєю, а Александромъ Зенковичомъ подчашымъ и писаромъ владниками судовыми кгородскими повету Слонимского, будучыми отъ вельможного его милости пана Стефана Фронцькевича Радзиминского, старосты Слонимского, кгда с пораду реестрового ку суженью нашому прыпала справа его милости пана Коньстантога Владыслава Булгака, подстолего и подстаростего Слонимского, колекги нашего, в довоженью справедливости жидови Перцови Гошкевичови, арендарови своему корчмы Одкгиновское зъ Павлюкомъ и Андреемъ Галабудами, которые подъ жалуючимъ выгодовалисе, а теперь яко се сами назвали Михаловскими и зъ Ганною Робьцевичовною жонною Павлюка Галабуды, яко въ спольной раде и намове зъ собою до злыхъ учынкѡвъ нижей мененыхъ будучыми, за позъвомъ о розни крадежи розныхъ часѡвъ черезъ объжалованыхъ особъ вне родъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ сель поделаные, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчме жалуючого Одкгиновской на понасахъ и на ночлегахъ стоячимъ, а на остатокъ и самому помененому жидови арендару тамошнему черезъ покраденье розныхъ часѡвъ не мало речей на золотыхъ трыста и большъ шкодъ почыненье, презъ што отъ тое

корчмы тымъ злодействомъ своимъ людеи одстренчене, корчмы и самого господара в подозренье подане и ославане. О которое злодейство одъ розныхъ панѡвъ обывателевъ повету Слонимского Радвилѡвского и одъ Кгиновской шляхты не пооднокротне на згромажонныхъ копахъ, за прыличныхъ злодеювъ узнаные и декретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло обвешенемъ были всказаными, в которомъ злодействе и до тыхъ часъ неустаяючы, в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Февралья девятого дня о украдене черезъ Павлюка и Андрея Галабудовъ млдзєну его милости пана Быховца, старосты Литынского, в помененой корчме жалуючого Одкгиновской ночуючому пистолету зъ покровцомъ пры седле и инныхъ речахъ жыдови арендарови до схованя даного, о предане оногѡ слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме, в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому, о который пистолець, кгда помененому жидови арендару, яко тое корчмы господару вина дана была, который оногѡ розно шукаючы и помененогѡ млдзяна съправуючы на золотыхъ тридцать выдалъ, а з особна тотъ пистолець у слосара Слонимского окупуючы золотыхъ полсема заплацилъ, а черезъ Андрея Галабуду живучы на аренде у карчме жалуючого в Радвилѡвичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячѡе золотыхъ двадцати не заплаченье и тое корчмы спустошенье, в которомъ спустошенью шкѡды на золотыхъ шестьдесятъ учиненье и самыхъ не ведеть где поутеканье. За тымъ где бы се оказать могли до злapanя и конвикования оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ, о шкѡды и вины правные. До которос справы за прыволанемъ черезъ еперала рочковъ нильнуючѡго сторонъ до права его милостъ панъ подстолий и подстаростий Слонимский самъ особѡю своєю и з умоцованымъ своимъ, панемъ Андреемъ Зверовичомъ становилъ и моць до мовенья речы оному устне злетили, а по-

званные Павлюк и Андрей Галабудовы и жена Павлюка Галабуды не становили. Затымъ умоцованый поводовый поданого по Галабудовъ Павлюку и жоне его на именью ихъ Водкиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, а по Андрею до крамъ в месте Слониме прыбитого черезъ енерала повету Слонимского Яна Аптоневича сознаньемъ его того позву днемъ передъ рочками учыненымъ слушне и правъне доведшы и трое воланье пыльности стороны своей на томъ позве написаное оказавшы, жалобу зъ него о вышъ мененую речъ, а шырей о томъ позве описаную преложывшы, на доводъ самое речы, покладаль процесъ екъстрактомъ с книгъ кгородскихъ Слонимскихъ в дате року теперешнего тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Феврала двадцать сегого дня одъ его милости пана подстолего и подстаростего Слонимского о тое покрадене на Галабудовъ занесеный, а затымъ цытуючы право посполитое статутное, артыкуль семый зъ розделу чотырнадцатого взданя позваныхъ особъ, поневажъ до права не становять, на упадъ въ речы и такъ за почыненыи в крадежахъ шыгоды совнто осмисотъ трыдцати семи золотыхъ на именьчу ихъ Водкиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ и инныхъ всякихъ добрахъ ихъ яко и самыхъ позваныхъ особъ на горло обещенемъ всказанья и до отпраны за поменый всказъ на всякихъ ихъ добрахъ порядкомъ правнымъ приходить вольности зоставленя его милости пану подстолему и подстаростему Слонимскому у насъ в раду просилъ и домавялсе. А такъ мы в радъ въ той справе его милости пана Константого Владыслава Булгака подстолего и подстаростего Слонимского колеки нашого в довоженью справедливости жыдови Перцови Гошквичови арендарови свосму корчъмы Одкгиневское зъ Павлюкомъ и Андреемъ Галабудами, которые подъ жалуючымъ выгодовалисе, а теперь, якосе сами назвали Михаловекими и зъ Ганшою Рабъцевичовною—жоною Павлю-

ка Галабуды яко в спольной раде и на мове з собою до злыхъ учынковъ ниже мененыхъ будучыми, за позвомъ о розные крадежы розныхъ часовъ черезъ объжалованыхъ особъ впередъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ селъ паделане, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчъме жалуючого Одкгиневской на попаскахъ и на ночлегахъ стоячимъ, а на остатокъ и самому помененому жыдови арендару тамошнему черезъ покрадене розныхъ часовъ не мало речей на золотыхъ трыста и большъ шкодъ почынене, презъ што одъ тое корчъмы тымъ злодействомъ своимъ людей одстренчене, карчъмы и самого господара в подозрене подане и ославлене. О которое злодейство одъ розныхъ пановъ обывателей повету Слонимского Радвилевской и Одкгиневской шляхты не по однокротне на згромажоныхъ копахъ за прыличныхъ злодейовъ узънаные и декъретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло обвешенемъ были всказаными, в которомъ злодействе и до тыхъ часть не устаючы, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Феврала девятого дня о украдене черезъ Павлюка и Андрея Галабудовъ млдзени его милости пана Быховца, старосты Липынского, в помененой карчъме жалуючого Одкгиневской почуючому пистолету зъ покровцомъ пры седле и инныхъ речяхъ жыдови арендарови до схованя даного, о продане оногo слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому; о который пистолець, кгда помененому жыдови арендару, яко тое корчъмы господару, вина дана была, который оногo розно шукаючы и помененого млдзена сгравуючы на золотыхъ трыдцать выдалъ, а з особъна тотъ пистолець у слосара Слонимского окунуючы золотыхъ полъсема заплатилъ и черезъ Андрея Галабуду, жывучы на аренде у корчъме жалуючого в Радвилевичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячое зо-

лотыхъ двадцати незаплачене; и тое корчмы зъпустошене; в которомъ спустошеню шкоды на золотыхъ шестьдесятъ учынене и самыхъ не ведеть где поутекане, затымъ где бы се оказать могли до злапанья и конвинкованья оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ о шкоды и вины правные, ижъ Павлюкъ и Анъдрей Галабудове и жона Павлюка Галабуды будучы о то позваными яко се сами до права не становили, такъ и некоторое ведомости намъ враду и стороне своей не учынили. Про то мы врадъ оныхъ яко права посполитого не послушныхъ в року завитомъ на уиадъ в речы вздаемъ, а водъле права и домавяня се умоцованого поводового за почыненье черезъ тыхъ Галабудовъ в крадежахъ шкоды совито осмьсотъ трыдцать семь золотыхъ на именичу ихъ Оджгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, на которомъ о то позовъ показано и на инныхъ вшелякихъ добрахъ ихъ лежачыхъ, рухомыхъ и сумяхъ пенежныхъ где кольвекъ будучыхъ; а самыхъ преречоныхъ особъ Павлюка и Анъдрея Галабудовъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ за таковой ихъ выступокъ на горло обвешенемъ; а же се до права не становять, тогда на лапане и за улапанемъ на горле конвинковать его милости пану подстолему Слонимскому и тому жыдови арендару его милости веказуюмъ и до отпавы за помененый всказъ на всякихъ позваныхъ добрахъ порядкомъ правнымъ черезъ еперала приходитъ его милости пану подстолему Слонимскому вольность zostавуюмъ. Которая справа якосе агитовала до книгъ гродскихъ Слонимскихъ есть записана.

Изъ актовой книги Слонимскаго гродскаго суда за 1685—1688 г., № 7888, л. 7—8.

№ 107.—1685 г. Августа 29.

Явка листа польскаго короля Яна III, которымъ вновь приказываетъ Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратить послѣднимъ заграбленное у нихъ имущество.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володзьковичомъ городъничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановившисе очевидно жидъ Давидъ Иозефовичъ, школьникъ синагогги Минской оповедалъ, покладалъ и до актъ подаль листъ его королевской милости упоминальный з канцелярии великой великого князства Литовьского выданный, належащий жидомъ старшимъ синагогги Минской, просечи, абы былъ акътикованъ и до книги уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, Wielki xiaże Litewski, Ruski, Pruski, Zmuydzki, Mazowecki, Inflaski, Podolski. Niewiernym żydom starszym y całemu kahałowi Brzeskemu. Już po kilka krotnie suplikują żydzi sinagogi Minskiej, że wy pretendując sobie nad nimi nieiakię starszenstwo, do swoiey onych pociągacie władzy, o co gdy już zaszły były do sądu assessorskiego na przeszłą cadentią po was mandaty, przed sąd przypuszczać sprawę nie chcieliście y compromissiem swoim, który potym iuramentem potwierdziliście acquiaetować żydom Minskich in toto obiecaliście, czego żescie nie dotrzywali, tedy wszytek termin prawny nazwać się musi nim tedy skuteczna y finalna sądu iego królewskiey mości zadwornego assessorskiego nastąpi decisia, teraznieyszim listem naszym upominamy, ażebyście żadnych krzywд y przeskod na wszelkich targach y iarmarkach żydom Minskim będącym sami przez się

y przez subordinowane osoby czynić nie wazyli się, y owszem się spokoynie aż do skonczenia sądu króla ięgomosci te sprawy sprawowali pod penami y zarekami takowemiż, iako y w przeszłym liście zaręcznym są założone, to iest pięciu tysięcy czerwonych złotych y pod utraceniem starszeństwa swego mieć chcemy. J owszem, ktorescie teraz swiežo violentie y grabieże poczynili, one we wszystkim strony uspokoiłi, boć by iuż to iawne było wasze przeciwko prawu sprzeciwienstwo, na ktуре nie respectuiecie, inaczey tedy dla łaski naszej a z powinności swey nie uczynicie. Pisan w cancellaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego dnia dziesiątego miesiąca Augusta, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego. У того листу его королевской милости упоминального при печати великой великого князьства Литовского подъпись руки тыми словами: Marcian Oginski canclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Kоторый же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за поданемъ оногo, до актъ книгъ крoдскихъ Минскихъ естъ принятъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11783, л. 595—596.

№ 108.—1685 г. Августа 29.

Явна удостовѣренія Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключенія мировой сдѣлки съ Брестскими евреями; но послѣдніе не явились.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде крoдскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ постановившимъ очевидцо Лейба Якубо-

вичъ жидъ места его королевской милости Миньского, покладаль и ку актикованю подалъ листъ атестацыйный, выданный отъ его милости пана Тобиаша Пенъкальскаго, старосты Заблудовскаго, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ крoдскихъ Миньскихъ принятъ, актикованъ и уписанъ. который слово отъ слова такъ се в себе маеть: Чыниѣ wiadomo, iż przybywszy do Zabłudowia dważy żydzi zesłani z mocą sobie zupełną daną od całego kahału miasta króla ięgo mosci Minskiego zapoprzysiężonemi na dziesiąciu Bożego przykazania dnia czternastego Maia, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym na seymie w Warszawie odprawuіącym się żydow kahału Brzeskiego, ktorzy, spor z Minskiemi mają żydami y wykonaniem przed starszemi żydowskiego kahału Grodzienskigo, Wilenskigo y innych kahalow, iż mieli pro finali przez starszych swoich żydowskich, to iest rabinow kahału Brzeskiego, Grodzienskigo, Pinskigo y Wilenskigo podług przysięgi swoię decisionе we wszystkim per compromissionem tak do Zabłudowia ziachawszy się swoie uspokoić miedzy sobą, co żydzi Minscy mają do Brzeskich praetensie na dniu pierwszego miesiąca Augusta, w roku ninieznim tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym. Ktorego terminu żydzi zesłani z Minska nie uchybiając comparuerunt tu do Zabłudowia, zkad widząc, iż nikogo z Brzescia niemasz, posyłali od siebie do Brzescia, oznaymując o sobie, iż na termin przybyli do Zabłudowia, upominając się, абы przyjeżdżali y przysięgi swoie dotrzymywali; ale asz do tąd, ani posłancow swoich, ani żadney od żydow Brzeskich nie doczekawszy się wiadomosci, а obawiając się, абы spraw w dalszych swoich prawnych progressow nie utracili, chcąc z nimi daley procedować prawnie, odiechali cum protestatione, ktorą w grodzie mieli o złamanie przysięgi y o nie dotrzymanie terminu na żydow Brzeskich zaniesć, а mnie prosili o atestacją, абым іа даł на то, iż terminu nie uchybili, co yż własnie было y

nie mal co dzień się przedemną we dworze Zabłudowskim opowiedali, tedy daie im tę atestacją z podpisem ręki mey z przycisnieniem pieczęci moiey, którą dali do xiąg zamku Zabłudowskiego zapisać. Dat w Zabłudowiu dnia siódmego Augusta, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego. У того листу атестацыйнаго подписъ руки, при печати притисненой, въ тые слова писанный: Thobiasz z Małusz Pękalski łowczy Wilenski, starosta Zabłudowski. Который то тотъ листъ атестацыйный за прозьбою особы верху мененое есть до книгъ кгродскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 597—598.

№ 109.—1686 г. Января 2.

Жалоба Яна Чарнявскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполненіи послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ.

Żałował, opowiadały w wielkiej krzywdzie y stracie swoiey protestował się sławetny . . . . Czarniawski obywatel y kupiec miasta iego królewskiey mosci Brodu na niewiernego Aszora Aronowicza żyda miasta iego królewskiey mosci Wilna, pisarza cła starego komory Wilenskiey, o to, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartym, za przybyciem pana Czarniawskiego do Wilna, obżałowany żyd Aszor Aronowicz; postanowiwszy kontrakt z panem Czarniawskim na kupienie trzech set skur wołowych niewyprawnych, które by każda skura po dwudziestu y dwa funtow, a namniey drugie po osmnastu funtow wagi w sobie miały y na to summę pieniędzy u żalobliwego tysiąc sto siedmdziesiąt złotych pomieniony Aszor wziął, na co y contract na pismie panu Czarniawskiemu z podpisem ręki swoiey

dał, y tym contractem opisał się y obowiązał te wszystkie skury na dzień dziesiąty miesiąca Junij w tymże wysz pisanym roku, pod zaręką ważności rzeczy panu Czarniawskiemu do Wilna wystawić, a pan Czarniawski miał obżałowanemu reszty pieniędzy dodać, iako o tym w tym kontrakcie szerzej opisano y dołożono. Nizli obżałowany żyd, czyniąc ku wielkiej szkodzie żalującego, tych skur, iako się opisał na terminie pomienionym y po terminie nie wystawił y do tych czas ani summy, ani tego towaru nie oddał, o co wprzody żalujący po przyziacielsku, nie wdając się do terminow prawnych, przez ludzi wiary godnych rzemieśników o te skury tak na terminie, iako y po terminie upominał y według contractu towar odebrać a resztę pieniędzy dodać gotow był. Tedy Aszor żyd nie tylko tego towaru nie oddał y contractowi zapisowemu dosić nie uczynił, ale y żadney skury nie okazał y nie miał y tych ludzi wespoł y żalobliwego z confusio odprawił. Za czym pan Czarniawski do prawnych musiał udać się terminow, gdzie wprzody u samych żydow starszych kahału Wilenskiego o sprawiedliwość prosił, a tam nie otrzymawszy skuteczney sprawiedliwości, tedy do należnego zamkowego udał się sądu, od ktorego sądu za uroszczeniem appelaacyi ta sprawa przed samym iasnie wielmożnym imscią panem wojewodą Wilenskim, hetmanem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego na dwóch terminach odprawowała. A że y tam skutecznego konca wziąć nie mogła, tedy do sądu iego królewskiey mosci zadwornego assessorskiego pan Czarniawski ze wszystką sprawą appelowal, iako o tym dekreta doskonale w sobie opiewają. A że po seymie blisko przeszłego roku skonczoney ieszcze do tąd sądy assessorskie odprawować nie mogły y ta sprawa przez prawo konca wziąć nie mogła. Za czym żalobliwy pan Czarniawski, będąc wielce przez to z okazji obżałowanego w fortunie swoiey upadłym, a chcąc do swoiey co prędzey przyść własności, y poniesonych szkod co kolwiek prowetować, za perswazią

ludzi postronnych przyjaciół zobopolnych, te sprawę na rozsądek y uznanie ludzi kupieckich, w sposob compromissu tak pan Czarniawski, iako y obżałowany żyd Aszor puszcili y dobrowolnie na ten compromis pozwoliwszy, listy compromissowe z podpisaniami rąk swoich na obiedwie strony dali y co kolwiek ci compromissarze w tym compromissie wyrażeni uznać mieli na tym wszystkim przestać y contentować y dosyć uczynić submittowali y tymi listy compromissowemi obowiazali się. A gdy podług tego compromissu użyci compromissarze to jest z strony pana Czarniawskiego pan Łukasz Kuczarski, pan Eytmin Bewert y pan Antoni Steckowicz, mieszczanie y kupey Wilenscy, a z strony obżałowanego Aszora Jakub Gordon, doctor medicinae, Zyskint Uryaszewicz y Lewko Jozephowicz żydzi miasta Wilna, tak sami z sobą, iako też y po dwa kroć z slugami iasnie wielmożnego imsci pana kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego, dla przysluchania tey sprawy zesłanymi, na wielu terminach różnych miesięcy y dniy, w roku przeszłym 1685 zasiadali y uważając tak wielkie straty y szkody żalobliwego różnemi sposobami te sprawę moderowali, lecz że obżałowany żyd Aszorniechęc żalobliwego własności powrócić y szkod poniesionych nagradzać, zcorumpowawszy z swoiey strony compromissarzow żydow, aby we wszystkim z strony pana Czarniawskiego użytym compromissarzom chrześcianom przeciwni byli, zawsze upornie nie pozwalając na żadną rzecz, ani listu compromissowego nie pokładając contumaciter odchodził, mieniąc, że ia skurami tylko za samą iseznę dać declaruję, a szkod żadnych nagradzać nie myślę. A gdy już na ostatnim terminie to jest dnia dwudziestego miesiąca Decembra wyż pisanego roku ciż compromissarze od pana Czarniawskiego, przy bytności obżałowanego Aszora y drugih żydow iego zasiadszy, a zasamą iseznę skurami według contractu, a za szkody y wszystkie poniesione straty tylko złotych osmsset aby obżałowany żyd protestującemu panu Czarniawskiemu ex nunc

oddal y nagroził uznali y nakazali, w czym y żalujący (lub na kilka tysięcy szkod ponosi) nie contradikując, ale swemu compromissowemu listowi dosyć czyniąc, takowym uznaniem contentować się musiał. Tedy obżałowany żyd Aszor y na tym ostatnim terminie ani compromissu swego nie pokładał, ani też takową decizją compromissarzow contentować y onych słuchać nie chciał, declarując, iż ia prawi ani skur nie mam, ani na takowy sąd, abym miał szkody płacić, nie pozwalał, czym samym ponieniony Aszor swoy compromis skasował, a żalobliwego do dalszych szkod y utrat przywodzi. Protestujący tedy pan Czarniawski widząc takowe zwłoki y wielkie szkody swoje, znowu do swojego prawnego wracając się procederu y przy uroszczoney do sądu iego królewskiey mosci zadwornego assessorskiego appelatuey stawiając y o to wszystko, tak o nieuczynienie wprzod contractowi, a potym compromissowi dosyć, iako też o szkody swoje, kturych na kilka tysięcy w opuszczeniu handlow, iarmarkow różnych, tudzież strawując się na Bruku sam z czeladnikiem y konni y na prawne łożąc przez dwie lecie niemal expensa, według osobliwego rejestru kładzie, chcąc z przerzeczonym Aszorem u sądu iego królewskiey mosci prawem czynić y wszystkich strat swoich dochodzić, dał tę swoją protestacją do xiąg grodzkich woiewodztwa Wilenskiego zapisać.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 годъ, № 4568. Докум. № 6.

№ 110—1686 г. Января 5.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Вилкомирскимъ подстолиемъ Станиславомъ Антоневичемъ.

Żalowali y soleniter się protestowali Hirsz Jzraclawicz, Jozeph Łazarowicz, Łazar Michaylewicz y Marek Hirszowicz ży-

dzi ymieniem swoim y wszystkiego bractwa szynkarzow żydow, w mieście iego królewskiej mosci Wilenskim mieszkających, na iegomosci pana Stanisława Woysima Antoniewicza, podstolego powiatu Wilkomirskiego, o to y takowym sposobem, iż iegomość obżałowany mając contrahentią ze skarbem wielkiego xięstwa Litewskiego seymem iako antecedenter przed tym, tak y terazniejszego blisko przeszlego podatek uchwalony czopowego y szelężnego wojewodstwa Wilenskiego, do ktorego y miasta Wilenskiego szynkarze należą im con . . . . . constitucie prawa przywileia żydom nadane, ani się sprawując podług instractarza o podatkach wyraźnie opisanego, sam przez się, sucolectorow swoich pisarzow, sług na to od siebie subordinowanych, a mianowicie postanowiwszy pana Krzysztofa Porcika y z pomienionemi sługami imsci y onemu nazwiski lepiej wiadomymi, bez żadney okazji dania subtítulo podatkw pomienionych czopowego y szelężnego, mimo wiadomość iasnie wielmożnego iegomosci pana wojewody, albo iegomosci pana podwojewódziego y iegomosci pana podstarosiego imprivata autoritate rozkazuie wyszczonemu panu sukcolectorowi na domy nie tylko szynkowe żydowskie, ale y gdzie szynkow niemasz, we dnie w nocy, iako się onym podoba, nachodzić z gromadą przybraną tumulty czynić, exactie różne boie, grabieza niepotrzebne y z wyplaconych co się z quitow dokumentaliter ukaże odbierać, grabić niesłuszne y nie byle rzeczy wymyslać mimo instractarz in super brać, solaria wymagać, gości przyjeżdżających grabić, przez co skarbowi za takowymi grabieżami od onych, pożytek upada dla exactiey nieznosney. A gdy się im. obżałowanemu skarżyli, żalujący nietylko aby miał sprawiedliwość czynić, ale pochwalki na zdrowie onych odpowiadał. Ktore wszystkie szkody, exactie, przebrania nad instractarz, boie, grabieże registrami osobliwemi czasu prawa będą dowiedzione y aprobowane. O co chcąc prawem czynić in foro competenti dał tę manifestacją do xiąg urzędu grodz-

kiego Wilenskiego zapisać. Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 г., № 4568.—Докум. № 7.

№ 111.—1686 г. Мая 8.

Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеровича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ.

. . . . .
. . . . . powiatu Oszmianskiego na niewiernych żydow obywatelow miasta iego królewskiej mosci Wilenskiego nazwanych Aszora Aronowicza y syna iego Arona Aszerowicza, iako samych pryncypalow uczynku niżej mianowanego y innych pomocnikow przez nich przysposobionych w ten sposob, iż co w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szostym, miesiąca Maia osmego dnia, gdy żalujący iegomość pan Rodziewicz, mając swoją y iasnie wielmożnego iegomosci pana Piotra Paca starosty Zmuydzkiego sprawy na sądy główne trybunalne, z Dynęborku wyjeżdżał y już tak różne rzeczy iako sprawy, pieniądze do skryń poskładał, tedy obżałowani niewierni wyszczonieni żydzi, nie wiedząc czy z iakowego rankoru, czyli też z naprawy czyiey, wziowszy o wyjeździe wiadomość, a wiedząc o niebytnosci żalującego na ten czas w gospodzie, jawny gwałt popełniając z dragonią zamkową Dynęborską y z ynnemi ludzmi tumultem na stancyę, to jest na dom nazwany Burhardowiczowski naszedszy, skrzynie z różnemi fantami na złotych trzysty zabrali, gotowych pieniędzy w dwoch skrzyniach w dobrej monecie złożonych y do Wilna na sprawy y na różne expensa żalującego nagotowanych pięć tysięcy sześćset złotych zabrali y tegoż czasu, gdy żalujący za daniem sobie znać do gospody przypadł, samego muszkietami, bardyszami tyranskó zbili y mało na śmierć nie zabili, a czeladnika za-

łującego szlachcica dobrego, przy koniach
będącego, przy wozie, wyjeżdżającego do
Wilna z sprawami y wysz mienionemi pie-
niędzmi y skrzyniami, na imie pana Kazi-
mierza Jana Dogockiego okrutnie zbili y
skrwawili y nie wiedzieć z iakowey oka-
zy do niego mającey, człowieka prawem
. . . . . żadnym nie przekonanego . . . .
. . . . . związali, okowali y za-
raz do miasta Wilńskiego . . . . .
poprowadzili y tu w Wilnie pod Trybuna-
łem, nie dając go do . . . . . pod żadną
wartę, ale przywatnie ten żyd Aszor, zniosz-
szy się z ynszemi żydami synagogi Wilen-
skiej, w kamienicy swey, w piwnicy więzi-
li, a potym nie wiedzieć gdzie onego po-
dzielili, czy umorzyli, czyli też gdzie indziej
wywiezli. Po którym to gwałcie gdy po
wysz mienionych potrzebach swoich żalu-
jący do Wilna tegoż roku miesiąca Maia
szesnastego dnia na Trybunał przybył y
obżalowanych żydów w miescie w Wilnie
poscignął, a gdy o ten gwałt wzięcie y o
więzienie czeladnika y rapt upominając się
do domu yeh na Żydowskiej ulicy, na prze-
ciw szkoły mieszkających posłał, tedy ob-
żalowani żydzi z dawney swey, a złey za-
wziętości wrzkomo w dobry sposób na ugo-
dę sprowadziwszy y do domu swego zwa-
biwszy, miasto wrocenia zabranych rzeczy
y wydania czeladnika żalującego u siebie
w więzieniu będącego, ieszcze na dalszy
contempt żalującego iegomosci y dalszy po-
pełniając pod sądami ichmosciow głównemi
Trybunałnemi exces y swowolenstwo, wprzod
słowami uszczypliwemi zkonfundowali, a
potym samego żalującego tyrancko zbili,
zekrwawili, co czasu prawa obszerniey na
relacyi ieneralskiej dowiedziono będzie. O
ktory to gwałt, wzięcie, więzienie czeladnika,
rapt, zabranie rzeczy pieniędzy y spraw
różnych, kwitow obligow cecrografow podwa-
krotną confuzją zbicie, zranienie pana Do-
gockiego y niewiedzieć gdzie zadzianie cze-
ladnika do stawienia onego y . . . . .
. . . . . iawnie czynie
dał tę swoją (protestac)ją do xiąg urzędo-
wych zapisać, nito есть записано. При ко-

торомъ оповеданю ставъши очевидно ене-
раль господарекій Казимерь Лео Саван-
невскій квитъ свой реляційный ку за-
писанью до книгъ городъскихъ Виленъ-
скихъ в тые слова призналъ: Ja ienerał
iego królewskiej mosci niżej na подписа-
niu ręki mey wyrażony, czynie wiadomo
tym moim relacynym quitem, iż mając przy
sobie stronę szlachte panow Jana y Pawła
Jwanickich, roku terazniejszego 1686, mie-
siąca Maia szesnastego dnia byłem użyty
od iegomosci pana Stephana Rodziewicza
do staney iegomosci w kamienicy Wolo-
wiczowskiej, na Niemieckiej ulicy będącey,
gdzie przybywszy widziałem y oglądałem
razy zsiniałe, krwią zaciekłe, rękę lewą
spuchło, na plecach raz duży, na prawey
ręce także raz bardyszem zadany y innych
nie mało razow, które te zbicie mienil ża-
lujący iegomosc, yż przez żydow Wilenskich
Aszora Aronowicza y syna onego Arona
Aszorowicza z spolney rady y namowy ca-
łego kahału synagogi Wilenskiej pierwicy
w Dyneborku, w gospodzie iegomosci w
domu Burhardwiczowskim, pod czas po-
pełnionego w processie pomienionego dnia
osmego Maia, gwałtu y raptu być stałe, a
zatym ninieyszego roku tegoż miesiąca Maia
w kamienicy namienionych żydow na ulicy
Żydowskiej, wrzkomo na ugodę sprowa-
dziwszy, potracenie, zranienie . . . . . fun-
dowanie pod sądami głównemi trybunał-
nemi y jawny exces stanął. A tak ia iene-
rał te rany oglądawszy opowiadanie o tym,
iż czeladnika iegomosci ci żydzi w Dyne-
borku wzięli czy do więzienia oddali, czyli
też zamordowali, wiedzieć niemoże, slysza-
łem. J na to ten moy relacyny wydał kwit.
Pisan w Wilnie ut supra Kazimierz Leon
Sawaniewski ienerał iego królewskiej mosci
woiewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда
за 1686 годъ, № 4568.—Докум. № 16.

№ 112.—1887 г. Февраля 26.

Пожалованіе королемъ Яномъ Казиміромъ
еврею Иршѣ Израеліовичу плаца съ разва-
линами дома въ Вильнѣ.

Actikatia listu Jego królewskiej mosci
w sprawie niewiernego Jrsza Jzraelewicza,
faktora iego królewskiej mosci, żyda Wi-
lenskiego do iegomosci pana Skorobogatego
skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego
pisarza ziemskiego Trockiego pisanego.

Лета отъ нароженя Сына Божого, ти-
сеча шестьсотъ осмдесять сегого, месеца
Априля двадцать сегого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ
воеводѣства Виленского передо мною
Александромъ Яномъ Мосевичомъ мар-
шалкомъ Лицкимъ, подъвоеводитимъ Ви-
ленскимъ, постановившимъ очевидно не-
верныйъ жидъ Гиришъ Израелевичъ, фак-
торъ его королевской милости, покладаль
и ку актыкованю подалъ листъ одъ его
королевской милости пана нашего мило-
стивого до его милости пана Андрия
Скоробогатого, скарбного великого князтва
Литовского, писара земского Троцкого
писанный, на речъ в немъ меновите опи-
саную, просечы, абы тотъ листъ до актъ
былъ принятъ и у книги уписанъ, кото-
рый уписуючы слово до слова такъ се в
собо маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król
polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski,
Mazowiecki, Zmuydzki, Wołyński, Pod-
olski. Urodzonemu Andrzejowi Skorobo-
hatemu, skarbnemu wielkiego xięstwa Li-
tewskiego, wiernie nam miłemu, łaskę na-
szą królewską. Wiernie nam miły! Żądamy
po wierności twojej tym listem naszym,
żeśmy dali przywilej nasz Jrszowi Jzrael-
ewiczowi, faktorowi naszemu, iako zdawna
zasłużonemu nam w skarbie y rzeczy po-
spolitey, na plac pusty z obalonym murem
do niego należącym, w ulicy Niemieckiej
leżący, podle kamienicy iegoż samego fak-
tora naszego, nazwany zdawna Brzostowski,
w mieście naszym Wilenskim, iako na to

ma od wielmożnego podskarbiego naszego
wielkiego xięstwa Litewskiego do dworz-
nina na podanie sobie onego podług przy-
wileiu naszego; żądamy powierności twojej,
aby ni w czym przeszkody faktorowi na-
szemu nie było, ponieważ też tam ludzie
w kamienicy iego mieszkając y mimo cho-
dzących murów wielkie niebezpieczeństwo
mają, a do tego różne złoçynce w tych
murach tego placu zachowanie swe tam
mają, a do tego często te mury wałają się,
tedy aby restawracya y poprawa onym by-
ła przy spokojnym dzierżeniu pomienionego
faktora naszego, co uczynisz wierność twoja
s powierności swej y dla łaski naszej. Pi-
san we Lwowie, dwudziestego szóstego
Februarij, roku Panskiego tysiąc sześćset
osmdziesiąt siódmego, panowania naszego
trzynastego roku. У того листу при пе-
чати покоіовой подъписъ руки его коро-
левской милости тыми словы: Jan krol.
Зъ другое стороны нижей печати подъписъ
руки тыми словы: Xiądz Adam Sarnowski
p.p.p.p. Который тотъ листъ за поданемъ
оного до актъ есть до кнѣиъ кгородь-
скихъ воеводѣства Виленского справъ
вечистыхъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за
1687 годъ, № 4571. Док. 5.

№ 113.—1887 г. Марта 28.

Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича
на своевольныхъ людей, разграбившихъ его
имущество.

Opowiadali y obciążliwie żalowali nie-
wierni Abram Markowicz y zięć iego Ja-
chyl Jzraelewicz—żydzi Wilenscy w wiel-
kim żalu, utrapieniu, szkodzie y krzywdzie,
w zabranii różnychъ towarów, do których
trzeciej części niewierny Salomon Joachy-
mowicz żyd Wilenski należał, y innych nie
mało rzeczy wyrabowaniu, o to y tako-
wym sposobem: iż ustawicznie różney con-
diey ludzie rozboynicy, hulłait y kosterze,

żadney zabawy nie mając, po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych żydow wycięciem, kamienie y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, którzy wykonywaiąc te swoje przygrozki w tym roku 1687, miesiąca Marca 25 dnia, zmówiwszy się y zbuntowawszy się z sobą, upatrzwszy czas przed świętem wielkonocnym rzymskim katolickim y paschą żydow, napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hultajstwo różney condicy ludzie przywiązawszy się, okna drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rabali y iako nieprzyjaciele rabowali. Pod czas ktorego tumultu, wpadłszy do domu y mieszkania żałobliwych, wedle świętego Mikołaiia będącego, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach wyrabali, skrzynie, szkatuły, puzdra w niwecz posiekli, szaty, klieynoty, gotowe pieniądze, złoto, srebro, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgoła do namnieyszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali, z samego żałobliwego Abrama Markowicza z grzbieta suknie zdarli, tylko w białym odzieniu zostawili, ktore zabrane rzeczy naosobliwym regestrze opisane są, to iest towary, do których trzeciey części Salomon Jachimowicz należał; soboli, sorokow dwa y par szesnascie, za które dano złotych trzy tysiące sześćset sześćdziesiąt y trzy, rysiego futra szlamowego blamow cztery, blam po złotych 400, grzbietow rysich par 23, kózda para po złotych 35, pupkow blamow pięć, dano za nie złotych 940, pięć sztuk kitayki wodnistey, lokei dwiescie trzydziesti pięć, pereł sznurow 5, kosztuiących złotych 265, korałow sznurow 3 z czerwoncami, kosztuiące złotych 324, lancużek szczero złoty y pierseionkow 15 ważyli czerwonych złotych 38, gotowych pieniędzy złotych 80, kuntusz tuzinkowy niebieski, jubka niemiecka tuzinkowa szara, kuntusz zielony, atlasu pięć ewierei lokeia, trąb dwie miedzianych, kabat grubrynowy, czeppek białogłowski, cyna, mis wielkich osm, pul-

miskow 16, talerzow 26, flasz po dwa garce cynowych trzy, lichtarz mosiężny wiszący o dwunastu swieczach, lichtarzow pojedynkowych dziewięć, sukien żydowskich par sześć, kosztuiących złotych 850, szat białogłowskich żydowskich sukienek pięć, kosztuiące złotych 280; czamar dwie grubrynowych popielicami podszyte, pulczamarkow trzy grubrynowych, kabatow axamitnych cztery z potrzebami złotemi, kosztuiących złotych czterysta sześćdziesiąt pięć, posciel ze wszystkim kosztuiącą złotych sto dwadziescia. Za czym żałobliwe osoby tak wielką ponosząc szkodę y do ostatniey przyszedszy zguby y ubostwa, o to wszystko chcąc każdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomosci y gdzie mogą być poznani y poscignieni prawem czynić, dali tę żałobę do xiąg zapisać. Что есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго городского суда за 1687 годъ, № 4571. Док. 3.

№ 114.—1687 г. Марта 25.

Заявление Виленскаго еврея Яхимовича о нападении своевольныхъ людей на его домъ и разграблении его имущества.

Obciążliwie żałował y opowiadał niewierny Salomon Jachimowicz—żyd Wilenski, ze wszystkim domowstwem swoim w wielkim żalu, w utrapieniu, szkodzie y krzywdzie swoiey o to y takowym sposobem, iż ustawiecznie różney condicy ludzie rozboynicy, hultaie y kosterze żadney zabawy nie mając po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych wycięciem, kamienie y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, którzy wykonywaiąc te swoje przegrozki w tym roku tysiące sześćset osmdziesiąt siódmym, miesiąca Marca dwudziestego pią-

tego dnia, zmowiwszysię y zbuntowawszy z sobą, upatrywwszy czas przed świętem wielkanocnym rzymskim y paschą żydow napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hultajstwo różney condicy ludzie przywiązawszy się okna, drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rąbali y rabowali, pod czas którego tumultu, wpadłszy dokamienicyy mieszkania żalobliwego Salomona Jachimowicza, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach gurnych y dolnych wyrąbali, skrzynie, szkatuły puzdra w niwecz posiekli, szaty, klejnoty, sprawy, gotowe pieniądze srebro, złoto, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgola do namniejszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali, z samego żalobliwego z grzbietu suknie zdzierali, iakoż czapkę sobolą z głowy zdarli, u małżonki y corki iego z szyi korale zerwali, przy których był duplon ważący czerwonych złotych dwa, y co na nich było zdierali, tylko w iednych chustach, iako doma chodzili, zostawili. Ktore zabrane rzeczy na osobliwym regestrze niżej opisane są. Przy tym że rabowaniu z szkatuł przy innych różnych sprawach, obligach cerografach, kwitaciach, których pamiętać nie może, osobliwie zginął cerograf na dwiescie pięćdziesiąt łokci atlasu od pana Daniela Ernesta Dewanda, mieszczanina y kupca krolewieckiego y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, z którym teraz w prawnych zostać terminach. Przy którym to niezbożnym rabowaniu regestr rzeczy zabranych; naprzod, na wypłacenie długu iegomosci panu Janowi Kazimierzowi Puzynie-podeczasemu Upitskiemu Dawid Jakubowicz, towarzysz żalobliwego z Lublina przysłał towaru, to jest dziesięć funtow iedwabiu szmuklerskiego, różnego koloru. . . . srebra nicianego funtow cztery, złota funtow dwa, kolnierzow perskich dwanascie, grzbietow perskich sześć, grubrynu tureckiego czerwonego sztuk cztery, grubrynu białego sztuka iedna, bewelnicy z złotymi prążkami sztuk pięć, rombów sztuk dwadzieścia osm, płotna szwabskiego kop dwie, obrusow szląskich przednich

łokci dwadzieścia sztuk cztery, to wszystko zawiazano było w kilimie perskim; własnie rzeczy domowe—gotowych pieniędzy talarow sztuk pięćdziesiąt, szelągami złotych dwiescie, łyżek srebrnych miarnych stołowych sześć, kubeczek srebrny łotow dziesięć, puzdro rozbili, wyieli czarke złocistą roboty awspurskiey łotow cztery, turybularz żydowski srebrny, z różnemi incredenciami pachnącemi do nabożenstwa żydowskiego, ważący pułgrzywny, pierścieni złotych z różniami kamieniami, z rubinami y z turkusami, między temi byli cztery zastawne szlacheckie sztuk dwanascie, perelek małych zastawnych sznurkow cztery, szlamy lisie z pod kuntusza, z karwaszami garłowemi od iegomosci pana Sworotowskiego zastawione, korale z szyi samey żydowki zerwali sznur ieden, korale od corki zerwali z duplonem, ważącym czerwonych złotych dwa, żupan palemetu przednie dobrego, kirem żółtym podszyty, żupan kindiakowy dzikawy, kirem białym podszyty z guziczkami dzikawymi, hiermak żydowski falendyszu przedniego kindyakiem włosianym podszyty, płocienko tureckie, czapkę sobolową samemu z głowy zerwali, wydra cała podszyta, suknie białogłowskie, sukienka grubrynowa wiszniowa, kirem białym podszyta, sukienka saiowa zielona, kirem złotym podszyta, chusty różne męskie y białogłowskie, skrzynia cała. Cyna—mis wielkich dwie, pulmiskow dziewięć, talerzy cynowych sztuk piętnascie, miednicy mosiadowe trzy, panewki miedziane dwie, lichtarzew mosiadowych pojedynkowych cztery, lichtarzew mosiadowych po trzy rury dwa, moździerz duży z tłuczkiem, koldra wielka z bawelną, kraszeniną podszyta, pierzynę puchową z poszewką drylichową z nawłóczną płotna tkackiego, poduszek wielkich cztery, z poszewkami drylichowemi z nawłóczkami płotna tkackiego, płotna kowienkiego sztuk pultory, sprawy różne poszarпали y pobrali, mianowicie—cerograf na dwiescie pięćdziesiąt łokci atlasu od pana Daniela Dewanda dany, y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, osobliwie

пниędzy matki żydowskiej, z drugiej szkatuły złotych siedmdziesiąt sześć, łyżek cztery srebrnych zastawnych, kuntusz zastawny zielony, czapka sobolowa zieloną zastawna, obrączek trzy zastawnych szczero złotych, pierścień ieden z rubinkiem zastawny, koszuli osm białogłowskich płotna domowego, od tatarcki zastawne, pułsztuczkw dwa. Zaczym tak wielką ponosząc szkodę y do ostatniey przyszedszy zguby y ubostwa, oto wszystko chcąc z kożdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomości y gdzie mogą być porwani y poscignieni prawem czynić, dał tę žalobę do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1687 годъ, № 4571. Док. № 4.

№ 115.—1687 г. Апрель 24.

Заемный листъ евреевъ Виленской синагоги на сумму 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгака.

Zeznanie zapisu wyderkaffowego żydow kachalu Wilenskiego ichmosciom oycow bernardynom Wilenskim służącego.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ сегомо, месеца Мая сегомо дня.

На рочькахъ судовыхъ гродьскыхъ Виленьскихъ Маевыхъ порадькомъ статутовымъ отправованыхъ передъ нами Александромъ Яномъ Мосевичомъ маршалкомъ Лидьцкимъ подъвоеводитимъ, Саломономъ Риньвидомъ—судьею, а Михаломъ Кошъничомъ—шцсаромъ, врадъшиками судовыми гродьскими, воеводьства Виленьского будущими, постановивъшысе очевисто Шейсахъ Мойжеевичъ, Изакъ Иозефовичъ, Ашоръ Ароновичъ, Мойженьъ Абърамовичъ, Израель Марковичъ и Ельяшь Танхановичъ жьдзи старейсынагогги Виленьской оповедали, покладали и признали листъ свой добро-

вольный вечистый выдеркафовый записъ на речъ в нем ниже помененую, его милости пану Томашу Булгаку, скарбнику Смоленьскому, служащий и належачый, который тотъ листъ устнымъ сознаниемъ своимъ ствердивъши, просили, абы тотъ листъ записъ былъ до книгъ гродскихъ Виленьскихъ принять и уписанъ, якожь прынявъши, а уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozephowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzral Markowicz y Eliasz Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiej речъ iedna за drugą osobę, imieniem całej synagogi y żydow Wilenskich, teraz y na potomne czasy będących, wiadomo czyniemy tym naszymъ добровольнымъ wieczystымъ wyderkaffowymъ listemъ zapisem, iż my osoby mianowane на imie całej synagogi Wilenskiej y на потребу oney wzięлишы, odebrali złotychъ piętsett monetą srebrną talarami, liczącъ talar po złotychъ szesciu, u iegomosci pana Thomasza Bulhaka, skarbnika Smolenskiego, którą to summę wnaszamy на szkołę naszą y kahał Wilenski że wiecznemi czasy trzymającъ oną tak my sami, iako następujący по нас, quote od нас przychodzącą, to iestъ złotychъ piędziesiątъ takową monetą talarami, liczącъ talar po złotychъ szesciu, w dzieńъ świętego Jerzego święta rzymskiego, według nowego kalendarza, do rąk iegomosci pana Matyasza Klaronskiego, sekretarza iego królewskiej mosci burmistrza Wilenskiego, a syndyka wielebnychъ ichmosciow oycow Bernardynow конвенту Wilenskiego oddawać mamy y następey nasi wyplacać powinni będą. Jakożъ w terażneyszymъ roku tysiącъ sześćsetъ osmdziesiątъ siednymъ, miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego pomienioną quote złotychъ piędziesiątъ oddaliśmy y zaplacili, przyszłe zaśъ lata на tymъ terminie w dzieńъ świętego Jerzego dnia dwudziestego trzeciego Apryla przypadającymъ, rokъ po roku wiecznemi czasy, а nie odzownemi, до rąk iegomosci pana syndyka ichmosciow oycow Bernardynow, które-

go natęczas ichmość będą mieli, bez żadnego zatrudnienia, monetą takowąż talarami bitemi, licząc talar po złotych szesciu, powinni będziemy y successorowie nasi powinni będą. A iezeli byśmy przypomniawszy tego listu wieczystego zapisu naszego, w którym kolwiek roku na terminie w dzień świętego Jerzego quote mianowanej do rąk syndyka ichmosciow oycow Bernardynow Wilenskich nie oddali, tedy zarazem pozwalamy y moc dаемy ichmosciom oycom Bernardynom szkołą naszą żydowską pieczęcią konwentu swego, bez należytego urzędu zamkowego zapieczętować y poty mieć oną pod pieczęcią, aż należyta quote do iegomosci pana syndyka wypłacim y wypłacenia tego kwitacją ichmosciom pokażem, czego dotrzymać my sami mamy y successorowie nasi mają pod zaplaceniem zareki według ważności rzeczy, to jest pięciu set złotych w którą to zarekę nie tylko my starsi terazniejsi, ale inquantumby następcy po nas, abo successorowie nasi, w którym kolwiek punkcie ten zapis naruszyli y terminu nie dotrzymali, tedy nie tylko wolno ichmosciom szkołą naszą pieczętować, iakosie wyżey pomieniło, ale y o troiackie zareki, w które przez niedotrzymanie tego listu y naruszenie onego popadli, wolno forum ichmosciom oycom Bernardynom Wilenskim y iegomosci panu syndykowi ichmosciow do wszelakiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, zamkowego, maydeburskiego, głównego trybunalnego, assessorского do zapozwania, lub zakazania terminem by naykrotszym, gdy my będąc zapozwani żadney exceptij ani dilacij nie żywaiąc, tak my sami, iako successorowie po nas starsi żydzi synagogi Wilenskiey, skoro weyrzawszy na list nasz, u wszelakiego sądu y prawa zarekę troiacką zapłacić ichmosciom oycom Bernardynom Wilenskim mają, a i po zaplaceniu takowey zareki, przecie ten list wieczysty zapis przy zupełney mocy zostawać ma wiecznymi czasy. J na tośmy dali ten nasz list wyderkafowy zapis z podpisem rąk naszych, z podpisami

y pieczęciami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Ktorzy ichmość na prozbę naszą podpisać raczyli. Pisan w Wilnie roku panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siodmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. У того листу добровольного выдеркафоваго запнеу подышеь рукъ такъ самыхъ акторовъ, яко ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozephowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzrael Markowicz, Eliasz Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiey. Подышеь рукъ ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Proszony pieczętarz od Peysacha Moyżeszowicza, Jzaka Jzephowicza, Aszora Aronowicza, Moyżesza Abramowicza, Jzraela Markowicza, Eliasza Tanchanowicza żydow starszych synagogi Wilenskiey do tego listu podpisuię się Jozep Kazimierz Hliniecki, podstarosci Wilenski. Oczewisto proszony pieczętarz do tego listu od żydow starszych Wilenskich na podpisach wyrażonych Alexander Jwaszkiewicz, koniuszy woiewodztwa Trockiego. Proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych do tego listu ręką własną podpisuię Piotr Dowgiało manu propria. Который же тотъ листъ добровольный выдеръкафовой запнеъ за очевиднымъ признанемъ оного черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ городьскихъ Виленскихъ правъ судовыхъ принять и унсанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 6.

№ 116.—1687 г. Юня 5.

Явка заемнаго письма на 1000 золотыхъ; взятыхъ въ долгъ Ломазскимъ кагаломъ у Яновской Семинари.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ сегого, месеца Юня пятого дня.

Навряде вгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевъскимъ подстаростимъ Берестейскимъ, постановивъ-шше очевидно жидъ Мошъко Иршовичъ, старши кагалу Ломазкого, листъ свой обличьговый превелебному в Богу его милости ксенъдзу Штакомеру-респъту семинариумъ Яновъского данный и служа-чий на речъ в нимъ выражоную, ку акти-кованью до книгъ вгородьскихъ Берестей-скихъ подаль в тые слова писаныи: Яа Мосзко Jrszowicz, ia Moszko Jekowicz, ia Daniel Wolfowicz, ia Litman Leybowicz, ia Medel Beniaminowicz y ia Jeko Hilellowicz żyдовие starsi kahału Łomazkiego, речъае się iedna osoba za druga, a wszystkie за iedne poczyтаіае, zeznawamy tym listem dobrowolnym zapisem naszym кому by o tym wiedzieć należało; iż my będącе потрібнени суммы пиеднъдзы злотых тисіае polskich на потребу школы naszej żyдов-ской Łomazkiej y całego kahału Łomaz-kiego, wzięлимы разом, a nie porożnie monetą, w ktorej żadnego braku w sobie nie mająca, rękoma swymi własnymi od-liczyлимы od przewieleбного в Богу imsci xiędza Karola Sztokamera-regenta semina-rium Janowskiego w Brzeskim polożonego zлотых polskich тисіае, pozostałe po prze-вieleбным imsci xiędzu Andrzeіu Szynickim, dziekanie Janowskim, a plebanie Łomazkim, imsci zaś xiędzu reientowi zwysz mianowanemu y całemu seminarium Ja-nowskiemu dekretem jasnie wielmożного imsci xiędza Stanisława na Witwicy Wit-wickiego, z Bożey y apostolskiej łaski bi-скупа Łuckiego y Brzeskiego, opata Ploc-kiego przysаdzonych oddанey y zapisанey, o czym obszerniey prawo y dekret opiewa-іа; którą tą mianowano суммę злотых polskich тисіае монеты, braku w sobienie mającey, odeбrawszy od imsci xiędza re-гента, mamy onemi handlować, szafować y jako naylepszy pożytek z nich przywłasz-чаае y przysposabiaае; od ktorej суммы мы tedy terazniejsи starsi y по нас на-стемпиаіае całым kahałem naszym Łomaz-ким y successorowie nasi powinni będą

imsci xiędzu Karolowi Sztokomerowi re-ientowi terazniejszemu Janowskiemu sa-memu, iako y на потым successorom im-сци w кожды рок монета, aby w sobie жа-дного braku nie miała, prowizij злотых сто polskich плааіае, oddawaае y dosyае czynić wiecznени y potomnени czasy. Ktore-mu плааеніу тей prowizyey, злотых ста poczyна się termin w dzień świętego Mar-cina, święта rzymskiego, według nowego ka-lendarza w roku terazniejszym тисіае sześć-сет osmdziesiąt siódmym y tak w кожды іуż rok по roku по sobie nastемпиаіае та-kowegoż dnia y święта злотых ста spelna razem imsci xiędzu reientowi seminarium zwysz mianowanego y successorom, albo communitati tegoż seminarium мы сами y successorowie nasi powinni будіемы веч-нени czasy oddawaае, ni w czym tego dnia y terminu nie поchybiaіае под зареką niżej mianowaną. J to też imsci tym zapisem waruiemy y całe seminarium Janowskie—іежелiby spustoszenie iакіе, strzeż Panie Bo-że, przez powietrze, albo przez ogień, albo przez nieprzyiaciela Korony Polskiej y wiel-kiego xięstwa Litewskiego stanело, tedy мы сами, successorowie по нас будаае, nie wymawiaае się tym spustoszeniem, po-винни будіемы według запису нашего w кожды рок dosyае czynić под зареką, a за-река ма быа тей суммы пиеднъдзы według ważności суммы—тисіае злотых polskich y z nagrodzeniem szkod, nakładow, krom dowodow y przysięgi cielesney, гоłosłownie rzeczonych, wносимы tedy ewikeya тей суммы starsi kahału Łomaskiego на wszel-кие добра наше żyдовские całego kahału Łomaskiego лежаае, ruchome, суммы, пие-ніежне y towary gdzie kolwiek будаае на szkole naszej Łomaskiej, a w niedostatku tych y на osoby наше własne y successo-row naszych, даимы моч в Богу пре-вieleбному imsci xiędzu Karolowi Steko-morowi regentowi seminarium Janowskie-mu так samemu, iako y successorom imsci et toti communitati tegoż semina-rium, за нарушением tego listu запису на-шого y nieuczynieniem dosyае, wolno нас

pozwać starszych y cały kahał Łomaski do kturęgo chcąc sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, maydeburskiego, także do sądu głównego trybunalnego wielkiego xięstwa Litewskiego y gdzie kolwiek, pod którym chcąc sądem, a w niedostatku tych y kapturowego sądu, albo który by ex laudo wojewodztwa, kturęgo na seymiku obranych sędziów pozwać nas rokiem zawitym y nieygleytowym wolno będzie, tak y zakazem; a my pozwani, albo zakazani będąc przed który kolwiek sąd, stanowszy, żadnych excepcy, dilacij, prolongacij, apellacij y innych terminow prawnych y dobrodzieystw nie zażywaiąc, ani przywilejami, ani żelaznemi listami nie zasłaniaiąc, iedno przeyrzawszy w ten nasz zapis dobrowolny, onęgo za słuszny y prawny przyiowski, zarękę w nim mianowaną, za naruszeniem każdego punktu, nie schodząc z tego urzędu zapłacić, y szkody, które by imśc xiądz regent, albo sukcesor imsci, abo communitas seminarium Janowskiego ponosiła, krom wszelkiego dowodu, tylko na gołe słowa rzeczenia imsci, albo ichmosciow nagrodzić mamy; a za niezaplaceniem ex nunc zaręki przed sądem urzędem każdym mocno odprawę na wszelakich dobrach naszych y osobach y na szkole naszej udzielać ma; a my starsi żydowie kahału Łomaskiego ani o zły przewod prawa, ani sądu o zły wskaz pozywać nie mamy, pod tąż wyżey mianowaną zaręką. A y po zaplaceniu mianowanej zaręki vprzod się ten nasz list dobrowolny zapis przy zupełney mocy u każdego sądu zostawać ma, aż do skutecznego uczynienia dosyć wiecznemi czasy. Na to daliśmy starsi żydowie wyżey mianowani kahału Łomaskiego ten nasz doprowolny zapis wieczysty w Bogu prze-welebnemu imsci xiędzu Karolowi Sztekmierowi regentowi y całemu seminarium Janowskiemu s podpisami rąk naszych własnych y na urzędzie grodzkim Brzeskim przyznanych, przy pieczęciach, także s podpisami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas oczewisto uproszonych y ustnie imiona na podpisach rąk ichmosciow

niżey wyrażonych. Pisan w Łomazach, dnia trzeciego czerwea, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siedmego. У того листу добровольного запису подписъ рукъ, з жиловьского письма на польское письмо тлумачечы, тыми слоуы: Moszko Jrszkowicz, Moszko Jekowicz, Daniel Wolfowicz, Litman Leybowicz, Mędel Beniminowicz, Jeko Hilelowicz. По которыхъ подьписахъ и ихъ милостей пановъ печатаровъ подьписы рукъ тыми слоуы: Ustnie proszony pieczętarz od wysz mianowanych osob w tym obligu podpisuię się Maciey Hołubicki, namiesnik dworu ięgo królewskiey mosci Łomaz. Ustnie proszony pieczętarz od tych osob mianowanych do tego obligu podpisuię Leon Zonuski. Который же тотъ листъ вечныый записъ за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 441—444.

№ 117.—1687 г. Юля 7.

Явна дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ плацу.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмдесять сегомо, месеца Юля сегомо дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартипомъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жиждь Минский Лигьманъ Илляшевичъ покладаль и ку актиковано до книгъ подалъ право на домъ и пляцъ в Минску будущий, ему самому служащее и належачое, на речъ в немъ нижей выражоную, просечи, абы тоє право было до книгъ кгородскихъ Минскихъ актиковано и уписано, которое

такъ се в собе маеть: Z władzy moiey, iako przelozony tego mieysca y starszy monastyra Wozniesienskigo y swiętego Ducha zakonnikow reguły swiętego Bazylego Wielkiego, pozwolilem stwierdzaiąc cale mieszkanie żydowi Lipmanu Jllaszewiczu na placu naszym własnym, od dawnego czasu do cerkwi swiętego Ducha należącym, na ulicy Zamkowej, z rynku idąc po prawey ręce od miedze, obok placu Jakuba Klaima krawca, a z drugiey strony uliczki idąc do swiętych Kozmy y Demiana y w tyl także o miedze klasztoru panien zakonnych reguły Franciszka swiętego bernardynek, pomienionemu tedy żydu za żądanie onego mieszkać nie odmiennie trwale y statecznie, pozwalaiąc temuż wszelakie pożytki mieć y tym placem naszym władnac, onemu samemu y żenie y potomstwu iego, a iako własnością, swoją szafować, komu chcąc przedać, iako dom własnym swoim kosztem pobudowany y darować, zastawić, arędować tymże prawem y niema onemu żaden przeszkody czynić y dzierzącemu od niego. A on żyd Lipman Jllaszewicz powinien czynszu z placu naszego piętnascie złotych na każdy rok o swiętym Marcinie dawać do klasztoru naszego, sądy wszystkie przy nas samych zachowujemy sobie, oprócz kриминаlnych, te do zamku według ich prawa należecć mają. Na co dalem ten list s podpisem ręki moiey y z pieczęcią zakonną. Pisan w Minsku roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego, miesiāca Nowembra dnia szostego. У того права печать припечатана, а подпись рукъ твоихъ словы: Jozaphat Brażyc zakonu swiętego Bazylego Wielkiego starszy Minski klasztoru Swiętego Ducha. А конфирмація в тые слова: Ten list confirmuie Gabryel Collęda, Archiepiskop metropolita wszystkiey Rusi. Cyprian Zoczowski auditor metropolii. Prezentowany ten list w cancelarij. Ten list we wszystkich punktach y paragrafach umacniam y stwierdzam. Anno tysiąc sześćset osmdziesiątego, dnia dwunastego Nowembra Symeon Cypriano-wicz, consultor zakonu Swiętego Bazylego

Wielkiego starszy Minski Swiętego Ducha m. p. Kоторое-жъ тоє право за поданемъ оногo до актъ естъ до книгъ крoдскихъ Минскихъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682 —1690 годы, № 11788, л. 1260.

№ 118.—1687 г. Юля 7.

Выпись изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Илляшевичу владеть домомъ и плацомъ монастырскимъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осемдесять семого, месеца Юля семого дня.

На враде крoдскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Минский Липманъ Илляшевичъ покладать и ку актикованью до книгъ подалъ право на домъ и пляць в Минску будущий, себе служачое и палежачое, просячи, абы тоє право было до книгъ крoдскихъ Минскихъ актиковано и уписано, которое такъ се в собе маеть: Wypis z xiąg spraw monasterskich Wozniesienskigo y Swięto-Duskiego Minskich. Roku Panskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego czwartego, miesiāca February dwudziestego wtorego dnia. Przedemną Aleksandrem Kraskiewiczem, w zakonie Swiętego Bazylego Wielkiego prezbiterem, na ten czas namiestnikiem od przewielebnego w Bodze iegomości xiedza Barlaama Kozinskiego, Mscislawskiego y Minskigo, archymaudryty klasztoru Swięto-Duskiego Minskigo postanowionym, obecnie stanowszy szlachetny Dawid Gierhard, zdrowy na cieie y umysle będąc, iawnie, iasnie, wyraźnie y добровольне swoim y utsciwej Katarzyny Niedzwieckiey, niegdys Aleksandra Chylinskiego pierwszego małżęstwa małżaki, а teraznieyszey swoiey y

potomka iey z Alexandrem Chylinskim spłodzonego imieniem zeznał, iż co miał względem wyż rzeczoney małżaki swey y potomka iey bliskość na pobudowanie domu na gruncie Kosmo-Damianskim leżącego, ob miedze strony domu zeszłego z tego swiata Jakuba Klazma w iedne, a drugą stronę Samuela żyda kamienicy, a to za wlewkiem prawa zeszłemu z tego swiata Alexandrowi Chylinskiemu, małżance y potomkom iego o:1 swiätobliwey pamięci w Bodze zeszłego wielebnego oycy Constantego Witopolskiego, klasztoru Minskiego przełożonego, w roku tysiąc szeszet czterdziestym dziewiątym, miesiąca Septembra czternastego dnia zakupieniem domu na tymże gruncie stojącego, od sławetney Catharzyny Wasilowey Suchodolskiej dane—tedy teraz prawa swego imieniem małżaki swey y potomka iey zrzekając się y tym zeznaniem swoim wlewa na Litmana Jllaszewicza, żyda y obywatela Minskiego, na tym placu, po zruinowaniu moskiewskim, za pozwoleniem przewielebnego w Bodze iegomości xiędza archimandryty Minskiego y od niego postanowionych protunc namiestnikow na tem placu budującego się, nie sobie, ani małżonce teraznieyszey swey, potomkowi iey prawa y przystępu, ani własności nie zachowując, ale wszystko bliskość wlewając na przerzeczonego Litmana Jllaszewicza, żone y potomkow iego, po którym zeznaniu iego y wlewku prawa żadney przeszkody tak od niego samego, iako małżaki onego y potomka iey przerzeczony Litman mieć niema, ale wolno mu będzie na tym gruncie y placu budować, murować y wszelkie upodobanie, pożytki przysposabiać, płacąc z tego placu czynsz należyty do klasztoru Święto-Duskiego Minskiego doroczny, a iesliby od kogo kolwiek przerzeczony żyd Litman miał w czym kolwiek trudność y przeszkodę, tedy tenże Dawid Gierdhard ma y powinien będzie onego bronić y zastępować, co y tym zapisem y zeznaniem swym obowiązują. J to też w tym zeznaniu swym przydał, że antecessor iego Alexander Chylin-

ski do klasztoru Święto-Duskiego dorocznego czynszu zwyczajnie na każdy rok po złotych piętnastie nie więcej płacił. Które zeznanie swoje prosił, aby do xiąg klasztoru Święto-Duskiego Minskiego spraw było przyjęto y zapisano, co y otrzymał, z których y ten wypis Litmanowi Jllaszewiczowi przy pieczęci y podpisie ręki mey iest wydan. Pisan w klasztorze Święto-Duskim Minskim, roku, miesiąca y dnia zwysz pisanego. У того права печать припечатана, а подпись рукъ твои словы: Alexander Kraskiewicz . . . monastira Basilii Sancti Spiritus Minscensis vicarius. А конфирмація того права в тые слова: Ten list stwierdzam. Gabryel Kołęda archiepiscopus metropolita wszystkiej Rusi. Cypryan Zochowski auditor metropolij. Которое-жь тоє право за поданемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую ест до книгъ городовскихъ Минскихъ актыковано и уписано.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 1261.

№ 119.—1887 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ семого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ городскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевичомъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвоеводитимъ Виленскимъ, поставившимъ очевидство панъ Гириць Давидовичъ Елень, школьникъ сынагогки Виленской оповедаць, покладать и ку актыковано до книгъ городскихъ Виленскихъ подалъ рескрынуть одъ найянейшого короля его милости пана панного милостивого з канцелярии великой великого князьства Литовского вы-

песный, просечи, абы тотъ рескриптъ былъ до книгъ прынять и уписанъ, якожь прынявши, а уписуючы у книгахъ слово до слова такъ се в себе маеть: Jan'Grzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Siewierski. Jaśnie wielmożnemu urodzonym Kazimierzowi Janowi Sapiezie, woiewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego, Alexandrowi Woynie kasztelanowi Nowogrodzkiemu, gubernatorowi na ten czas miasta naszego Wilna, tudzież urzędom ziemskim, grodzkim y podwoiewodzym Wilenskim teraz y na potym będącym, uprzejmie y wiernie nam milym, łaskę naszą królewską. Jaśnie wielmożny urodzony uprzejmie y wiernie nam mili! Doniesiono nam iest od panow rad y senatorow naszych, tudzież y suplika nam iest podana od żydow y caley synagogi Wilenskiej, iż w mieście naszym Wilenskim co raz na większą przychodzą od rzemiesnikow y mieszczan ruiny, ktorzy ani na rescripta prawa y przywileia nasze nie pamiętając, z magistratu swego dopuszczając takiey swawoli y teraz nie dawnego przed wielkonocą czasu usiłowali, aby nie tylko przez studentow, ale osobliwie przez mieszczan swoich y rzemiesnikow, na tych że znowiwszy się żydow, onych niespokojną y gromadną kupą zruinować y tak na substancyey iako y na zdrowiu w niwecz obrocić, iakoż obrócili, różne szkody poczynili y takowych ubostwo iako y szlacheckie fanty y zastawy pozabierali, co uprzejmie y wierność wasza widząc, że takowy w mieście naszym stołecznym dzieją się excessa in recent . . . . na przykład żadnego pryneypala nie daliście, iako się wielec dziwować musimy, tak pewni iesteśmy, że uprzejmie y wierność wasza przyznawszy się w takowych excessach swojej nie zadbać, według urzędu swego, powinności, gdy uwiadomiwszy nas y sami pro iusticie zachęćcie iak naydoskonaley agere et consulere, aby takowe przeciw

najasnieszych antecessorow naszych y nas samych wyrazney woli y prawom y przeciwi samey sprawiedliwości illicita y excessa mogły należyte w rozbiezanych kołach, według swoiey zasługi odbierać karanie, ażeby tym doskonaley sprawiedliwość święta in futurum obwarowana była, mieć chcemy y pilno żądamy, aby urząd podwoiewodzy zamkowy, znosiwszy się z inszemi iurisdictioniami, o pomienionych żydach staranie mieli, o gospodach y jakowych ludzi gospodarze chowają magistratowi wiedzieć y rejestrować nakazali, prawa mianowanych żydow wyrozumiawszy podług każdego punktu weale ich zachowali w handlach w szynkach y prerogatiach y rzemiesłach aby serwitutem mieli, przestrzegać nakazali y we wszystkim do rescriptu naszego, do miasta Wilna wydanego, fusius opisanego stosowali się violencij żadnych aby nie było, owszem pokojem wolnym aby się zaszczycali starania przykładali y magistrat serio o tym wszystkich upomnieć nie zaniechali. A ponieważ mianowani żydzi wielkie dolegliwości y uciepienia stąd ponoszą, kiedy ich kreditorowie mieszczanie Wilenscy lub skąd kolwiek kupcy długi swoje na cyrografy y memramy od żydow zaciągnięte wazą się cesy y transfusie tych długow na insze zeznawać osoby, to iest na ichmościow xięży akademikow, szlachty y inne podobne osoby, przez co okazye do tumultu prędko się wszczynają; tedy, zabiegając takowym oppressiom mieć chcemy po uprzejmościach y wiernościach waszych y wszystkich iurisdictioniach, aby takowych cessy y transfuzyi długow na inne osoby duchowne, studentskie y szlacheckie nie przymowali, tak sami przez się, iako y namiesnikow swoich, ani onych exequować dopuszczali, ale aby sami kreditorowie dłużnikow swoich in competenti foro, to iest, w sądach woiewodzych pozywali y onych tamże dochodzili. A iż także praesentowali majestatowi naszemu ciż żydzi prawa swoje, ktorzy między innemi punktami wolność te mają, aby od deputatow wszelkiej publiki,

a mianowicie trybunału głównego wielkiego księstwa Litewskiego byli wolnemi, za co miastu pewną wypłacają quote, to iest złotych sześćset monetą in regno curraenti; przeto, aby wszyscy od takowego postanowienia byli wolnemi y przy prawach prerogatiach, dekretach y przywilejach, od nas y antecessorow naszych onym łaskawie nadanych, aby bezpiecznie zostawali mieć chcemy y pilno żądamy, co uprzeyma wiernosci wasze uczynicie dla łaski naszej y powinności urzędow swoich. Dan w Jaworowie, dnia piętnastego miesiąca Julia, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego cztyrnastego roku. У того рескрипту при печати великой великого князьства Литовьского подышеь руки наенейшого короля его милости тыми слоы: Jan król. А нижей печати подшеь руки писарекое въ тые слоы: Emmanuel Brzostowski pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ за поданьемъ оногo черезъ особу верьху помененую, до актъ есть до книгъ крoдськихъ Виленськихъ уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 17.

№ 120.—1687 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій.

Мета отъ парожения Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ сегого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ крoдскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевичомъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвоєводимъ Виленскимъ, постановивъшысе очевисто нашъ Гиринъ Давидовичъ Елень—инкольникъ синагожки Виленское, оповедалъ, покладать и

ку акътыкованю до книгъ крoдскихъ Виленськихъ подалъ рескриптъ одъ наенейшого короля его милости, пана нашого милостивого, с канцелярии великой великого князьства Литовского вынесеный, просечы, абы тотъ рескриптъ былъ до книгъ принятъ и уписанъ, якожь прынявъшы, а уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Inflanski, Wołynski, Kijowski, Podolski, Podlaski, Siewierski, Smolenski, y Czerniehowski. Szlachetnym, sławetnym burmistrzom, raycom, woytowi, ławnikom, całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woytowskiemu, także y pospolstwu miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. Szlachetni, sławetni wiernie nam mili! Co raz większe, a większe dochodzą nas wiadomosci, kturce przeciwko prawom y rozkazom, iako najasnieszych Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego, Kazimierza, Michała antecessorow naszych, tak y naszym codziennie prawie o nasze obiają się uszy, gdy nie tylko szlacheckiego stanu urodzeni, ale też y wielmożni senatorowie ymieniem wielce ukrzywdzonych niewiernych całej synagogi Wilenskiej żydow poddanych naszych do naszego donoszą maiestatu, że wiernosci wasze na nasze nie pamiętając napomnienia, od dawnych nie odstępując zawziętości y rankorow, co raz większey w mieście dopuszczając swey woli, ważyć się nie tylko prywatnie, ale też oczewiscie na tychże niewiernych żydow zmoуу y tumulty, iakoż wпрѣдсе значны czynилисе в tymże mieście przez wasze zawziętości tumult w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym, kiedy wszystkie cechy, z wiadomością całego urzędu waszego, zgromadziwszy y do tegoż fortelnym sposobem poslušnych miastu zwabiwszy żydow, kturzy publicznie protestowali się на ratuszu znaczną od tego прынуса wykupić się summa, абы tylko в поле их не wyprowadzać y не только kilka dopuscili-

ście niewinnie zagubić osob, ale więcej niż o sto tysięcy bylicie szkod uczynienia okazy, kturym tak własne ubostwa, iako też szlacheckie w rękach onych zastawach będące fanty odebraliscie, podług osobliwych protestacy y rejestrow awtentycznych, kturę przed naszym presentowali maiestatem, na ten czas sami uderzyliscie na nich y tak wiele razy w podobnych okazjach, iako przez cechowego mieszczanina niewinnie z wyuzdaną swywołą dopusciliscie żyda zastrzelić, także y żydówkę dziewczkę przez słodownika zabić, y tak wiele podobnych okazy swywołnych umyślnie ledwo nie codziennie bez wszelkiej sprawiedliwosci pozwalacie czynić; nadto nadane prawa przywileia naruszacie, dekretow commissarynych postanowienia ugody (ktorych sześćset złotych na ukontentowanie wasze annuatim dla tego bierzecie, aby od stanowisk iako to deputatow trybunalskich y commissarskich w kamienicach swoich ciż żydzi wolni byli y urządzonemu podstarosciemu do rejestru nie podawali) nie zachowuiecie y owszem przeciw temu wszystkiemu czynić wiernosci wasze nie contentując się summy pomienioną ugodową, tak mieszkania onych zapisując, w nich ex officią gospody, iako y ich samych niszcycie, do hałasow nieuhamowanych tumultow y do ruiny okazy iestescie. Jakoż y teraz w tymże roku przeciwko prawu postanowionemu y przez samych że wiernosci wasze umowionemu podaliscie w rejestr trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego kamienicę niewiernego Jzraela Markiewicza, ktury od mieszczanina Jecela slosarza y mieszczanina tamecznego niewierna synagoga żydowska kupiła y sama wierność wasza przez władzą urzędu swego solenney dopusciliscie intromissyi y onych do tegoż officiosę wprowadziscie domu, w ulicy Jatkowey leżącego, ktura circumferencią swoją do żydowskiego należy mieysca, gdzie y więcej żydowskich kamienic na teyże zostaje ulicy, ważycie się dla dania tylko okazy, deputatow, propter solam vexam et tumultum excitandum, stawiać,

iako y teraz swiezo postawiwszy deputata trybunalskiego, za podaniem od was rejestru na tę kamienicę do wielkiej przywiedli szkody, także pożywienia im bronicie, nawed czapki kusznierzom z różnego futra zabraniać nosić przedawać, błacharzom aptekarzom, miawszy w całym mieście tylko iednego, nie referując się ani respektując na wolności opisanego prawa, kturę przez antecessorow świętey pamięci naszych y nas samych pod czas koronacyi confirmowane iako chcecie nad temi żydami dokazuiecie, przeto gdy przeciwko punktom praw y przywileiow naszych wiernosci wasze postępuiecie, ninieyszą deklaracją naszą te wszystkie kary, kturymi surowie bezpieczeńność wszelką niewiernych żydow obwarowaliśmy idque sub paenis arbitrariis ponosć musiecie, co większa lubo przywileie wyrazne przeciwko cessayom, kturę propter vexam solam na osoby duchowne studenskie y inne wlewacie, y abyscie tym większe sposoby do hałasow na żydow mieli, subordinuiecie na to różne umyślnie osoby, aby długi, kturę u żydow Wilenskich macie, w sądach wojewodzych przez własne osoby wiernosci waszych sprawiedliwosci nie requiruć, ale xięży studentow dla opraesy subordynuiecie, cyrografy y memramy na ich osoby zapisuiecie, na ostatek swiezo w roku ninieyszym przed wielkonocą dwudziestego szostego miesiąca Marca, o godzinie z rania dziewiętey tak wielką swowolą uważamy, kturą przez wielmożnych senatorow naszych do wiadomości mamy podaną y że tam z ww. ww. namowy y przyczyny młodź studenska, do kturę przymieszawszy się rzemieśnicy, mieszczanie y kramarze miasta naszego Wilna, wpadli do Żydowskiej ulicy y w ich mieszkaniach kamienice, sklepy, domy różne, iako nieprzyiaciele główni burząc, od okien kraty łamając y gwałtownie dobywając się, funditus zrabowali, złoto, srebro, pieniądze, toware różne fanty szlacheckie, nie dosyć mając na tym, gdzie kolwiek podkawszy żyda odzierali, zabijali y po ulicach ledwo uchylających się z mieszkania tyranizowali,

s kturego to postrachu tak wielkiego białych głów brzemiennych tak wiele poumieralo, dzieci potracili y do tego czasu s chorob swoich powstać nie mogą, co abyście sami przez siebie mieli wiernosei wasze mitygować, ale gdy do was na ratusz publicznie uciekali się razy kilka, miasto dania pomocy odpowiedzieliscie im, że dobrze czynią aniscie w to weyrzeli, aniscie tych zganili excessow, owszem pochwalili, przez co do wielkiej szkody, kturą na pultora kroć sto tysięcy według rejestru y protestacyey sobie taksuią przywiedliscie y luboscie postrzegli że powtornie rzemieśnicy y inne hultajstwo buntowali się y cale do ostalka, tak na zdrowiu, iako y substancyi do iednego znosić zbierali się, wy takowey swawoli nie uymowaliscie y ledwo pro forma za wielką prozbą w noey iuż kilka cechow zbroyną ręką postawiliscie na Żydowskiej ulicy, ani wiernosei wasze tak antecessorow naszych, iako y nasze nie pomagą napomnienia lubo tak wiele razy skarżono przed nami ratione takowych excessow y tumultow, iako też praesentowano przed nami listy do wiernosei waszych od nayiasniejszych antecessorow naszych, iako to króla Zygmunta, Władysława, Kazimierza, Michała y od maiestatu naszego, w kturych winy wielkie na wiernosei wasze są wskazane, tak na fortunach, iako y osobach wiernosei waszych; iednak wiernosei wasze na to nie nie respektuiąc, czego ani w koronie, ani w księstwie Litewskim państwach naszych po żadnych nie slychać miastach wiernosei wasze sami tylko wazylicie się tak dalece, nie respektuiąc na przywileia na rescripta obostrzone, ani na wadia wiernosei waszych zalożone, ale w protekeyą nasze wziętych niszczyć y tak sami przez się, iako y pospolstwo wiernosei wasze gubić y gdyby nie wielebni iezuici, kturzy ratowali pewnego czasu, blisko przeszlego, swemi osobami tak synagogę całą, iako też y szkołę po części iuż zruinowana przez wiernosei wasze przyczynę, wszystko do ostalka zniesli by byli. Zabiegaiąc tedy takowemu zamieszaniu, a respektuiąc na

ubostwo, mizerio y utrapienie onych, na przod że przez ciężką nieprzyiaciela moskwicina incursią w niwecz się obrociwszy, ledwo z zdrowiem uszli, gdy wszystko im odjęto było, druga przez tak wielkie pożary kilka zrabowanie w miescie naszym stołecznym, iako y teraz świeżo, przez kturre to nieszczęśliwosei pomienione na kilkaset ludzi mają zubożalych y cale straconych muszą w szpitalu sustentować, umysłiliśmy byli za zgodą senatu, aby na afektacyą iasnie wielmożnego wojewody Wilenskigo y hetmana wielkiego, wielkiego księstwa Litewskiego uniwersaly wydać rozkazać na kilka chorągwi, kturzy na własnym koszcie wiernosei wasze bez obciążenia zniszczonych żydow zostaiąc takowych insolency dozierali by, ponieważ urząd wiernosei waszych w tym się nie poczuwa, a że terazniejsza potrzeba woyska y ludzi na usługę naszą y caley rzeczy pospolitey iest woli takowey naszej przeszkodą do szczęśliwego powrotu s kampaniey odkładamy, a interim omni praeauendo indemnitate tych utrapionych żydow y całą synagogę Wilenską y każdego z osobna żyda, a mianowicie Hirsza Jzraelewicza, faktora naszego, tym zaręcznym listem naszym w protekeyą bierzemy, iako y wszystkich żydow tamecznych, ktoremu wszelka aby była securitas nakazuiemy pod zakładem sta tysięcy czerwonych złotych, s kturych nieomylnie piędziesiąt tysięcy, to iest połowicę na woyska nasze, a drugą połowę na ukrzywdzonych, iezeli by się ktoremu kolwiek na osobie co stać miało, mianowicie faktorowi naszemu, za każdą osobę takowe summe pomienioną wiernosei wasze wypłacać winni będziecie. Przytym po elach miastach składach y miasteczkach, iako osobliwie w grodzie Wilenskim uniwersaly wydać rozkážemy. J że iezeliby co kolwiek tymże żydom Wilenskim stalosię, tedy dobra wiernosei waszych nawet y po drogach tak w naszych iako duchownych y szlacheckich dobrach, towary zabierać y confiskować wszędzie nakážemy. Nadto osobliwie na osobach wiernosei waszych

karac dozwolimy, a referuiac się do constitucyey contra periuros rebelles et refractarios przywileiom y rescriptom naszym, za naymniejszy przeciwko woli naszey exces przeciw żydom popelniony surową sądzić y karać nakazemy. Teraz na dalszy czas zabiegaiac tumultom takowym, aby wszelka koźdemu była tak stanu szlacheckiego, iako mieyskiego ludziom securitas, nakazuiemy abyscie wierność wasza, za wyrozumieniem tey woli naszey, za zgodą całego przez dzwonek pospolstwa, znioczy sie z innemi jurisdiktiami, koźdy gospodarz nie wprzod przymować ma studenta, poki do swoiey zwierzchnosci, to iest do urzędu nie poydzie y tam opowiedziawszy, do onego w registr wpisać (ktury to registr koniecznie mieć chcemy) y s tamtąd otrzymawszy przez kartę pozwolenie przyięcia do wielebnych iezuítow akademiey z nią puyść, iako to wielebnego rektora y prefekta, za ktorých że wiadomością takowego stolownika albo residenta w domu u siebie trzymać będzie ciż wielebni iezuici takową maią dać kartę y że do akademiji przyięty ten albo ow student gdyż doszło nas wiedzieć, że pod tytułem akademi studentkiej rozne znajduia się osoby swawolne, a znalazzy kturyby nie był studentem własnie, a nocną bawił się albo dzienną grasantią, takowy ma bydź opowiedziany urzędowi, kturego więzieniem karać, albo koło murów walow y potrzeby miasta robić nakazuiemy. Ratione zaś przywileiow y praw od nas Wilenskim żydom nadanych, abyscie koźdy z nich punkt należycie obserwowali y krzywdy pomienionym nie czynili, surowie roskazuiemy w registr urodzonemu podstarosciemu; żydowskich kamienicę na postawienie deputata trybunału głównego, pod czas innych różnych in genere et specie ziazdow, osobliwie kamienicy, kturą synagoga kupiła y in posterum nabędzie, według prawu ich na Jatkowey ulicy od Pecela slosarza, kturey gospodarzem iest Izrael Markowicz, pod winami wyrażonemi, ponieważ za tą roczną bierzecie pensią, także czapnikow kusznic-

rzow ubogich, tudzież y blacharzow abyscie nie zabierali y onych szarpać y aplikarzow co hautki robią po ulicach szarpać nie dopuszczali y przedawać nie zabraniali, co s klemencyey naszey nad niemi pod łaską naszą królewską surową przykazuiemy, przy deklaracyi punktow praw y przywileiow, osobliwie przy deklaracyi naszey, kturre wolności pożywienia przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze z łaski y clemencyi naszey nad ubostwem przedłużone y prorogowane, non obstante dekreto in kontrarium dato, gdyż ta prerogatia tylko im do czasu pozwolona od nas iest, wcale y nienaruszenie zachowali y inaczey czynić nie ważyłisę, sub paenis arbitrariis, długow komu innemu mianowicie xięży, studentom, szlachecie, przez co do tumultow abysię okazała nie ziawiała nie przekazowali, ale sami one iuris via u kogo by się pokazalo procedant pilno mieć chcemy y pod łaską naszą królewską roskazuiemy. Dan w Jaworowie dnia piętnastego miesiaca Julij roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siedmego, panowania naszego cztyrnastego roku. У того рескрипту его королевской милости при печати великой великого князьства Литовского подъянсь руки наяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król, a niżej печати поднсь руки пнсарское въ тые слова: Emmanuel Brzostowski pisarz Wielkiego xięstwa Litewskiego. Kоторый же тотъ рескриптъ за поданемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ есть книгъ городьскихъ Виленьскихъ принять и унсань.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 3.

№ 121.—1688 г. Юля 19.

Квитанція въ полученіи арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономіи.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля деветнадцатого дня.

На враде кгородьскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекълевъскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто Саламонъ Михаловичъ, жидъ и сенъдикъ кагалу Берестейского, квити одъ ихъ милостей пановъ комисаровъ одъ ясне вельможной ей милости паней Ревуской, подъяскаръбиной надворной коронной, на верификацию до экономни Берестейской зосланныхъ арендаромъ Берестейскимъ экономичнымъ на речъ в немъ ниже поменуемую данный и служачий ку акътикованю до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писанный: Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, die secunda Februarij. My niżej podpisani do verificatij rachunkow z oekonomiey Brzeskiej podskarbiney nadworney koronney, Chelmskiej, Nowosieleckiey etc. starosciney. Znamy tym scriptem naszym, ponieważ się to euidenter pokazało z kwitow, że arędarze Brzescy wydali z arędy Brzeskiej zupełną summę według kontraktu otrzymanego tak za rok pierwszy, poczynaiący się od dnia y święta świętego Jana Krzciciela, anni tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego jako y za rok drugi, to iest ab anno tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt siedmego o takowym że czasie kącząc się, na trzeci zaś rok wydali złotych dwa tysiące trzysta złotych y za kwitem znowu pana Porebnego złotych czterdziesti; zostawało się tedy przy nich złotych tysiąc sześćset sześćdziesiąt, na którą summę, to iest złotych tysiąc sześćset sześćdziesiąt odebraliśmy złotych sześćset sześćdziesiąt, tysiąc złotych na ostatnią ratę respektem defalki, ratione pogorzenia miasta przy nich to zatrzymując, a iezeliby y więcej nad tysiąc złotych w skarbie iego krolewskiej mości przyięto było, powinno to im będzie przyięć na rok przyszły. Na co się własną podpisujemy ręką. Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, wtorego dnia Lutego. У того квиту подъянись рукъ тыми словы при

печати притисненой сыгънетовой. Xiądz Wojciech Scholarum Piarum m. p. Kazimierz Jan Baranowski m. p. Который же то квити черезъ особу верху поменуемую поданный ест до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1359—1360.

№ 122.—1688 г. Юля 28.

Заявленіе Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королемъ.

Лета одъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На враде кгородьскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекълевъскимъ, подъястолнимъ Брацьлавъскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ Саламонъ Михаловичъ, сынъдыкъ кагалу Берестейского, тотъ скриптъ одъ ясне вельможного, его милости пана Цыпріяна Павъла Бростовъскаго, воеводы Троцького, жидомъ великого князства Литовъскаго на речъ в немъ выражоную данный и служачий ку акътикованю до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писанный: Ja niżej na podpisie wyrażony oznaymuie tym moim scriptem, iż co w sprawie mey z panami żydami wszytkich wielkiego xięztwa Litewskiego kahalow dekretem ichmościow panow commissarzow od króla imści pana mego miłościwego zeslanych, nakazany iest do wypłacenia podatku podwrotnego mnie z laski króla imści pana mego miłościwego służącego quotannis po dwa tysiąca złotych polskich od roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego od świętego Jana następującego rachując, tedy tak z panami żydami pomienionemi postanowilem, że mi we cztery dni po świętym Janie, to iest dnia dwudziestego os-

mego Junij, mają te dwa tysiące wypłacić, a to względem jarmarku w Klecku w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmym przypadającego, y tak od jarmarku do jarmarku te summy co rok spełna wypłacać będą do rąk sługi mego, po te pieniądze pod czas jarmarku do Klecka z kwitem posłanego, nie trzymając go dłużej nad ieden tydzień, któremu przy tych pieniądzech viaticum przy wyliczeniu tych pieniędzy z osobna złotych trzydzieści płacić będą. A jeżeli by ten prowent dostał się z łaski króla imsci pana mego miłościwego któremu z moich synów, tedy więcej wymagać na panach żydach nad to postanowienie moje żaden nie będzie mógł, ale powinien sprawić się według dekretu przez ichmosciow panow commissarzow ferowanego. Dan w Wilnie dnia dwunastego, miesiąca Apryla, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego. У того скрипту при печати притисненой подъянсь руки тыми словы: Сурьян Павел Brzostowski wojewoda Trocki. Который же тотъ скриптъ черезъ особу выжей помененую ку акътикованю поданный есть до книгъ гродзкихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1355—1357.

№ 123.—1688 г. Юля 28.

Явка комиссарскаго декрета относительно количества слѣдуемаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На враде гродзкомъ Берестейскомъ передо мбною Яномъ Бекльевскимъ, подъястолимъ Брацлавскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно Саломонъ Михаловичъ, сынъдыкъ кагалу жыдовъ Берестейскихъ, тотъ декретъ комиссарский межн яене вель-

можнымъ его милостю воеводою Троцкимъ, а межн жыдами Великого князства Литовскаго, на речъ ширей в томъ декрете выражоную, ку акътикованю до книгъ гродзкихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писанный: Roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Marca dnia piątego. Przed nami xiędzem Władysławem Silnickim, biskupem Tarnopolskim, suffraganem y kantorem Wilenskim, kanonikiem Gnieznienskim, Michałem Druckim Sokolinskim pisarzem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego, Heronimem Komarem, sędzią ziemskim Orszańskim, osobliwym iego królewskiej mosci rescriptem do sprawy niżej wyrażoney naznaczonemi commissarzami, po wydanej przez nas porządkiem prawa pospolitego stronom innotescencij, agitowała się sprawa między iasnie wielmożnym imscią panem Cyprianem Pawłem Brzostowskim, wojewodą Trockim z iedney actorem, a niewiernemi żydami kahalow czterech w Wielkim xięstwie Litewskim będących, to iest synagoga Brzeską, Grodzienką, Pinską y Wilenską y wszystkimi in genere et specie żydami z drugiej strony, pozwanemi, o nie oddanie in toto coroczney należytosci skarbowey, z łaski naiasnieyszych antecessorow iego królewskiej mosci y teraznieyszego króla imsci, szezęśliwie nam panującego, iasnie wielmożnemu imsci panu wojewodzie Trockiemu vigore prawa y przywileiow należącey annuatim płacić zwykley, *powrotne żydowskie* nazwanej; który to podatek obowiązawszy się osobliwą swoją assecuratią po dwa tysiące złotych płacić, takiemu obowiązkowi swemu z wielką skarbu iego królewskiej mosci niewygodą, a z krzywdą iasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego, dość czynić nie chcąc, od lat dwoch nie wypłacili; do zaplacenja tedy zatrzymancy przez lat dwie summy y do nagrodzenia szkod y nakladow prawnych, in futurum zaś ad videndum podług przywileiow iego królewskiej mosci auctionem tego podatku statui, za tym o winy prawne. W ktorey sprawie my commissarze iego

królewskiej mosci, po ufundowaney in loco loci iurisdictioni naszej commissarskiej dnia osmnastego miesiąca Februarij, w roku terazniejszym, gdyśmy do rozsądzenia tej sprawy accedere chcieli, strony zgodnie obiedwie odkładu tej sprawy do niedziel kilku potrzebowali. Którego to odkładu my commissarze iego królewskiej mosci ad iurisdicam utriusque partis affectationem et instantiam nie broniąc, te sprawę do dnia piątego Martij, anni currentis odroczyliśmy, y aby strony na pomienionym terminie salvis iuris, beneficijs ac defensis ku rozprawie stanęły nakazaliśmy. Na terminie tedy niniejszym, dnia piątego Martij, w roku terazniejszym z podanego żydom obwieszczenia y z odkładu tanquam in termino conservato przypadłym, za przywołanie stron do prawa przez szlachetnego Kazimierza Sawaniewskiego, ienerała iego królewskiej mosci województwa Wilenskiego, od jasnie wielmożnego imsci pana Cypriana Pawła Brzostowskiego—wojewody Trockiego, pan Kazimierz Witakowski, a od niewiernych żydom wszystkich w Wielkim xięstwie Litewskim będących wyżej wspomnionych kahałów in praesentia szkolników ich niewiernych Alexandra Samsonowicza Brzeskiego, Marka Majorowicza, Grodzińskiego, Moyżesza Pinkasowicza, Wilenskiego, Borucha Dawidowicza, Pńskiego kahałów pan Konstanty Jlewicz, patronowie sprawy stanowszy, prawnie się z sobą rozprawowali. A za tym od actora patron sprawy reassumowawszy propositi y dowiodszy possessionem legitimam tego prowentu powrotnego żydowskiego przywleiaminaiasniejszego króla imści świętej pamięci Michała de data w Krakowie roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dnia pierwszego i listami króla imsci do jasnie wielmożnego na on czas imsci pana Heronima Kryszpina Kierszensteyna—podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, roku, miesiąca y dnia tegoż, także do imsci pana Franciszka Mikołaja Rossochackiego—ciwuna Trockiego, pisarza ziemskiego Wilenskiego y skarbowego wiel-

kiego xięstwa Litewskiego na podanie urzędowe tego prowentu do possessiey jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego na on czas refferendarza wielkiego xięstwa Litewskiego wydanemi, za którym to przywilejem y podaniem per officiosam intromissionem, zostawszy in pacifica possessione tego prowentu powrotnego od żydom wielkiego xięstwa Litewskiego należącego, gdy toties quoties upominał się, aby żydzi nie czyniąc nie in praedudicium et diminutionem prowentu skarbu iego królewskiej mosci, należytą wypłacili summę. Żydzi powinności swey dość czynić nie chcieli. O co gdy do sądow iego królewskiej mosci zadwornych assessorskich actor negotij praesentis urosił był wszystkim żydom w Wielkim xięstwie Litewskim będącym actiā, tam gdy żydzi nie stanęli, sąd zadworny assessorski za króla imsci świętej pamięci Michała, iż ten prowent powrotnego żydzi, podług przywileiu y extractu z xiąg skarbowych, po czterech set czerwonych złotych in specie co rok płacić mają uznawszy, na calculatiā powrotnego od ostatnich kwitow zatrzymanego imsci pana Rossochackiego, ciwuna na on czas Trockiego y pisarza ziemskiego Wilenskiego zesłał y naznaczył. A na dowod takowej swey illathey pokładał dekret autentyczny roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Decembra dnia szesnastego w Warszawie ferowany, exhibendo oraz y list przy tym dekreecie do wspomnionego imsci pana Rossochackiego super praemissis tegoż roku, miesiąca y dnia wydany, za którym to listem do siebie wydanym, gdy ordinarja iuris via imść pan Rossochacki, ciwun Trocki, pisarz ziemski Wilenski ad recipiendum calculum powrotnego żydowskiego commissarz do Wilnia praevia innotestencya zicchał, na on czas żydzi do tej sprawy legitimi plenipotenciarij stanowszy rozprawowalisie, wnosząc, iż ante hostilitatem co kolwiek powrotnego od wszystkich synagog żydowskich wielkiego xięstwa Litewskiego należało, to do skarbu króla imsci Jana Kazimierza wniosli, na co kwity

iż mieli wnosząc że zginely allegabant y inne rationes, ktore są w dekrecie imsci pana Rosochackiego wyrażone inferebant. Za tym imśe pan Rosochacki, ponieważ niewierni żydzi wszystkich synagog Wielkiego księstwa Litewskiego, exclusa hostilitate, powrotne do skarbu iego królewskiej mosci annuatim wnosić powinni iuxta sonantiam przywileiu. Przeto od powrotnego ante et durante hostilitate przez żydów zatrzymanego prowentu z woli iego królewskiej mosci uwolniwszy, ażeby żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego za przeszłe lata od roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, tak za panowania najasniejszego króla imsci Jana Kazimierza, iako y od koronaciey króla imsci Michała z moderacij pięć tysięcy złotych polskich do rąk terazniejszego jasnie wielmożnego imsci pana Brzostowskiego, wojewody Trockiego na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego, oddali y zapłacili, in futurum zaś do lat czterech od świętego Jana Krzyciela, rachując ex moderatione, mając w consideracij złe lata, aby ciż żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego w każdym roku na srodoposciu, według nowego kalendarza, po złotych tysiącu pięciu set za kwitem jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego terazniejszego wyplacali nakazał, a po wysciu lat czterech, co za kwota dalsza prowentu powrotnego do skarbu iego królewskiej mosci przychodzącego miała być wydawana, osobliwej iego królewskiej mosci zostawił moderacij. Który to dekret in authentico ręką wspomnionego imsci pana Rosochackiego commissarza podpisany y pieczęcią onego zapieczętowany data roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dnia wtorego wydany exhibit. Po takowym tedy dekrecie żydzi wszyscy wielkiego księstwa Litewskiego wkroczywszy w transactią motu proprio quotannis nie iuz podług dekretu płacić złotych tysiąc pięćset, lecz do tey summy auctiey przydawszy trzysta złotych, tysiąc osmsset złotych opisalisie; in comprobatio-

nem hujus reproduxit assecuratią od żydów w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Maia dnia dziesiątego temuż jasnie wielmożnemu imsci panu wojewodzie Trockiemu daną y rękoma samych że żydów y ichmosciow panow pieczętarzow na on czas uproszonych podpisaną. Wnosił przy tym iż żydzi Wilensey sami dobrowolnie postrzegaiąc diminutionem prowentow skarbu iego królewskiej mosci, podług przywileiow tak króla iego mosci świętey pamięci Michała, jako y terazniejszego, szczęśliwie nam panującego y listow upominalnych, auctią prowentu powrotnego żydowskiego podniesli, albowiem lubo dekretem nie więcey, iako tysiąc pięćset złotych quotannis za kwitami iego mosci pana wojewody Trockiego terazniejszego, na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego płacić kazano. Żydzi iednak tysiąc osmsset złotych zaraz po tym dekrecie dobrowolnie płacić corocznie opisali się. A gdy actor terazniejszy pro munere suo chcąc auctią prowentow przyczynić, tych że wszystkich żydów do prawa pociągnąć miał, żydzi wielkiego księstwa Litewskiego per suos mandatarios y zesłanych do Krakowa pod czas szczęśliwej koronacyey moderni regnantis, zabiegaiąc, aby się daley w prawne terminy nie wdali, submittowawszy się ad satisfactionem za nieoddaną do tąd przez te czasy summę w przyszłe lata do szczęśliwszych czasow dwa tysiące złotych spelna corok dwoma ratami na terminie pewnym, to iest pierwszą ratą tysiąc złotych w przewodną niedziele, a drugi tysiąc złotych na święty Jan Krzyciel, w Wilnie, w kamienicy terazniejszey iego mosci pana wojewody Trockiego, przez starszych synagogi Wilenskiej nie referuiąc się na innych żydów y synagog wyplacać obowiązali się. Którą to takową żydów submissią y obowiązek roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego, dnia trzydziestego pierwszego Marca, w Krakowie daną, pokładaiąc, ażebyśmy inhaerendo przywileiom najasniejszych królow ichmosciow antecessora y teraz szczęśliwie nam panującego, także

listom upominalnym, ex quo y sami żydzi ad feliciora tylko tempora po dwu tysięcy złotych płacić submitowali się. Teraz zaś ponieważ ciż żydzi znacznie się w księstwie Litewskim roskrzewili y feliciora z łaski Najwyższego nastąpiły tempora, większą od tąd powrotne po czterysta czerwonych złotych, za kwitami jasnie wielmożnego ięgomosci pana wojewody Trockiego, płacić nakazali. Interea zaś do tąd za lat dwie po dwa tysiąca złotych nie wypłacone powrotne, cum paena triplicis pensionis ut exoluant et calculum reddant decerni potrzebował. Na którą to takową strony przeciwney illacyą patron sprawy niewiernych żydów wszystkich in genere w wielkim księstwie Litewskim będących obposuit, iż żydzi namniey przywileiow ięgo królewskiej mosci nie są przeciwnemi y owszem one omni debita cum veneratione acceptuiąc w zaplaceniu y w wydaniu podatku powrotnego w Wielkim księstwie Litewskim dość czynili y czynią. Kiedy podług transactyey w Krakowie z jasnie wielmożnym imscią panem wojewodą Trockim zawartey powrotnego po dwa tysiące złotych co rok placili y płacą, na dowod tego kwity super praestita solutione tego prowentu pokładając, uwolnienia żydów ab actione praesenti affectował. A że tenże plenipotent partis adversae podług terazniejszych czasow takowego prowentu potrzebując instat in futurum większey domagając się w wydaniu prowentu powrotnego po żydach wielkiego księstwa Litewskiego auctij, na to odpowiadając, nie tylko auctij bronił, lecz przywodząc nam in considerationem calamitatem temporum y wielkie nie tylko między żydami, lecz y chrześciany w państwach ięgo królewskiej mosci zubożenie, częścią przez nieurodzay, częścią przez podatki y wojny ustawiczne, częścią przez przechodzące woyska, które do ostatniey niemal na fortunie y ubogiej substancy żydow wielkiego księstwa Litewskiego przyprowadziło ruiny, tak iż codziennie ociążając karki swoje z długow opłacić się nie mogą, a zatym y temu podatkowi do skar-

bu ięgo królewskiej mosci in exolundo per impossibile non sufficiunt. Na ostatęk referuiąc się do rescriptu ięgo królewskiej mosci intulit, ponieważ ięgo królewska mość nam commisarzom, abyśmy wziowszy na examen accessionem żydom wielkiego księstwa Litewskiego fortun moderationem tego prowentu bez krzywdy y uciążenia żydowskiego uczynili y postanowili, iniungit habita ratione tak ciężkich czasow, ten procent powrotnego dwuch tysięcy złotych, na co się osobliwie ex conventione z jasnie wielmożnym ięgomoscią panem wojewodą Trockim, spodziewając się szczęśliwszych czasow musieli opisać, defalkowawszy na ten czas et in futurum coroczny defalcowany umoderowali tego powrotnego żydowskiego w wielkim księstwie Litewskim podatek affectował. A tak my commissarze ięgo królewskiej mosci tey sprawy przesłuchawszy y one dobrze z wnoszonych controversij wyrozumiawszy, ponieważ żydzi in genere et specie wszyscy w wielkim księstwie Litewskim będący kahalow Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego y Wilńskiego, podług prawa y przywileiow tak najasniejszego króla imsci świętey pamięci Michała, iako y ad praesens szczęśliwie nam panującego na prowent powrotnego żydowskiego w wielkim księstwie Litewskim będącego, jasnie wielmożnemu ięgomosci panu wojewodzie Trockiemu należącego, służących dotąd jako kwitami przed nami produkowanemi deductum quot annis po dwu tysięcy złotych do rąk jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego wypłacili, przeto za ten wypłacony skarbowi ięgo królewskiej mosci za dwie lecie, które się kączą w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstym na święty Jan, podług nowego kalendarza święta rzymskiego, podatek ab actione praesentis uwalniamy; w przyszle zas lata, zaczynając od roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego, od świętego Jana Krzyciciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, consequenter po sobie rok po roku idące, postrzegając iż w wydaniu

tego prowentu stolowego iego królewskiey mosci, to iest powrotnego żydowskiego nie mniejsza trudność bywać zwykła, przeto że certitudo quantitatis nie iest determinate opisana tak dalece, że donatariusz iego królewskiey mosci, wybierając ten prowent częstokroć z żydami ad lites descendere musi. A mając rescriptem iego królewskiey mosci iniunctum, abyśmy moderationem tego prowentu powrotnego żydowskiego bez uciążenia ich uczynili, przeto inhaerendo rescriptowi iego królewskiey mosci, pana naszego milosciwego, uważwszy iniurias czasow terazniejszych, ktorych żydzi wielkiego xięztwa Litewskiego nie tylko accessionem fortun swoich mieć nie mogą, lecz y z tych, ktoremi się cieszyli niemal się exuerunt, kiedy przez podatki ustawiczne na potrzebę rzeczy pospolitey y inne wielkie exactie niemal wydawszy substancia, do ostatniey niemal przyszli ruiny, habita zatym ratione czasow terazniejszych y ażeby skarb iego królewskiey mosci certitudinem quantitatis tego prowentu mając, circa exactionem onego żadney nie miał trudności, ażeby żydzi wielkiego xięztwa Litewskiego wszyscy kahalow Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego, Wilńskiego in genere wszyscy co roku summę dwa tysiące złotych polskich spełna monetą taką, iako pro tempore bez braku w wielkim xięstwie Litewskim y w koronie polskiey brana będzie, jasnie wielmożnemu imsci panu Cyprianowi Pawłowi Brzostowskiemu woiewodzie Trockiemu z łaski iego królewskiey mosci ten prowent in administratione sua na ten czas mającemu y successorom imsci za przywilegiiami tegoż prowentu administratorom na terminie w dzień takowegoż, święta świętego Jana Krzciela święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, in futurum placili y oddawali nakazuiemy mocą niniejszego dekretu naszego, ktorym się strony obiedwie contentowały. A my dla więksey wiary przy pieczęciach rękoma się naszymi podpisuiemy. Pisan w Wilnie ut supra. У того декрету комисарского при печатехъ притисненыхъ подъ-

писы рукъ теми словы: Wladislaus Silnicki biskup Tarnopolski, suffragan y kantor Wilenski, kanonik Gnieznienski; Heronim Komar, sędzia ziemski Orszanski, commissarz do sprawy iego królewskiey mosci; Michał Drucki Sokolinski, pisarz wielkiego xięztwa Litewskiego, commissarz iego królewskiey mosci. Который же тотъ декретъ ихъ милостей пановъ комисаровъ межи яене вельможнымъ его милостю паномъ воєводою Троцькимъ, а межи жидами Великого князства Литовского черезъ особу выжеї помененую ку акътикованю поданыї, ест до книгъ кгродзкихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городского суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1317—1335.

№ 124.—1688 г. Августа 25.

Явна заемнаго письма Стефана Паца жиду Фишелю Израелевичу на 1750 золотыхъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Августа двадцать пятого дня.

На враде кгродскомъ Берестейскомъ, передомбною Яномъ Бекълевъскимъ, подъястолимъ Брацьлавъскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевидно жидъ Саломонъ Михаловичъ, сынъ дикъ кагалу Берестейского, тотъ листъ записъ одъ яене вельможного его милости пана Стефана Паца—воєводы Троцького и пани малжонки его милости Фишкови Изъраеловичови, жидови места его королевской милости Виленского, на речъ в немъ выражоную даный и служащий ку акътикованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ в тые слова писанный: Ja Mikolay Stephan Pac, woiewoda Trocki, Krzyczewski, Oluczyski starosta, y ia Teodora Tryznianka Stephanowa Pacowa, woiewodzina Trocka, małżonkowie, obiedwie osoby za iedne, a iedna za obiedwie poczytaiac y rozumieiac, ieden za dru-

giego ręcząc y obowiązując aż do skutecznego dosyć uczynienia wszystkim punktom, paragraphom w tym liście naszym niżej wyrażonym, czyniemy iawnno y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż ku pilney potrzebie naszej wzięliśmy, pożyczili y rękoma naszymi odliczyli gotową rękadayną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich u żyda miasta Wilńskiego Fiszka Jzrailewicza, którą to zwysz mianowaną summę tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych tym listem naszym dobrowolnym obowiązujemy się y zapisujemy się pomienionemu żydowi y każdemu ten list nasz mającemu oddać y spełna zapłacić iednym razem, nie po różnu y nie na raty, monetą dobrą, niebrakowaną, iaka na ten czas w wielkim xięstwie Litewskim bez braku brana będzie, w roku da Bóg przysłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, w niedziele zapustną podług nowego kalendarza, na mieyscu pewnym przy xięgach grodzkich w zamku Wilenskim, niezmy by najmniey tego terminu y dnia nie pochybiając ani omieszkiwając, a gdziebyśmy przepomniawszy, albo zaniebawszy tego listu dobrowolnego zapisu naszego na terminie, dniu y mieyscu niżej mianowanym tey summy rękodayney nam pożyczoney nie oddali, spełna nie zapłacili y tego listu naszego nie oswobodzili, termin wyżej położony choציabyś my y iednym dniem pochybili, tedy zarazem popadamy w płacenie summy mianowanej tyśiąca siedmiuset pięćdziesiąt złotych z troiaką sowitością, zaręką y z nagrodzeniem wszystkich szkod, nakładow, gołym słowem rzeczonych, a iako o samą nie oddaną iszczinę, tak o sowitosci, szkody, nakłady, zaręki dajemy moc zupełną y przez ten list nasz pozwalamy nas pozwać do sądu y prawa wszelakiego ziemskiego, bądź też do sądu głównego trybunalnego, w każde woiewodztwo, powiat y termin, kładąc o to pozew po nas na wszelakich majątnościach naszych leżących y ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na obligi pożyczonych, albo na majątności danych,

podając o to pozew przez woznego, chocia nie ienerała y bez strony pozwem, z którego kolwiek lubo y nie należnego powiatu wydanym, a pozwać nas pozwalamy rokiem krotkim nie statutowym za niedziel dwie, trzy, albo iako wola iego będzie y każdego ten list nasz mającego, składając termin do przyięcia rozprawy y skutecznego usprawiedliwienia za dzień, za dwa, to przy woli iego zostawa. A my, będąc o to pozwanymi, albo zakazanymi, nie wymawiając się naszą, albo umocowanego naszego chorobą obłożną, powietrzem morowym, nieprzybyciem poslanca, posługą iego królewskiej mości y rzeczy pospolitey wojenną, exemptami, nie zasłaniając się większością sprawy, nie odroczaając y inszych żadnych dalszych dilacij w prawie pospolitym w konstitucyach seymowych opisanych y rozumem ludzkim ku ochronie naszej wynalezionych nie zażywając y sobie na pomoc nie biorąc, ale wszystkich dobrodzieystw prawnych ustąpiwszy, za pierwszym pozwem, albo zakazem sami oczewisto stanowszy, roku, pozwu, albo zakazu niezmy nie burząc, kopij z tego listu nie potrzebując y do niego nie mówiąc, pilnością oddawania tey summy z ienerałem na terminie czynioną, albo kwitacją z oddania tey summy nie zasłaniając się, ale we wszystkim według potrzebowania strony powodowej usprawiedliwić się y dosyć uczynić powinni będziemy. A sąd każdy, przed który by ta sprawa zastaniem, tak y po niestaniu obudwu, albo iednego z nas do prawa od samych, ani od umocowanego naszego żadnych obrown, obmow, excepcij przeciw temu zapisowi naszemu nie przymując, ale skoro iedno weyrzawszy w ten list dobrowolny zapis nasz, summę wyżej mianowaną z troiaką sowitością, zarękami, szkodami, nakładami, krom żadnego dowodu prawnego na wszelakich majątnościach naszych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących wskazać y przysądzić ma, a po takowym wskazie appellacy od dekretu swego nam nie dopuszczając, tenże, albo inszy wszelaki urząd odprawę mocną,

krom składania rat statutowych, na wszelakich dobrach naszych udzielać wolen y mocen będzie; a my iako urzędu o nieprawny wskaz, tak strony powodowej o niesłuszny przewod prawa pozywać nie mamy y nie będziemy mogli, pod zapłaceniem takiej zareki, iako ważność rzeczy osądzoney wynosić będzie. I to też waruicemy, gdzie byśmy obadway, abo ieden który z nas, przed oswobodzeniem tego zapisu z tego swiata zszedł, tedy pozostała osoba z nas iedna, abo ten, kto po nas dobra osiągnie, temu zapisowi y obowiązkom w nim opisanym w osobie naszej we wszystkim dosyć uczynić powinien będzie. I na tośmy dali ten nasz list z pieczęćmi y z podpisy rąk naszych, tak też y z pieczęćmi y z podpisy rąk ichmościow panow przyiacioli od nas ustnie uproszonych. Pisan w Wilnie, roku tysiąc szesćset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Februarij dziesiątego dnia. У того запису при печати притисьненої подьписи рукъ тыми словы: Mikolay Stephan Pac, woiewoda Trocki, Teodora Tryznianka Pacowa, woiewodzina Trocka. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Walenty Ranayszekiewicz, podstarości Trocki. Ustnie proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych Krzysztofh Amphorowicz. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Władysław Rytel, oekonom Trocki. По которыхъ подьписяхъ рукъ и затылокъ в тые слова писаны: List ode mnie Mikolaia Stephana Paca, woiewody Trockiego, Krzyczewskiego, Oluczyckiego starosty y odemnie Teodory Tryznianki Pacowej, woiewodziney Trockiey, Krzyczewskiey, Oluczyckiey starosciney małżonkow, danu panu Fiszlowi Izraelowiczowi żydowi miasta iego królewskiey mości Wilenskiego na pewną rękodaną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich. Rok oddania tey summy pieniędzy w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc szesćset pięćdziesiątym czwartym, w niedziele zapustną, podług nowego kalendarza, na mieyscu pewnym przy xiegach grodzkich w zamku Wilenskim pod wszystkimi warunkami y obowiązkami w

тым нашим листе в шредзине широко описанеми y доложеноми. Который же тотъ листъ добровольный записъ черезъ поменого Саломона Михаловича, жида и сынъдика кагалу Берестейского, одъ ясне вельможного его милости пана Миколая Стефана Паца, воеводы Троцького, Кричевьского, Олучицького старосты и одъ ей милости пани малъжоньки его милости паней Теодоры Тризьянъки Миколаевой, Стефановой Пацовой, воеводиной Троцькой, Кричевьской, Олучицькой старостиной, Фишълови Израеловичови жидови места его королевьское милости Виленьского на певъную суму пенезей в томъ же записе выражоную даный и служачый есть до книгъ кгородьскихъ воеводьства Берестейского принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городского суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1387—1393.

№ 125.—1688 г. Октября 31.

Либертаційный листъ короля Яна III объ освобожденіи Брестскихъ евреевъ отъ разныхъ денежныхъ сборовъ, по случаю пожара города Бреста.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдсятъ осмого, месеца Октобра трыдцать первого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевьскимъ—подъстолимъ Брацлавьскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшые очевидно Саломонъ Михаловичъ жидъ сынъдыкъ кагалу Берестейского, тотъ листъ его королевьское милости, до ясне вельможного его милости пана подьскарбего великого князтва Литовьского, с каньцельярыи большой Великого князства Литовьского вынесенный на речъ в немъ шырей выражоную жыдомъ старънымъ кагалу Берестейского даный и служачый ку актыкованью до книгъ

кгородскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаныи: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smolenski, Kijowski, Wollhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Wielmożnemu Benedyktowi Pawłowi na Czerej Sapiezie—podskarbiemu wielkiemu y pisarzowi ziemskiemu Wielkiego xięstwa Litewskiego y urodzonym administratorom y substitutom skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, także poborcem y succollectorom wojewodztwa Brzeskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaska nasza krolewska. Wielmożni urodzeni uprzejmie y wiernie nam mili. Doszła nas suplika od miasta naszego Brześcia y żydow тамецзных, iż novissime, a iuż to po trzeci raz z nawiedzenia Boskiego funditus są zniszczeni, mianowicie domy żydowskie, winnice, browary in cinerem poszły; dla czego na instancją panow rad naszych, słuszny onym wyswiadczaіąc respekt, od płacenia poglownego, czopowego, szeleżnego onych na lat cztery, podług constitucyey o pogorzelaech napisaney, uwalniamy, zalecaіąc uprzejmoseiam y wiernosciam waszym abyście na żadne in contrarium nie uważаіąc legum obstacula pomienione miasto y żydow Brzeskich przy naszej in eum finem z kancelarij wydaney zachowali integre libertacyey. Co uprzejmosei y wiernosei wasze dla powinności swoiey y łaski naszej. Dan w Oleszku dnia dwudziestego siódmego miesiąca Septembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У того листу пры печати большой Великой князства Литовского прытиспеной, подпишеь руки тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ черезъ особу верху мененую ку актыкованю поданыи есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1547—1549.

№ 126.—1688 г. Октября 31.

Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающий ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Октобра тридцать первого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Беклеувскимъ подьстолимъ Берестейскимъ, постановивъшысе очевисто Саломонъ Михаловичъ жыдь, сынъдыкъ кагалу Берестейского, листъ его королевской милости либертаційный жыдомъ кагалу Берестейского с канцелярыи большой Великой князства Литовского вынесеный на речъ в немъ выражоную даный и служачый, ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаныи: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smolenski, Kijowski, Wollhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y kaźdemu z osobna, komu o tym wiedzić należy, iż my маіąc politowanie nad nieszczęściem niewiernыхъ żyдow całej synagogi miasta naszego Brześcia Wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorzy z dopuszczenia Boskiego swięzo funditus ze wszystkimi dostatkami y ruchomoseiami swemi pogorzeli, a stosуіąc się do prawa y constitucyey o pogorzelaech napisaney, umyslilišmy tychъ że niewiernыхъ żyдow synagogę Brzeską od wszelakichъ publicznychъ y prywatnychъ podatkowъ iakimъ kolwiekъ imieniemъ nazwanychъ uwolnić y libertować; jakożъ uwalniamy y libertuiemy teraznieyszymъ listemъ naszymъ, a to do latъ czterechъ, rachуіącъ od czasu teraznieszego pogorzenia posobie następuіącychъ, ktorą тą libertacyą naszą pomienioną synagoga Brzeska, będącъ zaslonieniemъ wszelakichъ

podatkow jako to poglownego, czopowego, szeleżnego y innych jakim kolwiek imieniem nazwanych, tak które teraz są, jako y na potym będą uchwalone, ordynarynych y extra ordynarynych exactij płacić nie będą powinni aż do wyscicia czterech lat zupełnych. Co do wiadomości wszystkim komu to należy, osobliwie wielmożnemu podskarbiemu wielkiemu wielkiego księstwa Litewskiego urodzonym skarbnemu, dworzanom y innym, którym należecь będzie donosząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionych żydow Brzeskich przy tey libertacij naszej cale y nie naruszenie zachowali pod łaską naszą. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąc rozkazaliśmy. Dan w Oleszku dnia dwudziestego szóstego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У тоє либертацїи пры печати большой великого князства Литовского прытчененой подышесь руки тыми слоуы: Jan król. Которая жь то либертацья черезь особу верху помененую, ку актыкованю поданая есть до книгъ гродьскихъ Берестейскихъ принята и ушесана.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1551—1553.

№ 127.—1688 г. Декабря 30.

Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссіи для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Декабра тридцатого дня.

На враде гродьскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевъскимъ—подъстаростимъ Берестейскимъ, постановившысе очевисто панъ Саломонъ Михаловичъ жьдъ, сынъдыкъ кагалу Бере-

стейского, тотъ рескриптъ его королевской милости з канцелярыи его королевской милости Великого князства Литовского до вельможныхъ ихъ милостей пановъ комиссаровъ его королевской милости одъ цалого кагалу Берестейского вынесеный, на речъ в немъ выраконую ку актыкованью до книгъ гродьскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писанный: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski, Wielki książę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wolhynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski. Urodzonymu Maciciowi Jozefowi Woynie—marszałkowi powiatu Piskiego, staroscie naszemu Gorzdowskiemu, Kazimierzowi Tyszkiewiczowi—staroscie naszemu Starodubowskiemu, Piotrowi, Michałowi Polciow kawalerowi Portugalskiemu, strażnikowi Smolenskiemu, sekretarzowi naszemu Alexandrowi Esmuntowi, komornikowi wojewodztwa Brzeskiego, commissarzom naszym do miasta naszego Brzescia Litewskiego naznaczonym, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni, wiernie nam mili. Przełożono nam przez panow consyliarzow y urzędnikow naszych przy boku naszym zostaiących imieniem niewiernych żydow starszych y całego kahalу Brzeskiego Litewskiego, iż urodzony Ostafi Tyszkiewicz, podkomorzy Brzeski, iako woyt dziedziczny miasta naszego Brzescia, otrzymawszy w sądzie naszym assessorskim o grunty, granice y dobra do miasta tegoż y woytowstwa Brzeskiego należące tak że o dwory, place y inne rzeczy na różnego stanu possessorach y commissyą według tegoż dekretu na osoby w. m. z cancellarij naszej wyniozszy w tey же commissyey, czyli też y w samym dekrecie przyłożył y niewiernych żydow Brzeskich, nie dawszy im żadnego pozwu y mandatu, a poniewasz poczawszy od seymu pierszego Grodzienskigo tak wiele już było commissyey między magistratem, pospolstwem y niewiernymi żydami Brzeskimi y po wielkich kłotniach y kosztach stanęła w

roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzecim z obopolna między temiż stronami, do lat dziesięciu, complanacya, ktore ieszcze nie expirowały, a do tego poniewasz wszystkie lites y processy prawne poczynaią się od pozwu nie od exekucyey y służą pozwanemu exceptie, iaką mieli ciż żydzi et quidem perimentem bo in competentis actionis dla zaszley complanacyey gdy by byli legitime pozvani y gdy by byli controuertowali, a w ostatku, in casu choć by była uchylona ta exceptia, przynamniemy by byli z swoiey strony commissarzow podali, czego miewaią zawsze optionem partes litigantes nie tylko tedy że pomieniona complanacya wszystkie generaliter praetensie y postempki prawne między magistratem, pospółstwem y żydami Brzeskimi aż do lat dziesięciu limitowała et ex ratione oney musi bydz in competens actio tymże żydom przed expiracją lat dziesięciu podnicsiona, ale też że in żadnego pozwu nie дано y na nich bez nich dekret otrzymano, zaczym z tych ratij chcemy mieć po wiernosciach waszych, abyście wiernosci wasze od punktu abo punktow tey commissyey, ktore się do niewiernych żydow referuią supersedowali y onych przy complanacyey wyżey mianowaney zachowali. Co żeby tym skuteczniey mogło bydz urodzonych Kazimierza Sapiehy—podskarbiego nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, staroste naszego Brzeskiego, Constantego Szuyckiego, chorążego Brzeskiego y Jerzego Szuyckiego sędziego grodzkiego Brzeskiego za commissarzow exparte tych że żydow do wiernosci waszych przydaicemy tym rescriptem naszym, chcąc to mieć, aby oni pospół z wiernosciami waszemi na tym punkcie abo punktach do żydow referuiących się zasiadali, bez ktorych wiernosci. w.w. w tych że punktach co od żydow należą interlocutoria czynić y promulgować nie będziecie mogli, tylko z nimi pospół non obstantibus quibusvis contrarijs literis vel rescriptis nostris; insze zaś punkta tey że commissyey oprócz tych co z żydami wierność ww. rozsądzicie y decyduycie we-

dlug dekretu naszego y instrumentu commissyey, inaczey tedy wiernosci wasze czynić nie macie dla łaski naszej. Дан w Warszawie, dnia dwudziestego miesiaca Decembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, panowania naszego czternastego roku. У того рескрыпту его королевской милости подышсь руки тыми словы: Jan król. Который же тотъ рескрыптъ его королевской милости за подаемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ прынять и уписанть.

Изъ актовъ книги Брестскаго городского суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр 1697—1701.

№ 128.—1689 г. Мая 3.

Баниційскій листъ короля Яна III, присуждающій Кобринскихъ жидовъ къ вѣчному изгнанію.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, месеца Мая третего дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передомъною Яномъ Бекълевскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очависто ей милость пани Констанция Анна Денисовичовна Косцюшково, тотъ листъ его королевской милости баниційный з менъшой канцелари Великого князства Литовского вынесенный в справе и речи в немъ нижей выраженой ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подала в тые слова писанный: Янъ Трети з Божой ласки король Польскій, Великий князь Литовскій, Рускій, Прусскій, Жомойтскій, Мазовецькій, Инфлянскій, Подольскій etc. Всимъ в обещъ и кожъдому з особна всякого достоснѣства враду и стану лудемъ духовънимъ и свецъкимъ обывателюмъ панствъ нашихъ озънаймуемъ, ижъ даты нижей выраженой до настъ и суду нашего задворъного ассоръского позъ-

вомъ манѣдатомъ нашимъ запозвани были неверьни жида места нашего Кобрыня Шая Якубовичъ, Шлома Ошеревичъ, Давидъ Бусъневичъ, Исель Бусъневичъ, Ицъко Фабишовичъ, Мееръ Шавълевичъ, Мойша Абрагамовичъ, Ханмъ Мошъковичъ, Илцъ Бенетовичъ, Юсай Гусевичъ, Мееръ Лейбовичъ, Гаурусъ Зелковичъ, Мовъша Абрамовичъ, Песа Моръдухаевна Абрамовичова и цалый кагалъ Кобринскій одъ урожоного Хризостома Косътюшъки Сехъновицъкого и малъжонъки оного урожоной Конъстанъци Анъны Денисовичовны о речъ в декрете суду нашего задъворъного асесоръского выражоную. В которой справе судъ нашъ задъворъный асесоръскій за нестанемъ неверьныхъ жидовъ до права въ року завитомъ на упадъ в самой речи вздаты допустивъши за явное праву посполитому, зверъхности масстату нашего спротивенство, которое з листу поездъкого дворанъского виде показало, неверьныхъ жидовъ Кобринскихъ на вечное зо всьихъ земель и панствъ нашихъ выволане всказалъ, одъ сполку и обцования з людми подъстивыми черезъ сесь листъ нашъ вечный баницийный выпялъ и вылучилъ; а за суму декретомъ суду нашего задъворъного асесоръского веказаную до добръ позваныхъ неверьныхъ жидовъ Кобринскихъ вшелякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумъ пенезьныхъ где кольвекъ будучихъ—домовъ, крамовъ, товаровъ, ганъдловъ, школы Кобринской дворанина нашего особливимъ листомъ нашимъ назначоного, заложивши на спротивныхъ дальние вины правные на одъправу зослалъ, яко то вся речъ в декрете суду нашего задъворъного асесоръского описана и доложона есть. Мы теда король на инъстанцию урожоного Хризостома Косътюшъки Сехъновицъкого и малъжонъки оного урожоной Конъстанъци Анъны Денисовичовны, выконываючи дальший поступокъ срогости права посполитого надъ преречоными неверьными жидами места нашего Кобрыня

Шаемъ Якубовичомъ, Шломою Ошеревичомъ, Давидомъ Бусъневичомъ, Иселиомъ Бусъневичомъ, Ицъкомъ Фабишовичомъ, Мееромъ Шавълевичомъ, Мовъшою Абрагамовичомъ, Ханмомъ Мошъковичомъ, Килъцкомъ Бенетовичомъ, Юзалиомъ Гусевичомъ, Мееромъ Лейбовичомъ, Гаурусомъ Зелковичомъ, Мовъшою Абрамовичомъ, Песюю Моръдухаевичовною Абрамовичовою и цалымъ кагаломъ Кобринскимъ велили есмо оныхъ зо всьихъ земель и панствъ нашихъ вечне выволать, якожь и симъ листомъ нашимъ вечнымъ баницийнымъ оныхъ вечными выволанъцами и банитами чинимъ, одъ сполку и обцования з людми подъстивыми выймуемъ и вылучаемъ. А затымъ, абы кожъдый о томъ ведаючи, з преречоными жидами места Кобрыня, яко вжо одъ насъ вечне выволаными ниякого сполку мети, рады и помочи додавати, ани оныхъ в домахъ своихъ переховывати, подъ винами в праве посполитомъ и конституцияхъ сеймовыхъ о выволанъцахъ описаными, не важилъсе, што ижъ бы всимъ ку ведомости пришло врадомъ нашимъ земскимъ, кгородъскимъ и инъшимъ всякимъ судовымъ приказуемъ, абы сесь листъ нашъ вечный баницийный везде за подаемъ оного до книгъ приймованъ, акътикованъ, публикованъ обцованъ былъ конечно. Данъ в Городне, дня двадцать четвертого, месеца Маръца, року тисеча шестьсотъ осемдесять осмого, панованя нашего чотырнадцатого году. У того листу его королевской милости баницийного при печати меньшей Великого князства Литовского притисенной подъписи рукъ тыми словы: Доминикъ Миколай кеіонже Радивиль—подъканъслерій Великого князства Литовского, Казимеръ Пухальскій—писаръ декретовый земский. Скорикговалъ Ленкевичъ. Который же тотъ листъ его королевской милости баницийный с канцелярии меньшей Великого князства Литовского вынесеный, черезъ особу у веръху помененую, ку акътыкованю поданый есть до книгъ

гродьскихъ Берестейскихъ принять и
уписатьъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за
1687—1688 г., № 7027, стр. 2017—2019.

№ 129.—1689 г. Юня 24.

**Явка королевскаго универсала, коимъ взи-
маніе пошлины съ товаровъ снова предо-
ставляется пражнему сборщику Ицку Зель-
мановичу.**

Лета отъ пороженя Сына Божого ти-
сеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, ме-
сеца Юня двадцать четвертого дня.

На враде гродьскою Берестейскою
передо мною Яномъ Бекльевьскимъ—
подъстолнимъ Брацьлавьскимъ, подъяста-
ростимъ Берестейскимъ, постановивъ-
шше очевисто панъ Ицъко Зельманови-
чъ жидъ, тотъ универсалъ его коро-
левскоі милости на скарбовые столовые
провенъта на речъ и особамъ в немъ
выражонимъ ку акътикованю до кънигъ
гродскихъ Берестейскихъ подалъ, в тыс
слова писаныи, который вписуючи у
книги за приемъ оног такъ се в себе
маеть: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Pol-
ski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski,
Zmuydzki, Mazowiecki, Inflanski, Wołyn-
ski, Podolski, Podlaski etc. Wszem wobec
y кождemu z osobna кому о tym wiedzieć
należy, osobliwie iasnie wielmożnym, wiel-
możnym urodzonym senatorom, dygnitar-
zom, starostom, urzędnikom ziemskim grodz-
kim, administratorom y dzierżawcom dobr
našzych, namiesnikom ich y wszystkim in
genere stanu rycerskiego ludziom, także
sławetnym szlachetnym woytom, burmistr-
zom, raycom, ławnikom, maystratom wszel-
kim wielkich małych miast y miasteczek
našzych królewskich, duchownych, ziem-
skich, tudzież jurizdietyom, a oso-
bliwie w dobrach oekonomicznych miast y
miasteczek našych y innym iakiey kolwiek
kondycy ludziom koronnym y wielkiego

xięstwa Litewskiego do wiadomosci poda-
iemy, iż chcąc cła stare, do stoła naszęgo
należące, w wielkim xięstwie Litewskim
iako w najlepszym zachowac y zatrzymac
porządku, zabiegając temu aby w tym skar-
bowi naszemu szkoda iaka nie była, a mia-
nowicie przez różney condicij ludzie handle
swoie prowadzące tak s państwa naszego
jako y z różnego wodo y ładem przez mia-
sta, miasteczka xięstwa Litewskiego, które
są odległe od komor y przykomorkow pro-
wentow celnych przeciwdzaiące, przez co
iест maximum detrimētum w skarbie na-
szym, że bez placenia cła, poddając się pod
różne protektye, z różnemi towarami swemi
nicopowiednie unikają y lubośmy byli po-
mienione cło stare провѣтъ нашъ stolowy
wielkiego xięstwa Litewskiego odebrawszy
od Eliiasza Żakowicza Krzyczowskiego, se-
kretarzanaszego, ob sinistram infórmacyonem
iakoby satisfakeyi skarbowi naszemu czynić
nie miał, dali ad fideles manus urodzone-
mu Janowi Szreterowi, sekretarzowi y дво-
rzaninowi naszemu pokoiowemu w admini-
stracyą. A że sie Eliasz Jzakowicz za przy-
byciem swoim aquietowawszy skarb ze
wszelkiego udania wywiad, przeto alieno-
wawszy od administratij tych cel urodzo-
nego Szreytera y wszelkie dokumenta one-
mu od nas na to dane osobliwym listem y
teraznieyszim uniwersalem naszym skaso-
wawszy, powtornie teraz de novo pomie-
nione cło stare провѣтъ нашъ stolowy w
wielkim xięstwie Litewskim w dozor y za-
wiadywanie temuż Eliaszowi Jzakowiczowi
Krzyczowskiemu, sekretarzowi naszemu y
Jekowi Zelmanowiczowi Stołowickiemu su-
perintendentom naszym поручаемы, którzy
ex munere officij sui, postrzegając tego,
aby szkody y uymy skarbowi naszemu po-
miastach, miasteczkach całego xięstwa Li-
tewskiego nie діяły się, gdzie by kolwiek
oni sami, lub rewisorowie ich widzieli by
rzecz potrzebą w miastach, miasteczkach
pogranicznych całego xięstwa Litewskiego
sposobne mieysce na wybieranie należytos-
ci skarbowey, a mianowicie w miastecz-
kach oekonomij Mohilewskiej leżących,

iako to w Czausach, Czerekowie, także w starostwie Omelskim y Propolskim, a osobliwie w dobrach iasnie oswieconey xiężny Alburskiej Newlu, Siebieżu, Wisłowicz y Słuszczynie, abyście wszelkim szkodom zabiegając, straż y odprawę cel starych naszych do tey exakcyj mieć nie bronili. Tedy w tym annugimus, czego aby się żaden nie zbraniał uczynić, ale owszem w iakich kolwiek pretensjach tych cel naszych żondali by pomocy, stosując się do dawnych praw y constitutij seymowych, każdy był pomocą, mieć chcemy. A ieżeliby w pomienionych miastach, miasteczkach, za uporem iakim, straży y odprawy skarbu naszego nie pozwolona, tedy s tych miast y miasteczek na samych mieszczanach poczynionych szkod w skarbie naszym za sprzeciwstwem tey woli naszej dochodzić y wszelkie towary ich, gdzie by sie kolwiek trafilo, zabierając, na skarb nasz confiskować pomienionym super intendentom naszym y rewisorom ich pozwalamy pilno mieć chcemy. Także y w tym daemy onym zupełnie moc, iesli by sie im zdalo na komorach y przykomorkach w Wielkim xięstwie Litewskim pisarzow cel naszych odmieniać, a inszych życzliwych sobie na ich mieysca osadzać, według upodobania swego, a iesli by się z rugowanych pisarzow który zasłaniał uniwersalem naszym, lub jakim kolwiek ante dato wydanym, tedy takowy uniwersał daley waloru mieć nie może, oprócz tych tylko uniwersalów, które pomienieni superintendenti nasi po dacie tego uniwersalu naszego denowo wydadzą. Miasto zaś Wilnią y inne miasta y miasteczka wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież Angielezycy nad portem nowym Świętey rzeki zostające, żadnemi się libertacyami nie zasłaniając, pomienione cło stare od wszelkich towarow swoich placić powinni będą. Co wszystkim w obec y koźdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy do wiadomosci doniosszy żondamy y mieć chcemy, aby przeciwko koźdemu sprzeciwiającemu się z woli naszej superintendentom rewisorom y succolektorom na ko-

morach, przykomorkach y strażach zostającym pomocy dodawali. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Wilanowie dnia dziesiątego miesiaca Junij, roku Pańskiego tysiąc sześćseth osmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. У того универсалу его королевское милости на скарбовые столовые провенты даного при печати притисненой подъяи си рукъ тыми словы: Jan król, Jan Wolczynski iego królewskiej mosei pisarz skarbowy. Который же тотъ универсаль его королевское милости на скаръбовые столовые провенты одъ его королевскоо милости жидомъ еуперъинътенъдентомъ цель старыхъ, при печати притисненой выданный и черезъ особу верху помененую то есть пана Ицька Зельмановича жида ку акътикованю поданный есть до кънигъ кгородъскихъ воеводства Берестейского принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестского городского суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 2089—2098.

№ 130.—1689 г. Июля 16.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ синагогъ княжества Жомойтскаго и повѣту Упитскаго къ изгнанію и уплатѣ Доминину Пилсудскому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.

Мега отъ нароженя сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мца Юля шестнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, зъ воеводствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній вышъ мененый обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженю припала справа его милости пана Доминика Пилъсуцкогo—подчашого Городенъского, з неверными жыдами—

старшими школь князтва Жомойтського и повету Упитського, меновите, Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейданьское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменьское, Янкелюмъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всехъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашероновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфвичомъ—старшимъ школы Плуныгянское, Яношомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими всехъ школь князтва Жомойтського и повету Упитського и цалою сынокгокою жидовскою, за позвомъ всемъ жидомъ очевисто, въ Росеняхъ, поданымъ, до листу запису тыхъ жидовъ о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча тридцати золотыхъ *курренти* монето у жалуючого позычное, при томъ о учиненую похвалку подчасъ упоминања се тое сумы, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правъные. До которое справы, за приволанемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ акътора умоцованый его милости, за моцью листовною правною, себе до тое справы даною, панъ Матей Стемпъковскій становилъ, а неверные жиды все не становили и некоторое ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речоный акътора пленипотентъ поданого всемъ жидомъ очевисто въ руки, въ месте Росеняхъ, зъ школы ихъ идучимъ, позву черезъ енерала Яна Янъчевського, сознаньемъ оногъ вынисомъ с книгъ крроду Жомойтського, въ дате сего року, мца Мая двадцать первого дня выданымъ, слышъне, правъне доведъши и трое воланье пильности стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу зъ него о речъ вышъ мененую, а ширей въ томъ позве описаную преложивъши, на доводъ самое речи покладавъ и читать передъ нами судомъ листъ облыгаційный записъ одъ вышъ мененыхъ жидовъ жалуючому на суму тисеча и тридцать золотыхъ куренти

монето, подъ датою в немъ инсерованую данный и служачій, с которого то листу запису все обовязъки и варунъки правъные подостатку вычитавъши и форумъ той справе тутъ у суду нашего указавъши, а неодданя и незаплаченя тое сумы тымъ же листомъ неосвобоженнымъ записомъ доведъши, зданья позваныхъ яко права непослушныхъ въ року завитомъ на упадъ въ речи, а водле права и того запису самое неодданое изтизъны з совитостями, заруками чотырехъ тисечей ста двадцати золотыхъ, при томъ за учиненую похвалку вины петидесять копъ зъ двема копами вишеного и паметного на помененыхъ жыдахъ, на школахъ ихъ, на домахъ и на венхъ добрахъ оныхъ, а самихъ тыхъ жидовъ за уделаную похвалку на выволане жалуючому всказанья и на одержанье оногъ до его королевское милости отослания, а за суму всказаную на добрахъ неверныхъ жидовъ до отъправы порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ вольности акъторови зоставеня, у насъ суду просилъ и домавалъ. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Доминика Пилсудського — подъчашого Городенського, з неверными жидами—старшими школь князтва Жомойтського и повету Упитского, меновите: Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейданьское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменьское, Янкелюмъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всехъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашероновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфвичомъ—старшимъ школы Плуныгянское, Яношомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими венхъ школь князтва Жомойтського и повету Упитського и цалою сынакгокою жидовскою, занозвомъ всемъ жидомъ очевисто въ руки въ Росеняхъ поданымъ до листу добровольного облыгаційного запису тыхъ жидовъ, о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пе-

незей тисеча и тридцати золотыхъ польскихъ у жалующаго черезъ неверныхъ жидовъ на школьную потребу позычное, при томъ о учиненую подчасъ упоминающаго ея суммы презъ жидовъ на здоровье жалующаго одповедь и похвальку, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правыны, за декретомъ и откладомъ нашимъ; ижъ тые все неверныя жиды будучи о то позванныи, взявши у суду нашего на дню девятомъ сегожъ мца Юня на пленипотенгта, по одкладе нашомъ теперь за поколькокротнымъ зъ наказу нашего приволаемъ еперальскимъ передъ нами до права не становили. Про то мы судъ оныхъ яко права непослужныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и того листу добровольного облигаційного запнеу помененыхъ неверныхъ жидовъ, самое неодъданое на тотъ листъ запись винно осталоое изгизны, зъ совитостями, заруками чотыри тисечи сто двадцать золотыхъ, при томъ за учиненую одповедь и похвальку вины водлугъ права и за шкоды петьдесятъ копъ грошей литовскихъ, а зъ уписнымъ и наметнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи двесте петьдесятъ золотыхъ польскихъ на вышь мененыхъ старшихъ жыдахъ, въ князтве Жомонтскомъ и въ повете Унитъскомъ зостающихъ, такъже на школахъ оныхъ всехъ тамъ будучихъ, зъ вольнымъ оныхъ запечатываньемъ и самихъ до венгзенья бранемъ, водлугъ онеу оныхъ на домахъ, гангдляхъ, товарахъ, крамахъ, славвахъ, сумахъ ненезныхъ где и у кого кольвекъ будучихъ, з вольныхъ оныхъ затриманемъ, арештованемъ и запечатыванемъ и на всякихъ добрахъ, где одыо окажутъ, а самихъ преречонныхъ неверныхъ жидовъ, старшихъ школь князтвва Жомонтского и повету Унитского, а меновите: Лейбу Иклевича, Израеля Иршовича, Янглея Беніашевича, Самуеля Вульфовича, Януна Иклевича, за туюжъ уделаную одповедь и похвальку, на выво-

лане жалующому его милости пану Пилсуцкому всказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого отсылаемъ, а за суму вышь мененую, одъ насъ суду всказаную, на всякихъ добрахъ неверныхъ жидовъ, где и у кого кольвекъ будучихъ и одъ насъ суду всказаныхъ, а въ недостатку и на самихъ особахъ оныхъ до отправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ вольность жалующому акторови зоставуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 369.

№ 181—1689 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатѣ сорока семи тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Данилу Пузынѣ.

Лета отъ нароженя сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мца Юля двадцать осмого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятый обраными, кды съ порадку реестрового ку 'суженью припала справа его милости пана Даниеля з Козельска Пузыны—судьи земского Унитского, з неверными жыдами старшими целое сынагоги Виленское, то есть: Пейсахомъ Мойжешовичомъ, Юзефомъ Якубовичомъ, Юзефомъ Тонримовичомъ, Иршою Изъраелевичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ, такъже школьниками Зыськеліомъ

и Иршою, за заказомъ очевидно въ руки онымъ поданнымъ, менечи о неслухное презъ объжалованныхъ жыдовъ, учинивши одностайную раду и намову жыдовъ тутошнаго места Виленскаго Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должнниковъ жалующаго, которые за долгъ жалующаго вниный за ведомостью теперь объжалованныхъ жыдовъ старшихъ кагалу Виленскаго позычонный, за неостъданье оногo декретами и баниціями окъритыхъ у себе самыхъ тыхъ жыдовъ зо всею ихъ мастьностью, переховыванье, з банитами сполькованье и въ семь року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, мца Юля двадцать перьвого дня, гды жалующій помененыхъ жыдовъ банитовъ объжалованнымъ жыдомъ припаручалъ, въ припаруче не приняте, енерала и сторону шляхту словами не присътойными удесъпектованье, сумы декретами суду головнаго трибунальнаго вказаной, то есть, сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ польскихъ неостъданье, на здорье жалующаго одъповеди и похвалъки уделанье, затымъ до запълаченья вказаной декретами суду головнаго трибунальнаго помененыхъ жыдовъ банитовъ сумы, о уделаную одповедъ и похвалъку, ингоды и вины правные. До которое справы за приволашемъ черезъ енерала сторону до права одъ его милости пана Пузины—судьи земскаго Унитскаго, пленнотентъ его милости, за моцью листовною, правною, себе до тое справы даною, панъ Юрей Войтъкевичъ становилъ, а позъванные жыды не сътановили и инкоторое ведомостти о несътанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речоный актора патронъ поданого очевидно въ руки объжалованнымъ жыдомъ черезъ енерала Петра Зинъзу заказу, признанемъ его очевиднымъ передъ его милостью паномъ инсаромъ земскимъ Виленскимъ и кола судовъ нашихъ на томъ заказе учиненнымъ, слухные правные доведыни и жа-

лобу зъ него о речъ вышъ мененую преложивъши, на доводъ самое речи покъладалъ и читалъ передъ нами судомъ два декрета суду головнаго трибунальнаго, то есть, одинъ въ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шосьтомъ, мца Августа семнадцатаго дня на неверныхъ жыдахъ: Абраму Марковичу, Давиду Якубовичу и Саломону Нахъману Яхимовичу, довъжникахъ жалующаго одержаны, восполъ з вынесеною баницією, а другій декретъ въ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ семомъ, мца Августа одинадцатаго дня зъ неверными жыдами места Виленскаго, старшими школьниками и поушъкольниками, о переховыванье помененыхъ виновайцовъ, презъ актора одержанный, восполъ з вынесеною за тымъ декретомъ баницією, по которыхъ продукованю пленнотентъ актора вносилъ то: инъ неверные жыды, целый кагалъ Виленскій, ничего недъбаючи на таковыя декрета и баниціе, выжъ выражоныхъ жыдовъ у себе переховываютъ, з банитами сполькуютъ, сумы тыми декретами вказаное сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ не одъдали, енерала и сторону шляхту словами не присътойными удесъпектовали, одъповедъ и похвалъку на здорье жалующаго уделали, о што покъладалъ протесътацію на помененыхъ жыдахъ до кынигъ врадovýchъ занесеный и екстрактомъ з тыхъ кынигъ подъ датою в немъ инсерованую выданный, которымъ то процессомъ и инными всеми докуменътами, до тое справы належачими, жалобы актора своего *документалитеръ* доведъши, зданья позваныхъ жыдовъ, яко права не послушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи, а затымъ тыхъ вышъ мененыхъ декретовъ и з баниціями утверженья, самое тыми декретами вказаное сумы сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ, за уделаную одъповедъ и похвалъку вины водълугъ права петидесятъ копъ на неверныхъ жыдахъ, старшихъ целой спиксгодзе Ви-

ленъской и на школе ихъ, з вольнымъ оное запечатованемъ, такъже на мейсцахъ ихъ въ той школе будучихъ, кромахъ, ганьдляхъ, товарахъ, з вольнымъ арештованьемъ самихъ, до венъзеня браньемъ, ажъ поки доситъ жалуючому во всемъ учинять, а самихъ тыхъ жыдовъ, за съпольковане зъ банитами и за уделаную похвальку, на баницю взданя и водлугъ права децизіи ферованя у насъ суду просилъ и домавлялъ. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Даниеля зъ Козельска Пузины—судья земского Упитъского, з неверными жыдами старшими целое сынакгоги Виленъское, то есть, Пейсахомъ Мойжешовичомъ, Юзефомъ Якубовичомъ, Юзефомъ Тонъримовичомъ, Иршою Изъраелевичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ также школьниками, Зыскелиомъ и Иршою, за заказомъ очевидно въ руки онымъ поданнымъ, менечи о неслухное презъ объжалованныхъ жыдовъ, учинивши одностайную раду и намову, жыдовъ тутошнего мейста Виленъского: Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должниковъ жалуючого, которые за долгъ жалуючому винный за ведомостью теперь объжалованныхъ жыдовъ, старшихъ кагалу Виленъского, позычонный, за неотъданье оногo, декъретами и баницями окрытыхъ у себе самихъ тыхъ жыдовъ зо вьсего мастьностью преховыванье, з банитами сполькованье и в семь року тысеча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, мца Юля двадцать перьвого дня, кгда жалуючий помененыхъ жыдовъ банитовъ объжалованымъ жыдомъ принаручалъ, въ принаруце неприняте, снерала и съторону шляхту словами непристойными удесъпекътоване, сумы декъретами суду головного трибунального вказаной, то есть, сорока осми тисечей петидесятъ и пети золотыхъ польскихихъ неотъданье, на здоровье жалуючого одъповедь и похвальку уделане, затымъ до заплаченья вказаной декъретами суду головного трибунального за помененыхъ жи-

довъ банитовъ сумы, о уделаную одъповедь и похвальку, шкоды и вины правные, ижъ объжалованные неверные жиды, старшійе сынакгоги Виленъской, будучи о то заказомъ позваными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права не посылушныхъ в року завитомъ на унадъ в речн здаемъ, а водъле права жалобы позовное и домавнянъя пленипотенъта актора декърета суду головного трибунального, то есть, одинъ въ року тысеча шестьсотъ осмьдесятъ шостомъ, мца Августа семнадцатого дня черезъ жалуючого на неверныхъ жыдахъ Абраму Марковичу, Давиду Якубовичу и Салиомону Нахману Яхимовичу, самихъ принъципалахъ, а другий в року тысеча шестьсотъ осмьдесятъ семомъ, мца Августа одиннадцатого дня на неверныхъ жыдахъ места Виленъского, на цаломъ кагале старшнихъ школьникахъ, поушкольничкахъ и инъныхъ венхъ жыдахъ, презъ жалуючого его милости пана Пузыну—судью земского Упитъского, одержжанные, восьполь з вынесенными за тыми декъретами баницями во всемъ ненарушнне при моцы заховуемъ, и утвержаемъ, самую тыми декъретами вказаную суму сорокъ семь тисечей петидесятъ и пять зол. пол. за уделаную одъповедь и похвальку вины водлугъ права петидесятъ копъ грошей литовьскихихъ, а з уиеннымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою сорокъ семь тисечей сто осмьдесятъ и пять зол. пол. на неверныхъ жыдахъ старшихъ, целой сынакгоде Виленъской и на школе ихъ з вольнымъ оное запечатованемъ, также мейсцахъ в той школе будучихъ, кромахъ, ганьдляхъ, вшелякихъ товарахъ, з вольнымъ оныхъ на кождымъ мейсцу арештованьемъ, самихъ до венъзеня бранемъ, ажъ поки жалуючому доситъ учинять триманемъ, а самихъ преречонныхъ объжалованныхъ жыдовъ старшнихъ сынакгоги Виленъское, меновите: Пейсаха Мойжешовича, Юзефа Якубовича, Юзефа Тонримовича,

Иршу Израелевича, Зельмана и другого Зельмана Беръковичовъ, Зискеля и Иршу, яко з помененыи Абърамомъ Маръковичомъ, Давидомъ Якубовичомъ, Саломономъ Яхимовичомъ—банитами спольковане, оныхъ у себе переховане, также за уделаную одъповедь и похвальку на выволанье его милости пану Пузыне—судьи земьскому Упитъскому вказуемъ и на одержанье того выволанья до его кор. мсти пана нашего милостивого одсылаемъ. А за суму верху мененую одъ насъ суду вказаную, меновите за сорокъ семь тысячей сто осмдесятъ и пять зол. пол. на всякихъ добрахъ оныхъ, товарахъ, кромахъ, гандьяхъ, также на школе в месте Виленскомъ будучой и на мейсцахъ ихъ в той школе будучихъ, до одправы черезъ дворанина его кор. мсти порядкомъ правнымъ приходитъ вольность жалующому его милости пану Пузыне—судьи земьскому Упитъскому zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 491.

№ 132.—1689 г. Юля 29.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Альбрехту Хребтовичу долга и штрафа.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, м-ца Юля двадцать девятого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ з воевдствъ, земль и поветовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятый обраными, кды еъ порядку реесътровога ку сууженью пришла справа его милости пана Альбрехта Хребтовича—стольника Городенъского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ

кагалу Городенъского теперъ одъ килька летъ зосътаючимъ, также зъ жыдомъ старшимъ кагалу Городенъского, за припозвоомъ до декърету суду нашего в року теперешнемъ тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятомъ, м-ца мая семого дня тутъ у Вильни ферованого, до учиненья оному в речи нижей спецификованой доситъ, теды за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ акътора умоцованый его милости, за моцью себе устыне до тое справы даною, *персоналитеръ* у суду становилъ, а позваные неверные жыды не становили и некоторое ведомости намъ суду и стороне своей о несътанью своемъ не учинили; затымъ акътора патронъ поданого невернымъ жыду рабину и старшимъ жыдомъ кагалу Городенъского очевисъто в руки, в школе Городенъской черезъ енерала Теодора Дрозъдовича позъву, созънанья онога выписомъ с книгъ кгородъскихъ Городенскихъ, в дате сего року тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, м-ца Юля первого дня выданымъ, слышъне правъне доведъши и трое воланье шильносъти стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу з него преложивъши, на доводъ самое речи покладаль и читаль декъретъ суду нашего в семъ року тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, м-ца мая семого дня тутъ у Вильни ферованый, которымъ судъ нашъ, за нестанемъ позваныхъ жыдовъ до права, на упадъ в речи vzdаль, а водле листовъ, записовъ ихъ жалующому даныхъ, самое неоданое несътизны зъ совитосътями, заруками тридцать два тысячечи золотыхъ на жыдахъ и вишелякихъ добрахъ оныхъ жалующому его милости вказаль и на одправу тое сумы пенезей, кромъ складанья рать статутовыхъ, до врадовъ кгородъскихъ або земьского Городенъского, заложивъши на спротивного трояки заруки и вины правные отослалъ, яко то ширей вся речъ въ томъ декърете выражона есть, которому же позваные жыды доситъ неучинили, такъ листомъ

поежджимъ вравовымъ, яко тежъ процессом о то и о несълушное подчасъ поданья обвещенья о тымъ декърете того обвещенья о землю непримуючи киненъе до книгъ кгродьскихъ Городенскихъ занесеную и ексктрактомъ зъ тыхъ книгъ подь датою року тысеча шестьсотъ осмдесять девятого, м-ца Іюня двадцать шестого дня выданымъ, *документали-теръ* доведши, взданья позваныхъ особъ, яко права не посълушныхъ, за учиненъе декъретови доситъ, за троякіе заруки, за киненъе на землю обвещенья, зневажаючи декъретъ суду нашего, на горло жыдовъ, а же се до права не съта-новятъ, на выволанъе и на лпанъе вска-занья у насъ суду просилъ и домавалъ. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Альбрихта Хребътовича столь-ника Городеньского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ кагалу Городеньско-го, теперъ одъ колько летъ зосътаючимъ, также зъ жыдомъ старшимъ кагалу Го-роденьского, за припозвомъ до декърету суду нашего в року теперешнемъ тысеча шестьсотъ осмдесять девятомъ, м-ца Мая семого дня тутъ у Вилъни ферованого, о учиненъе оному доситъ, а то до отданья и заплаченья сумы пенезей трид-цати двохъ тысецей золотыхъ польскихъ тымъ декъретомъ суду нашего на невер-ныхъ вышъ помененыхъ жыдахъ всказа-ное, черезъ неверныхъ вышъ помене-ныхъ жыдовъ подчасъ поданья з декъ-рету суду нашего коній обвещенья пра-ва черезъ сперала лекъце себе важечи право посполитое, конетитуціе сеймовые, а повазе декърету суду головного трибу-нального описаные, того помененого обв-ещенья черезъ сперала поданого оное взявъши и на землю рутивъши оного подонътанъе, затымъ такъ о заруку въ томъ декърете суду нашего заложною, яко тежъ и о пены правные, въ пока-ранью помененыхъ неверныхъ жыдовъ; ижъ неверные жыды Городеньскіе вышъ мененые будучи первей до того декъре-ту суду нашего, обвещенными, а теперъ

и припозваными, до права не становятъ, доситъ декъретови вышъ помененому су-ду нашего чинитъ нехочутъ и сами до права не сътановятъ. Про то мы судъ оныхъ яко права непосълушныхъ в ро-ку завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водъле права и конетитуціи трибуналь-ское, за такъ явъную и видомую декъ-рету суду нашего зневагу и спротивенъ-ство, которые передъ нами сѹдомъ видо-ме показало, троякіе заруки, въ томъ декърете суду нашего заложные, з ви-нами чворакими, екскцесовыми, совитыми, а з уписнымъ и паметнымъ намъ да-нымъ, всего сумою деветьдесять шесть тысецей двесъте сорокъ пять золотыхъ польскихъ на неверныхъ жыдахъ, стар-шихъ Городеньскихъ и на ихъ школе, каменицахъ, крамахъ, гандляхъ, товарахъ и на иннихъ всякихъ добрахъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенежныхъ гдеколь-векъ будучихъ, а затымъ забегаючи тому, абы се таковые лекъкомыслности и сво-воленство презъ такихъ особъ, мяновите презъ жыдовъ, недеели и тая лекъкомысль-ность неверныхъ жыдовъ срокгостью права посполитого погамована бытъ мог-ла, а повага маестату его королевское милости и декърета суду головного три-бунального въ своей зоставали естиме, преречоныхъ неверныхъ жыдовъ, рабина сынакгокги жыдовское, старшого кагалу Городеньского и жыда, теперъ и отъ коль-ко летъ будучого, на горло стятъемъ, а же се до права не становили, теда на выволанъе и на лпанъе жалуючому его милости пану Хребътовичу—стольнику Городеньскому, всказуемъ и яко на одер-жанъе того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого такъ и на постигненъе и зланенъе тыхъ невер-ныхъ жыдовъ для учиненья надъоними черезъ мистра на горле екъзекуцій до вравовъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми они постигнени и зланени бы-ти могутъ, отсылаемъ, а за суму вышъ менованую, декретомъ суду нашего вска-заную, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ,

рухомыхъ, гандляхъ товарахъ, крамахъ, на школе, з вольнымъ печатованемъ оной, сумахъ пенежныхъ гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку добрь и на самихъ особахъ до отправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости томужъ жалуючому акъторови приходитъ вольность zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 519

№ 133.—1689 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Сапѣгѣ двадцати трехъ тысячь ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяша.

Лета отъ нароженья сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мца Августа двадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятый обраными, кгда с порадку реестрового ку сужению прыпала справа инъстиггатора судовъ нашихъ, з деляціей вельможного его милости пана Юрья Сапегги—стольника великого князтва Литовского и его милости пана Яна Казимера Кринского—чешника стародубовского, з невернымъ жыдомъ докторомъ Полакомъ, которому жыда Геліяша суперъ-инътендента цла старого енераль, при стороне шляхте приарешътоваль и неверными жыдами в каменицы переходней, не далеко одъ школы жыдовской мешкаючими, за заказомъ очевидно в руки онымъ поданымъ, менечи о понеленный подъ судами нашими екъсецесь, а

то о неслушное черезъ помененого жыда Поляка—доктора въ року теперешнимъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, того самого Геліяша жыда в петнадцати тисечахъ золотыхъ приарешътованого, з дому своего выпущенье, а черезъ жыдовъ в каменицы переходней мешкаючихъ, маючи того жыда Геліяша колясу с коньми и з речми, также в петнадцати золотыхъ польскихъ приарешътованую черезъ енерала, который тотъ жидъ его милости пану Сапезе—стольнику великого князтва Литовского, на семь тисечей шестьсотъ петъдесятъ польскихъ завинилъ, за который долгъ подъчасъ арешъту помененые жыдове и скольницы асекуровали се за тымъ жыдомъ же доситъ въ томъ всемъ учинить неодъезджаючи зъ Вильни мель и о пинные претензеіе, въ декрете нашомъ выражены, также о одповеди и похъвалку на слугу его милости пана Кринского учиненую и о пены правные. До которое справы за приволашьемъ черезъ енерала сторонъ до права одъ акъторовъ умоцованныи ихъ милости, за моцью листовною правною себе до тое справы даною, панъ Александеръ Гордеевскій становилъ, а неверные жыдзи не становили и нѣкоторое ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речоный патронъ поданого помененымъ жыдомъ очевидно в руки в каменицы переходней мешкаючимъ, зъ заказомъ черезъ енерала Петра Книжку, сознашьемъ его очевидно передъ его милости паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ и кола судовъ нашихъ, въ дате сего року, мца августа шеснадцатого дня, на томъ заказе учиненымъ, слушне правне довели и жалобу з него предложивши, на доводъ самое речн покладалъ и читалъ передъ нами протестацию од акъторовъ своихъ на неверныхъ жыдовъ о вышъ помененую речъ до книгъ врадovýchъ занесеную и екстрактьтомъ выданую, по которомъ продукованью взданья неверныхъ жыдовъ в року завитомъ на упадъ въ речн, а водле

права шкоды и пеня правных на неверныхъ жыдахъ и на всякихъ добрахъ ихъ, гдеколькобудучихъ, а самихъ неверныхъ жыдовъ, взглядомъ учиненое похвалки на слугу его милости пана Кринского, на выволанье всказанье, а за суму черезъ дворянина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходитъ вольность зоставенья у насъ суду просилъ и домавлять. А такъ мы судъ в той справе инъстикгатора судовъ нашихъ, зъ деляцій вельможного его милости пана Юрья Санеги—стольника великого княства Литовского, и его милости пана Яна Казимера Криньского—чешника стародубовского, з невернымъ жыдомъ докторомъ Полякомъ, которому жыда Гельяша—супербинтендента цда старого, енераль при стороне шляхте приарештоваль, а неверными жыдами в каменницы преходней, не далеко одъ школы жыдовское мешкаючими, за заказомъ очевидно въ руки онымъ поданымъ, менечи о попенный подъ судами нашими екъсесъ, а то о неслухное черезъ помененого жыда Поляка, доктора, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, того самого Гельяша жыда въ петнадцати тисечахъ золотыхъ приарештованого зъ дому своего выпущенья, а черезъ жыдовъ в каменницы приходней мешкаючихъ, маючи того жыда Гельяша колясу з коньми и з речми, также въ петнадцати тисечахъ золотыхъ польскихъ приарештованую черезъ енерала, который тотъ жыдъ его милости пану Санезе—стольнику великого княства Литовского, на семь тисечей шестьсотъ петъдесять зол. пол. завинилъ, за который долгъ подчасъ арешту помененые жыдове и школьницы асекуровали се за тымъ жыдомъ, же доситъ въ томъ всемъ учинить неодъездчаючи з Вильна мель, а потомъ о неслухное черезъ тыхъ жыдовъ, преломнявши права посполитого и пены въ немъ заложоные и лекъце оное себе поважаючи, идучи *инъ кондикто* зъ жыдомъ Гельяшомъ приарештованымъ, передъ

росправеньемъ се правнымъ, такъ самому выехать, яко и речи зъ Вильна повывозитъ позволенье и о томъ знать не данье и за упонинаньемъ се о то презъ слугу его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, пана Дубенецкого—шляхтича, попелняючи екъсесъ подъ судами нашими, оного зневаженье и зельженье и о примованье, одповеди и похвалки на него черезъ всехъ жыдовъ обжалованныхъ учиненье, затымъ о екъсесъ, шкоды и вины правные, инъ все помененные жыдове, будучи о то заказомъ позованными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водъле права и жалобы позовное и домавняня патрона актора вины арештовное петнадцати тисечей золотыхъ, за неодданье черезъ того Гельяша жыда его милости пану стольнику вел. кн. Лит. винное сумы семь тисечей шестьсотъ петъдесять зол., вины екъсесовыхъ осмеракихъ двесте сорокъ зол., за зельженье слуги его милости пана чешника Стародубовского место навески сто зол., при томъ за учиненую одповедь и похвалку на того челядника его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, вины петъдесять копъ грошей литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою двадцать и три тисечи сто двадцать золотыхъ на обжалованныхъ неверныхъ жыдахъ места Виленского и на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пененныхъ, где и у кого кольвекъ будучихъ, также домахъ, каменницахъ, крамахъ въ месте Вильне будучихъ, гандляхъ, товарахъ, сйлавахъ и на мейсцахъ оныхъ, в школе ихъ жыдовской маючихъ з вольнымъ крамъ ихъ запечатованемъ и добръ всякихъ арештовальемъ, а самихъ преречонныхъ жыдовъ, взглядомъ тое учиненое одповеди, на выволанье акторомъ всказуемъ и на одержанье того выволанья до его кормл. нашего милостивого отсылаемъ, а за суму верху мененую, одъ насъ суду

всказаную, на всякихъ добрахъ помененныхъ жидовъ лежащихъ, рукомыхъ, суммахъ пененныхъ гдекольвекъ будучихъ черезъ дворанина его кор. млсти до отправки порядкомъ правнымъ акъторомъ приходитъ вольность zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лнт. Трибунала, № 300, за 1689 г., л. 947.

№ 134.—1690 г. Юля 31.

Повѣрка числа Виленскихъ евреевъ и находящихся въ ихъ владѣнн домовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ девятого, месеца Юля тридцать первого дня.

Навраде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передъ нами Михаломъ Рафаломъ Шумскимъ, подѣстолимъ и подвоеводимъ, Стефаномъ Швыковскимъ, судьей, старостою Пинскимъ, Яномъ Конѣстанътимъ Вольскимъ, войскимъ и писаромъ, врадъниками кгородскими Виленскими до слуханья присеги на подымное водълугъ конѣституцыи, в теперешнемъ року тысяча шестьсотъ девятомъ ухваленого, заседаючи, постановившише очевисто старъшныи жидзи Виленскіе, Пейсахъ Можейшовичъ, Иозефъ Маръковичъ, Мойжешъ Абрамовичъ, верификацыю зърѣвидованья каменницъ великихъ, малыхъ и домовъ въ месте его королевское млости Виленскомъ будучихъ, до сынагогки жидовской належачихъ, водълугъ которой верификаци присегу водлугъ звычайю, яко конѣституця мети хочеть, з роты себе читаной выконавши, абы тая верификация до актъ книгъ кгородскихъ Виленскихъ была принята и уписана просили, якожъ принявши, а уписуючи у книги слово

до слова такъ се в себе маеть: *Registr spisania kamienie tak wielkich, yako y malych kamieniczek, takze domow zydowskich w miescie jego królewskiej mości Wilnie znaydujących się, a do synagogi zydow Wilenskich należących, podług constitutij uchwały seymu blisko przeszłego w Warszawie anni praesentis odprawowanego postanowionej, na dymy porachowanych gospodarzow y sąsiadow zwerifikowanych y w tenże registr includowanych, z których dymow jak przysięge wykonać jako też podatek rzeczy pospolitej oddać należy, spisany, roku tysiąc szesćset dziewiędziesiątego, miesiąca Julii.* *Naprzód ulica Niemiecka:* Kamienica wielka nazwana Krszczynska, w tey kamienicy gospodarz z sąsiadami dwudziestą trzema; kamieniczka mała nazwana Kiełczewska, burmistrzowska, w niey gospodarz z sąsiadami dziewięcią; kamieniczka mała żydowska, w niey gospodarz y sąsiad podle świętego Mikołaja dwoch, kamieniczka mała Narbutowska w niey gospodarz z sąsiadami trzema; kamienica wielka nazwana Słucką, w niey gospodarz z sąsiadami dziesięciu; kamienica wielka nazwana Brzostowska, w niey gospodarz z sąsiadami dwudziestą dwoma. *Ulica Żydowska:* kamieniczka mała nazwana Bataszowska, w niey gospodarz z sąsiadami szescią; dom szkolny; kamienica wielka Faytelowska, w ney gospodarz z sąsiadami dziewiętnastą; kamienica wielka Kornawiszowska, w niey gospodarz z sąsiadami piętnaścią; kamieniczka mała nazwana Kieyzarowska, w niey gospodarz y sąsiadow siedmiu; kamieniczka mała nazwana Bymingowska, w niey gospodarz z sąsiadami czterma. *Ulica Jatkowa:* kamieniczka mała Peceltowska w niey tylko gospodarz sam ieden, kamieniczka mała na przeciwko teyże Peceltowskiej nazwana Danquartowska, w niey gospodarz z sąsiadami trzema; dom mały Rybnickiego na dwie części rozdzielony, który iest szpitalny, w tych obudwu częściach domu szpitalnego gospodarz z sąsiadami dwunastu; dom drewniany mały, na dwie części rozdzielony,

nazwany Tołoczkowski, w nim gospodarz y sąsiedzi piętnastu: *Na Żydowskiej ulicy*: Druga Pierzeia, kamienica wielka. Stulbinska, w niey gospodarz z sąsiadami osmiu, druga puł kamienicy teyże Szulbinskiej, w niey gospodarz z sąsiadami szesnastu; puł kamienicy nazwaney Olszamowskiej; w niey sąsiadow z gospodarzem szesciu; druga połowa teyże Olszamowskiej kamienicy, w niey gospodarz z sąsiadami siedmiu; kamienica wielka przechoża żydowska, w niey gospodarzow z sąsiadami piętnastu; kamienica wielka przechoża Łazarowska, teraz w dezierzeniu jasnie oswieconego xiążęcia jego mości Radziwilla, kanclerza Wielkiego xięstwa Litewskiego zostaiąca, w niey gospodarz z sąsiadami pięciu; przy teyże kamienicy druga mała kamieniczka także nazwana Łazarowska, w niey gospodarz z sąsiadami z temi, co y w tyle na Jądkową ulicę wychodząc mieszkaia, dziewięciu. Summą czyni wszystkich tak gospodarzow żydow z sąsiadami dwieście szesnaście, kamienie wielkich siedm kamienie małych czternaście. Na Kopiskach żydowskich za Wilią strużow trzech mieszkaia. Oprócz tych kamienie y domow żydowskich, które pod jurysdyką jasnie wielmożnego jego mości xiędza biskupa Wilenskiego, także pod jurysdyką mieyską zostaią, tudzież po roznych kamienicach y domach xiężych, klasztornych y panskich, szlacheckich żydzi mieszkaia, do których synagoga żydow Wilenskich nie należy. У того реестру верификаційнаго подише рукъ старшихъ жидовъ места его королевское милости столетного Виленскаго характеромъ жидовскимъ подписанныхъ, а на польскій текъетъ претлумаченныхъ, то есть: Пейсаха Мойжешовича, Юзефа Марьковича, Мойжеша Абрамовича, тыми словами: Peysach Moyżeszowicz ręką swą, Jozef Markowicz ręką swą, Moyżesz Abramowicz ręką swą. Который же тотъ реестръ верификаційный за поданьемъ черезъ жидовъ Виленскихъ, старшихъ вышней мянованныхъ, до акты книгъ городскихъ справъ вечныхъ во-

еводства Виленскаго принять, актиковать и уписанъ есть.

Изъ связи документовъ Виленскаго городского суда № 4580 за 1690 годъ. Докум. № 3.

№ 135.—1698 г. Февраля 26.

Заявление сборщика пошлинь Совинскаго о самовольномъ взиманіи Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніашевичемъ таможенной пошлины съ проѣзжающихъ купцовъ.

Оповидаѣ y solemniter protestował się iegomość pan Jerzy Sowicki, superintendent komor Podlaskich, kontrahent komory Pinskiej cel iego królewskiej mosci rzeczy pospolitey y wielkiego xięstwa Litewskiego na niewiernych Marka Jakubowicza Brzeskiego y Gierszona Beniaszewicza Pinskiego żydow, w spolney radzie będących o to, iż gdy żałujący w roku 1694 kontrakt na cła iego królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego stare y nowo podwyszone komory Pinskiej otrzymywał, obżałowany Marek tamże z żałującym przyiachwszy, usilnie prosił żałującego, aby do tegoż kontraktu przypusecił, declarując wiernie we wszystkim służyć, mianując się być wiadomym tey komory Pinskiej przychodow, na co żałujący zezwolił, iakosz obżałowany od osoby swey nie mając czego dać, co należało od kontraktu, kartę tylko na talerow bitych 15, mając one dnia pierwszego miesiąca Octobra w tymże roku oddać przy importancy skarbowey, od siebie dał y gdy za pierwszy kwartał dnia 1 miesiąca Oktobra żałujący importancią należącą skarbowi wnosil, a obżałowany żyd uwiodszy wielmożnego iegomości pana Zamoyskiego lowczego Łomżenskigo, administratora celi iego królewskiej mosci, nie oddał, tedy skarb od obżałowanego żyda podług iegoż opisu od tey funtij pisarskiej oddaliwszy y skasowawszy, aby żałujący sam zapłacił y iuż sam żałujący te cła odprawował uznal, iakoz żałujący za niego zapłacił za po-

wrotem ze skarbu, gdy obżałowanemu, ponieważ y za niego płacić musiał, zakazał aby się do żadney rzeczy nie interesował. Tedy obżałowany, idąc żydowskim fortelnym sposobem, pierwo do czasu aby przy żalującym zostawał uprosił się, a potym pieczęć cła nowopodwyszczonego ukradłszy, na inszą gospodę przeniósł się y czyniąc się pisarzem cła nowopodwyszczonego kupców różnych przez niemały czas odprawował, kwity wydawał y najmniey, iakosię z rejestrow czasu prawa pokaże, na złotych 600 żalującemu szkody uczynił, a na ostattek zniosszysie z obżałowanym Gierszonym Beniaszewiczem, nie mając żadney iuż władzi nad tym pisarstwem, pieczęć ukradzioną onemu oddawszy, wlewek iakowys dał y gdy namieniony Marek z Pinska odiechać chciał, żalujący mając tak wielką szkodę od niego, sprawując się podług prawa pospolitego, w tymże przeszłym roku, miesiąca Nowembra 20 dnia uprosiwszy u iegomosci pana Jana Gintowta, namiesnika grodu Pńskiego, pana Jana Franciszka Batorskiego, ienerała iego królewskiey mosci powiatu Pńskiego, posłał pomienionego Marka Jekowi Mejerowiczowi żydowi Pńskiemu areztować w dwóch tysiącach złotych do rozprawy, aby nie odieżdżał z Pinska do rosprawy prawney; ienerał tam przyszedł został y obżałowanego Gierszona, który te słowa powiedział: że ia ten arezt przymiue y odpowiem za tego Marka tak tu, iako y w skarbie; ia iestem iuż Marek, y z tym ienerała odprawiwszy, tego Marka z areztu wypuścił, iako relacya wysz pisanego ienerała w sobie wyraża; po ktorego odiezdzie pomieniony Gierszon y w Pńsku różnych kupców odprawował, kwity wydawał, a potym gdy żalujący w roku terazniejszym 1698 dla pewnych przyczyn nie mogąc sam iechać na iarmark o Trzech Królach ruskich do Dawidgrodku, posłał substituta swego pana Stephana Łukaszewicza z sługami skarbowemi, aby tam kupców odprawował y prowent do skarbu iego królewskiey mosci należący odbierał od kupców; obżałowany Gierszon, cale na szkodę skarbową

czyniąc, substituta pomienionego pana Łukaszewicza, od żalującego przysłanego y służę skarbowego na ime Calela Kozaczka żyda, aby o kupcach przyjezdżających y odieżdżających nie wiedział, w tymże roku dnia 25 Januاری bezwinnie słowami uszczypliwemi zelżył, zesromocił, pomienionego Calela Kozaczka okrutnie tyransko, a niemiłosiernie kijem ztlukł, zbił, zmordował y razy barzo szkodliwe pozadawał, kupców odprawować nie dopuścił, lecz sam kupców różnych z różnych miast, krain, miasteczek y zewsząd, tak s korony Polskiey, iako wielkiego xięstwa Litewskiego, sam obżałowany od domu do domu, od gospody do gospody chodząc, odprawował, kwity wydawał y skarbowi, iako od tychże substituta y służg skarbowych ma wiadomość, najmniey na złotych pułtora tysiąca szkody uczynił, osobiłwie tenże Gierszon Beniaszewicz w roku przeszłym 1697, gdy urząd grodzki Pński cła iego królewskiey mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komor Pńskich tak starey, iako y nowo podwyszczoney, ad fideles manus odebrałszy, do rąk pomienionego Gierszona Beniaszewicza w dozór dał; obżałowany zostając na tey komorze Pńskiey y odprawując różnych kupców od dnia pierszego miesiąca Julij aż do przyjazdu żalującego iegomosci pana Sowińskiego, contrahenta y pisarza ceł iego królewskiey mosci, to iest dnia siódmego Augusta, wszelkie cła tak stare iako y nowo podwyszczone komory, wszelkie prowenta skarbowe od kupców wszystkich odbierał, a za przyjazdem żalującego część tylko wydał pieniędzy do skarbu należących, a złotych 221 gr. 21, iako s pokazanych rejestrow przez iegoż factorow y biegunow spisanych czasu prawa pokaże się, utalił, do skarbu tego nie oddał, lecz na swoyżytek obrócił. Tenże obżałowany Gierszon nie mając żadney władzi, należności y praetextu do podatku skarbowego monopolium nazwanego, mimo wyrazną uniwersalną wolę wielmożnego iegomosci pana lowczego Łomzińskiego, administratora ceł wszystkich iego królewskiey mosci, w tymże prze-

szłym roku, począwszy od dnia pierwszego miesiąca Oktobra aż do dnia szóstego miesiąca Februarij w niniejszym 1698 roku, nie słusznie y nie należnie, z depactatją y wielkim ucieżeniem ludzi, handle prowadzących, nad należność y zwyczaj, od kamienia po 20 groszy litewskich biorąc skarbowi na złotych 400 szkody uczynił, co czasu productu sprawy dowodnie pokaże się y do tąd od tey swoiey zawziętości nie chcąc supersedować od kupców ten podatek skarbowy wybiera. O to tedy co się wyżej pomieniło y winy y karania prawne, tudzież do zapłacenia szkod poniesionych dwóch tysięcy siedmiu set złotych iednego złotego y groszy dwudziestu iednego polskich, także y zarak założonych dwóch tysięcy złotych, o to wszystko y co ieszcze czasu prawa szerzey przełożoną będzie, chcąc żalujący prawnie w sądzie należnym czynić, tę swoią protestacją do xiąg grodzkich Pinskiich dał zapisać.

Ja ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiiego niżej na podpisie mianowany zeznam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1698, miesiąca February 7 dnia, z stroną szlachty panami Janem y Pawłem Sączkowskimi byłem użyty od iegomosci pana Jerzego Sowiekiego, kontrahenta y pisarza cel iego królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komory Pinskiiej, gdzie za przybyciem moim do gospody iegomosci w miescie iego królewskiej mosci Pinskiim u pana Stephana Łukaszewicza będącey Caeli Kozaczko, sługa skarbowy, mianował przedemną, iż Gierszon Beniaszewicz żyd Pinski w miescie Dawidgrodku, na iarmarku, nie mając do cel iego królewskiej mosci żadney należności, bez dania żadney przyczyny, szczegulnie dla tego aby o kupcach tam przyjeżdżających y nazad odieżdżających nie wiedział, beż żadney przyczyny zbil, zmordował kijem, iakosz y razy za pokazaniem widziałem po głowie, po ręku y piersiach znać, że kijem pozadawane y to mianował przedemną ieneralem, że tenże Gierszon Beniaszewicz po zbiciu onego ku-

pcow wszytkich przez cały iarmark chodząc od gospody do gospody odprawował pieniądze do skarbu należące wybierał, na swoy pożytek obracał, skarbowi namniey na złotych pułtora tysiąca szkody uczynił, iako o tym szerzey w protestacy iest wyrażoną. A tak ia ienerał iakom w tey sprawie był, com widzał y słyszał to wszystko na ten moy relacyny quit spisawszy, s podpisem ręki mey, przy pieczęciach strony do xiąg grodzkich Pinskiich daię y zeznam. Jan Franciszek Batorski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiiego.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmeo, m-ca Februarii dnia 26, ten process i relacją ienerał oczewisto stanowszy zeznał. Przijałem Jan Gintowt, namiestnik grodzki Pinski.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13013, л. 286—287, стр. 575—578.

№ 136.—1698 г. Марта 10.

Заявление еврея мѣстечка Высокого Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.

Żalował, opowiadał y solenie protestował się Hiersz Mowszewicz, żyd miasta Wysokiego, majątności iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Pawła na Czerei Sapieli, podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego wielkiego xięstwa Litewskiego na iegomosci pana Mikolaia z Hurdy Orde, czesnika powiatu Pinskiiego y na panow synow iegomosci ichmosciow panow Stanisława y Pawła Ordow czesnikowiczow powiatu Pinskiiego, o to y w ten sposob, iż ichmość panowie Stanisław y Paweł Ordowie, znać że z rozkazania pana rodzica swego iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego, a zapomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego, smiely y ważylisie rozkazać poddanym wsi Hutowa w powiecie Pinskiim leżącey, a w dzierżeniu iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego

będącym, aby kupców z majątności ichmosciów panów Sapiehów przejmowali y do dworu sobie znać dawali, iako to roku terazniejszego 1698, miesiąca Marca wtorego dnia pomieniony żyd Hiersz Mowszewicz, z drugim żydem przynim będącym, na imie Dawid Jekowicz iako kupiec z wozem swoim w nim towarów różnych polskich będących przez te wies Hutów bezpiecznie do Pinska iachali, a gdy skoro do tey wsi Hutowa przyiachali, mężowie tey wsi onych pitać się zaczęli, z kąd iescie; ci żydzi iako nie poczuwając się ni w czym komu być winni, powiedzieli sie, że z Wysokiego; tedy zaraz zaczęli ci mężowie onych żydów być, mordować, kiamy sturzać y od woza oboch żydów odbyli y odpędzili, wlecząc onych do dworu Hutowskiego. Pomienione żydzy, nie będąc wiadomy o tey zawdziętności, prosili sie aby onym gwałtu nie czynili, a dobrowolnie onych do dworu puscili; ci mężowie, znać że takie rozkazanie od panów swoich mieli, nie dbając na płacziwe prosbe, onych żydów kiamy, pięściami po plecach y w karg byli y pędzili, a gdy pomienionych żydów do dworu zaprowadzono, iegomość pan czesnik powiatu Pńskiego sam sie nieukazał, synom swoim informował, ktorzy ichmość panowie czesnikowiczowie powiatu Pńskiego pitali sie tych żydów z kąd oni są; ci żydzi powiedzieli, że z Wysokiego iestesmy; tedy ichmość panowie czesnikowiczowie mówili: toście wy Sapieżyney, a my iestesmy spiskowe, y zaczęli onych żydów kiamy pięściami być, mordować, a nie mając natym dosyć, kazali poddanym tey wsi pokładając na głowie y na nogach usiesć, kiamy być, zabiać, mordować y ledwo co żywe z tego bycia y mordowania pozostawali, a w tym tumulcie y gwałtowney turbacy onych zginęło u pomienionego Hiersza Mowszewicza z zanadra ezerwonych złotych 16, a talarów bytych 28, a z kieszeni rozechodowe pieniądze w drobney monecie złotych pulosma, a u Dawida Jekowicza zginęło tynfów 21, a monety różney złotych 13, groszey 17, z woza wybra-

no płotna swabskiego, rąbków, mamusów kilkanascie stuczek y innych towarów polskich, co osobliwym regestrzem czasu prawa pokładano będzie, co iedno przy drugim na pultora tysiącą złotych szkody poniosł, z ktorego zbycia y mordowania iuż nie mały czas choruią y medykaciej ratując zdrowia swego zażywać muszą y pan Bóg wie kiedy do zdrowia znowu przydą. A tak chcąc pomieniony Hiersz Mowszewicz żydz Wysokiego z imscią panem Mikołaiem z Hurdy Ordo y z panami synami imsei ichmosciami panami Stanisławem y Pawłem Ordami, czesnikowiczami powiatu Pńskiego, gdzie droga prawu pokaże, prawem czynić, a zachowując salwę samemu iasnie wielmożnemu iegomości panu podskarbiemu wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego do uczynienia obszerniejszego procesu dałten solenni proces swoy do xiąg grodzkich powiatu Pńskiego zapisać.

Ja ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pńskiego, niżej na podpisie ręki mianowany, zeznawam tym moim relacijnym kwitem, iż roku terazniejszego 1698 miesiąca Marca 6 dnia, mając przy sobie strone szlachty panów Jana y Pawła Boryczewskich, byłem tu w miescie iego królewskiej mosci Pńskim do domu Ayzika Mowszewicza żyda cyrulika Pńskiego użyty, gdzie wydziałem Hiersza Mowszewicza, żyda miasta Wysokiego w tym domu u Cyrulika chorego leżącego, wszytkiego zbytego, u ktorego na ręce prawey rana znać kiamy zadana, także widziałem Dawyda Jekowicza zbytego wszytkiego y zekrwawionych, od ktorego zbycia pan Bóg wie iezeli żywi będą. Także mianowali gdy ich byto, co pieniędzy pogineli y co towarów pobrano z woza szkoduią na złotych pultora tysiąca polskich, ktorzy iadąc przez wies Hutów w powiecie Pńskim leżącą ichmość panowie Stanisław y Paweł z Hurdy Ordowie, czesnikowicze powiatu Pńskiego, na dobrowolney drodze, kazawszy poddanym swoim do dworu gwałtem wziąć y tak okrutnie samy byli y poddanym swoim być mordować kazali, a to za to, że

sie powiedali z miasta Wysokiego iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak ia ienerał com wydział y słyszał w ten quit moy relacyny spisawszy, do xiąg grodzkich Pinskih daie y zeznamam. Jan Franciszek Batorski, ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego. Roku 1698, m. Marca 10 dnia proces i relacja na iegomoscia pana czesnika powiatu Pinskiego i pp. synow iegomosci od żyda Hirsza Mowszewicza z Wysokiego do akt grodu Pinskiego podaną przijałem Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 307—308, стр. 615—617.

№ 137.—1698 г. Апрель 10.

Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябки на Юдку, Іовзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Apryla dziesiątego dnia.

Na roczkach w zamku iego królewskiej mosci Pinskim, miesiąca Apryla pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pinsku sądownie odprawowanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xiążęciem Wiszniowieckim, podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinskim, Osieckim starostą, pułkownikiem iego królewskiej mosci, gdy po wzięciu na dniu dziesiątym tegoż miesiąca Apryla od aktora na patrona y po przydaniu sądowym iegomosci pana Konstantego Stecewicza s porządku rejestrowego do sądzienia przypadła sprawa iegomosci pana Marcina Ziabki z niewiernemi żydami Judko Bohuszewskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskimi arędarzami, za pozwem w rzeczy niżey mianowanej wyniesionym, w ktorey sprawie za przywołaniem przez ienerała rocz-

kowego, szlachetnego Theodora Lebedzie-wskiego stron do prawa, od aktora pan Konstanty Stecewicz od sądu przydany, przy bytnosci samego aktora, oczewisto u sądu stanował, y gdy do produktu sprawy y do czytania pozwu przystępować chciał od pozwanych na patrona proszoną, ktorego pozwany pana Jana Stoianowicza, regenta ziemskiego Pinskiego przydawszy, podług domawiania się patrona partis actorae y dowiedzenia prawem statutowym że in criminali actione sami pozwani osobami swemi u sądu stawać powinni, aby na dniu iedynastym praesentis osobami swemi obwinieni staneli nakazałem. A na dniu iedynastym ejusdem, za przywołaniem z nakazu sądowego przez wyżey pomienionego ienerała roczkowego stron do prawa, actor z patronem swoim panem Stecewiczem oczewisto u sądu stanował, a pozwani żydzi, wziawszy na patrona, ponieważ podług nakazu sądowego sami personaliter iako in criminali actione do prawa za potrzykrotnym z nakazu sądowego ieneralskim przywołaniem do prawa nie stanowili y żadney wiadomosci o sobie sądowi y stronie swey nie uczynili, tedy actorow patron pozwanych, iako prawu y zwierchnosci nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, a dowodząc facti criminis, podnioszy pozew żaloby strony swey, a podania y położenia tych pozwow w dworach mieszkania pozwanych Bohuszowskemu w Bohuszowie, a Motolskim arędarzom w Motolu, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała, dniem przed roczkami przyznany dowiodszy y troje wołania na tym pozwie napisane okazawszy, żalował z tego pozwu takowym sposobem y o to, iż niewierność wasza żydzi, będąc ludzmi zufałemi y nie spokoynymi na ten czas piianemi, gdy żalujący w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dwudziestego czwartego dnia zseymiku relationis coronacy najiasniejszego króla pana, dla sprawowania różnych rzeczy na święta do domu spozniony, w Pinsku

na kucią spiesząc się iachał, a nie mogąc, tak dla spoznienia, iako też koń w drodze zachorował, na wilią zbiec do domu, dla wydechnienia do karczmi Bohuszowskiej umyślił zaiachać, ledwo się dokołatawszy nażartowawszy się niewierność wasza ledwo puscili y gdy żałujący turbuiąc się poczoł gospodarza prosić, żem nie mogł zbiec na kucią do domu, przynajmniey każ rybe zgotować, mam z sobą; pomieniony gospodarz Bohuszewski arędarz odpowiedział: bis komu będzie służył y rybe gotował, mam swoich gości żydow y konia kaže wypędzić y samego wyprowadzić z yzby, gdyż z swemi gosciami posiedzieć trzeba y podpić. Nie wiedząc z iakowych miar zły y zapamiętały mając umysł żałującemu ani do siedzenia miejsca nie cedując, wszystko cierpliwie znosząc chcąc uspokoyć, w tymże razie swieszczennik protopopa Janowski do karczmi kołatając, tymże sposobem odemknąć niechcieli, protestant poznawszy po głosie sam odemknął, pieszych upusciwszy uradował się, przekładając swoją skargę confuzją; zaraz protopopa Janowski zrozumiawszy, a widząc zufaństwo takowe podpitych niewierności waszych do protestanta mowi, perswadując; idźmi pospołu, żydzi nas ukamienują; żałujący sanki wyprowadziwszy y konia przed okną y rzeczy swoje, oknem powydawał, nieturbuiąc leżących na zemi zatrudnionym przeysciem; swieszczennikow syn powkladawszy rzeczy y konia założywszy, protestujący popłaciwszy co należy gospodarzowi y czerwone złote prezentował; miałbym czym zapłacić, żebyś komu kazał posłużyć y rybe zgotować; tym podziękowawszy do sanek przychodzi niewierność wasza z tyłu zasadzki, kijem po głowie ogłuszywszy, przypadszy drugie o ziemie obwalili kijami, sturkami bijąc tłukli, mordowali po głowie, po plecach, po ręku, po nogach; protestujący gwałtu wołać musiał, gdyby nie protopopa Janowski przypadszy ratował, któremu także po ręku y różnie dostało się, pewnie by na śmierć zabili y ledwo żywego sprowadziwszy z ziemi na sanki włożyli, targając

worek z zanadry, w którym było cztery czerwone złote tynfow siedm, szelągami złotych dwa, łyżka srebrna, kitayki czarney łokei cztery, wstąg za złotych pięć, rękawiczek dwoie złotych pięć, szable na ten czas odebrali, tą wszystko w tym tumulcie y hałasie pozabierawszy ieszcze na ten czas odpowiedz uczynili, żałując, że żywego zostawili. O którą takową confuzją y wiek strawiony przez lat dwadziescia na usłudze rzeczy pospolitey, w różnych będąc okazjach od nieprzyjacielskich ręku nie odniosy takiego tyranstwa y honor swoy, który nawięcey ważąc nad wszystko, w ruiny obrócili y od równych sobie nigdy nie potykała żadna confuzia, a teraz od niewierności waszych zufałych y zapamiętałych, na krew szlachecką targających honor, chcąc protestujący prawem o to czynić, paen y win za takowy postępek niezbożny na onych dochodzić, szkody rzeczy zabranych tym pozwem do urzędu mego grodzkiego Piskiego pozywa. A po przeczytaniu tego pozwu, na dowod samey rzeczy w pozwie opisaney, pokładał y czytał protestacją partis suae contra principales de data tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca February pierszego dnia, o okrutne, tyranckie, zdradliwe y potaemne w zawrót przez wszystkich żydow pozwanych zbiecie, zranienie, zmordowanie, pieniędzy y wielu rzeczy wyżej specyfikowanych zabranie do xiąg grodzkich Piskich zaniesioną y relacją ieneralską oglądania razow przez szlacheckiego Jana Franciszka Batorskiego ienerala, do xiąg grodu Piskiego zeznaną, przy których stawając, a podawszy prawo statutowe, artykuł siedmnasty z rozdziału iedynastego, poniewaz do prawa nie stawając, tedy na garło, na łapanie y na wieczną banicją wskazania za okrutne zbiecie, zmordowanie sowitey nawiązki y za zabrane pieniądze y rzeczy sowitego wskazu y na odprawę tak do dobr pozwanych za wskazaną summe przez urząd należyty, iako na executią nad samemi osobami, na garle, do wszelkich urzędow, pod któremi osoby ich poseignieni być mogą odesłania sądu pro-

sił y domawiał się. A tak ia podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinski, Osiecki starosta, w tey sprawie ięgomosci pana Marciana Ziabki z niewiernemi żydami Judką Bohuszowskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskiemi arędarzami, za pozwem mieniać, gdy żalujący w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dnia dwudziestego czwartego iadąc do domu, do karczmi Bohuszewskiej, chcąc przenocować, zaiechał, na noc nie pusiwszy, a potym przez pozwanych zawrotyma zasadzki uczynienie, z oney żalującego wyieżdzaiącego kijem w głowę uderzenie y oghuszenie, na ziemie obwaliwszy stursami bicie, mordowanie, worka, w którym cztery czerwone złote, siedm tynfow y szelągami złotych dwa wzięcie, łyżki srebrney y rzeczy wielu w pozwie wyrażonych na złotych sto zabranie, odpowiedzi y pochwalki na reszcie zdrowia uczynienie, zatym o winy karania prawne y o szkody, yż pozwane osoby będąc o to do prawa pozwanemi y wziowszy na patrona po nakazie, aby sami iako w sprawie kryminalney oczewiscie stawali do odkazu w samey rzeczy, za pokilkakrotnym z nakazu sądowego ieneralskim przywołaniem u prawa nie stanowili y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi y stronie swey nieuczynili, tedy pozwanych wszystkich osob iako prawu nieposłusznych na upad w samey rzeczy wzdawszy, a do prawa pospolitego samey słusznosci y sprawiedliwosci świętey przychilając się, za popełniony kryminal y zbytek podług artykułu siedmnastego, z rozdziału iędynastego wszystkich na garlo, a że się do prawa nie stanowili, tedy vigore prawa statutowego, artykułu piątego z rozdziału iędynastego, na wywołanie, na łapanie y na wieczną banicją wskazuie y na uczynienie nad przerzeczonemi na garle executij do urzędow wszelkich, pod ktoremi by się osoby pozwanych poseignieni y ułapieni być mogą odsyłam, a podług tegoż artykułu wyżey mianowanego y dwudziestego siódmego, z rozdziału iędynastego za zbiecie, zmordowanie ięgo-

mosci pana Ziabki nawiązki czterdziecie kop litewskich, za pobrane pieniądze, rzeczy na złotych sto sześćdziesiąt pięć, soviecie złotych trzysta trzydziecie polskich, winy pochwałkowej podług artykułu czterdziestego z tegoż rozdziału iędynastego piędziesiąt kop litewskich, za szkody nakłady iako strona domawiała się sto złotych, wszystkiego sumną złotych sześćset pięćdziesiąt pięć na dobrach pozwanych osob w Bohuszewie y w Motolu będących y innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, wskazuie y na odprawę tey summy wskazaney przez urząd należyty porządkiem prawa odsyłam. A lubo pars actorea przydania ienerala do publikacy banicy zaraz domawiała się, iednak ia dla pierszych ieszcze in forma coaequationis roczkow et ob beneficium aresti przydanie ienerala y publikacją banicy do dnia czterdnastego praesentis odłożyłem. Na dniu tedy czterdnastym miesiąca Apryla, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, ienerala sądowego szlachetnego Theodora Lebedziewskiego do publikowania wyżey namienioney banicij przydałem, jakoż pomieniony ienerał powróciwszy do sądow oczewisto zeznał, iż on podług nakazu na tę banicją nawyżey pomienionych osobach pozwanych w zamku Piskim, przed wielą ludzi zacnych powiatu tego na sądy grodzkie terazniejsze zgromadzonych, głosem wyniosłym publikował y wszystkie pomienione pozwane osoby za wywołaniem ze wszystkich panstw ięgo królewskej mosci, podług artykułu piątego w rozdziale iędynastym obwołał. Ktora sprawa do xiąg grodzkich Pinskiich iest zapisana.

Изъ актовъ книги Пинскаго городского суда за 1698 годъ, № 13043, л. 19—20.

№ 138.—1698 г. Апрель 15.

Заявление евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хеміовича о принужденіи ихъ Михаиломъ Пацомъ къ подписи заемнаго письма.

Żałowali, opowiadali y solennie protestowali sie Lipman Mowszowicz y Mowsza Chemiowicz, żydzi miasta iego królewskiej mosci Piskiego, na wielmożnego iegomosci pana Kazimierza Michała Pasa, kawalera Maltanskiego y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego Poznanskiego y Stwołowickiego comendatora, administratora ekonomiy starostwa Piskiego y oraz na iegomosci pana Jana Chocianowskiego, bywszego namiesnika tey ekonomiy Piskiey o to y w ten sposob, iż iegomość pan kawaler, mając namiesnika y zawiedowce tey ekonomiy Piskiey od kilkanastu lat pomienionego pana Chocianowskiego, który miał nie małe summy między różnemi żydami Piskiemy, między ktoremi od dawnych czasow y ci żalujące żydzi Lipman Mowszewicz y Mowsza Chemiowicz iako kupci różne summy różnemi czasami brali y oddawali, iako też y w roku przeszłym 1697 zostali winni obżałowanemu panu namiesnikowi summę pieniędzy na dwa obligi na 1 złotych 1000, a na drugi 100 talarow bytych, a że do tych czas obżałowany pan namiesnik nigdy inaczey nie uczynił, na słowo onego zawsze bez żadnego piśma, kiedy pieniądze potrzebował, dawali, iako to w roku przeszłym 1697, miesiąca Nowembra, za przysłaniem do nich rodzonogo swego pana Alexandra Chocianowskiego dali onemu, przy bytnosci iegomosci pana Wiskiego y pana Szeniawskiego, 60 talarow bytych, a potym znouwu dali różno monetą złotych 517 do doskonałego porachunku, a gdy w roku terazniejszym 1698 przybywszy tu iegomość pan kawaler do ekonomiy Piskiey, obwiniwszy w swoich praetensjach obżałowanego pana namiesnika, do sekwesteru wzięc onego kazał, obżałowany pan namiesnik okupując sie wszyt-

kie obligi na żydow mające, między ktoremi y żalujące obligi, na ktore już złotych 917 żalujące panu namiesnikowi wypłacili, iegomosci panu kawalerowi oddał, iakoż żalujące żydzi Lipman y Mowsza stannowszy oczewiscie przed iegomością panem kawalerem dowodzili, iż ony wypłacili na te obligi złotych 917, co zeznali iegomość pan Winski y pan Szeniawski, że przy oczach onych pan Alexander Chocianowski odebrał 60 talarow bytych, w czym iegomość pan kawaler nakazał onym, aby żalujące żydzi do Bohuszowa iachali y tam oko na oko z obżałowanym panem namiesnikiem zwiedli sie, deklrując y upewniając onych, iż ieżeliby pan namiesnik nie znał sie do odebrania tey summy niema onym żadney wiolentyicy czynić y przymuszenia, tyle odesłać do rozsądku należytego sądu, pod którym żalujące żydzi zostaią, w czym y przez różnych osob y panow młodzianow swoich w tym onych upewniał, deklrując do należytego sądu onych odesłać. Żalujące żydzi dufając w słowie iegomosci pana kawalera, iż onym inaczey nie uczynie iako onym deklrował y pan namiesnik wziętku tego zapierać sie nie będzie, roku terazniejszego 1698 miesiąca Apryla 4 dnia żalujące żydzi wzięwszy z sobo reszte pieniędzy złotych 483 y talarow bytych 40 na te dwa obligi należące, do Bohuszowa poiachali, chcąc swoje obligi recuperować; a przybywszy do Bohuszowa dnia 4 Apryla y zaczęli sie upominać y mówić panu namiesnikowi że onych obligi nie słusznie iegomosci panu kawalerowi poddał, że tak wiele summy już na te obligi odebrał; tedy onym nie na to nie deklrował aż dopiero dnia 6 Apryla w odebraniu tylko 30 talarow bytych znał sie; a gdy żalujące żydzi do Piska odiachać cheieli, chcąc u prawa należytego donieść tego, że tak wiele summy na te obligi oddali y wypłacili, tedy onych iachać nie puszczoneą y do dworu Bohuszewskiego, do samego iegomosci pana kawalera zaprowadzoneą, co pieniądze z sobo przywiezli odebrać, kazał y warcie swoiey ode drzwi

zastąpić onych kazał niewypuszczać, ażeby do dwóch obligow 1 na złotych 400, na termin świętego Michała Archaniola w roku terazniejszy 1698, a 2 na złotych 440, na termin srodoposcia postu wielkiego, w roku przyszym tysiąc 699 y warunki obowiazki niezwyczajne y nie podług prawa pospolitego w onych obligach popisać kazał. O co żalujące żydzi podpisywać się do tych obligow nie chcieli y umawiali się, że takowe bezprawie onym się dzieie y o odesłanie do należytego sądu, podług dekladowanego słowa ięgomosci pana kawalera prosili y umawiali się; tedy ięgomosć pan kawaler nie dbając y nie respektując na prawo pospolite, ani na prosbę y umowienie żalujących żydow, kaidany przynieść y onych okować kazał y do sekwestru wziąć ięzeliby podpisać tych obligow nie chcieli. Żalujące żydzi wydzając, że takowe bezprawie onym się dzieie, oświadczwszy się ludzmi godnymi pod ten czas u ięgomosci pana kawalera będących, radzi nie radzi podpisać się musieli, a powrociwszy z Bohuszowa, takową wiolenią y przymuszenie protestowali się y chcąc tego dowieść że nie będąc nie winnymi, a za przymuszeniem onych podpisać musieli y chcąc o to z wielmożnym ięgomoscią panem kawalerem prawem czynić, zostawiwszy sobie salwe do melioratyciey albo zamiesienia szerzey protestacy, ięzeliby tego była potrzeba, na ten czas dali ten solemi proces do xiąg grodu Pńskiego zapisać.

Roku 1698 m. Apryla 15 dnia te protestacją do akt grodu Pńskiego podaną przyjąłem. Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pńskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 годъ, № 13043, л. 348—349.

№ 139.—1698 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ, держащихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmy obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imści pana Stanisława Rukiewicza, instigatora Wielkiego Xięstwa Litewskiego, woyskiego Grodzińskiego z delati imści pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami, w W-m X-ic Litewskim mieszkającymi, kahalami: Wilenskim, Grodzińskim, Brzeskim, Pńskim, Mńskim y wszystkimi do kahalów należącymi żydami zapozwem oto, iż niewierni żydzi, postpując prawo pospolite y paeny w nim opisane śmiecią y wazą się na posługi swoje roczne y codzienne chować chrcześcian y chrcześcianek, a ieszcze tym barziecey z nimi scandala różne czynią, iako protestacya w sobie wyraża, zatym o winy prawne, w constitucyach na żydow takowych od każdego chrcześcianina y chrcześcianki po stu dwudziestu grzywien placić założone, a chrcześcianom w więzy siedzieć pulroka opisane, zatym do wskazania y extendowania onych y o inne praetensye w pozwie szerzey opisane. Do której sprawy, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od actora plenipotent szlachetny Hrchory Mironowicz, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną y zleconą, stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszysey żydzi na wsiach y

miastach w Wielkim Xięstwie Litewskim będąci nie stawali y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili. Zatem pomieniony patron strony powodowey po danych obżalowanym przez ienerala Piotra Zynzę niewiernym żydom na kahałach pozwow, przed wielmożnym iegoomościem panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola naszego legitime przyznanego y terminu za nim z troygiem wołania wyszłym przypadłego słusznie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy prezentował protestacją o postpositią prawa pospolitego, iż niewierni żydzi w całym xięstwie Litewskim mieszkające na kahałach, wsiach, miastach, miasteczkach, karczmach śmicią y wazą się na posługi swoje nie tylko na codzienne, ale y roczne chować chrześcian y chrześcianki, a tym barziesy scandala z niemi różne czynią, nie niedbając na prawo pospolite y paeny w constitucyach seymowych opisane, któremi obostrzono, iż któryby żyd chrześcianina lub chrześciankę ważył się u siebie mieć, tedy powinien sto dwadziescie grzywien płacić a winę wiecznego wywołania sam zdany być ma, urzędownie zaniesioną y ekstraktem wydaną, przy której opponując się wysz pomieniony patron na każdym w wielkim Xięstwie Litewskim żydzie, na posługach co chowaią chrześcian, po stu dwudziesciu grzywien, a samych tych wszystkich żydow pro contraventione temuz prawu y constitucyom na wieczne z panstw iego królewskiej mości wywołanie, chrześcian zaś że się na posługi podejmuią y służą, na wieżę wskazania y do publikowania tey wieczney banicy ienerala sądowego przydania; pro executione, zaś win wskazanych na żydach y dobrach ich wszelkich do urzędow ziemskich y grodzkich wszystkich wojewodztw y powiatow odesłania y aby ichmć unius alteriusve non obstante absentia, na rewisią ziachali, sub privatione officii sui, y aby taż verificatia ichmościow panów urzędników przy bytnosci wielmożnego imsci pana instigatora W-o X-a Litewskiego y substi-

tutow iegoomości była, nakazania prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Stanisława Rukiewiczza, instigatora W-o X-a Litewskiego, woyskiego Grodzińskiego, z delaty imci pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami w W-m X-ie Litewskim będącemi kahałami, Wilenskim, Grodzińskim, Brzeskim, Pinskim, Minskim y wszystkimi do kahałów należącemi żydami, za pozwem o rzecz wyżey pomienioną przed nas sąd wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi będąc pozwanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto obżalowanych żydow, jako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y constitucyji wielu alegowanych na każdym w wielkim xięstwie Litewskim będącym żydzie, ktorzy na posługach chowaią chrześcian, po stu dwudziesciu grzywien, a samych tych wszystkich żydow pro contraventione temuz prawu y constitucyom, według domawiania się strony powodowey, na wieczne z panstw iego kr. msci wywołanie, chrześcian zaś, że się na posługi podejmuią y służą, na wieżę wskazuiemy y ienerala do publikowania tey wieczney banicy sądowego przydaiemy. Pro executione zaś win wskazanych na żydach y dobrach ich, wszelkich handlach, jakich kolwiek, do urzędow ziemskich y grodzkich wszystkich tych wojewodstw y powiatow pod któremi takowi niewierni żydzi chrześcian chowaiący okaza się, a którego z urzędu imie pan instigator xięstwa Litewskiego zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsylamy y aby urząd ichmć unius vel alterius non obstante absentia, praevia revisione, verificatione et inquisitione, przy imci panu instigatorze lub substitutach imci fakta, indilatam uczynili executionem, personas conscribant y we wszystkim podług nauki prawa pospolitego sprawić się sub paenis in iure descriptis nakazuiemy. A gdy dzień czwarty msca Juni roku teraznieyszego przypadł, ienerał Piotr, Zynza, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow ka-

halu Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszystkich innych chrześcian na usługach chowających y prawu sprzeciwiających się za wiecznych banitow w izbie sądowej et in foro publico voce sua praeconica et sonoroŝa obwołał y ogłosił y tę publicatią, a loco publicantionis rediens, judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału W-o X-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 324, за 1698 г., л. 821.

№ 140.—1698 г. Юня 13.

Явка заемнаго письма на 40000 золотыхъ польскихъ, даннаго Пинскимъ нагаломъ Аннѣ Дольской.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset czterdzieści osmego, miesiąca Junij trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskiej mosei Pńskim, miesiąca Junij pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pńsku sądownie odprawowanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xiążciem Wiszniowieckim, podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego, Pńskim, Osieckim starostą, pułkownikiem iego królewskiej mosei, stanowszy oczewisto żydzi starsi kahału miasta iego królewskiej mosei Pńska, niżej imiony wyrażone, położywszy list dobrowolny zapis swoy, na rzecz w nim niżej mianowaną, iasnie oświeconey xiężnie iey mosei paniey Annie na Chorodostawie pierwszego małżestwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckiey, wojewodziny Belskiej, a wtorego Janowey Karolowey na Dolsku, Dombrowiey y Komarnie Dolskiej, marszałkowej wielkiej W. X. L. Pńskiej, Wilkowskiej staroseiny dany y służący, ktorego we wszystkim oczewistym zeznaniem swoim stwierdziwszy y wszystko rzecz w nim mianowaną dobrowolnie zeznawszy,

prosząc aby przyjęty y do xiąg wpisany był. Ja podczaszy W. X. L. Pński, Osiecki starosta mianowanego zapisu oglądawszy y czytanego wysłuchawszy, do xiąg wpisać kazałem, który słowo do słowa tak się w sobie ma. My Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz, Gierszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Ayzik Boruchowicz, Leyzer Jekowicz, Abram Jekowicz, Leyba Leyzorowicz, Mizan Jakubowicz y Abram Jachlowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły naszej w mieście i. k. msei Pńsku y wszystkich szkół synagog po różnych miastach, miasteczkach y wszystkich żydow gdziekolwiek zostających, a do kahału Pńskiego należących, mianowicie Lachowicze, Kleck, Janow, Drohiczyn, Motol, Turow, Dawidgrodok, Kozangrodok, Łachwa, Stolin, Wysock y innych wszystkich, iedna osoba za drugą ręcząc y zapisując się, swoich iuridik, praw, wolności odstąpiwszy, a pod ten list dobrowolny zapis nasz y iego wszystkie punkta y obowiązki niżej wyrażone, samych siebie, szkoły wszystkie pomienione y niepomienione, do kahału naszego należące, wszystkie y wszelkie majątności, domy, kromy, towary leżące y ruchome, summy pieniężne, gdziekolwiek y u kogokolwiek będące, poddając y obowiązując, wiadomo czynimy tym naszym listem dobrowolnym zapisem komu by o tym teraz y na potym wiedzieć należało, iż co cały kahał nasz Pński, pierwicy w roku tysiąc sześćset czterdzieści piątym, wziął y pożyczył u iasnie oświeconey xiężny iegomosei paniey Annie na Chorodostawie, pierwszego małżestwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckiey, wojewodziny Belskiej, a wtorego Janowey Karolowey na Dolsku Dombrowie y Komarnie Dolskiej, marszałkowej wielkiej W. X. L., Pńskiej, Wilkowskiej staroseiny, gotowey rękodajney summy pieniędzy osm tysięcy złotych polskich, na zapis swoy podług prawa sprawiony y przed iasnie oświeconym xiążciem imscią Januszem Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu Wisniowieckim Pń-

skim, Osieckim starostą, w tymże roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym iurisdycyjnem na roczkach Junio-wych, miesiąca Junij szóstego dnia oczę-wisto przyznany, opisawszy się tym zapisem pewną co roczną od tey summy wypłacać kwotę, a że y na ten czas tenże nasz ka-hał Pinski na zniesienie długow y ciężarow całego kahału naszego Piskiego będąc pilno potrzebny summy piniędzy, tedy do tey namienioney pierwszey y winney sum-my osmiu tysięcy złotych polskich teraz ieszcze wzieliśmy pożyczyl y do rąk na-szych spełna odliczywszy odebraliśmy u teyże iasnie oswieconey xiężney ieymseci pani marszałkowej wielkiej W. X. L. go-towej rękodayney summy trzydziści dwa tysiąca złotych, co w iedno zniosszy czyni summa czterdziści tysięcy złotych polskich. Tedy to summo wszystko czterdziścy ty-sięcy złotych przez nas wziętą y pożyczoną szkole naszą Pisko y wszystkie szkoły sy-nagogi nasze kahału Piskiego mianowa-nych y niemianowanych miast, miasteczek do kahału naszego Piskiego należących, także wszystkie majątnosci leżące, domy, kromy, place y ruchomosci wszelkie towa-ry, handle, summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y same osoby nasze żydowskie całego kahału Piskiego, żadnego nie excipuiąc, oneruiemy, poddaie-my y obciążamy oraz tym listem zapisem naszym zapisuiemy się, iż od tey summy czterdziestu tysięcy złotych, aż do oddania oney w każdym roku, zaczynając rok od pierwszego Oktobra w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmym płacić mamy iasnie oswieconey xiężnie ieymseci po cztery tysiące złotych polskich kwoty dwiema ratami, to iest iedne rate dwa ty-siące złotych w pułroka, dnia czwartego Marca, to iest w dzień świętego Kazimierza święta rzymskiego, podług nowego kalen-darza, w roku przyszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięćdziesiątym, a drugą rate przy expiracy roku, to iest dnia pierwsze-go miesiąca Oktobra w tymże przyszłym roku przypadającą y tak w dalszych léciech,

monetą dobrą, w koronie polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku idącą, na mieyscu pewnym, w zamku iego królewskiej mosci Piskim, przy xię-gach grodzkich tamiecznych ni w czym y namniey tych pomienionych rat y termi-now nie pochybiając, pod zaręko czterdzie-stu tysięcy złotych, żeby zaś ta kwota zło-tych cztery tysiąca xiężnie ieymseci od ka-hału należąca bez żadnego uchybienia w każdym roku na terminie y mieyscu na-znaczonym dochodziła, oddawana y wypła-cywana była, prowent kahału naszego Pin-skiego to iest krobkę rzeznicką, ze wszel-ką intratą przychodzącą, od daty tego za-pisu naszego iasnie oswieconey xiężnie iey-mseci puszczaemy, zapisuiemy, z moey, władzy y dispozycyi naszej kahałowej wiecznie wypuszczamy, który prowent z pomienio-ney krobki rzeznickiej należący wybierać mają zawsze ordynowani od xiężny ieymseci pani marszałkowej wielkiej wielkiego xię-ztwa Litewskiego, do czego y kahał nasz tak dla wybierania należycie, iako y dla lepszego warunku, xiężnie ieymseci swego dobrze prowentu krobki rzeznickiej wiado-mego zawsze o koscie własnym kahałskim przydawać powinien będzie, zapisuiąc się, iż iezeliby ten prowent intraty złotych czte-rech tysięcy w którym roku nie uczynił, my kahał ex nunc tego założonego termi-nu y na tymże mieyscu naznaczonym ia-snie oswieconey xiężnie ieymseci dopłacać mamy, a po nas successorowie nasi po-winni będą; iezeliby zaś nad cztery tysiące złotych summy co wybraney było, to do kahału naszego oddawane być ma; wolna tedy xiężna ieymose ten namieniony pro-went sposobem y opisem naszym wyżej wyrażonym na siebie spokojnie dzierżyć, onym dysponować od siebie komu chcąc pusczyć, a my kahał, successorowie nasi y nicht, iako samey xiężney ieymseci, tak każ-demu komu by xiężna ieymose tak samą summę iako y prowent zapisać, abo jakim prawem pusczyć chciała, w spokojnym dzierzeniu tego prowentu żadney namniey-szey przeszkody czynić nie mamy y nie

będziemy mogli wiecznemi czasy, pod zaręko takowey że summy czterdziestu tysięcy złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych, a za niedosię temu wszystkiemu przez nas kahał uczynieniu, w którym kolwiek punkcie tego zapisu naruszeniu dajemy moc, wolność y pozwalamy iasnie oswieconey xiężnie ieymsei pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y koźdemu od xiężny ieymsei possessorowi szkole w Pinsku będąco muirowaną y rzeźnicą, tudzież wsytkie szkoły, reźnice, synagogi po miastach, miasteczkach mianowanych y niemianowanych, do kahału naszego należące, pieczętować, do tego domy kromy, place y wszelkie ruchomość, towary iakież kolwiek y gdzie kolwiek będące y nas samych na drodze, gdzie kolwiek potrafiwszy y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące, bez żadnego sądu y prawa bez widzow urzędowych zabierać y nas do więzienia osadzać y w onym aż do dosię we wszystkim uczynienia y do namnieyszego grosza zupełnego zapłacenia trzymać, waruiąc to osobliwym tym listem zapisem iasnie oswieconey xiężney ieymsei pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y successorom ieymsei, iż ieźeliby lub sama iasnie oswiecona xiężna ieymność lub na potym successorowie xiężny ieymsei y komu ta summa należeć będzie odebrać samą summę oryginalną czterdziestę tysięcy złotych polskich od kahału naszego Pinskiego którym kolwiek roku nastempuiącym cheieli, tedy iako sama iasnie oswiecona xiężna ieymność pani marszałkowa wielka wielkiego xięstwa Litewskiego, tak successorowie ieymsei y koźden komu ta summa należeć będzie, mają kahałowi naszemu Pinskiemu przez list swoy niedziel dwunastą przed terminem pierwszego Oktobra obwieścić, kładąc to obwieszczenie na szkole naszej Pinskiej, a my kahał, za takowym obwieszczeniem, summę oryginalną czterdziestę tysięcy złotych wszystko spelna, z kwotą należącą na terminie pomienionym zupełną oddać y wylieżyć mamy y powinni będzie-

my na mieyscu pewnym, w tymże zamku iego królewskiej moci Pinskim, nie pochybiając założonego obwieszczeniem terminu y nie wymawiając się daniem sobie na wieczny widerkał tey summy pod toż zaręką czterdziestu tysięcy złotych y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych y wsytkimi paenami y executiami na dobrach, substantiach y osobach naszych wyżey mianowanych, o ktore mocne executie iasnie oswieconey xiężney ieymsei pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, successorow ieymsei y koźdego komu ta summa należeć będzie do żadnego sądu y prawa pozywać, turbować nie mamy y nie będziemy mogli y nicht inny protector nasz z strony naszej y swojej niema y nie będzie mógł, pod zaręko wyżey mianowaną y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych; a iesliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu przed sąd iakow y kolwiek przypaść miała, tedy ten sąd nie przymuiąc y nie przypuszczając nas do sądu prawa swego y nie przymuiąc od nas y ni od kogo żadnych obron, nie tylko wymyslem ludzkim wynaydzionych, ale by nayprawnieyszych y naslusznieyszych, do wyższego sądu prawa appellacy nie dopuszczając, ten list nasz stwierdzić, zaręko wskazać y mocną executią zarazem uczynić ma, a my nie zasłaniając się prawami, wolnosciami, listami żelaznemi, większością sprawy za pozwaniem do wyższego sądu y nie przeciwko temu zapisowi naszemu nie mowiąc, pod wsytkie paeny, zaręki y executie tyle kroć, ile potrzeba tego będzie, podlegać temu zapisowi naszemu, we wszystkim dosię czynić powinni będziemy, pod takowemiż zarękami y executiami wysz mianowanemi y na tośmy żydzi starsi całego kahału Pinskiego ten nasz list dobrowolny zapis, z podpisami rąk naszych, także s pieczęciami y s podpisami rąk ichmociow panow pieczętarzow od nas usłnie y oczewisto uproszonych iasnie oswieconey xiężnie ieymsei pani marszałkowej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego dajemy. Pisan w Pinsku dnia dwudziestego Junij,

roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego. U tego listu dobrowolnego zapisu przy pieczęciach podpisy rąk żydowskim pismem teśmy słowy: Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz, Gerszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Azyk Boruchowicz, Leyzer Jekowicz, Abram Jekowicz, Leyba Leyzarowicz, Misan Jakubowicz, Abram Jachilowicz; a polskim pismem w te słowa: Ustnie proszony do tego zapisu pieczętarz od żydów starszych kahału Piskiego Stephan Stanisław Chrzanowski, podczaszy Rzeczycki, pisarz grodzki powiatu Piskiego m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Piskiego ręką mają podpisuję Alexander Kozaryn, skarbnik Mozyrski m. p. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów starszych kahału Piskiego do tego zapisu podpisuję się Konstanty Stecewicz m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Piskiego ręką swą Stanisław Zaleski. Który to list dobrowolny zapis za ustnym y oczewistym przyznaniem y prozbą zwysz pisanych osob do xiąg grodzkich Piskich iest wpisany.

Изъ актовой книги Пискаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 108—111.

№ 141.—1698 г. Юня 27.

Решение по дѣлу о денежной претензии Ивана Хочяновскаго къ еврею Боруху Хацкелевичу.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juny dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mosci Piskim, przedemną Janem Philonem Woroniczem woyskim, podstaroseim Piskim od iasnie oswieconego xiążęcia imsci Janusza Antoniego na Wiszniowcu y Zbarażu Korybuta Wyszniowieckiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, Piskiego, Osieckiego starosty

ustanowionym, ten dekret iasnie oswieconego xiążęcia imsci pana podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego starosty Piskiego w sprawie y rzeczy wnym mianowaney (podał) w te słowa pisany. Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juny wtorego dnia. Przedemną Januszem Antonim Korrybutem xiążęciem na Wiszniowcu y Zbarażu Wyszniowieckim podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego Piskim, Osieckim starosto et pułkownikiem iego królewskiej mosci, agytowała się sprawa iego mosci pana Jana Chocianowskiego z niewiernym Boruchem Chackielewiczem, żydem miasta iego królewskiej mosci Piskiego, o nie oddanie rękodayney summy reszty złotych dwóch tysięcy, przez pomienionego Borucha Chackielewicza od imsci pana Chocianowskiego wziętych, gdzie stawaiąc oczewiscie w osobie imsci pana Jana Chocianowskiego imśc pan Kasper Sypayło, wice administrator ekonomiey Piskiej, dnia trzydziestego Mai tego roku, pokładał naprzod moc daną sobie od imsci pana Chocianowskiego bywszego namiesnika wielmożnego imsci pana Paca, kawalera Maltanskiego, w doshodzeniu summy złotych dwóch tysięcy u Borucha Chackielewicza, u ktorego za . . . wszy domawiał się pomienioney reszty od summy sobie danej złotych dwóch tysięcy sześciu set, żadnego nie pokładaiąc obligu ani dowodu, tylko żydów niewiernych Judke Nachimowicza Boguszowskiego y Josia Mowszewicza Motolskiego aredarzow za swiadkow stawić deklarując, oraz zabierał pana Chocianowskiego z pomienionemi żydami do przysięgy, iako Boruch Chackielewicz został winien złotych dwa tysiące panu Chocianowskiemu, ostateczną zatym na dobrach wszelkich y na osobie obwinionego odprawę domawiał się. Strona zaś przeciwna stawaiąc Abraham Jakubowicz, iako patron od Borucha Chackielewicza zapozwanego, dowodził naprzod artykuł dwudziesty szosty, w rozdziele siódmym z statutu wielkiego xięstwa Litewskiego, iż niema nikt pozywać bez listu wyznanego wyszo sum-

me, iako tylko dwiescie kop groszy Litewskich, a ktoby większą summe bez listu wyznanego pożyczyl y na tą listu nie miał, tedy ten, kto więcej bez listu dał, pieniądze traci, a ten, który pożyczyl, nie powinien wiency płacić iako dziesięć kop groszy y to za przysięgo onego, kto na nym tych pieniędzy dochodzy prawem, y czytał konstytucją anni millesimi quingentesimi septuagesimi sexty. Przy tymże artykuł: niema nikt być pozwany do sądu, ani ma być sądzan o słowny kontrakt, który by nie był zapisem grodzkim, abo ziemskim umocowany. Jednak strona iego, uchyliając to sobie na strone, znalazie, to iest Boruch Chackielewicz, że pożyczyl u imsci pana Chocianowskiego talerow bitych dwiescie, na co pokladał kwity y rejestra z podpisem ręki pana Chocianowskiego y z napisem czeladzi onego różnych wydatkow z rozkazania tegoż pana Chocianowskiego wynoszące na złotych tysiąc trzysta sześć i na tym strono swoją żyda Borucha Chackielewicza samo czwartego zabierał do przysięgy, iako na dwiescie talerow bitych od pana Chocianowskiego nie brał y podług tego rejestru złotych tysiąc trzysta sześć wypłacił. Wysłuchawszy za tym obudwuch stron, kontrowersiey żadney nie czyniąc, decizyey do stawienia tych pomienionych arendarzow Motolskiego y Boguszowskiego do wtorego dnia Junij tegoż roku odłożyłem. Na który dzień tedy stanowieni oczewiscie od iegomosci pana Chocianowskiego niewierni Judka Nachimowicz Boguszewski y Jowsia Mowszewicz Motolski arendarze przez iegomosci pana Sipayło świadczyli, że my wiemy pewnie, iż iest winien iegomosci panu Chocianowskiemu złotych dwa tysiące Boruch Chackielewicz, chociaż my nie byli przy daniu pieniędzy, iednak wiele razy nam iegomość pan Chocianowski powiadał, iż żona onego to przyznawała. E kontra stawiając Abraham Jakubowicz z Boruchem Chackielewiczem powiadał, że dnia onegdayszego stawał z artykułem dwudziestym szóstym, z rozdziału siódmego, że pan Chocianowski tego do-

chodzić nie może y ei żydzi świadczyć nie mogą podług artykułu siedmdziesiąt osmego z tegoż czwartego rozdziału w te słowa: ktemu niemaia świadczyć słudzy y poddani za panow; tedy ei żydzi iak chcąc niech będą poczytani albo za sług, albo za poddanych, świadczyć nie mogą na swoją strone; iakom tedy do przysięgi zapozwanego samo czwartego zabierał, tak y teraz iako do odvodu bliższego obżałowanego, podług artykułu dwudziestego szóstego z rozdziału pierwszego y artykułu szóstego, rozdziału iedynastego uznania upraszam. Ja tedy podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Pinski, wysłuchawszy dostatecznie obuch stron kontrowersiey, stosując się do prawa pospolitego, ponieważ żadnego obligu nie masz, iako też y dowodu, tylko o słowny kontrakt pozywa pan Chocianowski przez iegomosci pana Siepayła, ani żydzi co podług prawa, iako służa; świadkami być nie mogą, bliższego tedy pozwanego Borucha Chackielewicza samo czwartego do odvodu uznać; Mowsza przysięgę w szkole żydowskiey wykonać powinien będzie; tym dekretem obiedwie strony kontentowali się, a która zaś tylko prosila o suspense do dania znać wielmożnemu iegomosci panu kawalerowi Maltanskiemu, pozwolilem. Który dekret potrzebującey stronie, z podpisem ręki moiey pod pieczęcią wydać rozkazałem. Dat w zamku Piskim roku y dnia ut supra. U tego dekretu przy pieczęci przycisnioney podpis ręki temi słowy, Janusz Korybut xiążę Wyszniwiecki: podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego Pinski, Osiecki starosta, pułkownik iego królewskiey mosci. Który ten dekret za podaniem przez osobę wierzehu mianowaną do xiąg grodzkich Pinskiich iest wpisany.

Изъ актовой книги Пискаго градскаго суда за 1698 г., № 13043, л. 494—495.

№ 142.—1898 г. Сентября 18.

Жалоба Аристотеля Тура Зубацкаго на обиды и грабежи, причиненные евреемъ Мовшею Полякомъ.

Roku od narodzenia Syna Bożego tyśiąć sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Septembra trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskiej mosci Piskim, miesiąca Septembra pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawnym w Pisku sądownie odprawowanych, przed nami Janem (Mikołajem) Philonem Woronieczem woyskim y podstaroscim, Michałem Orzeszkim czesznikiem Liwskim, sędzią, a Stephanem Chrzanowskim podstolim y pisarzem, urzędnikami grodzkimi powiatu Piskiego od iasnie oświeconego xiążęcia iegomosci Janusza Antoniego Korybuta na Wiszniowcu y Zbarażu Wiszniowieckiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego Piskiego, Osieckiego starosty ustanowionemi, gdy po wzięciu na dniu dziewiątym od pozwanego na patrona, po przydaniu iegomosci pana Jana Stoianowicza regienta ziemskiego Piskiego, a na dniu dziesiątym po wzięciu na kopią z pozwu y po daniu oney z naku sądowego na dniu zaś iedynastym po wzięciu od actora na godzinę, a na dniu dwunastym od pozwanym po dwakroć na godziny porządkiem prawa z rejestru sądowego ku sążeniu przypadła sprawa iegomosci pana Arysotela Tuра Zubackiego z wielmożnym iegomoscią panem Stanisławem Ciechanowiczem, podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem wyniesionym o to, iż obżałowany iegomość pan podkomorzy nie nierespektując na stan szlachecki, prawo pospolite postponując y lekce sobie wając, gdy żalujący od lat kilkunastu oderwawszy się z domu condycij swey nazwanej Pierkowieze w powiecie Piskim leżący, w sprawach przyjacielskich na różnych sądach ustawicznie zatrudnionym zostawając, a rzadko kiedy ktorego roku ku

domowi swemu na czas iaki przybyć może, w niebytnosci tedy żalującego przez tę latą, różnych miesięcy y dni targowych, w miasteczku Dorohiczynie, w powiecie Piskim leżącym, żydom swoim obywatelom tegoż miasteczka arędarzom, faktorom swoim, rozmaite krzywdy gwałtem zabierać, rabować, dizhonorem stan szlachecki oprimować obżałowany iegomość rozkazuie y pozwala, gdyż targu iednego żyd Mowsza Polak, faktor obżałowanego, iegomosci poddanego żalującego na imie Pawluka Matfiejewicza ze wsi Horłowicz do condycij Pierkowieckiej należącego, z czeladzią dworną imionami y nazwiskami temu żydowi Polakowi faktorowi obżałowanego iegomosci dobrze wiadomemi, samego chłopca niewinnie utłukszy, uszarpawszy, klacz mu z wozem sposobem gwałtownym wziowszy, do dworu obżałowanego imsei zaprowadzoną. Znowu, targu drugiego, małżaka żalującego posłała na targ corkę swą pannę Hannę Turowne, dla kupienia sobie różnych potrzeb domowych; gdy tedy corka żalującego, tego żyda Polaka obaczywszy na targu, pocznie mu mowić: panie Polak, co waszmości, abo też imsei poddany rodzica mego winien, żeście go waszmość, dziś tydzień, uszarpawszy, ubiwszy, gwałtemście mu klacz z wozem wzięli y nie oddaiecie? Wiedcie waszmość, że chłop ma pana; iezeli co winien, to skarżyć na niego, sprawiedliwość by waszmosci uczynioną z niego, a na targu gwałty komu czynić to nie słuszną. Na tę słowa żyd odpowie: nie doczekaią tego wasze holysze szlachtuny, pastusi przeciwko pana mego, żeby nasz iegomość miał się kiedy skarżyć, albo o sprawiedliwość u was błaznow żądać; nie tylko chłop wasz, ale y sam aty maszkaro, swinio taka owaka, możesz kiedy o to tu w turmie tey, którą widzisz przed sobą zgnieć u pana mego. Od których słow corka żalującego, zalawszy się łzami, co prędy do gospody odeszła, a żyd iako sam chciał takiemi słowami uszezypliweni brzydkiemi corkę żalującego przed wielą ludzi stanu szlacheckiego y gminu ludu prostego brzyd-

ko sromocił y lżył, ieszeze nie dosyć natym znou w tymże miasteczku, także też na targu drugiego poddanego żalującego na imię Chwedora Matfieiewicza, także do kondycy Pierkowieckiej należącego, z tąż dworną assistencią y rozkazania samego obżalowanego imsei chłopa utłukszy, ubiwszy y temu klacz gwałtownym sposobem niewinnie wzięto y do dworu zaprowadzono, a przez niedziel kilka temi klaczami iędżoną, robioną, a zrobionę wynędzone ledwo żywe wypędzono; a woz podoskowany z chomątem rzemięnym złotych dziesiątek kosztujący y teraz tam zostaje. Jeszeze niedosyć y natym, ale znou teraz gdy nas Pan Bóg z łaski swej świętej nawiedzić raczył większym ieszeze nie urodzajem że wszystko z targu żyć musimy, kupując sobie co iść y pić, tedy też corka żalującego panna Anna Turowna z rozkazania macierzynskiego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, miesiąca Januarij dwudziestego trzeciego dnia tamże do tegoż miasteczka Dorohiczyna przybywszy na targ dla kupienia zboża na chleb, a mając y inną swą potrzebę do krawca dla uszycia sobie manty y sukienki, mając z sobą w kolasie materią atlasu granatowego lokci dwanaście, różne kwiaty ponim y kitaykę na sukicę, pieniędzy szelągami złotych dwadzieścia pięć, zaiachala y stanela sobie gospodą u krawca na imię Jana Kuzmickiego, a tylko z kolasy zsiadszy do izby weszła, tedy tenże żyd Mowsza Polak faktor obżalowanego imsei, mając iuż przy sobie w domu swoim obżalowanego imsei zesłaną y subordynowaną na to czeladz dworno, imionami y nazwiskami samemu obżalowanemu imsei dobrze wiadomych, ktorzy z domu żyda tego, czyniąc rozkazanie panskie, wypadszy hurmem wszyscy prosto na gospode corki żalującego do krawca moeno gwałtownie napadszy, nie z kolasy wziąć nie dopuscili, samo corke żalującego słowami brzydkiemi karczennemi z rozkazania samego obżalowanego imsei na stanie szlacheckim panienskim sromońnie zelżywszy

zbestawszy, klacze dwie iedną z płowa cisawo, zrzebną, kosztującą osmdziesiąt tynfow, a drugą gniadą także zrzebną, kosztującą złotych czterdziescie, gwałtownie z kolasy wyprzęgli, pieniądze złotych dwadzieścia pięć, atlas, za który dano tynfow piędziesiąt dwa, w sposob łupu, zabrali y zrabowali y kolasę wytrzęśli, z niey kitaykę z fartuchem z sianem na ziemie w błoto wyrzucili y z tym wszystkim co zabrali na tychże klaczach do dworu pana swego obżalowanego imsei pana podkomorzego odiechali y tam wszystką zaprowadzili. Co się działo w niebytności gospodarza, który na ten czas był w rynku na targu, a gdy przyszedł do domu, obaczywszy takowe zrabowanie corki żalującego, poszedł tedy do tego Polaka żyda faktora obżalowanego imsei, pytając się: co to za przyczyna panie Polak, że tak zrabowano w domu moim ieymość panne Turowne, ty o tym wiedzieć możesz; na to odpowiedział: ia o tym nie wiem, co tam oni imsei winni; iegomość przysłał czeladz swoją dworną y rozkazał tak uczynić, niechże się tam kłaniaią imsei, wszak widzi nie ślepa dworu, gdzie to tam poprowadzoną. Co słysząc, corka żalującego, a zalaszy się łzami w takowym kontempeie y dishonorze swym zostawiając, uprosila tegoż gospodarza że ia poiazdem swym do dworu rodzicielskiego odesłał. Jeszeze y na tym nie dosyć, ale tegoż roku, dwunastego dnia February, w tymże miasteczku Dorohiczynie na iarmarku pod czas naswięszey panny Gromniczney ruskiej, obżalowany iegomość pan podkomorzy też czeladz swoją dworną z tymże żydem faktorem swoim zesławszy na targ, chłopu poddanemu żalującego na imię Jwanowi Matfieiewiczowi, w rynku onego nalaszy, wołu mu karmnego, ktorego sobie przedać na chleb wyprowadził, kosztującego złotych czterdziesci, gwałtownie wzięc rozkazał y bez żadney przyczyny chłopa nie winnie zbito złuczono; wołu mu własnego iego gwałtownie z rąk wydarto, wzięto y do dworu zaprowadzono. A na ostatek ieszeze obżalowany wielmożny iegomość pan podkomorzy

chcąc y od tak wielkiej obelgi, krzywdy y szkody, boiow, gwałtow, rabunkow odstraszyć, odpowiedzi, pochwalki na zdrowie żalującego sam przez się y przez toż czeładz y poddanych swoich nie pojednokrotnie czyni y odpowiada. O co tedy wszystka żalujący tak o podwakrotną obelgę corki swey, iako y o gwałtowne rabunki, zabranie klacz, wołu, pieniędzy, atlasu, o to wszystko co się wyżej pomieniło, o niewinne bicie poddanych, o odpowiedzi y pochwalki żalującemu na zdrowie, o koszt nie winny w tym prawie podjęty, chcąc żalujący z obżalowanym wielmożnym imścią panem podkomorzym Piskim prawem czynić, tym pozwem zapozwał. W ktorey sprawie za przywołaniem przez ienerała roczkowego szlachetnego Theodora Lebedziewskiego stron do prawa od actora pan Konstanty Stecewicz, przy bytności samego imsci, a od pozwanego imść pan regent ziemski Pinski od sądu przydany, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy dana, patronowie ichność oczewisto u sądu stanowil. Zatym actora patron podnioszy pozew żaloby strony swey, a podania y położenia onego w majątności y dworze pozwanego imsci nazwanym Dorohiczyn, w powiecie Piskim leżącey, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała dniem przed roczkami przyznany dowiodszy y troie wołanie na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samey rzeczy w żalobie wyrażoney, czytał protestacją strony swey w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca February dwudziestego dnia do xiąg grodzkich Brzeskich na pozwanego iegomości zanicsoną, po przeczytaniu ktorey gdy daley w prawo postępować y żaloby actora swego dowodzić chciał, tedy patron pozwanego iegomości odezwaawszy się, a nie przypuszczając patrona actora do productu sprawy, cytując prawo artykuł sześćdziesiąt czwarty, z rozdziału iedynastego, dla obiasnienia niewinności strony swey odesłania tey sprawy na inquizycją sądu prosił, na którą y actora patron ni w czym nie kontradykując pozwolił y odesłania na onoż nas sądu

prosił y domawiał się. A tak my urząd w tey sprawie iegomości pana Arystotela Turra Zubackiego z wielmożnym imścią panem Stanisławem Ciechanowiczem podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem o rzecz w naratywie wyrażoną, w ktorey sprawie my urząd obudwuch stron mowienia przesłuchawszy, a nie czyniąc stronom krotko podług potrzebowania stron, tę sprawę na inquizycją odsyłamy, po odprawieniu ktorey przez nas urząd inquizycy strony obodwie podług nauki prawa statutowego na roczkach przyszłych pierwszych po terazniejszych, w Pisku sądzonych, skuteczną między sobą w tey sprawie rozprawę przyjąć powinni będą nakazując. Ktora sprawa do xiąg grodzkich Piskich iest zapisana.

Изъ актовой книги Пискаго гродскаго суда за 1698 годъ, № 1343, л. 199—200, стр. 403—406.

№ 148.—1698 г. Сентября 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ тридцати семи тысячъ золот. польск. долгу и пени Лаврентію Моксевичу.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msea Septembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim zwoiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmy obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Wawrzyńca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernemi żydami Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabrycielem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Machimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem, żydami starszemi y innemi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej, za remissją y dekretem sądu naszego w roku terazniejszym, w Wilnie po wielu zażywa-

nych przez niewiernych żydów Wilen. dy-lacyach, ferowanym, względem wzięcia od tychże obżalowanych na kopie z zapisow, tu przed nas sąd do Minska stała, do przy-ięcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, mieniać o nieoddanie y niezaplacenie tak żalującemu imć panu podstolemu Wenden-skiemu, iako imć panu Felicyanowi Łoku-cieiewskiemu y pani małżonce imci na trzy listy zapisy summy ośmiu tysięcy sta zło-tych winney y oney za częstokrotną requi-sitią y upominaniem się, zwłoczając czas od czasu obietnicami, niewyliczenie, zaty m do oddania tey wszystkiey spełna summy mo-netą dobrą, tak żalującemu winney, iako y od imć pana Łokucieiewskiego y pani małżonki imć temuż imć panu podstolemu Wendenkiemu za wlewkiem prawa nale-żący, iako należytemu aktorowi, do wska-zania zarak, do uczynienia moeney na dob-rach y osobach obżalowanych żydów exe-kucyi, do wskazania wszystkich pen w za-pisach wyrażonych y do decyzji we wszyst-kim podług tych zapisow uznania, o szko-dy, nakłady, paeny prawne y o inne praec-tensie, w dekrete sądu naszego y w za-kazie wyrażone. Na terminie tedy niniey-szym z pomienionego dekretu remissyine-go y z rejestru sądowego po braniu od niewiernych żydów na godzinę po wysciu oney przypadłym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imć pana Mo-kiewiczza—podstolego Wendenskiego, pan Jan Suroż Frackiewicz, a od niewiernych żydów kahału Wilenskiego pan Samuel Koreywo y pan Jakub Czerniewski, pa-tronowie, za mocami sobie do tey sprawy danemi stanowiący, prawnie się z sobą roz-prawowali; a zaty m patron imć pana pod-stolego Wendenskiego, dowiodszy terminu tey sprawie przypadłego, dekretem sądu naszego remussyinym, na kadency Wilen-skiej ferowanym, iterowawszy żalobę pryn-cypała swojego wyżey w propozycyi inse-rowaną, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem trzy listy do-browolne obligacyjne zapisy od niewier-nych żydów synagogi Wilenskiej, dwa sa-

memu imć panu Moksiewiczowi—podsto-lemu Wendenskiemu, a trzeci na cztery tysiące złotych imć panu Felicyanowi Ło-kucieiewskiemu, ad presens imć panu pod-stolemu Wendenskiemu, za wlewkiem pra-wa służący dane, prawem ziemskim słuź-nie y należycie z podpisami rak tak samych niewiernych żydów, iako też ich imć panów pieczętarzów sprawione, z których wszyst-kie warunki y obowiązki prawnie strictis-sime opisane dostatecznie wyczytawszy, a niedość uczynienia onym tymiż nieoswo-bodzonemi zapisami obligami dowiodszy, ażebyśmy summę przez niewiernych ży-dów na obligi pożyczoną y nieoddaną ośm tysięcy sto złotych polskich, z prowizją y z troiakimi zarekami, także z szkodami, nakładami prawnymi, przez imć pana ak-tora w tey sprawie spendowanemi, na nie-wiernych żydach synagogi Wilenskiej na dobrach y osobach wskazali, potrzebował. Przeciwnym sposobem pan Jakub Czer-niewski, od niewiernych żydów stawiając, wniósł: iż niewierni żydzi synagogi Wilen-skiej, znaiąc się do zapisow swoich y do summy winney, tak u imć pana Moksie-wicza—podstolego Wendenskiego, iako y u imć pana Łokucieiewskiego pożyczoney y radziby ten dług wypłacili, gdyby w wypłaceniu wszystkich ciężarów, na syna-godze Wilenskiej będących, sufficere mogli, ale że częścią przez ogień, częścią iako ca-lemu xięstwu Litewskiemu rzecz wiadoma, przez zrabowanie swawolnych panów aka-demikow, do wielkiej przyszli zguby y ru-iny, dla tego—uczyniwszy recurs do iego królewskiej mości, pana naszego miłości-wego, wprzody od najjaśniejszego króla imci Jana trzeciego, a potym od teraznicy-szego szczęśliwie nam panującego Augusta wtorego otrzymali listy żelazne, to jest przy-wileia, któremi najjaśnieysi panowie, re-spektem znacznego y widomego zruinowa-nia żydów synagogi Wilenskiej, z przyczyn wyżey wspomnionych, onym że indulgere raczyli y terminu wypłacenia długow na kahałach będących, praevia iednak com-missione, prorogationem miłościwie uży-

czyli, przy tych tedy przywileiach dwóch króla imię Jana trzeciego, a trzecim najstarszego Augusta wtórego, teraz nam panującego, stanowiący, jako dla weryfikacy czynionej żydom Wilenskim przez ogień y panów akademików ruiny y dezolacyi, ichmć panów collegów naszych na commissyą y inquisitią naznaczenia, tak deklarując imię panu Moksiewiczowi dług winny w czasie przyszłym wypłacić, *satis factionem* do czasu w przywileiach wyrażonego odłożenia y *in toto* przy tychże przywileiach niewiernych żydów zachowania affektował. *E converso* patron imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, replikując wnosząc, iż te przywileia, z którymi niewierni żydzi u sądu naszego przez patronów stawiają, jako zapisom samym że niewiernych żydów, tak y prawu pospolitemu są przeciwnie, a zatym przyjęte być nie mogą, dyllacyi, że są zapisom przeciwnie, dowodził z tychże oryginalnych zapisów, że żydzi niezastaniając się żadnymi prawami, przywilejami, niebiorąc żadnych dobrodziejstw prawnych, a pogotowiu nieprawnych na pomoc, summę winną wypłacić imię panu podstolemu Wendenskiemu, jako najscislej onerując dobra y osoby swoje, wszystkie obowiązali się. Co do prawa pospolitego, czytał artykuł piąty z rozdziału trzeciego, artykuł dwudziesty pierwszy z rozdziału pierwszego, artykuł trzeci z rozdziału czwartego, artykuł ósmy z rozdziału czwartego, artykuł osmdziesiąt trzeci z rozdziału czwartego, także konstytucyą roku tysiąc pięćset osmdziesiąt ósmego, któremi wszystkiemi dowodził, iż takowe przywileia *in praeiudicium* szlachty wydawane być niepowinne, a wydane nullitati podlegać mają, do tego że obligi w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym y dziewiędziesiąt siódmym dane, a przywileia króla imię Jana trzeciego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym w decembrze, a późniejszy przywilej terażniejszego króla imię w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym *in martio*, ad male narata dla niezapłacenia winnych długów nulliter otrzymane, uchi-

lenia tedy tych listów, przywileiów, a za niedość uczynienie listom obligacyinyfn zapisom podług statutu w. x. Lit. artykułu siódmego z rozdziału siódmego, także podług prawa *coaequationis* y porządku sądu naszego troiakich zarzą przy samej realney summie y prowizyeyi, także szkod y *expens* prawnych na niewiernych żydach Wilenskich generaliter wszystkich *cum paena infamiae et forti executione* wskazania domawiał się. *In contrarium* pan Koreywa od żydów replikował w ten sposób: iż zarzą żadnych y *paen* na niewiernych żydach imię pan podstoli Wendenski przez patronów swoich dopraszać się nie może, ponieważ żydzi przeciwko zapisom swoim nie niemówią, owszem według onych samą realną summę w czas przyszły, a *quotę* y teraz płacić deklarują, przywileia nie są na prawo wydane, bo żydzi według konstytucyi Grodzienskiej roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmego, wprzody *commissyey* y *inquisiticy* potrzebują, a potym *ad elementiam iudicii recurrunt* y frysztu chcąc ratami płacić proszą, iakoby y samemu imię panu podstolemu Wendenskiemu y drugim kredytorom, których nie mało na ósmkroć sto tysięcy y daley synagoga Wilenska nayduie, wypłacić się y dość uczynić mogła, podług wyższej tedy instancyi swojej niewiernych żydów Wilenskich przy listach przywileiach zachowania y *commissyey* naznaczenia upraszał. Nakoniec plenipotent imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, na illacyą od żydów uczynioną, szyroce terminami prawnymi replikowawszy, przy obszerney *controversyi* swojej donosił y to, iż gdyby przywileia przez żydów, ad male narata otrzymane, przyjęte być miały, tedy y prawo pospolite statutowe, konstytucye seymowe dawniejsze y *recenter cum coaequatione iurium* z koroną polską stanowione y same zapisy niewiernych żydów nadweredzone y skasowane być musiały by, a przez to nietylko prawu pospolitemu, ale y ukrzywdzonym wielka uyma sprawiedliwości świętey byłaby, bo każdy debitor, pożywszy

na zapis summy iakową, podobnym sposobem otrzymawszy ad male narata przywilej, długu winnego, do którego chcąc terminu, nie płacił by; co do konstytucyi, roku tysiąc szescset siedmdziesiąt ósmego mienil: iż tam commissia królewskim, a nie Wilenskim żydom, nie per privilegium ale seymem, za zgodą stanów rzeczy pospolitey, użyczona, czego że żydzi Wilenscy nie mają y mieć nie mogą; przeto dowiodszy nullitatem przywilejów otrzymanych, prawem y ratiami wyżey namienionemi, summy przez niewiernych żydów winney ogulem wszystkiego, nie składając na raty, z trojakiemi zarękami, także z prowisją, z szkodami, nakładami prawnemi, na niewiernych żydach Wilenskich, na dobrach y osobach ich cum forti executione wskazania, commissyey y przywilejów uchilenia y wszystkiego tego, cokolwiek z prawa pospolitego, samey słusznosci y świętey sprawiedliwosci należy uznania y przysądzenia prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzyńca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernemi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innemi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiey, za remissją y dekretem sądu naszego, na cadencyi Wilenskiey ferowanym, względem wzięcia od obżalowanych żydów na kopie z zapisów, tu przed nas sąd do Minska dla przyjęcia skuteczney rozprawy stałą, mieniąc o nieoddanie y niezapłacenie, tak żalującemu imć panu podstolemu Wendenskiemu, iako y imć panu Felicyanowi Łokuciewskemu y pani małżonce imć, na trzy listy zapisy summy osmiu tysięcy sta złt. winney y oney za częstokrotną requisitią y upominaniem się, zwłoczac czas od czasu obietnicami niewyliczenie, zatym do oddania tey wszystkicy spelna summy moneta dobrą, tak żalującemu winney, iako y od

imć pana Łokuciewskiego y pani małżonki imć temuż im panu podstolemu Wendenskiemu, za wlewkiem prawa należący, iako należytemu aktorowi do wskazania zarąk, do uczynienia mocney na dobrach y osobach obżalowanych żydów executy y do wskazania wszystkich pen w zapisach wyrażonych y do decyzii we wszystkim podług tych zapisów uznania, o szkody, nakłady, paeny prawne y o inné praetensie w dekrete sądu naszego y w żalobie dostateczney wyrażone. W której sprawie z oczewistej obudwuch stron controwersyi my sąd listy najaśnieyszych królów iehmew, iako przeciwko prawu y wielu konstytuciom seymowym ad male narata na iawną y widomą szkodę żalującego imci pana Moksiewicza przez niewiernych żydów Wilenskich do iehmć panów commissarzów otrzymane, na strone uchiliwszy, a do prawa pospolitego, wysz pomienionych zapisów obligacyinych, samey słusznosci y naybliższej sprawiedliwosci świętey, aby każdy ukrzywdzony przy swoiey zostawał własności, przychilając się, od pretendujących zarąk y dalszych pen prawnych, w które lubo by słusnie niewierni żydzi popadać mieli, ex elementia iudicii na ten czas uwolniwszy, szczegulnie tylko samą kapitalną summę, na trzy zapisy pożyczoną, ośm tysięcy sta złt. aby obżalowani żydzi Wilenscy za niedziel cztery, to jest, dnia dwudziestego wtorego octobra w roku teraznieyszym, tu przed nami sądem w Minsku imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu, moneta w zapisach wyrażoną oddali y wszystko spelna wypłacili nakazujemy; a inquantum by na tym terminie wysz pomienionym summy nieoddali, tedy trojacie zaręki y wszystkie paeny prawne, w zapisach expresse wyrażone, na obżalowanych żydach wskazujemy. A gdy zatym sądu naszego z oczewistej controwersyi ferowanym dekretem termin wypłacenia należyty imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu summy nie na dniu dwudziestym wtórym mśca Oktobra, roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt ósmym,

ale dla następującego pospolitego ruszenia pod Grodno, względem zaszczytów sądów naszych głównych trybunałnych limitacy aż na terminie sądom naszym przez laudum ieneralne na tymże pospolitym ruszeniu uchwalone y postanowione naznaczonym, to iest, w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Februari siedmnastego dnia przypadł, tedy za przywołaniem przez ienerała sprawy imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej imć pan Moksiewicz—podstoli Wendenski, z patronem swoim panem Frackiewiczem do odebrania przysądzoney sobie summy personaliter stawał, a niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, iako dekretowi naszemu oczewistemu dosć nieuczynili, summy przysądzoney nieoddawali y nieprezentowali, tak y żadney wiadomości sądowi naszemu y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili; zatym imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, patron terminu exolutionis summy im. panu podstolemu Wendenskiemu należącey, dekretem sądu naszego oczewistym w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym dnia dwudziestego czwartego Septembra ferowanym, iako też y laudum ieneralnym na pospolitym ruszeniu uchwalonym, względem złożonego sądom naszym po limitacyi czasu słusznie prawnie dowiodszy, wzdania niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako prawy nieposłusznych, dekretem naszym y zwierzchności sądowey przeciwnych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym summy ośmiu tysięcy stu złt. pol. tak według zapisów niewiernych żydów Wilenskich, iako y według dekretu sądu naszego oczewistego, z trojakiemi zarękami y z szkodami, nakładami prawnymi, namnię złotych trzydziestu siedmiu tysięcy polskich na niewiernych żydach wszystkich generaliter y kożdym z osobna, na dobrach ich wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, arendach, domach, kamienicach, kramach gdziekolwiek będących, z wolnym pieczętowaniem

szkoly, arestowaniem, pieczętowaniem y zabieraniem wszelkich dobr niewiernych żydów, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należących, a samych także niewiernych żydów synagogi Wilenskiej za niedość uczynienia tymże zapisom y dekretom sądu naszego na infamiam, na gardlo y na łapanie, wskazanie onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamisów uznania y dla publikacyi tey infamii ienerała sądowego przydania, a na mocną y nicodwólczną, nieoglądając się na żadne bronienie execucya, wskazancy summy na osobach y dobrach niewiernych żydów synagogi Wilenskiej do ich imć panów urzędników ziem. abo grodz., lub też do ich im. panów rotmistrzów wojewodztwa Wilenskiego, założywszy paenas contra negligentes officiales in iure descriptas odsłania prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzyńca Wincentego Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryełem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innemi wszytkimi żydami synagogi Wilenskiej, bacząc to, iż niewierni żydzi mając pierwey dekretem sądu naszego z oczewistey controwersy ferowanym na wyliczenie imć panu podstolemu Wendenskiemu winney summy złożony termin, a potym wiedząc ex laudo generali o czasie sądom naszym naznaczonym, sprzeciwiając się dekretowi naszemu oczewistemu y znieważając ony, abutendo clementia iudicii względem uwolnienia od zaręk prowizyi szkod y paen prawnych, summy imć panu Moksiewiczowi—podstolemu Wendenskiemu, przysądzoney nieoddali, dekretowi naszemu dosć nieuczynili y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney niedali; przeto my sąd onych w roku zawitym in termino conseruato na upad w rzeczy wzdaliśmy, a zatym według prawa

y dekretu sądu naszego oczewistego, także według zapisów niewiernych żydów żalującemu aktorowi danych y służących, za niedość uczynienie onym summę ośm tysięcy sto złt. pol. z troiakiemi zarękami z prowisią, z szkodami, nakładami prawnymi, wszystkiego trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. na niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, jeneraliter wszystkich y na każdym zosobna, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należącym, na dobrach tych żydów wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach, domach, kamienicach, kramach, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach tychże niewiernych żydów Wilenskich z wolnym pieczętowaniem szkoły, domów, kramów, z wolnym grabieniem y zabieraniem na każdym mieyscu towarów onych, także samych do więzienia braniem imé panu Moksiewiczowi—podstolemu Wiendenskiemu przysadzamy, a samych tychże niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, za sprzeciwienstwo dekretowi sądu naszego oczewistemu, podług tegoż dekretu y podług obowiązków ich, w zapisach wyrażonych, na infamią na gardło y na łapanie wskazujemy, onych że podług prawa coacuationis za infamisów uznawamy y dla publikowania tej infamiey ienerala przydaiemy, a na mocną y nieodwłoczną, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, odprawę, za summę wyżej wyrażoną dekretem naszym oczewistym trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. przysadzoną na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich, także na poścignienie samych ich do ichmé panów urzędników ziemskich albo grodzkich, także do ichmé panów rotmistrzów wdztwa Wilenskiego, którego sobie z urzędu lub ichm. w. panów rotmistrzów strona użyć zechce, założywszy paenas contra negligentes officiales, in volumine legum sancitas, odsylamy. A nakoniec fortem executionem na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich lub officiose, lub też iako w zapisach jest wy-

rażono, samemu imé panu podstolemu Wendenskiemu y każdemu od imé, zlecenie mającemu, lub na wszystkich żydach, lub na każdym specialiter czynić, żydów z towarami ich, gdzie kolwiek poścignowszy do więzienia brać y wszelkiemi sposobami summy sobie przysadzoney windykować, aż do dość sobie we wszystkim uczynienia permittimus et decernimus; na przypadłym zaś publikacyey terminie ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Salomona Salomonowicza, Dawida Markowicza, Salomona Pinkasowicza, Dawida Litmanowicza Gabryela Moyżeszowicza, Marka Bernatowicza, Nachima Moyżeszowicza, Samuela Boruchowicza, Jzraela Markowicza—żydów starszych y innych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, za infamisów dekretem naszym oczewistym na infamią wskazanych w izbie sądowej et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1698—1699 годы, № 325, л. 369.

№ 144.—1699 г. Мая 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, принадлежавшихъ къ Виленской синагогѣ, къ смертной казни и уплатѣ Софїи Скальской восьми тысячъ золот. польскихъ долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, msca Maia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięztwie Litewskim, z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiąty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymé pani Zofii Dzierzkowny

Jakubowey Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej, z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Eliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Abramowiczem y Jachimem Markowiczem, żydami starszymi szkoły y synagogi żydowskiej Wilenskiej, za zakazem oczewisto w ręce podanym, mieniać oto, iż niewierni żydzi, będąc potrzebnymi summy pieniędzy, na szkołę y synagogę swoją wzięli, pożyczyli y do rąk swoich odliczyli realiter summy rękodayney, a nie kontraktowey, pułtora tysiąca złt. polskich talarami bitymi, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu u zeszłego imć pana Jakuba Jana Skalskiego—stolnika Czernihowskiego y samey ieymci terazniejszey aktorki, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na dobrowolny obligacyiny list zapis swoy, którym opisawszy się, ieymć pani actoree y successorum ieymci w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, msca Maia dwudziestego dnia, przy xięgach grodzkich w zamku Wilenskim oddać wyżey mianowaną summę spelną y wyliczyć, dosyć na terminie inscrypty swojej nieuczynili y summy niewyliczyli; zacych do zaplacenja summy, iscizny z sowitzością, troiakimi zarękami, do nagrodzenia szkod, nakladów prawnych, et ad paenam infamiae, według opisu od ich żydów danego wskazania y dalszych paen extendowania, tak nad osobami ich, iako dobrach y szkole Wilenskiej przed sąd nasz zapozwani, iako to szerzey w zakazie rzecz iest wyrażona. Na terminie tedy niniejszym wyżey wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorki umocowany ieymci, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zacych ten że ieymci pani Skalskiej

patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom—starszym kahału y synagogi Wilenskiej w miescie i. kr. msci Wilnie z szkoły wychodzącym przez ienerala Piotra Zynzę zakazu, zeznaniem iego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego ratione superius praemissorum iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydow kahału Wilenskiego zeszlęmu imsci panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieymci teraz żaluiącyey actoree małżąkom, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na summę rękodaynę pułtora tysiąca złotych dany, z którego wszystkie obowiązki y warunki strictissime opisane przeczytawszy y nieuczynienia onemu dość tymże listem nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, wzdanja niewiernych żydow kahału Wilenskiego, ponieważ do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zacych według prawa y listu obligacyynego zapisu, samey na ten list zapis winney pryncypalney summy, z troiakimi zarękami, z szkodami y prowisią osmiu tysięcy złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich w miescie Wilnie będącey, z wolnym piczętowaniem oney y na wszelkich dobrach tychże niewiernych żydow leżących, ruchomych, summach pieneznych, domach, kromach, arendach, zastawach, towarach, splawach, gdziekolwiek będącey, z wolnym onych na każdym mieyscu areztowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych osobach niewiernych żydow, z wolnym także onych wszędzie po drogach, gościncach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach łapaniem y do więzienia braniem, tudziez tychże niewiernych żydow wszystkich kahału Wilenskiego, według listu dobrowolnego zapisu onych, którym summę pod winą in-

famiy oddać obowiązali się, za niedosć onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żalującey ieymć wskazania, onychże, podług prawa coaequationis, ex nunc za infamissów uznania, a dla publikaciey tey infamiey ienerała sądowego przydania y dla uczynienia mocney y nieodwłoczney za wskazaną summę, tak na dobrach niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako y na samych osobach, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów pokażą się y poścignione być mogą, a którego z nich strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosit y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymć paniey Zofiey Dzierzkowny Jakubowey Skalskiey—stołnikowey Czernihowskiey, bacząc to, iż niewierni żydzi Marek Bernatowicz, Jzrael Markowicz, Marek Gierszonowicz, Nachim Moyżeszowicz, Eliasz Moyżeszowicz, Moyżesz Abramowicz, Jachim Markowicz—starsi kahału y synagogi Wilenskiey y wszyszey in genere żydzi teyże synagogi Wilenskiey, będąc o rzecz wyżey wyrażoną pozwanymi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa y listu obligacynego zapisu, samey pryncypalney, na ten list zapis winney summy, z troiakiemi zarękami, z szkodami, nakładami prawnymi, z prowizją, z wpisnym y pamiętnym nam danym, y za lucra zapłaconym in summa ośm tysięcy złotych polskich, na niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście Wilnie będącey, z wolnym pieczętowaniem oney y na wszelkich dobrach tychże wszystkich in genere żydów, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kramach, kamienicach, arendach, zastawach towarach, splawach gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu are-

sztowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych tychże niewiernych żydów osobach, z wolnym także onych wszędzie łapaniem y do więzienia braniem; tudzież przerzeczonych obżalowanych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliazza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszystkich teyże synagogi Wilenskiey żydów, według listu onych dobrowolnego zapisu, którym summę, pod winą infamiey, oddać obowiązali się, za niedosć onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żalującey wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a dla uczynienia mocney y nieodwłoczney za wskazaną summę na dobrach niewiernych żydów wszystkich kahału Wilenskiego y na samych osobach executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y inszych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów synagogi Wilenskiey pokażą się, a którego strona z urzędu do executiey użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siódmy tegoż meca Maia roku teraznieyszego przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania infamiey przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszystkich niewiernych żydów teyże synagogi Wilenskiey, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico ogłosił y obwołał, y tę publicatią a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 328, за 1699 годъ, л. 416.

№ 145.—1899 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Станиславу Добрану девяти тысячъ ста девяноста золот. польскихъ долгу и пени.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, meca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiąty obranemi, gdy s porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imię pana Stanisława Floryana Dobrana y ieymę pani małżonki imię pani Katharzyny Krużynskiej Dobranowej, z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem, żydami starszemi kahału Wilenskiego, za zakazem oczewisto w ręce podanym tu w Wilnie na Żydowskiej ulicy będącym, o nieoddanie y niezaplacenie na terminie y po terminie w liście obligacyinym zapisie od pomienionych starszych żydów kahału Wilenskiego żalującym summy wyrażoney, na list obligacyiny zapis winney, to iest, dwuch tysięcy dwuchset dwudziestu złotych polskich od niewiernych żydów starszych winney, o naruszenie tego listu obligu dobrowolnego zapisu, o troiackie zareki, sowitosei, szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy ninieyszym wyżey specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktora patron, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy daną, pan Pawel Tomkowid oczewisto ku rozprawie stawał, a pozwany niewierni żydzi starsi kahału Wilenskiego, iako się sami do prawa przed nami sądem niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili; zatym tenże aktora patron poda-

nego obżalowanym niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego przez ienerała iego król. mei wojewodztwa Wilenskiego Matheusza Zubrzyckiego zakazu zeznaniem onego oczewistym y przed w. imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądów naszych na tym zakazie uczynionym słusnie prawnie dowiodszy y żalobę z onego o rzecz wyżey wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydów, to iest: Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza, Dawida Markowicza, żydów starszych kahału Wilenskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostym, meca Marca trzydziestego dnia na dwa tysiące dwiescie dwadziescie złotych polskich imię panu Stanisławowi Floryanowi Dobranowi y pani małżonce imci dany, z którego to listu obligacyinego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne podostatku wyczytawszy y forum tey sprawy u sądu naszego ukazawszy, a niedość uczynienia samym że tym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem documentaliter dowiodszy, wzdania obżalowanych niewiernych żydów ponieważ do prawa nie stawaią, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tego listu dobrowolnego obligacyinego zapisu utwierdzenia, samey winney iścizny z sowitoseiami, zarekami osm tysięcy osmset osmdziesiąt złotych polskich, osobliwie za szkody, nakłady w tey sprawie noviter spendowane, trzechset złotych polskich, a samych obżalowanych niewiernych żydów, według dobrowolnego obligacyinego zapisu, onychże na infamią wskazania y dla publikowania tey infami, ienerała sądów naszych pilnującego przydania, a iako na executią za wskazaną summę na wszelkich dobrach onych, towarach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, do urzędu grodzkiego Wilenskiego, którego sobie strona zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y

domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie imię pana Stanisława Floryana Dobrana y pani małżonki imię ieym pani Katarzyny Krużynskiej Dobranowej z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem—starszemi kahału Wilęskiego, za zakazem o rzecz wyżey wyrażoną, tu przed nas sąd podanym, bacząc to, iż żydzi starsi kahału Wilęskiego, będąc do sądu naszego zakazani, za pokilkakrotnym przez ienerała przywoływaniem, przed nami do prawa niestanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y tego listu obligacyynego od obżalowanych żydów żalującemu imci danego zapisu, ktury my sąd, iako słusznie y prawie dany, we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy moey zachowaniu y utwierdzamy, samey na ten list obligacyyny zapis winą ostaley isczizny z sowitościami, zarękami ośm tysięcy ośmset ośmdziesiąt złotych polskich, osobliwie za szkody nakłady prawne, według domawiania strony trzysta złotych polskich, z dwiema kopiami wpisnego y pamiętnego nam sądowi danym y za lukra zapłaconemi, wszystkiego summą dziewięć tysięcy sto dziewiędziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału Wilęskiego, na szkole, domach, kamienicach, kramach w mieście Wilenskim y innych będących, handlach, towarach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu zaaresztowaniem, towarów braniem, szkoły zapieczętowaniem y na inszych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydów Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza y Dawida Markowicza żydów starszych kahału Wilęskiego, według opisu onych dobrowolnego obligacyynego na infanią, na garło,

na łapanie żalującemu aktorowi wskazuemy y wedle prawa coaequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z koroną Polską ex nunc za infamisow uznawamy y dla publikowania tej infamiey ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy; a na odprawę za wskazaną od nas sądu summę na szkole Wilęskiej, kamienicach, domach, kromach, towarach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących do urzędu grodzkiego Wilęskiego, nieoglądając się na żadne bronienie, odsyłamy. A gdy dzień pierszy Mai przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, pomienionych żydów za infamisow w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwołał y publikował y te publikacją rediens a loco publicacionis, iudicialiter zeznał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunałnych w-o x-a Lit. zapisana.

Изъ книги Глав. Литов. Трибунала, № 328, за 1699 г., л. 682.

№ 146.—1700 г. Апрелья 5.

Вводъ Володковичей во владѣніе имѣніемъ Семковъ, принадлежавшимъ евреямъ Берковичамъ, въ обезпеченіе уплаты долга.

Roku tysiąc siedmsetnego, miesiąca Aprila piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiej mosci Minskim, przedemną Theodorem Antonim Wankowiczem—stolnikiem y podstaroseim Minskim, stanowszy oczewisto ienerał woiewodztwa Minskiego Łukasz Hrynkiewicz przyznał kwit swoy relacyyny intromisyyny w te słowa pisany: Ja Łukasz Hrynkiewicz, ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Minskiego, zeznam tym moim relacyynym intromisyynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym, miesiąca Aprila 2 dnia

z stroną szlachtą panami Jerzym Zahorskim, Stefanem Jakubowiczem, Piotrem Sławinskim, Tomaszem y Alexandrem Pomarnackimi byłem użytym od niewiernych żydów Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—braci rodzonych y małżonek onych Sierki Mienkowiczowny Jzaakowey y Jenty Salomonowny Mowszyney Berkowiczowych do majątności, nazwaney Siemkowa, w Minskim wojewodztwie leżącej, gdzie za przybyciem naszym wysz rzeczeni żydzi arędarze Zasławscy y małżonki onych powieździeli przed nami, iż będąc pilno gwałtownie potrzebnymi pieniędzy, wzięli y do ręku swoich odebrali y odliczyli u ięgomosci pana Franciszka Wołodkowicza y pani małżaki ięgomosci, ięymsci pani Zofyi Wankowiczowny, gotowey rękodayney, spolney ichmosciow summy pieniędzy, dwa tysiące sześćset złotych, za którą summę wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym ze wsiami Siemkowem, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsią Słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi y ze wszystkiemi do tey majątnosci Siemkowa z dawnych czasow należącemi przynależnościami, prawem wlewkowym na lat pięć spełna po sobie idących od roku terazniejszego do roku da Pan Bóg przyszłego tysiąc siedmsetnego piątego do dnia y święta świętego Jerzego, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y pani małżące imsci zbyli, żądając mnie ienerała y strony szlachty, abym pomienioną majątność Siemkow cum attinentijs do possessij imsci panu Wołodkowiczowi y pani małżące imsci podał y intromittował. Ja tedy ienerał, sprawując się podług prawa pospolitego, dość czyniąc funkcij urzędu moiego y affektacij żydow Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—arędarzow Zasławskich y małżonek onych, wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym, ze wsiami Siemkowym, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsió słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi, z ogrodami, gruntami, z polmi, zaroslami,

sianożęciami, rzekami, rzeczkami, lasami z stawem y mlynem y ze wszystkiemi, a wszystkiemi do mienowaney majątnosci Siemkowa zdawna należącemi przynależnościami do należytey possessij y spokojnego imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ięymsci pani małżące imsci bez żadney y najmniejszey ni od kogo contradyckej podałem do dzierżenia y używania, ktorey majątnosci Siemkowa zostawszy ięgomosć pan Wołodkowicz y pani małżaka imsci spokojnymi possessorami, mną ienerałem y stroną szlachtą oświadczyli się. Na dowod czego ten moy relacyiny intromisyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Minskich podaie y przyznawam. Pisan ut supra. U tego kwitu intromissyinego podpis ręki ieneralskiey tymi słowy: Łukasz Hrynkiewicz, ienerał ięgo królewskiey mosci wojewodztwa Minskiego. Ktore oczewiste przyznanie ieneralskie iest do xiąg grodzkich Minskich zapisane, z ktorych y ten wypis, pod pieczęcią urzędową, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ięymsci pani małżące imsci iest wydan. Pisan w Minsku. Adam Woyciech Janieszewski pisarz grodzki wojewodztwa Minskiego.

Изъ поточной книги Минскаго городского суда за 1668—1698 годы, № 11839, л. 721—722.

№ 147.—1700 г. Мая 7.

Трибунальный декретъ, вторично присуждающий старшинъ синагогъ Виленской, Брестской, Гродненской, Пинской и Слуцкой къ инфамии и къ смертной казни за неуплату въ срокъ слѣдующей съ ихъ обществъ подушной подати.

Roku tysiąc siedmsetnego msca Maja siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z

porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imię pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. mści piechoty, trybunału wielkiego księstwa Litewskiego assistującej, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzienskiemi, Pinskiemi y Sluckiemi, kahałow miast i. k. mści w wielkim księstwie Litewskim będących, starszymi y innymi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniać do dekretu sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, w Nowogrodku, z aktoratu żalującego z obżalowanemi żydami ferowanego, do dość uczynienia temu dekretowi, do oddania y zapłacenia summy trzydziestu tysięcy osmset trzydziestu pięciu złotych polskich na kahałach Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Sluckim, na osobach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, tym dekretem aktorowi przysądzonych, a w niestaniu onych do approbaty tego dekretu y infamii w nim wyrażoney, ze wszystką rzeczą y wskazaniemi w nim opisanemi, a do wskazania na powtórą infamią na gardło, na łapanie, tudzież do obwarowania przez dekret sądu naszego, aby niewierni żydzi księstwa Litewskiego podług repartitiei między sobą uczynioney z pięciu kahałow in posterum pogłowne, podług constitucyey należącej, do imści pana rotmistrza wnosili, o szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tej sprawy daną y ustnie zleconą pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swej nieuczynili, zatym wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom — starszym Wilenskiego, Brzeskiego,

Grodzienskiego, Pinskiego y Studzkiego kahałow, każdemu z osobna tu w mieście i. k. mci Wilnie będącym, ze szkoły wychodzącym, przez ienerała Piotra Zynę pięciu stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imcią panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trójga wołania strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżej w naratywie wyrażoną, a szerzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żalującego z obżalowanemi wszystkimi żydami, Wilenskiego, Brzeskiego, Grodzienskiego, Pinskiego y Sluckiego kahałow y innymi wszystkimi starszemi W. X. Lit. będącemi w Nowogrodku ferowany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem, pozwanym niewiernym żydom na infamią, na gardło y na łapanie, iako in causa fisci wskazawszy, wszystkiego summą trzydzieście tysięcy osmset trzydzieścia pięć złt. polskich na pozwanym niewiernym żydach, Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Sluckim kahałach y na wszelkich dobrach y majątnościach ich, leżących, ruchomych, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, splawach, arędach, summach pieniężnych, gdzie y u kogo kolwiek będących żalującemu aktorowi przysądził y na odprawę tej summy do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich odesłał, iako to szyrzey y dostateczniey dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża, po którego produkowaniu dekretu, wzdania pozwanym niewiernym żydom iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tego dekretu sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żalującego z obżalowanemi

niewiernemi żydami w Nowogrodku, iako słusznie y prawnie ferowanego, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazanej tym dekretem summy trzydziestu tysięcy ośmiuset trzydziestu pięciu złt. pol., przytym za szkody przez nieoddanie tey summy poniesione y nowiter lożone koszty tysiąca złt. polskich z wpisnym y pamiętnym od tego danym, na pozwanym osobach y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy grabieniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych żydów, iako infamissow, za powrotną infamią, na gardło y na łapanie wskazania, onych że podług prawa *coactionis iurium ex nunc* za infamissow uznania y do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych pozwanym żydów, za sumę dekretem sądu głównego trybunalego wskazaną y teraz noviter erogowane koszty skuteczney y nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, ani na protekcie y ochrony, odprawy, tak y dla uczynienia nad samemi pozwanemi osobami, na garlach ich przez mistrza executiey do wszelkich urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi się dobra obżalowanych okaza y sami poścignieni y złapani bydz mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnym temu dekretowi y na tych wszystkich ichmsciow, którzyby żydów tych, od których podatek pogłownego nie będzie oddany, ochraniali, dalszych paen prawnych odesłania, in posterum zaś, aby żydzi wszyscy podług repartitiei mie-dzy się uczynionej imsci panu rotmistrzowi

summę per constitutionem naznaczoną, cum salario na początku trybunała Wilenskiego oddawali, warowania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. msci piechoty trybunału w-o x-a Litt-o assistuiący, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzien-skiemi, Pinskiemi y Słuckiemi kahalow y synagog w miastach i. k. msci w w-m x-ie Litt-m będących starszemi y innemi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi będąc pozwanemi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a wedle prawa y dekretu sądu głównego trybunalego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu żaluiącego z obżalowanemi osobami w Nowogrodku ferowanego, (który my sąd, iako słuszny y prawny, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną, nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy), wskazanej tym dekretem summy trzydziestcia tysięcy ośmset trzydziestcia pięć złotych polskich, przytym za expensa prawne nowiter w tey sprawie erogowane złotych tysiąc, z wpisnym y pamiętnym nam danym, cum lucris zapłaconym, wszystkiego sumną trzydziestcie jeden tysiąc ośmset czterdziestcie y pięć złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach ich leżących, ruchomych, domach, kamienicach, kromach, wicinach, handlach, towarach, splawach, arendach, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym samych do więzienia braniem, szkoły pieczętowaniem y z wolnym na targach, iarmarkach y gdziekolwiek poścignowszy towarow y samych osob grabieniem a samych przereczonych obżalowanych żydów Wilen-

skiego, Brzeskiego, Grodzkiego, Pinskięo y Shuckiego kahałow, iako infamissow, na garło y na łapanie osądzonych, na powtorną infamią, na garło y na łapanie wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za powtornych infamissow uznawszy, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy, a iako dla uczynienia nad dobrami pozwanych osob wszelkiemi, za wskazaną dekretem sądu głównego trybunального summę mocney y nieodwłoczney, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienia y protekcie odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych osob niewiernych żydow do urzędow wszelkich ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatow, pod któremi się dobra pozwanych osob okażą y sami poścignieni y złapani bydź mogą, a ktorego z urzędu imć pan rotmistrz do tey exekucyi użyć zechce, odsyłamy. Inquantum by zaś któż kolwiek z ichmew panow obywatelow w. x. Lit. żydow pod sobą mieszkających, prawem przekonanych infamissow, ochraniał, w protekciey mając, executionem podatku pogłownego impedire miał, na takowego każdego takoz paenam infamiae zakładamy, a in posterum aby niewierni żydzi podług repartitiei między się uczynionej, którą kahał Wilenski, imci panu rotmistrzowi pod paenami iako naysurowszemi ma podać, podatek pogłownego per constitutionem naznaczony, wszystkę summę cum salario imści panu rotmistrzowi dekretem sądu głównego trybunального przeszlorocznym naznaczonym, na początku trybunału Wilenskiego oddawali, pod utwierdzeniem tychże infamii et sub paenis irremissibiliter extendendis warujemy y nakazujemy. A gdy dzień dziesiąty msea Maia do publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał sądow naszych Piotr Zynza, dośc czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sondowey et in foro publico, niewiernych żydow Wilenskich, Brzeskich, Grodzkich, Pinskięo y Sludzkich kahałow y wszystkich starszych kahałow y

synagog Wilenskich za wiecznych infamissow obwołał, ogłosił, publikował y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktura sprawa iest do ciąg głównych Trybunalnych wpisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 329, л. 381.

№ 148.—1700 г. Юня 3.

Трибунальный декретъ, присуждающій въсьх евреевъ Виленскаго кагала къ инфамии въ третій разъ, къ смертной казни и уплатѣ Софii Скальскоj долга и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, mea Junii trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny syedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzieniu przypadła sprawa ieym pani Zofii Dzierzkowney Skalskiej, stolnikowey Czernihowskiej z niewiernymi żydami starszymi szkoły y synagogi Wilenskiej, to iest Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markiewiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami teyże synagogi Wilenskiej, oto y w takowy sposób, iż gdy obżalowani niewierni żydzi starsi, będąc pilnie, a gwałtownie potrzebnymi summy pieniędzy na potrzebę szkoły y synagogi Wilenskiej na dwa listy obligacyjne zapisy wzięli y pożyczili u zesłego ieszcze w Bogu imć pana Jakuba Skalskiego, stolnika Czernihowskiego y u samey małżonki ieym, na ieden zapis summy pulтора tysiąca złotych w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym, mea Maia dwudziestego trzeciego dnia, monetą srebrną talarową, koždy talar bity rachując po złotych sześciu y tym zapisem obowiązali się pomienioną summę w roku tysiąc sześćset

dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego dnia przy xięgach grodzkich Wilenskich pod troiakimi zarękami wyliczyć, na drugi zapis summy piętnaście tysięcy złotych polskich monetą takż srebrną talarami u żałującej ieymé panicy stolnikowej Czernihowskiej y u zeszłego małżonka ieymsci w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, mca Junii dziesiątego dnia y ten zapis obżałowani niewierni żydzi ustnym swym zeznaniem w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym mca Augusta dziesiątego dnia stwierdzili y obowiązali się na terminie w obligu wyrażonym, pod troiakimi zarękami y prowizją od tey summy, sąd główny trybunalny summę osm tysięcy wskazał na dobrach obżałowanych, osobach y towarach wszelkich; drugi dekret tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia o niewyliczenie in termino summy piętnastu tysięcy złotych polskich z troiakimi zarękami, sąd główny trybunalny na niewiernych żydach wszystkich y szkoły, towarach y na samych osobach, summy osmdziesiąt tysięcy złotych polskich wskazawszy, samych vigore tychże obowiązkow na infamią, na garło, na łapanie wzdać dopuścił, iako obszerniey wyrażają w sobie pomienione dekreta sądu głównego trybunального; a dla uczynienia mocney eksekucyey nad osobami, dobrami y towarami onych, do urzędow ziemskich, grodzkich, pod któremi dobra albo osoby pokażą, wydał. Zaczym do approbacyey y utwierdzenia tych dekretow obudwuch, ze wszelkim wskazaniem w nich wyrażonym, wespół y infamii za tymiż dekretami wypadłych y oraz na wskazanie dalszych paen prawnych, o szkody, nakłady, recente spendowane y o inne w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone praetensie, zapozwała. Na terminie tedy ninieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od ieym panicy Skalskiej umocowany patron pan Alexander Hordziejewski oczewiscie ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie-

stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swym nieuczynili; zatym tenże patron podanych oczewisto w ręce niewiernym żydom synagogi Wilenskiej przez ienerała i. k. meci Piotra Kołędę pozwu zeznaniem relacyey iego na urządzie grodzkim Upitskim w roku teraznieyszym, mca Marca dwudziestego szóstego dnia uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą wydanym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał dwa dekreta sądu głównego trybunального—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia; drugi tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia, w Wilnie, wespół z infamiami in contumaciam otrzymane, którym dekretem sąd główny trybunalny, mianowicie pierwszym, to jest, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, osm tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach, a drugim, to jest, dnia dwudziestego Junii tegosz roku, osmdziesiąt tysięcy złotych polskich na tychże niewiernych żydach y na wszelkich dobrach onych wskazał, a na odprawę do wszelkich urzędow odesłał, po których produkowaniu wzdana obżałowanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzdana, a zatym dekretow wyżey specifikowanych, wespół z infamiami y ze wszystkimi eo nomine uroszczonym progressem prawnym, we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysądzoney osmdziesiąt osmiu tysięcy, osobliwie za szkody nakłady prawne teraz spendowane pięciuset złotych polskich, na tychże niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście w Wilnie będącocy, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, komorach,

kamienicach, splawach, towarach, arendach, handlach, wolnym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, zabieraniem, exequowaniem y na samych osobach, a samych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrama, Jachima Markowiczow na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego, na odprawę zaś wskazaney summy y dla uczynienia mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo obrony nad osobami tychże niewiernych żydow exekucyey do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y do iniszych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra obżalowanych tych to żydów okażą się y osoby poścignione być mogą odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieym. pani Zophii Dzierzkowny Jakubowey Skalskiey, stolnikowey Czernihowskiey z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiey, to iest Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markiewiczem, Markiem Gerszanowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami tegoż kahału Wilenskiego za pozwem o rzecz wyżey wyrażoną przed nas sąd wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi będąc do sądu naszego zapozwanemi, za niepoiednokrotnym z nakazu naszego przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzdałemy, a według prawa y żaloby pozwney, domawianiem się patrona strony powodowey, dekreta sądu głównego trybunalnego—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, meca Maja dwudziestego trzeciego dnia, drugi w tymże roku meca Junii dwudziestego dnia, z infamiami temi dekretami wskazanemi, iako słusznie y prawnie ferowane we wszystkich punktach y paragra-

phach nienaruszenie przy mocy zachowuemy y utwierdzamy; summy temi dekretami przysądzoney osmiudziesiąt osmiu tysięcy, a osobliwie za szkody, nakłady prawne, teraz spendowane, recenter erogowane, pięćset złotych, z wpisnym zaś y pamiętnym in summo osmdziesiąt osm tysięcy pięćset piętnascie złotych polskich na tychże niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich, w miescie Wilnie będącey, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących y na domach, kromach, kamienicach, arendach, towarach, zastawach, splawach z wolnym onych na każdymmieyscu aresztowaniem, zabieraniem y exequowaniem y na samych osobach, przereczonych zaś niewiernych żydow Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Abrahama, Moyżesza, Jachima Markiewiczow y wszystkich niewiernych żydow całej synagogi Wilenskiey na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazawszy, dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego przydałiśmy, a na odprawę tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego wskazaney summy, także dla uczynienia mocney y nieodwłoczney nad samemi osobami tych że niewiernych żydow, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, excepcie, listy zaręczne, mota nobilitate vel adhibita manu militari exekucyey, do urzędow ziemskich grodzkich wojewodztwa Wilenskiego y innych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra iakie kolwiek obżalowanych niewiernych żydow okażą się y osoby poścignione być mogą, a którego sobie strona z nich do tey odprawy użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień piąty roku terazniejszego meca Junij przypadł, ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania tey infamiey przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Marka Bernatowicza, Jzraela Markiewiczza, Mar-

ka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrahama, Jachima Markowiczow—starszych y wszystkich in genere żydów kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico ogłosił y obwołał y te publicatją, a loco publicationis re-diens, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1153.

№ 149.—1700 г. Юня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новогрудской синагоги къ вторичной инфамии и къ смертной казни за неуплату долга Осипу Бржозовскому.

Roku panskiego tysiącznego siedmsetnego, mca Junii piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzieniu przypadła sprawa imé pana Jozepha Brzozowskiego y ieymé pani Marianny Szahanskiey Jozephowey Brzozowskiey, małżonkow, z niewierni żydami miasta i. k. mci Nowogrodka Boruchem Szmołowiczem, Szymonem Towiszowiczem, Chanonem Judkowiczem, Leybą Chaymowiczem, Abramem Moyżeszowiczem, Abramem Szymonowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozefem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta szkoły Nowogrodzkiey, za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniać o to: iż pozwani żydzi, zostawszy pierwicy winni żalobliwym aktorom od niemałego czasu na dwa listy zapisy pewną summę, którym zapisom ani antecessorowie pozwanych żydow, ani sami pozwani teraz nieoddali y dość onym nieuczynili, o co żalobliwi ak-

torowie pozwanych żydow pozwali na rok przeszły tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty do Minska na trybunał w-o x-a Litt-o y tam dekret niestanny, z niemałym wskazem na pozwanych żydach Nowogrodzkich y na całej synagodze onych otrzymali; gdzie trybunał na pozwanych żydach tym dekretem summy sześć tysięcy czterysta dziewiędziesiąt złotych polskich wskazawszy, onych na infamią wzdał, do wszelkich urzędow na odprawę odesłał, iako dekret w sobie wyraża. Tedy pozwani żydzi kahału Nowogrodzkiego, nieprzypuszczając za tym dekretem na siebie wypadłym do executy y paen dalszych, w roku tymże tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym msea Juli dwudziestego czwartego dnia, zapisem swoim przez ichméc panów urzędnikow grodzkich Nowogrodzkich podpisanym y na urzędzie przed ekonomem zeznanym pogodzili żalobliwych za złt. tysiąc dziewięćset piędziesiąt, monetą dobrą talarową, talar rachując po złotych sześciu, z uzyczeniem frysztu na raty cztery do oddania summy, a za nieoddaniem każdej raty, stwierdzając pomieniony Minski trybunalski dekret, ze wskazem y summą w nim wyrażoną y w peny prawne płacenia szkod, nakładow popadając; iakoż gdy pierwsza rata oddania żalobliwym pieniędzy złotych pięćuset na święty Szczepan święta rzymskiego w mąietności iasnie wielmożnego imé xdza biskupa Wilenskiego nazwaney Dombrownie, w powiecie Lidzkim leżącey, w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym przypadła, tam pozwani niewierni żydzi nie tylko podług zapisu swego summy żalobliwym oddać nie chcieli y nieoddali, ale lekce sobie prawo pospolite poważając, zapis swoy naruszając, na zaręki w nim założone y na dekret z infamią na się wypadły nie niedbając, miasto oddania tey summy, na pomienionym terminie odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalobliwych, iesliby mieli oncy upominać się, udzielali y tey summy nieoddali; zatym żalujące aktorowie nie tylko pomienionych pozwanych żydow, ale y cały kahał y sy-

nagogę onych Nowogrodzką do sądu naszego na rok terazniejszy tysiączny siedemsetny do Wilnia, iako do zapisu onych y do oddania według onego z zarękami summy, do utwierdzenia dekretu Minskiego, ze wszystkim wskazem y procederem prawnym w nim wyrażonym, do nagrodzenia szkod w tey sprawie, na złotych dwieście podjętych y spendowanych, do wskazania według tegoż dekretu, jako iuż infamisow paen powtorney infamii y dalszych paen prawnych przysądzenia y o inne pretensie w pozwie obszerniey y dostateczniey wyrażone zapozwali. Do kórey sprawy na dniu dwudziestym dziewiątym msca Maii anni praesentis, po wzięciu od niewiernych żydów na ugodę, a za niedoysciem oney na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichmć, za mocą prawną sobie do tey sprawy dana, pan Alexander Hordziejewski, mieczny Wilenski, oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Nowogrodzkiej, jako sami przed nami sądem do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże wyż pomieniony aktorow patron podanego oczewisto w ręce niewiernym pozwanym żydom, tu w mieście Wilnie na on czas będącym, przez ienerała i. k. mei Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisane okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyż mianowaną, a szerzey w nim opisana przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Februarii dwudziestego osmego dnia, w Minsku przez aktorów na niewiernych pozwanym Nowogrodzkich żydach otrzymanym, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwa-

nych żydów przed sobą sądem, na upad w rzeczy wzdawszy, sumy wszystkiego sześć tysięcy czterysta dziewiędziesiąt złotych na żydach y na wszelkich onych dobrach aktorom wskazał, samych według zapisow na infamią wzdał. A dla uczynienia za sumę exequity do należytych urzędow odesłał, iako dekret w sobie wyraża, za którym dekretem gdy aktorowie cheieli czynić exequitą, tedy niewierni żydzi Nowogrodzcy, niepozwalając aktorom czynić exequity lecz uspakajając żalobliwych aktorow, dali od siebie list dobrowolny zapis na sumę dziewięćset pięćdziesiąt złt. z oddaniem oney na czterech ratach, w zapisie wyrażonych. Który to dobrowolny zapis od całej synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydów żalującym aktorom, pod datą w nim wyrażoną produkując, a wszystkie warunki, wady y obowiązki w nim wyrażone podostatku wyczytawszy, a nieoddanie pierwszej raty summy na terminie y po terminie w nim opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y žaloby pozwney tego zapisu dobrowolnego, iako słusznego y prawnego na wyż pomienioną sumę aktorom danego, wespół z dekretem sądu głównego trybunalnego w Minsku przez aktorow na pozwanych żydach otrzymanym, z infamią y ze wskazem w nim wyrażonym, utwierdzenia trzech rat w zapisie wyrażonych, nie-słusznie napisanych, skasowania, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego wskazaney sześciu tysięcy czterechset dziewiędziesiąt złt., tudzież pndzy gotowych według listu obżalowanych żydów dobrowolnego zapisu, pierwszej raty na terminie w tym zapisie założonym nieoddaney, tedy wszystkie summy za wszystkie cztery raty należącey y na ten zapis winney, z zarękami trzech tysięcy dziewięćset złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody na pra-

wo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych, z kopami wpisnego y pamiętnego y za lucra należącemi na niewiernych pozwanych wszytkiey synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, handlach, towarach, kamienicach, zastawach y na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym onych pieczętowaniem, samych pozwanych żydow, gdziekolwiek spodkawszy na każdym mieyscu, na drodze y każdym sądem y urzędem do więzienia braniem, domów, krom zapieczętowaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów całej synagogi kahału, szkoły y parafiey Nowogrodzkiej, iako już infamisow, na garło y na łapanie ósądzonych y za udzielaną pochwałkę na powtorną infamią, na łapanie y na garło żalującym aktorom wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamisow uznania y dla publikacy ienerała sądowego przydania, wywołać y publikowac nakazania. A dla uczynienia za summę wyż pomienioną na wszelkich dobrach, gdziekolwiek będących, domach, kromach, y szkole niewiernych żydow Nowogrodzkiej skuteczney, a nieodwłóczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie, nieprzyimuiąc ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad samemi osobami prawney za poścignieniem executii do urzędow ziemskich lub grodzkich wdztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, ktorego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jozepha Brzozowskiego y pani małżonki imsci z niewiernemi żydami Boruchem Szmoilowiczem, Szymonem Fawiszewiczem, Chanonem Jodkowiczem, Leybą Chaymowiczem, Abramem Moyżeszowiczem, Abramem Szymanowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozephem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta żydami szkoły Nowogrodzkiej, za

pozwe m przez aktorow o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi Nowogrodzcy, będąc tu przed nas sąd do Wilnia zapozwanymi, przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem niestawali do prawa, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby pozowney y domawiania strony powodowey patrona zapis, dobrowolny niewiernych żydów aktorom na summę tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt złotych, pod datą w nim wyrażonym, we wszytkich punktach y paragrafach, wespół z dekretem sądu głównego trybunalnego, w trybunale Minskim w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym przez żalujących aktorow na obżalowanych niewiernych synagogi Nowogrodzkiej żydach otrzymanym, ze wskazem w nim wyrażonym, z infamią y ze wszytkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, raty oddania pieniędzy w zapisie trzy niesłusznie napisane kassuiemy, przy tym summy tym dekretem wskazaney y przysądzoney sześć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt złotych, tudzież osobliwie summy na list dobrowolny zapis nieoddaney pierwszej raty, na terminie w tym zapisie pomienionym, tedy wszytkiey summy w iedno zniosszy, z zarękami trzy tysiące dziewięćset złotych, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody, nakłady na prawo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym y za lucra zapłaconym, wszytkiego summą dziesięć tysięcy siedmset dwadzieście pięć złotych polskich na niewiernych żydach synagogi y szkoły Nowogrodzkiej y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, handlach, towarach, zastawach, na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym oney pieczętowaniem, samych żydow za poścignieniem, gdziekol-

wiek, w drodze, w goscinie y pod koźdym sądem y urzędem, do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów Borucha Szmoilowicza, Szymona Fawiszewicza, Chanona Judkowicza, Leybę Chaymowicza, Abrama Moyżeszowicza, Abrama Szymonowicza, Symona Abramowicza, Jakuba Nosowicza, Jozepha Rubinowicza y innych starszych całej synagogi y kahału szkoły Nowogrodzkiej, iako iuż infamissow, na garło y na łapanie osadzonych y za udzielaną pochwałkę na powtorną infamią, na łapanie y na garło żałującemu imé panu Jozephowi Brzozowskiemu y pani małżonce imci wskazuiemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamissow uznawszy, dla publikowania oney ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy; a dla uczynienia za summę wyż pomienioną, tym dekretem sądu naszego wskazaną, na wszelkich dobrach niewiernych pozwanych żydow synagogi Nowogrodzkiej leżących, ruchomych, sumach pieneznych, gdziekolwiek na zastawach, handlach, domach, kromach, kamienicach, skuteczney, mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie y nieprzyimuiąc ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad osobami onych prawney za poścignieniem executiy do urzędow ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, pod ktoremi dobra pozwanych żydow okażą, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy tak na urząd nieposłuszny, iako y na strone paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień czternasty miesiąca Junii anni praesentis dla publikowania mianowaney infamii od nas sądu złożony przypadł, tedy ienerał, ustawicznie sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, pomienionych niewiernych starszych żydow szkoły synagogi miasta Nowogrodzkiego y wszystkich żydow teyże szkoły, za infamissow na garło y na łapanie osadzonych, w izbie sądowey, et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią swoią, a loco publicati-

onis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do ksiąg głównych trybunału wielkiego xięstw Litewskiego iest wpisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 1394,

№ 150.—1700 г. Іюня 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Жомойтской синагоги къ инфамии и уплатъ Ивану Петровичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego miesiąca Junii piątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Żmuydzkiego y pani małżonki imści ieymci pani Halszki Bokunowny Janowey Piotrowiczowey—skarbnikowey xięstwa Żmudzkiego, z niewiernemi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Żmudzkiego: Leybo Jlewiczem—szkoły Kicydanskicy, Jozephem Jakubowiczem—szkoły Rosienskicy, Jzraelem Jrszewiczem—szkoły Kielmenskicy, Jakubem Jowelowiczem—szkoły Plungianskicy, Moyżeszem Dawidowiczem—szkoły Nowomieskicy, Moyżeszem Janusowiczem—szkoły Jurborzkicy y wszystkimi żydami w xięstwie Żmuydzkim mieszkaiącemi, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniąc o nieoddanie y niezaplacenie przez obżalowanych na dwa zapisy aktorom winney summy, na ieden tysiąca dwochset ośmiudziesiąt trzech talarow bitych, tynfow dwuch, a na drugi dwochset trzydziestu trzech talarow bitych y dwoch tynfow, tak na terminach, iako y po terminach iednemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzecim w dzień kwietney niedzeli, drugiemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym także w dzień kwietney niedzeli przy-

padających swiāt rzymskich, opisawszy się temi zapisami we dworze y majątności żałujących aktorow nazwaney Podubisie, w xięstwie Zmuydzkim, w powiecie Kroskim, oddać y wyliczyć, a potym przepomniawszy tych opisow swoich, iako na przypadłym pierwszym terminie, tak też y kilka pominiwszy, do tego czasu nieoddaią y oddać niechęcą, zapisom swoim sprzeciwiają się, żałujących do szkody y strat niemałych przywodząc, przeto według opisow w winę infamiey, w troiakię zaręki sowitości popadli, do których wskazania, o szkody, nakłady y winy prawne y inne praetensie, w pozwie wyniesionym wyrażone, actores zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichm pan Stephan Frackiewicz, za mocą prawną sobie daną do tey sprawy oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże strony powodowey patron, powtorzywszy propozycyę pozwu pryneypalów swoich, niżej inserowaną, podania niewiernym żydom wszystkim w mieście Kieydanach, w xięstwie Zmuydzkim leżącym oczewisto w ręce w samym rynku przez ienerała i. k. mei Stanisława Ragunca pozwu zeznaniem iego oczewistym u xiąg grodzkich xięstwa Zmuydzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą terażniejszego roku tysięcznego siedmsetnego, miesiąca Maia piątego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dwa obligacyine zapisy: ieden w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, a drugi w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorym od obżalowanych niewiernych żydow żałobliwym aktorom dane, z których to obligacyinyh zapisow wszystkie obowiązki y warunki prawne dozłate-

cznie przeczytawszy y nieuczynienia onym dosć samemiż temi listami dobrowolnemi nieoswobodzonemi zapisami dowiodszy, oraz y to, że obżalowane osoby temiż listami, zapisami, za niedosć onym uczynienie ad primam instantiam na infamią wzdać się opisali y pozwolili, pokazawszy y dowiodszy forum przed nami sądem, pozwanym niewiernych wszystkich żydow, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym zapisow obligacyinyh, datami w nich wyrażonych, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia, troiakię zarąk z samą kapitalną summę, tudzież za expensa prawne w tey sprawie erogowane, trzechset złt. na wszelkich dobrach pozwanym żydow leżących, ruchomych, summach pieneznych, towarach, handlach, spławach, gdziekolwiek będących, z wolnym aresztowaniem onych, nakoniec vigore tychże zapisow na infamią wskazania y ienerała sądowego dla publikowania tey infamiey ex nunc przydania, a za summę wskazaną dla uczynienia nieodwłoczney odprawy na dobrach y osobach pozwanym żydow do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego xięstwa Zmuydzkiego y innych tych woiewodztw y powiatow, pod któremi się dobra y osoby niewiernych żydow wyżey przerzeczonych okaza, a którego strona zażyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Zmudskiego y pani małżaki iegoomości ieymosci paniey Anny Halszki Bokumowny, Janowey Piotrowiczowey, skarbnikowey xięstwa Zmudskiego z niewiernemi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Zmudskiego Leybą Jllewiczem—szkoły Kieydanskiey, Jozefem Jakubowiczem—szkoły Rosienskiey, Jzraelem Hirszewiczem—szkoły Kielmienskiey, Jakubem Sowelowiczem—szkoły Pługianskiey, Moyżeszem Dawidowiczem—szkoły Nowomieyskiey, Moyżeszem Janusowiczem—szkoły Jurborskiey y wszystkiemi żydami w xięstwie Zmudskim mieszkającymi, bacząc to, iż będąc nie-

wierni żydzi o rzecz w pozwie wyrażoną pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby y domawiania się patrona strony powodowey dwa zapisy obligacyine od niewiernych żydów starszych kahału xięstwa Zmuydzkiego żalobliwym aktorom dane: ieden na tysiąc dwieście ośmiesziesiąt trzy talery bite y dwa tynfy, w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Marca dziesiątego dnia, a drugi na dwieście trzydzieście trzy talery bite y dwa tynfy w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorego, msca Februarii dwudziestego dziewiątego dnia, iako słuszne y prawne przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, a za niedość uczynienie onym w nieoddaniu na terminie summy, według tychże dobrowolnych opisow, z troiakiemi zarękami samey kapitalney summy trzydzieście sześć tysięcy y czterysta tynfow, za expensa prawne w tey sprawie errogowane, trzysta złotych, wszystkiego summą z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam danym, trzydzieście sześć tysięcy siedmset y dziesięć złotych talarami bitemi, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu na pozwanym niewiernych żydach y wszystkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym arestowaniem wszędy onych, domach, kromach, zastawach, gdziekolwiek będących, a samych przereczonych niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Zmuydzkiego Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskicy, Jozepha Jakubowicza — szkoły Rosienskicy, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskicy, Jakuba Jowelowicza — szkoły Plungianskicy, Moyżesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskicy, Moyżesza Janusowicza — szkoły Jurborskicy y wszystkich żydow w xięstwie Zmuydzkim mieszkających, według dobrowolnych obligacyinych zapisow y obowiazkow, w nim założonych, na infamią żalobliwym aktorom wskazujemy y

ex nunc, według prawa coaequationis iurium xięstwa Litewskiego z koroną Polską, za infamissow uznawszy, dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego przydaemy, a na uczynienie mocney y nieodwłoczney odprawy na wszelkich dobrach pozwanym niewiernych żydow leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szkołach y samych tychże pozwanym osobach do urzędu ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Zmuydzkiego y tych powiatow, pod któremi się dobra pozwanym niewiernych żydow okażą y osoby posegnione być mogą, a którego stro- na z urzędu do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnym temu dekretowi naszemu dalsze pacny prawne, odsy- łamy. A gdy dzień dziewiąty miesiąca Junii dla publikowania tey infamiey przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Zmuydzkiego: Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskicy, Jozepha Jakubowicza — szkoły Rosienskicy, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskicy, Jakuba Jowelowicza — szkoły Plungianskicy, Moyżesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskicy, Moyżesza Hanusowicza — szkoły Jurborskicy y wszystkich żydow w xięstwie Zmuydzkim mieszkających za infamissow w izbie sądowey et inforo publico obwołał, ogłosił y te publikacja, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1393.

№ 151.—1700 г. Юня 12.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги и весь виленскій еврейскій кагалъ къ инфаміи, смертной назни и уплатѣ Екатеринѣ Щигельской долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Junii dwanastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na

trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysięczny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymsci panny Katarzyny Szczygelskiej z niewiernymi Peysachem Moyżeszowiczem, Jozefem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem, Dawidem Litmanowiczem—żydami starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem przed sąd nasz od aktorki wyniesionym oto, iż obżalowani niewierni wyż mianowani żydzi starsi imieniem całego kahału Wilenskiego za iedno opisawszy się, w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym, w dzień świętych trzech królów święta rzymskiego, według nowego kalendarza, wzięli y pożyczili, spólnie rękoma swemi odliczyli gotowej rękodajney summy pieniędzy talarami bitemi, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu y groszy piętnastu, złotych pięćset u ieymości panny Katarzyny Szczygielskiej tu w mieście na tenczas w Wilnie w klasztorze u wielbnych ichmw panien Bernardynek mieszkaiącey, którą to sumnę złotych pięćset talarami bitemi wziętą y pożyczoną, z kwotą od tey summy przychodzącą y postapioną złotych piędziesiąt pełną, a nie ratami, w roku tysiąc sześćset czterdzieści siódmym, w dzień świętych Trzech Królów takowegoż święta rzymskiego przypadającego, przy niegach grodzkich Wilenskich ieymć panie Szczygielskiej lub też komukolwiek ten oblig miiącemu oddać y wyliczyć nieoddali y oddać nie chcą, przez co w zaręki w tym liście obligacynym zapisie od obżalowanych niewiernych wysz mianowanych żydów ieymsci p. Szczygielskiej danym założone popadli, z tym tak o samą kapitalną, na ten oblig winną sumnę, do zaplacenja quote przez trzy lata niedawaney, iako też y o zaręki do wskazania paenam infamiae według tegoż opisu, od obżalowanych żaluiącey aktorce danego do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych y o inne praetensie, w żalobie mianowane, żaluiąca aktorka zapozwa-

ła. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorki umocowany im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną y ustnie zleconą p. Jan Fiedorowicz oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi—starsi kahału Wilenskiego, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Z tym wysz rzeczony aktorki patron podanego oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom—starszym kahału Wilenskiego, tu w Wilnie i. kr. msci mieście przez ienerała i. k. msci Piotra Zynę zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imscią panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y żalobą z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyyny zapis od obżalowanych żydów starszych y kahału Wilenskiego całego, na rękodajną sumę pieniędzy, to jest, pięćset złotych polskich w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym, mscia Januarii czwartego dnia, żaluiącey ieymsci panny Katharzynie Szczygielskiej, z terminem oddania tey summy dany, którego to listu, dobrowolnego, obligacynego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne dostatecznie wyczytawszy y forum tey sprawie u sądu naszego dowiodszy, wzdania pozwanych obżalowanych niewiernych wyszmianowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym samey nieoddaney na ten list dobrowolny obligacyyny zapis winno ostałey isczizny, z zaręką w tym zapisie założoną, tysiąca złotych polskich, osobliwie za prowizją od tey summy przychodzącą y za expensa, noviter w tey sprawie z okazyi obżalowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej poniesione, trzechset złotych polskich na pozwa-

nych obżalowanych żydach przereczonych, samych osobach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, dobytkach, towarach, kromach y handlach onych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących z wolnym onych gdziekolwiek potrafiwszy y spotkawszy, według dobrowolnego onych opisu, łapaniem, aresztowaniem przyparęczeniem, a samych przereczonych obżalowanych osob, Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa y Jzraela Markowiczow, Arona Aszorowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, według prawa y dobrowolnego opisu, od samych żalującej aktorce danego, na infamią, na garło y na łapanie żalującej aktorce wskazania, onych że ex nunc, według prawa coaequationis iurium, za infamissow uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a do uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney na wszelkich dobrach, towarach, handlach y kromach, także dobytkach onych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, wysz rzeczonych żydów starszych kahału Wilenskiego za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego Wilenskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra obżalowanych osob być się okażą y sami poścignieni będą y którego strona użyć sobie zechce, z założeniem na przeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłusznych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymści panny Katharzynie Szczygielskiej z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Jozephem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem y Dawidem Litmanowiczem—starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem, o rzecz w narratywie wyrażoną, tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani przereczeni żydzi—starsi kahału Wilenskiego, będąc o to do sondu naszego zaka-

zanymi, pozwanymi, przed nami do prawa niestawali y niktórey wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili, przeto my sąd przereczonych obżalowanych żydów—starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa y listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu samey nieodda-ney na ten list zapis winno ostaley iścizny, z sowitoscią y zaręką w zapisie wyrażoną, tysiąc złotych polskich, osobliwie za przewizią od summy za lat trzy przychodzącą, postompioną y koszty noviter spendowane trzysta złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym et cum lucris, wszytkiego summą tysiąc trzysta y dziesięć złotych polskich na obżalowanych niewiernych Peysachu Moyżeszowiczu, Jozepchu y Jzraelu Markowiczach, Aronie Aszorowiczu y Dawidzie Litmanowiczu—żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, y wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych towarach, handlach, kromach y dobytkach, z wolnym według ich opisu, gdzie potrafiwszy łapaniem, aresztowaniem y przyparęczeniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych Peysacha Moyżeszowicza, Jozepha y Jzraela Markowiczow, Arona Aszorowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, według prawa y dobrowolnego zapisu żalującej ieymści panny Katharzynie Szczygielskiej na infamią, na gardło, na łapanie wskazujemy, onych że ex nunc, według prawa coaequationis iurium, za infamissow uznawamy, y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a do uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney na wszelkich dobrach obżalowanych niewiernych żydów—starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszel-

kich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra leżące, ruchome, summy pieniężne, towary, handle y dobytki obżalowanych osob być okaza, y sami poścignieni być mogą, a którego sobie strona do tey sprawy zażyć zechce, zalożywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień czternasty miesiąca tegoż Junii roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Piotr Zynza dosyć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, z nakazu naszego w izbie sądowej et in foro publico, przybytności y obecności wielu stanow różney condycyi ludzi, pomienionych niewiernych Peysacha Moyżeszowicza, Jozepha y Izraela Markowiczow, Arona Aszerowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, za infamissow obwołał, ogłosił, publikował y każdemu do wiadomości doniosł y podał y tę swoją publicatją, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1502.

№ 152.—1700 г. Юня 16.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Кейданской синагоги, къ инфамии, къ смертной казни и уплатѣ 60мъ Петрусевичу долга и пени.

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Junii szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielk. x-wie Lit. z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imści pana Thomasza Petruszewicza—skarbnika Starodubowskiego y icymści paniey Konstancyey Somorokowny Thomaszowey

Petruszewiczowey — skarbnikowey Starodubowskiej — małżonkow; z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem, Abramowiczem, Neysakowiczem, Izraelem Jozephowiczem Judkiewiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkimi starszymi synagog y kahału Kieydanskiego za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniąc o to, iż pozwani żydzi iawnie się sprzeciwiając prawu pospolitemu, constituciom seymowym y dekretowi sądu głównego trybunalnego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, miesiąca Marca iedynastego dnia, ze wskazem na banicią wieczną w Minsku ferowanemu, gdy imść pan Samuel Berk—sędzia grodzki Upitski, ordinariâ viâ iuris, praemissa innotescentia, za summę pomienionym dekretem wskazaną, do dobr obżalowanych y szkoły alias bożnicy w mieście Kieydanach będącey, to iest za summę pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich na odprawę zjechał, tedy ciż pozwani żydzi, nie pomniąc na paeny w dekrecie pomienionym założone, przez cedulę na piśmie podaną odprawy czynić bronili y nie postąpili, summy wskazaney nie oddali, przez co in paenam infamiae et colli popadli, zaczym do utwierdzenia zaszłych dekretow bannicyi y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego, do wskazania winy, infamiey y dalszych paen, do nagrodzenia szkod, nakladow prawnych świeżo w tey sprawiełożonych y o inne praetensie w pozwie co nomine wyniesionym dostateczniczy wyrażone. Na terminie tedy niniejszym wyżey na dacie pisanym, to iest, na dniu szesnastym, msca Junij roku terazniejszego, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktorow patron ichnościow, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistej rozprawie stawał, a pozwani żydzi iako sami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi i stronie swey przeciwney o niestaniu swym nie uczynili. Za-

tym tenże aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom, starszym Kieydanskiej synagogi, w mieście Kieydanach z bożnicy swojej idącym przez ienerała Krzysztofa Kuszleykę pozwu, zeznaniem relacyey jego przy xięgach grodzkich Upitskich uczynionym y ekstraktem z nich wyjętym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wółania na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę oraz z niego rationale superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał y praesentował list, obligacyzny zapis od pomienionych żydów na sumnę w nim wyrażoną aktorom dany, processa, przy tym względem nie dość uczynienia temu zapisowi y dekreta, a mianowicie pośledniejszy trybunalski, pod datą roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca iedynastego dnia, w Minsku, z aktoratu imści pana Thomasza Petruszewicza, skarbnika Starodubowskiego y samey ieymości ferowany; którym dekretom sąd główny trybunalny pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach, na całym kahale y na wszystkich dobrach, a same osoby na banią wieczną imści panu Petruszewiczowi—skarbnikowi Starodubowskiemu, wskazawszy, na odprawę za sumnę wskazaną do urzędów ziemskiego y grodzkiego powiatu Upitskiego odesłał. A gdy urząd grodzki Upitski za tym dekretom y za listem do siebie ordinaria via iuris, praemissa innotescencia, na exekucją ziechał, tedy niewierni żydzi, starsi synagogi Kieydanskiej, odprawy czynić przez cedulę podaną bronili y nie dopuścili, przez co iawnie pomienionemu dekretowi trybunalskiemu sprzeciwili się, które to sprzeciwienie listem poiczedzym, urzędowym okazawszy, wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretu pomienionego trybunalskiego z wskazani w nim wyrażonemi y całym procederem w tey sprawie uroszczonym utwierdzenia, summy tym że dekretom trybunalskim wskazaney pięciu-

dziesiąt dwóch tysięcy dwuchset czterdzieści złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, świeżo w tey sprawie lożone, pięćuset złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozefie Illewiczach, Łazarowiczu, Izakowiczu, Aronowiczu, Abramowiczu i innych wyżej wspomnionych, na całej ich synagodze y szkole Kieydanskiej, na ich dobrach wszelkich, domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, summach pieniężnych gdzickolwiek będących, z wolnym aresztowaniem y zabieraniem onych, a samych osob na infamią, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi—skarbnikowi Starodubowskiemu y samey ieymości wskazania, a iako dla publikowania tey infamicy ienerała sądowego przydania, tak na odprawę za sumnę wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Upitskiego y innych wojewódstw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi się dobra pokażą y osoby obżalowanych poścignione być mogą, założywszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne, odsyłamy. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Petruszewicza—skarbnika Starodubowskiego y ieymości pani małżonki imści z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem Abramowiczem, Mowszą Neyszokowiczem, Izraelem Jozephowiczem, Izakiem Judkiewiczem, Dawidem Judkiewiczem, Boronimem Szszmanowiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkiemi żydami—starszymi synagogi Kieydanskiej, bacząc to, iż obżalowani żydzi, będąc o rzecz wyż pomienioną zapozwanemi, iako sami za pokilkakrotnym przywołaniem ieneralskim do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swym nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaiemy, a zatym dekreta y wszystek proceder prawa względem niedość uczynienia dobrowolnemu własnemu zapisowi od niewiernych żydów synagogi Kieydan-

skiey imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi na rzecz w nim wyrażoną danemu uroszczony, a mianowicie poślednieyszy sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Marca iedynastego dnia ferowany, stwierdziwszy, summy onymże wskazaney pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich, za szkody, nakłady prawne pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris nam sądowni danym, wszystkiego summą pięćdziesiąt dwa tysiące siedmset pięćdziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozephie Illewiczach, Łazarowiczu, Izaku Aronowiczu, Abramowiczu, Neyso-kowiczu, Izraelu Jozephowiczu, Izaku y Dawidzie Judkiewiczach, Boronimie Szaszmanowiczu, Natanowiczu, Izakowiczu y na innych wszystkich starszych żydach synagogi Kieydanskiey, na ich wszystkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym areztowaniem y zabieraniem onych na domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, a same pomienione osoby na infamia, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi — skarbnikowi Starodubowskiemu y ieymści pani małżonce wskazuiemy, onychże podług prawa coaequationis iurium W-o X-a Litt-o za infamissow exnunc uznawszy, a dla publikowania ienerała sądowego przydawszy, publikować y proklamować nakazuiemy, a na odprawę za summę wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Ūpitskiego y innych wojewodztw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi dobra obżalowanych pokażą y osoby poścignione być mogą, założywszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne odsyłamy. A gdy dzień ośmnasty msca Juny roku teraznieyszego przypadł, ienerał Piotr Zynza dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Lewka y Jozepha Illewiczów, Łazarowicza, Izaka Aronowicza, Abramowicza, Neyzekowicza, Izraela Jozefowicza, Izaka y Dawida Indkiewiczów,

Boronima Szyszmanowicza, Natonowicza Izakowicza y innych wszystkich starszych synagogi Kieydanskiey za infamissow w izbie sądowey et in foro publico, przy bytności wielu wszelkiey condyczey ludzi ogłosił y tę publikacją swoią a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał. Ktora sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329, л. 1604.

№ 153.—1700 г. Юня 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій нѣсколькихъ евреевъ къ сожженію за произведенную ими въ Комайскомъ костелѣ покражу церковныхъ сосудовъ и драгоценныхъ украшеній съ иконъ и денегъ и къ уплатѣ двойной стоимости похищеннаго.

Roku tysięcznego siedmsetnego, msca Junii dziewientnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok teraznieyszy tysięczny syedmsetny obranemi, gdy z porządku regestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imę xiędza Dawida Podlebronowicza—plebana kościoła Komayskiego, z delacyey pana Krzysztofa Łukaszewicza—zakrystyana tego kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miasta Pinczowa, samym pryneypalem, Nochimem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Johelem z Murawy z Nikliszporku, dla złodzieystwa od miasta do miasta włóczącemi się świętokradzcami, Moszkciem alias Moyzeszem przezywaiącym się Senatorem, w miasteczku Wizunach mieszkaiącym, z temi lotrami przewodnią maiącym, także z paręcznikami onego, Kasrelem Moyzeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salomonowiczem, y całym kahalem żydowskim Wizunskim y Kowarskim, starszemi tego

kahału wszystkimi, w Wilnie na ten czas zostającymi, w spolney radzie do kradzieży będącymi, tudzież z imię panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim, podstarościm Wilkomierskim, dzierżawcą Wizunskim y samą ieymę, za zakazem obżalowanym osobom podanym, mieniąc o to: iż przerweczeni obżalowani żydzi, wiedząc dobrze o szcudrobliwym na kościele Komayskim y obraz cudowney Najswiętszey Panny przez pobożnych dobrodzieiów w różnym splendorze, złości, srebrze, perłach, kleynotach nadaniu, na które obżalowani żydzi zawziowszy appetyta, po różnych miastach, snać y w mieście i. k. mei Wilnie, immediate przed zaczęciem sądów głównych trybunalnych złodzieystwem się bawiwszy, nie mało szkody ludziom poczyniwszy, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szesty msca Apryla, w noey, wymyślnemi iakowemiś złodzieyskimi sposobami, przez mocne y warowne zamki do kościoła w Komaiach, w powiecie Wilkomierskim będącego, y tam rozłupawszy siekierami cymborium, śmieli y wazyli się pomienieni żydzi niewierni Jakub Salomonowicz, Nochim z Lublina, Izrael z Przeorska, Johel z Morawy, sprośnemi łotrowskiemi rękoma swemi sacra sacrorum tangere, puszkę cum venerabili ze czterdziestą sześciami komunikantów wziąć y drugim do kahałów żydom na cluzą maiestatu pańskiego oddać, czyli też gdzie zadzieli, przytym dwa kielichy próżne wziowszy, obraz najswiętszey Panny y oltarz Jana świętego odarszy, perła, pierścienie złote, srebra w tabliczkach y inne różne splendory na tymże obrazie będące, także lamp dwie srebrnych w kosciele wiszących, sacrilega manu pozabierali, a niekontentując się tym, ale włomawszy się takowym że złodzieyskim sposobem do zakrystey, monstrancją wielką srebrną y pieniędzy żalującego imię xiędza plebana, co tam być mogło, y innych niemal kościelnych rzeczy, podług osobliwego rejestru, co może żalujący pamiętać y wiedzieć,

letko rachując na złotych dwanaście tysięcy wykradli, kosciół y chwałę boską z ozdoby dla zapamiętaley złości swey obnażyli, y te wszystkie srebro y splendor w kosciele Komayskim pokradziony, zniosszy do obżalowanego żyda Moszki, w Wizunach mieszkającego, iakowęś między sobą exdizwizją kradzieży y pieniędzy za to u Moszki wziętych, czynili; zatym gdy żalujący imię xiędz pleban Komayski, postrzegszы takowe bezbożne okradzenie kościoła Komayskiego, dawszy o tym znać wielmożnemu imię panu staroscie Rumborskiemu, iako kolatorowi tego kosciola, a za dodaniem od imści ludzi po różnych mieyscach opyt czynił, że kościół okradziony doniosł, iesli by się rzeczy kościelne gdzie pokazali, y iakowych złoczyńców przedaiących, aby do żalującego dawali wiedzieć upraszał; po którym takowym opycie, w kilka dni dla nieustającej o tym świętokradztwie quaerimoniey y quereli imię xiędza plebana Komayskiego, za rządzeniem Najswyższego Pana, który chwały swey świętey zawsze iest vindex y za okazaniem lica skradzionych wysz wyrażonych rzeczy, szmatów, koron złotych, srebrnych y lamp, a za poścignieniem y nagonieniem incarcerowanego, teraz obżalowanego żyda Jakuba Salomonowicza, drugich żydów towarzystwa iego świętokradzców, z żydówkami dwoma półmle od Kowerska w polu uchodzących, gdy niektorzy z iehmć panów obywatelów, mianowicie imię pan Stanisław Giedroyć y y imię pan Stanisław Moygis, w niebytności żalującego xiędza, uganiając tych żydów y żydówek, iako iawnych y przyliczonych złodzieiów uchwytawszy, tylko obżalowanego Jakuba Salomonowicza y Iohyla z Murawy z dwoma żydówkami przez Kowarsk prowadzili, tedy żydzi w Kowarsku mieszkające, całym kahałem swoim, snać poczuwając się do tego złodzieystwa, będąc uczestnikami et *complices*, uczyniwszy tumult, w roku tymże wysz pisanym msca Apryla dwudziestego dziewiątego dnia tych złodzieiów żydów y żydówek, nie nie respektując na srogość prawa pospolitego, na

takowych swawolnych ludzi opisanego, niesłusznie od prowadzących wysz mianowanych osob żyda z Murawy y żydówki obiedwie odbili, odgromili, u siebie przechowywali y przechowuią, których żydów imię pan Giedroyć y imię pan Moygis in instanti kahałowi Kowarskiemu przyparęczyli y aresztowali, mimo które przyparęczenie, niewiedząc gdzie tego żyda y żydówki podzieli, a Jakub Salamonowicz zostawszy y sam ieden tylo osadzonym będąc, chcąc usć paen srogich, za takowy kryminał przez siebie zasłużonych, porwawszy lichtarz żelazny, samego siebie w gardło y w bok ranil y mało o śmierć nie przypawił. Zatem żalujący imię xiądz pleban Komayski, wziwszy wiadomość z relacyey pryncypałów, osobliwie z obżałowanego Jakuba Salomonowicza, że nie mało splendoru y srebra w kościele Komayskim pokradzonego u obżałowanego żyda Moszka alias Moyżesza, nazywającego Senatora, w mieście Wiżunach mieszkającego, u kogo przerzeczeni żydzi przed okradzeniem kościoła y po okradzeniu czas nie mały mieszkali, znajduie y iest u onego, iako prawo każe, żalujący imię xiądz pleban Komayski u obżałowanego imię pana Goryszewskiego — podstarościego sądowego Wilkomirskiego, dzierzawcy na ten czas Wiżunskiego, uczynienia sprawiedliwości z tego żyda Moszka, lub też z tym licem o wydanie onego, sam przez się y przez listowną instancją, oraz interpozycją imięci pana Raieckiego — starosty Rumborskiego, iako collatora kościoła Komayskiego, upraszał, tedy obżałowany imię pan Goryszewski, spólnie z ieymć panią małżonką swoją, iako będąc dissidentami in religione, a zاتم kościołowi Komayskiemu rzymskiemu nieprzyjaznemi, in instanti obwinionego żyda żalującemu nie wydali, ale faworyzantami iawnemi zloczyncow stając się, na parękę tym żydom obżałowanym Kasrelowi Moyżeszowiczowi, Jakubowi Izakowiczowi y Abramowi Salamonowiczowi, w Wiżunach mieszkającym, tego żyda Moszka, pryncypała spólnego y y świętokradzce, naypierwszego uczestnika,

iawnego łotra, spólnym łotrom ze dworu na parękę wydawszy y w przyparęce onych przyiowszy, za częstokrotną przez żalującego imię xiądz plebana Komayskiego requizycją, nie tylko sprawiedliwości z onego nie uczynił, ale czas od czasu zwlekiąc zloczyncem folgował; dla tego ieszcze gdy żalujący, chcąc tak strasznego kryminału w sędzie głównym trybunalmym windykować, tego kryminalistę pod wartę trybunalską oddawszy, o stawienie żyda przyparęzonego u imięci pana Goryszewskiego przyjacielsko upominał się, tedy obżałowany, popelniając pod sądami głównemi trybunalnemi iawnny zbytek y exces, nie tylko stawić tego żyda Moszka nie deklarował, lecz srogą przegrożkę na zdrowie żalującego imięci xiądz plebana tu w mieście Wilnie w tymże wysz pisanym roku msca Junii piątego dnia uczynił, o które to przez obżałowanego imięci pana Goryszewskiego w nieuczynieniu sprawiedliwości z obwinionych żydów, a przez żyda Jakuba Salomonowicza, wespoł z drugimi pryncypałami od niego powołanemi, spólney rady y namowy z żydami kahału Wiżunskiego y Kowarskiego, także z żydem Moszką alias Moyżeszem nazwanym Senatorem, o wykradzenie kościoła Komayskiego, o przechowanie żydów włocęgow, złodzieiów, łotrow, onym rady y pomocy doddawanie, chcąc prawem czynić, tak z obżałowanym Jakubem Salomonowiczem, w więzieniu będącym, iako y ze wszystkiemi obżałowanemi żydami do stawienia, ante omnia u sądu naszego głównego trybunalnego w Wilnie odprawuiącego się przez imię pana Goryszewskiego żyda Moszka, alias Moyżesza, nazwanego Senatora y paręczników iego, żydow Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza y Abrama Salomonowicza, spólnych łotrow, przyparęczonych y w przyparęce przyiętych, a z kahałem Kowarskim y szkołą onych o niesłuszne pomienionego żyda, złodzieia z Murawy, żydówek dwóch odbicie, onym pofolgowanie y dostawienia także onych, iako szkole Kowarskiej przyparęczonych, dobrze imięci zna-

io mych y gdzie teraz się obracają, ponieważ mając ich sobie przypareczonych dobrowolnie wypuścili wiadomych, a za niestawieniem za tak iawną przez obżalowanych żydów swawolą, także złodzieystwo; do wskazania paenas criminalissimas, do powrocenia abo nagrodzenia pokradzionych w kościele Komayskim złota, srebra y innych rzeczy, splendoru kościelnego y szkod nakładów prawnych, które żalujący imć xiądz pleban spendował y spenduje teraz, zachowawszy sobie w dalszym procederze prawnym wolne tey żaloby melioracją, lub też do zanieśienia inszey protestacyey et in toto do kogo z prawa ukazano będzie salwum ius tym zakazem, na którym rzecz dostateczniej opisana, przed sąd główny trybunalny zapozwał. Do której sprawy, po zażywanych od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty na każdym terminie personaliter stanowiącego, dylacyach y dobrodzieystwach prawnych, to iest, na dniu dziewiątym miesiąca Junii patronow y po przydaniu naszym onemu pana Jerzego Woytkiewicza, y pana Jerzego Woronowicza, y pana Pawła Rewińskiego, na dniu dwunastym po wzięciu na copią z zakazu, na dniu szesnastym na copie ze wszystkich spraw y podaniu onych na dniu niemiejszym, to iest, dziewiętnastym tegoż mscia Juny, anni praesentis, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, przez aktorów pan Jan Suroż Frackiewicz—krayczy Wilenski y pan Michał Bohdanowicz, a od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza pan Paweł Rewiński y pan Jerzy Woytkiewicz patronowie, za mocami prawnymi sobie do tey sprawy danemi y ustnie zleconeni, przy bytności tak imć xiędza plebana, tudzież zakrystyana kościoła Komayskiego, iako też y żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty postawionego, oczewisto stawali y prawnie rosprowowali się. Zaty m strony powodowey patron pan Frackiewicz podanych obżalowanym niewiernym żydom Jakubowi Salomonowiczu, tu pod wartą będącemu, Moyżeszowi—Senatorowi, Kaszrelowi Moyżeszowiczowi, Jaku-

bowi Izakowiczowi y Abramowi Salomonowiczowi y całym kahałom żydowskim Wiżunskiemu y Kowarskiemu, za bramą Trocką tu w mieście i. kr. mci Wilnie Nochimowi z Lublina, Izraelowi z Przeorska, Iohilowi z Murawy z Nikloszporoku, do brom na ulicach Subacz y Trockiey będących, poprzybiianych, a imć panu Goryszewskiemu za bramą Trocką ku zborowi ewangelickiemu idącemu oczewisto w ręce podanych pięciu stronie, przez ienerala Piotra Zynze zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie y iawnie dowiodszy, żalobę aktorów swoich iterując wniosł: że obżalowani żydzi w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szesty, mca Apryla w noey, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą komunikantow wzięli y czy drugim kahałom y żydom na eluzją mającemu oddali, czyli też gdzie zadrželi, kielichow dwa próżnych wzięli, obraz najswiętszey Panny y oltarz świętego Jana z ozdob, srebra, klejnotow odarli, lamp dwie srebrnych wiszących zabrali, do zakrystey włomawszy się, monstrancją srebrną wielką y pieniądze aktora pozabierali, szkody na dwanaście tysięcy złotych uczynili, które srebro do żyda Wiżunskiego, nazywającego się Moszka zanieśli y czy tym srebrem, czyli też pieniędzmi za srebro u Moszki wziętemi podzielili się, a potym gdy już z Wiżun uchoździli, za poścignieniem y złapaniem pomienionego Jakuba Salomonowicza y Iochila z Morawy, towarzysza jego, z żydowkami dwoma, których gdy imć pan Gieydroye y imć pan Moygis do Kowarska przyprowadzili, w roku tymże terazniejszym y tegoż mscia Apryla dnia dwudziestego dziewiątego, żydzi Kowarscy, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydowek dwie odbili, za wzięciem iednak już pewney wiadomości, że żyd Wiżunski nad prawo y wszel-

ką słusność srebro kościelne od tych złodzieiów nabywać, złodzieiów czas nie mały przed tą kradzieżą y po kradzieży u siebie przechowywać ważył się, aby onego do sequestru urzędowego y do imści pana Goryszewskiego, iako podstarościę sądowego Wilkomierskiego, a dzierzawcy Wiżunskiego, wzięto, lub też żalującym, iako łotra, złodzieia wydano, abo też sprawiedliwość uczyniono, imć pana Goryszewskiego od żalującego proszono; kahał tedy Wiżunski imści pana podstarościę zabiegszy, iawnego łotra na parenke wzięto, a imć pan Goryszewski y sama ieymć, będąc dissidentes in religione, łotra łotrom na parękę wydali, sprawiedliwości nie uczynili, sądy czas od czasu odkładali, a nad to, popełniając pod sądami naszymi exces, przegrożki na zdrowie aktorów czynili, czego processem od aktorów na obżałowanych przed namisz sądem zanesionym y per extractum w dacie roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego, msca Junii piątego dnia wyiętym, tudzież relacją ieneralską y rejestrem poczynionych szkod w grodzie Wilenskim aktykowanych dowiodszy y że przy licu żyd Jakub Salamonowicz wzięty iest, które przed nami sądem pokazywano, doniosszy, tego żyda Jakuba Salamonowicza, aby doskonalsza w tym mogła być wiadomość, na tortury wskazania prosił, a pan Rewiński, żydowi Salomonowiczowi przydany patron, odezwawszy się wniósł, że pryncypał onego nie niewinien, niepodeyrzany, nikomu z złodzieystwa niewywoził się y w tey sprawie strona powodowa żadnym nie dowiodła dokumentem, aby on był co winien, lica przy nim nienaleziono, ale tam z drugimi żydami zszedł się y zaiedno szedł drogą, potym gdy ich dogoniono, zaiedno do Kowarska przyprowadzono, tamci pouciekali, to snać byli y winni. On zaś iako nie niewinien, to też nie uciekał, zaczyn allegując prawa pospolite statutowe, artykuł sześćdziesiąt pierwszy z rozdziału iedynastego, dla lepszego objaśnienia tey sprawy na inquizycyę odesłania żądał. Na takową pana Rewińskie-

go kontrowersyą pan Bohdanowicz prawnie replikując doniosł, że niepowinna być wyprowadzona inkvizycyę, bo kożdemu, yle w powiecie Wilkomierskim iest rzecz wiadoma, że kościół Komayski żydzi okradli, lica które u sądu naszego pokazywano przy tychże winowaycach, przy których y ten żyd był, nalezono, zaczyn podług pierwszej instancyey żyda pod wartą będącego na corporalną inquizycyę wskazania, a iezeli tego potrzeba, tedy y do przysięgi zakrystyanowi Komayskiemu na szkodach y wszystkich punktów w żalobie insérowanych zabierając, uznania oney, a na żydzie Salamonowiczu, simul et paenas criminales decerni upraszał. E contra pan Woytkiewicz od Jakuba Salamonowicza stawając, a dowodząc tego, że blizszy by był do odwodu żyd Jakub Salamonowicz, iako niewczym niewinny, niepodeyrzany, bez żadnego lica wzięty, ale żeby niewinność onego lepiej y doskonaley obiasnić się mogła, gdzie iego wzięto, aby ci ludzie, iesli ten żyd iest co winien, podług prawa przed ichmć panami inquisitorami zeznali, do zwysz wyrażonego przez pana Rewińskiego allegowanego referując się prawa, tey sprawy na inquisitią ad locum loci odesłania prosił y domawiał się. W ktorey sprawie z oczewistej stron przy postanowionym z pod warty żydzie Salamonowiczu kontrowersyi, my sąd przysięgi żadney, do ktorey się od imć xieżda plebana Komayskiego stawając panu Krzysztofowi Łukaszewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu zabierano, na tenczas nie uznawając, żyda Jakuba Salamonowicza, iako przy licu wziętego, dla dostateczney informacyey w tey sprawie na korporalną inquizycyę, na tortury wskazujemy, które turtury dnia dwudziestego pierwszego praesentis nad tymże żydem przez mistrza na mieyscu zwykłym odprawić się mają, a dnia dwudziestego trzeciego tegoż msca Junii strony finalną w samey rzeczy rozprawę przyjąć powinni będą. A po odprawioney nad przerzeczonym żydem Jakubem Salamonowiczem corporalney inquisicyey, gdy ta sprawa na

dniu dwudziestym szóstym tegoż miesiąca Junij ku sądzeniu naszemu przypadła, tedy za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od imści xiędza plebana Komayskiego wysz wyrażony patron imć pan Frackiewicz stawiając, tego żyda Jakuba Salamonowicza z pod warty personaliter u sądu naszego postawienia affektował, za postawieniem ktorego ab utrinque zwysz wyrażeni patronowie stawali. Zatym pan Frackiewicz patron actoreae partis przypadłego tey sprawie terminu dekretem sądu naszego oczewistym na dniu dziewiętnastym tegoż miesiąca Junii ferowanym słusnie, prawnie dowiodszy, inquisitionią podług pomienionego sądu naszego dekretu nad żydem Jakubem Salamonowiczem czynioną, na piśmie z podpisem ręki ieneralskiej oddaną czytał, która de verbo ad verbum tak się w sobie: Confessata żyda Jakuba Salamonowicza za dekretem sądu głównego trybunального, roku tysiąc siedmsetnego ferowanego, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Juny w Wilnie czyniona. Naprzod przed samą confessatą nieprzyznał się ten żyd Jakub Salamonowicz, aby miał z drugimi żydami, to iest Jzraelem z Przeorska, Nochimem z Lublina, Jehilem z Nikliszporoku, być w Komaiach y łupać kościół, tylko z boku słyszał, że ci pomienieni żydzi Jzrael Nochim y Jehiel, odprawiwszy szabas, z Wiżun szli do Komay y z tamąd powrociwszy ze srebrem nazad, przedali żydowi Moszkowi alias Moyżeszowi, nazwiskiem Senatorowi, za dziewiędziesiąt talarów bitych y te pieniądze od niego odebrali, tylko złotych czterdzieście pięć zostało przy Moszku w Wiżunach. Za pociągnięciem tedy pierwszym Jakub Salamonowicz zeznał, że Meier żyd, arendarz Oniksztański, tych trzech żydów podmówił do tey kradzieży kościoła Komayskiego, daley gdy się pytano przyznał się, że y sam ten to Jakub żyd był w tey kompanicy z niemi, kościół bez ognia w noey witrychem otworzyli, on stał na straży u drzwi na ementarzu, a tamci trzy cymboryum siekierami wylupali, puszkę z

nakrywką y z komunikantami świętymi wzięli, w zakrystey kielichow dwa y patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie, wzięli y całkiem te srebro w Wiżunach Żydowi Moszkowi Senatorowi przedali, komunikanty święte z puszek, które mienić być iak piątki, do tegoż Moszka z puszką oddali, który z puszek na sprosne ręce swe wysypał, a potym, w papier wsypawszy, do skrzyni dał żonie swoiey zehować y namuwilli się z sobą, że mieli w ogniu spalić. Za drugim razem zeznał, że reszta srebra mniejszego od Moszka żyda pozostalego przyniesli do żyda Meiera Oniksztańskiego, krewniego Moszkowego, ktorzy, że nie wprzod u niego byli, nieprzyiół y przy tantych trzech żydach zostało srebro, co mieli wychodząc z Wiżun, z którym to srebrem odbito w Kowarsku. Za trzecim razem wyznał ten Jakub złodziey, że Ayzik, arendarz Woynoyski, syn Gierszona arendarza imści pana Sokolowskiego—stolnika Jnflanskiego, będąc na iarmarku w dzień świętego Jerzego w Wiżunach, namówił z Moszkciem—Senatoremiego y tantych trzech, dawszy informacyą, aby szli do wykradzenia tego srebra, że mieli z nim dzielić się, ale potym nie mu nie dali, przykazał tedy tym złodziejom Ayzik, aby niepowiadali żenie onego, ieśliby się pytała dokąd idziecie; powiedziecie że do Rakiszek idziem; w teyże karczynie gdzie żona Ayzika pili wódkę y piwo; a tak nieopowiadając się poszli do Komay, tamże w polu siedzieli czekając wieczora. Jnney kradzieży gdy się pytali nie przyznał się. Piotr Adamowicz—ienerał J. k. msci, przy confessacie były, własną ręką podpisałem. A po przeczytaniu tey inquizycyey, žaloby, relacyi y rejestru donosił, że co iest od imć xiędza plebana Komayskiego w uroszezoney y zaniczoney žalobie wyrażono, to wszystko na widok się pokazało z inquizycyey, że żydzi bez ognia w noey kościół Komayski zamek wytrychem otworzywszy wykradli, cymborium siekierami rozłupali, puszkę z nakrywką y z komunikantami wzięli, kielichow dwa, patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie za-

brali y te srebro do Moszka żyda Wiżunskiego zanieśli, który z niemi mając przewodnią y srebro kościelne prawem pospolicym obwarowane nabywać, komunikanty ad sacrilegos manus wysypywać, y one na eluzya prawdziwey Chrzescianskiej wiary chować ważył się. Już tedy evidentissime pokazało się, że ci żydzi, przyliczni świętokradę; wiedzieli żydzi Kowarscy, kogo odbiiać, wiedział kahał Wiżunski, kogo na paręke brać, a imść pan Goryszewski niecheiał Moszka żyda, przewódce y przylicznego złodzieia, wydać, ale drugim żydom na paręke dał, sprawiedliwości czas od czasu zwłoczając uczynić niecheiał, przyparęczenie przyiół. Pokazało się też y to że y ten żyd Jakub Salamonowicz z niemi w kompaniey był, uczestnikiem teyże kradzieży iest, spolna ich wszystkich na takowz zły y niesłychany uczynek była obrada; na dalszy tedy ieszcze dowod panu Krzysztofowi Łukaszewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu, na tym: iako w roku teraznieyszym tysiąc siedemsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty miesiąca Kwietnia, w noce, obwinieni żydzi, w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych osob będące, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupiwszy, puszkę ze czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow dwa próznych wzięli y czyli do kahałów, czyli gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarwszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszących, z zakrysteey monstrancją wielką y pieniądze zabrali, szkody na dwanaście tysięcy uczynili; za poścignieniem zaś złoczyńcow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, złoczyńcow u siebie przechowywał, ktorych potym kahał Wiżunski na paręke wziół, do iuramentu zabierając, do onego uznania, a po wykonanym

iuramencie tak żyda Jakuba Salamonowicza, personaliter u sądu naszego postanowionego, iako też Noehima, Jzraela y Jehila y Moszka przezywającego się Senatora, tudzież żydow kahału Kowerskiego, że zniemiż znać przewodnią mając, Jehila żyda y żydowki dwie odbili, tudzież żydow kahału Wiżunskiego, że Moszka żyda na paręke wzięli, onego niestawili na paeny criminalne żywo ogniem spalaniem wskazania y tak na wykonanie przysięgi, iako też na uczynienie nad Jakubem Salamonowiczem executiey terminu złożenia; a że się też Nochim, Jzrael, Jehil, Moszko y paręcznicy onych Kaszrel Moyżeszowicz, Jakub Jzakowicz, Abram Salamonowicz y cały kahał Wiżunski y Kowarski—starsi tego kahału y imść pan Goryszewski y pani małżonka imści do prawa niestawiali, tedy na upad w rzeczy wzdania y żydow na infamią y na łapanie, imści pana Goryszewskiego y panią małżankę imści, z przyczyn w żalobie wyrażonych na infamią tylko, przytym za szkody kościołowi Komayskiemu na dwanaście tysięcy złotych poczynione, sowito dwudziestu czterech tysięcy, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane, sześciuset złotych polskich z kopami wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam przychodzącymi, na majątnosciach y dobrach obżalowanych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach y na innych wszelkich majątnosciach onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, gdziekolwiek będących, żalującemu imści księdzu plebanowi Komayskiemu wskazania, y tak pomienionych żydów na upad w rzeczy wzdanych, iako też imści pana Goryszewskiego y panią małżankę imści, według prawa coaequationis, ex nunc za infamisow uznania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako za summę wysz wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżalowanych osob dobrach, odprawy, tak na poścignienie y złapanie pomienionych zwysz wyrażonych żydów, dla

uczynienia nad onemi przez mistrza executy do urzędów grodzkiego lub ziemskiego Upitskich y innych wszelkich sądów tych wojewodztw y powiatów, gdzie osoby y dobra onych okażą się, z założeniem paen prawnych y odesłania, a do Meiera żyda, arendarza Oniksztańskiego y do Ayzyka, arendarza Woynowskiego, do czynienia prawem salwy zachowania u nas sądu prosił y domawiał się. A od Jakuba Salamonowicza, patron onemu przydany pan Rewiencki odezwawszy się, replikował, że pryncypał onego, to jest Jakub Salamonowicz nie niewinien, bo Izrael, Nochim y Jehel tego Jakuba gwałtem z sobą wzięli y tamci tak kościół łupali, iako też y splendor brali, a iego na straży postawili, on iuż im poniewoli nie kompanicy dopomagać, ale służyć musiał, iemu ani tego srebra, co pobrali, ani też pieniędzy, co za srebro wzięli, nie dali, ale to wszystko przy tamtych y przy Moszku Senatorze zostało, y on kiedy szedł do Kowarska na dobrowolney drodze, bez żadnego lica wzięto, bliższego tedy Jakuba Salamonowicza. Tym: iako żydzi Nochim z Lublina, Izrael z Przecorska y Jehiel z Murawy, idąc do Komay, niewiedząc w iaki sposób, gwałtem niemal onego z sobą wzięli, aby stał na straży przymusili; na tym: iako on do tego srebra nie tykał się y tak samego srebra, iako też pieniędzmi za one nie brał; na tym, iako żadnego lica przynim nienależono y niwezim w obżalowaniu imści xiedza plebana Komayskiego winnym nie jest, do przysięgi uznania, a po przysiędze od żaloby przez imści xiedza plebana Komayskiego do onego uroszczoney uwolnienia dopraszał się. Replikując na to pan Bohdanowicz, patron imści xiedza plebana Komayskiego doniosł: że Jakub Salamonowicz tym się nie może excusować, że go gwałtem drudzy żydzi wzięli, bo do takich rzeczy nikt nie może przymusić, a do tego pokazało się z inquizycyey za trzecim pościąganiem zeznaney, że go Ayzik, arendarz Woynoyski, syn Gierszona arendarza imię pana Sokolowskiego—stolnika Inflan-

skiego, z Moszkiem Senatorem, na święty Jerzy, na iarmarku spolnie ich wszystkich czterech, dawszy im informatią do takiego złego bezbożnego uczynku namówili, zaczęli iuż wiedział, poco do Komay, a ile do kościoła szedł y czego miał się spodziewać, iuż tedy to było dobrowolne zezwolenie, do tego nikt niemógł przymuszać y innemi obszernie wniesionemy prawnemi replikowawszy ratiami, za przysięgą zakrystyaną tego, żyda na garło żywo spalaniem y na inne srogie męki wskazania, a drugich na upad w rzeczy y na paeny kryminalne, a na dobrach wskazu podług pierwszego strony swey domawiania decerni żądał. Nakoniec pan Woytkiewicz, szeroco odpowiadając, że ten żyd na torturach z bólu wielkiego y sam niewiedział co mówił, ale teraz tak zeznawa, iak w samey rzeczy było, zaczęli przy wyszszym stawiając domawianiu y na punktach zwysz wyrażonych, do przysięgi zabierając do oney uznania, a po przysiędze od żaloby uwolnienia, a do drugich żydów zwysz specyfikowanych imści xiedzu plebanowi Komayskiemu salwy zachowania prosił y domawiał się. Atak my sąd w tey sprawie w Bogu wielobnego imści xiedza Dawida Podebrynowicza—plebana kościoła Komayskiego, z dylacyey Jana Krzysztofa Łukaszewicza—zakrystyana tegoż kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miastą Pinczowa, samym pryncypałem, Nochmem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Ichilem z Morawy z Nikliszporcka, Moszkiem Moyżeszem, przezywającym się Senatorem, Kaszrelem Moyżeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salamonowiczem y całym kahałem żydowskim Wiżunskim y Kowarskim starszemi tego kahału, także z imię panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim—podstarościm Wilkomierskim, dzierzawcą Wiżunskim y samą ieymę, z oczewistey między imścią xiedzem plebanem Komayskim, a żydem Jakubem Salamonowiczem, z pod warty do sądu postanowionym kontrowersyey, poniewasz tak z produktu y do-

wodów imści xiedza plebana Komayskiego, iako też z odprawioney nad żydem Salamonowiczem corporalney inkuizycyey iawnie y widomie u sądu naszego pokazało, że ten żyd Jakub Salamonowicz do okradzenia kościoła Komayskiego był uczestnikiem y sam do szkod świętokradztwa y złodzieystwa z drugimi żydami popełnionego znał się. Zaczynamy sąd, do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości przychylając się, a na dalszy dowód zakrystyjanowi Komayskiemu p. Krzysztofowi Łukaszewiczowi, samemu jednemu, na tym iako sprawiedliwie w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szesty msca Kwietnia w noey obwinieni żydzi w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych ichmć będące, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow próżnych dwa wzięli y czyli do kahałów czyli, też gdzie oddali, z obrazów ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszące, w zakrystycey monstrancją wielką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarsey dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydówki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow przechowywał, których potym kahał Wiżunski na paręke wziół, przysięgę uznawszy, termin na wykonanie oney dzień dwudziesty osmy tego msca Junij przed sobą sądem składamy, a po wykonanym iuramencie my sąd pomienionego żyda Jakuba Salamonowicza, iako iawnego przy licu wziętego złodzieia y świętokradce, na paeny kryminalne, to iest, na spalenie żywego ogniem wskazawszy, aby executia nad nim że przez mistrza na mieyscu zwykłym tegoż czasu skoro po przysiędze uczyniona była, nakazujemy, a drugich obwinionych

wszytkich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdzięmy y według prawa, žaloby pozwney y domawiania się strony powodowey patrona, za szkody kościołowi Komayskiemu na dwanaście tysięcy złotych od żydow poczynnione, sowito dwadzieścia cztery tysiące złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, sześćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym nam danym et cum lueris zapłaconym, wszystkiego summą dwadzieścia cztery tysiące sześćset y dziesięć złotych polskich na pozwanym niewiernych żydach wszystkiech y na majątnościach y dobrach onych, domach, kromach, handlach, splawach, arędach y na innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydow Nochima z Lublina, Izraela z Przecorska, Ichila z Morawy z Nikliszporka, Moszka Alias Moyżesza przezywającego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrahama Salomonowicza y cały kahał żydowski Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za takowe świętokradztwo na infamią na gardło żywych paleniem, a że do prawa niestawiają, tedy na łapanie, tudzież imć pana Jana z Goryszewa Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomirskiego, dzierżawce Wiżunskiego y panią małżankę imci w spolney radzie y namowie będących, za nieuczynienie w tak iawney y widomey sprawie sprawiedliwości y niewydanie żyda Moszka świętokradce y przewodnią z żydami złodzieiami mającego, na infamią żalującemu imści xiedzu Podobrynowiczowi plebanowi Komayskiemu, wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamisow uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey infamiey ienerala sądowego przydajemy, publikować y proklamować nakazujemy; a iako za summę zwysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia na pomienionych obżalowanych osob dobrach odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych obżalo-

wanych wszystkich zwysz wyrażonych żydów, dla uczynienia nad onemi na garłach przez mistrza executy do urzędów grodzkiego, albo ziemskiego powiatu Upickiego i innych wszelkich sądowych tych woiewodztw y powiatów, pōd któremi dobra obżalowanych okaza się y osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie z ichmościów panów urzędników strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwne go temu dekretowi naszemu paeny prawne odsyłamy. A do żydów Meiera, aredarza Oniksztańskiego y Ayzika Woyneyskiego, których z konfessaty żyd Jakub Salomonowicz powołał y do drugich, do których prawo drogę pokaże, salve aktorowi temuż y na potym do konwinkowania onych zachowuiemy. A gdy dzień dwudziesty ośmy tegoż miesiąca Junii anni praesentis, tak dla wykonania przysięgi, iako też dla publikowania proclamowania pomienioney infamiy przypadł, tedy pan Krzysztof Łukaszewicz, zakrystyan kościoła Komayskiego, przy postanowionym z podwarty u sądu naszego żydzie Jakubie Salomonowiczu, z roty z kancelaryey naszej wyiętey, a przez ienerala czytanej, iurament sobie nakazany w te słowa wykonał: Ja Krzysztof Łukaszewicz przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy świętey iedynemu, na tym: iako sprawiedliwie w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szesty miesiąca Kwietnia, w noey, niewierni żydzi Jakub Salomonowicz z miasta Pinczowa, Nachim z Lublina, Izrael z Przeworska, Ichel z Morawy z Nikliszporka, Moszko alias Moyżesz, przezywający się Senator, w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych będące, w noey przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę z czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow dwa próżnych wzięli y czyli do kahałów, czyli też gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarszy, srebro, kleynoty, lamp dwie wiszących, w zakrystyey monstraneyą wiel-

ką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprawdzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościełne od tych zlodzieiow za talerów dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow u siebie przechowywał, których potym kahał Wiżunski na parękę wziół, naczym wszystkim iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie, Boże mie ubij. A po wykonaniu przysięgi Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, niewiernych żydów Nochima z Lublina, Izraela z Przeorska, Ichila z Morawy z Nikliszporka, Moszka alias Moyżesza przezywającego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrama Salomonowicza y cały kahał Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za infamisow na garło y na łapanie osadzonych, a imści pana Jana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomierskiego, dzierzawce Wiżunskiego y panią małżonkę imści za infamissow publikował y proclamował y relacyą publikacyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. A zatym my sąd dekret sądu naszego, na dniu dwudziestym szostym msca Junij terazniejszego roku ferrowany, we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy y ony do executyey porządkiem prawnym przywoździć pozwalamy. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

№ 154. — 1700 г. Юня 21.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Виленской синагоги къ инфамии и уплатѣ Владиславу Головнѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, miesiąca Juny dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądziemu przypadła sprawa imć pana Władysława Jozepha Ostrożeckiego Hołowni, miecznika powiatu Pńskiego y ieymej pani Zofiey Zienowiczowny Hołowniney, mieczney powiatu Pńskiego, małżaków, z niewiernemi żydami Markiem Bernatowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Moyżeszowiczem, Jonaszem Salomonowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem, żydami starszymi z całą synagoga Wilenską za zakazem podanym, o to: iż niewierni żydzi z całą synagoga swoją Wilenską, będąc pilno, a gwałtownie potrzebnemi summy pieniendzy, wzięli y pożyczyli gotowey rękodayney, a nie kontraktowey summy, na list dobrowolny zapis swoy u żalujących delatorów dwa tysiąca talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu, a osobliwie pięćset złotych polskich curenti monetą, którą summę pieniendzy tymże zapisem swoim w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym w dzień świętey Troycy, to iest, dnia szóstego mca Junii, na mieyscu pewnym przy sięgach grodzkich Wilenskich, pod troiakimi zarekami y pod winą infamiey, obowiązali się oddać y wypłacić, a tak na terminie, iako y po terminie pomienionej summy żalującym aktorom nieoddali y niewypłacili, przez co w troiaki zareki placenia y w winę infamiey popadli. Do której wskazania y do uznania skuteczney na dobrach, domach, kamienicach, kromach, handlach y wszelkich towarach onych y na samych osobach, nieoglądaiąc

się na żadne protectie, nieodwłoczney exekucyi z przysądzeniem kosztow, nakładow prawnych dwuchset złotych, o szkody y inne praetensie actores przypozwali. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od żalujących ichmew pana Hołowni miecznika Pńskiego y pani małżaki imci patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Jan Ancuta, skarbnik Brzeski, oczewiscie ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starsi kahału Wilenskiego, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorow patron podanego pozwanym niewiernym wszystkim żydom oczewiście w ręce, tu w mieście ikmci Wilnie, na Żydowskiej ulicy z szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. mci wojewodztwa Wilenskiego Jerzego Warzewicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, żalobę z onego ratione superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych niewiernych żydow Wilenskich żalującym aktorom na summę pndzy, to iest, na dwa tysiące złotych talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu y na złotych pięćset szeleżną monetą w roku tysiąc sześeset dziewiędziesiąt osnym, msea Maia dwudziestego trzeciego dnia dany, z którego wszystkie warunki y obowiązki prawne, szeroco w nim opisane, dostatecznie przeczytawszy y o niedość onemu uczynienia samym że tym dobrowolnym obligacyinym zapisem nieoswobodzonym y czynioną przy sięgach grodzkich Wilenskich na terminie tey summy oddania, pilnością dowiodszy, wzładania obżalowanych niewiernych żydow kahału Wilenskiego na upad w rzeczy, a zatym według prawa żaloby, za nieoddanie na list dobrowolny ob-

ligacyiny zapis pożyczoney winney summy z samą isczną, wespoł z troiakiemi zarękami osmiu tysięcy złotych talarami bitemi y dwóch tysięcy zlot. szelężną monetą, za nakłady prawne dwóchset złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, z wolnym w possessią aktorom obięciem, onych zapieczetowaniem, arestowaniem samych żydów, sequestrowaniem onych, a samych niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza, żydów starszych całą synagogę Wilenską, vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu, obowiazków y ligamentow w nim wyrażonych żnluiącym ichmć na infamią wskazania y oraz, stosuiąc się ad coaequationem iurium ienerala sądowego przydania wywołać y publikować nakazania; a iako dla obięcia kamienie, domów, kromów y innych dobr pozwaných niewiernych żydów, tak y za wskaz sumy na tych dobrach wszystkich, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, protekeie, skuteczney exekucy do urzędów ziemskiego lub grodzkich Wilenskich y innych tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi się dobra obżałowanych pokazać mogą, a którego sobie strona z nich użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnionych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Władysława Jozefa Ostrożeckiego Holowni—miecznika powiatu Piskiego y ieymci pani Zophiey Zienowiczowny Holowniney—mieczney Piskiey, małżakow, bacząc to: iż niewierni Marko Bernatowicz, Jozef Markowicz, Jzrael Moyżeszowicz, Jonas Salomonowicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Jzakowicz—żydzi starsi synagogi Wilenskiej, do sądu naszego będąc ratione superius praemissorum zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako się sami przed nami do prawa nieştanowili, tak ani żad-

ney wiadomości o nieştaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowej nie uczynili; przeto my sąd onych iako prawu nieposusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według listu dobrowolnego obligacyinego zapisu y domawiania się żaluiących aktorów patrona, za nieoddanie na list dobrowolny obligacyiny zapis pożyczoney summy, z sowitościami, zarękami ośm tysięcy złotych talarami, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu, osobliwie szelężną dwa tysięca złotych, za nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, dwiescie złotych, a z wpisnym y pamiętnym et cum lueris nam sądowi danym, wszystkiego summa dziesięc tysięcy dwiescie y dziesięc złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej y wszystkich ich, na wszystkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, splawach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onym aktorom obięciem w possessią, zapieczetowaniem, arestowaniem samych żydów braniem do sequestru. A vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu y obowiazków, w nim wyrażonych, tychże niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza—żydów starszych całą synagogę y wszystkich żydów Wilenskich żaluiącym aktorom na infamią wskazuiemy, ienerala do publikowania infamii przydaiemy, a iako dla podania domów, kamienie, kromow y innych dobr aktorom w possessią, tak y za wskazaną od nas sądu sumę na wszelkich zwysz mianowanych pozwaných dobrach y osobach, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, protectie, dla czynienia skuteczney y nieodwłoczney executiey do urzędów ziemskiego, lub grodzkiego Wilenskich y innych tych wdztw y powiatów, pod ktoremi się sami y dobra żydów być pokażą, a którego sobie strona użyć zechce, założywscy na sprzeciwnego dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwudzie-

sty trzeci tegoż msca Junii przypadł, tedy ienerał Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej: to iest Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Izraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza y wszystkich żydów Wilenskich za infamisów obwółał y te publikacją swą judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1820.

№ 155.—1700 г. Юня 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ вторичной инфамии, смертной казни и уплатѣ Елеонорѣ Гостилловской долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Junii trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim zwoiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa ieymści pani Eleonory Szumiecianki Theodorowey Hościłowskiej, z niewiernemi żydami starszemi synagog Białoruskich Abrahamem Morduchaiewiczem Powzerem-Szkłowskim, Markiem Maierowiczem—Mohilewskim, Hirszem Izraelowiczem—Białynickim, Szymehaiem Morduchaiewiczem—Mohilewskim, Izraelem Jakubowiczem—Szkłowskim, Abrahamem Szmoyłowiczem—Dombrowińskim, Szmoyłem Szmoyłowiczem—Horeckim, Abrahamem Izraelowiczem—Smolanskim, Chaimem Leybowiczem—Witebskim y wszystkimi żydami szkoł, bożnic żydowskich Białoruskich, za pozwem od aktorki wyniesionym oto: iż co za dekretem sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym ty-

siąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Awgusta dwudziestego dziewiątego dnia na obżalowanych niewiernych żydach w niestaniu onych, iako prawu nieposłusznych y sprzeciwnych na upad w rzeczy, iako w sprawie zapisowey obligowey y na infamią wzdanych, publikowanych y proklamowanych wypadłym, oraz za listem przy tymże dekrecie remisyinym odprawczym do urzędów utriusque subseliy powiatowych wydanym, urząd grodzki Orszanski za wskazaną summę o rzecz w dekrecie wyrażoną, to iest, osm tysięcy osmset y dziesięć złt. pols. do szkoł, bożnic żydowskich, na Białey Rusi będących y wszelkich dobr całej synagogi żydowskiej Białoruskiej, iuridice praevia innotescentia na skuteczną odprawę y exekucyą ziachał był, tedy obżalowani, na dalszą zniewagę y postpozycyą sądu głównego trybunalnego iawnie się sprzeciwiając pomienionemu dekretowi tegoż sądu głównego, pod infamią zostając, iako za wskazano summę osm tysięcy osmset y dziesięć złot. pol. na szkołach, bożnicach żydowskich Białoruskich y wszelkich dobrach całej synagogi Białoruskiej żydowskiej czynić odprawy urzędowi bronili y niepostąpili, tak ani summy pomienioney żałującey aktoree ieymści pani Hościłowskiej, na dwa listy obligi zapisy onych winney y dekretem mianowanym sądu głównego trybunalnego wskazancy, cum pacnis et lueris, nie oddali y niewypłacili, przez co pro contraventione dekretowi sądu głównego trybunalnego w paeny wielkie prawne iako infames popadli; zacych ieymć pani Hościłowska o zniewagę dekretu y sądu głównego trybunalnego o sprzeciwństwo onemu w niepostąpieniu czynienia odprawy urzędowi za wskazaną summę, o nieoddanie teyże summy osmu tysięcy osmu set y dziesięciu złt. pol., zacych do approbaty infamiey na obżalowanych żydach starszych Białoruskich, wysz imionami y nazwiskami wyrażonych y całej synagodze obżalowanych wszystkich żydów Białoruskich wypadley, oraz do wskazania skuteczney y nieodwłoczney odprawy

y executyey na osobach samych y dobrach onych, także szkołach, bożnicach żydowskich y do extendowania dalszych paen prawnych żalująca aktorka pozwem ziemskim Połockim, w którym wszytka rzecz dostateczniej wzrażona iest, obżałowanych zapozwała. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron ieymści, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jan Suroż Frackiewicz oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starši synagogi Białoruskiej, iako sami przed nami do prawa nie stanowili się, tak i żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili, zatym zwysz rzeczony aktorki patron podanych y położonych obżałowanym niewiernym żydom sześciu stronie pozwu: iedney Markowi Maierowiczowi w kamienicy onego w mieście i. k. mei Mohilowie, drugiey Morduchaiowi Abramowiczowi Powzerowi, w domu onego, w mieście Szklowie, oczewisto w ręce, trzeciey na szkole Mohilowskiej, czwartey na szkole Szklowskiej, bożnicach żydowskich, piątey Chaimowi Leybowiczowi w domu onego w mieście Witebsku, także oczewisto w ręce, a szostey na szkole Witebskiej przez ienerała Stephana Puhaczewskiego, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Połockiego uczynionym y ekstraktem z tych że xiąg w dacie roku terazniejszego, msea Maia, piątego dnia wydanym, szlusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wolania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz zwysz wyrażoną iterowawszy, dowodząc samey rzeczy produxit dekret sądu głównego trybunalnego de data roku przeszłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, msea Augusta dwudziestego dziewiątego dnia, z aktoratu żalującey na obżałowanych w Wilnie otrzymaney, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwanych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rze-

czy wzdawszy, summy osm tysięcy osmset y dziesięć złt. pol. na samych y dobrach onych wszelkich wskazał, samych na infamią wzdał y przydawszy ienerała proklamować nakazał, a za summę zwysz wyrażoną dla uczynienia na wszelkich obżałowanych osob dobrach odprawy do urzędu grodzkiego lub ziemskiego Orszanskiego odesłał, iako to szyrzey wszytkarzech w tym dekrete wyrażona iest. Vigore którego dekretu gdy imc pan Alexander Obuchowski —sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, po podanym obwieszczeniu do dobr obżałowanych na odprawę ziczdzał, podawszy cedulę, tey odprawy bronili y niepostąpili, dekretowi sądu głównego trybunalnego sprzeciwiłi się, którego sprzeciwienstwa listem poiczdłym urzędowym, w dacie roku terazniejszego msea Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia wydanym dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, poniewasz do prawa niestawaia, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym zwysz produkowanego sądu głównego trybunalnego dekretu, z aktoratu żalującey aktorki na obżałowanych otrzymanego, ze wszytkim wyrażonym wskazem, nienarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, wskazaney onym summy osmiu tysięcy osmset y dziesięciu złt. pol., przytym za szkody, nakłady prawne, noviter erogowane, sześciu set złotych, z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lueris nam sądowi przychodzącemi, na pozwanych niewiernych żydach starszych, zwysz wyrażonych y wszytkich żydach synagogi Białoruskiej y na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, z wolnym onych, poścignowszy, zatrzymaniem, aresztowaniem, towarów ich y samych braniem y na innych wszelkich majątnosciach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów za sprzeciwienstwo pomienionemu sądu głównego trybunalnego dekretowi, na powtorną infamią na gardło, a że się do

prawa nie stanowią, tedy na łapanie żalu-
jącej aktoree wskazania, onych że podług
prawa coaequationis ex nunc za infamisów
uznania y dla publikowania tey infamii ie-
nerała sądowego przydania, publikować y
proklamować nakazania, a iako dla uczyn-
nienia mocney, a nieodwłoczney, nie oglą-
dając się na żadne bronienia, gleyta, res-
cripta, listy żelazne y niakowe ceduły, na
pomienionych dobrach, by y z ruszeniem
powiatu, odprawy, tak na poścignienie y
złapanie samych obżalowanych, dla uczyn-
nienia nad osobamy onych przez mistrza
exekueyi do urzędu grodzkiego Orszan-
skiego y innych wszelkich tych wojewodztw
y powiatów, pod któremi dobra obżalowa-
nych okażą się y osoby onych poścignione
y złapane być mogą, z założeniem na nie-
posłuszny urząd w nieexecuowaniu, a na
stronę w niedopuszczeniu executy, paen
prawnych odesłania u nas sądu prosił y
domawiał się. A tak my sąd w tey spr-
awie ieymci pani Eleonory Szumacianki
Teodorowej Hościłowskiej, bacząc to: iż
niewierni żydzi starsi synagogi Białorus-
kiej, imionami y przezwiskami zwysz spe-
cifikowany, będąc o rzecz zwysz wyrażoną
przed nas sąd zapozwanemi, za pokilk-
krotnym z nakazu naszego ieneralskim
przywoływaniem przed nami do prawa nie-
stawali, przeto my sąd onych iako prawu
nieposłusznych w roku zawitym na upad
w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu
głównego trybunalnego w dacie roku prze-
szłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dzie-
wiątego, msca Awgusta dwudziestego dzie-
wiątego dnia, z aktoratu żalującej ieymci
pani Hościłowskiej na pomienionych nie-
wiernych żydach otrzymany, ze wszystkim
wskazem w nim wyrażonym, nienaruszenie
przy mocy zachowujemy y utwierdzamy,
wskazanej tym dekretem summy ośm ty-
sięcy ośmset y dziesięć złotych pol., przy tym
za szkody, nakłady prawne, noviter spen-
dowane, sześćset zł., a z wpisnym y pa-
miętnym nam danym et cum lucris zapła-
conym, wszystkiego summą dziewięć tysię-
cy czterysta y dwadzieścia zł. pol. na po-

zwanych niewiernych żydach starszych y
wszystkich żydach synagogi Białoruskiej,
na szkołach onych y bożnicach Białorus-
kich y na dobrach onych wszelkich, ka-
mienicach, domach, kromach, handlach,
towarach, spławach, arendach, z wolnym
onych aresztowaniem, szkół pieczętowa-
niem, samych ich y towarów braniem y
na innych wszelkich majątnościach y dob-
rach onych wszelkich leżących, ruchomych,
summach pieniężnych gdziekolwiek y ko-
gokolwiek będących, a samych przerzecz-
nych obżalowanych niewiernych żydów
starszych synagogi Białoruskiej Abrahama
Morduchaiewicza Pawzera—Szkłowskiego,
Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza
Izraelowicza—Białynickiego, Szymelę Mor-
duchaiewicza—Mohilewskiego, Izraela Ja-
kubowicza—Szkłowskiego Abrama Szmoj-
łowicza—Dombrowskiego, Szmoyle Szmoj-
łowicza—Horeckiego, Abrama Izraelowicza
—Smolanskiego, Chayma Leybowicza—
Witebskiego y wszystkich żydów szkoły y
bożnie żydowskich Białoruskich, za sprze-
ciwienie pomienionemu sądu głównego
trybunalnego, dekretowi, które się z listu
późniejszego urzędowego evidentier pokazało,
na powtorną infamią na gardło, a że się
do prawa nie stanowią na łapanie żalu-
jącej ieym pani Hościłowskiej wskazujemy,
onych podług prawa coaequationis ex nunc
za infamisów uznawszy, dla publikowania
y proklamowania tey powtorney infamy ie-
nerała sądowego przydajemy, publikować
y proklamować nakazujemy; a iako za sum-
mę zwysz wyrażoną od nas sądu y pier-
szym sądu głównego trybunalnego dekre-
tem wskazaną, dla uczynienia mocney a
nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne
bronienia, gleyta, rescripta, listy żelazne y
niakowe ceduły, by y z ruszeniem całego
powiatu, odprawy, tak na poścignienie y
złapanie samych obżalowanych osob, dla
uczynienia nad onymi na gardłach przez
mistrza exekueyi, do urzędu grodzkiego
Orszanskiego y innych wszelkich sądów
tych wojewodztw y powiatów pod któremi
dobra obżalowanych okażą się y samych

osoby pocięzione y złapane być mogą, a którego z ichmcow panów urzędnikow stro-
na użyć zechce, założywszy na nieposłuszny
urząd w nie exeqwowaniu, a na stronę w
niedopuszczeniu exekucyi paeny prawne
odsyłamy, a gdy dzień trzeci msca Julij
ami praesentis, dla publikowania y pro-
klamowania tey infamicy przypadł, tedy
Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnu-
jący, dość czyniąc prawu popolitemu y
dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in
foro publico, przy obecności wielu stanów
rozney kondycyi ludzi, niewiernych żydów
starszych synagogi Białoruskiej Abrahama
Morduchaiewicza Powzera - Szklowskiego,
Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza
Jzralewicza—Białynickiego, Szymche Mor-
duchaiewicza—Mohilewskiego, Jzraela Jak-
ubowicza—Szklowskiego, Abrahama Szmoyle-
wicza—Dombrowienskiego, Szmoyle Szmoyle-
łowicza - Horeckiego, Abrahama Jzraelowi-
cza—Smolanskiego, Chaima Leybowicza—
Witepskiego y wszystkich żydów szkół y
bożnic żydowskich Białoruskich za powtor-
nych infamissow na gardło y na łapanie
osadzonych publikował y proklamował y
relacją publikatney swey, a loco publica-
tionis rediens, iudicialiter zeznał. Która spr-
awa do xiąg głównych trybunału Wielkie-
go xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г.,
№ 329, л. 2210.

№ 156—1700 г. Іюля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій стар-
шинъ Кейданской синагоги къ инфаміи и
уплатѣ Станиславу Гедройцю долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, m-sca
Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybu-
nal w Wielkim Xięstwie Litewskim z woie-
wodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy
tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z po-
rządku rejestrowego ku sążeniu przypadła

sprawa imć pana Stanisława Giedroycia—
miecznika Pńskiego y ieymci pani Doroty
Woynianki Giedroyciowej—miecznikowej
Pińskiej—małżonkow, z niewiernemi Szew-
telem Izakowiczem, Jozefem Hetowiczem,
Irszą Izraelem, Arym Abramowiczem, La-
zarem Markowiczem, Michałem Abramo-
wiczem, Meierem Mawtalacowiczem, Wul-
fem Lewkowiczem, Nozym Izraelowiczem,
Berkiem Zaszmanowiczem, Jozefem Wulfowi-
czem, Dawidem Irszewiczem, Nozym Izako-
wiczem,—żydami starszemi szkoły Kieydan-
skiej y ze wszystkimi w tymże mieście
Kieydanskim mieszkającymi żydami, za
pозwem tu przed nas sąd wyniesionym
o to: iż obżałowani niewierni żydzi, wzię-
wszy y pożyczszy rękodayney summy u
żałujących aktorów cztery tysiące złt.
rachując na dobrą srebrną, a nie szeleżną
monetą, na dobrowolny swój opis podług
prawa sprawiony, według ktorego opisu
swego gdy żałującym aktorom iak na termi-
nie tak y po terminie za częstokrotnym upomi-
naniem się nieoddawali y niezapłacili, żałujący
aktorowie, zaczowszy o to prawem czynić,
processa, zapozwy, dekreta trybunalskie y
assesorskie y za nimi banieye doczesne y
wieczne otrzymali. Będąc tedy obżałowani
niewierni żydzi prawem przekonani, powtor-
nem opisem swoim, przyznany w dworze
Kieydanskim opisali, się żałującym aktorom
cztyrma ratami, to iest, po tysiącu złt.
z pewną prowizją pomienioną summę wy-
placać, a za niewypłaceniem ktoreykolwiek
raty y prowizyi od tey summy na terminie
w tymże liście opisanym pod wszystkie
pierwsze przewody, dekreta y wskazy pod-
legać mieli y czynić exekucyą nad dobra-
mi swemi pozwolili; podług ktorego to
opisu swego nie tylko pierwszej raty w
roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siód-
mym, w dzień Trzech Królów wydać przy-
padaiacey, nie wypłacili, ale też y na wielu
terminach przypadłych exolucii, tak samey
realney summy, iako też y prowizyi nie-
uczynili, a zatym w zaręki podwakrotne
popadli, do wskazania infamii y zaręk, do
utwierdzenia wszystkiego progressu praw-

nego, in antecessum w tej sprawie uroszczonego, do zapłacenia samey pryncypalney summy y prowizyi, o szkody, nakłady y o insze w pozwie eo nōmine wyniesionym dostateczniej wyrażone pretensye. Na terminie tedy niniejszym, wyżey specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktorow patron pan Bonifacy Milewski—obozny powiatu Oszmianskiego, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, ku oczewistej rozprawie stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swej przeciwny o niestaniu swoim nieuczynili. Zaczyn tenże aktora patron podanych y położonych na szkole Kieydanskiej, na domach, kromach starszych y wszystkich żydów kieydanskich, każdemu zosobna przez ienerała I-K.Mei Iozepha Rowbickiego pozwu, zeznaniem relacyiego u xiąg grodu X. Zmudzkiego uczynionym y wypisem z tychże xiąg w roku terazniejszym, meca Aprila dwudziestego szóstego dnia wydanym, słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyżey namiemioną, a szerzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dowod samey rzeczy prezentował y czytał dekreta sądu głównego trybunального w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzecim, msca Junii dwudziestego siódmego dnia, drugi sądu i. k. mei zadwornego assesorskiego, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym, msca Februari trzeciego dnia, przez żalujących aktorów na obżalowanych otrzymane, z wyniesionemi za tymi dekretami, doczesną y wieczną banicyami, także list assekuracyiny od niewiernych żydów starszych Kieydanskich dany imei panu Giedroyciowi y samey ieymei przyznany, we dworze Kieydanskim, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmym, msca Ianuari ósmego dnia, którym to listem, assekuracyinym zapisem niewierni żydzi cztery tysiące złt. assekurowali się, pod utwierdzeniem wszystkich dekretów in antecessum

otrzymanych, ratami wypłacać y z prowizyą od tysiąca złt. po pięćdziesiąt złt. przychodząca, a niedość uczynienia tym że zapisem nierekuperowanym y nieoswobodzonym dowiodszy, oraz dekreta wszystkie tymże zapisem in casum contraventionis stwierdzone produkowawszy, wzdania obżalowanych niewiernych żydów starszych Kieydanskich, ponieważ do prawa nie stawają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretów wszystkich datami w nich wyrażonemi, w różnych subseliach z aktoratu żalujących, iako słusznie y prawnie z tymiż niewiernymi żydami ferowanych utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysadzony szesnastu tysięcy trzechset trzydziestu złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. y prowizy od roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego od tysiąca po złotych pięćdziesiąt przychodzącey, osmiuset złt. pol., za szkody zaś y nakłady prawne, recenter w tej sprawie spendowane, pięćuset złotych, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, na tych niewiernych żydach Kieydanskich, na szkole onych w Kieydanach będącey, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu w wielkim xięstwie Litewskim, koronie polskiej y miastach zagranicznych zaaresztowaniem, do uczynienia satisfakeey pod stratą urzędową, a samych przereczonych niewiernych starszych y wszystkich wyżey specyfikowanych żydów Kieydanskich za niedość uczynienia zapisowi assekuracyinemu, iako iuż wiecznych banitów, na infamią wskazania, y dla publikowania tej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, na odprawę wskazaney tak dekretami sądu głównego trybunального, iako też y sądu naszego summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xstwa Zmudzkiego y innych wszystkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych nie-

wiernych żydów okaza się, a którą strona sobie z nich do tej odprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie imci pana Stanisława Giedroycia—miecznika Pińskiego y icymci pani Doroty Woynianki Giedroyciowej—miecznikowej Piskiej, małżonkowi, z niewiernymi żydami Szewtelem Izakowiczem, Iozephem Hetowiczem, Irszą Izraelem, Arym Abramowiczem, Łazarem Markowiczem, Michałem Abrahamowiczem, Meierem Mawtalacowiczem, Wulfem Lewkowiczem, Nozym Izraelowiczem, Berkiem Zasmanowiczem, Iózefem Wulfowiczem, Dawidem Irszewiczem, Nozym Izakowiczem—starszemi Kieydanskimi y ze wszystkimi żydami w mieście Kieydanskim mieszkającymi, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to: iż niewierni żydzi, będąc do sądu naszego zapozwanymi, za pokilkakrotnym ienerała z nakazu naszego przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa, žaloby pozwney y domawiania się patrona actoreae partis dekreta w różnych subseliach z aktoratu žalujących z niewiernymi żydami Kieydanskimi wespół z banicyami y ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą, iako słusznie y prawnie ferowane przy mocy zachowujemy, oraz wszytek progres prawny in antecessum do tych niewiernych żydów przez žalujących uroszczone stwierdzamy, summy pomienionymi dekretami wskazaney szesnacie tysięcy trzysta trzydzieście złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. z prowizją cztery tysiące osmset złt., za szkody zaś y nakłady w tej sprawie świeżo erogowane, pięćset polskich, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, z pierwszym wskazem in summa dwadzieścia jeden tysięcy sześćset czterdzieście złt. pol. na tychże niewiernych starszych Kieydanskich, na wszystkich żydach w mieście

Kieydanskim mieszkających, na szkole onych w Kieydanach będący, handlach, kromach, domach, splawach, z wolnym na każdym mieyscu towarów areztowaniem, arendach, karczmach, owo zgola na wszystkich in genere dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych przerzeczonych niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Lazara Markowicza, Michała Abrahamowicza, Meiera Mawtalacowicza, Iozefa Wulfowicza, Dawida Irszewicza, Nosana Izakowicza y innych wszystkich żydów szkoły Kieydanskiej, iako już wiecznych banitów, na infamią wskazawszy, dla publikowania tej infami ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, na odprawę tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego wskazaney summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego X-a Żmudzkiego, z ruszeniem tych wszystkich województw y powiatów, a mianowicie Xstwa Żmudzkiego y innych, pod którymi dobra onych okaza się, a którego strona z nich do tej odprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty meca Julli roku terazniejszego przypadł, ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Lazara Markowicza, Michała Abramowicza, Meiera Naf-tala, Wulfa Lewkowicza, Nasona Izraelowicza, Berka Zasmanowicza, Iozefa Wulfowicza, Dawida Irszewicza, Nosana Izakowicza y innych wszystkich szkoły Kieydanskiej za infamissow w izbie sądowej et inforo publico ogłosił, obwołał y proklamował y te publikacją, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 2608.

№ 157.—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ Зельмана, Хаима, Гуду и Илью Абрамо-
вичей къ сожжению и уплатѣ арендныхъ из-
держекъ, за обращеніе часовни въ имѣніи
Кожангородкѣ въ еврейскую молельню.

Roku tysięcznego siedmsetnego, mea
Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-
bunali w w-m x-ię Lit-m z wojewodztw,
ziem y powiatow na rok terazniejszy zwysz
na dacie pisany obranymi, gdy z porząd-
ku rejestrowego ku sądzeniu przypadła
sprawa wielmożnego imię pana Krzysztofa
Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorą-
żego Połockiego,—starosty Jaswonskiego y
pani małżanki imci ieymci pani Anny Za-
wiszanki, primi voti Piotrowey Amor hra-
biny Tarnowskiej, a teraz secundi Szczy-
towey—chorążyney Połockiej, starościeney
Jaswonskiej, małżakow, z niewiernymi ży-
dami Zelmanem—obywatelem na ten czas
miasta Karolinskiego, Chaimem, Judą y
Heliaszem Abrahamowiczami, w spolney ra-
dzie y namowie uczynku niżej wyrażonego
z sobą będącymi, za pozwem od aktorów
wyniesionym o to, iż co niewierni obżalo-
wani żydzi zeszy Abraham Kielmanowicz,
trzymając za prawem arendownym mają-
ność Kozangrodek, w wojewodztwie Nowo-
grodzkim leżącą, a mając za onym postą-
pione sobie, iakoby z wyłączeniem kaplicy,
gdzie się chwala Boska podług obrzędów
kościelnych odprawowała, w zamku Kozan-
grodzkim mieszkanie, do tego będąc z nie-
wiernymi żydami, iako w radzie, tak y w
uczynku compryncypalami, a czyniąc na
contempt samego pana Boga wszechmo-
gącego, będących za iedno w tej kaplicy
obrazów, powyrzucawszy one z pomienio-
nego miejsca, bożnice żydowską przy róż-
nych bluźnierstwach założyli y gdzie naj-
świętsza odprawowała się ofiara, żydowskie,
iako u onych zwyczaj niesie, na ołtarzu y
na scianach przykazanie powyrzynali, pra-

wo Boga wszechmogącego przez swoy ży-
dowski zły y zapamiętały umysł zgwałcili,
Panny Przenajświętszey obraz, przed któ-
rym się chwala Boża odprawowała, czyniąc
z onego posmiewisko, iako to oculatis tes-
tibus deducetur, z pomienioney kaplicy wy-
rzucili, owo zgola z miejsca poświęconego,
ktoremu iako największa obserwantia na-
leżeć miała, contemnując ofiary samego pa-
na Boga wszechmogącego, sprosne y Bogu
obrzydłe ofiary postanowiwszy, uczynili nad
prawo arendowne, do którego żalująca ak-
torka nienależycie była przyłączona, a naj-
pierwiy nad prawo samego pana Boga
wszechmogącego y zwyezaię, nie obawiając
się srogiego za to karania, od roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt wtórego aż do roku
tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, iako
wyżej namieniono, w zapamiętałym umyśle
niewierni żydzi postępowali y inne, które
się czasu prawa pokażą, exorbitantnie czyni-
li, o czym wziawszy wiadomość żalująca
aktorka, czyniąc dość chrześcianskiej na-
leżytości, iako ieszcze na ten czas we wdo-
wym stanie będąca, prawny o tak wielki
występek, ieszcze w roku tysiąc sześćset
dziewiędziesiąt szóstym z niewiernymi ob-
żalowanymi żydami urościła proceder, któ-
rego chcąc poprzeć, zabiegając, aby się ta-
kowie Bogu y światu straszliwe nie działy
perjuria, zaiedno chcąc honor samego Pa-
na Boga windikować y za to na obża-
lowanych niewiernych żydach pacn krimi-
nalnych dochodzić, tak do personalney
comparyty ante omnia, iako też o występki
y bezbożność stale spolne teraz żalujące
actores niewiernych obżalowanych żydów
zapozwali. Na terminie tedy niniejszym,
zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem
ieneralskim stron do prawa, od aktorów
patron ichmew, za mocą prawną sobie do
tej sprawy daną, pan Michał Kopeć ocze-
wisto do rozprawy prawney stawał, a poz-
wani niewierni żydzi, iako się sami przed
nami do prawa nie stanowili, tak y żadney
wiadomości nam sądowi y stronie swey
nie uczynili; zatym tenże strony powodo-
wey patron podanego obżalowanym nie-

wiernym żydom w mieście Kożangrodku, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, oczewisto w ręce przez ienerała Jana Korceckiego pozwu, zeznaniem onego u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y per ekstraktum z tychże xiąg w dacie roku terażniejszego, msca Apryla dziewiętnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę zwysz wyrażoną iterowawszy, na dowod samej rzeczy produkował przed nami sądem protestacją od aktorów na obżałowanych niewiernych żydów, o praetensye zwysz wyrażone, do xiąg urzędowych zanesioną y ekstraktem z tych xiąg pod datą w nim inserowaną wydaną, tudziesz relacją ieneralską na urządzie zeznaną y wypisem wyiętą; po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa nie stawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a wedle prawa y żaloby za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Chrystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenaswieszczej wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożej zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, na gardło żywo spalaniem, a że do prawa nie stawiali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne, z winami wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięciu set sześćdziesiąt pięć złotych na dobrach obżałowanych niewiernych żydów, wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, żalującym aktorom wskazania, oraz pomienionych niewiernych żydów, podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za infamisów uznania y dla publikowania tej infamii ienerała sądowego przydania, publikować y proklamować nakazania, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych niewiernych żydów dla uczynienia nad onymi na gardłach przez mistrza

exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz wyrażoną summę na pomienionych obżałowanych dobrach odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Piskiego y wojewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie wielmożnego imię pana Krzysztofa Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorążego Połockiego, starosty Jaswonskiego y ieymć pani małżaki imci ieymć pani Anny Zawiszanki, primi voti Piotrowey Amor hrabiny na Tarnowie Tarnowskiej, a teraz secundi Szczythowey—chorążyney Połockiej, starościny Jaswonskiej, bacząc to: iż niewierni żydzi Zelman—obywatel miasta Karolina, Chaim Juda y Heliasz Kożangrodecy Abrahamowiczowie, będąc o rzecz zwysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawiali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby pozwney y domawiania się partis actoreae patrona, za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Chrystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenaswieszczej wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożej zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, zabiegając temu, aby, inposterum takowe nie działy się przykłady, pomienionych żydów Abrahama Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abramowiczów—Kožangrodeckich obywatelów, na gardło żywo spalaniem, a że do prawa nie stawiali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne z winami, wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięćset sześćdziesiąt pięć złotych na dobrach pozwanych niewiernych żydów zwysz wyrażonych, domach, kro-

mach, handlach, towarach, splanach, aredach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, żalującym aktorom wskazuujemy, oraz pomienionych niewiernych żydów, do prawa coaequationis stosując się, ex nunc za infamisów uznawszy, dla publikowania y proklamowania tej infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazuujemy; a iako na osiągnięcie y złapanie zwysz wyrażonych niewiernych żydów, dla uczynienia nad onymi na gardłach przez mistrza exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz pomienioną od nas sądu wskazaną sumę, na obżalowanych niewiernych żydów dobrach odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Pińskiego y województwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okaza się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty tegoż msca Julii anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico przy obecności wielu stanów różney kondycy ludzi, niewiernych żydów Zelmana Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abrahamowiczów Kozangrodeckich obywatelów, za infamisów na gardło y na łapanie osądzonych publikował y ogłosił y ten publikacyą a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329, л. 2688.

№ 158.—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги, къ инфамии и уплатѣ Станиславу Корвинъ-Крукowskiму долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w W. X. Lit. z województw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imé pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, skarbnika Mscisławskiego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału y synagogi Wilenskiej, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem z dokładem imé pana Michała Raphała Szumskiego, podstolego y podwojewódzkiego Wilenskiego, za pozwem przez aktora wyniesionym do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunałnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćsiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia, w Wilnie, przez aktora na całym kahał Wilenskim o nieoddanie summy pięciuset talery bitych na oblig żalującemu winnych, z wzdaniem na infamią otrzymanego, do wskazania na niewiernych żydach powtorney infamii, a imé pana Szumskiego, podwojewódzkiego Wilenskiego, o to, iż gdy imé pan Krukowski, skarbnik Mscisławski, vigore pomienionego dekretu sądu głównego trybunałnego, za wydanym przy tym dekrecie dla uczynienia na dobrach wszelkich niewiernych żydów Wilenskich odprawy do urzędu grodzkiego Wilenskiego listem imé pana podwojewódzkiego Wilenskiego o wydanie obwieszczenia y uczynienia takowey odprawy upraszał, tedy imé pan podwojewódzki, ochraniając tych żydów y onych snadź y protectyi swoiey mając, a czyniąc na szko-

dę y ruinę żalobliwego aktora, takowey odprawy uczynić nie chciał y nieuczynił, zaczym do wskazania na imści podług prawa pospolitego y coaeqvationis iurium xięstwa Litewskiego paen prawnych, a do uczynienia na niewiernych żydach przez inny iakowy urząd mocney, a nieodwłoczney executij y do wskazania szkod nakładów prawnych żalobliwy aktor zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imści, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, pan Stephan Fronckiewicz oczewiscie do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey o niestaniu swoim nie uczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce dwoch stronie pozwu, iedną niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego, przy szkole żydowskiey stojącym, a drugiey imć panu Szumskiemu, podwoiewodzemu Wilenskiemu, z kościoła oyców Franciszkanów wychodzącemu, przez ienerala Piotra Adamowicza, przyznaniem iego oczewistym przed imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wolańia na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz y żalobę z niego ratione superius praemissorum przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia przez aktora na niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego o praetensie w nim wyrażone in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwanych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, winney żalującym aktorowi na list obligacyny zapis summy z troiakimi zarękami y za insze

praetensie w tym dekrete wyrażone, wszystkiego summą dwa tysiące talerow bitych dwieście y dziesięć złotych polskich na niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych niewiernych obżalowanych żydów vigore zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią wskazał, y ex nunc podług prawa coaeqvationis za infamissów uznawszy, wywołać y publikować nakazał, a dla uczynienia mocney a nieodwłoczney za wskazaną sumę na dobrach niewiernych żydów executij do urzędów grodzkiego lub ziemskiego woiewodztwa Wilenskiego odesłał, iako to dostatecznie ten że dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża. Vigore którego dekretu gdy żalujący imć pan Krukowski chcąc za wskazaną summę na dobrach pozwanych żydów uczynić executią, u imć pana Szumskiego—podwoiewodzcego Wilenskiego, o uczynienie oney upraszał, tedy imć pan Szumski—podwoiewodzy Wilenski, czyniąc ad favorem niewiernych żydów y onych snadz w protectyi swoiey mając, executij uczynić nie chciał y nieuczynił, zaczym wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ, do prawanie stawaia, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu sądu głównego trybunalnego wyżey produkowanego we wszystkim nie naruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, przy tym wskazaney tym dekretem summy dwuch tysięcy talerow bitych, dwuchset y dziesięciu złt. pol., za expensa prawne, w tey sprawie de novo spendowane dwochset złotych, z kopami wpisanego y pamiętnego na pozwanych niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiey, na kamienicach y domach onych, w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, towarach, handlach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu y każdego czasu arestowaniem, a w niedostatku y na oso-

bach samych, a samych przereczonych obżałowanych żydów: Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, iako infamissów na powtorną infamią wskazania y ex-nunc podług prawa coaeqvationis za infamissow uznania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za wskazaną summę na wszelkich obżałowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem y do więzienia braniem, mocney, a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie executij, nie do urzędów wdzta Wilenskiego lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, którego sobie strona użyć zechce odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A od imię pana Szumskiego—podwojewódzkiego Wilenskiego patron imięci pan Alexander Hordziejewski odezwawszy się wniósł, iż imię pan podwojewódzki Wilenski w tej sprawie niewinnym nie jest, zaczym uwolnienia imięci od tej actyi affectował. A tak my sąd w tej sprawie imię pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi Jozeph Markowicz, Izrael Markowicz, Nachim Moyżeszowicz, Abraham Samułowicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, żydzi starsi kahału y synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanymi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, excepto imięci pana Szumskiego—podwojewódzkiego Wilenskiego, wzdaemy, a zatym dekret sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia w Wilnie przez aktora na pozwanych otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym niernarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; przy tym wskazanej tym dekretem summy dwa tysiące talerów bitych

dwieście y dziesięć złt. poł. za expensa prawne w tej sprawie de novo spendowane dwieście złt., a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra nam sądowi zapłaconym, wszytkiego summą dwa tysiące talerów bitych, czterysta y dwadzieścia złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, starszych synagogi Wilenskiej, na kamienicach y domach onych w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, summach pieniażnych, towarach, handlach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym miejscu y każdego czasu arestowaniem, a w niedostatku y na osobach samych, a samych przereczonych obżałowanych żydów mianowicie Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, iako infamissow na powtorną infamią, na garło y na łapanie żalującym imię panu Krukowskiemu, skarbnikowi Mscisławskiemu wskazujemy, onychże ex-nunc podług prawa coaeqvationis X-a Litt-o z koroną polską za infamissow uznawszy, dla publikowania tej infamii ienerała sądowego przydajemy, wywołać y publikować nakazujemy; a dla uczynienia za wskazaną summę na wszelkich obżałowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem, do więzienia braniem y do uczynienia satisfactory trzymaniem, mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, odprawy nie do urzędów wdzwa Wilenskiego, lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, ktorego sobie strona użyć zechce y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi osoby y dobra obżałowanych pokażą się, odsyłamy imię pana Szumskiego, podwojewódzkiego Wilenskiego, za zezwoleniem samey strony, od tej akcyi uwalniamy. A gdy dzień trzynasty miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza dość

czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów Jozepha Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza — starszych kahału y synagogi Wilenskiej za infamissów powrotnych obwołał y ogłosił y te publicatją a loco publicationis re-diens iudicialiter zeznał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 2604,

№—159 1700 г. Юля 10.

Трибунальный декретъ, присуждающій Городецкихъ евреевъ къ смертной казни и уплатъ Марианнѣ Костянкѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa imć pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyłowskiego y imć pana Jana Kazimierza Gintowta—woyskiego Czernihowskiego, iako opiekunow, a ieymć panny Maryanny Kościanki, iako samey aktorki, w krzywdzie ieymści własney z imć panem Andrzejem Duninem Borkowskim—administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y executyi z żydow niżej pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunalnego do obżalowanego imci wydanego, tudzież z niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzod: Jankielem Zyszkiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybo Zarochowiczem, Jezefem Salomonowiczem, Misonem Haronowiczem, Morduchem Abra-

mowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zorym Judowiczem, Zelą Szmoyłowiczem, Jozephem Jakubowiczem y wszytkimi niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem tu przed nas sąd wyniesionym, mieniać o to: iż ieym panna Maryanna Kościanka, mając rzecz osądzoną dekretem sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewięć, summę wskazaną cztery tysiące sto czterdzieście dwa złote, za który dług y wskaz niewierne żydzi wszysey w tey žalobie pomienieni, co by mieli žalobliwą aktorkę ieymć pannę Maryannę Kościankę uspokoić, oddać y zapłacić, tedy miasto zapłacenia, oddania y nagrodzenia, dekret sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku otrzymany znieważając y nie chcąc być onemu posłusznemi, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalującej ieymć panny Maryanny Kościanki przyprawić uczynili o śmierć y teraz czynić nie przestają, nie respektując na oney wygodę, że dla onych niewiernych żydów wszytkich wygody y potrzeby, dawszy summę nie-mało lat bez żadney prowizy czekała, tedy z imć panem administratorem Horodeckim o nieuczynienie z żydów sprawiedliwości y nieodprawienie także y niewydanie na nich według dekretu sądu głównego trybunalskiego executyi, chcąc žalobliwi prawem czynić y paen prawnych na obżalowanym imć panu administratorem za taką folgę żydom uczynioną na ubliżenie sprawiedliwości świętej y na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku ferowanego, do wskazania y przysądzenia za zniewagę y postpozycją pomienionego dekretu przez obżalowanego administratora Horodeckiego zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów umocowany ichmćw, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwany imć pan Borkowski y niewierni żydzi Horodeccy przed nami do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi

y stronie sobie przeciwny nie uczynili. Zatem tenże wyż rzeczony aktorów patron podanego y położonego obżalowanym osobom, to jest, jedną stronice imć panu Borkowskiemu—administratorowi Horodeckiemu, w majątności nazwaney Horodeu, w wojewodztwie Brzeskim leżącey, a drugą stronice niewiernym żydom kahału miasta Horodeckiego, w tymże miasteczku Horodeckim będącym, przez ienerała Matheusza Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym za nieprzyjęciem u xiąg grodu Brzeskiego przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądu naszego podług prawa uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z onego o rzecz wysz pomienioną, a szerzey w nim opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, mscia Decembra piątego dnia, z aktoratu żalujących z pozwanymi niewiernymi żydami w Nowogrodku in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny za niestaniem pozwanych żydów na upad w rzeczy wzdawszy, wszystkiego summą cztery tysiące sto czterdzieście dwa złotych polskich na pozwanych żydach Horodeckich, całym kahałem y gminie tegoż kahału y dobrach ich ruchomych, sumach piędźnych gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y skrzynce onych karbonowey, także żonach y dzieciach, ich samych zaś wszystkich starszych żydów Horodeckich z całym gminem tegoż kahału, za nieuczynienie dosyć dobrowolnemu listowi, obligacyjnemu zapisowi, podług obowiązku w tym liście zapisie wyrażonego, na infamią wskazał, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydał y onych podług coaeqvationis iurium wywołać y publikować nakazał y na uczynienie mocney executy za summę wyż wyrażoną do administratora i. k. meci Kobryńskiego y Horodeckiego, także do urzędów ziemskie-

go, grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego y innych wojewodztw y powiatów, pod którymi dobra y summy okażą y same osoby ich poścignione będą, nie oglądając się na żadne bronienie onych, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na przeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze peny prawne odesłał, iako to szerzey wszytka rzecz na tym dekrete opisana y wyrażona jest. Po którego produkcie, że pozwany imć pan Borkowski—administrator Horodecki, wysz pomienionemu dekretowi sprzeciwny, a niewierni żydzi nieposłuszni, dowiodszy, w roku zawitym na upad w rzeczy tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydów wzdania, dekretu sądu głównego trybunального datą w produkcie pomienionego ze wszytkim wskazem wespół z infamią tym dekretem wskazaną y wszytkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego sta kop lit., za udzielaną na zdrowie żalujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop. lit., przytym za szkody w tey sprawie noviter podięte trzechset złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich majątnościach y dobrach imci leżących, ruchomych, sumach piędźnych gdziekolwiek będących, także y na wszystkich pozwanych niewiernych żydach Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, splawach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych, gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym miejscu arestowaniem, samych żydów, żon, dzieci, w domach, na drogach y gościncach, ze wszytkim braniem, do więzienia danim y poki chcąc trzymaniem w więzieniu, a samego imć pana Borkowskiego za znieważenie y sprzeciwienie się wysz pomienionemu dekretowi na banicyą doczesną, a niewiernych żydów, iako infa-

missow na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żałującym aktorom wskazania y ex nunc podług prawa coaeqvationis iurium imć pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za powrotnych infamissów uznania, proklamować y publicować nakazania, a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imć pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkimi pozwanymi niewiernych żydów dobrami, iako y samemi niewiernych żydów osobami, by y na garle przez mistrza ścięciem mocney, a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwanym okaza, a którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania dopraszał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyłowskiego y imć pana Jana Kazimierza Gintowta—woyskiego Czernihowskiego, iako opiekunów, a ieymć panny Maryanny Kościanki iako samey aktorki, w krzywdzie ieym własney z imć panem Andrzejem Duninem Borkowskim—administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y exekucyi z żydów niżej pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunального do obżałowanego imści otrzymanego, tudzież z niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzod: Jankiem Zyszkiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybem Zarochowiczem, Jesofem Salomonowiczem, Mizanem Horonowiczem, Zorym Judowiczem, Morduchem Abramowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zelo Szmoyłowiczem, Jozefem Jakubowiczem y wszystkimi niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem o rzecz wysz pomienioną, tu przed nas sąd wyniesionym, bacząc być, iż pozwani imć pan Borkowski—administrator Horodecki y wysz pomienieni niewierni żydzi, za pokilkakrotnym ieneralskim

przywoływaniem, przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o nie staniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, przeto my sąd pozwanego imć pana Borkowskiego—administratora Horodeckiego wysz pomienionemu dekretowi sprzeciwnego, a niewiernych żydów nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydów wzdaemy, dekret sądu głównego trybunального w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym msca Decembra piątego dnia z aktoratu żałujących z pozwanymi niewiernymi żydami w Nowogrodku in contumacyam otrzymany, ze wszystkim wskazem, wespol z infamią tym dekretem wskazaną y wszystkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego względem nieuczynienia według odesłania sądowego dekretu exekucyi sto kop groszy litt., za udzielaną na zdrowie żałujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop, przy tym za szkody w tey sprawie podjęte trzysta złt. pol., a z wpisnym y pamiętnym y cum lucrjs, nam sądowi zapłacone, wszystkiego summą cztery tysiące ośmset dwadzieście siedm złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich majątnościach y dobrach imć leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, także y na wszelkich pozwanym niewiernych żydów Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, splawach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach, skrzynie onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym mieyscu arestowaniem, samych żydów, żon, dzieci w domach, na drogach y gościncach ze wszystkim braniem, do więzienia oddaniem, a samego imć pana administratora Horodeckiego, za znieważenie y sprzeciwienie się wysz po-

mienionemu dekretowi na banicyą doczesną, a niewiernych żydów iako infamissów na pwtorną infamią, na gardło y na łapanie załaiącym aktorom wskazuiemy y ex nunc podług prawa coaequationis iurium imć pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za pwtornych infamisów uznawamy, proclamować y publicować nakazuiemy; a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imć pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkimi pozwanymi niewiernymi żydów dobrami mocną a nieodwłoczną executyą, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwanymi okaza, a którego sobie strona użyć zechce, załoiwszy na przeciwnych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty msca Julii terazniejszego roku dla obwołania y publikowania tey doczesney banicy y wieczney pwtornej infamii przypadł, tedy ienerał, ustawicznie sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu et in foro publico przy bytności y obecności wielu stanów różney kondycyi ludzi, przerzeczonego imć pana Andrzeia Dunina Borkowskiego, administratora Horodeckiego, za banita doczesnego, a niewiernych żydów starszych y wszystkich kahału miasta Horodeckiego iako infamisów za pwtornych infamisów obwołał, ogłosił y wszystkim do wiadomości donosił y tę publicatją a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 329, за 1700 г., л. 259б.

№ 160.—1700 г. Юля 10.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфамии и уплатѣ Георгію Землѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy s porządku rejestrowego przypadła ku sądzienu sprawa wielmożnego imści pana Jerzego Zemły—podkomorzego Oszmianskiego, względem starszeństwa małżęskiego, a samey wielmożney ieymć pani Barbary Oborskiej Zemliney—podkomorzyny Oszmianskiej, iako aktorki z niewiernymi żydami, to iest Gabryelem Moyżeszowiczem, iako samym pryncypałem, także Jozefem y Izraelem Markowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelowiczem, Jachimem Markowiczem, Moyżeszem Izakowiczem y innymi starszemi, także wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej z samemi onemi, z żonami y dziećmi ich, z zakazem oczewisto im w ręce tu w mieście Wilnie podanym, o to: iż pryncypał y ci wszyscy żydzi pozwani, ieden za drugą osobę ręcząc imieniem swym y wszystkich żydów całego kahału, wziowszy y pożyczyszy rękodayney sumy czterysta talerów bitych u wielmożney ieymć pani Zemliney—podkomorzyny Oszmianskiej, tę sumnę wszystką spełna w roku ninieyszym tysiąc siedmsetnym tygodniem przed świętym Jerzym, to iest, dnia szesnastego Apryla, pod winami wieczney banicyi y infamii z troiakiemi zarękami, z wolnym siebie wszystkich lub iedną którą osobę, żon, dzieci sequestrowaniem, więzieniem, z grabieniem, aresztowaniem na każdym mieyscu z dobrami wszystkimi, zabieraniem, executowaniem, do więzienia braniem, szkoły, kromow, towarów, domów pieczętowaniem, iako się ręcząc, ani wy-

mawiając iedną drugą osobą opisali, nieczym tego terminu nie pochobiając, według obowiązków strictissime w obligu opisanych oddać y wypłacić; niżeli przepomniawszy swego obligu, gdy aktorka na terminie y po terminie tey summy upominała się, tak u Gabryela Moyżeszowicza, który primario z drugimi ręczył się, iako y u wszystkich pozwanych requirowała, dość temu nieuczynili, nieuścili się w paeny założone popadli, zatym do wskazania takowych paen y zarać, o szkody, nakłady y winy prawne. Do którey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów plenipotent pan Matheusz Broniec, za mocą prawnie sobie daną y zleconą stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym tenże wysz rzeczony patron partis actoreae podanego oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie wszystkim żydom pozwany przez ienerała sądów naszych Piotra Żynzę zakazu legitime przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła naszego przyznanego y terminu za nim przypadłego dowiodszy, iako też propositia żaloby wysz pisaney iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał list obligacyzny zapis pozwanych żydów starszych Wilenskich, którym się wszyscy iedna za drugą osobę ręcząc, według obowiązków w obligu opisanych pod paenami rigide na się założonemi y ze wszelką executią opisali, satisfactią uczynić, summę oddać; więc, iż na terminie y po terminie dotąd nieuścili się y teraz za zapoznaniem przed sądem nie stawiają, tedy wzdania tych żydów w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacyznego zapisu żydów pozwanych, za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerów bitych, przy samey iściznie troiakich zarać, to iest tysiąca sześciuset talerów bitych, a na tynfy rachuiąc dziewięciu tysięcy szesciuset złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżą-

ych, ruchomych, summach pieneznych gdziekolwiek będących, na domach, handlach, towarach, kromach, szynkach, z wolnym onych wszędzie każdego czasu sequestrowaniem, zabieraniem, szkoły, kromow, domow wszystkich pieczętowaniem, aktorom przysądzenia, samych zaś żydów przerzeczonych, Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozefa y Izraela Markowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelewicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, samych onych, żon, dzieci, ich podług tychże obowiązków, w obligu opisanych y win założonych, na infamiam, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, więzić, exequować nakazawszy, ienerała sądowego do proklamowania tey condemnaty przydania, a iako na mocną y nieodwołczną nad osobami, dobrami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich, tak y nad dobrami ónych przerzeczonemi wszelkiemi executią do urzędow ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wojewodztw y powiatów wszystkich sądowych, których sobie strona użyć zechce, z wolnym przez samych substitutow, instigatorów, z wartą, assistentią wszelką przysposobioną, exequowaniem, nie oglądając się na żadne ni odkogo bronienia, pod paenami na sprzeciwnych officialistów opisanemi odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie, bacząc to: iż wysz pisani starsi żydzi y całego kahału Wilenskiego, będąc zakazem od wielmoż. imć pana Zemły—podkomorzego Oszmianskiego y samey ieymci iako aktorki zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacynego zapisu żydów pozwanych za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerow bitych przy samey is-

eicznie, troiakie zaręki tysiąc sześćset talarów bitych, na tynfy rachując dziewięć tysięcy sześćset tynfów, osobliwie za szkody, nakłady trzysta złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, sumach pnżnych gdziekolwiek będących, na domach, szkołach, handlach, towarach, splawach, arędach, szynkach, z wolnym onych wszędzie tak tu w mieście, iako na ustroniu, na gościncach, na targach, iarmarkach każdego czasu sequestrowaniem, aresztowaniem, grabieniem, zabieraniem, szkoły, kromów, domów wszystkich pieczętowaniem aktorom przysadzamy, samych zaś żydów przerzeczonych Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, samych onych, żon, dzieci ich podług tychże obowiązków w obligu opisanych y win założonych na infamią, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, brać, więzić nakazawszy, ienerała sądowego do proklamowania tey condemnaty przydaiemy; a iako na mocną y nieodwłoczną nad osobami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich tak y nad dobrami onych przerzeczonymi wszelkiemi executią, do urzędu grodzkiego ziemskiego województwa Wilenskiego y innych województw y powiatów wszelkich sądowych, z wolnym przez samych substitutow instigatorów, z wartą, assistentią wszelką przysposobioną, iako strona zechce, exequowaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, pod pacnami na sprzeciwnych officialistow opisanemi odsyłamy. Vigore którego dekretu naszego ienerał sądowy Piotr Zynza na dniu dwumastym tegoż miesiąca Juli pomienionych żydów Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych, także wszystkich żydów

synagogi Wilenskiej samych onych, żon, dzieci ich y całego kahału żydów za infamissów przed izbą sądową et in foro publico proklamował, ogłosił y obwołał y te relatią swoię, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 2816.

№ 161.—1700 г. Юля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфамии и уплатъ братьямъ Ганамъ долга и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julii siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z województw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imci pana Andrzeia—Inflanskiego, imć pana Jana Andrzeia—Upitskiego—podstolich Hanow, z niewiernymi żydami Izraelem y Irszą Moyżeszowiczami, nigdzie osiadłości swey w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim niemających, także całą synagogą kahału Birzanskiego, względem do wszelkich rad y bożnicy swey przypuszczenia, za pozwem przez aktorów wyniesionym, do utwierdzenia dekretu sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siedmego po szczęśliwey denominacyi najasniejszego króla imci, na obżałowanych żydów w Warszawie ferowanego, do uczynienia podług onego skuteczney iustificacyi, do wskazania moeney a nieodwłoczney na dobrach obżałowanych żydów ruchomych, towarach, handlach, splawach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących exekucyi, o szkody, nakłady y o inne pretensie w pozwie szerzey wyrażone zapozwali. Na terminie tedy niniejszym

zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy dana, pan Jerzy Woytkiewicz oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zatem wyszręczony aktorów patron podanych y położonych na szkole abo bożnicy żydów Birzańskich y u drzwi bożnicy żydów Pompiańskich, w powiecie Upitskim leżących y na drugich miejscach przez ienerała Jana Konopielkiewicza czterech stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Wilkomierskiego uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y ekstraktem z onych w roku tysiąc siedmsetnym, msea Aprila dwudziestego czwartego dnia wydanym y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę o pretensie szerzey w dekrecie sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o wyrażone przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował dekret tychże sądów marszałkowskich, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmego, w Warszawie z aktoratu żalujących z obżalowanymi niewiernymi żydami o nieprzyznanie listu zapisu kwitacyjnego terazniejszym ichmé pp. aktorem iako opiekunom imć pana Karola z Nozetycz Karlinga—komendanta zamku Birzańskiego, kwitując z pretensyi skarbowey danego, tudziesz o nieoddanie pięciu talarów bitych, na oblig winnych w Warszawie ferowany. Którym dekretem sąd marszałkowski za niestaniem pozwanych żydów do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, onychże na wieczną banią wskazawszy, dla uczynienia mocney, a nieodwłoczney exekucyi, do urzędów tak korney polskiey, iako y W-o X-a Litt-o tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogły odesłał, iako to szerzey y dostateczniey wszytka rzecz w tym że dekrecie opisana y wyrażona jest; po którego produkowaniu wzdana pozwanych

niewiernych żydów, iako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym pomienionego dekretu sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym, w Warszawie ferowanego, wespoł kwitacją z listem na przyznanie y z pilnością in toto utwierdzenia, za nieprzyznanem zaś tey kwitacyi zaręki założoney dziesięć tysięcy zlt., także na kartę winnych pięciu talarów bitych, z expensami noviter w tey sprawie erogowanemi, na obżalowanych niewiernych żydach y na wszelkich dobrach, domach, rzeczach ruchomych, summach, towarach, handlach, splawach, pieneznych, gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, a samych przerzeczonych żydów, iako wiecznych banitów, na infamią wskazania, onychże podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamisów uznania, a dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney exekucyi za summę wskazaną na dobrach wszelkich, domach, towarach, handlach, splawach, rzeczach ruchomych, sumach pieneznych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem y grabieniem, urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wojewodztw y powiatow, pod któremi się dobra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogą, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmw panów Krzysztofa Andrzeia—Inflanskiego, Jana Andrzeia—Upitskiego—podstolich Hanow, bacząc to, iż pozwani żydzi Izrael y Irsz Moyżeszowiczowie y wszyscy starsi synagogi kahału Birzańskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym przywołaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y domawiania aktorów patrona, dekret sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym w Warszawie, z aktoratu żalujących z obżalowanymi niewiernymi żydami fero-

wany, ze wszystką wyrażoną w nim rzeczą, z banicyą wieczną, także wespół z kwitacją, z listem na przyznanie y z pilnością nienarusznie przy mocy in toto zachowujemy y utwierdzamy, za nieprzyznanie zaś kwitacyi zaręki założoney dziesięć tysięcy złt., przytym za expensa noviter w tey sprawie spendowane złt. trzysta, także nieoddanych, na kartę winnych pięciu talerow bitych, z wpisnym pamiętnym, cum lucris na sądowi danym, wszystkiego summą złt. dziesięć tysięcy trzysta trzydzieście dwa y groszy piętnaście na obżałowanych osobach y na wszelkich dobrach onych, domach, towarach, handlach, splawach, rzeczach ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych wszędy arestowaniem, grabieniem, łapaniem, a samych przereczonych niewiernych żydów, iako wiecznych banitów na infamią wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis iurium w. x. Lit. ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, a za summę wysz wyrażoną, dekretem naszym przysądzoną, na odprawę skuteczną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra onych okazać się mogą, a którego z ichmw sobie użyć strona zechce, założywsy na przeciwnych dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. Agdy dzień dwudziesty pierwszy miesiąca Julii anni praesentis do publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu w izbie sądowej et in foro publico, przy obecności wielu różnych condycyi ludzi, pomienionych żydów Izraela y Irszę Moyżeszowiczów y całą synagogę kahału Birzańskiego za infamissów obwołał, ogłosił y publikował y tę publikatę swą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych w. x. L. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 196.

№ 162.—1700 г. Юля 28..

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новгородской синагоги, къ смертной казни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому.

Roku tysiãcznego siedmsetnego, miesãca Julii dwudziestego osmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W. X. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiãc siedmsetny obranymi, gdy z porzãdku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Samuela Renczynskiego z niewiernymi żydami Szymanem Morduchaiewiczem, Wulfem Bienaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem Mowszą Izraelowiczem, Anszalem Iekowiczem, Iekiem Michałowiczem, Ianchelem Naftalewiczem, Leybo Iekowiczem, starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzką, za pozwem przez aktora po pozwanych tu przed nas sąd wyniesionym, mieniać o sprzeciwieństwo dekretowi sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiãc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, miesãca Maia trzynastego dnia z aktoratu żalującego imć pana Renczynskiego z obżałowanymi niewiernymi żydami, całą synagogą Nowogrodzką o rzecz w nim wyrażoną ferowanemu, w niepostąpieniu na dobrach swoich wszelkich urzędowi zieżdzającemu czynić exekucyi, za wskaz summy dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych pol. w tym dekrecie posledniejszym wyrażony, zatym do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunalnego pierwszych y posledniejszego, datami w nich wyrażonych, z poiazdami urzędowemi y wszystkim procederem prawnym w tey sprawie zaszłym, przez żalującego aktora na obżałowanych otrzymanych, do wskazania na obżałowanych za sprzeciwieństwo powtorney infamiey y szkod nakładów prawnych noviter na złotych sześćset spendowanych, pozwem, w którym wszystka rzecz dostatecznie opisana iest, aktor obżałowanych zapozwał. Na

terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od imé pana Renczynskiego patron iegomości za mocą listowną prawną, iemu do tey sprawy daną y zleconą, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane osoby wszyscy, iako się sami przed nami do prawa nie stanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rzeczony aktora patron podanego y położonego po obżałowanych osob na szkole onych Nowogrodzkiey przez ienerała i. k. msci Jana Koreckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego mca Apryla dziewiętnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną, a szerzey w tym pozwie opisaną przełożywszy, na dalszy dowod pokładał y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego datami w nich wyrażone, przez aktora na obżałowanych otrzymane, któremi to dekretami, a mianowicie poslednieyszim obżałowane osoby na infamią wzdani y pewny wskaz w tym dekrecie wyrażonym uczyniony iest; po którym to takowym dekrecie, gdy żalujący aktor, sprawując się podług prawa dla uczynienia exekucyi za wskazaną temi dekretami summę na szkole, towarach y handlach obżałowanych osob, w mieście i. k. msci Nowogrodku będącey, urząd grodzki Kowienski sprowadził, tedy niewierni żydzi iawnie, widomie sprzeciwiając się dekretom trybunalskim mocno exekucyi przez Abrama Szachnowicza—szkolnika swego, czynić bronili y nie postąpili. Na dowod czego list poieżdży imé pana Medekszy—pisarza grodzkiego Kowienskiego, pod datą w nim inserowaną wydany, pokładając y iawnego prawu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwa documentaliter dowiodszy, wzdania pozwanych osob, ponieważ do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, dekretów sądu

głównego trybunalnego pod datami w nich wyrażonych przez żalującego aktora na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanych, wespoł z banicyą wieczną i infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy temi dekretami, a mianowicie poslednieyszim trybunalskim wskazaney dziesięciu tysięcy sta pięciudziesiąt złotych, tudziesz za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześciuset na niewiernych żydach srarszych synagogi Nowogrodzkiey, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach, zastawach, arędach, splawach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodku, na Żydowskiey ulicy stojącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły pieczętowaniem y dobr onych wszelkich aresztowaniem y na inszych wszelkich dobrach onych, gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym na każdym miejscu za poścignieniem onych do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to iest, Szymona Morduchaiewica, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowsze Izraelewicza, Anszela Iekowicza, Ieka Michałowicza, Ienchela Nawtelewicza, Leybę Iekowicza—starszych szkoły Nowogrodzkiey, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwo, iako iuż infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żalującemu imé panu Ręczynskiemu wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtornych infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekretami y teraznieyszim sądu naszego summę na szkole y handlach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodku y kędyżkolwiek będących, mocney a nie odwłoczney, nicoglądając się na żadne niodka-

go bronienie, gleyta, rescrypta, protekcyje pańskie, ani ceduły, odprawy tak za poścignieniem y złapaniem onych, dla uczynienia na gardłach onych przez mistrza execucyi dó iaśnie wielmożnego imć pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmśew panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich Nowogrodzkich, z ruszeniem całego województwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra onych być okażą się y osoby ich poścignione y złapane będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Samuela Ręczynskiego z niewiernymi żydami: Szymaniem Morduchaiewiczem, Wulfem Beniaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem, Mowszą Izraelewiczem, Anszelem Ickowiczem, Ickiem Michałowiczem, Ianchelem Naftelowiczem, Leybą Iekiewiczem—starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzka, za pozwem o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowane osoby będąc prawnie zapozwanemi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby pozwney y domawiania strony powodowey patrona dekreta sądu głównego trybunального pod datami w nich wyrażone przez żalującego aktora na obżalowanych niewiernych żydach synagogi Nowogrodzkiej otrzymane, wespoł z banięcią wieczną y infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkim w tey sprawie uroszczonym procederem prawnym nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summę temi dekretami, a mianowicie pośledniejszym trybunalskim wskazaną dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych polskich, tudzież za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześćset, a z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowi danym,

wszystkiego summą dziesięć tysięcy siedemset szesćdziesiąt złotych pol. na niewiernych żydach starszych synagogi Nowogrodzkiej, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach, zastawach, arędach, splawach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodzku, na Żydowskiej ulicy będącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły zapieczetowaniem y dobr onych wszelkich na każdym miejscu arestowaniem y na innych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu poścignowszy do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to jest Symona Morduchaiewiczza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowszę Izraelewicza, Anszela Ickowicza, Icka Michałowicza, Jenchela Naftelowicza, Leybę Ickowicza—starszych żydów szkoły Nowogrodzkiej, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekretem trybunalskim sprzeciwienstwo, które się z listu poieżdżego urzędowego ewidenter pokazało, iako iuż infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żalującemu imć panu Ręczynskiemu wskazujemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtornych infamissów uznawszy y dla publikowania tey infamy powtorney ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekretami y terazniejszym sądu naszego summę na szkole, handlach, y towarach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodzku y kędyżkolwiek będących mocney a nieodwłoczney, nie oglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, gleyta, rescrypta, protekcie pańskie, ani ceduły, odprawy, tak na poścignienie y złapanie onych, dla uczynienia na gardłach onych przez mistrza execucyi do iaśnie wielmożnego imć pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmśew panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich No-

wogrodzkich, z ruszeniem całego wdzwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pód którymi dobra onych być okaza się y osoby ich poścignione y złapané będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odsyłamy. A gdy dzień trzydziesty pierwszy miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, doś czyniąc prawu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Szymona Morduchalewicza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowszę Izraelewicza, Anszela Iekiewicza, Ieka Michałowicza, Jencheła Naftelewicza, Leybę Iekiewicza—starszych żydów szkoły y całej synagogi Nowogrodzkiej, przy bytności y obecności wielu stanów różney condycyi ludzi za powrotnych infamisów, na gardło, na łapanie osadzonych w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y każdemu do wiadomości doniósł y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 456.

№ 163.—1700 г. Августа 7.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфамии и уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, msca Awgusta siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imei pana Franciszka Mosiewicza—chorążego Lidzkiego, z niewiernymi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chali-

mowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmerłowiczem, Grodzienskimi, Moyżeszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskiemi, Aronem Zelikiem Izakowiczem, Możeszem Abramowiczem Wilenskiemi, Moyżeszem Jozefowiczem, Moyżeszem Hirszonowiczem — Słudzkimi starszymi y wszytkiemi do tych kahałów należącemi żydami, za pozwem wniesionym do listu zapisu in solidum danego, o nieoddanie y niewypłacenie summy pieniędzy dziesięciu tysięcy złotych monetą talarową srebrną, rachując talar bity po złotych sześciu, przytym o troiakię zaręki, szkody, nakłady y winy prawne y inne pretensie dostateczniey w pozwie wniesionym wyrażone. Na terminie tedy niniejszy, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora umocowany imé za mocą prawną do tej sprawy sobie daną, pan Stefan Frackiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym wyż rzeczony aktora patron podanych oczewisto w ręce ze szkoły Wilenskiej idącym pięciu stronie iedney Brzeskim, drugiey Grodzienskim, trzeciey Pinskim, czwartey Wilenskim, piątey Słudzkim żydom starszym synagog wyżey mianowanych, przez ienerała i. k. mei Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé p. pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyżey mienioną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list obligacyiny zapis od niewiernych pozwanych żydów żałującemu aktorowi na dziesięć tysięcy złotych polskich, pod datą w nim wyrażoną daną, z którego wszytkie obowiązki wyczytawszy y tymże samym nieoswobodzonym zapisem nieoddaney sum-

my dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym summy na list zapis winno ostały wespół z troiakimi zarękami czterdziestu tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwóchset złotych na obżałowanych niewiernych żydach y na dobrach onych, szkołach, kramach, kamienicach, domach, handlach, towarach, splawach y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych areztowaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów według onychże listu, obligacyjnego zapisu, na infamią żalującemu imć panu chorążemu Lidzkiemu wskazania y ex nunc za infamissów uznania, a na odprawę za summę wyż—mienioną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra obżałowanych niewiernych żydów okażą się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawny odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Franciszka Mosiewicza—chorążego powiatu Lidzkiego z niewiernymi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chalimowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmerłowiczem—Grodzienskimi, Moyżeszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskiemi, Aronem Zielikiem Izakowiczem, Moyżeszem Abramowiczem—Wilenskiemi, Moyżeszem Jozefowiczem, Moyżeszem Hirszonowiczem—Śludzkiemi, starszymi kahalów wyżey pomienionych y wszystkimi do tychże kahalów należącemi żydami, za pozwem o rzecz wyżey wyrażoną wyniesionym, bacząc to iż pozwani niewierni żydzi będąc pozwanymi przed nami do prawa nie stawali, ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby y domawiania patro-

na aktora summy na list obligacyjny zapis winno ostały wespół z troiakimi zarękami czterdzieste tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwieście złotych z dwoma kopami wpisnego, pamiętnego y cum lucris nam danym, wszystkiego summą czterdzieście tysięcy dwieście dziesięć złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na dobrach onych, to iest kamienicach, domach, szkołach, kramach, handlach, towarach, splawach z wolnym onych areztowaniem y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach onych, a samych zaś pozwanych żydów według dobrowolnego zapisu, wyżey pomienionego, na infamią żalującemu imci panu chorążemu Lidzkiemu wskazujemy y ex nunc, według prawa za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, a na odprawę za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych okażą się y same osoby pośięgnione być mogą, którego sobie strona z ichmć panów urzędników użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekrétowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż msca Awgusta, roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu, przerzeczonych pozwanych niewiernych żydów, to iest Jakuba Hirszonowicza, Salomona Chalimowicza, Marka Bernatowicza, Berka Szmerłowicza, Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiewicza, Arona Zelika Izakowicza, Moyżesza Abramowicza, Moyżesza Jozefowicza, Moyżesza Hirszonowicza — żydów starszych kahalów Brzeskiego, Grodzienskiego, Pńskiego, Wilenskiego y Ślucckiego y wszystkich żydów do tych kahalów należących, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwo-

łał y publikował y tę publikatią swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 330, л. 1026.

№ 164—1700 г. Августа 9.

Ремиссийный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ иезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за истязаніе и умерщвление ими христіанской женщины.

Roku tysięcznego siedmsetnego, m-sca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m Xi-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysięczny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imé xiędza Mikołaja Zewely—societatis Jesu rektora y wszystkich ichmew xięży iezuitów kolegium Połockiego, z niewiernemi żydami kahału Połockiego Nachmanem Moyżeszowiczem, żoną y synem iego Mowszą Nachmanowiczem, iako samemi pryncypałami, tudzież y pomocnikami ich żydami Połockimi im wiadomemi y znajomemi y wszystkimi żydami starszemi szkoły y synagogi Połockiey, iako w spolney radzie z sobą będącemi, mianowicie Izakiem Jozefowiczem, Meierem Jakubowiczem, Aronem Beniaszewiczem, Jozefem Hercowiczem, Sapsaiem Lewkowiczem, Iekiem Abramowiczem, Hercem Zewelewiczem, Leybą Nachimowiczem—starszemi kahału Połockiego, za daniem sprawy, informacji y wiadomości od utsciwego Alexieia Daniewskiego—mieszczanina iuryzdyki Jakimanskiey, w wojewodztwie Połockim do collegium Połockiego należącego y żony

iego Anny, iako aktorow, do windykowania krwi córki ich od żydów zamordowanej, dowodząc y dochodząc onym podług prawa sprawiedliwości, za apellacją od dekretu urzędu grodzkiego Połockiego w roku terazniejszym tysiąc siedymsetnym, m-sca Marca dwunastego dnia, z oczewistej kontrowersy między aktorami a pozwanemi żydami ferowanego, przez tychże żałujących ichmościów xiężą iezuitow Połockich tu przed nasz sąd główny trybunalny uroszczona, w tym, że urząd grodzki Połocki, za żalobą ichmew xięży iezuitów Połockich mieniąc o to: iż obżalowani żydzi, będąc zawsze chrześcianstwu nieprzyjazni i krwi onych, według swey konfessyi, pragnącemi y bez niey obeysć sie niemożącemi, upatrzywszy porę sobie pomyslną, a mając od niemalego czasu na posługach swoich domowych niewiastę chrezsciankę na imie Maryne Daniewską Achwanowiczową—mieszczankę Jakimanską, iuryzdyki collegium Połockiego, corkę wysz pomienionego mieszczanina, nie z żadney sobie przez nią daney przyczyny, ale szczegulnie z nienawiści y z zawziętości przeciw chrześcianom y z pragnienia krwi chrezscianskiey te pomienioną Maryne Daniewską—białogłową ciężarną y bliską rozwiązania będącą, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodnym, m-sca Marca dwudziestego trzeciego dnia, w nocy, nie nie respektuiąc na boiaźń Bożą y surowość pen prawa popolitego, podczas interregnum iawny popehniając exces, w mieście Połockim, w domu swym obżalowani żydzi zwabiwszy czyli zaprowadziwszy przez iakiś sposob do łazni żydowskiey, okrutnie zamordowali, zamęczyli, wiele ran różnych na ciele iako to na osobliwey relacyi wyrażono iest, po kłótych, porzniętych, mianowicie w skroniach naksztalt obuehowego razu zadawszy, gardziel, twarz nożami porznowszy, w rękę y palcach, także w nogach niżej kolan, w goleniach żyły, sustawy, lancetami, szydlami pokłóli y porzneli, piersi przerznowszy krew wypuścili, żołądek przebiwszy, szyję chustką we trzy węzły zawiązali,

że ledwie po śmierci rozwiązać mogli, śnać dusili y zamordowali, ciało w łazni utaili byli y obmyte trzymali, chcąc znać kędyś zachować, a potym za postrzeżeniem y znalezieniem przez ludzie chrześcianskich, żadnego w tym wywodzie nie dali, ale zaraz sami żydzi pryncypales strwożywszy, chronić się, uciekać poczeli, których potym gdy urzędowi grodzkiemu Połockiemu w dyspozycią podano, obżałowani żydzi, starsi szkoły Połockiey, przez zapis swoy podług prawa sprawiony u wielmożnego imć pana Zaby—podwoiewodzkiego Połockiego, na parękę wzięli y wszędy do prawa stawić obiecali, iako o tym zapis ich opiewa, a potym chcąc tego uysć y łatwo uwolnić się, sine scitu protestantow y delatorów, zniosszy się z imć panem Adamem Skiporem—instigatorem kapturowym Połockim, skorumpowawszy sprawę z sobą, obżałowani żydzi pryncypales, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym dnia czternastego Septembra, na sądach kapturowych Połockich wpisali dekret iakiś znowny, chcąc zatłumić krew chrześcianską, formowali, inquizycie wywodzili, a potym w dekret nie wpisali y ieszcze tłumiac tę sprawę, niesłusznie bez delatorów, bez przypozwu, waryacyami różnemi niesłusznemi dekret napełnili y remissę tey sprawie do grodu Połockiego, nad wyrazne constitucie y confederacie seymowe, ktura sprawa sądowi kapturowemu sądzić należała, uczynili, ku wielkiey krzywdzie y ubliżeniu sprawiedliwości świętey, zatym kryminał y uczynek podczas interregnum stały, według prawa y constituciey seymowe, także według zapisu od obżałowanych żydów starszych szkoły żydowskiey Połockiey do stawienia pryncypałow według obowiazków, oraz zaręki y paeny kryminalne ichmć panowie urzędnicy, dekret swoy feruiąc, niesłusznie, mimo dowody prawne y inquizycią odprawioną, inaczey, nie tak, iako się pokazywało po obżałowanych żydach, przysięgę tymże niewiernym żydom nakazali, a po przysiędze wszystkich pozwanych żydów uwolnili; zatym do zniesienia y skassowa-

nia tego urzędu grodzkiego Połockiego dekretu, o szkody, nakłady y winy prawne. Do którey sprawy na dniu niniejszym wyżey na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od ichmew xięży iezuitów umocowany ichmw, za mocą prawnie sobie do tey sprawy dana, pan Alexander Hordziejewski—mieczny Wilenski oczewisto do rozprawy stawiając, terminu tey sprawie dekretem urzędu grodzkiego Połockiego, z apellacyi przypadłego, słusznie, prawnie dowiodszy, žalobę pryncypałow swoich z onego przeczytawszy, gdy do dalszey controwersyi swoiey idąc, pretensiey ichmew xięży iezuitow Połockich do niewiernych żydów także Połockich maiącey ynieprawności pomienionemu dekretowi urzędu Połockiego dowodzić chciał, na on czas od obżałowanych żydów, nieprzypuszczając tey sprawy do dalszego produktu prawnego, przydania onym patronów dopraszano się. W którey sprawie my sąd nie czyniąc na tenczas żadnego rozsądku, za potrzebowaniem od żydów Połockich przydania patronów, których to panów Jana Frąckiewicza y Michała Bohdanowicza onym przydawszy, tę sprawę dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skuteczney rozprawy bez dylacyi do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym zaś sądu naszego dekrete, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw w registrach sądów naszych będących wołana nie była, y za nastąpieniem czasu per constitutionem seymu blisko przeszłego, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, dla spraw remissyinych przyczynionego, przy limitowaniu się innych spraw na dniu dwudziestym osmym miesiąca Augusta takż przywołana być nie mogła, my sąd, per generalem causarum limitationem, tę sprawę dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skuteczney rozprawy przed nasz że sąd do Minska, na początek w termin sądzenia spraw woiewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecim wołaniu nazaiutrz, bez dylacyi y

krom przypozwu, tylko za tym dekretem naszym roku zawitym odłożyliśmy y odkładamy. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 333, л. 1084.

№ 185.—1700 г. Августа 14.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому доминиканскому монастырю долгу и пени.

Roku panskieg otysiącznego siedmsetnego, miesiaca Augusta cztertnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielbnego imć xiędza Kazimierza Wierzbowskiego—przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodziejskiego y wszystkich xięży dominikanów tegoż konwentu Orszanskiego, z niewiernemi żydami starszymi, iako to: Szaią Iliaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Byehowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szklowskiej, Helaszem Ickiewiczem, Chaymem Szłomowiczem—Jakobem Łazarowiczem—starszemi żydami synagogi szkół wszystkich Białoruskich, w pierwszym obligu y zapisie dobrowolnym wyrażonemi, tudzież Abramem Markiewiczem y Jachimem Arynowiczem—starszemi kahału Orszanskiego, Łazarem, Ofryanowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej, w powtorney assekuracyi iuż świeżey w roku terazniejszym daney y wyrażoney y wszystkim kahałom szkół Białoruskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniać do listu dobrowolnego ob-

ligacyjnego od niewiernych wszystkich żydów szkół Białoruskich żalującym aktorom danego zapisu, a to o nieoddanie y niezapłacenie na terminie y roku w tym oligu specyfikowanym summy pieniędzy, przez niewiernych żydów u żalujących aktorów wziętey y pożyczoney, mianowicie: trzech tysięcy złotych talarami bitemi, pod troiakami zarękami, pod ewikcyą dobr swoich y pod punktem wieczney banieyi y infamii, na terminie w tym obligu wyrażoney, oddać y spelną wyliczyć przez niewiernych wszystkich żydów Białoruskich obowiązoney, a za częstokrotnym upominaniem się przez żalujących aktorów przez tych że do terazniejszego roku nieoddaney y niewypłaconey, a ieszcze osobliwie też samę trzy tysiąca złotych summę obowiązawszy się powtornym listem, assekuracyjnym zapisem żalującym aktorom przy xięgach grodzkich Orszanskich, czterma niedzielami przed świętym Jerzym, w roku terazniejszym tysiącznym siedmsetnym, pod sowitością teyże samey summy oddać y wypłacić, a zatym y temu zapisowi niewierni żydzi dość nieczyniąc, iawnie ony naruszając, w zaręki y sowitości w tym zapisie opisane popadając, tey sumy według zapisów obudwoch nie oddali y oddać oney na kościół y legacyą Orszanską należącey niechcąc, zapisów obligacyjnego, assekuracyjnego nieoswobodzili y iawnie ony naruszając, w zaręki, płacenie sowitości y w winę infamią popadli y miasto oddania summy odpowiedź y pochwałkę udziałali; zatym do oddania tey wszystkiey, trzech tysięcy złotych, summy, do wskazania z troiakami zarękami sowitości na niewiernych wszystkich żydach, tudzież do wskazania paenam infamii et colli, z mocną na dobrach onych wszelkiej execucyą, samych do więzienia braniem, do nagrodzenia szkod, na prawo spendowanych, od tey do przyięcia skuteczney u sądu naszego, iako w sprawie zapisowey rozprawy, tudzież o winy, szkody, nakłady prawne y o innepractensie, w pozwie co nomine wyniesionym dostatecznie wyrażone, żalujące aktoro-

wie obżalowanych niewiernych żydów wszystkich Białoruskich tu przed nas sąd do Wilna zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy dana, pan Jakub Czerniewski oczewisto stawał, a niewierni pozwani żydzi całej synagogi y szkół Białoruskich, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawiali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatem tenże aktorów patron podanego wszystkim niewiernym żydom starszym Białoruskim podług prawa oczewisto w ręce, w mieście Orszy, ze szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. mei Piotra Adamowicza pozwu, przyznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem listów dobrowolnych dwa:— jeden obligacyjny, a drugi assekuracyiny żalującym ichmem xięży dominikanom Orszanskim od niewiernych żydów Białoruskich, pod datami w nich inserowanemi na sumnę trzy tysiące złotych dane; z których to zapisów wszystkie warunki y obowiązki po dostatku wyczytawszy, a nieoddanie tey summy na terminie y po terminie w nich opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania niewiernych żydów, wszystkich starszych synagogi Białoruskiej, ponieważ przed nami sądem do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem według zapisów obligacyjnego y assekuracynego samey nieoddaney y na one winno ostały iścizny z sowitościami y zarękami dwunastu tysięcy złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę pięciudziesiąt kop groszy Litt., za szkody, nakłady prawne pięciuset złotych, z kopami wpisnego y

pamiętnego y za lucra należącemi na niewiernych pozwanych wszystkich synagogi y szkoły Białoruskich żydach y na wszelkich onych dobrach, majątnościach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, na handlach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, samych do więzienia braniem y więzieniem, a samych wszystkich wyżey pomienionych niewiernych całej synagogi y szkoły Białoruskiej żydów, tak za pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązków w nin wyrażonych na infamią żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim wskazania y ex nunc podług coacquacy za infamissów uznania, dla publikowania oney ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za sumnę wyż pomienioną na dobrach wszelkich niewiernych żydów odprawy do należytych urzędów, z założeniem dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebneho imć xiędza Kazimierza Wierzbowskiego— przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodziejskiego y wszystkich xięży dominikanów tegoż konwentu Orszanskiego, z niewiernymi żydami starszymi Szaią Iliaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Bychowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szklowskiej y Eliaszem Iekowiczem, Chaymem Szłomowiczem, Jakubem Łazarowiczem—starszym synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, tudziesz Aronem Markowiczem y Jachimem Aronowiczem—starszym kahału Orszanskiego, Łazarem Eframowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej y wszystkimi żydami kahału szkół Białoruskich, za pozwem przez aktorów o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni wszyscy wyżey pomienieni żydzi będąc tu przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z na-

kazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami sądem do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według listów dobrowolnych, obligacyjnego y assekuracyjnego zapisów, samey nieoddaney na te zapisy winno ostaley iścizny z sowi-tościami y zarękami dwanaście tysięcy złotych polskich, za udziałaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop gr. Lit. osobliwie za szkody nakłady, nakłady na prawo spendowane pięćset złotych, a z wpisnym y pamiętnym y za luka zapłaconym na obżałowanych niewiernych wszystkich żydach całej synagogi y szkół Białoruskich y na wszelkich onych dobrach, majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, towarach, handlach, szkołach, z wolnym onych pieczętowaniem samych gdziekolwiek za poścignieniem do więzienia braniem, a samych przerwanych pozwanych wsytkich wyżey imionami y nazwiskami wyrażonych całej synagogi y szkół Białoruskich, tak za uczynioną pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązków w nim wyrażonych na infamią żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim wskazuiemy y ex nunc podług prawa coaequacyi iurium za infamissow uznaiemy, dla publikowania oney ienerala sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy, a dla uczynienia za sumnę wyż pomienioną na wszelkich niewiernych pozwanych żydach, dobrach gdziekolwiek będących skuteczney, mocney a nieodwłoczney odprawy do urzędów ziemskich, grodzkich powiatu Orszanskiego y innych wszelkich przyległych wdztw, pod któremi dobra niewiernych żydów okażą, a którego sobie stroną użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiętnasty msca Augusta anni praesentis dla publikowania wyż mianowanej infamii od nas sądu złożony przy-

padł, tedy ienerał ustawicznie sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Szay Iliaszewicza—Smolenskiej, Leybę Zelmanowicza—Mohilewskiej, Leybę Zelmanowicza—Bychowskiej, Abrama Markiewicza—Szkłowskiej, Heliasza Iekiewicza, Chayma Szłomowicza, Jakuba Łazarewicza—starszych synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, Arona Markowicza, Jachima Aronowicza—starszych kahału, Łazarza Eframowicza—szkoluika Orszanskiego, Mowsze Jakubowicza—starszego szkoły Dąbrownienskiej y wszytek kahał szkół żydów Białoruskich za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał y ogłosił y tę publicatją swoją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. x. L. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 330, за 1700 г., л. 1270.

№—166 1701 г. Генваря 8.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Минской еврейской синагоги и всѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, msca Januarij osmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiączny siedmsetny obranemi, a powtorney sądów naszych, względem pospolitego ruszenia, limitacyi zaszley tu do Minska zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielebneho imści oycy Sebestiana Baranowskiego—starszego Minskiego, imieniem swoim y imieniem wszystkich wielebnych w Bogu ichmw oycow bazylianów Minskich, przy cerkwie świę-

tych apostołów Piotra y Pawła będących z niewiernymi żydami, starszymi kahału Minskiego: Gierszonem Jllaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanchelewiczem, Wulfem Maiorowiczem, Józefem Markowiczem, Wigderen Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Iekiem Szłomowiczem, Symonem Jakubowiczem, iako samymi pryncypałami y wszystkimi żydami, w mieście i. k. msci Minsku na różnych iurisdikach duchownych y świeckich, zamkowej, xiążęciey, panskiey, mieyskiey, żydowskiey, domami mieszkającemi y osiadłości swe mającemi, w iednostayney radzie y namowie z sobą będącemi, za pozwem przez aktora, ponawiając wszytek proceder swoy z kahałem Minskim y wszystkimi żydami Minskimi uroszczony przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc oto: iż antecessorowie obżałowanych, spolnie ze wszystkimi żydami Minskimi, od niemalego czasu na trzy obligi—na *ieden* w roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszym antecessorowi aktora zesłemu wielebnemu w Bogu imć oycu Piotrowi Paszkiewiczowi—starszemu na on czas Minskemu, złotych pięćset; na *drugi* oblig w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiątym złotych tysiąc dwieście, a na *trzeci* w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszym złotych tysiąc, temuż zesłemu wielebnemu w Bogu imsci oycu Paszkiewiczowi—starszemu na ów czas Minskemu, wszystkiego summą dwa tysiące siedmset złotych zostali winni; w którey to summie, tak szkołę w Minsku będącą, iako y wszelkie dobra swoje leżące, ruchome, summy pieniężne, tudzież same osoby swoje pod ewikcyą poddawszy, onerowawszy, że od tey summy y kwote od tysiąca po złotych stu płacić quotannis aż do oddania realney summy mieli, listem zapisem swoim opisali się, vigore którego zapisu swego obżałowani żydzi nie tylko samey iścizny przed tym antecessorowi żałującego, ale y teraz żałującemu tak realney summy iako y kwoty od niey należącey przez tak wiele lat nie oddawali y za częstokrotnym upominaniem się teraz

żałującego nie oddali, przez co na złotych pięćset szkody conwentowi Minskemu uczynili, tedy teraz żałujący wielebny imć oćiec starszy Minski, nie mając żadney od obżałowanych żydów satisfy, a chcąc tak samey kapitalney za obligami winney summy, iako y kwoty osobliwym zapisem postąpioney y opisaney requirować, obżałowanych żydów starszych y wszystkich, nemine excepto, żydów miasta Minska do sądu głównego trybunalnego na rok przeszły tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty tu do Minska, o niewypłacenie tak samey realney summy, iako y kwoty od niey należącey zapozwał, gdzie obżałowani żydzi, nie czyniąc swoim dosić opisom y na słuszną citacyą nie chcąc się usprawiedliwić, dylacyami przez cały narabiając trybunał y sprowadziwszy tę sprawę z Minska do Wilna, według otrzymaney na affektaacyą swoją remissy, do poparcia oney y do przyjęcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, gdy od żałującego w Wilnie była wpisana za remissą sprawa, obżałowani żydzi, mając sobie założony dekretem sądu głównego trybunalnego remissynym w Minsku ferowanym do rozprawy termin, nie tylko aby się usprawiedliwić mieli, ale co większa, czyniąc na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego, w Minsku w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, na dniu iedynastym mscia Apryla ferowanego, oczewistego, po tak wielu zażywanych przez siebie na przeszley kadencyi dylacyach, przed sądem głównym trybunalnym w Wilnie nie stawali. Zaczyn sąd główny trybunałny w roku tymże tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiętym, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia, za niestaniem po remissie y tak wielu dylacyach do prawa, obżałowanych żydów na upad w rzeczy wzdawszy, summy iedynastie tysięcy trzysta dziesięć złotych na obżałowanych żydach wszystkich Minskich tudzież na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, domach, kromach y wszelkich ruchomościach, tudzież na sa-

mei synagodze Minskiej żalującemu przysądził, a samych obżalowanych żydów wszystkich, w mieście Minsku będących, na wieczną banicją wskazawszy, na odprawę wskazanej iedynaście tysięcy trzysta dziesięć złotych summy, na wszelkich dobrach obżalowanych do urzędów Minskich odesłał. Vigore którego dekretu, gdy urząd grodzki, Minski na executiā pomienioney summy do synagogi Minskiej y do domów obżalowanych zieżdzał, tedy obżalowani żydzi, iawnie sprzeciwiając się sądu głównego trybunalnego dekretowi w Wilnie ferowanemu, odprawy przez cedulę swoją na wszelkich dobrach swoich czynić bronili y nie dopuścili. O którego sądu głównego trybunalnego dekretu sprzeciwieństwo, gdy żalujący wielebny starszy Minski prawem czynić z obżalowanymi chciał, tedy obżalowani żydzi, niechcąc do dalszego terminu prawnego tej sprawy przypuszczać, a uspakajając oną wyderkał na summe alias prawo zastawne na kamienice Szowela Szmerłowicza, z placami y czynszownikami, na tych placach w Minsku mieszkającymi, żalującemu y całemu conventowi Minskiemu dali, obowiązawszy się tym swoim zapisem tygodniową placić quote, z tym obowiązkiem, iżeliby ieden chybić mieli termin, tedy samą realną mieli oddać summe y pod wszelkie podpadać zareki y obowiązki, na co żalujący z całym conventem Minskim za interpositiā y persuasiā ichmew panów urzędników wojewodztwa Minskiego przestał y tym się kontentował obowiązkiem. Niżli obżalowani żydzi, przepomniawszy tego swojego zapisu y żarą w nim założonych, niechcąc swojemu dość uczynić opisowi, nie tylko na iednym tygodniu należytey nie oddali quote, ale tak samey realney summy żalującemu nie oddali, iako też gdy żalujący za nieoddaniem tej summy do possessyi kamienicy Szowela Szmerłowicza prawem zastawnym sobie zawiedzioney przychodzić chciał y iuż vigore prawa sobie służącego w possessyi wkroczył, obżalowani żydzi, popadając w zareki, expulsyā z tej kamienicy

żalującemu uczynili y aby posłuszeństwa tameczni mieszkańcy y czynszownicy żalującym nie pełnili, zakazali. W czym żalujący z całym conventem, mając tak wielką szkodę w nie uczynieniu dość zapisowi, w niewypłaceniu summy realney y kwoty, według opisu obżalowanych postapioney, tudzież o szkody przez to poniesione, do zapłacenia summy dekretem sądu głównego trybunalnego wskazanej iedynastu tysięcy trzechset dziesięciu złotych, do utwierdzenia wszystkiego przedtym zaszęgo procederu prawnego, to jest dekretów sądu głównego trybunalnego w banicy wieczney, do uczynienia reindukcyi do pomienioney kamienicy, do wskazania infamiey, tudzież y dalszych win prawnych, także y żarą, za nieprzyznanie widerkafu y we wszystkim o niedość uczynienie, do których na obżalowanych wskazania paen prawnych chcąc żalujący prawem czynić y to wszystko, do czego drogę pokaże, iako ta wszystka rzecz szerzey w pozwie eo nomine wyniesionym wyrażona, przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktora patron iegomości za mocą prawną, sobie do tej sprawy daną, pan Jan Suroż Frackiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Minskiego, iako się sami do prawa nie stanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatem wysz rzeczony aktorów patron podania y położenia na domach różnych y dobrach obżalowanych żydów, w mieście i. k. msci tu w Minsku na różnych iurisdikach będących, pozwow przez ienerala iego królewskiej mości Andrzeia Olechnowicza zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim, Minskim, na iednym pozwie przeciwnym uczyniwszy, słusnie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę strony swey o rzecz wyżey wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy dekreta sądu głów-

nego trybunalnego—*ieden* po oczewistych na wielu terminach controwersyach, *drugi* post temerarium recessum, w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym w Wilnie, na dniu dwudziestym pierwszym msca Maia ferowany, a na ostatek y zapis widerkaffowy alias prawo zastawne na kamienice Szawela Szmerłowicza od tychże żydów temuż żalującemu aktorowi, pod datą w samym że tym zapisie wyrażoną dany y inne dokumenta do tey sprawy należące produkował. Po którym produkowaniu dokumentów, dowiodszy żaloby aktorów swoich, wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawali, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym zapisów wszystkich trzech, na summe pożyczoną w nich wyrażoną danych, iako też dekretów sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym ferowanych, z banitą wieczną, poiazdem dworzanskim, z wskazem w nich wyrażonym y wszystkim w tey sprawie do daty terazniejszey zaszłym uroszczonym procederem prawnym, tudzież y posledniejszego zapisu widerkaffowego albo zastawnego, na pomienioną kamienice Szawela Szmerłowicza, z possessyą y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, stwierdzenia y przy mocy zachowania, kamienicy wysz pomienioney, z której expulsyą uczynioną do possessy aktorowi przysądzenia summy dekretem trybunalskim iedynastu tysięcy trzechset dziewięciu złotych wskazania, za pomienione szkody względem widerkaffowej kwoty pięciu set złotych, za nieprzyznanie prawa widerkaffowego y niedosić uczynienie onemu zarąk w nim opisanych szesnastu tysięcy dwuchset złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie poniesione trzechset złotych, winy expulsyney dwudziestu kop, a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra zapłacone, wszystkiego summe dwudziestu ośmiu tysięcy trzechset siedmdziesiąciu złotych na obżalowanych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiej, na

wszelkich onych dobrach pod różnemi iurisdikami w Minsku będących leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kamienicach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach y zastawach y na szkole ich żydowskiej w Minsku będącey, z wolnym oney zapieczętowaniem, samych osob, z wolnym onych na każdym mieyscu y ze wszelkimi towarami aresztowaniem, do więzienia ich braniem y tychże niewiernych pomienionych żydów, iako iuż wiecznych banitów na infamią żalującemu wielebnemu w Bogu imści oycu Baranowskiemu—starszemu Minskiemu y wszystkim ielmmé oycom bazylianom przy cerkwie świętych apostołów Piotra y Pawła zostającym wskazania, od spółki y obcowania z ludźmi podściwemi wyięcia y wyłączenia, y dla publikowania tey infamy icnerała sądów naszych pilnującego przydania. A iako na podanie kamienicy, z której aktorem expulsya stała do dzierżenia, używania y spokojney aktorów possessyi, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem summe y mocną, a nieodwloczną, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienie executią y na poścignienie y złapanie obżalowanych żydów do urzędów grodzkiego lub ziemskiego wojewodztwa Minskiego y innych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby pozwanych być okażą, a którego sobie z nich zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paen prawnych odesłania, stronie swey żalującey u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielebnych w Bogu iegomści oycy Sebastiana Baranowskiego—starszego Minskiego, imieniem swoim y imieniem wszystkich wielebnych ielmsów oyców bazylianów Minskich, przy cerkwi świętych apostołów Piotra y Pawła będących, z niewiernymi żydami kahału Minskiego: Gierszonem Illaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanchelewiczem, Wulfem Maiorowiczem, Jozefem Markowiczem, Wigderem Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Iekiem Szolomo-

wiezem, Symonem Jakubowiczem, iako samemi pryncypalami, tudzież y z innemi wszystkimi żydami w mieście i. k. m. Minsku na różnych iurisdikach duchownych y świeckich, zamkowych, xiążęciey, paskiey, mieiskiey, żydowskiey domami mieszkającemi y osiadłości swe mającemi, w iednostayney z sobą radzie y namowie będącymi, za pozwem o rzecz wyżey wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy; a zatym według prawa, žaloby pozwney y domawiania patrona strony powodowej wszystkie trzy zapisy na summę w nich wyrażoną, od obżalowanych żydów dane, iako też y dekreta sądu głównego trybunального, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym ferowane, z wskazem w nim wyrażonym, z banicyą wieczną, poiazdem dworzanskim y wszystkim w tey sprawie uroszczonym procederem prawnym, tudzież y poslednieyszy zapis widerkaffowy alias zastawne prawo na kamienicę Szowela Szmerłowicza, z possessią aktorów y ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną stwierdzamy, roborujemy, zmacniamy y przy mocy nienaruszenie zachowujemy y według tegoż wyderkaffowego zapisu kamienicę wysz mianowaną Szowela Szmerłowicza, tu w mieście i. k. msei w Minsku będącą, w reindukcyą do realney possessyi y dzierżenia żałującym przysądzamy, summy trybunalskim dekretem wskazaney iedynaście tysięcy trzysta dziesięć złotych, osobliwie za pomienione szkody względem nieoddania wyderkaffowej kwoty pięćset złotych, za nieprzyznanie prawa widerkaffowego, za naruszenie y niedosyć uczynienie onemu zarąk założonych szesnaście tysięcy dwieście złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie podięte trzysta złotych, winy expulsiney dwadzieścia kop groszy Litewskich, a z wpisnym y pamiętnym,

także za lucra nam zapłacone, wszystkiego summą dwadzieścia osm tysięcy trzysta siedmdziesiąt złotych na obżalowanych niewiernych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiey, nemine excepto, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych, domach, kamienicach, kromach, zastawach, arendach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mięyscu arestowaniem, samych obżalowanych do więzienia braniem y onychże niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza, Wolfa Maiorowicza, Łazara Zelikowicza, Ieka Szolomowicza, Szymona Jakubowicza, y wszystkich żydów synagogi Minskiey, iako wiecznych banitów na infamią żałującym ichmć wskazujemy, od spółku y obcowania z ludzmi podściwemi wymuiemy y wylączamy, y podług prawa coaeqvationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerala sądów naszych pilnującego przydaiemy, obwołać, publikować y proklamować nakazujemy. A iako na podanie kamienicy Szowela Szmerłowicza, z którey aktorom expulsiya stała, w reindukcyą do possessyi aktorów, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem naszym wysz mianowaną summę y na mocną y nieodwłoczną, nie oglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie executiā, do urzędów grodzkiego ziemskiego Minskich y innych tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okażą y sami obżalowani poścignione y złapane być mogą, a którego z nich sobie strona zażyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty tegoż msea Januarii Anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, będąc od nas sądów przydanym, dosić czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza,

Wolfa Meiorowicza, Jozefa Markowicza, Wigdera Meiorowicza, Łazara Zelikowicza, Icka Szolomowicza, Symona Jakubowicza y wszystkich żydów synagogi Minskiej za infamissów w izbie sądowej et in foro publico proclamał, obwołał y ogłosił y tę publikacją swoją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1701 г., № 331, л. 779.

№ 167.—1701 г. Февраля 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ кагаловъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатѣ братьямъ Булганамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca February iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m X-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranemi, po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia stały, w Minsku zasiadającemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ichmć panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków z niewiernymi żydami Szmerło Irszowiczem, Gierszonem Łazarowiczem — starszymi kahału Brzeskiego, Zelmanem Berkowiczem, Berkciem Szmerłowiczem — starszymi kahału Grodzińskiego, Wulfem Jakubowiczem — starszym kahału Pńskiego, Moyżeszem Abramowiczem — starszym kahału Wilenskiego, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym mscia Maia piętnastego dnia, z aktoratu żalujących aktorów z obżalowanymi żydami ferowanego, do oddania y zapłacenia summy tym dekretem podług zapisów z zarękami, szkodami, nakładami praw-

nemi czterdziestu czterech tysięcy pięciuset dziesięciu złt. pol. wskazaney, do wskazania obżalowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y szkody, nakładów, pozwem przed sąd nasz zapozwali. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów żalujących patron za mocą listowną prawną, onemu do tej sprawy daną, pan Samuel Korcywa oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stanowili y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Żatym aktorów patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Minsku wszystkim żydom wysz mianowanym przez ienerała Piotra Zynze pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed imś panem pisarzem ziemskim Minskim uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobą z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przełożywszy, ponieważ pozwani żydzi przed nami sądem do prawa nie stawaia, onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, zapisu od żydów wysz pomienionych żalującym danego y dekretu sądu głównego trybunalnego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, mscia Maia piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżalowanymi żydami ferowanego, we wszystkim nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney czterdziestu czterech tysięcy osmuset dwudziestu złt. pol. na obżalowanych żydów kahałów Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego, Wilenskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, splawach, na domach, placach, browarach, kotłach, szynkach, summach piędźnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym micyscu aresztowaniem, a samych przerzeczonych obżalowanych żydów Grodzińskiego, Wilenskiego kahałów na infamią powtorną, na garła y na łapanie aktorom żalującym wskazania y podług prawa coaequationis za infamissów uznania

y dla publikowania tey infamii ienerala sądowego przydania wywołania y publikować nakazania, a iako na mocną odprawę za wysz pomienioną summę, tak y dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garłach przez mistrza execucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iehmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków, bacząc to, iż Szmoyło Irszewicz, Gierszon Łazarewicz—starsi kahału Brzeskiego, Izak Berkowicz, Berko Szmerłowicz—starsi kahału Grodzkiego, Wulf Jakubowicz—starszy kahału Pińskiego, Moyżesz Abramowicz—starszy kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, do prawa nie stawali, przeto my sąd onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaiemy, a zatym podług prawa, žaloby y domawiania się plenipotentu aktorów list dobrowolny zapis od żydów wyż pomienionych żalującym aktorom dany y dekret sądu głównego trybunального w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia przez żalujących aktorów na obżalowanych żydach otrzymany, z infamią y publikacją oney we wszystkim nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy dekretem tym wskazaney czterdzieście cztery tysiące pięćset dziesięć złt., przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane złt. trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam zapłaconym wszystkiego summą czterdzieści cztery tysiące ośmset dwadzieścia złotych na obżalowanych żydach kahałów Brzeskiego, Grodzkiego, Pińskiego y Wilenskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, splawach, na domach, browarach, kottach, szynkach, placach, sumach pieńężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym

mieyscu aresztowaniem, a samych przereczonych obżalowanych żydów: Szmerle Irszewicza, Gierszona Łazarowicza—starszych kahału Brzeskiego, Zelmana Berkowicza, Berka Szmerłowicza—starszych kahału Grodzkiego, Wulfa Jakubowicza—starszego kahału Pińskiego, Moyżesza Abramowicza—starszego kahału Wilenskiego, na powtorną infamią, na garła y na łapanie żalującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iurium stosując się tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, od spolku y obcowania z ludźmi podsciemy wymuiemy y wyłączamy y dla publikowania tey infamii ienerala sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za summę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszystkich obżalowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne niiodkogo bronienie, odprawy y moeney, a nieodwłoczney nad osobami onych przez mistrza execucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z iehmw strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty msca Februaj w roku teraznieyszym dla publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, tych żydów wszystkich wysz pomienionych za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował, y te publikacyą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700—1701 г., № 331, л. 1715.

№ 168. — 1701 г. Февраля 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго кагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. княжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булганамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca February iedy nastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ię Lit-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, po powtorney sądow naszych limitacy, względem pospolitego ruszenia stałey, w Minsku zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ichmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bułhaków z niewiernymi żydami starszymi kahału Brzeskiego — Notkiem Nachimowiczem, Jakubem Irszewiczem, Szmoylem Szłomowiczem, Irszą Szłomowiczem, Szymonem Todiosewiczem, Leyzarem Jozefowiczem, Wulfem Józefowiczem, Zelmanem Wigdorowiczem y Zelmanem Zelkowiczem, kahałem Brzeskim y wszystkimi kahałami do Brzescia należącymi w w. x. L. będącymi, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu naszego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia, z aktoratu żałujących z obżałowanemi żydami, z wzdaniem onych na infamią ferowanego, do oddania y zapłacenia summy pieniędzy tym dekretem podług zapisow z zarękami, szkodami, nakładami prawnymi trzydziestu osmiu tysięcy siedmiuset dziewiędziesiąt złt. pol. wskazaney, do wskazania obżałowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y dalszych paen prawnych, szkod, nakładów prawnych, pozwem przed sąd nasz zapozwali, iako to na tym pozwie szerzey rzecz iest wyrażona. Na terminie tedy ninieyszym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, za mocą listowną, prawną, sobie do tey sprawy daną pan Samuel Koreywa

oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Z tym aktorów patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Minsku żydom wysz pomienionym wszystkim przez ienerała i. k. mci Piotra Zynze pozwu, zeznaniem onego w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pierwszym, msca Januarii dwunastego dnia przed imć panem pisarzem ziemskim Minskim oczewisto uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, troyga wołania, pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szyrzey w tym pozwie wyrażoną produkuiąc, ponieważ pozwani żydzi z kahałami synagogi żydowskiey do prawa nie stawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów od żydów wysz pomienionych, żałującym danych y dekretu sądu głównego trybunального w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia z aktoratu żałujących z obżałowanemi żydami ferowanego, we wszystkim nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney trzydziestu osmiu tysięcy siedmiuset dziewiędziesiąt złotych, za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie przez żałujących errogowane, złotych trzechset na obżałowanych żydach starszych Brzeskich, na kahałe Brzeskim y na wszystkich kahałach całej synagogi żydach w. x. Lit. w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, sławach, na szkołach, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, summach piędźnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miysecu arestowaniem, a samych przerzeczonych żydów wysz pomienionych y wszystkich z całym kahałami synagogi żydowskiey wielkiego xięstwa Lit. na infamią, na garła y na łapanie aktorom żałującym wskazania y podług prawa coactionis za infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania,

a iako na mocną odprawę za wysz pomienioną summę, tak i dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garłach przez mistrza execucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iehmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków, bacząc to, iż Notko Nachimowicz, Jakub Irszewicz, Szmoyło Szmoyłowicz, Irsz Szłomowicz, Symon Todiosowicz, Leyzar Józefowicz, Wulf Józefowicz, Zelman Wigdorowicz y Zelman Zelkowicz—żydzi starsi kahału Brzeskiego y żaden kahał y żydzi z synagogi żydowskiej w-o x-a Lit. będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanymi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się plenipotentu aktorów, zapisy od żydów obżalowanych żalującym aktorom dane y dekret sądu naszego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, mscia Maia piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżalowanemi żydami ferowany, wespoł z infamią y proclamatą oney we wszystkim nienarusznie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy tym dekrete mwszkazaney trzydziestu ośmiu tysięcy siedmuset dziewiędziesiąt złt., przytym za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie przez żalujących erogowane złot. trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam zapłaconym wszystkiego summą trzydzieście dziewięć tysięcy sto złotych pol. na obżalowanych żydach, starszych Brzeskich, na kahałach Brzeskim y na wszystkich kahałach całej synagogi żydach w. x. Lit., w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, splawach, na szkołach pieczętowaniem, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, sumach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każ-

dym mieyscu aresztowaniem, a samych przerzeczonych żydów—Notka Nachimowicza, Jakuba Irszewicza, Szmuyłe Szłomowicza, Irsza Szłomowicza, Symona Todiosowicza, Leyzara Józefowicza, Wulfa Józefowicza, Zelmana Wigdorowicza y Zelmana Zielkiewicza y wszystkich żydów kahałów, synagogi ich w. x. Lit. na powtórna infamią, na garła y na łapanie żalującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iurium stosując się, tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy; a za summę wyżej wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszelkich obżalowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne ni odkogo bronienie, odprawy y mocney, a nieodwloczney nad osobami onych przez mistrza execucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z iehmw strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretovi naszemu paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty mscia February w roku teraznieyszym dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądów naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretovi naszemu tych żydów wszystkich wysz pomienionych z kahałami synagogi żydowskiej w. x. Lit. za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y te publikacją, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибу. за 1700—1701 годъ, № 331, л. 1717.

№ 189.—1701 г. Марта 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, mscia Marca piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-icę Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtorney limitacyi sądów naszych względem pospolitego ruszenia zaszły tu do Minska zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymści pani Ewy Ratomskiej Michałowej Winkowej—podezaszyney Rzeczyckiey z niewiernemi żydami Szłomą Samuelowiczem—Wolożynskim, Berom Hercykowiczem—Puchowickim, Berom Kiwowiczem—Borysowskim, Leybo Samuelowiczem—Swislockim, Ayzikiem Idelewiczem—Radoszkowskim, Illą Oszarowiczem—Ihumiejskim, Leybo Aranowiczem—Smielowickim arendarzami y starszemi bywyszemi, a teraz Wulfem Hercykowiczem, Leybą Szmojłowiczem, Berem Kiwowiczem, Owzerem Towiowiczem, Jakubem Rubinowiczem, Illą Aszerowiczem, Szmojlą Judowiczem, Jozefem Szlomowiczem też starszymi żydami całej synagogi woiewodstwa Minskiego, za pozwem przez aktorkę wyniesionym, mieniać, a to do trzech listow, dobrowolnych obligacynych zapisów—jednego na tysiąc złotych polskich żalującey aktorce y zeszlemu z tego świata imę panu Michałowi Winkowi—podezaszemu Rzeczyckiemu, małżankowi żalującey ieymci, drugiego na dwadzieścia ośm talerów bitych, a trzeciego na talerów bitych trzydzieście od obżalowanych niewiernych żydów starszych całej synagogi woiewodstwa Minskiego żalującey ieymści pani Winkowej --- podezaszyney Rzeczyckiey danych, o nieuczynienie pomienionym wszystkim trzem zapisom dość,

a to o nieoddanie y niezaplacenie na terminach y mieyscach w tych zapisach wyrażonych, iako też y po ominieniu onych aż do tego czasu wysz wyrażonych pieniędzy, na pomienione zapisy pożyczonych, za powielokrotnym tak przez zeszego wysz rzeczzonego małżaka żalującey, iako y przez samą żalującą aktorkę upominaniem się, zatym do wskazania sowiłości, troiakich zarak y prowizyi od tey sumy przychodzącey, szkod, nakładów prawnych y wszystkich pen w prawie pospolitym, w konstytuciach seymowych coacquatii iurium y w pomienionych zapisach opisanych, na wszystkich dobrach y osobach onych, a samych niewiernych żydów podług zapisów onych do wskazania na infamią, na garło y na łapanie, z sprzysądzeniem na wszystkich dobrach y osobach onych że, iako w zapisach iest wyrażono, nieodwłoczney executii aktorka przed nas sąd zapozwała. Na terminie tedy ninieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron pan Władysław Rogowski, za mocą sobie do tey sprawy daną, oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey powodowej nieuczynili. Zatym wysz rzeczony strony powodowej patron podanego obżalowanym niewiernym żydom w miasteczku Radoszkowiczach, w Minskim woiewodstwie leżącym, na tenczas będącym oczewisto w ręce pozwu przez ienerala Samuela Gameckiego, zeznaniem onego przed wielmożnym imę panem pisarzem ziemskim Minskim y kola sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wysz pisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokladał y czytał przed nami sądem dane listy, ieden od niewiernych Szłomy Samuelowicza—Wolożynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leyby Samuelowicza—Swislockiego, Ay-

zyka Idelwicz — Radoszkowskiego, Illi Oszerowicza—Ihumieńskiego, Leyby Aronowicza—Smiełowickiego arendarzów żydów, przeszłych starszych synagogi województwa Minskiego, na tysiąc złotych monety talarowej, rachując talar bity po złt. sześciu, imię panu Michałowi Ratomskiemu Winkowi y samey ieymci teraz żądający, pani Ewie Ratomskiej Winkowej, poslednieysze zaś, to iest, od niewiernych Wulfa Hercykowicza, Leyby Szmojłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jakuba Rubinowicza, Illi Aszerowicza, Szmojły Judowicza, Jozefa Szłomowicza—żydów starszych teyże województwa Minskiego synagogi, ieden także na dwadzieścia ośm talarów bitych tey że wysz mianowanej ieymci pani Ewie Ratomskiej Winkowej—podczaszyney Rzeczyckiey, datami w tychże zapisach wyrażonemi, obligacyne zapisy, z których obowiązki, zaręki y sowitości opisane dostatecznie przeczyławszy y onym doś nieuczynienie tymiż samemi nicoswobodzonemi obligacyinemi zapisami dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y wyżej produkowanych obligacynych zapisów samey iścizny realney summy z sowitościami, zarękami, monetą talarową pięć tysięcy trzechset dziewięćdziesiąt dwóch złt., prowizyi od tey summy przychodzący dziewięćset sześciudziesiąt złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześćset złt., z kopami wpisnego, pamiętnego et cum lucrif należącemi na pozwanych żydach, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, zastawach, arendach, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych y na osobach, a samych obżalowanych niewiernych żydów, starszych synagogi wództwa Minskiego, według dobrowolnych obligacyinych zapisów y obowiązków w nich wyrażonych na infamią, na garło y na łapanie żalujący aktorze wskazania, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infam-

missów uznania, do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a za wskazsummy na skuteczną y nieodwłoczną odprawę do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych niewiernych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymci pani Ewy Ratomskiej Michałowej Winkowej—podczaszyney Rzeczyckiey, bacząc to, iż niewierni arendarze Szłoma Samuelowicz—Wolożynski, Ber Hercykowicz—Puchowicki, Ber Kiwowicz—Borysowski, Leyba Samuelewicz—Swisłocki, Ayzyk Idelwicz—Radoszkowski, Illa Oszerowicz—Ihumieński, Leyba Aronowicz—Smiełowicki, Wulf Hercykowicz, Leyba Szmojłowicz, Ber Kiwowicz, Owszer Towiowicz, Jakub Rubinowicz, Illa Aszerowicz, Szmojła Judowicz, Iozef Szmojłowicz przeszli y teraznieysi starsi żydzi całej synagogi województwa Minskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną pozwanemi, przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby pozwoney y domawiania się strony powodowej patrona samey iścizny realney summy z sowitościami, zarękami, monetą talarową pięć tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt dwa złotych, prowizyi od tey summy przychodzący dziewięćset sześćdziesiąt złotych, szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześćset złotych z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lucrif nam sądowi danemi zapłaconymi, wszystkiego summa sześć tysięcy ośmset dwa złotych polskich na pozwanych żydach starszych synagogi województwa Minskiego, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, arendach, zastawach, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych na samych osobach, a samych obżalowanych

niewiernych żydów arendarzów Szłomę Samuelowicza—Woločynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelewicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego, Illa Oszarowicza—Ihumienckiego, Leybe Aronowicza—Smielowskiego, Wolfa Hercykowicza, Leybe Szmojłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jozefa Szłomowicza—przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi woiewodstwa Minskiego, według dobrowolnych obligacyjnych zapisów onych y według obowiązków w nich wyrażonych na infamią, na garło y na łapanie żałującey aktorce wskazuiemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazuiemy, a za summę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną na skuteczną y neodwłoczną odprawę y na poścignienie y złapanie samych żydów, dla uczynienia executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych tych woiewodstw y powiatów, pod któremi osoby, dobra pozwanych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekreto wi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień ośmy tegoż msca Marca roku terazniejszego wysz pisanego przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, wysz mianowanych niewiernych żydów Szłome Samuelowicza—Woločynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowskiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelowicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego. Ille Oszarowicza—Ihumienckiego, Leybe Aronowicza Smielowskiego—arendarzów, Wulfa Hercykowicza, Leybe Szmojłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jakuba Rubinowicza, Ille Aszerowicza, Szmoyle Judowicza, Józepa Szłomowicza przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi woiewodstwa Min-

skiego za infamissów na garło y na łapanie osądzonych w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował, obwołał y każdemu obwieściwszy relacją swoją publikacyonis a loco rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1701 г., № 334, л. 609.

№ 170—1701 г. Марта 7.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфамии и преданію смертной казни, а также къ уплатѣ Андрею Рымшѣ недоимки по сбору на содержание войска и вознаграждение за нанесенные ему и его челобѣку побои.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca Marca siedmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m Xi-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia zaszły, do Minska zgromadzonymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imé pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. mści piechoty tryb. w-o x-a Lit. y imé pana Andrzeia Rymszy—deputata pogłównego żydowskiego, od wyż pomienionego imé pana Kijanowskiego do miasta i. k. mści Brzeskia ordynowanego, z niewiernymi żydami starszymi kahału Brzeskimi y całą synagogą Brzeską y ze wszystkimi kahalami y żydami w-o x-a Lit., za pozwem legitime tu przed nas sąd wyniesionym o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, gdy żałujący imé pan Kijanowski pomienionego imé pana Rymsze po należące pieniądze na chorągiew węgierską assistującą trybunał w-o x-a Lit. do żydów miasta i. k. meci Brzeskia po-

słał, gdzie gdy pomieniony imć pan Rym-sza przybył y należytości o pogłowne od żydów należące upominał się, tedy obżalowani żydzi dzień odednia zwlekając obiecali wypłacić, a potym szkolnika swego przydali, upewniając iak prętko z inszych miasteczek y karczem żalujący imć pan Rym-sza w woiewodztwie Brzeskim wybierze, tak zaraz y oni in instanti wypłacić obiecywali. Jakoż żalujący, iezdząc po różnych miasteczkach y karczmach, wybrał pięćset trzydzieście cztery złotych polskich, pieczęcią swoją zapieczętowawszy, worek temusz to szkolnikowi do schowania dał z tym dokładem, żeby iak nayprędzey pieniądze y obżalowani żydzi Brzescy oddali y razem tę sumę złączywszy, do Wilna cum solario sami odwiezli, a obżalowani żydzi Brzescy pieniądze między się rozdzielili, pieczęć oderwawszy y gdy żalujący imć pan Rym-sza codziennie obżalowanych żydów Brzeskich kuczył o pogłowne od onych należące, dzień odednia obiecywali wypłacić, a potym nie doczekawszy się te pięćset trzydzieście cztery złotych polskich do schowania szkolnikowi danych, miał słać, tedy tylko worek próżny u szkolnika znalazł y gdy o to u żydów starszych upominał się, także o pieniądze pogłownego y solarium swego, samego imć pana Rym-szę confundowali, czeladnika przezwiskiem pana Skopowskiego, subordynowawszy y namowiwszy żołnierzów iasnie wielmożnego imć pana Słuszki—kasztelana Wilenskiego y samego żalującego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembra roku przeszłego tysiąc siedmsetnego, w domu Zelmana Wigdorowicza—żyda starszego Brzeskiego, upominającego się o należytość, będąc banitami, infamissami y na gardło osądzonemi, niemilościwie zbili, zmordowali, kuntusz poszarpali, za gardło dlabili y mało o smierć nie przyprawili, dekretem się sprzeciwili, do szkód y strat niemałych przywiedli, bo musieli za swoje pieniądze strawować się, na pięćdziesiąt talarów bitych y daley szkoduć, a potym ledwie z wielką trudnością, już po zamiesionej o to wszystko protestacyi,

pieniądze niespełna oddali, dwuchset ośmiudziesiąt złotych do summy niedostawało, kwitacyią fortelnym sposobem u żalującego odebrali, o którą to tak wielką oppressią swoją z obżalowanemi żydami Brzeskimi y do położenia ku skassowaniu quitacyi, fortelnym sposobem uproszoney y odebranej, o uczynioną odpowiedź y pochwałkę, także o niewnoszenie importancyi za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny pierwszy, według constitucyi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego roku y postanowienia Olkinickiego, pierwszej raty na święty Kazimierz święta rzymskiego, tudziesz y retent za rok przeszły tysiącsiedmsetny do żalującego imć pana rotmistrza trybunału w-o x-a Lit. pogłownego żydowskiego, którego dwadzieście pięć tysięcy co rok na chorągiew trybunału, na lenungi należy do żalującego imci obżalowani żydzi w-o x-a Lit. powinni y do rąk cum solario oddawać, o co tedy wszystko o szkody, koszty y winy prawne przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą sobie do tey sprawy słusznie, prawnie daną, pan Stephan Frąckiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swej nie uczynili. Zatym wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom starszym kahału Brzeskiego y wszystkim żydom y kahałom w. x. Lit. w mieście i. k. msei Brzesciu, przez ienerała i. k. msei Samuela Jacewicza kilku stronie pozwu, zeznaniem onego oczewisto u xiąg grodu Brzeskiego uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą w nim inserowaną aktorowi wydanym słusznie prawnie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samej rzeczy produxit protestacyą ratione superius praemissorum

do xiąg urzędowych zaniesioną, od aktorów na obżalowanych y ekstraktem pod datą w niej inserowaną z tychże xiąg aktorowi wydaną y dekret sądu naszego Wilenskiej kadencyi dnia siódmego Maia z aktoratu żalującego z obżalowanymi niewiernymi żydami ferowany, po których produkowaniu wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznym w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym quitacy fortelnym sposobem wziętey skasowania y annihilowania wyż produkowanego tego dekretu ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazanej tym dekretem summy trzydziestu iednego tysięcy osmuset trzydziestu pięciu złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Andrzeja Rymszy nawiązki imci złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—nazywającego się Skopowskiego—szlacheica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych przez obżalowanych żydów do schowania danych dwuchset osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione, nakłady prawne złotych tysiąca, na pozwanych y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, zastawach, arędach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poscignawszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spodkawszy zagrabieniem, a samych przeczeczonych obżalowanych niewiernych żydów iako infamissów też na infamią, na gardło, na łapanie wskazania, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznania y do publikowania tej infamy ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych nazwanych żydów za sumę wskazaną skutecznę y nicodwłoczny, nie oglądając się na żadne niodkogo bronienia, ani na protekeye y ochrony odprawy, tak y dla uczynienia nad samymi pozwanymi

osobami na gardlach przez mistrza exekucyey do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżalowanych okażą y sami poscignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnym temu dekretowi y na wszystkich tych ichmew, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniali, dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie imci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. meci piechoty trybunału w. x. Lit., imci pana Andrzeja Rymszy—deputata po pogłowne żydowskie od wysz pomienionego imci pana Kijanowskiego do miasta i. k. meci Brześcia ordynowanego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału Brzeskiego y całą synagogą Brzeską y ze wszystkimi kahałami y żydami w. x. Lit., bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi, będąc pozwanymi przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznym, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według żaloby y domawiania aktora patrona kwitacyą, fortelnym sposobem wymożoną, kasujemy y annihilujemy, dekret wysz produkowany ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzamy, wskazane tym dekretem summy trzydzieście y ieden tysiąc osmiset trzydzieści pięć złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Rymszy nawiązki onemu złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—szlacheica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych pieniędzy przez obżalowanych żydów do schowania danych dwieście osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione złotych tysiąc, a z wpisnym, pamiętnym y za luera nam sądowi danym, wszystkiego summą trzydzieście trzy tysiące pięćset dziesięć złotych polskich na pozwanych wszystkich żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach,

kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, zastawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich zapieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy zagrabieniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych żydów wszystkich iako infamissów na powtórna infamią, na garło, na łapanie wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamisów uznawamy y do publikowania tej infamy ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy. A iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów za summę dekretem sądu naszego wskazaną skutecznę y nieodwłoczny, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, ani na protekcyę y ochrony, odprawy, tak i dla uczynienia nad samemi pozwanemi osobami na gardlach przez mistrza exekucyi do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżalowanych okażą y sami poścignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretovi y na wszystkich tych ichmsecw, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniałi, dalsze peny prawne, odsyłamy. A gdy dzień ośmnasty tegoż miesiąca Marea Anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretovi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, niewiernych żydów starszych kahału Brzeskiego, całą synagogę Brzeską y wszystkich kahałów y żydów w-o x-a Litt-o za powtórnych infamissów obwołał, ogłosił y publikował, y tę publikacyą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1701 годъ, № 334 л. 713.

№ 171.—1702 г. Мая 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ разныхъ городовъ Минскаго воеводства къ инфамии и уплатѣ штрафа за невзносъ ими почтовыхъ повинностей во время шведской войны.

Roku tysiąc siedmsetnego wtorego, mscia Maia szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w W-m X-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny wtóry obranemi, a względem inkursy nieprzyjacielskiej Szwedzkiej, przez którą miasto i. k. mci Wilenskie, gdzie się trybunały w. x. L. według praw y zwyczajów zaczynać by się miały, odebrane zostało, do Minska tedy, gdzie, tegoż trybunału kadencya sądzona być ma, zgromadzonymi y iuridice zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa ad instantiam instigatoris trybunału w. x. Litewskiego z delacy szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego z mieszczanami, kupcami, żydami Minskiemi, Mohilewskimi, Krasnosielskiemi, Borysowskiemi Radoszkowskiemi, Berezynskimi, Cyrynskiemi, Bobruyskiemi, Haienskiemi, Nowogrodzkiemi, za pozwem od aktora przed nasz sąd wyniesionym o to, iż obżalowane osoby nie sprawując się według constytucy roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego na seymie walnym Warszawskim postanowionej in vim podwod należącej summy według ordynacy na poczte w. x. L. iako to: z Mohilewa złotych osmiuset, z Borysowa siedmiudziesiąt pięciu, z Radoszkiewicz pięciudziesiąt, z Hayny piętnastu, z Berezyny trzydziestu, Cyryna dwudziestu, z Krasnego-sioła czterdziestu, z Bobruyska czterdziestu, od niewiernych żydów Minskich złotych stu, z Nowogrodka trzechset sześciudziesiąt pięciu, za wydanym uniwersalem od iasnie wielmożnego imśc pana Kasztelana Trockiego vigore postano-

wienia Olkinickiego, generalną administracją poczty mającego, *contraveniendo onemu* nieoddali y żadney *satisfakey* za lat dwie, to iest od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego aż do roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego wtórego nie uczynili y za kilkakrotnym upominaniem się od poczmaystra niewypłacili y nie oddali, przez co według *ordynacy y constytucy in paenam triplicis pensionis* popadli, zacyz tak do przysądzenia y nakazania *realney summy* za lat dwie nieoddaney trzech tysięcy siedmiudziesiąt złotych, a *cum triplici pensione* dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, do uczynienia przez dworzanina skarbowego *moaney y neodwłoczney exekucyey*, do nagrodzenia *spendowanych* na kozaków pieniędzy tysiąca złotych, do wskazania za *contraveneyą* prawu y *constytucyom* seymowym, iako w sprawie skarbowey, *penam infamiae* przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanyz za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego patron *imc.* pan Jan Ancuta stawał, a obżałowane osoby iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey *powodowey* o niestaniu swym nie uczynili. Zacyz wysz rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce mieszczanom pomienionych miast, miasteczek y żydom na iarmarku w Kopylu mieście, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, natenczas będącym *pozwanym* przez ienerała i. k. mei Andrzeia Olechnowicza *pozwu*, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem trybunału w. x. L. y koła sądów naszych uczynionym słusznie *prawnie* dowiodszy, y tróyga wołania pilność strony swey na tym *pozwie* napisaną okazawszy, y *żałobę* o rzecz z niego *superius praemissorum* przelożywszy, *pro ulteriori documento* czytał przed nami *sądem ordynacyą* poczty w-o. x-o. Lit., która *placenia quantifatem summy* wyraża. Po której *produkowaniu* *wzdania* *pozowanych* wszystkich

superius *specyfikowanych* miast, miasteczek y starostw, mieszczan, kupców y żydów, ponieważ do prawa nie stawaią, iako nie *poslusznych* w roku zawitym na upad w rzeczy, a zacyz według *prawa y propozycy* *pozowney summy* na pocztę należący za lat dwie nieoddaney, według *constytucy*, *cum triplici pensione* dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, za koszty, z okazji obżałowanych na kozakow *de proprio* *łożone* tysiąca złotych polskich; przytym za szkody, nakłady *prawne* *recenter* w tey sprawie *errogowane* stu złotych, na obżałowanych mieszczanach, kupcach, żydach wysz *wyrażonych* miast, miasteczek, na domach, kromach, handlach, szałwach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu *aresztowaniem*, a samych *pozowanych* mieszczan kupców, żydów Minskiich, Mohilewskich, Borysowskich, Krasnosielskich, Radoszkowskich, Berezynskich, Cyrynskich, Haienskich, Bobruyskich, Nowogrodzkich za *contraveneyą* *importanczey* skarbowey iako *in causa fisci* *in paenam infamiae* szlachetnemu panu Demianowi Szysce—poczmaystrowi Minskiemu *wskazania et ad publicandum* oney ienerała sądowego *przydania* *wywolać y publikować* *nakazania*, a na uczynienie *moaney y neodwłoczney* na wszelkich obżałowanych wysz *wyrażonych* *dobrach* *leżących y ruchomych*, handlach *gdziekolwiek* *będących* *exekucy*, dworzanina skarbowego *osobliwym listem* *naznaczenia*, z założeniem *in contravenientes* *dalszych* *pen* *prawnych* u nas *sądu* *prosił y domawiał* się. A tak my sąd w tey sprawie *ad instantiam instigatoris* trybunału w. x. Litewskiego z *delacy* szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego, *baczac* to, iż mieszczanie kupcy żydzi Minscy, Mohilewscy, Krasnosielsey, Borysowscy, Radoszkowscy, Berezynscy, Cyrynscy, Bobruysey, Haienscy, Nowogrodzscy, *będac* *ratione* *superius praemissorum* *zapozwanemi*, za kilkakrotnym z *nakazu* naszego *ieneralskim* *przywoływaniem* przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako *prawu* *nieposlusznych* w roku zawi-

tym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się żalującego aktora patrona, nieoddaney wysz pomienoney, na pocztę w. x. Lit. za lat dwie należącey summy, cum triplici pensione dwanastcie tysięcy dwieście ośmdziesiąt złotych, za koszty z okazy obżalowanych na kozakow de proprio przez żalującego pana poczmajstra Minskiego łożone tysiąc złotych, przy tym za szkody, nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, sto złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym wszystkiego summą trzynastcie tysięcy trzysta dziewiędziesiąt złotych na obżalowanych mieszczanach, kupcach, żydach wyż wyrażonych miast miasteczek, na domach, kromach, handlach, splawach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, a samych przereczonych obżalowanych mieszczan kupców żydów Minskich, Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Berezyńskich, Cyryńskich, Bobrujskich, Haienskich, Nowogrodzkich za contraveneyą prawu constytucyom seymowym, iako in causa fisci, in paenam infamiae szlachetnemu panu poczmajstrowi Minskiemu wskazuiemy et ad publicandum oney ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazuiemy, a za summę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia moeney y nieodwłoczney na wszelkich wysz pomienionych osob domach exekucy dworzanina iego królewskiey mości skarbowego osobliwym listem naszym, z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych, naznaczamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż mca Maj anni praesentis dla publikowania y proklamowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Samuel Jamecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, w izbie sądowej et in foro publico mieszczan kupców żydów Minskich Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Berezyńskich, Cyryńskich, Bobrujskich, Haienskich, Nowogrodzkich za infamissów obwoławszy proklamował y tę publikacyą

swoią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1702—1703 г., № 337, л. 49.

№ 172.—1702 г. Декабря 16.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Ивану Волку долгу и пени.

Roku tysięcznego siedmsetnego wtórego, miesiąca Decembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunału w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego po expirowanych limitacyach ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Jana Wolka—miecznego Trockiego y pani małżonki imsci z niewiernemi żydami: Ickiem Jozephowiczem, Leybo Józefowiczem, Jozefem Todoroszewiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelo Ickową Jozephowiczową y Azay Jozefową Todoroszewiczową—żydami arendarzami y całym kahalem Starobinskim miasta iasnie oswiczoney xiężniczki icymé Neyburskiey, za pozwem do trzech listów dobrowolnych zapisów obżalowanych żydów—jednego obligacyjnego na summę tysiąc sto dwadzieście złotych, a dwóch przy tymże obligu assecuratiynych żalującym danych, któremi zapisami wszystkiemi obżalowani wysz pomienieni żydzi, iedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręcząc się y obowiązując, pomienioną summę ieszcze w roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień s. Macieia apostoła, święta rzymskiego, podług nowego kalendarza oddać y wyliczyć, dotychezas za czestokrotnym upomianiem się nie oddali y nie wyliczyli, w troiakie zaręki y winę infamiey popadli, a ob-

żałowany cały kahał Starobinski, przyiwszy w paręce Hanszela żyda, syna Efroima successora, czyniąc na iawną szkodę żałujących, z paręki niewiedzieć gdzie żyda Hanszela wypuscili, szkody żałującym na kilkaset złotych uczynili y tymże samym penom co y tamci popadli, do wskazania tedy wszystkich podług opisu na infamią y mocną executią na wszelkich dobrach, handlach y towarach, gdziekolwiek pościognowszy iarmarkach y targach, splawach, płytach, do nagrodzenia szkod na złotych kilkaset podjętych, do zapłacenia kwoty od tey summy przychodzącej, zapozwali. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imć pana Wolka — miecznego Trockiego y pani małzonki imsci umocowany ichmościów, za mocą prawną sobie do tey sprawy dano, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, zatym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżałowanym wszystkim żydom Starobinskim w mieście Starobinie oczewisto w ręce przez generała Piotra Zynę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie podług prawa dowiodszy y troyga wołania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod żaloby aktorów swoich pokładał y czytał przed nami sądem trzy zapisy od obżałowanych żydów żałującym dane — ieden obligacyiny na summę tysiąc sto dwadziescie złotych, a dwa assekuratijne, także pokładał relacją ienieralską przyięcia od całego kahału Starobinskiego żyda Hanszela, z których wysz wyrażonych zapisów wszystkie warunki wyczytawszy, wzdania pomienionych pozwanych żydów, ponieważ do prawa nie stawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tych obudwuch listów zapisów assekuratijnych y trzeciego obligacyinego iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia y przy

mocy do dość onym uczynienia zachowania, zarąk troiakich w tym zapisie wyrażonych z samą summą cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte trzechset złotych, a za wpisne y lucra do skarbu należące, wszystkiego summy czterech tysięcy siedmuset dziewięćdziesiąt złotych polskich na obżałowanych żydach, arendarzach y całym kahałem Starobinskim y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, kromach, przykomorkach, handlach, towarach, splawach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem y do siebie odbieraniem, a samych pozwanych wszystkich wysz wyrażonych żydów na infamią podług opisu onych żałującym aktorom wskazania, onychże podług prawa coaequationis za infamisów uznania, generała dla publikowania tey infamiey przydania, wywołać y proclamać nakazania, a na odprawę za summę do wszelkich urzędów ziemskich, grodzkich, gdzie się dobra onych pokażą y arestowane będą y inszych wszelkich sądów dla uczynienia executiey odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Jana Wolka — miecznego Trockiego y pani małżaki imsci z niewiernymi żydami Iekiem Jozefowiczem, Leybo Jozefowiczem, Jozefem Todoroszowiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelą Ickową Jozefowiczową y Azay Jozefową Todoroszewiczową — żydami — arendarzami Starobinskiemi y całym kahałem Starobinskim, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżałowani żydzi będąc zapozwanemi y pokilkakroć przez ienerała z nakazu naszego przywoływanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy zdaemy, a zatym podług prawa y listu dobrowolnego obligacyinego zapisu pomienionych żydów samey iścizny z troiakimi zarękami cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte podług domawiania się ple-

nipotenta aktorów trzysta złotych, a z wpisanym, pamiętnym y cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summą cztery tysiące siedemset dziewiędziesiąt złotych polskich na obżalowanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, także na handlach, towarach, kromach, przykomorkach, arędach, splawach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem y do siebie odbiraniem, a samych pozwanych żydów Ieka y Leyba Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza Hanszela, Ester Abramowę, Rachel Iekowe Jozefowiczowe y Azay Jozefowe Todoroszewiczowe—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski, podług dobrowolnego opisu onych na infamią żalującemu imię p. Wołkowi y samey imci wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamiey generała sądów naszych, pilnującego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy; a na odprawę za summe wysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia exekucyi gdzie się sami y dobra onych pokażą ziemskich grodzkich urzędów y inszych wszelkich sądów, którego sobie strona użyć zechce, założywszy in contrauentem dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień osmnasty mca Decembra roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał Piotra Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Ieka y Leybe Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza, Hanszela, Ester Abramowę, Rachel Iekową Jozefowiczową y Azay Jozefowe Todoroszewiczowe—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski w izbie sądowej et in foro publico przy bytności ludzi obwołał y publikował y te swoją publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1702 г., № 336, л. 361.

№ 173.—1702 г. Декабря 22.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должной ему суммы.

Roku tysiąc siedemset wtorego, mca Decembra dwudziestego wtorego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedemsetny wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Konstantego Gabszewicza Jaskołda — łowczego xtwa Zmoydzkiego, z niewiernymi żydami synagogi Kieydanskiey: Jakubem Salomonowiczem—rabinem w spółney radzie będącym, a Lewkiem Ilłowiczem, Jozefem Izraelowiczem, Jozefem Ilłowiczem, Abramem Jochimowiczem, Łazarem Markowiczem, Symonem Maiorowiczem, Irszem Łazarowiczem, Ariowem Abramowiczem, Izakiem Aronowiczem, Maiorem Hestolowiczem, Izraelem Iozefowiczem, Beralem Jemanowiczem, takż Jozefem Illewiczem, Irszem Izraelowiczem, Arią Abramowiczem, Leyzarem Markowiczem, Meierem Naftalewiczem, Jozefem Izraelowiczem, Nisonem Izraelowiczem, Jozefem Wulłowiczem, Michałem Abramowiczem, iako samymi pryncypalami y całym kahałem żydów Kieydanskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, do utwerdzenia dwóch dekretów sądu głównego trybunałnego—jednego kadencyi Wilenskey, drugiego Minskiey in contumaciam z banitiami doczesną i wieczną, datami w nich wyrażonemi na pozwanych otrzymanych, do oddania summy za dobrowolnemi zapisami y tymi dekretami wskazaney czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset y dwudziestu złotych polskich żalującemu aktorowi przysądzoney, tudzież do położenia, ku skassowaniu listu, kontraktu od aktora y iemyć pani małżonki imci na rzecz w nim wyrażoną, w roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiętego, mca Marca dwudziestego piąteg o dnia

niewiernym żydom danego, ponieważż pozwani żydzi synagogi Kieydanskey dość onemu nie uczynili, zatym o szkody, nakłady, paeny prawne. Do którey sprawy za przywołaniem pzez ienerała stron do prawa, od aktora patron pan Ierzy Woronowicz oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Kieydanskey, iako sami pred nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey o niestaniu swoim nie uczynili; zatym tenże aktora patron podanego oczewisto w rence na ten czas w szkole będącym w Kieydanach wszystkim niewiernym żydom kahału Kieydanskiego przez ienerała i. k. mci Piotra Zynę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y trybunału W-o X-a Li-tt-o uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dalszy dowod żałoby aktora swojego, produkował przed nami dekreta dwa sądu głównego trybunalnego: ieden pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Iuni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, drugi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, msca February osmnastego dnia, w Minsku przez żałującego na pozwanych niewiernych żydach otrzymane, któremi dekretami sąd główny trybunalny—iednym na doczesną, a powtornym na wieczną po poiezdzie wzdawszy banicie, summę tymiż dekretami, a mianowicie poslednieyszym czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadziescia złotych polskich na wszelkich, pozwanych dobrach y na osobach wskazał, iako to szerzey w tychże dekretach sądu głównego trybunalnego iest wyrażono, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow Kieydanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretów sądu głównego trybunalnego datami wysz produkowanych nienaruszenie we wszystkich punktach, paragrafach, y clausulach stwierdzenia y przy mocy zachowania, summy

onemiz przysądzoney czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset dwudziestu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, recen-ter w tey sprawie erogowane, złotych dwuchset, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi należące, na wszelkich obżałowanych pozwanych niewiernych żydów Kieydanskich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, towarach, handlach, splawach y samych osobach, z wolnym onych łapaniem, braniem na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich, iako banitów doczesnych wiecznych na infamią żałującemu imsci panu Gabszewiczowi Jaskoldowi wskazania y do publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a dla uczynienia na wszelkich obżałowanych dobrach odprawy y executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xtwy Żmuydzkiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra iakie kolwiek y osoby niewiernych żydów okażą się, a którego sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imc pana Konstantego Gabszewicza Jaskolda—łowczego xięstwa Żmuydzkiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Jakub Salomonowicz—rabin, w spolney namowie będący, Lewek Illowicz, Jozef Izraelowicz, Jozef Illowicz, Abram Jachimowicz, Lazar Markowicz, Symon Maiorowicz, Irsz Lazarowicz, Ariow Abramowicz, Izak Aronowicz, Meior Neftołowicz, Izrael Jozefowicz, Beraly Jemanowicz, także Józeph Illewicz, Irsz Izraelowicz, Aria Abramowicz, Leyzar Markowicz, Meier Naftalewicz, Jozef Izraelowicz, Nisonow Izraelowicz, Jozef Wulfowicz, Michał Abramowicz, iako sami pryncypali i cały kahał Kieydanski, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym

na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym kontrakt od aktorów niewiernym żydom Kieydanskim dany, ponieważ onemu od pozwanych dość się nie stało, in toto kassuiemy y annihiluemy, a według prawa, żaloby pozewney y domawiania się strony powodowej dekreta sądu głównego trybunального—ieden pod datą roku tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt ósmego, msca Juni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, powtórny roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, msca February osmnastego dnia w Minsku przez żalującego na niewiernych żydach otrzymane, nienaruszenie przy mocy zachowuemy y utwierdzamy, summę tymiż dekretami przysądzoną czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadzieścia złotych polskich, za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane złotych dwieście, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi dane i zapłacone, wszystkiego summą czterdzieście sześć tysięcy siedemset trzydzieście zł. pol. na wszelkich pozwanych niewiernych żydów Keydanskich, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek będących, z wolnym y samych osób łapaniem, braniem, na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich iako banitów doczesnych wiecznych na infamią, na gardło, na łapanie żalującemu imé panu Gabszewiczowi—łowczemu xięstwa żmuydzkiego wskazujemy, y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazujemy, oraz dla uczynienia na wszelkich obżałowanych dobrach y osobach za summę wysz specyfikowaną odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y innych wszelkich tych wóiewództw y powiatów, pod któremi dobra iakiekolwiek y osoby żydów Kieydanskich poscignione być mogą, a którego sobie strona do tey exekuty użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty msca Decembra anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr

Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Jakuba Salomonowicza—rabina, in condicto zostającego, Lewka Ilłowicza, Jozefa Jzraelowicza, Jozefa Illewicza, Abrama Jachimowicza, Łazara Markowicza, Symona Maiorowicza, Irsza Łazarowicza, Ariona Abramowicza Izaka Aronowicza, Meiera Nefłowicza, Izraela Jozefowicza Berala Jemanowicza, Józefa Illewicza, Irsza Izraelewicza, Arią Abramowicza, Leyzara Markowicza, Meiera Naftelewicza, Jozefa Izraelewicza, Nisona Izraelewicza, Jozefa Wulfowicza, Michała Abramowicza, iako samych pryncypałów, za infamisów w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relatią publicatię swę y a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału w. x. L. iest zapisana.

Цѣль книги Главн. Лит. Трибунала, № 336, за 1702 г., л. 457.

№ 174.—1703 г. Марта 3.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Минскаго нагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Николаю Довойнѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, miesiāca Marca trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ic Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imci pana Mikolaia Dowoyny—stolnika Trockiego y pani małżaki imsci ieymsci pani Eleonory Kostrowickiey Dewoyniney—Stolnikowej Trockiey, z niewiernymi żydami Szłomą Szmojłowiczem—Wolożynskim, Owzerem Towidowiczem—Stolpeckim, Leybą Szmojłowiczem—Swiśtockim, Dawidem Szłomowiczem—Koydanowskim, Efroimem Rubinowiczem—Troscienskim, Jozefem Morduchowiczem—

Puchowickim, Eliaszem Oszerowiczem — Bohuszewickim, Jakubem Jakubowiczem — szkolnikiem i wszystkimi żydami starszymi synagogi województwa Minskiego za zakazem od aktorów wyniesionym do listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu delatorom na dwieście talarów bitych, o niedość zapisowi na terminie, to jest w roku przeszłym tysięcznym siedemsetnym wtórym, w dzień Najswiętszey Panny Gromniczney święta rzymskiego, według nowego kalendarza y po terminie aż dotąd, za tym delatores, conformując się do listu zapisu, vigore którego wyrażonych obowiązków do przysądzenia samych osob brania, łapania y dobr wszelkich leżących ruchomych summach pieniężnych ubicunqve będących, splawow lądowych, towarów, domów po miastach będących, kotłow y wszelkiego sprzentu zabierania y executią czynić pozwolenia, a na samych niewiernych wszystkich żydów winy infamiey wskazania, także uznania zarąk, expens prawnych, szkod, nakładów win y pen prawnych żalujące aktorowie obżalowanych niewiernych żydów przd nasz sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym zwysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalujących aktorów patron ichmew, za mocą szluzną prawną, sobie do tey sprawy daną, pan Ian Ancuta—skarbnik Brzeski oszewisto do rozprawy prawney stawal; a obżalowani niewierni żydzi iako się sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zaty m wysz rzeczony żalujących aktorów patron podanego obżalowanym niewiernym żydom tu w mieście i. k. msci Minsku będącym przez ienerała Piotra Zynze oczewisto w ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed imc panem pisarzem trybunalnym koła sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, y troie wołanie pilności strony swey na tym zakazie napisaną okazawszy, y żalobę z niego ratione superius premisorum iterowawszy, na dowod samey rze-

czy pokladał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyjny zapis od obżalowanych niewiernych żydów kahału Minskiego żalującemu imc panu Mikołajowi Dowoynie—stolnikowi Trockiemu y pani małżonce imci na pewną rękodayną pożyczoną summę pieniędzy na dwieście talarów bitych dany, z którego to listu wszystkie obowiązki y warunki prawne wyczytawszy y niedość onemu uczynienia dowiodszy, wzdania obżalowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawaią, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zaty m wysz mianowanego listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako słusznego y prawnego we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nieoddanie i niezapłacenie na terminie y mieyscu w tym zapisie wyrażonym wysz wyrażoney summy pieniędzy troiakich zarąk przy samey nieoddaney isciznie osmiuset talarów bitych; przytym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane sta złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek i u kogokolwiek będących, a samych przerzeczonych obżalowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego obligacyjnego zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią, na gardło y na łapanie żalującym aktorom wskazania y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a za wskaz summy tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy, iako y nad osobami onych exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Minskiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod którymi się dobra y osoby onych poscignione y złapane być mogą, a którego sobie strona, tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na

osobach użyć zechce, z założeniem na przeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanymi niewiernymi żydami exekucyi dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Mikołaja Dowoyny—stolnika Trockiego y ieymsci pani Elconory Kostrowickiey Dowoyniney—stolnikowey Trockiey, małżaków, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi Szłoma Szmoyłowicz—Woločynski, Owzer Towidowicz—Stolpecki, Leyba Szmoyłowicz—Swislocki, Dawid Szłomowicz—Koydanowski, Efroim Rubinowicz—Troscienski, Jozeph Morduchowicz—Puchowicki, Eliasz Oszerowicz—Bohuszewski, Jakub Jakubowicz—szkolnik i wszyscy żydzi starsi synagogi wojewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyżey wyrażoną zakazanemi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a zatym według prawa, žaloby y domawiania się žalujących aktorów patrona wysz mianowany list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych żydów žalującym aktorom na dwiescie talarów bitych dany, iako słuszny y prawny we wszystkich punktach i paragrafach nie naruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nicoddanie y niezapłacenie na terminie y mieyscu w tym zapisie wyrażonym wysz pomienioney summy pienidzy, troiakich zarak przy samey nicodaney isecznie ośmset talarów bitych; przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane sto złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, zabieraniem, a samych przerzeczonych obżalowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego, obligacyinego

zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią, na łapanie y na gardło žalującym aktorom wskazujemy y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y proklamować nakazujemy; a za sumnę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy iako y nad osobami obżalowanych żydów exekucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra okażą y osoby onych poscignione y złapane bydź mogą, a którego sobie strona tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na osobach użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanymi niewiernymi żydami exekucyi, dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień piąty tegoż meca Marca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Zynza dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, obżalowanych niewiernych żydów Szłomę Szmoyłowicza—Woločynskiego, Owszera Towidowicza—Stolpeckiego, Leybę Szmoyłowicza—Swislockiego, Dawida Szłomowicza—Koydanowskiego, Efroima Rubinowicza—Troscienskiego, Jozefa Morduchowicza—Puchowskiego Eliasza Oszerowicza—Bohuszewickiego, Jakuba Jakubowicza—szkolnika y wszystkich starszych synagogi wojewodztwa Minskiego, za infamisów, na garło y na łapanie osadzonych, w izbie sądowey et in foro publico proklamował, publikował y relacyo publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wo. xa. Litto iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 337 за 1702—1703 г., т. 510.

№ 175.—1703 г. Сентября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленскаго еврейскаго нагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софїи Скальской.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Septembra siódmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ię Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny trzeci obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymc pani Zofij Dzierzkowny Skalskey—stolnikowey Czernichowskiej, z niewiernemi żydami: Wulfem Jarochimowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinczukiem, Moyżeszem Izakowiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Łazarzem Aronowiczem, Hirszem Aronowiczem, Abramem Jakubowiczem, Hirszem Abramowiczem, Izakiem Noachimowiczem—starszemi kahału Wilenskiego, za pozwem przez aktorkę wyniesionym, mieniąc o to, iż obżalowani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, będąc dawno winnemi niemałą summę pieniędzy, iesze zesłemu imc panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernichowskiemu y terazniejszey aktorce na dwa zapisy w sądzie głównym trybunalnym przyznane, na ieden piętnaście tysięcy, a na drugi tysiąc pięćset złotych talarami bitemi, rachując każdy po złotych sześciu, po otrzymanych o nieoddanie tey summy ieymc pani Skalskiej należący welu dekretach w sądzie głównym trybunalnym, po sprowadzonych exekucjach, uspakajając ieymc panią stolnikową Czernichowską, pożyczwszy in super iesze złotych pięćset dwoma listami, dobrowolnemi zapisami iednym obligacynym na rękodayną summę to iest na pięćset złotych talarami bitemi, rachując każdy taler po złotych sześciu danym, te pięćset złotych polskich w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień s. Jana Krzyciela święta rzym-

skiego, według nowego kalendarza, przy xięgach grodzkich albo surrogatorskich Wilenskich, niezym terminu niepochybiając, a drugim także listem, dobrowolnym zapisem, a osobliwie od summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych polskich talarami bitemi na zapisy wziętey y pożyczoney, do rąk obżalowanych odliczoney summy pieniędzy, obowiązawszy się prowizją alias kwotą przez dwie lecie płacić od sta po ośmiu złotych talarami bitemi, rachując każdy taler po złotych sześciu, ratami—pierwszą ratą za rok tysiąc siedmsetny pierwszy w tymże roku, w dzień Bożego narodzenia, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, sześćset sześćdziesiąt tyńfów, a drugą połowę kwoty także sześćset sześćdziesiąt tyńfów w roku tysiąc siedmsetnym wtórym, w dzień s. Jana Krzyciela święta rzymskiego, za rok drugi takowąż kwotę płacić w roku tymże tysiąc siedmsetnym wtórym, w dzień Bożego narodzenia s. rzymskiego tyńfów sześćset sześćdziesiąt, drugą połowę kwoty za tenże rok tysiąc siedmsetny wtóry, w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień s. Jana święta rzymskiego, także tyńfów sześćset sześćdziesiąt, oraz y pryncipalną summę sześćnaście tysięcy pięćset złotych polskich podług pierwszych zapisów ieymc pani Skalskiej—stolnikowey Czernichowskiej wypłacić przy xięgach grodzkich i surrogatorskich wdztwa Wilenskiego obowiązali się y opisali, a in casum pohibienia którey kolwiek raty w oddaniu prowizyey, albo w niewyliczeniu realney summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych, dekreta wszystkie na się otrzymane approbowali y exekucją mocną na osobach y dobrach swoich czynić pozwolili, iako rzecz wszystka w tychże zapisach dostateczniej iest opisana. Mimo które to zapisy, niedbając na obowiązki w nich ściśle opisane, nieprzyznawszy assekuracynego swojego zapisu podług osobliwego listu na przyznanie summy iako za pierwszemi tak i poslednicyszemi zapisami obligacynymi niewypłacili, prowizyey punktualnie na naznaczonych terminach nieoddawali, de-

kretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwił się, one znieważyli, Pinkasowi niewiernemu żydowi w pomienionej kamienicy Kiernówickiej przez urząd mieszkańcowemu, komu inszemu wypłacić kwoty, aby tym krzywdą żałującej większa działa się rozkazali, a zatym za nieoddanie pryncypalney summy, za zapisami winney w zaręki troiakie, winy infamii z approbatą pierwszych dekretów y mocną na osobach y dobrach exekucją popadli, do wskazania zatym tego wszystkiego, do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunalnego z listami odprawczemi, poiezdżemi y całym przewodem prawa, do wskazania zarąk za nieoddanie sum pryncypalnych y za nieprzyznanie zapisu assekuracynego, o szkody, nakłady y dalsze peny prawne. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorki patron ieymci, za mocą prawą sobie do tey sprawy daną, inecé pan Mateusz Broniec— podczaszy Wilenski ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a pozvani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swej powodowej nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorki patron podanego obżalowanym niewiernym żydom przez ienerała Mateusza Zubrzyckiego oczewisto w rence w Wilnie pozwu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim i kół sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem listy zapisy niewiernych żydów kahału Wilenskiego, tak dawnieysze w sądzie głównym trybunalnym przyznane, ieden na złotych tysiąc pięćset, drugi na piętnastu tysięcy, ieszcze zeszłemu imé panu Skalskiemu— stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieym, a posledniey także listy, dobrowolne zapisy od tychże obżalowanych niewiernych żydów kahału Wilenskiego żałującej delatorec, ieden na złotych pięćset, a drugi

na też summę, ogulem szesnaście tysięcy pięćset złotych talarami bitymi, rachując każdy talar po złotych sześciu, pod datami w nich wyrażonemi dane, któremi to zapisami, mianowicie zapisem obligacynym y assekuracynym, na szesnaście tysięcy pięćset złotych danym, opisali się niewierni żydzi pomienione summy żałującej iemci oddać y spełna wyliczyć w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień świętego Jana Krzyciela święta rzymskiego, przy xiągach grodzkich Wilenskich, niezym tego terminu y dnia niepochybiając, oraz y kwotę od summy szesnastu tysięcy pięćset złotych przez dwie lecie płacić dwum ratami, niemniey y przyznać ten zapis assekuracyny obowiazali się, a w niedość temu uczynieniu wszelkie dobra swoje leżące, ruchome, summy pieniężne, handle, towary, domy, kromy, szkoły, y mogiły onerowali y obciążyli, a nietylko zaręki za nieoddanie summy wszystkiego ieneraletter siedemnastu tysięcy talerowej monety, y za nieprzyznanie zapisu założyli, ale też dekreta dawnieysze y za niemi exekucie, listy podawcze approbowali, fortiter one exequować, iterum żydów do więzienia brać y wszelkim innym sposobem należytości swej windikować pozwolili, z których to zapisów dalsze scisleysze vadia przeczytawszy y przelożywszy a dość nieuczynienia temiż samemi nie oswozdzonemi zapisami y czynionemi na terminach pilnościami z xiąg surrogatorskich Wilenskich authentice pod datami w nich wyrażonemi wyiętami, dowiodszy, niemniey też dekreta dawnieysze sądu głównego trybunalnego, mianowicie posledniey roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, mscia Juni siedmnastego dnia, z wskazaniem niewiernych żydów Wilenskich na infamią, na garło y na łapanie z prysądzeniem summy dziewięćdziesiąt idnego tysiąca pięćset dwudziestu pięciu złotych polskich, cum forti executione ferowany, prezentowawszy, obżalowanych niewiernych żydów, ponieważ niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzda-

nia; a zatym dekretów dawniejszych wszystkich wespół z zapisami utwierdzenia, summy prez obżałowanych winney ostaley wespół z troiakiemi zarękami, nakładami, prawnemi z pierwszym wskazem w dekretach wyrażonym sta trzydziestu tysięcy złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach Wilenskich, szkole i mogiłach onych Wilenskich, handlach, towarach, kamienicach, kromach, summach piędźnych, z wolnym szkoły y mogił pieczętowaniem, domow, kamienie, kromów, zaiezdżaniem towarów wszelkich na gościncach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach, w miastach, miasteczkach, aresztowaniem, samych osob żydowskich, żony, dzieci do więzienia braniem y aż do dość uczynienia trzymaniem, a samych niewiernych żydów według obowiązków w zapisach wyrażonych y według pierwszych dekretów sądu głównego trybunalego za sprzeciwienstwa onym na infamią, na garło i na łapanie wskazania y dla publikowania tey infamiyi ienerała przydania, żyd Pinkas aby prowizją żalującey aktorce oddawał, warowania, dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłóczney za summę wysz wymienioną na szkole, mogiłach y wszelkich dobrach y osobach, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, listy żelazne y inne quocunque titulo obrony, podług zapisów y dekretów exekuciey do urzędów ziemskich, grodzkich albo surrogatorskich wojewodzwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów pod któremi maiętności y dobra obżałowanych okaza się y same osoby, posćignione y złapane być mogą, a którego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, z nałożeniem na urząd w nieczynieniu exekucyi mocney, pen w prawie coaequationis opisanych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymc pani Zofii Dzierzkowny Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi: Wulf Iarochimowicz, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Pinczuk, Moyżesz Izakowicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas

Abramowicz, Dawid Moyżeszowicz, Samuel Lewkowicz, Łazarz Aronowicz, Hirsz Aronowicz, Abraham Jakubowicz, Hirsz Abrahamowicz, Jzak Noachowicz—starsi kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wyszmianowaną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad rzeczy wzdaemy, a zatym zapisy wszystkie od niewiernych żydów kahału Wilenskiego ieymc pani Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey, dane, z listem na przyznanie, wespół z dekretami sądu głównego trybunalego dawniey otrzymanemi, z infamiami, condemnatami, listami odprawczemi, poiezdżemi, podawczemi y całym generaliter przewodem prawa y dokumentami in rem aktorki służącemi, in toto utwierdzamy y approbujemy. Za naruszenie zapisów w niewypłaceniu winney aktorce summy siedmnascie tysięcy złotych talerowey monety y w nieprzyznaniu onych zaręki, z szkodami, expensami prawnemi, z pierszym wskazem w dekretach sądu głównego trybunalego, mianowicie w posledniejszym, roku tysiąc siedemsetnym pierwszym, msca Iuny siedmnastego dnia ferowanym wyrażoney, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, wszystkiego in universum sto trzydziestcie tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na szkole i mogiłach ich na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, arendach, splawach, generaliter na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Wilenskich, za naruszenie zapisów y niedość onym uczynienie także za sprzeciwienstwo dekretom sądu głównego trybunalego, na infamią, na garło y na łapanie wskazujemy do publikacyi ienerała sądowego przydaiemy: połowę kamienicy żydowskiey, Kiernowickey nazwaney y mo-

giły żydowskie in vim summy aktorcy należącej w possessią y dispozycią teyże żałującej przysadzamy y aby żyd Pinkas czynsz należyty teyże aktorcy wypłacał nakazujemy; dla uczynienia zaś skuteczney, mocney, y nieodwłóczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta y inne quocunque titulo obrony, na osobach y dobrach, na szkole, kamienicach, mogiłach żydowskich exekuciey, na podanie onych w dzierzenie ieymć pani Skalskiey — stolnikowey Czernihowskiey, do dość in toto uczynienia, do urzędów ziemskiego albo grodzkiego lub surrogatorskiego Wilenskich y innych wszelkich tych województw y powiatów pod któremi niewierni żydzi Wilenscy pokażą się y dobra ich naydować się będą, założywszy na nieposłuszny temu dekretowi naszemu uzad paeny w prawie coaequationis opisane odsyłamy. Nakoniec stosując się do zapisu niewiernych żydów Wilenskich y dawneyszych dekretów in vim teyże aktorki należytości, szkoły, kromy, mogiły, obeymować, pieczętować, żydów samych osoby do więzienia zamkowego albo prywatnego brać y do oddania summy trzymać, towary y dobra arestować y dalszym sposobem w zapisach samychże żydów opisanym należytości swoey windikować y do exekuciey ten y dawniejszy dekret porządkiem prawnym przywoździć ieymć pani Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey, pozwalamy. A gdy dzień dziesiąty msca Septemra anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów: Wulfa Jarochimowicza, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Pinczuka, Moyżesza Izakowicza, Uriasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Dawida Moyżeszowicza, Samuela Lewkowicza, Łazara Aronowicza, Hirsza Aronowicza, Abrama Jakubowicza, Hirsza Abramowicza, Jzaka Noachowicza—starszych kahału Wilenskiego w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwołał y relacją publikaciey swey, a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał.

Króra sprawa iest do xiąg głównych tryb. zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 338, за 1703 годъ л. 1153.

№ 176.—1703 г. Ноября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ, княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Nowembra siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w. x. L. z województw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Konstantego Wolskiego—woyckiego Wilenskiego z niewiernymi Giecem Jakubem Salomonowiczem,—rabinem Kieydanskim, Lewkiem Helowiczem, Józefem Jakubowiczem, Chacelem Meierowiczem, Izraelem Irszowiczem, Moyżeszem Dawidowiczem, Moyżeszem Jenaszowiczem, Moyżeszem Meierowiczem, y wszytkimi żydami starszemi synagogi Kieydanskey, Rosienskiey, Kielmienskiey, Nowomieskiey, Phungianskiey y całego xięstwa Zmuydzkiego żydami, za pozwem mieniąc o to: iż gdy im pan Jan Kozakowski—sędzia grodzki powiatu Kowienskiego, exmunere officii sui w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym trzecim msca Juli piątego dnia, za dekretem sądu głównego trybunального w Nowogrodku, w roku tysiąc siedemsetnym wtorym, msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, z aktoratu żałującego na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanym, za wskaz summy w pomienionym dekrecie wyrażoney szeleżney monety ośm tysięcy sześćset dziesięć złotych, a talarami ośm tysięcy talarów, iako to szyrzey w tym dekrecie iest wyrażono, na niewiernych obżałowanych żydach, szkołach, y wszelkich dobrach obżałowanych leżących,

ruchomych, summach, pienieżnych gdzie y u kogokolwiek będących, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, splawach wodnych y łądem prowadzących wskazaną, po podanym obwieszczeniu ordinarja iuris via, praemissa innotescencia, w niedziel cztery na odprawę do kahału Kieydańskiego z ienerałami y stroną szlachtą ziechał, obżałowani żydzi iawnie contraveniendo pomienionemu dekretowi, przywołując żalującego do dalszych szkod, nakładów odprawy czynić bronili y nie postąpili, zaczym w dalsze paeny prawne, powtórna infamią popadli, do wskazania tedy fortem executionem mota nobilitate, do nagrodzenia wszystkich szkod, nakładów prawnych, przedtym, y teraz łożonych, aktor obżałowanych zapozwał. Na terminie tedy y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, to iest siódmym Nowembra, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora umocowany imc, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, imc pan Alexander Hordziejewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili; zatym wysz rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce przez ienerała Piotra Żynę wszystkim niewiernym żydom na tenczas w Kieydanach będącym, z szkoły wychodzącym pozwu, zeznaniem onego u xiąg surrogatorskich Wilenskich uczynionym, słusnie, prawnie dowiodszy, troie wołanie pilności strony swey na tym pozwie napisane okazawszy, żalobę, oraz o rzecz naratiwie wyrażoną przelożywszy, a dowodząc sprzeciwienia powtórnego od niewiernych żydów w niedopuszczeniu odprawy za sumnę w dekretach wyrażoną udzielać produkował y czytał dekret sądu głównego trybunального w Nowogrodku, w roku tysiąc siedmsetnym wtórym, msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia przez żalującego na obżałowanych niewiernych żydach wysz mienionych, z wskazem summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięćdziesiąt pięciu złotych, na szkołach, domach, handlach,

wodą i łądem prowadzących, wzdaniem na powtórna infamią otrzymany, iako to dostateczniey wszytka rzecz w pierwszym y w tym dekrecie wyrażona iest, przytym list poiezdzy od imc pana Jana Kosakowskiego—sędziego grodzkiego powiatu Kowińskiego, w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, msca Julii piątego dnia aktorowi wydany, którym sprzeciwstwa powtórnego przez żydów w niedopuszczeniu czynić exekuty dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów iako prawu y dekretom sądów głównych trybunalnych nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretów wszytkich, w tey sprawie przez delatora otrzymanych, ze wszytką rzeczą w nich wyrażoną wskazem, infamiami, z listami poiezdżymi y wszytkim procederem prawnym w tey sprawie zaszyłm utwierdzenia y przy mocy zachowania; przytym za iawne widome powtorne sprzeciwienie się, w niepostąpieniu odprawy czynić imc panu sędziemu za wskaz summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięćdziesiąt pięciu złt. pol. mienionym dekretem wskazany, tudziesz za przywiedzenie do szkod, nakładów, po dwakroć sprowadzając urzędy na odprawę przy wysz mienioney summie trzech tysięcy złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y prywatnych kahału y synagogi Kieydańskiej, Rosienskiej, Kielmińskiej, y Nowomieskiej, Pługianskiej y całego xięstwa Żmuydzkiego, szkołach żydowskich, kamienicach, domach, kromach, towarach, wodą i łądem prowadzących, z wolnym onych aresztowaniem y grabieniem, przyzymowaniem w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, przy komorach głównych lub przykomorkach, a samych niewiernych żydów Gieca Jakuba Salomonowicza rabina Kieydańskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Jrszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Ienaszowicza, Moyżesza Meierowicza, y wszytkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach y całym xięstwie Żmuydzkim mie-

szkaiących, iako podwakrotnych infamisów na trzecią infamią, na garło y na łapanie onych żalującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey trzeciej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, wywołać y proclamować nakazania, a za summę tak powtórny dekretom dziewiętnaście tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć złotych wskazaną, iako y teraz noviter za erogowane koszty trzech tysięcy złotych dla odprawy per fortem executionem, mota nobilitate, na dobrach obżałowanych niewiernych żydów, leżących, ruchomych, summach, pieniężnych, gdzie y ukogokolwiek będących, szkołach, kamienicach, domach, domkach, kromach, towarach łądem i wodą prowadzących, arendach, z wolnym onych zabieraniem, aresztowaniem, taksowaniem, poki we wszystkim wybraniu summy dość się stanie, a samych osób do prywatnego więzienia braniem, nie oglądając się na żadne nie odkogo osobliwie od ichmć panów dzierżawców bronięcie, ceduły, gleyta, reskrypta, listy żelazne, upominalne, serwitoraty do ichmć panów chorążych, pułkowników, rotmistrzów, poruczników powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich, lub surrogatorskich województwa Wilenskiego, powiatów Wilkomirskiego, Kowińskiego, Upickiego xięstwa Żmuydzkiego y innych tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tey forti manu executii z wruszeniem całego województwa lub którego powiatu użyć zechce, założeniem pacn na nieposłuszne y dość niechejące functii swey urzędy odesłania prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego — wojskiego wdztwa Wilenskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Giec Jakub Salomonowicz—rabin Kieydański, Lewek Helowicz, Jósef Jakubowicz, Chacel Meierowicz, Izrael Irszewicz, Moyżesz Dawidowicz, Moyżesz Jenasowicz, Moyżesz Meierowicz, y wszyscy starsi y prywatni żydzi kahalów y szkół Kieydańskiej, Rosińskiej, Kielmińskiej, Nowo-

mieskiej, Plungianskiej y w całym xięstwie Żmuydzkim przy tych kahalach y prywatnie po aredach, miasteczkach i wsiach mieszkające, będąc o rzecz wysz w naratiwie wyrażono zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa y odkazu samey rzeczy nie stawali y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, przeto my sąd onych iako prawa nieposusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a za tym dekreta sądu głównego trybunального w tey sprawie zaszle, a mianowicie posledniejszy w Nowogrodku powtórny infamią w roku tysiąc siedmsetnym wtórym msca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia przez żalującego na obżałowanych otrzymany, ze wszystkim wskazem, listem poieżdzym y zaszłym w tey sprawie wszystkim procederem utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, podług których dekretów, osobliwie posledniejszym, summy onemi, osobliwie posledniejszym, wskazaney dziewiętnaście tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć zł. pol. za przywiedzenie noviter do szkód, nakładów prawnych trzy tysiące zł. pol., wszystkiego summo z wpisnym, pamiętnym, et cum lucris nam sądowi zapłaconych, dwadzieścia dwa tysiące trzysta pięć zł. na pozwanym niewiernym żydach wysz mienionych starszych y prywatnych, na kahalach y szkołach Kieydańskiej, Rosińskiej, Kielmińskiej, Nowomieskiej, Plungianskiej y całego xięstwa Żmuydzkiego szkołach żydowskich, na których o to pierwiey y teraz pozwy pokładano, wskazy są uczynione y poiazdy odprawowane były, y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y łądem prowadzących, z wolnym onych aresztowaniem, grabieniem, by y nieurzędownie w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach, gdzie ieno kolwiek y na którym mieyscu poscignowszy, złapawszy wszystkich, lub którąkolwiek osobę żydów starszych albo

prywatnych, pomienionych xstwa Żmuydzkiego kahałów, z iakim kolwiek towarem, a samych niewiernych żydów—Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako podwakrotnych infamisów za sprzeciwienstwo dekretem trybunalnym, które się evidentem z listu poieżdżego pokazało, na trzecią infamią na garło y łapanie onych żałującemu aktorowi wskazuiemy. Dla publikowania tey trzeciej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, wywołać y proclamować nakazuiemy, a za summę wysz mienioną pierwszemi y teraznieyszim sądu naszego dekretem wskazaną dla odprawy mocney, moła nobilitate, na wysz mienionych kahałach, szkołach zapieczętowaniem onych, kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y łądem prowadzących, arędach, summach piędźnych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr na samych osobach, nie oglądając się na żadne niodkaogo imieniem ichmc panów dzierzawców, nie przymuiąc ceduł, ani acceptuiąc gleytów, reskryptów, listów żelaznych, upominalnych, serwitoratów, bronięcia pierwszemi długami, ani poslednieyszemi, lecz dla udziałania mocney a nieodwłoczney executii y podania dóbr takich, które by tę summę wynosić mogły do ichmc pp. chorążych, rotmistrzów, poruczników, officialistów powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich lub surrogatorskich wdztwa Wilenskiego, ptu Wilkomirskiego, Kowieskiego, Upickiego xstwa Żmuydzkiego y innych tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tey forti manu nakazaney executii, z wruszeniem całego wdztwa lub którego ptu użyć zechce, założywszy paeny prawne na nieposłuszne y dość czynić nie chcące urzędy odsyłamy; a gdy termin praw-

ny dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza, y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach, w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako trzykrotnych infamisów na łapanie, na gardło osądzonych w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwołał y każdemu do wiadomości, podał, aby tych żydów iako infamisów u siebie nie przechowywali, pod paeniami w prawie pospolitym opisanemi, do wiadomości podawszy, tę swą publicatę, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 339, за 1703 г., л. 197.

№ 177.—1704 г. Октября 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій Столпечникъ евреевъ Иоакима и Овзера къ инфамии и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятисотъ сорока девяти золот. польск. за соль и фрахтъ витины, отправленной въ Королевецъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czwartego, meca Oktobra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny czwarty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego—czesznika Sędomirskiego y samey icymć pani Krystyny Wolskiej Chobędzkiej, czesznikowej Sędomirskiej z niewiernemi Joakimem Moyżeszowiczem y Owzerem Jo-

wiewiczem, żydami arędarzami Stolpeckimi za pozwem od aktorow wymienionym o to: co wprzody niewierny Jokim Moyżeszowicz, wziowszy wicine pod frakt, to iest pienki buntow dwadzieścia siedm pana Butkiewicza, siemienia Owzera Jowiewicza y innych, frakt zupełny, w roku przeszłym tyśiącznym siedmsetnym trzecim przyplynowszy do Królewca, w iedną stronę, dwa tyśiące tynfow w Królewcu żalującym aktorom sub radio takowey że summy wyliczyć, cła polskie zastąpić, pieniądze na cła w Królewcu wydane żalującym aktorom wrócić, nie tylko że takowemu swojemu niwczym dość nie uczynił zapisowi, ex quo tey summy nie oddał, osobliwie na tyśiące złotych do szkod aktorow przywiódł. Do tego ieszcze pożyczyszy u żalujących soli beczek trzynaście, za którą należy talerow pięćdziesiąt y dwa, oney nie oddał, y w tym nie uspokoiwszy, lecz co większa obżalowani żydzi Stolpeccy poszedszy z sobą in condicto, szczyząc się panską protekeyą, gdy żalującego w roku terazniejszym tyśiące siedmsetnym czwartym, mea Marca siedmnastego dnia, spiehlerze w majątnosci Stolpeach poodbiiano, o co osobliwy iest uroszezony proceder, tedy obżalowani żydzi pod ten czas soli lasztow dwadzieście, nie do niey należąc, gwałtownym sposobem zabrali, violencyą, rabunek y depaktacyą żalującym przez to uczynili, do szkod, beczkę soli po cztery talary rachuiąc, na tyśiące dwieście osmdziesiąt talery bitych przywiedli, y nietylko w tym żalujących nie aqvietuią, lecz do różnych udaiąc się protekeyi, odpowiedzi y pochwałki na żalujących czynią, o co wszystką chcąc aktorowie prawem czynić, przed nasz sąd intentowali akeyą. Na terminie, tedy niniejszym wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorow patron ichmé, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imé pan Michał Kopce, obozny Pinski oczewisto do rozprawy prawney stawał. A pozwani niewierni żydzi, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu

swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili. Zatytn tenże aktorow patron podanego niewiernym wyżey namienionym żydom Stolpeckim oczewisto w ręce, tu w mieście i. kr. Minsku, przez ienerała Stanisława Nowickiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Minskim i koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troygą wolańia strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey wyrażoną przełożywszy, dowodząc samey rzeeczy, produkował przed nami sądem list assekuracyiny zapis od Jokima Moyżeszowicza, na dwa tyśiące tynfów, na zastąpienie od wiciny pod frakt wziętey celi polskiej, nawrocenie pieniędzy na cła w Królewcu wydanych, roku tyśiące siedmsetnego trzeciego miesiąca Maia pierwszego dnia żalującemu aktorowi dany, przytym protestacyą rationale superius praemissorum do xiąg urzędowych doniesioną y per extractum wydaną przeczytawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa nie stawali, iako prawu nieposłusznym w roku zawitym na upad w rzeeczy, a zatytn listu assekuracyinego zapisu od Jokima Moyżeszowicza aktorom danego, wyżey produkowanego, we wszystkich punktach i paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, winney na ony summy dwuch tyśięcy tynfow wydanych na cła pieniędzy, z szkodami, expensami prawnymi tyśiąca tynfow, za nieuczynienie assekuracyinemu zapisowi na terminie y mieyscu w nim wyrażonym dosyć, żarąk w tymże zapisie założonych dwuch tyśięcy tynfow, za trzynaście beczek soli pożyczoney pięćdziesiąt y dwuch talerow bitych, za lasztow dwadzieścia soli gwałtownym sposobem wziętey—tyśiąca dwuch set osmiudziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego z winą pochwałkową siedmiudziesiąt kop. litt., z wpisnym y pamiętnym nam sądowi należącemi na pozwanych niewiernych żydach wysz pomienionych y na wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach

y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu zatrzymaniem, aresztowaniem, samych zaś niewiernych żydow za violencyą, rabunek y depaktacyą na infamią żalującym aktorom wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerala sądowego przydania, publikować nakazania, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych niewiernych żydow dobrach odprawy do urzędow ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich urzędow tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra pozwanych okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych,—odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał się. A tak my, sąd, w tey sprawie imć pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego—czesznika Sędomirskiego y samey ieymci, bacząc to, iż niewierni Jokim Moyżeszowicz y Owzer Jowiewicz, żydzi y arendarze Stolpecey, będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwani, za po kilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy; a zatym list dobrowolny assekuracyiny zapis od Jokima Moyżeszowicza de data roku tysiąc siednsetnego trzeciego, msca Maia pierwszego dnia na dwa tysiące tynfow, na zastąpienie cel polskich, na wrócenie pieniędzy na cła w Kroleweu od wiciny pod frakt wziętey wydanych, imć panu Chobędzkiemu dany we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, winney na ten zapis summy—dwa tysiące tynfow wydanych na cła pieniędzy, z szkodami y expensami prawnymi, tysiąc tynfow, za nieuczynienie assekuracyinemu zapisowi dosyć dwa tysiące tynfów, za trzynasce beczek soli pożyczoney pięćdziesiąt y dwa talery bitych, za lasztow dwadziescia soli, gwałtownym sposobem wziętey, tysiąc dwiescie osmdziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego, z

wina pochwałkową, siedmdziesiąt kop lit. a z wpisnym i pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym in summa piętnasce tysięcy pięćset czterdziesci dziewięć złt y groszy dziesięć polskich na pozwanych niewiernych żydach, arendarzach Stolpeckich y na dobrach onych, to iest: domach, kramach, handlach, splawach, aredach, zastawach y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu zatrzymaniem, aresztowaniem, a samych niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza, żydow, arendarzow Stolpeckich za violencyą, rabunek y depaktacyą na infamią żalującym aktorom wskazujemy, y dla publikowania tey infamiey ienerala sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazujemy. A za summę wyżey wyrażoną, od nas sądu, wskazaną, dla uczynienia na pomienionych obżalowanych osob dobrach skuteczney a nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego wojewodstwa Minskiego y innych wszelkich urzędow tych wozdztw y powiatow, pod któremi dobra tych żydow okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze poeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siódmy tegoż miesiāca Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądow naszych pilnujący, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza żydow, arendarzow Stolpeckich w izbie sądowej et in foro publico za infamissow publikował y relacyą publikaeyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunala głównego W. X. Litt iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за годъ 1704 № 341 л. 524—527.

№ 178.—1705 г. Июля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи и къ уплатѣ коендзу Михаилу Пузынѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Iulij siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny piąty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego w Bogu przewielebnego imc xiędza Michala, kniazia z Kozielska Puzyny, kanonika Smolenskigo, dziekana Kupiskiego, Ucianskiego y Uszpolskiego plebana, z niewiernymi żydami Izraelem Markowiczem, Markiem Gierszanowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Abramowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Salamonowiczem, Natanem Samuelewiczem, Pinkasem Abramowiczem starszymi kahału Wilenskigo y całym popolstwem onych, za zakazem oczewisto w ręce podanym o to, iż niewierni żydzi całego kahału synagogi Wilenskiej, będąc pilno potrzebnymi na własne swoje potrzeby gwałtowne wzięli y pożyczyli u zażącego summy in specie talarów tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y złotych dwa szelągami, a tę summę listem swoim obligacyinym zapisem na mieyscu y terminie w nim wyrażonym oddać y wyliczyć deklarowawszy y opisawszy się, na potym temu za częstokrotną requizycyą y dotąd satisfakeyi nie uczynili y czynić nie chcą, przez co w zaręki peny popadli, zatym do przysądzenia samey iszczizny z troiakimi zarękami na osobach obżalowanych, na kahałe całym y na popolstwie, pod posłuszenstwo y władzę podpadaiącym, na wszelkich dobrach każdego z osobna y ogólnie, na towarach, handlach, pieniądzach gotowych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących,

do wskazania samych wszystkich na banicyą wieczną y infamią; tudzież o szkody, nakłady, winy y peny prawne. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą prawną sobie do tey sprawy dana, imc pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani, niewierni żydzi kahału Wilenskigo, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nie uczynili. Zatym tenże aktora patron podanego żydom Wilenskim przez ienerała Piotra Zynę oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, na dalszy dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list, dobrowolny obligacyiny zapis na talarów bitych tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y na złotych dwa szelągami, pod datą w nim inserowaną od obżalowanych niewiernych żydów kahału Wilenskigo wielm. imc xiędzu Puzynie—kanonikowi Wilenskiemu dany, strictissime opisany, któremu dość nieuczynienia na terminie y po ominionym terminie tymże nieoswobodzonym obligacyinym dowiodszy zapisem, wzdania obżalowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Wilenskigo—poniewasz do prawa nie stawaią, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym summy na list dobrowolny obligacyiny zapis winno ostaley, z troiakimi zarękami, talarów bitych pięciu tysięcy sta sześćdziesiąt ósmiu, a szelężną monetą ósmiu złotych polskich, za koszty y expensa prawne, w tey sprawie spendowane, dwuchset złt. pol. na obżall. żydach kahału Wilenskigo, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście Wilnie będących, na kromach, handlach, towarach splewanych, z wolnym onych na każdym mieyscu ogulem albo porożnie aresztowaniem, grabie-

niem y zabieraniem y na innych wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych wszystkich obżałowanych żydów kahału Wilen. starszych y pospolstwa onych według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazania y do publikowania tey banicyi wieczney i infamij ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia za wskazaną sumę na dobrach, osobach y majątnościach onych odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego, Wilkomierskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra obżałowanych być okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielm. w Bogu przewielebnego imé xiędza Michała kniazia z Kozielska Puzyny, kanonika Wilen. dziekana Kupiskiego, Uciańskiego y Uszpolskiego plebana, bacząc to iż obżałowani niewierni żydzi starsi y całe pospolstwo kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego eineralskim przywoływaniem sami iako przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili; przeto żydów kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, žaloby y domawiania się strony powodowey patrona summę kapitalną na list dobrowolny obligacyiny zapis winno ostać, z troiakimi zarekami talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelągami ośm złotych polskich, za koszty y expensa prawne w tey sprawie spendowane dwieście złotych, a z wpisnym, pamiętnym cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summą talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelężną monetą dwieście ośnaście złotych pol-

skich na obżałowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście i. k. msci Wilnie będących, na kramach, handlach, towarach, splawach, z wolnym onych po drogach, po miastach portowych, tak w koronie polskiej, w w. x. Lit, iako y zagranicznych, to iest w Królewcu, Tylży, Kleypedzie, Rydze y na każdym mieyscu y tu w Wilnie zabieraniem, aresztowaniem y grabieniem, także na innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów, mianowicie Izraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Narona Samuelewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y całe pospolstwo żydów kahału Wilenskiego, według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazujemy y do publikowania tey banicyi wieczney y infamij ienerała sądowego przydajemy, oraz dla uczynienia za wskaz wysz wyrażoney summy na dobrach, osobach y majątnościach obżałowanych żydów kahału Wilenskiego odprawy do urzędów ziemskiego albo grodzkiego Wilkomirskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich urzędów tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżałowanych okażą się, a którego sobie strona z urzędu do tey odprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odsyłamy y temuż wielm. imé xiędzu Puzynie—kanonikowi Smolenskiemu summy swoiey windykować bądź per executionem należytego urzędu, bądź przez aresztowanie, grabienie y zatrzymanie osob y towarów żydowskich tu w mieście Wilnie na targach, gościncach y gdziekolwiek w mnóstwie lub w osobności będących, na ostatek samych żydów, vigore obowiązków zapisowych wszędy na każdym mieyscu łapać y do więzienia prywatnego aż do uczynienia satisfakeyi zabierać pozwalamy.

A gdy dzień dwudziesty msca Julij anni praesentis przypadł, ienerał sądów naszych Piótr Zynza, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Naronas Samuelewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y całe pospolstwo żydów kahału Wilenskiego za banitów wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacyą publikacyi swej, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1705 годъ, № 343 л. 428.

№ 179.—1705 г. Ноября 27.

Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Ильи Туфанова изъ Торопца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи.

Judicium opportunum et criminale feria sexta ante Dominicam primam advento die vigesima septima mensis Novembris per nobilem dominum Nicolaum Stroczyński, prae-consulem vice-advocatum ac nobiles dominos scabinos Vlnenses bannitum est anno domini millesimo septingentesimo quinto.

Coram nobili iudicio scabinale Vlnensi personaliter comparens generosus dominus Joannes Markiewicz, incola Palatinatus Vlnensis, nomine suo et pro suo interesse, ac aliorum ad id negotium interessantium, hoc tempore turbulento ac periculoso, ne originale decretum Commissoriale fisci m. d. Lit. in anno moderno millesimo septingentesimo quinto, die vigesima octava marti Vlnae vigore constitutionis Lublinensis regni, anni proxime praeteriti et limitationis subsecutae, inter do-

minum Iliam Tuffonem, natione Mosehum, negociatorem Turopcensem, serenissimi principis magni Czara ab una actorem et infideles Aaronem patrem et Michaellem Scribam camerae in oppide Jurborg dicto existentis Gordonios iudaeos Vlnenses ab altera partibus citatos, de re intra contenta latum, aliquo fato depereat, et sit transmissibile per veredarios ad ingrossandum actis praesentibus ac per depromptum extradi petiit, cuius decreti sequitur tenor estque talis: Roku tysiąc siedmsetnego piątego miesiąca Marca dwudziestego ósmego dnia. Przed nami kommissarzami, tak z senatu per constitutionem seymu blisko przeszłego Lubelskiego naznaczonemi, iako ex equestri ordine z woiewodztw, ziem y powiatów na seymikach relacyinyeh vigore eiusdem legis obranemi, a na sądenie trybunалу skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego za wydaniem od iasnie oświeconego xięcia iego mości pana kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałka króla naszego, uniwersalami, do Wilna post expirationem limitationis na dzień iedynasty praesentis zgromadzonemi, gdy z pozwu y porzadku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa miedzy panem Illą Tuffanem-Moskalem, kupcem z Tоропца, naiasniejszego cara iego mości z iedney aktorem, a niewiernemi Aaronem Oycem y Michalem Pisarzem komory Jurborskiej Gordonami żydami Wileńskimi, w spółney radzie y namowie z sobą będącemi y innemi żydami, onych pomocnikami, dobrze onym wiadomemi y znajomemi z drugiey strony, pozwanemi oto: iż gdy aktor w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień Świętego Michala święta rzymskiego, miesiąca Septembra dwudziestego dziewiątego dnia, mając kurty skarbowe z różnemi towarami, futrami, kłatami z Wilna do Tylży na kiermasz, żadney zley (iako nikomu nie będąc niwezym winnym) okazyey, niespodziewaiąc się, bezpiecznie iechał, przez straż komory Jurborskiej, gdzie na tey Jurborskiej straży pozwany, nie nierespektuiąc na prawo pospo-

lite, surowie na takowych występnych żydów opisane, wozy aktora z towarami różnemi y kwitami skarbowemi gwałtownie odebrawszy, pod Jurbork z pomocnikami swemi w pole wywiozł y tam, o czwierać mile od Jurborka, powrozy na wozach nożami porozrzynał, gwałtownym sposobem towary różne, futra y kitaje powyrzucał na ziemię, z których co chcieli, to rabując zapamiętałym raptowym sposobem brali, rabowali y do lasu schowali, z których wozów trzydzieście buntów kitaiu, wartego trzech tysięcy pięciu set tynfów, czterdzieście sztuk sówitego kitaiu, wartego stu trzydziestu pięciu talarów bitych y innych towarów, których przypomnieć natenczas, iak wiele było, nie można, iednak czasu prawa rejestrem będzie probowano. Te tedy towary zrabowane, gwałtownie zabrane z tego pola przez rzekę Niemen do Jurborka zaprowadzili y prowadząc wzięli potajemnie sześć buntów kitaiu, wartego sześciu set tynfów, dwadzieścia sztuk sówitego kitaiu, wartego czterechset tynfów, a potym nazaiutrz, postrzegszy się, że złe uczynili, kupca niewinnie za kwitami skarbowemi iadącego rozbili, kwity zabrali, towary zrabowali, chcąc z takowego niesłusznego postępku swego wykręcić, uczyniwszy takowy fortelny, certament, za którym iż iezeliby aktor nie dał pozwanemu Michałowi Gordonowi, in yim tego zrabowania, kwitaneyi, tedy nietylko reszty towarów zrabowanych aktorowi nie wrócić, lecz y samego aktora zabiwszy w błoto wdeptać, poprzysięgał przegrażać się. Aktor tedy widząc takową nieznośną żydowską impetitą, rad nie rad, lubo niewszystkie towary, z tak wielką szkodą, musiał ze złego odbierając przyjąć, nieznalaszszy w wozach towarów, futer y różnych materyi, według rejestru na pięć tysięcy złotych polskich. Po których powróceniu nie wszystkich towarów na dwa tygodnie do Tylży, gdzie pozwany żyd Gordon przyjechał, tam tedy wzięty przez partią strony przeciwney do więzienia, z którego okupując się, tak niesłuszenie, bezbożnie udał żalującego pana

Ilę Tuffana-moskala, kupca z Toropca, aktora, iakoby aktor miał bez kwitów skarbowych, potajemnie przez komorę Jurborską iechać, za którym takowym udaniem pieniędzy gotowych siedm tysięcy tynfów, ze wszystkimi towarami, wozami, z kołmi sześciorgiem żalującemu aktorowi zabrano, y żadney najmniejszey rzeczy niewrócono. Nie dosyc ieszcze na tym mając y samego mało nierostrzelano, y różnych do tey zapamiętałości sposobow wynadywano, a potym żalujący postrzegszy u iednego Gbura w Tylży kuntusz trzyzęglowy niebieski z guzami złocistemi, dwie parze lisów grzbietowych, dwie sztuczki kitaiu sówitego moskiewskiego, cztery żupany kitaiu granatowego, y z tym wszystkim licem tego Gbura mianowanego zaraz wzięwszy do zamku Tylżańskiego zaprowadzwszy do więzienia, wtym że zamku Tylżańskim będącego oddał, zkał żalującemu panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupcowi, żadney rzeczy najmniejszey nie wydano, y tego zloczynicy z iawnym y dokumentalnym przez samego żalującego wziętego licem niesądzono y żadney pewności żalującemu aktorowi nie uczyniono. W czym wszystkim, iako się wyżej namieniło, żalujący przez pozwanego żyda zrabowanie y udanie na dwadzieścia ośm tysięcy y trzy sta złotych polskich ponosząc szkody, a chcąc o to u każdego sądu y urzędu prawem czynić y dochodzić, paen kриминаlnych requirować, do skassowania tedy pomienioney wymožoney kwietacyi, do wskazania za depaktacją paen, y do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych tym pozwem eo nomine wyniesionym przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, to iest, na dniu ośmiastym Marca post aditionem parti citatae patronów y za odkładem naszym tey sprawy do dnia trzydziestego praesentis, za przywołaniem stron do prawa przez szlachetnego Piotra Zynzę—ienerala iego królewskicy mości y koła sądów naszych od aktora paen Stanisław Paszkiewicz, a od pozwanych pana Konstanty Illewicz y Hrehory Michał

Mironowicz, patronowie, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, oczewisto in praesentia pryncypałów swoich stawiając, prawnie się z sobą rozsprawowali. Zatem partis actoreae patron, reassumendo propositionem suam, wniósł, to: że pozwany Michał Gordon z Coadiutorami swemi temerario ausu, gdy pars actorea w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim dnia dwudziestego dziewiątego Septembra, cum omni praeparamento, w drogę jako kupiec z różnemi towarami, futrami, kitaiami, z dosyć uczynieniem na clach komorach kwitami, z Wilna do Tylży na kiermasz iechał, bywszy na komorze Jurborskiej pisarzem nad prawo, gdy sama constitucia seymu blisko przeszłego Lubelskiego żydom wszystkim in genere interdixit, mając onych capita invindicabilia, któryby się na komorach strażnikiem lub pisarzem być ważył, wprzód gdy tylo aktor komorę, jako zwyczaj kupiecki edocet, Jurborską uspokoił y tylo ledwie za czwierć milę od Jurborka odiechał, na dobrowolney drodze, rozboynicznym napadszy sposobem, powrozy na wozach nożami porozrzynał, towary wszystkie z wozy powyrzucal y tam trzydzieście buntów kitaiu, valoris trzy tysiące pięć set tymfów, czterdzieście sztuk sowego kitaiu, valoris sto trzydzieście pięć talarów bitych y innych różnych towarów, których prac nimio condolio, y przypomnieć niemogł, pozabierawszy, instantanea rzeką Niemnem do Jurborka zaprowadził, a tam iadąc illicito fraudulento modo z tych towarów zabranych sześć buntów kitaiu valoris sześć set tymfów, y dwadzieścia sztuk sowego kitaiu, valoris czterysta tymfów, wzięli y postrzegszy się, że in vanum nieposzedł by takowy uczynek, nazaiutrz zaraz adinveniendos perversos modos, inquantum nie dasz nam kwietacyi z tego rabowania y reszty towaru nie wrócimy y ciebie zabiemy. Nolens volens żalujący, ile w cudze wiachawszy państwo, lubo w oczach na pięć tysięcy niedoliczywszy się towarów, quietował et post praestitam quietationem do Tylży odiechał, y za uda-

niem pozwanego w niedziel dwie, iakoby żalujący bez kwitów komorę Jurborską przeiechał, a parte adversa, że siedmią tysięcy złotych polskich gotowych pieniędzy z różnemi towarami, z wozami, ze siedmiorgiem koni żalującego zabrano, z zabranych rzeczy żalującemu nie niewrócono, ieszcze y samego mało nierozstrzelano. Zatem aktora patronowie żalobę przeczytawszy y dobrze oną przed nami sądem, iako słuszną roztrząsnawszy, aktorowi na tym wszystkim zabranii zrabowaniu samosiódm do przysięgi zabierali, a po przysiędze zabranych towarów wrócenia, szkod y unkosztów prawnych nagzodzenia pozwanych podług prawa statutowego pokarania domawiali się. E converso stanowszy od pozwanych panowie Konstanty Illewicz y Hrehory Michał Mironowicz—patronowie hoc deduxerunt, że Aaron Gordon ocieć nie-słusznie y niewinnie iest w tej żalobie ineludowany, bo podtenczas iako żadnego niemający interesu w Jurborku niebył, tylo iako bawiący się medycyną y w podszłym wieku swoim będąc, w Wilnie w domu swoim mieszkał; a co zaś strony syna y z drugimi wyżey specyfikowanemi, ten iako natenczas na cle tamecznym będąc substitutem, więcej nie nadto niebrał, tylo sztukę szczegulnie iedną kitaiu y blam futra popieliczego y to za dobrowolnym z dyskrecyi samey daniem, na tym że więcej nie niebrali ni przed kim nieudawaj y nie z namowy onych pana Ille Tuffana czy w Tylży czyli za Tyłożą, rozbito, o onych pieniądzech, wozach, koniach, które sobie mieni z naprawy żydów zabrane, nie wiedzieli y niewiedzą, tylo szczegulną w niewinności pomówną sprzyobleczeni sukienkę y we wszystkim obwinieniu nie są winnemi, do przysięgi zabierali, a po przysiędze wolnych od obwinienia wszystkich et liberes pronuntiari ab hac actione et ulteriori impetitione u nas sądu prosili. Nato replikując actoreae partis patronus tego dowodził, że co ipso iuż są winnemi, poniewasz się patroni partis citatae dobrowolnie znaią do wziętej sztuczki kitaiu y bla-

ma futra, ergo aktorowi memu samosiódm na tych wszystkich szkodach, zabranych towarach mere z instietu Michała Gordona y jego pomocników zabieram do przysięgi. Powtóre partis citatae patronus, post obiectas pro et contra rationes przysięgi niedopuszczenia stronom obudwóm, lecz wprzód na inquisitią odesłania, dla lepszego objaśnienia sprawy potrzebował. Lecz e converso patroni partis citatae, dowodząc inquisitii ex sola iustitia, bronić by niepotrzeba propter meliorem informationem sądu, ale ponieważ ten rabunek stał się incognito, tylo cum complicitibus pozwanego, któż tam inquisitorów objaśni lepszą wiadomością, a żyd na żyda świadczyć nie będzie; tedy ponieważ tylo dla zwłoki świętey sprawiedliwości to się tu fundue przez patronów partis citatae, inquisitia oney niedopuszczenia tylo naszemu aktorowi, iako widomie iawnie przez pozwanym zrabowanemu przysięgi nakazania u nas sądu prosili y domawiali się.—A tak my sąd trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego w tey sprawie pana Illi Tuffana moskala kupca z Toropca a niewiernymi Aaronem y synem onego Michałem Gordonami-żydami, miasta Wileńskiego y innemi żydami, pomocnikami onych, ex seriis ambarum partium controversiis przed nami sądem produkowanych, dobrze wyrozumiawszy: ponieważ się żydzi przez patronów swoich znali do niektórych rzeczy moskiewskich, przeto my sąd blizszego pana Illę Tuffana-moskala kupca, na szkodach onego podług żaloby samosiódmego z ludzmi iednak takowemi, których sobie strona pozwana obierze, uznawamy na tym: iako tę wszystką w żalobie swey mianowaną szkodę y przed nami sądem przez patronów swoich proponowaną w zabraniu, w zrabowaniu siebie więcey ni przez kogo inszego, tylo przez niewiernego Michała Gordona y pomocników onego y przez własną onego naprawę na dwadzieścia ośm tysięcy trzysta złotych polskich poniosł, która względem limitujących się sądów trybunału skarbowego wielkiego xię-

stwa Litewskiego, aby na sądach surrogatorskich Wileńskich na nappierwszych wykonął naznaczamy. A po wykonaney przysiędze szkody w żalobie mianowane panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupcowi z Toropca, żydzi pozwani wszystkie instantanee zapłacić mają, nakazuiemy mocą niniejszego dekretu naszego. Pisan w Wilnie, ut supra: apud quod decretum commissoriale fisci m. d. Lit. circa sigillum illustrissimi ac excelentissimi ducis Radivillii—Cancellarii m. d. Lit. subscriptiones tales: Michał Kazimiesz Uszak Kulikowski—Woyski Piński, Pisasz trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego. Correxít Woydziewicz P. D. Z. Sprawa między Illą Tuffanem-moskałem kupcem z Toropca, a niewiernymi Aaronem y Michałem syna onego Gordonami, żydami Wileńskimi y innemi żydami. Legit Giertowicz R. G. P. V. R. C. D. W. X. L.—Quod quidem decretum, modo praemisso oblatum, actis praesentibus, quoniam acta nemini denegantur est ingrossatum et per depromptum ex usdem praedicto generoso domino Markiewicz cum originali extraditum. Quod est connotatum.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 5355, 1702—1710 г. л. 245.

№ 180—1708 г. Сентября 26.

Трибунальный декретъ присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ смертной казни, за недопущенье Регинъ Мирской взыскать съ нихъ слѣдовавшаго ей долгу.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego msca Septembra dwudziestego szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmy obranemi, a po expirowaney limitacyi do Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzemu przypadła sprawa wiehmożnego imć pana Mi-

chała Jana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego, sędziego głównego trybunalskiego, tylko względem starszeństwa małżeńskiego ieym. pani Reginy Czyżowny Michałowej Mirskiej—skarbnikowej Brasławskiej, iako samey aktórki z niewiernymi żydami starszemi synagogi Wilenskiej: Peysachiem Moyżeszowiczem, Izaakiem Heliaszewiczem, Nochimem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem, Zelikiem Iózefowiczem, Samuelem Samuelewiczem, Izaakiem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem y wszystkiemi żydami, całym gminem teyże synagogi Wilenskiej, za pozwem od aktorów wyniesionym, o sprzeciwienstwo dekretowi naszemu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego y samey ieymci, iako aktorki z obżalowanymi żydami starszemi synagogi Wilenskiej y całym gminem teyże synagogi tu w Wilnie ferowanemu w tym, gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, będąc od delatorów użytym za summę trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich na wszelkich dobrach y majątnościach obżalowanych, to iest na szkole, mogiłach, na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach tymże dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa y podanym także przyznany przez ienerała Mateusza Zubrzyckiego obwieszczeniu w niedziel cztery, to iest dnia dwudziestego wtórego Junij do szkoły alias bożnicy onych, tu w Wilnie będącey, na odprawę ziachał y podług tegoż dekretu naszego na pomienionych dobrach odprawę y exekucyą prawną uczynić chciał, tedy obżalowani żydzi prawem przekonani, będąc w banicyach doczesney, wieczney, także w infamiy zostaiąc, a prawu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwiając się, pierwicy słownie, a potym cedulę na

pismie podawszy, exekucyi y odprawy czynić mocno bronili y nie postąpili, którą cedulę imć pan podwoiewodzy Wilenski przyiowski, tę sprawę ad forum competens odesłał, zaczym do utwierdzenia pomienionego dekretu naszego ze wszystką rzeczą y wskazem w nim wyrażonym, wespół z doczesną y wieczną banicyami, także infamią, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od delatorów do pozwanych uroszczonym, do zapłacenia summy tym dekretem wskazaney, do nakazania mocney a nieodwłoczney, moła nobilitate, nie oglądaiąc się na żadne bronienia, odprawy, do wskazania samych na takoweż kondemnaty insuper za contravenicyą prawu pospolitemu y dekretowi naszemu na garło y na łapanie, tudzież o szkody noviter poniesione y o winy prawne delatores zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorów patron ichmw za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopec—obozny Pinski oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi starsi y cały gmin Synagogi Wilenskiej, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili; zatym tenże aktorów patron podanego niewiernym żydom starszym, przy szkole onych Wilenskiej będącym, przy zgromadzeniu tak starszych, iako y całego gminu, oczewisto w ręce przez ienerała Matheusza Józefa Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem koła sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, także pilność trojga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę wyżey wyrażoną przelożywszy, dowodząc samey rzeczy produkował dekret sądu naszego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia z aktoratu delatorów z pozwanymi niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej, z wzdaniem onych za niestaniem do prawa w roku zawitym

na upad w rzeczy, z wskazem sumy trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich na wszelkich obżałowanych żydów dobrach, obszerniey w tym dekrete wyrażonych, z wzdaniem samych żydów na banicye doczesną, wieczną, także na infamią, z odesłaniem do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych na exekucyą, z założeniem in contravenientes, także contra non exequentes officiales paen prawnych, tu w Wilnie ferowany, za którym gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwojewódzcy Wilenski, będąc od aktorów użytym po wydanym y podanym od siebie obwieszczeniu w roku tymże msca Iunij dwudziestego wtórego dnia do żydowskiej szkoły alias bożnicy, w Wilnie będącey, na odprawę ziachał, tedy obżałowani żydzi Wilenscy podawszy na piśmie przez szkolnika cedule, odprawy czynić bronili y niepostąpili, prawu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa listem poiezdżym, urzędowym, pod datą w nim inserowaną wydanym dowiodszy, pozwanych niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym dekretu naszego w roku terazniejszym tyśiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Iana Mirskiego—skarbnika Braślowskiego y samey ieymci iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych, tu w Wilnie otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z doczesną y wieczną banicyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym, w tey sprawie zaszłym, nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy w tym dekrete wyrażoney trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich, przytym za szkody y expensa prawne, noviter poniesione, dwóch tysięcy złotych na pozwanych

niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onychże, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, na innych wszelkich leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym bożnicie y kromów pieczętowaniem, samych osob na koźdym mieyscu poścignowszy, zatrzymaniem, aresztowaniem y in aresto ad satisfactionem, trzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwieństwo dekretowi naszemu, które evidenter z listu poiezdżego urzędowego pokazuje się, item na doczesną y wieczną banicye, także na infamią, przytym na gardło y na łapanie delatorom wskazania y dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydania, a iako za sumę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych żydów, majątnościach y dobrach mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienie, ceduły, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney exekucyi do iasnie wielmożnych imć pana wojewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych województw y powiatów, gdzie dobra onych okażą się y osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w nieexecuowaniu pacny prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Jana Mirskiego — skarbnika Braślowskiego, tylko względem starszeństwa małżenskigo, a ieymci pani Reginy Czyżowny Mirskiej—skarbnikowey Braślowskiej, iako samey aktorki, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi synagogi Wilenskiej Peysach Moyżeszowicz, Izaak Heliaszewicz, Nochim Moyżeszowicz, Iózef Markowicz, Samuel Lewkowicz, Moyżesz Izaakowicz, Zelik Iózefo-

wicz, Samuel Samuelewicz, Izaak Markowicz, Marko Gierszonowicz, Abraham Samuelewicz, Dawid Litmanowicz, Gabryel Moyżeszowicz, wszyscy żydzi y cały gmin teyże synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wysz wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu naszego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym msca Maia piętego dnia z aktoratu wielmożnego imć pana Michała Iana Mirskiego, skarbnika Brasławskiego y samey ieymci, iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych tu w Wilnie otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespol z doczesną y wieczną banicyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym w teyże sprawie zaszłym, nienarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summy w tym dekrete wyrażoney trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich, przy tym za szkody y expensa prawne noviter poniesione dwa tysiące złotych, insumma trzydzieście sześć tysięcy y sto złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onych że, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach, na imych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych, gdziekolwiek będących, z wolnym bożnic y kromów pieczętowaniem, samych osób na każdym mieyscu poścignowszy zatrzymaniem, aresztowaniem y in aresto ad satisfactionem trzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów, starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi naszemu, które evidentem z listu

poiezdżego urzędowego pokazuje się item na doczesną y wieczną banicye, także na infamią, przytym na garlo y na łapanie delatorom wskazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydajemy, a iako za summę wyżej wyrażoną dla uczynienia na mienionych obżałowanych żydów majątnościach y dobrach mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienia, ceduly, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney exekucy do iasnie wielm. imć pana wojewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych wojewodztw y powiatów, gdzie dobra onych okaza się y osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w exequowaniu temu dekretowi nieposłuszny dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień ósmy msca Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Matheusz Zubrzycki—iencsał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów: Peysacha Moyżeszowicza, Izaaka Heliaszewicza, Nochima Moyżeszowicza, Iózefa Markowicza, Samuela Lewkowicza, Moyżesza Izaakowicza, Zelika Iózefowicza, Samuela Samuelewicza, Izaaka Markowicza, Marka Gierszonowicza, Abrahama Samuelewicza, Dawida Litmanowicza, Gabryela Moyżeszowicza, także wszystkich żydów, cały gmin synagogi Wilenskiej za infamissów obwołał, proklamował y relacyą publikacy swey a loco publicationis rediens judicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych tryb. w. x. Lit. jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 341, за 1708 г., л. 1024.

№ 181.—1708 г. Октября 25.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанію
и инфаміи, а также уплатѣ тридцати пяти
тысячъ двухъ сотъ тринадцати золот. польск.,
слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣ-
хоты Главнаго литовскаго трибунала.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, mea
Oktobra, dwudziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na try-
bunał w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y po-
wiatów na rok terazniejszy wysz pisany
obranemi, a po limitacyi expirowaney do
Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku re-
iestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa,
imé pana Adama Pileckiego Urbanowicza—
rotmistrza piechoty trybunału w. x. Lit. z
niewiernemi żydami, starszemi wszystkie-
mi kahałów w woiewodztwach y powia-
tach w. x. Lit. będących — mianowicie
Brzeskiego, Pinskiego, Zmuydzkiego, Wi-
lenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodz-
kiego y wszystkiemi żydami do tych kaha-
łów należącemi, za zakazem przed nasz sąd
wyniesionym, mieniając oto: iż obżalowani
niewierni żydzi czynią in convulsionem pra-
wa pospolitego y constitucyi seymowych, o
pogłównym żydowskich delatach y reten-
tach onych srodze opisanych, nie niedba-
jąc na pozwy w nich wyrażone, mając wy-
razny termin y summę constitucjami na-
znaczoną y wyrażoną na piechotę trybuna-
łu w. x. Lit. do wypłacenia należącą, oney
za częstokrotnym posyłaniem antecessoro-
wi żalującego delatora ani samemu za wlew-
kiem należącemu aktorowi niechcieli y do-
tąd niechęcią wypłacić, y ieszeze posłanych,
popelniając pod sądami głównemi trybu-
nalnemi iawny zbytek, exces, kryminal
z confundowali, bili, mordowali, w przywat-
nym więzieniu, w szkole trzymali, nożami
pokłóli, o co osobliwy proceder będzie
uroszczony tymże osobom, po summy dla
odebrania onych zieżdzającym, z własnym
ich dobr ruchomych violenter zabierając,

expulsją uczynili y dalszemi odpowiedziami
y pochwałkami infestowali, y tak różne
kryminaly, violencye w roku terazniey-
szym tysiącnym siedmsetnym ósmym róż-
nych msey y dni poczynili y w paeny
prawne popadli; zaczym wszystkich nie-
wiernych obżalowanych żydów starszych
kahałów pomienionych do personalney com-
parycyey y oraz do wypłacenia summy z
kahałów pomienionych należących, a na
retentach zostających, to iest: z kahału
Brzeskiego dziesięć tysięcy czterysta zło-
tych, z kahału Pinskiego siedm tysięcy
złotych, z kahałów xięstwa Zmuydzkiego
sześć tysięcy złotych, z kahału Wilenskie-
go, siedmset ósmdziesiąt złotych, z kahału
Mscibowskiego, cztery tysiące złotych pol-
skich, z kahału Nowogrodzkiego pięć ty-
sięcy ósmset dwadzieście trzy złotych y do
skuteczney w samey rzeczy iako w spra-
wie in causa fisci rozprawy y za popelnio-
ne excessa, kryminaly, wioleucie, tudziez
czyniąc na postpositią zwierzchności maie-
statu iego kr. msei, constitucyi seymowych
y prawa pospolitego o niesłuszne ważenie
się czopowe, szelężne, arędowanie cel, myt
trzymanie, a summ na retentach zaległych
y dotąd wypłacić niechcieli, tedy vigore
wysz pomienionych constitucyi seymowych,
do wskazania banicyi doczesney wieczney
y infamyi y samych osob do łapania y
dobr onych confiskowania, z wolnym onych
samych, handlów y towarów gdziekolwiek
za poścignieniem, areztowaniem y łapa-
niem, szkoł w miastach będących, aż poko
satisfactią uczynią, z wolnym pieczętowa-
niem onych po dworach y miastach, iesli
by kto onym protekcyi dodawał y exekucy
na dobrach onych y na samych osobach
czynić per potentiam niedopuszczał, do ob-
warowania y założenia paen dekretem, o
dalsze szkody y winy prawne tym zakazem
przed nasz sąd intentował actią. Na termi-
nie tedy niniejszym wysz na dacie pisa-
nym, za przywołaniem przez ienerała stron
do prawa, od żalującego aktora patron imsei,
za mocą prawną, sobie do tey sprawy da-
ną y zleconą imé pan Ian Ancuta—skarż-

nik Brzeski, oczewisto do rozprawy prawnej stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, zatym tenże wysz wyrażony aktora patron, podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście w Wilnie przez ienerała i. k. msci pana Szczypinskiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim w. x. Lit. kola sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy, oraz żalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując, czytał przed nami sondem retenta żydów, z których nieuczynienia constitucyom seymowym w wypłaceniu pogłównego dość dowodził, po których dokumentów produkowaniu wzdania obżalowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby zakazowey, reiestrów retentowych, delatowych, summy na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zalegley, a żalującemu aktorowi na chorongiew płacić należącey, wszystkiego summą trzydziestu czterech tysięcy y trzech złotych polskich, samey isicizny za różne gwałty, violencye, odpowiedzi, pochwalki, expulsie sowito dwuchset złotych polskich, za prywatne więzienie ludzi aktora posła podług prawa statutowego nawiązki, za szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne recenter, w tey sprawie errogowane, tysiąca złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, sumach, kromach, handlach, towarach gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach za poścignieniem onych, z wolnym aresztowaniem, łapaniem, do więzienia braniem, szkół w miastach będących, aż poko satisfactia uczyniona będzie, pieczętowaniem po dworach y miastach, ieśli by kto pomienionym żydom protekeyi dodawał y execucy na dob-

rach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekeyą onych wziowszy, czynić per potentiam niedopuszczał, ochraniał, tedy dekretem warowania y na takowych paenam infamiae założenia, a samych pozwanych y wszystkich niewiernych żydów, do wyż wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach w miastach, miasteczkach iego królewskey mości senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w wojewodztwach y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y karczmach mieszkających za odpowiedzi, pochwalki, expulsye z dobr ruchomych poczynione y za administratowaniem czopowego szeleżnego podług constitucy seymowych o żydach opisanych, o contraveneyą onym iako in causa fisci, na banicyą doczesną wieczną y na infamią żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych banicyi y infami ienerała sądowego przydania, a iako za summę pryneypalną, tak y za szkody dla uczynienia na szkołach y dobrach pozwanych żydów starszych y gminowych, leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, a w niedostatku onych y na samych osobach y kahałach onych execucyi do urzędów ziemskich, grodzkich, zamkowych, wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okażą się, a którego kolwiek sobie strona powodowa do tey execucyi z urzędu y osob użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Adama Pileckiego Urbanowicza—rotmistrza piechoty trybunału w. x. Lit., bacząc to: iż niewierni obżalowani żydzi w kahałach, w wojewodztwach y powiatach w. x. Lit. będące, mianowicie Brzeski, Pinski, Zmuydzki, Wilenski, Mscibowski y Nowogrodzki y wszystkie żydzi do tych kahałów należące, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do pra-

wa niestawali, przeto niewiernych obżalowanych żydów starszych y wszystkich żydów do tych kahałów należących, y różno prywatnie po miasteczkach, arendach, wsiach mieszkających, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, a zatym według prawa žaloby zakazowej, reiestrów retentowych, delatów y domawiania się patrona aktora summy, na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zaległej, a žalującemu aktorowi na chorągiew wypłacić należącey, wszystkiego summo trzydzieście cztery tysiące y trzy złotych polskich, samey isczizny, za różne gwałty, violeneye, odpowiedzi, pochwałki, expulsie dwiescie złotych polskich, za prywatne więzienie ludzi aktora posłanych podług prawa statutowego nawiązki y szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, tysiąc złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym wszystkiego in summa trzydzieście pięć tysięcy dwieście y trzynaście złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, summach, kromach, kamienicach, domach, arendach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach, za poścignieniem onych, arestować, łapać, do więzienia brać, szkół w miastach, miasteczkach będących, aż poko satisfactia uczyniona będzie, pieczentować pozwalamy, po dworach, miastach, miasteczkach, iesliby kto pomienionym żydom protekeyi dodawał y execucyi, na dobrach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekeyą onych wziowszy czynić per potentiam niedopuszczał, ochraniał, tedy tym dekretem naszym warując na takowych prawu przeciwnych paenam infamiae zakładamy, a samych pozwanych wszystkich niewiernych żydów od wysz wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach we wsiach, miastach, miasteczkach i. kr. msei senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w wojewodztwach

y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y po karczmach prywatnie mieszkających, za odpowiedz, pochwałki, expulsie, z dobr ruchomych poczynione y za administratowanie czopowego y szelężnego podług constitucyi seymowych, o żydach opisanych, o contravenientią onym, iako in causa fisci na banicie doczesną wieczną, na infamią y łapanie žalującemu aktorowi wskazuiemy, wywołać y proklamować nakazuiemy, y dla publikowania tych banicy y infamij ienerała sądowego przydaimey, a za wskaz summy dla uczynienia na szkołach, dobrach pozwanych żydów leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y na samych osobach y kahałach onych execucyi, do urzędów zamkowych grodzkich lub ziemskich wojewodztw i powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okażą się, a któregokolwiek sobie strona powodowa do tey execucy z urzędu y osob użyć zechce, założywszy na przeciwnych dalszych paen prawnych odsylamy. A gdy dzień dwudziesty siedmy tegoż meca Oktobra anni praesentis dla publikowania tych banicy y infamij przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé dość czyniąc prawu pospolitemu, dekretemi naszymi niewiernych obżalowanych żydów starszych wszystkich kahałów w wojewodztwach y powiatach w. x. Litewskiego będących, mianowicie Brzeskiego, Piskiego, Żmuydzkiego, Wilenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodzkiego y wszystkich żydów do tych kahałów należących za infamissów, banitów doczesnych, wiecznych w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proclamaował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 341, за 1708 годъ, л. 1991.

№ 182.—1709 г. Апрель 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію и инфаміи и уплатѣ Михаилу Мицкевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Apryla dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie węgierskiej trybunału w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelewiczem, Ionasem Salomonowiczem, bywszemi starszemi całej synagogi Wilenskiej y terazniejszymi wszystkimi żydami starszemi y pospolstwem do tey synagogi przynależącemi kahału Wilenskiego, za zakazem podanym, mieniać o to iż niewierni żydzi imieniem swoim y całej synagogi Wilenskiej wziwszy y pożyczywszy na list swoy dobrowolny obligacyyny zapis u w Bogu wielebney ieymć panny Apollinary Kasztelowny—zakonnicy zakonu Franciszka świętego, na Zarzeczcu będącego, ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym gotowey summy tysiąc sto iedynaście złotych monety srebrney talarowey, którey summy do tych czas za wielokrotnym upominaniem się tak samey ieymć pannie Kasztelownie, iako y teraz imsci panu Mickiewiczowi za wlewkiem prawa aktorowi nieoddali y quoty od dwóch lat niezapłacili, przez co w troiakiem zaręki y winę doczesney wieczney banieyi y infamii popadli, zaczyn do dość uczynienia pomienionemu zapisowi, do oddania samey realney summy z troiakimi zarękami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych, do wskazania y przysądzenia oney na

wszystkich dobrach y osobach pozwanych żydów, kamienicach, handlach, kromach, towarach, z wolnym wszędy aresztem onych, do łapania y więzienia samych, tudzież o dalsze paeny, szkody y nakłady prawne. Do którey sprawy na dniu niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć p. Marcijan Kuncewicz—horodniczy oszmianski, oczewisto na rozprawie prawney stawał, a niewierni żydzi iako sami przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili, zaczyn tenże przerzeczony aktora patron niewiernym żydom całej synagogi Wilenskiej podanego oczewisto w ręce przez ienerała i. k. mci Thomasza Iowcia tu w mieście i. k. mci Wilnie z szkoły idącym zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem koła sądów naszych słusznie, prawnie dowiodszy y žalobę z onego przelożywszy, na dowód samey rzeczy produkował list, dobrowolny obligacyyny zapis od niewiernych żydów całej synagogi Wilenskiej ieymć pannie Apollinarze Kasztelownie, zakonnicy zakonu Franciszka S-o, na Zarzeczcu w Wilnie będącego dany, a za wlewkiem żalującym aktorowi służący, datą w nim inserowaną, z którego wszystkie vady y obowiązki przeczytawszy y onymże nieoswobodzenia y dość nieuczynienia aktorstwa teraz żalującego zapisem wlewkowym dowiodszy, wzdania pozwanych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym wysz pomienionego obligacyynego zapisu wspólnie z wlewkiem iako słusznego y prawnego ze wszystko rzeczą w nim wyrażoną utwierdzenia y przy mocy zachowania, vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakimi zarękami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie

zatrzymaney dwóchset dziesięciu złotych polskich, przytym za szkody nakłady prawne w tey sprawie erogowane sta sześciudziesiąt zł. pol. na niewiernych żydach wszystkich całej synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, krom zaiicchaniem, towarów na gościncach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach grabieniem, aresztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, a na samych osobach, z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyynego zapisu na doczesną wieczną banicye y na infamią żalującym aktorowi wskazania, wywołać y publikować nakazania y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamiy ienerała przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych żydów być okażą, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, z założeniem in contravenientes temu dekretowi dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie Węgierskiej trybun. w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem bywuszemi starszemi całej synagogi Wilenskiej y teraznieyszemi wszystkimi starszemi żydami y pospolstwem do tey synagogi należącemi kahału Wilenskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym przywoływaniem ieneralskim przed nami sądem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym wysz pomieniony obligacyyny zapis wespoł z wlewkiem, iako słuszny y prawny ze wszy-

stko rzeczą w nim wyrażoną, utwierdzamy y przy mocy zachowujemy; vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakiemi zarękami cztery tysiące czterysta czterdzieście cztery złote quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie zatrzymaney dwieście dziesięć zł. pol.; przy tym za szkody nakłady prawne w tey sprawie erogowane sto sześćdziesiąt zł. pol., a z wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi danemi, wszystkiego summy cztery tysiące ośmset dwadzieścia cztery złote na niewiernych żydach wszystkich całej synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, kromów zaiicchaniem, towarów na gościncach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach, grabieniem, aresztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem y na samych osobach z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyynego zapisu na doczesną wieczną banicyą y na infamią żalującym aktorowi wskazujemy, wywołać y publikować nakazujemy y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamissów uznawamy y dla publikowania tych banicyy, infamy, ienerała sądowego przydaiemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney y nieodwłoczney na dobrach y osobach niewiernych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych żydów być okażą się, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry msca Apryla anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, Marka Bernatowicza, Izraela Markowicza, Iózefa Markowicza, Nochima Moyżeszowicza, Abrama

Samuelewicza, Ionasza Samuelewicza—bywszych starszych całej synagogi Wilenskiej y terazniejszych wszystkich starszych żydów y pospolstwa do tey synagogi należące kahału Wilenskiego za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił y te publikacją swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg główn. trybunału w. xię. Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 345, за 1709 г., л. 73.

№ 183.—1709 г. Мая 15.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ Оомъ Іовцю долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, meca Maia piętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa p. Thomasza Iowcia, z niewiernemi żydami Izakiem, Iekiem y Mowszą Iakubowiczami, Iakubem Ionasowiczem, Azikiem Iekiem Kuszelewiczem, Rubinem Niesenowiczem, Chaimem Iowzielewiczem—starszemi kahału Lidzkiego sinagogi szkoły żydowskiej, za pozwem przed sąd nasz wyniesionym, mieniać o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu w roku tysiącnym siedmsetnym pierwszym, meca Aprila szóstego dnia, przez zeszyłych z tego swiata imści pana Kazimirza Łazarowicza y małżonkę onego icymé panią Leonorę Solomiankę, primi voti Krzysztophową Iowciową, a powtornego Łazarowiczową—oyezyma y rodzicielki żalującego delatora, na roczkach aprilowych w Lidzie z wskazem summy dwóch tysięcy y sta

złotych polskich z aktoratu zwysz mienionych osob, z wzdaniem na infamią na żydach otrzymanego, a żalującemu delatorowi successive iako pszyrodzonemu aktorowi ze wszystkimi dokumentami do tey sprawy należacemi spadłego, za którym to wysz pomienionym dekretem, gdy wielm. imé pan Franciszek Mosiewicz—chorąży y podstarości sądowy powiatu Lidzkiego, do dobr y domów żydów w mieście i. k. mci Lidzie będących, z władzy urzędu swego, porządkiem prawnym po podanym przez ienerała w niedziel cztery obwieszczeniu za summę dwa tysiące y sto złotych tym dekretem wskazaną na odprawę zieżdzał, tedy niewierni żydzi iawnie prawu pospolitemu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwiając się, odprawy czynić bronili y niepostąpili, przez co w paeny prawne y w winę powtórney infamy popadli; zaczym żalujący delator, iako aktor y successor pomienioney summy y wszelkich dokumentów, tak o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu, iako do utwierdzenia wszelkich dokumentów o szkody y nakłady y paeny prawne na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów y na samych osobach z mocną executią, forti manu, mota nobilitate, chcąc requirować tym pozwem przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą ustną prawną u sądu sobie zleconą, przy bytności samegoż aktora, pan Marcyan Kunciewicz stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie powodowej o niestaniu swoim nie dali wiadomości, zatym tenże patron podanego oczewisto w ręce żydom wysz pomienionym w mieście i. k. m. Lidzie przez ienerała i. k. m. Michała Iarzebrowskiego pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielm. im. p. pisarzem trybunału w. x. Lit. kolegą naszym w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, meca Aprila trzydziestego dnia uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, troyga wolania pilność strony swey na tym pozwie

napisaną okazawszy, żalobę z niego oraz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przełożywszy, pokładał dekret grodzki Lidzki datą wysz mianowaną przez zeszłego imć. p. Łazarowicza y p. małżonke imści na żydach kahału Lidzkiego otrzymany, a za nim list poiezdzy od wielm. imć. p. Mosiewicza—chorążego Lidzkiego wydany, z którego prawu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwienstwa dowiodszy, ponieważ pozwani niewierni żydzi przed nami do prawa niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, dekretu grodzkiego Lidzkiego datą wysz mianowaną ferowanego z listem poiezdzym y wszytkiego procederu prawnego w tey sprawie uroszczonego, iako słusnie y prawnie sporządzonego, we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie utwierdzenie y przy mocy zachowania sumy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy y sta zł. pol., za szkody w tey sprawie noviter łożone złt. trzechset, a z wpisnym y pmiętnym y za luera dane wszytkiego sumną dwóch tysięcy czterechset dziesięciu złt. pol. na obżałowanych wysz pomienionych żydach, na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych na wszelkich mieyscach arestowaniem, także na szkole ich żydowskiej Lidzkiej, wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogo kolwiek będących, a samych przereczonych wysz pomienionych żydów Lidzkich wszytkich na powtorną infamią, na gardło y na łapanie imć p. Thomaszowi Iowciowi wskazania, onych że exnunc podług prawa coaequationis iurium za infamissów uznania y dla publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania proklamować, publikować nakazania y na odprawę tey summy wysz pomienoney na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra

ich okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi użyć zechce, założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas ządu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Iowcia bacząc to, iż niewierni żydzi: Izaak, Ieka y Mowsza Iakubowiczowi, Iakub Ionasowicz, Azik Iekowicz Kuszelewicz, Rubin Niesonowicz, Chaim Iowsielewicz—starsi całego kahału Lidzkiego synagogi szkoły żydowskiej, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, przed nami do prawa niestawiali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, dekret grodzki Lidzki w roku tysiąc siedmsetnym pierwszym msca Aprila szostego dnia, przez zeszłego z tego swiata imć p. Kazimierza Łazarowicza y ieyme p. Leonorę Solomiankę pierwszego małżenstwa Krzysztofową Iowciową, a powtornego Łazarewiczową, oyczyma y matkę żalującego z wysz pomienionemi żydami Lidzkimi na roczkach Aprylowych w Lidzie ferowany, z listem poiezdzym, urzędowym y wszytek proceder prawny w tey sprawie uroszczony, iako słusnie sporządzony we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney dwa tysiące y sto złotych za szkody w tey sprawie noviter przez aktora łożone, złotych trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za luera nam dane, wszytkiego sumną dwa tysiące czterysta dziesięć złotych polskich na obżałowanych wysz pomienionych żydach kahału, synagogi szkoły żydowskiej Lidzkich na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych samych na wszelkich mieyscach do więzienia braniem, onych więzieniem, a towarów arestowaniem, także na szkole żydowskiej z wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, a samych przereczonych żydów Izaaka, Ieka y Mowsza Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azi-

ka, Ieka Kuszelewicza, Rubina Niesonowicza, Chaima Iowsielewicza—starszych kahału, synagogi, szkoły żydowskiej Lidzkiej, iako infamissów na powtórą infamią, na gardło y na łapanie aktorowi żalującemi wskazuiemy, onych ex nunc podług prawa coaequationis iurium za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała przydaiemy, proklamować, publikować nakazuiemy y na odprawę tey summy wysz pomienioney na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okażą, a ktorego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłusznych dalsze paeiny prawne odsyłamy. A gdy dzień siedmnasty tegoż msca Maia, anni praesentis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Michał Iarzewowski, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu Izaaka, Ieka y Mowsze Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azika, Ieka Kuszelewicza, Rubina Niesienowicza, Chaima Iowsielewicza żydów starszych kahału Lidzkiego za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y tę publicatją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 345, за 1709 г., л. 512.

№ 184.—1709 г. Іюня 21.

Трибунальный декретъ, присуждающій Каримовъ Посвольскихъ, Троцкихъ и Новомѣйскихъ къ тюремному заключенію и уплатѣ Викторину Пацевичу восьмисотъ золот. пол. назначенныхъ на содержание войскъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Іуніj dwudziestego pierszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Litewskim z wojewodztw,

ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Wiktoryna Pacewicza—krayczego Upitskiego, z niewiernymi Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Judkiewiczem—Poswolskiemi, takż Nowomiejskiemi y Trockiemi starszemi y wszystkimi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkaiącemi, za pozwem przez aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż co za wydaną assygnacją oświeconego xcia imć pana hetmana w-o w-o x-a Litt-o datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Apryla dnia trzeciego do obżalowanych osob na chorągiew wielm. imć p. Starosty Żmudzkiego, hetmana polnego w. x. Litt-o petyhorską, będąc żalujący imć pan Pacewicz naznaczonym od chorągwi po summe trzy tysiące tymfów deputatem, gdy do pomienionych miast zjechał y tey summy upominał się, obżalowani żydzi starsi, sami między sobą naradziwszy się, exdivisią z kąd miał co wybrać imć panu Pacewiczowi podali, za którą poiezdżaiąc pomienioną summe odbierał, a w tym obżalowani żydzi, mimo podaną od siebie exdivisią, czyniąc podstępek pod żalującym, kassacją tey assygnacy u xcia imć pana hetmana sprawiwszy, placenia tey summy unikali, wypłacić niechcieli, do szkod niemałych żalującego przywiedli, przeciwko której kassacyi za powtórą confirmacją samey assygnacyi (y skassowaniem obżalowanych żydów kassacyi), datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Maia piątego dnia imć pan Pacewicz iako deputat, dość czyniąc funkey swoiey, summy u obżalowanych osob npominał się, obżalowani żydzi karaimi widząc takową powtórą wołą xcia imsci, sprzeciwiając się oney ledwo po części tey summy z miast pomienionych wypłacili y wypłacać reszty niechcąc, na postpozicią assygnacyi y confirmacyi niedawszy żalującemu żadnego pozwu, podstępnie, pomównie, zaocznie w sądach głów. try-

bun. w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia, w Wilnie na żalłym imsci panu Pacewiczu, na tenczas na usłudze Rzptey zostającym, na iedney tylko żalującey osobie, a nie na chorągwi, (na którą ta summa należała) dekret z niemalym wskazem na dobrach żalującego z wyniesieniem banicyi otrzymali, oczym mając pewną imć pan Pacewicz od różnych przyjaciół wiadomość y przestrogę, chcąc ten dekret z baniciami z osoby y dobr swoich znieść y skassować, swoiey żaloby wyżey wyrażoney na obżałowanych niewiernych żydach dowodzić, reszty zalegającej summy na obżałowanych osobach y dobrach wszelkich, także za niewinne do prawa pociąganie, za pomowkę według prawa coaequationis siedzenia in fundo wieży y płacenia winy tamże opisaney dowodzić, szkod, nakładów prawnych dochodzić, do skassowania dekretu niestannie otrzymanego aktor obżałowanych żydów przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imćci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Iakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zaczym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernemu Abrahamowi Moszkiewiczowi—woytowi w domu onego w miescie Poswołu, w powiecie Upitskim leżącym y innym żydom przez ienerała Piotra Kolendę, zeznaniem onego oczewistym u urzędu grodzkiego Upitskiego uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę oraz z niego o rzecz wysz mienioną przelożywszy, na dowod samey rzeczy assignacją od iaśnie oświeconego xięcia imćci pana hetmana w. x. Lit., tudziesz confirmacją oney, alias cassacją kassaciey żydom po-

zwanym ad male narrata wydaney y przez nich otrzymaney, tudziesz exdivisie samychże pozwanych osob żalującemu dane, podług których miał assignowaną summę żał. wybierać, a zatym protestacją, tak o niedopłacenie reszty summy assignowaney, iako też o pomowną niesłuszną żalobę y o dekret in contumaciam w trybunale w. x. Lit. bez podania pozwu otrzymaney do xiąg urzędowych officiose zanesioną produkowawszy, wzdania pozwanych osob iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym wyż produkowanych dokumentów, iako słusznych y prawnych, żalującemu służących, stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, in contrarium zaś kassaciey przez obżałowanych u xcia imć p. hetmana w. x. Lit. otrzymaney, także y dekretu niestannego w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia in contrarium w trybunale Wilenskim, bez podania pozwu pomownie niesłusznie otrzymanego, ze wskazami, baniciami lub infamiami y wszystką rzeczą w nich wyrażoną skassowania y annihilowania, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobraney summy u obżałowanych zaległej ośmiu set złotych polskich, za pomowną pozwanych uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozowney, referującey się do prawa coaequationis iurium w. x. Lit. z koroną polską tysiąca kop groszy litewskich y oraz siedzenia puł roku in fundo wieży, oraz za expensa prawne z okazy obżałowanych poniesione ośmiuset złotych polskich na pozwanych żydach karaimach Abramie Moszkiewicz, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewicz y na innych wszystkich żydach karaimach Poswolskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkających imć panu Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazania y aby tę summę obżałowani żydzi, za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrecie naszym pod troiakiemi zarękami y dalszemi paenami prawnymi

tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi —oddali y wypłacili, y tegoż czasu więzę w Poniewieżu in fundo zasiadszy, zupełna puł roka sub paena infamiae podług tegoż prawa coaequationis wysiedzieli, a imć p. Pacewicz—krayczy Upitski, zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem aby prawnie obżalowanych żydów kwitował nakazania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Iana Pacewicza—krayczego Upitskiego z niewiernemi żydami—Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Iudkiewiczem—Poswolskimi, takż Nowomieskimi y Trockiemi starszemi y wszytkiemi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkaiącymi, bacząc to, iż obżalowani żydzi—karaimowie będąc o rzecz wyż mienioną przed nas sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto my sąd obżalowanych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym wyż produkowane dokumenta iako słuszne y prawne żalującemu służące stwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowujemy. In contrarium zaś kassacją przez obżal. u xcia imci pana hetmana w. x. L. otrzymaną, takż y dekret niestanny w roku tysiąc siedmsetnym piątym msca Maia trzydziestego dnia in contumaciam w trybunale Wilenskim bez podania pozwu pomownie niesłusznie otrzymany, z wskazami, banicyami lub infamiami y wszytką rzeczą w nich wyrażoną kassujemy y annihilujemy, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobraney summy u obżalowanych zalegley ośmset złotych polskich, za pomowną pozwanych uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozwney referując się do prawa coaequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z ko-

roną Polską tysiąc kop groszy Litewskich y oraz siedzenia pułroka in fundo więzy, za expensa prawne z okazy obżalowanych spendowane ośmset złotych polskich in suma cztery tysiące sto dziesięć zł. pol. na pozwanych żydach karaimach Abramie Moszkiewiczu, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewiczu y na innych żydach—karaimach Poswolskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkaiących imć p. Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazujemy y aby tę summę obżalowani żydzi za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrete naszym, pod troiakiemi zarękami y dalszemi paenami prawnymi tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi oddali y wypłacili y tegoż czasu więzę w Poniewieżu in fundo zasiadszy zupełne pułroka sub paenis infamiae podług tegoż prawa coaequationis wysiedzieli. A imć pan Pacewicz—krayczy Upitski zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem, aby prawnie obżalowanych żydów kwitował, nakazujemy. Która sprawa do xiąg gł. tryb. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 345, за 1709 годъ, л. 1407.

№ 185.—1709 г. Юля 4.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфамии и смертной казни, а также уплатъ Михаилу Косчичу и Лаврентію Моксевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iulji czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Michała Koszczyca, pisarza ziemskiego Wilenskiego y

imé pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza koniuszego Wilenskiego, z niewiernym Wulfem Iarochimowiczem, Moyżeszem Samuelewiczem, Izakiem Nauchowiczem, Izakiem Samuelewiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salomonem Pinkasewiczem, Markiem y Kiwą Gierszonowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Izakowiczem, Iudką Moyżeszowiczem, Aronem Gordonem—doktorem y z synami iego—Michałem, Zelmanem y Pinkasem Gordonowiczami y z wszystkimi żydami starszemi kahału Wilenskiego, iako banisami y infamissami y violatorami, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż co żydzi starši y cały kahał wileński zostaiąc w banicyach y infamiach, dekretami trybunalskimi, pod datami w nich inserowanemi, będąc osądzonemi, poszedszy wszyscy z sobą na zmwę, czyniąc na convulsią prawa pospolitego, konstitucyi seymowych, o expulsjach, o dekretach oczewistych y contumacyjnych y podaniu urzędowym opisanych, to wszystko znieważając y postponując, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym pierwszym, meca Iunii czwartego dnia, kamienicę, nazywającą Topnice Stulbinską, na ulicy Niemieckiej tu w mieście Wilnie leżącą, za sumę imé pana koniuszego Wilenskiego y wielmożnego imé pana pisarza ziemskiego Wilenskiego decretami trybunalskimi na całym kahałe obżałowanych żydów wskazaną, urzędownie przez imé pana Szumskiego—podstolego y podwojewódzkiego województwa Wilenskiego bez żadnego bronienia y contradycykeyi wielmożnemu imci panu Koszczyczowi—pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu y imści panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu podaną intromittowaną y przez czas niemają w possessyi żałujących będącą, niesłusznie, gwałtownie bezprawnie, znieważając dekreta oczewiste, to jest część pewną oney odebrali, expulsją z oney uczynili y już w dzierzeniu obżałowanych Gordonowiczów zostaię, a z tej części należy aktorom co

rok złotych dwieście dziewiędziesiąt, a od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego naymniejszey rzeczy, także osobliwie z kromu y mieszkania inszego dotąd czynszu niewypłacili y płacić niechcą, dekreta trybunalskie, list podawczy znieważyli, kamienicę odebrali, zruinowali, expulsją z oney uczynili. Zaczym dekretów trybunalskich wszystkich, pod datami w nich wyrażonemi z całym kahałem Wilenskim ferowanych, y listami obwieszczym, podawczym, intromissią, possessją y innemi wszystkimi dokumentami, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą do utwierdzenia kamienicy, a naybardziej części oney, która w dzierzeniu obżałowanych Gordonowiczów zostaię y z której expulsja udziałana, vigore constitucyi seymowych y ordynacyi tryb. w. x. L. ante omnia do reindukowania y przysądzenia, lub summy dekretami przysądzoney y w listach podawczych wyrażoney, także w dekretach inserowaney, do zapłacenia szkod, noviter spendowanych y za zruinowanie, albo raczey od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego zaległego y nieoddawanego czynszu z części tej, którą obżałowani Gordonowiczowie trzymają, także z mieszkań y kromów, z których dotąd żałujące żadnego pożytku niemają przez wszystkie lata dzierzenia swego czterech tysięcy dziewięćdziesiąt złotych. do wrócenia y zapłacenia, a za udziałaną expulsją banicyi wieczney y iako infamissów y z infamissami spółkujących, także infamii et paenam colli, z wolnym onych na każdym mieyscu poścignieniem, złapaniem y wykucy na osobach y dobrach onych, przez kturyżkolwiek urząd uczynieniem do wskazania y innych paen, oraz o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y paen prawnych requirować, zostawiwszy ieszcze o dalsze practensye dla zapozwania obżałowanych y tej žaloby meliorowania salvum ius, teraz tylko o to obżałowanych żydów przed nas sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu dwudziestym siódmym Maji po przydaniu pozwanym żydom Gordonowi y Gordonowiczowi na zarzucone a

parte actorea dwie infamie trybunalskie do pokazania locumstandi za patrona pana Iana Fiedorowicza, item po braniu tey sprawy dnia siedmego Iunij na ugode, na terminie dzisiejszym wysz na dacie pisanim, za przywołaniem ienerala stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć p. Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie przeciwney nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżalowanym żydom oczewisto w ręce wychodzącym z szkoły żydowskiey przez ienerala Thomasza Iowcia pozwu, zeznaniem oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem sądów naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyż mienioną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przy zapisach obligacyjnych, in rem aktorów przereczonych służących, wiele w teysprawie zasłych oczewistych niestannych trybunalskich dekretów, mianowicie: pierwszy dekret trybunału Wilenskiego z aktoratu imć pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z żydami synagogi Wilenskiey, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msca Iulij dwudziestego czwartego dnia w Wilnie ferowany, gdzie po wysłych wielu dillacyach dla concluzyi tych żądów remissa stanęła do Mińska, w Minskim zaś trybunale, gdy za pomienionym oczewistym remissynym Wilenskiem dekretem ta sprawa wytoczyła się, wysłych tam wszystkich dillacyach, trybunał w. x. Litew. z oczewistey controversy y w samey rzeczy dekret swoy ferując, uchylwszy listy żelazne, przywileie od królów ichmów ad male narrata y commissie przez żydów otrzymane, uwolniwszy ex clementia iudiciy żydów od żarąk w zapisach założonych, a zatym też nicodsylając na commissią y calculacją respektem de-

solacyey, aby ciż pozwani żydzi samę kapitalną summę, to iest osm tysięcy sto złotych pol. za niedziel cztery od daty takowego dekretu imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu, tamże przed sądem wypłacili nakazał. In casu nieoddania y niedosyć uczynienia temu to oczewistemu dekretowi, wszytkie żaręki y paeny w zapisach wyrażone wskazawszy y ipso facto uznawszy, tam że zatym, gdy termin exolucyey oczewistym dekretem pod paenami nakazaney przypadł, obżalowani żydzi synagogi kahału Wilen. niestawali, satisfactory nie uczynili, oczewistemu dekretowi sprzeciwili się, y tak wzdani są in paenas legum, z przysądzeniem imć panu Moksiewiczowi trzydziestu siedmiu tysięcy, z mocną exekucją y infamią, iako to obszerniey dekret trybunału Minskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Septembra dwudziestego czwartego dnia ferowany w sobie wyraża. Po takim trybunalskim dekrete imć pan Szumski—podwoiewodzi Wilenski, za użyciem od imć pana Moksiewicza według dekretu trybunalskiego pomienionego za summę trzydzieście siedm tysięcy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, msca Maia trzynastego dnia kamienicę Sztulbinską alias Topnice, w possessyi pozwanych żydów będącą, imć panu Moksiewiczowi do possessyey ze wszytkimi przynależnościami podał, któremu y sami żydzi podaniu nie contradikowali, one libere przyieli y ustąpili kamienicy, upraszając ieno, ex quo summie przysądzoney nie correspondowała ta kamienica, aby na innych ich dobrach nie była czyniona exekucya. Obiół tedy imć pan Moksiewicz tę kamienicę in pacificam possessionem, gdzie stante imć possessione przyłączył wielmożny imć pan Koszyczcz—pisarz ziemski Wilenski swoią summę za obligiem winną y swoje przewody na teyże kamienicy, y tak ichmś w spolney zostawali possessyey, za których ichmć possessyey, gdy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym ichmś xięża iezuici Wilenscy Święto-Ian-

scy prawo z temiż żydami o summę sobie winną wiedli y gdy na wszystkich obżalowanych dobrach wskazy otrzymać chcieli, tedy dekretem z oczewistej kontrowersyi w trybunale w. x. Lit. ferowanym, kamienica ta w possessyey ichmm będąca od wszystkich wskazów uwolniona y ochroniona została, podobnym sposobem w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, dnia dwudziestego ósmego Augusta, z aktoratu imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego y imści pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z temiż synagogi Wilen. żydami, gdy się w trybunale Wileńskim agitowała sprawa, stanęła approbata pierwszych dekretów y possessycy kamienicy przerzeczoney y też kamienica od wszelkich wskazów uwolniona iest; antecedenter zaś w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Maia dwudziestego piątego dnia wielm. imć pan pisarz Wilenski ziemski otrzymał na tychże żydach synagogi Wilenskiej seorsive z aktoratu swojego dekret w trybunale Wileńskim, z wskazem summy sześciu tysięcy dwóchset złotych polskich, za tymże dekretem spolnie z imć panem Moksiewiczem—koniuszym Wilenskim, wszedł w possessyą przez podanie urzędowe pomienioney kamienicy Stulbinskiej, alias Topnica, po takowych dekretach y urzędowych podaniach, gdy pomienieni actores in pacifica possessione zostawali aż do roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, tandem pozwani niewierni żydzi sensim podstępnie y nierazem żalującego wybiłając z possessyey tey kamienicy, naprzod Gordonowiczowie oponowawszy część pewną tey kamienicy, ani z oney ustąpić, ani żadnego czynszu dawać niechcieli y przy swoim uporze utrzymywali się, per consequens y drudzy tam mieszkający żydzi, ani od mieszkania, ani od kromów trzymających pensyey roczney płacić poprzestali y żadnym sposobem z requisicyą delatorów płacić ani ustąpić niechcieli y niechęć, przez co iawną expulsją, znieważając oczewiste y niestanne trybunalskie dekreta uczynili y czynią. O co

oraz o nieplacenie czynszów od roku tysiącsiedmsetnego pierwszego protestaeye in tempore do xiąg urzędowych zanesione przy wysz specyfikowanych dokumentach, zapisach obligacyinych, dekretach oczewistych y niestannych trybunalskich, z listami poieżdzemi y podawczemi urzędowemi produkowawszy, wzdania pozwanych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, ponieważ po dylaciach zażywanych do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a z tym wysz pomienionych zapisów, dekretów oszewistych y niestannych trybunalskich, tak z aktoratu wielmożnego imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imć pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymanych z banicyami y infamiami, wskazami, z listami doieżdzemi y podawczemi urzędowemi, wespół z possessyją ichmm. tey kamienicy stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, od wszelkich wskazów ochronienia y wiecznie uwolnienia, incontrarium zaś listów żelaznych, protekeyinych, y innych obron przez wymyslne sposoby pozwanych żydów, in praeiudicium dekretów trybunalskich wynaydzionych, skassowania y annihilowania y tey samey kamienicy całej z domami, kromami y wszystkiemi przynależnościami do realney delatorów possessyey per reinductionem przysądzenia, przytym summy za zapisami winney y pierwszemi dekretami przysądzoney, mianowicie wielmożnemu imści panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu przysądzoney summy sześciu tysięcy dwóchset złotych, za niefruktifikowanie z części kamienicy imści należącej dwóch tysięcy złt. pol. za expensa prawne sta złotych, winy gwałtowney y expulsyiney czterdziestu kop groszy litt. in summa ośmiu tysięcy czterechset złt. pol. wielmożnemu imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilen., a imści panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu, takoz za zapisami z pierwszemi dekretami przysądzoney summy trzydziestu siedmiu tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tey kamienicy od czasu

expulsiey trzech tysięcy pięciuset złt., winy expulsiyney y gwałtowney czterdziestu kop. gr. litt., za expensa prawne trzechset złt. pol. in summa czterdziestu tysięcy dziewięciuset złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y na całym kahale Wilenskim, na kamienicy Stulbinskiej alias Topnicy, w Wilnie będącey, na której pierwszemi dekretami pomienione summy są przysądzone y też kamienica przez podanie urzędowe w'posessyą żalując. ichmć oddana y intronittowana, a że też kamienica summom ichmć pp. delatorom przysądzonym wysz specyfikowanym nie corresponduie, tedy y na innych tychże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym takż onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsią, a w tym za iawne sprzeciwieństwo y zniewagę wielu in antecessum zaszyłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żaloby aktorów, iako dawnych zastarzanych infamissów y z infamisami spółkuiących, na infamią, na garło y na łapanie przereczonych żydów niewiernych wszystkich synagogi y kahalu Wilenskiego, wielmożnemu imści panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu wskazania, ad publicandum ienerała przydania, a tak dla podania per reinductionem w realną żalujących aktorów posessyą, kamienicy Stulbińska alias Topnica nazwaney, z której expulsya uczyniona, iako też dla uczynienia mocney, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, rescrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y na żadne inne obrony y protekeye y obrony iakież kolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zaszyłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatym po stałym sprzeciwieństwie y udziałaney zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego exekueyey, tudzież dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia

nad onemi przez mistrza exekueyey do iasnie wielm. wielm. ichmć. pp. wojewodów, starostów, chorążych, tudzież do nrzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wiodztwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego y innych wszelkich wojewodstw y powiatów, urzędów, których sobie strona użyć zechce, moła nobilitate, z założeniem contra non exequentes officiales paen privationis officii u nas sądu affektował y dopraszał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imści pana Michała Koszczyca—pisarza ziemskiego Wilenskiego y imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jarochimowicz, Moyżesz Samuelewicz Izak Nauchowicz, Izak Samuelewicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas Abramowicz, Marek Bernatowicz, Salomon Pinkasowicz, Marek y Kiwa Gierszonowiczowie, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Aron Gordon Doktor y synowie iego Michał, Zelman y Pinkas Gordonowiczowie y wszyscy żydzi starsi kahalu Wilenskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, po dylacyach zażywanych, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym wysz pomienione zapisy, dekreta oczewiste y niestanne trybunalskie, tak z aktoratu wielmożnego imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imści pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymane, z banicyami y infamią, z wskazami, listami poiezdżemi y podawczemi urzędowemi, wespol z posessyą ichm tey kamienicy in toto utwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowuiemy od wszelkich wskazów ochraniamy y wiecznie uwolniamy. In contrarium zaś listy żelazne, protekeyine y inne obrony, przez wymyślne sposoby pozwanych żydów in praeiudicium

dekretów trybunalskich wynajdzone kasujemy y annihiluujemy y tę samą kamienicę całą z domami, kromami y wszystkimi przynależnościami do realney delatorów possessyi per reinductionem przysądzamy, przytym summy winney, za zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney, mianowicie wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. przysądzoney summy sześć tysięcy dwieście złt., za niefruktifikowanie z części kamienicy imći należącej dwóch tysięcy złt. poll., za expensa prawne sto złotych, winy gwałtowney y expulsiyney czterdzieście kop gr. litt., in summa ośm tysięcy czterysta złt. pol., wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu, a imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. także zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney summy trzydzieście siedm tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tej kamienicy od czasu expulsiy trzy tysiące pięćset złotych, winy expulsiyney y gwałtowney czterdzieście kop gr. litt., za expensa prawne trzysta złt. pol., in summa czterdzieście tysięcy dziewięćset złt. pol., na pozwanych niewiernych żydach starszych y na całym kahale Wilenskim, na kamienicy Stulbinskiej alias Topnicy w Wilnie będącej, na której pierwszemi dekretami pomienione summy są przysądzone y ta kamienica przez podanie urzędowe w possessyą żałujących ichmć oddana y intromittowana, ale ta kamienica summom ichmć panom delatorom przysądzonym, wyż specyfikowanym nie corresponduie, tedy y na innych tychże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym także onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsią y w tym iawne sprzeciwństwo y zniewagę wielu in antecessum zaszłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żaloby aktorów, iako dawnych zastarzałych infamissów y infamissami spółkuiących na infamią, na garło y na łapanie przerzeczonych wszyt-

kich niewiernych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, wielm. imć panu pisarzowi ziem. Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. wskazujemy, ad publicandum ienerała przydaiemy. A tak dla podania per reinductionem w realną żałujących aktorów possessyą kamienicę Stulbiską alias Topnicą nazwaną, z której expulsiya uczyniona; iako też dla uczynienia mocney, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, pozwy, ad cassandum wyniesione listy żelazne y na żadne inne obrony protekeyey y ochrony iakież kolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zaszłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatym po stałym sprzeciwństwie y udziałaney zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego w ostatnim stopniu prawa exekucyi, tudziesz dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia nad onemi przez mistrza exekucyey do iasnie wielm., wielm. ichmć pp. woiewodów, starostów, chorążych, tudzież do urzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wwdztwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomir. y innych wszelkich woiewodztw y powiatów, urzędów których sobie strona użyć zechce, mota nobilitate, założywszy contra non exequentes officiales paenas privationis officij odsylamy. A gdy dzień szósty mscia Iulij anni praesentis przypadł, tedy ienerał Tomasz Iowć, dość czyniąc prawu y dekretowi naszemu, niewiernego Wulfa Iarochimowicza, Moyżesza Samuelowicza, Izaka Nauchowicza, Izaka Samuelowicza, Uryasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinkasowicza, Marka y Kiwa Gierszonowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Arona Gordona Doktora y synów iego Michała, Zelmana, y Pinkasa Gordonowiczow y wszystkich żydów starszych kahału Wilen. za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zez-

nał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych w. x. Lit. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 346, за 1709 г., л. 117.

№ 186.—1709 г. Июля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатъ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego meca Iulij siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał ww. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ad instantiam imści pana instygatora sądów naszych, z delacyi imści pana Władysława Proszenskiego—koniuszego Minskiego y ieymści pani Maryanny Masłowskiej Władysławowej Proszenskiej—koniuszyniey Minskiej—małżonków, z niewiernemi żydami starszemi synagogi kahału Wileńskiego Izakiem Eliaszewiczem y Alexandrem Markowiczem, doczesnemi wiecznemi banitami y powrotnemi infamissami y całym gminem żydami kupcami Wileńskimi, w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostającemi, za zakazem mieniać o to, iż gdy wielmożny imść pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, za dekretem trybunalskim, w sprawie y z aktoratu żalujących aktorów, na obżalowanych niewiernych żydów, pod datą w nim wyrażoną otrzymanym, po podanym od siebie we czterech niedzielach przez ienerała obwieszczeniu na exekucją w roku terazniejszym wyż mienionym, msca Maia dwudziestego dziewiątego dnia do szkoły y całego kahału Wileńskiego, z stroną szlachtą wyż mienioną y z ienerałami porządkiem prawnym

ziechał, tedy obżalowani żydzi, iako sami niestawali, summy tym dekretem żalującym aktorom przysądzoney ośmiu tysięcy pięciuset ośmiudziesiąt złotych polskich nieoddawali, nieodzywali się y niebronili. Tedy wielm. im. pan sędzia do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokojenia we wszystkich praetensyaach szkołę, kamienicy, domy, kromy, szpichlerze żalującym delatorom za wskaz summy wyż wyrażoney w reinductią podał y one pieczęcią swą popieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. A potym zaraz obżalowani żydzi, starsi synagogi Wileńskicy, nierespektując na prawo pospolite, constitucye seymowe y coaequationes iurium, surowie na takowych kolatorów opisane, znioszszy się z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu wyż mienionemu dekretowi, czyniąc na postpozycją onego, pieczęci gwałtownie, gromadnie z gminowemi wielą żydami zgromadzonemi, sobie dobrze imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzierali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyą, mimo podanie przez imć pana sędziogo żalującym delatorom w reinductią, per vim odebrali, gwałt, expulsją, bezprawie, violentią, excess y iawnny zbytek pod sądzącemi się sądami naszymi głównego trybunału popełnili, o to chcąc żalujące z niewiernemi żydami starszemi kahału synagogi Wilen. y całym gminem onych, kupcami żydowskiemi wileńskimi prawem czynić y dochodzić, do approbaty wszystkich dekretów trzech y posledniejszego wysz mienionego sądu naszego głównego trybunalnego dekretu, z listami poiezdzemi urzędowemi y ze wszystkim w tey sprawie uroszezonym prawnym procederem y vigore onego do wskazania summy tym dekretem żalującym delatorom wskazaney y przysądzoney, ośm tysięcy pięćset ośmiudziesiąt złotych polskich, do wskazania win excessowych, szkod, nakładów y dalszych paen prawnych, a samych obżalowanych powtóre na łapanie, na gardło y poty w więzieniu trzymanie, poko żalującym delatorom we wszystkim za praeten-

sye wszystkie finalna stanie się satisfactia. Tudzież sprzeciwienie y postpositę wysz mienionemu dekretowi do wskazania, za oddarcie pieczęci, iako już doczesnych, wiecznych banitów y powtórnych infamisów, za expulsją z szkoły uczynioną na powtorną doczesną, wieczną banicie y na trzecią infamią, gminu zaś całego, iako z wami starszemi in conducto idącego y in complicitate zostającego, za spolnie popełniony excess do wskazania na łapanie, na gardło y na infamią, do przysądzenia szkoły ze wszelkimi dobrami obżalowanych leżącami, ruchomemi, summami pieniężnemi, gdzie y u kogokolwiek będącemi, kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami, towarami londem y splawem wodnym prowadzącami, w reinductią powtorną, z wolnym onych aresztowaniem, pieczętowaniem, tamowaniem, na każdym mieyscu braniem, a samych do prywatnego więzienia, do uczynienia satisfactyi, osadzeniem, trzymaniem, do nakazania mocney y nieodwłoczney, mota nobilitate, exekucyi powtorney, nieoglądając się na gleyta, listy żelazne, protekcyę, z uchyleniem onych na stronę, iako to excusując się faktorstwem y innych wszelkich obietcy, quocunque titulo nazwanych, wynaydzionym sposobem, na prolongacją ś. sprawiedliwości y na wielką szkodę delatorów wynaydzionych y na żadne ni od kogo bronienie exekucyi udziałaniem, iako to czasu prawa szerzey ustnie przez controversią patrona proponowano y dowiedziono będzie, żalujące delatores przed nasz sąd intentowali actią. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od żalujących aktorów patron ichmw, za mocą sobie do tey sprawy daną imć pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie stawał, a pozwane osoby, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zaczym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżalowanym osobom tu w miescie i. k. mści

Wileńskim przy szkole oczewisto w ręce przez ienerała Michala Iarzembońskiego zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć. p. pisarzem koła sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował przed nami sądem cztery dekreta sądu głównego trybunalnego, ieden w roku tysiąc siedmsetnym wtórym, msca Decembra wtórego dnia w Wilnie z iednym imć xiędzem Szostowickim, z wzdaniem na banicyą doczesną, drugi w roku tysiąc siedmsetnym czwartym, msca Octobra piętnastego dnia w Minsku, trzeci w roku tysiąc siedmsetnym piątym, msca Iulij pierwszego dnia ze wszystkimi obżalowanemi, z wzdaniem na infamią w Wilnie, a czwarty w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Oktobra dziesiątego dnia także w Wilnie, z wzdaniem na powtorną infamią, przez żalujących aktorów na obżalowanych otrzymane, którymi to dekretami, a mianowicie posledniejszym trybunalnym wielkiego xięstwa Litewskiego, za niestaniem obżalowanych przed sobą do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, summy ośm tysięcy pięset ośmdziesiąt złt. pol. wskazał y na odprawę za pomienioną summę do iasnie wielmożnych ichmw panów wojewodów, starostów, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędów ziemskich grodzkich wojewodztwa Wileńskiego y innych, którego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny prawne odesłał, iako to wszystka rzecz w tym dekrecie wyrażona iest. Vigore ktorego dekretu, gdy za uzyciem od aktorów wielm. imć. pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, po podanym od siebie wezesnie od niedziel cztery obwieszczeniu, w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, msca Maia dwudziestego dziesiątego dnia, do kahału y szkoły obżalowanych żydów Wileńskich porządkiem prawnym z ienerałami y stroną szlachtą zjechał, tedy obżalowani żydzi, iako sami

niestawali, summy tym dekretem żalującym aktorom przysądzoney ośmiu tysięcy pięciuset ośmiudziest zł. pol. nieoddawali, nieodzywali się y niebronili exekucyi, wielmożny imé pan sędzia, do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokojenia we wszystkich praetensiach, szkołę, kamienicę, domy, kromy, szpichlerze żalującym delatorom za wskaz summy wysz wyrażoney w possessyą podał y one pieczęcią swą popieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. Na dowod czego list poiezdzy podawczy uwiązczy, urzędowy, pod datą tegoż roku autentice wydany, produkował, przy tym produkował y czytał przed nami sądem protestacyą z relacyą ieneralską do xiąg urzędowych pod datą w nich wyrażoną na obżalowanych żydów starszych kahału Wilenskigo y cały gmin żydów kupców Wilenskich o to, iż oni po podaniu przez imści pana Iuragę—sędziego grodzkiego Oszmianskiego, wysz mienioney szkoły z kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami żalującym, zapieczętowawszy swoją pieczęcią, w possessyą, znioszszy się potym zaraz z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu to wysz mienionemu sądu głównego trybunalnego dekretowi, czyniąc na postpositią onego, pieczęci gwałtownie gromadnie z gminem wielą żydami zgromadzonemi, sobie dobrze imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzierali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyą mimo podanie przez imé pana sędziego żalującym delatorom per vim odebrali, gwałt, expulsyą, bezprawie, violentią, excess y iawnny zbytek pod sądzącemi się sądami naszymi głównego trybunału (popelnili), zaniesione y ekstrakciami z tych xiąg wyięte, po których produkowaniu wzdania pozwanych osob, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, żaloby pozowney, wysz produkowanych dekretów sądu głównego trybunalnego przez aktorów na obżalowanych osob w Wilnie y w Minsku otrzymanych, z baniciami doczesnemi,

wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazardami urzędowymi, exekucyami y całym procederem, do daty tego dekretu naszego zaszłym y uroszczonym, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach y paragrafach nie naruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania y onych według zaczętego postępkę prawnego do exekucyi przywodzić pozwolenia, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego poslednieyszym przysądzoney ośmiu tysięcy pięciu set ośmiudziest zł. pol., gwałtu pospolitego, z winą expulsyją, po dwudziestu kop czterdziestu kop groszy, za expensa prawne recenter w tey sprawie spendowane trzechset złotych polskich, na pozwanych obżalowanych niewiernych starszych żydach kahału Wilenskigo, na szkole onych y na całym gminie żydach Wileńskich, kupcach, domach, kromach, handlach, towarach, londem y splawem wodnym prowadzących, kamienicach, mogiłach, z wolnym arestowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na każdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y póty w więzieniu trzymaniem, aż póki delatorom satisfactia stanie się, a samych żydów starszych kahału Wilenskigo na trzecią infamią, iako podwrotnych infamissów y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostających, za popełniony excess w oddarciu pieczęci od szkoły y kromów, domów, kamienic, na postpositią sądów naszych y imé pana sędziego grodzkiego Oszmianskiego, collegi naszego, na infamią, na łapanie y na gardło żalującym aktorom wskazania y exnunc podług prawa coaequationis za infamissów uznania y dla publikowania tych infamij ienerala sądowego przydania, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskigo y całego gminu żydów kupców Wilenskich, dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, gleyta, rescrypta, ceduły

litispentia, listy żelazne y ni na żadne quocunque titulo nazwane obrony, protekcyje y dobrodzieystwa prawne, mota nobilitate, do iasnie wielm. ichmw panów wojewodów Wilenskiego, ichmw pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudzież do urzędu ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów także do ichmw pp. ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie się dobra pozwanych okażą, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędu do tey sprawy strona użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne w nieuczynieniu exekucyey paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ad instantiam imc pana instygatora sądów naszych z delacy imc pana Władysława Proszenskiego—koniuszego Minskiego y ieymc paniey Maryanny Masłowskiej Władysławowey Proszenskiej—koniuszyniey Minskiej—małżonków, z niewiernymi żydami starszemi synagogi kahału Wilenskiego: Izakiem Eliaszewiczem y Alexandrem Markowiczem—starszemi kahału synagogi Wilenskiej, doczesnemi wiecznemi banitami y powtórnikami infamissami y całym gminem żydami kupcami Wilenskiemi w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostającemi, za zakazem o rzecz wyżey w proposity wyrażoną wyniesionym bacząc to, iż obżalowane osoby, będąc przed nasz sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego iceneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa žaloby, domawiania się y affektacyi strony powodowey patrona, dekreta sądu głównego trybunalnego przez aktorów na obżalowanych osob w Wilnie y Minsku otrzymane, z baniciami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazdami urzędowemi, exekucyami y całym procederem od daty tego dekretu naszego zaszłym y urosz-

czonym, iako sluszne y prawne we wyszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy y one według zaczętego postępkę prawnego do exekucyi przywodzić pozwalamy, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego poslednieyszym przysądzoną ośm tysięcy pięćset ośmdziesiąt złotych polskich, gwałtu pospolitego z winą expulsyną po kop dwudziestu, kop czterdzieście groszy litewskich, za expensa prawne, recenter w tey sprawie spendowane, trzysta złotych, z wpisnym pamiętnym et cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego sumną ośm tysięcy dziewięćset dziewiędziesiąt złotych polskich, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na szkole onych y na całym gminie żydach kupceach Wilenskich, domach, kromach, handlach, towarach, londem y splawem wodnym prowadzących, kamienicach, mogilach, z wolnym aresztowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na każdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y poty w więzieniu trzymaniem aż poki delatorom stanie się satisfactia, a samych żydów starszych kahału Wilenskiego iako powtórnych infamissów na trzecią infamią y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostających, za popełniony excess w oddarciu pieczęci od szkoły, kromów, domów, kamienie, na postposicyą sądów naszych y za iawne dekretowi trybunalskiemu sprzeciwieństwo, które się evidentem z listów poiedzzych pokazało, na infamią, na łapanie y na gardło żalującym aktorom wskazuemy y ex nunc podług prawa coaequationis za infamissów uznawamy y dla publikowania tych infamij icenerala sądowego przydaemy, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskiego y całego gminu żydów kupców Wilenskich dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie gleyta, reserypta, ceduły, litis-

pendentią, listy żelazne y ni na żadną quocunque titulo nazwane obrony, protekcje y dobrodzieystwa prawne, mota nobilitate, do iasnie wielmożnych ichmć pp. woiewodów, wielmożnych ichmć pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudzież do urzędu ziemskiego grodzkiego woiewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, także do ichmw panów ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności, miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie dobra pozwanych okażą, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędów do tey sprawy użyć zechce założywszy contra non exequentes officiales, iako po tak wielu dekretach, onym sprzeciwięstwach y po ostatecznym przekonaniu prawem per privationem officii odsyłamy, a gdy dzień dwudziesty czwarty tegoż msca Julij anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Tomasz Jowé, dosé czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego Izaka Eliaszewicza, Alexandra Markowicza y wszystkich żydów srarszych kahału Wilenskiego, tudzież cały gmin żydów kupców Wilenskich za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 346, за 1709 г., л. 417.

№ 187.—1709 г. Августа 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамии, смертной казни и уплатѣ Гаспару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-

bunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa i. p. Gaspara Ciechanowicza — czesznika Smolenskiego, z niewiernymi żydami starszemi kahału Wilenskiego nominatim Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem, Żelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem Fawiszem Iozefowiczem, Iochelem Izraelowiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem, Michałem Gordonowiczem, a iegomość panem Michałem, Rafałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wilenskim y panem Iakubem Zelenackim—namiestnikiem grodu Wilenskiego, za pozwem mieniąc o to, iż pomienieni żydzi starsi synagogi Wilenskiej, pożyczyszy talarów bitych siedmset ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym u zeszelego w Bogu godney pamięci imé pana Iózefa-Michała Kuleszy—sędziego ziemskiego Smolenskiego, żalującemu y spolney sukcessey po wysz rzeczonym imé panu Kuleszu—sędzim ziemskim Smolenskim, dochodzącym consukcessorom, po zaszeley ugodzie z imé panem Ianem Stanisławem Kuleszą — starostą Oszkiskim, imé panu Ludwikowi Zaleskiemu y rodzonym siostron imści ichmć pannom Iohannie y Krystynie Zaleskim, imé panu Gabryelowi—woyskiemu Smolenskiemu y rodzonym braci y siostron imé Otto Menkom, a imści panu Ciechanowiczowi także z bracią y siostrami—imé panem Ianem Konstantym Ciechanowiczem—łowczym Smolenskim, imé panną Zofią Ciechanowiczówną—łowczanką Smolenską, także ichmć panu Alexandrem, Władysławem y Kaspresem Ciechanowiczami y siostrami onych Ciechanowiczownami po zeszyłym z tego swiata imé panu Michale Ciechanowiczu—rodzicu onych z ugodliwego polubownego dekretu kompromissynego dostałey, służącey y należącey summy wysz mienionej, od obżałowanych żydów na ten pomieniony oblig wziętey y porzyczonej; tedy żalujący

imé pan Ciechanowicz—czesnik Smolenski, iako spolny aktor y successor mając sobie część teyże summy należącą, wprzód imé panu Ludwikowi Zaleskiemu od spolnych wszystkich consuccessorów od obżalowanych za tym obligiem do pozyskania y odebrania tey summy daną moc, którą potym imé pan Zaleski imé panu Ciechanowiczowi, z otrzymanym dekretem u sądu surrogatorskiego Wilenskiego y wszelki proceder do tey sprawy należący, dla większości swoich własnych interessów, oddalając się z tych krajów włat y zrzekł się na osobę imé pana Ciechanowicza, który żalujący imé, czyniąc dla dobra wszystkich spolnych consuccessorów, za dekretem surrogatorskim Wilenskim, w roku tysiąc siedmsetnym piątym otrzymanym, żądał y dopraszał się executiey na pomienionych żydach y wszelkich dobrach onych w roku tysiąc siedmsetnym ósmym. Tedy, gdy z aktoratu żalującego imé przypadła sprawa przed sądem zamkowym Wilenskim, to iest przed obżalowanym imé panem Szumskim—podwoiewodzym Wilenskim, tandem imé pan podwoiewodzy Wilenski, że tak pieczętarzem do tego listu obligacyjnego zapisu iest, iako też y dekret surrogatorski na tych obżalowanych żydów ferował, żadney na tenczas nieczyniąc decisiey y za tym dekretem surrogatorskim swoim na żydach y dobrach onych executiey, wziął na deliberacją, niewiedziąc z iakowego prawa y potym bez wiadomości aktora obżalowany imé pan podwoiewodzy Wilenski, nad prawo pospolite y mimo dekretu sądu swego surrogatorskiego, żalobę odmienić obżalowanemu imé panu Zielenackiemu kazawszy, niewspominając condemnat na obżalowanych żydów, przez siebie ferowanych, któremi żalujący imé locumstandi żydom obżalowanym bronil infamissom nad prawo, obżalowany imé pan Zielenacki—namiestnik grodu Wilenskiego, za rozkazem y nieprawą decizją imé pana podwoiewodzego, dekret ad favorem obżalowanym żydom pisząc, niby obwarował locumstandi, bo controwresią popisał dziwną, w samey

rzeczy niebyłą, przeciwną prawu y słuszności, czy sam to z swego upodźbania, czyli też z iakowych innych przyczyn takowy nieprawny napisawszy dekret, na szkodę żalującego aktora i obżalowanego iméi pana podwoiewodzego Wilenskiego podpisał, a żydom dla obrony dał, na który obżalowani żydzi fundament założywszy, aktorowi satisfakcyi nieczynili y nieczynią, protekcyą obżalowanego imé pana podwoiewodzego Wilenskiego zasłaniając się; zaczem, tak do utwierdzenia listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako też y dekretu surrogatorskiego Wilenskiego, z datą i rzeczą w nim wyrażoną za onym ferowanego, a do skassowania dekretu zamkowego, nieprawego, podstępnego, zwaryowanego, tudziesz do wskazania paen na żydach podług zapisu y dekretu surrogatorskiego, a na obżalowanym imé panu podwoiewodzym Wilenskim, mimo prawo y wszelką słuszność za nieprawą decizją, także na obżalowanym imé panu Zielenackim o podstępnie napisany dekret nieprawny chcąc prawem czynić, z wolną melioracją tey żaloby y o szkody zapozwał. Do której sprawy, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imé za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną i. p. Michał Frackiewicz—podezaszy Smolenski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o nie-staniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; od imé pana podwoiewodzego Wilenskiego zaś y imé pana Zielenackiego odczwawszy się patron imé pan Matheusz Broniec—podezaszy Wilenski, na ugodę pozwolenia prosił, w czym patron partis actoreae nie contradicując, podanego wszystkim obżalowanym ichmém oczewisto w ręce przez ienerała i. k. mści Michała Iarzewskiego, w mieście i. k. mci Wilnie będącym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed imé panem pisarzem koło sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y troyga wolań pilność strony swey na tym pozwie

napisaną okazawszy y żalobę aktora swego orzecż wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis na siedmset talarów bitych od żydów starszych kahału Wilenskiego zeszlému z tego swiata imé panu Iózefowi Kuleszy — sędziemu ziemskiemu Smolenskiemu, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego, meca Aprila dwudziestego trzeciego dnia dany, a teraznieyszemu aktorowi z przyczyn w propositiey wyrażonych należący. Tudziesz dekret w surrogatoriey Wilenskiey w roku tysiąc siedmsetnym piątym, meca Nowembra dnia dwunastego, przez imé pana Ludwika Zaleskiego, ichmé pp. Gabryela Otto Menka y Iana Konstantego Ciecchanowicza—łowczego Smolenskiego, na żydach starszych kahału Wilenskiego in contumaciam, z wzdaniem na banią doczesną wieczną y infamią otrzymaną. A zatym y protestacyą na wszystkich obżałowanych wysz wyrażonych o dekret nieprawny zamkowy do xiąg głównego trybunału od tegoż imé pana Ciecchanowicza zanieśoną y ekstraktem pod datą roku tysiąc siedmsetnego dziewiętego, meca Maia wtórego dnia z tych xiąg wydaną, które produkując dokumenta wzdania pozwanych żydów, poniewasz do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu zamkowego nieprawnie przez imé pana wojewodzkiego Wilenskiego z obżałowanymi żydami ferowanego, a przez imé pana Zielenackiego napisanego pod datą roku tysiąc siedmsetnego ósmego, meca Iulij dwudziestego dnia ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną skasowania y annihilowania, zapisu zaś obligacyynego od tych to żydów starszych kahału Wilenskiego danego y za onym dekretu w surrogatoriey Wilenskiey na tych to żydach in contumaciam przez wyż wyrażonych iemów otrzymanego, ze wszystkim procederem prawnym, approbaty, summy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy ósmuset talarów bitych trzech tysięcy ósmuset tyńfów, za niepla-

coną dotąd kwotę od roku tysiąc siedmsetnego piątego od dnia dwunastego meca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi, recenter poniesionemi, trzech tysięcy tyńfów na pozwanych wszystkich żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach y na samych osobach, żonach, dzieciach y wszystkich successorach, tak starszych żydów, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y mogiłach, gdzie zmarłych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takż na szkole tych żydów, z wolney onym kromów y domów pieczętowaniam, a samych przerzeczonych pozwanych wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego, tak podług zapisu obligacyynego, iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią załużącemu iméi na łapanie, do więzienia branie, wskazania, onychże podług prawa coequationis ex nunc za infamissów uznania, ienerala dla publikowania tey condemnaty przydania publikować y proklamować nakazania. A na odprawę za sumnę wyż wyrażoną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wojewodztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego, powiatów, oraz y innych wszelkich, których sobie strona do tey executiey użyć zechce, cum paenis in contravenientes odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. p. Gaspara Ciecchanowicza—czesznika Smolenskiego, z wielmożnym i. p. Michałem Szumskim—podstolim y podwojewódzym Wilenskim y imé panem Jakubem Zielenackim, nieczyniąc żadnego na tenczas rozsądku, za wzięciem na ugode tę sprawę in casum niedoyscia ugody do dalszego terminu prawnego dla przyjęcia między stronami, którym obrony prawne wcale zachowuicmy, skuteczney rosprawy rokiem zawitym odkładamy. A z żydami starszemi kahału Wilenskiego, iako to Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem,

Zelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem, Fawiszem Józefowiczem, Jochelem Izraelewiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem y Michałem Gordonowiczem, za pozwem o rzecz wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowane osoby będąc przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiają; przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy; a zatym dekret zamkowy, iako nieprawny przez i. p. podwoiewodzego Wilenskiego z obżalowanymi żydami kahału wilenskiego ferowany, a przez imię pana Zielenackiego napisany, pod datą roku tysiąc siedmsetnego ósmego, dnia dwudziestego meca Iulii w Wilnie, ze wszyską rzeczą w nim wyrażoną, kassuiemy y annihiliemy. Zapis zaś obligacyiny od obżalowanych żydów starszych kahału Wilenskiego dany, żałującemu aktorowi prawnie należący y za onym dekret w surrogatoriey Wilenskiej na tychto żydach obżalowanych in contumaciam przez wyż wyrażonych ichmw otrzymany, ze wszystkim procederem prawnym utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy, summy tym dekretem wskazaney dwa tysiące ósmset talarów bitych trzy tysiące ósmset tynfów, za nieplacowaną dotąd kwotę od roku tysiąc stedmsetnego piątego, od dnia dwunastego meca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi recenter poniesionemi trzysta tynfów, a z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym, wszytkiego summą dwa tysiące ósmset talarów bitych szesć tysięcy ósmset tynfów y złt. pol. dziesięć szelągami, na wszytkich pozwanych żydach starszych kahału Wilenskiego, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach, z wolnym onych ubiqwi lokorum na żadne praszporty nieuważając aresztowaniem y na samych osobach, żonach, dzieciach y wszytkich successorach, tak starszych żydach, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y na

mogiłach, gdzie zmarłych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takż na szkole tych żydów z wolnym oney kromów y domów pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieneznych gdziekolwiek będących, a samych przerzeczonych pozwanych wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego tak podług zapisu obligacyinego, iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią żałującemu imci, na łapanie y do więzienia branie wskazuiemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, ienerala dla publikowania tey condemnaty przydaiemy, publikować y proklamować nakazuiemy, a na odprawę za sumę wyż wyrażoną—dekretom sądu naszego wskazaną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wdztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego powiatów, oraz y innych wszelkich, którego sobie strona do tey executiey użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsylamy; a gdy dzień czternasty meca Augusta roku teraznieyszego przypadł, tedy ienerał Thomasz Iowé od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, żydów wszytkich starszych kahału Wilenskiego, iako to Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Pinkowicza, Zelkina Boruchowicza, Łazarza Lewkowicza, Borucha Abramowicza, Fawisza Józefowicza, Jocheła Izraelewicza, Salomona Dawidowicza, Hirszę Berkowicza y Michała Gordonowicza za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y publikował y tę publikacyą a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. A z wielm. imię p-m Szumskim—podstolim y podwoiewodzycznym Wilenskim, także z imię panem Jakubem Zielenackim, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw aż do zawierania się regestrów przypadkowych y przy zawarciu się onych przywołana bydlż nie mogła, tedy my sąd onę przed nasz że sąd na cadentią nowogrodzką na początek tych sądów w termin sądenia spraw wo-

iewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecim wołaniu, na zaiutrz dla przyięcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowujemy, skuteczney rozprawy rokiem zawitym bez dilacy y krom przypozwu, ieno za tym dekretem naszym odsyłamy. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 346, за 1709 годъ, л. 1048.

№ 188.—1710 г. Марта 1.

Универсалъ В. Гетмана Литовскаго Людвика Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали евреямъ хоронить покойниковъ своихъ на прибрѣтенномъ ими плацѣ за Вилей.

W roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, mca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie i. kr. mści Grodzkim Wileńskim, przedemną Michałem Raphaelem Szumskim — podstolim y podwoiewodzym woiewodstwa Wileńskiego, stanowszy personaliter niewierny żyd Aron Zelmanowicz—instrument od iasnie Wielmożnego imé pana Pociecia, hetmana wielkiego W. X. Lit., rzeczą w nim niżej wyrażoną, kahałowi Wileńskiemu żydom na kopiszczu służący, opowiadał, pokładał y do akt xiąg grodzkich Wileńskich podał, którego takowy sequitur tenor: Ludwik Konstanty, na Włodawie y Rożance Pociecy—hetman wielki w. x. Lit. Ratynski, Borecianski, Wolpiński, Panski, Kupiski etc. starosta, iasnie wielmożnym, wielmożnym ichmé panom senatorom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, starostom, podstarościm, ich dozorcóm y wszelkicy inuryzdykeyi w mieście Wileńskim będącym, także substitutom onych y wszelkicy kondycyi ludziom, wmm. panom y braci. Po zaleceniu chęci moich w laskę wmm. panów donoszę do wiadomości, iż prezentowane mi były od najiasniejszych królów Ichmé antecessorów in genere, żydom Wielkiego Xięstwa Litewskiego nadane y kon-

stitucyami seymowemi confirmowane na wolności kopiszcz, na grzebienie umarłych ciał żydowskich, do którego przywileiu stosując się, biorę pod protekcyą y obronę moią plac y grunty na te kopiszcz przez żydów Wileńskich nabyte, za rzeką Wilią, w Wilnie będące, których upraszam Wmm. panów y braci, aby onym nie bronić, respektując na to, że in casu nie grzebienia ciał, których iuz iest tak wiele po domach, a to przez niepozwolenie gruntów na kopiszcz, czego Boże nie day, powietrza effectus ne subsequatur, czemu zabiegając do tych placów interesować by się nie trzeba. Iezeli by zaś kto miał co pretendować do tych gruntów, albo placów, tedy nie gdzie indziey, ale aby u mnie samego, iako teraz protektora onych, sprawiedliwości dochodził, a ia submituję, według słusności każdemu sprawiedliwość udzielać; stanowi zaś rycerskiemu obu zaciągów y wszelkicy kondycyi serio przykazuję y mieć chęć, pod surowym wojskowym sądem, aby żadnych ekzakeyi, podatków, pod żadnym tytułem, z przerzeczonych placów y budynków, na nich będących, niewymagali, ani stanowisk odprawować ważyli się y we wszystkim według praw y przywilejów, im nadanych, zachowali się, co iterate surowie zalecamy intymuję, contrauenientes tey woli moiey surowie sędzić irremisibiliter deklarując. Na co dla lepszey wiary przy pieczęci ręką się mą podpisuję. Dan Warszawie roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, mca Marca pierszego dnia. Instrumentu przy pieczęci podpis ręki temi słowy: Ludwik Pociecy—Hetman Wielki W. X. Lit. Który to Instrument, za podaniem onego przez osobę wyż mienioną do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго гродскаго суда, кн. 4722 за 1708—1710 г. лист. 1265.

№ 189.—1710 г. Мая 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ Виленскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ
Степану Володковичу долгу и процентовъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego,
msca Maija dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na try-
bunał w. x. Lit. woiewodstw, ziem y
powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedm-
setny dziesiąty obranemi, gdy z porządku
registrowego ku sążeniu przypadła sprawa
wielmożnego imé pana Stefana Wołod-
kiewicza—podsędką woiewodstwa Minskie-
go, z niewiernemi żydami Wulfem Jan-
chowiczem, Moyżeszem Samuelowiczem,
Uryaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abra-
mowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salo-
monem Penchasowiczem, Markiem y Ku-
szem Gierszonowiczami, Nachimem Moyże-
szowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem Iud-
ką Moyżeszowiczem, Moyżeszem Eliasse-
wiczem, Aronem Jozefowiczem Klotkiem,
Beniaminem Berliuem, Izaakiem y Jaku-
bem Szmuelowiczami, Pinkasem Gruberen-
kiem, Załkinem Boruchowiczem, Aronem
Aszerowiczem, Markiem Izraelowiczem,
Hirszem Czarnem, Aronem Doktorem y
bratem iego Lewkiem Gordonami y wszyt-
kimi starszemi kahału Wilenskiego, za poz-
wem przed sąd nasz wyniesionym, a to do
zapisu własnego przez obżałowanych wszyt-
kich danego, kturym to zapisem swym pod
zarekami w nim wyrażonemi opisali się w
Bogu zesłemu wielmożnemu imé panu
Stefanowi Janowi Slizniowi—referendarzowi
w. x. Lit. coroczno dawać z kamienic
czterech na Jatkowey ulicy leżących pro-
wizyą y u realną possessyą te kamienicy po-
stąpili y intromittowali, przez jenerala
urzędownie, a potym naruszając swoi zapis
y popadając w zareki, expulsią z tych ka-
mienic udziałali y do kahału swego znowu
raz podawszy w possessyą przyłączyli, pro-
wizyi przez lat kilka niedawali y gdy ża-
hujący wielm. imé pan podsądek Minski,

iako aktor y possessor realny tey summy,
do obżałowanych roznemi laty y w roku
terazniejszym dla odebrania prowizyi sług
swych zesłał, oddać, udawszy się w protek-
cyą Moskiewską, niechcieli; zaczym tedy
żahujący wielmoż. imé pan podsądek, chcąc
z obżałowanemi wszytkiemi o zareki w za-
pisie wyrażone, o prowizyą przez lat kilka
przychodzącą do kalkulacy z oney, oraz
reindukey kamienic podług prawa y szkod
nakładem win y paen prawnych na obża-
łowanych, na towarach y kamienicach do-
chodzić y requirować, zapozwał. Na termi-
nie tedy niniejszym, na dacie wyrażonym,
za przywołaniem przez ienerala stron do
prawa od aktora patron imé pan Matheusz
Broniec, podczaszy Wilenski, za mocą praw-
ną sobie do tey sprawy daną, oczewisto
stawał, a pozwani żydzi kahału Wilenskie-
go nie stawali y żadney wiadomosci o nie-
staniu swym sądowi y stronie swey nie-
uczynili, zatym ten że aktora patron poda-
nego wszytkim żydom starszym kahału Wi-
lenskiego, z szkoły żydowskiey wychodzą-
cym, przez ienerala Thomasza Iowcia ocze-
wisto w ręcę pozwu, zeznaniem onego ocze-
wistym przed wielm. imé panem pisarzem
koła sądow naszych uczynionym, słusznie
y prawnie dowiodszy y pilnosć trojga wo-
łania na tym pozwie napisaną okazawszy,
produkował zapis od obżałowanych żydow
starszych kahału Wilenskiego zesłemu wiel-
możnemu imé panu Stefanowi Janowi
Slizniowi—referendarzowi w. x. Lit. w ro-
ku tysiąc szeszesetnym dziewiędziesiątym
szostym na summę dwadzieście tysięcy, za-
wodząc y zastawiając kamienic żydowskich
cztyry w Wilnie będących, w zapisie eo
nomine danym wyrażonych, dany, a teraz
wiemożnemu imé panu Wołodkowiczowi—
podsądkowi Minskiemu, służący y należący,
z którego wszytkie vadia wyczytawszy, a
nieoddania kapitału y niepłacenia prowizij
od roku tysiąc siedmset szóstego oraz ex-
pulsyey z kamienic, protestacyą od akta
zanicioną dowiodszy, według którego za-
pisu wzdając niewiernych żydów iako prawu
nieposlušnych na upad w samey rzeczy

kamienie czterech, na Jatkowej ulicy leżących, które do possessij postąpili, a czyniąc z onych expulsią delatora per reinductionem przyłączenia, summy realney z troiakiemi zarękami z prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, z szkodami y expensami prawnemi przyłączenia, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris, na pozwanych y na dobrach ich wszelakich, handlach, towarach y kamienicach, na samych osobach; a samych podług opisu na banicyą doczesną wieczną y infamią wskazania, ienerała sądowego do publikowania onych przydania, a iako na podanie tych kamienie czterech, na ulicy Jatkowej leżących, w reindukcyą żalującemu imsci, tak y na uczynienie skuteczney y nieodwłoczney za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach ich wszelakich y nad osobami onych exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodstwa Wileńskiego y innych wszelkich, za dolożeniem na przeciwnych temu dekretowi dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imsci pana Stefana Wołodkowicza podsądka Minskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jankowicz, Moyżesz Samuelowicz, Uryasz Dawidowicz, Pinchas Abramowicz, Marko Bernatowicz, Salomon Pinchasowicz, Marko y Kasza Gierszonowiczowie, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Izaakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Jozef Heliaszewicz, Aron Jozefowicz, Kłotka Benjamin Berlin, Izaak y Jakub Samuelowiczowie, Pinchas Gruberenk, Zalkinow Boruchowicz, Aron Asserowicz, Marko Izraelowicz, Hirsz Czarny, Aron doktor y brat iego Lewko Gordonowie y wszyscy starsi kahału Wileńskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa, żaloby y domawiania się

patrona aktora, kamienicy cztery żydowskie w Wilnie summę dwudziestu tysięcy onerowane y antecessorowi wielmożnego delatora w possessyą podane, per reinductionem w realną tegoż aktora possessyą przysądzamy, nie oddaney na zapis winney kapitalney summy z troiakiemi zarękami osmdziesiąt tysięcy złotych polskich, za prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, na rok po złotych tysiąc czterysta siedmdziesiąt siedym y groszy piętnascie, aż do terazniejszego czasu przychodzącą, pięciu tysięcy dziewięset y dziewięciu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne sta złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris in summa osmdziesiąt sześć tysięcy dwudziestu złotych polskich na pozwanych żydach y na towarach, kamienicach y na samych osobach z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, dobr y towarow zatrzymywaniem, samych osob łapaniem, y aż do satisfakcyi sequestrowaniem, kamienie, domow zaiezdzywaniem, a samych podług onych z opisu na banicyą wieczną y infamią wskazujemy, ienerała sądowego do publikowania onych przydaiemy, a iako na podanie w reindukcyą wielmożnemu aktorowi kamienie czterech na ulicy Jatkowej będących, tak y na uczynienie za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach y osobach obżalowanych skuteczney y nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich, wojewodztwa Wileńskiego y innych wszelkich, których sobie strona do tey exekucy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty pierwszy tegoż miesiąca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Thomasz Iowé, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Wulfa Jankowicza, Moyżesza Samuelowicza, Uryasza Dawidowicza, Pinchasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinchasowicza, Marka y Kuszę Gierszonowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza, Iudkę Moyżeszowicza, Moyżesza Heliaszewicza, Arona Jozefowi-

cza, Klotki Beniamina Berlina, Izaaka y Jakuba Samuelowiczow, Pinchasa Gruberę, Zalkina Boruchowicza, Arona Aszerowicza, Marka Izraelowicza, Hirsza Czarnego, Arona doktora y brata iego Lewka Gordonow y wszystkich starszych żydów kahału Wilenskiego w izbie sądowej et in loco publico za banitow wiecznych y infamisow obwołał, ogłosił y relacją publikacy swej, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 347, за 1710 годъ, л. 286.

№ 190.—1711 г. Юля 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицкому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Iulij ośmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Sawickiego—czesnika Wołkowyskiego, rotmistrza i. k. m. chorągwie trybunalskiej z niewiernemi żydami—Markiem Bernatowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Nochimem Jakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabrielem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem—starszemi przeszłemi, tudzież starszemi miesięcznemi — Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem Michałowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Iekiem Nochimowiczem, Hirszem Januszewiczem, Gierszonem Kiwowiczem y wszystkiemi żydami y pospolstwem całego kahału miasta i. k. mći Wilnia, za pozwem od aktora wyniesionym, o sprzecimiństwo dekretem dwom sądu głównego trybunalnego, iednemu po

roku tysiąc siedmsetnym pierwszym, msca Iulij czternastego dnia, a drugiemu tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iunij szostego dnia, z aktoratu w Bogu wielbney ieymć panny Franciszki Szemetowny, na on czas przelożoney konwentu Wilenskiego y ieymć panny Ludowiki Komaiewskiej, iako aktorki zakonu świętego Franciszka, przy kościele świętego Michała zostających, z obżalowanemi niewiernemi żydami starszemi y całym kahałem Wilenskim ferowanym, za któremi dekretemi gdy wielm. imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, po wydanym od siebie y podanym terminem prawnym w niedziel cztery obwieszczeniu za summę dekretem poslednieyszym trybunalskim, to iest za dziewięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złtch, do domów, kamienic, kramów y wszelkich dobr obżalowanych niewiernych żydów z ienerałami y stroną szlachtą w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, msca Decembra dnia ośmnastego na exekucją zieżdzał, obżalowani niewierni żydzi moeno, gwałtownie, tumultem, szczycąc się iakowas protecją tey odprawy y exekucyi bronili y niepostapili, prawu pospolitemu y dekretem sądu głównego trybunalnego sprzeciwili się, teraz zatym żałujący delator od wielbnych ichnów panien zakonnych, przy kościele s-o Michała zostających, za wlewkiem prawa tey summy z przewodem prawnym, za zapisem obligacyinym wyderkafowym należący zostawszy aktorem, chcąc o to z obżalowanemi starszemi żydami y całym kahałem Wilenskim prawem czynić, do utwierdzenia namienionych dekrétów trybunalskich z banicyą wieczną y infamią, wskazami w nich wyrażonemi, listem urzędowym poieżdżym y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszłym, do przysądzenia summy w dekrete poslednieyszym wyrażoney, do wskazania obżalowanych niewiernych żydów iako banitow wiecznych y infamisow na powtórnią infamią, na łapanie y na gardło z moeną na dobrach onych, domach, kamienicach, kro-

mach, handlach, towarach, zastawach, aren-
dach y na samych osobach, nie oglądając
się na żadne bronienia, mota nobilitate, exe-
kucya z wolnym tychże obżałowanych ży-
dów na każdym mieyscu arestowaniem,
in aresto exequowaniem, tudziesz o szkody,
nakłady prawne, noviter w tey sprawie na ty-
siąc złt. poniesione, przed nasz sąd zapo-
zwał. Na terminie tedy niniejszym wyżey
na dacie wyrażonym, za przywołaniem
przez ienerała stron do prawa od aktora
patron imci za mocą prawną sobie do tey
sprawy daną imć pan Ian Ancuta—skar-
bnik Brzeski, oczewisto do rosprawy praw-
ney stawał, a pozwani niewierni żydzi, wyż
wyrażone osoby y cały kahał Wilenski, ia-
ko sami przed nami do prawa niestawali,
tak y żadney wiadomości o niestaniu swo-
im nam sądowi y stronie swey nieuczynili.
Za tym tenże aktora patron podanego ob-
żałowanym niewiernym żydom kahału Wi-
lenskiego oczewisto w ręce tu w mieście
i. k. mci Wilnie, z bożnicy wychodzącym,
przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu,
zeznanie onego oczewisto przed wielm.
imć panem pisarzem koła sądów naszych
uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy,
pilność troyga wołania strony swey na tym
pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey
wyrażoną przelożywszy, na dowód samey
rzeczy produkował y czytał przed nami są-
dem dekret sądu głównego trybunalnego
posledniejszy w roku tysiąc siedmsetnym
dziesiątym, msca Iunij szóstego dnia z ak-
toratu w Bogu wielebney ieym panny
Franciszki Szemetowny na on czas przelo-
żoney konwentu Wilenskiego y ieymć pan-
ny Ludowiki Komaiewskiej, iako samey
aktorki z niewiernymi obżałowanymi żyda-
mi starszemi y całym kahałem Wilenskim
z utwierdzeniem dekretu sądu głównego
trybunalnego w roku tysiąc siedmsetnym
pierwszym, msca Iulij cztyrnastego dnia,
z aktoratu wielebnych ichm panien zakon-
nych klasztoru Wilenskiego z temiż nie-
wiernymi żydami kahału Wilenskiego z
banicyą wieczną w Wilnie otrzymanego, z
wskazem summy dziewięciu tysięcy sześć-

ciuset osmiudziesiąt złotych polskich z wzda-
niem na infamią y na łapanie, z odesłaniem
do należytych urzędów na exekucya w Wil-
nie otrzymany; za którym dekretem gdy
wielm. imć pan Rafał Michał Szumski—
podstoli y podwoiewodzy Wilenski w roku
przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym,
msca Decembra osmnastego dnia, ordinarja
juris via, praemissa innotescentia, do kamie-
nie, domów, kromów y innych dobr obża-
łowanych żydów w Wilnie będących, za
wskaz summy z ienerałami y stroną szlachty
na exekucya zieżdzał, obżałowany niewierni
żydzi, cały kahał Wilenski, mocno, gwał-
townie, tumultem, szczyjąc się iakowas pro-
tekcya, słownie tey exekucyi bronili y
niepostompili, prawu pospolitemu y dekre-
tom dwóm sądu głównego trybunalnego
sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa lis-
tem poieżdzym urzędowym pod datą w
nim inserowaną wydanym dowiodszy, po-
zwanym niewiernym żydom, ponieważ do
prawa niestawiają, iako prawu nieposłusz-
nych w roku zawitym na upad w rzeczy
wzdania, a zatym dekretów sądu głównego
trybunalnego, wyż produkowanych, ze wszyt-
ką w nich wyrażoną rzeczą z banicyą
wieczną i infamią wskazami w nich wyrażo-
nemi, listem poieżdzym urzędowym y ca-
łym procederem prawnym w tey sprawie
zaszłym nienarusznie przy mocy zachowania
y utwierdzenia, summy temi dekretami, a
mianowicie posledniejszym wskazaney dzie-
więciu tysięcy sześciuset osmiudziesiąt złt.
pol., za szkody, nakłady prawne w tey
sprawie z okazji obżałowanych niewier-
nych żydów kahału Wilen. noviter ponie-
sione tysiąc złt. na pozwanym niewiernym
żydom starszych y całym kahałem Wilenskim,
na bożnicy onych, na kamienicach, kromach,
handlach, towarach, splawach, arędach, za-
stawach, dobrach leżących, ruchomych, sum-
mach pieniężnych gdziekolwiek będących
z wolnym onych na każdym mieyscu sa-
mym osob zatrzymaniem, towarów arest-
owaniem, a samych obżałowanych niewier-
nych żydów starszych y cały kahał Wilen-
ski, za sprzeciwieństwo prawu pospolitemu

y dekretowi sądu głównego trybunalego, które sie evidentier z listu poiezdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórny infamią, na łapanie y na gardło żalującym aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, a za sumę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżalowanych żydów, szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych skuteczney, mocney y nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, zapisy, kontrakty, litispendentie mola nobilitate, exekucy do iasnie wielm. ichmw panów woiewodów, starostów, wielm. ichmw panów chorążych, do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatów, pod którymi majątnosci dobra y osoby obżalowanych niewiernych żydów okażą się, a których sobie strona do tey exekucy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne w nieexeqwowaniu poenam privationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imię pana Michała Sawickiego—czesnika Wołkowyckiego — rotmistrza i. k. mei chorągwie trybunalskiej z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Nochimem Iakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem — starszemi przeszłemi, tudzież starszemi miesięcznemi—Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem, Michałem, Dawidem, Moyżeszowiczem, Ickiem Nochimowiczem, Hirszem Ianuszewiczem, Girszonem Kiwiczem y wszystkiemi żydami y pospółstwem całego kahału miasta i. k. mei Wilenskiego, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi—będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za niepokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad

w rzeczy wzdaimey, a zatym dekreta dwa sądu głównego trybunalego wyż produkowane, z aktoratu wielebnych ichmć panien zakonnych konwentu Wilenskiego przy kościele świętego Michała zostających, z obżalowaniami niewiernymi żydami kahałem Wilenskim otrzymane, z banicią wieczną y infamią, wskazem w nim wyrażonym, listem poiezdżym urzędowym y całym procederem prawnym w tey sprawie zasłym nienaruszenie przy mocy zachowuimey y utwierdzamy, summy tymi dekretami, a mianowicie poslednieyszym wskazaney dziewięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych niewiernych żydów noviter poniesione tysiąc złt., in summa dziesięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y całym kahałem Wilenskim, na bożnicy onych, na kamienicach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu samych zatrzymaniem, sequestrowaniem, towarów arestowaniem, szkoły, kromów pieczętowaniem, a samych niewiernych obżalowanych starszych żydów, y cały kahał Wilenski, za sprzeciwienie prawu pospółtemu y dekretowi sądu głównego trybunalego, które się evidentier z listu poiezdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórny infamią, na łapanie y na gardło żalującemu wskazujemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydajemy, a za sumę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney mocney na pomienionych obżalowanych żydów, na szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, zapisy, kontrakty, litispendentie, mola nobilitate, exekucy do iasnie wielm. ichmć panów woiewodów, starostów, wielm. ichmć pp. chorążych, do urzędów ziemskich lub

grodzkich wojewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi majątności y dobra pozwanych okazały się y osoby poścignione y złapane być mogą, a których sobiestrona do tey exekucyey z urzędów użyć zechce, założywszy na urzędy in executione nieposłuszne paenam privationis officii, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż mscia Julij anni praesentis przypadł, tedy Ierzy Namowicz ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów—Marka Bernatowicza, Marka Gierszonowicza, Nonichema Iakubowicza, Nachima Moyżeszowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Ulfa Tonochowicza, Ulfa Szymonowicza, Moyżesza Michalowicza, Dawida Moyżeszowicza, Ieka Nachimowicza, Hirsza Januszewicza, Gierszona Kiwowicza y wszystkich żydów pospolstwa y cały kahał Wilenski za infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacyą publikacyi swey, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 349, за 1711 г., л. 260.

№ 191.—1711 г. Июля 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами,

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, mscia Julij ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iehm. pp. Henryka Jerzego Keslera—kapitana i. k. msci, Alexandra Bistroma—

strażnika nowogrodzkiego, porucznika i. k. msci y innych seniorów y conseniorów kościoła Saskiego Birżańskiego, z niewiernymi wszyscyemi żydami starszemi rabińskiemi, z szkołą, synagogą y całego kahału miasta Birżańskiego, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż obżalowanych niewiernych żydów szkoły y całego kahału Birżańskiego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym do Wilna na sąd główny trybunałny o nieoddanie y niewyliczenie summy z kwotą kapitału za czterema obligami rękodaynymi kościelnych pieniędzy pożyczoney, wyż pomienieni żalujący seniorowie y dozorcowie byli zapozwali, gdzie gdy obżalowani żydzi nie staneli, sąd główny trybunałny podług opisów obżalowanych niewiernych żydów dekreta wszystkie ekonomiczne xięstwa Birżańskiego stwierdziwszy, na infanią delatorom wzdał, za któremi dekretami podawszy obwieszczenie urzędownie do obżalowanych niewiernych żydów na exekucyą wielm. imé. p. sędzia ziemski Upitski do Birż zjechał, obżalowani żydzi iawnie się tym dekretom trybunałnym sprzeciwili, exekucy czynić nie dopuścili, zkąd urząd z stroną szlachtą, z podaną tylko cedulą odjechał, przez co w paeny prawne popadli, o które iawnie sprzeciwieństwo żalujący seniorowie y dozorecy kościoła pomienionego Birżańskiego o nieoddanie summy tysiąca dziewięćset sześćdziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tyńfów w dekretach dwóch trybunałnych na obżalowanych niewiernych żydach, ogulem rachując, wskazanych, tudziesz do zapisu paręcznego od żyda Kalmana Markiewiczza—aređarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżańskiej danego, żalujące seniores obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżańskiej przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od aktorów patron ichmé za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imé pan Michal Frackiewicz—podezaszy Smolenski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a

pozwani obżalowani niewierni żydzi kahału Birżanskiego iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, zatym partis actoreae plenipotent podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, w mieście w Birżach, przez ienerała Daniela Hameltona pozwu, zeznaniem onego oczewistym na urzędzie grodzkim Upitskim uczynionym y wypisem relacyi onego z tychże xiąg autentyce wydany, słusznie prawnie dowiodszy pilność trojga wołania strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobą z niego o rzecz wyż wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta dwa sądu głównego trybunального, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym msca Julij piątego dnia, przez żalujących seniorów na obżalowanych niewiernych żydach z infamią, z wskazem summy w nich wyrażoney otrzymane, za którymi gdy wielmożny imé. p. Marcinkiewicz — sędzia ziemski Upitski do niewiernych żydów do Birż, dla uczynienia exekucyi za sumę namienionemi dekretami wzkazaną, porządkiem prawnym zieżdzał, tedy obżalowani niewierni żydzi Birżanscy tey exekucyey mocno bronili y niepostąpili, na dowod którego sprzeciwienstwa list poieżdzy datą w nim wyrażoną, autentyce wydany, produkowawszy y iawnego prawu pospolitemu y dekretowi trybunalnemu sprzeciwienstwa dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym wyż produkowanych dekretów wespół z infamiami, wskazem, w nich wyrażonym, listem poieżdzim urzędowym, wszystkim procederem prawa, z zapisami y innemi dokumentami żalującym seniorom służącemi iako słusznych y prawnych utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy temi dekretami wskazaney tysiąca dziewięciuset sześciudziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tynfów, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana

Markiewicza — arendarza Popielskiego na talarów siedmudziesiąt od szkoły Birżanskiej żalującym seniorom danego, samego kapitału z troiakami dwóchset ośmiudziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne z okazji obżalowanych niewiernych żydów recenter y na sprowadzenie pojazdu spendowane tysiąca złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach synagogi y całego kahału miasta Birżanskiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szynkach karczemnych, domach, kromach y wszelkich dobytkach, z wolnym wszędzie na każdym mieyscu arestowaniem, a w niedostalku dobr y samych osob łapaniem y aż do satisfakcyi sequestrowaniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów wszystkich synagogi Birżanskiej iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretom trybunalskim, na infamią, na garło y na łapanie żalującym ichm. pp. seniorom wskazania, ad publikandum ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwołczney za sumę wskazaną exekucyi, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, gleyta, reskrypta, ceduły, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne iakimkolwiek sposobem nazwane do iaśnie wielmożnych ichmé panów wojewodów, chorążych, rotmistrzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego, Kowińskiego x-twa Żmdgo y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod którymi dobra obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej pokażą się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie strona do tey exekucy użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales paenam priwationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmé pp. Henryka Ierzego Kieslera — kapitana i. k. msci, Alexandra Bistroma — strażnika Nowogrodzkiego — porucznika i. k. mci y innych seniorów y conseniorzów kościola Saskiego Birżanskiego bacząc to, iż nie-

wierni żydzi wszyscy starsi, rabinowie, cały kahał y synagoga Birżanska, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili. Przeto obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżanskicy, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, żaloby pozowney y domawiania się patrona strony powodowey dekreta dwa sądu głównego trybunalnemu w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, meca July piątego dnia przez żalujących na obżalowanych niewiernych żydach otrzymane, wespoł z infamiemi, z wskazem w nim wyrażonym, listem pończdzym, urzędowym, z procederem prawa, z zapisami obligacyjnemi y wszystkimi dokumentami żalującym seniorom kościoła Saskiego Birżanskiego służącemi, iako słusznie y prawnie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy temi dwoma wyż namienionemi dekretami wskazaney tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt trzy talarów bitych y tyńfów cztery, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana Markiewicza—arendarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżanskicy żalującym danego samego kapitału z trojakiemi zarękami dwiescie ośmdziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne recenter y na sprowadzenie pojazdu spendowane tysiąc złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lueris nam sądowi persolutis in summa talarowey monety dwa tysiące dwiescie czterdziescie trzy talarów bitych y tyńfów cztery, osobno zaś currentis monetae tysiąc złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach kahału Birżanskiego, na wszelkich majątnościach, dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, zastawach, leżących summach pieneznych gdzie y u kogokolwiek na obligach y zapisach będących, z wólnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem y arestowaniem, szkoły pieczęto-

waniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżanskicy iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi trybunalnemu, takoz na infamią, na garło y na łapanie żalującym delatorom wskazujemy, ad publicandum ienerala sądowego przydaiemy, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney za sumę wskazaną na dobrach onych wszelkich y na samych osobach exekucyi, nieoglądając się na żadne bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne iakimkolwiek sposobem nazwane obrony do iasnie wielmożnych ichmw pp. wojewodów, starostów, chorążych, rotmistrzów, urzedników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego Kowienskigo xięstwa Żmudzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi wszelkie majątności, dobra y same osoby obżalowanych niewiernych żydów Birżanskich być okaza się, a którego sobie strona z urzędów do tey exekucyi użyć zechce, zalożywszy contra non exequentes officiales paenam privationis officij, odsyłamy. A gdy dzień dziesiąty July anni praesentis przypadł, tedy ienerał Ierzy Namowicz, dość czyniącę prawu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych, rabinów, cały kahał y synagogę Birżanskę za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 349, за 1711 г., л. 248.

№ 192.—1711 г. Июля 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минскаго еврейскаго кагала къ инфаміи за принужденіе жившихъ на землѣ Мацкевича евреевъ возить Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичъ.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, mca Iulij dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imé pana Jarosza Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskiego, tylko w dowodzeniu krzywdy żydom—mieszczanom na iuryzdyce mieszkającym y całej iuryzdyce imści w mieście i. k. mei Minsku będącey, z niewiernemi Judką Moyżeszowiczem, Mowszą Kisielewiczem, Jankielem Borkowiczem, Janchielem Janekielewiczem, Eliaszem Kisielewiczem y Giecem Moyżeszowiczem—żydami y obywatelami miasta i. kr. msci Minska, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniając o to, iż obżalowani niewierni żydzi, wziawszy y pozycywszy na swoje potrzeby iakoweś u wielbnych ichmw xięży iezuitów konwentu Minskiego sumę y onym prowizją płacić y od siebie do zwożenia cegieł, kamieni na murowanie kościoła podwody dawać postąpiwszy y opisawszy się, czyniąc na convulsią prawa pospolitego y constytucyi seymowych o dobrach, iuryzdykach ziemskich y libertowanych opisanych, mimo libertacją od lat pułkorusset iuryzdyki w possessyi żalującego w mieście Minsku będącey uczynioną, postponując libertacie, niesłusznie y nienależycie za dług od siebie u w Bogu wielbnych ichmw xięży iezuitów Minskich zaciągniony y onym winny, iuryzdykę żalującego wieczystą, ziemskiemu prawu podległą, do siebie pociągając, z oney od żydów tamecznych na iuryzdyce mieszka-

jących niesłusznie y nienależycie, ustawicznie w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym iedynastym różnych mscy y dni gwałtownie podwody biorąc, w Bogu wielbnym ichmé xięży iezuitom Minskim daia, sami czeladź z iuryzdyki żalującego, z końmi do wożenia cegieł, kamieni przymuszając, która przez dzień cegły, kamieni y co im każą wożąc, na noc do domów swoich zabierając, w prywatnym więzieniu przez noc trzymając, na zaiutrz do wożenia cegieł do w Bogu wielbnych ichmw xięży iezuitów, nie sobie y do miasta nienależącą, zaprowadzając y onych przymuszając, piśmie swoim iuryzdykę żalującego niesłusznie podwodami onerowali y w zabieraniu podwod iuryzdyczan żalującego do szkody na złotych dwieście y daley przywiedli y ieszcze dalsze odpowiedzi zruinowaniem iuryzdyki, z niey mieszkających żydów y mieszczan różnemi wymyslnemi swoimi sposobami wypędzeniem grożąc, czyniąc. Zaczem przy prawie pospolitym, constytuciach seymowych y libertacjach aktora y iuryzdyke onego conserwowania od takowey impetycyi obżalowanych żydów teyże iuryzdyki żalującego, mieskiemu niepodległey, prawu y do kahału obżalowanych Minskiego nienależącey, iako wieczystey żalującego y do prawa ziemskiego należącey, vigore constytucyi y libertacyi do uwolnienia, za naruszenie przywilejów paen, a za udziałaną odpowiedź banicyi doczesney, za prywatne zaś więzienie z iuryzdyki żalującego od żydów czeladzi infamij y innych paen do wskazania, za poczynione w zabieraniu niesłusznie podwod złotych dwieście z switością, do zapłacenia, zostawiwszy o dalsze practensie, dla zapozwania y tey żaloby do meliorowania salvum jus, teraz tylko oto, iako się wyż pomieniło, żalujący aktor niewiernych żydów Minskich pozwem, w którym wszystka rzecz dostateczniej iest opisana y wyrażona przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od imé pana Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskie-

go, patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy dana, imć pan Michał Frackiewicz—podezaszy Smolenski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi Minscy, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron podanego pozwany niewiernym żydom Minskim oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. msci Wilnie wychodzącym z szkoły żydowskiej przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim Wilenskim, kollego naszym, uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem przywileie y libertacie od najiasniejszych królów ichmć polskich od lat pultoruset y daley w mieście Minsku będącey aktorowi wiecznością należącą y pod ziemskie prawo, a nie pod mieskę podległą nadane, oraz o niesłuszne pomienoney iuryzdyki ziemskiej do miasta przez niewiernych żydów pociąganie y na oney żydów y mieszczan turbowanie, protestacją od żalującego aktora na niewiernych żydów Minskich do xiąg grodzkich wojewodztwa Minskiego zanesioną y ekstraktem z tychże xiąg pod datą roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego iedynastego, mscia y dnia w niey inserowanego wydaną, po których produkowaniu pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nie posłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według prawa y propozycji pozwney, przywileiów libertacy od najiasniejszych królów ichmć na iuryzdykę teraz w posessyi wieczystey u żalującego imć pana Mackiewicz—strażnika Minskiego, zostającą, w mieście Minsku będącą służących, ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia; vigore których przywileiów libertacyi y innych dokumentów iuryzdyki w mieście

Minsku będącey, iako wieczystey, ziemskiemu prawu podlegley, od wszelkich ciężarów mieskich y impetycyi niewiernych żydów obżalowanych y całego kahału Minskiego nienależącey y z dawnych czasów libertowaney y teraz uwolnienia, y aby obżalowani niewierni żydzi y cały kahał do oney nie interessował się, żadnego bezprawia y violencyi pomienioney iuryzdyce nie czynił, nakazania. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żalującego podwod brania, a ichm xięży iezuitom conventu Minskiego dawanie y przez to do szkod na złotych dwieście iuryzdyce uczynienie, sowito z winą gwałtowną czterechset pięciudziesiąt złotych, za udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyslnemy sposobamy agrawowaniem y runowaniem odpowiedź y pochwałkę winy pochwalkowey sta dwudziestu pięciu złotych, za szkody, nakłady prawne, z okazji obżalowanych recenter na prawo spendowane dwóchset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris należącym, na pozwanych niewiernych żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych aresztowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, sumach pienieznych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną na iuryzdykę aktora odpowiedź y pochwałkę, na doczesną banicią, a za prywatne więzienie czeladzi u żydów, na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamią aktorów wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla proklamowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz wyż wyrażoney summy dla uczynienia na dobrach, domach, towarach, handlach, kromach, summach pienieznych y innych dobrach pozwanych niewiernych żydów wykucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów okażą się, a którego sobie imć pan strażnik wojewodztwa Min-

skiego do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Iarosza Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskiego, bacząc to, iż niewierni, Judka Moyzeszowicz, Mowsza Josielewicz, Jankiel Borkowicz, Janchielow Janckielewicz, Eliasz Kisielewicz y Giec Moyzeszowicz, żydzi y obywatele miasta i. kr. msci Minska będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, według prawa propozycyi pozwney y domawiania się aktora patrona wysz pomienione y u sądu naszego produkowane przywileia, libertacie od niasnieyszych królów ichmć datami w nich wyrażonemi na iuryzdykę teraz w possessyi wieczystey u żalującego imć pana Mackiewicza — strażnika Minskiego ostaiąca, w mieście Minsku będąca, służące, ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzami; vigore których przywileiów, libertacyi y innych dokumentów iuryzdyke w mieście Minsku będąca, ze wszystkiemu mieszkańcami, nemine excepto, iako wieczystą ziemskiemu prawu podległą, od wszelkich ciężarów mieskich, kontrybucyi, podwod y impetycyi niewiernych żydów obzałowanych y całego kahału Minskiego, iako mieskiemu prawu niepodległą, do kahału Minskiego nienależącą y z dawnych czasów libertowaną y teraz in perpetuum uwalniamy y aby obzałowani niewierni żydzi y cały kahał do oney nieinteressował się, żadnego bezprawia y violencyi pomienioney iuryzdyce żalującego nieczynił sub paenis nakazujemy. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żalującego podwod brania, a ichmć xięży iezuitom conwentu Minskiego dawanie y przez to szkod na złotych dwieście iuryzdyce żalującego uczynienie, sowito wespół z winą gwałtowną czterysta piędziesiąt złotych, za

udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyślnemi sposobami agrawowaniem y ruinowaniem, odpowiedź y pochwałkę, winy pochwałkowej sto dwadzieście pięć złotych, za szkody, nakłady prawne z okazji obzałowanych na prawo spendowane dwieście złotych, z wpisnyw y pamiętnym cum lucris nam sądowi danym y zapłaconym wszystkiego summą siedemset osmdziesiąt pięć złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych arestowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną ruinowaniem, dalszemi wymyślnemi sposobami iuryzdyki aktora y braniem podwod odpowiedź y pochwalke na doczesną banicją, a za przywatne więzienie czeladzi y żydów na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamią aktorowi wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, a za wskazaną wyż wyrażoną summę dla uczynienia na domach, towarach, handlach, kromach, summach pieniężnych y innych dobrach pozwanych niewiernych żydów, exekucy do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów okażą się, a którego sobie imć pan Mackiewicz strażnik wojewodztwa Minskiego do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż msca Iulij anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Iudke Moyzeszowicza, Mowsze Kisielewicza, Iankiela Borkowicza, Ianchiela Janckielewicza, Eli-

asza Kisielewicza y Gieca Moyżeszowicza żydów y obywatelów miasta i. kr. mści Minska za banitów doczesnych y infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swey a loco publikacionis rediens iudicialiter zcznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 349, за 1711 г., л. 796.

№ 193.—1711 г. Августа 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ шести кагаловъ нынѣшней Гродненской губернии къ инфаміи и уплатѣ Жировицкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Augusta ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu przewielebnego imci xiędza Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu świętego Bazylego Wielkiego—starszego klasztoru Żyrowickiego y wszystkich oyców Bazyljanów tegoż klasztoru Żyrowickiego, z niewiernemi żydami kahału Pruzńskiego, kahału Rożńskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytenskiego, kahału Słonimskiego, kahału Mścibowskiego starszymi y wszystkiemi de nomine et cognomine w zapisach wyrażonemi y niewyrażonemi żydami, za pozwem od aktorów wyniesionym, mieniać do listów dobrowolnych, podług prawa sprawionych wyderkaflowych y obligacyinych zapisów: od kahału Pruzńskiego na złotych tysiąc pięćset pięćdziesiąt, zaczynając termin w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórym, w dzień świętego Siemiona s-ta greckiego podług starego kalendarza; od żydów Rożńskich—

iednego na złotych tysiąc pięćset spełna talarami bitemi, rachując każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem oney w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha—święta Rzymskiego, podług nowego kalendarza, drugiego zapisu na złotych trzysta talarami bitemi, rachując każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha dnia dziewiętnastego msca Marca; trzeciego zapisu na talarów bitych sto z oddaniem onych na terminie od kahału Lachowickiego; na złotych dwa tysiące, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień świętego Michała archaniola, także talarami bitemi. Od żydów kahału Bytenskiego na złotych sześćset, od której summy opisali się, że mieli co rok, zaczawszy od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego dawać za kwotę sześć kamieni łoiu dobrego, przepuszczanego, założwszy termin oddania w dzień zapust wielkich trzy kamienia łoiu podług ruskiego kalendarza, a drugie trzy kamienie łoiu w dzień Pokrowy ruskiej, Panny przenajświętszey święta ruskiego, dnia pierwszego Oktobra wiecznemy czasy dawać opisali się. Od żydów kahału Słonimskiego na zapis wieczysty wyderkaflowy, dany na złotych tysiąc talarami bitemi, rachując talar bity po złotych sześciu, od której summy opisali się co rok dawać czynsz albo wyderkał, po złotych ośmdziesiąt, takową monetą dobrą talarami bitemi, talar bity po złotych sześciu rachując, a to zaczynając termin od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, od dnia niedzieli przewodney święta rzymskiego podług nowego kalendarza opisami, oni sami y po nim następujące potomkowie albo successorowie ich powinni wypłacać; od tegoż kahału Słonimskiego na list obligacyiny zapis na złotych tysiąc talarami bitemi, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, którą summę opisali się oddać w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym mie-

siąca Nowembra iedynastego dnia, w dzień s-o Marcina święta rzymskiego, albo za nieoddaniem tey summy opisali się tym zapisem dawać kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu po złotych ośmdziesiąt co rok, także dobrą monetą, rachuiąc talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu. Także żydzi kahału Mscibowskiego na ieden zapis opisali się złotych tysiąc sto, a na drugi sto dziesięć złotych, na trzeci tysiąc złotych, z oddaniem tych summ na terminach w tych zapisach wyrażonych, któremi temi zapisami wysz pomienionemi kahał y wysz rzeczzone wszystkie żydzi starsi, młodszy y wszyscy synagogi żydowskiey tych kahałów, pod zarękami w tych zapisach założonemi opisali się wypłacić podług zapisów swoich summy y kwoty od tych summ. A że tym zapisem swoim pomienione kahały dość nieuczynili, sum należitych kwoty niewypłacili, a przez to w zaręki, sowitości, szkody, nakłady prawne popadli, tedy do wyplacenia tych summ y kwot od nich należących, z zarękami, sowitosciami, szkodami, nakładami prawnemi y do wskazania żydów kahałów wysz pomienionych podług zapisów na doczesną, wieczną, banicę y infamią, y wskazania paen prawnych tym pozwem aktorowie zapozwali. W której sprawie za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imse pan Jakub Czerniewski — horodniczy Upitski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowey o niestaniu swym niedali wiadomości. Zatem aktorów patron podanego oczewisto w ręce żydom kahałów pomienionych tu w mieście iego królewskiey mści na tenczas będącym przez ienerała Ierzego Namowicza wielu stroni pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym inscią panem pisarzem trybunału w. x. Lit. uczynionym słusnie prawnie dowiodszy, troyga wołania, pilność na tym pozwie napisano okazawszy, żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, na

dowod samey rzeczy pokładał zapisy oryginalne z zarękami y z kwotą w nich wyrażonemi y wpisanemi dane, prawnie sprawione, z których obowiązki y warunki doskonale przeczytawszy, niewypłacenie summ y kwot dowiodszy, ponieważ pomienione kahały y żydzi starsi y młodszy niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów wszystkiey wyderkafowych y obligacyinych od pomienionych żydów y kahałów klasztorowi Żyrowickiemu danych, y służących, we wszystkiey punktach y paragrafach utwierdzenia y przy moey zachowania, według których na kahałe Pruzanskim według zapisu wyderkafowego od tysiąca pięciuset pięciudziesiąt złotych od roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu nieplaconey kwoty złotych cztery tysiące czterechset dziewięciudziesiąt pięciu, zarąk w tym zapisie założonych troiakich czterech tysięcy sześciuset pięciudziesiąt złotych, za szkody nakłady prawne złotych trzechset; na kahałe Rożanskim na ieden zapis winney summy złotych tysiąca pięciuset pełna talarami bitymi rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu, zarąk w tym zapisie założonych, troiakich czterech tysięcy pięciuset złotych, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu tysiąca ośmiuset złotych polskich; na drugi zapis od tychże żydów Rożanskich złotych trzechset talarami bitymi, także talar bity rachuiąc po złotych sześciu w tym zapisie założonych troiakich zarąk złotych dziewięciu set talarami bitymi, kwoty od tey summy aktorom należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu złotych czterechset trzydziestu dwóch, także talarami bitymi rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu. Na trzeci zapis od tychże żydów Rożanskich bitych talarów sta zarąk w tym zapisie założonych troiakich talarów bitych trzechset, kwoty od tey summy aktorom od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego nieplaconey złotych siedmiu set dwudziestu, za szkody, nakłady prawne

w tey sprawie łożone y upominając się tey summy wydane złotych sześciuset. Na kahale Lachowickim na zapis winney summy dwóch tysięcy złotych talarami bitemi, troiakich żarąk sześciu tysięcy złotych polskich, kwoty od tey summy aktorom należącey trzech tysięcy dwóchset złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone trzechset złotych. Na kahale Bytenskim na zapis wyderkaflowy na złotych sześćset dany od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego kwoty łoiem niewydanej do łąd, łoiu kamieni siedmiudziesiąt ósmiu, żarąk w tym zapisie założonych złotych tysiąca ósmiuset, za szkody, nakłady prawne złotych trzechset. Na kahale Słonimskim, na zapis wyderkaflowy od tysiąc złotych nieplaconey, od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego kwoty albo wyderkaflu do tego czasu złotych tysiąca sześciuset, troiakich żarąk w zapisie założonych trzech tysięcy złotych. Na drugi zapis od tych że żydów Słonimskich aktorom winney summy tysiąca złotych, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, żarąk w tym zapisie założonych złotych trzech tysięcy talarami bitemi, talar bity rachując po złotych sześciu y po groszy piętnastu, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego nieplaconey, złotych tysiąca dwóchset ósmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone złotych sześciuset. Na kahale Mscibowskim na ieden zapis złotych tysiąca sta, żarąk troiakich w tym zapisie włożonych trzech tysięcy trzech set złotych, kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu nieplaconey od roku tysiąc siedmsetnego aż do tego czasu tysiąca dwóchset dziesięciu złotych polskich; na drugi zapis na złotych sto dziesięć od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż dotąd nieplaconey kwoty, złotych sta pięciudziesiąt czterech co rok należącey. Na trzeci zapis za wliwkiem ichmś w panów Stanisława--horodniczego Wolkowyskiego y Marciana Dominika Tułowskich klasztorowi Żyrowickiemu włany

złotych tysiąca, żarąk w tym zapisie założonych trzech tysięcy złotych, kwoty od tey summy należącey złotych tysiąca trzechset, za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie łożone, na tymże kahale Mscibowskim złotych sześciuset; na wysz pomienionych kahalach wszystkich żydów starszych y młodszych, na domach, placach, kotłach, browarach, kramach, towarach, szkołach, z wolnym szkoł pieczętowaniem, domów, placów, kotłów, kromów, towarów zabieraniem, na targach, iarmarkach y na drogach gdziekolwiek potrafiwszy żydów braniem; także wozów y towarów zabieraniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych kahalów żydów podług zapisów ich na infamią aktorom wskazania, za infamissów uznania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować y proklamować nakazania y na odprawę tych summ wysz pomienionych, do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Słonimskich, Wolkowyskich, Brzeskich, Pinskih y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi ieno osoby y dobra obżałowanych kahalów y żydów okażą, a którego sobie strona z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposłusznych dalszych paen prawnych u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu przewielebnego imści xdza Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu s-o Bazylego W-o, starszego klasztoru Żyrowickiego y wszystkich ichmw oyców Bazylianów tegoż klasztoru Zyrowieckiego baczac to, iż niewierni żydzi — kahal Pruzanski, kahal Rożański, kahal Lachowicki, kahal Byteński, kahal Słonimski, kahal Mscibowski—starsi y insi wszyscy nomine et cognomine w zapisach wyrażeni y niewyrażeni, będąc pozwem przed sąd nasz zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku

zawitym na upad w samey rzeczy wzda-
iemy, zapisy wszystkie wyderkafowe y ob-
ligacyne od pomienionych żydów y kaha-
łów klasztorowi Żyrowickiemu dane y słu-
żące, z zarękami, z kwotą należącą we wszyst-
kich punktach y paragrafach nienaruszenie
przy mocy zachowujemy y utwierdzamy.
Na kahale Pruzanskim podług zapisu wy-
derkaffowego od tysiąca pięciu set pięciu-
dziesiąt złotych od roku tysiąc sześć set
siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu
niepłaconey kwoty złotych cztery tysiące
cztyrysta dziewiędziesiąt pięć, zaręk w tym-
że zapisie założonych troiakich cztery ty-
siące sześćset piędziesiąt złotych, za szkody,
nakłady prawne złotych trzysta, ogółem
złotych dziewięć tysięcy cztyrysta czterdzie-
cie pięć. Na kahale Pruzanskim, na kahale
Rozańskim—na ieden zapis winney summy
złotych tysiąc pięćset talarami bitemi,
rachuiąc każdy talar bity po złotych sześć,
zaręk w tym zapisie założonych troiakich
cztery tysiące pięćset złotych, kwoty od
tey summy należącey od roku tysiąc sześć-
set dziewiędziesiąt szóstego aż do tego
czasu tysiąc ośmset złotych polskich, na
drugi zapis od tychże żydów Rozańskich
złotych trzysta talarami bitemi, takż talar
bity rachuiąc po złotych sześciu, zaręk w
tym zapisie założonych troiakich złotych
dziewięćset talarami bitemi, kwoty od tey
summy aktorom należącey od roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego
czasu złotych cztyrysta trzydzieście dwa,
także talarami bitemi, rachuiąc każdy ta-
lar bity po złotych sześciu; na trzeci zapis,
od tychże żydów Rozańskich bitych tala-
rów sto, zaręk w tymże zapisie założonych
troiakich talarów bitych trzysta, kwoty od
tey summy aktorom od roku tysiąc sześć-
set dziewiędziesiąt szóstego niepłaconey
złotych siedmset dwadzieścia, za szkody,
nakłady w tey sprawie łożone złotych sześć-
set, ogółem kładąc na kahale Rozańskim
złotych trzynaście tysięcy sto piędziesiąt
dwatalarami bitemi. Na kahale Lachowickim,
na zapis winney summy dwa tysiąca zło-
tych talarami bitemi, troiakich zaręk sześć

tysięcy złotych polskich, quoty od tey sum-
my należącey aktorom trzy tysiące dwiescie
złotych, za szkody, nakłady prawne w tey
sprawie łożone trzysta złotych, ogółem na
kahale Lachowickim iedynaście tysięcy
pięćset złotych polskich. Na kahale Byten-
skim na zapis wyderkafowy na złotych
sześćset dany od roku tysiąc sześćset dzie-
wiedziesiąt ośmego, kwoty łożiem niewyda-
ney dotąd, łożiu kamieni siedmdziesiąt ośm,
zaręk w tym zapisie założonych złotych ty-
siąc ośmset, za szkody, nakłady prawne na
tym kahale złotych trzysta. Na kahale Sło-
nimskim na zapis wyderkafowy tysiąc zło-
tych niepłaconey od roku tysiąc sześćset
dziewiędziesiąt pierwszego, kwoty albo wy-
derkafu do tego czasu złotych tysiąc sześć-
set, troiakich zaręk w zapisie założonych
trzy tysiące złotych; na drugi zapis od
tychże żydów Słonimskich aktorowi winney
summy tysiąc złotych; rachuiąc każdy talar
bity po złotych sześciu y po groszy pięt-
nastu, zaręk w tym zapisie założonych zło-
tych trzy tysiące talarami bitemi, talar bity
rachuiąc po złotych sześciu y po groszy
piętnastu, quoty od tey summy należytey
od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pią-
tego niepłaconey złotych tysiąc dwiescie
ośmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne
w tey sprawie noviter łożone złotych sześć-
set. Na kahale Mscibowskim na ieden za-
pis złotych tysiąc sto, zaręk troiakich w tym
zapisie założonych trzy tysiące trzysta zło-
tych, kwoty od tey summy klasztorowi
Żyrowickiemu niepłaconey od roku tysiąc
siedmsetnego aż do tego czasu tysiąc dwiescie
dziesięć złotych polskich; na drugi zapis
od złotych sta dziesięciu od roku tysiąc
sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż dotąd,
niewyplaconey co rok należącey quoty zło-
tych sto piędziesiąt cztyry; na trzeci zapis
za wliwkim ishmśew panów Stanisława—
horodniczego Wolkowyskiego y Marciana
Dominika Tułowskich klasztorowi Żyro-
wickiemu włany złotych tysiąc; zaręk w tym
zapisie założonych trzy tysiące złotych;
quoty od tey summy należącey złotych ty-
siąc trzysta, za szkody, nakłady prawne

w tey sprawie łożone na tymże kahalę Mscibowskim złotych sześćset, na kahalę pomienionym Mscibowskim, ogulem złotych dziesięć tysięcy siedmset siedmdziesiąt cztery; na wysz pomienionych kahalach wszystkich żydach starszych y młodszych osobach, na szkołach tych kahalów, z wolnym tych szkół pieczętowaniem, na domach, placach, browarach, kottach, kramach, handlach, towarach, z wolnym na drogach, iarmarkach, targach aresztowaniem, towarów zabieraniem y żydów samych potrafiwszy braniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych żydów y kagały wysz pomienione, podług zapisów ich na infamią aktorom wskazuiemy y do prawa coaeqvationis iurium stosując się, te kagały y żydów za infamissów uznawszy, dla publikowania infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać, publikować y proklamować nakazuiemy y na odprawę tych wysz pomienionych summ do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Slonimskich, Wolkowyskich, Brzeskich, Pinskih y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra obżalowanych kahalów żydów okażą, a którego sobie strona z urzędu użyć zachee, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze paeny prawne odsylamy. A gdy dzień dwunasty msca Augusta, anni praesentis dla publikowania tey infamiey przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, czyniąc dośe prawu popolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów kahału Prużanskiego, kahału Rożanskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytenskigo, kahału Slonimskiego, kahału Mscibowskiego starszych y młodszych in genere wszystkich w izbie sądowej y et in foro publico za infamissów obwołał, ogłosił, proklamował y tę publikacją, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 349, за 1711 г., л. 1764.

№ 194.—1712 г. Апрель 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскихъ кагаловъ къ инфамии и смертной казни за неуплату 25000 поголовнаго сбора на содержание войска.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Apryla osmnastego dnia.

Przed nami sedziami głównemi na trybunale w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imé pana Michała Sawickiego—czesznika Wolkowyskiego, rotmistrza i. k. m. chorągwi Węgierskiej trybunалу w. k. Lit. z niewiernemi żydami starszemi kahalami y przykahalkami białoruskiemi, kahalém Minskim y przykahalkami onego kahalami Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim, Turzeckim, Iwskim, Korelickim, Wsielebskim, Stołowieckim, Myszskim, Polonskim, Polonieckim, Rohotskim, Derewenskim, Dworzeckim, Molezadskim, Horodyskim, Zdziencielskim, Bielickim, Nieswiskim, Mirskim, Slonimskim, Kroszynskim y calem gminem y popolstwem do wysz namienionych kahalów należącemi, za pozwem od aktora wyniesionym o to, iż obżalowani niewierni żydzi starsi y cały gmin namienionych kahalów in complicitate zostając z żydami kahalów Białoruskich z infamissami, dekretami sądu głównego trybunального osądzonemi, idąc z sobą in condieto, sprzeciwiając się postanowieniu rzeczy popolitey, gdy żalujący aktor według dispartimentu samych że obżalowanych żydów wydanego y przez iasnie wielmożnego imé pana Hetmana w. x. lit. potwierdzonego dla odebrania summy dwudziestu pięciu tysięcy złotych za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty za pogłowne żydowskie, na choragiew trybunalską należącey, ludzi swoich do wysz namienionych kahalów zesłał, tedy obżalowani żydzi udając się do różnych protekeyi, nietylko żeby mieli summy z wysz wyrażonych kahalów

za pogłowne wypłacić, lecz ieszcze zesłanych ludzi przy zebraney kopie swywolnych ludzi zkonfundowawszy precz powypędzali, przez co w paeny prawne y wine infamij popadli, zaczym do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunalnego z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahałów Białoruskich w roku pszeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym z infamiami y wskazami w nich wyrażonemi otrzymanych, do oddania summy dwudziestu pienciu tysięcy złotych ze wszystkich wysz wyrażonych kahałów za pogłowne żydowskie na chorągiew trybunalską należące do wskazania obżałowanych żydów kahałów Białoruskich iako niepojednokrotnych infamissów item na infamią y drugich wszystkich wysz namienionych kahałów in complicitate zostaiących takż na infamią, z mocną na wszelkich dobrach, szkołach, kromach, handlach, towarach, summach pieniężnych exekucyą do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych żalujący aktor obżałowanych żydów przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy ninieyszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Stephan Frąckiewicz—krayczy Upitski oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa niestawiali tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili; za tym tenże aktora patron podanego obżałowanym niewiernym żydom starszym wszystkim kahałów wyżey namienionych oczewisto w ręce tu w miescie ich k. mei. Wilnie z bożnicy wychodzącym przez ienerała Ierżego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imcią panem pisarzem koła sądow naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego,

a mianowicie poslednieyszy w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiąca February dwudziestego dnia z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego, z wskazem summy w nim wyrażoney y z infamią na kadency Nowogrodzkiey otrzymaney, oraz produkował protestacyą o nie oddanie summy dwudziestu pięciu tysięcy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty z kahałów wysz specificowanych na chorągiew trybunalską należący, o zkonfundowanie y wypendzenie ludzi żalującego dla odebrania summy zesłanych na tych że żydów wszystkich kahałów do xiąg urzędowych zaniesioną y per extractum wydaną, po ktorym produkowaniu pozwanych kahałów y wszystkich żydów poniewasz do prawa nie stawiają iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym dekretow sądu głównego trybunalnego a mianowicie poslednieyszego, wyżey produkowanego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca February dwudziestego dnia, z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymanego, utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należący nie wypłaconey dwudziestu pięciu tysięcy złotych za szkody y nakłady prawne w tey sprawie poniesione pięciuset złotych na pozwanych kahałach Białoruskich, Minskim Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim, Turzeckim, Iwskim, Koreliekim, Wsielubskim, Stołowiekim, Myszskim, Połonskim, Połoneckim, Rohotskim, Derewenskim, Dworzeckim, Molezadskim, Horodyskim, Zdziencielskim, Bieliekim, Nieswizskim, Mirskim, Słonimskim, Kroszynskim—starszych żydach, całym gminie y pospolstwie namienionych kahałów, na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach y innych wszelkich dobrach leżących, ruchomych sum-

mach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnych onych na każdym mieyscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkoł pieczętowaniem, a samych wszystkich żydów kahału Białoruskiego iako infamissów nie poiednokrotnych item na infamią, na łapanie y na gardło y innych wyż specifikowanych kahałów in complicitate z infamissami zostaiących iako w praetensij skarbowey takoz na infamią żalującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, a za sumnę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych kahałów exekucij do urzędów ziemskich lub Grodzkich wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi maiętności, dobra y osoby obżalowanych żydów okażą się, a ktorych sobie strona z urzędow do tey exekucij użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Michała Sawickiego—czesznika Wołkowyskiego rotmistyza i. k. mci. chorągwi Węgierskiej trybunału w. x. lit. bacząc to, yż obżalowani kahał y przykahalki Białoruskie, kahał z przykahalkami Minski, kahały Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turzecki, Iwski, Korelicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszski, Polonski, Polonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Molezadski, Horodyski, Zdziencielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Słonimski, Kroszynski, niewierni starsi wszyscy cały gmin y pospólstwo wysz wyrażonych kahałów, będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazy naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym dekreta sądu głównego trybunalnego, a mianowicie posledniejszy, produkowany w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, mscia February dwudziestego dnia z aktu ratu żalującego aktora na obżalowanych

żydach kahału Białoruskiego, z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymany utwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowuiemy, summy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należącey y niewyplaconey dwadzieście pięć tysięcy złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie poniesione pienćset złotych, in summa dwadzieście pięć tysięcy y pięćset złotych na pozwanych niewiernych żydach kahałów wyżey namienionych na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, dobrach wszelkich leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkoł piszętowaniem, a samych obżalowanych kahałów Białoruskiego iako nie poiednokrotnych infamissów dekretami trybunalskimi osądzonych na infamią, na łapanie y na gardło, a kahałów Minskiego, Nowogrodzkiego, Orłowskiego, Lubeckiego, Turzeckiego, Iwskiego, Korelickiego, Wsielubskiego, Stołowickiego, Myszskiego, Polonskiego, Poloneckiego, Rohotskiego, Derewenskiego, Dworzeckiego, Molezadskiego, Horodyckiego, Zdziencielskiego, Bielickiego, Nieswiżkiego, Mirskiego, Słonimskiego, Kroszynskiego, starszys żydów y cały gmin kahałów wyżey namienionych, in complicitate z infamissami zostaiących, iako w pretensy skarbowey, takoz na infamią żalującemu aktorowi wskazuiemy y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydaiemy, a za sumnę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wszelkich woiewodztw y powiatów, pod ktoremi maiętności, dobra y osoby obżalowanych żydów kahałów wyż wyrażonych okażą się, a ktorych sobie strona z urzędow do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne, odsyłamy; a gdy dzień dwu-

dziesty tegoż miesiąca Aprila anni praesentis przypadł, tedy Ierży Namowicz ienerał sądow naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu kahał Białoruski z przykahalkami, kahał Minski z przykahalkami, kahały Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turczecki, Iwski, Korelicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszski, Połonski, Połonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Mołezadski, Horodyski, Zdziencielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Słonimski, Kroszynski starszych wszystkich niewiernych żydów, cały gmin y pospolstwo kahałow specyfikowanych za infamisow w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacij swey, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg trybunалу głównego wielkiego xięstwa litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 350, за 1712 годъ, л. 144.

№ 195. — 1712 г. Августа 1.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехсотъ десяти золот. пол. и къ инфаміи за самовольное возвышеніе по головнаго сбора съ евреевъ Здзѣнцельскаго кагала.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mscia Augusta pierszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie oświeconego xięcia imci Mikołaja Faustyna Radziwiła—miecznika w. x. L. w dowodzeniu krzywdy żydom aręndarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdziencielskiego z niewiernemi żydami starszemi kahałów — Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Słuckiego, za poz-

wem od iasnie oświeconego aktora wyniesionym, mieniając o to, iż niewierni żydzi pomienieni starsi kahałów wyż wyrażonych usadziwszy się na zruinowanie ubogich żydów kahału Zdziencielskiego, niesłusznie y nienależycie, nad dawną taryffę pogłównego żydowskiego, aukcją nakładać śmieli y wazyli się y przez to pomieniony kahał Zdziencielski do ostatniej zguby y ruiny przywieść usiłują y per consequens skarbowi rzeczy pospolitey w. x. L. przez wymyslony onych sposob in futurum wielka szkoda dziać by się musiała, bo przez tak niesłuszną akeją od tych kahałów nad taryffę w. x. L. pogłównego żydowskiego na kahał Zdziencielski nałożoną, pomieniony kahał lubo iuż dość znacznie zruinowany y z nawiedzenia Bożego plagą contagionis dotknięty do reszty hinąc y ruinować by się musiał, która to takowa pomienionych żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych na zgubę kahału Zdziencielskiego zawziętość evidentier pokazuje się, bo pomienieni żydzi kahału Zdziencielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego za assygnacjami iasnie wielmożnych ichmć panów w. x. L. do skarbu na żołnierzów Rzptey płacili, iako złt. sześć set dwadzieście pięć y więcey nie nadto płacić nie powinni, obżalowani żydzi chcąc cale do ruiny, iako się wyżey wyraziło, wspomniony kahał przywieść, aukcją niesłuszną nad taryffę nakładając, mimo wydany excerpt z taryffy w. x. L. przez ichmw panów komissarzów trybunалу skarbowego w. x. L. w exekucją żołnierzom Rzptey prywatnym dyspartymentem podają y przez to kahał Zdziencielski do szkod niemalnych przywodzą, iakoż iuż więcey a niżeli na trzy tysiące y daley niewierni żydzi kahału Zdziencielskiego z okazji onych szkody ponieśli, zaczynając temu iasnie oświecony delator, aby przez takowe onych wymyslne sposoby kahał Zdziencielski do ostatniej nie przychodził ruiny y przez to in futurum skarbowi w. x. L. niedziała się krzywda, do skassowania y amihilowania takowych prywatnych onych dyspartymentów, do na-

kazania płacić nie więcej iako po złotych sześćset dwadzieście pięć według taryfły w. x. L. y wydanego przez naznaczonych komissarzów z trybunału skarbowego w. x. L. excerptu pogłównego, a za takowe wymyślne y szkodliwe skarbowi Rzptey sposoby, iako w sprawie skarbowey, do wskazania paenam infamiae, do nagrodzenia szkod z okazji onych poniesionych, przytym o dalsze peny prawne y szkody chcąc prawem czynić przed nas sąd pozwanym intentował akcyą. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie oświeconego aktora patron imć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopeć—podczaszy Oszmianski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce tu w miescie i. k. mei Wilnie przez ienerała Mikolaia Poczopowicza żydom obżałowanym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imc panem pisarzem kola sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z onego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował protestacyą na obżałowanych niewiernych żydów starszych kahałów Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pińskiego y Sluckiego, o niesłuszne nałożenie nad taryfłe w. x. L. pogłównego żydowskiego na żydów kahału Zdzięcielskiego, o szkody y paeny do xiąg urzędowych zanie-sioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydaną, oraz produkował excerpt z taryfły w. x. L. pomienionym żydom kahału Zdzięcielskiego autentice wydany, po których produkowaniu wzdania pozwanym niewiernych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym taryfły przez obżałowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie

na żydów kahału Zdzięcielskiego z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowanej, iako niesłuszney, fałszywey, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoney, skasowania y annihilowania, a przy taryfłie w. k. L. zachowania, excerptu z taryfły w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służącego przez kommissarzów trybunału skarbowego w. k. L. pod datą w nim wyrażoną, wydanego utwierdzenia y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryfę y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptey iako złtch sześćset dwadzieście pięć płacili warowania y nakazania, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazji nakładania żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryfłe w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzech tysięcy złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędowane trzechset złt. pol. na pozwanym niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pińskiego y Sluckiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, na towarach, handlach, spławach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym mieyscu arestowaniem y do więzienia samych braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyż wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akcyi do skarbu Rzptey się-gaiącey się, na infamią iasnie oświeconemu aktorowi wskazania y do publikacyi tey infamii ienerała przydania, a dla uczynienia za sumnę wyżey wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanym żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra pozwanym żydów y osoby onych naydować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi

naszemu dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iasnie oświeconego xcia im. Mikołaja Radziwiła—miecznika w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy żydom, arędarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdzięcielskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi starsi Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego y Słuckiego kahałów będąc o rzecz wyżey wyrażoną przed nasz sąd pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdajemy, a zatym taryffę przez obżałowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie na żydów kahału Zdzięcielskiego, z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowaną, iako niesłuszną, niespawiedliwą, taryffie w. k. L. przeciwną, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoną, kassuujemy y annihilujemy, a przy taryffie w. k. L. zachowując kahał Zdzięcielski, excerpt z taryffy w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służących przez kommissarzów trybunału skarbowego pod datą w nim wyrażoną wydany in toto utwierdzamy y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryffę y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptey iako złtch sześćset dwadzieście pięć placili, zakładając na każdego przeciwnego paenam infamiae y dalsze winy tym dekretem waruujemy y nakazujemy, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazji nakładania żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryffę w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzy tysiące złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane trzysta złt pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris sądowi naszemu persolutis, wszyst-

kiego summą trzy tysiące trzysta dziesięć złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Słuckiego na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieneznych gdzie y u kogo-kolwiek będących, na towarach, handlach, splawach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym mieyscu arestowaniem, samych do więzienia braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akeyi do skarbu Rzptey ściągającej się, za defraudacją na infamią iasnie oświeconemu aktorowi wskazujemy y do publikacyi tey infamiey ienerala sądowego przydajemy, a dla uczynienia za summę wyżey wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanych żydów y osoby onych znaydować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu decretowi naszemu urząd paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień trzeci mea Augusta anni currentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Słuckiego kahałów, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunałnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 19.

№ 196.—1712 г. Сентября 15.

Трибунальный декретъ присуждающій Ви-тебскаго бургомистра и все городское хри-стианское общество къ инфамин, возврату еврейскому кагалу плаца, на которомъ построена была церковь и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти зол. польск.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mca Septembra dnia piętnastego.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Lit-m, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa niewiernych żydów starszych y całego kahalu synagogi Witebskiej z szlachetnym Markiem Kirłaiem—burmistrzem, Konstantym Zachwatowiczem, Arciomem Pawłowiczem—burmistrzowiczami, iako pryncypalami y całym pospolstwem gminem miasta i. kr. méi Witebska, za pozwem do aktorów przed nasz sąd wyniesionym, mieniając o to, iż żalujące kahał Witebski, żydzi, synagoga tameczna, mając pewny plac w miescie i. k. méi Witebsku, będący na aedificatią szkoły żydowskiej przywilejami, konsensami i. k. méi y ante unionem od książąt ichmć nadany y iuż in simili causa ad citationem w Bogu wieliebnych ichmw xx. Bernardynów conwentu Witebskiego, do tegoż placu interessujących się, za uczynioną z onego expulsją y decyzią iasnie wielmożnego imć xdzia Konstantego Kazimierza Brzostowskiego — biskupa Wilenskiego, y iasnie wielmożnego imć pana Pocięcia—woiewdy Witebskiego, in possessionem za dokumentami kahalowi Witebskiemu przysądzony, vigore czego zostaiąc in pacifica possessione żalujące tego placu, na onym szkole swą, sine ulla citatae partis obiectione, pobudowali y przez czas niemaly spokojną tego placu possessją swą mieli y gdy w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, żalujących szkoła ży-

dowska, na pomienionym placu nie malym kosztem aedifikowana, casualiter zruinowana y spalona została, tandem obżałowany magistrat Witebski mimo possessją stałą, pomiarkowanie y commissją z w Bogu wieliebnyymi xx. Bernardynami Witebskiemi y mimo przysądzenie pomienionego placu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiaca Awgusta wtórego dnia, uwiódzszy się niesłusznym appetitem do cudzey fortuny, violando prawo pospolite, constitucye seymowe coaequationis iurium rigorose de violatoribus et inuasoribus dobr ziemskich opisane, podniosszy się w rebellią, a wzburzywszy pospolstwo miasta Witebskiego, tumultuarie, forti armata manu, z różnym orężem do boiu należącym, pomieniony plac szkolny gwałtownie zaiechali, nulliter vi et illegitime w swoią possessją mieyską Maydeburską zabrali, żalującym expulsją, gwałt, violencją uczynili, a potym ten plac gwałtownie zabrawszy, na onym cerkiew swoią wybudowali, zakonnika popa swoiego ufundowali y postanowili, a gdy żalujące żydzi, synagoga Witebska, mając tak wielką krzywdę, violencją y expulsją, niepoiednokrotnie sami przez się y przez różnych godnych osob dignitarzów o powrócenie placu swoiego szkolnego upraszali, obżałowany magistrat y pospolstwo Witebskie, zostaiąc iako y pierwicy in eodem ausu rebellionis et licentiae, a w tym przepomniawszy swieckiego y duchownego prawa, śmieli y wazyli się ten plac gwałtownie zabrawszy y popowi swojemu in possessionem podawszy, requirujących takowey krzywdy swoiey żydów starszych y bakalarzów kahalu pomienionego, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leybę Berowicza kłiami pokładając tyran-ską zbić, zmordować, pokaleczyć, iakoż nad żalującemi widząc tak wielkie morderstwo y boie od magistratu y pospolstwa tamecznego stałe, w Bogu wieliebni ichmć xx. iezuici collegium Witebskiego, używszy litości nad niewinnoscją żalujących, a od śmierci odprosiwszy, pro securitate

zdrowia y życia onych do klasztoru swiego wzięli y przez tydzień u siebie chowali y za takowym najsieciem na domy żałujących własne, dzieci małe żałujących przestraszywszy kilkora o śmierć przyprawili, domy, kramy onych starsi przełożeni magistratowi rabować, zabierać pospolstwu pozwolili y rozkazali, szkody w takowych rabunkach, violenciach na tysiący sześć złt. y daley uczynili; zaczym ante omnia do przysądzenia pomienionego placu, za consensami, przywilejami żałującym należącego, na którym teraz cerkiew aedifikowana iest, do zniesienia oney, o szkody przy expulsyi w rabunkach poczynione, o pochwałki y expensa prawne do obwarowania securitatem zdrowia y fortun od dalszey impetycyi obżałowanych, zachowawszy sobie salvum ius, meliorowania swey żałoby y wyniesienia innych nowych y łączenia onych do tey żałujące obżałowanym przed nasz sąd intentowali akcją Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od niewiernych żydów synagogi Witebskiej patron onych imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwane osoby y całe pospolstwo miasta Ikmei Witebska, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Zaty m tenże partis actoreae patron podanego obżałowanym w mieście Ikmei w Wilnie na tenczas będącym, przez ienerała Ikmei pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim, kolegą naszym, uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, żałobę z onego ratione superius praemissorum przełożywszy w dalszym postępku prawnym produkował y czytał przed nami sądem konsensa, przywileia Ikmei y inne iuris et possessionis dokumenta żydom synagogi Witebskiej na plac szkolny, w mieście Witebskim będący, służące, oraz produxit

protestacją na magistrat y pospolstwo miasta Witebskiego, o uczynienie gwałtowney expulsyi z placu, na szkołę żydowską nadanego y uprzywileiowanego, o niesłuszne założenie y ufundowanie na onym cerkwi, o najsiecie gwałtowne na kramy y domy żałujących, o zabranie y zrabowanie w nich różney ruchomości, o przyprawienie o śmierć przy takowym tumulcie kilkorga dzieci, oraz zbiecie, zmordowanie samych żałujących y o inne praetensye do xiąg urzędowych zaniesioną y per extractum z onych pod datą w niey inserowaną officiose wydaną; po których produkowaniu wzdania pozwanych, poniewasz do prawa niestawała, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zaty m wszystkich wysz produkowanych, do posesysi pomienionego placu szkolnego aktorom służących dokumentów, iako słusznych y prawnych in toto utwierdzenia y przy moey zachowania, vigore których wysz pisanego tegoż placu na aediffikacją szkoły żydowskiej żałującym nadanego, z którego gwałtowna expulsya y violencya uczyniona iest, ante omnia w reindukcyą y realną possessyą aktorom przysądzenia, za poczynione przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żałujących, w zabranii w nich przez magistrat, pospolstwo Witebskie, różney ruchomości, towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złteh pol. za zbiecie samych starszych y bakalarzów kahału Witebskiego, mianowicie Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza, nawiązek onym sowitych podług prawa, tudziesz gwałtu pospolitego z winami expulsyią y pochwałkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazji obżałowanych errogowane tysiąca pięciuset złt. pol. na pozwanych wszystkich osobach y pospolstwie miasta Witebskiego na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, dobytkach, a samych wszystkich pozwanych, za pochwałki, expulsyią, gwalty,

boie, rabunki, na banicye doczesną, wieczną, y na infamią delatorom wskazania, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania, a dla podania w reindukcją placu szkolnego, z którego expulsiya gwałtowna udziałana iest żydom synagogi Witebskiej, iako też niemnicy dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżalowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro exekutione użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, a względem udziałanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżalowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie niewiernych żydów starszych y całej synagogi kahału Witebskiego, z szlachetnymi panami Markiem Kierlaicem—burmistrzem, Konstantym Zachwatowiczem, Arciomem Pawłowiczem—burmistrzowiczami, iako pryncypalami y całym pospolstwem, gminem miasta i. k. mści Witebska, bacząc to iż obżalowane osoby będąc w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie przeciwney nieuczynili, przeto pozwanych, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby pozewney y domawiania się partis actoreae patrona wszytkie wysz produkowane do posessy szkolnego placu aktorom służące dokumęta, iako słuszne y prawne in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy. Vigore których dokumentów wysz pisany tenże plac na aedificatią szkoły żydowskiej żalującym nadany, z którego gwałtowna expulsiya y violencya uczyniona

iest ante omnia w reindukcją y realną posessyą aktorom przysadzamy, za poczynioną przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żalującym w zabranii w nich przez magistrat pospolstwo Witebskie różney ruchomości towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złt. pol., za zabicie samych starszych y bakalarzów kahału Witebskiego, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza nawiązek onym sowitych, podług prawa należących, gwałtu pospolitego, z winami expulsiya y pochwałkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazy obżalowanych errogowane tysiąc pięćset złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym cum lucrif nam sądowi persolutis, in univsum wszytkiego summa trzynaście tysięcy pięćset dziesięć złt. pol. na pozwanych osobach y na całym pospolstwie miasta i. k. mści Witebskiego, na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, a samych wszytkich pozwanych osob za pochwalki, expulsiye, gwałty, boie, violencye, rabunki, na banicye doczesną, wieczną y na infamią delatorom wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazujemy, a dla podania w reindukcją y realną aktorom posessyą placu szkolnego, z którego expulsiya gwałtowna udziałana iest, żydom synagogi Witebskiej, tak dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney, a nieodwłoczney exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżalowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro reinductione et executione użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy, a względem udziałanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżalowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym warujemy, vigore którego dekretu na dniu

siedmnastym mca Septembra anni praesentis ienerał Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu, szlachetnych panów Marka Kirłaiia—burmistrza, Konstantego Zachwadowicza, Arcioma Pawłowicza—burmistrzowiczów y całe pospolstwo gmin miasta i. k. méi Witebska, za banitów doczesnych, wiecznych infamissów w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relacją publikacy swej, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybun. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 351, за 1712 г., л. 2664.

№ 197.—1712 г. Сентября 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ Брестскихъ евреевъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣсскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золот. польск. за убіеніе священника Брестской Михайловской Каѳедральной церкви Власія Филиповича, нанесенія тяжкихъ побоевъ самому протопопу, занятіе церковной земли подъ еврейское кладбище и невзносъ слѣдовавшихъ въ церковь денегъ и състныхъ припасовъ для духовенства.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mca Septembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego oycza Nestora Wolkowicza—protopopy Poleskiego—prezbitera świętego Michała Brzeskiego z niewiernemi żydami starszemi kahału Brzeskiego Howszykiem Meiorowiczem, Srolim Chaimdynesem y innemi żydami wszytkiemu całej synagogi Brzeskiej z gminem żydowskim, za pozwem od aktora wyniesionym mieniąc o to: iż w roku tysiąc siedmset-

nym dziesiątym, mca Augusta czternastego dnia, obżalowani lekce sobie poważając prawo pospolite, w zufałości swej zostając y chcąc koniecznie swiętницę boską—cerkiew sw. Michała, z dawnych czasów od lat dwudziestu założoną, z nadanemi do niej placami na emętarz, ogrody y iurydykę ubogą temu miejscu Świętemu nadaną zgubić, zruinować, zniosszy się z gminem pospolstwa swego żydowskiego obżalowani starsi żydzi różnych lat, msey y dni różne zwykli wyrządzać affronty, gdy miejsce raz Bogu poświęcone na kopiska swoje, alias mogiły żydowskie poczęści corok przyjmowali, na których gruntach cerkiewnych antecessorowie obżalowanych żydów od lat kilkadziesiąt, zaiowszy podczas znacznego powietrza grassującego, przod ufundowali sobie nigdy nienależące gwałtownym sposobem kopiska, alias mogiły y na onych swoich trupów żydowskich grzebli, a potym po uskromieniu tego powietrza, pierwszego za świętey pamięci iasnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imści xiedza Hipatego Pocięia — Włodzimirskiego y Brzeskiego episkopa, z przyjętych y gwałtownie zabranych gruntów cerkiewnych na kopiska mogił co rok na tę cerkiew czynszu gotowym groszem po złt. dwudziestu y tam na lampę, także kapłanowi tego miejsca na dni święte, iako to w dzień sw. Michała archaniola, w dzień Bożego Narodzenia, Zmartwychwstania Pańskiego, Zesłania Ducha świętego, świąt ruskich, porcją po puł funta każdego korzenia y mięsa po cztery szroty tamcznemu kapłanowi, zawsze co rok z należytem czynszem od antecessorów obżalowanych żydów dochodziło. A gdy iuż aktor terazniejszy, zostawszy tego miejsca possessorem po przeszłych antecessorach swoich o tenże czynsz y namowioną porcją u obżalowanych żydów upominał się, tedy nietylko oncy dawać niechcieli, y niepostąpili, ale w swej zawziętości nieustając, więcej gruntów cerkiewnych na swoje kopiska mogił przywłaszczając y zabierając, srogie odpowiedzi y pochwaliki na zdrowie żałującego czynili y czynią;

iakoż w roku przeszłym, wyż pisanym, przywodząc do skutku swoje odpowiedzi, gdy żałujący delator, niespodziewając się ni od kogo żadney zasadzki y zdrady y niebędąc ni komu winnym, odyskawszy woły swoje od mieszczanina Brzeskiego na imię Hrehorego Iakuszelewicza prowadził z drugim kapłanem, w Bogu wielebnym Błażciem Filipowiczem te woły do residency swej, przy cerkwie katedralney w Brześciu będącey, tamże obżalowani żydzi, na postpozycią miejsca świętego, na cmentarzu cerkwie świętego Michała wprzody wielebnego oycza Filipowicza wypadszy z zasadzki z wielkim gminem pospolstwa swojego żydowskiego z kiymi, kolami, z bardyszami pomienionego oycza zbili, zekrwawili y za nieżywego na tym mieyscu porzucili, od którego zbicia onych w dwie niedzielli ten wyż pomieniony kapłan panu Bogu ducha oddać musiał; a gdy żałujący widząc takie morderstwa nad wysz pomienionym kapłanem, poczoł perswadować onym, za co niewinnego człowieka zabiiają, tedy obżalowany Srol, za te słowa zaraz żałującego samego kiim w łeb razy kilka uderzywszy, usiłując także y żałującego o śmierć przyprawić, stanowszy na wale mieyskim z pomienionym Howszykiem: biycie, zabiycie tego popa, my go na funty zapłacim. Gdzie usłyszawszy taki tumult y hałas drudzy żydzi, imionami y przewiskami imże samym lepiej wiadomi, przypadszy żałującego tyrancko a niemilosiernie muskietami stursali, zbili, zmordowali y niemalo ran w głowie szkodliwych pozadawali, iako w relacyi ieneralskiey wszystko dostatecznie iest opisano y mało o śmierć żałującego nieprzyprawili, pieniędzy talarów bitych pięć y tynfów piętnaście tegoż czasu u żałującego zabrali, a potym ieszcze tym niekontentując się, a swój zły umysł do skutku przywodząc, samą żałującą przeiowszy na dobrowolney drodze w rynku lżyli, sromocili, porywiając się oną bić y gdyby chrześcianki przypadszy niesalwowały, pewnie by toż samo potkać mogło, co y samego żałującego; a tego gruntu

zabranie y do swoiey szkoły przyłączeniem, dalszą odpowiedź uczynili. Takoz zaraz po takowym excessie y hałasie półtora placa gruntu owsem zasianego, gwałtem zaiąwszy, trupami swemi zapowietrzonemi zalożyli y expulsią z tego placu udziaławszy, z spokojnego dzierżenia wybili y innych niemalo krzywd, szkod żałującemu poczynili, iako czasu prawa documentis probatur. Maiąc tedy żałujący tak wielką szkodę, krzywdę, a ponosząc y cierpiąc ciężki y niewypowiedziany kryminał, swywolney kupy swawoleństwo, chcąc o to wszystko prawem czynić, kryminału, zabicia tyrancko kapłana, także zbicia y zekrwawienia samego żałującego dochodzić, o zabranie y expulsią z placów do reindukceiy onych, ante omnia y powinności za tak wiele lat należącey y zalegley, o zabranie pieniędzy do komparyeiy samych obżalowanych, iako w kryminalney sprawie, chcąc tego wszystkiego, co się wyżey pomieniło, dochodzić y dowodzić, pozwem przed sąd nasz aktor obżalowanych żydów zapozwał. Do której sprawy, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktora patron, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną; imć pan Michał Frackiewicz—podeczaszy Smoleński, oczewisto stawał, a niewierni żydzi Brzescy niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowey o niestaniu swoim nie dali wiadomości; zatym aktora patron podanego oczewisto w ręce obżalowanym starszym żydom Brzeskim po wszystkich żydów y gmin wyniesionego tu w Wilnie przez ienerala Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imścią panem pisarzem trybunalskim uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, trojga wołania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę z niego o rzecz wyżey mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, pokładał protestacją ratione superius praemissorum do xiąg urzędowych, z relacyią ieneralską pod datą w nich wyrażoną zanicione y ekstraktem wydane y inne dokumenta, po których

starsi y młodsi Brzesey z całym gminem synagogi kahału Brzeskiego przed nami do prawa niestawiają, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, placów, gruntów, z których żalującemu expulsią udziałana iest aktorowi ante omnia w reindukcją y realną possessją wiecznie przysądzenia, za niewypłacenie czynszów po złotych dwunastu gotowego grosza, za nieoddanie łoju na lampy na dni święte, korzenia y mięsiwa, za szkody przez to ponoszące tysiąca złotych, za zabicie kapłana gwałtownym sposobem Błażeia Filipowicza na emętarczy cerkwie katedralney Brzeskiej świętego Michała archaniola, głowszczyzny onemu tysiąca złotych, gwałtu pospolitego kop dwudziestu, za zabicie y skrwawienie samego żalującego nawiązki kop czterdziestu y gwałtu powtórnego kop dwudziestu, za odpowiedź y pochwałkę kop pięciudziesiąt, za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie łożone, złotych sześciuset, na obżałowanych żydach synagogi Brzeskiej — starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych y znaiomych, na domach, placach, browarach, kotłach, kramach, handlach, towarach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na miejscach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym miejscu na iarmarkach, targach y w drodze arestowaniem, a samych do więzienia braniem, także na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi Brzeskiej za odpowiedź y pochwałkę na banią do szesną, za popełniony zaś kryminał, za zabicie kapłana na infamją, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi wskazania, onychże ex nunc za bani-tów doczesnych y infamissów uznania y dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania, a iako na odprawę y exekucją summy pomienioney, tak oraz dla złapania

y na garłach przez mistrza uczynienia czwiertowaniem żydów exekucją, tudzież na podanie gruntu y placów w reindukcją aktorowi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra obżałowanych bydź okażą się, a którego sobie strona żalująca z urzędu do tey exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie Brzeskiej świętego Michała archaniola, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi kahału Brzeskiego Howszykow Meiorowicz, Srol Chaimdynesowicz y inni żydzi starsi y młodsi z całym gminem kahału Brzeskiego, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiają, przeto onych wszystkich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a podług prawa y domawiania się patrona aktora place, grunta, z których żalującemu dobr cerkiewnych expulsią udziałana iest, aktorowi ante omnia w reindukcją y realną possessją do teyże cerkwie świętego Michała wiecznie przysadzamy, za niewypłacenie czynszów po złotych dwudziestu gotowego grosza, łoju na lampy na dni święte, korzenia, za szkody przez to od aktora ponoszące tysiąc złt. pol., za nayscie mocno gwałtownym sposobem na emętarczy cerkwie katedralney Brzeskiej s-o Michała archaniola, za zabicie tam kapłana wielebnego oycy Błażeia Filipowicza głowszczyzny onemu złt. tysiąc, gwałtu pospolitego dwadzieścia kop groszy litewskich, za zabicie y skrwawienie samego żalującego w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie świętego Michała archaniola, nawiązki onemu czterdzieści kop groszy litelch, gwałtu powtórnego kop dwadzieście, za odpowiedź y pochwałkę winy pochwalkowey kop pięć-

dziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone złotych sześćset, a z wpisanym, pamiętnym y za lukra nam danym wszystkiego summa dwa tysiące dziewięćset trzydzieści pięć złotych polskich na obżalowanych żydach synagogi kahału Brzeskiego starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych, na domach, placach, browarach, kotłach, kramach, towarach, handlach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na mieyscach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym mieyscu, iako to na iarmarkach, targach, w drodze arestowaniem, a samych do więzienia braniem, owo zgoła na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych obżalowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi kahału Brzeskiego za tąż odpowiedź y pochwałkę, y za popełniony kryminal, za zabicie kapłana na banicią doczesną, na paeny kryminalne, na infamią, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi żalującemu wskazujemy, onychże ex nunc za banitów doczesnych y infamissów wznawszy dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydajemy, wywołać, publikować y proklamować nakazujemy. A iako na odprawę y exekucją za wyż pomieniony wskaz na dobrach obżalowanych żydów wszelkich, tak dla złapania y uczynienia przez mistrza na garłach czwiertowaniem exekuciey, oraz dla podania w reindukcją gruntów cerkiewnych do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra obżalowanych bydź okażą, a którego sobie strona żalująca do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na nieposłuszny temu dekretowi naszemu urząd paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry Septembra anni praesentis dla publikowania tych kondemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi na-

szemu, niewiernych żydów starszych synagogi kahału Brzeskiego Howszyka Meiorowicza, Srola Chaimdynesa y innych żydów całej synagogi kahału Brzeskiego, z całym gminem ich za banitów doczesnych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico wywołał, ogłosił, publikował, y tę publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 2718.

№ 198.—1712 г. Ноября 17.

**Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ и нѣкоторыхъ христіанъ города Глуска
къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Александру
Войсбуну долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Nowembra siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w. x. Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Alexandra Woyzbuna —podeczaszego Mscisławskiego y ieymć paniey Ewy Nieczaiowny Woyzbunowej—podeczaszyney Mscisławskiej — małżonków, z niewiernemi Efroimem Dawidowiczem, Mowszą Iakubowiczem, Hirszem Szymkowiczem, Mowszą Szymonowiczem, Binio-minem Leyzerowiczem, Leyzerem Hirszowiczem, Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Leyzerowiczem — arendarzem Porzeckim, Chaimem Leybowiczem Krocakiem, Markiem Ulfowiczem, Owszeiem Abramowiczem, Mowszą Iakubowiczem Kugielem, Litmanem Morduchowiczem, Abramem Chlamowiczem, Fabiszem Abramowiczem, Boruchem Izakowiczem, Mowszą Wodopianem, Zuszmanem Wigdorowiczem, Litmanem Mowszowiczem, Dawidową y z synem

oney Mowszą Dawidowiczem, Iudą Dawidowiczem Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Chaimowiczem, Meierem Hirszewiczem, Abramem Nochimowiczem, Nowachiem Ulfowiczem, Mowszą Mendelowiczem, Nosanem Peysachowiczem, Mowszą Iudowiczem, Mowszą Faytelewiczem, Szlomo y Abramem Hirszowiczami, Hickiem Uliaszewiczem, całym gminem y kahałem, Leonem y Cimochiem Żabkami, Kornieiem Chmielewskim — mieszczanami z żydami starszemi przeszłemi, terazniejszymi obywatelami y kupcami miasta iasnie oświeconego xiążęcia imé pana Mikolaja Radziwily—miecznika w. x. Lit. nazwanego Hluska, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to, iż co obżalowani, tak niewierni żydzi y cały kahał Hluski, iako też y wysz wyrażeni mieszczanie, będąc pilno potrzebnemi summy pieniędzy, tedy u żalujących delatorów na listy swoje dobrowolne, obligacyjne zapisy, cerrografy, assekuracye pod datami w nich wyrażonemi różnych lat, msey y dniwziowszy y pożyczyszy talarów bitych inspecie tysiąc czterysta dziewiędziesiąt pięć y pół, a currenti monetą pięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt dziewięć złotych polskich, ręcząc y obowiązując się iedną za drugą osobę, którą to wyż wyrażoną summę, opisawszy się na terminach w obligach, cerrografach y assekuracyach wyrażonych pod troiakiem zarękami y sub paena banicyi doczesney, wieczney y infamiy, pod wolnym na każdym mieyscu towarów y samych osob areztowaniem, do więzienia braniem y exekucyi na wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, londem wozami iadących y wodą płynących, przez urząd wszelki, mota nobilitate, uczynieniem y z wolnym wszystkich towarów za poścignieniem, grabieniem, oddać y wyliczyć takową monetą opisali się, a zatym uczyniwszy iednostayną obżalowani niewierni żydzi mieszczanie Hlusey radę y namowę w zruinowaniu żalujących delatorów na fortunie, dufając w protekeya, a naruszając listy

swoie dobrowolne obligacyjne zapisy, cerrografy y assekuracye, w zaręki y lucra w nich wyrażone popadając, iako na terminach, tak y po ominieniu onych samey realney pożyczaney summy, iako też prowizyi od niey za lat trzy przychodzący, nieoddali y oddać niechcą. Zaczym żalujące delatorowie do utwierdzenia wysz pomienionych obligów, cerrografów y assekuracyi, od obżalowanych żalującym delatorom danych, do oddania, tak samey realney pożyczoney summy, iako też prowizyi od niey, z zarękami w obligach y cerrografach wyrażoney, przychodzący y oraz ante omnia do personalney comparycyi, zarąk y paen w obligach wyrażonych, vigore dobrowolnego opisaniasię, do wskazania, do nagrodzenia szkod y expens na prawo z okazji niewiernych żydów y mieszczan Hluskich na złotych pięćset poniesionych, zostawiwszy o dalsze praetensye dla zapozwania protektorów y samych obżalowanych niewiernych żydów y tey žaloby do meliorowania saluum jus żalujące delatorowie ich samych według zapisów, cerrografów y assekuracyi onych opisaniasię przed nasz sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu czternastym, msca Nowembra po wzięciu od pozwanych niewiernych żydów y mieszczan Hluskich na godzinę, na terminie y dniu dzisieyszym, wyż na dacie pisanym, to iest, siedmnastym tegoż msca Nowembra, po wzięciu iterum od pozwanych na powtórny godzinę y po wyściu oney za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od żalujących aktorów patron ichmsów, za mocą, prawną, sobie do tey sprawy daną, imé pan Ian Ancuta—skarbnik Brzeski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi cały kahał, oraz mieszczanie Hlusey iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili. Zatym tenże wysz wyrażony aktorów patron podanego pozwanym niewiernym żydom y całemu kahalowi z szkoły żydowskiej, a mieszczanom Hluskim z

cerkwi świętego Piotra oczewisto w ręce, tu w mieście i. k. mści Minsku, wychodzącym przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wolania strony swey na tym pozwie napisaney okazawszy, oraz žalobe z niego o rzecz wysz wyrażono przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując, czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyny zapis od pozwanych niewiernych Afroima Dawidowicza, Mowszy Iakubowicza, Hirszy Szymehowicza, Mowszy Szymonowicza, Beniomina Leyzorowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszy Iowclowicza—kupców żydów starszych kahału Hluskiego, imieniem onych y imieniem wszystkich a wszystkich kupców żydów Hluskich, w tym zapisie, a potem w cerographach, assekuracyach imionami na podpisach wyrażonych y niewyrażonych, iedna za wszystkich, a wszystkie za iedno osobę ręcząc y obowiązując się, na talarów bitych sto sześćdziesiąt sześć, pod datą roku tysiąc siedmsetnego wtórego msca Septembra dwudziestego siódmego dnia żalującym aktorom dany, którym obżalowani niewierni żydzi, opisawszy się tę wysz wyrażone summe w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień świętego Michała archaniola, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, na mieyscu pewnym, w majątności y dworze nazwanym Osowie, w wojewodztwie Minskim leżącym, pod troiakiemi zarękami, sub paena banicy doczesney, wieczney y infamy, zakładając na wszystkich żydów y cały kahał, którzy u żalujących delatorów na obligi y assekuracye y cerografy winni y ieszcze w przyszły czas winni będą też same zaręki y paeny, przyjmując forum dobrowolnie w trybunale w. x. Lit. tak za obligami, iako y cerografami od żydów Hluskich danemi, iako też pod wolnym aresztowaniem do więzienia samych osob, żon, dzieci braniem towarów, handlów wodą płynących y ładem iadących, przez urząd wszelki,

mota nobilitate y dalszemi paenami prawnemi oddać, tudziesz obligi, assekuracye, cerografy od całego kahału y mieszczan Hluskich datami y summami w nich wyrażonemi żalującym aktorom dane, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału y mieszczan kupców Hluskich, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, propozycy pozwoney, listów dobrowolnych, obligacynych zapisów, assekuracyi, cerografów y innych dokumentów, od obżalowanych niewiernych żydów kahału mieszczan miasta Hlуска żalującym delatorom danych, iako słusznych y prawnych, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenia, przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy na trzy obligacyne żydowskie zapisy, z troiakiemi zarękami dziewięciuset osmiudziesiąt czterech talarów bitych na assekuracją osobliwą Owszeia żyda z sowitą według obowiązków zaręką, sto talarów bitych, item na cerografy, assekuracye, takoz talarową monetą sztuk tysiąca dwuchset czterdziestu dziewięciu y pół talera bitego winney, a currenti monetą wespół z troiakiemi na ieden tylko oblig Leona y Cimocha Żabków — mieszczan Hluskich, in specie na summe sto piętnaście złotych dany, inney zaś summy tak przez żydów, iako y mieszczan zaciągnioney y na cerography różnymi datami winney, in simplo bez zaręki in unum wszystko zniosszy, pięciu tysięcy dziewięciuset dwudziestu dziewięciu złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięciuset dwudziestu dwóch talarów, tynfów dwóch y szostaków dwóch, a od summy currentis monetae tysiąca sześciuset trzydziestu iednego złotego, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięciuset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych samych osobach, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach londem idących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w

w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, taxowaniem, aż do dość we wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów vigore onych że obligacyjnych, assekuracyjnych zapisów, imieniem ich samych y całego kahału Hłuskiego, tudzież osobliwie od mieszczan Hłuskich danych y obowiązków w nich dobrowolnie na się założonych, na doczesną, wieczną banicję y infamią żalującym aktorom wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskazaną, wyż wyrażoną summę dla uczynienia na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach londem wozami idących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych, tak w w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, turbowaniem y aż do dość we wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduły, reskrypta wyniesione do skassowania dekretów, pozwy, litispendencye y inne by nayprawniejsze bronienia, exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego wojewodztw y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod którymi dobra pozwanych być się okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Alexandra Woyzbuna—podezaszego Mscisławskiego y ieymć paniey Ewy Nieczaiowny Alexandrowey Woyzbunowey—podezaszyney Mscisławskiej małżaków, bacząc to, iż pozwani niewierni Efroim Dawidowicz, Mowsza Iakubowicz, Hirsz Szymchowicz, Mowsza Szymonowicz, Biniemin Leyzerowicz, Leyzer Hirszowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Leyzerowicz—arędarz Porzecki, Chaim Leybowicz Kroczak, Marek Ulfowicz, Owszey Abramowicz, Mowsza Iakubowicz Kugiel, Litnan

Morduchowicz, Abram Chłamowicz, Fabisz Abramowicz, Boruch Izakowicz, Mowsza Wodopian, Zuszman Wigdorowicz, Litnan Mowszowicz, Dawidowa y syn oney Mowsza Dawidowicz, Iuda Dawidowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Chaimowicz, Meier Hirszowicz, Abram Nochimowicz, Nowach Ulfowicz, Mowsza Mendelowicz, Nosan Peysachowicz, Mowsza Iudowicz, Mowsza Faytelowicz, Szłomay Abram Hirszewiczowie Hieyk Uryaszowicz, cały gmin y kahał, Leon y Cimoch Zabkowie y Korniey Chmielewski mieszczanin y żydzi starsi przeszli, teraznieysi obywatele y kupcy miasta iasnie oświeconego xiążęcia imć pana Michała Radziwiła—miecznika w. x. Lit. nazwanego Hłuska, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwaniami, brawszy po dwakroć na godzinę, na dzisiejszym terminie, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami dop rawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowej nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rseczy wzdaiemy. A zatym według prawa, propozycyey pozwney y domawiania się aktorów patrona listy dobrowolne, obligacyjne zapisy, assekuracye, cerografy y inne dokumenta od obżałowanych niewiernych żydów kahału y mieszczan miasta Hłuska żalującym delatorom dane, iako słuszne y prawne wszystkie datami w nich wyrażonemi, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą, utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowuiemy; summy na trzy obligacyjne zapisy żydowskie z troiakimi zarękami dziewięćset osmdziesiąt cztery talery bite na assekuracją Owszeia żyda, z sowitą według dobrowolnego obowiązku iego zaręką, sto talarów bitych, osobliwie na cerografy talarowey monety bez zarak, samego kapitału tysiąc dziewięćset czterdzieście dziewięć talarów bitych y pół talarca currentis zaś moneta takż od wszystkich żydów y mieszczan wespół z troiakimi, za

iednym tylko obligiem Leona y Cimocha Żabków—mieszczan Hłuskich na złotych sto piętnaście danym zarękami, winney summy, takż in simplo bez zarąk na cęrografy winney y należący in unum zniosszy, pięć tysięcy dziewięćset dwadziescie dziewięć złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięćset dwadziescia dwa talery bite, tynfy dwa y szostaki dwa, a od summy currentis monetae tysiąc sześćset trzydziescie ieden złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich z wpisnym y pamiętnym et cum lueris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego summą talarową monetą talarów bitych sztuk trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt pięć, tynfów pięć, szostaków bitych dwa, a currenti monetą ośm tysięcy siedmdziesiąt złotych polskich, na pozwanych wszystkich żydach y mieszczanach, samych osobach, na ichże summach gotowych, gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach ładem iadących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, taxowaniem y aż do doś we wszystkim aktorom uczynienia trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów y całego kahału, tudziesz mieszczan miastła Hłuska vigore obligacyjnych y assekuracyjnych zapisów, za siebie in communi et in singularitate ręczących się, na doczesną wieczną banieyę y infamią żalującym aktorom wskazujemy, wywolać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydajemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczynienia na wszelkich dobrach pozwanych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach, ładem wozami idących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących z wolnym onych, tak w. x. Lit. iako też za granicą aresztowaniem, braniem y aż do doś we wszystkim uczynienia trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduly, reskrypta,

wyniesione do skassowania dekretów pozwy, litispendentie y inne by nayprawnieysze bronienia exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego woiewodztw y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych być się okażą, a ktorego sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień dziewiętnasty tegoż msca Nowembra anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Jerzy Namowicz, doś czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Esroima Dawidowicza, Mowszę Iakubowicza, Hirsza Szymchowicza, Mowszę Szymonowicza, Biniamina Leyzarowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszę Iewelowicza, Dawida Leyzarowicza, —arędarza Porzeckiego, Chaima Leybowicza Kroszaka, Marka Ulfowicza, Owszeia Abramowicza, Mowszę Iakubowicza Kugieła, Litmana Morduchowicza, Abrama Chlamowicza, Fabisza Abramowicza, Borucha Izakowicza, Mowszę Wodopiana, Zuzmana Wigdorowicza, Litmana Mowszowicza, Dawidowę y syna oney Mowszę Dawidowicza, Iudę Dawidowicza, Mowszę Iowelowicza, Dawida Chaimowicza, Meiera Hirszewicza, Abrama Nochimowicza, Nowacha Ulfowicza, Mowszę Mendelowicza, Nosana Peysachowicza, Mowszę Iudowicza, Mowszę Feytelewicza, Szłomę y Abrama Hirszowiczów, Hieka Uriaszewicza, cały gmin y kahał, Leona y Cimocha Żabków y Kornicia Chmielewskiego, mieszczan y żydów starszych przeszłych, teraznieyszych obywatelów y kupców miasta Hłuska za doczesnych wiecznych banitów y infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwolał, proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznal. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 352, за 1712 г., л. 929.

№ 199. — 1712 г. Октября 31.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ членозъ Могилевскаго магистрата къ инфаміи и уплатѣ еврею Мовшѣ Горелику трехъ сотъ семи тысячь ста девяноста пяти зол. польскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Oktobra trzydziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imć pana Michała Kazimierza Kotła — podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Pługianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi, tey sprawy aktorowi, w wielkiej krzywdzie, szkodzie, kryminale y excesie, iemu y całemu domowi iego stałym, w pierwszych processach, pozwach, żalobach y dekretach wyrażonym, z szlachetnemi panym Theodorem Kazanowiczem — woytem Mohilewskim, Ianem Micleszkiewiczem y Ianem Korobanką — burmistrzami, raycami, ławnikami miasta Mohilewa y całym magistratem Mohilewskim, in uno consilio, et condictamine z sobą będącemi, tudzież Radzionem, Stefanem y Ianem Chomiczami, iako samemi kryminalistami, obywatelami Mohilewskimi, za remissyą dekretem sądu naszego głównego trybunального w Wilnie, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, m-sca Augusta dnia trzeciego ferowanym, względem wzięcia od obżalowanych mieszczan Mohilewskich do pokazania na trzy condemnaty trybunalskie locum standi na patronów y po przydaniu onym ichm w panów Michała Kopcia — podezaszego Oszmianskiego, Stephana Frąckiewicza, krayczego Upitskiego, za pa-

tronów, za nastąpieniem per constitutionem sprawom remissyiny per przyczynionego per generalem causarum limitationem tu przed nas sąd stałą, dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy, za żalobą żalujących aktorów, mieniać o to, iż gdy za użyciem od aktora w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, m-sca Septembra trzydziestego dnia, za dekretem sądów głównych trybunału w. x. Lit., w Wilnie, w roku tymże przeszłym wysz pisanym, msca Iuli dziesiątego dnia z banicyą doczesną y infamią, z aktoratu delatora z obżalowanemi osobami po dy-lacyiach przez obżalowanych osob zażywanym ferowanym, imć pan Ian Kazimierz Suroż Frąckiewicz — krayczy Wilenski, sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, ordinarja juris via, praemissa innotescencia do miasta i. k. mei nazwanego Mohilewa y innych obżalowanych osob dobr, z których byli przypozwanemi, w powiecie Orszanskim leżących, na odprawę y exekucyą za summę trzykroć sto sześć tysięcy sześćset ośmdziesiąt pięć złotych polskich tymże wysz pomienionym dekretem na wszelkich obżalowanych osob dobrach, domach, kramach, handlach, towarach wskazaną zieżdzał, tedy obżalowane osoby z całym zniosszy się gminem y magistratem, czyniąc na protrakeyą sprawy y przywodząc do nieznośnych kosztów, iawnie contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunального wysz specyfikowanemu, execucyi na dobrach wszystkich, podawszy cedule, czynić bronili y niepostąpili. O co chcąc żalujący aktor prawem czynić, dekret wysz pomieniony sądów głównych trybunalnych z poiazdem y innym wszystkim procederem do daty niniejszy w tey sprawie uroszezonym, intoto approbować, e converso przeciwnie żaloby, pozwy y dekreta condemnaty, iesli by się tak w trybunale w x. Lit., y w iakowych kolwiek subseliach otrzymane być pokazały, którychkolwiek dat, kassować, annihilować, invalidować y od impetycyi uwolnić się; securitatem zdrowia y fortun

warować, tudzież do wskazania mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne dalsze ceduły, gleyta, litispendencyi, wyniesione ad cassandum pozwy, mota nobilitate, na wszystkich dobrach obżałowanych osob, przez urzędy forti manu execucyi do extendowania na obżałowanych osobach, iako banitach doczesnych y infamisach, za sprzeciwienstwo powtórney infamy, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y na pojazd w tey sprawie z okazji obżałowanych osob na pięćset złotych spendowanych, do wskazania y przysądzenia tego wszystkiego, cokolwiek z prawa popolitego et de vigore onego należeć będzie obżałowanym osobom intentował akcyi. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imé pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawaiąc, terminu tey sprawie przypadlego dekretom remissyinyim sądu głównego trybunalnego kadencyi Wilenskiej dowodząc y nim do dalszego experimentu prawnego przystępować miał, praesentował dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią, dekretom sądu głównego trybunalnego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedy nastym, msca Iuli dziesiątego dnia z aktoratu żalującego iasnie wielmożnego aktora na obżałowanych osob otrzymanym wskazanem, za któremi locum standi obżałowanym mieszczanom miasta Mohilewa mieć nieuznania dopraszał się. A od obżałowanych mieszczan Mohilewskich patron onych za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imé pan Michał Kopec—podczaszy Oszmianski, od nas sądu do tey sprawy mieszczanom Mohilewskim na kadencyi Wilenskiej dla pokazania locum standi przydany y za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, stawaiąc, solucią za pomienione kondemnaty trybunalskie dać deklarując, locum standi praevia solutione mieć uznania y obwarowania, a zatym kopii z dekretu remissyinyego pryncypalom swoim

dać nakazania dopraszał się. W której sprawie z oczewistey controwersyi stron mówienia, ponieważ od iasnie wielmożnego imé pana Kotła, podskarbiego wielkiego w-o x-a Litt-o, z dwóma condemnatami, to iest, banicyą doczesną y infamią dekretom sądu głównego trybunalnego w dowodzeniu krzywdy faktorowi swojemu Mowszy Leybowiczowi Herelikowi otrzymanym wskazanemi stawaiąc, wysz wyrażonym mieszczanom miasta Mohilewa locum standi mieć bronioną, a od przerzeczonych mieszczan Mohilewskich za pomienione kondemnaty trybunalskie solucią dać deklarowaną; zaczym my sąd locum standi na pomienione dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią praeviae solutione obwarowawszy, u sądu naszego y u wszelkiego sądu y prawa aż do skonczenia tey y innych wszelkich spraw mieć uznawany. Oraz y kopią z dekretu naszego remissyinyego ad affectationem pozwanym osob dać nakazawszy, tę sprawę, dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy, do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym sądu naszego dekrecie y po wzięciu od tychże mieszczan Mohilewskich dnia dwudziestego dziewiątego Nowembra na godzinę, gdy ta sprawa na dniu pierwszym, msca Decembra przypadła, tedy za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od iasnie wielmożnego imé pana Kotła—podskarbiego w. x. Lit. y żyda faktora imci, zwysz namieniony patron oczewisto stawał, który przypadlego tey sprawie terminu dekretami naszymi odkładowemi dowiodszy, y że solucią nie iest oddana doniosszy, paen za zniewagę dekretu naszego oczewistego praetendował. Lecz że pozwani mieszczanie Mohilewscy, iako sami do prawa nie staneli, tak y żadney dalszey wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili, exinde patron partis aktoreae žalobę wyżey wyrażoną powtorzywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego de data roku ty-

siąc siedmsetnego iedynastego, msca Iuli dziesiątego dnia, po dyllacyiach z aktoratu iasnie wielmożnego delatora, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu wysz wyrażonemu na pomienionych mieszczanach Mohilewskich, z banicyą doczesną y infamią, także z wskazem summy trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset ośmiudziesiąt pięciu złotych, na wszelkich obżalowanych osob dobrach z odesłaniem do należytych urzędów na exekucyą otrzymaną. Za którym gdy imé pan Ian Suroż Frąckiewicz—krayczy Wilenski, sędzia grodzki Orszanski, ordinaria iuris via, praemissa innotescencia, do miasta Mohilewa y dobr obżalowanych osob ziezdzał, tedy namienieni mieszczanie Mohilewscy, podawszy cedulę, tey odprawy bronili y nie postąpili, prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunального sprzeciwili się, którego sprzeciwienstwa listem poiezdżym urzędowym dowiodszy, wzdania obżalowanych mieszczan Mohilewskich, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym żalob, pozwów, dekretów, kondemnat, iesliby w iakowym kolwiek subselium y iakichkolwiek dat od obżalowanych na pomienionym faktorze delatora otrzymane y uroszczone być pokazały się, ze wszystką rzeczą w nich specyfikowaną skassowania, annihilowania y od takowey impetycyi wiecznie uwolnienia. Dekretu zaś sądu głównego trybunального z aktoratu iasnie wielmożnego delatora w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżalowanych mieszczanach Mohilewskich w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziesiątego dnia otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespół z banicyą doczesną y infamią, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawa od delatora w tey sprawie uroszczonym, iako słusznym, prawnym we wszystkim nienaruszenie przy moey zachowania y intoto utwierdzenia, summy w tymże dekrecie wyrażoney trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset ośmiudziesiąt pięciu zło-

tych polskich, przytym za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazy obżalowanych osob recenter poniesione y na poiazd łożone, pięciuset złotych polskich, z wpisanym y pamiętnym, cum lucris sądowi należącym, na obżalowanych—Woycie, burmistrzach y wszystkich mieszczanach miasta Mohilewa y na wszelkich majątnościach, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, sklepach, kotłach, splawach, arędach, zastawach, handlach, towarach łądem y wodą prowadzących, tak w Królewcu, iako y na każdym mieyscu będących, z wolnym onych aż do satisfakcyi arestowaniem, exequowaniem, a sanych wysz pomienionych wszystkich mieszczan Mohilewskich iako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną; a za contravenyą dekretowi sądu głównego trybunального y prawu pospolitemu, które się evidentem z listu urzędowego pokazało, iako banitów doczesnych iterum na banicyą wieczną y na powtórna infamią żalującemu iasnie wielmożnemu imé panu podskarbiemu wielkiemu w. x. Litt-o y żydowi faktorowi imci wskazania, ienerała sądowego przydania proklamować nakazania; a iako dla uczynienia mocney y nicodwłoczney, nie oglądając się na żadne dalsze ni od kogo bronienie, ceduły, gleyta, reskrypta wyniesione ad cassandum, zapozwy, mota nobilitate, odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich iehmé panom pułkownikom, rotmistrzom, szlachty y obywatelom Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów, wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw, ziem y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych być okażą się, a którego sobie z urzędu strona do tey exekucyi użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y urząd nieposłuszny dalszych paen prawnych odesłania. Oraz securitatem zdrowia y fortun żydowi faktorowi Mowszy Horelikowi, przeciwno impetycyom mieszczan Mohilewskich, obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ias-

nie wielmożnego imć pana Michała Kazimierza Kotła—podskarbiego, w-o pisarza ziemskiego, w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Phungianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi imci, a żyda Mowszy Leybowicza Horelika, iako samego aktora w wielkiej krzywdzie, szkodzie, kryminale y excessie iemu y całemu iego domowi stałym, w pierwszych żalobach, dekretech wyrażonym, bacząc to, iż szlachetni panowie Theodor Kazanowicz—woyt Mohilewski, Ian Mieleszkiewicz y Ian Korobanko, burmistrze, także raycy, ławnicy miasta Mohilewa y cały magistrat Mohilewski, in uno consilio et conductamine z sobą będące, tudzież Radzion, Stephan y Ian Chomiczowie, iako sami kryminalistowie y obywatele Mohilewscy, będąc o rzecz wysz wyrażoną na kadencyą sądów naszych Wilenską zapozwanemi, tam do pokazania locumstandi na kondemnaty a parte actorea zadane na patrona wziowszy, przydanie onego, a zatym za nastąpieniem tamtey kadencyi sądów naszych konkluzji przed nasz że sąd tu do Minska remisse otrzymawszy, a za uczynionym na terazniejszey kadencyi od aktorów wpisem, za te kondemnaty solucyją uczynić deklarowawszy, iednak że oney nieoddawszy, owszem ieszcze na posledniejszym terminie na godzinę wziowszy, na dniu zaś y terminie dzisiejszym za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy; a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się partis aktoreae patrona żaloby, pozwy, dekreta, kondemnaty, iesliby w iakowymkolwiek subselium od obżalowanych mieszczan Mohilewskich na delatorach otrzymane y uroszczone, ze wszystką rzeczą w nim inserowaną, kassuiemy, annihiluemy y wiecznie od obżalowanych impetycyi delatora uwalniamy. Dekret zaś sądu głównego try-

bunalnego, wysz w propozycyi pozewney wyrażony, w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziewiątego dnia z aktoratu iasnie wielmożnego imć pana podskarbiego w. w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżalowanych mieszczanach Mohilewskich, otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z banicyą doczesną y infamią, tymże dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym, w tey sprawie uroszczonym, iako słusznym y prawnym we wszystkim nienarusznie przy mocy zachowuiemy y in toto utwierdzamy, summy w tymże dekrecie wyrażoney trzykroć sto sześć tysięcy sześćset ośmdziesiąt pięć złotych polskich, przytym za szkody, nakłady, prawne recenter w tey sprawie z okazji obżalowanych mieszczan spendowane y na poiazd łożone, także za luera nam sądowi zapłacone, wszystkiego summę trzykroć sto siedem tysięcy sto dziewięćdziesiąt pięć złotych polskich na obżalowanych wyżey wyrażonych mieszczanach Mohilewskich y na wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach ładem y wodą prowadzących, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych tak w Króleweu, iako y na każdym mieyscu aż do satisfakeyi arestowaniem, exequowaniem, a samych szlachetnych panów Theodora Kazanowicza—woyta Mohilewskiego, Iana Mieleszkiewicza y Iana Korobanka—burmistrzów, rayców, ławników Mohilewskich y cały magistrat Mohilewski, tudzież Radziona Iana y Stephana Chomiczów, iako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną, a za iawne dekrerowi sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwo, które się z listu urzędowego, poieczdżego, evidentier u sądu naszego pokazało, item na banicyą wieczną y na powtorną infamią iasnie wielmożnemu delatorowi, tudzież żydowi faktorowi imci wskazuiemy, dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazuiemy.

A dla uczynienia za sumę pomienioną, od nas sądu wskazaną, na wszelkich przerzeczonych obżalowanych mieszczan osob dob-
rach mocney y nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni od kogo dalsze bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta, litispenciencie ad cassandum wyniesione pozwy, mota nobilitate, cum forti manu exekucyi y odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich ichmw panów pułkowników, rotmistrzów, chorążych, szlachty y obywatelów Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów woiewodztwa Minskiego, Mscisławskiego Witebskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby być się okażą, a którego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na urząd nieposłuszny y stronę sprzeczną dalsze paeny prawne, odsyłamy. Nakoniec żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi—faktorowi delatora securitatem zdrowia y fortun onego przeciwko wszystkim obżalowanych mieszczan Mohilewskich impetycyom tym dekretem naszym warunkiemy. A gdy dzień piąty msca Decembra przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekreтови naszemu, szlachetnych panów Theodora Kazanowicza—woyła Mohilewskiego, Iana Mieszkiwicza y Iana Korobanka—burmistrzów, także rayców, ławników y cały magistrat Mohilewski, tudziesz Radziona, Stephana y Iana Chomiczów za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowey et in foro publico proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибун. № 352, за 1712 годъ, л. 193.

№ 200.—1713 г. Генваря 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ синагогъ Минскаго воеводства къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Мартіану Огинскому долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, msca January dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielska Oginskiego—kasztelana Witebskiego, marszałka trybunału w. x. L., z niewiernemy Mowszo Ulfowiczem, Rawem, Salimonem, Szmoyłowiczem Wołożynskim, Ulfem Abramowiczem Dolhinowskim, Leybo Josipowiczem Dziedziłowickim, Meierem Nosewiczem Radoszkowskim, Heliaszem Ulfowiczem Kostyckim, Iekiem Jakubowiczem Korowaienskim, Hewelem Iekowiczem Kuchcickim y Józephem Boruchowiczem Iwienieckim—starszemi żydami y całą synagogą wdztwa Minskiego, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym o to, iż co obżalowany niewierny żyd Raw, synagogi wdztwa Minskiego, wziowski w protekcyą swoją drugich wysz wyrażonych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego y mając nad onemi władze y dyspozycyą, nie mniej też zostając z onemi w spolney radzie y namowie, za częstokrotną requizycyą tak imć panu Stefanowi Soszynskiemu—podczasemu Trembowelskiemu, czterechset czterdziestu, a w Bogu wielebnemu oycowi Michalowi Zubowiczowi—prezbiterowi Zasławskiemu, protopopie wdztwa Minskiego kapitułu osmiu set osmiudziesiąt, wszystkiego in sumną tysiąca trzechset dwudziestu tyńfów na dwa obligacyine zapisy na swoją y ich własną y spolną potrzebę zaciągnioney y pożyczoney y oraz pod troiakiemi zarękami, a za niedość uczynieniem y samych

osob, żon, dzieci, w zapisach obligacyjnych żydów wyrażonych y drugich żydów całej synagogi województwa Minskiego niewyrażonych, którzybykolwiek do synagogi należeli, samych, żon y dzieci ich łapaniem, do więzienia braniem y na onych osobach y dobrach, mota nobilitate, za nappierwszym dekretem y bez dekretu exekucyi uczynieniem y innymi punktami y obowiązkami, w pomienionych zapisach inserowanymi przez wyż pomienionych obżalowanych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego oddać y wypłacić obowiązanych, samym pierwiey aktorom, a teraz żalującemu za wlewkowemi prawami aktorowi danemi należący oddać y wypłacić zabronił y niekazał, y z onych sprawiedliwości nieuczynił, przez co z onemi w paeny popadł. A obżalowani niewierni żydzi starsi y cała synagoga województwa Minskiego, na wysz pomienione y pod datami w nich inserowanemi dane obligacyjne zapisy, tysiąc trzysta dwadzieście tyńfów na swoje y obżalowanego Rawa własne y spolne potrzeby u wysz pomienionych imć pana Soszynskiego y wielebnego oycy prezbitera Zasławskiego, swoim y Rawa swego imieniem, wziwszy y pożyczyszy, z oney dotąd participując, na terminie naświętszey Panny gromniczney, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwunastym, iako y po terminie tak wyż pomienionym ichmem, iako y samemu żalującemu nieoddali y niewypłacili, w zaręki troiackie y inne paeny popadli. Co większa, czyniąc na convulsią prawa pospolitego y constytueyi seymowych, popełniając pod sądami głównemi trybunalnemi w Minsku odprawującemi iawny zbytek, kryminal y exces, sługę żalującego iasnie wielmożnego imsei pana kasztelana Witebskiego, od żalującego aktora upominając się o oddanie wysz pomienioney summy, za wlewkami aktorowi należący, do miasteczka Stolpcow, w województwie Minskim leżącego, do obżalowanych żydów, do pomienionego miasteczka zebranych, przybyłego, na imię imsei pana Stanisława Iarzebrowskiego szlach-

eica rodowitego, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Decembra dziewiętego dnia, słowami nieprzystoynemi wszysey obżalowani, Raw y żydzi starsi synagogi województwa Minskiego konfundowali y onego tamże w Stolpeach, w domie, niepodaleko od szkoły żydowskiej będącym, gdzie się obżalowani zebrali wszysey, u siebie w prywatnym więzieniu trzymali, kryminal y exces pod sądami głównemi trybunalnemi popełnili; na ostatek różnych protekeyi zażywaiąc y sposobów wynajdując, podług zapisów swoich, na dobrach y osobach summy winney requirować bronili y bronią, co wszystko czasu prawa szerzey przez controversią patronów dowiedziono y objaśniono będzie. Zaczyn wysz pomienionych, obligacyjnych y wlewkowych zapisów aktorowi służących do utwierdzenia, summy na one winney z troiakiemi zarękami y provizio do zapłaenia, a za niestaniem na obżalowanym Rawie, za prywatne więzienie sługi, infamii, a na drugich obżalowanych żydach vigore zapisów obligacyjnych, doczesney wieczney banicyi y infamii, z wolnym, mota nobilitate, na dobrach y samych obżalowanych osobach exekucyi uczynieniem, samych obżalowanych osob, żon, dzieci ich y drugich żydów całej synagogi województwa Minskiego do więzienia prywatnego braniem y w nim do uczynienia satysfakcyi trzymaniem, towarów na każdym mieyscu y samych w zapisach wyrażonych y niewyrażonych do pomienioney synagogi należących osob żydów, żon y dzieci ich na każdym mieyscu, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, zabieraniem, aresztowaniem y towarów taxowaniem, do wskazania. Oraz dowodząc krzywdy y opressyi słudze swemu stałey, zostawiwszy o dalsze practensye dla zapozwania obżalowanych żydów y tey žaloby do meliorowania saluum ius, teraz tylko o to, co się wyż wyraziło, żalujący iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. L. obżalowanym żydom przed nasz sąd intentował akcją. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie

pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy dano imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. meci Minsku przez ienerała Andrzeja Karabanowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem cztery zapisy — dwa obligacyjne od niewiernych żydów starszych y całej synagogi wojewodztwa Minskiego imć panu Soszynskiemu y wielebnemu oycowi Zubowiczowi—prezbiterowi Zaślawskiemu, na sumnę tysiąc trzysta dwadzieście tynfów, a od ichmew na te sumnę żalującemu iasnie wielmożnemu imci panu marszałkowi trybunału w. x. L. wlewkowe dwa pod datami w nich inserowanemi dane zapisy y oraz protestacją na niewiernych żydów, o skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi żalującego aktora imci pana Stanisława Iarzembowskiego, y przez to o popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces do xiąg głównych trybunału w. x. Lit-o zanieśioną y ekstraktem z tychże xiąg pod datę w niey inserowaną wydaną, po których produkowaniu pozwanych niewiernych żydów wszystkich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania. A zatym według prawa y propozycyi pozewney wysz pomienionych y u sądu naszego produkowanych obligacyjnych y wlewkowych zapisów aktorowi służących, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą ut-

wierzenia y nienaruszenie przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy na pomienione obligacyjne zapisy winney, a żalującemu aktorowi za wlewkami należącey z troiakimi zarękami y prowizją, dotąd od kapitału przychodzącą, pięciu tysięcy czterechset dwunastu tynfów. Przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi aktora imci pana Stanisława Iarzembowskiego, y przez to za popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces, nawiązki podług prawa z paenami excessowemi czworakiemi trzechset dwudziestu złotych, osobliwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterechset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem, samych, żon, dzieci obżalowanych wyż wyrażonych y niewyrażonych, do synagogi w-a Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu, do uczynienia satisfakeyi, trzymaniem, tudziesz na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, iako to Rawa, za prywatne więzienie sługi aktora imci pana Stanisława Iarzembowskiego y popełniony pod sądami głównemi trybunalnemi exces na infamią, a drugich pozwanych niewiernych żydów starszych y całej synagogi wdztwa Mińskiego, vigore zapisów obligacyjnych y obowiązków w nich inserowanych na doczesną wieczną banicję y infamią y wszystkich żydów, żon, dzieci całej synagogi wdztwa Minskiego na gardło y na łapanie żalującemu iasnie wielmożnemu imci panu marszałkowi trybunału w. x. Lit. wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz summy dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach vigore zapisów obligacyjnych, mota nobilitate, nieoglądając się na żadne gleyta, res-

erypta, ceduly wyniesione, ad cassandum dekretów, pozwy, litispencie y inne by nayprawnieysze bronienia, exekucye do iasnie wielmożnego, imć pana wojewody wielmożnych ichmć panów starosty, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów, wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych niewiernych żydów okażą się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd temu dekretowi naszemu paeny privationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielska Oginskiego—kasztelana Witepskiego, marszałka trybunału w. x. Lit. bacząc to: iż niewierny Mowsza Ulfowicz, Raw, także Salimon Szmojłowicz Wołożynski, Ulf Abramowicz Dolhinowski, Leyba Iosipowicz Dziedziłowicki, Meier Nosowicz Radoszkowski, Heliasz Ulfowicz Kostycki, Ieko Jakubowicz Korowaiewski, Hewel Iekowicz Kuchcicki, Iózef Boruchowicz Iwienicki, starsi żydzi y cała synagoga wojewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyż wyrażono przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, wysz pomienione y u sądu naszego produkowane obligacyne y wlewkowe zapisy aktorowi służące, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walerze zachowujemy. Summy na pomienione zapisy winney, a żalującemu aktorowi za wlewkami należącey, z troiakiemi zarekami y prowizją dotąd przychodzącą od samego kapitału pięć tysięcy czterysta dwadzieście tynfów, przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie slugi żalu-

iącego na imię imćci pana Stanisława Iarzembowskiego—szlachcica rodowitego y przez to za popełniony pod sądami naszymi exces, nawiązki podług prawa z paenami excessowemi czworakiemi trzysta dwadzieście złotych, osobliwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterysta złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego summą monetą tynfową pięć tysięcy czterysta dwadzieście tynfów, a currenti monetą siedmset trzydzieście złotych, na pozwanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych aresztowaniem, samych, żon, dzieci obżalowanych wysz wyrażonych y niewyrażonych do synagogi wdzstwa Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu do uczynienia satisfakcyi trzymaniem, tudziesz na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, iako to: Rawa za prywatne więzienie slugi aktora imćci pana Stanisława Iarzembowskiego y popełniony pod sądami naszymi głównemi trybunałnemi exces na infamią, a drugich pozwanych niewiernych żydów starszych y całą synagogę wojewodztwa Minskiego, vigore zapisów obligacyynych y obowiązków w nich inserowanych, na doczesną, wieczną banicye y infamią y wszystkich żydów, żon, dzieci y całej synagogi wojewodztwa Minskiego na gardło y na łapanie żalującemu iasnie wielmożnemu imćci panu marszałkowi trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydaiemy, a za wskazaną wyż wyrażono summę dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach, vigore zapisów obligacyynych, mota nobilitate, nieoglądając się na żadne gleyta, reskrypta, ceduly, wyniesione, ad cassandum dekretów pozwy y inne by nayprawnieysze bronienia exeku-

cyi do iasnie wielmożnego imści pana wojewody, wielmożnych ichm panów starosty, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów wojewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanych niewiernych żydów okaza się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwny temu dekretowi naszemu urząd paeny privationis officyi odsyłamy. A gdy dzień czternasty tegoż msca Ianuary anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych Mowszę Ulfowicza Rawe, Salimona Szmojłowicza, Ulfu Abramowicza, Leybę Iosipowicza, Meiera Nosowicza, Heliasza Ulfowicza, Ieka Iakubowicza, Hewela Iekowicza, Iózefa Boruchowicza—starszych żydów y całą synagogę wojewodztwa Minskiego za doczesnych wiecznych banitów y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y rellacyją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunałnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 356, за 1713 годъ, л. 276.

№ 201.—1713 г. Марта 15.

Подтвердительная привилегія, данная Королемъ Августомъ вторымъ Виленскимъ евреямъ на разные права и льготы.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, msca Iunii trzeciego dnia. Na urządzie Ikmści Grodzkim Wilenskim, przedemną Michalem Rafałem Szumskim—podstolim y podwojewodzym Wileńskim, stanąwszy

personaliter pan Aron Gordon—doktor medycyny, opowiadał y do akt podał przywilej confirmacyiny nayiasniejszego króla imci Augusta Wtórego niewiernym żydom całego kahału miasta Ikmści Wilna dany y służący, który podając prosił, ażeby ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany, iakoż ony przyiąwszy, a wpisując w xięgi verbum de verbo tak się w sobie ma: August Wtóry z Bożey łaski król polski, etc. wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Kiowski, Siewierski, Czernihowski etc. dziedziczny xże Saski y Elektor. Oznaymuujemy tym listem przywilejem naszym wszem w obec y każdemu, komu by to wiedzieć należało: iż przez niektórych panów rad naszych, przy boku naszym będących, praesentowano nam przywilej confirmationis żydom Wileńskim służący, na pergaminie pisany, ręką naszą podpisany, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Februarii dwudziestego piątego dnia dany, pieczęcią stwierdzony, cały, rzetelny, nienaruszony y żadney suspicyi niepodległy, zawierający w sobie przywileje, prawa, rescripta, listy zaręczne, im że służące, iako to: *Primo*. Na zmurowanie Bożnicy na ulicy Żydowskiej w Wilnie, którey by wierzeł nieprzewyszał kamienie, y która by do kościołów chrześcianskich y cerkwi żadnego podobieństwa nie miała, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego, msca Lutego dwudziestego piątego dnia. *Secundo*. Na obwarowanie y ubezpieczenie tych że żydów Wileńskich, a żeby na nich tak podczas sądujących się trybunałów, iako też podczas residency królewskich od wielmożnych marszałków y sędziów exakeycie niesłuszne układane niebyły, y ażeby od rzezników Wileńskich, którzy mięsiwo w iatkach przed Bożnicą przedaia, także od towarów ingenere wszytkich, któremi ciż żydzi Wileńscy handluia, żadne podatki bydlem, mięsem, pieniędzmi y miaką rzeczą wymagane y brane nie były, sub data

roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, miesiąca Sierpnia ósmego dnia. *Tertio*. Iż by z kamienie y domów w Wilnie, przez dekret między nimi a mieszczanami w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, mscia Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych żadnych powinności niepełnili, tylko tym że dekretem naznaczoną summę co rok oddawali, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, mscia Lipca trzeciego dnia. *Quarto*. Ażeby umarłych do kopiszca żydowskiego przez most murowany wolno bez żadnego wymagania pieniędzy, przepuszczano, ponieważ się żydzi na poprawę mostu zawsze przykładają, sub data roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtórego, mscia Maia dwudziestego szóstego dnia. *Quinto*. Ażeby tylko żydzi na poprawę y budynek tego mostu zwyczajną od dawnych lat quotę wnosili, więcej zaś nadto, aby u nich żadnym nie wymagano sposobem *) ...ników krawców, kuszniarzy y wszystkich żydów, jakim kolwiek rzemiosłem bawiących się, od cechów mieyskich y ich ciężarów za nas y successorów naszych uwalniamy y excypuiemy perpetuo ac in aevum, in virtute tedy takowego przywileju naszego żydzi Wileńscy kamienice rogowe y inne na wszelkich iurizdykach domy, kromy, place, grunta intervallo lat dwudziestu kupować, nowe erigować, trunki, napoje wszelkie, mianowicie gorzałkę, szyńkować, w kramach wszelkie kommereia aperte odprawować, długi wszelkie razem, lub ratami, bez prowizyi znosić, rzemieślnicy bez dependencyi cechowej zarabiać wolni y mocni będą, a tak magistrat kamienie y domów na stancye podawać y nikt inszy, iako też cechy rzemieślników nigdy do swego Braetwa pociągać nie mają, dla łaski naszej królewskiej. Który przywilej ręką naszą podpisawszy pieczęcią W. X. L. stwierdzić roskazujemy. Dan w Warszawie miesiąca Marca roku panskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego,

*) Въ этомъ мѣсяцѣ впрямую вырѣзать листъ.

panowania naszego szesnastego. U tego przywileju przy pieczęci małej W. X. L. podpis ręki najiasniejszego króla imci temi słowy: Augustus Rex. A przypisek w te słowa: Konfirmacya przywilejów, reskryptów, praw, dekretów, listów, etc: in rem niewiernych żydów Wileń. służących, a w tyle przywileju konnotacya kancellaryi tymi słowy: Pro Cancellariatu M. D. L-o Viliensensis, Usviatensis etc.: capitaneus. Est in actis. Który to przywilej za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg Grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго городского суда, кн. № 4584, за 1715 г. лист. 1271.

№ 202.—1714 г. Мая 12.

Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Мовшу Горелина къ инфаміи и уплатѣ въ тройномъ количествѣ задержанной имъ таковой пошлыны по городу Могилеву.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, mscia Maia dwunastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w wielkim xięstwie Lit-m, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny czternasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Michała Suzina — koniuszego woiewodstwa Brzeskiego, z niewiernym Mowszą Horlikiem, żydem y obywatelem Mohilewskim, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, mając zauiący delator superintendentycją cel Rzptey w. x. Lit. od iasnie wielmożnego imć pana Pocięcia, na ten czas podskarbiego, a teraz kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Litewskiego, za uniwersalem clo stare y nowe w tym że roku tysiąc siedmsetnym

dziewiątym, dnia piętnastego Februarij od siebie pusił kontraktem Markowi Meiorowiczowi, żydowi y także obywatelowi Mohilewskiemu, za talarów pięćset, in vim honorarium iasnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu w. x. Lit. należącego y tę talarów pięćset sam z swoiey szkatuły do skarbu iasnie wielm. im pana podskarbiego wyliczył, a zatym gdy iasnie wielm. im pan podskarbi w. x. Lit-go y żalujący im pan Suzin—koniuszy Brzeski, z pewnych przyczyn w kraie polskie oddalili się, tedy obżalowany niewierny żyd Mowsza Horelik, udawszy się w protekcyą zesłemu od iasnie wielmożnego imć pana Oginskiego, ieneralnego xięstwa Żmoydzkiego starosty, słudze imć pana Drzewieckiego, iako nie należącego do cel, czyniąc podstęppek pod żalującym y żydem Markiem Meiorowiczem, w tym że wyż pomienionym roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, msca Marca ósmnastego dnia, cło stare importancją skarbową, kwitowe honorarium przez rok wybierał y te honorarium z kwitowym na swóy pożytek obrócił; a przez to żalujący swoich danych pięciu set talerów bitych od żyda Marka odebrać nie mógł y na własney summie swey szkody ponosi, także za cło nowe komory Mohilewskiej tenże obżalowany żyd Horelik, według regestrów przez siebie podanych za cały kwartał, uczyniający się a die prima Decembris w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, a konczącym się pierwszego Marca w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, po obietciu z dyspozycyey xięcia Czartoryskiego na imię iasnie wielmożnego imć pana hetmana w. x. Lit. do podskarbstwa im pana Kotła—podskarbiego, tysiąc sto osmdziesiąt cztery funtów winnym zostawszy, czas od czasu prolonguie deklaracyami wyplacenia tey summy wszystkiey uwodzi, a przez to żalującego na własney skarbowey importancyi w skarbie zapłaconey y kwitowaney do niemałych szkod przywodzi; za czym żalujący im pan Suzin, koniuszy Brzeski, o tęto summy wysz mienione chcąc z obżalowanym niewiernym żydem

Horelikiem prawem czynić, pomienioną summę na obżalowanym niewiernym żydzie Horeliku, domach, kromach, handlach, towarach y wszelkich dobrach onego z wolnym onych w w. x. Lit. y za granicą grabieniem, areztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, samego w więzieniu trzymaniem przysądzone mieć, paen prawnych, winy infamij y iakowe z prawa pospolitego konstytucyi seymowych do osoby obżalowanego niewiernego żyda sćiagać się będą, dowodzić, zostawiwszy sobie do melioracyi tey zaniesienia y łączenia do terazniejszey dalszych żalob salwę, żalujący delator obżalowanemu niewiernemu żydowi przed nasz sąd intentował akcyą. Do którey sprawy na terminie y dniu dzisieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od aktora patron imc, za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, im. pan Kazimierz Liborzay Skalhwiniski ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a obżalowany niewierny żyd Horelik Mowsza, iak sam przed nami do prawa nie stawał, tak y żadney wiadomosci o nie staniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynił; zatym wysz rzeczony aktora patron podanego obżalowanemu niewiernemu żydowi tu w miescie Wilnie przez ienerala i. k. msc. Mikolaia Poczopowicza oczewistow ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem protestacyą o wysz wyrażoną praetensie, do xiąg urzędowych zaniesioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydaną, po ktorey produkowaniu obżalowanego niewiernego żyda, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaną, a zatym według żaloby pryncypała swego, summy z komory Mohilewskiej, z importancij kwitowego y honorarium komory Mohilewskiej za rok tysiąc siedmsetny dziewiąty nie słusz-

nie wybranego, a przez żalującego do skarbu wypłaconego, iako in causa fisci, cum triplici pensione, tysiąca pięciuset talarow bitych, similiter za cło nowe z tey że komory Mohilewskiej za cały kwartał winną ostały summy, cum triplici pensione, trzech tysięcy pięciuset pięciudziesiąt dwóch tynfow, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanego niewiernego żyda spędowane, czterechset złotych polskich, na obżalowanym niewiernym żydzie Mowszy Horeliku, na domach, kromach, handlach, towarach, summach piędziężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym tak w xięstwie Litewskim iako też y zagranicą na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przy komorach, londem y wodą prowadzących grabieniem, arestowaniem, zabieraniem y oszacowawszy sprzedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do satysfakcyi w więzieniu trzymaniem, domow, kromow zaiachaniem, a samego niewiernego Mowsze Horelika, za zatrzymanie summy skarbowey na infamią delatorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego powiatu Orszanskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi maiętnosci y dobra obżalowanego niewiernego żyda być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne y na strone sprzeciwną dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im pana Michala Suzina, koniuszego Brzeskiego, bacząc to: iż obżalowany niewierny Mowsza Horelik, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanym, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sam przed nami do prawa niestawał, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie

powodowey nieuczynił, przez to onego, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się patrona aktora, summy niesłusznie z komory Mohilewskiej, cła starego y nowego wybraney, a skarbowi w. x. Litewskiego y żalującemu należący, violenter zatrzymaney, cum triplici pensione, talarow tysiąc pięćset, a tynfowey trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt dwa, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanego niewiernego żyda spędowane, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego czterysta dziesięć złotych polskich na obżalowanym niewiernym żydzie Mowszy Oreliku, na wszelkich dobrach onego, domach, kromach w mieście Mohilewie, handlach, towarach, summach piędziężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym domow, krom zaiachaniem, towarow, sum na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorach y gdziekolwiek poscignowszy zabieraniem, grabieniem, arestowaniem y oszacowawszy przedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do uczynienia satysfakciey w więzieniu trzymaniem, a samego niewiernego Mowsze Orelika, za zatrzymanie summy skarbowey, na infamią delatorowi wskazujemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydajemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney, skuteczney y nieodwłoczney odprawy do urzędow ziemskiego, grodzkiego, powiatu Oszmianskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoba obżalowanego być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne y na strone sprzeciwną dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień szesnasty tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego Mowszę Horelika, żyda Mohilewskiego, w izbie sądowey et in foro publico za in-

famissa obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 357, за 1714 г., л. 1107.

№ 203.—1714 г. Мая 26.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ всѣхъ кагаловъ Великаго княжества Ли-
товскаго къ инфаміи, изгнанію и уплатѣ
Францу Вѣнцковичу долгу, пени и процен-
товъ.

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego,
msea Maia dwudziestego szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-
bunal w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y
powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedm-
setny cztyrnasty obranemi, gdy z porządku
registrowego ku sądzeniu przypadła sprawa
wielmożnego imé pana Franciszka Mi-
rosława Więckowicza — podczaszego woie-
wodztwa Trockiego, z niewiernemi żydami
wszytkich kahalów, starszeni synagog w.
x. Lit., mianowicie Brzeskim Iakubem
Hirszowiczem, Salamonem Chaimowiczem,
Grodzienskim Markiem Bernatowiczem, Iakubem
Szmarowiczem, Wilenskim Aronem
Szakowiczem, Moyżeszem Abramowiczem,
Słuckim Moyżeszem Iozefowiczem y Moy-
żeszem Hirszowiczem y wszyscy żydami
całym synagog w. x. Lit., pospolstwem,
gminem, tak możniejszymi, iako y uboszy-
mi y teraz starszymi po nich następują-
cymi, za zakazem, mieniać do dwóch lis-
tów dobrowolnych obligacyjnych zapisow,
na ktore obżalowani niewierni żydzi zostali
winni summy rękodajney pożyczoney dwa-
dziescia tysięcy złotych monety srebrney
talarowey, każdy rachuiąc po złotych sześciu,
przed tym także na obligiwinney zeszeley ia-
śnie wielmożney imé pani Theodorze Tryznian-
ce Pacowey—woiewodziny Trockiey, babec
żałującego aktora, post fata ktorey żałują-

cemu imci y imé panu Władysławowi
Tryznie—stolnikowi Wolkowyskiemu, pra-
wem naturalnym sucesive spadley y na-
leżącey, o którą summę gdy się imé pan
Tryzna tak imieniem swoim, iako też imie-
niem żałującego imci, za zleceniem sobie
od żałującego imc danym upominał, tedy
obżalowani niewierni żydzi, starsi kahalow
w. x. Lit., odmieniając obligi zeszeley im
pani Pacowey, pomienionemu im. panu
Władysławowi Tryznie dwa listy strictissi-
me inscriptionis obligacyine zapisy na
wysz wyrażoną summę dwadziescia tysięcy
złotych monety srebrney talarowey, rachui-
ąc talar po złotych szesciu, dali y onym
w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trze-
cim w dzień niedzieli srszodopostney we-
dług nowego kalendarza, to iest, dnia
siodmego Marca, na mieyscu pewnym przy
xięgach grodzkich wojewodztwa Brzeskie-
go, pod troiakimi zarękami, z wolnym
wszędę towarow, handlow, arestowaniem,
samych żydow łapaniem, do prywatnego wię-
zienia braniem y na każdym mieyscu exe-
qowaniem, oddać y wyliczyć opisali się y
obowiazali sie. Na którym terminie, gdy
im. pan Tryzna stolnik Wolkowyski, imie-
niem swoim y imieniem żałującego aktora
pilność czynił—o oddanie summy winney
upraszał, a obżalowani żydzi termin do
terminu odkładając, tak im. panu Tryznie,
stolnikowi Wolkowyskiemu, iako też y ża-
lującemu imci nieoddali, w zaręki y pae-
ny w zapisach obligacyjnych wyrażone po-
padli; zaczyn żałujący imc, iuż sam ieden
aktorem za wlewkien sobie danym należy-
tym, tey summy zostawszy, tak do oddania
summy, samego kapitału, iako y prowizyi
od lat iedynastu należącey dwudziesciu
dwuch tysięcy złotych y do wskazania tro-
iakich zaręk szesciudziesiat tysięcy złotych
y paen banitij doczesney wieczney y in-
famy, z mocną y nieodwołczną exekucją,
według dobrowolnych obowiazkow, na wszel-
kich majątnosciach y dobrach leżących ru-
chomych, summach pieniężnych, depozy-
tach, towarach handlach y brzegach, sple-
wach w Kroleweu, kiermaszach, goscin-

cach, karczmach, miasteczkach, dworach, domach, komorach, kramach, kahałach, mogiłach, z wolnym na każdym miejscu aresztowaniem y samych do więzienia braniem, łapaniem, aż do oddania y dość uczynienia obligatynym zapisom, chcąc oto wszystko żalujący aktor z obżalowanymi żydami prawem czynić y tego wszystkiego requirowac, przed nasz sąd intentował acią. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, im. pan Marcin Kuncewicz—horodniczy Oszmianski, oczewisto stawał, a pozwanym żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie powodowey o nie staniu swoim, niuczynili; za tym tenże wysz rzeczony aktora patron, podanego oczewisto wręce przy szkole w mieście i. k. mści w Wilnie będącym, wszystkim żydom starszym kahałom w x. Lit. przez ienerała Stanisława Jana Pilickiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim województwa Wilienskiego koła y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy żaloby z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa listy dobrowolne obligatynne zapisy, od żydow starszych Brzeskiego Jakuba Hirszewicza, Salomona Chaimowicza, Grodzińskiego—Marka Bernatowicza, Jakuba Szmarowicza; Piskiego Moyżesza Dawidowicza, Lachmana Saliowicza, Wileńskiego Arona Jzakowicza, Moyżesza Abromowicza, Słuckiego Moyżesza Jozeffowicza y Moyżesza Jrszowicza, imieniem ich, a imieniem wszystkich żydow, gminu, pospolstwa w x. Lit, na sumnę dwadzieścia tysięcy złotych talarowę monetę rachując po złotych szesciu dane y teraz żalującemu wielmożnemu imc. panu Więckowiczowi, za wlewkiem służące, przytym wlewek od im pana Tryzny na też sumnę żalującemu służący, z których to obligow wszelkie warunki, obowiązki y paeny

dobrowolnie założone przeczytawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydow wszystkich wysz mienionych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym wysz produkowanych zapisow, obligow, wlewku y dokumentow intoto utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy winney kapitalney dwadzieścia tysięcy złotych polskich talarowey monety, rachując talar po złotych szesciu, troiakich zarak szesciudziesiąt tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędowane, wespół z prowizją od tey summy za lat iedynascie należące, currenti monetą dwadzieštu dwoch tysięcy złotych polskich, na pozwanych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, depozytach, towarach, handlach y na brzegach splawach, domach, komorach, szkołach, kahałach, mogiłach, z wolnym onych w Krolewcu y innych miastach na kiermaszach y iarmarkach, wszędy na każdym miejscu aresztowaniem, samych obżalowanych według obowiązkow w zapisach obligatynnych wyrażonych, na banitją doczesną, wieczną y infamią, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem żalującemu im. wskazania, ad publicandum tych kondemnat ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania; a iako dla uczynienia za wskaz summy na dobrach obżalowanych niewiernych żydow prawney y nieodwłoczney exekutii, tak y dla łapania samych osob do urzędow ziemskich lub grodzkich województwa Wileńskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, powiatów Lidzkiego, Grodzińskiego, Piskiego y innych wszelkich tych województw y powiatow, pod ktorymi dobra iakiekolwiek obżalowanych żydow okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, y ktorego sobie strona powodowa z urzędow do tey exekutii użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. Interea im. pan Kazimierz Liborzay, od im pana Stefana Frackiewicza—

krayczego Upitskiego, do tey ratione żydow Pompianskich interventią czyniąc, z należnością oney przyięcia upraszał. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego im pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podczaszego wojewodztwa Trockiego, bacząc to: iż niewierni żydzi, wszyscy starsi kahalow, synagog w. x. Lit. mianowicie: Brzeskiego Jakub Irszewicz, Salomon Chaymowicz, Grodzińskiego Marek Bernatowicz, Jakub Szmarowicz, Pńskiego Moyżesz Dawidowich, Łachman Saiowicz, Wilenskiego Aron Izakowicz, Moyżesz Abramowicz, Słuckiego Moyżesz Jozefowicz y Moyżesz Hirszowicz y wszyscy żydzi, gminu pospulstwa, możniejsi y ubozsi, teraz y na potym starsi, będąc przed nas sąd adcytowanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa žaloby y domawiania się imci aktora patrona wysz produkowane listy dobrowolne, obligatine zapisy, na summę dwadziescia tysięcy złotych od niewiernych żydow kahalow w. x. Lit. imc panu Władysławowi Tryznic—stolnikowi Wołkowyskiemu dane, a teraz za wlewkiem prawa wielmożnemu im. panu Więckowiczowi — podczaszemu Trockiemu, iako iuż iednemu aktorowi służące, wespół z wlewkiem y innymi dokumentami in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy kapitalney na pomienione obligi winney dwadziescia tysięcy złotych talarami bitemi, rachuiąc talar po złotych szesciu, troiakich zarak sześciudziesiąt tysięcy złotych polskich, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, wespół z provisią za lat iedynascie należącą, dwadziescie dwa tysiące złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi zapłaconym, in summa dwadziescia złotych polskich monetą talarową, rachuiąc talar po

złotych szesciu, in summa currenti monetą osmdziesiąt dwa tysiące dziesięć złotych polskich, na pozwanych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych, leżących, ruchomych, summach piędźnych, gdzie y u kogo kolwiek będących, na depozytach, talarach, handlach, splawach, domach, kromach, szkołach, arędach, kahalach, mogiłach z wolnym onych na brzegach w Krolewcu y innych miastach, miasteczkach y na każdym mieyscu na kiermaszach, targach, iarmarkach arestowaniem, a samych wysz mienionych żydow, według obowiazkow w zapisach założonych, na banitią doczesną, wieczną y infamią, z wolnym onych wszędy łapaniem, żaluiącemu imci wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerala sądowego przydaiemy, proklamować nakazujemy, a iako dla uczynienia za summę wysz mianowaną dekretem od nas sądu wskazaną prawney, a nieodwłoczney exekutyi, tak y dla złapania samych osob do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, powiatow Lidzkiego, Grodzińskiego, Pńskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra pozwanych niewiernych żydow iakiekolwiek y same osoby okażą się y ktorego sobie strona powodowa do tey exekutyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy. Na koniec interventią nomine im. pana Stefana Frąckiewicza, krayczego Upickiego ratione żydow Pompianskich czynioną, z należnością oney przyimujemy. A gdy dzień dwudziesty osmy tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnuiący Stanisław Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow wszytkich kahalow, starszych synagog w. x. Lit., mianowicie Brzeskiego Jakuba Hirszowicza, Salomona Chaimowicza, Grodzińskiego Marka Bernatowicza, Jakuba Szmarowicza, Pńskiego Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiowicza, Wilenskiego Arona Iza-

kowicza, Moyżesza Abramowicza, Sluckiego Moyżesza Jozefowicza y Moyżesza Hirszowicza y wszystkich żydów całych synagog w. x. Lit. pospolstwa, gminowych, tak możniejszych, iako y uboższych y teraz starszych y po nich następujących, w izbie sądowej et inforo publico za banitow doczesnych wiecznych y infamissow obwołał publikował y relacją publikaty a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, która sprawa iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Апт. Трибуи. № 357, за 1714 годъ, л. 1661.

№ 204.—1714 г. Юня 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Сморгонской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ долга Станиславу Бѣлозору.

Roku tysiąc siedmsetnego cztrnastego, msca Juny szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztrnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Stanisława Białozora—podkomorzycza Wilkomirskiego, z niewiernymi żydami Judą Jozephowiczem Buttenskim, Eiachimem Olszańskim, Dawidem Moyżeszowiczem Oszmianskim, Jakubem Krewskim, Morduchem Zacharewiczem Smurgonskim, Irszą Rubinowiczem, Szaią Swirskim—arędarzami y wszystkimi żydami starszymi synagogi Smurgonskiej, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż gdy wielm. imć pan Krzysztof Białozor—sędzia grodzki Brasławski, podczaszy xięstwa Inflanskiego, za dekretem sądów głównych trybunałnych w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Au-

gusta szesnastego dnia, z infamią na niewiernych obżałowanych żydach synagogi Smorgonskiej, z wskazem summy dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich, z wolnym na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzie ienokolwiek będących exekucyi czynieniem y samych osob na garło y na łapanie przez żałującego delatora otrzymanym, ordinaria iuris via premissa innotescentia, z ienerałami y stroną szlachty w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Septembra ośmnastego dnia do miasta Smurgoń, dla uczynienia exekucyi ziachał, tedy wysz pomienieni obżałowani niewierni żydzi, wszyscy w iedno miejsce zgromadziwszy się, sprzeciwiając się prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunałnego, exekucyi czynić słownie bronili y niepostompili, przez co w winę infamyi y dalsze paeny prawne popadli. Zaczyn żałujący do przyjęcia o to wszystko rozprawy prawney do przysłuchania y utwierdzenia wszystkich in antecessum et noviter z listami obwieszczemi y poiezdżemi, z banicjami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, wskazami w nich wyrażonemi dekretów, szkod y expens prawnych, noviter w tey sprawie na pojazd y prawo errigowanych, pięćset złotych polskich do zaplacenania, a za niestaniem na obżałowanych wszystkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej infamii, z wolnym aresztowaniem summy pieniężnych, statków, handlów, towarów, splawow w xięstwie Litewskim y Pruskim, ładem y wodą idących, tudzież domów, kromów, szkoły pieczętowaniem y samych osob dla konvietii na gardle łapaniem, do wskazania zachowawszy sobie tey żałoby salvę do meliorowania y do tego wszystkiego, co się czasu produktu tey sprawy dowiedziono będzie, salvum et integrum ius, żałujący delator obżałowanym niewiernym żydom przed nasz sąd intentował akeyą. Do której sprawy na dniu niniejszym wysz na

dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Jan Turczyłowicz Suszycki oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwaną niewierni żydzi synagogi Smorgonskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zatym tenże wysz wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym wysz rzeczonym synagogi Smorgonskiej żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. mei w Wilnie przed ienerała Stanisława Pileckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kół sądów naszych uczynionym słuszenie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych, ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia, z infamiami, zasądzeniem obżałowanych na gardło y na łapanie, z wskazem summy za practensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięciuset sedmdziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszeze y poiezdże pierwo od wielmożnego imć pana Maciecia Kazimierza Ielenskiego—pisarza grodzkiego Wilkomierskiego, de recenti zaś od wielmożnego imć pana Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego Brasławskiego, podczaszego xięstwa Inflanskiego, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane; po których produkowaniu pozwanym niewiernym żydom synagogi Smurgonskiej, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad rozdania, a zatym według prawa propozycyi pozowney wysz wyrażonych y u sądu naszego produkowanych dekretów sądów głównych trybunalnych w

Wilnie w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia y tysiąc siedmsetnym trzynastym msca Augusta szesnastego dnia z aktoratu żalującego delatora na pozwanym niewiernym żydach synagogi Smurgonskiej z infamiami, wskazem summy, mianowicie: poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich wyrażonym otrzymanych y za onemi listów obwieszczych y poiezdzych, tak od imć pana Maciecia Kazimierza Ielenskiego—pisarza grodzkiego powiatu Wilkomierskiego iako y od imć pana Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego podczaszego xięstwa Inflanskiego wydanych, ze wszytką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenie przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy tymi dekretami, mianowicie poslednieyszym wskazaney y przysądzoney dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazd y prawo spendowane pięciuset złotych polskich, na pozwanym niewiernym żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, towarach, statkach, spławach, ładem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdziekolwiek będących, na których pierwey o to wskazy padły y poiazdy odprawowane były, a samych pozwanym niewiernym żydom Jude Jozefowicza Butenskiego, Eiachima Olszanskiego, Dawida Moyżeszowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza Szaię Swirskiego arędarza y wszytkich żydów starszych synagogi Smurgonskiej za przeciwnstwo prawu pospolitemu y dekretowi wysz przerzeczonemu sądów głównych trybunalnych, które się evidentem z listów obwieszczych y poiezdzych być pokazało, iterum na infamią, na łapanie y na gardło żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przyda-

nia, a za wskazaną wysz wyrażoną summe dla uczynienia na wszelkich pozwanych niewiernych żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, statkach, ładem y wodą idących w wielkim xięstwie Litewskim y zagranicą Pruskim będących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach ostaiących, na kturych pierwicy o to wskazy padli y poiazdy odprawowane były skuteczney, moeney a nieodwłoczney forti manu, vigore immediate produkowanego dekretu, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by najprawniejsze bronienia, z wolnym onych arestowaniem y pieczętowaniem towarów exekucyi do iasnie wielmożnych, wielmożnych ichmc. panów woiewodów, starostów, chorażych, rotmistrzów do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskigo, Trockiego, Minskigo, woiewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów poścignione y złapane być mogą, a którego sobie imé pan Białozor—podkomorzyc Wilkomirski, do tey exekucyi z urzędów użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales paenas privationis officiorum u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imé pana Stanisława Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Juda Józefowicz Buttenski, Eliachim Olszanski, Dawid Moyżeszowicz Oszmianski, Jakub Krewski, Morduch Zacharewicz Smurgonski, Irsza Rubinowicz, Szaia Swirski—arędarze y wszyscy żydzi starsi synagogi Smurgonskiej, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneral-skim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto pozwanych wszystkich niewiernych żydów synagogi Smurgonskiej, iako prawu niepo-

slusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się partis actoreae patrona produkowane y czytane przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych—ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Julliy dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia z infamiami, zasądzeniem obżalowanych na gardło y na lapanie, z wskazem summy za praetensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwóch tysięcy siedmiudziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszcze y poieczdze, pierwo od wielmożnego imé pana Macieja Kazimierza Jelenskigo, de recenti zaś od w. im. p. Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego, podezaszego xięstwa Inflanskigo, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney moey y walorze zachowuiemy, summy tymi dekretami mianowicie poslednieyszym wskazaney y przyśadzoney dwa tysiące dziewięćset siedmiudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazd y prawo spendowane pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi persolutis, in summa trzy tysiące pięćset siedmiudziesiąt złotych polskich na pozwanych wszytkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, statkach, spławach ładem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzieienokolwiek będących, na ktorych pierwicy o to wskazy padli y poiazdy odprawowane były, a samych pozwanych niewiernych żydów Jude Józefowicza Buttenskigo, Eliachima Olszanskigo, Dawida Moyżeszowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza, Szaię Swirskiego—arędarzów y wszytkich żydów starszych synagogi Smurgonskiej, za sprzeci-

więstwo prawu pospolitemu y dekretowi wysz przerzeczonemu sądów głównych trybunalnych, które się ewidenter z listów obwieszczych y poieżdżych być pokazało, na trzecią infamią, na łapanie na gardło żalującemu aktorowi wskazujemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczynienia na wszelkich pozwanych żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych, handlach, towarach, statkach lądem y wodą idących w wielkim xięstwie Litewskim y za granicą Pruskim będących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach ostaiących, na których pierwey o to wskazy padły y poiazy odprawowane były, skuteczney, mocney a nieodwłoczney, forti manu, podług zaszłych ante dekretów, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by nayprawniejszye bronienia, z wolnym onych arestowaniem y pieczętowaniem towarów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Wileńskiego, Trockiego, Minskiego, wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Słonimskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanych niewiernych żydów synagogi Smorgonskiej być się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie imć pan Białozor — podkomorzyc Wilkomierski, do tey exekucyi z urzędów użyć zechce, zalożywszy na urzędy nieposłuszne paenas privationis officiorum odsyłamy. A gdy dzień czwarty mca Jullij anni currentis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnuiący Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, pozwanych niewiernych żydów Judę Józefowicza Butenskiego, Eliachima Olszanskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Irsza Rubinowicza, Szaię Swirskiego — aredarów y wszystkich żydów starszych synagogi Smorgonskiej za infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proclamaował y relacyą publicatę

swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznal. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 360, за 1714 г., л. 196.

№ 205.—1714 г. Июля 27.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ города Вильны къ смертной казни и уплатѣ Францу Бѣлозору долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, msca Iuly dwudziestego siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy zporządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć p. Franciszka Białozora — podkomorzyc Wilkomirskiego z niewiernymi żydami starszemi y całą synagogą Wileńską, mianowicie: Dawidem Moyżeszowiczem, Izakiem Nerachowiczem, Hirszą Aaronowiczem, Markiem Izraelowiczem, Izakiem Leybowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Leyzerem Berkonowiczem, Męnką Leyzerowiczem, Hirszą Leybowiczem, Chaimem Chotowiczem, Leyzerem Biemianowiczem, Szaią Iudowiczem Leybowiczem y całym gminem y pospolstwem obicią plecią żydami kahału Wileńskiego, w spólney radzie y namowie z sobą zostaiącemi, iako niepoiednokrotnemi infamisami, za pozwem od aktora wyniesionym, mieniąc o to: iż niewierni żydzi, przepomniawszy swoich dobrowolnych obowiązkow, postponuiąc oraz wszytkimi in antecessum zaszłemi y otrzymanemi w trybunale w. x. Lit. na onych dekretami, niechcąc dość uczynić nie tylko summy kapitalney za wlewkiem prawa żalującemu delatorowi należącej piędnastu tysiący złotych, licząc talar po złotych szescia, za niepoiednokrotną żalującego delatora reqvizitią wyplacić niechcąc, szkody, nakłady y niedo-

placone przez wszystkie lata przychodzące od onych provisiae nagrodzić, owszem iawnie prawo popsolite, constitutie seymowe postponuiąc, zapisy swoje rigorissime opisane naruszaiąc, dekreta trybunalskie znieważaiąc, kamienice Kernowicką, nazwaną Pinkasowskiego, mieszkanie nienależytym osobom zawodząc y zmownie mimo podania urzędowe z possessyi żalującego delatora gwałtownie wybić y wyzuć usiłuiąc y evinkowac od turbuiących niechęć, szkod y expensow prawnych na tę sprawę erogowanych niewracaiąc y wrocic niechęć, a bardziey postponuiąc prawu y opisy swoje na terminie świętego Iana w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym cztertnastym, msca Iunii dwudziestego czwartego dnia przypadaiącym, za podanym od żalującego imsci prawnym niedziel dwunastą do położenia y wypłacenia kapitalney summy wszystkich wskazów obwieszczeniem uczynioną in tempore pilnością, a ni samey summy, a ni wzbożow nawet a ni prowizy należącey niewypłacili, przez co w zaręki troiakię podług zapisu swego dobrowolnego popadli, dekreta, wszytek proceder prawa uroszczony znieważyli y naruszyl, owszem hardzie rozumieiac y w iakoweś dufaiąc protectie, srogą tak na żalującego imsci, iako też sług y przyiaciół odpowiedz y pochwałkę udzielali; zaczym iako za naruszenie zapisu, tak o zniewagę dekretów trybunalskich, do utwierdzenia naprzod pomienionych zapisow, po tym wszystkich dekretów trybunalskich, z kondemnatami y wskazami w nich wyrażonemi, do wykazania vigore dobrowolnego zapisu troiakię zaręk y dalszych paen z prawa zciągaiących się, a iako niepoiednokrotnych infamissów y prawem nieraz przekonanych, na gardlo, na łapanie do dalszey convikty według zapisów obżalowanych żydów starszych, imieniem antecessorów, successorów żądanych z wolnym arestowaniem, summ y samych osob, extra limites patriae łapaniem, do prywatnego więzienia braniem y aż do należytey satisfaktiey trzymaniem, żalujący delator

instituit aktiã. Do ktorey sprawy na dniu niniejszym wysz pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Ian Fiedorowicz oczewisto ku rosprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako się sami do prawa niestanowili, tak a ni żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie czynili, za czym aktora patron podanego oczewisto w ręce wysz mianowanym niewiernym oboiey płci żydów starszym, całemu gminowi y popolstwu synagogi Wileńskiej, tu w miescie i. k. mści zszkoly wychodzącym, przez ienerala i. k. mści Stanisława Iana Pileckiego pozwu zeznaniem onego oczewistym, przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionych legitime dowiodszy y pilność troygą wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał protestacją o zmowne mimo podania urzędowe kamienicy Kiernowicka nazwaney Pinkosowskiego mieszkania z possessyi żalującego delatora nienależytym osobom zawiedzenie, a nie evinkowanie y nie zastępowanie oney od turbaiących, o niewrucenie i nieoddanie expensów prawnych na tę sprawę spędownych y nie oddanie za wlewkiem prawu żalującemu delatorowi winney y należącey summy pienezney pietnascie tysięcy złotych polskich, z provizią od tey summy za wszitkie lata przychodzącą, o pochwałkę y inne praetensie do xiąg urzędowych in tempore na pomienionych żydów zaniesioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inferowaną officiose wydaną, item produkował y czytał list dobrowolny obligacyiny zapis od tych że pomienionych żydów ua summę wysz mianowaną dany y za wlewkiem prawnym żalującemu delatorowi na też summę z prowizią od niey za wszystkie lata przychodzącą cedowanym y należącym, z którego wszystkie vadia szeroccy dostatecznie o niewiernych żydach opisane przełożywszy, nieoddaney y nieoswo-

bodzoney z prowią winney summy dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych wszystkich żydów iako prawu pospolitemu nieposłusznych, upornych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym pod tey żaloby aktora urzędowney possessij żalującego wysz mienioney kamienicy dekretów trybunalskich praw y wszystkich dokumentow in rem żalującego delatora służących, takż wysz mianowanego obligacyynego od obżałowanego na summę piętnaštu tysięcy złotych danego, a za wlewkiem prawa żal-u imści y prowią od tey summy przychodzącą cedowanego y należącego zapisu, we wszystkich punktach y paragrafach y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą in toto utwierdzenia y przy zupełney nienaruszney in suo esse, robore, mocy zachowania, tey że kamienicy od wszystkich innych wskazów, dekretów y żydowskich kontraktów y od wszelakich impetityi ochronienia summy poslednieyszym dekretem przysądzoney sto trzydzieście sześć tysięcy złotych talar licząc po złotych szesciu, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie spendowane złotych polskich pięciuset na pozwanych niewiernych żydach oboicy płci, ludzi kahału Wilenskiego na wszelkich dobrach niewiernych żydów Wilęskich, towarach, handlach, arędach, zastawach y summach piędźnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych obżałowanych żydów iako iuż niepoiednokrotnych infamissow na gardło osadzonych y prawem nieraz przekonanych iterum iterumque na infamią, na garło, na łapanie y convikty, dobr onych podług dobrowolnych ich obowiazków, z wolnym a latere tamowaniem y przy każdej sprawie areztowaniem, summ y samych obżałch niewiernych żydów, etiam extra limites regni łapaniem, do prywatnego więzienia braniem, do publikowania y proklamowania ienerala sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za wskaz summy skuteczney, moeney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach, arędach, zastawach, szynkach, summach piędź-

nych gdzie y u kogokolwiek będących, prawney exekutyj, do urzędów ziemskich lub grodzkich wwdzwa Wilęskiego powiatów Wilkomierskiego, Kowieńskiego y Upit-skiego y do innych wszelkich urzędów, ktorych by sobie aktor do tey exekutyi użyć chciał, założywszy na przeciwnych temu dekretowi paen prawnych odesłania y ordynario iuris processu przez każdy urząd aktorowi przychodzić wolności zachowania u nas sądu prosił. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Franciszka Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego, bacząc to iż obżałowani niewierni żydzi starsi y cała synagoga kahału Wilęskiego będąc o rzecz wysz w naratywie pomienioną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali tak, a ni żadney wiadomości o niestaniu swoim nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, kamienicę Kiernowicką Pinkasowskiego mieszkania w Wilnie będącą, w possessyi żalującego delatora zostaiącą, od wszelkich dekretow, wskazow y impetity ochroniwszy y przy spokojney possessyi imści pana Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego zachowuiemy y oraz dekretu in antecessum na obżałowanego w trybunalach głównych w. x. Lit. otrzymane ze wszystkimi wskazami, condemnatami za onemi wypadłemi y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszłym y list dobrowolny obligatiny zapis na summę piętnascia tysięcy złotych polskich, talar licząc po złotych szesciu, od obżałowanych niewiernych żydow starszych kahału Wilęskiego dany, a za wlewkiem prawa żal-o delatorowi z prowią od tey summy za wszystkie lata przychodzące, cedowany służący y należący we wszystkich punktach y paragrafach, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą in toto utwierdzamy y przy zupełney nienaruszney mocy zachowuiemy, summy poslednieyszym dekretem trybunalskim przysądzoney sto trzydzieście sześć tysięcy złotych polskich

za nakłady prawne noviter w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym et cum lucris sądowi persolutis, wszystkiego summą sto trzydzieście sześć tysięcy pięćset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na wszelkich onych dobrach y majątnościach, domach, kromach, towarach, handlach, zastawach, arędach, szynkach y summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydów iako już niepojednokrotnych infamissow y prawem przekonanych iterum na infamią na garło, na łapanie, z wolnym a latere tamowaniem y przy każdej sprawie activitatem, aresztowaniem summ y samych obżalowanych niewiernych żydów etiam extra limites regni łapaniem, do więzienia braniem, aktorowi tey sprawy wskazuiemy, do publikowania ienerała sądowego przydauiemy, wywołać y publikować nakazuiemy. A dla uczynienia za wskaz summy wysz mianowanej skuteczney mocney y nicodwłoczney na wszelkich dobrach pozwanych niewiernych żydów starszych Wilęskich, całego gminu y pospolstwa towarach, handlach, zastawach, arędach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, prawney exekutyi, do urzędow ziemskich grodzkich wdztw Wilęskiego powiatow Wilkomierskiego, Kowięskiego, Upitskiego y do innych wszelkich urzędow, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiales paeny prawne, odsyłamy y ordynario iuris processu przez każdy urząd aktorowi ad executionem przychodzić wolnosć zachowuiemy. A gdy dzień y termin prawny proklamowania przypadł, tedy ienerał i. k. msei Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Dawida Moyżeszowicza, Izaka Nawachowicza, Hirszę Aaranowicza, Marka Izralowicza, Izaaka Leybowicza, Moyżesza Uryaszowicza, Leyzera Benkanowicza, Menka Leyzerowicza, Hirszę Leybowicza, Chaima Ichalowicza, Leyzera Biemianowi-

cza, Szaię Iudowicza Leybowicza, cały gmin y pospolstwo synagogi Wilenskiey, starszych tego kahału, oboią pleć, za infamissow w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacyą publikaty swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Цяъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 361, за 1714 г., л. 1369.

№ 206.—1714 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-
евъ кагала Гродненскаго къ инфаміи и уп-
латѣ трехсотъ семидесяти шести тысячъ
и стадесяти золот. пол.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w. x. Lit. z wojewodstw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny czternasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa żydow, starszych y całego gminu kahału Grodzkiego, z niewiernemi Zelmanem Izakowiczem, z miasta Zabłudowa, Abramem Jozefowiczem, z Żołudka, Jakubem Biniomowiczem z Swislocza, należacey do Jndury, Beielem Moyżeszowiczem z Leypun, Dawidem Moyżeszowiczem z Piesków, Hirszem Leybowiczem z Lebiodka, żydami starszemi, obebranemi od wszystkich kahałow małych y partykularnych, mieszkaiącemi po karczmach y arędach żydami, należącemi do sądu y prawa żydowskiego, do kahału Grodzkiego, iako z dawna iest od antecessorow ich postanowiono, to iest: poczowszy od granicy Pruskiey, Wizanskiemi, Wilkowiskieimi, Sakinskiemi, Wisztynieckieimi, z drugiey strony poczowszy od xięstwa Żmujdzkiego, Kowienskieimi, Balbierzyskiemi, z przynależącemi wsia-

mi, miasteczkami, gdzie żydzi mieszkają, z trzeciej strony zaczawszy od Wilna, Eyszyskiemi, Radunskimi, z przynależnościami Lidzkiemi, Ostrzynskimi, z czwartej strony: od granicy koronnej Choroszczewskimi, Zabłudowskiemi, Wasilkowskiemi y Korycińskiemi, w powiecie Wołkowyskim, Wołpińskiemi, Zelwińskiemi y innemi żydami, w różnych wsiach y miasteczkach mieszkającymi, do kahału Grodzkiego należącymi, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc do własnego zapisu od niewiernych obżalowanych żydów kahału Grodzkiego, w roku tysiąc siedmsetnym wtórym miesiąca Januarij dwunastego dnia, na summę trzy kroć sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich danego, do zapłacenia tej summy y do przysądzenia onej na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędziężnych, domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, z wolnym, domow, kromow zaiechaniem, towarow, w domach, kromach, na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach y gdzie kolwiek poseignowszy sprzedaniem, samych osob w więzieniu trzymaniem, nie acceptując żadnego bronienia, nieoglądając się na żadne protekeye osob duchownych y świeckich, exequowaniem y do finalney satisfakeyey w wybraniu summy wszystkiej według obowiązku, ebreyskim y polskim pismem pisanego, dość uczynienia, do utwierdzenia pomienionego zapisu, do wskazania paen, winy infamicy, oraz o to wszystko, iako czasu prawa szerzey z tegoz samego zapisu y przez controwersyą patrona dowiedziono będzie, zapozwali. Do ktorej sprawy, na terminie y dniu dzisiejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od niewiernych żydów Grodzkich patron, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną imc. pan Stefan Frackiewich—krayczy Upitski, ku oczewistey rosprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądo-

wi y stronie powodowey nieuczynili, za czym wyż rzeczony aktorow patron podanego obżalowanym żydom tu w miescie Wilnie przez ienerała i. k. m. Stanisława Pileckiego oczewisto w ręce pozwu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym slusnie prawnie dowiodszy y pilnosć trojga wołania strony swej na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samej rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny zapis, z iedney strony pismem hebreyskim, a z drugiey polskim pisanym, w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, obżalowanych niewiernych żydów kahałowi Grodzkiemu dany, z ktorego to dobrowolnego zapisu wszelkie obowiązki przeczytawszy, a dość nieuczynienia w wypłaceniu summy tymże samym nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, obżalowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według žaloby aktorow, wyż produkowanego zapisu, iako slusznego y prawnego utwierdzenia y przy mocy zabowania, według ktorego zapisu summy w tymże zapisie wyrażoney do wypłacenia należący, trzech kroć sta tysięcy, siedmudziesiąt pięciu tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody nakłady prawne, w tej sprawie z okazji obżalowanych żydów spendowane, szesciuset złotych polskich na obżalowanych niewiernych wyż mienionych żydach, do kahału Grodzkiego należących y wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, summach piędziężnych, gdzie y ukogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym domow, kromow zaiechaniem, towarow na goscincach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach y gdzie kolwiek poseignowszy zabieraniem, arestowaniem, grabieniem y oszacowawszy sprzedaniem, samych osob do więzienia braniem y do satisfakeyi według należyłości summy w więzieniu trzymaniem, a samych obżalowanych żydów w propozycyi

wyrażonych kahałów y przykahalkow, za niedość uczynienie zapisowi na infamią delatorom wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wyż wyrażoną, dla uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne protekcy y bronienia odprawy, do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodstw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, powiatow xięstwa Zmuydzkiego, Wilkomierskiego, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wołkowyskiego, Grodzkiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra, summy, towary y osoby obżałowanych żydow być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y nieposlusznych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd, w tey sprawie niewiernych żydow starszych y całego gminu kahału Grodzkiego, bacząc to: iż obżałowani niewierni Zelman Izakowicz z Zabłudowia, Abram Jozefowicz z Zoludka, Jakub Biniomowicz z Swisłocza, Beiel Moyżeszowicz z Leypun, Dawid Moyżeszowicz z Pieskow, Hirsz Leybowicz z Liebiodka, żydzi starsi obebrani wszystkich kahałów malych y partikularnych y wszyscy żydzi w. x. Lit., w kahałach y przykahalkach, do kahału Grodzkiego należących mieszkające, będąc o rzecz wyż mienioną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; przeto onych iako prawu nieposlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się patrona aktorów, zapis assekuracyny, hebreiskim y polskim piśmie pisany, od obżałowanych, żydow kahału Grodzkiego w roku tysiąc siedmsetnym wtorym miesiąca January dwunastego dnia dany, iako słuszny utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy

według tego zapisu y rachunku winną osłały trzykroć sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych spendowane, szescset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszytkiego summą, trzykroć sto tysięcy siedmdziesiąt szesc tysięcy sto dziesięć złotych polskich, na obżałowanych niewiernych żydach kahałów y przykahalkow, do kahału Grodzkiego należących, poczowszy od granicy Pruskiej w Wizanach, Wilkowiszkach, Sakach, Wisztyncu, i ich przynależnościach, od xięstwa Zmuydzkiego, Kownie, Balberzyszkach, przynależnościach, wsiach, miasteczkach, z trzeciey strony od Wilna, Eyszyszkach, Raduniu, przynależnościach miasteczkach y wsiach, w powiecie Lidzkim, w Lidzie, Ostrynie, od granicy koronney Choroszczy, Zabłudowiu, Wasilkowie, Korycinie, w powiecie Wołkowyskim, Wołpie, Zelwie, Pieskach, przynależnościach onych, miasteczkach, karczmach, wsiach mieszkających, na domach, kromach, handlach, towarach, summach pieneznych y samych osobach, z wolnym domow, kromow, zaiachaniem, towarow na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykormkach zabieraniem, grabieniem y oszaczawszy przedaniem, samych osob do więzienia braniem do finalney satisfakeyi w więzieniu trzymaniem, a samych obżałowanych niewiernych wyż mienionych żydow, za niedość uczynienie zapisowi w oddaniu summy, na infamią, żydom kahału Grodzkiego wskazujemy, y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydaliśmy, a za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną, dla uczynienia skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskich, grodzkich, wojewodztw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, xięstwa Zmuidzkiego, powiatow Oszmianskiego, Lidzkiego, Wołkowyskiego, Grodzkiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoby obżałowanych być okażą się, a ktorego so-

bie strona do tej sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne w nieczynieniu exekucyi y na stronie sprzeciwnej dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesiąca Augusta anni praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Zelmana Izakowicza, Abrama Jozefowicza, Jakuba Binienowicza, Beieła Moyżeszowicza, Dawida Moyżeszowicza, Hirsza Leybowicza, starszych obebranych y wszystkich żydow w małych partikularnych kahałach y przykahalkach mieszkających, do kahału Grodzińskiego należących, w izbie sądowej et in foro publico za infamissow obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 359, за 1714 годъ, л. 370.

№ 207.—1717 г. Апрелья 21.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскаго, Кейданскаго, Виленскаго, Друйскаго и Биржанскаго кагаловъ къ инфаміи и ко взысканію поголовной подати, назначенной на содержание трибунальской хоругви.

Roku tysiąc siedmset siedmnastego, msca Apryla dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imé pana Antoniego Sawickiego—rotmistrza chorągwi Węgierskiej, trybunału w. x. Lit. z niewiernemi żydami, starszemi kahałów Bia-

lorusskich, Kiejdanskiego, Wizunskiego, Druyskiego, Birżanskiego y całym pospolstwem pomienionych kahałów, za pozwem przez aktora po obżalowanych wyniesionym, mieniać o to: iż niewierni żydzi, lekce sobie waząc prawo potspolite y konstytucją seymową, teraz denovo w Warszawie postanowioną, pogłownego żydowskiego za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny siedmnasty przez też konstytucją Warszawską, na dniu piętnastym Marca na chorągiew trybunalską, wypłacać nakazanego, iako to: z kahału Białoruskiego dziewięciu tysięcy osmiuset złotych, z kahału Kiejdanskiego trzech tysięcy osmiuset złotych, z kahału Wizunskiego tysiąca szesciuset, z kahału Druyskiego siedmiuset pięciudziesiąt, z Birżanskiego kahału tysiąca pięciuset złotych; osobliwego zaś pogłownego na i. w. imé pana hetmana w w. x. Lit. należącego, na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z kahałów tychże Białoruskiego dwóch tysięcy, z Kiejdanskiego osmiuset pięćdziesiąt złotych, z Wizunskiego trzechset pięciudziesiąt złotych, z Druyskiego sta pięciudziesiąt, z Birżanskiego trzechset pięciudziesiąt złotych; przytym zaległych długów y retent na tych że kahałach, za rotmistrzowstwa imci pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego, na też chorągiew trybunalską ustąpionych, to iest: z kahału Białoruskiego dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, z Kiejdanskiego sta szesciudziesiąt złotych, z Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomieniono chorągiew trybunalską nie wypłacili y wypłacać niecheć, przez co w peny prawne popadli. Zaczym do wypłacenia tych pomienionych sum, za pogłowne żydowskie na chorągiew trybunalską należących, z sowitoseiami, do wskazania iako in causa fisci infamiey, z mocną na wszelkich dobrach onych—szkolach, dobrach, kromach, handlach, towarach, zastawach exekucją y z wolnym na każdym mieyscu samych żydow y towarow wszelkich aresztowaniem, szkoły y kramow pieczętowaniem; przy tym do nagrodzenia

szkod, nakladow prawnych w tey sprawie poniesionych, tym pozwem przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy dana, imé pan Chodzko—obozny Oszmianski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak żadney nam sądowi y stronie swey powodowey niedali wiadomosci; za tym tenże wyż rzeczony aktora patron podanego obżałowanym oczewisto w ręce w mieście I. k. m. Wilnie, z bożnice wychodzącym, przez ienerała Mikołaiia Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kół sądow naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania, na tym pozwie napisaną, okazawszy y żalobę z niego wyżey detenore wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami, sądem, protestacją ratione superius praemissorum, od aktora na pozwanych niewiernych żydow do xiąg urzędowych zanesioną, y per extractum z tychże xiąg pod datą w niey inserowaną wydany; po ktorey produkowaniu pozwanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a za tym summy za pogłowne na chorągiew trybunalską, w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską, świeżo postanowioną, a in termino praefixo, to iest, na dniu piętnastym Marca anni praesentis przez kahały, iako to: Białoruski dziewięciu tysięcy osmiuset złotych, Kieydanski trzech tysięcy osmiuset, Wizunski tysiąca szesciuset, Druyski siedmiuset pięciudziesiąt złotych, Birzanski tysiąca pięciuset, także osobliwego pogłownego na iasnie wielmożnego imé pana hetmana w. x. Lit., na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z tychże kahałow Białoruskiego dwoch tysięcy, Kieydanskiego osmiuset pięciudziesiąt złotych, Wizunskiego trzechset pięciudziesiąt zło-

tych, Druyskiego sta pięciudziesiąt, z Birzanskiego trzechset pięciudziesiąt złotych należącego; przy tym zaległych długow y retent na tychże kahałach za rotmistrzostwa imé pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego, na też chorągiew trybunalską ustąpionych, to iest: z kahału Białoruskizgo dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, Kieydanskiego sta szesciudziesiąt złotych, Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomienioną chorągiew trybunalską niewypłaconey, z sowitoscją, tudzież za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie poniesione, tysiąca złotych, na pozwanych niewiernych żydach kahałow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kromow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym miejscu arestowaniem, a samych niewiernych żydow starszych kahałow wyżey namienionych y całe pospolstwo, za niewypłacenie na terminie pogłownego, iako in causa fisci na infamją żalującemu aktorowi wskazania; y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, proklamowac nakazania. A za sumnę wysz wyrażoną dla uczynienia skuteczney y nieodwłoczney na wszelkich pozwanych żydow dobrach exekucyey, do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowińskiego, Orszanskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y osoby pozwanych żydow okażą się, a ktorego sobie strona powodowa z urzędow do tey exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my, sąd, w tey sprawie imé pana Antoniego Sawickiego — rotmistrza trybunału w. x. Lit., bacząc to, iż niewierni żydzi, starsi kahałow Białoruskiego, Kieydanskiego, Wizunskiego, Druyskiego y Birzanskiego, za pokilkakrotnym z nakazu

naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali y żadney o niestaniu swym wiadomości nam, sądowi nieuczynili; przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a podług prawa żaloby y domawiania się aktora patrona summe na chorągiew trybunalską w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską świeżo postanowioną, na kahale Białoruskim dziewięć tysięcy osmset złotych, Kieydanskim trzy tysiące osmset, Wizunskim tysiąc szescset, Druyskim siedmset piędziesiąt złotych, Birzańskim tysiąc pięćset, także osobliwie pogłowne na i. w. imc pana hetmana w. x. Lit. na też chorągiew trybunalską transfundowaną, na tychże kahalach Białoruskim dwa tysiące złotych, Kieydanskim osmset piędziesiąt złotych, Wizunskim trzysta piędziesiąt złotych, Druyskim sto pięćdziesiąt złotych, Birzańskim trzysta pięćdziesiąt złotych należące; przytym zaległe dlugi y retenta na tych że kahalach za rotmistrzowstwa imc pana Michala Sawieckiego—borodniczego Wilenskiego na też chorągiew trybunalską ustąpione, to iest, na kahale Białoruskim dziewięćset sześćdziesiąt złotych, Kieydanskim sto szescdziesiąt złotych, Wizunskim sto dwadziescia złotych, z sowitoscia, także za szkody, nakłady prawne przez niewypłacenie in termino, złotych tysiąc, w tey sprawie poniezione, na pozwanych niewiernych żydach kahalow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kramow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym miyceu arestowaniem, a samych niewiernych żydow cale pospolstwo, za niewypłacenie pogłownego, iako in causa fisci na infamią żalującemu aktorowi wskazujemy, y dla publikowania tey infamij ienerala sądowego przydaiemy, proklamować, publikować nakazujemy. A za summe wyż wyrażoną dla uczynienia sku-

teczney a nieodwłoczney na wszelkich pozwanych żydow dobrach exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowienskigo, Orszanskigo powiatow y innych wszelkich, pod ktoremi dobra y osoby pozwanych żydow okażą się, a ktorych sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty czwarty msca Apryla przypadł, tedy ienerał Stanisław Ian Pilecki—niewiernych żydow starszych y cale pospolstwo kahalow Białoruskich, Kieydanskigo, Wizunskiego, Druyskiego, Birzańskigo za infamisow w izbie sądowey et in foro publico proklamował y relacją publikacyi swey a loco publikationis rediens judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 369, за 1717 г., л. 571—572.

№ 208.—1718 г. Юня 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій общество Виленской еврейской синагоги къ инфамии и уплатъ Антону Колецкому долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiaca Junij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięstwie Lit-m, z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ośmnasty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imc pana Antoniego Koleckiego—starosty Bohrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyzeszem Uriaszewiczem, Moyzeszem Jachilowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi na tenczas żydami y z całą synagogą, gminem kahalu Wilenskigo, za pozwem od aktorow wyniesionym, mieniać o to, iż co antecessorowie ob-

żałowanych niewiernych żydów wzięli y pożyczycyli u zeszłego w Bogu, im. pana Samuela Wenclawskiego—woyskiego Upitskiego, rodzica icy mości paniey Koleckiey, małżonki żalującego aktora, na list swój obligacyanny zapis gotowey renkodayney a nie kontraktowey summy, to iest, cztery tysięcy złotych polskich, monety talarowey, rachuiąc talar po złotych szesciu y groszy pientnaście y temu zapisowi za dość nie uczynili, o co dekret w trybunale w-m x-ie Litt-m iest otrzymany y dotąd małżące żalującego aktora, obżałowani niewierni żydzi successorowie oddać nie chcą y nie oddaią; takosz drugiemu nie dość czyniąc zapisowi obligacynemu, od całego tegoż kahału Wilenskiego danemu, zeszley ieymości pani Joehannie Oziemblowskiey—marszałkowej Mozyrskiey, matce żalującego aktora, summy winney trzech tysięcy złotych polskich, legowaney przez zeszłą rodzicielkę, na koscioł Niestanowiczowski, w woiewodstwie Minskim leżący, nie placili y nie oddali y trzeciemu takosz od niewiernych żydów kahału Wileńskiego, antecesorów obżałowanych na złotych siedmset wielebnym ichmościom xięży Franciszkanom Niestanowiczowskim, a teraz w kollacyi żalującemu aktorowi przynależący danemu, co szerszy wszystka rzecz w tych zapisach wyrażono iest. Zaczym do uczynienia pomienionym zapisom obligacynym obżałowanych niewiernych żydów do oddania y zaplacenja wyż wyrażonych sum, z prowizją od nicy należącą, do wskazania troiakich za sąd y szkody nakładów prawnych, do utwierdzenia zaszłych dekretów trybunału datami u nich wyrażonemi, y całego procederu prawnego w tey sprawie zaszłego, do wskazania na wszelkich obżałowanych niewiernych żydów, dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, z wolnym arestowaniem, zabieraniem na każdym mieyscu, na gościńcach, przykormkach, clach; samych łapaniem, do wienzienia braniem y potym w wienzieniu trzymaniem, aż póki we wszystkim satisfaccia tym zapisom stanie się, żalujący delator

obżałowanym niewiernym żydom intentował akcio. Do której sprawy na terminie y dniu niniejszym, wyż na dacie specyfikowanym, za przywołaniem z nakazu naszego, przez ienerała stron do prawa, od żalującego aktora patron iegomości za mo-co prawno sobie do tey sprawy daną, imé pan Jan Józef Hryniewiecki Fiederowicz, oczewisto ku rosprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami za pokilkakrotnym, z nakazu naszego, ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; zatym tenże wyż rzeczony aktora patron, podanego obżałowanym żydom oczewisto w rence ze szkoły tu w Wilnie wychodzącym, przez ienerała ichmości Matheusza Alexandra Albiniowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym ichmością panem pisarzem ziemskim Wileńskim, y koła sądow naszych uczynionym szlusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisano okazawszy, żalobę onego o rzecz wyż wyrażono przelożywszy, na dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem, listy dobrowolne, obligacyenne zapisy dwa: ieden od niewiernych żydów antecesorów obżałowanych w Bogu zeszłemu iegomości panu Samuelowi Węclawskiemu, woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żalującego aktora, na cztery tysiące złotych polskich, monety talarowey, talar rachuiąc po złotych sześciu y groszy pientnaście; drugi także od niewiernych żydów antecesorów obżałowanych, zeszley ieymości pani Joehannie Oziemblowskiey, marszałkowej Mozyrskiey, matce żalującego aktora, to iest, na sumę winno trzy tysiące złotych polskich, legowaney przez zeszłą rodzicielkę, na koscioł Niestanowiczowski w woiewodstwie Minskim leżący, w roku ieszcze tysiąc sześćset dziewiedziesiąt siódmym y trzeci od tych że niewiernych żydów, starszych synagogi Wilenskiey, w roku tysiąc siedmsetnym, na złotych siedmset polskich, wielebnym xię-

żom Franciszkanom Niestanowiczowskim, a teraz vigore kollacyi żałującemu aktorowi do pozyskania przynależcey, datami w nich wyrażonemi dane, ktorych wadia y obowiązki strictissime przeczytawszy, a niedośćuczynienie onym dowiądszy, także dekreta eo nomine zaszłe produkowawszy, wzdana pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym wyż produkowanych listów dobrowolnych, obligacyjnych zapisów, datami w nich specyfikowanemi od antecessorów obżalowanych żydów danych, do dochodzenia, żałującemu delatorowi należących, we wszystkich punktach y paragrafach, z zaszłym procederem prawnym utwierdzenia y przy nienaruszeney mocy y walorze inviolabiliter zachowania, summy na wyż wyrażonych obligacyjnych zapisach winney id que: na iednym cztery tysiące złotych polskich; na drugim, trzech tysięcy złotych polskich; na trzecim siedmset złotych od wyż wyrażonych żydów z troiakiemi zarękami y prowizją annuatim należącey, z szkodami, nakładami prawnymi, recenter w tey sprawie łożonemi, in universum zniosszy czterdziestu siedmiu tysięcy sta trzydziestu złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem, samych osób łapaniem, dóbr wszelkich zabieraniem na każdym mieyscu, na gościnceach przy komorach, cłach, a samych obżalowanych niewiernych żydów, za nieuczynienie zapisom dość, iako w stopniu antecessorów onych będących, na infamią żałującemu dellatorowi wskazania, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a za wskaz summy wyż mienioney dla uczynienia na dobrach obżalowanych niewiernych żydów skuteczney prawney exekucij, iakoż dla zaarestowania sum, towarów y złapania samych osób, nie oglądając się na żad-

ne ni od kogo bronienia, ceduły; gleyta, reskripta, pozwy, ad cassandum dekretów wyniesione litis pendente y inne quocunque titulo obrony, do iasnie wiel. wiel. ichm panów wojewodów, starostów, chorążych, pułkowników rotmistrzów do urzędników ziemskich lub grodzkich, Wilenskiego, Trockiego, Mscisławskiego, Witebskiego, Połockiego wojewodztw; Osmianskiego, Orszańskiego, Reczyckiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi, dobra, handle, towary obżal-ch niewiernych żydów, znaydować się będą y same osoby pościęgnione y złapane bydź mogły, oraz którego sobie pars actorea ad executionem użyć zechce z założeniem contra non exequentes officiales paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie iegomości pana Antoniego Koleckiego—starosty Bahrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Moyżeszem Iahitowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi żydami y z całą synagogo, gminem kahału Wilenskiego, bacząc to, iż obżal-ni żydzi, będąc przed nasz sąd, o rzecz wyż wyrażono zapozwani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa przed nami nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, przeto obżal. niewiernych żydów, iako prawu nie posusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żaloby y domawiania się partis aktoreae patrona, trzy listy dobrowolne obligacyjne zapisy, od antecessorów obżal-ch niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego: idque ieden na sumę cztery tysiące złotych, w Bogu zeszlemu imć panu Samuelowi Wenclawskiemu—woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żałującego delatora; drugi, na sume trzy tysiące złotych, zeszlęy icymości pani Iohannie Oziemblowskiej—marszałkowej Mozyrskiej, w roku tysiąc sześćset czterdziestysiedmiu, matce żałującego aktora;

a trzeci, na siedmset złotych, w roku tysiąc siedmsetnym, datowane, w Bogu wielebnyim ichmościom xięży Franciszkanom Niestanowiczowskiemu dany, a teraz kollacij, żalującym delatorom przynależący, także dekret na tych że żydów Wilenskich in antecessum z aktoratu zeszłego imię pana Węclawskiego y całym procederem prawa zeszłego y uroszoney, iako słuszne y prawne we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzamy y przy nienaruszney mocy y walorze inwiolabiter zachowujemy, sumę na wyż wyrażonych trzech zapisach obligacyjnych winną y nieoddaną in universum zniosszy z zarękami y prowizją, od nich annuatim należącą, z szkodami, nakładami prawnymi w tey sprawie errogowanymi, z wpisnym y pamiętnym, una cum lukris nam persolutis, czterdzieście siedm tysięcy sto czterdzieście złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach starszych całej synagogi kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych summach pieniężnych, handlach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onych arestowaniem; samych osób łapaniem, dobr wszelkich zabieraniem, na każdym mieyscu, na gosińcach portowych y londowych, na cłach, komorach y przykomorkach; a samych obżalowanych niewiernych żydów, za niedośćuczynienie zapisom, iako będących w stopniu antecesorów, podług rekwizycij aktora, przez patrona wznoszoney, iudicialiter in lucris zapisaney na infamią żalującym delatorom wskazujemy, ad publicandum tey infamij ienerala sądowego przydajemy, wywołać y publikować nakazujemy; a za wskaz summy wyż wyrażoney dla uczynienia na dobrach obżalowanych żydów skuteczney prawney exekucij, iako też dla zaarestowania sum, towarów, y złapania samych osób, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, pozwy, ad cassandum wyniesione, litis pendentie y inne quoquaque titulo obrony do iasnie wielm. wielm. ichmiesią panów woiewodów, starostów,

choronżych, pułkowników, rotmistrzów, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Mściślawskiego, Witebskiego, Połockiego woiewodztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Rzeczyckiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra y osoby obżalowanych bydź się okażą y którego sobie pars aktorea ad exekutionem użyć zechce, założywszy kontra non exequentes officiales paenas legum odsyłamy. A gdy termin proklamacji anni eurentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych assistujący Stanisław Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izaka Nawchowicza, Moyżesza Uriaszewicza, Moyżesza Iachilowicza, Abrahama Hirszewicza—starszych na ten czas żydów y całej gmin kahału Wilenskiego, za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacją publikacij swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. jest zapisaną.

Изъ актовой книги Виленскаго гродскаго суда, кн. № 375, за 1718 г. лист. 603.

№ 209.—1719 г. Мая 6.

Трибунальный денретъ, присуждающий Брестскихъ евреевъ Вульфа Евловича и сына его Израиля къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ шести тысячъ двухъ сотъ золот. польск. за ограбленіе гроба умершей Пощевой, погребенной въ монастырѣ Брестскихъ бернардиновъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, msca Maia szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy superius specifikowany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imię xiędza Ioachima

Rodeckiego—gwardyana y całego konwentu wielebnych oyców Bernardynów Brzeskich zakonu s. Franciszka ordinis minoris, z niewiernymi Wulfem Iewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innymi żydami arendarzami, obywatelami miasta i. k. m. Brzescia, nominatim obżał. wiadomemi y znaiomemi, za pozwem przez nas sąd wyniesionym mieniać o to: iż obżał. niewierni żydzi, zdraycy y przeciwnicy wierze, narodowi y kościołowi katolickiemu Rzymskiemu, wylamując się z wierzeźności praw Boskich, duchownych y świeckich, lecz tym bardziey oną contemnendo, wiedząc dobrze, że i. w. im pani Pocięjowa—podskarbina na ten czas w. x. Lit., z tego swiata zesłała, w klasztorze żałujących ichm xięży Bernardynów Brzeskich, z wielką apparencyą, znacznym kosztem senator-skim pochowana była, w roku tysiąc siedmsetnym siedmnastym, msca Maja ze dnia pierwszego na dzień wtory, w noce, pod kościół żał. delatorów Bernardynski do sklepow podkopawszy się, a znalazzy truną pomienioney ieymosci wnontrz y do koła materyą złotogłową z galonami y cwiekami srebnymi, pozłocistemi bogato obitą y wielkim sumptem ozdobioną, przytym nie mało różnego srebra kościelnego, na osobliwym regestrze specificowanego, złodziejskim sposobem truną obdarszy y ciało z oney wyrzuciwszy, to wszystko pozabierali, też truną połupali, popsowali, cwieczki srebrne powyimowawszy pozlewali, a z materyi z galonami, co truna była obita, sznurowki, spodnicy porobili, iako się ewidenter w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym licem pokazało, że corki obżałowanych złoczyńców z tey materyi złotogłowowey w sznurowkach z galonami, znacznie znakami od cwiekow chodzili, a potom za postrzeżeniem oną pochowali y utaili, do tego złotnik, co te cwieki zlewał, pozwawszy publice zeznał, że byli własne od tey truny; o co lubo w szkole synagogi onych było wielkie wołanie y mus od starszych do wrocenia tey kradzieży, iednak obżałowani rozkazu onych, a ni kary i. w. imc

pana Hetmana w w. x. Lit., bynamniey się nieobawiając, nieoddali y powrocić nie deklaruią, ieszcze zufałe przegrażaią się, w czym wszystkim szkody plus minus kładąc na trzy tysiące uczynili, za czym do wrocenia tego, sowitosci podług rejestru przy statuiicy comparycyi wszystkich pozwanych żydów, do pokarania paenami excessowemi na garle przez mistrza ścięciem, do restitucyi szkod y expens na prawo erogowanych, do uznania tego wszystkiego, co czasu prawa przez controwersyą fusijs deduce-tur, prawem czyniąc zapozwali. Na terminie niniejszym, superius wyrażonym, za przywołaniem z nakazu naszego ieneralskim stron do prawa, od aktorów patron imc pan Ian Turczynowicz personaliter stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieczynili; za tym ten że aktorów patron podanego obżał. żydom oczewisto w ręce ze szkoły Brzeskiey wychodzącym przez ienerała i. k. m. pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmoż imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych, z pilnością troyga wołania uczynionym, legitime dowiodszy, produkuiąc czytał protestacyą o odlupanie sklepu pod kościołem Bernadynskim, w Brzesciu będącego, o wyrzucenie ciał umarłych, o zdarcie y szczepanie truny, w grobie będącey, o pokradzenie srebra y materyi złotogłowowey y uczynienie szkody na trzy tysiące złotych, do należytego żur-zendu doniesioną y per extractum wydaną, przytym regestr pokradzonego srebra kościelnego y koło truny będącego; po którym produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów na upad w samey rzeczy, a zatym podług prawa za pokradzioną srebro kościelne y innę koło truny będącę ozdoby, materye złotogłowową, oney zdarcie y popsowanie, szkody na złotych trzy tysiące wynoszącey, sowito szesciu tysięcy złot. polsk., za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych polskich na pozwanych żydach Brzeskich, złoczyńcach, na wszelkich dobrach, majątnosci onych, leżących,

ruchomych; sumach pieniężnych, kromach, zastawach, arendach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych ubique locorum aresztowaniem, a samych obżał. niewiernych żydów za popełnione złodziejstwo, na infamią, na łapanie y na garło żalującemu wskazania ad publicandum generała sądowego przydania, proklamować nakazania, a za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwłoczney super omnibus jure victorum bonis exekucyi y dla poscignienia samych criminalistow do urzędow ziemskich, lub grodzkich, wojewodstwa Brzeskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra i osoby pozwanych zloczyncow byc się okażą, a ktorego sobie actores z urzędu ad eum executionem użyć zechcą; z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych odesłania instabat. A tak my sąd w sprawie w Bogu wielebnego imc. xiędza Ioaćhima Rodeckiego — gwardiana y całego konwentu wielebnych oycow Bernardynow zakonu świętego Franciszka ordinis minoris konwentu Brzeskiego, z niewiernymi Wulfem Iewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innymi żydami Brzeskimi, nominatem obżałowanym wiadomemi y znaiomemi, bacząc to, iż obżałowani, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd adeitowani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem iako sami przed nami do rozprawy niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług žaloby y rekwizycyi aktorow patrona, za pokradzenie srebra koscielnego y inne kolo truny będące ozdoby, materie zlotoglowowe, zlarcie y popsownią truny, uczynienie szkod na złotych trzy tysiące, sowito szesc tysięcy złotych polskich, za szkody y nakłady prawne dwiescie złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszystkiego summa szesc tysięcy dwiescie dziesięć złotych polskich

na pozwanych niewiernych żydach Brzeskich, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, zastawnych, arendach, domach, placach, kromach, handlach, towarach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych wszędy aresztowaniem, a samych obżał. żydów zloczyncow, za popełnione złodziejstwo y kryminalna infamią, na łapanie y na garło żalującym aktorom wskazujemy, ad publicandum infamiy ienerala sądowego przydaemy, wywołać proklamować nakazujemy, za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwłoczney super omnibus obżałowanych bonis exekucyi y dla poscignienia samych kriminalistow do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodstwa Brzeskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra pozwanych y samę osoby być się okażą, a ktorego sobie strona powodowa z urzędow ad eum executionem użyć zechce, założywszy in contravenientes dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień pietnasty miesiąca Maja anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Stanisław Pilecki, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Wulfa Iewłowicza y syna onego Izraela Wulfowicza za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 378, за 1719 годъ, л. 417.

№ 210.—1720 г. Января 30.

Трибунальный декретъ, присуждающийъ евреевъ Оршанскаго кагала къ инфаміи, возврату насильно захваченныхъ плацовъ, лавокъ и амбаровъ въ городъ Оршѣ и уплатѣ городу арендной платы и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, msea Januarij trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w-m x-ic Litt-m z wojewodztw,

ziem y powiatów na rok immediate przeszły tysiąc siedmsetny dziewiętnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Stanisława Piszczala — podstolego y wojta Orszanskiego, tak w krzywdzie imc. iako y w krzywdzie mieszczan miasta Orszy, z niewiernym Litmanem, Zelmanem Nochimem Hirszowiczem, Chaimem Leyzerowiczem, Nochimem Oranowiczem — starszemi y wszystkimi żydami całego kahału Orszanskiego y pomocnikami onych w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż co mieszczanie Orszanscy mając od wielu najsławniejszych królów ichmć przywileie mieskie sobie dane na to, ażeby żydzi orszanscy nad sześć placów y kromkę jedną w mieście Orszy nieuzurpowali, niewierni żydzi Orszanscy mimo takowe przywileie, czyniąc ku niemałym zgubie y ruinie mieszczanom y całemu miastu Orszy, które opanowawszy się placów kilkudziesiąt, takż y krom, szpichlerzów niemało violenter pozabierawszy, z onych fruktifikując, z handlów, pożytków żadnych podatków y hyberny, które by od onych należeć mieli od lat kilkadziesiąt aż do daty terazniejszey niewypłacili, tylko na mieszczan wszystkie ciężary wrzucali, ktorzy, lubo żadnych handlów y pożytków niemaiać, wypłacać musieli, przez co na trzydzieście tysięcy złotych szkody ponosić muszą; a niedość na tym, ciż sami niewierni Zelman y Litman — żydzi Orszanscy, z kabaku y mlynu Orszanskiego, nie podług dawnych zwyczajów y kontraktów, lecz za podstępny kontrakt od imć pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego, niepokazując dawniejszych kontraktów y iako zwyczajem niewiadomego wziętym, przez lat sześć co rok po tynfów cztery tysiące arędy niedoplacali, przez co na tynfów dwadzieście cztery tysiące szkody uczynili, o czym dostateczniej w kwitacyinym y assekuracyinym od imć pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego danym zapisie, względem do onychże żaluia-

cemu delatorowi vigore przywileiu najsławniejszego krola imci danego, do upomnienia się pensyi woytowskiej zachowanej salwy dostateczniej wyrażone iest, przez co żaluiaćemu delatorowi, iako woytowi Orszanskiemu, w pensyi onego co rocznie na osobę woytowską po tysiącu tynfów należący, na sześć tysięcy tynfów szkody uczyniwszy, to wszystko na swój pożytek obrócili, a potym unikaiąc takowych akeyi y podstępów swych, godząc na dalszą zgubę mieszczan y całego miasta Orszy, a chcąc całe miasto przez swój umysł y innych potencją opanować, nie podaiąc żadnych pozwów, ani zakazów, dekretów dwa — ieden na comissyi Grodzienskiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, msca Oktobra, czwartego dnia extra forum, drugi w trybunale w. x. L. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym msca Januaryi trzeciego dnia na mieszczan Orszanskich, z niemałymi wskazami summy in contumaciam pootrzymawszy, niesłusznie onych vexuiąc, osoby y dobra chcąc exekuciami agrawować, do szkod niemałych przywodzą y przywozdzic usiluią, a niedość na tym, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Januaryi dwudziestego dnia, ciż obżalowani niewierni żydzi, nie respektuiąc na sądy główne trybunału w. x. Lit., popelniaiać iawnny zbytek y exces, roku, msca y dnia wyżey namienionego, przeciwszy na dobrowolney drodze mieszczani na Orszanskiego na imię Jana Barana z Borysowa, gościncem tak do Minska do trybunału głównego w. x. Lit., iako y do żaluiaćego delatora, iako wojta Orszanskiego, z sprawami, dokumentami y przywilejami, takż z gotowemi pieniędzmi złotych trzemaset od sławetnego Piotra Paszenskiego — burmistrza Orszanskiego ordynowanego, nie sobie niewinnego, zbili, z mordowali, okrwawili, sprawy zaś wszystkie przy onym będące iedne poszarpali, drugie u siebie y do tych czas z pieniędzmi trzymaiąc, oddać y wrocić niechcą, dalsze odpowiedzi y pochwałki tak na żaluiaćego de-

latora, iako y mieszczan Orszanskich uczynili y czynić nie przestają. Zatem do approbaty praw, przywileiów tak żalującemu na woytowstwo Orszanskie, iako y miastu Orszanskiemu służących, oraz y dekretow na cadencyi Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmnastym z aktoratu żalującego delatora na obżalowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydów Orszanskich, otrzymanych, wespol z wlewkowym od imię pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, takż obligacyinemi y assekuracyinemi zapisami y całego procederu prawnego z aktoratu żalującego delatora uroszczonego, e contra do skassowania wszelkich praw, zapisow, przytym y dekretow na comissy Grodzienckiej y w trybunale głównym w. x. Lit. na mieszczan Orszanskich in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczymi, poieżdzymi y całego procederu; do mieszczan Orszanskich niesłusznie uroszczonego, do uwolnienia się od niesłusznych płacenia podatków, dla wrócenia za obżalowanych niewiernych żydów wypłaconych hybern, kontrybucyi y podatkow, złotych trzydzieście tysięcy, do oddania y zapłacenia dwudziestu czterech tysięcy tyńfów względem niedopłaconey przez lat sześć z kabaku y mlynu Orszanskiego, do przysądzenia ante omnia w reindukcyą placow, krom y szpichlerzów, z których przez niewiernych żydów uczyniona iest expulsia, do wskazania paen talionis z prawa zściągających się, do wrócenia spraw y przywileiów, oraz y picniędzy rozboyniczym sposobem u Jana Barana odebranych, z nawiązką, do nagrodzenia szkod, nakladow prawnych z okazji obżalowanych osob spendowanych y o to wszystko, iako czasu prawa szerzey przez controwersią dowiedziono będzie, zachowawszy saluum ius do melioracyi tey žaloby y wyniesienie inney, iesli by tego potrzeba była, aktoreś obżalowanych przed nasz sąd intentowali akeyą. Na terminie tedy ninieyszym, wyż na dacie specifikowanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora

patron im. za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imię pan Thomasz Gonsowski—mieczny Smolenski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi miasta Orszanskiego, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zatem tenże wyżey rzeczony patron podanego oczewisto w ręce tu w miescie i. k. m. Minsku wychodzącym z szkoły żydowskiej w Minsku będącym pozwanym żydom Orszanskim, przez ienerała Andrzeia Jana Karabanowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, oraz žalobę pryncypała swojego reasumowawszy, in ulteriori iuris progressu, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami przywileia od najiasniejszych królów ichmcw, tak żalującemu na woytowstwo Orszanskie, iako i miastu Orszy służące, tudziesz listy assekuracyiny, kwitacyiny, oraz y wlewkowe zapisy od imię pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, żalującemu, pod datami w nich inserowanemi dane, a żalującemu służące, demum dekreta trybunalne na cadencyi Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmnastym msca y dnia w nich wyrażonych, z aktoratu żalującego na obżalowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydów Orszanskich otrzymane. Na koniec protestacyą do xiąg urzędowych in tempore ratione superius praemissorum zಾನiesioną y per ekstraktum z tychże xiąg iurydyce wydaną, wespol z relacyą ieneralską zbicia Jana Barana—mieszczanina Orszanskiego, przez obżalowanych na drodze dobrowolney do trybunahu głównego w. x. Lit. iadącego, officiose sprawioną, po których produkowaniu wzdania obżalowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatem według prawa y žaloby aktora pozowney wszelkich praw, zapisów y dokumentow obżalowanych slu-

żących, niemniej dekrétów dwóch: jednego na komissyi Grodzienskiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym mscia Oktobra czwartego dnia, a drugiego w trybunale w. x. Lt-o w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, mscia January trzeciego dnia, przez obżalowanych żydów na mieszczan Orszanskich, z niemaleni wskazami nulliter et illegitime in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczym, poiezdzym y całym procederem niesłusznie uroszczonym nullitate skassowania y annihilowania, e contra wyż produkowanych praw, przywileiów od najasniejszych krolów ichm nadanych, tak żalującemu imć, iako y miastu Orszy służących, niemniej listów dobrowolnych assekuracyjnego, kwitacyjnego, oraz y wlewkowego żalującemu od imć pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi danych zapisów; tudziesz dekrétów trybunalskich na cadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym ad instanciam żalującego delatora na obżalowanych niewiernych Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich otrzymanych y całego procederu prawa do daty niniejszey zaszłego utwierdzenia y przy mocy nienaruszney zachowania, vigore których placów, kromów y spiechlerzów, z których przez niewiernych obżalowanych żydów stała się expulsia, ante omnia w reindukcją przysądzenia, spraw y przywileiów y wszelkich dokumętów u sławetnego Jana Barana od miasta Orszy, do trybunału z sprawami posłanego, na drodze dobrowolney zabranych wrócić nakazania, za wyplacone hyberny, contrybucye y różne ingenere podatki za niewiernych obżalowanych żydów przez miasto Orszą złotych trzydziestu tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y mlynu vigore dawnych kontraktów co rocznie po cztery tysiące tynfów dwudziestu czterech tysięcy tynfów, za niewypłacenie żalującemu vigore przywileiów corocznie po tynfów tysiąc pensyi od tych żydów za-

lującemu należącey sześciu tysięcy tynfów, za zbiecie y tyrańskie na drodze dobrowolney Jana Barana, do trybunału iadącego, zmordowanie, tudziesz za uczynioną z placów, kromów y spiechlerzów mieszczanom Orszanskim expulsyą, in vim vin gwałtu pospolitego, expulsynych y nawiązki dwóchset złotych polskich, za zabranie rozbóyniczym sposobem przy tymże Janie Baranie gotowych pndzy przy nim będących na expensę prawne od miasta Orszy posłanych, trzechset złotych, sowito sześciuset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na żalującego pięciudziesiąt kop groszy Litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych erogowane sta złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich, leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, towarach, handlach y samych osobach, a samych obżalowanych za popełnione gwałty, violencie, za zbiecie na dobrowolney drodze Jana Barana y za uczynione z placów, kromów y spiechlerzów expulsie, ac pro merito actionis superius specificato na infamią żalującemu imć wskazania, oraz samych osob obżalowanych, towarów y summ pieneznych onych aresztować, ubique locorum pozwolenia, ad publicandum tey infamy ienerała sądowego przydania, publikować, proklamować nakazania; a tak dla odebrania spraw, violenter na drodze dobrowolney u Jana Barana do trybunału iadącego zabranych, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney, prawney na dobrach obżalowanych niewiernych żydów, executyi do urzędów ziemskich lub grodzkich — Minskiego, Witebskiego, Mscisławskiego, wojewodztw — Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra y osoby obżalowanych niewiernych żydów bydź okażą się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych

dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Stanisława Piszczala—podstolego y woyna Orszanskiego, takoz y mieszczan Orszanskich, bacząc to, iż obżalowani niewierni Litman y Zelman, Nochim Hirszowicz, Chaim Leyzorowicz, Nochim Oranowicz—starsze y wszyscy żydzi kahału Orszanskiego y pomocnicy onych, w spolney radzie z sobą będące, będąc o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd adcitowanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto obżalowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się aktorów patrona, wszelkie prawa, zapisy y dokumenta obżalowanych niewiernych żydów Orszanskich, tudziesz y dekreta dwa: ieden na comissy Grodzienskiej w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, mscia Oktobra czwartego dnia, a drugi w trybunale w. x. Lit. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, mscia Ianuarii trzeciego dnia przez obżalowanych żydów na mieszczan Orszanskich z niemaleni wskazani nulliter et illegitime in contumaciam otrzymane, z listami—obwieszczym, poiezdżym y całym procederem niesłusznie uroszczonym nullitate kassujemy y annihuiemy; e contra zaś wyż produkowane prawa, przywileia od najasniejszych królów ichm nadane tak żalującemu imć na woynostwo Orszanskie, iako y miastu Orszy służące, niemniej listy dobrowolne assekuracyny, kwitacyiny, oraz y wlewkokowy zapisy żalującemu od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi dane; tudziesz dekreta trybunalskie na kadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym ad instanciam żalującego delatora na obżalowanych niewiernych

Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich, otrzymane y cały proceder prawa do daty niniejszey zaszy, utwierdzamy y przy mocy nienaruszney zachowujemy, vigore ktorych placy, kromy y szpichlerze, z ktorych przez niewiernych obżalowanych żydów stała się expulsia, ante omnia w reindukcyą przysądzamy, sprawy y przywileia y wszelkie dokumenta u sławetnego Iana Barana, od miasta Orszy do trybunału z prawami posłanego, na drodze dobrowolney zabrane, wrócić nakazujemy, za wyplacone hyberty, kontrybucye y różne ingenere podatki za niewiernych obżalowanych żydów przez miasto Orszę złotych trzydzieście tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y młynu, vigore dawnych kontraktow co rocznie po cztery tysiące tynfów dwadzieścia cztery tysiące tynfów, za niewypłacenie żalującemu vigore przywileiow co rocznie po tynfów tysiąc, pensyi od tych żydów żalującemu należącey, sześć tysięcy tynfów, za zbiecie y tyranskie na drodze dobrowolney Iana Barana, do trybunału iadącego zmordowanie; tudziesz za uczynioną z placów, kromów y szpichlerzów mieszczanom Orszanskim expulsią, in vim win, gwałtu pospolitego expulsiyny y nawiązki dwieście złotych polskich za zabrane rozboyniczym sposobem przy tymże Ianie Baranie gotowych pieniędzy przy nim będących, na expensę praw od miasta Orszy posłane, trzysta złotych, sowito sześćset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na żalującego piędziesiąt kop groszy litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych errogowane sto złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym et cum lucrif nam sądowi persolutis wszytkiego summy in universum zniozszymonety tynfowey trzydzieście tysięcy, a curentis monetą trzydzieście ieden tysiąc trzydzieście pięć złotych na obżalowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, do-

mach, kromach, towarach, handlach, splawach y sámych osobach, z wolnym onych ubique locorum arestowaniem, a samych obżałowanych żydów Orszanskich za popełnione gwałty, violencye, za zabicie na dobrowolney drodze Iana Barana y za uczynione z placów, kromów y szpichlerzów expulsie, ac pro merito actionis superius specificato na infamią żalującemu imé panu Pieszczale—podstolemu y woytowi Orszanskiemu, wskazuiemy, ad publicandum tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, publikować, proklamować nakazuiemy. A tak dla odebrania spraw violenter na drodze dobrowolney u Iana Barana do trybunału iadącego zabrane, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney prawney na dobrach obżałowanych niewiernych żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Mińskiego, Witebskiego, Mścislawskiego wdztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów bydź okażą się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy termin prawny dla proklamowania wyż wyrażoney infamy przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Stanisław Ian Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Litmana Zelmana, Nochima Hirszowicza, Chaima Leysorowicza, Nochima Oranowicza—starszych y wszystkich żydów kahału Orszanskiego y pomocników onych za infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 385, за 1720 г., з. 1939.

№ 211.—1720 г. Августа 14.

Трибунальный декретъ, присуждающій еврейскую синагогу вел. кн. Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ Францу Венцковичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim, z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imé pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podśedka Trockiego, z niewiernymi żydami Zelmanem Jowelowiczem, Zelmanem Iozefowiczem, Izaakiem Hirszowiczem—kahału Brzeskiego, Zelmanem Borkowiczem, Faybiszem Aronowiczem, Abrahamem Szolomowiczem—kahału Grodzieskiego, Faybiszem Ierachimowiczem, Azykiem Aszszarowiczem, Szmoyłą Leybowiczem—kahału Pinskiego, Monelem Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem, Hirszą Leybowiczem—kahału Wilenskiego, Judaszem Mowszowiczem Alexandrowiczem Jakubowiczem, Szawelem Hirszowiczem—kahału Słuckiego y całą synagogą żydowską wielkiego xięstwa Litewskiego, za pozewem przez aktora po obżałowanych przed nasz sąd wyniesionym mieniąc o to: iż wyż wyrażeni żydzi, naprzod dawszy zapis przyznany w trybunale w. x. Lit. w Wilnie, w roku tysiąc siedmsetnym czternastym, Augusta czternastego dnia, żalującemu na summę dwadzieście dziewięć tysięcy tyńfów, należącą summę niewypłacili intoto, oco zaszi dekreta trzy trybunalskie z convictią, łapaniem samych osob, do więzienia braniem, z condemnatami y lucrami w nich wyrażonemi, potym gdy vigore onych do wypłacenia summy żydów za obligiem winney żalujący obligował, natenczas obżałowani w nawałnym zgromadzeniu swoim w Indurze, w roku tysiąc siedm-

setnym dwudziestym, Januarij trzeciego dnia, y na resztę zostaiący summy niedopłaconey osobliwy obligacyiny swoy zapis y taryfę na sześć tysięcy tynfów dali y one w roku terażnieyszym, tysiąc siedmsetnym dwudziestym w Marcu przy pogłównym żydowskim obowiązali się, bez żadnych trudności delatorowi wypłacić, sub triplici vadio penaque trium lucrorum, oraz pod approbatą, ob respectum wolnego łapania samych osob pomienionych, trzech trybunalskich dekretów, adinterim in termino praefixo za częstokrotną requizycyą wysz wyrażoney summy niewypłacili, w zaręki troiakię et insuper trium lucrorum popadli, przez co żalujący na jednę posyłki y po różnych mieyscach koszt wając, szkody ma na złotych sześćset, zaczyn żalujący do approbaty pomienionego obligu, oraz vigore onego względem wolnego łapania samych osob przereczonych, trzech trybunalskich dekretów, in simul z taryfą y wszystkimi ieneraliter dokumentami, do przysądzenia summy sześciu tysięcy tynfów z troiakiemi zarękami, o peny banicyi doczesney, wieczney y infamyi, ad refusionem omnium damnorum litisque expensarum y o to wszystko, co czasu prawa deducetur, żalujący obżalowanym przed nasz sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie y dniu ninieyszym wysz na dacie specyfikowanym za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerala stron do prawa od żalującego aktora patron imię za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Andrzej Chodzko—obozny Oszmianski personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili, a zatym tenże superius namieniony partis actoreae patron terminu tey sprawie zapozwem oczewisto w ręce tu w mieście i. k. m. Wilnie obżalowanym niewiernym żydom przez ienerala i. k. m. Mikołaja Kłikowicza podanym y przed wielmożnym imię

panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądów naszych iuridice z pilnością troyga wołania przyznanym przypadłego legitime dowiodszy, w dalszym procederze prawa na dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny strictissimae inscriptionis zapis od całej synagogi w. x. Lit. żydowskiey na summę sześciu tysięcy tynfów z terminem oddania oney lub triplici vadio, penaque trium lucrorum, oraz y pod approbatą tylko względem łapania samych pozwanych żydów, zaszłych anterius trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach, z niemalęmi wskazami sum, z condemnatami, lucrami w nich wyrażonemi, z wolnym samych osob łapaniem z aktoratu wielmożnego imię pana Mirosława Więckowicza—podsądka Trockiego, na całą synagogę w. x. Lit. in contumaciam otrzymanych, żalującemu wielmożnemu imię panu Mirosławowi Więckowiczowi—podsęd-kowi woiewodztwa Trockiego, w roku terażnieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, a przy tym taryfę y inne dokumenta ad hunc actum in rem et partem dellatora służące y należące. Po którym takowym produkcie pozwanych niewiernych żydów ex quo do prawa niestawiających y na citacyą dellatora iustificować się niechcą, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, zatym iuxta contenta žaloby pozwney, ante omnia tak superius produkowanego obligacyinego zapisu od pozwanych delatorowi danego, iako też vigore onego in puncto wolnego samych osob łapaniem, pomienionych anterius zaszłych trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach z aktoratu dellatora na pozwaną synagogę in contumaciam otrzymanych, insimul z troygą y ze wszystkimi ieneraliter dokumentami ad hunc actum pro parte dellatora służącemi, iako służnych y prawnych utwierdzenia y przy nie-naruszney mocy y walorze inviolabiliter

zachowania, summy na pomieniony list dobrowolny obligacyjny zapis winney, a dotąd ieszcze nie oddaney z troiakimi zarękami dwudziestu czterech tysięcy tyńfów, za szkody w tey sprawie z okazji pozwanych złotych sześćset poniesione, z expensami na prawne litigia, hac in causa errorowanemi, ośmiuset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na całej synagodze żydowskiej w. x. Lit., na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, wodą y londem z kądkolwiek y dokąd kolwiek idących, z wolnym onych na każdym mieyscu by y zagranicą, aresztowaniem, domów, kromów, kamienie y szkół żydowskich pieczętowaniem, a w niedostatku dobr na samych osobach, z wolnym onych zaścignieniem na każdym mieyscu łapaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów y całą synagogę w. x. L-o za uczynienie pomienionemu własnemu obligacyjnemu zapisowi swemu in exolutione summy nań winney, na założonym terminie nec in toto, nec in parte satisfakcyi, vigore dobrowolnych obowiązków na banicją doczesną, wieczną y infamią żałującemu delatorowi wskazania, ad publicandum tych condemnat ienerała sądownego przydania, proklamować y publikować nakazania; a dla uczynienia za wskazany wyrażoney summy skuteczney prawney super bonis iure victorum y w niedostatku dobr, y na osobach exekucyey do urzędów ziemskich lub grodzkich Wileńskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, wojewodztw—Oszmianskiego, Mozyrskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra, handle, towary, summy pieniężne y depozyta, a w niedostatku tego same osoby obżalowanych żydów znajdować się będą, a którego sobie pars actorea w tey sprawie ad executionem z urzędów użyć zechce, z założeniem in contravenientes dekretowi dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd

w tey sprawie imć pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podsądka Trockiego, z niewiernymi żydami Zelmanem Jowielewiczem, Zelmanem Józefowiczem, Izaakiem Hirszewiczem—kahału Brzeskiego, Zelmanem Berkowiczem, Faybiszem Aranowiczem, Abrahamem Szolomowiczem—kahału Grodzińskiego, Faybiszem Serachimowiczem, Ayzikiem Aszorowiczem, Szmoylą Leybowiczem—kahału Pńskiego, Menelem Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem, Hirszą Leybowiczem—kahału Wileńskiego, Iudaszem Mouszowiczem Alexandrowiczem Jakubowiczem, Szawlą Hirszowiczem kahału Słuckiego y całą synagogę żydowską w. x. Litt-o, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi będąc przed nasz sąd o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną adcitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywołaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, preto pozwanych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym iuxta contenta żałoby pozwoney y requizycyi partis actoreae patrona ante omnia tak superius produkowany obligacyjny zapis od całej synagogi w. x. Lit. żydowskiej na sumnę sześć tysięcy tyńfów żałującemu wielmożnemu imć panu Mirosławowi Więckowiczowi—podsędkowi wojewodztwa Trockiego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, iako też y vigore onego in puncta wolnego samych osob łapania trzy trybunalskie decreta różnych lat miesięcy y dni na różnych kadencyach z aktoratu delatora na pozwaną synagogę in contumaciam otrzymane, insimul z taryfą y ze wszystkimi ieneraliter dokumentami, ad hunc actum pro parte delatora służącemi, iako słuszną y prawną utwierdzami y przy nienaruszoney mocy y walorze in violabiliter zachowujemy, summy na pomieniony list, dobrowolny obligacyjny zapis winney, a dotąd ieszcze nieoddaney z troiakimi zarę-

kami, dwadzieście cztery tysiące tynfów, za szkody w tej sprawie, z okazji pozwanych na złotych sześćset poniesione, z expensami na prawne litigia erogowane, per universum dwadzieście cztery tysiące tynfów, a currentis monetae ośmset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na całej synagodze żydowskiej w. x. Lit-o, na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, wodą y lądem z kądkolwiek idących, z wolnym onych na każdym miejscu, by y zagranicą, areztowaniem, domów, kromów, kamienie y szkół żydowskich pieczętowaniem, a w niedostatku dobr na samych osobach, z wolnym onych za poścignieniem, na każdym miejscu łapaniem y tychże pozwanych niewiernych żydów y całą synagogę w. x. Lit. żydowską, za nieuczynienie pomienionemu własnemu obligacyjnemu zapisowi swemu in exolutione summy nań winney, na założonym terminie, nec in toto, nec in parte satisfakeyi, vigore dobrowolnych obowiązków na banicyą doczesną, wieczną y infamią żalującemu delatorowi wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydajemy, proklamować y publikować nakazujemy, a dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy, skuteczney, prawney, super bonis iure victorum, a w niedostatku dobr y na osobach exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, Połockiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Orszanskiego, Grodzkiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra, handle, towary, summy pieniężne, depozyta y osoby obżalowanych żydów znajdować się będą, a którego sobie pars actoreae w tej sprawie ad eam executionem z urzędów użyć zechce, założwszy in contravenientes temu dekretowi dalsze peny prawne, odsyłamy, vigore którego dekretu naszego in termino iuris ienerała sądów naszych pilnujący Stanisław

Jan Pilecki, dość czyniąc prawu popolitemu, niewiernych żydów Zelmana Iowielewicza, Zelmana Józefowicza, Izaaka Hirszowicza—kahału Brzeskiego, Zelmana Borkowicza, Faybisza Aronowicza, Abrahama Szolomowicza—kahału Grodzińskiego, Faybisza Ierachimowicza, Ayzika Aszorowicza, Szmoyle Leybowicza—kahału Pńskiego, Manela Gierszonowicza, Łazara Leybowicza, Hirsze Leybowicza—kahału Wilenskiego, Judasza Moyżeszewicza Alexandrowicza Jakubowicza, Szawela Hirszowicza—kahału Śluckiego y całą synagogę żydowską w. x. Lit. za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją, publikacyi swej a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W. x. L-o jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 387, за 1720 г., т. 662.

№ 212.—1721 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреву Визунскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Александру Петрусевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Augusta szostego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa im. p-a Alexandra Petruszewicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszeństwa małżęskiego, a samey ieymc paniey Anny Pakoslawskiej Petruszewiczoney—skarbniczkowej Trockiej, iako samey aktorki, małżaków, z niewiernymi żydami Izaakiem Szaulewiczem—rabinem, Berkiem Boruchowiczem, Zalkinem Salomonowiczem, Chaimem Iezefowiczem, Lipkę Lazarowiczem

Szlomą Lipkowiczem, Kadyszem Salomonowiczem, Mouszą Judelwiczem, Mouszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem — rabinem, Mouszą Hirszkowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupcami, Jankielem Iudelwiczem, Berkiem Lipkowiczem, żydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahałkami, do tey synagogi należącemi, w spolney radzie będącemi, za pozwem od aktorow przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż co niewierny żyd Abraham Illewicz — szkoły Kicydanskiej sekty rabinow y Hitta Jakubowiczówna Abrahamowa Illewiczowa, małżakowie, będąc winni antecessorom żalobliwych aktorow summy tysiąc tynfow, rachuiąc każdy talar po złotych szesciu, niemaiąc zkad wypłacić, a maiąc takiż dług na kahale Onikszczanskim Wizunskim, Kielmianskim y Birzanskim, dziewięćset dziewiędziesiąt złotych, który dług przewodząc osobliwym swym zapisem assekuracyjnym zesłłym imć. p. p-m Petruszewiczom małżakom w roku tysiąc szeszeset dziewiędziesiąt siodmym, February, piętnastego dnia danym, a terazniejszym aktorom jure naturalis successoris spadłym y należącym, ktorym to zapisem niewiernych żydow kahałow wysz wyrażonych, credetorow swoich, iako za pewnymi obligami dziewięćset dziewiędziesiąt złotych winnych, dla uspokojenia y dość uczynienia według zapisow swoich, do maiętnosci ichmć nazwaney Kurkle, w powiecie Wilkomirskim leżącey, w roku wysz pisanym, Junij piętnastego dnia stawić pod paenami obowiazali się, a potym dość zapisom swoim, tak obligacyjnemu sumy niewypłaciwszy iako assekuracyjnemu na terminie y po terminie nieuczyniwszy z tego swiata zesšli, iakoż y pomienieni obżałowani żydzi kahału Wizunskiego winney za zapisami od siebie zesłłym Illewiczom małżakom, żydom Kicydanskim, sumy wysz wyrażoney antecessorow żaluiących vigore przewodzenia należącey, iako y samym delatorom do tych czas nie oddali y nie oddaia, przez co w paeny popadli, zaczym an-

te omnia do utwierdzenia—tak obligacyjnych, iako y assekuracyjnego zapisow, in rem et partem aktorow służących, do zapłacenia sumy z szkodami, nakładami prawnymi, z prowizją od niey przychodzącą, do wskazania paen y do uznania tego wszytkiego, cokolwiek z decyzy sądowey de iure compecierit y z dedukcyi należecć będzie, żall-cy actores obżałowanym niewiernym żydom przed nasz sąd intentowali akcyą. Do ktorey sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktorow patron ichmć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną im. pan Franciszek Gorski—mieczny wojewodztwa Wilenskigo, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Wizunskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, zatym tenże aktorow patron podanego obżałowanym niewiernym żydom kahału Wizunskiego y innym przykahałkom, do niego należącym oczewisto w rece w miasteczku Wizunach w powiecie Wilkomirskim leżącym, z szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. mci Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunalnym collegą naszym uczynionym, z pilnoscia troyga wołania, na tym pozwie napisaną, słusznie, prawnie dowiodszy y żalobę w propozycy wyrażoną przedłożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny assekuracyjny zapis od niewiernego Abrahama Illewicza—żyda szkoły Kicydanskiej, sekty rabinow y Hitty Jakubowiczówny Abramowey Illewiczowey, małżonki onego, imć panu Mikołaiowi Petruszewiczowi—podczasemu Wilkomirskiemu y p. małżące imci, a matce żaluiącey delatorki w roku tysiąc szeszeset dziewiędziesiąt siodmym, msca February piętnastego dnia na przyprowadzenie żydow starszych szkół Onikszczanskiej, Wizunskiej, Kielmianskiej y Birzanskiej do maiętnosci

imé p. p-w Petruszewiczow—podczaszych Wilkomirskich małżaków dla uczynienia przez onychże exekucyi od żydów Ilewiczow małżaków ichmé panom Petruszewiczom małżakom winney, a na te wysz pomienione kahały przewidzioney sumy dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych talarowey monety dany, żalującey delatorce iure successionis post fata matki swey ieym. p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służący, przytym protestacją o praetensie, w żalobie wyrażone na pozwanych niewiernych żydów synagogi Wizunskiej ad acta należytego urzędu in tempore zamiesioną y per ekstraktum z tychże xiąg pod datą w niey inferowaną żalującey delatorce wydana, po kturych produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby pozwowney wyż produkowanego assekuracynego zapisu in rem et partem aktorow służącego y prawnego in toto approbowania przy nienaruszney y zupełney mocy y walorze zachowania, in—tuitu ktorey assekuracy sumy od niewiernego Abrahama Ilewicza żyda szkoły Kieydanskiej y małżaki onego ichm. panom Petruszewiczom małżakom winney, a na szkole Wizunskiej y inne ad żydów szkoły Kieydanskiej przewidzioney ad praesens żalującey aktorce post fata matki ieymé p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służącey y do wypłacenia należącey wespół z prowizją od niey co rocznie przychodząca, a termino non satisfactionis, oraz z szkodami, nakładami prawnymi na prawo z okazji obżalowanych niewiernych żydów erogowanymi generalnie czterech tysięcy sta trzynastu złt. pols. na pozwanych niewiernych żydach kahału Wizunskiego, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, handlach, towarach, splawach tak w w-m x-e Litt-m, iako też zagranicą gdzie y u kogokolwiek będących, a samych pozwanych niewiernych żydów

vigore dobrowolnych obowiązkow, w zapisiech wyrażonych, na infamią, na łapanie y garło żalującemu wskazania, do publikowania tey infamij ienerala sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla posiągnięcia y złapania samych niewiernych żydów kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, tak oraz dla przyaresztowania sum, towarow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, iako też dla uczynienia mocney y nieodwłoczney exekucy do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, wojewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego, Brasławskiego, Kówińskiego, Upitskiego, p-tw x-a Zmudzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y majątności, sumy pieniężne, towary, splawy, tak w w-m x-e Litt-m, iako y zagranicą będące, lub też same osoby być okażą się y którego sobie strona powodowa dla złapania, arestowania niewiernych żydów użyć zechce, z założeniem na stronę sprzeciwną paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imé. pana Alexandra Petruszewicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszestwa małżęskiego a samey ieym. p. Anny Pakosławskiej Petruszewiczowey—skarbnikowey Trockiej, iako samey aktorki, małżaków, z niewiernymi żydami Izakiem Szawlewiczem—rabinem, Berkiem Boruchowiczem, Zalkinem Salamonowiczem, Chaimem Iozefowiczem, Lipko Łazarowiczem, Szłomą Lipkowiczem, Kadysem Salomonowiczem, Mouszą Judelewiczem, Mowszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem—rabinem, Mouszą Irszkowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupeami, Jankiem Iudelewiczem, Berkiem Lipkowiczem, żydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahałkami do tey synagogi należącymi, bacząc to, iz niewierni żydzi będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem,

iako sami przed nami sądem do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o nie staniu swoim nam sądowi y stronie powo dowej nieuczynili, przeto niewiernych ży dów całego kahału synagogi Wizunskiej y przykahalków, do niego należących, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się aktorow patrona wyż produkowany list dobrowolny assekuracyny zapis od niewiernego żyda Abrahama Ilewicza y małżaki iego zesztym w Bogu ichmem panom Petruszewiczom— podczaszym Wilkomirskim dany, a post de cesum onych terazniejszey żalującey ak torce służący y należący we wszystkich punk tach, paragrafach utwierdzamy y przy nie naruszney mocy y walorze zachowuiemy, vigore ktorego, tak assekuracynego zapisu, iako y innych dokumentow in rem et par tem aktorom służących, sumy realney na one winney z prowizją od niey za lat dwa dzieścia trzy nieplaconą, wespół z szkodami, nakładami prawnymi z okazji onych liqvi dowaniami, z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam sądowi zapłaconym cztery tysiące sto dwadzieście złt. trzy pols. na pozwa nych niewiernych żydach kahału Wizun skiego y przykahalkach do niego należą cych, na wszelkich majątnościach y dob rach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, towarach, spławach tak w w-m x-e Litt-m, iako y za granicą gdzie y u kogo kolwiek będących, a samych po zwanych niewiernych żydów za niedosć uczynienie w wyplaceniu wysz namienio ney sumy według requisicyi patrona akto row iudicialiter in lucris zapisaney, na infamią, na łapanie y garło żalującym akto rom wskazuiemy do proklamowania y wy wolania tey condemnaty ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazuiemy; a iako dla poscignienia y złapania samych niewiernych żydów kahału y synagogi Wi zunskiej y przykahalkow do niego nale żących, takż dla przyaresztowania sum, to warow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, oraz y dla uczynie-

nia mocney, prawney y nieodwłóczney za wskaz summy na dobrach onych exekucyi do urzędow ziemskich, lub grodzkich, Wi lenskiego, Trockiego wojewodztw, Oszmian skiego, Lidzkiego, Wilkomirskiego, Bras ławskiego, Kowińskiego powiatow xięstwa Zmudzkiego y innych wszelkich tych wo iewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra y majątnosci, sumy pieniężne, handle, towary, spławy tak w w-m x-e Litt-m, ia ko y zagranicą, lub też same osoby być okażą y ktorego sobie aktorowie, tak do tey exekucyi, iako y dla złapania, arestwo wania y zabierania niewiernych żydow użyć zechcą, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne od syłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesiąca Augusta, anni praesentis przypadł, tedy ienerał, sądow naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Izaaka Szaulewicza—rabina, Berka Boru chowicza, Zalkina Salomonowicza, Chaima Iozefowicza, Lipkę Łazarowicza, Szłome Lipkowicza, Kadysza Salomonowicza, Mousze Iudelewicza, Mousze Ziankielewicza, Iozefa Jakubowicza, Abrahama—rabina, Mousze Irszkowicza, Izraela Abramowicza, Motyla y Jakuba kupcow, Iankiela Iude lewicza, Berka Lipkowicza y wszystkich ży dów synagogi Wizunskiej, y przykahalkow do niego należących za infamissow w izbie sądowej et in foro publico proklamował, ogłosił, wywołał y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter ze znał. Która sprawa do xiąg głównych try bunalnych Wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 389, за 1721 годъ, л. 237.

№ 213.—1721 г. Сентября 13.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Заблоцкому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Septembra trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w-o x-a Lit-o, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy wysz pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa i-e w-o imé pana Krzystofa Michała Kamińskiego, sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybun. w-o x-a Litt-o, koła compositi iudicii y imé pana Michała Zablockiego—strukezszego Oszmianskiego z niewiernymi żydami kahału Wilenskiego, mianowicie: Możeszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moyżeszem Michałowiczem, Ioachimem Iachelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordownikem, Izakiem Iozefowiczem, Ianchalem Chaimowiczem, Moyżeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem—starszymi przeszłych lat, Izakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyżeszowiczem—starszymi terazniejszego roku, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innymi starszymi rocznymi y miesięcznymi synagogi Wilenskiej, za zakazem od aktora pozwanych przed nasz sąd główny trybunałny wyniesionym o to, iż gdy i. wielmożny imé. pan Krzysztof Michał Kaminski, sędzia ziemski Oszmianski, za użyciem od aktora za dekretem sądu głównego trybunałnego kadencyi Wilenskiej, w roku tysiąc siedmset osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia, z aktoratu dellati z niewiernymi obżałowanemi żydami in contumaciam w Wilnie ferowanym y za sumę trzydzięsci tysięcy tynfow y dwieseie złotych

polskich currentis monetae na niewiernych żydow Wilenskich y na wszystkich domach onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kamienicach, kromach, piwnicach, browarach, handlach, splawach, towarach z wolnym samych osob żydowskich, żon y dzieci onych do więzienia braniem y aż do satisfakeyi w więzieniu trzymaniem, szkoły pieczętowaniem, tymże dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa obwieszczeniu y po podaney z onego przez ienerała kopii, porządkiem prawnym z ieneralami y z stroną szlachty w niedziel cztery, to iest, dnia osmnastego msca Augusta roku terazniejszego tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, naprzód do szkoły żydowskiej, a potem do kamienic, domów, kromow zieżdzał, tedy obżałowani żydzi, iawnie sprzeciwiając się prawu y dekretowi sądu głównego trybunałnego, a dufając w czyjaści protekcią, przybrawszy swy wolnych ludzi, pospółstwa i żołnierzow regimentowych, w czerwoney barwie, ze strzelbą ognistą, mając sobie od kogoś dodaną, czyli proprio ausu przysposobioną, fortiter, tumultuaria manu exekucyi czynić na domach, kromach bronili, szkoły pieczętować niedopuscili, przez co w iawną renitencyą przeciwko prawu, zwierzchności y powadze nayiasniejszego trybunału głównego w-o x-a Litt-o, nie respektując na osobę wielmożnego imé. pana sędziego ziemskiego Oszmianskiego, w charakterze deputackim będącego, wykonali, a na samego aktora odpowiedz y pochwałkę udziałali, widomy excess pod sądzącym się trybunałem popelnili, a w paeny prawne popadli, zaczęym, chcąc żałujący delator o takowe sprzeciwstwo y excess pod sądami czynić prawem, dekret sądu głównego trybunałnego wyżey wyrażony wespoł z kondemnatami y ze wskazem w nim wyrażonym, z listami obwieszczym y poieżdzym urządowemi y z całym procederem praw w tey sprawie uroszczonym utwierdzonym mieć, a zatym sumę dekretem wskazaną przez skuteczną, mocną y nieodwołną exe-

kucyą urzędową na ieneralney szkole żydowskiej Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkółkach do synagogi Wilenskiej należących, oraz nawszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na handlach, splawach, towarach, arędach, piwnicach, kromach, iadkach, domach, kamienicach, na szlachtarni, a w niedostatku onych y na samych osobach z wolnym, tak szkoły ieneralney w mieście i. k. mści w Wilnie y iako y prywatnych szkół y przyszkółkow, także y ieneralney krótki, kromow, iatek, piwnic, kamienie, domow w Wilnie y na innych do synagogi Wilenskiej należących miejscach pieczętowaniem, tudzież z wolnym, tak samych osob niewiernych żydow synagogi Wilenskiej, intra vel extra regnum przez urzędy y samą stroną gdzieby się kolwiek poscignieni byli, łapaniem y sequestrowaniem, towarów wszelkich y gotowych pieniędzy po drogach, goscincach, wsiach, karcznach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach y ubique locorum przez samego aktora, adhibitibus etiam copiis militibus, zabieraniem y otaxowawszy pro libitu suo u siebie zatrzymaniem, lub sprzedawaniem et in proprium usum obróceniem, a za sprzeciwiństwo y popehiony excess pod trybun. paenam infamiae et coli na niewiernych żydow dowodzić, szkod z okazji onych na prawo, sprowadzenie urzędowej eksekucyi y na inne koszta, mianowicie strawując się na bruku, spendowanych dochodzić y requirować żalujący aktor obżalowanym niewiernym żydom Wilenskim przed nasz sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć. pan Andrzej Chocko—obozny Oszmianski, personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami

przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowej nieuczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron, podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mści Wilnie przez ienerała Ierzego Namowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunalnym, kolegą naszym uczynionym, legitime dowiodszy, żalobę z onego ratione superius praemissorum przelożywszy, w dalszym progressie prawnym za dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunального ex instancia żalującego delatora z obżalowanymi niewiernymi żydami Wilenskiemi w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym osmnastym, mscia Septembra trzeciego dnia ze wskazem sumy trzydziestu tysięcy tyńfow y dwuchset złotych polskich currentis monetae z wydaniem samych obżalowanych niewiernych żydow na infamią, na łapanie, na gardło y dalszemi paenami, w tym dekrecie wyrażonemi, w Wilnie ferowany, za onym listy obwieszczy y poiezdzy urzędowe sprowadzoney eksekucyi do szkoły żydowskiej Wilenskiej y do domow y kromow niewiernych żydow od wielmożnego im. pana Krzysztofa Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego y trybunała w-o x-a Litt-o pod datą roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, mca Augusta ośmnastego dnia wydane, z których iawney renitencyi prawu, zwierszeznosci y powadze nayiasniejszego trybunału w-o x-a Litt-o dekretem trybunalnym, oraz pospozycy w. im. pana sedziego ziemskiego Oszmianskiego, w charakterze deputackim będącego, sufficienter do wiedzy wzdania niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym juxta contenta żaloby aktora pozwanych wyż produkowanego dekreta sądu głównego trybunального ex instancia żalującego delatora z obżalowanymi niewiernymi żydami ferowanego, iako

słusznego y prawnego wskazem summy, kondemnatami, publikatą onych, listami poieżdżym y obwieszczym urzędowemi y wszytkiem do tey sprawy, in rem żalującego delatora służącemi, dokumentami wespoł y z całym generaliter w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym procederem prawa in toto utwierdzenia y przy nienaruszney mocy inwiolabiliter zachowania, summy, tym dekretem przysądzone, tynfowey monety trzydziestu tysięcy tynfow, a currentis monetae dwieście złotych polskich, za kontemptą powagi i. wielmożnego delatora, in caractere sęstwa głównego trybunału zostającego, win excessowych według konstytucyi trybunałney roku tysiąc szesciset iedynastego o bezpieczności sądu głównego trybunałnego opisaney, osmset złotych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne recenter w tey sprawie na sprowadzenie urzędowey exekucyi y na prawo erogowane pięćset złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralney szkole Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkolkach, do synagogi Wilenskiej przynależących, onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni także y na ieneralney krobce żydowskiej kahału Wilenskiego, na których wskaz padł, exekucya urzędowa sprowadzana była, z wolnym ieneralney szkoły Wilenskiej y prywatnych szkół y przyszkolkow, domow, kromow, kamienie, sklepow, piwnie, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego piczętowaniem, summ towarow tam intra, quam extra regnum, arestowaniem, zabieraniem y otaxowawszy pro libito suo u siebie zatrzymaniem, lub sprzedaniem et in proprium usum obróceniem, a w niedostalku dobr y samych obżalowanych niewiernych żydow, starszych kahału Wilenskiego, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stroną, łapaniem y sequestrowaniem;

że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako iuż niepoiednokrotnych banitow y infamisow, ad praesens za iawną prawu pospolitemu, dekretowi trybunałskiemu renitencyą, iterum na infamią, na łapanie, na garło żalującemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, y tych że niewiernych żydow Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stroną łapać y sequaestrować pozwolenia, a iako dla poseignienia y złapania samych niewiernych żydow starszych kahału Wilenskiego, dla zaarestowania towarow, intra vel extra regnum będących, dla zapieczętowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienie, sklepow, iatek, piwnie, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej y tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżalowanych żydow Wilenskich, superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole żydowskiej Wilenskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzona była, skuteczney, mocney, a nieodwołczney na żadne prorsus ni odkogo nieoglądając się bronienia odprawy y exekucyey do urzędow ziemskich grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomirskiego, Slonimskiego, Wołkowyskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi majątności y dobra obżalowanych niewiernych żydow być się okażą y same osoby złapane y poseignione być mogą, a którego sobie strona powodowa ad eam executionem użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales paen privationis officiorum, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. wielm. imć. pana Krzysztofa Michała Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybunału W-o X-a Litt-o, kola compositi iudicij y im. pana Michała Zablockiego—strukezaszego Oszmianskiego, z niewiernymi Moyzeszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moy-

żeszem Michałowiczem, Jachimem Jochelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordonowiczem, Jzakiem Jozefowiczem, Janchelem Chaimowiczem, Moyżeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem, starszemi przeszłych lat, Jzakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyżeszowiczem,—starszymi terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innemi starszemi rocznemi y miesięcznemi, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc *ratione superius praemissorum* przed nasz sąd *adcitowanemi*, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowey nieuczynili, przeto obżałowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym *juxta contenta* żaloby y domawiania się *partis actoreae patrona*, wysz produkowany dekret sądu głównego trybunału *ex instantia* żalującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami kahału Wilenskiego, w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia w Wilnie ferowany, iako słuszny y prawny z wskazem summy z kondemnatami, publikatę onych, listami obwieszczym y poiedzłym urzędowemi y wszystkimi in rem żalującego delatora, dotey sprawy ściągającemi się dokumentami wespół z całym procederem prawnym, w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym in toto utwierdzamy y przy niaruszney mocy *inviolabiter* zachowuiemy, summy tym dekretem przysądzoney tynfowey monety trzydzieści tysięcy tynfów, a *currentis monetae* dwieście złotych polskich, za kontempt powagi i. w. delatora in *charactere* sęstwa trybunału gł-o W-o X-a Litt-o zostającego, win *excessowych* według konstytucyi trybunałskiey roku tysiąc sześćset iedynastego o bezpieczności sądu gł-o trybunału opisaney osmset zło-

tych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne *recenter* w tey sprawie na sprowadzenie urzędowey *exekucyi* y na prawo *errogowane* pięćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym *una cum lucris* nam sądowi *persolutis*, in *universum* trzydzieści tysięcy tynfów, a *currentis monetae* złotych polskich tysiąc pięćset dziesięć na pozwanych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralney szkole Wilenskiey, na prywatnych szkołach y przyszkółkach, do synagogi Wilenskiey należących y na wszelkich onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, *summach* piędźnych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni, także y na ieneralney krobce żydowskiey kahału Wilenskiego, na których wskaz padł y *exekucya* urzędowa sprowadzona była z wolnym ieneralney szkoły Wilenskiey, prywatnych szkół y przyszkółkow, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego *pieczętowaniem*, *sum*, towarow, tam *intra*, *quam extra regnum*, *aresztowaniem*, *zabieraniem* y *otaxowawszy* pro *libitu suo* u siebie *zatrzymaniem*, lub *sprzedaniem* *et in proprium usum* obróceniem, a w niedostatku dobr y samych obżałowanych niewiernych żydów, starszych kahału Wilenskiego tak przez urzędy, iako y samą żalującą stronę łapaniem y *sequestrowaniem*; że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako iuż niepoiednokrotnych *banitow* y *infamissow* *ad praesens* za *iawną* prawu *pospolitemu* y dekretowi trybunałskiemu *renitencyą*, *iterum* na *infamią*, na łapanie, na garło żalującemu aktorowi wskazuiemy, *ad publicandum* tey *infanij* ienerała sądowego przydaiemy, *wywołać* y *publikować* *nakazuiemy* y tych że niewiernych żydów Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stronę łapać, *ad privatos carceros* brać y *sequestrować* pozwalamy, a iako dla *poścignienia* y *złapania* samych niewiernych żydów, starszych kahału Wilenskiego,

dla zaareztowania sum, towarow, intra vel extra będących, dla zapiecztowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, iatek, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej, tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżałowanych żydow Wilenskich superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole Wilenskiej żydowskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzana była, skuteczney, mocney, a nieodwołczney, na żadne prorsus ni odkogo bronienia nieoglądając się, odprawy y exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich rycerstwa, szlachty, obywatelow Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilenskiego, Grodzińskiego, Slonimskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra y same osoby niewiernych żydow być się okaza, a ktorego sobie pars actorea ad eam executionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiosos paenas privationis officiorum odsyłamy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamii przypadł, tedy ieneral sądow naszych pilnujący, Jerzy Namowicz, doś czyniac prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow—Moyżesza Uryaszowicza, Hirsza Lewkowicza, Moyżesza Michałowicza, Jachima Jachelewicza, Marka Gierszonowicza, Michała Gordonowicza, Jzaka Jozefowicza, Janchala Chaimowicza, Moyżesza Zelkindowicza, Hirszę Eliaszewicza,—starszych przeszłych lat, Jzaka Chaimowicza, Kiwę Gierszonowicza, Wulfa Symonowicza, Hirszę Aronowicza, Arona Zelmanowicza, Litmana Moyżeszowicza,—starszych terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innych starszych rocznych y miesięcznych kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacyą publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W-o X-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 389, за 1721 г., л. 2670.

№ 214.—1722 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Слуцкаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Маркіяну Полоневичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Maia, dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny w W-m X-e Lit., z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu naszemu przypadła sprawa imé. pana Marciana Poloniewicza z niewiernemi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mędelwiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszewiczem, Szachną Nisanowiczem, Janchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelwiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nosonem Elehonowiczem y Wulfem Nosonowiczem, starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Sluckiego, za pozwem od aktora przed sąd nasz wyniesionym, mieniac oto, iż gdy za dekretem trybunalskim, kadenciei Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, miesiąca Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żalującego delatora z infamią y wskazem sumy dziewięciu tysięcy pięciuset szesciudziesiąt złotych polskich in contumaciam, na obżałowanych żydach otrzymanych imé pan Stanisław Mogilnicki,—sędzia grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego, requisitus będąc a parte actorea ordinaria juris via, praemissa innocententia za wskaz wyżey mianowanej summy, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym pierwszym, msea Nowebra, szostego dnia, pro executione juridica do miasta nazwanego Slucka, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, także do domow, kromow onych ziechał, tam obżałowani niewierni żydzi, contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi wyż wyrażonemu, zebrawszy niemalą (gromadę) ludzi żołnier-

skich garnizonu Słuckiego, z orężem do boju należącym, wczesnie przysposobionych do tego, przy zatarasowanych wrotach, słownie tak domów, iako y kromow bronili y exekucy czynić nie dopuscili, a przez to w wine powtorney infamiey y dalsze paeny prawne na obżalowanych żydów sciążające się popadli, do wskazania których paen, do utwierdzenia dekretu in toto, do przysądzenia teyże praetensiey na domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, no ostatek o szkody y expensa prawne, mianowicie na sprowadzenie exekucyiey urzędowey z okazji obżalowanych niewiernych żydów, na złotych dwieście spendowanych, na ostatek y oto wszystko, co kolwiek juris et praetensionis być może, a czasu produktu sprawy przez controwersyą obiasnioną y dowiedziono będzie, żalujący aktor obżalowanym niewiernym żydom przed nas sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie ninieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od żalującego aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron, podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, tu w mieście i. k. meji w Wilnie przez ienerała Matheusza Alexandra Albinowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. im. panem pisarzem trybunalnym kollego naszym uczynionym, legitime dowiodszy y pilność troyga wołania, natym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu trybunału w-o x-a Litt-o, kadenciey Nowogrodzkiey, w roku przeszłym tysiące siedmsetnym dwudziestym, msea Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żalującego delatora, z infamią y wskazem

summy dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych na obżalowanych niewiernych żydach in contumaciam otrzymany, a za onym exhibit list poiezdzy urzędowey czynioney exekucyiey na szkole w mieście Słucku będącey, także na dobrach, kromach onych, w mieście Słucku będących, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym od imć pana Stanisława Mogilnickiego,—sędziego grodzkiego, wojewodztwa Nowogrodzkiego, autentice aktorowi pod datą w nim inserowaną wydany, z którego iawney contrawenciey przez obżalowanych żydów prawu y namienionemu dekretowi sądu trybun. gł-o w-o x-a Lit. stałey dowiodszy pozowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym wyż produkowanego dekretu sądu trybunału gł-o w-o x-a Lit. ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, wespol z listami urzędowemi—obwieszczym, poiezdzym y całym procederem prawa eo nomine do daty ninieyszey w tey sprawie zaszłym in toto utwierdzenia, approbowania y przy mocy inviolabiter zachowania, summy namienionym dekretem wskazaney dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych, za szkody y expensa prawne, w tey sprawie spendowane y nowiter na poiazd errogowane, dwuchset złotych polskich na pozowanych niewiernych żydach, na domach, kromach, także na szkole w mieście Słucku będącey, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącey, do których exekucya urzędowa sprowadzana była, oraz y na innych wszelkich dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow, intra et extra regnum, arestowaniem y samych osob łapaniem, insuper tych że niewiernych żydów za sprzeciwiństwo prawu popolitemu y dekretowi wyż pomienionemu, ktore się evidentier z listu urzędowego, poiezdżego pokazuie, iako iuż infamissow iterum na infamią żalującemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamiey ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a iako dla poscig-

nienia y złapania samych osob obżałowanych, zaaresztowania sum y towarow onych że, tak oraz dla uczynienia za wskaz summy wyż wyrażoney skuteczney, prawney y nieodwłoczney exekuciey do urzędow ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodztw, Oszmianskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra, osoby obżałowanych być się okażą, a ktorego sobie aktor z urzędów ad executionem użyć zechce, z założenem in contravenientes dalszych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Marcyana Poloniewicza z niewiernymi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mendelewiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszowiczem, Szachną Nisanowiczem, Ianchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelewiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nozonem Elchonowiczom y Wulfem Nozonowiczem, — starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Shuckiego, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną, przed nasz sąd adcitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iak sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług žaloby pozwney y domawiania się partis actoreae patrona wyż produkowany dekret sądu głównego tdybunału w-o x-a Lit. kadenciey Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Oktobra, czwartego dnia z aktoratu żalującego delatora z infamią, wskazem summy w nim wyrażoney na niewiernych żydach otrzymany, wespoł z listami urzędowemi obwieszczym, poiezdźym y całym procederem prawa eo nomine do daty niniejszey w tey sprawie zaszłym in toto utwierdzamy, approbuujemy y przy mocy inviolabiter zachowujemy, summy namienio-

nym dekretem wskazaney dziewięć tysięcy pięćset szesdziesiąt złotych polskich za szkody y expensa prawne, w tey sprawie erogowane y na sprowadzenie exekuciey urzędowej spendowane, dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym una cum lucris sądowi naszemu persolutis, in summa dziewięć tysięcy siedmset siedmdziesiąt złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, na szkole y domach onych, w mieście Shucku będących, do których exekucya urzędowa sprowadzana była, także na wszelkich majątnosciach y dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow intra et extra regnum arestowaniem y samych osob łapaniem, insuper tych obżałowanych, niewiernych żydów iako iuż infamissow, za sprzeciwięstwo prawu pospolitemu y dekretowi wyż namienionemu trybunału głównego w-o x-a Lit., które się evidenter z listu urzędowego poiezdźego pokazało, iterum na infamią żalującemu aktorowi wskazujemy, ad publicandum tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazujemy; a iako dla poscignienia y złapania samych obżałowanych osob, tak oraz za sumę wyrażoną dekretem sądu naszego wskazaną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na dobrach onych że exekuciey, do urzędow ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodztw, Oszmianskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod któremi dobra y majątności, summy, towary pozwanych, niewiernych żydow być okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, a ktorego sobie aktor z urzędów do tey exekuciey użyć zechce, zalozywszy na nieposłuszne in exequendo urzędy y na strone sprzeciwną dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty osmy tegoż miesiąca Maia, anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący, Mikolay Klikowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewier-

ných żydow Litmana Hirszewicza y Jakuba Mendelewicza, Alexandra Szenderewicza, Leybę Hirszewicza, Szachnę Nisanowicza, Janchela Leybowicza, Chaima Mendelewicza, Arona Boruchowicza, Hirsza Aronowicza, Nosona Elchonowicza y Wulfa Nosonowicza, — starszych y cały gmin pospółstwa kahału miasta Szuckiego za infamisow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proclamaował y relacją publikacyi swej a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego Wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 394, за 1722 годъ, л. 1153.

№ 215.—1722 г. Юня 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфамии и уплатъ Михаилу Пилсудскому долгу съ процентами и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Iunij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w. x. Lit., z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wyż na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Michała Pilsudskiego, z niewiernymi żydami, Izaakiem Nachimowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Israelewiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowiczem Benjaminowiczem, Chaimem Iahelwiczem, Męnkem Łazerowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszystkimi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilenskiego, za pozwem do aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniać do listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu od niewiernych żydow y całego kahału Wilenskiego zesłemu z tego swiata wielmożnemu imć panu Ferdynandowi Pilsudskiemu—staroscie Wiesz-

wianskiemu, na summę rękodayną, to iest, na tynfow siedm tysięcy szeset szescedziąt sześć, roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca Ianuary dwudziestego dziwiątego dnia danego, którym to listem dobrowolnym obligacyjnym zapisem obowiązawszy się in termino w roku tysiąc siedmsetnym dziwiątnastym miesiąca Decembra dwudziestego dnia przy xięgach grodzkich woiewodztwa Wilenskiego, ni czym tego dnia y terminu niepochibiając, pod troiakimi zarękami y pod punktem banicyi doczesney wieczney y infamyi, oddać spelną razem, a nie ratami wyliczyć, lecz nie wierni żydzi za niepoiednokrotną żałuiącego delatora iako successora po zesłym im. panu Ferdynandzie Pilsudzkim staroscie Wieszwianskim requizycią, tak na terminie iako y po terminie pomienioney summy nie oddali, a ni prowizyi nie placili y oddać niechęć, przez co w troiakie zaręki y paeny banitionum ac infamiae popadli, za czym ante omnia do zapłacenia summy capitalney z troiakimi zarękami libere w obligacyjnym zapisie założonemi y prowizyą od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey nie płaconą od summy capitalney przychodząca, do wskazania paen banitionum ac infamiae, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y oto wszystko, co czasu controversy fusius deducetur, żałuiący aktor obżałowanym przed nasz sąd intentował akeyą. Do której sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanim, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną im. pan Michał Maniuszko personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani iako sami za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, za tym tenże wyż rzeczony aktora patron podanego obżałowanym oczewisto w ręce tu w miesie i. k. m. Wilnie przez ienerała Mikołaja Klikowicza pozwu, ze znaniem onego oczew-

wistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybun. kolegą naszym uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, w dalszym progressie prawnym na dowod pretensyi pryncypała swego produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny, obligacyjny zapis od żydów starszych kahału Wilenskiego zeszlemu z tego swiata imć panu Ferdynandowi Piłsudskiemu—staroscie Wieszwianskiemu, w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia dany, ad presens żalującemu aktorowi iure succesivo służący y należący, z którego wszystkie wady y obowiązki obszerniey wyrażone przeczytawszy, a nieoddania y niezapłacenia pomienioney summy tym że samym nie oswobodzonym zapisem dokumentaliter dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy; a zatym podług prawa y żaloby pozwney wyż produkowanego listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu we wszystkich punktach, paragrafach y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą utwierdzenia y approbowania, vigore którego zapisu summy kapitalney siedmiu tysięcy sześciuset szesciudziesiąt szesciu tynfów, troiakich zarąk dwudziestu dwóch tysięcy dziewięciuset dziewięciudziesiąt ośmiu tynfów, prowizyi od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey rachując decem procento przychodzącey, wespół y szkodami, nakładami prawnymi w tey sprawie spendowanemi szesciu tysięcy tynfów, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszelkich ich dobrach, domach, kromach, towarach, handlach, summach pieniężnych gdzie kolwiek będących, a w niedostatku onych na samych obżalowanych osobach z wolnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow arestowaniem, a samych pozwanych podług dobrowolnego ich opisu y obowiązkow w obliżu wyrażonych na infamią żalującemu delatorowi wskazania, ad publikandum

tey condemnaty ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia na wskaz summy skuteczney y nie odwołczney nad dobrami y osobami obżalowanych za poscignieniem onych do urzędow ziemskich lub grodzkich Wilenskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y same pozwanych osoby znaydować się będą, a ktorego sobie z urzędow pars actorea ad exekucyonem użyć zechce, założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Michała Piłsudskiego z niewiernymi żydami: Izaakiem Nachimowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Izraelowiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowiczem Beniamenowiczem, Chaimem Iachelowiczem, Mękiem Łazarowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszystkiemi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilenskiego, bacząc to, że obżalowani będąc o rzecz wyżey de tenore wyrażoną przed nasz sąd adcytowanymi, iako sami za trzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przez to pozwanych iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad wrzezy wzdaiemy, a zatym podług prawa żaloby y domawiania się partis actoreae patrona, wyż produkowany list dobrowolny obligacyjny zapis od pozwanych niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego zeszlemu w Bogu im p. Ferdynandowi Piłsudskiemu w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia dany, ad praesens żalującemu aktorowi iure successivo służący y należący we wszystkich punktach, paragrafach y zewszystką w nim wyrażoną rzeczą utwierdzamy y approbuujemy, vigore którego zapisu summy kapitalney siedmiu tysięcy sześćset szesciudziesiąt sześć tynfów,

troiakich zarak; dwadziescie dwa tysięce dziewięset dziewiędziesiąt osm tynfow, prowizyi od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey za lat siedm nieplaconey, od summy capitalney przychodzącey, wespół z szkodami, nakładami prawnymi, w tey sprawie spendowanymi, sześć tysięcy tynfow, a z zapisnym y pamiętnym una cum lucris nam sądowi persolutis, wszystkiego summą trzydziecie sześć tysięcy szeset szesdziesiąt cztery tynfow y złotych polskich dziesięć, na pozwanych nie wiernych żydach, starszych kahału Wilenskiego y na wszystkich ich dobrach, domach, kromach, towarach, handlach, summach pieniężnych gdzie y u kogo będących, a w niedostatku onych y na samych obżałowanych osobach żadnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow arestowaniem, a samych pozwanych podług dobrowolnego ich opisu obowiązkow w zapisie obligacyjnym wyrażonych, na infamią żalującemu delatorowi wskazujemy, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy; oraz dla uczynienia na wskazsummy skuteczney y nie odwłoczney nad dobrami y samemi obżałowanych osobami za poscignieniem onych exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich Wilenskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra pozwanych y same osoby znajdować się będą y którego sobie pars actorea ad eam executionem za urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dobre paeny prawne odsyłamy, a gdy dzień trzynasty tegoż mscia Juny anni currentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Mikołay Klibowicz dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izaaka Nachimowicza, Dawida Moyżeszowicza, Irszą Aronowicza, Marka Izraelowicza, Izaaka Lewkowicza, Szaja Lewkowicza, Łazarza Berkowicza, Bemianowicza, Chaima Iachielewicza Męka Łazerowicza, Marka

Irszewicza y innych wszystkich żydow starszych y całą synagogą kahału Wilenskiego za infamissów w izbie sądowej et in foro publico wywołał, publikował y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 392, за 1722 г. л. 1400.

№ 216.—1724 г. Юля 13.

Универсалъ воеводства Новгородскаго о томъ, чтобы христiane не поступали на постоянную службу къ евреямъ и татарамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, compars personaliter u sądu patron imśc pan Jan Bilinski, instrument wojewodztwa Nowogrodzkiego na żydów, in rem wielmożnego imsci xiędza Zaleskiego, kanonika Smoleńskiego, plebana Kleckiego, pokładał, opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego podał, prosząc ażeby ten instrument, alias uniwersał ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd przyiowskiy wpisać w xięgi verbum de verbo rozkazali, cujus tenor sequitur estque talis: Krzysztof Michał Kondratowicz—mieczny y podwojewodzy, Stanisław Adam Mogilnicki—sędzia, Alexander Piotr Sawicz Korsak—podstoli y pisarz, urzędnicy grodzcy wojewodztwa Nowogrodzkiego, jasnie oswieconym, iaśnie wielmożnym ichmościom panom senatorom, dygnitarzom, stanom duchownym, urzędnikom ziemskim,

rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Nowogrodzkiego, ekonomom, administratorom *dobr et quocunque titulo* dzierżącym, naszym wielce miłościwym panom y braci. Po zaleceniu usług naszych podaiemy do wiadomości y nieodwłoczney exekucyi, iż zabiegając dalszym inkonwienieneyom, zle y w brew prawa pospolitego dotąd praktykowanym, względem służenia roczney czeladzi oboiey płci, to iest, chrześcian niewiernym żydom y tatarom, przez co *ex occasione* służby dla wielu *actu ipso* dziejących sie nierządów y kryminalów, tudzież dla zgwałcenia dni niedzielnych y innych święt iest y bywa pan Bóg ciężko obrażony, przytym nieznośna dziecie się krzywda, iż szlachta bracia nasze, iako y poddani nasi dla naięcia sobie roczney czeladzi z wielką trudnością dostać niemoga, a to dla podwyższonego od żydów iurgieltu, więc aby sprawiedliwość boska od nas karanie swe oddalić raczyła, terazniejszym publicznym edyktem naszym, ile do urzędu naszego, *prae* precise regulującym się, in *virtute* praw oyczystych y dawno zasłych constytucyi korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, ad *zelum* pro *fide* *orthodoxa* affekta y serca, iako prawowiernych *katholików* pobudzamy y zachęcamy, *frustra enim leges conduntur, si non observantur*, że tedy takowa, *animadversya lege positiva* iest urzędem grodzkim, wszystkich woiewodztw y powiatów zalecona; *zaczym serio* to nam *incumbit*, żebyśmy *sancita* wolnych seymów, *exacte et strictissime* zachowując, *należyty hoc in passu* w woiewodztwie naszym uczynili porządek. Więc trzymając się wielu *konstytucyi* z iasnym wyrażeniem, a mianowicie *anni* tysiąc pięćset sześćdziesiąt piątego, *folio* dwudziestego ósmego, et *folio* dziewięćdziesiąt ósmego, na seymie *Piotrkowskim* ferowaney, w której to sonat: «chrześcianie *utriusque* *sexus* żydam służyć, pod zaplaceniem winy przez każdego żyda sta grzywien, nie mają, a chrześcianin więzieniem sześciu niedziel w turmie ma być karany». A iż by się to działo we wszystkich, tak królew-

skich, iako też duchownych, panskich, szlacheckich miastach y miasteczkach, op-
 rocz iednak browarników, słodowników
 męskiej płci, żeby sobie dniami, iako y
 furmanów w drogę na czas *naymowali*, y to
 ad *finalem decisionem*, na przyszłym, da
 pan Bóg, seymie stanów rzeczy *pospolitey*
 znowu *konstytucya*, *anni* tysiąc sześćset
 siedmdziesiąt ósmego, *folio* *trigesimo* *quar-*
 to, *titulo* *roborowano, et reassumeya*
 tego prawa, in *eundem sensum* *stanęła*,
 pod winą *dwóch set grzywien super* *infrac-*
 tores tego prawa, których *medietas* ma
 należeć *parti*, a druga *judicio*; *item* *anni*
 tysiąc sześćset *dziewięćdziesiątego, folio* *1690m.*
duodecimo, na seymie Grodzińskim, o
 żydach wielkiego xięstwa Litewskiego *kon-*
stytucya *reassumevano, et lege* *perpetua*
 warowano, aby chrześcianie żydom, tatarom
nullo praetextu, pod winą *wyż* *wyra-*
żoną, niesłużyli; cel, myt, dobr arendam etc.
nie *trzymali; y urzędem grodzkim, przed*
 którymi *forum* uznano do *exekucyi* *przy-*
wodzić, sub *paena* *privationis officii* *przy-*
kazano, czego *starostowie, burmistrzowie y*
miasta *doglądać y exequować* *mają, aby*
roczna *czeladź* *żydom* *nie* *służyła, daley* *nie*
allegując *hac in parte* *innych* *konstytucyi*
ale *tym* *bardziej* *onym* *że* *insistendo, et*
quam *sacro* *sancte* *observando, desiderio*
desideramus. Kto *w* *sereu* *swoim* *Jezusa*
ukrzyżowanego *Pana* *nad* *pany* *nad* *wszyt-*
ko *przekłada, kto* *dobro* *pospolite* *y* *ucęci-*
wość *kocha, komu* *honor* *imienia* *chrześ-*
ciańskiego *iest* *mily, aby* *od* *publikaeyi* *po*
wszystkich *parafiach* *y* *cerkwiach* *tych* *uni-*
wersalów *naszych, ex* *nunc* *prosemper* *cze-*
ladź *roczna* *oboiey* *płci, żydom* *w* *miastach,*
miasteczkach, po *wsiach* *y* *karczmach* *pry-*
watnych *nie* *służyła, także* *w* *domach* *ży-*
dowskich *na* *okupiszezu* *ich, gdzie* *się*
grzebią *chrześcianie* *kontem, bez* *żadney*
służby *nie* *mieszkali, przystoynieysza* *bo-*
wiem *rzec* *gdy* *żyd* *żydowi, a* *nie* *chrześ-*
scianin *onemu* *służyć* *będzie. Praecipue* *w*
mieście *Slucku* *za* *wałami* *y* *przedmieściu*
żydom *mieszkającym, sub* *paenis* *in* *volu-*
mine *legum* *expressis* *inimungimus, aby* *nie*

byli temu przeciwni y urzędom naszym grodzkim w tym przeszkadzać nieważyli się; protekcyę quarumcunque personarum, takowym niech nie służą, dum humana querunt et divina, et humana perdunt, niedawaiąc, strzeż Boże, durae cervici tym osobam niewiernym żadney dla doczesnego respektu protekcyey, każdy taki nocet sibi pietati, qui favet impietati, ale mają ante omnia, w żywey pamięci y przed oczy samego Boga w tróycy świętey jedynego y pomnożenie iego wiary świętey. A tak wolno renitentes u sądu każdego, takowych cum extensione paenarum w konstytucyach wyrażonych karać, a od naszego urzędu sine ulla revocatione doniesionych. Na co dla lepszey wiary y pewności podczas roczkow Iuliovych sądzących się, ręce nasze przy pieczęci urzędowey podpisali się y dla publikacyi tych universalów przez ienerała wojewodztwa naszego, po wszystkich parafiach y cerkwiach nakazaliśmy. Pisan w Nowogrodku, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, dnia trzynastego miesiąca Julii. U tego uniwersału przy dwóch pieczęciach grodzkich wojewodztwa Nowogrodzkiego podpisy rąk ich mościów panów grodowych tymi słowy: Krzysztof Michał Kondratowicz, — miecznik y podwojewodzy wojewodztwa Nowogrodzkiego mp. Stanisław Adam Mogilnicki, — sędzia grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego, Alexander Piotr Sawicz Korsak, — podstoli y pisarz grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego mp. A suscepta iego mości pana regenta tymi słowy: roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Julii piętnastego dnia, na urządzie grodzkim Nowogrodzkim, stanowszy personaliter iego mość pan Michał Pawlikowski, ten uniwersał od wielmożnych ich mościów panów urzędników grodzkich, wojewodztwa Nowogrodzkiego wydany, ad acta grodu Nowogrodzkiego podał. In absentia iego mości pana podstarościego, suscepit Jan Antoni Broniec — regent grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego; concordat cum originali Broniec. Który to uniwersał za

pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 337, за 1720 г. л. 662.

№ 217.—1727 г. Августа 28.

Заемная запись Гродненскаго кагала Гродненскому Доминиканскому монастырю на сумму 1283 злотыхъ и 10 грошей.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego siodmego, miesiąca Augusta dwudziestego szostego dnia.

Na urządzie maydeburyey miasta i. kr. meci Grodna, przed nami Janem Rozumowiczem, Jozefem Sadanem burmistrzami, Janem Meystrem, Michałem Kolędą, Tomaszem Markiewiczem raycami, Mikolaïem Michałem Szarkowskim pisarzem, urzędnikami sądowemi mieyskimi Grodzienckimi, stanowszy oczewisto Zelman Berkowicz, Abraam Salomonowicz, Fawisz Arownowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Faisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Yzakowicz, Chaim Lublinski Niesenełowicz, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzienskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, list swoy dobrowolny obligacyiny zapis na summę rękodayną złotych dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy, groszy dziesięć polskich w Bogu wielebne mu imie xięzdu Romualdowi Sankowiczowi s. Theologii doktorowi, przeorowi zakonu kaznodzieyskiego y wszystkim ichmem xięży Dominikanom konwentu Grodzienskiego prowincyey Litewskiey ustnie przyznali, potrzebując aby był w xięgi wpisany, który za przyięciem wpisując de verbo ad verbum tenore tali sequitur: Ja Zelman Ber-

kowicz y my Abraam Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmoyłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Lublinski Nesenelowicz, Fiszel Zelmanowicz y Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzińskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, ręcząc iedna osoba za drugą, a wszyscy za iedno rozumieni y poczytani być mamy, czyniemy wiadomo y zeznawamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem komu o tym terazniejszego y na przyszły czas następującego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż my żydzi starsi kahału y szkoły Grodzińskiej będąc pilnie, a gwałtownie potrzebni summy pieniędzy na własną naszą spolną z całym pospolstwem żydow potrzebę, wzięliśmy pożyczyli i do rąk naszych zupełnie razem a nie ratami rękodayney, a nie kontraktowey zł. dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy y groszy dziesięć polskich currenti moneta, bez braku, tak w koronie polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim idącey, od w Bogu wolebnego imci xiędza Romualda Sankowicza s. Th. doktora, przeora zakonu kaznodziejskiego y wszystkich jmhew xięży Dominikanow konwentu Grodzińskiego prowincyi Litewskiej do rąk naszych odebrali y odliczyli, którą to sumnę dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy złotych groszy dziesięć polskich, także razem a nie ratami, takowąż monetą ichmciom xięży dominikanom Grodzińskim bez wszelkich excepcyi z kwotą roczną od tysiąca złotych dając po złotych osmdziesiąt currenti moneta, w roku da Bog przyszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym osmym, w dzień s. Jana Chrzciciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, dnia dwudziestego czwartego Junij przypadającego, mamy y powinni będziemy oddać y we wszystkim dosć temu obligacyinemu zapisowi naszemu uczynić. A iezelibysmy na pomienionym terminie y dniu mianowaney summy dziesięciu tysięcy dwuchset osmiu-

dziesiąt trzech złotych y groszy dziesięciu polskich nie oddali, nie wyliczyli y bynajmniej ten termin uchybili, tedy skoro po ominieniu tego terminu mamy popadać w sowite płacenie summy y w troiackie zaręki i już mianowaną sumnę z sowitoscą, troiakiemi zarękami, z kwotą, z nagrodzeniem szkod y wykładow prawnych zapłacić oddać y wszystkie szkody nagrodzić obowiazuujemy się; pod którą to sumnę samą iscznę, sowitosć oney, troiackie zaręki, kwotę, ewikecyą wnosimy na szkołę naszą Grodzińską, kromy, domy, place, kamienice, handle, towary, trunki, złota, srebra, kleynoty, cynę, miedź, szaty, konie, woły y inny dobytek, oraz na wszystkie dobra nasze leżące, ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogokolwiek będące, towary różne, pozwalając ichmciom y każdemu ten nasz list dobrowolny obligacyiny zapis mającemu bez wszelkiego sadu, prawa y urzędu ienerała, protekeyi i. kr. mci, xiążących, panskich, duchownych, mieyskich y innych zaiężdzać, brać, grabić nas wszystkich, lub iednego za wszystkich, gdzie ieno kolwiek potrafiwszy, tak w koronie polskiej iako y w wielkim xięstwie Litewskim, państwie Pruskim y innych nacyach, na targach, iarmarkach, po miastach, miasteczkach, wsiach, goscincach, drogach, karczmach, majątnosciach panskich, we dworach szlacheckich, gdzie tylko ktorego z nas znaydą y zpotkają, a zaiachawszy lub zagrabiwszy w swoiey possessyi dobra lub w grabieżu, a samych nas w sekwestrze mieć y trzymać poty, aż poko we wszystkim według terazniejszego dobrowolnego obligacyinego zapisu naszego stanie się satsfakcya, a my ni w czym temu negocwac nie będziemy mogli; o którą to sumnę iscznę, sowitosć oney, troiackie zaręki, kwotę, szkody za nie dosć uczynieniem w oddaniu, dajemy moc y wolnosć ichmem xięży dominikanom konwentu Grodzińskiego nas samych, a po nas następujących successorow żydow każdemu ten nasz obligacyiny zapis, za wlewkiem prawnym lub też bez wlewku mającemu, tylko za poka-

zaniem onego, pozwem mandatem zapoznać, zakazem zakazać do któregokolwiek województwa, ziemi y powiatu, mambremem wziętym by też nienależnym, napisanym lub słownie przez służbę urzędowego, woznego, ienerała iakiegokolwiek województwa y powiatu do sądu, prawa y urzędu grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunału koronnego w. x. L. w ktorey chcąc termin, powiat y województwo, marszałkowskiego, ieneralnego, seymowego, i. kr. meci zadwornego assessorskiego, skarbowego, a podczas interregnum kapturowego, duchownego, partykularnego, maydeburskiego, rokiem y terminem by naykrotszym lub y nie statutowym, pokładając pozwy nam samym na szkole Grodzienskiej y na wszystkich dobrach naszych, ubique locorum będących y oczewisto podając pod czas odprawowania iakowych kolwiek sądow, na którym kolwiek mieyscu będącym wszystkim lub iednemu za wszystkich, a my będąc zapozwani, lub zakazani do którego kolwiek sądu, prawu y urzędu nie wymawiając się żadnemi przyczynami prawnemi, pogotowiu nieprawnemi, szabasami, świętami żydowskiemi, obłożną chorobą, odiazdem za granicę, większością spraw w inszym powiecie, ziemi lub województwie mającemi, nie biorąc na patrona, umocowanego, na godzinę, na kopię z pozwu, mandatu, zakazu, processu, a pogotowiu z tego listu obligacyinego zapisu na munimenta, nie szczyjąc się pilnością y nie potrzebując od strony pilności, nie zastaniając się aresztami, także żadnemi kwitacjami, wolnosciami, konstytucjami seymowemi, przywilejami nam ku obronie służącemi, ani się szczyjąc listami żelaznemi et quocunque titulo zmysłem ludzkim wynadzionemi, obiekcjami y nic nie mówiąc do tego listu naszego obligacyinego zapisu y do pieczętarzow tam wyrażonych mamy osobami swemi, lub ieden za wszystkich u każdego sądu stanąć, a stanowszy bez żadnych dylacyi na pierwszym citationis terminie finaliter usprawiedliwić się y zaraz sumnę dziesięć tysięcy dwiescie osmdzie-

siąt trzy złotych y groszy dziesięć polskich z sowitoscią, troiakami zarękami, kwotą, szkodami y nakładami prawnemi zapłacić, nie schodząc z sądu powinni będziemy, sąd tedy każdy y urząd na nas y dobrach naszych wskazać, oraz na wszystkie trzy lukra, banicyą doczesną, wieczną y infamią wzdać ma y mocną a nieodwłoczną nie oglądając się na żadne ni od kogo iakowym kolwiek sposobem miało by być bronienie, nie przymiując ceduł, iako w ostatnim stopniu prawa exekucyą na dobrach naszych wszelkich wyż specyfikowanych udzielać wolen y mocen będzie, oraz krom składania rat uwiązać y dobra nasze otaxowawszy w realną possessyą podać. A my temu ni w czym nie będziemy sprzeciwni, tak sądu o zły wskaz, iako strony o zły y zaoczny przewod prawa, pozywać y turbować wiecznymi czasy nie mamy y owszem pod wszelkie wskazy, by też nayobciążliwsze, podlegać my y successorowie nasi mamy y powinni będą y to też warunki ichmeiom xięży dominikanom Grodzienskim y successorom ichmew, iż gdzieby, strzeż Boże, przed wyisciem y oswobodzeniem tego obligacyinego zapisu naszego śmierć na nas przez morowe powietrze przypadła, albo inkursye nieprzyacielskie w oyczynie powstały, czy też głód z nieurodzaju, ogień y inne z dopuszczenia Naywyższego Pana przypadki y tym się nie wymawiając, tak my, iako y successorowie nasi z swoich osob y dobr naszych z chazaki, krobek y innych prowentow zapłacić y we wszystkim dosć temu opisowi naszemu y decyzye sądowey koronney, Litewskiej, panstwa Pruskiego y innych nacyi powinni będą, i natośmy dali ten nasz obligacyiny zapis z podpisami rąk naszych haebreyskim pismem y z podpisami rąk ichmeiow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego siedmego, miesiąca Junii dwudziestego czwartego dnia. U tego listu dobrowolnego obligacyinego zapisu podpisy rąk aktorow hebreyskim pismem przy cus-

todyi tymi słowy: Zelman Berkowicz, Abram Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Nesanelowicz Lublinski, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsowicz, a podpisy ichmew p. p. pieczętarzow tymi słowy: Ustnie y oczewisto proszony od wyż wyrażonych osob iako pieczętarz podług prawa podpisuię się Jozef Kazimierz Kaczanowski, sędzia grodzki p-tu Grodzińskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego obligu podpisuię się Michał Wret. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osob wysz wyrażonych kahału Grodzińskiego żydow do tego obligu podpisuię się Stanisław Jozafat Krupski, podczaszy starodubowski, lantwoyt Grodziński. Który to dobrowolny obligacyiny zapis, za przyznaniem przez wyż wyrażone osoby żydow starszych kahału Grodzińskiego, do xiąg miejskich Grodzińskich iest wpisany. Correctum. Wypis wydany. M. Szarkowski pisarz m. i. k. m. Grodna.

Изъ актовой книги Виленскаго городского суда, кн. № 6986, за 1727 г. стр. 739.

№ 218—1733 г. Апрель 25

Жалоба Виленскихъ евреевъ на Гавриила Скириата о причиненіи имъ разныхъ насилій.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia,

Przed nami sędziami głównemi kapturowymi wojewodztwa Wilenskiego, po śmierci nayiaśniejszego króla imci Augusta wtórego, na seymiku ante konwokacyiny w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zgodnie obranymi, żalowali y soleniter protestowali się niewierni żydzi starsi Hirsz Lewkowicz, Sy-

mon Gudowicz, Gierszon Kiwowicz, Dawid Boruchowicz y cały kahał miasta iego królewskiej mości Wilna, na imé pana Gabryela Bronisława Skiryata, mieniając oto, iż co obżałowany imé przepomniawszy praw pospolitych, de securitate et autoritate tempore interregni tot constitutionibus et legibus sricitissime opisanych, tak też postponendo dekretem trybunalskim ex seriis partium controversiis ferowanym, którym omnem securitatem calemu kahałowi y gminowi żydom miasta Wilna zdrowia y wolnego handlowania od dalszych impetycyi obżałowanego imci, trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, na kadencyi Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc sedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Januarii dnia dziewiętnastego warował, ale y owszem postponendo dekretami et ex cardine wywracaiąc prawo pospolite et calcando one, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, tempore interregni, tak przed zaczęciem sądów kapturowych Wilenskich, zgromadziwszy niemalą gromadę ludzi, do gwałtu y wiolecyi przysposobionych, ważył się illicito ausu żydów kahału Wilenskiego po różnych gościncach, po ulicach y po własnych domach, kamienicach, sam przez się et per subordinatas personas, lapać y do swego prywatnego więzienia sadzać, zasadzki różne poczyniwszy, scigał, handłów prowadzić przez takową wiolecyą zatamował cursum, przez co damnifikacyi calemu kahałowi Wilenskiemu na trzydzieście tysięcy złotych polskich uczynił. O które naruszenie pokoju pospolitego y za złamanie praw, constitucionum żydzi kahału Wilenskiego, iako tempore interregni, do sądów kapturowych uciekły się, et summario processu dopraszali się z obżałowanym imcią rozprawy. Jakoż sąd kapturowy, skłaniaiąc się do świętej sprawiedliwości, proces o wiolecyą sub securitate et autoritate iudiciorum stały akceptował, a obżałowany imé, mimo takową decyzyą mala malis assumendo, po takowym stałym processie, violando publicam securitatem et auctoritatem iudicio-

rum, a kontynuując zawzięty umysł swój et effrenatam licentiam, żydówkę Iózefową Eliaszewiczową, obywatelką Wileńską, individuali statu zostającą, tu w mieście iego królewskiey mości Wilnie, z mogił żydowskich powracającą, nie sobie niewinną, licentiose et violenti modo per subordinatas personas na postpozycyą dekretów ferowanych wziół y oną nescitur dokąd prowadził, gwałt, excess, wiolencyą pod sądem sądzącym się popełnił, iakoż sąd kapturowy tot constitutionibus tempore interregni sądzący się dobrze obwarowany, a żydzi kahału Wileńskiego z obżałowaniem imcią chcąc przed tym że sądem kapturowym Wileńskim vigore praw constitutionum iure experiri, ante omnia do personalney komparycyi samego obżałowanego imci, za excess pod sądami kapturowymi stały, do statucyi sług-czeladzi, do wiolencyi y gwałtu sub securitate iudiciorum stałego przysposobionych, a obżałowanemu imci nominatim wiadomych, do nagrodzenia trzydziestu tysięcy złotych przez zatamowanie handlów żydom kahału Wileńskiego, przez obżałowanego imci y szkód poniesionych, do pokarania paenami za wiolencyą sub auctoritate et securitate iudiciorum stałych, de lege ściągających się, do nagrodzenia damnorum litisque expensorum, y oto wszystko co czasu prawa ex scrutinio y przez controversyą deducetur, salva melioratione tey żaloby lub inney wyniesienia, a do tey łączenia, żalujące żydzi starsi kahału Wileńskiego dali te swoją solenną protestacyą do xiąg kapturowych Wileńskich zapisać, co jest przyjęto y zapisano.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 87, за 1733 г., л. 768.

№ 219.—1748 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ мѣстечка Смиловичъ къ инфаміи и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ капитульнаго мѣстечка Докшиць.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami duchownymi y świeckimi na trybunał główny w. x. Lit. kola compositi iudicij z woiewodstw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym trzecim obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć. xiędza Antoniego Iuszkiewicza,—kanonika prokuratora kapituły Żmudzkiey y całej prześwietney kapituły Żmudzkiey z niewiernymi żydami Osterem,—rabinem Smiłowickim y wszystkimi żydami starszymi, szynkarzami, mieszkancami y całą synagogą Smiłowicką, za pozwem od aktorów po obżałowanych żydów Smiłowickich przed sąd nasz wyniesionym, mieniając o to: iż co obżałowani żydzi synagogi Smiłowickiey, żadnego wstępu, praetextu, interesu do miasteczka żalujących delatorów Dokszyce nazywanego, w woiewodstwie Minskim sytuowanego, nie mając, lecz tylko po ziachaniu z arędy arędarzow, którzy antierius w miasteczku żalujących aktorów Dokszycach za kontraktami na arendzie byli, et intuitu postanowienia tych że kontraktów hucusque delatorom nie wypłacili, usurpativo titulo niejakowycsei chazoki in damnum et praeiudicium delatorow, contra vetitum praw w. x. Lit. excogitando, ex ratione onych różne pretensye tak do arendarza ad praesens w Dokszycach na arędzie będącego, jako też do zięcia onego nomine Leyby uraszczają, et por consequens do żydowskiey swey juryzdykeyi adeytowawszy, indebite kondemnują. Deinde też kondemnaty, nullum valorem mające, niektórym obywatelom woiewodstwa Minskiego

wlawszy, za onemi tak arędarza przerzeczonego, ad praesens w Dokszycach będącego, jako też y zięcia jego aggrawować subordynują. Ad haec, nescitur quo jure, tylko z jedney malewolencyi, obżalowani żydzi Smiłowieccy na Dokszyckich żydów, nad innych miast żydów pogłowne, in praeaggravationem nie skomparowane imponendo, za exekucją żołnierzow wojskowych do wybierania przerzeczonego pogłownego zsyłają y aggrawować żydów Dokszyckich namienionego miasteczka delatorów informują. Denique obżalowani żydzi Smiłowieccy żydów Dokszańskich, przejeżdżających, sami przez się insolenti ausu, bez żadney racyi, łapają y onych więżą. Pro reliquo nieustannie odpowiedziami y pochwałkami infestując, varia praejudicia inferre odgrają się. Ratione superius praemissorum żalujące delatores o tak znaczną krzywdę swoją y żydów Dokszańskich obżalowanych żydów Smiłowieckich pozywają, do obwarowania omnimodam securitatem żydom Dokszyckim zdrowia, substancyi onych, oraz wolnych przejazdow ab ulterioribus żydów Smiłowieckich impetitionibus, violentijs et praejudicijs; similiter do obwarowania, ażeby obżalowani żydzi Smiłowieccy nad dawniejszy zwyczaj pogłownego na żydów Dokszyckich nie imponowali, et eo motivo do exequowania extorsyi, praeaggravacyi żołnierzow nie subordynowali, nie informowali sub paenis irremissibilibus; do skassowania niejakowychsci contra praescriptum praw w. x. Lit. wymyslonych chazakow; do nagrodzenia szkod strat, ex instinctu et in formatione obżalowanych żydów za wybierane pogłowne extorsive et praeaggravanter; do pokarania paenami winami, de lege ściągającemi się, ad refusionem expensow prawnych; y o to wszystko, co czasu prawa fustius deducetur, salva melioratione żaloby żalujące actores obżalowanym niewiernym żydom Smiłowieckim przed sąd nasz instituerunt negotium. Do której sprawy na terminie y dniu dzisiejszym wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez jenerała stron do prawa od ak-

torow patron ichmościów, plenariam do spraw mający potestatem, imć. pan Jan Huttorowicz—czesznik Oszmiański personaliter do rozprawy prawney stawiając, terminu tey sprawy przypadłego, pozwem obżalowanym niewiernym żydom Smiłowieckim oczewisto w ręce w miescie Smiłowiczach przez jenerała j. k. msci Mikolaia Ianczewskiego podanym, coram actis grodu woiewodstwa Minskiego zeznanym et per extractum ex iisdem actis dowoden actoribus wydanym legitime dowiodszy, nim ad principale negotium accessit, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdow arędarzom Dokszyckim ab impetitione obżalowanych żydów Smiłowieckich y wszelkich grabieżow, oraz ażeby obżalowani żydzi, starsi synagogi Smiłowieckiey na tych że arędarzow Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaie imponować nie ważyli się, warowania, w samey sprawie procederu nakazania instabat. W której sprawie my sąd trybunalski compositi judicij, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdow arędarzom Dokszyckim, od impetycyi żydów Smiłowieckich y wszelkich grabieżow, oraz ażeby żydzi starsi synagogi Smiłowieckiey na tychże arędarzow Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaie imponować nie ważyli się, obwarowawszy, w samey sprawie proceder nakazaliśmy. In procedendo iterum za przywołaniem z nakazu naszego przez jenerała stron do prawa, od aktorów tenże supra wyrażony patron personaliter do rozprawy prawney stawał, a obżalowani żydzi Smiłowieccy za potrzykrotnym z nakazu naszego jeneralskim przywoływaniem, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam, sądowi, y stronie adcytujaćcy nieuczynili;—zatem toties rzeczony partis actoreae patron reassumowawszy żalobę w punktach pretensyi do obżalowanych niewiernych żydów Smiłowieckich regulowaney, na dowod princypalnego interestu produkował y czytał przed nami sądem protestacyą nomine żalujących aktorow na obżalowanych niewiernych ży-

dów starszych synagogi Smiłowieckich o pretendowanie przeciwko prawom niejako-
weyści w dobrach Dokszyckich żałujących
aktorów chazoki, o imponowanie na żydów
Dokszyckich nad dawne zwyczaje pogłowne-
go y o subordynowanie żołnierzy do exequo-
wania, y o dalsze krzywdy, opressye ad
acta grodu wojewodstwa Minskiego w roku
terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym
trzecim, miesiąca Marca, pierwszego dnia za-
niesioną et ex iisdem actis per extractum
delatoribus wydaną. Po produkowaniu kto-
regoz wdania obżalowanych niewiernych
żydów Smiłowieckich w roku zawitym na
upad w rzeczy, zatym podług prawa
żałoby y requizycyi partis actoreae patrona
wyż produkowanego processu in omnibus
onego punctis utwierdzenia y przy moey
inviolabiliter zachowania. Quo intuitu con-
tra praescriptum praw w. x. Litewskiego
in damnum et praejudicium dobr aktorów
titulo niejako-weysei wymysloney chazo-
ki, także kondemnat żydowskich ex sola
malevolentia na żydów Dokszyckich in op-
pressionem przez obżalowanych żydów Smi-
łowieckich uformowanych, iako niesusz-
nych, niesprawiedliwych per totum skas-
sowania annihilowania. Ad haec za impo-
zycye pogłownego nad dawny zwyczaj cum
praeaggravatione na żydów Dokszyckich y
za subordynowanie żołnierzy do exekwo-
wania cum extorsione pogłownego, oraz za
stałe grabieże y łapanie po drogach żydów
Dokszyckich; przy tym za szkody, nakłady,
na prawo errogowane, in universum dwóch
tysięcy pięciuset złotych polskich na obża-
lowanych niewiernych żydach starszych
Smiłowieckich, na wszelkich dobrach, le-
żących, ruchomych summach, towarach,
handlach, ubique locorum będących, obża-
lowanych tych że żydów Smiłowieckich
przysądzenia. A samych zaś obżalowanych
żydów starszych Smiłowieckich pro merito
causae w żalobie specificato na infamią ża-
lującym aktorom wskazania, ad publican-
dum tey infamij jenerała sądowego przyda-
nia, proklamować, publikować nakazania.
Y za tymże dekretem obżalowanych żydów

starszych Smiłowieckich łapać, scigać ubique
locorum parti actoreae pozwolenia. A dla
uczynienia za wskaz wyż wyrażoney sum-
my na wszelkich dobrach, leżących, ruch-
omych summach, towarach, handlach obża-
lowanych żydów Smiłowieckich skuteczney,
prawney y nieodwłoczney exekucyi do urzę-
dów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego,
Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wo-
iewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Sło-
nimskiego, Wolkowyskiego powiatów, y in-
nych wszelkich tych wojewodstw y powia-
tów, pod kteremi dobra, ruchome summy,
towary y same osoby tych że żydów Smi-
łowieckich być się okażą, a kterego sobie
pars jure vincens ad eam executionem et
captivationem osob z urzędów użyć zechce,
z założeniem in contravenientes temu de-
kretowi naszemu dalszych pen prawnych
odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał
się. Ad haec od imię pana Michała Lochow-
skiego,—rotmistrza y caley chorągwi try-
bunałskiey odezwawszy się patron imię pan
Józef Łepkowski, interweneyi nomine akto-
row swoich do tego dekretu czynioney
przyjęcia exposebat. A tak my, sąd, try-
bunału głównego w. x. Litewskiego koła
compositi judicij w tey sprawie wielmoż-
nego imci księdza Antoniego Iuszkiewicza,—
kanonika prokuratora kapituły Żmudzkiey
y caley przeswietney kapituły Żmudzkiey
z niewiernym żydem Osterem—rabiem
Smiłowieckim y wszytkiem żydami star-
szemi, szynkarzami, mieszkancami y całą
synagogą Smiłowiecką, bacząc to, iż obża-
lowani żydzi Smiłowieccy, będąc ratione
superius praemissorum przed nasz sąd adcy-
towani, za potrzykrotnym z nakazu nasze-
go jeneralskim przywoływaniem jako sami
przed nami do prawa nie stawali, tak y
żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam,
sądowi, y stronie adcytujucey nie uczynili;
przeto obżalowanych niewiernych żydów
Smiłowieckich, jako prawu nieposłusznych,
w roku zawitym na upad w rzeczy wdaiemy,
a zatym podług prawa żaloby pozewney
y rekvizycyi partis actoreae patrona, wyż
produkowany process in omnibus punctis

onego in toto utwierdzamy, y przy mocy inviolabiliter zachowuiemy. Quo intuitu contra praescriptum praw w. x. Lit. in damnatum et praejudicium dobr aktorow titulo niejako wes wymyslone chazoki, tak kondemnaty żydowskie ex sola malevolentia in oppressione żydow Dokszyckich przez obżalowanych żydow Smilowieckich uformowane, jako niesłuszne, niesprawiedliwe, per totum kassujemy, annihiluemy. Ad hoc za impozycye cum praeaggravatione nad dawny zwyczaj pogłownego, na żydow Dokszyckich y za subordynowanie żołnierzow do exequowania cum extorsione pogłownego, oraz za stale grabieże y łapanie po drogach żydow Dokszyckich; przytym za szkody, nakłady na prawo erogowane, insimul z wpisnym y pamiętnym et una cum lueris do skarbu naszego exolutis—in universum dwa tysiące pięćset dziesięć złotych na obżalowanych niewiernych żydach starszych Smilowieckich, na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach, towarach, handlach, ubiqve locorum będących, żalującym aktorom przysadzamy. Samych zaś obżalowanych żydow starszych Smilowieckich pro merito actionis, w żalobie specificato na infamią żalującym delatorom wskazujemy, ad publicandum tey infamij jenerala sądowego przydaiemy; proklamować, publikować nakazuemy. I za tymże dekretem obżalowanych żydow starszych Smilowieckich łapać, seigać, ubiqve locorum parti actoreae pozwalamy. A iako dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich dobrach, leżących ruchomych summach, handlach towarach tychże żydow Smilowieckich skuteczney, prawney y nicodwłoczney exekucyi, do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Słonimskiego, Wolkowyskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra, leżące ruchome summy, handle, towary obżalowanych żydow Smilowieckich być się okażą, y ktorego sobie pars jure vincens ad eam exe-

cutiōnem et captivatiōnem z urzędow użyć zechce, zalożywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne, odsyłamy. Pro conclusionē, interwencyą nomine imē pana Michała Łochowskiego—rotmistrza y całej chorągwi trybunalskiej, do tey sprawy czynioną, z należnoscią oney w ten nasz dekret przyjmuiemy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamij przypadł, tedy jenerał, sądow naszych pilnujący, Józef Pawłowski, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego żyda Ostera,—rabina Smilowieckiego y wszystkich żydow starszych, szynkarzow, mieszkańcow y całą synagogę Smilowiecką za infamissow obwołał, proklamował, y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunala głównego w. x. Lit. compositi iudicij iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1743 г., № 430, л. 733.

№ 220.—1744 г. Ноября 22.

Подтверждение королемъ Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣстечка Радина.

Sabbatho ante Dominicam Trinitatis die vigesima tertia mensis Maji, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vlnensis comparens personaliter infidelis Szewel Markowicz, iudeus Vlnensis, sanus mente et corpore existens, praesentes literas confirmationis privilegii, serenissimi Augusti tertii—Regis Poloniae et magni Ducis Litvaniae, in rem et partem infidelium iudeorum Radinscensium, in districtu Lidensi existentium, datas et servientes, parato scripto praeconceptas, cum infrafuturis contentis, ad acta obtulit. Quarum literarum, praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis:—August trzeci z Bo-

żey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym konfirmacyinym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć będzie należało, iż produkowany był przed nami przywilej par-gaminowy, ręką nayiasniejszego świętey pamięci króla jegomości antecessora naszego Jana trzeciego podpisany, z pieczęcią wielką w. x. Litt. wiszącą, cały, zdrowy, niwczym nienaruszony, ani żadney suspicii niepodlegający; suplikowano nam, oraz, przez panów rady urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomieniony przywilej mocą i powagą naszą królewską ztwierdzić i zmoćnić i approbować raczyli, którego słowo w słowo tenor sequitur talis: Jan trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy. Przychylając się do ieneralnego świętey pamięci króla jegomości Władysława IV przywileiu, de data w Warszawie dnia XXXI miesiąca Decembra, roku MDCXL, wszystkim żydom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, nadanego i od nayiasniejszego króla jegomości Jana Kazimierza, antecessora naszego, osobliwym przywileiem pod datą w Krakowie na seymie koronacyi dnia XVII miesiąca Lutego roku MDCXLIX approbowanego, za suplikowaniem do nas jmieniem wszystkich żydów, w mieście naszym Radynie, w powiecie Lidzkim mieszkającym, a za przyczyną niektórych panów rad i urzędników naszych dwornych, łaskawieśmy się do tego skłonili, iż pomienionych żydów naszych Radyńskich wszystkich wobec i każdego zosobna, przy domach, kramach i kramnicach otworzystych, komorkach siemiernicznych i jatkach miejskich mięsnych, rzeźniczych, w przerzeczonym mieście będących, tak tych, których teraz zażywają, iako i tych, których nabywać przez kupną będą, tudzież przy Bożnicy i okopišku i przy używaniu łaźni na własną ich potrzebę, podług pomienionego jeneralnego przywileiu zachować deklarowaliśmy, jakoż niniejszym listem przywileiem naszym zachowujemy, deklarując,

że im wolno w domach swoich wszelakie napoje szynkować, kramy i kramki otworzyste mieć i w nich wszelkie towary większe i mniejsze droższe i podlejsze wykładać i onemi handlować, funtem ważyć, łokciem mierzyć i wszelakich sposobów do przystoynego pożywienia zażywać, szkołę i trzy domy, które zwyczajnie do szkoły należą, bez płacenia w nich wszelkich podatków i pełnienia żadney powinności tak mieyskiey, iako i dworney, i łaźnię na swoją własną potrzebę zażywać, w jatkach mięsnych wolno każdemu rzeźnikowi żydowskiemu przedawać zwyczajny od rzeźnictwa podatek, to iest, w każdy rok do dworu tamecznego za pleckowe po złotych sześć oddając, do robot iednak dwornych, albo zamkowych w rzemieśle swoim pociągani być niemają, ani inszych rzemieśników nymować, ale całe uwolnieni, mocą tego przywileiu naszego zostawać mają. Ze zaś smierci godzina, tak w święte dni, iako w powszedne przypadkowa jest każdemu żyjącemu stworzeniu, tedy tak w święto, iako i w powszedne dni, ciało umarłe, przy wielkim bezpieczeństwie, na okopiskach swoich chować wolno im będzie. A że podatki i składki różne za równo z mieszczany wypłacają, tedy dwóm starszym żydom do pomiarkowania składek za równo s pospółstwem zasiadać pozwalamy, aby nad słusność ciężar podatkowy i na żydów nie był wkładany. Wolno im będzie przy tym place i grunty, domy i różne budynki, tak w rynku samym, iako ulicach i w przedmieściach kupować i onych używać w pomienionym mieście; ktemu pomienionych żydów Radyńskich warujemy, aby czasu pogorzenia, czego Boże uchoway, de novo kramy, kramniczki otworzyste, komorki siemiernicze, Bożnice, mięsne jatki i łaźnie na placach swoich i mieyscach zwyczajnych, budować, erigować i iako swoey własności zażywać mogli, rzemieślników żydowskich circa erectią rzemioś zachowujemy, według ieneralnego przywileiu żydom obywatelom w. x. Litt. służącego; iuridice mieyskiey Radyńskiey podlegać i

przed nią usprawiedliwiać się nie będą powinni, tylko przed urzędem dworu naszego tamecznego starosty i podstarościego, z wolną do sądów naszych zadwornych appellacyą, którą gdy do sądów naszych uczynią, od dekretu sobie uciążliwego, niewięcej od teyże appellacyi płacić mają, tylko przykładem żydów Wileńskich. W szabasy jednak i w insze dni świąt żydowskich do prawa pociągani i sądzeni być nie mają.— Z placów y dymów swoich na żadne tłoki chodzić, ani w podwoły iezdzić; nawiązka każdemu żydowi taka, iaka iest w statucie w. x. Lit. opisana, ma być dawana, a gdy któremu z nich przysięga nakazana będzie w sprawach wielkich i poważnych, mają na rodale, to iest dziesięciorgu Bożego przykazania, a mniejszych—wziwszy się za kłankę, według praw swoich wykonywać. Żyd który by miał sprawę z żydem, tedy starsi ich sądzić mają i karać, według zakonu swego. Do tego wygony mieyskie dla bydła na pastwisko wolne mieć będą i wiazd do lasu, iako i mieszczanom naszym Radyńskim pozwalamy wolny. Przy których wszystkich tych wolnościach i pożytkach, od świętey pamięci króla jegomości Władysława czwartego nadanych i pozwolonych, a od króla jegomości Jana Kazimierza, praedecessora naszego i od nas samych tym przywilejem konfirmowanych i dla wyraźniejszey wiadomości cale ich przy takowym prawie i wolnościach, przy iakim żydzi Grodzieńscy i Brzescy zostaią, zachowujemy i zatrzymujemy, i aby spokojnie, krom żadney od dwornego urzędu i od mieszczan tamecznych przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie wolnym szescimiedzielnym, dnia XXIV miesiąca Februaryi, roku Pańskiego MDCLXXIX panowania naszego w roku... Jan król; locus sigilli pensilis maioris M. D. Lit. Andrzej Kazimierz Ossowski—pisarz w. x. Lit. Bisk. Wilenski mp. Est in actis. My tedy król August trzeci do wniesioney

jmieniem Iózefowicza Dawida, Menchena Szłomowicza, Morducha Iózefa żydów starszych kahału Wileńskiego, supliki, łaskawie skłoniwszy, wyż inserowany konfirmacyiny przywiley we wszystkich onego punktach, paragrafach, kondycyach i artykułach mocą i powagą naszą królewską stwierdzamy, znacniamy, approbuiemy i przy zupełney mocy i walorze perpetuis temporibus mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia XXII miesiąca Listopada, roku Pańskiego MDCCXLIV, panowania naszego XII roku. Apud quas literas confirmationis privilegii, praemisso modo oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum M. D. Lit. sequuntur tales: Augustus Rex. Konfirmacya praw przywileiów żydom miasta naszego Radyńia w powiecie Lidzkim leżącego, służących. Woyciech Konstanty Iezerski—jego królewskiey mości sekretarz mp. A tergo tenor sequitur talis: cancellariatu illustrissimi et excellentissimi Joannis Friderici comitis in Kodeń,—Czarnobył, Kopyły et Dorohostaie Sapięha—supremi cancellariae M. D. Lit. Bresten. Propoiscen. Gorzdawien etc. capitanei. Est in actis. Quae praesentes Literas confirmationis privilegii praemisso modo oblatae, etc.

Изъ книги Виленскаго Городоваго Магистрата за 1750—1760 годъ, подъ № 5143—листъ 252.

№ 221.—1749 г. Марта 28.

Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаимовича и о ложномъ обвиненіи въ этомъ убійствѣ Виленскихъ евреевъ.

Feria secunda post Dominicam Conductus, die decima quarta mensis Aprilis, Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo nono.—Coram actis nobilis officii Consularis Vilmensis Compares personaliter infideles Izaak Chaimo-

wicz, Elias Hirszowicz, Iankel Hirszowicz —seniores Sinagogae Vilmensis, praesentes literas decreti vice palatini Vilmensis inter iudaeos Vilmenses lati, parato scripto praeconceptas, cum intra fusius contentis, nomine suo et nomine totius sinagogae Vilmensis ad acta obtulerunt. Quarum literarum tenor est talis: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego dziewiątego, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia. Przedemno, Mikołajem Antonim Petroszewiczem—podwojewódzimi wojewodztwa Wileńskiego, od jasnie oświeconego xięcia jmci Michała Radziwiły—woiewody Wileńskiego, Hetmana wielkiego w-o x-a Litt-o, installowanym, agitowała się sprawa Marka Chaimowicza—obywatela Mińskiego, intetowana oto: jż żalujący Marek, dowiedziawszy się z relacyi ludzkiej, że Chackiel Moyżeszowicz—szmuchlerz, na urządzie moim podwojewódzińskim, w nieprzytomności moiej przed jp. Tomaszem Kaweckim—namiestnikiem sądów moich podwojewódzinskih Wileńskich, niewiedząc z iakowych okoliczności mówił y donaszał: że co w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym siódmym, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia, naydziony żyd Michel Chaimowicz—brat rodzony żalującego, zabity za Ostrą Bramą, w bok traktu Lidzkiego, jest zabity z instynktu y namowy Leyzera Gerszonowicza, przez żydów Berkę Moyżeszowicza, Iosela Eliaszowicza y Arona Hercykowicza; o którey takowey niegodziwey akcyi słysząc żalujący, y chcąc dochodzić krwi brata swojego, dopraszał się mnie podwojewódziego, ażebym ja ex munere officii mei takowych, criminaliter obżalowanych pod detencyą garnizonu Wileńskiego indilate pobrać kazał, y o takowym zabiciu uczyniwszy inwestygacyą sądził; jakoż ia podwojewódzi, amuendo justis iego desideryi, postrzegaiąc świętey sprawiedliwości y praeveniendo w przyszły czas, ażeby takowe niekrzewiły się malewolencyi, bez żadney odwłoki kazałem, iak obżalowanych Leyzera Gerszonowicza, Arona Hercykowicza, Berkę Moyżeszowicza, y Iosiela,

siela, tak też donoszącego Chackiela Moyżeszowicza, razem z onymiż iednego dnia pod detękcją pobrać y okować, a po inkarcerowaniu kazałem przedsię przyprowadzić Chackiela Moyżeszowicza dla examinu y zweryfikowania iego wyznania. Który przedemną podwojewódzimi stanowszy in praesentia Marka żalującego, gdym go oto pytał, iesli to jest sprawiedliwie iego wyznanie, które uczynił przed urzędem, odpowiedział: że to co kolwiek wyznał, uczynił niesprawiedliwie, ale z rankoru ku żydom inkarcerowanym, iż onego za składanki należące do krobki exekwował, grabił y bił Berko oskarżony z żołnierzami zamkowymi, a Leyzar Gierszonowicz, iako bractwa pisarz, onego z bractwa wymazał, przez instynkt świadectwa Arona Hercykowicza y Iosiela dla przeciwności temuż bractwu popehionych, to tedy że uczynił z pomsty nad tymi oskarżonymi przedemną podwojewódzimi wyznał. Którego ia widząc y słysząc, iż od pierszego wyznania: (którego się lubo niezapierał, że wyznał) odstępował, wymawiając się, że to ze złości mówił y donaszał, kazałem w ścisleyszy wziąć sekwestr, y po razy kilka przy examinach cwiczyc, pod czas których examinów raz w raz twierdził, że to z rankoru dla wyż wyrażonych przyczyn uczynił y wyznawał. Praepostere kazałem do siebie przyprowadzić wyż pomienionych żydów, criminaliter obżalowanych y oskarżonych dla examinu, których gdym ex rigore prawa y świętey sprawiedliwości examinaował, po kilka razy do żadney penitus winy w takowym oskarżeniu nieznali się y owszem penam talionis na żalującego Markę Chaimowicza, a principaliter na Chackiela Moyżeszowicza zakładali, a przytym wywodząc się ex indebita vexa, produkowali przedemną podwojewódzimi oteż samą transakeyą za antecessora moiego, w-o jmc p-a Horaina—podkomorżego ad praesens, a naten czas podwojewódziego wojewodztwa Wileńskiego, actum investigationis expeditum, z woli w-o jmc. p-a podkomorżego terazniejszego przez i. pana Tomasza Kaweckiego,

na tenczas podstarościę Wileńskiego, sub data roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia, dla inwestygacyi, przez kogo by ten żyd Michel Chaimowicz był z tego świata zgładzony, którego iest tenor taki: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca 7 bra, 2 dnia, z woli w-o i. pana Jana Horaina—podwoiewodziego w. w-o zabiegając podobnym swowoli ludzkiej malewolencyom, czynilem instygacyą tak między ludem chrześciańskim, iako też y żydowskim de fatis subitaneis y tyrańskim zabiciu żyda Michela Chaimowicza—obywatela Wileńskiego, naydzonego zabitego za miastem, podczas której po niemałych kwerelach inwestygacyi, nie więcey notum urzędowi adinveni, iak tylko to: ex testimoniis i. panów Ludwika Milewskiego—starosty Niwizńskiego, y i. pana Ludwika Litwanowicza, iż ip. Milewski, powracający z za Ostrej Bramy do swojej stancyi, w kompanii z ip. Litwanowiczem, iuż około piątej godziny z południa, spodkał wyż namienionego żyda Michela, y laiał onego, niemając satysfakcyi od niemałego czasu zaciągnionego długu, na resztę chciał go zbić, lecz na instancyą i. p-a Litwanowicza y na iegoż samego demissyą dawszy pokóy, pytał się, dokąd szedł, któremu żyd Michel odpowiedział: do Peteszy. A gdy ip. Milewski pytał się: czy ty piechotą idziesz? odpowiedział że mam podwodę za Ostrą Bramą y poszedł tam; o którym iuż na zaiutrz, to iest, dwudziestego ósmego Augusta usłyszał ip. Milewski, że zabity. Co wyznali sub fide, honore et constientia; o której porze y przez kogo to się stało niewiedza, y urzędowi żadney niskąd więcey niebyło wiadomości, ktoby tam tirannicum popelnit scelus. Co iednak dla przyszłego czasu w protokół zamkowy Wileński iest zapisano, z których y ten wypis ad exigentiam strony przy pieczęci urzędowej iest wydan. Pisan w Wilnie, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra 12 dnia z podpisem ręki i. p-a Tomasza Kawec-

kiego. Pó produkowaniu takowey inwestygacyi wypisu dopraszali się obżałowani żydzi wskazania paen na żyda Marka Chaimowicza, jako niesłusznego ad sinistras rationes delatora, według sonancyi prawa pospolitego, za niedowód w oskarżeniu opisanych; tudziesz na żyda Chackiela Moyżeszowicza—za niesłuszne wyznanie paen y kary domawiali się, gdyby podobne niedziały się przykłady z innych żydów, chcących się wyłomać z powinności y składek według religij żydowskiej, od żydów do wyboru należących. Zaczyn ja podwoiewodzi Wileński, weyrzawszy w okolicznosci wszelkie takowey sprawy, dowodów y odwodów, niewidząc żadnego słusznego na obżałowanych żydów dokumentu, gdy by takowy excess przez onych miał być popelniony, a uważając też akt inwestygacyi y testimonia i. pp-w Ludwika Milewskiego—starosty Niwizńskiego y Ludwika Litwanowicza, z których się pokazuje, iż nie w mieście to się stało, ale za przedmieściem, przy trakcie Lidzkim, przereczonych żydów, iako bez żadnych dowodów przez rankor Chackela udanych y oskarżonych, z detencyi wyzwalam, y od pen kryminalnych liberos pronuncio. A że żyd Chackiel Moyżeszowicz — Szmuklerz, ważył się według swegoż wyznania z rankoru to na niewiernych żydów dla swojej prywatney okolicznosci unieść y oskarżyć niesłusznie y przez takową pogłoskę Marka Chaimowicza—obywatela Minskiego, do prawa y do dochodzenia zabicia brata iego wprowadzać: (żeby takowych więcey niedziało się y niepraktykowało złości) kazawszy Chackela Moyżeszowicza, iako niesłusznego y praepostere odstępującego swiadcetwa oćwiczyć, pro ulteriori paena według religij żydowskiej subseentura, do kahału Wileńskiego sądów, cum toto hac in causa effectu odsyłam, z warunkiem takowym, inquantumby ten że żyd Chackel Moyżeszowicz—szmuklerz, według wyroku moiego podwoiewodzińskiego poniosszy paeny od kahału Wileńskiego sądów, miał co onym przeciwnego czynić, pomsty szukając,

przy protekcyi iakowey, tedy nie tylko że mieć niepowinien będzie, iako notowany, nigdzie waloru, ale y owszem jak naywięk szemi paenami ma być karany. Actum ut supra. Któren takowy dekret, z protokołu sądów podwojewódzińskich ad exigentiam strony iest wydan przy pieczęci urzędowey. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego dziewiątego, mca Marca dwudziestego czwartego dnia. Apud quas literas decreti, praemisso modo oblatas, subsriptio manus circa sigillum est talis: Mikołay Antoni Petruszewicz—podwojewódzcy woiewodztwa Wileńskiego mp. Quae praesentes literae decreti praemisso modo oblatae etc.

Изъ актовой книги Виленскаго Городоваго Магистрата, за 1746—1749 г., кн. № 5142, листъ 1812.

№ 222.—1750 г. Августа 8.

Полюбовная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ.

Sabbatho die octava, mensis Augusti anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparendo personaliter Abraham Labanasowicz—advocatus et generalis plenipotens totius sinagogae Karaimowensi magni ducatus Lituaniae, sanus mente et corpore existens, praesentes literas perpetuae combinationis et assecurationis, parato scripto praeeconceptas, in personas infidelium Raphaelis Berkowicz, Iosephi Herszowicz, Beniamin Owzarowicz, Izraelis Iudowicz, Abrahami Berkowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzeszowicz, Gabrielis Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Iona Leybowicz, Nota Michelowicz, Muyse Hilelowicz, Iudae Letmanowicz—seniorum totius sinagogae Vilmensis servientes, cum introfusius contentis nomine suo et nomine totius sinagogae suae palam ac libere per expressum recognovit, quarum literarum, praemisso

modo reognitarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis. Ia Abraham Łobanosowicz—wóyt i generalny plenipotent całej synagogi Karaimowskiej Litewskiej, czynię wiadomo i iawno wyznawam tym naszym dobrowolnym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym reversalnym zapisem, danym żydom kahałowi Wileńskiemu z przykahalkami tak się w sobie słowo w słowo mającym. My Rafał Berkowicz, Iózef Hirszowicz, Beniamin Owzarowicz, Izrael Iudowicz, Abraham Markowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzeszowicz, Gabryel Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Ionasz Leybowicz, Nuta Michelowicz, Moyzesz Hilelowicz, Iuda Letmanowicz—starsi kahału Wileńskiego, iedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręcząc, poczytając, obowiązując się i pod wszystkie niżej wyrażone vadia, paragrafy, clauzuly libere, spontance na siebie przyjęte, dosć onym czynię submittując się, czyniemy wiadomo i iawnie wyznawamy tym naszym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym, komu by o tym terazniejszego i w przyszły czas będącego wieku ludziom wiedzieć należało danym, Abrahamowi Lobanosowiczowi—wóytowi i generalnemu plenipotentowi synagogi Karaimskiej W. X. Lit. na to: iż co my wyż wyrażeni żydzi kahału Wileńskiego, widząc siebie zkonwinkowanych prawem przez iasnie wielmożnego ięgome pana Pocięja—woiewody Trockiego, protektora teyże synagogi Karaimowskiej Trockiej, w Trybunale skarbowym W. X. Lit., za depaktacją pogłównego, tych że Karaimów, od synagogi żydowskiej W. X. Lit. przez konstytucyą aukeyonowaną przez kahał Brzeski, Grodzieński, Piński, Slucki, o co iuż Karaimowie magnomotu wiedli proceder i dekreta koutumacyjne idque: ieden w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym szóstym, miesiąca Marca dwudziestego szóstego dnia otrzymany, za którym exekucye prawne do kahału Grodzieńskiego urzędownie sprowadzali, drugi w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym ósmym,

miesiąca Marca piętnastego dnia, iterum dekret na całą synagogę i na nasz kahał Wileński, zwzdaniem na infamią, z wolnym arestowaniem summ, towarów, tam intra, quam extra regnum, a specialiter w Królewcu i za onym do miasta iego królewskiej mosci Wilna podług prawa przed urząd za wskaz summy, w dekrecie exprimowanym i za pretensją do całej synagogi ściągającą się exekucją udziałali i daley chcieli prawem konwinkować. Co my żydzi kahału Wileńskiego, dopuszczając Karaimów do dalszego procederu za pretensją onych takowym pogodziliśmy się sposobem: że my żydzi kahału Wileńskiego z przykahalkami, od nas legalującami się od roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego pogłównie na Karaimów przez żydowską synagogę, wyż wyrażoną podwyższoną sto pięćdziesiąt złotych polskich, za którą aukeyą pogłównego sine scitu onych Karaimowie wiedli proceder z nami, tedy my starsi kahału Wileńskiego, nie wchodząc w dalszy proceder i nie pociągając do dalszych expensów prawnych, pogłównie proporcionem przyiwszy na siebie, do skarbu płacenia rzeczy pospolitey złotych polskich pięć co rok do zgromadzenia synagog Litewskich, rezyduum zaś do sinagogi wielkiego xięstwa Litewskiego żydowskiej, to iest: Brześcia, Grodna, Pińska, Slucka i innych kahałów i przykahalków, pretensją karaimowską i za oną proceder z niemalemi wskazami odsyłamy i opisując się, quam strictissime, że od daty terazniejszey nie iusz Karaimowie, lecz my żydzi kahału Wileńskiego co rok mamy płacić po złotych polskich pięć, aż do całego zgromadzenia całej synagogi Litewskiej. A za expens, na prawo łożony i na dekreta otrzymane, quo ad punctum, do nas starszych kahału Wileńskiego, za sumę od nas wziętą i odliczoną, pogodziliśmy się i niemając już mieć Karaimowie żadney najmnieyszey do kahału Wileńskiego z przykahalkami, vigore praetensyi w dekretach na nas otrzymanych, warując to dla Karaimów, iż wolno synagogę W. X. Lit. konwinkować i pro-

ceder ad effectum pszyprowadzić, lub pogodzić się, w czym my sami a po nas successorowie nasi przeszkody czynić niemamy. Wolni tedy i mocni będą, vigore swoich dekretów Karaimowie, iako chcąc onemi dysponować, excepta kahału naszego Wileńskiego, część mają obie strony dotrzymać, pod zaręką tysiąca złotych polskich i pod punktem trzech lukrów, poddając pod ewikęją obudwych stron dobra nasze wszelkie, leżące, ruchome summy, domy, kramy, towary, przymując forum ubiquinarium W. X. Lit. a pod czas interregnum w sądach kapturowych, zagranicznych królewskich i gdzie tylko przez ateytacją nas zapozwa, mamy stanąć, a stanąwszy obie strony, nie excuzując się żadnemi obronami słusznemi, prawnemi, pogotowiu niesłusznemi, bez żadnych dyllacyi, godzin, obmów i munimentów, rozprawić się powinni będziemy i sukcesorow naszych obowiązujemy, pod wyż opisaną zaręką. I na tośmy dali ten nasz dobrowolny, ugodliwy, nigdy niwczym nieporuszany zapis, z podpisami rąk naszych własnych i ichmsciów panów pieczętarzów, ustnie i oczewisto od nas uproszonych. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmsetnego pięćdziesiątego, miesiąca Augusta ósmego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis et assecurationis, praemisso modo recognitas, subscriptiones manuum ipsorum recognoscentium sunt haebraico idiomatae expressae, generosarum vero dominorum sigillatorum sunt tales: Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od pana Abrahama Łobanowicza—wójta i plenipotenta generalnego całej synagogi Karaymowskiej Litewskiej, do tego ugodliwego, alias i assekuracyjnego zapisu, na rzecz w nim obszerniey intus wyrażoną, za motą i wiadomością iasnie wielmożnego iegomości pana Pocięja—woiewody Trockiego, stałego, danego żydom Rafałowi Berkowiczowi, Iózelowi Herszowiczowi, Benjaminowi Owszaramiczowi, Izraelowi Iudowiczowi, Abrahamowi Markowiczowi, Meierowi Markowiczowi, Leybie Moyzeszowiczowi, Gabryelowi Tobijaszewiczowi, Mar-

ce Meierowiczowi, Ionaszowi Leybowiczowi, Nucie Michelowiczowi, Moyżeszowi Hilelowiczowi, Iudzie Letmanowiczowi—starszym kahału Wileńskiego i całej synagogdzie Wileńskiej, podług prawa podpisuję się: Tomasz Benedykt Kawecki—podstarości Wileński manu propria. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego ugodliwego oraz assekuracynego zapisu podług prawa podpisuję się Sylwester Ger. Kerkor mp. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego dobrowolnego assekuracynego zapisu podług prawa podpisuję się Ian z Gehera Traszkowski mp. quae praesentes literae perpetuae combinationis et assecurationis praemisso modo recognitae etc.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 335.

№ 228.—1750 г. Августа 10.

Подтверждение королемъ Августомъ III, комиссарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и евреями.

Feria quarta post festum sancti Bartholomaei Apostoli die vigesima quinta mensis Augusti anno Domini Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Coram actis nobilis officii consularis civitatis sacrae regiae maiestatis metr. Wilnensis, comparendo personaliter famatus dominus Ioannes Ludovicus Noier—negociator et civis Vilnensis, praesentes literas confirmationis decreti commissarialis inter civitatem metropolitanam Wilnensem et synagogam iudaeorum Vilnensium lati per extractum ex metricis M. D. Lit. extraditi, ad acta obtulit, quarum literarum, praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: August trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznajmujemy tym

listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xiegach metryki kancelaryi naszej Wileńskiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się konfirmacya postanowienia kommisarskiego miedzy magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego, a żydami tegoż miasta, za nayaśnieszego praedecessora naszego króla imci polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Władysława czwartego, w roku tysięcznym sześćsetnym trzydziestym szóstym dnia trzeciego miesiąca Września, uczyniona konfirmacya, y supplikowano nam iest przez panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym zostających, abyśmy tę konfirmacyą z tychże xiąg metryki kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authenticie wydać pozwolili, który słowo do słowa wypisując, tak się w sobie ma:—Władysław czwarty, z Bożey łaski król polski wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski etc.—Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało, iż gdy kommisarze niżej w tym liście wyrażeni, za wydaniem od nas listu naszego kommisarskiego miedzy magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego z jedną, a miedzy żydami tegoż miasta z drugą stroną, tak o tumulty y szkody, które się żydom roku tysięcznego sześćset trzydziestego czwartego stały, jako też i o insze różnice miedzy niemi zachodzące, zesłani do miasta naszego stołecznego Wilna, zjachawszy, y iurysdykeyą kommisarską ufundowawszy, nie życząc obudwu stronom trudności prawnych, takie postanowienie y uznanie uczynili, y do nas abyśmy władzą naszą decydowawszy, powagą naszą potwierdzili odesłali, które postanowienie słowo w słowo tak się w sobie ma: My Abraham Woyna—z łaski Bożey Biskup Wileński, Krzysztof Radziwił xiąże na Birzach y Dubinkach, woiewoda Wileński, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego; ekonom Mohilewski, Mikołaj z Ciechanowca Kiszka—woiewoda Mścislawski, Wolkowyski etc. starosta, Albrycht Stanisław Radzi-

wił—xiąże na Olyce y Nieswizu, kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Gniewski, Tucholski, Boyszagolski etc. starosta, Stefan Pac—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego, Brzeski, Iwenski, Bersztański dzierzawca. Wszem w obec y każdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, oznaymujemy, iż będąc od iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, za komisarzy zesłani na inquiry y kognicyą sprawy, między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego z iedney, a zdrugiej strony między żydami tutecznymi Wileńskimi o tumulty y szkody żydom, roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego stałe zachodzący, gdyśmy iurydykcyą swą kommissarską w zamku Wileńskim ufundowali y wolą iego królewskiej mości w tey mierze exekwować chcieli, nie życząc iednak obiema stronom trudności prawnych, takieśmy między magistratem y pospółstwem Wileńskim, a żydami Wileńskimi uznali: naprzód dla weześniejszego y przestrzeńszego mieszkania w domach y kamienicach żydom, przez dekret iego królewskiej mości w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim meca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, naznaczonych y ograniczonych, wolno będzie żydom tyły kamienie z Niemieckiej ulicy im przyległych, to iest tyły kamienice imć pana Kazimierza Paca, tyły kamienice Stefana Milasza, tyły kamienice Arentowskiej, tyły kamienice Tobiasza Łozewnika, także tyły kamienice Obugrolowskiej po rurę, według osobliwego postanowienia Jana Moczulskiego z żydami, a kamienicę panów Brzostowskich wszystką, (tak iednak. aby w niey wrot na ulicę Niemiecką niemieli) skupować, abo zamianą y innym iako najlepszym sposobem nabywszy, na nieh się murować y budować, wrota tak od Niemieckiej iako y od Szklanney ulicy dla zawarcia się y zamknienia w iednym trakeie, żydom wymurować y mieć wolno, które zamykać y otwierać według potrzeby swey będą mogli. Strony szynków, które im w tymże dekrecie iego królewskiej mości, miód, piwo

beczką, gorzalkę zaś kufą, barylą, garcem y pulgarcem dla chrześcian szynkować y przedawać są pozwolone, tedy zachowawszy weale w tym punkcie dekret iego królewskiej mości, to się przydaje, że wolno będzie żydom we dwudziestu domach, gdzie sobie nayzręczniey upatrzą, które na ten czas w possessyi swey mają, szynki wszelkiego napoju miarą wielką y małą szynkować. To iednak warując, aby chrześcianom w domach y kamienicach pić nie pozwalali, ale z domów tylko szynkowali, y potrzebującym te napoje na ulicę przedawali, względem której wolności, tak nabywania mieszkania, iako odprawowania szynków y inszych powinności, w reskrypcie króla imci mianowanych, żydzi już nie takowy płat dawać mają, iaki w reskrypcie pomienionym króla imci iest wyrażony, to iest podczas pokoju po złotych trzysta, a podczas wojny na złotych pięćset, ale lubo podczas pokoju, lubo czasu wojny po złotych sześciuset na ratusz annuatim płacić powinni będą. A gdzieby się który znalazł z żydów, żeby mimo te dwadzieścia domów, teraz przez nas pozwolonych, mniejszą miarą jako, garcem, półgarcuwką, abo kwartą, a nie ogulem, podług reskryptu iego królewskiej mości, szynkował, tedy każdy żyd w tem przekonany będąc, ma winie sto złotych podlegać, którą żydowie starsi magistratowi, toćies, quoties to by się pokazało, zapłacić powinien będzie, a sobie na tym żydzie winnym zyskować, processa prawne, protestacye, relacye woznych wszystkie, które zostały, stałych w mieście Wileńskim, wyż mianowanego tumultu zaszle y u których kolwiek xiąg są poczynione, także listy zaręczne, od żydów na magistrat y pospółstwo, iako też od magistratu y pospółstwa na żydów wyniesione, nullitati subjacere mają y one ex nunc et de facto zobudwu stron annihilujemy y umarzamy; iednak magistrat tego wszelakim sposobem, co kolwiek ad securitatem publicam należy, przestrzegać będzie, iakoby żadne niebezpieczeństwo y rozruchy żydom miasta Wileń-

skiego nie działy się, a gdzieby się im jakie bezprawie, abo szkoda z przyczyny y niezabieżenia magistratu takowym tumultem stała, tedy za dowodem słusznym sub pae-nam arbitrio regiae maiestatis irrogandam podpadać, szkody y nakłady, któreby kolwiek żydzi ponieśli, nagradzać ma y powinien będzie. Iakoż my bacząc, iż te wio-lencye y tumulty z ludzi swawolnych wszczynają się, a potym jako magistratowi tak pospółstwu y wszystkim obywatelom Wilenskim szkodzące są, którym zabiega-iać securitatem publicam wszystkiemu mia-stu Wilenskiemu obmyślić, y one jako naywarownieyszā postanowiwszy iego kr. mości pana naszego miłościwego, aby to powagā swā pańską, przed wyjazdem z Wilna, ap-probować raczył, prosić będziemy, ażeby tumulty y bunty ludzi, na swowolā wyuz-danych, za konniwencyā y mnię surowā animadwersyā, góry więkzszey nie brali, ma-jā y powinni będą urząd grodzki w swey, magistrat Wileński w swey, także Bisku-pi w swey iurydykeji, pilnā o winnych przeszłego tumultu uczynić inkwizycyā, a znalezionych, bez folgi, według prawa są-dzić y karać, y co kolwiek rzeczy żydow-skich odyskać się będzie mogło, to im fi-deliter oddać. W inszych nakoniec punk-tach y artykułach, w dekrecie iego królew-skiey mości pomienionych y wyrażonych, nie nie wyjmuiąc, ale we wszystkim przy zupełney mocy y władzy zostawuiąc, według których obiedwie stronie zachować się y sprawować powinni będą. Które to uznanie, przez nas uczynione, dla więkzszey wagi rękoma naszymi podpisawszy y pie-częci przycisnąć kazawszy, na confirmacyā do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, odsyłamy. Działo się w Wil-nie, dnia dwudziestego, miesiāca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydzieste-go szóstego. U tego listu kommissarskie-go pieczęci przycisnionych pięć. A pod-pis rąk w te słowa: Abrahamus Woyna—Episcopus Wilnensis, salvis iuribus et im-munitatibus ecclesiae. Chrzystoph Radzi-wil—woiewoda Wilenski, hetman wielkie-

go xięstwa Litewskiego ekonom: Mohilew-ski. Mikołay z Ciechanowca Kiszka—wo-iewoda Mściślawski, Wolkowyski starosta; Albrycht Stanisław Radziwil—kanclerz wiel-kiego xięstwa Litewskiego; Stefan Pac—pod-kanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak my Władysław czwarty król uznanie y postanowienie, przez pomienionych kom-misarzów naszych, iako względem tumul-tów stałych, tak y inszych różnic między magistratem y pospółstwem miasta Wileń-skiego, a żydami tegoż miasta zachodzących uczynione, we wszystkich paragraphach, punk-tach, y klauzulach powagā naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy y przy zupełney mocy y władzy tego postanowienia obied-wie strony zostawujemy, podług którego wyż mianowanych kommissarzów naszych postanowienia żydów Wilenskich spokojnie y nienaruszenie wiecznymi czasy we wszyst-kim zachowujemy. A co się tkanie insolencyi y tumultów, które się naywięcey z lu-dzi swawolnych wszczynają, tedy cokolwiek de securitate publica wszystkiego miasta Wilenskiego pomienieni kommissarze na-potym obmyślā y jako naywarowniey po-stanowią, wszystko pro rato et firmo mieć chcemy y przyiąć obiecujemy. Na co dla lepszey wiary rękā się naszą podpisawszy pieczęć Wielkiego xięstwa Litewskiego przy-cisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia trzeciego miesiāca Wrzesnia, roku Pańskie-go tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, panowania królewstw naszych polskiego IV, a szwedzkiego V roku, Vladislaus rex. Maryau Tryzna—referendarz pisarz w. x. Lit., My tedy król do pomienioney supli-ki laskawio się skłoniwszy, z wyż wyra-żoną confirmacyā przywilejów miastu Wi-leńskiemu, z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiey w. x. Lit. ex-traktem stronie potrzebuiācy wydać, y dla więkzszey wagi pieczęć w. x. Lit. przy-cisnąć rozkazalismy. Dan w kancelaryi na-szey w. x. Lit. dnia dziesiątego meā Au-gusta, roku pańskiego tysiąc siedmset piędziesiątego, panowania naszego siedm-nastego roku. Apud quas literas confirma-

tionis decreti commissarialis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum minus M. D. Lit. sequuntur suntque tales: Michał xiąże Czartoryski—podkanclerzy w. x. Lit. za sprawą j-o x-cia jnci Michała na Klewaniu y Zukowie Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit. Homelskiego, Iurborskiego, Uświackiego, Poduswiackiego etc. starosty; Iósef Miklaszewicz—metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. Quae praesentes literae decreti confirmationis commissarialis, praemisso modo ad acta oblatae, sunt actis nobilis officii consularis civitalis S. R. M. metropolitanae Vilmensis insertae.

Изъ книги Виленскаго Городов. Магистрата № 5147, за 1756 годъ, стр. 814.

№ 224.—1750 г. Октября 10.

Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ.

Sabbatho die decima mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis civilis sacrae regiae maiestatis, metr. Vilnen. comparentes personaliter m. dd-ni Lucas Hałuzo—consularis et Bohdan Paszkiewicz skabinus a magistratu, F. vero dmnus, Ellias Hrechorowicz, a communitate et Franciscus Bartoszewicz, a plebe, dispensatores proventuum publicorum civitalis Vilmensis annui, sollemnissime protestati sunt contra infidelem Judel Łazarowicz—rabinum et totam sinagogam iudeorum Vilmensium idque oto: iż obżalowani niewierni żydzi Wilenscy na dniu siódmym mensis et anni currentium, kamienicę pod juryzdyką jego król. mości Magdeburiensi Wilnensi w pewnym swoim ograniczeniu, na Niemieckiej ulicy, na przeciwko kościoła Augustianae confessionis leżącą, zdawna pustującą, w któ-

rey przed pożarem przeszłym wrota i okna ostrokołem zaparkanione były, quondam . . . . . nazywającą się, niesłusznie i nienależycie, po wygorzeniu takowego ostrokołu, pod czas konflagraty publiczney przeszley, do attinencyi szkolney dworu swego, zamurowawszy nocną porą wrota i okna cegłą, przywłaszczyli i do iedney cyrcumferencyi przyłączyli. W czym zabiegając omnimodaе indemnitati miasta jego król. mości Wilna ten proces salva onego melioratione uczynili.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 439.

№ 225.—1757 г. Января 18.

Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Минкевичемъ и виленскими евреями, касательно провоза еврейскихъ покойниковъ черезъ мостъ на р. Вилии.

Sabbatho ante Dominicam tertiam Epiphaniae die vigesima mensis Januarii, Anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparendo personaliter infidelis Judel Łazarowicz—notarius iudaeorum sinagogae Vilmensis, praesentes literas perpetuae combinationis, parato scripto praeconcaeptas, in rem et partem sinagogae suae servientes, cum introfusius contentis ad acta obtulit. Quarum literarum praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: Ja Onufry Minkiewicz—sekretarz jego królewskiej mości, wóyt miasta stolecznego Wilna, czynię wiadomym tym moim dobrowolnym wieczysto ugodliwym listem żydom starszym bractwa kopieszcza kahału Wilenskiego danym na to: iż mając zupełną plenipotencją y dyspozycją od iaśnie wielmożnego imci pana Sollohuba—woiewody Witebskiego, dobrodzieja nad mostem na rzece Wiliii będącym, z wolnym kont-

raków czynieniem y wszelkich ztąd procentów należących wybieraniem, pozwolilem przez teraznieysze ugodliwe postanowienie na fundamencie nayaśnieyszego Jana III, króla polskiego, pod datą roku pańskiego MDCLXXX panowania X roku, którym aprobeje przywileje antecessorów, krolów ichmościów, iako to: nayaśnieyszego Władysława, Kazimierza, Michała, tymże starszym nadane, z wolnym ciał przez most prowadzeniem zmarłych, do kopiszcza onych, bez wszelkich podatków, takóž na fundamencie skryptu imci xiędza Symona Kazimierza Rodziewicza—proboszcza kościoła y szpitala świętey Trócy Wilenskiego, jako to pod ten czas mostu dyspozycją mającego, w którym wyraża, że przywileje przed nim nayaśnieyszych królów ichmościów Polskich były prezentowane Ja tedy w to wszystko weyrzawszy, uczynilem postanowienie z starszemi bractwa kopiszcza na wieczne czasy, iż od każdego zmarłego prowadzącego za most od wozu, y ośmiu do tego ludzi, mają y powinni do skarbu płacić po tynfu iednym, bez dalszego odemnie wymagania, bez żadney exkuzy y wymowy, tak latem, iako y zimą. Które to takowe postanowienie, nienaruszuie czyniąc, przy pieczęci ręką własną podpisuję się. Dat w Wilnie roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Januarii osimnastego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptio manus circa sigillum tenor sequitur talis: Onufry Minkiewicz — sekretarz jego królewskiej mości, wóyt Wilenski mpp. A tergo autem approbatio dictae combinationis illustrissimi domini Solłohub—palatini Witebscensis circa sigillum est tenoris sequentis. Ten list wieczysto ugodliwy in omnibus punctis et clausulis approbuia. Die sexta Julii 1758 w Wilnie. Józef Solłohub—woiewoda Witebski mpp. Quae praesentes literae perpetuae combinationis praemisso modo ad acta oblatae etc.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5150, за 1759 годъ, стр. 31.

№ 226.—1761 г. Февраль 25.

Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, причиняемыя евреямъ.

Roku tysiąc siedmseth sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februaryi dwudziestego piątego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich Grodzieskich in solito iudiciorum loco roku miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego w Grodzie sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Ianem Nepomucenem Olizarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y pro tunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzieskiego stawiając, personaliter u sądu patron imé pan Kazimierz Wulmer, podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał suplikę żydow przykahalku Lipskiego, wespoł z dekretem iasnie wielmożnego pana Podskarbiego w-o Koronnego tymże żydom służącym, prosząc ażeby ze wszytką inserowaną rzeczą był do xiąg przyięty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy, tenor sequitur estque talis: Jasniewielmożny miłościwy, panie podskarbi koronny, panie a panie nasz miłościwy. My ubodzy żydzi miasta i. k. mści Lipska, z ekonomii Grodzieskiej, upadamy z płaczną supliką naszą, żebrząc miłosierdzia imé pana Jozefa Baranowicza woyta Lipskiego o to: że imé sam trzyma aredy, y czopowę oboie y cła, które nigdy niebywały w Lipsku; tenże imé sądzi nas popołu z mieszczanami, nie według prawa y przywileiu nam danego od Królów panów naszych miłościwych. Tenże imé szabat nam lamie, do kunicy nas stawia we dworze swoim; żydka złapawszy na ulicy, bez żadnego sądu kazał zaprowadzić do swego dworu, którego trzymał przez dni trzy y słonine iesć kazał. Tenże imé żydowke podczas mrozow w turmie trzymał przez

dni kilka y nas proszących za tymi więziami powrzucić kazał y trzymał przez noc między swiniami; kabak sobie zrobił, swoją tylko gorzałkę do szynkowania dając, wymyślając sobie nie należyte podatki, których w żadnym miasteczku ekonomicznym niemasz. Przy prawie naszym abyśmy więcej niepodlegali pod sąd imię pana woyna y namiesnika tamecznego tylko do dworu Nowodworskiego iako z dawnych czasow y przywileiu naszego do tegoż klucza należemy, o to upraszamy niewinney aby do nas niebyła żadna exekucya przez urząd mieyski, ale w dyspozycyi dwornej, oto żeśmy suplikowali do wielmożnego imię pana ekonoma który listownie imię pana woyna y namiesnika upominał, a imię nie nieskasował y co raz większe krzywdy czynił, o który rozsądek w. mć pana naszego miłościwego upraszamy, a my obiecuiemy Pana Boga prosić tak za dobre zdrowie, iako za szczęśliwe panowanie w. pana naszego miłościwego. Nayniżsi podnożkowie wielmożnego pana naszego miłościwego żydzi Lipsy.

Mosci panie administratorze Grodzieski, moy mści panie y bracie. Na suplikę od żydow Lipskich poddanych i. k. mści pana naszego miłościwego zwoli iego pańskiej tak deklaruie: ponieważ produxerunt tameczni żydzi przywiley przeciwko któremu directe pan woyn y namiesnik tameczny Lipski z żydami sobie postępic, do sądu swego pociągając, iako o tym ma w sobie punctualim podana suplika, ponieważ tedy nigdzie indziej nie należą tylko do sądu namiestnika Nowodworskiego, zaczym zaleca w. m. panu abys w. pan seriam uczynił inquisitionem ieżeli podług tych punktow agrawantur żydzi, tedy tę inkwizycyę in ocluso rothulo do sądow skarbowych w. pan przyszl, abysię tu takowe grawamina y postempki prawu przeciwnie rozsądzić; ad interim każ w. pan aby ich do sądow swych więcej niepociągał, a że tameczni żydzi podług inwentarza y ustawy ichm. panow kommissarzow i. k. mści zwykli pędzić gorzałkę

y od każdej beczki zatoru podatek płacić tak do skarbu i. k. m. iako y czopowe z szeleżnym tedy arędarz miasteczka Lipska aby im tey pędzenia gorzałki za zapłacenie należytości niebronil, y absolute ich w. pan nieday sądzić, tę im deklaracyą za szczyt oddawszy. Jestem przy tym w. panu życzliwym bratem y powolnym sługą. Z Warszawy trzydziestego pierwszego maja tysiąc sześćset dziewiędziesiątego pierwszego roku. U tey deklaracyi przy pieczęci wyciśnionej podpis ręki temi słowy: Athanazy Miączynski podskarbi nadworny koronny pisarz i. k. m. Który takowy dokument za podaniem onego do akt przez wyrażonego patrona iest do xiąg ziemskich Grodzieskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ актовой книги Гродненскаго земскаго суда, за 1759—1761 г. № 6857 стр. 904.

№ 227.—1766 г. Іюня 30.

Привилегія короля Сигизмунда Августа, снимающая съ евреевъ подозрѣніе въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей.

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstego, miesiąca Junii trzydziestego dnia. Na rokach ziemskich woiewodztwa Wilenskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstym po S. Tróycy do sądenia przypadłych, porządkiem prawa pospolitego w mieście Jkmci Wilnie in solito iuditorum loco odprawuiących się, przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem, Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierżogowskim Szumskim, Ignacym Horodenskim—sędziami, Felicyanem Zmijowskim pisarzem, urzędnikami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego comparendo personaliter patron i. p. Walenty Gorecki—regent konsystorski opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej od nayiasniejszego

króla imię Zygmonta Augusta Berestey-
skim żydom dany, in rem et partem tym
że żydom służący y należący, który poda-
jąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomie-
niony przywilej ze wszystką w nim insero-
waną rzeczą był do xiąg ziemskich woie-
wodztwa Wileńskiego spraw wieczystych
przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przy-
iowski w xięgi wieczyste ziemskie Wileń-
skie, de verbo ad verbum wpisać pozwo-
lili, którego thenor sequitur estque talis.
Жыгмонтъ Августъ Божию милостию ко-
роль польскій и проч. княземъ, паномъ,
воеводомъ, каштеляномъ, старостомъ, кня-
гинямъ, панямъ, вдовамъ, державцамъ и
всімъ владникамъ, земскимъ, поветовымъ,
земяномъ и двораниномъ нашимъ, вой-
томъ, бурмистромъ, радцомъ въ мѣстѣхъ
и селахъ нашихъ господарскихъ и ин-
шихъ панскихъ духовныхъ и свѣцкихъ,
по всему панству нашему великому кня-
ству Литовскому. Ознаймуемъ вамъ, што
перво сего въ мѣстехъ нашихъ Нарвы и
Бѣльску была помова на жида, которые
о справѣ поборовъ и мѣсть нашихъ Да-
вида Шмерлевича, Амзака Бродавки, жи-
довъ Берестейскихъ, на прикоморкахъ,
коморы Подляшское, мѣсть и поборовъ
скарбу нашего престогадали, якобы мѣли
тамъ дитя христіанского зарезать, злос-
ливый учинокъ народомъ христіанскимъ
пополняючи, ино гды ся тая рѣчь пе-
редъ насъ господара была пригочила,
тогда зъ доводовъ святого писма, же
крви христіанской жидове николи не по-
требуютъ, але причины зважные на нихъ
покладаны стороны нѣкоторыхъ подда-
ныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть
нашихъ выкоренить и зъ иныхъ нѣкото-
рыхъ явныхъ выводовъ жидовскихъ, пе-
редъ нами на онъ часъ оказанныхъ, вчи-
нили есмо вырокомъ нашимъ господар-
скимъ одъ того обвиненья вольными, а
убеспечаючи ихъ, абы черезъ то не слуш-
ными помовами о рѣзаніе дѣтей и о са-
краментъ не были пренагабаны, дали
есмо ку мѣшканью ихъ свободному, вод-
ле привилеіовъ предковъ нашихъ коро-

лей и великихъ князей, ихъ милости, по-
вый привилей нашъ господарскій, выз-
воляючи въ тяжкой рѣчи о рѣзанье дѣ-
тей и сакраментъ, если бы гдѣ въ пань-
ствахъ нашихъ мѣла такая помова изъ-
явиться на нихъ, одъ всякого гвалту, на-
сильства и моцы, судовне одъ всехъ вое-
водовъ, старостъ и державецъ нашихъ, а
беручи то на власный судъ нашъ госпо-
дарскій, на которомъ привилей наіомъ
якій доводъ на жида въ таковомъ обви-
ненью масть быть чиненъ, и иные ар-
тыкулы достатечне суть описаны: кото-
рый привилей мѣли они вездѣ на вра-
дахъ нашихъ замковыхъ и мѣстечныхъ,
до книгъ вписать и выволать вездѣ по
торгохъ и цлахъ, абы о томъ вѣдаючи
не важилъсея никто зъ такими помовами
згола втекатися до насъ и врадовъ на-
шихъ, хыба ижбы явными доводы въ при-
вилею нашимъ описанными, могъ коли хто
на жида довести, але ижъ собѣ того при-
вилея нашего нигдѣ на врадѣхъ не впи-
сали и обволать не дали, про то въ тыхъ
прошлыхъ часѣхъ знову въ мѣстечку
Росошкомъ тивуна Виленского пана Ста-
нислава Нарушевича, на слугу тогожъ
Бродавки, справцу поборовъ и мѣсть на-
шихъ, таковаяжъ помова о зарѣзаніе дѣ-
тяти христіанского вынурила се была,
которое справы зъ розказанья нашего
подканцлерій нашъ в. к. Лит. маршалокъ
дворный староста Берестейскій и Могилевскій панъ Остафій Волловичъ, будучи
теперь въ Бересты, яко того въ кото-
рого староствѣ тая рѣчь поновяла се, су-
довне смотрѣлъ, гдѣ очовисто одъ Ро-
сошекаго владника и мѣщанъ пана тиву-
новыхъ, жалоба на жида того учинку
незбожного доходячи доводы, але голые
въ словахъ, свѣдками попирано, што все
панъ подканцлерій на писмѣ и устне
намъ господару ознаймилъ и которого
мы достатечне вырозумѣвши, же не мѣ-
ли правныхъ и слушныхъ и водле при-
вилеіовъ жидовскихъ доводовъ росошане,
ино вчинили есмо жидовъ одъ такового
обвиненья вольными, на што и вырокъ

нашъ имъ есть дань. А ижъ первшого привилея нашего въ той рѣчи имъ учиненного нигдѣ на врадахъ не оказали и до книгъ не вписали и не выволано того по торгохъ, у вѣдомость всимъ посполите доносячи, зачимъ бы неважили се, никто голыми повѣстями кидатися на жида, тогда, ижъ ся теперь въ Росошу надъ ними показало, сами собѣ въ той мѣрѣ жидове винны, вездѣ ижъ зъ ласки наше господарское, яко иннымъ народомъ и инувѣрцомъ, въ панствахъ нашихъ вольно перемѣшкиваючи, поживенья слушнаго уживати, также и жидомъ, которые за привилеями продковъ нашихъ и иншими господарскими въ панствахъ нашихъ перемѣшкиваютъ, незвыкли есмо, и нехочемъ нарушать правъ ихъ; про то яко привилей на Бѣльскую помову, такъ и вырокъ теперешній на Росошанъ, обвиненье, которыми есмо о зарѣзаніе дѣтей дозволили ихъ зъ неслушныхъ свѣдцтвъ вольными вчинить, тогда и симъ листомъ нашимъ, допуцаемъ вездѣ до книгъ замковыхъ, земскихъ и мѣстецкихъ, по всемъ панствѣ нашомъ великомъ княствѣ Литовскомъ, такъ въ мѣстѣхъ и замцахъ нашихъ господарскихъ, яко и кнежескихъ, панскихъ, свѣцкихъ и духовныхъ вписать и обволанье по торгомъ всимъ у вѣдомость людемъ всякого стану донести, якобы се черезъ то позагамовали съ такими непевными рѣчами, до насъ господара и до вradoвъ нашихъ втекать, ижбы таковое обвиненье слушне доводы такими, яко въ привилеяхъ нашихъ суть описаны и передъ нами самыми господаремъ, то есть трема жида, а чотырма хрестіаны, людьми добрыми, досвядчоно и оказано и явне переведено было. Вы бы о томъ вѣдали, а водле сего розказанья нашего заховываючися книгъ вradoвыхъ написанье тыхъ нашихъ привилеювъ и листовъ жидомъ не боронили и обволать вездѣ по торгохъ допуцали, тотъ артыкуль зъ статуту правъ земскихъ, абы таковыя помовцы на бачности мѣян, ижъ хто на кого ведеть, а недоведеть, тымъ

самъ маеть каранъ, а въ якихъ речахъ, ино тотъ артыкуль въ статутѣ есть, каждый нехай собѣ смотритъ. Писанъ въ Люблинѣ лѣта Божого нароченья тысяча пятсотъ шестдесятъ шестого мѣсеца Мая двадцатого дня. U tego przywileju przy wyrzniętej kostody i przy wycisnionej iedney na wosku pieczęci podpis ręki dworzana i kmieci temi wyraża się słowy: Stanisław Rayski—dworzanin i kmieci. Który to takowy przywilej, za podaniem przez wyż wyrażonego patrona, do akt iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodstwa Wilenskiego przyięty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 4210, за 1765—1766 г., л. 1259.

№ 228.—1767 г. Іюня 30.

Привилегія короля Сигизмунда Августа Брестскимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ хрестіанскихъ дѣтей.

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstego, miesiąca Junij trzydziestego dnia.

Na rokach ziemskich woiewodztwa Wilenskiego w roku terazniejszym tysiącsiedmset szesdziesiąt szóstym, po świętej Trócy do sądenia przypadłych, porządkiem prawa pospolitego w mieście i. k. méi Wilnie in solito iuditorum loco, odprawujących się, przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem, Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierżgowskim Szumskim, Ignacym Horodenskim, sędziami, Felicianem Zmijowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego comparendo personaliter patron, i. p. Walenty Gurecki—regent sądów konsystorskich, opowiadał, prezentował, y ad akta podał ekstrakt przywileju najiaśniejszego króla imieci Zygmonta Augusta, z xiąg zamku Beresteyskiego, niewiernym żydom Beresteyskim danego, in rem et partem tych że żydów służącego y należącego. Który podając do akt, prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt przywileju

ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych wojewodztwa Wileńskiego przyięty u wpisany. Iakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wieczyste ziemskie Wileńskie de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy który, tak się w sobie ma: Выписъ зъ книгъ владовыхъ, замку господарского Берестейского, лѣта Божого нароченья тысяча пятьсотъ шестдесятъ семого, мѣсеца Марца, двадцать первого дня, въ четвергъ, прышодши до владу господарского, замку Берестейского, передъ мене Дымитра, Мордухай Докторъ, Мовша Липчикъ, Илья Нахимовичъ, Мендель Изаковичъ и Лайзеръ Пейсаховичъ, сами одъ себе, и одъ своего всего збору жидовскаго покладали на врадѣ передомною листъ его королевской милости на паргаминѣ писанный, зъ привесистою печатію и зъ подписанемъ власное руки его королевской милости господара нашего милостиваго, теперъ щасливе пануючого Жигмонта Августа, и тежъ зъ подписою руки власное славное памети небожика пана Миколая Радивилла, воеводы Виленского, подъ датою тотъ листъ, року тысяча пятсотъ шестдесятъ четвертаго, мѣсеца Августа девятого дня данный всимъ жидомъ великаго князства Литовского, на подтверженъе всехъ правъ ихъ жидовскихъ, которые мають наданы одъ предковъ его милости господарскихъ, въ которымъ тожъ листъ его королевской милости писаннымъ обваровано два артыкулы, въ чомъ были обвинени жидове, то есть, о мордованъе дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, на што вси жидове князства Литовского тое невинности своее справившиися, одержали зъ ласки его милости господарское право таковоежъ, которое и братья ихъ жидове корунные, ку помощи собѣ мають; якожъ ширей, а достатечней и меновите въ томъ листѣ господарскомъ есть писанный доложено и просили мене тые жидове Берестейскіе, вышей именованъе писаные, сами одъ себе и одъ всего збору своего жидовскаго,

жебы я тотъ листъ господарскій венмъ жидомъ великаго князства Литовского данный, для згубы и всякое рѣчи, пригодне увесь до книгъ владовыхъ вписати казалъ, а такъ я того листу его королевской милости огледавши, видѣлъ печать господарскую привѣистую цѣлу и подписъ руки его милости господарское, и тежъ подписанъе руки его милости небожика пана воеводы Виленского и бачечи въ томъ прозьбу ихъ быть слушную, а припустивши то ку вядомости своей владовой, велѣлъ есми тотъ листъ его милости господарскій до книгъ владовыхъ замку Берестейскаго уписать, который слово одъ слова такъ се въ собѣ маеть: Жигмонтъ Августъ, Божию милостию король Польскій, великій князь Литовски и пр. Ознаймуемъ венмъ симъ нашимъ листомъ нинейшимъ и напотымъ будучимъ, ихъ били намъ челомъ подданые наши жидове великаго князства Литовскаго и жаловали передъ нами о томъ, штожъ дей владники наши ихъ неводлугъ правъ, которые се мають наданы одъ предковъ нашихъ славное памети и тежъ одъ пана отца нашего, судятъ и заховывають и звазнившися на нихъ приправують о горла, и о маестности ихъ, о чомъ до насъ втекались зъ великими жалобами своими, ихъ дей великіе кривды, шкоды и мордерства терпятъ, противъ правомъ своимъ, которые мають наданы, и просили насъ, абыхмо ихъ омотрѣли, абыся имъ такіе кривды большей надъ право не дѣлали, къ тому тежъ намъ били челомъ, абыхмо ихъ обваровали и вжичили тогожъ права, котораго есмо вжичили братья ихъ жидомъ коруннымъ, а звлаца и тые два артыкулы: што ся тычетъ о мордованъи дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, а также намъ видѣли прозьбу тыхъ жидовъ великаго князства Литовскаго, быти слушне, поневажъ абы повинни каждого зъ подданныхъ нашихъ якожъ кольвекъ рожаго въ покою, а справедливости заховать, абы се надъ право никому недѣлало, и тежъ видѣли

есмо право ихъ, ижъ надано одъ предковъ нашихъ, и одъ отца нашего славное памети и надто видѣли есмо Папежа христіанского свидѣство, въ которомъ описуеть, ижъ они тому невинни и того не потребуютъ, тогда есмо призволили на тое жеданье ихъ, и даемъ имъ на вѣчные часы тое, што се стало теперъ въ Бѣльску о мордованьи дитяти христіанского и обвиненіе на пѣкоторого жида. Гдѣбы ижъколькокъ, въ князствѣ Литовскомъ который жидъ былъ обвиненъ о мордованье дѣтей христіанскихъ, або о сакраментъ, тогда прикажемъ всемъ вранникамъ нашимъ, княземъ, паномъ, старостомъ, войтомъ, бурмистромъ и всемъ инымъ, такъ духовнымъ яко и свѣцкимъ, абы жаденъ такового жида въ той мѣрѣ не судилъ, але жебы былъ на паруку выданъ на два жида тогожъ мѣста, альбо если бы въ томъ мѣстѣ жидовъ не было, тогда господарского мѣста Бѣльскаго до розсудку нашего и то нигдѣ индеи не маемъ судить, одно на вальномъ сеймѣ, гдѣ будемъ зуполною радою нашою седѣти, а гдѣ бы тотъ жидъ по собѣ такъ барзо паруки не далъ, тогда маеть быть осажонъ до венъзеня и то не до тяжкого, але на местце почтливое, а скоробы по собѣ паруку далъ, тогда маеть быти воленъ одъ венъзеня, а гдѣ бы тая рѣчь передъ насъ пришла, гдѣ мы будемо зъ зуполною радою нашою на вальномъ сеймѣ седѣтъ, тогда маеть тымъ правомъ судить, то есть, хтобы жидъ обвинилъ о замордованье дѣтей, або о сакраментъ, тогда маеть на него доводить чотырма христіаны добрые оселыми, а не подозрѣнными, а трема жида такожъ неподойрѣнными, а гдѣ бы того не довелъ, водлугъ обвѣщеня таковыми свѣдками, таковой маеть быть каранъ горломъ и маестностію. А если бы якіе листы и одъ насъ або зъ канцеляріей наше вышли, тому то привилею противные, тогда мы господаръ снмъ нашимъ листомъ тые листы кассуемо и тые привелся въ цалости зо всеми артыкулы

зоставуемъ, што маеть вѣчне а непорушно трвать; а если бы который зъ урядниковъ нашихъ сему розказанью нашому противить мѣлъ, тогда мы прикажемъ подъ ласкою нашою и подъ зарукою десятиа тысячма копами грошей, абы иначе того нечинили. А для лучшее свидомости печать нашу казали есмо завѣнти и руку есмо нашу подписали. Данъ въ Парцовѣ, року Божого нароченья тысяча пятсотъ шестдесятъ четвертаго, мѣсеца Августа девятого дня. И того вписанья листу его королевской милости тые жидове Берестейскіе, вышей имени писаные, сами собѣ и всему збору своему жидовскому взяли выписъ подъ печатію моею. Писанъ у Берестыи. U tego ekstraktu przywileju przy wyrzniętey kostodyi u przy wyciśnionej iedney na wosku pieczęci podpis ręki dworzanina i. k. meі temi wyraża się słowy: Stanisław Rayski, dworzanin i. k. meі.—Który to takowy ekstrakt przywileju Nayiasnieyszego króla imięi Zygmonta, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych wojewodztwa Wileńskiego przyięty u wpi-

Изъ актовой книги Вилен. Земскаго суда № 4210, за 1765—1766 г. л. 1255.

№ 229.—1775 г. Октября 5.

Распредѣленіе суммы занятой Виленскими евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ внести ее Виленскому епископу Массальскому въ теченіи двѣнадцати лѣтъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Oktobra piątego dnia. Coram actis grodu wojewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter starozakonny żyd Iudel Litmanowicz—starszy tego roczny, dyspartiment na płacenie sum przez lat dwanaście, od żydów kahału Wileńskiego u całej synagogi, jaśnie oświe-

conemu xiążęciu jegomości Ignacemu Masalskiemu, Biskupowi Wilenskiemu, wydany, ad acta podał, którego thenor de verbo ad verbum sequitur estque talis: Specyfikacya summ od kahału Wilenskiego różnym klasztorom skasowanego zakonu jehmościów xięży Iezuitów winnych, a teraz jasnie oświeconemu xiążęci jegomości Masalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu należących: collegio academico Vilnensi, numero sześćdziesiąt siedm tysięcy dwadzieścia złotych, groszy dziesięć; item pro congregatione maxima numero dwa tysiące złotych; collegio Domus professiac dwa tysiące trzysta dwadzieścia złotych; nowiciatowi Wileńskiemu sześćdziesiąt cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt; temuż nowiciatowi od collegium Krózkiego transfundowane numero tysiąc pięćset złotych; collegium Brunsborskiemu numero czterdzieście sześć tysięcy siedmset sześćdziesiąt sześć złotych; collegium Nieswizkiemu numero piętnaście tysięcy dziewięć set złotych; collegium Warszawskiemu na 4518 złotych polskich; Witebskiemu numero dwanaście tysięcy złotych; collegium Pułtuskiemu numero dziewiętnaście tysięcy sto złotych; collegium Dyneburskiemu numero trzynaście tysięcy złotych; rezydencyi Drohickiey numero dziesięć tysięcy złotych; collegium Iłukszańskiemu trzydzieście dziewięć tysięcy dwieście złotych; collegium Mitawskiemu numero czterdzieście dwa tysiące sześćset złotych; collegium Nieswizkiemu Świętego Michała numero dwa tysiące osmset złotych. Summa złotych polskich numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące, trzysta siedmdziesiąt cztery złotych, groszy dziesięć. Rozkład tey summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszey raty od świętego Michała, święta rzymskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego przypadającego w sposob następujący: summę ogólną, to jest, numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć, dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę

do opłacenia przez kahał Wileński, z kapitału dwadzieście osm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu od całej summy, dziesięć tysięcy trzysta jeden złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście osm tysięcy dziewięć set piętnaście złotych groszy piętnaście. na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi złotych trzykroć czternaście tysięcy siedmset pięćdziesiąt dziewięć. W tym roku z kapitału zapłacą złotych dwadzieścia osm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu od całej summy dziewięć tysięcy czterysta czterdzieście dwa, groszy osmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień Świętego Michała, zapłacą trzydzieście osm tysięcy pięćdziesiąt siedm złotych, groszy trzy. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmy zostaną winni żydzi dwakroć osmdziesiąt sześć tysięcy sto czterdzieście pięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłacą dwadzieście osm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, osm tysięcy pięćset osmdziesiąt cztery, groszy dziesięć, in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście siedm tysięcy sto dziewięćdziesiąt osm złotych, groszy dwadzieście pięć. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiąty zostaną winni żydzi złotych dwakroć pięćdziesiąt siedm tysięcy pięćset trzydzieście, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście osm tysięcy sześćset czterdzieście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, siedm tysięcy siedmset dwadzieście sześć złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero trzydzieście sześć tysięcy trzysta czterdzieście złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset osmdziesiąty zostaną winni żydzi dwakroć dwadzieście osm tysięcy dziewięćset sześćnaście, groszy dziesięć. W tym roku za-

płacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy ośmset sześćdziesiąt siedm groszy dwanaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście pięć tysięcy czterysta ośmdziesiąt jeden złotych, groszy dwadzieście siedm. Na rok tysiąc sedmset ośmdziesiąt pierwszy, zostaną winni żydzi dwakroć tysiąc trzysta jeden, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy dziewięć; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero złotych trzydzieście cztery tysiące sześćset dwadzieście trzy, groszy dziesięć. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtóry zostaną winni żydzi sto siedmziesiąt jeden tysiąc sześćset ośmdziesiąt siedm złotych, groszy dziesięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście; osobliwie procentu pięć tysięcy sto piędziesiąt, groszy dwadzieście; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście trzy tysiące siedmset pięćdziesiąt cztery złote, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeci zostaną winni żydzi sto czterdzieście trzy tysiące siedmziesiąt dwa złotych, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu cztery tysiące dwieście dziewiędziesiąt dwa, groszy 20. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim w dzień świętego Michała wypłacą numero trzydzieście dwa, tysiące dziewiędziesiąt ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwarty zostaną winni żydzi sto czternaście tysięcy czterysta pięćdziesiąt ośm złotych, groszy dziesięć. W tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu trzy tysiące czty-

rysta trzydzieście trzy, groszy dwadzieścia. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście dwa tysiące czterdzieście ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt piąty zostaną winni żydzi ośmdziesiąt pięć tysięcy ośmset czterdzieście trzy złotych, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zapłacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czterdzieście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu dwa tysiące pięćset siedmziesiąt pięć. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym w dzień świętego Michała wypłacą numero złotych trzydzieście jeden tysiąc sto ośmdziesiąt dziewięć złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt szósty zostaną winni żydzi pięćdziesiąt siedm tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku zapłacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu tysiąc siedmset siedmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście tysięcy trzysta trzydzieście jeden złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi dwadzieścia ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy dwadzieście pięć. To quantum z procentem w ostatnim roku, to jest tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zapłacą żydzi; co uczyni summam dwadzieście dziewięć tysięcy czterysta siedmziesiąt dwa złotych. Roku tysiąc siedmset siedmziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia ten dyspartymnt na placenie summ przez lat dwanaście iasnie oswieconemu xiążęciu imci Massalskiemu—Biskupowi Wilenskiemu wydany podpisujemy. U tego dyspartymntu konnotacya z podpisami żydowskiemi Hebraico idiomate, po niżey w. i. panów pieczętarczów temi słowy: W interessie długi, który należy od naszego kahału Wilenskiego skasowanym ielmu xięży Iezuitom ta summa wynosi trzykroć czterdzieście trzy ty-

sięce trzysta siedmdziesiąt cztery złotych groszy dziesięć, przez konstytucją seymową wypłacić i. o. xiáciu imci Biskupowi Wilenskiemu, uczyniliśmy postanowienie, aby ta summa była wypłacona in spatio lat dwunastu, kapitał y prowizya po trzy procenta każdego roku od zostającej summy; jako sporządzoną w tey że tabelli, dla lepszey wiary podpisujemy się. Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia. Iudel Litmanowicz, Chonon Zelikowicz, Mendel Codykowicz, Leyba Leyzarowicz, Moyżesz Leybowicz, Rafał Chaymowicz, Moyżesz Iosielowicz, Alexander Szlamowicz, Menka Mejerowicz. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tegoż obligacyjnego zapisu uczynionego dyspartymentu na summę trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć na lat dwanaście do opłacenia rozłożoną, sposobem w tym że dyspartymencie wyrażonym od żydów kahału Wilenskiego iasnie os. xciu iegomości Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu danego, podług prawa podpisuję się. Ignacy Koncza—obozny Rzeczycki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów kahału Wilenskiego do tego dyspartymentu, na lat dwanaście uczynionego, jako pieczętarz podług prawa podpisuję się: Iózef Dydyński—woyski Krasnostawski. Który to takowy dyspartyment przez wyż wyrażonego Iudela Litmanowicza do akt podany iest do xiąg Grodzkich wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго Городскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 500.

№ 230.—1775 г. Ноября. 27.

Распредѣленіе суммы занятой, Слуцкими евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатію Масальскому.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, miesiąca Nowembra dwódziesiątego siódmego dnia.

Coram actis grodu comparentes personaliter niewierni Elkana Wólfowicz, Eliasz Hirszowicz—obywatele Sluccy y starsi kahału tegoż, specyfikacją summ od kahału swojego różnym klasztorom zgaszonego zakonu xx. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wileńskiemu do opłacenia należących, przedemno Krzysztofem Kozielm—ziemskim y grodzkim Wileń. regentem, imieniem swoim y całej synagogi ex persona sua przyznali, a przyznawszy ex mente konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku seymu koronationis podpisami rąk własnych roborowali, którey tenor talis. Specyfikacja summ od kahału Sluckiego różnym klasztorom zgaszonego zakonu i. x. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wilenskiemu, do opłacenia należących: i. x. x. iezuitom collegium Sluckiego iedynascie tysięcy osimset sześćdziesiąt osiem złotych; tymże do seminarium Sluckiego dwadzieście tysięcy złotych; i. x. x. iezuitom collegium Nieswiskiego, dwanaście tysięcy czterysta siedmdziesiąt cztery złotych; takż Nieswiskim s-to Michalskim tysiąc czterysta sześćdziesiąt cztery złt. procenta do tey daty zaległe, tysiąc trzysta sześćdziesiąt osiem złt. in summa wedle dekretu liquidacyjnego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym Iulii dwódziesiątego pierwszego dnia ferowanego, należy wszystkieu summy od daty teraznieyszey, to iest: roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Nowembra dwódziesiątego trzeciego dnia z procentem porachowaney: czterdzie-

ście siedm tysięcy sto siedmdziesiąt cztery. Rozkład tey summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszey raty w dzień s-go Michała święta Rzymskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym sposobem ponizszym: summę ogólną to iest czterdzieście siedm tysięcy sto siedm, dziesiąt cztery złt. dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę do opłacenia przez kahał Shucki trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu po trzy ot sta, tysiąc trzysta siedmdziesiąt cztery złt. in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Shucki pięć tysięcy trzysta pięć złotych groszy dwadzieście. na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt siódmy zostanie winnym kahał Shucki czterdzieście trzy tysiące dwieście czterdzieście osiem złt. groszy dziesięć. W tymże roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złoty groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc dwieście dziewiędziesiąt siedm złt. groszy trzynaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Shucki pięć tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych groszy trzy y pół. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt ósmy zostanie winnym kahał Shucki trzydzieście dziewięć tysięcy trzysta szesnaście złt., groszy dwadzieście. W tym że roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden, groszy dwadzieści, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sto siedmdziesiąt dziewięć złotych groszy szesnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Shucki pięć tysięcy sto dziesięć złotych groszy dwadzieście sześć. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt dziewiąty zostanie winnym kahał Shucki trzydzieście pięć tysięcy trzysta ósmdziesiąt pięć złotych groszy dziesięć. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście

jeden złoty, groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sześćdziesiąt jeden złt. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Shucki cztery tysiące dziewięć set dziewiędziesiąt dwa złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osimdziesiąty zostanie winny kahał Shucki trzydzieście jeden tysiąc czterysta pięćdziesiąt cztery złotych. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złotych groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału dziewięć set czterdzieście trzy złt. groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset osimdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Shucki cztery tysiące osimset siedmdziesiąt pięć złotych groszy pięć. Na rok tysięczny siedmsetny osimdziesiąt pierwszy zostanie winnym kahał Shucki dwadzieście siedm tysięcy pięć set dwadzieście dwa złt. groszy dwadzieście. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście ieden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału osiemset dwanaście złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Shucki cztery tysiące siedmset czterdzieście trzy złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt wtóry zostanie winnym kahał Shucki dwadzieście trzy tysiące pięćset dziewiędziesiąt ieden złt. groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście ieden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału siedmset osiem złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Shucki cztery tysiące szesćset trzydzieście dziewięć złt., groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt trzeci zostanie winnym kahał Shucki dziewiętnaście tysięcy szesćset sześćdziesiąt złt. W tym roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście ieden złt., groszy dwa-

dziesięć, osobliwie procentu od tego kapitału pięćset osmdzieśiat dziewięć zł., groszy dziesięć. In summa w roku tysiąc siedmset osmdzieśiat trzecim, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące pięćset dwadzieście jeden zł. Na rok tysiączny siedmsetny osmdzieśiat czwartym zostanie winnym kahał Slucki piętnaście tysięcy siedmset dwadzieście osiem zł., groszy dwadzieście. W tym że roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału czterysta siedmdzieśiat dwa zł. In summa w roku tysiąc siedmset osmdzieśiat czwartym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące czterysta trzy zł., groszy dwadzieście. Na rok tysiączny siedmsetny osmdzieśiat piątym zostanie winnym kahał Slucki jedynaście tysięcy siedmset dziewięćdziesiąt siedm zł., groszy dziesięć. W tym że roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału trzysta pięćdziesiąt cztery zł. In summa w roku tysiąc siedmset osmdzieśiat piątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące dwieście osmdzieśiat pięć zł., groszy dwa. Na rok tysiączny siedmsetny osmdzieśiat szóstym zostanie winnym kahał Slucki siedm tysięcy osmset sześćdziesiąt sześć zł. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden zł., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału Sluckiego dwieście trzydzieście pięć zł., groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset osmdzieśiat szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedm zł., groszy pięć. Na rok tysiączny siedmsetny osmdzieśiat siódmym zostanie winnym kahał Slucki trzy tysiące dziewięćset trzydzieście cztery zł., groszy dziesięć, ten kapitał zapłacą w tym że roku z procentu in summa cztery tysiące czterdzieście cztery zł. groszy dwadzieście.—U tey specyfikacyi konnotacia z

podpisami żydowskiemi po hebrajsku, po niżej podpisy wielmożnych iehmościow panów pieczętarzów temi wyrażają się słowy: My żydzi niżej wyrażeni na registr, którzy mamy pełnomocny od kahału naszego Sluckiego do ukonczenia jasnie oświeconego Biskupa Wileńskiego od długów, które należące byli do xięży jezuitów Litewskich, tedy dopiero zgodziliśmy się o ten dług z iasnie oświeconym xiążęciem Biskupem Wileńskim, na raty, jak wyrażono iest w tym liście, a powinien nasz kahał Slucki dotrzymać kaźdey raty, iak wyrażono iest w tym liście. Co dla lepszey wiary my sami rękoma naszymi podpisuiemy się. W Wilnie: Elkona Wólfowicz, Eliasz Hirszowicz, starsi obywatele Slucey. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów Elkona Wólfowicza, Eliasza Hirszowicza—obywatelów Sluckich, do tego dyspartymentu summy czterdziestu siedmiu tysięcy stu siedmiudzieśiat czterech złotych na lat dwanaście iasnie oświeconemu xiążęciu imsci Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, danego, podług prawa podpisuię się: Kazimierz Wołocko—namiestnik Grodzki Wolkow. Proszony do tey specyfikacyi pieczętarz prawnie podpisuię się: Ignacy Gierard Towianski—mieczny w-a Wileńskiego. Oczewisto proszony pieczętarz do tey specyfikacyi długów podług prawa podpisuię się Iósef Giedroyć. Iuraha Kom. Oszm.—Która to specyfikacya za ustnym y oczewistym przez wyż wyrażonych żydów Elkona Wólfowicza y Eliasza Hirszowicza—obywatelów Sluckich y starszych kahału tamecznego przyznaniem, iasnie oświeconemu xiążęciu iegomości Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, służąca y należąca, iurem et partem onegoż iest do xiąg Grodzkich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpisana y per extractum parti actoreae iest wydana.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 655.

№ 231.—1785 г. Ноября 29.

Декретъ воеводы Виленскаго Карла Радивила по дѣлу между Виленскимъ рабиномъ и кагаломъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego miesiąca Stycznia drugiego dnia.

Przed aktami Grodzkiemi w-a Wileńskiego stanawszy osobiscie starozakonny Abel Wólfowicz—obywatel miasta i. k. mci Wilna, Dekret w. x. imci Karola Radziwiła, wojewody Wilenskiego, w sprawie kahału miasta i. k. mci Wilna, z starozakonnym Samuelem Wigderowiczem Rabinem tegoż miasta w roku przeszłym tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, mca Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia w Nieswizu zapadły, do akt podał, który co do słowa w księgi Grodzkie wdztwa Wileńskiego wpisując temi następującemi wyraża się słowy: W sprawie starego kahału Wileńskiego, w tysiącnym siedmsetnym ośmdziesiątym czwartym roku zaczętego, a w terazniejszym roku o swoim czasie skonczonego, za plenipotęcą od tegoż kahału Abrahamowi Wólfowiczowi, Dawidowi Symonowiczowi y Moyzeszowi Iosielowiczowi—obywatelom miasta i. k. mci Wilna, tu przytomnym, w roku niniejszym mca Oktobra dnia siódmego wydaną, a Samuelem Wigderowiczem—Rabinem Wilenskim, tu przytomnym y za plenipotęcą od tegoż do czynienia w osobie swoicy Leyzerowi Markowiczowi—obywatelowi Wileńskiemu, równie tu przytomnemu, nie mniej od gminu za siedmio plenipotencyjami w roku terazniejszym mca Apryla ósmego dnia Simonowi Wólfowiczowi, obywatelowi Wileńskiemu, równie tu obecnemu, po sprzeczkach między plenipotentami trzech stron, wyżey wyrażonych, przed wysadzonemi odemnic osobami, na wywiedzenie się naczystszy prawdy, z wzajemnych wywodów, iakie przy której stronie były, od dnia dwunastego Nowembra roku terazniejszego do dnia dzisiejszego czynionych y złożenia

wszelkich pism dowodów y odwodów, na wzajem produkowanych, ponieważ to jasnie okazało się, iż Samuel Wigderowicz w roku tysiącnym siedmsetnym piędziesiątym, przy danych sobie punktach, za Rabina obrany y konsensem tegoż roku Apryla siódmego dnia od w. x. imci wojewody Wileńskiego, hetmana w. w. x. Lit., oycy meiego, przy tym że Rabinowstwie utwierdzony zostawszy, w przepisach tak punktów, co do użytków z Rabinowstwa, iako też odbywania swoich powinności, w tych że punktach zawartych, a w reszcie w punkcie dwudziestym ósmym do punktów Hesela rabina, poprzednika iego (które by punktom tysiącnego siedmsetnego piędziesiątego roku niesprzeciwiały się) odwołujących się, to najmocniey ostrzeżonym miał, tak w tych że punktach, iako też w konsensie, iżby według dawnych praw, zwyczajów religij, a osobliwie iak przeszły immediate rabin, bez żadnych nowin, wymysłów, uciemnienia kahału y pospółstwa rządził się, depaktacyiow nieczynił y wszystko jak jest przepisano, pod wielką karą y winą zachował, oraz aby podrabinków nigdy nie było, jest warowano, a mimo takowe przepisy wszczęty między kahałem dawniejszym, a rabinem spór na iuramentcie, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiątym siódmym, przez rabina na punktach, podówczas przez kahał podanych, a przez wzmiankowanego Rabina przyjętych wykonany załatwiony został, a potem za poruszeniem się Rabina przeciwko teyże przysiędze y punktom y do różnych synagogi udaniem się, z tych że synagog, po różnych wypadłych zdaniach, cała między nami sprawa kompromissem w roku tysiącnym siedmsetnym siedmdziesiątym siódmym załatwiona być zdawała się; przecież wraz większą między kahałami, rabinem y pospółstwem, w różne podzielonym strony, dawno tlejąca szerzyła się spreczka, nieufność, zawziętość, a ztąd pożytków ogólnych strata y rozproszenie aż do roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego ciągnące się, na zdzierstwie pospółstwa (iak się

żalą jedni na kahał, drudzy na Rabina) zarządzone, temi zaś stopniami ciż żydzi co raz w większą wstępując zawziętość, za ledwo z skargami swoimi do mnie wojewody Wileńskiego udali się y niżeli odpowiedź dorównywaiącą ich zażaleniu odebrali, tym czasem stary kahał Wileński, władzy sobie daney odemnie nie widząc, rabina Wileńskiego od rabinowstwa odsądził, a żąd dalsze rozszerzyły się między tym że kahałem; rabinem y pospółstwem zawziętości, zawsze ich powszechnie dochody niszczące y one do ostatniego wprawiające nieszczęścia, któremu to przypadkowi, z czulej straży praw oyczystych zabiegając y na ich skargi przeniesione czyniąc odpowiedź, materią religii żydowskiej tykaiącą się, do synagogi Słuckiey y cywilną na udzielne świeckie rozeznania przeniosłem, a gdy y synagoga Słucka y sąd świecki takowych sporów niezaspokoił, została przyczyna materią religii na sąd trzech rabinów y po dwóch żydów z każdej strony obranych odesłać, a tym czasem sprawę cywilną do moiego rozeznania wstrzymać, który to sąd rabinowski, w Mirze sądzący się, za stawaniem obydwóch stron, owe dekreta synagog, mianowicie pierwszy Grodzieński y dalsze Samuela Wigderowicza, Rabina, od przysięgi w roku tysiąc siedmsetnym szesdziesiątym szóstym wykonaney y punktów przyiętych uwalniające, za zmówne poczytawszy skassował, a tym samym przestępstwo religii za złamanie przysięgi wytknoł. I lubo Samuel Wigderowicz, rabin Wileński, zaszczycający się konsensem y punktami, w roku tysiąc siedmset piędziesiątym sobie nadanemi, posledniey przed wysadzonemi probował, iż wedle przepisów ich w niczym niewykróczył, do synagogi przyzwoicie udawał się, podrabinka nieustanawiał, kompromissem rzecz zakoneczył, dochodów nie przybierał, przekuplą nieuwodził się, dekretów ferowanych nie odmieniał, y we wszelkiej przystoyności na sądach zasiadał, y że dekret rabinów w Mirze ferowany, przeciwko ich prawom zapadły mieniać, szczegulnym to chciał samotrzeć stwierdzić

iuramentem; jednak ponieważ tak y konsensem w. x- imci wojewody Wilens. hetmana w-o w-o x-a Lit-o, oycy moiego y punktów tego czasu danych, a w części do poprzedniczych Heselowi rabinowi odwołuiących się, iako też z innych dowodów pokazuje się, iż mimo one dochody przebierał, przekuplą się uwodził, na sądach pijanym bywał, dekreta odmieniał, przysięgę y punkta złamał, za rabina przyszkółkowego czyli podrabinka syna swego ufundował, a tym samym, ani punktów, ani konsensu niezachował, nakoniec, że czuiąc się być winnym y niedochowuiącym zaprzysiężonych od siebie punktów, od sądu przezemnie zgodnych y znaiących prawa ludu złożonego w Wilnie co do cywilności, a co do religii od Słuckiey synagogi usunoł się, prawom y konstytucyjom swoim sprzeciwił się, a mimo raz zlaną przysięgę blizkim do niey, jako podeyrzany być nie może y ponieważ żydzi starego kahału, mianowicie Abram Wólfowicz, Moyzesz Iosielowicz, Dawid Sumanowicz, tu przytomni y ieszcze dziewięć osob osiadłych, nienotowanych obywatelów Wileńskich, dobrowolnie do przysięgi na mocniejszye poparcie swoich dowodów zabrali się, przeto bliższych ich do niey uznaiąc iurament im na tym, jako rabin przebierał dochody nad ostatni kompromiss, sobie oznaczone, na tym, jako brał korupcyę, sądząc sprawy y zasiadając na sądy bywał pijany, na tym jako rabin po promulgacyi dekretu odmieniał decyzyę, na tym, jako kahał dopłacał z kassy kahałney rabinowi przyszkółkowemu, synowi Samuela Wigdorowicza, na tym, jako rabin Samuel Wigdorowicz, ani podług żadnych punktów, ani podług praw y constytucyji ich religii sprawował się, na urządzie rabinowskim naznaczam y ażeby w czasie dwóch tygodni wedle tegoż dekretu w szkole żydowskiej wielkiej Wileńskiej, przy obecności jurydykcyi podwojewódzkiej, wedle obrządkow religii swojey wykonali, mieć chce y tak z pierwszych dowodów, jako też y z tego ostatecznego przez iurament stwierdzić się mają-

cego Samuela Wigdorowicza od rabinowstwa Wileńskiego nazawsze odsądzam, ustanowionego od jego rabina przyszkolkowego, czyli podrabinka kassuie, elekcyią po wykonanym iuramencie nowego rabina congressowi Wileńskiemu nakazuję. Ze zaś kahał Wileński tegoż przeszłego rabina, niniejszym dekretem skassowanego, nie widząc woli moiej, owszem mimo zakaz urzędu moiego podwojewódzińskiego ważył się odsądzić, dekret swój po szkołach ogłaszać, a tym samym zwierzchność moja podwojewódzińską uszczuplać, przeto ich zuchwałość powinna uskramiając karą, wszystkich starokahalnych na siedzenie w zamku przez osim tygodni osądzam, y aby ciż kahalowi od dnia piętnastego Februarij tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego roku wyrokowi temu zadość uczynili, pod karą przewidzeniu mojemu podpadającą naznaczam y urzędowi mojemu dozór zalecam. Względem zaś dalszych wszelkich y wszystkich ich pieniężnych pretensyów, expensów, zaraż, a mianowicie kalkulacyi od pospółstwa, na kahalach starym żądanej, tym dekretem nieulatwionych, między przeszłym rabinem, kahalnym starym y pospółstwem będących, sąd wolny religijny wedle ich praw y constytucyi determinuję. Który aby w biegu dwónastu tygodni jak naydokładniey rozsądził, na niestawiających upornie nawet niezapatruiąc się stanowię, a karę na każdego sprzeciwiającego się woli moiej zostawuję. Który to dekret sądu ich religijnego wypasć mający, a żeby względem ważności, lub nieważności do mnie był odesłany, postanawiam. Działo się w zamku moim Nieswiżkim. Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, mscia Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia. U tego dekretu na dwóch arkuszach pisanego, ciemnym jedwabiem sposzytego, przy wycisnietey na czerwonym laku herbowney pieczęci podpis w. x. imię Karola Radziwiła—wojewody Wileńskiego; po niżej suscepta aktykacyi w aktach podstarostwa Wileńskiego s podpisem w. ip. Jana Górskiego, namiennika tegoż podstarostwa Wileńskiego, te-

mi następującemi wyrażają się słowy: Karol x-że Radziwił—wojewoda Wileński, roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, miesiąca Decembra dziewiątego dnia. Za podaniem przez Abela Wólfowicza, przeszłorocznego kahalnego Wileńskiego starszego, tego dekretu ad akta jest do xiąg grodzkich podstarostwa Wileńskiego co do słowa wpisany przezemnie, Jan Górski nam. Grodzki podstarostwa Wileńskiego mp. Który to dekret, przez wyż wyrażonego Abela Wólfowicza do akt podany, jest do xiąg grodzkich województwa Wileńskiego wpisany.

Изъ актовой книги Виленаго Гродскаго суда, за 1786 годъ, № 4801, листъ 2.

№ 232.—1786 г. Января 12.

Жалоба еврея Абея Вульфовича на другиъхъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ принятии христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Januarij dwunastego dnia. Przed aktami grodzkimi województwa Wileńskiego, stanawszy osobiście żyd Abel Wulfowicz—obywatel miasta i. k. mei Wilna, żalobę pozewną przed sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wyniesioną do akt podał, pisaną temi słowy: Stanisław August z Bożey łaski król polski etc. przewielebnemu xciu Ignacemu Massalskiemu biskupowi Wileńskiemu, tylko iako panu y possesorowi dożywołniemu iurydyki w mieście Wilnie, na Antokolu sytuowaney, a do generalstwa artyleryi Litewskiej należącej, zaś starozakonnemu Samuelowi Wigdorowiczowi—przeszłemu rabinowi Wileńskiemu y Szmyle Iosielowiczowi, na usługach u tegoż będącemu, iako do sprawy niżej wyrażoney wchodzącym, a z racyi mieszkania y znajdowania się na iurydyce Antokolskiej tym pozwem de praesenti u przewielebnego xcia bisku-

pa Wileńskiego atestującym się, urodzonemu Iózefowi Meierowi — instygatorowi sądów duchownych, starozakonnym oraz Szymelowi Wulfowiczowi y Wulfowi Aronowiczowi, w mieście Wilnie swoje domy y mieszkanie mającym, a wszystkim tym równie do sprawy, która się po niżej wyrazi wpływającym, ze wszystkich dobr intymatur, ażebyście za tym pozwem przed sądem trybunału głównego w-o x-a Litostawiając, skutecznie usprawiedliwili się na cytacją starozakonnego Abela Wolfowicza obywatela Wileńskiego, który w. mśc pozyswa, mieniając, iż obżalowany Samuel Wigdorowicz od rabinowstwa Wileńskiego za przestępstwa, sobie oczewiscie dowiedzione, deductem Wielmożnego xięcia Karola Radziwiła—woiewody Wileńskiego, w roku niedawno skończonym, odsadzony y ztąd do żalującego Abela Wulfowicza, z przyczyn że się obżalowanym wierności twoiey niepowodował, złością zaięty, po różnych o ugodę, czyli o powrócenie nazad do rabinowstwa czynionych instancyiach, kiedy wspomnionego żalującego delatora od przyjęcia swoich projektów dalekim poznałeś, tedy mszcząc się nad onym, z dobranymi sobie żydami, pryncypalnie z Szmóyłą Iosielowiczem, twoim sługą, Szymelem Wulfowiczem y Wulfem Aronowiczem, nieodstępnie swoich ułożeń sekwitami, wymysliliście potwarę na tyle kroć wspomnionego Abela Wulfowicza przez obwinienie go o występki apostazy, czyli oto, że ten to Abel Wulfowicz przed kilkudziesiąt laty, będąc quasi w klasztorze xięży Franciszkanów Wileńskich okrszczony, nazad potym do swojej żydowskiej religii powrócił, a że taka obiekeya, z iako w materyi kryminalney, a tym bardziey zmyśloney, wydawała się wszystkim obżalowanym ww. niebezpieczną, udaliście się przeto do urodzonego Iózefa Mejera, instygatora sądów duchownych, opowiadając mu rzecz swojej delacyi y nieodstępnie prosząc, aby ten utaiwszy imiona pryncypalnych konspirantów y jakimkolwiek sposobem do popierania tej potwarzy przykładających się,

swoim tylko imieniem rzeczonęgo Abela Wulfowicza o apostazy, iako się pomieniło, obwinionego, przed sąd duchowny, a raczey zadworny przewielebnego xięcia biskupa Wileńskiego, lubo na tę sprawę wedle brzmienia wszystkich praw niewłaściwy, na konspiracye iednak obżalowanych wierności waszych, iak sami wszędzie y publicznie pochwalacie się, bardzo dogodny zaadeytował. Iakoż gdy rzeczony instygator prośbami obżalowanych uięty y kto wie od kogo dyspensowany, zapozwawszy żalującego delatora do pomienionych sądów zadwornych biskupów, proceder tamże in ordine objecti criminis apostasiae rozpoczoł. Nie mniey, gdy w tym że sądzie mimo excipowanie się delatora (w tym to sądzie) stawienie swiadków a parte strony powodowej nakazane zostało, w tenczas obżalowani w. w. Samuel Wigdorowicz, pospołu z Wulfem Aronowiczem, oraz Szmuyłą Iosielowiczem y Szymelem Wulfowiczem, wykonywając daley złość swoją, o ludzi czyli osoby do wyswiadczenia obiekey swoich pod imieniem instygatora w sąd duchowny wprowadzoney, rozmaicie po mieście Wilnie staraliście się, a znalazłszy tandem ad wota sua takie powolne osoby, gdy to poznaliście że one nie tylko rzeczy (o którą sprawa) niewiedzą, lecz nawet y żalującego delatora osobiście nie znają, za tym do wyznawania zarzutu swego podmawialiście, punkta przez siebie napisane z naywyraznieyszą na żalującego delatora napascią, z wymienieniem oraz wszelkish artykułów swojej obiekey, tym to osobom w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym pierwszych dni Stycznia podawaliście; nakoniec żeby też to osoby do swiactwa zobligowane łatwiej in sensus obżalowanych poszły, żeby niesprawiedliwie, jakoście ich prosili, swoje swiactwa dawały, nie tylko oferencye pieniężne onym deklarowaliście, lecz nawet in parte porozdawaliście, a do tego po odbytych tych osob Examinie dalsze z religji żydowskiej także subordynowane osoby, lubo to według praw krajowych, za swiadków nie

uchodzą, do sądu jednak duchownego wszystko in elusionem praw pospolitych przymuiącego, do podobnegoż examinu wystawiliście, tym zaś sposobem żalującego delatora utaiwszy imiona swoje pod delacyą niby instygatora w sądzie nieprzyzwoitym już to na życiu y sławie, już też na majątku przesładować usiłujecie, dla czego nie raz tu wzmiankowany Abel Wólfowicz, mając autentyczne dowody, że obżalowani w. m. sami przeciwko jemu delatorami będąc do pokrycia tej to delacyi imienia instygatora y dalszych mu sprzyjających wezwaliście, przekonany oraz o niewinności swojej, że kary prawami opisaney na wszystkich bądź to pewnych, bądź skrytych delatorach poszukiwać przedsiębierze, na ostatek y to znając, że na odwodzenie się w takim zarzucie nie sąd zadworny Biskupa, lecz trybunał główny w-o x-a Lit., wedle nauki konstytusyi tysiąc sedmset sześćdziesiąt szóstego jest tylko sądem właściwym, z tych tedy powodów pozywa wszystkich w górze wyrażonych y proźby następujące zakłada: nayprzod, o approbatę aresztu na Samuela Wigdorowicza y sługę jego Szmyle Iosielowicza, oraz na cały ich majątek. niniejszym pozwem u w. i. biskupa Wilenskiego zakładającego się; powtóre o uznanie examinu z obżalowanego Józefa Meyera—instygatora sądów zadwornych duchownych, dla wysłedzenia, czym instynktem y rozkazem żalującego Abela Wólfowicza o apostazyą zaskarżył y proceder oto do sądów duchownych wprowadził;—po trzecie o komportacyą wszelkich, iesli by miał iakie w tej mierze do siebie od kogokolwiek pisane listy, podawane memoryaly, słowem tego wszystkiego, co by subordynacyą do przyięcia takiej delacyi wyswiecić mogło; po czwarte o uznanie paręki sobie ośiadley po żydach Samuele Wigdorowiczu, Szmyle Iosielowiczu, Szymelu Wólfowiczu y Wólfie Aronowiczu; w reszcie po wszystkich, którzy wpływającymi do tej delacyi pokażą się in ordine odpowiedzi, tak względem kary za taką, iako też expensów sędzić się mających, a

jesliby ta paręka nie nastąpiła o elokacyą pod wartą aż do finalney rozprawy y skutków z niey wypadających; po piąte o utwierdzenie dowodów żalującego delatora, przez które patencya fałsz z zarzutu obżalowanych aprobować się będzie; po szóste o ukaranie penami wszystkich aktorów y konsultorów takiej delacyi prawami w-o x-a Lit. obwarowanymi; po siódme o zachowanie wolney atestacyi dalszych osób ku tej sprawie przynależć mogących, a etiam zwierchności duchowney dla złożenia dekretów, przez nią ferowanych, a stronie na wielokrotne rekwizytce niewydawanych. Po ósmę o ukaranie osobnemi penami wszystkich tej sprawy aktorów za nieprzyzwoite do sądów duchownych w rzeczy tej pociąganie et pariter za zyskiwanie tam wyroków wszelkiemu processowi y porządkowi sprawiedliwości przeciwnych. Nakoniec osądzenie expensów y tego wszystkiego co się dowiedzie żalujący delator tym pozwem z wolną jego poprawą cytuję. Pisan roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Stycznia dwunastego dnia.—Która to žaloba przez wyż wyrażonego żyda Abela Wólfowicza, obywatela miasta Wilna, do akt podana, jest w księgi Grodzkie woiewodztwa Wilenskiego wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго гродскаго суда, кн. № 4801, 1786 г., л. 75.

№ 233.—1786 г. Февраля 16.

Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикѣ, на кагалъ, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego miesiąca Februaryj siedmnastego dnia. Przed actami ziemskimi woiewodztwa Wileńskiego stanąwszy osobiście wozny i. k. mei księstwa Zmudzkiego Adam Brasewicz žalobę pozewną podał do akt w te

słowa pisana: My komissarze skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o starozakonnym Percowi Abramowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Moyżeszowi Leybowiczowi—bywшему pisarzowi, Chajmowi Leybowiczowi, Markowi Leyzerowiczowi, Ickowi Leybowiczowi, szkolnikom synagogi Wileńskiej y wszystkim starokahalnym w roku tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt czwartym zaczęty, a tysiącznego siedmset ośmdziesiąt piątego zkończonego kahału, Dawidowi Iankielowiczowi, Zelmanowi Chaimowiczowi y całemu kahalowi teraznieyszemu Wilenskiemu, niemniey starozakonnemu, Ickowi Beniaminowiczowi, Eliaszwowi Markowiczowi y wszystkim sędziom, quasi duchownym żydowskim, cheyrymami uciskającym, oraz Iudelowi Iankielowiczowi y Szmuyle Mendelowiczowi—wiernikom, czyli szafarzom tegoż kahału Wilenskiego, Eliaszowi Zelmanowiczowi, tytułującemu się patriarsze, czyli po hebrajsku chossydowi, Dawidowi Symanowiczowi—sędziemu wieczystemu, Szewelowi Leybowiczowi, pozew przed sąd komissyi skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o na kadencyą marcową, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt szóstym, w Grodnie sądzić się mająca, z instancyi i. o. x. imci Ignacego, Jakuba Massalskiego—biskupa Wilenskiego qua pana, a starozakonnych, Zelmana Kowmanowicza, Ieka Leybowicza y wszystkich mieszkanców i żydów y pospółstwa czyli iuryzdyezan na iuryzdyce tegoż i. o. x. c. biskupa Wilenskiego y kapitulney mieszkających, mieniać y odwołując się do zanieionych we wszystkim manifestów, oraz oto: iż co kommissya skarbu w. x. Lit-o, roztrząsając teraznieysze dlugi kahału Wilenskiego, w składanki y podatkiowania sposób przez pospółstwo weyrzała y tylo tym że dekretem na zniesienie długów kahalnych, dawniey zaciągnionych, do czasu ten że niewielki podatek utrzymała, przeciwko któremu dekretowi kommissya skarbu w-go x-a Lit-o, y przysiędze wykonaney przez kahalnych podówczas będących, kahał Wilenski nieznosne podatki na wszy-

stkie pospółstwo arbitralnie y absolutnie narzuciwszy, w tym sposobie one wybierał: z rzeznicy nayprzód od każdego bydłęcia rzeznikowi do króbki nakazał placić złotych dwadzieścia jeden, skórę tegoż bydłęcia koszernego całkiem kahalowi przeznaczył, a od bydła strefionego nie nieplacąc rzeznik skórę oddawał do kahału, a za to złotych sześć, a nie więcey brać był powinien. A tak bydła koszerne na tydzień w mieście Wilnie wychodzi sztuk trzydzieści, a czasem y czterdzieści, a tak rzeznicy na rok cały placąc po złotych dwadzieścia jednym od sztuki koszerney, wnoszą do kahału trzydzieści dwa tysiące siedmset sześćdziesiąt; za skóry koszerne, których na rok tysiąc pięćset sześć dziesiąt y więcey znajduje się, a jak kahał sam przedaje te skóry, każdą głowę w głowę po złotych dziewięć, uczyni całorocznego dochodu czternaście tysięcy czterdzieści złotych polskich; na trefnych skórkach profitu na tydzień złotych polskich sto i więcey, czyni pewnego dochodu co rok złotych polskich pięć tysięcy. Udzielnie kahał Wileński ustanowił podatek z tegoż mięsa takowy: iż każdy z obywatelów kupujący mięsa za złoty, powinien zapłacić od każdego złotego do króbki mięsney po groszy sześć; takowa króbka różnym dawniey arędowana była y dopiero w arędę na lat dwie puszezona, za którą zgóry zapłacono czerwonych złotych dwa tysiące, więc na rok wypada złotych polskich ośmnaście tysięcy z górą, bo procent jeszcze w proficie mają. Osobno za rznienie cielów, baranów, kozłów, od każdej sztuki placą rzeznicy po złotych trzy, a na tydzień rznie się sztuk pięćdziesiąt, więc na rok dochodu od tego rznienia bierze kahał złotych polskich siedm tysięcy ośmset, a plata rzeznikowi osobno wyznacza się. Za rznienie od rzezników bydło swoje mających, nie z kahału, owszem rzeznicy którzy rzną, za to pozwalanie na lat kilka po czterdzieści, lub też pięćdziesiąt czerwonych złotych oplacają, których rzezników czterech się znajduje. Distinctim za rznienie kur, gęsi, indyków, placi się

od kury po groszy trzy, od gęsi po groszy sześć, od indyka po groszy dziewięć, do krobki, tę krobkę zaarendowano przez kahał na lat dwie, za którą gotowym groszem zgóry zapłacono czerwonych złotych sztuk siedmset, więc na rok wypada złotych polskich sześć tysięcy sto, a płacenie z góry dwuletnie więcej czyni dochodu. Osobno za łój przedawany, lub świece od każdego kamienia nakazał płacić po złotych dwa; zaarendowali łojową krobkę Abramowi Iosielowiczowi z jego siabrami, na lat ośm, którzy z góry zapłacili czerwonych złotych tysiąc sześćset, wypada na każdy rok złotych polskich trzy tysiąc sześćset, lecz że zgóry wzięte pieniądze na lat ośm, rocznie puszczając, pewnie by w dubelt dano. Udzielnie ustanowił kahał na jedwab kabak, czyli monopolium y żadnemu z żydów niewolno handlować jedwabiem, ani tutejszym ani przyjezdnym; zaarendował takowy kabak na lat ośm Uryjaszowi Abramowiczowi, który zgóry zapłacił złotych polskich czterdzieści tysięcy do kahału, za tym na rok wypada złotych polskich pięć tysięcy, że z góry arendowano, gdyby na rok puszczano, pewnie by dano drugie złotych pięć tysięcy. Distinctim ustanowił kahał kabak czyli monopolium wina koszernego y zaarendował ony na lat ośm Berkowi Beniaminowiczowi, który zgóry zapłacił czerwonych złotych sztuk pięćset, za tym na rok wypada dochodu złotych polskich tysiąc sto dwadzieścia pięć, gdyby y te rocznie arendowano, drugie by tyle dano. Oddzielnie ustanowił kahał kabak «Jablek Rayskich» y zaarendował one na lat pięć, które już wypływają, Indelowi Litmanowiczowi, który zapłacił zgóry tanno, dla przyczyn sobie wiadomych, czerwonych złotych sześćdziesiąt, uczyni na rok złotych dwieście szesnaście, lecz w przeszłym roku dawano na lat pięć czerwonych złotych sztuk sto dziewięćdziesiąt. Osobno od krobki kupeów przyjeznych ustanowił kahał po półprocenta, którą krobkę zaarendowano Pereowi Abramowiczowi na lat pięć, który zapłacił zgóry czerwonych złotych ośmset,

na rok, tedy wypada dochodu złotych polskich dwa tysiąc ośmset ośmdziesiąt, a z procentu gdyby na rok arendowano, drugie by tyło czyniło. Distinctim od kupienia y przedania warzywa, chleba, mąki, grochu, bobu, y różney włoszczyzny, postanowił kahał płacić od złotego po groszu jednym; zaarendował tę krobkę na lat pięć Abelowi Wólfowiczowi, który zapłacił zgóry kahałowi czerwonych złotych pięćset, więc na rok dochodu złotych polskich tysiąc ośmset. Oddzielnie każdy żeniący się, a biorący posag, cztery procenta od posagu wziętego zapłacić nakazuje kahał, a chociaż by y nie nie wziął posagu, to groszy czterdzieści zapłacić powinien. Od przedania chazaków, czyli własnych domów, nakazał kahał, za jaką sumę sprzedaje, czwarty procent zapłacić, takową krobkę posagow y chozaków złączono razem, y zaarendował kahał na lat pięć Szmuyle Chaimowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych sztuk pięćset, zatym na rok czyni dochodu złotych polskich tysiąc ośmset, gdyby rocznie zaarendowano, więcej by czyniło intraty. Distinctim od krobki obrzezania y ślubów, oraz, od łokeiów y rozmaite drobniejsze podatki wymyślne y krobkę oddzielnie ustanowiono, zaarendowano takową krobkę na lat sześć Michelowi Beniaminowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych trzysta, więc na rok dochodu czyni złotych polskich dziewięćset. Osobno przy rznieniu ptastwa z każdego skrzydła wrywają po trzy pióra, y na lat dziesięć te pióra zaarendowano zapłacono zgóry złotych polskich dwa tysiąc, czyni na rok dochodu złotych polskich dwieście. Udzielnie kahał Wileński ustanowił kabak czyli monopolium na proch, y takową krobkę z prochu zaarendował na lat ośm, za co zapłacono zgóry czerwonych złotych dwieście, więc na rok wypada dochodu złotych czterysta pięćdziesiąt. Distinctim do krobki handlowney nakazał kahał, aby każdy gospodarz wedle majątku y przemożenia, a barzicy jak oceni ony, z wielkim uciskiem absolutnie, nakładając na niektó-

rych, osobiwie na nas iuryzdyczan opłacać corocznie, którey krótki niearendując nikomu, czyni ona tego dochodu pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich z składanki handlowney.—Distinctim tey że składanki handlowney od partykularnych żydów, do kahału Wileńskiego należących, wnosi się corocznie złotych polskich pięć tysięcy. A tak kahał Wileński z uciskiem iuryzdyczan y miasta Wilna wybiera pewnego dochodu rocznego na sto pięćdziesiąt tysięcy, sześćset siedmdziesiąt jeden złotych polskich corocznie, y osobno przypadkowe mając dochody jako to: od przedania kresk tytułów y urzędów żydowskich szkolnych, ustanowienia rzeźników, sztrafy, przedania chazaków jeszcze nie wyprzedanych y dalsze. Które przypadkowe dochody nie równą czynią intratę, jednego roku mniej, drugiego więcej, jednak najmniej do dwudziestu tysięcy albo trzydziestu tysięcy czynią dochodu. Tak znaczne mając dochody kahał Wileński, takowe marnie puszczał, a najprzód Eliaszowi Zelmanowiczowi—patryarsze, nie czynnemu, żadnego szeląga do kahału nieplacącemu, ani też do żadney krótki nie importującemu, stancją onemu arenduje, y co tydzień z kahalnych pieniędzy tym sposobem zebranych, dwadzieścia ośm złotych opłaca, co na rok wyniesie wydatku daremnego tysiąc czterysta złotych, y różne onemu akomodacye, jako to rybę y dalsze rzeczy kupują. Distinctim Dawida Szymonowicza tenże kahał uczynił sędzią wieczystym, y dano onemu czerwonych złotych dwieście nadaremnie z pieniędzy kahalnych, y jeszcze kahał w kilka osób obrawszy onego za sędziego takowego, po złotych trzydziści dwa na tydzień do śmierci onego płacić postanowił, y wypłaca niepotrzebnie, co do roku czyni złotych tysiąc sześćset, od partykularnych czyniącą intraty roczney złotych pięć tysięcy, przez połowę, y nadto co tydzień po czerwonych złotych dwa, nie wiedzieć za co opłaca, y dalsze wydatki z uciskiem obywatelów y różne darowizny dla siebie czynią. Co większa przez

tak wiele lat tak wiele dochodów mając, ten że kahał Wileński osobne składanki w różnych sprawach absolutnie nakazywał, konsystencyą zaś moskiewską osobnemi, co tydzień składankami żądający utrzymywali, pogłówne żydowskie do skarbu rzeczy wspólitey zawsze osobną składanką wszyscy obywatele opłacaia, a EliasZ Zelmanowicz—patriarcha, Szewel Leybowicz, biorąc nadaremnie z pieniędzy pospółstwa kahalnych pogłównego nie opłacaia, lecz na pospółstwo rozkladaia. Na reparacyą zaś szkoły y utrzymanie lazni, dochód z oney, za którą pospółstwo opłaca na tydzień złotych osmdziesiąt, co czyni na rok złotych ośm tysięcy, z którego dochodu wszelkie wydatki potrzebne zaspakajają się i jeszcze pozostaie w restancyi dla kahału na intratę; odzielnie na utrzymanie szpitala różne dochody znajdują się, jako to: za pozwolenie przystąpienia do dziesięciorga Bożego przykazania, za pogrzeby, za arędownia niektórych mieysc w szkole, z skarbonki zawsze utrzymowaney w oney y zdalszych podatkowania sposobów ten że szpital utrzymuje się, a kahał nie się do tego nie przyklada, y wydatku na to nie ponosi, nie wiadomo gdzie takowe przez tyle lat, tak summy znaczne powybierane poobracał, długów dekretem kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego za realne uznanych nie poopłacał, prócz ratami zaciągając długi nowe, część pojezuickiego długu zapłacił, jakoż w niedawnym czasie, dług w Królewcu na siedm tysięcy czerwonych złotych zaciognęli, u zeszłego Kłoca doktora czerwonych złotych tysiąc, na dziesiąty procent na lat ośm zapozyczyli, a Abelowi faktorowi onego za faktorstwo co rok przez lat ośm po czerwonych złotych czterdzieści opłacać nazaczyli, y osobno do tey summy, procent dziesiąty opłacają, a przez lat dwie nie opłacali; u i. pana Chmielskiego, doktora czerwonych złotych pięćset, w. i. pana Kossakowskiego—stólnika, czerwonych złotych trzysta, u w. w. i. x. x. Bazylianów czerwonych złotych pięćset, u w. i. pana Podbipięty—ex pod-

wojewódzkiego, czerwonych złotych kilkaset, y u dalszych ichmew zaciągnęli. Co większa bez wiedzy pospólstwa umyśliwszy kłótnię z rabinem, y jeśli by jakowe na ich wypadły kary za niewinne zakłócenie rabina, warunek dla siebie, iż by z kahalnych pieniędzy było zastępowanym uczynili; y nadto ten że przeszły kahał używszy obżalowanych Moyżesza—pisarza kahalnego, y szkolników wyżey nominatim wyrażonych, wexlów na ukazićciela, na piętnaście tysięcy czerwonych złotych, jak daje się słyszeć, po hebrajsku pisanych, na wszystką synagogę Wileńską, podając pod ewikęją wszelkie dochody kahalne, za pisaniem onych ręką pisarza, a z podpisem szkolników, tak jak zwyczaj niesie, dla siebie wzięli. A Moyżesz—pisarz, wykraczający w funkcji swojej, y zdradzający całą powszechność do xięgi niewpisał, ani też szkolnicy dla tego, iż by pospólstwo y kreskowi o tak znacznym długu przez wydanie wexlów niedowiedziało się. O czym powziąwszy żalujący, zaskarżali przed wielmożnym podwojewódzkiem, z takowych wexlów na ośmset czerwonych złotych zkomportowali, y dopiero złożone znajdować się u wielmożnego podwojewódzkiego wespół xięgami komportowanymi powinny, a dalsze wexle nie wiedzieć komu powydawali, czyli też u siebie mają, a żalujących majątek wszystek tak wielkim ciężarem obciążyli, o czym daje wiedzieć manifest w ziemstwie Troekim, przez gmin synagogi Wileńskiej zaniesiony, y plenipotęją tegoż gminu synagogi Wileńskiej tam że zaaktykowano. Na ostattek tenże obżalowany Moyżesz pisarz, wzięwszy z składanki osobney pieniądze do Warszawy, y przywiozłszy z onych nazad czerwonych złotych tysiąc sto, niewiedzieć gdzie one zadział, czyli na swój prywatny pożytek obrócił, y tak niecznościami podatkami tenże obżalowany kahał Wileński y abusum dopełniający pisarz kahalny, do ostatniego ubóstwa nas iuryzdyezan biskupstwa Wileńskiego, y całe pospólstwo w mieście Wilnie przyprowadzili, y daley ieszcze uciskać większemi składankami y podatkami

przedsię biorą, które to wszystkie podatki opłacane y dopiero opłacające się z xiąg kahalnych w kahale u wierników y pisarza znajdujących się, oraz z xiąg przez ten że kahał Wileński do urzędu w-o podwojewódzkiego komportowanych, iasnie się okażą y nierównie większe, a zatym ucisk niecznośny iuryzdyezan biskupstwa Wileńskiego y całego pospólstwa w mieście Wilnie, a z obżalowanymi sędziami żydowskimi duchownymi, o ucisk cheyrymami y konfiskatami, chcąc oto wszystko prawem czynić, ante omnia do obwarowania securitatem zdrowia y życia wszystkim iuryzdyezanom żydom biskupstwa Wileńskiego w mieście Wilnie na iuryzdyce mieszkającym, do zakazania, a żeby sędziowie żydowscy duchowni cheyrymami konfiskat majątków onych, szczegulnie na żalenie się w tey sprawie nie uciskali, pod żadnym pretextem y wynalazkiem, do uwolnienia iuryzdyezan y całego pospólstwa od gwałtownie narzuconych podatków przez kahał Wileński niecznośnych, do skassowania monopoliiow, czyli kabaków na iedwab, wino koszerne, Iablka Rayskie y proch; do komportacyi xiąg kahalnych, percepty, y expensy dochodów kahalnych wszelkich przez Iudela Iankielowicza, Szmuyłę Mendelowicza—wierników czyli szafarzów, Moyżesza Leybowicza—pisarza, y cały kahał Wileński od daty dekretu kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, aż do daty niniejszey pod przysięgą nayścisleyszą, o zdanie rachunku tych że dochodów przez kahał wierników y pisarza, dla czego wybierając tak znaczne intraty przez wszystkie lata długów dekretem kommissyi skarbowey rekognoskowanych nieopłacili, y dla czego nowe długi zaciągnęli, a gdzie się dochody kahalne zadzielił y dla czego nowe opłatki z uciskiem pospólstwa narzucali, o uznanie examinu z wierników czyli szafarzów, z Iudy Iankielowicza y Szmuyły Mendelowicza, oraz Moyżesza—pisarza y szkolników, nie mniej uznania examinu z Eliasza Zelmanowicza, z punktów onemu podać się mających, do poka-

rania penami tak za sprzeciwienie dekreto-
wi kommissyi skarbowey Wielkiego
księstwa Litewskiego, pod datą wnim wy-
rażoną, y za dalsze przestępstwa, narzucanie
gwałtownie podatków, a na prywatne zy-
ski w rozmaitym sposobie onych obracanie,
do skassowania niesłusznie donum gratu-
itum dla Eliasza Zelmanowicza—patryar-
chy, Dawida Szymanowicza, Szewela Ley-
bowicza, y dalszym przez kahał Wileński
opłaconego, y do dziś dnia opłacającego się,
oraz zwrotu przez wszystkie lata pobranych
niesłusznie z kahału pieniędzy z uciskiem
pospółstwa przez darowiznę kahałową, do
zakazania ażeby kahał Wileński na przy-
szłość podatków takowych nie narzucał,
dlugów nie naciągał, wexłów na ukaziciela
hebrajskim charakterem na cały kahał y
gmin, osobliwie iuryzdyczan i. o. x. imci
nie formował, dochodów kahałnych nie
onerował, y majątku iuryzdyczan i. o. x.
imci, do komportacyi wexłów przez prze-
szło kahałnych na kilkanascie tysięcy czer-
wonych złotych na ukaziciela pobranych
na cały kahał Wileński y pospółstwo, y
na iuryzdyczan i. o. x. imci, y skassowa-
nia onych, jako na prywatny swóy interes
y dopełnienie złości ku rabinowi swemu
broniącemu pospółstwo od ucisku, obróco-
nych, y pieniędzy roztraconych, do zkas-
sowania wexłów komportowanych y złożo-
nych u w-o podwojewódzkiego Wileńskiego
na czerwonych złotych ośmset, do kompor-
tacyi xiąg z dochodów kahałnych u pod-
wojewódzkiego byłych, czyli y dopiero tam-
że znajdujących się, do odsądzenia pisarza
Moyżesza Leybowicza y szkolników, za wy-
danie potajemnych wexłów, a niewpisanie
onych do xiąg kahałnych, jako przeciwko
obowiązkowi swojego urzędu, y iuramen-
towi na też funkcyę wykonanego postępu-
jących, do wskazania dalszych pen, win,—
prawa y sprawiedliwości wypływających,
do nadgrozdzenia wszystkich szkód podział-
nych na tych, którzy winnemi być się oka-
żą, oraz zwrotu wszelkich niesłusznych wy-
datków, osobliwie przez kahał przeszły
czynionych, do pokarania sędziów duchow-

nych żydowskich, za wydawanie cheyry-
mów y konfiskat majątków, oraz na życie
postrachów rzucanych przez też cheyrymy
y takowym sposobem do podatkovania
przynaglania, y z majątków iuryzdyczan
wysuwania penami naysurowszemi, do
wskazania expensów prawnych y tego wszy-
stkiego, co czasu prawa obszerniey y jaś-
niey dowiedziono będzie, salva melioratio-
ne. Pisan roku tysięcznego siedmset ośm-
dziesiąt szóstego, miesiąca Februaryi sze-
snastego dnia. Która ta žaloba pozwna
oczywiście przez przerzeczonego woznego i.
k. mei księstwa Żmuydzkiego Adama Bra-
sewicza podana do akt w xięgi ziemskie
województwa Wileńskiego jest wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда, кн.
№ 4221, 1785 года стр. 473.

№ 284.—1786 г. Юля 19.

Охранный листъ Короля Станислава Августа
данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ
насилій, чинимыхъ кагаломъ.

Roku tysiąc siedmset ośm dziesiąt szó-
stego, miesiąca Julij dziewiętnastego dnia.

Przed aktami Grodzkiemi woiewodztwa
Wileńskiego stanowszy osobiście w. i. pan
Kazimierz Skurewicz—rotmistr woiewod-
ztwa Wilenskiego, list żelazny, czyli salvi
conductus, a vi et potentia od najjasniey-
szego króla, pana naszego miłościwego, z
kancellaryi mnieyszey wielkiego księstwa Li-
tewskiego żydom Iekowi Leybowiczowi,
Zelmanowi Iakubowiczowi, Szymonowi Wól-
fowiczowi, Wólfowi Aronowiczowi, Danie-
lowi Pinkieszewiczowi, Szmuyłowi Ioselo-
wiczowi, Abramowi Iakubowiczowi, Iosie-
lowi Eliaszewiczowi umocowanym pleni-
potentom gminu y całemu pospółstwu ży-
dowskiemu w mieście i. k. mei Wilnie
mieszkającemu, wydany y służący, na ro-
kach s-to Troickich ziemskich woiewodztwa
Wilenskiego, dopiero w Wilnie sądzących
się, aktykowany, do wpisania w xięgi

grodzkie wojewodztwa Wilenskiego podał, który co do słowa w też xięgi grodzkie Wilenskie wpisując tak się wyraża: Stanisław August z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym salvi conductus et a vi et potentia listem naszym wszem w obec y każdemu zosobna, komu wiedzieć należy. Doniesiono nam iest przez panów rad, przy boku naszym przytomnych, przy prezentowaniu nam supliki od starozakonnych Ieki Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszewicza, Szmula Iosielowicza, Abrahama Iakubowicza, Iosiela Eliaaszewicza, umocowanych plenipotentów gminu y całego pospółstwa żydów, w mieście naszym stołecznym w Wilnie mieszkających, podaney, że starozakonni Abel Wólfowicz, Oszer Kalmanowicz, Iudel Litmanowicz, Możesz Iosielowicz, y inni starsi kahału Wileńskiego, przez swój wewnętrzny rząd y przez moc despotyczny od dawnego czasu z uciskiem niepraktykowany gminu y pospółstwu dopełniaią, a przez tychże obywatelów, z przyczyny przemocy mocniejszych nad słabszymi cierpliwie do tego czasu znoszona, gdy nakoniec pomieniony kahał takowy gmin y całe pospółstwo żydów przyprowadziwszy do ostatniej ruiny, jeszcze co raz barziej wymyślnymi uciskami onych agrawuie, składkami narzucanymi uciska, nakazaniem różnych arbitralnych podatków nęka y tym srogim obchodzeniem się nie tylko z sobą szukać sprawiedliwości niedopuszcza, ale też idąc jednostaynym postępowaniem swoiey zachwalności jednych zruynowaniem z majątku, drugich więzieniem, innych karami, wszystkich gminnych y całe pospółstwo przesladuie y dręczy; subplikowano za tym nam iest, ażebyśmy gminnych żydów y całe pospółstwo obywatelów miasta naszego Wilna, tudzież onych plenipotentów, jako to: Ieka Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszowicza, Szmulę Ioselewicza, Abrama Iakubowicza, Iosiela Eliaaszowicza bezpieczenstwo zdrowia y życia,

także całości ich majątków od wszelkich gwałtów, kaptiwacyi y impetycyi starozakonnych Abela Wólfowicza, Oszera Kalmanowicza, Iudela Litmanowicza, Możesza Ioselowicza, żydów kahalnych y od wszystkich innych starszych tegoż kahału obwarować y onych protekeyią naszą zasłonić raczyli. Iakoż my, zwykłą dla ludzi ucisnionych okazując łaskawość, niniejszym naszym listem salvi conductus, a vi et potentia wyż wyrażonych osób tym że wszystkim gminnym y całemu pospółstwu obywatelom Wileńskim, jako też ich plenipotentom, (co jeśli tak iest), wszelkie bezpieczenstwo zdrowia y życia od gwałtów, kaptiwacyi, impetycyi y wiolencyi waruujemy, y ten list nasz salvi conductus, od actikacyi y od publikacyi onego do sześciu miesięcy, a raczey do zakonczenia sprawy w sądzie należytych trwać mającey, daiemy y onych protekeyią naszą zasłaniamy, którym to żydom, gminowi, oraz całemu pospółstwu y ich plenipotentom, ażeby kahał y dalsi starsi kahalni, tak sami, iako też przez inne osoby żadnych krzywd, gwałtów y wiolencyi czynić, prywatnych składek nakazywać, onych exekwować, podatków pod wymyślonym pretextem wymagać nie wazyli się, jak tylko podług sonancyi dekretu likwidatorskiego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym ferowanego, y za nim od prześwictney komissyi skarbu w. x. Lit. zasłzey rezolucyi zachowywali się, także ażeby tych że żydów gminnych, całe pospółstwo y ich plenipotentów scigać, łapać, bić, więzić, jakimkolwiek sposobem agrawować nie wazyli się, pod winami na gwalcicielów listów naszych królewskich, w prawie pospolitym opisanemi, ostrzegamy y zakazujemy. Którzy żydzi, gmin y całe pospółstwo obywatele miasta Wilna, jako krzywd swoich u należytego sądu mają prawo dochodzić, tak dla zachowania wszędzie im wolnego aditus et reditus, bezpieczenstwa osoby ich, handle, majątki, y wszelką ruchomość protekeyią naszą zabezpieczamy. Co wszystkim komu o tym wiedzieć należy, mianowicie wszelkim iu-

rysdykeiom sądowym w. x. Lit., iako to trybunalskim, grodzkim, do wiadomości podając, mieć chcemy, aby za podaniem onego ad akta, wszędzie przyjmowan y aktykowan był koniecznie, y aby go iurysdykcyie sądowe w należytey powadze utrzymowały dla łaski naszej królewskiej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Lipca, roku pańskiego tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego salvi conductus a vi et potentia listu podpis ręki najjaśniejszego króla pana naszego miłościwego, Stanisława Augusta, przy wycisniętey na czerwoney maśie pieczęci mniejszey w-o x-a Lit., po niżej podpis wielmożnego i. pana sekretarza tey że pieczęci, oraz intitulacyia tak się wyrażaia: Stanisław August, król; Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, iego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.—List żelazny z obwarowaniem bezpieczeństwa żydów, gminnym y całemu pospólstwu miasta Wilna przeciwko gwałtownościom tych że żydów kahalnych.—Suscepta zaś aktykacyi na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego, z podpisem iaśnie wielmożnego prezydenta y wielmożnych sędziów ziemskich w-a Wileńskiego, oraz konkordancyia wielmożnego regenta z podpisem onegoż, temi następującemi wyrażaia się słowy: roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, miesiąca Julij siedemnastego dnia. Na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście patron u sądu w. i. p. Kazimierz Skurewicz—rotmistrz w-a Wileńskiego ten list żelazny ad acta podał.—Franciszek Czyż—prezydent ziemski wojewodztwa Wileńskiego, kawaler orderu s-o Stanisława, Franciszek Romanowicz—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Władysław Szardurski—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Ignacy Kończa—pisarz ziemski

województwa Wileńskiego. Concordatum cum actis, Xawier Iuraha—regent ziemski y grodzki wojewodztwa Wileńskiego. Który to salvi conductus a vi et potentia list żydom gminnym y całemu pospólstwu miasta i. k. mei Wilna służący, przez wyż wyrażonego w. i. p. Kazimierza Skurewicza—rotmistrza wojewodztwa Wileńskiego do akt podany, iest w xięgi grodzkie wojewodztwa Wileńskiego wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго городского суда, кн. № 4801, 1775—1786 г., л. 1386.

№ 235.—1788 г. Апрелья 24.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагаль о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanawszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego Franciszek Oranowski, process imieniem całego gminu żydów Wileńskich na żydów kahalnych Wileńskich podał do akt, który ten process w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego słowo do słowa wpisany tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Ulfa Aronowicza, Szymela Ulfowicza, Moyżesza Ulfowicza, y dalszych w generalności żydów Wileńskich na starozakonnych Oszera Kalmanowicza, Iudela Litmanowicza, Moyżesza Iosielowicza, Dawida Iankielowicza, Uryasza Abrahamowicza, Irszy Azikowicza, Izraela Iekowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Iekowicza, Borucha Markowicza, Berki Eliaszewicza, Moyżesza Leyzerowicza—rząd kahału Wileńskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym zaczęty, a w terazniejszym tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmym, dnia dwudziestego czwartego Apryla kończącego się ich starszeństwa—Moyżesza Leybowicza ich pisarza, Ieki

Leybowicza, Chayma Leybowicza, Morducha Leyzarowicza—szkolników, oraz Berki Leybowicza, Iochela Beniamowicza, Elisasza Markowicza, Ieki Iudelewicza, Moyżesza Oszerowicza, Chaima Tobiaszewicza, Hirszy Mejerowicza, Michela Iosielowicza, Szepszela Iankielowicza—sędziów duchownych tytułujących się, Nochima Iekowicza, Dawida Leybowicza—ich pisarzy dekretowych, Moyżesza Beyrechowicza, Morducha Iankielowicza—ich szkolników, czyli woznych sądowych, mieniać y referując się do dekretu zadworney assessorji iego królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset ósmdziesiąt siódmym, miesiąca Nowembra dwudziestego czwartego dnia, między żalującemi gminnymi, a obżalowanemi w górze wzmienionymi in accessorio zapadłego do żalob, processów poprzedniejszych, przez żalujących w tey materji w trybunale głównym y w subseliach Wileńskich pozanaszanych, a mianowicie o to: iż gdy dekretem wzwż wzmienionym przepisana ordynacya, tak dla urzędów kahału Wileńskiego, jako też dla sędziów duchownych, już w wydaniu pozwów, już w zapisaniu wyroków, już w wytrzymaniu aktów, expedyowanie inkwizycyj, wydawanie ekstraktów, różnych wyroków, już też z porządku elekcji urzędowej w przytomności całej powszechności, dla wiary y ochronienia podstępków w tey że elekcji, pomimo jasnych wyrazów tego dekretu: nayprzód obżalowani szkolnicy, kahalni, y duchowni, pozwy na piśmie wedle obowiązku dekretu nie wydawają, powtóre obżalowani kahalni sędziowie aktów do zapisania wyroków swych nie utrzymują, tych że wyroków w aktach nie podpisują, inkwizycye nie podług przepisów dekretu, expedują, a obżalowani pisarze kahalni y duchowni, czytania takowych wyroków bronią, ekstraktów nie wydają, a przeto żalujący gmin o żadnych sekretach czynności kahalney dowiedzieć się nie może, a obżalowani kahalni, co raz na szkodę gminy uchwały nowe, sekretnie ustanawiają, o co żalujące delatores o takowe sprzeciwi-

stwo przez obżalowanych wszystkich, w górze wzmienionych dopełnione, dekretowi zadworney assessorji wielkiego xięstwa Litewskiego jak nayuroczyściey zażalając się, manifestują się, y takowy manifest rękoma własnymi po hebraysku sami podpisują. Pisan roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, dnia dwudziestego czwartego Apryla, w Wilnie. U tego processu trzy podpisy żydowskim pismem znajdując się y te na polskie wytłumaczone, tak się wyrażają: Szymel Wulfowicz, Moyżesz Wulfowicz, Wulf Aronowicz. Który ten process oczywisto przez wyż pomienionego woznego iego królewskiej mosci Franciszka Oranowskiego podany do akt, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego jest wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 года, стр. 2043.

№ 236.—1788 г. Апрель 24.

Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйствій.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście żydzi Hirsch Azikowicz, Moyżesz Leyzerowicz, y Berko Eliaszewicz, starsi kahalni tegoroczni na swych kolegów y dalszych szkolników process imieniem swoim podali do akt, słowo do słowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych Irszy Azikowicza, Moyżesza Leyzerowicza, Berki Eliaszewicza, obywatelów Wileńskich y kahalnych tegorocznych na swych kolegów idque Iudela Litmanowicza, Moyżesza Iosielowicza, Uryasza Abrahamowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Iekowicza, Borucha Markowicza, Izraela Iekowicza, oraz na Chaima Leybowicza, Marka Leyzerowicza, Iekę Leybowicza, szkolników, mieniać o to:

iż obżalowany Moyzesz Iosielowicz—prezydujący w kahalie, na dniu wczorajszym dwudziestym trzecim praesentis mensis, ułożył sessyę kahalną w dwóch punktach, primo: aby imieniem całego kahału było broniono dekretu assessorskiego na żądanie pospółstwa czytanie, z przyczyny ponieważ że dekret u gminu znajdujący się, nie jest autentycznym, lecz ekstraktem z aktykacyi wyjętym, więc powiedzieli, że musi być fałszywym, y punkta w onym, jak by były poprzemieniane przez gmin; secundo, aby już po skończonych terminach swoje urzędy jeszcze exekwowali, ten urząd niewolny, y nieprawnie do perwszego Iunij, a tak sami siebie, przez swą własną uchwałę utrzymywać przy kahalstwie wdzierają się bezprawnie, a tym samym kontrawencyą dekretowi assessorskiemu dopełniają; gdy na dniu dzisiejszym przypada termin, już odmienienia się kahału, a obżalowani jednak pomimo wyrazów dekretu assessorskiego, różne wycieczki czynić usiłują, o takowych uchwałach żalujące delatorowie tak Moyzesz Irsz, sami za siebie przytomni w ówczas na sessyi, jako też za Berki Eliaszewicza nieprzytomnego w czasie sessyi, oświadcza się przed szkolnikami wszystkimi, iż takowey nieprawności bronią, i że o to manifestować się będą. Ponieważ żalujące niechęcią popelnić żadney kontrawencyi temuż dekretowi, lecz obżalowani szkolnicy w jedney zmowie z obżalowanymi kahalnemi będące, takową uchwałę przyjęli, y za dobrą uznali, nakoniec przy takowey nieprawney uchwale dołożyli y ten wyraz, aby sąd duchowny, na ich rekvizycyę, takowe nieprawne uchwały zaapprobował, o co żalujące delatorowie składając swoją niewinność, a przestępstwo obżalowanych, w niewinności swey oświadcza się przeciwko obżalowanym naysoleniejszemu bezprawności, jak naysoleniejszemu manifestują się. Pisan roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu trzy podpisy żydowskim pismem znajdując się, a te na

polskie przetłumaczone, y na autentyku wypisane w tych wyrazach: Hirsz Ayzikowicz, Moyzesz Leyzerowicz, Berko Eliaszewicz. Który ten process oczywiście przez manifestujących się żydów podany do akt, w księgi ziemskie województwa Wileńskiego jest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2047.

№ 237.—1788 г. Апрель 24.

Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ внесъ его въ кагалную черную книгу.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi województwa Wileńskiego stanawszy osobiście starozakonny Szymel Wólfowicz—plenipotent gminu żydów Wileńskich, process od siebie, y od całego gminu, na żydów starszych kahału Wileńskiego podał do akt, słowo do słowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych—staro zakonnego Szymela Wulfowicza, w krzywdzie swojej y wszystkich żydów Wileńskich, na starozakonnych Iudela Litmanowicza, Oszera Kalmanowicza, Moyzesza Iosielowicza, bywszemi starszemi kahalnemi Wileńskimi do dnia dzisiejszego, a na dniu dzisiejszym kończącego się ich starszeństwa; niemniej na Moyzesza Leybowicza—pisarza, Chaima Leybowicza—szkolnika, mieniać y referując się we wszystkim do dekretu sądów za-dwornych assessoryi w-o x-a Lit. między żalującym a obżalowanymi w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym ferowanego, a pryncypalnie o to: iż gdy żalujący delator, na dniu dwudziestym pierwszym praesentis, przybył z Grodna w interessach całego pospółstwa y w dniu dwudziestym wtórym y dwudziestym trzecim praesentis,

dla dopełnienia obrządków w religii swojej, szedł na nabożeństwo do szkoły, pospółstwo, znając wierność y zasługi swojego plenipotenta, ułożyła między się żalującemu tey zasługi uczynić satysfakcyę, a przeto ofiarowali złotych polskich pięćdziesiąt pięć do kassy szpitalney, za to, aby żalujący przystąpił do przeczytania dziesięciorga przykazania wedle obrządków tegoż zakonu religii; na tych miast obżalowani kahalni, w górze wzmienieni, y ich adherenci, pisarz, szkolnik y podszkolnik, ogłaszali: iż żalujący żadnym sposobem przystąpić do dziesięciorga przykazania nie może, ponieważ jest od społeczeństwa żydowskiego oddalony. Pospółstwo usłyszawszy takowy niepraktykowany ucisk dla żalującego, a nie słysząc żadney przyczyny y uczynionego nijakiego postępkę przez żalującego, nie czując o wydaniu pozwu, obwieszczenia expedyowaney inkwizycyi, ferowania, bądź jakiego kolwiek, na żalującego iudicatum, bądź przez kahał, bądź przez sąd duchowny, odsądzającego od społeczeństwa, którzy bynajmniey nie okazali powszechność, zapytawszy u Moyżesza Leybowicza, pisarza, co za racya, y dla iakiey przyczyny żalujący jest oddalony od społeczeństwa, gdzie ten dekret y przez kogo ferowanym jest, czy przez kahał, czy przez sąd duchowny, y czy oczywisty, y czy kontumacyiny? W ówczas obżalowany Moyżesz, pisarz, że kahał mnie przykazał go sekretnie wpisać do czarnych xiąg, y za oddalonego na zawsze od społeczeństwa ogłosić; prawda że na to nie ma dekretów, ale cóż mam czynić, kiedy mnie kahał tak przykazał. A tak żalujący delator ze szkoły ze wstydem wystąpić musiał, a tak znaczną niegodziwość dopełnioną przeciwko żalującemu y całemu pospółstwu przez obżalowanych zapędnie y zlosliwie; żalujący delator przekładając swe zażalenie na obżalowanych, jak najuroczysciey manifestuje się y ten manifest ręką swą własną podpisuje, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu podpis żydow-

skim pismem znajduje się, który na polskie przetłumaczony y na autentyku wypisany tak się wyraża: Szymel Wulfowicz. Który ten process oczywisto przez starozakonnego Szymela Wulfowicza podany do akt, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2059.

№ 238.—1788 г. Мая 13.

Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiscie żyd Dawid Leyzerowicz — sługa kahalny Wileński, schedę od tegoż kahału Wileńskiego przeciwko nieprawemu do sądu duchownego, to iest zadwornego, iasnie oświeconego xięcia iego mości biskupa Wileńskiego, w zarzucie sprawy do żadnego urzędu, jak tylko do iurydykeyi konstytucjonalnie nad obywatelstwem żydowstwa wyznaczoney, rozsądzać przynależney, zapozwaniu, protestacyi podał do akt, która ta protestacya w łacinskim języku opisana tak się w sobie słowo do słowa mająca jest: Pro infidelibus cahali ac synagoga integra Vilnensi, citatis contra venerabilem instigatorem curiae episcopalis Vilnensis actorem. Die decima tertia Mai millesimo septingentesimo octuagesimo octauo, producta scheda in termino ex citatione protestando, quam sollemnissime contra venerabilem instigatorem officii curialis episcopalis vilnensis, ex ratione indebitae citatorum provocationis et expensarum causationis, siquidem iura violationem festorum principiorum Romanae ecclesiae catholicae, iudicis prohibitiva, ut assertus actor in citatione praetendit et anonymis expressit,

extare posse, non dubitantur absque tamen executione, et forum coram iudice spirituali non determinativa; iam vero constitutiones regni, nihil de observatione festorum habeant, praeter processiones publicas, et viaticum observandum per sacerdotem dum moribundo portatur, ut placeat videre anno millesimo sexcentesimo septuagesimo, volumine quinto, folio septuagesimo septimo titulo: Poskromienie. Eo in casu, forum civile naturalis iurisdictionis praedeterminant privilegia, itidem universaliter a serenissimis Regibus Iudaicae communitati indita, successive anno millesimo quingentesimo quadragesimo octavo, per Serenissimum olim piaae memoriae Sigismundum Augustum in conventionione generali Petricoviensi, ac interrupte per unumquemque, et feliciter modernum, reges Poloniae et magnos duces Lithuaniae approbata in verbis originalis privilegii, formalibus: Etiam nullus Christianus citare debet aliquem iudaicum ad iudicium spirituale, quocumque modo fuerit, aut pro quacunque re, in quacunque citatione, nec citatus iudaicus debet respondere coram iudice et iudicio spirituali, sed citetur talis iudeus coram ipsi palatino, qui protunc, et pro tempore fuerit exclusive absolute eximunt à foro spirituali, et prohibitive movendum processum in foro spirituali, decidunt idcirco insistendo iuribus allegatis, scilicet privilegiiis serenissimorum regum et statuto Magni Ducatus Lithuaniae capite decimo secundo, articulo septimo, paragrapho tertio, disponenti, Iudaeos juxta privilegia iudicandos, ac taliter quibusvis aliis synodalibus et pontificiis constitutionibus deroganti, causam venerabilis actoris non subesse foro praesenti, ut spirituali, arbitrari. Która ta protestacyi scheda oczewisto przez żyda Dawida Leyzerowicza—sługę kahalnego podana do akt, w xięgi wojewodztwa Wileńskiego ziemskie jest wpisana.

Изъ актовъ книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2467.

№ 239.—1788 г. Мая 3.

Донесеніе возныхъ объ отвѣтъ кагалныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego, Franciszek Oranowski, y powiatu Wołkowyskiego Stefan Rutkowski, relacyiny swój kwit odebranych odpowiedzi, zeznali w słowach spisany tych: Franciszek Oranowski, Stefan Rutkowski, wozni iego królewskiej mości, czyniemy wiadomo y jawnie wyznawamy tym naszym relacyjnym kwitem, starszym, Szymelowi Ulfowiczowi, Ulfowi Aranowiczowi, Moyżeszowi Ulfowiczowi, y całemu w generalności żydów Wileńskich gminowi wydanym, na to: iż co my wozni iego królewskiej mości będąc użytymi y wezwanymi od wyż wzmienionych osób dla ostrzeżenia kahalnych Wileńskich, pisarza y szkolników, idque Oszerowi Kalmanowiczowi, Iudelowi Litmanowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Hercykowi Cemechowiczowi, oraz Moyżeszowi Leybowiczowi, pisarza, Ieki Leybowicza, Chaima Leybowicza, Morducha Leyzarowicza, szkolników, w tym sposobie: ponieważ wedle praw y ustaw żydowskich, oraz dawnych zwyczajów wypada na dniu dzisiejszym, to jest roku terażniejszego tysiącznego siedmset ośmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego, termin uczynienia elekeyi odmienienia się urzędów kahalnych y sądów duchownych, a takowe prawie zwyczaje są przywilejami najjasniejszych regnantów utwierdzone, a mianowicie dekretem assessorskim w roku przeszłym tysiącznym siedmset ośmdziesiąt siódmym, Nowembra dwudziestego czwartego dnia ferowanym, jest zaaprobowano, przeto, aby bezwłoki tako-

we elekeye były uczynione, y że gmin chcąc być przytomnymi dla doswiadczenia wiary y ochronienia podstępności zdziałać się jakiey mającey w tey że elekeyi, my zaś wozni iego królewskiej mości wszystkim wzwyż wzmienionym starozakonnym opowiedzieliśmy, y uczynienia satysfakcyi dekretowi assessorskiemu ostrzegaliśmy. Na takowe ostrzeżenie, odebrania od każdego z osobna rezolucyę, similiter wyrażamy: nayprzód, Oszer Kalmanowicz nie nie odpowiadawszy, jedynie wexą y naysromotnieyszymi słowy gminnych łając, nas woznych odprawik; zaś Moyżesz Iosielowicz, Iudel Litmanowicz, a Moyżesz Leybowicz—pisarz Ieko Chaym, Marek szkolnicy odpowiedzieli, że elekeyi na terminie czynić nie będą, ekuzując się, iż zaszedł areszt od iuryzdykeyi podstarościńskiej, broniąc takowey elekeyi. Udzielnie zaś Hercyk Cymachowicz odpowiedział: iż miał do siebie zeslanego żołnierza od wielmożnego iego mość pana Kossowicza, palestranta grodzkiego ziemskiego wojewodztwa Wileńskiego, z przykazem, aby się wzmieniony Hercyk nie ważył usiłować uczynionego takowey elekeyi na terminie, sub paenis stu czerwonych złotych, y więzieniem w garnizonie Wileńskim. Po odebraniu takowych rezolucyi od zwyż wzmienionych osób, a mianowicie, od wzmienionego Hercyka, powtórnie byliśmy uproszeni od gminu żydów Wileńskich dla doyscia do wielmożnego iego mości pana Kossowicza, zastępującego mieysce podstarościńskie Wileńskie, dla zapytania tegoż wielmożnego iego mości pana, iczli jest prawda, że przez onego y za iego dyspozycyą, takowa elekcyja iest wstrzymana y czy w takowey dyspozycyi był zesłany ordynans do Hercyka Ceniechowicza, tak, jak Hercyk opowiedział. Czego się wielmożny iego mość pan Kossowicz nie zapierał, y owszem przed nami woznymi wyznał, że sam zakazał, aby elekeye urządowe kahalne nie były czynione. Co my wiernie wyznając, y czyniąc zadość funkcyi naszej woznienskiej, cośmy tyło uszami naszemi własnymi od tych

że osób wyż wzmienionych słyszeli, według Boga y sumienia podpisujemy się. Pisan w Wilnie tysiącznego siedmset ośmdzieśiat ósmego roku, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. U tego relacyinego kwitu takowe dwa podpisy: Franciszek Oranowski, ienerał iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego; Stefan Rutkowski—wozny iego królewskiej mości powiatu Wolkowyskiego. Który to relacyiny (kwit) odebranych odpowiedzi, oczywisto zeznany, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2071.

№ 240—1788 г. Мая 25.

Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы.

Roku tysiąc siedmset ośmdzieśiat ósmego miesiąca Apryla dwudziestego szóste-go dnia. Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanąwszy osobiście wozny iego królewskiej mości powiatu Oszmianskiego Iózef Szrodowski, starozakonnych Szymela Wulfowicza—plenipotenta gminu żydowstwa Wileńskiego, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem caley generalności żydów Wileńskich uczynionym process do akt podał, który tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Szymela Wulfowicza—plenipotenta gminu żydów Wileńskich, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem caley generalności żydów Wileńskich na w. i. p. Mikołaja Kossowicza, palestranta ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wileńskiego, a teraz tytułującego się zastępującym mieysce w. i. p. Jana Górskiego—namiestnika podstarostwa Wileńskiego, mieniając y referując się do poprzedniczych

processów przez żalujących pozanaszanych, do relacyi ieneralskiey na dniu wczorayszym dwudziestym czwartym praesentis, w ziemstwie Wileńskim zeznaney, do dekretu sądów zadwornych assessoryi Wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym Nowembra dwudziestego czwartego dnia, między gminem kahałem iuryzdykeji wojewodzinskiey serowanego o to: iż co wielmożny Kossowicz na dniu wczorayszym, nie wiedząc jaką mocą, zabronił kahalnym Wileńskim uczynienia elekeyi w terminie przyzwoitym przypadley, wedle praw ustaw y zwyczajów żydowskich, prawami y przywilejami umocowanych, dekretem assessorskim approbowanych; jednak obżalowany nie zważając na prawa, przywileje, dekreta sądów ultimae instantiae, jedynie tylko wzięwszy sobie za pretext, iż zastępuje niby miejsce namiestnika, a przeto jakoby mocą władzy iuryzdykeji wojewodzinskiey, wielowładnie sobie dozwala y przestępując przepis ordynacyi w elekeyach kahalnych dekretem wyższej iuryzdykeji, przepisanej, o takowe bezprawie, ponieważ takowa czynność nie może znaczyć za wyrok sądowy primae instantiae, bo bez pozwu, bez odbytey kontrowersyi, iedney za drugą rzecz wyroki sądowe stanowić się nie mogą, więc za partykularne tylko, a gwałtowne czynności, one znając, przeciwko takowemu gwałtu y bezprawiu żalujący delatorowie imieniem swoim, y całej generalności żydów Wileńskich na obżalowanego wielmożnego Kossowicza, żadnego patentu na namiesnikowstwo iuryzdykeji wojewodzinskiey, ani od iasnie oświeconego xiążęcia jegomości wojewody Wileńskiego, ani od zastępujących iego iuryzdykeji nie okazującego, jak nayuroczysciey manifestują się. Pisan tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia. U tego processu dwa podpisy żydowskim charakterem y też same w polskich literach wypisane w tych wyrazach: Szymel Wulfowicz P. G. Ż. W. Moyżesz Wulfowicz. Który ten process oczywi-

sto przez woznego iego królewskiey mości Iózefa Szrodowskiego podany do akt, w xięgi w-a Wileńskiego ziemskie iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2185.

№ 241.—1788 г. Іюня 3.

Посвидѣтельствованіе вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego miesiąca Maja trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanąwszy osobiście wozny iego królewskiey mości wojewodztwa Wileńskiego Konstanty Bilewicz, relacyiny swój uczynioney obdukeyi, wizyi kwit zeznał, który ten relacyiny obdukeyiny, wizyiny kwit w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych słowo do słowa wpisany, tak się w sobie mający: Roku tysiącznego siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzeciego dnia. Ja wozny iego królewskiey mości, niżej wyrażony, zeznam tym moim relacyinym czynioney obdukeyi, wizyi kwitem: iż będąc użytym od w Bogu wielebnego imię xiędza Norberta Arentta.—wikarego y wszystkich i. x. x. Dominikanów konwentu Wileńskiego, do oglądania woznych y ludzi pobitych, pokłótych y zranionych, widziałem: nayprzód Adama Brasewicza—woznego iego królewskiey mości ręką prawą y lewą zbitą, zsiniałą, krwią zabiegłą, plece kolbami stłuczone, slyszalem też że mu chustkę y trzcinę wzięto, y też samą trzcinę na grzbiecie pobito; powtóre widziałem Iózefa Jasińskiego—woznego iego królewskiey mości, oko ciężko kolbą podbite, ze wszystkim zpuchłe, krwią zabiegłą y siniaki cztery na grzbiecie; potrzenie Symona Syderowicza na łbie dziurę dużą, pod lewym uchem siniak duży, krwią zaciekły,

y rękę prawą zkałeczoną; po czwarte: Antoniego Szczepanowskiego pod lewym okiem dziurę dużą bagnetem pchniętą, krwią całe ciało y odzienie zbroczone, rękę lewą nie-miłosiernie zbitą y zpuchłą; po piąte: Andrzeja Kuczyńskiego twarz we krwi zbroczoną, zbitą, kosci kolbą przytluczone y bardzo słabego; po szóste: Chwiedora Kizinę twarz zbitą, zkrwawioną, piersi y prawą rękę kolbą pobite; po siódme: Michała Rudnickiego, z lewey strony głowy dziurę dużą, guz duży, y rękę lewą pokałeczoną; po ósme: Jakuba Samulewicza, guz z tyłu głowy krwią zaćiekły, y rękę lewą wybitą; po dziewiąte: Adama Hrynickiego rękę prawą zkałeczoną, krwią zaćiekłą y plece pobite; po dziesiąte: Jana Możeykę szyję y rękę prawą we dwóch miejscach bagnetem pchniętą; po jedenaste: Romana Kozłowskiego rękę prawą zpuchłą y zsiniałą; po dwunaste: Jana Malewicza dwa od kolby na plecach siniaki; trzynasto: Tomasza Jarmalowicza ręki prawey palec mały y lokieć kolbą pobity; czternaście: Jerzego Skibnickiego na lewym ręku trzy znaki krwawe, na szyi znak jeden krwawy, y plece kolbą pobite; piętnasto: Andrzeja Bieleńkiewicza prawą y lewą rękę do tyła zbite, iż nie może władać; szesnasto: Andrzeja Łuczyńskiego kolbą dwa razy w piersi uderzonego; siedmnasto: Michała Steckę z lewey ręki siniak duży, y plece kolbą pobite; ośmnasto: Jana Zuronskiego rękę prawą ztraconą suchim bolem y chustką odebrano, y wszystkich ludzi klasztornych i. x. x. Dominikanów klasztoru Wileńskiego, a gdym się pytał każdego z osobna: gdzieby y odkogo ta akcyja była dopelniona? Tedy mi wszysey jednostaynie odpowiedzieli: iż w mieście iego królewskiej mości Wilnie, na ulicy Szklaney, w kamienicy Szaszewiczowskiej zwaney, w possessyi i. x. x. Dominikanów będącey, przez subordynowanych od wielmożnego Antoniego Buchowieckiego—podwojewódzkiego Wileńskiego, żołnierzy garnizonowych zamku Wileńskiego, żydów, y moskalów do tego użytych. Co ja wozny,

jakom wszystko widział y słyszał, tak wszystko wiernie według obowiązku mojego wozińskiego w ten kwit wpisałem, y podpisem ręki mojej ztwierdziłem. Pisan w Wilnie, tysiącznego siedmsetnego ośmdziesiąt ośmego roku, miesiąca Maja, trzecie-go dnia. U tego relacyinego obdukeyinego wizyinego kwitu ten podpis: Konstanty Bielewicz—wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego. Który ten relacyiny, wizyiny, obdukeyiny kwit, oczywisto przez pomienionego woznego iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego Konstantego Bielewicza, zeznany, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych iest wpisany.

Пазъ актоўвой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2337.

№ 242.—1791 г. Марта 21.

Определение Виленскаго магистрата по дѣлу Могилевскаго еврея Авраама Исцелевича съ цехами слесарнымъ и столярнымъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Marca dwudziestego pierwszego dnia.

W sprawie za dwuma aktoratami y żalobami do nich należącemi, w iedno poniżej złączonemi y skombinowanemi, z regestru gościnnego w sądzie iego królewskiej mości burmistrzowskim radzieckim Wileńskim intentowaney, za *pierwszym* aktoratem starozakonnego żyda Abrahama Iscielowicza—kupeca y obywatela miasta Bobra, z ucziwemi panami Wawrzyncem Sosnowskim, Janem Budkiewiczem starszemi cechu slosarskiego y całym cechem slosarskim, oraz ucziwemi Janem Grochowskim, Henrykiem Eymanem—takoz starszemi cechu stolarskiego, y całym ich cechem, za pozwem od aktora przed sąd nasz prawnie wyniesionym y za żalobą, w nim znaydującą się takową, mieniąc y referując się do dekretu w roku niniey-

szym tysiącnym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym miesiąca Marca siódmego dnia w sądach potocznych burmistrzowskich nastalego, mianowicie o to: iż co obżalowani, mimo przywilej nayiasniejszego króla Alexandra w roku tysiącnym pięćsetnym trzecim miastu Wilnowi nadany, gdy żalujący z towarami Mohilowskiemi na dniu pierwszym praesentis przybył do miasta Wilna, y takowe towary po opłaceniu należności do izby kupieckiej, nie częścio- ma po mieście Wilnie zbywał, lecz ogu- łem kupeom y obywatelom Wileńskim za- przedał, wówczas obżalowani, niewiedząc z iakowego prawa, takowe towary poaresz- towali, na znaczną stratę żalującego w ex- pensach prawnych narazili, samego pod aresztem trzymają, o co żalujący prawem czyniąc, prosi uwolnienia siebie y towarów z podaresztu, approbaty dekretu potoczne- go burmistrzowskiego y prócz zasądzonogo expensu pomienionym dekretem, ad mini- mum złotych polskich dwóchset zasądzenia, a za uczynioną niesłuszną appellacją poka- rania penami appellacyinemi, wedle prze- pisu prawa sześćo niedzel wieży y dwóch- set kop groszy litewskich, oraz tego są- dzenia, co czasu prawa dowiedzionym bę- dzie. Za drugim aktoratem ucześniey Wawrzynca Sosnowskiego, Jana Budkiewi- cza—cechmistrzów kunsztu slosarskiego y całego zgromadzenia tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymana— także cechmistrzów kunsztu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu maystrów oby- watełom Wileńskich, z niewiernym żydem Abrahamem Josielowiczem, za pozwem od aktorów po obżalowanego żyda prawnie wyniesionym y za żalobą w nim znajdującą się takową, mieniąc o to: iż gdy obżalo- wany żyd Josielowicz, nawiozłszy tu do Wilna rozmaitych kufrów y szkatulek, tu- dzież niemaló zamków y kluczy, in praec- juditium przywilejom cechów żalujących, przez monarchów polskich nadanych, tako- we towary kryjomie y pokatnie żydom do kram złodzieyńskich przedawał, tedy żalują- ce udali się do zwierzchności namiesni-

kow czyli podstarościów Wileńskich, tam zaś nie przyjeści, wydali pozew z aresztem do grodu Wileńskiego. Pomimo to obża- łowany udał się był nayprzód do wielmoż- nego imć pana Leonarda Tolokońskiego Paszkiewicza—burmistrza Wileńskiego, z kąd odesłany z sprawą swoją y nieprzyjęty został, a tak obżalowany niewolnie u drugiego burmi- strza, wielmożnego imć pana Chmarzynskie- go, sprawę zaintentował, gdzie żalujące, lubo nie przyimowali forum, iako przeciwko de- kretowi assessorskiemu, iednak obżalowany, favore suo na tymże nadolnym urzędzie uzyskał dekret, którym przywileie pokas- sowane niesprawiedliwie zostały, oraz do- zwolenie przedaży takowych towarów obża- łowanemu nastąpiło, tudzież ukaranie ża- łujących sztofami niewinnie nastalo; więc żalujące delatores proszą ante omnia uzna- nia dobrze osiadley poręki z osób miey- skich, skassowania dekretu na urzędzie na- dolnym, ze wszystkiemi onego wskazami uzyskanego, ukarania penami kontrawency- inemi y osobnemi ewokacyinemi obżalowa- nego żyda, zakazania ażeby odtąd obżało- wany żyd żadnych takowych towarów in praecjuditium żalujących przedawać nie wa- żył się, utwierdzenia przywilejów żalującym służących, zwrótu expensów prawnych, sal- va melioratione. A iako te żaloby w poz- wach autentycznych znajduią się, tak co do wyrazów swoich w ten dekret są ingros- sowane, za któremi przerzeczone strony przed nami sądem burmistrzowskim ra- dzieckim Wileńskim intentowały sprawę, w której sprawie, w roku wyż na dacie tego dekretu pisanym, dnia szesnastego Marca, po nakazaniu procederu in procedendo, aktorat z karty trzydziestey drugiey z tegoż rejestru do wpisu y aktoratu ninieyszego przyłączywszy, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński proceder determinowaliśmy. In procedendo po kontrowersyach od cechów slosarskie- go y stolarskiego o uznanie rękoyimi po żydzie Abrahamie Josielowiczu—kupu- y obywatelu miasta Bobra, iako zagraniczne- go człowieka, przez imć pana Stanisława

Leonowicza—komornika Trockiego, a zaś od żyda Ioselowicza o uchylene wniesioney proźby przez imć pana Thadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego nawzajem doniesionych, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, gdy rzecz między procedującymi stronami z żalob pozewnych, nawzajem wyniesionych, z dekretu dolnego burmistrzowskiego wynikającą przed sąd swój przez appellacyą ku oczywistemu rozsądzeniu weszłą, znajdujemy, a ponieważ w pierwszej instancyi sędzie żadney proźby o porękę po żydzie nie czyniono, a zatem pretendowaney poręki nie uznawając, proceder in principali nakazaliśmy. W samey zaś sprawie, po odbytych produktowych y replikowych głosach, nie mniej też po oczewistych y dostatecznych ze strony starozakonnego żyda Abrahama Iosielowicza—kupeca y obywatela miasta Bobra, przy doniesieniu nam sądowi, iż gdy żyd Abraham Iosielowicz, w roku terazniejszym tysięcznym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym, miesiąca Marca pierwszego dnia, z rozmaitemi towarami zagranicznymi (jak świadczy kwit z komory Tołoczyńskiej, w roku tysięcznym siedmsetnym dziewiędziesiątym dnia pierwszego Septembra datowany, temuż żydowi wydany) z miasta Bobra do miasta stołecznego iego królewskiej mości przybył, y po opłaceniu należnego quantum do izby kupieckiej, zbywać takowe towary zaczął, wówczas uczeiwy Wawrzyniec Sosnowski, Jan Budkiewicz—słarskiego—tudzież Jan Grochowski, Henrik Eyman—stolarskiego cechu maystrowie starsi, mimo przywileja y artykuły cechom swym służące, a nadto mimo liczne prawa, a mianowicie konstytucyą tysięcy siedmset ośmdziesiąt czwartego roku seymu Grodzieńskiego, wolny handel dla każdego kupca, cło na komorze opłacającego, wszelkimi towarami dozwalającego, krzywdzić tego Abrahama Iosielowicza poczeli, towary poaresztowali, y tym sposobem sprzedaż towarów onemn zamitnężyli. Jakoż żyd Abraham Iosielowicz, będąc tak

daleko przez cechmistrzów skrzywdzonym, udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sędzie, gdy oczewiscie z obżalowanymi cechmistrzami rozprawował się y ich bezprawie zupełnie przekonał, wtedy wyrokiem oczewistym sądu potocznego burmistrzowskiego, pod dniem siódmym praesentis zapadłym, od wszelkich napastnych (cechów wyż wyrażonych) prosekucyi uwolnionym został; a zaś za expensa procederowe y za różne bezprawia y gwałtowności na cechach słarskim y stolarskim, dla nieraz rzeczzonego żyda, tym że dekretem po złotych piędziesiąt, a w ogóle złotych sto gdy zasądzono, wtedy takowym dekretem ciż cechmistrze nie kontentując się, ale bardziey na dalsze znękanie y krzywdę żyda Iosielowicza dążąc, przed sąd niniejszy zaapelowali, na znaczne expensa narazili, w iakicy skardze o approbatę dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, oczewiscie ferowanego, o ukaranie obżalowanych cechmistrzów penami apellacyinemi, wedle myśli konstytucyi tysięcy siedmset sześćdziesiąt czwartego roku koronacyiney, dwóchset kop groszy litewskich y sześćo niedzielami więzy, tudzież za expensa prawne złotych polskich dwóchset na cechmistrzach, etiam praevio juramento, przy podanych punktach do przysięgi, dla tegoż żyda zasądzenia, przez imć pana Thadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego domagano się. A zaś od Wawrzynca Sosnowskiego, Jana Budkiewicza—starszych cechu słarskiego y całego cechu tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymana—takoz starszych cechu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu maystrów, obywatelów wileńskich, przy reprodukeyi przywilejów,—iednego, nayiasniejszego króla Alexandra w roku tysięcy pięćset trzecim, miastu Wilnowi na dóm gościny nadanego, wszystkim kupcom z zagranicy z towarami przeieżdżającym w tym że domie gościny, a nie gdzie indziey stawać dysponującego; drugiego,—nayasniejszego Zyg-

munta, króla Polskiego, cechowi slosarskiemu w roku tysiąc sześćset pierwszym dnia trzynastego Marca datowanego, liczne powyższe przywileja korroborującego, tudzież artykułów cechowi stolarskiemu, w roku tysiąc siedmset czterdziesiątym drugim, miesiąca Marca dwudziestego dnia nadanych, wszystkim przeciezdziającym kupeom y przywożącym różne roboty, pod konfiskatą w mieście Wilnie przedawać zabraniających, żyd zaś Abraham Iosielowicz, z zagranicy w roku terazniejszym tysiącnym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym miesiąca Marca pierwszego dnia do miasta Wilna przybywszy y nawiozłszy kufrów, zamków, kluczków, łózek żelaznych, siekier, podków, które w mieście tutejszym przez mieysceowych rzemieślników robią się, one tajemnie (przeciwko prawom y przywilejom cechom slosarskiemu y stolarskiemu służącym) u żyda Mowszy, w mieście iego królewskiej mości Wilnie, pod świętym Mikołaiem mieszkającego, nie zaś w domie gościnnym stanęą stanowszy, one kryjomie, mimo wiedzę tychże cechów po kramach złodziejskich przedawał; za dostrzeżeniem zaś przez cechmistrzów wyż wzmienionych kunsztów gdy zaaresztowanym y zapozwanym przed sąd grodzki województwa Wileńskiego od tychże rzemieślników został, wówczas obżałowany żyd udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sądzie dekret niby oczewisty otrzymawszy y onym, nie tylko z podaresztu uwolnionym został, ale też in contumaciam na cechach slosarskim y stolarskim złotych sto dla siebie zasądzonych uzyskał. Który to dekret iako in praejudicium praw, przywilejów y artykułów, cechom slosarskiemu y stolarskiemu służących y nadanych, jest ferowany; a zatym o skasowanie tego dekretu titulo oczewistego burmistrzowskiego potocznego etiam praevio juramento przy podanych punktach do przysięgi, iako in contumaciam cechów ferowanego, o ukaranie żyda Abrahama Iosielowicza za zły przewod prawa dwónasto niedzielami turmy y dwónastą rubli—

groszy litewskich, wedle artykułu czterdziesiątego pierwszego, z rozdziału czwartego, o ukarania penami ewokacyjnemi, za wciągnięcie sprawy przed sąd potoczny burmistrzowski Wileński, o ukaranie sztrofem miasto konfiskaty, wedle myśli artykułów cechowi stolarskiemu służących, ad minimum pięciu set złotych polskich, o zakazanie aby abhine żydzi żadnych podobnych towarów kryjomie w mieście Wilnie, mimo wiedzy cechów, nie przedawali y nie przywozili, pod konfiskatą onych, o approbatę artykułów cechowi stolarskiemu nadanych y służących, a zastrzeżenie urząd potoczny Wileński, by podobnych spraw rozsądzać nie ważył się, tudzież o zasądzenie expensu prawnego ad minimum dwóchset złotych na majątku nieraz rzeczzonego żyda Abrahama Iosielowicza, przez imię pana Stanisława Leonowicza—komornika Trockiego, dopraszając się, w przytomności stron na sądzie na wzajem doniesionych kontrowersjach; my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przystępując do roztrząszenia dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, następny stanowimy wyrok: Ponieważ przywilej konfirmacyjny, od najjaśniejszego króla Zygmunta Augusta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, Marca trzynastego dnia, cechowi slosarskiemu nadany w słowa piszący: (*primum quidem ut quilibet mercatorum advehens in civitatem nostram Vilenensem chalibdim, ferrum, aes, fistulas, pixidiarias, frameas curvas et rectas, vulgo glównie szabelne y kordowe dietas, et id genus quaevis necessaria instrumenta, eisdem artificibus servientia, contubernio eidem sese denuntiet, facta vero ejusmodi denuntiatione, si in triduo contubernium merces ejusmodi non coemerit licitum eas cuilibet divendere*)—wyraznie kupcom z towarami takimi, iakie przez rzemieślników obywatelów Wileńskich robione bywają, do miasta Wilna przyeżdżającym, cechowi temu z którego takiegoż gatunku robota wychodzi, pierwicy oznaymić się dysponnie, y iesli przez ten że cech do

trzech dni towar takowy rozkupiony nie będzie, wtedy kupcowi wolno pozostanie, komu chcąc, takowe towary ryczałtem przedawać y gdy takowe dobrodzieystwo przywileju w celu szczególnie zasilenia rzemieślników w ich robotach, iako różne onera civili ponoszących y do miast wielkiego xięstwa litewskiego garnienia się, iest nadane, ku temu ponieważ przywilej nayiaśniejszego króla Alexandra, pod rokiem tysiąc pięćset trzecim, Marca dziesiątego dnia miastu Wilnowi na dom gościnny nadany, tak wyż pomienionego gatunku kupcom, iako też y innym z zagranicy do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko publicznie w tymże domie gościnnym stawać zaleca, oraz ponieważ y artykuły od magistratu Wileńskiego ku porządkowi cechu stolarskiego, w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dnia, ad mentem przywilejów nayiasniejszych królów polskich przepisane, również roboty stolarskiej z innych miast, bądź przez kogo kolwiek nakupionej, na krzywdę tychże rzemieślników obywatelów Wileńskich, sprowadzać y sprzedawać wzbraniaią, y gdy wszystkie prawa, przywileja, porządki, miastu Wilnowi y cechom tegoż miasta nadane y służące, tak licznymi prawami, konstytucjami ante—y pouniowemi, iako też y wiele konstytucjami za szczęśliwie nam panującego terazniejszego monarchy Stanisława Augusta, a mianowicie prawami tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego y tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego roku, nienaruszenie są approbowane, y przy zupełnej mocy swej y exekucyi zachowane; przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, insistendo wyż wzmienionym prawom, przywilejom, wszystkim kupcom, z zagranicy z towarami rzemieślniczemi (oprócz miejscowych przysięgłych w mieście Wilnie kupców) do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko w domie gościnnym stawać y z wyż wzmienionymi gatunkami towarów we wszystkim, wedle przywileju konfirmacyjnego nayias-

niejszego króla Zygmunta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, miesiąca Marca trzynastego dnia, cechowi slosarskiemu nadanego, zachować się, sub paenis contraventionum nakazujemy.—Co się zaś tycze żyda Abrahama Iosielowicza, z towarami rzemieślniczemi, za granicą nakupionemi, do miasta Wilna przybyłego, ponieważ ten że żyd niewiadomością składając się, o porządkach y prawach, miastu tutejszemu służących, do przysięgi zabrał się, przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, tak wedle dobrowolnego tegoż żyda do przysięgi zabierania się, iako też z decyzji swej jurament onemu natym: iako zgola nie wiedział, że z zagranicznymi towarami kupcowi przybyłemu w domie gościnnym stawać przynależy; natym, iako o tym niewiedział, że z takimi towarami rzemieślniczemi, które przez rzemieślników cechowych miasta Wilna robią się, cechowi tegoż kunsztu, do iakiego roboty tego gatunku towarów przynależy, oznaczyć się potrzeba; natym, iako aktualnie z zagranicy, a niekąd inąd takowe towary nakupił, sądziemy czas wykonania tej przysięgi na dniu dwudziestym czwartym praesentis, w szkole żydowskiej, w przytomności woźnego sądowego Ambrożego Biedrzyckiego, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przeznaczamy, za wykonaniem zaś onej, nie raz rzezonego żyda od pretensyi cechów stolarskiego y slosarskiego uwalniamy. A ponieważ cech slosarski y stolarski, poszukując żyda Abrahama Iosielowicza na mocy przywilejów, od nayiasniejszych monarchów sobie nadanych, nie wedle myśli tychże przywilejów zachowali się, bowiem bez wiedzy urzędu magistratowego, sobie właściwego (jak sami się zeznali), towary onego areztowali, w kolei zaś wiodąc proceder w sądzie potocznym burmistrzowskim Wileńskim, do sądu grodzkiego appellacya (iak świadczy dekret tegoż sądu pod diem siódmym praesentis nastaly) zakładali, a iako z kontrowersyów tychże cechów, do sądu niniejszego wniesionych, same tylko

onych błąkanie się po różnych juryzdykcyach, mimo urząd magistratowy, na gatunek sprawy niniejszey naturalny, wyświeciło się, a zatem my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zachować się tymże cechem wedle przywilejów sobie nadanych in omni (za wiedzą iednak zawżse urzędu magistratowego) nakazując, na ten raz tylko karę na onych nie rościągamy, lecz za pociąganie żyda (na czas z towarami do miasta Wilna przybyłemi) do różnych juryzdykeyi, areztowanie onego, w nadgrode expensu, z tey okazji nastać mogącego, złotych polskich piędziesiąt na obu cechach, to iest, slosarskim y stolarskim, dla żyda Abrahama Iosielowicza, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zasądzamy. Termin wypłacenia sądzoney summy na dniu dwudziestym czwartym praesentis (praevia danda od żyda quietatione), circa acta sądu swego, pod winami sprzeciwienstwa, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński naznaczamy. Na ostatek po rozsądzieniu powyższym sposobem dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, we wszystkim ony podnosząc, żadnych dalszych pen, win na żadną my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński nie sądziemy stronę, lecz pozadość uczynieniu niniejszemu dekretowi wieczne milczenie tymże stronom nakazujemy. Dnia dwudziestego trzeciego corundem. Po przeczytaniu takowego dekretu, obie strony onym kontentowały się.—Która to sprawa, iako się w sądzie burmistrzowskim radzieckim Wileńskim agitowała, tak iest do xiąg tegoż urzędu zapisana.

Изъ актовой книги Виленскаго магистрата за 1790—1792 г., № 5160 л. 409.

№ 243.—1793 г. Октября 12.

Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego miesiąca Lutego dziewiętnastego dnia.

Na sądach ziemskich wojewodztwa Wileńskiego, kadencyi trzykrólskiej, przed nami Franciszkiem Romanowiczem—prezdującym, orderu s-o Stanisława kawalerem, Władysławem Szadurskim, sędziami, Ignacym Zajączkowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego, stawając osobiście w. i. p. Stefan Sokolnik—komornik wojewodztwa Wileńskiego ekstrakt dekretu oczewistego między magistratem Wileńskim y kabałem Wileńskim ferowanego, z akt metryk Litewskich autentycznie wydany do akt podał, który co do słowa w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego wpisując tak się w sobie ma:—Stanisław August z Bożey łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż w xięgach metryki w-o x-a Lit-o zadwornych, assessorskich znajduje się dekret oczewisty w sprawie magistratu Wileńskiego z żydami roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego ferowany. I supplikowanam iest przez panów rad, y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten dekret z tych że xiąg metryk w-o x-a Lit-o zadwornych assessorskich per ekstraktem authenticie wydać pozwolili, który wypisując słowo do słowa, tak się w sobie ma. Actum w Warszawie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego miesiąca Decembra pierwszego dnia. W sprawie za niżej wyrażonemi aktoratami y žalobami do nich należącemi, w jedno złączonemi y skonbinowanemi przypadley, mianowicie za pierwszym aktoratem urodz. Eustachego Chrapowickiego—instygatora w-o x-a Lit., z delacyi szlachełnego magistratu Wileńskiego, oraz honoratae Communitatis mercato-

riac y całego miasta naszego Wilna, z starszymi żydami, idque Samuelem Leią Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielowiczem, Szmuyłą, Hercykiem, Mowszą, y wszystkimi starszemi kahalnemi Wileńskimi, za pozwem mandatem naszym od żalujących delatorów po obżalowanych przed sąd nasz zadworny assessorski w-o x-a Lit. wyniesionym y żalobą w nim wyrażoną, mieniając y referując się do praw, przywilejów, ordynacyi, reskryptów, dekretów sobie służących, tak w sądach naszych zadwornych assessorskich w-o x-a Lit-o, jako y rellacyinych zapadłych, tudzież do żalujących przed inkwizycyą y po inkwizycyi decretorie uznanej y expedyowanej wyniesionych, a za onemi zaszłych dekretów remisynych, takż do processów y samey że inkwizycyi w roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt piątym odbytey, oraz do całego procederu prawnego, a to do przyzięcia finalney rozprawy, in principali negotio, iako już po expedyowanej inkwizycyi podług prawa et ad obloquentiam dekretów sądów naszych z całym kahalem y wszystkimi żydami Wileńskimi należący, do utwierdzenia praw, przywilejów, ordynacyi, dekretów, spraw wieczystych y dokumentów żalującym służących, do rumowania się ze wszystkich mieysc teraz przez obżalowanych posiadanych, na ulice obżalowanym wyznaczone, do skazania pen za przestąpienie takowych wszystkich praw, do znieśienia szynków, nad przepisy dozwolone będących, y tylko we dwódziesięciu domach, a to na własnych ulicach, sposobem w ordynacyi y dekretach opisanym, do zakazania palenia wódek, takż zabronienia handłów, mianowicie żytem, śledziami, solą, lnem, pieńką y innym zbożem, takż osobnemi towarami obżalowanym do handlu niepozwolonemi, iakoto: wiciami, żelazem, blachą, ołowiem y wszelkimi Noremberskimi, Turckimi y Olackimi, takż tytuniami, chmielami, hanyżami, winem, piwami przywożnemi, y przez się robionemi, wódkami Gdańskimi in aliis speticibus zrobionemi, do skassowania kramków otworzystych, oraz

sklepów, nad ordynacyą y dekreta pobudowanych, wymurowanych y naymem trzymany, a zaś w przedaży towarów tych, które obżalowanym y tylko na wyrażonych mieyscach są dozwolone, sposobem w ordynacyi y dekretach opisanym, zachowania się, nakazania do reskrypeyi y skassowania konwencyi, którą obżalowani naruszyli et in omni niedotrzymani, podług założoney w niey nullitatis cautii, do approbaty procederu ultimae instantiae et convictionis, przez żalujących na obżalowanych otrzymanego, do uznania summy lukrów prawnych tym że procederem ultimae convictionis delatorom przysądzonych, takż do przysądzenia dalszych summ za szkody y utraty w prowentach mieyskich przez pomnożenie się nie należnego żydom handlu miastu poczynione; do zakazania noszenia wszystkich towarów po ulicach, klasztorach, pałacach, kamienicach, dworach, domach y przedmieściach, takż z łokciem chodzenia przez żydów utriusque sexus, pod żadnym pretextem; do skassowania tak wagi prywatney na wazenie towarów, iakoteż zaboynicy, do przetapiania wosków prywatnie u siebie in praejuditium przywilejów mieyskich używanych y ustanowionych, wspólnie z kabakami y tandetami nie należycie, a ze szkodą miasta założonemi do obwarowania, ażeby ex fundis ulic swo, iel do iuryzdykeyi mieyskiej należeli, takż od szlachtarni swoiey obżalowani dla rzezi bydła od miasta pozwoloney onera do miasta supportowali, a zaległe powrócili do zakazania, ażeby w żadne protekeye pańskie, senatorskie, duchowne y świeckie in oppressionem mieszczan nie wdawali się; tudzież za przestąpieniem w czymkolwiek, przez którego kolwiek żyda, lub żydowkę, ażeby kahal Wileński winom podlegał, a sobie repetitionem na przestępnym szukał, do obwarowania, ażeby towarów sobie do handlu pozwolonych y kommestybiliów przed chrześciany nie zakupowali, bydło y konie na przekupstwo y handel nie kupowali, żydów swoich na różne cla y komory, mianowicie czopowego

w-o x-a Lit., gdzie oppressyą chrześcianom czynić zwykli, niedopuszczali, także chrześcian utriusque sexus obsequia sua nie nymowali, żydów przybyłych do miasta z towarami od płacenia ad communitatem mercatorialem nie ochraniali, oraz rzemiosł in praecjuditium uprzywilejowanych cechów dla chrześcian podstępnie nie obchodzili; wagi, miary y łokcie kramskie aby w dwunastu sklepach swoich zawartych do ratusza uchowane brali; do nakazania aby we wszystkim podług prawa pospolitego, ordynacyów y dekretów sprawowali się y onych przeznaczeniom ulegali, do pokarania penami ex merito actionis na obżalowanych ściągającymi się; do nadgrozdzenia szkod, strat, sądzienia expensu prawnego dwakroć sto tysięcy złotych polskich, oraz tego wszystkiego wskazania, co w tey žalobie niedołężnym, a przez głos y kontrowersyę dowiedzionym y wyprobowanym zostanie, salva tey žaloby melioratione, lub innej wyniesienia, a do tey łączenia. Za drugim aktorem sławetnych Franciszka Sadeckiego, Franciszka Otrombskiego—starszych kontubernii chirurgów, medyków Wileńskich, uczeiwych Michała Burharda, Michała Iorasa,—kontubernii iubilierów y złotników starszych Stefana Szablówicza, Szymona Paszkowskiego—starszych y całego zgromadzenia safianickiego: Macieja Kisielewskiego, Krzysztofa Łapińskiego—starszych y całego zgromadzenia rzeźników: Andrzeja Rosiewicza, Stefana Pawłowskiego, Gotfrida Hana y całego zgromadzenia szwieckiego: Jana Pieznera—kowskiego, Józefa Traba—kottlarskiego, Sylwestra Zdankiewicza—miecznickiego, Jana Piotrowicza — slosarskiego zgromadzenia starszych, y całego zgromadzenia tychże kunsztów, Andrzeja Ceyzera, Gotfrida Standersa starszych y całego zgromadzenia zamecznickiego, Antoniego Łukaszewicza, Wawrzyńca Żołądkowicza—starszych y całego zgromadzenia cechu gancarskiego, Michała Choldowskiego, y całego zgromadzenia cechu garbarskiego, oraz wszystkich cechów miasta naszego Wilna z starozakonnymi ży-

dami Samuelem Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielewiczem, Szmóylą Hercykiem, y wszystkimi starszemi kahalnemi, tudzież ogólnie y szczególnie wszystkimi żydami Wileńskimi, za dekretem sądów naszych remissyinych w roku tysiąc siedmset siedmdziesiątym piątym, Apryla dwódziesiątego siódmego dnia, między żalującymi dellatorami, a obżalowanymi zaszłym y żalobą w nim wyrażoną, micniąc y referując się do przywilejów, nadań y konfirmacyi, reskryptów, listów upominalnych, oraz do zaszłych in antecessum żalob, processów, dekretów oczewistych, niestamnych, odkładowych y całego ogólnie procederu żalujących aktorów z starszymi żydami Wileńskimi zaszłego, a mianowicie o to: iż co starsi żydzi kahału Wileńskiego, w iedney znowie z sobą będący, protekeyą różnych osób swieckich y duchownych zasłaniający się, niepoiednokrotną kontrawersyą, dekretem, reskryptem, przywilejom, od antecessorów naszych żalującym aktorem nadanych, oraz listom upominalnym czynili, y do tych czas bezprzestannie czynią: przywileja, nadania, konfirmacye, żalującym delatorom służące, zuchwale znieważają, tych że żalujących aktorów do ostatney nędzy, mizeryi y ubóstwa przywiedli, w peny y zaręki dekretami, reskryptami, listami upominalnemi udecydowane y udecydowane złośliwie popadli, w wielkie szkody, straty y expensa prawne obżalowani starsi żydzi Wilensey żalujących aktorów wprowadzili, rozmaite w różnym sposobie krzywdy, szkody y uciemieżenia (jako enarrant processa y žaloby) czynili, y do tych czas czynić nie przestają. O co tedy żalujący delatores z obżalowanymi żydami Wileńskimi chcąc prawem czynić ante omnia, o approbatę przywilejów, listów, konfirmacyi, reskryptów, dekretów, listów upominalnych, żalującym delatorom służących, oraz tych że delatorów przy nadanych wolnościach przywilejach y zyskanych dekretach in omni zachowania, contra vero o skasowanie nadań, przywilejów et omnis tituli dokumentów,

in praejuditium żalujących przez żydów ad male narrata od predecessorów naszych wyjednanych, o peny kontrawencyjne dekretom, reskryptom y listom upominalnym podziałane, o peny y zareki dekretami, reskryptami y listami upominalnemi udecydowane, o zakazanie żydom wszelkimi rzemiosłami, rozmaitemi kunsztami bawić się, wszelakie towary przedawać, onemi kupeczyć y handlować, sub paenis w przywilejach y dekretach praescriptis et confiscatione mertium, non obstante ulla resistentia aut protectione, nec non sub paenis irremissilibus contraventionis, o skassowanie wszelkich obżalowanych petitow, o nadgrozdenie szkod, strat y wydatków prawnych, y oto wszystko co czasu prawa obszerniey dowiedziono będzie, zachowawszy tey żaloby meliorationem.— Za trzecim aktoratem rekonwenyonalnym starozakonnych Samuela Wigderowicza—rabina, Samuela Leyzarowicza, Marka Iraszewicza, Wolfa Aronowicza, Abrahama Michalewicza—starszych y wszystkich żydów kahału Wileńskiego z szlachetnemi Nikodemem Przemienieckim—wóytem, Antonim Lachowiczem—burmistrzem, Janem Konezewskim—pisarzem, oraz całym magistratem, tudzież jzbą kupiecką, wszystkimi kontuberniami, y wszystkimi obywatelami miasta naszego Wilna, podobnież za dekretem sądów naszych remisyjnych w roku tysiąc siedmset siedmziesiąt piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia, między żalującemi delatorami y obżalowanemi zaszłym, mieniać y referując się do zaszlego hac in causa w sądach naszych zadwornych assessorskich w. x. Lit. procederu, tudzież do expedyowaney za dekretami oczewistemi tegoż sądu naszego inkwizycyi, mianowicie oto: iż co żalujący delatorowie od początku nastania swojego w państwie królestwa naszego, nietylko że od przodków naszych przed zjednoczeniem korony Polskiej z księstwem Litewskim, ieszcze absolutnie panujących, różnemi czasy wielą wolnościami opatrzeni, y do obywatelstwa łaskawie

przypuszczeni zostali, ale też y po zrzeczeniu się przez predecessorów naszych królów ichmosciów polskich na rzecz pospolitą wszechwładztwa, a zatym po nastąpioney w narodzie wolności, równie od królów już nieabsolutnych, iako też od wolney Rzeczy Pospolitey, mając wszystkie pierwiastkowe od monarchów (iako sie namieniło) absolutnych nadania, względem nadania po różnych miastach, miasteczkach, mianowicie w mieście naszym Wilnie rozmaitych wolności zamienione y zabezpieczone, do tąd bez żadney od nas y stanów Rzeczy Pospolitey dyspozycyi, y według determinacyi przywilejów, reskryptów, ordynacyi, sądów naszych relacyjnych y assessorskich, oczewistych dekretów, y na wzajem między temiż żalującymi delatorami, a wszystkimi obżalowanemi miasta naszego Wilna mieszczanami stanowiących ugodliwych transakcyi, albo konweneyi, we wszystkim zachowując się y nieczyniąc w niezym obżalowanym mieszczanom Wileńskim we wszystkich tych że obżalowanych mieszczan obchodzeniach się przeszkody, w mieście naszym stołecznym Wilnie zdawna, acz z uciskiem stanu swojego, często od obżalowanych mieszczan doświadczonym, dotąd mieszkają, wszakże tym wszystkim przywilejom, wolnościom y nadaniom monarchów obżalowani mieszczanie miasta naszego Wilna sprzeciwiając się absolutnie postępować, nie tylko że żalującym delatorom żydom kahału Wileńskiego wszystkie tak w utrzymywaniu handłów rozmaitemi towarami, iako też we wszystkim odieśli wolności, ale też przez różne osoby, osobiste tym że żalującym delatorom czynią krzywdy, onych w prywatne zabierają więzienia, odkupujących w czasie sobie żadnym monarchów zakazem niebronnych, na rynku potrzebnych do życia rzeczy, sromotnie przez mistrza czyli onego substituta spędzać rozkazują, o czym zupełnie imieniem żalujących delatorów uczyniony zaświadcza manifest, na to w trzech tylko ulicach żalującym delatorom na twierdzy ordynacyi najjasniejszego króla imci Władysława

czwartego wyznaczonych, szczuple mieszczących, iakoby ciż żałujący delatorowie w dalszych ulicach, sobie niewolnych, nad ustawą ordynacyi namienioney mieszkać mieli, obżalowani mieszczanie gwałtownie y bezdowodnie zaskarżają, nie dostrzegając w tym punkcie nakazu ordynacyi, którą obżalowany magistrat spólnie z urzędem Wileńskim grodzkim obowiązane aby z namienionym urzędem possesorów do przedania domów y kamienie nakłaniał, y chociaż oto obżalowany magistrat Wileński nie starał się, y do skutku tego nie przyprowadził, owszem przestępując namienioney ordynacyi ustawę, nie tylko że permissive mieszczanom między żydami mieszkać dozwala, ale też różne pretexta wynajdując, z tych nawet kamienie y domów, które przez żałujących delatorów są nabyte, gwałtownie negują, zadłużonym delatorom żałującym, nie przekonawszy onych w sądzie należnym grodzkim, przez też ordynacye y wszystkie poslednieysze dekreta, przywileia, reskrypta monarchów determinowanym, kamienice y domy zaiezdżają, wszakże mniej bacznie na wszystko obżalowanemu magistratowi żałujących delatorów obwiniają o przestąpienie we wszystkim ustaw tak monarchów, iako też Rzeczy Pospolitey, same nawet w żadnym punkcie tym że ustawom nieulegając, wyraznie we wszystkim sprzeciwiając się, nadto na większy ucisk z stanu żałujących delatorów dla tym snadniejszego przyspieszenia swym żądaniom skutku, wszystkich kunsztów zgromadzenia cechowe spólnie z izbą kupiecką zniósłszy się, obżalowany magistrat Wileński przeciwko żałującym delatorom zainstrumentował, a tym sposobem do waśni, pieni y dalszych żałujących delatorów zniszczenia dał pobudkę, iakoż wszystkie cechowe zgromadzenia zburzywszy się, nie dla doświadczonych od żałujących delatorów krzywd y przeszkód w swych kunsztach, ale szczególnie ulegając rozkazowi y zaleceniu obżalowanych magistratowych osób w niczym niewykraczających żałujących delatorów do prawa niesłusznie pociągając, a przeciwko

determinacyom wszystkich przywileiów y dekretów, też zgromadzenia cechowe szczególnie z instynktu obżalowanego magistratu Wileńskiego, ażeby żałującym delatorom czynienie wszystkich kunsztów y w onych doskonalenie się zbronione było usilnie starać się; żałujący delatorowie nie tylko że żadnemu zgromadzeniu cechów w niczym przeszkodą nie są, ale bardzo małe z dozwolonych sobie rzemiosł partycypując użytki, ledwo tylko zład sposób dostarczający wyżywienia mieć mogą; równie ten że obżalowany magistrat w niczym dostrzegając publicznego w mieście naszym Wilnie ubezpieczenia, dozwala różnym osobom żałujących delatorów skrzywdzać, a przez to żałujący delatorowie według dozwolenia przodków naszych królów polskich, żadną wolnością cieszyć się nie są bezpieczni, gdyż we wszystkim tak od obżalowanego magistratu, iako też od wszystkich gminnych obywatelów, gwałty, nachodzenie tumultami na domy y wioleńce częstokroć doświadczają, tym sposobem ze wszystkich majątków swoich wycienczeni zostając, nie są nawet w stanie wystarać się sposobu do ratowania się, od ostatniego zniszczenia y zguby, kiedy nawet obżalowany magistrat co rocznie na żałujących delatorów, niby pro ornamento publico miasta naszego Wilna, po złotych sześćset wybierając, opatrzenia należnego rur wodnych, które ciągną do domów y kamienie żałujących delatorów mając, nie czyni, przeczco żałujący delatorowie nie tylko że nie dla wygody ustawicznej, ale też w czasie często nadarżających się w tym że naszym Wilnie konflagram, a to z przyczyny niedostatku wody, do uchronienia się od upadku niemałego z tąd mają uszkodzenia, a obżalowany magistrat Wileński, będąc obowiązany z wybierania takowey summy w czasie calculum zdawać, nigdy w tym zadosyć nieuczynił, owszem obracając tę summę na własne prywatne użytki, dopomnienia się oto żałujących delatorów za najmniejsze wykroczenie rozumia; podobnym że sposobem wszystkie kupey tegoż miasta naszego Wilna,

chcąc żalującym delatorom wszystkich zabronić handlów, wzięli to jako za najprzystojniejszy pretext, że dla tego całe zgromadzenie kupieckie do upadku przyszło, iż żalującym delatorom zarówno z obżalowanymi mieszczanami we wszystkim używać wolności jest od monarchów dozwolono. Które oskarżenie mieszczan, jako się na widok okazuje, że z niesprawiedliwych pobudek nastąpiło, tak też tym końcem y zamiarem od obżalowanych jest użyte, ażeby całe żalujących zgromadzenie z miasta naszego Wilna wyrugowane było; w nadmienionych zatym krzywdach wszystkich żalujący delatorowie, idąc stopniem prawa pospolitego dozwolonym, udawszy się do zwierzelnej sądów naszych zadwornych Litewskich iurydyceji, y w tym że sędzię chcąc z obżalowanymi prawem czynić, ante omnia, obwarowania żalującym delatorom całemu zgromadzeniu żydom Wilenskim względem wolnego obywatelstwa w mieście naszym Wilnie stołecznym od wszystkich tumultów, gwałtów, wioleńcy y bezpieczeństwa przez mieszczan tegoż miasta Wilna często dopełnionych, securitatem zdrowia, życia y wszelkich majątków, utwierdzenia wszystkich przywilejów, nadań, dekretów, reskryptów, ordynacyi et omnis tituli in partem żalujących delatorów służących tranzaktów, mianowicie zapisu ugodliwego w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwudziestego dziewiątego dnia datowanego, na wzajem żalującymi delatorami, a wszystkimi mieszczanami Wilenskiemi stanowionego, na twierdzy których nakazania, ażeby mieszczanie Wileńscy w niczym przeszkody nie czynili, y onym w żadnym punkcie w handlach nieuszkadzali, uznania, calculum z summy co rocznie przez obżalowany magistrat od żalujących delatorów wybieranej, jako nie na publiczną ozdobę miasta, ale na prywatne użytki dotąd obracający się, nakazania, ażeby magistrat według obowiązku wszystkich przywilejów y własnej konwencyi publicznego w mieście Wilnie dostrzegał bezpieczeństwa, oraz na-

kazania, iżby magistrat rur wodnych należyte opatrzenie czynił y wody dostarczał, a zaś które dotąd z tej przyczyny żalujący delatorowie ponieśli szkody, wszystkich nadgrodenia, a na te expensa prawnego sto tysięcy złotych etiam praeiuramento przysądzenia, nadgrodenia szkod, strat, oraz tego wszystkiego co czasu prawa deducetur salva žaloby melioratione—iako te žaloby z pozwu mandatu autentycznego y dekretu sądów naszych remissyinego w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia między żalującymi delatorami a obżalowanymi zapadłego, do kancelaryi naszej dekretowej zadwornej assessorskiej w-o x-a Lit-o oddanych de tenore suo w ten nasz dekret są ingrossowane, tak za onemi prenominatae partes ad invicem przed sądem naszym zadwornym assessorskim w-o x-a Lit-o instituerant actionem. W której sprawie dnia dziesiątego Novembra, roku wyż na dacie wyrażonego, My król, za potrzebowaniem od aktorów, beneficium iuris godziny, którą tymże aktorom wedle prawa użycywszy, do dalszego terminem prawnym tej sprawy przywołania odłożyliśmy. Tegoż roku dnia dwudziestego drugiego Novembra post expirationem horae y po kontrowersjach od starszych żydów kahału Wileńskiego o użyczenie beneficium iuris godziny, in contra od magistratu miasta naszego Wilna o uchilenie oney nawzajem wnoszonych, ponieważ dwoma dekretami oezewistemi sądów naszych, jednym roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt szóstego, February czwartego dnia, drugim tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, Apryla dwudziestego siódmego dnia, bez żadnych dylacyi, godzin, obmów y munimentów determinowana jest in principali rozprawa, zaczyn My król, inhaerendo wzwyż wzmienionym dekretom, uchiliwszy żadaną godzinę, proceder między stronami nakazaliśmy. In procedendo, tegoż dnia, My król, aktorów szlachetnego Franciszka Sądeckiego y całego gminu y pospółstwa miasta naszego Wilna, iako też różnych cechów z karty setney

iedynastey, z regestrów magdeburskich, do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu Wilenskiego na karcie siedmnastey w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączywszy iterum proceder między stronami nakazaliśmy. In procedendo, tegoż roku dnia pierwszego Decembra, My król aktorat starszych żydów kahału Wilenskiego z karty setney szesnastey z regestrów magdeburskich do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu y całego miasta naszego Wilna na karcie siedmnastey, w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączywszy iterum iterumque proceder nakazaliśmy. In procedendo eodem anno mense et die, My król, przez panów rad y urzędników w sądach naszych zadwornych assessorskich w-o x-a Lit-o zasiadających, powyżey wyrażone aktoraty wspólnie z żalobami do nich należącemi w jedno złączywszy y skombinowawszy w samey sprawie, po oczewistych y dostatecznych między stronami aktoraty swoje mającemi, to jest: od szlchetnego magistratu izby kupieckiej y wszystkich cechów, oraz całego pospólstwa miasta naszego Wilna, in praesentia szlchetnego Xawerego Stefaniego—radcy Wilenskiego, szlchetnych Fraubena y Franciszka Sandeckiego, delegowanych od tegoż miasta plenipotentów, przez urodz. Iózefa Fergisa—rotm. powiatu Upitskiego y Antoniego Modzelewskiego — komornika Smolensk. od starszych żydów y całego kahału Wileńskiego, w obecności starszych kahalnych przez urodz. Iózefa Szyszłę, stolnika xięstwa Inflantskiego y Iózefa Miłozsa—krayczego Kowińskiego, zaczawszy od dnia dwódziesiątego drugiego miesiąca Nowembra roku bieżącego, usque ad datam superius expressam przez produkta y repliki nawzajem in principali wnoszonych kontrowersyach, y po przeczytanej w zawartym sądu naszego kole inkwizycyi y wizyi, za dekretami sądów naszych, iednym w roku tysiąc siedmset piędziesiąt trzecim, Octobra ósmego dnia, drugim ro-

ku tysiąc siedmset piędziesiąt. czwartego Nowembra szesnastego dnia ferowanemi, przez w. w. Dominika Suchodolskiego—regenta w-o x-a Lit-o, pisarza grodzkiego powiatu Wołkowyskiego y Ignacego Łopacińskiego—sędziego grodzkiego Braclawskiego, w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym Apryla dwódziesiątego piątego dnia, hac in causa expedyowanych, w zachodzących między temiż stronami kwestyach y sporach, a pod kognicyą sądu naszego podanych, następnie czyniemy wyroki: A nayprzód co do przeznaczenia siedliska dla żydów w mieście naszym Wilnie, lubo od szlchetnego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów tegoż miasta naszego Wilna, produkując ordynacyą, czyli medya adinventu przez kommissarzów sławney pamięci przodka naszego Władysława czwartego wyznaczonych ułożone, a przez tegoż nayjaśnieyszego Władysława czwartego reskrytem, w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, miesiąca Lipca dwódziesiątego szóstego dnia w Wilnie datowanym, in toto approbowane, y w tenże reskrypt ingrossowane, wydzielające na osadę dla żydów trzy ulice, iedną od świętego Mikołaja aż do Niemieckiej ulicy z obu stron, drugą Żydowska zowiącą się, trzecią Iadkową y na tych że ulicach domów y kamienie wiecznością nabywania pozwalające, tudzież dwu dekreta oczewiste, ieden sądów kommissarskich roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, Junij dwódziesiątego dnia ferowany y w tym że roku Septembra trzeciego dnia podobnie przez nayiasnieyszego Władysława czwartego utwierdzony, drugi sądów naszych relacyinych roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia zapadły, a nakazanie, iżby żydzi w mieście naszym Wilnie nie więcej iak tylko w trzech ulicach, powyższemi dekretami y ordynacyą wyznaczonych, mieszkania swe rozciągali, a z innych ulic izby rugowanemi byli, y sądu naszego dopraszano się, iednak ponieważ zwyż produkowanych munimentów tak ordynacyi roku tysiąc sześćset trzydziestego

trzeciego Lipca dwódniesiego szósteo dnia reskryptem przez nayiasnieyszego antecessora naszego Władysława czwartego utwierdzoney, mieszczanie się żydom w mieście naszym Wilnie na trzech ulicach, iedney od s-o Mikołaiia aż do Niemieckiey ulicy z obu stron, drugiey Żydowska, trzeciey Jaskowa zwanych, nakazującey, y na onych skupowanie lub zamianę lub też innym sposobem na wieczność nabywania domów y kamienie tym że żydom determinującey, a nim takowe domy y kamienice zostaną nabyte, wolność mieszkania w tych wszystkich mieyscach, na których podówczas ciż żydzi lokowali się, zachowującey, iako też z dekretu kommissarskiego w dacie roku tysiąc sześćset trzydziestego szósteo Junij dwódniesiego dnia ferowanego, prócz wyż wzmienionych ulic, na mieszkanie żydom determinowanych, pięć tyłów kamienie z Niemieckiey ulicy onym przyległych, y całą kamienicą Brzostowskich do skupienia tym że żydom przeznaczająceo, przytym z dekretu relacyjnego sub actu roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, do powyższych ordynacyi odwołująceo się, y ażeby żydzi nie więcej kamienie y domów mieysc w Wilnie, iak tyło ile podówczas we trzech ulicach im wydzielonych znajdowało się, nieskupionych utrzymywali, oraz iżby urząd zamkowy Wileński z magistratem mieyskim też wszystkie domy zweryfikował zalecająceo, a do skupienia przez żydom kamienie y domów w ulicach im wyznaczonych, termin do lat dwudziestu pięciu zamierzająceo, w takowym przeciągu czasu iżby urząd zamkowy spólnie z magistratem Wileńskim possessorów kamienie y domów nieskupionych, praevia taxa do sporządzenia skłaniał nakazująceo, zupełnie sąd nasz został objaśnionym, iż takowe wszelkie ustawy y wyroki dekretów względem umieszczenia żydom na pomienionych trzech ulicach, im wydzielonych, y z powodu licznego rozmnożenia się żydomstwa, y z przyczyny niechętney przez dziedziców mieszkań na owych ulicach mianych prze-

daży nigdy w ostateczną exekucyą nie weszli y wejść nie mogły, o czym y pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym piątym Marca dziesiątego dnia, za dekretem sądów naszych relacyjnych przez urząd magistratowy Wileński czyniona rewizya opowiadaiaća, iż tyle w tych trzech zaznaczonych ulicach domów wszystkich trzydziści dwa znajdowało się, z tych iedynastu nie było skupionych, w domu zaś iednym z nabytych mieściło się po kilkanastu żydom gospodarzów, a naywiększa liczba była zasiedlonych żydom na Zamkowej, Biskupiey ulicach, nadto siedmnaście domów w niedozwolonych ulicach posiadali, y pod rokiem tysiąc siedmset piędziesiąt piątym Apryla dwódniesiego piątego dnia za dekretem sądów naszych assessorskich przez w. w. urzędników expedyowana inkwizycya y wizya, że kamienice y domy na pomienionych trzech ulicach dla żydom przez ordynacye y dekreta osadzie zadeterminowanych wszystkie prawie w zadzierzeniu przez różnych possessorów tak duchownego, iako y świeckiego stanu, znalezione zostały, a zaledwo kilka do dziedzictwa żydom przynależały poświadczaią, z których to takowych zaświadczeń ponieważ jasny jest wywod, że ani tak licznie rozmnożonych y zasadzonych w mieście naszym Wilnie żydom w tych trzech ciasnych wyż wzmienionych ulicach, umieszcic, ani też zniewolic dziedziców do koniecznego wyprzedania się z mieszkań w owych ulicach mianych bez złamania prawa kardynalnego, swoją własnością, iako chcąc każdemu obywatelowi rządic dozwalaiaćo, niemożna, a ponieważ y przywilejem nayiasnieyszego przodka naszego Zygmunta Trzeciego, w roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzecim miesiaca Czerwea pierwszego dnia konferowanym, wolność żydom sadzenia się w kamienicach y domach szlacheckich w mieście naszym Wilnie będących, y onych u szlachty nabywania nadana y przywilejem nayiasnieyszego Władysława Czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim Februaryi dziewiętnastego dnia też wol-

ność dla żydów potwierdzającym, nadto jeszcze trzy ulice w mieście Wilnie na osadę tym że żydom przeznaczono, y ponieważ żądając stany zgromadzone przez konstytucyą tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego roku sub titulo libertas comertiorum w-o x-a Litt-o, ażeby wszelkie handle w kramach y domach w mieście naszym Wilnie żydom prowadzić dozwolono, nie wzbrończyły im wszędzie wolnego mieszkania, nadto ponieważ y z samey konweneyi między obywatelami chrześcianami miasta naszego Wilna, a starszemi żydami w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, y tegoż roku Julij trzydziestego dnia w trybunale głównym w-o x-a Litt-o przyznanej, żydów przy tych samych osadach, iakie pod owym czasem mieli, zachowując, niepodobność w trzech ciasnych ulicach dopiero zamknięciu dowodzi się. Zaczynamy król z wyżwzmienionych uwag y przyczynu, biorąc miarę przywilejów najyasniejszych przodków naszych sławney pamięci Zygmunta Trzeciego, roku tysiąc piecset dziewiędziesiąt trzeciego, Czerweca pierwszego dnia y Władysława Czwartego, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Februarij dziewiętnastego dnia, tudzież konweneyi pod rokiem tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, oraz stosując się do samey sprawiedliwości, wszystkim żydom w całym mieście naszym Wilnie na przedmieściach onego, wyłączając tylko dwie ulice publiczne jedną od Ostrey Bramy aż do katedry, drugą od Trockiey bramy aż do Świętego Jana rozciągające się, osadzać się, domy y kamienice od różnych osob nabywać, lub za kontraktami doczesnie dzierżać y w onych bez żadney od miasta przeszkody mieszkać dozwalamy, a w nabytych wiecznością domach y placach pustych, ażeby się żydzi murowali, też mury dachówką pokrywali, z drzewa zaś napotym nie stawić nie ważyli się, przykazujemy. Gdzie by zaś na wyłączonych powyżey dwóch publicznych ulicach puste place, lub stare

mury w rozwalinach być się okazały, a w takowych miejscach żydzi nowe erekcyje murow dla siebie wystawiać, lub nowo przybyli osadzać się żądali, tedy w takowym razie ażeby zezwolenia magistratu Wileńskiego zasięgaliby, a magistrat za rozpoznaniem iż takowy mieszkaniec ozdoby miastu y użytek przynosić może, ażeby wydania konsensu na piśmie od siebie onemu niezaprzeczał, y takowy konsens w akta swoje wprowadził, decernimus; bez otrzymanego zaś konsensu od magistratu, ażeby odtąd żydzi na pomienionych dwóch wyłączonych publicznych ulicach osadzać się, ani żadnych kamienie domów kupować, ani też najmować pod żadnym pretextem nie ważyli się, sub paenis zakazujemy. A zaś do daty niniejszey jeżeli by się znajdowały na tych dwóch publicznych ulicach kamienice, przez żydów wiecznością legalnie nabyte y zapossydowane, ich własności zachowujemy.—Co do handłów rzemiosł y innych wolności, lub podobnież od szlacheznego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów miasta naszego Wilna, stawając z temiż samemi munimentami idque ordynacyą w roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Lipca dwódziesiątego szóstego dnia, przez najyasniejszego antecessora naszego reskryptem konfirmowaną, oraz z dekretami kommissarskiemi y relacyinym, tudzież konweneyą między miastem a żydami na wzajem zawartą, superius de data et actu wzmienionemi, o rozdystyngwowanie, iakich starozakonni żydzi handłów y rzemiosł używać powinni, a iakich nie, u sądu naszego żądano,—jednak ponieważ konstytucyą tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego roku, pod tytułem Libertas commertiorum W-o x-a Lit-o zaświadcza, że dla tego stany w-o x-a Lit-o żądały wszelkich handłów w kramach y w domach w mieście naszym Wilnie żydom dozwolenia, ażeby snadniejszy mieli przystęp, gdyż practia rerum in immensum aucta wielką w Rzeczy Pospolitey przyniosły, y że takowy punkt Libertas commertiorum najyasniejszy predecessor nasz Wła-

dysław czwarty, podówczas panujący, za przybyciem do Wilna, dekretem swoim uspokoić przyobiegał, po której konstytucyi ponieważ nastąpiła ordynacya, czyli media adinventu przez komissarzów ad hunc actum zesłanych ułożone, przez tegoż najjaśniejszego Władysława czwartego reskryptem utwierdzone, przepisujące dla żydów obręb wolności w utrzymywaniu handlów, rzemiosł y szynków, y oraz izby ciż żydzi kramów otwartych po wysciui lat dziesięciu nie mieli zastrzegające, tudzież późniejsze dekreta, równie kommissarskie, roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego Iunij dwódziesiątego dnia determinujące opłatę sześćset złotych każdorocznie przez żydów dla miasta, za uwięzione onym nie co wolności, iako też relacyiny roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, po wysciui lat dziesięciu ordynacyą zaznaczonych otwieranie kramów ięszce do pięciu lat proroguiący, do powyższej ordynacyi odwołuiące się dystynkeyą tych że handlów y rzemiosł, oraz zamiar szynków dla tych że żydów poczyniły, z powodztwa których dystynkeyi ponieważ skutek nie tylko przez same wyż wzmienione munimenta, ale też nie przerwanie przez wszystkie przywileia od najjaśniejszych antecessorów naszych Iana Kazimierza, Michała, Jana trzeciego, Augusta drugiego y Augusta trzeciego, idque ieden sub data roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego, Februarij dziewiątego dnia, drugi roku tysiąc sześćset siedziesiąt dziewiątego Decembra czwartego dnia, trzeci roku tysiąc sześćset siedziesiąt szóstego Februarii dwódziesiątego ósmego dnia, czwarty roku tysiąc siedmset trzynastego Marca czwartego dnia, piąty roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego Maja dwódziesiątego ósmego dnia, w ostatku od nas króla w roku tysiąc siedmset siedziesiąt szóstym Decembra siednastego dnia żydom Wileńskim wydane, ad praesens u sądu naszego produkowane, zawsze był od czasu do czasu zawieszany, a tym samym wyraźnie się probuie, że usta-

wy przez wyż pomienione ordynacyą y dekreta, do okoliczności tylko owego czasu stosowane były, a przeto dotąd exekucyi nie wzięły. Demum ponieważ sama konwencya roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia między tymiż stronami zawarta, podobneż dystynkeye w części czyniąc nie wiekuistego nie zadeterminowała, a zatym gdy takowe wszystkie rozrządzenia nie stałego y trwać na zawsze mającego nie postanowiwszy, dawały przyczyny nieskończonych sporów y niszczących miasta procederów, a starozakonnym żydom przez przywileje y konstytucye do mieszkania w mieście Wilnie przyiętym stały się przeszkodą, równie do gruntownych y ozdobę w mieście czyniących ośiadłości, iako też do powszechnoy y użytki miastu przynosić mogącey industrii, zaczym my król zamykając wszelkie powodztwa do procederu, a stosując się równie do przywilejów najjaśniejszych predecessorów naszych, iednego Zygmunta trzeciego, roku tysiąc pięćset czterdziestego trzeciego Czerwca pierwszego dnia, handle y kupie rozmaite w mieście naszym Wilnie starozakonnym żydom dozwalaiącego,—drugiego Władysława czwartego, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Februarij dziewiętnastego dnia, również wolności w handlach iako innym mieszczanom Wileńskim nadaiącego, iako też do konstytucyi roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, wszelkie handle w domach y kramach w mieście Wilnie bez żadney excepcyi y dystynkeyi dozwozenia dla żydów żądaiącey, oraz do konstytucyów annorum tysiąc sześćset ósmdziesiąt piątego y tysiąc sześćset czterdziestego, pod tytułem pogłównie żydowskie, securitatem osob et commertiorum zabespieczaiących,—wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym stolecznym Wilnie mieszkaiącym, prowadzenia publicznie wszelkich y wszystkich w ogólności handlów, używania rozmaitych kunsztów y rękodziel, utrzymywania szynków y propinacyi, bez żadney od obywatelów chrześcian dystynkeyi y w

najmniejszym punkcie excepcyi, w całym mieście naszym Wilnie y przedmieściach onego, prócz wyłączonych powyższym wyrokiem naszym dwóch publicznych ulic, jedney od Ostrey Bramy aż do Katedry, drugiej od Trockiey Bramy aż do kościoła st-o Jana rozciągających się dozwalamy, w tych jednak kamienicach które wiecznością przez starozakonnych żydów na wyż wzmienych dwóch ulicach publicznych do daty niniejszego dekretu naszego, okaza się bydź nabyte, a wyrokiem powyższym sądów naszych przy własności ich zastawione, tym że żydom dziedzicom szynki utrzymywać permittimus, oraz ażeby szlachetny magistrat Wileński y wszyscy chrześcianie, obywatele miasta naszego Wilna, wszelkich produktów wszystkim starszym żydom w mieście y na przedmieściach mieszkającym, tak na rynku, iako też y na ulicach publicznych kupować y przedawać nie bronili, praecavemus; nadto co do rzemiosł ażeby przez rzemieślników różnego rodzaju, dotąd znajdujących się, inni odtąd przybyli y wchodzący w maystrowstwo, rzemiosła iakiego nie wprzód one sprawować mogli, aż pierwey przed examinatorami z magistratu wyznaczonemi, bądź żydami, bądź chrześcianami, okaza zdatność y umiętność swoią, y za okazaniem świadectwo od magistratu na piśmie otrzymaia, praesenti decreto nostro postanawiamy, a udziałem takowey dla żydów wolności, iżby równą z onych iako y z innych obywatelów miasta naszego Wilna w publicznych swoich y ozdobę miastu przynoszących potrzebach, znajdowało użyteczność, przeto wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, tak dziedziczne osiadłości swe mającym, iako też za kontraktami różnemi domy y kamienice od iakiegokolwiek bądź stanu possydującym y na potym osiadać y mieszkać mogącym, ażeby odtąd według przywileiów, miastu Wilnowi służących, do równego znoszenia wszelkich pod iakimkolwiek tytułem ciężarów mieyskich w czasach spokojnych y krytycznych wyniknąć

mogących, oraz do poprawy murów publicznych y bruków, uporządkowania wszelkich narzędziów od ognia, stawienia w mieście swiatła, utrzymowania garnizonu mieyskiego, reparowania bram, ratusza y tego wszystkiego, cokolwiek ozdobę miastu użytek przynosić może, wspólnie ze wszystkimi mieszczanami należeli y od onych się nigdy nie wyłamywali, nakazuiemy. Zeby zaś przez niesłuszne narzucenia takowych składek, tak od szlachetnego magistratu Wileńskiego, iako też od kupców, oraz cechów miasta naszego Wilna, dla tych że żydów nie działo się pokrzywdzenie, przeto aby szlachetny magistrat Wilenski nie wprzód determinował też składanki, aż przez publiczną sessyą okaże konieczną onych potrzebę, która skoro na tey że sessyi za prawdziwą uznana zostanie, w ówczas ażeby ten że szlachetny magistrat o takowych potrzebnych składankach obwieszczaiać chrześcian, obwiescił zarazem y żydów, a ci ażeby z pomiędzy siebie osoby delegowane zesłali na ratusz, gdzie zastawieniem się tak od kupców y od różnych cechów, iako też od żydów wybranych osób, ażeby tenże magistrat w proporcją majątku, handlu, rzemiosł, szynków y innych wolności utrzymywanych, tak na obywatela chrześcianina, iako też y na żyda gospodarza równą składankę rozdyspartymentował, y w ów cały dyspartyment na wszystkich gospodarzów chrześcian y żydów uczyniony, do akt swoich podał, y w każdym składanek czasie zawsze podawał; kahał zaś takową składankę przez sessyą udeterminowaną, a przez szlachetny magistrat rozdyspartymentowaną, iżby zupełnie od żydów wybrał, y do kassy publiczney mieyskiej, praevia od tegoż szlachetnego magistratu quietatione, niezawodnie importował, a szlachetny magistrat ażeby też wybrane składanki non in commodum suum, lecz na potrzeby publiczne całego miasta obracał, sub paenis waruiemy. A iesli by na dopłatę, przez innych obywatelów chrześcian dopełniającą się, większą na któregoż żydów mieszkanca ten że szlachetny

magistrat narzucał składankę, w takowym razie wolność tym że żydom udania się do sądu naszego zadwornego assessorskiego y w tym że sędzie etiam uzyskania, najpóźszej z szlachetnym magistratem rozprawy przeznaczamy, a za dowiedzeniem u sądu w takowym punkcie przez żydów skargi, że szlachetny magistrat Wilenski nie tylko zwróceniem nadto wybraney składki, lecz ieszcze przykładney karze z wyroków tegoż sądu wyznaczyć się mającey, ulecz ma, ostrzegamy. Gdyby zaś wszysey obywatele miasta naszego Wilna, tak chrześciance, iako y żydzi, importujący na potrzeby tegoż miasta składanki, równie o percepcie, iako y expensie tych ze wyłożonych składanek, per consequens y wszystkich dochodów mieyskich gruntowne mieli zawiadomienie, a przeto słodzili wszystkie nie napróżno dzwigane ciężary, więc ażeby szlachetny magistrat Wilenski każdorocznie ze wszelkiej percepty do kassy mieyskiej wchodzącej, y expensy z tey że kassy wyłożonej, publicznie na ratuszu przed mieszczanami kalkulował się, z takowego okulkulowania brał od miasta kwitacę, determinujemy. A że niniejszym wyrokiem naszym żydzi pociągnięni zostali do dzwigania zarówno wszelkich ciężarów mieyskich, więc znosząc odtąd obowiązek opłaty do miasta sześciu set złotych polskich dekretem y konwenęą antierius przepisany, od onego tych że żydów Wileńskich na zawsze uwalniamy, y oraz ażeby ciż żydzi, tak w różnych kunsztach y rzemiosłach bawiący się, do cechów mieyskich, iako też kupcy y rzemieslnicy ex re handlów y robot do żadnych podatków bydlem, mięsem, pieniądźmi et sub quorumque titulo wybierać się mogących, prócz powszechnych składanek, wyżey determinowanych, przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów chrześcian pociąganiem niebyli, warujemy, z tym iednak zastrzeżeniem, ażeby w mieście naszym Wilnie kupujący y przedający wszelkiego rodzaju zboża, miary ratuszowej publiczney nie zaś własney prywatney używali, tu-

dzież z niey sprawiedliwie utrzymywali; przytym ażeby browarów do palenia wódek, robienia miodów y piwa w samym mieście Wilnie, równie mieszczanie, iako y żydzi odtąd nie mieli, pod winami nieuchronnemi nakazujemy. Co wszystko animadwersyi y baczności szlachetnego magistratu Wilenskiego podajemy, a iako takowe urządzenie, udzielające wolność żydom, bez zamiaru y dystynkeji, do wszelkich handlów y kunsztów ma istotny cel, iżby ciż żydzi stali się publico y miastu użytecznemi, więc gdyby między gminem żydów próżniactwem bawiących się niebyło, postanowiamy, ażeby kahał Wilenski onych, iesli by się znajdowali, do wszelkich prac, rzemiosł, rękodziel y zarobków niewolił, a od tych iesli by się wyłamywali, podówczas ażeby ten że kahał za dodaniem sobie od szlachetnego magistratu pomocy, takowych próżniaków y do żadnych kunsztów y pracy niebiorących się, z miasta Wilna, z przedmieściów onego, niemieszkanie rugował, sub paenis nakazujemy. Co się zaś tycze czyszczenia ulic y ochędostwa w domach żydowskich, ponieważ y ten punkt ku powszechney potrzebie miasta mierza, więc ażeby wszysey żydzi, tak ulice na których mają swoje siedliska czyscili, iako też same mieszkania w ochędostwie utrzymywali, pod ukaraniem przez szlachetny magistrat każdego mieszkańca, przed którego by kamienicę czyli domem ulica lub też same mieszkanie onego oczyszczone nie było, winą pięniężną złotych polskich dwóch ad usum publicum tyle, ile razy to dostrzeżonym będzie przykazujemy, a dla dostateczniejszego powyższych wyroków naszych w rozdyspartymentowaniu składanek wyekwowania, rewizyą wszystkich kamienic y domów przez żydów w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, równie za prawami wieczystemi, iako y za różnymi kontraktami doczesnie possydowanych, z dokładem samych żydów gospodarzów z inwentowaniem potrzebną być uznaiemy. Którą to rewizyą ażeby szlachetny magi-

strat Wilenski przez delegowane osoby od siebie za niedziel dwadziescia od daty terazniejszego dekretu omnino sporządził, y oną w aktach mieyskich zaoblatował, oraz równie w czas następny ażeby takowa rewizya każdorocznie przez magistrat czyniona y do akt wciągana była decernimus. A ponieważ przez niniejsze determinowanie nasze wszysey żydzi, równie z chrześcianami, co do potrzeb publicznych miasta naszego Wilna z possessyów swoich, tak dziedzicznych, iako też za wszelkiemi prawami y kontraktami dzierzanych, znosić mają ciężary y powinności; zaczyn my król in casu sprzeciwienia się w którymkolwiek punkcie terazniejszemu dekretowi naszemu, tak przez starozakonnych żydów, w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego mieszkających, iako też przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów tegoż miasta naszego Wilna proiudicatione o kontrawencyą vigore praw narodowych sąd nasz zadworny assessorski wielkiego księstwa Litewskiego naznaczamy. W ostatku żadnych pen, win, expens prawnych na żadną nie uznawając stronę, lecz post satisfactionem in omni temuż dekretowi naszemu żałoby, processu y cały generaliter proceder hac in causa zaszy kasujemy, umarżamy, y z akt eliminować dozwalamy, na sprzeciwiających się zaś temuż dekretowi naszemu zarękę, ważność rzeczy wynoszącą, penamque personalis infamiae zakładamy, ad haec inkwizycyą, za dekretami sądów naszych w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym miesiąca Apryla dwódziesiątego piątego dnia w niniejszey sprawie, przez w. w. urzędników expedyowaną, iako post finalem in omnibus punctis między procedującemi stronami praesenti dekretu nostro disjudicationem, spaliwszy testimonium kancellaryi naszej dekretowey względem tey że inkwizycyi wydane, kassujemy. My tedy król do pomienioney supliki iako słuszney łaskawie się skłoniwszy, zwysz wyrażony dekret z xiąg przyrzeczonych metryki w-o x-a Litt-o per extractum autentice stronie potrzebu-

iącey wydać, y dla większey wagi pieczęć wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancellaryi naszej metryk wielkiego księstwa Litewskiego, dnia dwónastego miesiąca Pazdziernika, roku pańskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, panowania naszego trzydziestego roku. U tego oczewistego dekretu podpisy przywycisnione y na kustodyi pieczęci, a poniżey adnotacya temi wyrażają się słowy: Kazimierz Konst. hrabia Plater kancierz w-o x-a Litt-o L. S. Za sprawą iw. ip. Kazimierza Konstantego z Broclów y dawnych państwa Rzymskiego Umnenskich hrabiów Platera, podkanclerzego w-o x-a Litt-o, Jnflanskiego, Dawgeliskiego, Wolpienskiego starosty, Grzegorz Kaczanowski —metrykant w-o x-a Litt-o. Extract dekretu oczewisto między magistratem Wileńskim, a żydami ferowanego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego roku—który to dekret za podaniem do akt, jest w xięgi ziemskie wojewodstwa Wilenskiego przyięty y wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4236, 1795 г. л. 973—986.

№ 244.—1795 г. Января 15.

Прошение Литовскихъ евреевъ къ князю Репнину о томъ, чтобы ихъ судили въ градскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюція на эту просьбу.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego—stanąwszy osobiście starozakonny Ieremiasz Nochimowicz—syndyk kahału Wileńskiego, notę do iaśnie oświeconego xiążęcia Mikołaja Repnina—generala woysk y wielu honorów y orderów kawalera Rosyjskich, w daćie intus wyrażoney, pisaną, wspólną z rezolucyą na onę, po rusku extendowaną do akt podał, któ-

rey w sonaneyi własney tak noty, jako u rezolucyi tenor następujący.—Седмнадцатого Генвара тысяча седмсотъ девятысять пятого.—Сіятедьнѣйшій князь.—Настала уже власть Ея Императорскаго Величества Россійской Монархини надъ Литвою и Польшею, гдѣ мы жительствоуемъ и процессія соотвѣтствуетъ Россіи. А нынѣ насъ Польская коммиссія и протчїи присутствія притискиють разными поборами, не сравнивая разположенія взысканіевъ богатаго зъ убогимъ. Мы узнавъ великодушіе Вашего Сіятельства къ намъ совершенно подданнымъ обществомъ Гроденскимъ и Виленскимъ всенжайше и покорнѣйше просимъ; первое, отъ властей великодушныхъ Вашего Сіятельства милостей и Матерней Ея Императорскаго Величества, ко всемъ россиянамъ щедроты, неизбѣгая установленіевъ во вновь изображаемыхъ податїи пренеудствїями положенныхъ, стараемся крайне, по случаю нынешней революціи, чинить то, что и прежде, по установленію нашему дѣлано было, только уменьша зъ насъ лишней привилегїи магистратовъ; ибо въ революцію мы крайне разоренны, и оставитъ благоволити на сколько времени нынешняго взысканія и отъ намѣренія сердце польскихъ жителей, такъ они чрезвычайно на насъ сердиты въ случаяхъ какихъ нибудь вздоровъ, то чтобъ еврей съ евреемъ судимъ былъ въ нашемъ кагалѣ и до магистратовъ мы бы дѣла не имѣли. Въ разсужденїяхъ ссоры съ польскими жителями, теперь подданными Россіи, то подвергаемъ себя суду называемому гроду и земскому правленію, а не магистрату. Такъже всенжайше просимъ дозволити въ корчмахъ шинковать и въ крамахъ товары продавати, безъ излишняго взысканія, до поправленія разоренія намъ причиненнаго. На что ожидая столь Вашего Сіятельства о семъ повелѣнія, подданныи есмы съ истиннымъ Высокопочитаніемъ нижайшія рабы, Виленскїи старшїи кагалной,—Мовша Ошеровичъ, и Мовша Вольфовичъ;—Гроденскїи стар-

шїи, кагалной Шмуїла Айзиковичъ и Шмуїла Янкеловичъ и все общество Виленское и Гроденское и протчихъ.—U tey noty niżej na maryginesie data.—Пятнадцатого Генвара, тысяча седмсотъ девятысять пятого года. Rezolucya na też notę na drugiey stronie arkusza takowa w Russkim piśmie:—Съ приказанія учрежденнаго въ Великомъ княжествѣ Литовскомъ генерала-губернатора Его Сіятельства князя Николая Василевича Репнина на сію прозбу объявляется.—Попеже въ слѣдствіе изданныхъ отъ Его Сіятельства универсаловъ и манифеста, узаконенія, учрежденія въ великомъ княжествѣ Литовскомъ существовавшїя, остаются на томъ основанїи, какое было до послѣдняго мятежа, то и еврей, прозбу сію употребляющїе, должны и могутъ остаетя при тѣхъ же самыхъ своихъ правахъ, какими пользовалсь до послѣдняго мятежа. А что касается до остановленія податей съ нихъ слѣдующихъ, то оныхъ какъ обязанностей такихъ, которымъ подверженны всѣ обыватели, сложить съ нихъ и остановить не можно. Въ Городно двадцать четвертаго Генваря тысящпаго седмсотнаго девятысятого пятого года. U tey rezolucyi pieczęci żadney niema, podpis zaś takowy w ruskim piśmie y jednoręcznym charakterem wyraża się: Бригадїеръ и кавалеръ Иванъ Русановъ. Za podaniem tey noty wespół z rezolucyą, powyższą przez starozakonnego Ieremiasza Nohimowicza, syndyka kahalnego; iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Wilenskiego wespółnie z tąż rezolucyą przyjeta y wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4235, 1795 г., листъ 337—8.

№ 245.—1795 г. Ноября 11.

Прошение старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго кагала объ освобожденіи отъ подымнаго сбора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Februaryi pierwszego dnia.

Przed aktami kancellaryi trybunalskiej w imieniu y powadzę Najjaśniejszey Imperatorowej—samowładnącey wszech Rosyi, stawiając osobiście, starozakomny Abraham Iosielowicz memoriał w rzeczy szpitala żydowskiego podany y z zapisaną na nim rezolucyą i. w. Tormassowa—general-majora wóysk Imperatorskich, do akt podał, którego memoriału w akta wprowadzonego treść następną:

«Jaśnie wielmożny panie, a panie najmiłościwszy dobrodzieiu! Starsi bractwa szpitalnego kahału Wileńskiego, gdy od niepamiętnych wieków mając szpital dla ubogich y chorych na Iatkowey ulicy, przy kramach żydowskich położony, który równie iako y wszystkie chrześcianskie szpitale od wszelkich podatków publicznych y prywatnych zawsze był uwolniony, a że w roku przeszłym tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartym jaśnie wielmożny general-major de-Knoryng, komendę w mieście Wilnie mający, zapobiegając zarazy od szpitalu wyniknąć mogącej, przenieść go na odległym mieyscu udysponował. A tak w prędkim czasie zadość czyniąc tey zaśzłej dyspozycyi, najowszy ledwo na rok jeden dworek za Wileńską bramą y tam że chorych y ubogich utrzymaliśmy, a tym czasem o wiekuisty szpital czyniąc staranie, dwa dworki na odległym mieyscu po Zawalu, jeden pod numerem trzechsetnym czterdziestym ósmym, a drugi pod numerem trzechsetnym czterdziestym szóstym, od dziedziców wiecznoscją nabywszy, nie

małym kosztem szpital wypořádziłmy. Zaczyn ponieważ rząd kraiowy do przeszłego roku sam przez się władający, zawsze oświadczał troskliwość nad nędzą, ubogię y domy szpitalne od podatków publicznych, mianowicie podymnego, uwalniał, którey to litościwey słodyczy y po dziś dzień nędza ubogich skazuje, więc tey że samey względney litości zebrzemy od j. w. pana miłościwego dobrodzieja dla nędznych ubogich swoich, aby wyż wzmiankowane dwa dworki zakupione, a na szpital obrócone, iak od podatków publicznych, iako y prywatnych raz na zawsze uwolnić raczył y żeby z taryffy podatkowey wykassowane być mogły, o którą litość zebrząc z naygłębszym uszanowaniem piszemy się j. w. pana, a pana najmiłościwszego dobrodzieja nayniżsi podnożki».

U tego memoryału podpisy supplikujących takowe: Abraham Iosielowicz, Uryasz Ludelowicz, Hesel Iekowicz, Hirsz Azikowicz—starsi bractwa szpitalnego. Na boku data dnia iedynastego Nowembra tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego roku. Wyrazy zaświadczenia kancellaryi j. w. generala w tych słowach: Zgodno z autentykem. Szymon Malewski,—et na drugiej stronie rezolucyą jaśnie wielmożnego Tormassowa—general-majora, z podpisem onego w takich wyrazach: Na przesłany memoryału tego autentyk jaśnie oświecony xiążę general-gubernator Litewski uwolnił dwa domy wyrażone, zajęte na szpital, od opłaty podatku do skarbu do dalszego swego w tey mierze urządzenia. Dnia piątego według kalendarza Ruskiego, a szesnastego według kalendarza Rzymskiego. Ianuaryi tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, Alexander Tormassow. Który to memoryał, za podaniem do akt, w xięgi trybunalskie przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала, № 185 за 1795—1797 гг. л. 105.

I.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ.

А.

Абрагамовичъ Берко, витебскій еврей, 369, 370, 371.

- Перець, виленскій еврей, 468, 469.
- Борухъ, старшин. вил. синагоги, 343, 346.
- Вульфъ, старшина долгиновской синагоги, 384, 387, 388.
- Зельманъ, каролинскій еврей, 262, 263, 264.
- Гуда, Ханмъ, Геліяшъ, кожангородскіе евреи, 262, 263, 264.
- Мойженъ, виленскій кагалный старшина, 167—8, 200, 224, 225, 277, 278, 288, 289, 392, 393, 394.
- Гиршъ, виленскій кагалный старшина, 306, 308, 309.
- Арумъ и Михалъ, старшины кейданской синагоги, 259, 261.
- Зелько, еврей кобрин. кагала, 35.
- Ицко, полоцкій еврей, 279.
- Эстера, виленская еврейка, 299, 300, 301.

Абрагамовичъ Аріовъ, кейданск. еврей, 301, 302, 303.

- Калманъ, мусвикскій арендаторъ, еврей, 85.
- Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
- Лейба, смолевицкій еврей, 292, 293, 994.
- Мордухъ, городецкій еврей, 267, 269.
- Пинкасъ, старш. виленск. кагала, 315, 316, 317, 333, 338, 348, 349.
- Мендель, еврей, 97.
- Мойженъ, минскій еврей, б. писарь новоподвышеннаго цѣла минской коморы, арендаторъ, 127—129.
- Мойша, кобрин. еврей, 189.
- Овсей, глускій еврей, 375, 378.
- Фабишъ, глускій еврей, 375, 379.
- Израель, еврей визунской синагоги, 420, 421, 422.
- Оза Самуель, городен. старшій еврей, 52.
- Песа Мордухаевна, кобрин. еврейка, 189.
- Уріяшъ, виленскій еврей, 468, 474, 475.
- Яхимъ, еврей, 97.

Августъ II, король польскій, 219, 220, 388, 389, 437.

Августъ III, король польскій, 441, 443, 448.
 Адамовичъ Петръ, возный, 235, 249, 265, 277, 282.
 Азиковичъ Гиршъ, старш. виленск. кагала, 474, 475, 500.
 Айзиковичъ Шмуילו, гродненскій кагальный старшина 499.
 Айзикъ, еврей, аренд. войнойскій, 249, 251, 253.
 Александровичъ Евстафій, Михайль-Венедиктъ, гроднен. зем. судья, 58, 452.
 Альбиновичъ Матеушъ-Александръ, 407, 428.
 Александръ, король польскій, 482, 483, 485.
 Амбросовичъ Яковъ, виленскій купецъ соляного дѣла, 40.
 Анфоровичъ Криштофъ, 185.
 Антоновичъ Янъ, возный Слоним. пов., 157.
 — Станиславъ Войсомъ, подстолий вилко-
 мѣрскаго повѣта, 162.
 Анцелевичъ Лейба, пин. еврей, державца новаго Дольска, 62, 63.
 — Лейзаръ, пин. еврей, державца стараго Дольска, 62, 63.
 Амцута Янъ, скарбникъ брестскій, 254, 324, 351.
 Арановичъ и Ароновичъ Ашоръ, старшина вилен. школы-синагоги, 40, 43—45, 160—163, 167.
 — Вульфъ, виленскій еврей, 466, 467, 472—475, 478, 489.
 — Лазаръ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 398, 401.
 — Гиршъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 389, 401, 423, 426, 427, 430—432.
 — Исаакъ, старш. кейданск. синагоги, 242—244, 301—303.
 — Левко Соломоновичъ, вилен. еврей, 60.
 — Лейба, пинскій кагальный старшина, 53, 55, 98.
 — Калманъ, вилен. еврей, 37, 38, 97.
 — Соломонъ, вилен. еврей, школьникъ, 60, 61, острожскій еврей, 139.
 — Эстеръ, вилен. еврейка, 60.
 — Яхимъ, старш. оршанскаго кагала, 281—283.
 — Файбишъ, старшина гродненскаго кагала, 416, 418, 419, 434, 435, 437.
 — Гиршъ, старш. слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
 — Гуда, еврей троец. збора, 5.

Арентъ Норбертъ, викарій доминиканскаго костела въ Вильнѣ, 480.
 Арештовичъ Юрій, вилен. купецъ соляного дѣла, 40.
 Афроновичъ Абраамъ, витебскій еврей, 369—371.
 Ашереновичъ Лейба, старшій росенской школы, 192, 193.
 Ашеровичъ Аронъ, старшина виленск. кагала, 240, 241, 348, 349.
 — Айзикъ, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.
 — Иля, старшина синагоги, 292—294.

Б.

Баньковская Констанція, Сыревская, 106, 108.
 Баньковскій Аванасій, здитовецкій священникъ, 105—108.
 — Василій, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.
 — Дмитръ, священ. сынъ, 107.
 — Казиміръ, священ. сынъ, 107.
 — Михайль, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.
 Барановичъ Іозефъ, войтъ липецкій, 452.
 Барановскій Себестіанъ, старшій минскій базилянскій ксендзъ, 283, 285, 287.
 — Янъ, кѣлецкій мѣщанинъ, 101, 178.
 Баранъ Янъ, борисовскій мѣщанинъ, 412—416.
 Баторскій Янъ-Францишекъ, возный пинскаго пов. 202, 203, 205, 206, 218.
 Бевертъ Эйтманъ, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
 Беджицкій Амброжій, возный, 485.
 Бейреховичъ Мойжентъ, виленскій еврей школьникъ, 475.
 Бекеръ де-Адлерсфельтъ Авраамъ, оберштерлейтантъ, 73—76.
 Беклевскій Янъ, брест. грод. судья, 42, подстаростій, 169, 178, 183, 185, 186, 188, 190.
 Беленьевичъ Андрей, 481.
 Бенаминовичъ Вульфъ, старшина повогрудской синагоги, 274—276.

- Беніаміновичъ Ицко, виленскій еврейскій духовный судья, (хейриманъ) 468.
- Берко, виленскій еврей, 469.
- Михель, виленскій еврей, 469.
- Лазарь Берковичъ, старш. виленской синагоги, 430—432.
- Беніамовичъ Йохель, виленскій еврей, духовный судья, (хейриманъ), 475.
- Беніашевичъ Аронъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Гершонъ, пин. еврей, 142, сборщикъ пинской коморы, 201—203, 214.
- Янкель, старшій росенской школы, 192, 193.
- Бенкановичъ Лейзеръ, старшина виленской синагоги, 398, 401.
- Берковичъ Зельманъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
- Мовина, Исаакъ, Серка еврейка, минскіе евреи, 228.
- Зельманъ, гродненскій кагалный старшина, 288, 289, 434, 435, 437.
- Гиршъ, старш. виленской синагоги, 343, 346.
- Рафаель, старш. вилен. синагоги, 446.
- Абрагамъ, старш. вилен. кагала, 446.
- Берконовичъ Лейзеръ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.
- Беркъ Самуель, судья улитскій, 242.
- Берлинъ Веніаминъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
- Бернатовичъ Маркъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—225, 231, 233, 254—256, 277, 278, 327, 328, 333, 337, 338, 348, 349, 350, 352, 353, 392—394.
- Беровичъ Сроилъ, еврей города Горки, 39.
- Лейба, витебскій еврей, 369—371.
- Бржозовская Маріанна, Шаганская Юзефова, 234.
- Бжозовскій Иосифъ, панъ, 234, 236, 237.
- Бжостовскій Константинъ-Казиміръ, епископъ виленскій, 369.
- Билевичъ Константинъ, возный виленскаго воеводства, 480, 481.
- Билинскій Ягъ, панъ, 432.
- Биніомовичъ Якубъ, старшин. свислочской синагоги, 401, 403, 404.
- Бистромъ Александръ, стражникъ новгородскій, порутчикъ, 353, 354.
- Бневичъ Павелъ, 115.
- Бобръ Иосифъ, возный берест. воеводства, Петровецкій Бобръ 110—112.
- Богдановичъ Михаилъ, землянинъ, 247, 248, 251, 280.
- Богушевичъ Юдко, еврей, мотольскій арендаторъ, 205—207.
- Боимъ Павелъ, королевск. секретарь, виленск. войтъ, 29.
- Болгарскій-Орда, грод. судья, 98.
- Боловичъ Матвѣй, старшина вилен. игольнаго и бляшарнаго цеха, 37, 38.
- Болондевичъ Андрей, 67.
- Борейко, панъ, 89, 90.
- Борисовичъ Павелъ, 47.
- Боричевскій Павелъ, шляхтичъ, 204.
- Янъ Рафаловичъ, землянинъ, пин. повѣта, 148—150, 204.
- Борковичъ Зельманъ, еврей гродненскаго кагала, 416, 418, 419.
- Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Борковскій Андрей, администраторъ городецкій, 267—270.
- Боровскій Юрій Андреевичъ, служебникъ, вилен., 3.
- Боруховичъ Айзикъ, пин. кагалн. старшина, 214.
- Зелихъ, еврей, 86.
- Мсеръ, писарь, «бѣгунъ» новоповышенной понлины на ковенской коморѣ, 45—47.
- Новахъ, пин. еврей, 137.
- Самуель, виленскій еврей, 218, 221—223.
- Залкинъ, старшина виленской синагоги, 343, 346, 348, 349.
- Берко, визунскій еврей, 419, 421, 422.
- Юзефъ, пин. еврей, 14—16.
- Юзефъ, старшина пвенецкой синагоги, 384, 387, 388.
- Аронъ, старш. слудцкой синагоги, 427, 429, 430.
- Давидъ, старш. вилен. кагала, 437.
- Ботвина Михаилъ, администраторъ шеляжнаго пинскаго повѣта, 62—64.
- Бражиць Иосафатъ, настоятель мин. базилиан. св. Духов. монастыря, 171.
- Бранцевичъ Ягъ, шкловскій намѣстникъ, 39.

Брасевичъ Адамъ, возный княж. жмудского, 467, 472, 480.

Брестскій Адамъ, стольникъ и подстароста пинскій, 6, 7.

Бродавка Амзакъ, брестскій еврей, 454.

Бронецъ Матеушъ, виленскій подчашій, 307, 344, 348.

— Антонъ, регентъ воеводства новогрудскаго, 434.

Бржостовскій Эммануилъ, писарь в. кн Л—го, 174, 177.

— Циприанъ Павелъ, воевода троцкій, 178—180, 183.

Будный Андрей-Янъ, пин. грод. писарь, 98, 148.

Букраба Стефанъ-Янъ, подстолий и депутатъ стародубовскій, 61.

Булгакъ Константинъ-Владиславъ, слоним. подстолий и подстароста, 156—158.

— Томашъ, смолен. скарбникъ, 167—8.

— Михаилъ, Францишекъ, Андрей, земляне 288—291.

Бургардъ Михаилъ, виленскій ювелиръ, 488.

Бурлай Янъ Гришкевичъ, закристианъ цимковскаго костела, 115—6.

Бусинскій Степанъ Мартышкевичъ, базилян. протоархимандритъ, 136.

Бусевичъ Давидъ. кобрин. еврей, 189.

— Есель, кобрин еврей, 189.

Бутневичъ, панъ, 313.

— Янъ, старшина слесарнаго цеха, 481—483.

Бутлеръ Крыштофъ, судья браславскій, 396, 397.

Буховецкій Антонъ, виленскій подвоевода, 481.

Буховичъ Лейба, пин. еврей, 67, 70, 71.

Бушковскій Александръ, пин. подстаростій, 12, 16, 18—23, подсудокъ пин. нов. 142.

Быковская Сусанна Быстрановская, слоним. подстаростиня, 50.

Быковскій Александръ, слоним. подстаростій, 50.

— Геронимъ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Петръ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Янъ, слоним. подстаростичъ, 50.

Былинскій Петръ, виленскій бурмистръ, 37.

Быховець Говель, берест. кагал. старшина, 76—77, 108.

— Литынский староста, 156, 157.

Бѣганская, пани, 89, 90.

Бѣликовичъ, рѣжицкій стольникъ, 109.

Бѣлзоръ Крыштофъ, браславскій судья, 395, 397.

— Станиславъ, подкоморій вилкомірскій, 395, 397, 398.

— Францъ, подкоморій вилкомірскій, 398, 400.

Бѣльчиць Якубъ Агроновичъ, пин. кагалный еврей, 21.

— Илья, пинскій еврей, 148—150.

— Ицко, пин. еврей, 140, 150.

— Хая, пин. еврейка, 148—150.

Бялопетровичъ Винцентый, ловчій лидскаго повѣта, королевскій секретарь 474.

В.

Валенчиць Гриць, пин. мѣщ., 18, Григорій, радца, 19.

Валкановскій-Лагора Константинъ, 55.

Ванковичъ Теодоръ-Антонъ, стольникъ и подстароста минскій, 227.

Варзевичъ Юрій, возный воеводства виленскаго, 254.

Василевичъ Давидъ, мелейчицкій городской писарь, 74—76.

Вельбуць Янъ, панъ, 73—76.

Вельвильша Юда, берест. кагал. старшина, 108.

Веніаминевичъ Мендель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.

Венцовичъ Францъ Мирославъ, подчашій трокскаго воеводства, 392, 393, 394, (подсудокъ трокскій) 416—418.

Венцлавскій Самуель, войскій уштекскій, 407—409.

Вержбовскій Казиміръ, доминиканскій ксендзъ въ Оршѣ, 281, 282.

Вехтеръ Матысъ, берест. кагал. старшина, 108.

Вигдоровичъ Абрамко, пин. еврей, 68—70.

— Зельманъ, брестскій кагалный старшина, 290, 291.

— Зуниманъ, глускій еврей, 375, 378, 379.

— Шмойловичи, Яковъ, Хаимъ, Готлимъ, Ошеръ, Давидъ, Вигдоръ, еврей 107.

— Лейба, пин. кагал. старшина, 214.

— Самуель, виленскій раввинъ, 463—467, 487, 488.

- Вигдоровичъ Шмойло, еврей, 106—108.
 Винскій, панъ, 208.
 Витановскій Казиміръ, панъ, 180.
 Витвицкій, на Витвицѣ, Андрей, епископъ луцкій и брестскій, опать плочкій, 169, 170.
 Витопольскій Константинъ, минскій базилианск. священникъ, 172.
 Вышемирскій Дмитрій, умоцованный, 80, 81,
 Вишневецкій Янушъ Антонъ. См. Корбуть-Вишневецкій, 205, 211, 214, 215.
 Владиславъ IV, король польскій, 4—7, 25—27, 58, 59, 120, 174, 176, 442, 443, 448, 450, 489, 492.
 Водопіяный Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
 Война Авраамъ, епископъ виленскій 26, 448, 450.
 — Александръ, новгород. каштелянъ, виленскій губернаторъ, 173.
 — Пинскій маршалокъ. 68, 69.
 — Матвѣй-Иосифъ, маршалокъ пинского повѣта, горждовскій староста, 187.
 Война-Ясенецкій Александръ, витеб. войскій, виленскій подвоеводій, 4.
 Войсбунъ Александръ, подчашій метиславскій, 375—378.
 — Ева, жена подчашаго метиславскаго, 375, 378.
 Войтехъ, ксендзъ піаровъ схоляровъ, 178.
 Войтневичъ Юрій, умоцованный 194—196, 247, 251, 273.
 Волковичъ Несторъ, полѣсскій протопопъ, 372, 374.
 Волкъ Янъ, мечный въ Трокахъ, 299, 300.
 Воловичъ Александръ, зем. писарь городен. пов. 51, 52.
 — Казиміръ, вилен. хоружичъ, 156,
 — Остафій староста берестейскій, 454.
 — Томашъ, городен. зем. судья, 51, 52.
 Володковичъ Мартинъ-Казиміръ, мин. городничій и подстаростій, 33, 34, 35, 41, 47, 48, 51, 65, 66, 112, 119, 120, 126, 127, 131, 133, 135, 136, 138, 141, 146, 151, 152, 153, 158, 170, 171.
 — Стефанъ, подеудокъ воеводства минскаго, 348, 349, Францишекъ, Софія, земляне въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Волоцко Казиміръ, намѣстникъ волковыскій, 462.
 Вольскій Самуилъ Николай, изъ Русилова, войскій волковыскаго повѣта, 124, 125, 126.
 — Янъ-Константинъ, изъ Русилова, виленскій подчашій, 128, 125, войскій и вилен. грод. писарь, 200.
 — Константинъ, войскій виленскій, 309.
 Вольфовичъ Мендель, берест. кагал. старш., 104.
 — Даніель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
 — Мовша, виленскій кагалън. старш., 499.
 Волчицкій Янъ, королев. скарбовый писарь, 191.
 Вороничъ Янъ-Филонъ, войскій, подстаростій пинскій, 214, 216.
 Вороновичъ Юрій, панъ, 247, 302.
 Восинскій Сергѣй, 136.
 Вреть Михаилъ, печатарь, 437.
 Вульмеръ Казиміръ, смолен. подчашій, 58, 452.
 Вульфовичъ Абель, виленскій еврей, 463, 465—467, 469, 473.
 — Абраамъ, виленскій еврей, 463, 464.
 — Симонъ, вилен. еврей, 466, 472, 473.
 — Иосифъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261, 301—303.
 — Ельканъ, слуцкій еврей, 460, 462.
 — Нахимъ, старшина минск. синагоги, 112, 152.
 — Самуель, старш. плунгянск. школы 192, 193.
 — Шумель, виленскій еврей, 474—480.
 — Мойжешъ, вилен. еврей, 474, 475, 478—480.
 Вылазскій Василій, шляхтичъ, 62.
 — Николай, шляхтичъ, 62.
 Выриковскій Янъ-Станиславъ, 34, 139.
 — Матвѣй, дозорца, 138.
 Вытецкій Евхимъ Потаповичъ, подвойскій, 12.

Г.

- Габшевичъ-Ясколда Константинъ, ловчій княж. жмудскаго, 301—303.
 Гавановичъ, мин. обыватель, 145.
 Галковскій Францишекъ, референдарь и писарь в. княж. Литовскаго, 26.
 Гамельтонъ Даніель, возный, 354.

- Гамецкій Самуель, возный, 292—294.
- Ганъ Кристофъ-Андрей, подстолій инфляндскій, 272, 273.
- Янъ-Андрей, подстолій упитскій, 272, 273.
- Готфридъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.
- Ганцевичъ Адамъ, старшина вилен. пгольнаго и бляшарнаго цеха, 37, 38.
- Ганшель, еврей арендаторъ старобинскій, 299—301.
- Гапановичъ Гриць, пин. мѣщанинъ, 18, Григорій бурмистръ, 19.
- Гатовская Иоанна, пин. коморникова, 140.
- Гедройць Арнольдъ, подкоморій пин. повѣта, 55, 57, 100.
- Дорота, жена мечника пинскаго, 259, 261.
- Иосифъ, 432.
- Казиміръ, мечный вилен. воеводства, 57.
- Станиславъ, пинскій мечный, 245—247, 259, 261.
- Геловичъ Левко, кейданскій еврей, 309—312.
- Гельяшъ, вилен. еврей, «суперъ - интендантъ цла (пошлины) старого», 198, 199.
- Гергардъ Давидъ, шляхетный, 171, 172.
- Екатерина, урожденная Недвѣцкая, въ 1-мъ бракѣ Хилинская, 171, 172.
- Герульскій Владиславъ, 34.
- Герцовичъ Иозефъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Герцыковичъ Аронъ, виленскій еврей, 444.
- Вульфъ, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294.
- Беръ, пуховицкій еврей, 292—294.
- Гершановичъ Маркъ, виленскій еврей, 224—227, 231, 233, 315—317, 321—323, 333, 337, 338, 348—350, 352, 353, 423, 426.
- Кушель, виленскій кагалный старшина, 348, 349, 353.
- Лейзеръ, виленскій еврей, 444.
- Мойжешъ, виленскій еврей, 130.
- Монель, еврей виленскаго кагала, 416, 418, 419.
- Кива, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.
- Шмойло, старшина мин. синагоги, 126.
- Якубъ, старшина брестской синагоги 277, 278, 392.
- Гершановичъ Якубъ, старшина слуцкой синагоги, 277, 278.
- Мойжешъ, старшина слуцкой синагоги, 392—394.
- Гершовичъ и Гиршевичъ Давидъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
- Авраамъ, старш. виленск. кагала, 406, 408, 409.
- Литманъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Зельманъ, еврей, цальный писарь при березинской прикоморѣ, 33.
- Исаакъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
- Еліасъ, старш. виленск. синагоги, 444.
- Янкель, старш. вилен. синагоги, 444.
- Еліашъ, слуцкій еврей, 460, 462.
- Иозефъ, старш. вилен. синагоги, 446.
- Кальманъ, мин. еврей, 41, 112.
- Лейба, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Лейзеръ, глускій еврей, 375, 377—379.
- Мееръ, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Шлема, Авраамъ, глускіе евреи, 376, 378, 379.
- Маркъ, вилен. еврей, 161.
- Мовша, дрогичин. еврей, 63.
- Нохимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416, 418, 419.
- Шавель, еврей слуцкаго кагала, 416, 418, 419.
- Ульфъ, нармонскій арендаторъ, еврей, 82, 86—88, 93—96.
- Гесель, виленскій раввинъ, 263.
- Гестоловичъ Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
- Гетовичъ Иозефъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
- Гилелевичъ Ицко, старш. ломаз. кагала, 169, 170.
- Муйса, старш. вилен. кагала, 446.
- Гинейшъ, мѣщанинъ, 86.
- Гинтовъ Янъ, пинскій гродскій намѣстникъ, 202, 203.
- Янъ-Казиміръ, войскій черниговскій, 267, 269.
- Гиршковичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420—422.

- Гиршфельтъ Эрнестъ, писарь новоповышенной пошрины на ковенской коморѣ, 45, 46.
- Глембицкій Карпъ, студентъ берест. іез. коллегіума, 110.
- Глинецкій Іосифъ-Казиміръ, 168.
- Глѣбовичъ, трибунальный маршалокъ, 61.
- Годдебскій Василій-Станиславъ, чешникъ пин. повѣта, 55.
- Годлевскій Станиславъ, королев. комисарь, 59.
- Головня Габріель-Матеушъ, королев. секретарь, 134.
- Владиславъ-Іосифъ Острожецкій, мечникъ пинскаго повѣта, 244, 255.
- Софія Зеновичовна, жена мечника пинскаго повѣта, 244, 255.
- Голубицкій Матвѣй, намѣстникъ ломазскаго двора, 170.
- Гонсовскій Томашъ, мечный смоленскій, 413.
- Горайнъ Янъ, подвоевода воеводства виленскаго, 444.
- Гордеевскій Александръ, панъ, 81, 107, 130, 131, умоцованный 198, 199.
- Александръ, виленскій мечный, 224, 232, 235, 266, 280, 310.
- Горделевичъ Ицекъ, слуцкій еврей, 114—116.
- Гордонъ Ааронъ, виленскій еврей, докторъ, 317, 320, 333, 348.
- Михаилъ, виленскій еврей, 317—319, (Гордоновичъ), 423, 426, 427.
- Зельманъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Пинкасъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Левко, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Якубъ, мин. сврейск. докторъ, 34, вилен. еврей, докторъ медицины, 161.
- Якубъ, еврей вилен. спнагоги, 124, 125.
- Гореликъ Мовша, могилевскій еврей, 380—384, 389—391.
- Горецкій Валентинъ, регентъ консисторскій, 453, (Гурецкій), 455.
- Горишевскій Янъ, стольникъ брестскій, подстароста вилкомірекій, 245, 246, 248, 250—253.
- Горновскій Сигизмундъ-Казиміръ, смолен. подчашій, берест. подстаростій, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 78, 100, 103, 105, 106.
- Горностайскій, панъ, 43, Адамъ, возный, вилен. воеводства 44.
- Янъ, возный, вилен. воеводства, 60, 61.
- Городенскій Игнатій, судья, 453, 455.
- Горошковичъ Григорій, студентъ берест. іез. коллегіума, 110.
- Горскій Францъ, мечный виленскаго воеводства, 420, 421.
- Гостиловская Елеонора Шумицянка Теодорова, 256, 258.
- Гошеевичъ Абрамъ, еврей пинскаго сбора, 16—18, 19—21.
- Гошеревичъ Шмойла, еврей кобринскаго кагала, 35.
- Гошкевичъ Перець, еврей, арендаторъ одгиновской корчмы, 156—158.
- Грибичъ, пин. еврей, 140.
- Грибовичъ Павелъ, умоцованный, 80, патронъ, 81.
- Гриневецкій Федоровичъ Янъ-Іосифъ, панъ, 407.
- Гриневскій Іосифъ, экстраординарій мин. баз. монастыря св. Духа, 136.
- Гриницкій Адамъ, 481.
- Гринкевичъ Лука, возный минскаго воеводства, 227, 228.
- Гришевичъ Вульфъ, еврей, 83, 92.
- Громацкій Стефанъ, возный, виленск. воеводства, 60.
- Гронскій, чашникъ новгородскій, вилкомірекій провентовый подстаростій, 154, 155.
- Гротовскій Казиміръ, староста мирскій и сверженскій, 141.
- Гроховскій Янъ, старшина слесарнаго цеха 481—483.
- Груберенно Пинкасъ, старш. вилен. кагала, 348, 344.
- Грунинъ Мовша, слуцкій еврей, 114—116.
- Гудовичъ Симонъ, старшина виленскаго кагала, 437.
- Гурскій Янъ, намѣстникъ подстароства виленскаго, 465, 479.
- Борухъ, пинскій еврей школьникъ, 180.
- Гецко, еврей, 80—88, 93—97.
- Даниель, берест. еврей, 76, 78, 79.
- Ефронъ, глускій еврей, 375, 377—379.
- Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Гуда, глускій еврей, 375, 378, 379.

Гурскій Иршъ Зельманъ, еврей, виленскій школь-
никъ, 123.
— Ицко, берест. еврей, 76, 78, 79.

Д.

Давидовичъ Лазарь, старшій еврей вилен. збора,
26, 29, 134.
— Ирианъ, старшина виленской синагоги,
306, 308, 309, 333, 337, 338, 348, 349.
— Мойжешъ, новоместскій еврей, 237, 238.
— Мойжешъ, старшина пин. синагоги, 277,
288.
— Мойжешъ, кейдавскій еврей, 310—312.
— Соломонъ, стар. вилен. кагала, 343, 346.
— Мовша, пин. кагальный старшина, 53, 55,
98, 214.
— Липка, селецкій мѣщ. еврей, 102.
— Литманъ, пин. кагал. старшина, 214.
— Рубинъ, мин. еврей, 152.
— Самуиль, вилен. мѣщ. стекольщикъ, 29.
— Юзефъ, еврей старшина берест. кагала,
76—77.
— Юрій, вилен. цеховой старшина, 37, 38.
Даневская Анна, якиманская мѣщанка, въ во-
еводствѣ полоцкомъ, 279.
— Марина, якиманская мѣщанка, въ полоц-
комъ воеводствѣ, 279.
Даневскій Алексѣй, мѣщанинъ якиманскій, въ
полоцкомъ воеводствѣ, 279.
Даниловичъ Янъ-Казиміръ, на Равѣ, надворный
корон. подскарбій, любельскій и парчев-
скій староста, администраторъ кобринской
экономіи, 70.
Данцевичъ Андрей, старшина игольнаго и бля-
харнаго цеха, 37, 38.
Девандъ Даниль-Эрнестъ, королевцкій мѣща-
нинъ-купецъ, 166.
Де-Адлерсфельтъ, Абрамъ Бекеръ, оберштерлей-
тнантъ, 73—76.
Дзедзюль Самуиль-Казимиръ, дозорца табачной
пошлины на минской скарбовой коморѣ
в. кн. Л-го, 36.
Дереасъ Андрей, копильскій державца, 114—116.
Держговскій-Шумскій Михаилъ, судья, 453, 455.
Дерзкофъ Криштофъ, 34.

Дивловскій Янъ, вилен. подстаростій, 41.
Диковицкій Прокопъ, генераль (возный) пинск.
пов., 139, 144, 148.
Добрано Станиславъ-Флоріанъ, панъ, 226, 227.
— Екатерина, Кружинская, 226, 227.
Добронискій Павелъ, студентъ брест. іезуитск.
коллегіума, 108—110.
Довгяло-Завиша Янъ, королев. секретарь, 5.
— Петръ, 168.
— Станиславъ, шляхтичъ вилен. пов. 154,
155.
Довмонтъ-Сесицкій Михаилъ, мин. воевода, вил-
комир. староста, 154.
Довнарловичъ Янъ, шляхтичъ, 46.
— Захарій, возный виленскаго воеводства,
125.
Довойна Николай, стольникъ трокскій, 303—305.
— Елеонора, жена стольника трокскаго,
303, 305.
Догоцкій Казиміръ-Янъ, панъ, 163.
Докторъ Мордухай, брестскій еврей, 456.
Дольская Анна, на Городоставѣ, въ 1-мъ бракѣ
Кон. Корбутова-Впшневская, воеводина
Бѣльская, а во 2-мъ Янова-Каролева, на
Дольскѣ у Домбровицѣ и Комарнѣ, вели-
кая маршалкова в. кн. Л-го, старостина
пинская и волковыская, 211—214.
Дольскій, на Дольскѣ, Янъ-Казиміръ, подчашій
в. кн. Литовскаго, пин. староста, 10, 53,
55, 57, 59, 62, 98, 138, Япъ-Кароль, 139,
147, 148, 150.
Домбровскій Казиміръ, виленскій чашиникъ, 11.
— Владиславъ, панъ, 89.
— Криштофъ, мечный и берест. гродскій
писарь, 80.
Достоевскій Абрамъ, панъ, 14—16.
Древецкій, изъ Дредца, Сигизмундъ (Жык-
монтъ), любельскій стольникъ, админи-
страторъ стараго мыта вел. кн. Лит-го,
41, 42.
Дроздовичъ Александръ, 23.
— Теодоръ, возный городен. повѣта, 196.
Дронговскій Казиміръ, студентъ берест. іезуит.
коллегіума, 108—110.
Друцній-Соколинскій Михаилъ, великій писарь в.
кн. Л-го, 179, 183.
Дубенецкій, шляхтичъ, 199.

Дубецкій Мартинъ, слуга, 104.
Дубискій Венцлавъ, намѣстникъ пинской экономіи, 23, 24.
Дубровскій Янъ, возный вилен. в-ва, 155.
Дунина-Шпетова Теофиля Венжиковна, мать трок. воеводины Варвары Униховской, 31, Дунинова, 32.
Дусяцкій-Рудомина Петръ, стародубовскій староста, 11, вилен. подвоеводій, 24, 26, 80, 122, 123, 126.
Дыдынскій Юзефъ, войскій красноставскій, 460.

Е.

Ейманъ Генрихъ, старшина слесарнаго цеха, 481—483.
Езерскій Войтехъ-Константинъ, секретарь королевскій, 443.
Езіашевичъ Хемя, пин. кагалный старшина, 53, 55, 98.
Еленевичъ Гецъ, еврей кобрин. кагала, 35.
— Юзефъ, еврей кобрин кагала, 35.
Еленскій Мацей-Казиміръ, писарь вилкомірскій, 396, 397.
Елень Гиршъ Давидовичъ, школьникъ вилен. синагоги, 172, 174.
Еліашевичъ Берко, стар. вилен. кагала, 474, 475.
— Израель, пин. кагала старшина, 214.
— Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.
— Мойжешъ, старшина виленской синагоги, 348, 349.
— Гиршъ, старшина виленской синагоги, 423, 426, 427.
— Юзефа, виленская еврейка, 438.
— Йосель, виленскій еврей, 444, 472, 473.
Ельхоновичъ Нозонъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
Ерахимовичъ Фабіушъ, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.

Ж.

Жаба, подвоевода полоцкій, 280.
Жабко Тимофей, Леонъ, глускіе мѣщане, 376, 377, 379.
Жигимонтъ, (Сигизмундъ) Августъ, король польскій, великій князь литовскій, 1.

Жижминскій Адамъ Михаилъ, 35.
Жонускій Леонъ, 170.
Жоховскій Кипріанъ, аудиторъ кiev. митрополіи, 171, 172.
Журомскій Янъ, 481.
Жушмановичъ Лейба, рабинъ, школьникъ могилевской синагоги, могилев. арендаторъ, 38, 39.

З.

Заборскій, папъ, 89, Янъ, шляхтичъ виленскаго в-ва, 154.
Заблоцкій Михаилъ, струкчашій ошмянскій, 423, 425.
Завацкій Антоній, ксендзъ жпровицкаго монастыря, 359.
Завиша Янъ-Михаилъ, на Бакштахъ, мин. староста, 127—129.
Завиша-Довгяло Янъ, королев. секретарь, 5.
Загорскій Адамъ, возный берест. в-ва, 104.
— Юрій, земляникъ минскаго воеводства, 228.
Заеленичъ Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35.
Заіончковскій Игнатій, писарь, 486.
Заленскій Левъ, епископъ владимирскій и брестскій, 76—80.
Залескій Людвигъ, папъ, 343—345.
— ксендзъ, каноникъ смоленскій, настоятель клецкій, 432.
Залескія Іоганна, Кристина, 343.
Залѣсскій Юрій Казиміръ, врядникъ жом. епископа, 82.
— Станиславъ, 214.
Замойскій, ломжинскій ловчій, администраторъ королев. цель (пошлинъ) 201.
Зароховичъ Лейба, городецкій еврей, 267, 269.
Зарѣцкій Янъ, шляхтичъ, 104, Янъ-Казиміръ, (возный) вилен. в-ва, 155.
Засмановичъ Берко, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
Засульскій, берест. еврей, арендаторъ, 136.
Затрщинскій Степанъ, шляхтичъ, 101.
— Янъ, шляхтичъ, 101.
Захаревичъ Пейсахъ, вилкомпр. еврей, 155.
— Мордухъ, старшина сморгонской синагоги, 395—398.

- Захватовичъ Константинъ, бурмистръ, 369—372.
- Збинскій Самуилъ, (возный) вилен. в-ва, 130.
- Звольскій Езофъ, мин. цирульникъ, 34.
- Звѣровичъ Андрей, умоцованный, 156.
- Зданкевичъ Сильвестръ, виленскій оружейный мастеръ, 488.
- Зевела Николай, ректоръ іезуитской полоцкой коллегіи, 279.
- Зевелевичъ Герцъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Зелековичъ Яурусъ, кобрин. еврей, 189.
- Зеленацкій Якубъ, намѣстникъ города Вильна, 343—346.
- Зеленскій Войтехъ, пин. стольникъ и подстароста, 9, хоружичъ пинскаго повѣта, 23.
- Зелиновичъ Михаель, пин. кагалный старшина, 53, 55.
- Лейба, пин. кагал. старшина, 55.
- Гець, арендаторъ старобинскій, 299—301.
- Ханонъ, виленскій еврей, 460.
- Зелкиндовичъ Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Зельковичъ Зельманъ, брестскій кагалный старшина, 290, 291.
- Зельмановичъ Давидъ, вилен. еврей, 40.
- Гиришъ, пин. еврей, арендаторъ им. Бѣлина, 62, 63.
- Ицко, еврей, 51, 190, 191.
- Еліяшъ, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468,—472.
- Лейба, старш. могилевской синагоги, 281—283.
- Аронъ, старш. виленск. синагоги, 347, 423, 426, 427.
- Финсель, еврей старшина гродненскаго кагала, 434, 435, 437,
- Зельманъ, еврей оршанскій, 412—416.
- Земла Барбара, жена подкоморія опшмянск. 270.
- Юрій, подкоморій опшмянскій, 270, 271.
- Зеньковичъ Александръ, подчашій и грод. писаръ, слоним. повѣта, 156.
- Зискиндъ, мин. еврей цирульникъ, 34.
- Зіякелевичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420 422.
- Злотневичъ Николай, жимонт. хоружій, 83.
- Злотникъ Шмойла, слуцкій еврей, 114—6.
- Зміевскій Фелиціанъ, писаръ, 453, 455.
- Зубацкій-Туръ Аристотель, панъ, 216, 218.
- Зубовицкій Михаилъ, протопопъ заславскій, 384, 386, 387.
- Зубржицкій Матеушъ, возный виленскаго воеводства, 226, 268, 307, 321, 322, 323.
- Зусмановичъ Лейба, пин. еврей королев. секретаръ, 148.
- Зухорскій Венедиктъ, епископъ малинскій, 155.
- Зызна Петръ, возный 31, 86, 87, 194, 198, 210, 227, 229, 231, 233, 237, 239, 240, 244, 247, 253, 255, 259, 264, 266, 270, 271, 272, 274, 277, 287—290, 294, 300, 301, 305, 309, 310, 312, 314—316, 318.
- Зыскель, виленскій еврей школьникъ, 193, 6.
- Зышкевичъ Янкель, городецкій еврей, 267, 269.
- Зябка Маркіанъ, панъ, 205—207.

И.

- Иваницкій Янъ, 38, 39, шляхтичъ 163.
- Андрей, 39, 40.
- Павелъ, шляхтичъ, 163.
- Ивановичъ Андрей, пин. войтъ, 3.
- Ивашкевичъ Александръ, конюшій трокск. воеводства, 168.
- Иделевичъ Айзикъ, радошковскій еврей, 292—294.
- Изаковичъ Нафтель, старшина вилен. синагоги, 43, 44.
- Кохманъ, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
- Левко, вилкомир. еврей, 155.
- Мендель, еврей, 456.
- Мойжешъ, старш. вилен. кагала, 254—256, 264, 266, 267, 270—272, 306, 308, 309, 321—323, 333, 337, 338, 348, 349.
- Шетель, старш. кейданск. синагоги 259, 261.
- Якубъ, визунскій еврей, 244, 246, 247, 250, 252.
- Борухъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Зельма, старш. заблудовской синагоги, 401, 403, 404.
- Шавель, гроден. старшій еврей, 52.
- Якубъ, пин. кагалный старшина, 55, 98.
- Измелевичъ Илья, берест. кагал. старшина, 104.
- Израелева Жизла Изаковичовна, мин. еврейка, 65—67.

- Израелевичъ Гирша, старшина вилен. синагоги, 43—45, Иршъ, королевскій факторъ, 161, 164, 176, 193—196.
- Илья, мин. еврей, 153.
  - Иозефъ, мин. еврей, 135.
  - Иозефъ, Гиршъ, Нпзонъ, кейданскіе евреи, 301—303.
  - Гиршъ, старшина бялынской синагоги, 256, 258, 259.
  - Авраамъ, старшина смолянскоі синагоги, 256, 258, 259.
  - Мовша, старшина новогрудскоі синагоги, 274—276.
  - Йохель, старш. виленск. кагала, 343, 346.
  - Маркъ, старшин. вилен. синагоги, 348, 349, 398, 401, 430—432.
  - Лейба, еврей, копыльск. арендаторъ, 115—6.
  - Фишко, вилен. еврей, 183—5.
  - Яхіель, вилен. еврей, 164—5.
- Израель Бейрахъ, еврей, старшина брест. кагала, 76—7.
- кейданскій еврей, 82.
  - пшеворскій еврей, 244, 245, 247, 249—253.
- Изрыховичъ Давидъ, еврей, 267, 269.
- Иклевичъ, старшій кейданскоі школы, 192, 193.
- Яношъ, старшій новомѣскоі школы, 192, 193.
- Илевичъ Маханлъ, пин. евр. старшина, 98.
- Константинъ, панъ, 180, 318, 319.
- Ильяшевичъ Гершонъ, мин. еврей, 153.
- Давидъ, старшина мин. синагоги, 112, 120.
  - Липманъ, старшина мин. синагоги, 120, 170—172.
  - Михаель, пин. кагалъный старшина, 53.
  - Шая, старшина смоленскоі синагоги, 281—283.
  - Гершъ, старшина мин. кагала, 284, 285.
  - Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 339, 342, 343.
- Илевичъ Лейба, старшина кейданскоі школы, 237, 238.
- Левко, Иозефъ, кейданскіе еврей, 242—244, 301—303.
  - Авраамъ, еврей кейданскоі синагоги, 420, —422.
  - Гитта, кейданская еврейка, 420—422.
- Илинецкій, 11.
- Ириковичъ Войтехъ Монвидъ, мелейчпцкій войтъ, 73—76.
- Ирша, вилен. еврей, школьникъ, 193—6.
- Иршевичъ Израель, старшій кельменскоі школы, 192, 193.
- Маркъ, старшина виленск. синагоги, 430—432, 489.
- Иршовичъ Мошко, еврей, старшина ломазскаго кагала, 169, 170.
- Шмерло, брестскій еврей, 288, 289.
  - Якубъ, брестскій еврей, 290, 291.
  - Израель, кейданскій еврей, 310—312.
  - Израель, кельменскій еврей, 237, 238.
- Исайковскій Францишекъ, референдарій и писарь в. кв. Л-го, 7, 8.
- Ицковичъ Ааронъ, селецкій мѣщ. еврей, 102.
- Абрамъ, пин. кагал. старшина, 214.
  - Аншемъ, старшина новгородскоі синагоги, Лейбо, 274—276.
  - Геліяшъ, старшина бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
  - Гевель, старшина кухнитскоі синагоги, 384, 387, 388.
  - Израель, старш. вил. синагоги, 474, 475.
  - Шмуйло, стар. вилен. кагала, 474, 475.
  - Давидъ, еврей кобрин. кагала, 35.
  - Говель, берест. кагалъный старшина, 104.
  - Левко, берест. старшій школьникъ, 42.
  - Лейба, еврей кобрин. кагала, 35.
  - Лейзеръ, пин. кагал. старшина, 214.
  - Мееръ, пин. еврей, державца Нового Дольска, 62, 63.
  - Мовша, арендаторъ мѣст. Мотоли, 62, 63.
  - Мошко, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
  - Нохимъ, вилен. кагалъный писарь, 475.
  - Шлема, дрогичин. еврей, 63.
  - Шмойла, украинцкій державца, 62, 63.
  - Янко, пин. еврей, державца Железницы, 62, 63.

I.

- Иевловичъ Вульфъ, брестскій еврей, 410, 411.
- Израель, брестскій еврей, 410, 411.
- Иекица, копыльскій еврей, рѣзникъ, 114.
- Иемановичъ Берель, кейданскій еврей, 301—303.

- Генашевичъ Мойжешъ, кейданскій еврей, 310—312.
 Герухъ, мнн. еврей, 145.
 Ювеловичъ Якубъ, плунгянскій еврей, 237, 238.
 — Мовша, глускій еврей, 375, 377—379.
 — Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
 Ювевичъ Овзеръ, еврей столпецкій арендаторъ, 312—314.
 Ювзелевичъ Хаимъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
 Юзефовичъ Беніаминъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.
 — Давидъ, старш. виленскаго кагала, 443.
 — Давидъ, мнн. еврей, 119, 158.
 — Израель, старшина кейданск. синагоги, 242, 244, 301, 308, 303.
 — Исаакъ, старш. полоцк. синагоги, 279.
 — Ицко, Лейба, арендаторы старобинскіе, 299—301.
 — Лейзеръ, брестскій кагалный старшина, 290.
 — Мойжешъ, слуцкій еврей, 277, 278, 392, —394.
 — Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
 — Исаакъ, старш. виленскаго кагала, 423, 426, 427.
 — Зелнкъ, виленскій еврей, 321—323.
 — Фавингъ, старш. виленск. кагала, 343, 346.
 — Аронъ, старшина виленскаго кагала, 348, 349.
 — Гуда, бутенскій еврей, 395—398.
 — Абрамъ, старш. гродненской синагоги, 401, 403, 404.
 — Хаимъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.
 — Изаакъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 167—8.
 — Илля, старшина мнн. синагоги, 126.
 — Левко, вилен. мѣщ. купецъ, еврей, 161.
 — Лейзеръ, семятицкій еврей, 72.
 — Марко, городен. еврейскій старшина, 52.
 — Мойжешъ, Соломонъ, еврей, 126.
 — Мордухай, дрогичин. еврей, 63.
 — Соломонъ, еврей, гродненскій школьникъ. 122.
 — Ульфъ, вилен. еврей, 37, 38.
 — Файбингъ, хомскій еврей, 141, 142.
 Юнасовичъ Якубъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
 Юразъ Михаилъ, виленскій ювелиръ, 488.
 Юселевичъ Авраамъ, купецъ, могилевскій еврей, 481—485.
 — Авраамъ, старшина госпитального братства, виленскаго кагала, 500.
 — Мойжешъ, виленскій еврей, 460,—464, 468, 473—476, 478, 479.
 — Абрамъ, виленскій еврей, 468.
 — Шмуילו, виленскій еврей, 465—473.
 — Михель, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.
 — Мовша, старш. вилен. кагала, 487, 488.
 Юсиповичъ Лейбо, старшина дзѣдзиловской синагоги, въ минскомъ повѣтѣ, 384, 387, 388.
 Юхель, муравскій, еврей, 244, 245, 250,—253.
 Юхимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 301—303.
 Юделевицъ Уріашъ, еврей, старшина госпитального братства виленскаго кагала, 500.
 Юдовичъ Зорый, городецкій еврей, 267, 269.
 Юсевичъ Юсай, кобрин. еврей, 189.

К.

- Кавецкій Томашъ, намѣстникъ судовъ подвоеводскихъ виленскихъ, 444, 445.
 Казановичъ Теодоръ, войтъ могилевскій, 380, 383, 384.
 Казиміръ, король польскій, 174, 176, 452.
 Калмановичъ Ошеръ, виленскій еврей, 473, 474, 476, 478, 479.
 Калюмановичъ Зельманъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.
 Каменскій Крыштофъ Михаилъ, судья земскій опшмянскій, маршалокъ трибун. вел. княж. лит., 423—425.
 Карабановичъ Андрей Янъ, возный минскій, 386, 413.
 Карась Стефанъ, вилен. бурмистръ, 37.
 Карпъ Юсеифъ, подкоморій бѣльскои земли, 105.
 Качановскій Михаилъ, горонецкій подстаростій, 39.
 — Венедиктъ, гродскій намѣстникъ пин. пов., 137, 140,
 — Григорій, метрикантъ вел. кн. лит., 498.

- Качановскій Іозефъ Казимиръ, судья гродскій гродненскаго повѣта, 437.
- Каштель Аполинарія, монахиня францисканскаго монастыря, 327.
- Кельмановичъ Абраамъ, арендаторъ Кожангородка, 262.
- Кемельскій Гельць Левковичъ, еврей, 81, 85, 86.
- Кенсовскій Янъ, подстолій мин. в-ва, 127—129.
- Керкоръ Сильвестръ, панъ, 448.
- Кершенштейнъ Геронимъ, Криштофъ, великій подскарбій, зем. писарь в. княж. литов. 36, 180.
- Кеслеръ Генрихъ-Юрій, капитанъ, 353, 354.
- Кивовичъ Беръ, борисовскій еврей, 292—294.
— Гершонъ, виленскій еврей, 350, 352, 353, 437.
- Кизино Феодоръ, 481.
- Кильковичъ Николай, возный, 405.
- Кирлай Маркъ, витебскій бурмистръ, 369—372.
- Киселевичъ Мовша, минскій еврей, 356.
— Еліяшъ, минск. еврей, 356, 358.
- Киселевскій Матфей, виленскій рѣзникъ, 488.
- Кишка Николай, изъ Техановца, мстислав. восвода, 26, 448, 450.
- Кіянновскій Якубъ, Казимиръ, скарбникъ ошмянскій, 229, 294, 296.
- Клецъ, докторъ, еврей виленскій, 470.
- Кликовичъ Николай, возный въ вилкомпрскомъ повѣтѣ, 420, 429, 432.
- Климовичъ Матысъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
— Янъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
- Клокоцкій Казимиръ, плоцкій стольникъ, 114.
- Кляимъ Яковъ, мин. мѣщ. 171, 172.
- Кляровскій Матвій, королев. секретарь, вилен. бурмистръ, 167.
- Кмитичъ (Кмициць) Самуилъ, стражникъ вел. кн. лит., 133, 134.
- Кнорингъ, генераль-маіоръ, 500.
- Кобинскій Адамъ, старшина игольнаго и бляхарнаго цеха, 37, 38.
- Кобылинскій, намѣстникъ городенскій, 133.
- Ковмановичъ Зельмацъ, виленскій еврей, 468.
- Козановскій Янъ, судья ковенскаго [повѣта, 309, 310.
- Козаринъ Александръ, мозырскій скарбникъ, 214.
- Козачко Цалель, еврей, 202, 203. в
- Козело Крыштофъ, земскій виленскій регентъ, 460.
- Козинскій Варлаамъ, архимандритъ мин. св.-Духова монастыря, 171,
- Козловскій Романъ, 481.
- Козляковичъ Янъ, шляхтичъ пин. пов. 24.
— Степанъ, шляхтичъ пин. пов., 24.
- Козляковскій Павелъ, шляхтичъ, 64.
— Иванъ, возный пинскаго повѣта, 67.
- Колаковскій Марціянъ, ксендзъ ректоръ пинскаго іезуитскаго коллегіума, 53, 55, 56, 98—100.
- Коленда Гавріилъ, архіепископъ митрополитъ всей Руси, 171, 172.
— Петръ, возный, 232.
— Михаилъ, райца гродненскій, 434.
- Колецкій Антоній, староста бохримовскій, 406, 408.
— Янъ, мозырскій маршалокъ, 43—45.
- Колтецкій Андрей, 64.
- Комаевская Людовика, монахиня монастыря при костелѣ св. Михаила въ Вильнѣ, 350, 351.
- Комановскій Янъ, 154.
- Комаръ Геронимъ, оршанскій зем. судья, 179.
- Кондратовичъ Криштофъ-Михаилъ, подвоевода и мечный, 432, 434.
— Янъ, писарь, 152.
- Конопелькевичъ Янъ, возный, 273.
- Конча Пгнатій, обозный рѣчицкій, 460, 474.
- Кончевскій Янъ, писарь, 489.
- Копецъ Михаилъ, обозный пинскій, 262, 313, 321, (подчашникъ ошмянск.) 367, 380, 381.
- Копоть Янъ, Кароль каштелянъ троцкій, 110, 111.
- Корвинъ-Круновскій Станиславъ, скарбникъ мстиславскій, 264, 266.
- Корейва Андрей, повѣренный, 60, 61.
— Самуилъ, повѣренный, 80, 81, 219, 288.
- Корецкій Янъ, возный, 274, 275.
- Корыбуть Янушъ Антонъ, Вишпевецкій, подчашій в. кн. литов., староста пинскій п осецкій, полковникъ, 205, 211, Анна 211—216.
- Коробанно Янъ, бурмистръ, 380, 383, 384.
- Короткій Гавріилъ, пин. мѣщанинъ, 6.
- Корсакъ, мстиславскій войскій, горецкій державца, 39.
- Корытинскій Даніилъ, викарій мон. св.-Дух. ба-зилян., 136.
- Косинскій Адамъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.

Космовскій Станиславъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.
 Коссаковскій, стольникъ въ Вильнѣ, 470.
 Коссовичъ Николай, адвокатъ (юрисстъ) въ Вильнѣ, 479, 480.
 Костюшко, кейданскій староста, 88.
 — Сехновицкій, урожденный Хризостомъ, 189.
 Костюшкова Констанція, Анна Данисовичовна, 188, 189.
 Костяно Марианна, 267, 269.
 Косчичъ Михаилъ, писарь земскій виленскій, 333—335, 337.
 Котель Казиміръ, староста марковскій, радунскій и плунгянскій, подскарбій и писарь земскій вел. кн. лит., 380, 381, 383, 384, 390.
 — Самуиль, Геронимъ маршалокъ опшмян. повѣта, 117, 118.
 Котковичъ Абрамъ, шебринскій священникъ, 68—70.
 Котовичъ Андрей, писарь вел. кн. лит., 9.
 — Александръ, вилен. епископъ, 154.
 — Янъ, «Франтишекъ», городенскій староста, 131.
 — Янъ, стольникъ оршанскій, городенскій подстаростій, 131.
 Костровицкій Григорій, вилен. бурмистръ, 37.
 Кошицъ Михаилъ, вилен. град. писарь, 167.
 Крамникъ Абрамъ, кейданскій еврей, 82, 83.
 Краскевичъ Александръ, викарій мин. св.-Духов. базил. монастыря, 171, 172.
 Кривицкій Александръ, возный берест. в-ва, 79.
 Кринскій Казиміръ, старо-дубовскій чапникъ, 198, 199.
 Кричовскій Еліашъ Жаковичъ, королев. секретарь, 190, 191.
 Криштофъ, медикъ (докторъ) г. Минска, 34.
 Крупскій Станиславъ Іозафатъ, подчашій стародубскій, 437.
 Кугель Лейба Якубовичъ, мин. еврей, 127—129.
 Кузьмицкій Янъ, портной, 217.
 Кулеша Янъ-Станиславъ, староста онкинскій, 343.
 — Іосифъ-Михаилъ, земскій смоленскій судья, 343, 345.
 Куликовскій Адамъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.

Куликовскій Михаилъ-Казиміръ, писарь трибунальный в. кн. литов., пинскій войскій, 320.
 Кунцевичъ Мартинъ, опшмянскій городничій, 393.
 Купцевичъ Марціанъ, панъ, 329.
 Курциловичъ Петръ, протопопъ пинскій, 67, прот. пинской епископін, 70, священникъ Ставецкой церкви, 143, 144.
 — Иванъ, священ. сынъ, 143.
 Кутковскій Томашъ, 34.
 Куча Илья Якимовичъ, пинскій подстаростій, 3.
 Кучарскій Лука, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
 Кучинскій Андрей, 481,
 Кушелевичъ Ицко, старшина лядскаго кагала, 329—331.
 Кушлейко Криштофъ, возный кейданскій, 243.

Л.

Лагора-Валкановскій, 55.
 Лазаровичъ Абрамъ, еврей вилен. збора, 24.
 — Іосифъ, вилен. еврей, 161.
 — Гуда, раввинъ виленскій, 451.
 — Казиміръ, 329, 330.
 — Леонора, 329.
 — Липке, еврей визунской синагоги, 419, 421, 422.
 — Менкъ, старш. виленской синагоги, 430—432.
 — Якубъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
 — Гершунъ, брестск. еврей, 288, 289.
 — Иршъ, кейданскій еврей, 301—303.
 Лазовый Зигмунтъ, техановскій скарбникъ, 102, 103.
 Лапинскій Крыштофъ, виленскій рѣзникъ, 488.
 Лебедевскій Федоръ, возный пинск. повѣт., 137, 140, 141, 149, 205, 207, 218.
 Левковичъ Аронъ, вилен. еврей, 10, 40.
 — Гельць, кемельскій арепдаръ, еврей, 80, 82—87, 92—97.
 — Вульфъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
 — Сапсай, старшина полоцкой синагоги, 279.
 — Самуель, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309, 321—323.
 — Зельманъ, городен. старшій еврей, 52.

- Левковичъ Лазарь, старшин. вилен. синагоги, 343, 346.
- Гиршъ, старш. вилен. синагоги, 423, 425, 437.
  - Изаакъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.
  - Шапсай, ревизоръ старыхъ мытъ велик. княж. Л-го, 41.
  - Шая, старш. вилен. синагоги, 430—432.
  - Якубъ, вилкомир. еврей, 155.
- Левоневичъ Степанъ, мелейчицкій бурмистръ, 74—6.
- Лееновичъ Илья, пин. еврей, 142, 143.
- Лежанскій Войтехъ, возный брест. воеводства, 101, 102.
- Лейбовичъ Абрамъ, скарбовый слуга, мирскій еврей, 51, 141.
- Аронъ, мин. еврей, 119, 133—134, 136, 138.
  - Зельманъ, пин. еврей, арендаторъ им. Курадова, 62.
  - Ицко, арендаторъ іезуит. имѣнія Подгала, 62.
  - Литманъ, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
  - Мееръ, кобрин. еврей, 189.
  - Юда, селецкій мѣщ. еврей, 102.
  - Якубъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.
  - Берко, виленскій еврей, 475.
  - Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401.
  - Гиршъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401, 416, 418, 419.
  - Гиршъ, еврей изъ мѣстечка Лебедки, 401, 402, 404.
  - Иона, старш. виленскаго кагала, 446.
  - Мойжешъ, виленскій еврей, кагалный писарь, 460, 468, 471, 472, 474, 476—479.
  - Ханмъ, вил. еврей, 468, 474—476, 478.
  - Ицко, виленскій еврей, 468, 472—475, 478.
- Лейзеровичъ Нотонъ, еврей г. Пинска, 7.
- Шефель, виленскій еврей, 468, 470.
  - Давидъ, виленскій еврей, кагалный писарь, 475.
  - Шмойла, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.
  - Лазарь, еврей вилен. кагала, 416, 418, 419.
  - Янкель, старш. слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
  - Ханмъ, старшина витебской синагоги, 256—259.
- Лейзеровичъ Израель, старшина минскаго кагала, 284, 285, 287.
- Ханмъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
  - Хацкель, еврей пинскаго збора, 16—18, кагала, 16—21.
  - Веніаминъ, глускій еврей, 375, 377—379.
  - Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
  - Ханмъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.
  - Давидъ, виленскій еврей, 476.
  - Менхъ, старшин. виленск. синагоги, 398, 401.
  - Лейба, виленскій еврей, 460.
  - Маркъ, виленскій еврей, 468, 475.
  - Мойжешъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.
  - Мордухъ, вилен. еврей, 475, 478.
- Ленкевичъ, 189.
- Леоновичъ Станиславъ, коморникъ трокскій, 483, 484.
- Леонтьевъ Мануилъ Ивановичъ, москаль (московскій житель), 33, посланецъ Великаго Царя (московскаго), 34.
- Лепковскій Осипъ, панъ, 440.
- Летмановичъ Гуда, старш. виленск. кагала, 446.
- Либорчай Казиміръ, панъ, 393.
- Лигудскій Янъ, закристианъ мусницкаго костела, 81, Лигуцкій, 94, 95.
- Липковичъ Шлема, еврей визунской синагоги, 420—422.
- Берко, еврей визунской синагоги, 420—422.
- Липчикъ Мовша, брестскій еврей, 456.
- Литвановичъ Людвигъ, панъ, 445.
- Литмановичъ Давидъ, еврейскій старшина вилен. синагоги, 31, 32.
- Гсия Мовшанка, пин. еврейка, 70.
  - Мейла, пинскій еврей, 67, 70, 71.
  - Юдка, дрогичин. еврей, 63.
  - Давидъ, виленскій еврей, 218, 221, 222, 226, 227, 240, 241, 321—323.
  - Гудель, старш. виленск. кагала, 457, 460, 469, 473—476, 478, 479.
- Литманъ, еврей оршанскій, 412—416.
- Лобаносовичъ Авраамъ, войтъ, караимъ, 446, 447.
- Ложевникъ Тобіяшъ, 449.
- Локуцевскій Фелиціанъ, панъ, 219, 221.
- Ломановичъ Янъ, патронъ (повѣренный, адвокатъ), 128.

Лопатинскій Игнатій, судья брацлавскій, 492.
 Лоховскій Михаилъ, ротмистръ, 440.
 Лукашевичъ Антонъ, виленскій горшечникъ, 488,
 — Стефанъ, 202, 203.
 — Криштофъ, закристианъ въ комайскомъ
 костелѣ, 244, 248, 250—253.
 Луцкевичъ Блазій, мусницкій войтъ, 90.
 Лучинскій Андрей, 481.
 Львовичъ Михаилъ, администраторъ, (управляю-
 щій имѣніемъ), 12.
 Людовикъ, князь, курфюрстъ бранденбургскій, 114.
 Лярскій, судья оршанскій, 412—414.
 Лясковскій Павелъ, шляхтичъ, 104.
 Ляховичъ Антонъ, бурмистръ, 489.

М.

Мавталяновичъ Мееръ, старшина кейданской си-
 нагоги, 259, 261.
 Маеровичъ Левко, вилен. еврей, 40.
 — Вигдоръ, старшина минск. кагала, 284,
 285, 287.
 — Симонъ, кейданскій еврей, 301—303.
 — Лея Лейбовичовна, мин. еврейка, 145.
 — Марко, городен. старшій еврей, 52, 180.
 — Маркъ, старшина могилевской синагоги,
 256—259.
 — Хацель, Мойжешъ, кейданскіе евреи, 309
 —312.
 — Ульфъ, мин. еврей, 145, 152, 153.
 Мазневскій Макарь, возный мин. воеводства, 34.
 Малевичъ Янъ, 481.
 Малевскій Симонъ, 500.
 Мелецкій Юсифъ, студентъ берест. іез. коллегі-
 ума, 110.
 Малиновскій Авраамъ, посвольскій карантъ, 331
 —333.
 Малишевичъ Николай, ксендзъ, мусницкій пле-
 банъ, 80, 81, 82, 88, 89, 93—98.
 Малищицкій Николай, возный мин. повѣта, 24.
 Манишевскій, студентъ берест. іез. коллегіума,
 110.
 Маньчакъ Янъ, минскій мостовничій, берест.
 грод. писарь, 42.

Манюшко Михаилъ, панъ, 430.
 Маркевичова, пани, 125.
 Маркевичъ Авраамъ, старшина синагоги шклов-
 ской, 281—383.
 — Кальманъ, попельскій арендаторъ, 353—
 355.
 — Давидъ, виленскій еврей, 218, 221—223,
 226, 227.
 — Израель, 218, 222—227, 231, 233, 240,
 241, 270—272, 315—317, 327, 328.
 — Яхимъ, 225, 231, 233.
 — Іозефъ, старшин. вилен. синагоги, 254—
 256, 264, 266, 267, 270—272, 284, 285,
 321—323, 327, 328.
 — Лазаръ, старшина кейданск. синагоги,
 259, 261, 301—303.
 — Лейзеръ, кейданскій еврей, 301—303.
 — Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.
 — Александръ, старш. вилен. синагоги, 339,
 342, 343.
 — Еліяшъ, виленскій еврейскій духовный
 судья (хейриманъ), 40, 468, 475.
 — Борухъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.
 — Мовца, смиловицкій еврей, 147, 148.
 — Томашъ, райца гродненскій, 434.
 — Янъ, намѣстникъ мин. воеводства, 67,
 минскій намѣстникъ, 114, 128.
 Марко, берест. еврей, школьникъ, 76.
 Марковичъ Авраамъ, старшій еврей вилен. збо-
 ра, 39, 40, 43, 44, Аврамъ 164—5, 194—
 196.
 — Герцикъ, старшина вилен. синагоги, 43, 44.
 — Давидъ, евр. старшина вилен. синагоги,
 31, 32.
 — Израель, еврей. старшина вилен. синаго-
 ги, 167—8, 177.
 — Іозефъ, вилен. старшій еврей, 200.
 — Лейзеръ, еврей, 87, 463.
 — Симонъ, витебскій еврей, 369—371.
 — Шевель, виленскій еврей, 441.
 — Мееръ, старш. вилен. кагала, 446.
 — Якубъ, вилен. еврей, 40.
 Марцинкевичъ Казиміръ, 34.
 — судья упитскій, 354.
 Марцишевскій Андрей, студентъ берест. іез. кол-
 легіума, 108, сынъ Бѣликовича—рѣчиц-
 каго стольника, 109—112.

- Маслянка Андрей, мин. шляхетный мѣщанинъ, купецъ, 112, 113.
- Массальскій Игнатій, виленскій епископъ—458, 460, 462, 465, 468.
- Матусевичъ Янъ-Казиміръ, 52.
- Матфѣевичъ Федоръ, подданный, 217.
- Мацневичъ Адамъ, шляхтичъ, 46.
- Ярошъ, стражникъ воеводства минскаго, 356—358.
- Меденша Стефанъ-Франтишекъ, королев. дворянинъ и секретарь, ковен. подстаростій, 45.
- писарь ковенскій, 275.
- Мееровичъ Бейрехъ, старшина берест. синагоги, 102, 103, 104.
- Гиршъ, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.
- Маркъ, старш. виленск. кагала, 446.
- Менкъ, старш. виленскаго кагала, 460.
- Ульфъ, мин. еврей, 119.
- Мееръ оникштанскій еврей, 249, 251, 253.
- Юзефъ, виленскій еврей, 466, 467.
- Мейстръ Янъ, райца гродненскій, 434.
- Меіоровичъ Говшикъ, брестскій еврей, 372, 374, 375.
- Маркъ, могилевскій еврей, 390.
- Мелешкевичъ Янъ, бурмистръ могилевскій, 380, 383, 384.
- Менделевичъ Якубъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Хаимъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Шмуילו, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468, 471.
- Менкъ Отто, 343—345.
- Микитенокъ Демьянъ, 34.
- Миклашевичъ Юзефъ, метрикантъ вел. кн. Лит. 451.
- Милашевскій Яковъ, вилен. цеховой старшина, 37, 48.
- Милашъ Стефанъ, 449.
- Милевскій Бонифацій, обозный опмянскаго повѣта, 229, 259, 267, 275, 300.
- Людвигъ, староста нивижанскій, 445.
- Милошъ Юсифъ, ковенскій крайчій, 492.
- Милянковскій Криштофъ, мечный любельскаго воеводства, 14.
- Минвидъ Андрей, (возный) ковенскаго повѣта, 46, 47.
- Минкевичъ Онуфрій, секретарь е. к. м. войтъ города Вильвы, 451, 452.
- Минскій Лейба Якубовичъ, пин. еврей, 140.
- Хаимъ, пин. еврей, 140.
- Янка, пин. еврей, 140.
- Минчукъ, мусницкій мѣщ., 89, Станиславъ, 90.
- Матвѣй, мусницкій мѣщ., 90.
- Мироновичъ Григорій, шляхетный пленипотентъ, 209—211, 318, 319.
- Мирская Регина, жена brasлавскаго скарбника, 321.
- Мирскій Михаилъ-Янъ, скарбникъ brasлавскій, главный трибунальный судья, 321—323.
- Мисанъ, еврей, 102, 103.
- Марианна Шокальская, еврейка, принявшая христіанскую вѣру, 103.
- Михаиль, король польскій 24, 26—29, 174, 176, 180, 452.
- Михалевичи, мин. еврей, 136, 138.
- Михалевичъ Авраамъ, старш. вилен. кагала, 489.
- Михаловичъ Ицко, старшина новгородской синагоги, 274, 276.
- Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Соломонъ, берест. еврей-школьникъ, 76, жидъ и сендикъ берестейскаго кагала, 178, 183, 185—187.
- Израель, мин. еврей, 48, 65—67.
- Лазарь, вилен. еврей, 161.
- Ошеръ, мин. еврей, 48, 49, 65—67.
- Танхель, мин. еврей, 36.
- Шмойла, еврей кобрин. кагала, 35.
- Михалевичъ Нота, старшина вил. кагала, 446.
- Мицкевичъ Михаилъ, поручикъ австрійской хоругви въ вел. кн. лит. 327, 328.
- Мицута Криштофъ, гроднен. грод. судья, 133.
- Мишковичъ Юда, еврей кобрин. кагала, 35.
- Млоцкій Янъ-Кароль, пинскій и гельмецкій (холмскій) староста, 9, 12, 16, 18—22.
- Мовшевичъ Айзикъ, пин. еврей циркульникъ, 204.
- Иоса мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207, 214.
- Лейба, мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207.

Мовшевичъ Липманъ, пин. еврей, 208, 209.
 Мовшина, пин. еврейка, 67.
 Мовшовичъ Литманъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 Могильницкій Станиславъ-Адамъ, судья новогрудскаго воеводства, 427, 428, 432, 433.
 Модзелевскій Антонъ, коморникъ смоленскій, 90, 492.
 Можейко Янъ, 481.
 Мойгисъ, панъ, 89.
 — Станиславъ, панъ, 245—247.
 Мойжешовичъ Абель, старш. новогрудской синагоги, 274—276.
 — Давидъ, старш. вилен. синагоги, 306, 308, 309, 315—317, 350, 352, 353, 398, 430—432.
 — Гудка, старш. вилен. синагоги, 333, 337, 348, 349.
 — Абрамъ, еврей, 128, 234, 236, 237.
 — Каслертъ, визунскій еврей, 244, 246, 247.
 — Израель, старшин. вилен. синагоги, 254, 256, 272, 274.
 — Иоакимъ, арендаторъ столпецкій, 312—314.
 — Нахманъ, старшина полоцкой синагоги, 279, 327.
 — Габріель, старшина вилен. синагоги, 31, 32, 218, 221—223, 254, 256, 264, 266, 267, 270—272, 315—317, 350.
 — Пейсахъ, 226, 227, 240, 321—323.
 — Еліяшъ, 225, 231, 232, 315—317.
 — Нахимъ, 218, 221—225, 231, 233, 264, 266, 267, 270, 271, 306, 315—317, 321—323, 327, 328, 333, 337, 338, 343, 345, 346, 348—350, 352, 353.
 — Беель, лейпунскій еврей, 401, 403, 404.
 — Давидъ, еврей изъ мѣстечка Пески, 401, 403, 404.
 — Берко, виленскій еврей, 444.
 Мойшевичъ Іосъ, дрогичин. еврей, 63.
 — Гудка, минскій еврей, 356, 358.
 — Маркъ, еврей, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
 — Лейба, стар. вилен. кагала, 446.
 — Гець, минскій еврей, 356, 358.
 — Литманъ, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.
 — Хацкель, вилен. еврей, позументщикъ, 444, 445.
 — Гиршъ, еврей города Высокаго, 203—205.

Мойшевичъ Еліяшъ, вилен. еврей, 117, 118.
 — Изаакъ, вилен. еврей, 41.
 — Іозефъ, пинск. кагалный старшина, 53, 55, 98.
 — Маркъ, старшина виленск. синагоги, 97, 134.
 — Михаилъ, вилен. еврей, 350, 352.
 — Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 350, 352.
 — Давидъ, опмянскій еврей, 395—398.
 — Мордухай, пинск. кагалный старшина, 53, 55.
 — Мордухъ, слуцкій еврей, 73, 74—76.
 — Пейсахъ, еврей старшина вилен. синагоги, 167, 168, 193—196, 200.
 — Салемонъ, мин. еврей, 138.
 — Хаимъ, дрогичин. еврей, 63.
 Моксевицъ Вавринецъ-Винцентій, подстолій венденскій 218—223, конюшій виленскій, 333, 334, 336—338.
 Монашовичъ Гиршъ, пин. евр. старшина, 98.
 Монвидъ-Ириковичъ, Войтехъ, мелейчицкій войтъ, 73, 74—76.
 Монкевичъ Янъ-Игнатій, судья 453, 455.
 Монтовтъ Казиміръ, скарбный, вел. кн. Л-го, 36.
 — Вавринецъ, панъ, 130, 131.
 Мончинскій Аванасій, корон. надворный подскарбій, королев. писарь, 59.
 Мордухаевичъ Борухъ, пин. еврей, 23, 24.
 — Гейса Лейзеровна, пин. еврейка, 23, 24.
 — Шиманъ, старшина новгородской синагоги, 274—276.
 — Гиршъ, городецкій еврей, 267, 269.
 — Авраамъ, старшина шкловской синагоги, 256—259.
 — Шимхай, старш. могилевск. синагоги, 256, 258, 259.
 — Іозефъ, 303, 305.
 Мордуховичъ Литманъ, глускій еврей, 373, 378, 379.
 Мосевичъ Александръ-Янъ, лидскій маршалокъ, вилен. подвоеводій, 164, 167, 172, 174.
 — Францишекъ, хорунжій и подстароста лидскій, 277, 278, 329, 330.
 Мотыль, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.
 Мочульскій Янъ, 449.

Мошка, иначе Мойжешъ, визунскій еврей, 244,
— 246, 249—253.
Мошневичъ Авраамъ, войтъ караимъ, 331—333.
Мошковичъ Зевель, еврей кобрин. кагала, 35.
— Лейба, старшина брест. синагоги, 102, 103.
— Хаимъ, еврей кобрин. кагала, 35, 189.
Мрозовичъ Адамъ, студентъ берест. іез. коллегі-
ума, 110.
Мошеевичъ Исакъ, берест. еврей, 1—3.
Мусницкій Калманъ Салемоновичъ, арендаторъ, 80.
Мыльникъ Азраель, еврей, 110.

Н.

Наваховичъ Исаакъ, старш. виленскаго кагала,
406, 408, 409.
Надѣевскій Андрей, селецкій мѣщ., 101.
Намовичъ Юрій, возный, 353, 355, 338, 360, 363,
364, 368, 372, 373, 375, 377, 354, 424, 427.
Нарзанъ Оома, мусницкій войтъ, 90.
Нармонскій Ульфъ Гиршевичъ, арендаторъ, 80, 81.
Нарушевичъ Станиславъ, вилен. тивунъ, 454.
Натоновичъ, старшина кейданской синагоги, 242
— 244.
Нафталевичъ Мойжешъ, еврей вилен. збора, 24.
— Янкель, старшина новгородской синаго-
ги, 274—276.
— Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
Нахимовичъ Хаимъ, берест. еврей, 110.
— Дынка, Дымка, жена убитаго берест. ев-
рея Якуба Нахимовича, 110.
— Зелікъ, старшина мин. синагоги, 112.
— Нотка, берестейскій кагальный старшина,
290, 291.
— Лейба, старш. полоцк. синагоги, 279.
— Исаакъ, старшина виленск. кагала, 306,
308, 309, 430—432.
— Илья, брестскій еврей, 456.
— Юдка, богушевскій еврей, арендат. 214.
— Якубъ, берест. еврей, 110, 111.
Нахмановичъ Борухъ, еврей г. Пинска, 7, 9,
15—18, 19—21, кагальный старшина, 53,
55, 98.
— Мовша, полоцкій еврей, 279.
Науховичъ Исаакъ, старш. виленской синагоги,
333, 337, 338.

Недвѣцкая Екатерина, въ 1 бракѣ Хоминская, а
во 2 Гергардова, 171, 172.
Недрушлянскій Кароль, вилкомирскій городничій,
82—85.
Незабитовскій Станиславъ, калискій подчашій, 154.
Нейсаковичъ, старшина кейданской синагоги 242,
244.
Немира, панъ, 136.
Немировичъ Криштофъ Бенедиктъ, хорунжій по-
лоцкій, старшина ясвонскій, 262, 263.
— Анна, прежде графиня Гарновская, жена
хорунжаго полоцкаго, старосты ясвон-
ского, 262, 263.
Немцевичъ Андрей Янъ, витебскій стольникъ,
гнѣвчицкій староста, 139, 140.
Нѣраховичъ Исаакъ, виленскій еврей, 398, 401.
Несенеловичъ Хаимъ, старш. гродненскаго ка-
гала, 434, 435, 437.
Несеновичъ Рубинъ, старшина лидскаго кагала,
329, 321.
Нефталевичъ Абрамъ, еврей, 80, 85, 87, 88, 90, 92, 97.
Низановичъ Шахно, старшина слуцкаго кагала,
427, 429, 430.
Новаховичъ Айзикъ, пин. евр. старшина, 98.
— Нахманъ, пинскій еврей, 137.
Нозоновичъ Вульфъ, старш. слуцкаго кагала,
427, 429, 430.
Ноіеръ Іоаннъ Людовикъ, виленскій купецъ, 448.
Носевичъ Мееръ, старшина радошковсквй сина-
гоги, 384, 387, 388.
Носовичъ Якубъ, новогрудскій еврей, 234, 236,
237.
Нохимовичъ Ицко, виленскій еврей, 350, 352,
353.
— Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
— Іереміашъ, старш. вилен. кагала, 498.
Нохимъ, еврей, изъ гор. Люблина, 244, 245, 247,
249—253,

О.

Обуховскій Александръ, судья оршанскаго по-
вѣта, 257.
Овшаровичъ Веніаминъ, старш. вилен. кагала,
446.
Огинскій Александръ, изъ Козелска, графъ на

Домбровиѣ, великій канцлеръ вел. кн. литовскаго, староста радешковскій, мстибовескій, дорсунискій, сидричинскій и проч. 146.

— Мартинъ, трок. воевода, 62—64, Марціянъ, канцлеръ вел. кн. литовскаго 146, 147, 152, 159, 384.

— Янъ, маршалокъ волковыскій, вилен. подвоеводій, 10.

Одлянскій-Почобутъ, зем. писарь, депутатъ ошмян. повѣта, 61.

Озембловская Іоганна, жена маршалка мозырскаго, 407, 408.

Олехновичъ Андрей, евераль (возный) мин. воеводства, 119, 127, 153, 154.

— Стефанъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.

— Янъ, панъ, 284.

Олешкевичъ, 61.

Олизаровичъ Мартинъ Янъ Непомуценъ, гроднен. зем. подсудокъ, 58, 452.

Ольховскій Яковъ, шляхтичъ, 105.

— Павелъ, шляхтичъ, 108.

— Янъ, шляхтичъ, 105, 108.

Ольшанскій Еліяшъ, еврей сморгонскій, 395—398.

Ольшевскій Петръ, мелейчицкій ландвойтъ, 74—6.

Орановичъ Нохимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.

Орановскій Францъ, возный в-ва виленскаго, 474, 478, 479.

Орда Владиславъ Іоакимъ, оршанскій подчашій, 12—14.

— Николай, изъ Гурды, чашникъ пин. пов., 203, 204.

— Павелъ, чашниковичъ пин. пов., 203, 204.

— Станиславъ, чашниковичъ пин. пов. 203, 204.

Орда Болгарскій, Самуиль-Михаиль, пин. грод. судья, 98, 148, 150.

Ордина Ева Шостовицкая, оршанская подчашина, 12—14.

Оржешко Янъ, зем. пин. повѣта, 62, 63.

— Михаилъ, ливскій чашникъ, пин. грод. судья, 216.

Осовецкій Янъ-Казиміръ, пинскій бурмистръ, 57.

Осовскій Андрей-Казиміръ, писарь в. кн. л-го, вилен. админстраторъ епископъ, 121, 443.

Остеръ, раввинъ смиловицкій, 438, 440.

Отромбскій Францъ, виленскій медикъ хирургъ, 488.

Ошерава Дыня Шоломовичовна, мин. еврейка, 65—67.

Ошеровичъ, еврей, 106, Лейба, мин. еврей, 145.

— Илья, игуменскій еврей, 292—294.

— Злата Якубовичовна, мин. еврейка, 145.

— Мовша, старш. виленск. кагала, 499.

— Еліяшъ, старшина богушевицкой синагоги, 303, 305.

— Шумель, старш. виленск. кагала, 474, 475.

— Мойжешъ, вилен. еврей, духовный судья (хейриманъ) 275.

— Шлома, кобрин. еврей, 189.

Офріамовичъ Лазарь, оршанскій еврей, 281—283.

П.

Павликовскій Михаилъ, панъ, 434.

Павловичъ Арціомъ, бурмистръ, 369—372.

Павловскій Казимиръ, бокаларъ мусницкой костельной школы, 85, 94, 96.

— Николай, шляхтичъ, 79.

— Стефанъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.

— Янъ, шляхтичъ, 73, 75.

Пальневскій Александръ, кобрин. подстаростій, 68.

Пацевичъ Викторинъ, унитскій крайчій, 331—333.

Пацукевичъ, панъ, 134, 135.

Паць Бонифатій, троц. тивунъ, староста рижскій и ботоцкій, полковникъ, 11.

— Михаилъ, вилен. воевода, великій гетманъ вел. кн. лит., 43, Михаилъ-Казимиръ, 80, 82, 93, 100, 101, кавалеръ мальтанскій, писарь вел. кн. лит., 147, 208, 209, 214, 449.

— Петръ, жомонт. староста, 162.

— Стефанъ, подканцлеръ вел. кн. литов. 26, воевода троцкій, 183—5, 499, 450.

— Теодора Тризнянка, воеводина троцкая, 183—5, 342.

Пашенскій Петръ, оршанскій бурмистръ 412.

Пашкевичъ Петръ, минскій старшій ксендзъ, 284.

— Станиславъ, панъ, 318.

- Пашковскій Станиславъ, слуга, 133.
— Симонъ, виленскій купецъ . торговавшій сафьяномъ, 488.
- Пезнеръ Янъ, виленскій коваль, 488.
- Пенькальскій Тобіяшъ, изъ Малушъ, заблудовскій староста, 159, виленскій ловчій, 160.
- Пейсаховичъ Вигдеръ, старшина новгородской синагоги, 274—276.
— Нозанъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
— Лейзеръ, брестскій еврей, 456.
- Персютичъ Николай, пин. лавникъ, 19.
- Петкевичъ Юсифъ, базилиан. секретарь, 136.
- Петровецкій Бобръ Юсифъ-Казимиръ, (возный) берестейск. воеводства, 110, Бобръ, 111, 112.
- Петровичъ Гальшка, Бокуновна, Янова, жена скарбника, кн. Жомойтскаго, 237, 238.
— Янъ, скарбникъ княжества жомойтскаго, 237, 238.
- Петровскій Андрей, (возный) пин. повѣта, 62, 63—65.
— Михаилъ, б. цельный писарь пинской коморы, 142.
- Петрусевичъ Констанція, Сомороковна, жена скарбника стародубовскаго, 242.
— Анна, жена скарбника трокскаго, 419—421.
— Томашъ, скарбникъ стародубовскій, 242—244.
— Александръ, скарбникъ трокскій, 419—421.
- Петрушевичъ Николай Антоній, подвоевода виленскаго воеводства, 444, 446.
- Пецель, вилен. мѣщ. слесарь, 177.
- Пикарскій Демьянъ, дерптскій хоружій, 104.
- Пилецкій Антонъ, (возный) берест. воеводства, 68, 69.
— Станиславъ, возный 391, 393, 394, 396, 398, 399, 401, 402, 404, 406, 409, 411, 416, 418.
- Пилсуцкій Доминикъ, городен. подчашій, 191—193.
- Пилсудскій Михаилъ, панъ, 430, 431.
— Фердинандъ, староста вешвянскій, 430, 431.
- Пинкасевицъ Соломонъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—223, 333, 337, 338, 348, 349.
- Пинкасовичъ Мойзешъ, вилен. еврей, школьникъ, 180.
— Даниель, виленскій еврей, 472, 473.
— Самуилъ, еврей старшина виленской синагоги, 31, 32.
— Мошко, старшина берест. синагоги, 102, 103.
- Пинковичъ Мойжешъ, старш. вилен. синагоги, 343, 345, 346.
- Пинхасовичъ Лейзеръ, мин. еврей, 152.
- Пинчукъ Мойжешъ, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309.⁴
- Пицало Станиславъ, подстолий и войтъ оршанскій, 412, 415, 416.
- Піотровичъ Тадеушъ, ротмистръ новогрудскій, 483.
— Янъ, виленскій слесарь, 488.
- Плавушка Иванъ, пин. мѣщ., 18, радца, 19.
- Плотницкій, намѣстникъ города Пинска, 205, Василий, 209.
- Плятеръ Казимиръ Константинъ, графъ, канцлеръ вел. кн. лит. 498.
- Подберезскій Александръ, смоленскій воеводичъ, 80, 81, 93, 94.
- Подбипента, эксподвоевода виленскій, 471.
- Победроновичъ Давидъ, настоятель комайскаго костела, 244, 251, 252.
- Подрѣцкій Павелъ, шляхтичъ, 79.
— Янъ, шляхтичъ, 79.
- Полоневичъ Марціанъ, панъ, 427, 429.
- Полубинскій Владиславъ, 63, 64.
— Константинъ, 63, 64.
— маршалокъ, великаго кн. лит. 115.
- Польный Марціанъ, опшмянскій староста, 117.
- Полякъ, вилен. еврей, докторъ 198—200, Мовша, 216, 217.
- Помернацкій Александръ, земянинъ въ минскомъ воеводствѣ, 228.
— Томашъ, земянинъ минскаго воеводства, 228.
- Поплавскій Петръ, шляхтичъ, 68.
- Поробный, панъ, 178.
- Порцикъ Криштофъ, панъ, 162.
- Поцѣва, жена подскарбія вел. кн. Лит. 410.
- Поцѣй, воевода трокскій, 446, 447.
— каштелянъ виленскій, 389.
— Людвигъ, гетманъ литовскій, 347, 369.
— Платій, брестскій и влодимірскай епископъ, 372.

Почоповичъ Николай, возный, 367, 390.
 Прасоловичъ Захаріяшъ, 38—40.
 Прездецкая, берестейская подсудковая, 103.
 Прездецкий Ковстантій-Флоріанъ, подсудокъ берестейскій, 102.
 Прошенская Маріанна урожд. Масловская, жена конюшаго минскаго, 339, 342.
 Прошенскій Владиславъ, конюшій минскій, 339, 342.
 Преускій Михайлъ, панъ, 107.
 Прилуцкий Павель, 68.
 Пронтицкий Самуилъ, панъ, 89.
 Пружанецъ Мендель, берест. кагалн. старшина, 108,
 Пружанскій Юда Мендель, еврей-старшина берест. кагала, 76—7.
 — Балтротей - Владиславъ, слоним. грод. судья, 156.
 Пугачевскій Стефанъ, возный, 257.
 Пузына Янъ-Казиміръ, упит. подчашій, 166, Даниилъ изъ Козельска, упит. зем. судья, 193—196.
 — Михайлъ, князь козельскій, ксендзъ каноникъ смоленскій, 315, 316.
 Пухальскій Казиміръ, земскій декретовый писарь, 189.
 Пшеменецкий Никодимъ, войтъ, 489.

Р.

Рагунецъ Станиславъ, возный, 238.
 Радивиловна Каролина, княжна, конюшанка в. кн. Л-го, супруга Людовика, куфиррета бранденбургскаго, 114, 116.
 Радивиль Альбрехтъ-Станиславъ, князь на Олыкѣ и Несвижѣ, канцлеръ в. княж. Л-го, староста пинскій, гнѣвскій и тухольскій, 6—8, 26, 201, 448, 450.
 — Доминикъ Николай, князь, подканцлеръ в. кн. Л-го, 114, 117, 134, 189.
 — Карлъ, воевода виленскій, 463, 466.
 — Николай-Фаустынъ, мечникъ вел. княж. Л-го, 366, 368, 376, 378.
 — Криштофъ, воевода вилен. гетманъ вел. кн. Л-го, 46, 448, 450

Радивиль Михайлъ, воевода виленскій, гетманъ в. кн. Лит., 444.
 — Станиславъ, князь, маршалокъ, вел. кн. Лит., 114.
 Радиминскій Стефанъ Фронцкевичъ, слонимск. староста, 156.
 Раецкій, староста румбарскій, 246.
 Райскій Станиславъ, сановникъ королевскаго двора 455, 457.
 Ратомская Винкова Ева, жена подчашаго рѣчицкаго, 292, 293.
 Ратомскій-Винковъ Михайлъ, подчашій рѣчицкий, 292, 293.
 Рачковскій Семень, шляхтичъ, 73, 75.
 Ребедовичъ Іозефъ, берестейск. кагал. старшина, 108.
 Ревенскій Юрій, панъ, 247, 248, 251.
 Ревуская, коронная надворная подскарбина, 178.
 Ремигіанусъ изъ Пясечной, регентъ королевск. канцеляріи, 8.
 Ренчинскій Самуилъ, панъ, 274—276.
 Репнинъ Николай, военный генералъ, кавалеръ русскихъ орденовъ, 498, генералъ-губернаторъ, въ вел. кн. Лит. 499.
 Ретавъ Юрій-Янъ, панъ, 82, Ретанжъ, мусницкій урядникъ, 89.
 Рижковичъ Трохимъ, пин. бурмистръ, 57.
 Ринвидъ Саломонъ, вилен. грод. судья, 167.
 Ритель Владиславъ, трокскій эконокъ, 185.
 Рихлицкій Марціянъ-Бенедиктъ, 127—129.
 Ровбицкий Іозефъ, возный, 259.
 Роговскій Владиславъ, панъ, 292, 293.
 Родевичъ, панъ, 90, 162, Степанъ, 163.
 — Симонъ - Казиміръ, ксендзъ костела св. Тройцы въ Вильнѣ, 452.
 Родецкий Іохимъ, ксендзъ бернардинскаго монастыря въ Брестѣ, 410, 411.
 Рожанецъ Тадросъ Иличъ, селецкий мѣщ., сврей, 101.
 Розумовичъ Янъ, бурмистръ гродненскій, 434.
 Рокицкий Адамъ, сокольскій пробощъ, королев. комисарь, 59.
 Ромазанъ Богданъ, мин. замковый мѣщ., 34.
 Романовичъ Александръ, 37.
 — Францъ, земскій судья виленскаго воеводства, 474, 486.
 — Янъ-Николай, печатарь, 114.

Романовичъ Янъ, пешольскій завѣдовца, 154,
Романовскій, 155.
Ронайшекевичъ Валентій, трок. подстаростій, 185.
Роръ Павелъ, трок. городничій, 34.
Росевичъ Андрей, виленскій сапожный мастеръ,
488.
Россохацкій Францишекъ - Николай, трок. ти-
вупъ, писарь, зем. виленскій и великій
скарбовый в. кн. Л-го 180, 181.
Рубиновичъ Аврамъ, пин. мытникъ, берест. ев-
рей, 1—3.
Рубиновичъ Гиршъ, еврей арендаторъ, 395—398.
— Изаакъ, «бѣгунъ» новоповышенной по-
шлины на ковенской таможи, 45—47.
— Илья, мин. еврей, 152.
— Товяшъ Богдановичъ, пин. мѣщанинъ,
берест. еврей, 1—3.
— Хемя, пин. землянинъ, берест. еврей, 1, 2.
— Яковъ, пин. еврей, 3.
— Якубъ, старшина синагоги минскаго во-
водства, 292—294.
— Ефραίмъ, старшина протекенской сина-
гоги, 303, 305.
— Йозефъ, новогруд. еврей, 234, 236.
Рудкевичъ Федоръ, 38.
Рудницкій Михаилъ, 481.
Рудомина-Дусяцкій Петръ, стародубовскій старо-
ста, 11, вилен. подвоеводій, 24, 26, 80,
122, 126.
Рукевичъ Станиславъ, инстингаторъ в. кн. Л-го,
гроднен. войтъ, 209—211.
Русановъ Иванъ, бригадиръ, 499.
Рутковскій Стефанъ, возный волковыскаго по-
вѣта, 478, 479.
Рушковскій Александръ, подстаростій пин. повѣ-
та, 14.
Рымша Андрей, панъ, 294, 295.
Рышкевичъ Трофимъ, пин. мѣщ. 18, радца, 19.
Рѣзникъ Лазаръ, вилкомир. еврей, 154, 155.

С.

Саваневскій Казимиръ Лео, (возный) вилен. в-ва,
163, 180.
Савицкій Антоній, ротмистръ, 404, 405.
— Михаилъ, чашникъ волковыскаго, 350,

352, 363, 365, городничій виленскій, 404,
406.
Савичъ-Корсакъ Александръ-Петръ, подстолій и
писарь новогрудскаго воевод., 432—434.
Савчинъ Янъ Юрьевичъ, смолен. каноникъ, пин.
деканъ и плебанъ, 145.
Саданъ Йозефъ, бурмистръ гродненскій, 434.
Саевичъ Лахманъ, старшина пин. синагоги, 277,
278.
Саломоновичъ Йонка, старшина вилен. синаго-
ги, 40.
— Иршъ, вилкомир. еврей, 155.
— Калманъ, мусницкій арендаторъ, еврей,
81, 88, 90—97.
— Марианна, Геліашовна, еврейка, 97.
— Самуиль, еврей, старшина вилен. сина-
гоги, 31, 32.
— Шлема, брест. еврей, воложинскій арен-
даторъ, 154.
Самсоновичъ Тодрисъ, старш. гродненскаго ка-
гала, 434, 435, 437.
Самуеловичъ Авраамъ, старшина виленск. сина-
гоги, 31, 32, 264, 267, 270—272, 321—
323, 327, 329.
— Шлема, воложинскій еврей, 292—294.
— Лейба, свислоцкій еврей, 292—294.
— Натанъ, старшина вилен. синагоги, 315,
—317.
— Самуель, виленскій еврей, 321—323.
— Израель, еврей, старшій мин. синагоги,
126, 127.
— Мойжешъ, старшина виленской синагоги,
333, 337, 338, 348, 349.
— Исаакъ, стар. вилен. синагоги, 333, 337,
338, 349.
— Яковъ, 481.
Самотыевичъ Тимофей, пин. лавникъ, 19.
Самсоновичъ Александръ, берестейскій еврей
школьникъ, 180.
Сангушко Геронимъ Любартовичъ, князь, на Бѣ-
ломъ Ковлѣ, 47, 48.
Сангушкова, Констанція-Геодора Салезанка кня-
гиня, 47, 48.
Санкевичова Марина Селявянка, пин. райчпна, 71.
Санкевичъ Степанъ, мѣщанинъ, купецъ столпч-
наго города Впльны, 45—47.
— Антонъ, пин. мѣщ. райца, 71.

- Санковичь Ромуальдъ, ксендзъ доминиканскаго
гродненскаго костела, 434, 435.
- Сапѣга Венедиктъ, подскарбій в. кн. Л-го, 73,
Венедиктъ Павель, на Черей, великій
подскарбій и земскій писарь в. кн. Л-го,
186, 203.
- Иоаннъ Фридерикъ, 443.
- Казиміръ-Янъ, воевода виленскій, вели-
кій гетманъ в. кн. Л-го, 173, надворный
подскарбій, в. кн. Л-го, берест. староста,
188.
- Юрій, стольникъ в. кн. Л-го, 197—200.
- Сарновскій Адамъ, князь, 164.
- Сатковичь Михаилъ, еврей троец. збора, 5.
- Сачковскій Казиміръ, возный пин. повѣта, 15.
- Павель, шляхтичъ, 203.
- Янъ, шляхтичъ, 203.
- Свирскій Шая, сморгонскій еврей, 395—398.
- Своротовскій, панъ, 166.
- Сельницкій Веспасіанъ, бускій подчашій, 114.
- Владиславъ, епископъ тарнопольскій, ви-
ленск. суфраганъ и канторъ, гнѣзнен-
каноникъ, 179.
- Сендиговскій Янъ, вилен. цеховой старшина,
37, 38.
- Сенявскій изъ Киранова, Николай-Геронимъ, ко-
ронный надворный маршалокъ, 38.
- Сесицкій-Довмонтъ Михаилъ, пин. воевода, вил-
комир. староста, 154.
- Сиверсъ, 20.
- Сигизмундъ, король польскій, 484, 485.
- Сигизмундъ-Августъ, король польскій, 454—457,
478.
- Сигизмундъ III, король польскій, 120, 174, 176.
- Сидеровичь Симонъ, возный, 480.
- Сильницкій Владиславъ, епископъ тарнополь-
скій, 183.
- Симоновичь Давидъ, виленскій еврей, 463, 464,
468, (Шимоновичъ), 470, 472.
- Вульфъ, старш. вилепск. синагоги, 423,
426, 427.
- Синецкій Иванъ, пин. мѣщ., 18, Сенецкій, рад-
ца, 19.
- Сипайло Касперъ, вице-администраторъ пин-
ской экономіи, 214.
- Сирутевна Февронія, игуменья городен. базилиан.
монастыря, 52.
- Скальская Софія Держковна, Якубова, стольни-
ковая черниховская, 224, 225, 231, 233,
306, 308, 309.
- Скальскій Яковъ, (Якубъ) стольникъ чернихов-
скій, 224, 231, 306, 307.
- Скалхвинскій Казиміръ, панъ, 390.
- Скарбекъ Казиміръ, 34.
- Скибницкій Юрій, 481.
- Скипуръ Адамъ, инстигаторъ каптуровый по-
лоцкій, 280.
- Скириать Гавріиль Брониславъ, панъ, 437.
- Скоробогатый Андрей, скарбный в. кн. литовск.,
трок. зем. писарь, 164.
- Скорульскій, ковенскій маршалокъ, 89, 90.
- Скुरевичь Казиміръ, ротмистръ воеводства ви-
ленскаго, 472, 474.
- Славинскій Петръ, землянинъ минскаго воевод-
ства, 228.
- Славна Натанъ, слуцкій еврей, 114—6.
- Славуа Даніель, изъ Плавска, (воз.) пин. пов.,
137.
- Славуцкій Николай, возный вилен. воевод., 43.
- Слизень Стефанъ-Янъ, референдарій вел. кн.
лигов., 348.
- Словогорскій Станиславъ, подстолий подляскій,
148.
- Слушка Александръ, воевода, троец. староста, го-
мельскій и пропойскій, 5.
- Слушко, каштелянъ виленскій, 295.
- Снарскій Войтехъ, панъ, 209, 210.
- Сова Семень Ивановичъ, пинскій подстаростій
и лѣсничій, 1.
- Совицкій Юрій, суперъинтендентъ подляскихъ
коморъ, 201—203.
- Созоновичь Опанасъ, звонарь пинской соборной
пречистенской церкви, 67, 70.
- Соколинскій-Друцкій Михаилъ, великій писарь
вел. кн. лит., 179.
- Соколовскій, панъ, 89.
- стольникъ инфляндскій, 250, 251.
- Сокольникъ Стефанъ, коморникъ воеводства ви-
леспскаго, 486.
- Соллогубъ, воевода витебскій, 451, 452.
- Соломоновичь Абрамъ, еврей, 245, 246, 252, 434, 435,
437.
- Гиришъ, Михель, Іозефъ, городецкіе ев-
реи, 267, 269.
- Мойженъ, старш. вилен. кагала, 315—
317.

Соломоновичъ Якубъ-Гець, [кейданскій раввинъ,
301—303, 309—312.
— Залкинъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.
— Кадышъ, еврей визунской синагоги, 420—
422.
Соломоновичъ Якубъ, пинчовскій еврей, 244—
253.
— Ионасъ, старш. виленск. синагоги 254,
255, 327—329.
Соломонъ, вил. еврей, 218, 221—223.
Сондецкий Франць, виленскій медикъ хирургъ,
488, 491.
Сосновскій Вавринецъ, старшина слесарнаго це-
ха, 481—483.
Сошинскій Стефанъ, подчашникъ трембовель-
скій, 384—388.
Сперскій Войтехъ, панъ, 90.
Срзодовскій Иосифъ, возный опшмянскаго повѣта,
479.
Стандерсъ Готфридъ, виленскій купецъ, 488.
Станиславская, пзъ Потока, Анна, кіевская во-
сводина, 48, 50.
Станиславъ, епископъ, святой, 52.
Станиславъ Августъ, король польскій, 465, 473,
474, 485, 486.
Станкевичъ Михайль Евстахій, эйрагольскій ти-
вунъ, гайданскій державца, депутатъ
жмудскаго воеводства, 61.
— Андрей, дякъ (дячекъ) Одрьжинской
церкви, 139.
Стемпковскій Матей, умоцованный, 192.
Стецко Михайль, 481.
Стецевичъ Константинъ, пин. городскій намѣст-
никъ, 57, 71, 100, умоцованный, 149,
150, 205, 214.
Стецновичъ Антоній, вилен. мѣщ. купецъ, 161.
Стояновичъ Янъ, умоцованный, 15, 149, 150,
пинскій земскій регентъ 205, 216.
Стрегоцкий Янъ Казиміръ, понамѣстникъ мин-
скаго воеводства, 67, 114.
Сузинъ Михайль, конюшій воеводства брестска-
го, 389—391.
Суходольская Екатерина, Василева, мин. мѣщ.
172.
Суходольскій Доминикъ, регентъ вел. кн. лит.
писарь волковыскаго повѣта, 492.
Сухицкий Вацлавъ, дозорца, пин. экономичес-
кихъ дѣлъ, 69.

Т.

Тановскій, мпн. грод. писарь, 34.
Танхановичъ Абрамъ, еврей, 97.
— Ельяшъ, еврей старшина виленской си-
нагоги, 167, 168.
Танхелевичъ Израель, старшина минскаго кагала,
284, 285, 287.
Тернякъ Янъ, 12.
Терпиловскій Андрей, шляхтичъ, 110.
— Янъ, шляхтичъ, 110.
Техановецкая жена Самуила Кмитича,—страж-
ника вел. кн. лит., 133.
Техановецкій Станиславъ, подкоморій пинскаго
повѣта, 316.
Тиселевичъ Изаакъ, мпн. еврей, 153.
Тобіашовичъ Габріель, старшина вилен. кагала,
446.
— Ханмъ, виленскій еврей, духовный су-
дья (хейрманъ), 275.
Товіовичъ Овзеръ, старшина синагоги минскаго
воеводства, 292—294, 303, 305.
Товіанскій Игнатій Герардъ, мечникъ воевод.
виленскаго, 462.
Тодіосевичъ Симонъ, брестскій кагалный стар-
шина, 290, 291.
Тодорошевичъ Азая, еврейка, 299—301.
— Иозефъ, арендаторъ старобинскій, 299—
301.
Тонарскій Станиславъ Казиміръ, пин. подсто-
лій, и подстаростій, 10, 53, 55, 57, 59,
98, 139, 147, 148.
Толоконскій Папкевичъ Леонардъ, бурмистръ
виленскій, 482.
Томашевичъ Криштофъ-Янъ, (возный) вил. в-ва,
83, 86, 87.
Томковичъ Павель, умоцованный, 31, 226.
Тоноховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала,
350, 352.
Тонримовичъ Иозефъ, вилен. еврей, старшина си-
нагоги, 193—196.
Торвидъ Андрей, 42.
Тормасовъ Александръ, генераль-маіоръ импера-
торскихъ войскъ, 500.
Траба Иосифъ, виленскій мѣдникъ, 488.
Трайтеловичъ Мовша, вилен. еврей, 11.
Третьховичъ Хвесь, селецкий мѣщ., 101.

- Тризна Марціанъ, референдаръ, писарь вел. кн. Л-го, 5, 450.
 Тризно Владиславъ, стольникъ волковыскій, 392—394.
 Тукальскій Юрій Нелюбовичъ, пин. войскій и подстаростій, 8.
 Туловскій Юрій, пленипотентъ, 43.
 — Станиславъ, городничій волковыскій, 361.
 — Марціанъ, 361.
 Турскій Андрей, шляхтичъ, 111.
 Туровичъ Николой, (возный) пин. в-ва, 138.
 Туръ-Зубацкій Архистотель, 216.
 Турчиновичъ Сушицкій Янъ, панъ, 395.
 Туфановъ Илія, купецъ изъ Торопца, 317—320.
 Тышкевичъ Казиміръ, стародубовскій староста, 187.
 — Остафій, берест. подкоморій, 187.

У.

- Уласевичъ Янъ-Фурсъ, шляхетный панъ, минскій бурмистръ, 48.
 Ульфовичъ Нахимъ, мин. еврей, 153.
 — Маркъ, глускій еврей, 375.
 — Новахъ, глускій еврей, 375.
 — Мовша-Рава, старш. минской синагоги, 384, 385, 387, 388.
 — Еліяшъ, старш. костыцкой синагоги, 384, 387, 388.
 Умястовскій Георгій - Станиславъ, венденскій никъ, подстаростій, 42.
 Униховская Варвара Дуниновна Богуславовна, трок. воеводина, 31, 32.
 Униховскій Богуславъ, новгород. зем. писарь, администраторъ пошлинъ (цель), в. кн. Л-го, 51.
 Урбановичъ Адамъ, ротмистръ пѣхоты трибунала в. кн. Лит. 324.
 Уріашевичъ Зисконтъ, вилен. мѣщ., купецъ, еврей, 161.
 — Гицко, глускій еврей, 375.
 — Мойжешъ, стар. вилен. синагоги, 398, 401, 406, 408, 409, 423, 425.
 Ушацкій Янъ, (возный) пин. повѣта, 14,

Ф.

- Файбишевичъ Абрамъ, еврей кобрин. кагала, 35.
 — Ицко, кобрин. еврей, 189.
 Фавишевичъ Симонъ, новогрудскій еврей, 236, 237.
 Файтель Михаилъ, вилен. еврей, 124, 125.
 Файтелевичъ Мовша, глускій еврей, 375.
 Файшовичъ Якубъ Изаковичъ, городен. старшій еврей, 52.
 Фальковичъ Маеръ, еврей, 110.
 Фергисъ Іосифъ, ротмистръ унитскаго повѣта, 492.
 Федоровичъ Янъ, панъ, 240, 334, 399.
 Филиповичъ Миронъ, панъ, 135.
 — Власій, священникъ брестскій, каедральной церкви, 372, 374.
 Фишелевичъ Ицка, 152.
 Фронцкевичъ Янъ-Сирожъ, виленскій крайчій, 219, 222, 247, 249, 257, 280, 284, 285, 287, 382.
 — Стефанъ, унитскій крайчій, 238, 265, 295, 315, 335, 339, 344, 364, 370, 380, 386, 393, 394, 402.
 — Михаилъ, подчашій смоленскій, 353, 357, 373.
 Фурсъ, мин. бурмистръ, 49.

Х.

- Хаимдынесъ Сроль, брестскій еврей, 372, 374, 375.
 Хаимовичъ Давидъ, мин. еврей, 136.
 — Лейба, новогрудскій еврей, 234, 236.
 — Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 — Саломонъ, старш. гродненской синагоги, 392—394.
 — Мацъ, пин. кагальный старшина, 53, 55, 98.
 — Маркъ, минскій еврей, 444, 445.
 — Михель, виленскій еврей, 444, 445.
 — Зельманъ, виленскій еврей, 468.
 — Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35, 101.
 — Рафалъ, виленскій еврей, 460.
 — Шмуйло, виленскій еврей, 469.
 — Янкель, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.

- Хаимовичъ Исаакъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427, 443.
 — Товна, еврей гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
 Хаимъ Ицко, виленскій еврей, школьникъ, 479.
 Халимовичъ Соломонъ, старшина брестской синагоги, 277, 278.
 Хацкелевичъ Натанъ, еврей пин. збора, кагала, 16—21.
 — Борухъ, пин. еврей, 214, 215.
 — Израель, берест. кагал. старшина, 104.
 — Хананъ. 60, 61.
 Хелковскій Александръ, умоцованный, 60, 61.
 Хеміовичъ Мовша, пин. еврей, 208, 209.
 Хилинская Екатерина, во 2-мъ бракѣ Гергардъ, 171, 172.
 Хилинскій Александръ, шляхтичъ, панъ, 171, 172.
 Хламовичъ Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.
 Хмажинскій, виленскій бурмистръ, 482.
 Хмѣлевскій Корней, глускій мѣщанинъ, 376, 379.
 Хмѣльскій, виленскій докторъ, 470,
 Хобецкая Христина, сандомирская чашникъ, 312.
 Хобецкій Иванъ, сандомирскій чашникъ, 312, 314.
 Ходько Андрей, обозный опшмянскій, 405, 416, (Хоцко), 424.
 Хоецкій Казиміръ, хоружій берест. в-ва, 80, хоружій и судья вилен. воеводства, 87, 89, 92, 93.
 Хольдовскій Михаилъ, вплеп. кожевникъ, 488.
 Хоминскій, вилен. подстаростій, 61.
 Хомичъ Радіонъ, Стефанъ, Янъ, жители города Могилева, 380, 383, 384.
 Хотовичъ Хапкъ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.
 Хотяновскій Яцъ, 3, намѣстникъ пинской экономіи, 208, 214, 215.
 — Александръ, панъ, 208.
 Хржановскій Стефанъ-Станиславъ, рѣчиц. подчашій, грод. писарь пин. повѣта, 214, 216.
 Храповицкій Евстафій, инстигаторъ, вел. княж. Лит. 486.
 Хребтовичъ Альбрехтъ, городнен. стольникъ, 196—198.
 — Петръ, городен. зем. подсудокъ, 51.
 — Томашъ Литаворъ, мечникъ и зем. писарь гроднен. повѣта, 58, 452.

Ц.

- Цалель, пин. еврей, 67, 70, 71.
 Цейзеръ Андрей, вилен. купецъ, 488,
 Цемеховичъ Герцыкъ, вилен. еврей, школьникъ, 478, (Цымаховичъ), 479.
 Цехановичъ Станиславъ, хоружій пин. повѣта, 63, 64.
 Цехановскій Юрій, королев. секретарь, селецкій староста, 100.
 Циприановичъ Симеонъ, консульторъ, мин. базилианск. св.-Духов. монастыря, 135, 136, 171.
 Цихановичъ Станиславъ, подкоморій пинского повѣта, 218.
 — Янъ - Константинъ, ловчій смоленскій, 343—345.
 — Александръ, Владиславъ, 343, 345.
 — Михаилъ, староста дружиловскій, 267, 269, 343, 345.
 — Гаспаръ, чашникъ смоленскій, 343, 345.
 Цодыковичъ Мендель, виленскій еврей, 460.

Ч.

- Чарный Гиршъ, старшии. виленск. кагала, 348, 349.
 Чарнявскій, купецъ города Бродъ, 160, 161.
 Чарторыйскій Михаилъ, князь, подканцлеръ вел. кн. Лит. 390, 451.
 Черневскій Якубъ, упитскій городничій, 219, 224, 282, 283, 332, 360.
 Чижъ Казиміръ, трибунальный писарь, 61.
 — Францъ, земскій президентъ воеводства вилен., кавалеръ ордена св. Станислава, 453, 455, 474,

Ш.

- Шабловичъ Стефанъ, виленскій купецъ, торгованный сафьяномъ, 488,
 Шавель, столпецкій мѣщанинъ, 49.
 Шавлевичъ Гиршъ, мин. еврей, 136.
 — Вульфъ, мин. еврей, 152, 153.
 — Исаакъ, еврей визунской синагоги, раввинъ, 419, 421, 422.

- Шавлевичъ Мееръ, кобрин. еврей, 189.
- Шадурскій Владиславъ, земскій судья виленскаго воеводства, 474, 486.
- Шаевичъ Илья, старшина берест. синагоги, 102, 103.
- Шаковичъ Аронъ, старшина виленск. синагоги, 392—394.
- Левко, вилкомпр. еврей, 154.
- Шапсаевичъ Абрамъ, мин. еврей, 153.
- Шарковскій Николай-Михаилъ, писарь гродненскій, 434, 437.
- Шахно, сесипцкій еврей, 85.
- Шашмановичъ Боронимъ, кейданскій еврей, 244, 244.
- Швабъ Каспаръ-Александръ, шмельтин. старороста, троц. подвоеводій, 5.
- Швыковскій Стефанъ, вилен. грод. судья, староста пинскій, 200.
- Шемето Францишка, монахиня вилен. монастыри, 350, 351.
- Шендеревичъ Александръ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Шенявскій, папъ, 208.
- Шершуневичъ Янъ, (возный) берест. воеводства, 107, 108.
- Шимоновичъ Абрамъ, еврей, 234, 236, 237.
- Вульфъ, вилен. еврей, 250, 352, 353.
- Мовша, глускій еврей, 375, 377—379.
- Берко, слоним. еврей, 50.
- Ицко, пин. кагалъный старшина, 53, 98.
- Лейзеръ, селецкій мѣщ. еврей, 102.
- Якубъ, слоним. еврей, 50.
- Якубъ, берест. кагалън. старшина, 104.
- Шиницкій Андрей, яновскій деканъ, ломаскій плебанъ, 169.
- Шипинскій, возный, 324.
- Ширма Григорій Казимиръ, пин. грод. писарь, 14, зем. писарь пин. повѣта, 137.
- Петръ, земскій коморникъ пин. повѣта, 100.
- Шишко Деміянъ, минскій почтмейстеръ, 296, 298.
- Шишло Юсифъ, стольникъ кп. Инфляндскаго, 492.
- Школьниковичъ Мовша, дрогичин. еврей, 63.
- Давидъ, старшина кейданской синагоги, 303, 305.
- Менхенъ, старш. вилен. кагала, 443.
- Мовша, пин. кагалън. стар. 214.
- Школьниковичъ Соломонъ, берест. кагалън. старш. 108.
- Шлямовичъ Александръ, виленскій еврей, 460.
- Шмаровичъ Якубъ, еврей, 392—394.
- Шмерла Давидъ, слуцкій еврей, 114—6.
- Шмерловичъ Берко, гродненскій кагалъный старшина, 277, 288, 289.
- Шавель, минскій еврей, 285—287.
- Давидъ, брестскій еврей, 454.
- Лейба, старшина синагоги, 292—294.
- Лейба, старшина свислочской синагоги, 303, 305.
- Ворухъ, еврей, 234, 236, 237.
- Авраамъ, старшина домбровенкой синагоги, 256, 258, 259.
- Шмойло, старшина городецк. синагоги, 256, 258, 259.
- Готлимъ, еврей, 105.
- Израель, старшина минской синагоги, 112.
- Зеля, городецкій еврей, 267, 269.
- Хапмъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
- Ицко, старшина минскаго кагала, 284, 285.
- Шмойло, брестскій кагалъный старшина, 290, 291.
- Лейзеръ, еврей кобрин. кагала, 35, 110.
- Соломонъ, старш. воложинской синагоги, 384, 387, 388.
- Гудка, еврей, старшина гродненскаго кагала, 434, 435, 437.
- Файбишъ, старш. берест. синагоги, 102—104.
- Шлема, старшина воложинской синагоги, 303, 305.
- Йозефъ, старшина синагоги, 292—294.
- Ирша, брестскій кагалъный старшина, 290, 291.
- Якубъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
- Исаакъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
- Шокальская Маріанна, окрещенная, умерщвленная еврейка, 103.
- Шоломоновичъ Авраамъ, еврей гродненскаго кагала, 416, 418, 419.
- Шпаковскій Григорій, шляхтичъ, 64.
- Николай, шляхтичъ, 144.

Шпаковский Павелъ, шляхтичъ, 67, 139, 140.
— Янъ, шляхтичъ, 67, 139, 140, 144.
Шпортикъ Криштофъ, умоцованный, 80, 81.
Шретеръ Иванъ, королев. секретарь и покоевый дворянинъ, 190.
Штокамеръ Кароль, ксендзъ, регентъ Яновской семинари, 169, 170.
Шуйскій Константинъ, берест. хоружій, 188.
— Юрій, берест. грод. судья, 188.
Шумскій Михаилъ Рафалъ, подстолій и подвоевода виленскій, 31, 200, 264—266, 321—323, 334, 343, 345, 347, 350, 351, 388.
Шумховичъ Гиршъ, глускій еврей, 375, 377—379.

Щ.

Щеблевскій Казиміръ, 35.
Щепановскій Антонъ, 481.
Щигельская Екатерина, 240, 241.
Щука, панъ, 90.
Щуцкій Криштофъ, (возный) берест. воеводства, 105, 106.

Э.

Эйзіашевичъ Гавріиль, пин. еврей, 12—14.
— Двора, Нохановичовна, Пугачевичовна, пин. еврейка, 13, 14.
— Соломонъ, пин. еврей, 12—14.
— Хая Мойжешовна, пин. еврейка, 13, 14.
Эсмунтъ Александръ, коморникъ брест. воеводства, 187.

Ю.

Юделевичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420—422.
— Янкель, еврей визунской синагоги, 420—422.
— Ицко, еврей виленскій, духовный судья, (хейриманъ) 475.
Юдицкій Валеріанъ, писарь вел. кн. Лит., Валеріанъ-Станиславъ, вилен. архидакопъ, 26, 28, 29.

Юдичъ Езьяшъ, еврей троц. збора, 5.
Юдковичъ Ханонъ, новогрудскій еврей, 234, 236, 237.
— Исаакъ, кейданскій еврей, 243,
— Давидъ, 243, 244.
— Исаакъ, посвольскій караимъ, 331—333.
Юдновскій Самуиль Казиміръ, каноникъ и кустошъ смоленскій, цимковскій плебанъ, 114—116.
Юдовичъ Эліашъ, старшина вилен. синагоги, 43, 44.
— Шмойла, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294.
— Мовша, глускій еврей, 376, 378, 379.
— Шая, старшина вилен. синагоги, 398, 401.
— Израиль, старшина виленск. кагала, 446.
Юзефовичъ Беніаминъ, пин. кагалный старшина, 53.
— Давидъ, школьникъ мпн. кагала, 65.
— Лейба, школьникъ могилевск. школы, 39.
— Яхимъ, берест. старшій школьникъ, 42.
Юзефъ Мордухъ, старш. вил. кагала, 443.
Юрага Михаилъ-Андрей, судья ошмянскаго повѣта, 339—341, 462.
— Ксаверій, земскій регентъ воеводства виленскаго, 474.
Юсковичъ Нисанъ, войтъ троц. еврейскаго збора (синагоги), 5.
Юстина Ганушовна, игуменья пинскаго женскаго Варваринскаго монастыря 35.
Юцевичъ Николай, панъ, 82, 84.
Ючинскій Мартинъ, зем. виленск. воеводства, 60, 61.
Юшкевичъ Антонъ, ксендзъ каноникъ капитула жмудскаго, 438, 440.

Я.

Яблонскій Матвѣй, шляхтичъ, 124.
— Янъ, шляхтичъ, 124.
Яворовскій Павелъ, шляхтичъ, 109.
— Янъ, шляхтичъ, 109.
Яжембовскій Михаилъ, возный, 329, 331, 343.
— Станиславъ, родовитый шляхтичъ, 285—387.
Якимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 85.
Яковичъ Михель, пин. кагал. старшина, 55, 98.

- Якубовичъ Абрамъ, старшина виленск. кагала, 306, 308, 309, 472, 473.
 — Якубъ, еврей, 303, 305.
 — Мовша, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
 — Ицко, старшина лидск. кагала, 329, 381.
 — Абрагамъ, пин. еврей, пленипотентъ, 214, 215.
 — Абрамъ, вилкомир. еврей, 154, 155.
 — Аронъ, еврей, цальный писарь, при березинской коморѣ, 33.
 — Бенъ, дрогичин. еврей, 63.
 — Викторъ, городенскій еврей, «школьникъ», 131.
 — Вольфъ, пин. еврей и школьникъ, 10, 59.
 — Гершъ, берест. еврей, 76, 78, 79.
 — Давидъ, люблинскій еврей, 166.
 — Давидъ, вилен. еврей, 194—6.
 — Езеяшъ, пин. еврей, 8.
 — Зельманъ, пин. еврей, 8.
 — Исаакъ, старшина лидск. кагала, 329, 331.
 — Нохимъ, старшина виленск. синагоги, 350, 352, 353.
 — Мовша, Кугель, глускій еврей, 375, 378, 379.
 — Ицко, старш. короваенской синагоги, 384, 387, 388.
 — Юдашъ, еврей кагала слущкаго, 416, 418, 419.
 — Юзефъ, еврей, раввинъ визунской синагоги, 420—422.
 — Гозефъ, росіенскій еврей, 237, 228.
 — Гозефъ, городецкій еврей, 267—269.
 — Гозефъ, кейданскій еврей, 310—312.
 — Израель, старшина шкловской синагоги, 256, 258, 259.
 — Гозель, «бѣгунъ» новоповышенной пошлины на ковенской коморѣ, 45—47.
 — Лейба, старшина мин. синагоги, 126, 127, 159.
 — Лейба, школьникъ оршанской школы, 39, 98.
 — Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
 — Лейба, пин. кагалный старшина, 53, 55.
 — Маркъ, брест. еврей, 201, 202.
 — Мееръ, вилен. еврей, 4, школьникъ школы виленской, 24, 26.
 — Мееръ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Якубовичъ Мовша, старш. добровенской синагоги, 281, 282.
 — Симонъ, старшина минскаго кагала, 284—287.
 — Вульфъ, пин. кигал. старшина, 288, 289.
 — Мисанъ, пин. кагал. старшина, 214.
 — Мойжешъ, старшина вилен. синагоги, 40, 60, 61.
 — Песахъ, пин. еврей, 6.
 — Соломонъ, старшій еврей вил. збора, 26.
 — Файштъ, еврей гродненскаго кагала, 343, 435, 437.
 — Зельманъ, виленскій еврей, 472, 473.
 — Шал, кобрин. еврей, 189.
 — Шмаль, старш мальчевской синагоги, 42.
 — Шмойло, дрогичин. еврей, 63.
 — Юда, берест. кагал. старшина, 104.
 — Юзефъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
 — Стефанъ, земляникъ минскаго воеводства, 228.
- Якубъ, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.
- Якушевичъ Лейба, еврей, 47.
- Якушелевичъ Григорій, брестскій мѣщанинъ, 373.
 — Давидъ, виленскій еврей, 468, 474.
 — Гудель, шафаръ еврейскаго виленскаго кагала, 468, 471.
 — Шепшель, вилен. еврей, духовн. судья, (хейриманъ), 475.
- Янкелевичъ Мордухъ, виленскій еврей, 475.
- Янкеловичъ Шмойло, гродненскій кагалный старшина, 499.
- Яниховичъ Вульфъ, евр. старшина вилен. синагоги, 31, 32.
- Яницкій Янъ, канторъ мушницкаго костела, 81, 94, 96.
- Янковскій Станиславъ, панъ, 83, 85.
 — Яковъ, панскій слуга, 124, 125.
- Яновскій Юрій, урядникъ ширвинтскаго староросты, 91.
 — Казиміръ-Францисекъ, намѣстникъ виленскаго воеводства, 125, 126.
- Янчевскій Янъ, (возный), 192.
- Янъ Казиміръ, король польскій 8—12, 14, 18, 22, 24—27, 120, 126, 180, 181.
- Янъ III, король польскій, 58, 59, 120—124, 126, 131, 132, 134, 146, 151, 152, 158, 164.

- 173, 174, 186—188, 190, 191, 442, 443, 219, 220.
- Янусовичъ Мойжешъ, юрбургскій еврей, 237, 238.
- Янушевичъ Гиршъ, виленскій еврей, 350, 352.
- Янховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Янцкелевичъ Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Янчевскій Николай, возный въ минскомъ воеводствѣ, 439.
- Ярмаловичъ Томашъ, 481.
- Ярохимовичъ Вульфъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 333, 337, 338.
- Ярошевичъ Петръ, вилен. мѣщ. 92.
- Уласъ, хомскій мѣщанинъ кунецъ, 142.
- Ясенецкій-Война Александръ, витеб. войскій, вилен. подвоеводій, 4.
- Ясинскій Яковъ, священникъ гродиской церкви, 72, 73.
- Иосифъ, возный, 480.
- Яхелевичъ Гоахимъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Яхелевичъ Хаимъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.
- Яхилевичъ Абрамъ, пин. кагалън. старшина, 214.
- Яхилевичъ Мойжешъ, старшина виленскаго кагала, 406, 408, 409.
- Яхимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 84, 86, 87.
- Соломонъ, виленск. еврей, 164—166, 194—6.
- Яхомовичъ Тавкенъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.
- Яцевичъ Станиславъ, (возный) берестейскаго воеводства, 73—76, 79, 80, 110, 111.
- Самуиль возный, 295.

Θ.

Θедюшнй Василій Θедоровичъ, королев. дворянинъ, 2, 3.

II.

УКАЗАТЕЛЬ

ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

А.

Ангельчица, мѣстечко надъ новымъ портомъ Святой рѣки, 191.
Антоколь, въ Вильнѣ предмѣстье, 465.

Б.

Баншты, имѣніе, 127, 128.
Баташковская еврейская малая каменница, въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Березина, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Березина, р. 33.
Березинскій прикоморокъ, 33.
Берестейская (Брестская) экономія, 178.
— церковь св. Михаила, 372.
Берестейскій кагалъ (синагога), 42, 73, 74, 76, 77, 79, 102—104, 108—111, 122, 126, 128, 132, 141, 146, 147, 151, 153, 179, 182, 185—187, 209—211, 229, 231, 277, 278, 288—291, 294, 295, 324—326, 366—368, 372—375, 392, 394, 418, 419.
— замокъ, 104, 456.

— иезуитскій коллегіумъ, 108—112.
Берестейское воеводство, 68, 69, 73, 74, 79, 100, 103—105, 107, 108, 110—112, 185, 186, 191, 268—270, 295, 403.
Берестье (Брестъ) городъ, 76—79, 103, 104, 108, 110, 152, 159, 186, 268, 294—296, 373—375, 410, 447, 454, 457.
Биминговская еврейская малая каменичка, въ г. Вильнѣ, на Жидов. улицѣ, 200.
Биржанскій замокъ, 273.
— кагалъ, 272—274, 354.
Биржи городъ, 353, 354.
Бобруйскъ городъ, 297.
Бобрь городъ, 481, 482.
Богушовская корчма, 206.
Богушовъ, въ пин. пов., 205, 207—209.
Борисовъ городъ въ минскомъ воеводствѣ, 297.
Борисовская Великая улица, въ г. Минскѣ, 145.
Браславское воеводство, 405.
Браславскій повѣтъ, 396, 421.
Броды городъ, 160, 161.
Бростовская еврейская большая каменница, въ г. Вильнѣ, на Нѣмец. ул., 200.
Бростовскій плацъ пустой, въ г. Вильнѣ, 164.

Бургардвичовскій домъ, 162, 163.

Бѣлая Русь, 18, 256.

Бѣлинъ, им. въ пин. пов., 62, 63.

Бѣлорусскіе кагалы: минскій, новогрудскій, орловскій, любецкій, турецкій, ивскій, королицкій, вселюбскій, столовицкій, мышскій, полонскій, полонецкій, роготскій, дворжецкій, молчадскій, городискій, бѣлицкій, несвижскій, мирскій, слонимскій, 363—366.

— кагалы: кейданскій, визунскій, друйскай, биржанскій, 404—406.

Бѣльская земля, 62, 105.

Бѣльскъ городъ, 454, 457.

В.

Варшава, городъ, 5—7, 9, 27, 36, 120, 159, 180, 188, 200, 272, 273, 347, 389, 404, 405, 407, 453, 474, 486.

Варшавская іезуитская коллегія, 458.

Васильково, мѣстечко, въ повѣтѣ волковыскомъ, 403.

Визунскій кагалъ, 244—252, 420—422.

Визуны мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 244, 246, 249, 420.

Виленская комора (таможня), 45.

— синагога, школа, кагалъ, 29, 31, 32, 40, 43—45, 60, 122—125, 132—135, 159, 163, 167, 168, 172—177, 179, 181, 193—196, 200, 201, 209—211, 218, 221, 223—229, 231—235, 240—242, 254, 264, 271, 277, 278, 288, 289, 306—309, 315—317, 324—326, 337—339, 342—348, 350—353, 366, 398, 400, 401, 418, 425, 427, 430—432, 437, 444, 445—447, 451, 457—459, 460, 465, 468—472, 476, 478, 487, 489, 491, 497.

— замковая юриздика, 44.

— іезуитская коллегія, 458.

Виленскій Бернардинскій монастырь, 167

— Бернардинскій женскій монастырь, 240.

— госпиталь во имя св. Троицы, 25.

— госпиталь еврейскій на Ядковой улицѣ, 500.

— Доминиканскій монастырь, 481.

— замокъ, 4, 80—82, 93, 184, 224.

Виленскій цехъ жестянниковъ (бляшанный) 37, 238.

— игольный цехъ, 37—38.

— цехъ скорняковъ, 30.

— каменный мостъ, чрезъ р. Вилію, 25, 451.

— кафедральный костель, 496.

— костель св. Іоанна, 335.

— костель св. Троицы, 452.

— магистратъ, 27, 30, 37, 48, 174—177.

— Николаевскій (святого Николая) костель, 200, 484, 492.

— ратушь, 29.

Францисканскій, женск. монастырь на Зарѣччѣ, 327.

Виленскія Острыя ворота, 444, 445, 492, 496.

Виленское воеводство, 10, 57, 60, 80, 81, 83, 86, 87, 89, 93, 98, 125, 126, 154, 161, 162, 164, 167, 180, 201, 223, 233, 254, 265, 266, 271, 272, 313, 322, 323, 328, 334, 337, 338, 342, 347, 349, 352, 353, 393, 394, 397, 400, 408, 418, 421, 425, 430, 440, 441, 453, 455, 462—465, 472—474, 477—481, 484, 486, 498, 499.

братство солинаго цеха, 40, 41.

— еврейское кладбище (копище) въ Вильнѣ, за р. Вилією, 25, 201.

Вилія, рѣка, 41, 47, 201, 347, 451.

Вилкомирская, школа (синагога), 154.

Вилкомирскій повѣтъ, 82, 162, 245, 248, 337, 397, 400, 403, 421.

— королев. дворъ, 154.

Вилкомирь городъ, 89, 90, 92, 154, 273.

Вильня, (Вильна) городъ, 3, 4, 10, 11, 24, 26, 30, 32, 35, 44, 45, 50, 59, 61, 82, 85, 86, 91, 92, 97, 117, 123, 125, 130, 131, 148, 160, 162—165, 168, 179, 191, 193, 196, 197, 200, 201, 218, 224, 232, 234, 236, 240, 245—247, 249, 254, 257, 264, 270, 282, 284, 285, 288, 290, 291, 295, 302, 303, 315—317, 319—324, 327, 332, 335, 337, 340—342, 346—348, 351, 353, 357, 364, 370, 372, 380, 382, 383, 388, 389, 390, 393, 395, 400, 402, 416, 423, 424, 426, 428, 430, 437, 438, 445—465, 462—466, 470—472, 475, 481, 482, 487, 488, 490—492.

Вилановъ, городъ, 191.

Виншнородская, корчма, 83.

Виншноросты, село, 84, 90, Винкштибростъ, 91.

Висловиць, им. Альбурской княгини, 191.
 Витвица, им. 169.
 Витебскъ городъ, 257, 369—372.
 Витебская іезуитская коллегія, 458.
 Витебскій Бернардинскій монастырь, 369.
 — кагаль, 369, 370.
 Витебское воеводство, 371, 384, 408, 414, 416.
 Витровка, село, въ пин. повѣтѣ, 12.
 Вишневецъ, им., 205, 211.
 Волковыскій повѣтъ, 124, 402, 403, 440, 441, 478, 492.
 Воловичовская каменица, въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, 163.
 Вольпа, мѣстечко, 403.
 Высокое, въ берест. воеводствѣ, 73, 203—205.
 Высоцкая, еврейская школа (синагога) въ м. Высокомъ, 73, 75.
 Высоцкъ, городъ, 56.

Г.

Гайна, мѣст. въ минскомъ воеводствѣ, 297.
 Гелваны, м. 89, 90.
 Глускій кагаль, 375, 377, 379.
 Глускъ, въ новогрудскомъ воеводствѣ, 376, 378.
 Гнѣвчицы им. въ пин. повѣтѣ, 140.
 Горки, городъ, 39.
 Горловичи, село въ пин. повѣтѣ, 216.
 Городенская, школа (синагога), 52, 53, 196.
 Городенскій, повѣтъ, 51, 53, 58, 393, 403, 452.
 — Доминиканскій монастырь, 434, 436.
 — женскій базилиан. монастырь (конвентъ), 52, 53.
 Городно (Гродно), городъ, 51, 52, 59, 121, 133, 189, 222, 434, 436, 443, 447, 452, 468, 476.
 Городоставъ, им., 211.
 Городецъ, имѣніе въ брестскомъ воеводствѣ, 268.
 Городецкій, кагаль, 267, 269.
 Городецкая, школа (синагога), 38—40
 Гривковичи, село въ пин. повѣтѣ, 13, 149.
 Гродиская, церковь въ пин. повѣтѣ, 72.
 Гродненская, экономія, 58.
 Гродненскіе кагалы: пружанскій, рожанскій, ляховицкій, бытенскій, 359—363.
 — кагаль, 52, 53, 122, 132, 159, 179, 182, 196, 198, 209, 211, 229, 231, 277, 278,

288, 289, 366—368, 401, 402, 418, 419, 434, 446.

Гурда, им., 203, 204.
 Гутовъ, деревня въ пин. повѣтѣ, 203, 204.

Д.

Давидъ-Городокъ, городъ, 56, 202, 203.
 Данквартовская, еврейская малая каменичка въ г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 200.
 Динабургская іезуитская коллегія, 458.
 Докшицы, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 438.
 Дольскъ, им., 10, 53, 55, 57, 59, Новый и Старый, 62, 63, 98, 138, 139, 147, 211.
 Домбровица, им., 56, 146, 211, 234.
 Дорогичинь, м. въ пин. повѣтѣ, 56, 63, 64, 216, 218.
 Дорогостай, мѣстечко, 443.
 Достоево, им. въ пин. пов., 23, 24.
 Древецъ, им., 41.
 Дукшты, село, 91.
 Дыненборкъ, (Динабургъ) городъ, 163.

Ж.

Желѣзница, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.
 Жидовская, улица въ Шинскѣ, 21, 26, 163, 165, 166.
 — улица въ Вильнѣ, 60, 61, 124, 200, 201, 254, 388, 492.
 — улица въ Новогродѣ, 275.
 Жировицкій базилянскій монастырь, 359.
 Жмудское воеводство, 61.
 Жолудокъ, мѣстечко, 401.
 Жомоитское княжество, 82, 84, 192, 237, 260, 302, 303, 309, 310, 312, 354, 390, 403.

З.

Заблудовскій замокъ, 159.
 — дворець, 160.
 Заблудовъ, им. въ брест. в-вѣ, 159, 401, 403.
 Залужье, им., 138.
 Замковая, улица въ г. Минскѣ, 171.

Замшаны, село въ пин. повѣтѣ, 68, Замошаны, 69.
Зарѣчье, часть города въ г. Вильнѣ, 327.
Заровь, им., 70.
Збаражь, им. 205, 211.
Здитовецкая Успенская русская церковь, 105—108.
Здитовецкое кладбище возлѣ Здитовецкой цер-
кви, 108.
Здитовцы, им. въ берест. воеводствѣ, 103, 105,
107, 108.
Зельва, мѣстечко, 403.
Зелюны, село, 92.

И.

Игумень, им.-городъ, 128.
Иллуштанская іезуитская коллегія, 458.

І.

Іоданцы, село, 90.

К.

Кейданская школа (синагога), 192.
Кейданскій кагалъ, 242, 259—261, 301, 302.
Кейданы, городъ въ жомонт. княж., 82—87, 91,
243, 259, 261, 302, 310.
Кейзаровская еврейская малая каменичка въ г.
Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Кельменская школа (синагога), 192.
Кельчевская еврейская малая каменница, въ г.
Вильнѣ, на Нѣмец. улицѣ, 200.
Кемели, мѣстечко, 83, 89, 90.
Кемельская корчма, 82, 83.
Кираново, им., 38.
Кіевское воеводство, 49.
Клецкъ, городъ, 36, 56, 74, 179.
Кобринская экономія, 68—70.
Кобринскій кагалъ, 35, 189.
— замокъ, 68, 69.
Кобрынъ, городъ, 35, 69, 189.
Коварскій кагалъ, 244—252.
Коварскъ, мѣстечко въ Вилкомирскомъ повѣтѣ,
245, 249, 251, 252.

Ковель Бѣлый, городъ, 47.
Ковенскій замокъ, 47.
— повѣтъ, 312, 354, 355, 400, 405, 421.
Ковна, городъ, 45—47.
Ковнятынское войтовство, 6.
Кодинь, городъ, 39.
Кожань-Городокъ, городъ въ Новогрудскомъ по-
вѣтѣ, 56, 262, 263.
Козельскъ, им., 146, 193.
Койдановскій гостинець (трактъ), возлѣ города
Ракова, 47.
Коломія, городъ, 1.
Комаи, мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 245.
Комарна, им., 211.
Коминцы, село, 90.
Копыль, городъ, 36, 74.
Копыльская еврейская школа (синагога), 116.
Копуль, мѣстечко въ новогрудскомъ воеводствѣ,
298, 443.
Корнавишновская еврейская большая каменница,
въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.
Костровъ, им. въ пин. повѣтѣ, 13, 14.
Краковъ, городъ, 25—27, 29, 42, 120, 180, 181.
Красносельскъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ,
297.
Крестовая Великая улица въ Пинскѣ, 70.
Кринская (Кршинская) еврейская каменница въ
г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, 200.
Крожскій повѣтъ въ княж. жмудск., 238.
Кроки, мѣст. въ жомонт. княж. 82, 84.
Кролевецъ, (Кенигсбергъ), городъ, 45, 50, 313,
314, 316, 382, 383, 392—394, 470, 474.
Кузьмо-Демьянскій плацъ въ г. Минскѣ, Св.-Дух.
базилян. монастыря, 135, 172.
Кузница, городъ, 59.
Курадово, им. въ пин. повѣтѣ, 62.
Куркле, имѣніе въ Вилкомирскомъ повѣтѣ, 420.

Л.

Лагишинскій костель, 53.
Лазаровская еврейская переходная большая ка-
менница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Лавва, городъ, 56.
Лебедна, мѣстечко, 401.
Лейпуны, мѣстечко, 401.

Лида, городъ, 329, 330, 403.
 Лидскій повѣтъ, 50, 234, 337, 338, 393, 397, 403, 421, 440, 441, 443.
 — трактъ, 444, 445.
 Лидское воеводство, 346.
 Липская еврейская божница, (синагога), 58, 59.
 — еврейская лавня, (баня), 58.
 Липскій прикагалокъ, 58, 59.
 Липское еврейское копище, (кладбище), 58.
 Липскъ, городъ въ гродненск. экономіи, 58, 59, 452.
 Ломазская школа (синагога), 169, 170.
 Ломазы, городъ, 170.
 Луцкъ, городъ, 1, 2,
 Львовъ, городъ, 164.
 Любашовъ, городъ, 56, Любешовъ-Одрыжинъ, им. 138, 139.
 Любельское воеводство, 14.
 Люблинъ, городъ, 166, 244—246, 249, 251—253, 455.
 Ляховичи, городъ, 56.

М.

Малуши, им., 160.
 Мальчъ, мѣстечко въ берестейск. воеводствѣ, 43.
 Мелейчицы, мѣстечко въ берест. воеводствѣ, 74, 75.
 Мильговская улица въ г. Кейданахъ, 82.
 Минская, комора (пошлинная изба), 36, 41, 51, 127, 128.
 — плебанія, 145.
 — синагога (кагалъ), 65, 66, 112—114, 119, 120, 126, 146, 147, 151—153, 158, 159, 209, 211, 284, 288, 304, 305, 357, 358.
 — церковь св. Духа, 135, 171.
 — церковь свв. Косьмы и Даміана, 171.
 — церковь свв. апостоловъ Петра и Павла, 112—114, 284, 377.
 Минскій замокъ господарскій, 33—35, 41, 47, 48, 51, 65, 112, 114, 119, 126, 129, 131, 135, 136, 138, 141, 151—153, 170, 227.
 — базилианскій св.-Духовскій монастырь, 135, 136, 171, 172.
 — бернардинскій женскій монастырь, 135, 171.
 — вознесенскій базилиан. монастырь, 171.

Минскій доминиканскій монастырь, 138.
 — костелъ, 145.
 — повѣтъ, 131.
 Минское воеводство, 34, 36, 47, 65, 67, 119, 127, 138, 147, 151, 153, 154, 227, 286, 292, 293, 304, 305, 314, 348, 356, 358, 378, 379, 383, 384—388, 397, 407, 416, 425, 429, 438, 440, 441.
 — еврейское кладбище (окопско), 120.
 — Петро-Павловское духовное и пѣвческое братство, 112—114.
 Минскъ, городъ, 34, 36, 41, 42, 65—67, 113, 114, 116, 120, 121, 127, 128, 132, 136, 141, 145, 154, 159, 170, 219, 221, 234, 235, 242, 243, 280, 282, 297, 302—304, 313, 333, 340—342, 356, 358, 377, 385, 386, 413.
 Мирская ярмарка на день св. Дмитрія, 119, 141, на св. Николая, 151, 154.
 — еврейская школа (синагога), 141.
 Мирскій, замокъ, 152.
 Миръ, городъ, 36, 119, 138, 141, 153, 464.
 Митавская іезуитская коллегія, 458.
 Могилевская школа (синагога), 38—40.
 — экономія, 190.
 Могилевъ, городъ, 257, 297, 380, 382, 383.
 Мозырскій повѣтъ, 382, 384, 414, 416, 418, 429.
 Морвинскій млынъ (мельница), въ пин. пов., 142.
 Морвинъ, им. въ пин. повѣтѣ, 142.
 Москва, московское государство, народъ, 27.
 Мотоль, городъ, 56, 62, 63, 205, 207.
 Мстибовъ, городъ, 146,
 Мстибовскій кагалъ, 324—326, 359, 360, 362, 363.
 Мстиславское воеводство, 384, 408, 414, 416.
 Мурава, мѣстечко, 245, 246, 252.
 Мусники, мѣстечко въ вилен. в-вѣ, 81—85, 89—92.
 Мусницкая корчма, 84, 87.
 — волость, 91, 95.
 — парафія, 94, 95.
 Мусницкій костелъ, 80—82, 84, 85, 88, 90—98.
 Мухавецъ, рѣка, 104.

Н.

Нарбутовская еврейская малая каменичка, на Нѣмец. улицѣ, 200.

Нарва, городъ, 454.
 Нармойни, поле въ вилкомир. повѣтъ, 82—84.
 Невель, им. Альбурской княгини, 191.
 Несвижъ, городъ, 6, 36, 449, 463.
 Несвижская іезуитская коллегія св. Михаила, 458, 460.
 Несвижскій замокъ Радзивила, 465.
 Новомѣская школа (синагога), 192.
 Новошицы, городъ, 23.
 Новогрудское воеводство, 236, 237, 262—264, 276, 280, 376, 378, 379, 393, 394, 403, 418, 454, 427—429, 432, 440, 441.
 Новогрудокъ, 229, 237, 268, 297, 309—311, 434.
 Новогрудскій кагалъ 234, 235, 237, 324.
 Новый дворъ, городъ, 59.
 Нурецъ, им. въ берест. в-вѣ, 75.
 Нѣманъ, рѣка, 317, 319.
 Нѣмецкая ул. въ г. Вильнѣ, 163, 164, 200, 333, 449, 451, 492.

О.

Одгиновичи, (тоже Водгиновичи) им. въ слонимскомъ пов., 158.
 Одгиновская корчма въ слоним. пов., 156, 157.
 Одрыжинская церковь, 139.
 Одрыжинъ-Любашевъ, им., 138, 139.
 Олешекъ, им. 186, 187.
 Ольшамовская еврейская каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
 Олына, городъ, 6.
 Омельское староство, 191.
 Орша, городъ, 282, 412—415.
 Оршанская школа (синагога), 38—40.
 Оршанскій повѣтъ 382, 384, 391, 405, 408, 414, 416.
 — доминиканскій монастырь, 281.
 — кагалъ, 412.
 Осова, имѣніе въ воеводствѣ минскомъ, 377.
 Острогъ, городъ, 138, 139.
 Ошмянскій, повѣтъ, 61, 117, 162, 260, 337, 339, 340, 352, 353, 391, 397, 403, 408, 414, 416, 418, 421, 429, 440, 441.
 Ошмянское воеводство, 346.

П.

Паршевицкое войтовство, 6.
 Паршевичи, королев. село въ пин. пов. 142.
 Переходная еврейская большая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
 Перковичи, им. пин. пов. 216.
 Пески, мѣстечко, 403.
 Пецелтовская еврейская малая каменничка въ г. Вильнѣ на Ятковой ул., 200.
 Пилашковичи, им., 40.
 Пина, рѣка, 6, 149.
 Пинская великая улица, 67, крестовая, 70.
 — еврейская синагога, 25, 53—57, 59, 70—72, 98—100, 102, 122, 132, 140, 142, 159, 179, 182, 183, 209—214, 229—231, 277, 278, 288, 289, 324—326, 366, 418, 419.
 — епископія русская, 70.
 — икона Божіей Матери въ франциск. монастырь, 137.
 — капитула русская, 67, 70.
 — комора новоподвышеннаго цля, 142, 147, 148, 201—203.
 — соборная Пречистенская церковь, 67, 70.
 — экономія, 23, 208, 214.
 Пинскій женскій православный Варваринскій монастырь, 35.
 — замокъ господарскій, 1—3, 6, 8, 9, 10, 12, 16—18, 20, 21, 23, 53, 57, 59, 98, 99, 139, 147—149, 205, 207, 211, 212, 215, 216.
 — іезуитскій госпиталь, 56, 142—3.
 — іезуитскій коллегіумъ, 53—56, 98—100.
 — крестъ муки Господней, поставленный іезуитами, урочище, 20.
 — магистратъ, 16—22.
 — повѣтъ, 2, 12—16, 23, 24, 55, 57, 62, 63, 64, 67, 72, 77, 98, 100, 137, 140, 142, 144, 148—150, 187, 202, 203, 214, 216, 264, 293.
 — францисканскій монастырь, 137.
 Пинскія еврейскія кладовиски могилки, (кладбища), 20.
 Пинское староство, 22, 208.
 Пинскъ, городъ, 1—3, 6, 8, 9, 12, 14—22, 53—55, 57—59, 64, 67, 71, 72, 98, 100, 140, 142 143, 147—150, 202, 204, 205, 208, 209, 211, 213, 216, 447.

Пинчовъ, городъ, 245.
 Плавскъ, им. въ пин. пов. 137.
 Плууганская школа (синагога), 192.
 Подзамче, урочище, въ г. Минскѣ, 65.
 Подубиси, имѣніе въ пов. Кроскомъ, въ кн. жомойскомъ, 238.
 Полоцкая іезуитская коллегія, 279.
 Полоцкій кагалъ, 279.
 Полоцкое воеводство, 279, 391, 408.
 Полоцкъ, городъ, 257, 279.
 Помпаны, мѣстечко въ ушитскомъ повѣтѣ, 273.
 Поневѣжъ, городъ, 333.
 Посволь, городъ, въ ушитскомъ повѣтѣ, 332.
 Потокъ, им., 48, 50.
 Пропольское староство, 191.
 Проща, им., 45.

Р.

Рава, городъ, 39.
 Радвилевичи, им. въ слоним. пов., 156.
 Радинъ, мѣстечко, 442, въ лидскомъ повѣтѣ 443.
 Радошковичи, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 292, 297.
 Радошковская, ул. въ г. Раковѣ, 47,
 Радунь, мѣстечко въ повѣтѣ лидскомъ, 402.
 Раковская школа (синагога), 47,
 Раковское еврейское кладовище (кладбище) на кейдановскомъ гостинцѣ, 47.
 Раковъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ, 47, 48.
 Рафаловичи, село въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Рига, городъ, 316.
 Ровы, корчма въ им. Здитовцѣ берест. в-ва, 105, ровская корчма, 107.
 Рогозенская, корчма, 102.
 Рокитная, село въ пин. пов., 68, 69.
 Росени, (Росейни, Россіены) городъ, 192.
 Росенская школа (синагога), 192.
 Русиновъ, им., 124.
 Русская улица въ г. Берестѣ, 76, 78.
 Рыбницкій, еврейскій малый госпитальный домъ, въ г. Вильнѣ, на Ятковой ул., 200.
 Рыболовка, ровъ, урочище, подъ г. Пинскомъ, 6.
 Рѣчицкій повѣтъ, 382, 384, 408, 414, 416, 429.

С.

Самборъ, городъ, 16, 18, 22.
 Свислочь, городъ, 401.
 Святая, рѣка въ вел. кн. Лит., 191.
 Свято-Духовская улица, въ Вильнѣ возлѣ доминиканскаго костела во имя Св. Духа, 125.
 Себежъ, им. альбурской княгини, 191.
 Сельце, городъ, 127.
 Селець, городъ-им. въ пин. пов., 100—102.
 Селюты, село въ минскомъ повѣтѣ, 228.
 Семковъ, имѣніе въ минскомъ воеводствѣ, 228.
 Семятичи, городъ, 73.
 Сесики, им., 85.
 Слонимскій повѣтъ, 156, 157, 398, 440.
 — кагалъ, 359—363.
 Слонимъ, городъ, 51, 156, 157.
 Слуцкая іезуитская коллегія, 460.
 — семинарія, 460.
 — еврейская школа, кагалъ (синагога), 116, 122, 228, 229, 278, 366, 368, 394, 416, 418, 419, 427, 461, 462.
 Слуцкъ, городъ, 74, 115, 116, 132, 427—429, 433, 447.
 Слуцизна, им. альбурской княгини, 191.
 Смиловичи, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 438.
 Смогоровщица, дворъ, им. Здитовцы берест. в-ва, 103.
 Сморгонская синагога, 118.
 Сморгонь, им. въ ошмянскомъ пов., 117, 119, 395, 398.
 Снпишки, предмѣстье г. Вильны, 41.
 Соколовъ, село, 127.
 Ставецкая церковь въ пин. пов., 143, 144.
 — корчма, 143, 144.
 Ставокъ, им. въ пин. повѣтѣ, 143, 144.
 Старобинскъ, мѣстечко княжны Нейбургской, 299.
 Старобинскій кагалъ, 299—301.
 Стародубъ, им., 49.
 Стволовичи, городъ, 36.
 Стекланная улица въ Вильнѣ, 449, 481.
 Столинъ, городъ, 56.
 Столпецкій доминиканскій монастырь, 138.
 Столпы, им. въ мин. воеводствѣ, 48, 49, мѣстечко, 154, 313, 385.
 Струмень, рѣка, 18, 20.

Стульбинская еврейская большая каменница въ
г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.
Субачъ, улица въ Вильнѣ, 247.
Сѣрники, село пин. повѣта, 12.

Т.

Техановець, им., 26.
Тивровичи, им. въ пин. повѣтѣ, 13.
Толочковскій еврейскій малый деревянный домъ
въ г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 201.
Торопецъ, городъ, 317, 318, 320.
Троицкая, гора, уроч. въ г. Минскѣ, 145.
Троки, городъ, 5.
Трокскія ворота въ Вильнѣ, 496.
Троцкій сборъ жидовскій (синагога, кагалъ), 5.
Троцкое (трокское) воеводство, 5, 168, 266, 337,
338, 345, 346, 393, 394, 397, 405, 408,
418, 421, 425, 440, 441.
Туровъ, городъ, 56.
Тыльжа, (Тильзитъ) городъ, 316—319.

У.

Укриничи, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.
Упитскій повѣтъ, 191, 192, 243, 244, 273, 312,
316, 332, 354, 355, 400, 421.

Ф.

Файтелевская каменница въ г. Вильнѣ, 125, ев-
рейская большая, на Жидов. ул., 200.

Х.

Холчицы, им. въ лид. повѣтѣ, 50.
Хомскъ, городъ, 56, 127, 142.
Хорощи, мѣстечко въ повѣтѣ Волковыскомъ, 403,

Ц.

Цимковичи, им. 115.
Цимковскій костель, 115—6.
Цыринь, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.

Ч.

Чернобыль, мѣстечко, 443.
Чаусы, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.
Ченчицкое войтовство, 6.
Череновъ, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.
Черя, им., 186, 203.

Ш.

Шебринская церковь, 68—70.
Шешола, им. 154.
Шкловъ, городъ, 49, 257.

Э.

Эйшишки, мѣстечко въ лидскомъ повѣтѣ, 402.

Ю.

Юданцы, село, 90.
Юрборгъ, (Юрбургъ) городъ, 317, 319.
Ючаны, им. въ вилен. воеводствѣ, 60.

Я.

Яворовъ, городъ 123, 124, 126, 133, 174, 177.
Яновская семинарія, 169, 170.
Яновъ, городъ, 56, 142, 206.
Ятковая улица въ г. Вильнѣ, 177, 200, 348,
349, 492, 500,

